SIGNATURA: I 286

234 I 57
286

I - 54

32592

Questiones magistri Petri de ayliaco cardinalis cameracensis super libros sententiarū. vna cuꝫ laudibus Theologie. Et quibusdam q̄stionibus de potestate Ecclesie in suis vesperijs disputatis.

9

ZARAGOZA

Tabula questionum super sententias

**Principium in primum sen
tentiarum.**

Ommendatio sacre
scripture et p̃sertim libro
rum sententiaꝝ. A
per totã collationẽ.

Utrum doctrina christi noua sit lex per
fectissima. B.
Perfectio doctrine siue legis christi q̃
druplicíter declaratur. C.
Diuiditur questio predicta in quattuor
partes scilicet quattuor libros sententia
rum quibus corrĕspõdent quattuor ti
tuli questionum. C.
Utrũ lex xp̃i sit in p̃cept; rectissima. D.
Qualiter volũtas diuia in gñe leg; ob
ligãtis ẽ lex p̃ma seu regl̃a. D. De ista
materia habet̃ infra ĩ q̃stiõe vesperiali.
Sicut diuina voluntas in genere cause
efficientis est prima efficiens causa sic
ipsa in genere legis obligantis est p̃ma
lex siue regula. D.
Sola diuina volũtas est lex simpliciter
prima. D.
Impossibile est aliquẽ obligari ab aliq̃
lege ꝛ nõ sic obligari a voluntate diuia
Ecõtra vero possibile est. D.
Nulla res creata põt esse lex vl̃ regula.
nisi sit diuine volũtati ꝯsona. D.
Nulla doctria falsa. Simlr̃ nulla ꝯscië
tia erronea est lex obligatoria. E.
Quicquid est iustuȝ aliquo iure. est iu
stum diuino iure. et quicq̃d diuino iure
est iustũ nullo iure est iniustũ. E.
Omne peccatuȝ est cõmissio vl̃ omissio
contra legis ꝓhibitionẽ vl̃ p̃ceptũ. E.
Nulluȝ est ex se peccatũ sed p̃ se quia
lege prohibitum. E.
Sicut diuina voluntas est efficiẽs cau
sa q̃ vult aliquid esse vl̃ fieri. sic ip̃a est
lex obligatoria q̃ vult aliq̃d ad aliq̃li
ter esse vel non esse teneri. F.
Si diuina volũtas vult aliq̃d ad aliq̃li
ter esse vl̃ nõ esse teneri. ad hoc ꝯuerti
biliter seqnitur obligari. F.
Quid ẽ obligari ꝛ teneri ad aliq̃d. F.
Nõ om̃e velle dei ẽ obligatoriũ. F.
Impossibile est naturã rationalem esse
naturaliter impeccabilem. F.
An creatura rationalis possit obligari
ad impossibile. G.
Probabile est q̃ impossibile sit preteri
tum non fuisse. G.
An creatura rationalis ad q̃ólibet pos
sibile potest a deo obligari. H.
Sicut volũtas diuina libere et ꝯtingẽ
ter ꝛ in t̃pe est cã efficiẽs. sic etiã libere
ꝛ in t̃pe est lex obligãs. I.
Deꝰ non potest velle teneri creaturã ra
tionalem ad nõ obediendũ sibi. H.
Deus vult volũtate bñplaciti creaturã
ad aliquid teneri ꝛ tamẽ tali voluntate
non vult id ab ea fieri. I.
Quomodo et in quo tenet̃ se voluntas
creata ꝯformare diuie volũtati. I.
Sicut volũtas diuina est lex perfectissi
ma rationalis creature sicut lex christi
vl̃ doctrina est perfectissimũ signuȝ vo
luntatis diuine. K
Uoluntas diuina de potentia absoluta
posset creaturam rationalẽ obligare se
sola. sed de potentia ordinata non põt
obligare creaturam nisi mediante lege
creata. h̃ ẽ p̲ aliq̃ signa ex q̃bꝰ sibi inote
scere põt dei volũtas obligatoria. K.
Aliqua sunt diuie volũtatis signa que
nõ sũt creature rõnal̃ obligatoria. K.
Quinq; sunt diuine volũtatis signa. vl̃
sic voluntas dei est quintuplex. K.

Illi termĩ
Preceptum
Prohibitio
Cõsilium
Permissio
Op̲atio
Non soluȝ
supponunt
pro diuine vo
lũtatis extrĩse
co signo. sed
etiã pro ipsius actu intrinseco. K.

Diuine volũtatis signa obligatoria sũt
in multiplici differentia. s. naturalia su
pernaturalia ꝛc. pulcherrime. ꝛ late val
de hoc ꝓsequitur auctor. L.
Diuine volũtatis signũ p̲fectissimuȝ est
lex xp̃i siue eius doctrina. M. O.
Lex multiplr̃ accipitur. M.
Lex diuia multis modis accipit̃. N.
Lex christi seu doctria multipliciter su
mitur. O.
Quid ꝛ q̃ est lex p̲fectissima creata. O.
Sicut virtus iusticie solũ est in mẽte et
non in scripto vl̃ in voce. sic in ip̃a est ꝓ
prie lex seu regula iuste vite. P.

Sicut vox audibilis nō est lex ꝓprie sic nec scriptura legibilis sed solū equi uoce. P.

Ad legis xp̄i habitualē fidē oīs viator sine vlla excusatione obligat̄. P.

A legis xp̄i actuali fide null⁹ viator nisi sola incapacitate excusatur. P.

Sicut legis xp̄i credulitas nō ē ꝯ rationem sed per rōnem ꝓbabils. sic ei⁹ credulitas ꝓpter rōnis ꝓbationē nō ē deo ꝯtumeliosa aut displicabilis. P.

Sicut legis xp̄i credulitas est in creatu re rationalis potestate libera. sic ipa est eterne salutis meritoria. P.

Sicut sola diuina volūtas respectu cōtingentis futuri pōt esse causa impedibilis. sic sol⁹ diuin⁹ intellect⁹ respectu veri de futuro cōtingenti potest esse noticia infallibilis. O.

Itē in p̄ncipio quarti sentētiaꝝ. H.

Sicut sola diuinitas aliquid potest nō voluisse quod voluit. sic solus diuin⁹ intellectus aliquid nō iudicasse quod iudicauit. O.

Item in p̄ncipio quarti sentētiaꝝ. I.

Nulla ꝓpō negatiua de possibili cui⁹ affirmatiua de p̄terito correspondens est vera est ꝯcedēda de creatura. nisi vbi p̄dicatū ē ille termin⁹ verū vl̄ falsuꝫ aut alius terminus includēs alterum illoꝝ in sua ratione diffinitiua. O.

Itē in p̄ncipio quarti sentētiaꝝ. K.

Sicut diuine volūtati nihil est causa essendi sic diuīo intellectui nihil est cā siue causalis ratio cognoscendi. R.

Sicut diuina voluntas nō habet rationem vllā propter quā determinetur vt velit sic diuinus intellectus ꝓpter diuīe voluntatis determinationē nō assentit ꝙ antixp̄s erit. S.

Sicut diuina voluntas potest esse efficiens causa solū respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus siue effectus causalitatis dei. T.

Sicut nec negatio nec priuatio. sic nec preteritio: nec futuritio potest effici a deo. T.

Sicut diuia potētia nō pōt facere p̄teritū nō fuisse sic nec futurū nō fore. T.

Licet deus sit infinitus: et immensus cum solum finite causat quicquid agit ad extra. V.

Licet diuina causalitas sit impetibil̄ nō tamē equaliter sed inequaliter causat inequales effectus. V.

Non sequitur diuina causalitas s̄m totum suū conatū immēsum ꝓducit effectum. ergo ꝓducit ip̄m imense. V.

Rincipium secundi sen tentiarum. Collatio.

Principium secundi sententiaruꝫ vbi sacra scriptura cōmendatur et generaliter materia secundi libri proponitur. A. B.

Perfectio leg̃ christi ex quattuor solet declarari. C.

Itē in tertio sentētiaꝝ. E.

Utrum lex xp̄i sit ī credēdis certissima. E. Hec q̄stio nō absoluit̄ ab auctore.

Uoluntas diuina ꝛ intellectus diuinus sunt omnibus modis idem nec aliqualiter distinguuntur. F.

Nunq̄ aliq̄ positio est ꝯcedenda nisi cogēte fidei auctoritate. cui⁹ oppositū apparet euidēs circūscripta fide. F.

Nulla positio ita difficilis ad sustinēdū sicut positio de trinitate est ꝯcedēda nisi cogēte fidei auctoritate. F.

Nunq̄ sillogism⁹ expositorius debꝫ negari nisi vbi cogit auctoritas fidei. F.

Nunq̄ ꝯcedi debꝫ aliq̄ ꝯtradictoria de aliquo verificari ex natura rei. nisi vbi cogit auctoritas fidei. F.

Nunq̄ cōcedi debet aliq̄ cōtradictoria verificari de termīs supponētib⁹ ꝓ eodem ꝯuertibilit̄ cōuersione regulata p̄ quicq̄d seu alio mō equiualēti. F.

Qui istas ꝓpōes negāt mag̃ sūt cachinno irridēdi q̄ argumēto reprobādi. F.

De istis propositionibus etiam vide infra questiōe. 5. primi.

Quamq̄ intellectus diuinus et voluntas diuina sunt oīb⁹ modis idē. tñ aliquādo aliq̄d appropriat̄ voluntati ꝛ nō intellectui et econuerso. G.

Coniunctio quia aut alia faciēs propositionem causalem dupliciter accipitur L. in quarto. N.

Nulla ꝓpositio causalis cui⁹ cōsequēs significat tanq̄ significatuꝫ totale deū velle aut intelligere est vera ꝓprie. M

Q̄libet peccatum est ꝯtra deum. N.

Tertij sententiarum

Principium Collatio.

Principium in tertiū sententiarum de lapsu hominis ꝛ eius reparatione. vbi et sūmarie tota materia tertij libri ventilatur admodum pulchre. A. B.

U. lex xp̄i sit ī merit̃ gratissima. C. D.

Omne qđ ē meritoriū essentialiter est actus voluntatis s̄m Holkot. D.

Aliquē actū eē ī libera potestate volūtatis intelligit̄ multiplr̄. Et s̄m hoc respondet̄ ad dubiuꝫ affirmatiue. E.

Quarti sententiarum

Principium Collatio

Principiū in q̄rtum sententiaꝝ in quo generaliter toti⁹ quarti summat̄. A. B

Auctor prius principiauit in quartū q̄ in tertiū sententiarū. C.

Idē patꝫ in p̄ncipio tertij. A.

U. lex xp̄i sit in p̄mijs iustissima. C. D.

Tota pena dānati ꝓ actu demeritorio mortali nō est maius malū. q̄ sit bonuꝫ totū premiū beatificū alicui⁹ saluati ꝓ actu meritorio equali. D.

Nulla pena contracta siue deordinatio culpe vl̄ peccati est mai⁹ malū q̄ sit bonuꝫ totū p̄miū beatificū ꝓ actu meritorio sibi correspondēte. D.

Sola pena dāni siue p̄uatio p̄mij beatifici nō est tam malum q̄ bonū est totuꝫ premiū beatificū correspondēs ei. D.

Auctor reprehēdit illos qui nihil reputāt dici subtile. nisi qđ ē itelligibile. N.

Finis quattuor p̄ncipioꝝ in libros sentētiaꝝ

Questio prima primi sententiarum.

Utrū possibile sit viatorē de veritatib⁹ theologicis habere noticiā euidētē. A.

Articulus primus

Utrū possibile sit viatorē de aliq̄ v̄itate hr̄e noticiā euidentē. B.

Uiator siue creatura viatrix q̄d est. B.

Christus nunq̄ fuit viator. B.

Stat aliquē esse nō viatorē ꝛ tñ ip̄m esse in statu merēdi patꝫ de xp̄o. B.

Paulus ꝛ si fuit viator in raptu habuit tñ intuitiuā dei noticiā. B.

Ueritas quid sit. C.

Nulla veritas ꝓpositiōis est distincta a ꝓpositione hanc ꝓbat multiplr̄. C.

Aliqua est veritas extra aīam q̄ nō est propositio creata. C.

Preter ꝓpōnē creatā vl̄ increatā nulla est veritas extra animā. C.

Sicut oīs veritas creata est ꝓpositio creata. Ita oīs veritas increata que est deus est ꝓpositio increata. C.

Probabiliter tenꝫ auctor ꝙ de⁹ seu noticia diuia sicut est veritas. Ita ē ip̄i intellectui diuino propositio vera. C.

Anteq̄ aliq̄d esset p̄ter deū. veruꝫ erat mundū fore. illā auctor distinguit. D.

Ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit contradictoria falsitas. D.

Euidentia seu noticia euidens q̄d sit ꝛ quotuplex cū membroꝝ descriptiōe. E.

Quāuis oīs euidētia est assensus. tñ assensus falsus siue errone⁹ nō ē euidēs. sed tñ verus est euidēs. E. I. O.

Utrū possibile sit viatorē habere noticiam euidentē de aliq̄ veritate de hoc ponit duas opiniones. E.

Possibile est viatorē nō solum de p̄mo principio sed etiam de multis alijs veritatibus etiā contingentib⁹ habere noticiā simpliciter euidentē. E.

Impossibile ē viatorē aliquid ab eo extrinsecum sensibile euidenter cognoscere esse euidentia absoluta. sed bene conditionata. F. O.

Arguit ꝯ p̄mā ꝯclusiōeꝫ multiplr̄. G.

Soluit rationes. H.

Aliquis potest euidenter scire aliquod primū principiū et nō scire euidēter talī euidentia ꝙ scitū ab eo sit primū p̄ncipiū. aut quid sit p̄muꝫ principium. H

Patet de homine illiterato.

Aliquis pōt euidenter scire aliquā ꝓpositionē ꝛ nō scire tāta euidētia ꝙ illa ꝓpositio sit vera vl̄ falsa. vl̄ an ita sit sicut ꝓpositio illa significat. H.

Nullus potest euidenter scire ꝓpositionem aliquā et nullatenus scire quid vl̄

qualiter p̄ eām significatur.H.

Primum principiū nō corde sed ore negari potest.H.

Licet aliquis posset dissentire p̄mo p̄ncipio nō sequit̄ q̄ iō illud nō sit euidēs sed solū q̄ pōt nō esse euidēs.H.

Licet aliquis dissentiēdo p̄mo p̄ncipio vel assentiendo eius opposito erraret in fide. tamē q̄ alias possit dissentire p̄mo principio vł eius opposito assentire nō ꝯtradicit fidei nostre.H.

Assentire opposito primi p̄ncipij nō infert aliqđ īpossibile nec infert ip̄z p̄mū p̄ncipiū esse falsuz ſ3 potiꝰ oppositū.H.

Utrū deꝰ possit ī intellectu nostro đ sua omnipotētia causare dissensuz p̄mi p̄ncipij sunt opiniones due.I.

Ex impio volūtatis p̄cise nō habita aliq̄ apparētia vł motiuo īductiuo nō contigit ītellectū credere alicui ꝯplexo.I.

Nihil in fide nr̄a traditū ꝯiunctiz vł diuisim claudit vł infert ꝯdictiōez seu p̄mi p̄ncipij oppositū nec appropinquat saltē imo infinite distat ab eo.I.

Ad oppositū primi p̄ncipij nec impiuz volūtatis nec apparētia vlla pōt sufficere neq̄ ad hoc aliq̄ lex iusta obligare.I.

Ad ip̄a fidei nostre credibilia quantūcunq̄ ardua cū mperio vel affectiōe voluntatis potest cōmemorare apparētia vera et inspiratio diuina.I.

Imperium voluntatis et eius pia affectio plus facit assentire credibilibꝰ nostre fidei q̄ quecūq̄ assensio possibilis opposito p̄mi principij.I.

Uidetur probabile q̄ intellectus ex imperio valuntatis et praua affectione cū aliq̄ apparētia licet falsa pōt naturalr̄ dissentire p̄mo p̄ncipio.I.

Quamuis habēs experiētiā de aliquo nō necessario experiat̄ illā. pōt tn̄ experiri illā et scire absq̄ motiuo nouo.K.

Summa euidentia de aliquo hic nobis possibilis nō potest equari euidētie q̄ ē in deo et angelis.K.

Euidentia nullū gradū formidinis aut dubitationis admittit.K.

Nō est necesse vt de eo de quo habemꝰ euidētiā. euidētiā sūmā habeamus. q2 sūt in ea gradus diuersi.K.

In intellectibꝰ oīno similibꝰ consimilr̄ dispositis ⁊ ceteris pibꝰ. p̄mū principiū de se et suis conclusionibus equalē euidentiam generabit.K.

Arguit̄ ꝯtra ꝯclusionē scđam.L.

Soluunt̄ rationes.M.

Forte nō est possibile aliquē credere se esse creaturā nō cognitiuā vł intellectiuam.M.

Possibile est aliquē opinari q̄ nihil sit sibi euidēs.M.

Posse aliquē dissentire illi. Aliqđ ē mihi euidēs nō cōcludit. qm̄ stat aliqđ eē euidens ⁊ eē dubiū an sit euidēs.M.

Utrū aīa possit cognoscere distincte quālibet cognitionē suā vł nō.M.

Nullus sciēs aliqđ. ⁊ idip̄m cōsiderans nescit se scire.M.

Quāuis experiamur in nobis eē fidē nō tamē experimur ip̄am esse fidē.M.

Possibile est q̄ viator euidenter cognoscat suā fidē ⁊ ip̄am esse verā. et ita esse sicut significat. ⁊ tamē fides nō erit sibi noticia euidēs.M.

Nō sequit̄ aīa sensitiua sentit igit̄ obiectū ē q2 potētia sensitiua pōt sensatiōe ertiori sentire sublato obiecto. ⁊ h̄ p̄ diuinā potētiā supplentē vicē obiecti.O.

Sola diuina noticia ē vłr infallibił.O.

Aliq̄ humana noticia de ꝯtingēti vero Itē de necessario et īpossibili alit̄ se habere est infallibilis.O.

De eodē p̄nt eē due noticie idē significātes q̄rū vna est infallibił alia nō.O.

Oīs euidētia absoluta est noticia infallibilis. sed nulla cōditiōata euidētia est infallibilis.O.

Nullꝰ beatꝰ scit euident̄ q̄ sua btītudo p̄petuabit̄ l3 h̄ credat certitudinalr̄.P

Non stat q̄ aliq̄s sit beatꝰ et dubitet de sue beatitudinis p̄petuatiōe.P.

De quolibet futuro ꝯtingenti qđ tn̄ nō erit possibile est q̄ creatura ei firmit̄ assentiat secus est de deo.P.

Licet oīs euidentia sit certitudo ſ3 non econuerso.P.

Possunt esse duo assensus oīno eiusdē rationis quorum vnus est euidēs alter vero non.P.

Aliquis assensus qui nūc nō est euidēs potest fieri euidēs ⁊ ecōuerso.P.

Nulle ratiōes p̄babiles cogūt ad assentiendū sine formidine p̄pōni quā p̄bāt ſ3 sola experientia vł demōstratio.P.

Ex causis naturalibꝰ stāte cōi influētia dei fieri potest q̄ nihil sentiatur a sorte ⁊ tn̄ q̄ sortes iudicet se sentire ⁊ ecōtra Et q̄ hō sentiat̄ a sorte ⁊ sortes iudicet se nō sentire ⁊ econtra.P.

Solū sensus exterior non interior p̄cipit absentiā vł p̄sentiā obiecti.Q.

Qn̄ causat̄ iudiciū erroneū ī timoratis Similr̄ ⁊ sensuū ludificatio.A.R.

Sensus nō videt nisi que sūt ⁊ p̄sentia sunt. Et ideo sedens in naui non videt arbores moueri.Q.

Naturaliter fieri pōt q̄ aliq̄s credat se habere experientiā alicuiꝰ de quo tn̄ non habet nisi erroneā apparētiā.Q.

Articulus secundus

Utrū possibile sit viatorem habere de veritatibus theologicis noticiā maiorem fide.R.

Quid est veritas theologica. Et q̄ sint veritates theologice.R.

Ueritas theologica duplr̄ accipitur sc3 large et stricte.R.

Quid est fides.S.

Quō viator pōt acquirere fidē.S.

Nullꝰ cuiuscūq̄ secte nisi catholicꝰ habet fidē. q2 fides solū est veroꝝ.S.

In p̄ie affectatis tn̄ faciūt p̄suasiones quo ad certitudinē sicut demōstratōes in phis.S.

Aliqua inenidētia ita sunt nobis certa imo plus p̄ fidē sicut euidētia aliq̄.S.

Fidei pōt subesse falsum.S.

Que noticia est maior fide.T.

Noticia est duplex sc3 euidēs et nō euidens. non euidens iterum duplex. s. nō euidens cum formidine et nō euidens sine formidine.T.

Unde causent̄ tales noticie.T.

Oīs noticia euidēs ē maior noticia ineuidenti. Et principia per se nota sunt maiora q̄ ꝯclusiōes deducte ex eis.T.

Noticia nō euidēs q̄ ex p̄babilibꝰ colligit̄ maior est rōe p̄babilitat̄ q̄ noticia ex solo testimonio causata.T.

Et si ratione probabilitatis opinio sit maior fide. fides tamen certior est opinione.A.R.

Naturalr̄ possibile est viatorē de multis theologicis veritatibꝰ hr̄e opinionē.U.

Adducunt̄ octo p̄batiōis r̄ōes q̄bus articuli fidei p̄bari possunt.U.

Naturaliter possibile est viatorē đ multis veritatibus theologicis habere noticiam euidentē.X.

Naturalr̄ impossibile est viatorē de oībus veritatibus theologicis habere noticiam oī fide maiorē.X.

Uiator manēs talis pōt habere intuitiuam dei noticiā. ⁊ f̄m potētiā dei absolutā de oībꝰ veritatibꝰ de deo formatis euidētiā f̄m qđ ⁊ ꝯditionatā ſ3 non simpliciter absolutā.Y.

Auctor arguit cōtra p̄dicta.Y.

Aliquid dicit̄ p̄babile duplr̄.Z.

Exponit̄ notificatio p̄babilis f̄m ph̄m ibidem.Z.

Nulla ratio p̄babilis seu dyaletica est falsigrapha.Z.

Ratio probabilis sepe facit firmam adhesionem.Z.

Nullus potest f̄m cōmunē cursuz de sillogismo thopico noscere euidenter ip̄z esse thopicum.Z.

Multe veritates theologice sunt p̄babiles primo mō scđo mō vero oēs sunt probabiles.Z.

De certitudine fidei ⁊ libertate credendi et vn̄ attendit̄ certitudo.AA.

Quomodo fides est certior opinione ⁊ quomodo non.AA.

Aliqui ita firmiter innituntur suis opinionibus ex imperio voluntatis cū oppositum nō est euidēs sicut ceteri cōclusionibus scitis.AA.

Intellectus potest aliquo motiuo induci ad assentiendum ex impio ⁊ affectōe voluntatis.BB.

Contra quenlibet assensum citra scientiam seu euidentiam potest volūtas intellectum auertere ad oppositum. Oppositū tamen probabiliter sustineri potest.BB.

Quā cognitionē phi et gentiles habuerunt de deo.CC.

Articulus tertius

U. possibile sit viatorē de noticijs theologicis hr̃e noticiā ꝓpe scīētificā. DD.
Quid est theologia ⁊ de eius multiplici acceptione. DD.
Quomodo theologia est vna simplicit̃ vel aggregatiue. DD.
Stat aliquando aliquem esse infidelez ⁊ tamen theologum. DD.
Que tenet̃ theolog⁹ scire ⁊ creder̃. DD
Discursus theologicus ⁊ cōclusio theologica quid est. EE.
Que sunt p̃ncipia theologica ⁊ que cōclusiones theologice. EE.
Et si prima principia aliq̃n habēt fidez per alia q̃ sunt aliquo mō cā eis assentiendi. Nunq̃ tñ assensus illoꝝ est ꝑ se cā assensus illoꝝ principiorū. FF.
Exponitur illud dictum Augustini ꝙ euangelio credidit per auctoritatem ecclesie satis pulchre. FF
Quid est scientia proprie dicta siue noticia scientifica. GG.
Eodez modo acquiri potest noticia p̃ncipij ⁊ conclusionis. non obstante ꝙ cōclusio tantuz demonstratione acquirat̃ non aūt primū principiū. GG.
Noticia conclusionis acq̃site per demōstrationem ⁊ eiusdē acquisite ꝑ experiētiā sunt eiusdē speciei ⁊ sese gradualit̃ intēdūt. Nec sūt due sciētie s; vna. GG
Scientia q̄ ⁊ ꝓpter quid dupl'r accipit̃
Et quando distinguuntur specie. quando vero non. GG.
Quid est scibile proprie dictum. HH
Que ꝓpositiones sciunt̃ ꝓprie. HH
De obiecto scientie qđ nō est res extra sed ꝓpositio. HH.
Deus nō habet scientiā ꝓprie dictā. q̄ talis includit quēdā impfectionē. HH.
Ostendit̃ cōtra grego. ꝙ ꝯclusio demōstrationis mentalis nō est noticia adhesiua siue assensus cōclusionis. HH.
Utrū de cōi lege ⁊ naturaliter possibile sit viatorem per discursum sillogisticū de veritatibus theologicis habere sciētiam proprie dictam. JJ.
Nulli scientie principia sua sunt credita. KK.
Quō musica dicat̃ sciētia. cū tñ p̃ncipia sua sunt credita ex arismetrica. KK.
Theologia potest dici scientia large capiendo scientiam. KK.
Quinq; sunt habitus veridici euidentes. KK.
Theologia per discursum theologū naturaliter acquisita nō est scientia ꝓprie dicta sed est certa adhesio sine formidine in animo fidelis. LL.
An theologia in eodē subiecto ⁊ respectu eiusdem secum patiatur scientiam vel opinionem. LL. MM.
Actus actui contrariatur ⁊ habitus habitui sed nō actus habitui nec habitus actui. MM.
Auctoritas dupliciter accipitur. NN.
Quare philosoph⁹ ⁊ doctores interdū post demonstrationes inducant auctoritates aut ꝓbabiles rationes. NN.
Actum habitui esse compossibilem intelligitur dupliciter. PP.
Theologi suo studio theologico nō deperdunt fidem infusam nec fidei meritum. NN.
Opinio multipliciter accipitur. PP.
Non oportet habentem opinionem de aliquo vero necessario estimare ipsum posse se aliter habere. nō tamē sine formidine talis opinatur. NN.
Aliud ē timere de opposito. aliud possibile ipsum aliter se habere. PP.
Unde ꝓuenit timor opināti. PP.
Opinio semꝑ est cū formidine. QQ.
Noticia euidens non est in infinitū certior opinione. Nec apparentia euidentie excedit in infinitum apparentiā opinionis. RR.
Ratiōes probabiles vt tales nunq̃ generabunt noticiā euidentem quia semper stant cum formidine. RR.
Simpliciter ⁊ absolute possibile est viatorem de multis veritatib⁹ theologicis habere sciam ꝓprie dictam. nō obstāte ꝙ deus non habet causam. RR.
Dupliciter alique veritates dicūtur eē de deo. RR.
Quomodo capiatur causa in diffinitione philosophi scire. RR.
Theologia nō est scia ꝓprie dicta. RR

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notum solū deum esse fruitionis obiectum. A.

Articulus primus

De multiplici acceptione vsus ⁊ fruitionis. B. C.
Aliquid potest assumi in facultatez voluntatis multipliciter. B.
Quid est vsus. D.
Quid est fruitio. D.
Aliquis actus volūtatis medius est inter fruitionē ⁊ vsum. D.
Carentia circūstātie requisite ad bonitatē act⁹ nō sꝑ reddit actū malū. D.
Actus aliquis voluntatis est simul fruitio et vsus. D.
Quadrupliciter intelligit̃ vnaz rē plus alia diligi. Et quomodo de⁹ plus debet diligi q̃ creatura. E.
Aperitur intellectus precepti de dilectione dei ⁊ proximi. F.
Quomodo deus diligit vnam creaturā plus q̃ aliam. F.
An rationalis creatura aliaz plus seipsa debet diligere. F.
Non est idē diligere actu eque intenso ⁊ diligere eque intense. G.
Fruitio beatifica est a solo deo ⁊ respectu solius dei. G.
Fruitio a beato elicita respectu dei clare visi. non erit beatifica. H.
Utruz beatus habebit duos actus fruitionis an non. H.
Non repugnat nobilitati volūtatis. nec ratione premij voluntatē se habere passiue respectu beatifici. H.
Aliqđ pati aliquo agere est nobili⁹ taz respectu eiusdē q̃ respectu diuersoꝝ H
Uolūtas pōt habere simul duos actus ꝑfectos respectu eiusdē obiecti. H.
Idem actus respectu diuersorū potest dici amor ⁊ odium. H.

Articulus secundus

Utrum fruitio dei sit possibilis creature rationali. J.
Deus potest super omnia diligi ex puris naturalibus. J.
Arguitur contra conclusionem. K.
Soluuntur rationes. L.
Non sequitur in infinitū perfectius est diligere deū q̃ lapidē ergo diligere deū est infinite ꝑfectiōis. hoc late ꝓbat. L.
Stāte lege. hō nō pōt ex suis naturalibus implere legez. nec meritorie opari nec recte agere. simpl'r ⁊ absolute. M.
Sine gr̃a pt qs moral'r recte agere. M
Quid est moraliter recte agere. M.
Diligere accipitur multipliciter. N.
Diligere deū est deo velle bonū. Aut in mādatoꝝ ei⁹ obseruātia ꝑseuerare. N.
Utrum concedenduz sit ꝙ nullo alio a deo est fruendum. N.
Sicut quolibet alio a deo est vtendum sic nullo alio est fruendum. N.
De obiecto vsus ⁊ fruitiōis ordiate. N.
Uidet̃ ꝓbabile ꝙ deus posset obligare creaturā ad vtēdū đo ⁊ fruēdū seipsa. N
Aliquis idē act⁹ est vsus ⁊ fruitio. N.
Uti ⁊ frui multipliciter accipiunt̃. P.
Nihil aliud a deo potest satiare voluntatem obiectiue. Q. R.
Solus actus fruitionis dei est quietatiuus voluntatis. Q.
Intellectus illius topice sicut summuz ad summum ⁊c. R.
Utruz sit nobis euidēter notū solo deo esse fruendum. ꝯcluditur ꝙ non per q̃tuor ꝓpositiones. S.
Non est euidenter notū ꝙ volūtas pōt satiari per aliquē actum nec ꝙ non pōt satiari in aliquo citra deum. S.
Fruitionē dei nobis fore possibilem est creditū ⁊ non euidenter notū. S.
Fruitio patrie nō succedit desiderio ꝓprie. sed fruitioni vie que est amor amicitie dei. T.
De obiecto desiderij ⁊ fruitionis. T.
Fruitiōe nō est fruēdū tāq̃ obiecto. T.
Non est euidenter notum ꝙ sit aliquis finis vltimus summe diligēdus in quē omnia sunt referenda. T.
Bonū cōmune est magis diligendū q̃ bonū particulare duz bonū particulare includit̃ in bono cōmuni ⁊ nō alias. T.
Quis sit finis vltim⁹ naturalis creature rōnalis. An de⁹ vel fruitio dei. X.
Utrū creatura rationalis appetat beatitudinem appetitu naturali distincte

et absolute.X.
Creatura rationalis non appetit rationabiliter distincte absolute sibi impossibile quod credit esse tale.X.
Philosophi multa dixerūt.pauca pbauerunt.paucissima demonstrauerūt.X.
Item questione tertia pmi libri.HH.
Quō intelligitur dictū aplī Ro.i.
Qui cum deum cognouissent ⁊c.
Item inuisibilia dei ⁊c.X.
Aliqd pcipit de iure naturali duplr.X
Quomodo deus est obiectum proportionatum fruitionis.X.
Epilogantur summatim in illo articulo determinata.X.

Articulus tertius.

Utrum rationalis creatura frui potest essentia diuina nō fruendo psona Aut frui vna psona nō fruēdo alia.
Respondetur contra Scotū per quattuor ppositiones negatiue.Y.
Uiatorē diligere vel cognoscere psonā intelligit duplr scz ppie ⁊ p accidēs.Y
Scdm istū modū dicēdi pcedunt mirabiles ppositiōes q̄ ponunt in textu.Y.
Arguitur in oppositū.AA.
Aliquid esse de intellectu alterius dupliciter intelligitur.AA.
Quāuis ōis pceptus essentie est cōceptus persone ⁊ econtra.tn̄ aliquis pceptus primo dicitur de essentia q̄ de persona. Nec hoc inficit prius dicta. quia sequitur ex fide credītis.AA.
Competere alicui primo vel non primo quid est.AA.
Quid est aliqd eē pceptū alicui⁹.AA.
Quācunq3 cognitionē phi habuerunt de essentia habuerūt ⁊ de psona.BB.
Philosophi aliquas ppositiōes de deo scire potuerunt ⁊ aliquas non. propter ignorantiam terminoꝝ pro eodem supponentium.BB.
Trinitatez personarum philosophi cognouerūt ex puris naturalibus. sed nō cognouerunt trinitatez personarum ex puris naturalibus.BB.
Quomodo intelligit q philosophi naturaliter cognouerunt diuinaz essentiā ⁊ non trinitatē personarum.BB.

Nunq̄ de eadem re simplicissima dici pn̄t pdictoria nisi vbi fides ponit.BB.
Utrū creatura rōnalis tenet magis diligere vnā personā q̄ aliā. Respondet negatiue per quattuor ppositiōes.CC.
Et si filius nos redemit nō tn̄ plus diligendus est patre ⁊ spūsancto.CC.
Utrū rationalis creatura licite diligat deum propter aliqd aliud ab ipso ⁊ nō precise pter seipsum.DD.
Ly propter accipitur dupliciter.cōsecutiue ⁊ causaliter.DD.
Diligere deum propter aliud tanq̄ propter finem intelligitur dupliciter. EE.
Philosophi somniādo de beatitudine locuti sunt.EE.
Beatitudo est triplex Obiectiua Formalis Status cōplectens vtrūq3. EE.

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notū in vniuersitate entium vnū esse deum. A.

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notuz deū esse.B.
Quid est noticia.B.
Unde ⁊ per quid cōuenit alicui rei esse noticiā siue cognitionē.B.C.D.
Nullum accidens est noticia per denominationem intrinsecaz sed solum per extrinsecam.C.
Ex eo aliquid dicitur noticia.quia est a potentia vitaliter perceptiua effectiue ⁊ est in ea informatiue.C.D.

Differentia est inter	Inexistere Inherere Informare.	E

Deus non potest se solo intellectu creato ipso non coagente pducere cognitionem vel volitionez sed tamen cognitionem vel volitionez se solo potest producere.F.
Utrū aliq̄ noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q̄ sit essentialiter perfecta.G.
Quomodo pceptus huius vocis homo significat hominē realem.G.
Utrum diuina essentia potest esse intellectui vel voluntati create formalis noticia vel dilectio.H.

Scda pars articuli pmi.
Qualis noticia de deo est nobis naturaliter possibilis.I.
Duplex est noticia scz sensualis intellectualis.I.
Utraq3 est duplex scz complexa incomplexa.⁊ complexa est duplex scz distās indistans.
Noticia sensualis potest esse complexa sicut ⁊ intellectualis.I.
Noticia incōplexa est duplex scz intuitiua abstractiua.K.
Abstractiua noticia quid sit.K.
Intuitiua noticia quid sit.K.
Respectu eiusdē obiecti eodē mō pn̄ta ei pōt esse talis duplex noticia.K.
A noticia intuitiua incipit experimētalis cognitio.K.
Quō differunt hee due noticie.L.
Noticia intuitiua tā intellectiua q̄ sensitiua potest simpliciter ⁊ absolute esse de re non existente.M.
De mere intelligibili l. habet noticia intuitiua.M.
Noticia intuitiua de deo non est nobis naturaliter possibilis in via.M.
Noticia abstractiua nobis naturaliter possibilis ē duplex.s.rei in se ⁊ i alio.M
Item quedam alie diuisiones eiusdem ibidem habentur.
De⁹ nō est a nobis cognoscibilis in via in se sed in quodā pceptu vel simplici ⁊ absoluto cōmuni sibi ⁊ creaturis. Aut cōplexo sibi pprio vel simplici sibi proprio cōnotatiuo vel negatiuo.N.O.
Nulla substātia corporea exterior a nobis naturaliter est in se cognoscibil.N.
Omnis noticia qua res cognoscitur in seipsa est intuitiua vel ab intuitiua accepta.N.
De facto non cognoscitur in se nisi accidens.N.
Plures habem⁹ cōceptus de deo quos non scimus nisi per discursum sed solū credimus esse conceptus dei.O.
Utrū de⁹ possit a creatura cōphēdi. Q.
Deus potest a nobis totaliter cognosci sic q nihil eius latet.Q.
Deus infinite cognoscit creaturā quomodo intelligitur.Q.

Utrum creatura possit creaturam comprehendere.Q.
De similitudine dei cogniti ⁊ medij per quod cognoscitur.R.
Similitudo in essendo repsentando.R
Una creatura maiorem habet similitudinem cum deo q̄ alia.R.
Similitudo dei ⁊ creature ē triplex. R
Quid ē deū cognosci in se vl in pceptu Silr qd est deuz cognosci nō in se.R.
De pportione obiecti ad potentiā ponuntur quattuor ppositiones.S.
Intellectus noster sm suam facultatez non sm dei cognoscibilitatem deum cognoscit.Et ideo cognitio nostra de deo finita dicitur ex parte nostri.S.
Cognitio nostra nō dicitur semp perfectior q2 est de pfectiori obiecto.Nec infinita q2 obiectum est infinitū.S.

Articulus secundus.

Utrum deum esse sit nobis per se notum.T.
Quid est ppositio per se nota. Et que conditiones requiruntur ad propositionem per se notam.T.
Propositio illa.deus est.quam nos formam⁹ non est per se nota s3 illa quā formant beati in patria.U.
Deum esse non est primuz principiū.U
Quattuor ponit primi principij conditiones.U.
Utrum deum esse sit euidenter notum seu demonstrabile.X.
Deus est.est naturaliter probabilis sed non est nobis euidens neq3 demonstrabilis.X.
Deus non est implicat contradictionez sicut contradictorium primi principij. licet non sit primum falsum.X.
Licet illa deus non est implicat contradictionez.hoc tamen non est nobis euidenter notum.Y.
Exponitur illa auctoritas philosophi.
Si materia sit eadem ⁊ agens idez forma erit eadē de agēte naturali ⁊c.AA
Obiectum terminare cognitionem qd est.AA.
Soluunt plures auctoritates phoꝝ et sanctoꝝ.que vidētur sonare q deū esse

sit demonstrabile τ per se notū.AA.
Quomodo intellectus potest intellige
re impossibile et contradictoria τ assen=
tire alicui īpossibili alicui vero nō.BB.

Articulus tertius

Utrum sit nobis euidenter notum
tantum vnū deū esse.CC.
Quid est deus.CC.
Deus dupliciter diffinitur. CC.
Tantum vnum deum esse nō est nobis
euidēs in naturali lumine. tū hoc est ꝓ
babile naturali ratione.DD.
Quid est lumen naturale.DD.
Quid est ratio naturalis.DD.
Oppositum articuloꝝ fidei nō pōt ꝓba
ri in lumine naturali.EE.
Articulum de vnitate dei crediderunt
philosophi τ probauerunt in lumine na
turali.EE.
Improbatur dictum aliquoruz saltẑ ꝙ
philosophus nunꝙ formauerit menta=
lem veram de deo.EE.
Articulus devnitate dei potest esse ma
gis euidens in lumine superiori beatis
ꝙ nobisveritas principij primi in lumi
ne naturali. EE.
Arguitur in oppositū ꝙ vnitas dei pos
sit demonstrari.FF.
Et soluuntur rationes vsqꝫ in finē que
stionis.GG.
In doctrina phi pauce sūt ratiōes eui=
dētes demōstratiue. ideo doctrina sua
potius opinio ꝙ scientia dicet.Et sunt
reprehensibiles qui eius auctoritati ni
mis tenaciter adherent.HH.
Item supra.q.ij.X.
Ratio philosophi de primitate efficien
tis videtur apparētior inter omnes ra
tiones quas vnꝙ fecit sed non demon=
strat.HH
Primitas efficientis τ eius vnitas ap=
parentius ꝓbatur ꝑ ꝯseruationem rei
a sua causa ꝙ per ꝓductionē.HH.
Ponitur differentia earumdem ratio=
num.II.
Et soluẑ tenet in causis essentialiter or
dinatis.II.
Differentia triplex in causis ordinatis
essentialiter τ accidētaliẗ assignatẗ.II.
Causas sic subordinatas esse solum est
opinatum et non cognitum.II.
Omnis causa creata essentialiter depē
det a deo.deꝰ vero a nullo depēdet.II
Nihil creatum ab alio creato essentiali
ter dependet ſm fidem. II.
Aliquid essentialiter depēdere ab alio
intelligitur dupliciter.KK.
Anima nequaꝙ intelligit sine fatasma
te.LL.
Oportet intelligētem fantasmata spe=
culari.LL.
Cognitio intellectiua dependet a sen=
sitiua.

Questio quarta

Utrum creatura rationalis sit vesti
giū τ imago increate trinitatis.A.

Articulus primus

declarat terminos.
Uestigium et imago habēt aliquas cō=
ditiōes cōmunes aliquas proprias.B.
Aliquid ducit in cognitionem alterius
multipliciter.B.
Differunt imago τ vestigium.B.
Uestigium accipitur tripliciter.C.
Imago tripliciter accipitur.C.
Quod creatura rationalis dicitur ve=
stigium trinitatis.D.
In quo consistit ratio vestigij.D.
Omnis creatura potest dici vestigium
sed sola rationalis dicitur imago trini=
tatis.D.E.
In quo ꝯsistit ꝯpleta ratio imaginis.E
Declaratur in anima imago trinitatis
dupliciter.F.
Maior reperitur dissimilitudo in ani=
ma ꝙ similitudo cum trinitate increa=
ta.G.

Articulus secundus.

Utrum imago consistat in substātia
anime τ duobus actibus eius.H.I
Nomen imago dupliciter accipiẗ. H.I
Utrum secunda pars imaginis scilicet
cognitio producaẗ a potentia. τ ab his
duobus volitio gignatur.K
Quid est intelligere ipsius anime.K.
Licet anima essentialiter sit intellecti=
ua:non tamen essentialiter est intelli=
gens.K.
Intellectio est q̄litas distincta ab aīa.K.
Utrum aīa per suam essentiā posset co
gnoscere seipsam.K.
Uoluntas potest imperare actualeẑ co
gnitionem de aliquo prius nō cogitato
actu distincto.K.
Uoluntas nō potestvelle incognitū.L.
Uoluntasvt eliciat seu conseruet actū
volitionis requirit cognitionem actua=
lem: habitualis non sufficit.L.
Stat aliquē habere habere habitū τ tū
per aliud ab habitu moueri ad cogitā=
dum de obiecto illius habitus.L.
Habitibus vtimur cū volumus sed nō
volumus nisi cum de eorum vsu actua
liter cogitamus.L.
Utrum partes imaginis create sint e=
quales inter se.M.

Questio quinta

Utrum positio fidei de dei vnitate
τ personaruẑ trinitate probabiliter va
leat sustineri.A.
Quid concedat positio fidei de trinita
te explicat summatim τ subiectiue. B.
Nomina significantia deū sunt in mul=
tiplici differentia.B.
Plures ponit regulas ostendētes quo
modo illa nomina τ verba de se inuicē
predicātur.Et que ꝓpositiones in hac
materia sunt ꝯcedende τ que non.C.
Ponit auisationem ne aliquis innitaẗ
proprio capiti in hac materia salutari.
in qua periculose erratur.D.
Positio fidei de trinitate nō potest eui
denter probari nec ex scripturis cano=
nicis euidenter concludi.E.
Ecclesia plura determinauit sola fide
credita τ credenda ei diuinitus reuela
ta.que ex scripturis canonicis nō sunt
euidenter deducibilia.E.
Positio de trinitate pōt a nobis aliq̄li=
ter imaginari τ ꝓbabiliter sustineri.F.
Instatur contra predictam positioneẑ
multipliciter.F.
Aliquid dicitur simplex multipliciter.
Et quomodo essentia vel persona dica=
tur simplex.G.
Nomen deus dupliciter accipitur.H.
Utrum potest aliquo modo concedi ꝙ
sint tres dij.H.
Deitas τ deus vtrum sint termini syno
nimi.I.
An persone diuine finitevel infinite di
stinguantur.I.K.
Nomen distinctio pro quo supponit.K
Nomen similitudo ꝓ quo supponit. K
Esse patrem est esse filium. an illa pos=
set concedi.L.
Una est omniū trium personarum per
fectio:necvlla perfectio conuenit vni ꝑ
sone τ non alteri.Et si quelibet ad om=
neẑ operationem exteriorem sufficit re
lique tamen non superfluunt.L.
Utrum positio de trinitate posset susti
neri sine contradictione.M.
Quid est contradictio. Quotuplex est
ibidem.M.
Contradictio reperitur in voce scripto
et mente.M.
Quid requiritur ad hoc vt aliqua pro
positio sit sufficienter vniuersalis vel
singularis.M.
Suppositio termioꝝ in diuinis est du=
plex mediata et immediata.M.
Qui termini supponūt mediate τ qui
immediate.Et quid est supponere me
diate τ immediate.M.
Nota ibidem plures regulas de termi
norum suppositione.N.
Qui termini dicuntur de deo in singu=
lari et in plurali.O.
Positio de trinitate cōcedit terminos
contradictorios de terminis supponē=
tibus pro eodem sed non ꝓpositiones
cōtradictorias.nec vllam implicat con
tradictionem.P.
Positionē de trinitate nō īplicare: nō
pōt ꝯ ꝓteruū euidenter ꝓbari.P.Q.
Licet per diuinam potentiā vnam rem
esse tres res creatas possit sine contra=
ctione sustineri.tamē hoc debet a fide=
libus negari.R.
Aliquā positionē posse sine ꝯtradictio
ne sustineri nō est ratio sufficiens ꝙ ta=
lis positio non debeat negari.R.
Omnis illa positio debet ab oībus ne=
gari cuiꝰ oppositū circūscripta fide ap=
paret euidens in lumine naturali.R.
Item in principio sententiarum.F.

sit demonstrabile τ per se notū. AA.
Quomodo intellectus potest intelligere impossibile et contradictoria τ assentire alicui īpossibili alicui vero nō. BB.

Articulus tertius

Utrum sit nobis euidenter notum tantum vnū deū esse. CC.
Quid est deus. CC.
Deus dupliciter diffinitur. CC.
Tantum vnum deum esse nō est nobis euidēs in naturali lumine. tñ hoc est ꝓbabile naturali ratione. DD.
Quid est lumen naturale. DD.
Quid est ratio naturalis. DD.
Oppositum articuloꝝ fidei nō pōt ꝓbari in lumine naturali. EE.
Articulum de vnitate dei crediderunt philosophi τ probauerunt in lumine naturali. EE.
Improbatur dictum aliquoꝝ scilꝫ φ philosophus nunφ formauerit mentalem veram de deo. EE.
Articulus de vnitate dei potest esse magis euidens in lumine superiori beatis φ nobis veritas principij primi in lumine naturali. EE.
Arguitur in oppositū φ vnitas dei possit demonstrari. FF.
Et soluuntur rationes vsqꝫ in finē questionis. GG.
In doctrina phi pauce sūt ratiōes euidētes demōstratiue. ideo doctrina sua potius opinio φ scientia dicet. Et sunt reprehensibiles qui eius auctoritati nimis tenaciter adherent. HH.
Item supra. q. ij. X.
Ratio philosophi de primitate efficientis videtur apparētior inter omnes rationes quas vnφ fecit sed non demonstrat. HH
Primitas efficientis τ eius vnitas apparentius ꝓbatur ꝑ ꝯseruationem rei a sua causa φ per ꝓductionē. HH.
Ponitur differentia earumdem rationum. II.
Et soluꝫ tenet in causis essentialiter ordinatis. II.
Differentia triplex in causis ordinatis essentialiter τ accidētalit̄ assignat̄. II.
Causas sic subordinatas esse solum est opinatum et non cognitum. II.
Omnis causa creata essentialiter depēdet a deo. deꝰ vero a nullo depēdet. II
Nihil creatum ab alio creato essentialiter dependet ſm fidem. II.
Aliquid essentialiter depēdere ab alio intelligitur dupliciter. KK.
Anima nequaφ intelligit sine fatasmate. LL.
Oportet intelligētem fantasmata speculari. LL.
Cognitio intellectiua dependet a sensitiua.

Questio quarta

Utrum creatura rationalis sit vestigiū τ imago increate trinitatis. A.

Articulus primus

declarat terminos.
Vestigium et imago habēt aliquas cōditiōes cōmunes aliquas proprias. B.
Aliquid ducit in cognitionem alterius multipliciter. B.
Differunt imago τ vestigium. B.
Vestigium accipitur tripliciter. C.
Imago tripliciter accipitur. C.
Quod creatura rationalis dicitur vestigium trinitatis. D.
In quo consistit ratio vestigij. D.
Omnis creatura pctest dici vestigium sed sola rationalis dicitur imago trinitatis. D. E.
In quo ꝯsistit ꝯpleta ratio imaginis. E
Declaratur in anima imago trinitatis dupliciter. F.
Maior reperitur dissimilitudo in anima φ similitudo cum trinitate increata. G.

Articulus secundus.

Utrum imago consistat in substātia anime τ duobus actibus eius. H. I
Nomen imago dupliciter accipit̄. H. I
Utrum secunda pars imaginis scilicet cognitio producat̄ a potentia. τ ab his duobus volitio gignatur. K
Quid est intelligere ipsius anime. K.
Licet anima essentialiter sit intellectiua: non tamen essentialiter est intelligens. K.

Intellectio est q̄litas distīcta ab aīa. K.
Utrum aīa per suam essentiā posset cognoscere seipsam. K.
Voluntas potest imperare actualeꝫ cognitionem de aliquo prius nō cogitato actu distincto. K.
Voluntas nō potest velle incognitū. L.
Voluntas vt eliciat seu conseruet actū volitionis requirit cognitionem actualem: habitualis non sufficit. L.
Stat aliquē habere habere habitū τ tñ per aliud ab habitu moueri ad cogitādum de obiecto illius habitus. L.
Habitibus vtimur cū volumus sed nō volumus nisi cum de eorum vsu actualiter cogitamus. L.
Utrum partes imaginis create sint equales inter se. M.

Questio quinta

Utrum positio fidei de dei vnitate τ personaruꝫ trinitate probabiliter valeat sustineri. A.
Quid concedat positio fidei de trinitate explicat summatim τ subiectiue. B.
Nomina significantia deū sunt in multiplici differentia. B.
Plures ponit regulas ostendētes quomodo illa nomina τ verba de se inuicē predicātur. Et que ꝓpositiones in hac materia sunt ꝯcedende τ que non. C.
Ponit auisationem ne aliquis innitat̄ proprio capiti in hac materia salutari. in qua periculose erratur. D.
Positio fidei de trinitate nō potest euidenter probari nec ex scripturis canonicis euidenter concludi. E.
Ecclesia plura determinauit sola fide credita τ credenda ei diuinitus reuelata. que ex scripturis canonicis nō sunt euidenter deducibilia. E.
Positio de trinitate pōt a nobis aliq̄liter imaginari τ ꝓbabiliter sustineri. F.
Instatur contra predictam positioneꝫ multipliciter. F.
Aliquid dicitur simplex multipliciter. Et quomodo essentia vel persona dicatur simplex. G.
Nomen deus dupliciter accipitur. H.
Utrum potest aliquo modo concedi φ sint tres dij. H.
Deitas τ deus vtrum sint termini synonimi. I.
An persone diuine finite vel infinite distinguantur. I. K.
Nomen distinctio pro quo supponit. K
Nomen similitudo ꝓ quo supponit. K
Esse patrem est esse filium. an illa posset concedi. L.
Una est omniū trium personarum perfectio: nec vlla perfectio conuenit vni ꝑsone τ non alteri. Et si quelibet ad omneꝫ operationem exteriorem sufficit reliquie tamen non superfluunt. L.
Utrum positio de trinitate posset sustineri sine contradictione. M.
Quid est contradictio. Quotuplex est ibidem. M.
Contradictio reperitur in voce scripto et mente. M.
Quid requiritur ad hoc vt aliqua propositio sit sufficienter vniuersalis vel singularis. M.
Suppositio termīoꝝ in diuinis est duplex mediata et immediata. M.
Qui termini supponūt mediate τ qui immediate. Et quid est supponere mediate τ immediate. M.
Nota ibidem plures regulas de terminorum suppositione. N.
Qui termini dicuntur de deo in singulari et in plurali. O.
Positio de trinitate cōcedit terminos contradictorios de terminis supponētibus pro eodem sed non ꝓpositiones cōtradictorias. nec vllam implicat contradictionem. P.
Positionē de trinitate nō īplicare: nō pōt ꝯ ꝓteruū euidenter ꝓbari. P. Q.
Licet per diuinam potentiā vnam rem esse tres res creatas possit sine contradictione sustineri. tamē hoc debet a fidelibus negari. R.
Aliquā positionē posse sine ꝯtradictione sustineri nō est ratio sufficiens φ talis positio non debeat negari. R.
Omnis illa positio debet ab oībus negari cuiꝰ oppositū circūscripta fide apparet euidens in lumine naturali. R.
Item in principio sententiarum. F.

Non sunt digni vocari philosophi qui vnã speciem vel genus vnũ dicunt esse plura indiuidua realiter 7c. cũ hoc difficilius possit saluari q̃ articulus de trinitate. B.
Arguit q̃ positio d' trinitate īplicet. S
Nomen deus qnãdoq̃ supponit p natura qnãdoq̃ pro supposito. T.
Deus generat deũ. conceditur. V.
Deus non generat deum pōt sine periculo concedi fm auctorem. V.
Omnis deus generat deũ negatur. V.
Deus generat 7 idez deus non generat negatur. V.
Aliquid sustineri probabiliter sine contradictione quid est. X.
Nō nun⁹ difficile est sustinere fm Scotum eandē humanitatē esse plures homines q̃ articulũ de trinitate. X
De hoc in principio secũdi sniarum. Y.
Periculosum est imperitos de trinitate aliquid determinare. Cōmendat studium ibidem de trinitate. X.
Utrum positio de trinitate posset sustineri sine forme sillogistice 7 alteri⁹ bone consequentie negatione. Y.
Ponunt plures consequētie q̃ frequēter negantur 7 tamen vident formales que vere sunt paralogismi 7 sophistici. Y
Dat ergo modus rñdendi ad oms. Z.
Quid requiritur ad bonum sillogismũ expositorium. Z.
Terminus essentialis nunq̃ potest eē mediuz in sillogismo expositorio quia semper significat plura. Z.
Nullus sillogism⁹ expositorius est ɔña formalis quia nō tenet in diuinis. 7 sic catholicus euz negat in diuinis sic philosophus posset eum negare in creaturis si vna res esset tres res. Z.
Quomodo excusari debent sillogismi in diuinis ex terminis cōmunib⁹ compositi. AA. BB. CC. DD. EE. FF.
Regula omniũ sillogismoꝝ ex terminis cōibus est dici de oī 7 dici d' nullo. AA.
Quid est dici de oī 7 dici de nullo. AA
Quomodo sillogismi regulantur illis principijs. AA.
Quid est propositio sufficienter 7 simpliciter vniuersalis. CC.
Que sunt signa sufficiēter distributiua in diuinis 7 in creaturis. CC.
Omne generans est essentia diuina potest dupliciter exponi. FF.
Imaginari accipitur dupliciter. HH.
Quomodo trinitas potest imaginari 7 quomodo non. HH.

Questio sexta

Utrum aliqua distinctio sit in deo concedenda alia a distinctione reali trium psonarum in vna essentia. A.
Distinctio q̃druplex pōt imaginari. B.
Que ex illis repugnãt ī diuis 7 q̃ nō. B.
Essentia idemptificatur realiter omnibus que sunt in diuinis. B.
Auctor videt negare distīctionē formalez in diuinis. Uñ 7 ad hoīem arguit ɔ Ockã ponentē eã s3 statī suã retractat opinionē ɔcordãdo cũ Ockã. C.D.
distinctio formalis non est nisi ratione distinctionis realis. quō intelligit. F.
Distīctio formal' nō repit ī creatur. F.
Doctrina siue regula quãdo de aliquibus p̄dicari posset distigui formalit. F.
Persone non distinguũtur inter se formaliter sed realiter. F.
Paternitas est in p̄re an poss ɔcedi. F
Distinctio formalis nō est distinctio formarũ seu formalitatũ. Nec seqt̄ distiguunt formaliter ergo nō sunt idez. G.
Ois formalitas est realitas ē falsa. H.
Essentia non est formaliter relatio quã valet. H.

Articulus secundus

Utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiã et perfectiões attributales. I.
Perfectio attributalis multiplr accipitur 7 fm hoc duplicit respōdet. I.
Quid est attributũ diuinũ. Et qd rō attributalis. Et qd pfectio attributal. I.
Attributa diuina quō distinguunt. I.
Attributa diuina p qb⁹ supponunt. I.
Differunt perfectio simpliciter 7 denominatio perfectionis simpliciter. K.
Ut termin⁹ sit determinatio perfectionis simpliciter quid requiritur. K.
Ad quē sensũ ɔcedit q̃ itellect⁹ diuin⁹ 7 volũtas diuina distinguunt rōne. L.
Deitas 7 intellectus diuin⁹ siue voluntas non sunt distincte formalitates. L.
Deitas 7 intellect⁹ diuin⁹ siue volũtas sunt oib⁹ modis idē. sic deitas oib⁹ modis est eadē sibiipi. nec distinguunt formaliter contra Scotũ. M.
De omnibus distinctis possunt contradictoria verificari. M.
Omnia contradictoria equalez habēt repugnãtiam. M.
Quare cōcedit distinctio formalis int essentiã 7 psonã 7 nō inter intellectũ et essentiã siue voluntatem 7 essentiã. O.
Distinctio emanationũ diuinarũ psupponit distinctionem p̄ncipioꝝ elicitiuorum quomodo intelligitur. Q.
Ad quem sensum cōcedit q̃ filius producit per modũ intellect⁹ 7 spũssanct⁹ per modũ voluntatis. Q.
Ad quē sensum ɔceditur q̃ filius p̄ducitur naturaliter 7 spũssanct⁹ libere. R.
Aliquid per se cōuenire intellectui diuino intelligitur dupliciter. R.
Deus intelligit intellectu 7 nō per volũtatem 7 ecōtra. quō intelligitur. R.
Sicut deus intelligit p intellectum ita intelligit per voluntatem. R.
De⁹ intelligit naturalr 7 libere vult. R
Deus intelligit mala conceditur. s3 nō illa deus vult mala. S.
Idem omnibus modis indistinctũ pōt producere diuersa. S.
Ex distinctiōe p̄ductoꝝ nō sequitur distinctio realis nec formalis in deo. S.
Intellectus 7 voluntas licet supponãt pro eodē tamē cōnotãt diuersa in creaturis ideo non sunt synonima. S.
De⁹ intelligens non est oratio nugatoria 7 sic de alijs. S.

Articulus tertius

Utruz in deo sit aliqua distinctio inter essentiã 7 ideã siue rōnes causales. T.
Idea quid est descriptiue. T.
Cōmēdat Ockã q̃ plurimũ in hac materia. ad quē etiã auctor se remittit. T.
Idea creature est ipsamet creatura. V
Idee ponunt in artifice creato 7 increato. V.
Que est necessitas ponendi ideas. X.
Quō cōcedit in deo esse plures ideas. Rñdet p tres notabiles ɔpositiões. Y
Omniuz rerum p̄ducibilium distincte sunt idee. Z.
Idee sunt singlariũ nō vniuersaliũ. Z
Idee creaturarũ non sunt in deo realiter sed tantum obiectiue. AA.
Idee sunt:
Eterne quō intelligit.
Immutabiles
Infatigabiles
Nec oriunt. AA. BB.
Nec intereunt.
Res principales
Vere sunt
Utrum res vocatur idea quando eam deus actualiter producit. CC.
Quō aīa sit btã visione ideaꝝ. CC.
Utrũ anima sancta 7 non sancta equaliter intueantur ideas. CC.
Utrũ idē p̄t eē exēplar 7 cã sui ipi⁹. DD

Questio septima

Utrũ cōcedendũ sit a catholicis vnam rez generare 7 aliã generari in diuinis.

Articulus primus

Utrum in diuinis essentia generet aut generetur. B.
Essentia in diuinis nec generat nec generatur sed bene in creaturis. B.
Essentia nō est subiectũ vl q̃si subiectũ gn̄ationis diuine. C. nec q̃si materia. G
Fili⁹ est de suba p̄ris sibi ɔsubstãtialis 7 nō vt de materia vel q̃si materia. C.
Diuina essentia non est termin⁹ formalis diuine generationis. D.
Quid ē termin⁹ formalis gn̄atiōis. D.
Idē q̃n q̃ ē termin⁹ formalis 7 total. D
Persona diuina est termin⁹ originar⁹ 7 termin⁹ formalis p̄ductiōis ī diuis. D
Relatio ē termin⁹ formal' gn̄atiōis. E.
Actiones sunt suppositoꝝ nō inuenit in philosopho 7 quō debet exponi. F.
Forma per se agit. compositum vero p accidens. F.
Essentia est generans. F.
Essentia habere totũ esse ɔprius p pri⁹ origine q̃ sit in filio quō intelligit. G.
Aliquid cōmunicari alteri p p̄ductiōnem intelligitur dupliciter. G.
Quomodo esse nō cōmunicat filio. G.
Pater genuit filium natura. voluntate

intellectu. quo sunt cōcedende. D.

Articulus secundus

Utrum in diuinis sit vera generandi potentia. I.
In diuinis est generādi potentia sed illa nō est diuisa eēntia sz psona. I. K. L.
Potentia τ principiū generandi sumūtur dupliciter scz quo τ quod. K.
De principio elicitiuo plura ponit contra Ockam sed min⁹ sufficiēter ponēs φ ipm debeat realiter distingui a pducto. ideo persona siue pprietas personalis que est omnibus modis idez persone est principium elicitiuum. L.
Potentia generandi non potest cōmunicari filio. L.
Sicut nō conceditur φ pater est in patre sic nec concedendum est φ potentia generandi actiue sit in patre sed in filio. quia esse in alio connotat distinctionem. M.
Potentia generandi est in patre τ non in filio. id est pater nō est filius. M.
Perfectio simplr duplr accipit. M.
Utrum aliqua perfectio sit in patre q̄ non est in filio. M.

Articulus tertius.

Utrū in diuinis sit gñtio pprie dcā. O.
In diuinis est generatio proprie dicta.
Itē gñatio eterna sz nō successiua. O.
Assignantur multi termini τ eoꝝ multiplex connotatū τ qui sint ponendi in diuinis τ qui non. P.
Generatio est productio de non esse ad esse. non est vniuersaliter vera. P.
Generatio equiuoce dicit de generatione eterna τ temporali in creaturis. P.
Mutatio est genus ad generationez in creaturis tantum. P.
Mutatio dupliciter accipitur. Q.
Quomodo deus est immutabilis. Q.
Utrum solus de⁹ sit immutabilis. Q.
In diuinis est generatio continua sed non successiua nec subita nec instantanea temporalis. R.
Instans eternitatis est deus etern⁹. R
Quare deus pater dicitur instans eternitatis. R.
Utrū pat possit pcedi prior filio aliqua prioritate alia a prioritate durationis. S
Modus loquendi Scoti de prioritate in diuinis per signa τ instantia nature τ originis est simpliciter falsus τ nimis abusiuus. S.
Diuersi sunt modi prioritatis. τ posterioritatis. T.
De comparatione predictorū modorū ponuntur regule quattuor. U.
Quomodo concedendū sit φ pater est prior origine filio. U.
Qui modi prioritatis reperiātur in diuinis et qui non. X.
Que in diuinis possunt concedi priora alijs τ quomodo prioritatis. Y.

Questio octaua

Utrū spiritussanctus procedit a patre τ filio tanq̄ ab vno principio.

Articulus primus.

Utrum concedendum sit φ spiritussanctus procedit a patre τ filio. A.
Spiritussanctus procedit a patre eternaliter τ vniformiter. B.
Pater τ filius spirant vniformiter. duplicem habet sensum. B.
An debeat cōcedi φ pater spirat spiritūsanctū prius origine φ spiret filius. B
Si spiritussanctus non procederet a filio nō distingueretur ab eo realiter. B.
Quis sit sensus cōclusionis ibidē.
Si spiritussanct⁹ non pcederet a filio distingueretur ab eo pōt pcedi. B.
De constitutione τ distinctiōe personarum plures breuissime recitat opiniones quas remittit ad Ockam.
Improbat dicentes personas constitui τ distingui p relationes originis. C. D.
Paternitas non constituit ex patre. C
Aliquid distingui ab alio intelligitur dupliciter. D.
Quomodo persone distinguūtur τ per quid multum pulcre. D.
Processio spūssancti a filio non est precise ratio distinctionis eius ab eo. D.
Utruz ex hoc φ spūssanct⁹ distinguit a filio posset cōcludi φ pcedit ab eo. E.

Articulus secundus

Utrū spūssanctus pcedet a patre τ filio tanq̄ ab vno principio. F.

Pater et filius pducunt spūmsanctuz tanq̄ vnum principium. non tanq̄ duo principia. F.
Pater τ filius producūt spiritūsanctuz non inquātum distincta pncipia, nec in quantū vnū principiū. F.
Pater τ fili⁹ nō omīo sūt respectu spūssancti sicut respectu effect⁹ creati vnuz principiū. F.
Pater et filius sunt vnuz principiū spirans spiritūsanctū.
Pater et filius sunt vnus spirator. de illis recitat sex opiniones an debeat concedi. G. H. I. K.
Opinio ppria auctoris.
Terminus pncipiū τ ly trinitas p quo et quomodo supponit. K.
Quomodo differūt ille. Pater est principiū spirans. K.
Pater et filius sunt vnum principium spirans. K.
Sicut terminus trinitas est nomē collectiuū supponens immediate p tribus personis et pro nulla illorū. sic ly principium supponit immediate pro patre τ filio et p nulla seorsum. K.

Articulus tertius

Utrū cōcedendū sit φ spūssancti pcessio sit generatio. L.
Passiua spūssancti pcessio nō est generatio nec spūssanct⁹ est genitus aut generabilis. L.
Passiua spūssancti pcessio et filij generatio ac ipsarum distictio nō est a nobis in via perfecte cognoscibilis sed aliquo modo solum. L.
Omne qd possum⁹ aliquo mō itelligere possum⁹ aliquo mō explicare. L.
Explicatio harū duaꝝ pductionū a diuersis diuersimode assignat. M. N.
Ostendit auctor φ pcessio spūssancti τ generatio filij pōt aliquo modo a nob explicari. L. M. N.
Generatio sumit q̄drupl̄r. N.
Quid est generatio. N.
Quid est spiratio. N.
Licet de⁹ sit a nobis incōprehensibilis et forte quelibet creatura nihilominus dare possumus de eis diffinitionem cōuertibilem. N.
Absurduz est dicere φ credam⁹ aliquā veritatē et nō possumus dare qd nominis terminorum ipsius seu descriptōez conuertibilē. N.
Per qd sufficienter pōt fieri explicatio differētie generatiōis a spiratiōe. O.
Quō intelligēda sunt dicta doc. q dicūt φ spūssanct⁹ est charitas: amor: dilectio patris et filij.
Amor iocund⁹. nex⁹. mutu⁹ τc. Et p quibus supponūt illa noīa.
Utrū illa causal sit vera. pater τ fili⁹. quia diligūt se mutuo pducūt spūmsctū. Q.
Cur pater τ fili⁹ τ spūssctūs se diligēdo nō pducūt quartā psonā. Q.
Utrū pater τ fili⁹ diligant se spūsctō et quomodo. Q.
Diligere capitur quādoqz essentialiter quādoqz nocionaliter. Q.
Utrum pater est sapiens sapientia genita. R.
Multiplex eiusdē ppositiōis resolutio explicat fm d. petri pictauen. R.
Nihil in hac materia affirmandū est vl negādū sine distinctione. R.
Utrū filius et spiritussanctus est sapiētia ingenita. R.
Ingenitum sumit dupl̄r. S.

Questio nona

Utrum sola persona spūssancti sit charitas infusa q̄ dicit amor dei. A.

Articulus primus

Utrū charitas q̄ datur amicis dei sit psona spūssancti. B.
Processio sumit quādoqz passiue quādoqz cnotat creaturā aliquā in q̄ persona illa a nouo existit. B.
Processio tpalis creatio τ sic d alijs qd libet illoꝝ significat plures scilicz deuz et creaturam. B.
Licet illa noīa pcessio temporalis τ pcessio eterna pro eodē supponūt cceditū φ vna differt ab alia. Et φ duplex ē spūssancti processio. B.

	Processio	
Differunt.	Missio	C
	Datio	

Quid est mittere et dare. C.

Quid est mitti et dari. C. D.
Non solum dona creata sed et increata dantur homini .s. spũssancti psona imo trinitas tota. D.
Quamuis amicis dei possit dari spiritussancti persona sine dono creato. hoc tamẽ nunq̃ fit. D.
Charitas increata nõ datur amicis dei de virtute sermonis. E.
Charitas q̃ formalr diligimus deũ ꝛ ꝓximũ nõ est spũssanctus. E.
Quomõ spũssanctus cum sit vbiq̃ dicitur esse in bonis tantum et iustis ꝛ non in malis. Et quomõ explicatur ille modus essendi in iustis. F.
Spũssctũs duplr est in reb⁹ creatis. F.
Utrũ spiritussanctus detr in donis suis Et si sic in quibus. F.
Utrum spũssctũs mittatur visibilr. G.
Missio alicui⁹ persone visibilis fit dupliciter. G.
Quid est missio visibilis. Et quid significat. G.
Qñ facta est in noua vł veteri lege. G.
Quibus facta est quales fuere ille res vise super christum et apostolos. G.

Articulus secundus

Utrum charitas que datr amicis dei sit qualitas infusa menti. H.
De cõmuni lege nullus acceptatr ad vitaȝ sine charitate infusa sibi inherente que dicitur charitas vel gratia. H.
Magister oppositum videtur tenuisse sed potest saluari dictum suuȝ a pio interprete. H.
Respõdetur ad auctoritates quas magister pro se adducit. H.
De potẽtia absoluta potest aliquis eẽ amicus dei nõ habẽdo aliquã q̃litateȝ infusam q̃ sit charitas vel gratia. I.
Esse Amicũ / Carũ / Acceptũ deo itelligitr duplr. I.
Aliquis habens qualitatem infusam q̃ dicitur charitas potest de potẽtia absoluta esse non amicus dei. K.
Charitas est qualitas infusa. sed tamẽ nulla talis qualitas est intrinsece charitas vel gratia. K.
Non est possibile hominẽ diligere deuȝ meritorie sine charitate infusa de lege ordinata secus de potẽtia absoluta. K.
Utrum ille dicatur vere mereri vitam eternam qui eam nunq̃ cõsequetur. L.
Stat aliquem esse dignum vita eterna et eam nunq̃ consequi. M.
Transitus cõtradictionis qua de nõ accepto fit acceptus potest saluari sola tẽporis transitione. M.
Sola acceptatio diuina facit quẽ ꝑcipue dignũ vita eterna. M.
Aliquis dicitr amic⁹ dei vel accept⁹ deo siue carus multiplr. O.
Dilectio dei generalr ꝛ specialr. quõ terminatr ad res creatas aliter ꝛ alitr. P.
Que requirunt ꝛ sufficiũt ad saluandũ transitũ de ꝯdictorio in ꝯdictoriũ. Q.
Lapsus tpis sufficit ad verificatiõeȝ cõtradictorioꝝ qñ determinatio tpis cadit sub statuto. Q.
Pura priuatio charitatis ꝑcipue nõ hȝ rationẽ culpe. R.
Utrũ hõ ex puris naturalibus põt vitare peccatum. R.
Ex puris naturalib⁹ aliquẽ vitare peccatum intelligitur duplr. R.
Si quis decederet sine gratia ꝛ sine debito habẽdi eã quo pueniet. R.
Quicquid diligit vł odit deus. ꝯtingẽter diligit et odit. R.
Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intrĩseca debetur vita eterna aut pena eterna. S.
Ex ordinatione dei aliquis actus iuste est meritorius vite eterne et aliquis pene eterne. S.
Nõ est in libera potestate rõnalis creature q actus suus bon⁹ sit meritori⁹ vite eterne vł actus eius mal⁹ sit demeritoriuȝ pene eterne. S.
Creatura ratiõalis obligatr ad habere gratiã et elicere actũ meritoriũ hec cũ sunt sibi possibilia. S.

Articulus tertius.

Utrum aliqua forma põt augeri vel minui. T.
Forma sumitur dupliciter. T.
Qualitas sumitur tripliciter. T.

Augmẽtatio accipitur tripliciter. T.
Augmentatio extensiua est duplex. T.
Augmentatio intensiua põt dupliciter imaginari. T.
Augmentatio tam intensiua q̃ extensiua potest imaginari fieri. vel in instãti vel successiue. T.
Quid est aliqd fieri in instãti. T.
Augmẽtatio ꝯtinua duplr pt fieri. T.
Quid est aliquid cõtinue successiue generari. T.
Tripliciter ꝯtĩgit aliquã formã successiue ꝯtinue fieri vł augeri siue acqri. T.
Responsurus ad dubiũ motũ plures pmittit suppositiones. U. X.
Quid est latitudo. X.
Quid ẽ latitudo intensiua. X.
Quid est latitudo extẽsiua. X.
Quãtitas siue quãtũ est multiplex. X.
Omnis forma intensa est extẽsa aut extensibilis. sȝ nõ ecõtra. Y.
Licet forma extẽsa posset esse ꝛ nõ esse extensa nulla tamẽ forma intẽsa põt eẽ et nõ esse intensa. Y.
Quare vna forma est intẽsibilis et alia non. Y.
Aliqua forma põt augeri fm extẽsionẽ et fm intẽsionem. Y.
Aliquaȝ formam augmentari intelligitur dupliciter. Y.
Forma augmentatr.
Forma minuitr. Quõ itelligitr. Y
Forma suscipit mag' ꝛ min⁹.
Forma augmẽtatr est equalentr vna copulatiua ꝛ nõ de copulato extremo. Y.
Arguitur ꝯtra aliq̃ prius dicta ꝛ soluũtur rõnes. Z.

Secundus punct⁹ articuli tertij.

Utrũ gratia vel charitas posset augeri AA.
Charitas in infinitũ potest augeri non solum subito et instantanee sed etiã in tempore ꝯtinue. AA.
Augmẽtatio extẽsiua põt fieri in infinitũ per additionẽ ptis ad ptẽ. BB.
Aliquid in infinitũ augeri intelligitur extensiue et intensiue et vtrumq̃ dupliciter. AA.
Augmentationẽ extẽsiuã p rarefactionem posse fieri in infinituȝ est ꝓbleuma neutrum. BB.
Augmẽtatio forme sepate intẽsiua potest fieri in infinitum secus de cõiuncta siue existẽte in subiecto quia de hoc est ꝓbleuma neutrũ. BB.
Probabiliter põt teneri q deus nõ põt aliquã formã in subiecto intẽdere in infinitũ. BB.
Anima est dupliciter capax alicui⁹ forme. s. potentialiter et vitaliter. ꝛ fm hoc de latitudine intensionẽ charitatis plures ponit ꝓpositiões. CC.
Potest dari tãta charitas quãtũ capax est absolute aĩa vitaliter recipe. CC.
Licet in nullo subiecto possit in ĩfinitũ augeri charitas. tñ in infinitum põt augeri charitas in subiecto. DD.
Sicut dictũ est de capacitate determinata respectu charitatis ipsius anime sic pariformiter dicendũ est de oĩ qualitate que potest potentiã perceptiuã vitaliter immutare. DD.
Arguit in oppositũ ꝯ Scotũ. EE.
Ad quẽ sensum ꝯcedit q charitas intẽsa est perfectior remissa. FF.
Et si in infinitũ charitas posset augeri nunq̃ dabitr charitas infinita. FF.
Charitas xpi fuit maxima sibi possibilr de potẽtia ordinata. et non de potentia absoluta. FF.
Charitas xpi fuit tanta quantũ illa anima vitaliter potuit recipe etiam de potentia absoluta. FF.
Oẽs ptes charitatis creabiles demonstrari intelligunt duplr. GG.
Nõ semp de omnib⁹ simul verificatur terminus pluralr numeri de quoꝝ quolibet verificatur singulare illius pluralis. GG.
Non oportet sp oẽm ꝓpositionẽ de possibili verã poni in esse. GG.

Punctus tertius

Articuli tertij.

Utrum charitas vł gratia possit minui HH.
Quelibet charitas creata p diuinã potẽtiã absolutã põt minui. HH. II.

Charitas creata est duplex.infusa ꝛ acquisita.HH.
Cupiditas est duplex actualis et habitualis.item venialis ꝛ mortalis.HH.
Charitas infusa ꝛ habitus cupiditatis non contrariantur.HH.
Actui charitatis cupiditas habitualis est compossibilis.HH.
Charitati infuse ꝛ ei⁹ actui sola mortal' cupiditas nō venialis est ꝯria.HH.
Que dicuntur contraria.HH.
Quelibet charitas acquisita potest ꝑ potentiā agētis creati minui.II.
Nulla charitas infusa per ordinatam dei potentiam potest minui.II.KK.LL.NN.
Licet charitas infusa ſm ordinatā dei potentiā quo ad eius essentiam minui non potest.tñ quo ad feruorem eiusdē per peccatum veniale minuitur vel totaliter corrumpitur.LL.QQ.
Quid est feruor charitatis ꝛ quomodo remittitur.LL.
Arguit in oppositum.MM.
Soluit.NN.
Deum punire citra condignum intelligitur dupliciter.OO.
Peccatum mortale ſm Gregorium de arimino non solū demeretur puniri eternaliter: sed et prorsus si possibile esset annihilari.OO.
Utrum possibile sit ꝙ aliquis cōmittat infinita venialia peccata.PP.
Propter veniale peccatum pcipue non minus diligitur quis a deo.QQ.
Amor dei dr maior ꝛ minor nō in se: ſ3 ſm effect⁹ suos eternos vl' tpales.QQ.
Quale bonum ꝛ quantum adimit peccatum.QQ.
Deus plura facit per plura que posset facere per pauciora:quia sic sue placet voluntati.QQ.

Questio decima

Utrum ꝑsone diuine sint omnibus modis equales inter se.A.
Eq̄le ꝛ ineq̄le accipit' q̄druplicitér.B.
Magnum et magnitudo accipitur quadrupliciter.B.
Differētia inter modos magnitudinis et equalitatis.C.
Scđm illas diuersas acceptiōes diuerse ponuntur ad questionem responsiue ꝓpositiones.C.D.
Quid dicant illa noīa similitudo.equalitas.ꝛ ꝓ quo supponūt ꝛ vtruȝ sint synonima.D.

Articulus secundus.

Utrum persone diuine sint in se inuicem per mutuā circūincessionē.E.
Triplex imaginat' inexistētia.ꝑ cōtinētiā ꝑ presentiā ꝛ indistātiā.ꝑ ꝑntiā ꝛ ꝯsubstantialitatem idempticam.E.
Quid est eē in alio ꝑ circūincessionē.E
Ponunt' quattuor ꝓpositiones quō ꝑsona vna dicat' esse vel non esse in alia.E

Articulus tertius

Utrū ꝑsone diuīe sint equales sibi inuicē ſm potentiā seu ꝓductiuitatē.F
Exponitur intellect⁹ tituli q̄stiōis.F.
Quid dicit nomen potentia ꝛ omnipotens.F.G.H.
Quomodo differunt potentia ꝛ potentia generandi.G.H.I.
Declaratur per aliquas ꝓpositiones q̄ fuerit intentio beati Augustini de hac materia.H.I.

Questio vndecima.

Utrum cum dei omniscīētia stet rerum contingentia.A.

Articulus primus

Utrum deus sit prescientia futurorum contingentium.A.
Utrū aliq̄ ꝓpō singularis de in esse cathegorica in materia de futuro contingenti ad vtrūlibet sit determinate vera et eius ꝯdictoria determiāte falsa.A.
Ostendit' que fuerit opinio ph̄i de hac materia.A.
Ph̄us in multis errauit et sibi contradixit.A.
Quid sit ſm veritatem respondenduȝ ad articulum premissum.B.
Quid est ꝯtingens ad vtrūlibet.B.
Aliquid esse futurum contingens intelligitur dupliciter.B.
Aliquid esse determinate verum intelligitur dupliciter.B.

Que ꝓpositiōes sint determinate vere vel false aut ineuitabiliter et necessario vere vel false.B.C.
Que ꝓpositio dicat' imutabilit' vl' mutabiliter vera vel falsa.C.
Quid est ꝓpositōeȝ incipe esse verā.C.
Plura valde pulchra eliciūtur correlaria de ꝓpositionis veritate.D.
Ista regula ꝓpositio de preterito vera ē necessaria ꝛ oīs falsa est īpossibilis non ē vniuersaliter vera ꝛ q̄uo h3 ꝟitatē.D.
Quādo ꝯtingens deb3 dici ꝯtingēs vl' quando est ꝛ quādo nō est.E.
Quid est ꝯtingens.E.
Ad quem sensum ꝯcedit' ꝯtingens esse indeterminatū ad esse et nō esse.E.
Utrū quando res est possit non esse vel quādo ipsa nō est.E.
Quelib3 cathegorica singlar' ð possibili cui⁹ subiectū ē nomē ꝓpriū vl' ꝓnomē demōstratiuū ꝑcipue si est vera ī sensu diuiso est etiā vera in sensu ꝯposito.E.
Copulatiua ð possibili nō req̄rit ad ei⁹ veritatē vnā copulatiuā de iesse possibilē s3 sufficiat ꝙ vtraq3 ꝑs sit possibil'.E.
Aliquid esse in aliquo instanti et posse non esse in illo instanti et ecōuerso pōt intelligi tripliciter.F.
Quō itelligit' dictū ph̄i.om̄e.qđ est qñ est necesse est esse.G.
Cum quādoq3 valet si.et sic facit cōditionalem.G.
Utrū preteritū possit nō fuisse.H.
Uel sic vtꝝ sicut ꝯcedit' ꝯtingētia respectu futuroꝝ ꝛ ꝑsentiū sic etiam cōcedēda sit respectu ꝑteritorum.H.
Auctor probabiliter tenet parteȝ affirmatiuam.H.

Articulus secundus.

Utrum deus sit scientia omniuȝ rerum existentium.K.
Recitantur opiniones ph̄i ꝛ ꝯmentatoris auerois de scīētia dei.K.
Probabile est ratione naturali ꝙ deus intelligit aliud a se.sed non est euidens neq3 demonstrabile.K.
Deus ītuitiue omīa cognoscit existētia et possibilia.K.
Quō deus dicitur cognoscere in essentia sua.Et quomō in deo sicut in speculo relucēt ꝛ representantur oīa.L.
Intellect⁹ diuinus nō ꝑ pri⁹ nec ꝑfecti⁹ cognoscit suā essentiā ꝙ creaturā.L.
Utrū deus sit prescientia omniuȝ futurorum contingentium.M.
Futurorum ꝯtingētiū quedā sunt incōplexe significabilia quedam cōplexe vel rius cōplexe significantia.M.
Deus est prescientia oīm rerum futurorum et oīm enunciabiliū futurorū.M.
Deus est infallibilis scientia certitudinaliter et infallibil'r cognoscens oīa entia et oīa enunciabilia futura.N.
Explicat' modus hui⁹ infallibilis scientie diuīe ſm Ockā reprobatis ꝑus opinionibus Scoti et aureoli.N.
Utrum deus sit scientia omniū veroꝝ enunciabilium.O.
Scientia dei et scire accipiuntur multipliciter.O.
Respectu quoꝝ est scīētia dei.an respectu reꝝ.an etiā respectu enūciabiliū.O
Quō differunt scientia dei intuitiua ꝛ scientia visionis.O.
Deus oīm rerū possibiliū et enūciabiliū necessario est simplex ꝛ apꝑhensiua cognitio.P.
Plura inferunt' correlaria ð dei scīētia et cognitione.Q.
Utrū deus plura scit ꝙ sciuit.Q.
Quo differunt scire ꝛ ꝑscire.Q.

Articulus tertius

Utrū cuȝ dei oīscientia stet contingētia futuroꝝ.R.
Ad quē sensum dicitur aliquod futurū contingēs ad vtrūlibet.R.
Scientia dei de futuris duplicit' potest accipi.
Licet cuiuslibet futuri deus sit necessario intuitio tamē nulli⁹ enūciabil' ꝯtingentis de futuro est necessario iudiciuȝ siue indicatiua scientia.R.
Arguitur contra responsionem ad dubium.T.
Soluunt' rationes.V.
Utrum deū esse ꝑscium.sit ꝑfectio simpliciter deo attribuenda.X.
Utꝝ de⁹ presicit futura quia futura sūt

vel utrum ideo futura sint quia de⁹ pre
scit illa. Y.
Utrum illa sit vera quia aliqua sunt fu
tura deus p̄scit illa esse futura. Z.
Nulla ꝓpositio causal' cuius ɔsequens
tanq̄ signū totale significat deū velle vl'
intelligere est vera de virtute s'monis. Z
Nō est inconueniēs aliqd idē diuersis re
spectib⁹ esse ɔtingēs ⁊ necessariū. Z.
Deus naturaliter et nō libere est p̄scie̅
tia futurorum. tamē nullius futuri con
tingentis est naturaliter aut necessario
sed contingenter iudicium aut iudica=
tiua scientia. Z.

Questio duodecima

Utrū cum eterna p̄destinatiōe
et reprobatione dei stet p̄destinatū pos
se damnari et reprobatū saluari. A.
Quid est predestinatio. B.
Quid est reprobatio. B.
Quis est effectus predestinationis aut
reprobationis. B.
Licz creatura rōnalis a deo fuerit eter
naliter reprobata vel p̄destinata nihilo
minus predestinata potest damnari et
reprobata saluari. C.
Licz predestinatio dei sit necessaria. ta
men deus non necessario sed contingē=
ter est predestinatio. D.
Pro quo supponunt termini predestia
tio et reprobatio. D.
Licz predestinatio dei sit immutabilis
⁊ deus sit immutabiliter predestinatio
non tamen ineuitabiliter. D
Predestinatus non potest deleri de li=
bro vite quomodo conceditur. E.
Utrum numerus predestinatoꝝ posset
augeri vel minui. Et an sit deo certus ⁊
determinatus. E.

Articulus secundus

Utrū predestinationis ⁊ repro=
bationis dei sit in p̄destinato vel repro
bato aliqua rationabilis causa. F.
Aperitur intellectus questionis. F.
Null⁹ p̄destinat⁹ est ꝓpter bonū vsuz li.
ar. quē de⁹ prescuit illū habiturum. G.
Nullus est predestinat⁹ qr p̄scitus fore
finaliter sine obice habituali grē. G.
Quēcunq3 de⁹ p̄destinauit pure miseri
corditer ⁊ gratis p̄cise p̄destinauit. H.
Nullus est reprobatus propter malum
vsum liberi arbitrij quem deus p̄sciuit
illum habiturum. H.
Nullus est reprobatus quia presci⁹ fo
re finaliter cū obice gratie diuine. H.
Quēcunq3 reprobauit deus sine omni
causa in ipo reprobato reprobat eū. H.
Utrum p̄destinatio includat electionez
de electione dupl'r loqui possum⁹. I.
Agens vniuersale agit in omne qd non
habet impedimentū quō intelligit'. I.
De⁹ nullā crudelitatē exercet suā crea
turam eternaliter damnando nec iniu=
ste facit. I.
Cuius vult miseret' ⁊ quē vult indurat
quō intelligitur. I.
Obduratio dupliciter accipitur. I.
In peccatoribus precedit aliquid quo
digni sūt iustificatiōe quō intelligit'. I.
Auctor hic recitat opinionem Ockam
qui distiguit de cā ⁊ s'm hoc aliquo mō
affirmatiue respōdet ad quesitū cuius
opinionem ɔmendat tanq̄ subtilem et
succinctam. Subiungens nihilominus
alium moduz dicendi sine assertione te
meraria. K.
In quo discrepant Ockā et Gregorius
in illa materia. L.
Opinio ꝓpria auctoris. M.
Uolitio dei sumitur multipliciter. M.
An predestiatio sit tantū respectu glo=
rie vl' an sit etiā respectu medioꝝ natu
raliū et gratuitorū. M.
Predestinatio et reprobatio accipiunt'
dupliciter. M.
Auctor respondet s'm opinionem pro=
priam multū et fere per totuz cōcordā
do cum Ockam s'm aliam et aliam ac=
ceptionem predestinationis ⁊ reproba=
tionis simul'r et volitionis dei. ⁊ s'm q̄ p̄
destiatio est solū respectu glorie. vl' gra
tie ⁊ glorie simul. M.
Exponit' titul⁹ questiōis. N.
Utrū deū velle aliqd alicui possit eē cō
sequēs alicui⁹ vere causalis. Et quale
erit illud an̄cedēs. N.
Iste di tiōes quia ꝓpter ⁊ siles dictiōes
causales accipiunt' dupl'r. O.
Nulla propositio causalis ꝓprie dicta

cuius cōsequēs totale significat deū ali
quid velle vl' intelligere est vera. O.
Deū velle aliquid vel intelligere potest
esse cōsequens alicuius ꝓpositiōis cau
salis vere. O.

Articulus tertius

Utrū reuelatio dei de veris futu
ris ɔtingentib⁹ sit possibilis intellectui
creato infallibilis. P.
Ueroꝝ cōtingentiū de futuro est possi=
bilis intellectui creato vera certa s3 nō
infallibilis reuelatio. P.
Reuelare accipit' multipl'r. P.
Certitudo accipit' dupl'r. Q.
Noticia infallibil'. quid est. Q.
Qōlibet veꝝ ɔtingēs de futuro pōt de
us absoluta et determiata reuelatione
intellectui creato reuelare. Q.
Reuelatio non tollit contingentiam re
uelati nec facit ipsuz post reuelationez
necessarium. R.
Improbat' opinio Adā tenens q̄ facta
reuelatiōe de articulis fidei nō pōt eue
nire oppositum. R.
Noticia creata q̄ fuit reuelatio veri con
tingentis de futuro l3 possit nō esse aut
nō fuisse noticia vera. tn̄ nō pōt nō fuis=
se noticia iudiciaria siue adhesio. S.
Nulla noticia creata vel creabilis ē re=
spectu futuri ɔtīgētis simpl'r infallibi=
lis. S.
Opinio tenēs q̄ noticia creata sicut di
uina reuelatio de futuro contingēti est
infallibilis. T. U.
Quid est aliqd videri siue representari
in verbo. X.
Uidēs verbū nō necessario videt oīa q̄
verbū videt. X.
Utrū xp̄s possit fallere ⁊ falli. Y.
Itē infra. EE. vsq3 in finē questionis.
Utruz deus possit rationali creature se
curitatem eterne sue beatitudinis reue
lare. AA.
Beatitudo sumitur dupl'r. AA.
Quid est securitas. BB.
Respōsio ad dubiū. BB.
Utꝝ de⁹ possit rōnali creature eternita
tē sue final' dānatiōis reuelare. CC.
Utrum talis reuelatio possit fieri existē
ti in charitate. CC.
Utrum deus possit existenti in charita
te suū futurū lapsum in peccatū morta
le reuelare. CC.
Utꝝ facta reuelatione de dānatione fu
tura hō peccet per desperationē ⁊ ꝑdat
charitatem. DD.
Utruz talis potest licite pro salute sua
orare. DD.
Null⁹ de cōi lege pōt firmiter assentire
se esse damnādū sine peccato. CC.
Deus pōt homini siue in gr̄a siue extra
gr̄am ɔstituto lapsuz i peccatū siue suā
eternā damnationē reuelare. CC.
Desperatio accipit' dupl'r. DD.
Utꝝ deus possit rōnali creature falsita=
tē dicere vl' eā decipe. EE.
Recitant' opiniones hibernici adam et
holkot. EE.
Opinio Gregorij. FF.
Dicere accipit' dupl'r. FF.
Dicere falsum accipit' dupl'r. FF.
Dicere falsum pōt esse assertorie vel so
lum recitatiue. FF.
Assertio falsi pōt fieri cū intētiōe vt ali
ter assentiat vl' simpliciter. FF
Rn̄sio ad dubiū s'm Gregoriū. FF.
Opinio auc. ꝓpria. GG. HH. II.
Isti termini decipere fallere dupliciter
accipiuntur. GG.
Ponunt' quattuor regule sat' vtiles ad
cognoscendū veritates ꝓpositionum in
hac materia currentiū. KK.
Quid est prophetia. LL.

Questio tredecima

Utrum deus sit p̄ma cā simpliciter
oīpotēs et vniuersal'r oīfaciēs. A.
Un̄ de⁹ dicit' oīpotēs. Et quid dicit no=
men oīpotēs. A. B.
An omnipotentia dicat perfectionem
simplieiter. B
Utrū omne qd fieri nō implicat contra
dictionē deus possit de potentia sua ab
soluta facere. C.
Aliquid dicit' possibile multipl'r. C.
Facere dicit' multipl'r. C.
Deum aliquid posse facere intelligit' vl'
de potētia absoluta vl' ordinata quō h
intelligitur. D.

vel vtrum ideo futura sint quia de⁹ pre
scit illa. Y.
Utrum illa sit vera quia aliqua sunt fu
tura deus p̄scit illa esse futura. Z.
Nulla ꝓ ositio causal' cuius ꝯsequens
tanq̄ signū totale significat deū velle vl'
intelligere est v̄a de virtute s̄monis. Z
Nō est incōueniēs aliqđ idē diuersis re
spectib⁹ esse ꝯtingēs ꝛ necessariū. Z.
Deus naturaliter et nō libere est p̄sciē-
tia futurorum. tamē nullius futuri con
tingentis est naturaliter aut necessario
sed contingenter iudicium aut indica-
tiua scientia. Z.

Questio duodecima

Utrū cum eterna p̄destinatiōe
et reprobatione dei stet p̄destinatū pos
se damnari et reprobatū saluari. A.
Quid est predestinatio. B.
Quid est reprobatio. B.
Quis est effectus predestinationis aut
reprobationis. B.
Licz creatura rōnalis a deo fuerit eter
naliter reprobata vel p̄destinata nihilo
minus predestinata potest damnari et
reprobata saluari. C.
Licz predestinatio dei sit necessaria. ta
men deus non necessario sed contingē-
ter est predestinatio. D.
Pro quo supponunt termini predestīa
tio et reprobatio. D.
Licz predestinatio dei sit immutabilis
ꝛ deus sit immutabiliter predestinatio
non tamen ineuitabiliter. D
Predestinatus non potest deleri de li-
bro vite quomodo conceditur. E.
Utrum numerus predestinatoꝝ posset
augeri vel minui. Et an sit deo certus ꝛ
determinatus. E.

Articulus secundus

Utrū predestinationis ꝛ repro-
bationis dei sit in p̄destinato vel repro
bato aliqua rationabilis causa. F.
Aperitur intellectus questionis. F.
Null⁹ p̄destinat⁹ est ꝓpter bonū vsuz li.
ar. quē de⁹ presciuit illū habiturum. G.
Nullus est predestinat⁹ qr p̄scitus fore
finaliter sine obice habituali grē. G.
Quēcunq̄ de⁹ p̄destinauit pure miseri
corditer ꝛ gratis p̄cise p̄destinauit. H.
Nullus est reprobatus propter malum
vsum liberi arbitrij quem deus p̄sciuit
illum habiturum. H.
Nullus est reprobatus quia presciti⁹ fo
re finaliter cū obice gratie diuine. H.
Quēcunq̄ reprobauit deus sine omni
causa in ipo reprobato reprobat eū. H.
Utrum p̄destinatio includat electionez
de electione dupl'r loqui possum⁹. J.
Agens vniuersale agit in oē qđ non
habet impedimentū quō intelligit'. J.
De⁹ nullā crudelitatē exercet suā crea
turam eternaliter damnando nec iniu-
ste facit. J.
Cuius vult miseret' ꝛ quē vult indurat
quō intelligitur. J.
Obduratio dupliciter accipitur. J.
In peccatoribus precedit aliquid quo
digni sūt iustificatiōe quō intelligit'. J.
Auctor hic recitat opinionem Ockam
qui distigwit de cā ꝛ s̄m hoc aliquo mō
affirmatiue respōdet ad quesitū cuius
opinionem ꝯmendat tanq̄ subtilem et
succinctam. Subiungens nihilominus
alium moduz dicendi sine assertione te
meraria. K.
In quo discrepant Ockā et Gregorius
in illa materia. L.
Opinio ꝓpria auctoris. M.
Uolitio dei sumitur multipliciter. M.
An predestīatio sit tantū respectu glo-
rie vl' an sit etiā respectu medioꝝ natu
raliū et gratuitorū. M.
Predestinatio et reprobatio accipiunt'
dupliciter. M.
Auctor respondet s̄m opinionem pro-
priam multū et fere per totuz cōcordā
do cum Ockam s̄m aliam et aliam ac-
ceptionem predestinationis ꝛ reproba-
tionis simil'r et volitionis dei. ꝛ s̄m q̄ p̄
destīatio est solū respectu glorie. vl' gra
tie ꝛ glorie simul. M.
Exponit' titul⁹ questiōis. N.
Utrū deū velle aliqđ alicui possit eē cō
sequēs alicui⁹ vere causalis. Et quale
erit illud añcedēs. N.
Iste di tiōes quia ꝓpter ꝛ siles dictiōes
causales accipiunt' dupl'r. O.
Nulla propositio causalis ꝓprie dicta
cuius cōsequēs totale significat deū ali
quid velle vl' intelligere est vera. O.
Deū velle aliquid vel intelligere potest
esse cōsequens alicuius ꝓpositiōis cau
salis vere. O.

Articulus tertius

Utrū reuelatio dei de veris futu
ris ꝯtingentib⁹ sit possibilis intellectui
creato infallibilis. P.
Ueroꝝ cōtingentiū de futuro est possi-
bilis intellectui creato vera certa sȝ nō
infallibilis reuelatio. P.
Reuelare accipit' multipl'r. P.
Certitudo accipit' dupl'r. Q.
Noticia infallibil'. quid est. Q.
Q̄libet veꝝ ꝯtingēs de futuro pōt de
us absoluta et determiāta reuelatione
intellectui creato reuelare. Q.
Reuelatio non tollit contingentiam re
uelati nec facit ipsuz post reuelationez
necessarium. R.
Improbat' opinio Adā tenens q̄ facta
reuelatiōe de articulis fidei nō pōt eue
nire oppositum. R.
Noticia creata q̄ fuit reuelatio veri con
tingentis de futuro lȝ possit nō esse aut
nō fuisse noticia v̄a. tñ nō pōt nō fuis-
se noticia iudiciaria siue adhesio. S.
Nulla noticia creata vel creabilis ē re-
spectu futuri ꝯtīgētis simpl'r infallibi-
lis. S.
Opinio tenēs q̄ noticia creata sicut di
uina reuelatio de futuro contingēti est
infallibilis. T. U.
Quid est aliqđ videri siue representari
in verbo. X.
Uidēs verbū nō necessario videt oīa q̄
verbū videt. X.
Utrū x̄ps possit fallere ꝛ falli. Y.
Itē infra. EE. vsq̄ in finē questionis.
Utruz deus possit rationali creature se
curitatem eterne sue beatitudinis reue
lare. AA.
Beatitudo sumitur dupl'r. AA.
Quid est securitas. BB.
Respōsio ad dubiū. BB.
Utꝝ de⁹ possit rōnali creature eternita
tē sue final' dānatiōis reuelare. CC.
Utrum talis reuelatio possit fieri existē
ti in charitate. CC.
Utrum deus possit existenti in charita
te suū futurū lapsum in peccatū morta
le reuelare. CC.
Utꝝ facta reuelatione de dānatione fu
tura hō peccet per desperationē ꝛ ꝯtra
charitatem. DD.
Utruz talis potest licite pro salute sua
orare. DD.
Null⁹ de cōi lege pōt firmiter assentire
se esse damnādū sine peccato. CC.
Deus pōt homini siue in grā siue extra
grām ꝯstituto lapsuz i peccatū sine suā
eternā damnationē reuelare. CC.
Desperatio accipit' dupl'r. DD.
Utꝝ deus possit rōnali creature falsita-
tē dicere vl' eā decipe. EE.
Recitant' opiniones hibernici adam et
holkot. EE.
Opinio Gregorij. FF.
Dicere accipit' dupl'r. FF.
Dicere falsum accipit' dupl'r. FF.
Dicere falsum pōt esse assertoie vel so
lum recitatiue. FF.
Assertio falsi pōt fieri cū intētiōe vt ali
ter assentiat vl' simpliciter. FF
Rñsio ad dubiū s̄m Gregoriū. FF.
Opinio auc. ꝓpria. GG. HH. II.
Isti termini decipere fallere dupliciter
accipiuntur. GG.
Ponunt' quattuor regule sat' vtiles ad
cognoscendū veritates ꝓpositionum in
hac materia currentiū. KK.
Quid est prophetia. LL.

Questio tredecima

Utrum deus sit p̄ma cā simpliciter
oīpotēs et vniuersal'r oīfaciēs. A.
Utrū de⁹ dicat' oīpotēs. Et quid dicit no-
men oīpotēs. A. B.
An omnipotentia dicat perfectionem
simpliciter. B
Utrū omne qđ fieri nō implicat contra
dictionē deus possit de potentia sua ab
soluta facere. C.
Aliquid dicit' possibile multipl'r. C.
Facere dicit' multipl'r. C.
Deum aliquid posse facere intelligit' vl'
de potētia absoluta vl' ordinata quō lȝ
intelligitur. D.

Responsio ad dubiū per propositiões et correlaria.E.F.
Deus est omnipotens non solū quo ad effectū:sz etiā quo ad efficiēdi modū.G

Articulus secundus

Utrum deus sit causa prima vniuersaliter omnifaciens.H
Respondet ad dubiū p multas ppões quid de hoc tenendū sm fidem.H.
Deinde quid dicendū sit sm rationem naturalem.J.
An quicquid deus facit mediante causa secunda potest facere seipso.H.J.
An deus agat libere vel naturaliter vel contingenter.H.J.

Articulus tertius

Utrum deus sit potētia vigoris infiniti siue infinite productiua.L.
Infinitū accipitur quadrupliciter.L.
An deus possit aliquid mouere in istāti.M.
Motus vel mouere accipit duplr.M.
Deus potest subito corpus aliquod de extremo ad extremum mutare nō mutando ipsum per mediū vel q corp9 in illo instanti esset simul in oibus ptibus spatij z post instās nō nisi in termīo.M
Utrum deus sit potētia alicuius entis infiniti absolute productiua.N.
Non est euidens vel demonstrabile in lumine naturali q impossibile sit magnitudinem actu infinitam esse.N.
Probabile est deū posse aliquā magnitudinem aut multitudinē actu infinitā facere vel producere in esse.N.
Simile videtur pbabile de latitudine intensiue infinita.N.
Si esset corpus infinitū quō moueret. aliter respondet Greg.aliter auc.O.P
Utrum totum et pars reperiūtur in infinitis.P.
An magis z minus dicātur de infinitis ad inuicem.P.
Aliqd eq̄ri alteri intelligitur duplr.Q
An creatura in aliquo possit equari deo.Q.
Creatura potest agere vel mutare aliquid instantanee.Q.
Deus posset facere vnam grauitatē vel calorem infinitum qui subito moueret vel calefaceret.Q.
Deus posset facere qualitatē infinitam etiā q illa nō ageret nisi successiue.Q.
Utrum deus sit potētia alicuius entis finiti infinite pductiua.R.
Utrum quicquid deus producit infinite producit.R.
Recitatis opinionibus ostēdit qd important illi termini pducere. facere.cōcurrere.significantes actionem dei. R.
Licet deus sit potentia infinita non tn̄ equaliter nec infinite pducit oīa.R.
Utrum deus possit aliquid facere melius q̄ facit.S.
Aliquid posse fieri melius alio intelligitur multipliciter.S.
Melius refertur vel ad faciendi modū vel ad effectum factum.S.
Recitantur plures opiniones. tandem auctor suam adiungit. T.
Penes quid attēditur excessus z perfectio specierum.
An penes accessum ad deum vel penes recessum a non gradu essendi.T.
Primo recitatur imaginatio fantastica mgr̄i ioh.de rippa sequētis scotū.T.V.
Opinio auctoris.X.Y.Z.
Perfectio est duplex.simplr z sm qd.X
Termini specifici de p̄dicamento substātie sunt denoīationes pfectionis sm qd.Y
Quomodo intelligitur illud ꝯmune dictum omnia sunt magis vel minus perfecta sm q magis vel minus distāt.aut appropinquant primo.ꝯ.

Questio quartadecima

que est vltima huius primi.

Utrū voluntas diuina impedibilis sit p̄ma lex obligatoria create volūtatis. A

Articulus primus

Utrum voluntas diuina sit impedibilis z semp impleat a causa creata. B
De volūtate diuina plura habent supius in p̄ncipio p̄mi sentētiarū.fere p to.
Voluntas dei est duplex.signi et beneplaciti.B.
Voluntas signi est quintuplex.B.
De hoc supra in p̄ncipio.p̄mi sen.K
Quō intelligende sunt hee locutiones de voluntate.B.De hoc supra.K.in p̄ncipio primi sentētiaꝝ.
Pro quo supponūt illa noīa volūtas signi.volūtas bn̄placiti.B.
An deus pmittat mala culpe fieri.B.
Aliquis dupliciter dicitur permittere aliquid.B.
Volūtas dei bn̄placiti est duplex.s. simplicis ꝯplacentie vl displicētie prosecutionis vel fuge.C.
Hec non est distinctio realis in deo.sed tantū terminoꝝ.E.
Quō p̄ceptū obligat.D.
In p̄cepto vel phibitiōe duo aliqn̄ cōcurrūt.s.p̄ceptū vl phibitio et intentio precipiētis.D.
Voluntas bn̄placiti est duplex scz anteceđens et ꝯsequēs.D.E.
Quid est volūtatē dei impleri.E.
Voluntas dei signi nō sp implet.F.
Voluntas dei beneplaciti cōsequēs sp implet sed volūtas beneplaciti ans nō semper implet.F.
Voluntatē dei signi siue cōsilij impleri intelligit duplr.F.
Prohibitio dei nō significat deuz nolle efficaciter aliqd fieri qđ phibet.F.
Voluntatē dei añcedentē impleri intelligitur duplr.F.

Articulus secundus

Utrū voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter cōformare se tenetur voluntas creata.G.
De qua volūtate intelligitur ista cōformitas.G.
Voluntatē creatā se difformare volūtati bn̄placiti diuīe intelligit duplr.H.
Quid est rōnalē creaturā esse ꝯformez diuine volūtati.H.
Quid est rectitudo volūtatis create.H.
Quid est volūtatē creatā esse ꝯformez volūtati diuīe bn̄placiti.H.
Quid est obliqtas volūtatis create.H.
Voluntas creata sic tenet se cōformare voluntati diuīe bn̄placiti vt velit vl nolit quicquid deus eam vult tali volūtate teneri velle.J.
An deus possit ab aliquo auferre volūtatis rectitudinē.J.
Volūtas creata nō tenet velle quicqd de9 vult tali voluntate.nec etiā quicqd deus vult eā velle.K.
Volūtatē creatā velle quicqd de9 vult intelligit duplr.K.
Voluntas creata nō tenet velle quicqd scit aut videt deuz tali voluntate velle K.M.
An stante reuelatione alicuius de sua damnatione liceat ei pro sua salute orare.M.O.P.
An oīe qđ de9 vult sit lex.M.
Null9 viator tenet credere se perpetuo damnandum etiaz stante quacunq̧ reuelatione.N.O.
Quid est oratio.P.
In oīni oratione viatoris includi debet circūstantia diuini bn̄placiti.P.Et hoc potest fieri duplr ibidē.
Aliquis pōt in casu orare p aliquo qđ firmiter scit se nō impetraturū nec ē talis oratio ociosa et stulta.

Articulus tertius

Utrū volūtas diuina sit p̄ma lex a qua deriuat oīs lex creata.Q.
Qđ nō deriuat et volūtate diuīa tanq̄ a lege prima nō est lex pprie.Q.
Utrū voluntas diuina possit creaturaz rōnalem ad īpossibile obligare.Q.
Creaturā rōnalē obligare ad impossibile intelligit multiplr.R.
Creatura rōalis nō pōt obligari ad faciendū vel volenduz impossibile.Obligatur tn̄ ad habendū aliqd qđ nō est in sua potestate.R.
Volūtas rōnalis nūq̄ tenet se ꝯformare sue ꝯsciētie erronee imo obligat etiā se illi nō difformare sed debet illā deponere.S.
Plus est obediendū deo q̄ p̄lato.S.
Utrū volūtas diuīa possit rōnalē creaturam ad qđlibet possibile obligare.T.
De9 nō potest rōnalē creaturam ad qđlibet possibile obligare nec qđlibet possibile sibi p̄cipere.T.
Deus nō potest obligare creaturā vt teneat sibi nō obedire.T.
Utrū quis odiendo deum in certo casu possit mereri.T.V.

Utrū volitas diuina possit rōnalē creaturā in eē ꝑducere ꝛ ipā nō obligare. X.
Rñsio est affirmatiua. X. Y.
U. de⁹ pōt ꝑducere aliquā creaturā rōnalē ꝑ naturā simplr īpeccabilē. Y. Z.
Tractatur opinio Ockam et cōmendatur licȝ auctor oppositū ꝓbabiliter tenere videatur. Z.

Incipit collectura super tertio sentētiarū. De secundo nihil habet.

Questio vnica

Utrū meli⁹ sit anime xpi ꝑ vnionem realē verbi incarnati q̄ per intensionalez alicuius doni creati. A.
In xp̄o multiplex est vnio verbi ad naturā humanā. A.

Articulus primus de vniōe ipostatica ꝛ cōicatiōe ideomatū.

Persona verbi assumpsit humanitatez in suppositi vnitatē. B.
Quid est suppositū. B.
Quid est ꝑsona. B.
Omnis ꝑsona est suppositū sȝ nō econuerso. B.
De⁹ pōt aliqd assumere in vnitatē suppositi et nō persone. B.
Quelibȝ ꝑsona diuina pōt assumere humanitatē vnā vl̄ plures simul vl̄ successiue in vnitatē suppositi. B.
Persona diuina pōt omnē naturā q̄ est suppositū assumere in vnitatē suppositi siue rōnalē siue irrōnalem. B.
Sola ꝑsona verbi assumpsit humanitatem licȝ nō sola potuit assumere. B.
Licȝ sola ꝑsona verbi incarnata ē tn̄ in carnationē tota trinitas opata est. B.
Quid dicit hō. C.
Quid dicit nomē humanitas. C.
Homo ē nomē suppositi humanitas nomen nature. C.
Xp̄s nō dicit̄ omīo vniuoce hō cū alijs hominibus. C.
Filius dei assumpsit hoīem est falsa. C
Quia ꝑsona verbi in vnitatē suppositi assumendo humanitatē fit hō iō in xp̄o fit ideomatū cōicatio. D
Quid est cōicatio ideomatū. D.
Quomodo predicata diuina dicuntur de homine et econuerso. D.
An ille sit ꝯcedēde diuitas ē īcarnata.
Diuitas siue diuina natura fctā ē hō. E.
Persona verbi vnita humanitati non actuat ipsam formaliter. E.
Cui assimulat̄ depēdētia humanitatis ad verbum. F.
Quō intelligit̄ similitudo athanasij in symbolo. F.
Querit̄ si natura humana nunc assumpta dimitteret̄ a verbo an esset pur⁹ hō Et si ille hō fuit. G.
Utrū in casu p̄missō hec sit vera hic est filius virginis demōstrato filio dei. H.
Utrū in casu p̄missō hec sit vera h̄ ē fili⁹ virginis demōstrato hoīe dimisso. I.
Utrū hūanitas relicta a v̄bo sit hō siue suppositū sine acquisitiōe vl̄ deꝑditōe alicui⁹ absoluti in ipā humanitate. K.
Naturā hūmanā vniri diuine intelligitur dupl̄r. K.
Recitat̄ opinio Ockam ꝛ ꝯmendat̄. K
Unio quid dicit. q̄ nō addit aliqd vltra extrema vnita. K.
Quot vniōes ponere oportȝ in xp̄o. K.
Auc. videt̄ negare oēȝ respectū in creaturis q ē entitas ab absolutꝭ distīcta. K
Plures ponit casus dubitabiles insolitos multū. quos soluit. L.
Si xp̄s assumeret tres hūanitates vtrū essent tres hoīes. M.
Si tres ꝑsone diuine assumerēt eandē humanitatem. an essent vnus homo vl̄ tres homines. M.
Eadeȝ natura potest assumi a tribus ꝑsonis. M.
Idē effect⁹ potest habere duas causas totales. M.
Si xp̄s non dimissa humanitate quam nūc assumpsit. assumeret hūanitatē sue matris vtrū ille essent vere. xp̄s est maria. hec ꝑsona ē xp̄s ꝛ maria. xp̄s est vir et mulier xp̄s genuit se. N.
Sit casus q̄ xp̄s genuerit petruȝ ex femina et eū assumat vtrū ī tali casu xp̄s sit pater petri. N.
In eodē casu si xp̄s assumeret humanitatem ꝓpꝛij filij ab instāti sue ꝯceptiōis vtrū eadē ꝑsona sit pater et filius. N.
U. in certo casu idē possit se gn̄are. O.
Aliquis homo fuit ab eterno q tamen incepit esse homo. O.
Aliquis hō nō pōt nō esse. et tamē pōt esse q̄ nullus sit homo. O.
Nō sequit̄ de⁹ factus est hō. igit̄ hō factus est deus. O.
Deus fact⁹ est hō ergo factus est aliqd non valet. O.

Secundus. articulus

Utrū xp̄s habuit fidē ꝛ spem. P.
Utrū necessariū sit ponere tres virtutes theologicas in viatore. P.
Utrum fides sit prior spe et spes prior charitate. Q.
Utrū corruptis habitib⁹ supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. Q.
Utrū fides ꝛ spes stet cū sciētia vl̄ clara visione. R.
Utrū spes distinguatur ab alijs virtutibus theologicis. S.
Quid est obiectū spei. S.
Quomō idē pōt esse obiectū illaꝝ triū virtutum. S.
In qua potētia ponēda est spes. T.
Quis est actus spei. T.
Cum fides ꝛ charitas inclinēt ad actuz spei quō possunt esse virtutes distincte a spe. V.
Quomō act⁹ spei distinguitur ab actibus credēdi et diligēdi. X.
Utrū sit tantū vna fides acqsita sicut est tantū vna spes et vna charitas. X.
Utrū sit tantū vna fides infusa respectu omniū articuloꝝ sicut vna charitas respectu oīm diligendoꝝ. Y.
Quō est eadem fides. fides patrū ꝛ modernorum hominū. Y.
Fides infusa nō repugnat scientie siue demonstrationi. Z.
Quot sunt articuli. tot sūt fides acquisite. Z.
Quō pōt saluari vnitas fidei respectu cōclusionū oppositarū. ꝯ.
Spei obiectum est duplex. ꝯ.

Finis tertij.

Sequitur quarti sentētiarū. Questio prima.

Utrū ex lege xp̄i recepta sit summa ꝑfectio sacramentoꝝ. A.

Articulus primus

Utrū sacramēta legis noue hn̄t causalitatē effectiuā respectu grē. B.
Ad quē sensuȝ dicit̄ q̄ sacramēta sunt effectiua gratie. B. C.
Summat̄ opinio sancti Thome q̄ oēdit̄ditur multipl̄r irrōnabilis positio ꝛ improbatur. B. C.
Omnis positio ponēs pluralitatē sine necessitate irrationabilis est. C.
Dupl̄r aliqd dicit̄ causa. D.
Causa sine q̄ nō quare dicit̄ causa ꝛ vbi reperitur. D.
Quodlibet sacramētū noue legis soluȝ est causa gratie sine qua nō. D.
Nullū sacramentū noue legꝭ ꝑ virtutez sibi ꝓpriam aut collatā est causa dispositionis preuie ad gratiā. D.
Quō deus agit mediāte cā scd̄a. E. F.
An cā scd̄a ꝓprie sit cā. E. F.
An ad positionē cause scd̄e sequat̄ effectum esse. E. F.
Deus agēdo cū scd̄a cā plus agit q̄ cuȝ seipso aliqd ꝑducit. E. F.

Articulus secundus

Utruȝ posse creare simpl̄r repugnet creature. G.
Creare siue creatio accipit̄ q̄drupl̄r. G
Annihilare sumit̄ q̄drupl̄r. G.
Rn̄det̄ ad dubiū ꝑ tres ꝓpōnes. H. I.
De potētia naturaliter ordinata nulla creatura pōt creare id ē aliquid facere sine subiecto concurrente. I.
Creatura nō pōt annihilare
Utrū de⁹ possit creare mediāte creatura ipā creatura pure natul̄r agēte. K.
Deū creare mediāte creatura intelligit̄ dupliciter. K.
Utrū creatura possit annihilare. L.
Quādo grā annihilatur. L.
Quō peccatū destruit gratiā et infidelitas fidem. L.
Utrum agens naturale pōt ꝑducere infinita. L. M.
Per qd determinat̄ agēs naturale ad ꝑducendū plus hoc q̄ illud. M.
Stat aliquid ꝑduci in subiecto ꝛ nō ex subiecto. M.
Utrum agens creatum absolute possit

aliquid facere in subiecto τ non ex sub=
iecto.M.
Sicut deus dicitur aliqd posse de potē
tia absoluta τ non de potētia ordinata
sic τ creatura.
Creatura de potentia absoluta pōt cre
are.id est nō presupposito subiecto ali=
qd post non esse in esse ꝓducere τ econ
tra annihilare.N.O.P.
Ad longum ꝓducit auctor. soluens ra
tiones in oppositum.
Conseruatio alicuius rei est eiusdez cō
tinua productio.O.
Conseruare aliquid et non ex subiecto
est creare.O.
Quomodo differunt isti termini ꝓdu=
ctio conseruatio.O.
Soluunt auctoritates que dicunt creas
turam non posse creare.P.

Articulus tertius

Utrum sacramenta legis noue sint
ꝑfectiora sacramētis legis antique.Q.
Que est sacramenti diffinitio. Q.
Duplex ē diffinitio qd noīs τ qd rei. Q
Declaratio clausularum diffinitiōis sa=
cramenti.Q.
Utruz deus possit dimittere culpā quā
cunqꝫ sine gratie aut cuiuscunqꝫ alteri=
us positiui collatione.R.
Quid antiqtus conferebat circumcisio.
S.T.U.
Tractantur opiniones.S
In quo sacrā noue legis sunt ꝑfectiora
aliis cū vtrobiqꝫ ꝯferat gratia.T.U.X
Sacramentū capit ꝓpe τ impropre.T.
Quō soluunt auctoritates que vident
negare grām a sacris antiqs. T.U
Quō sacramēta noue le[illegible]is ꝯferūt gra
tiam τ quō sacrā legis veteris.T.U.
De institutione sacramentoꝝ. X.

Questio secunda.

Utrum baptismus xpi sit ad salutē
necessarius cuilibet viatori.A.
Solutio infra.N.O.
Quid est baptismus.B.
Quid est materia baptismi.B.
Cur baptismus potius fit in aqua ꝙ in
aere.B.
Quid agenduz cū puero adhuc in ma=
tris vtero ſm omnes vel aliquas ꝑtes
principales vel minus principales re=
manente. C.
Quid de puero inuoluto corio quē aqͣ
tangere non potest sed corium solū.C.
Quid de puero proiecto de ponte τ su
bito extincto.C.
An liceat puerū nō baptisa. etiā cū ꝑi=
culo vite ꝓijcere de pōte vt baptiset.C.
Quid de puero in calato posito τ cum
corda misso in puteum.C.
An aqͣ ībibita spōgie sit materia ba.D
Que est forma baptismi.D.
Que sunt de necessitate forme.D.
De forme multiplici mutatione ꝗ impe
diat τ que non docetur in sex reglis.E.
In oī idyomate pōt fieri baptism⁹. E.
Quid si sacerdos moritur ante ꝯpleti=
onem baptismi.E.
Quid si aliqua verba interponit.E.
Quis est minister idoneus hui⁹ sacra=
menti.F.
Quattuor ꝯditiones reqrunt ex parte
ministri.
An angelus pōt baptisare.F.
An beatus in celo potest baptisare. F.
An mulier potest baptisare.F.
An mulier pōt baptisare presente viro
an vir pñte clerico an clericus presente
presbitero an presbiter pñte epo.F.
An hereticus τ infidelis pōt bapti. F.
Si mancus ꝓferret verba τ cecus ablu
eret an puer esset baptisatus.F.
De vnitate ablutōis τ ꝓlatōis vboꝝ.F
De intentione ministri.F.
Que dꝫ esse ꝑsona suscipiēs baptis. G.
An reqrat ad baptisandū ꝯsensus. G.
An pueri possint rapi τ inuitis parenti
bus baptisari.G.
Quid de stultis furiosis amentibus et
insanientibus adultis. G.
Simpliciter coactus baptisari nō bap
tisatur. per metū aūt inductus recipit
sacramentū: sed non rem sacri.G.
De ficte accedēte ad baptismū.G.
Aliquis habens puerū alicuius iudei
penes se depositum vidēs eū periclita
ri dicit conditionaliter. Ego te baptiso
τc.Si pater tuus cras consentiat an il
le sit baptisatus. I.

Duo sacerdotes super eodem puero di
cūt simul. Ego te baptiso τc.vel sic ego
te baptiso si nullus ali⁹ te baptiset: an
puer sit baptisatus.K.
Sacerdos de pluribus sibi oblatis in=
tendit vnum baptisare nec aduertit ꝙ
duo sibi offeruntur.nec plus intendit
hunc vel illuz baptisare. quis est bapti
satus.L.
Sacerdos intendit baptisare masculū
τ casu offertur sibi femina. nunqd erit
baptisata.L.
Aliquis facit se sub cōditione baptisa=
ri qui tamen scit se baptisatuz.an talis
peccet τ sit irregularis.M.
Aliquis credens se baptisatū τ tñ non
est baptisatus ordinat in sacerdotē nū=
quid cōsecrauit absoluit τc. An fuit sa
cerdos Si moritur an saluabit.an sum
mus sacerdos xpus neglecta per eum
suppleuit.M.

Articulus secundus

De cōmuni lege ordinata cuilibet via=
tori est ad salutem necessarius baptis
mus xpi.N.
Baptismus est triplex.N.
Utrū iam iustificati teneant ad baptis
mū.N.O.
Non baptisatus et martyrisatus si re=
surget tenetur ad baptismum.O.
Utrū btā vgo τ apli fuerit baptisati O
An sola fides sufficiat ad salutē. O.
An fides perentum sufficit ad salutem
paruulorum.P.
An paruuli ab herode occisi non circū=
cisi saluabantur.P.
An impotentia τ ignorantia infantum
eos excusat ab obseruantia precepti de
habendo baptismo.P.
Utrum per baptismi institutionē eua=
cuata fuerit circūcisio.Q.
De tempore institutionis baptismi. Q
Qñ incipit baptismi obligatio.R.
Institutio baptismi ꝑcessit promulga=
tionem.ꝓmulgatio obligationem.R.
Congruum fuit promulgationē baptis
mi primo fieri per modum consilij. de=
inde per modum precepti.R.
De euacuatione circūcisionis.S.
Qñ circūcisio fuit vtilis.quando neces
saria.quando vtilis τ nō necessaria. qñ
mortifera τ letalis.S.
De facto petri si errauerit reprehēsus
a paulo gala.2.T.
An baptisati a iohanne erant rebapti=
sandi.U.

Questio tertia

Utrum omnes suscipientes baptismuz
equaliter recipiāt baptismi effectū. A.

Articulus primus

Utrū in baptismo caracter īprimat.B.
Quid est caracter.B.
De caracteris conditione.B.
De impressione caracteris.C.
Quid cogit caracterem ponere.C.
In qua potentia ponitur caracter.C.
Caracter est forma absoluta non relati
ua.C.
An ī diuersis sacris sit idē caracter.C.

Articulus secundus

Utrum in baptismo grā infundat simi
liter et cetere vtutes theologice spes τ
fides.D.
Cuilibet rite suscipienti baptismum in
funditur gratia ac virtutes theologice
alie ſm morales.D.E.
Utrum charitas sine ceteris virtutibus
theologicis possit infūdi ī baptismo.E
Quare virtutes theologice infundunt
in baptismo ipsis paruulis cū nonduz
pñt exercere actus illoꝝ habituum. F.

Articulus tertius

Utruz in baptismo omnis culpa dimit
tatur.G.
Gratia τ culpa nō sunt proprie ꝯria.G
Non pōt probari naturali ratione oēm
culpam in baptismo dimitti.H.
Utrum culpa originalis in adulto pos=
set dimitti in baptismo sine culpa actu
ali.H.
An rite suscipienti baptismum omnis
pena dimittatur.I.
Quare baptismus non iteratur.K.
Non omnes suscipientes baptismum
equaliter recipiunt omnez baptismi ef
fectum.quia licet caracterem omnes re
cipiant sed non gratiam.et illam diffe=

aliquid facere in ſubiecto ⁊ non ex ſub-
iecto. M.
Sicut deus dicitur aliqd poſſe de potẽ
tia abſoluta ⁊ non de potẽtia ordinata
ſic ⁊ creatura.
Creatura de potentia abſoluta põt cre
are. id eſt nõ preſuppoſito ſubiecto ali-
qd poſt non eſſe in eſſe ꝓduceret ecõ
tra annihilare. N. O. P.
Ad longum ꝓducit auctor. ſoluens ra
tiones in oppoſitum.
Conſeruatio alicuius rei eſt eiuſdẽ cõ
tinua productio. O.
Conſeruare aliquid et non ex ſubiecto
eſt creare. O.
Quomodo differunt iſti termini ꝓdu-
ctio conſeruatio. O.
Soluunt auctoritates que dicunt crea
turam non poſſe creare. P.

Articulus tertius

Utrum ſacramenta legis noue ſint
ꝑfectiora ſacramẽtis legis antique. Q.
Que eſt ſacramenti diffinitio. Q.
Duplex ẽ diffinitio qd noĩs ⁊ qd rei. Q
Declaratio clauſularum diffinitiõis ſa-
cramenti. Q.
Utrũ deus poſſit dimittere culpã quã
cunqꝫ ſine gratie aut cuiuſcunqꝫ alteri-
us poſitiui collatione. R.
Quid antiqtus conferebat circũciſio.
S. T. V.
Tractantur opiniones. S
In quo ſacra noue legis ſunt ꝑfectiora
alijs cũ vtrobiqꝫ ꝯferant gratia. T. V. X
Sacramentũ capit ꝓpe ⁊ impꝛope. T.
Quõ ſoluunt auctoritates que vident
negare grãm a ſacris antiqs. T. V
Quõ ſacramẽta noue le[gi]s ꝯferũt gra
tiam ⁊ quõ ſacra legis veteris. T. V.
De inſtitutione ſacramentoꝝ. X.

Queſtio ſecunda.

Utrum baptiſmus xp̃i ſit ad ſalutẽ
neceſſarius cuilibet viatori. A.
Solutio infra. N. O.
Quid eſt baptiſmus. B.
Quid eſt materia baptiſmi. B.
Cur baptiſmus potius ſit in aqua q̃ in
aere. B.
Quid agendũ cũ puero adhuc in ma-
tris vtero ſm omnes vel aliquas ptes
principales vel minus principales re
manente. E.
Quid de puero inuoluto corio quẽ aq̃
tangere non poteſt ſed corium ſolũ. E.
Quid de puero proiecto de ponte ⁊ ſu
bito extincto. E.
An liceat puerũ nõ baptiſa. etiã cũ pe-
riculo vite ꝓijcere de põte vt baptiſet. E.
Quid de puero in calato poſito ⁊ cum
corda miſſo in puteum. E.
An aq̃ ibibita ſpõgie ſit materia ba. D
Que eſt forma baptiſmi. D.
Que ſunt de neceſſitate forme. D.
De forme multiplici mutatione q̃ impe
diat ⁊ que non docetur in ſex reglis. E.
In oĩ idyomate põt fieri baptiſm⁹. E.
Quid ſi ſacerdos moritur ante ꝯpleti
onem baptiſmi. E.
Quid ſi aliqua verba interponit. E.
Quis eſt miniſter idoneus hui⁹ ſacra-
menti. F.
Quattuor ꝯditiones reqrunt ex parte
miniſtri.
An angelus põt baptiſare. F.
An beatus in celo poteſt baptiſare. F.
An mulier poteſt baptiſare. F.
An mulier põt baptiſare preſente viro
an vir pñte clerico an clericus preſente
preſbitero an preſbiter pñte epo. F.
An hereticus ⁊ infidelis põt bapti. F.
Si mancus ꝓferret verba ⁊ cecus ablu
eret an puer eſſet baptiſatus. F.
De vnitate ablutõis ⁊ ꝓlatõis v̾boꝝ. F
De intentione miniſtri. F.
Que dꝫ eſſe ꝑſona ſuſcipiẽs baptiſ. H.
An reqrat ad baptiſandũ ꝯſenſus. H.
An pueri poſſint rapi ⁊ inuitis parenti
bus baptiſari. H.
Quid de ſtultis furioſis amentibus et
inſanientibus adultis. H.
Simpliciter coactus baptiſari nõ bap
tiſatur. per metũ aũt inductus recipit
ſacramentũ: ſed non rem ſacri. H.
De ficte accedẽte ad baptiſmũ. H.
Aliquis habens puerũ alicuius iudei
penes ſe depoſitum vides cũ periclita
ri dicit conditionaliter. Ego te baptiſo
⁊c. Si pater tuus cras conſentiat. an il
le ſit baptiſatus. I.

Duo ſacerdotes ſuper eodem puero di
cũt ſimul. Ego te baptiſo ⁊c. vel ſic ego
te baptiſo ſi nullus ali⁹ te baptiſet: an
puer ſit baptiſatus. K.
Sacerdos de pluribus ſibi oblatis in-
tendit vnum baptiſare nec aduertit q
duo ſibi offeruntur. nec plus intendit
hunc vel illũ baptiſare. quis eſt bapti
ſatus. L.
Sacerdos intendit baptiſare maſculũ
⁊ caſu offertur ſibi femina. nunqd erit
baptiſata. L.
Aliquis facit ſe ſub cõditione baptiſa-
ri qui tamen ſcit ſe baptiſatũ. an talis
peccet ⁊ ſit irregularis. M.
Aliquis credens ſe baptiſatũ ⁊ tñ non
eſt baptiſatus ordinat in ſacerdotẽ nũ-
quid cõſecrauit abſoluit ⁊c. An fuit ſa
cerdos Si moritur an ſaluabit. an ſum
mus ſacerdos xp̃us neglecta per eum
ſuppleuit. M.

Articulus ſecundus

De cõmuni lege ordinata cuilibet via-
tori eſt ad ſalutem neceſſarius baptiſ
mus xp̃i. N.
Baptiſmus eſt triplex. N.
Utrũ iam iuſtificati teneant ad baptiſ
mũ. N. O.
Non baptiſatus et martyriſatus ſi re-
ſurget tenetur ad baptiſmum. O.
Utrũ btã v̾go ⁊ apl̃i fuerit baptiſati O
An ſola fides ſufficiat ad ſalutẽ. O.
An fides parentum ſufficit ad ſalutem
paruulorum. P.
An paruuli ab herode occiſi non circũ-
ciſi ſaluabantur. P.
An impotentia ⁊ ignorantia infantum
eos excuſat ab obſeruantia precepti de
habendo baptiſmo. P.
Utrum per baptiſmi inſtitutionẽ eua-
cuata fuerit circũciſio. Q.
De tempore inſtitutionis baptiſmi. Q
Qñ incipit baptiſmi obligatio. R.
Inſtitutio baptiſmi p̃ceſſit promulga-
tionem. ꝓmulgatio obligationem. R.
Congruum fuit promulgationẽ baptiſ
mi primo fieri per modum conſilij. de-
inde per modum precepti. R.
De euacuatione circũciſionis. S.
Qñ circũciſio fuit vtilis. quando neceſ
ſaria. quando vtilis ⁊ nõ neceſſaria. qñ
mortifera ⁊ letalis. S.
De facto petri ſi errauerit reprehẽſus
a paulo gala. 2. T.
An baptiſati a iohanne erant rebapti-
ſandi. V.

Queſtio tertia

Utrum omnes ſuſcipientes baptiſmũ
equaliter recipiãt baptiſmi effectũ. A.

Articulus primus

Utrũ in baptiſmo caracter imprimat. B.
Quid eſt caracter. B.
De caracteris conditione. B.
De impreſſione caracteris. C.
Quid cogit caracterem ponere. C.
In qua potentia ponitur caracter. C.
Caracter eſt forma abſoluta non relati
ua. C.
An ĩ diuerſis ſacris ſit idẽ caracter. C.

Articulus ſecundus

Utrum in baptiſmo gr̃a infundat ſimi
liter et cetere v̾tutes theologice ſpes ⁊
fides. D.
Cuilibet rite ſuſcipienti baptiſmum in
funditur gratia ac virtutes theologice
alie ſm morales. D. E.
Utrum charitas ſine ceteris virtutibus
theologicis poſſit infũdi ĩ baptiſmo. E
Quare virtutes theologice infundunt
in baptiſmo ipſis paruulis cũ nondũ
pñt exercere actus illoꝝ habituum. F.

Articulus tertius

Utrũ in baptiſmo omnis culpa dimit
tatur. H.
Gratia ⁊ culpa nõ ſunt proprie ꝯ̃ria. H
Non põt probari naturali ratione oẽm
culpam in baptiſmo dimitti. H.
Utrum culpa originalis in adulto poſ-
ſet dimitti in baptiſmo ſine culpa actu
ali. H.
An rite ſuſcipienti baptiſmum omnis
pena dimittatur. I.
Quare baptiſmus non iteratur. K.
Non omnes ſuſcipientes baptiſmum
equaliter recipiunt omnẽ baptiſmi ef
fectum. quia licet caracterem omnes re
cipiant ſed non gratiam. et illam diffe-

renter.L.
Peccatum veniale nullo modo prohibet gratiam infundi.L.
Stat vnum puerum in baptismo maiorem gratiā alio recipere propter deuotionem parentum ministri ⁊c. sed non virtute baptismi.M.
Utrum de lege ordinata gratia vnius adulti possit esse equalis vel minor q̄ gratia baptismalis vnius paruuli. O.
Stat adultū cathecuminū ante baptismū mereri tantam gratiam quanta cōfertur paruulo in baptismo.O.
An gratia baptismi ⁊ gratia meriti paruulis sint comparabiles.O.

Questio quarta.

Utrum sacramentū confirmationis sit sacramentum no.le.A.E.
Confirmatio quid est.B.
De materia huius sacramenti et eius forma ac ministro et suscipiente. B.D.
De effectu huius sacramenti.B.
De differentia effectuum huius sacramenti ab aliis.⁊ si conferat gratiam. D
De institutione hui⁹ sacramēti.E.F.G
Quare hoc sacramentū dicitur manuū impositio.F.
Quibus contulit christus hoc sacramētum.an paruulis aut adultis. et quando.G.
Utrum hoc sacramentum sit necessariū ad salutem.H.
Utrum hoc sacramentū sit iterabile.H
Que sit pena iterantium hoc sacramētum.I.

Questio quinta.

Utrum idem corpus christi localiter sit in celo ⁊ realiter in eucharistie sacramēto.A.
Quid est eucharistia.B.
De materia huius sacramenti.B.
De forma huius sacramenti.B.
Que sit precisa forma consecrationis panis ⁊ vini.B.
De verbis precedentibus ⁊ sequentib⁹ consecrationem ad quid pferuntur.B
Quis est minister hui⁹ sacramenti. C.
Ut creatura sacramentū eucharistie cōficiat.tres requiruntur conditiones.C
Ad rite conficiendum hoc sacramentū aliqua requiruntur ex parte sacramenti aliqua ex parte ministri.Ex parte ministri plura requiruntur.
Quis est suscipiens hoc sacramentū D
Sacramentum eucharistie potest sumi quadrupliciter.D.
De effectibus eucharistie.E.
De differentia ⁊ excellētia huius sacramenti super alia.F.
An panis azimus vel fermentatus vel vterq̧ sit materia hui⁹ sacramenti.G.
An christus confecit in azimo vel fermentato.G.
An liceat conficere in azimo ⁊ fermentato.G.
Utrum apponere aquam sit de necessitate sacramenti.
Quando christus hoc sacramentū instituit aut quando primo consecrauit. H.
Quid demōstrat per ly hoc in illa ppositione hoc est corp⁹ meū ⁊ quid significat.H.
Utrū minister conficiēs in peccato mortali vel sine confessione de mortali.peccet mortaliter.I.
Utrum minister obligatus duabus personis cuilibet sub hac forma.dicam pro te vnā missaz possit satisfacere pvnā.K
Sacerdotem pncipaliter celebrare pro anima alicui⁹ intelligit dupliciter.K.
Utrum missa celebrata pro plurib⁹ generaliter tantū valeat vnicuiq̧ ac si pro quolibet eoꝝ celebraretur.L.
Opus aliqd factū in ecclesia p aliquo intelligitur valere dupliciter.L.
Utrum hoc sacramentum tantū debet sumi a ieiunis.M.
Quid si sacerdos ex negligentia sumit aquam pro vino.M.
Utrum a quolibet debet sumi sub vtraq̧ specie.M.
Utruz de necessitate salutis sit sumere sacramentum sanguinis.N.
Utrum corpus christi sit in sacramento adorandum simpliciter ⁊ absolute vel sub conditione.O.

Articulus secundus

Utrum idem corpus xpi localiter sit in

celo ⁊ realiter in eucharistie sacro. P.
Corp⁹ multipliciť accipitur scz de substantia quātitate ⁊ qualitate. P.
Secundū illam acceptionez auc. infert plura corpora de habitudine alia ⁊ alia corporis xpi.Q.
Si aliquis in triduo cōsecrasset ibi fuisset corpus de genere q̄litatis ⁊ nō quātitatis vel substantie.Q.
Licet idē corp⁹ xpi sit realiter in sacro ⁊ localiter in celo tñ in sacro solū est diffinitiue ⁊ in celo circumscriptiue.R.S.
hec cōclusio impugnatur.Z.vide solutionem.AA.BB.CC.DD.EE.
Aliqd esse diffinitiue in loco qd est.R.
Aliquid esse in loco circumscriptiue qd est.R.
Ockam lecturam sententiarum condidit oxonie.R.
Fecit ⁊ repertorium.RR.
Quō idē corpus numero pōt sm se totum esse in diuersis locis.S.hoc dictuz multipliciter impugnatur ⁊ adducuntur multa inconuenientia.Z. quoꝝ solutionē vide ibi.BB.CC.DD.EE.
Quō mlte partes eiusdē corporis possunt esse in eodem loco simul.S.
Licet corpus xpi q̄tum in celo sit in sacramēto.tñ non est in sacro q̄tum.T.
Licet corpus xpi q̄tum ⁊ corporea xpi quātitas sit in celo ⁊ in sacro tñ non est corpus xpi q̄tum aut corporea q̄titas in sacramēto.R.hec cōclusio impugnatur.FF.Soluuntur rationes.GG.FF.HH.II.
Opinio venerabilis inceptoris que ponit q̄ q̄titas idemptificatur rei quante magis consonat positioni fidei opinio Scoti opposita.U.
Nulla res est essentialiter seu de ratiōe sua extrinseca quātitas continua. U.
Auctor sumit nomē q̄tum generaliter pro q̄titate discreta.⁊ ideo ponit aliq̄s ppositiones que videnť repugnare verbaliter positioni Ockā sed in nullo penitus discordāt attēdendo qd nominis terminoꝝ q̄tum ⁊ quātitas.X.
Licet corpus xpi habeat in celo ordinē partiū in toto ⁊ ordinē partium in loco sed nullo modo talē ordinē habet in sacramento.Y.hanc improbat adā. KK
Auc.vero tenet oppositū.LL.
Corpus christi existens in sacramento non est ibi situaliter.Y.
Possibilis est ordo partium in toto absq̧ ordine partium in loco sed non habz locum in sacramento.Y.
In sacramento stat organica partiū distinctio ⁊ per ɔñs partium perfectionalis ordo ⁊ nulla confusio.Y.
Auc.arguit ɔtra p̄dicta inducēdo multa incōuenientia.Z.q̄ soluit.AA.
Quō corp⁹ xpi existēs in celo ⁊ manēs ibidē incipit esse in sacro an moueatur localiter de celo per mediū.AA.
Aliquid moueri localiter potest tripliciter imaginari.AA.
Sicut corp⁹ xpi est in diuersis locis diffinitiue ita posset esse in diuersis locis circumscriptiue.BB.
Contraria simul loco ⁊ tempore inesse idem subiecto sm se totum est possibile per diuinam potentiam.BB.
Que est diffinitio cōtrarioꝝ.BB.
Impossibile est p̄uatiue aut ɔdictorie opposita verificari de eodem.BB.
An motum ⁊ quiescens sint ibi priuatiue oppositi.BB.
In eodez possunt esse simul actus adulterij ⁊ actus peccati pro eodez tempe ⁊ non eñ repugnat vt actus sunt sed nō sequitur q̄ ideo idez peccet mortaliter ⁊ mereatur vitam eternam simul tpe in eodem siue diuersis locis.CC.
Aliquis existēs rome simul tempe potest esse Parisius nec dubitet se esse cōstitutus rome. DD.
Stat aliquē esse vbiq̧ de potētia dei. ⁊ apparere mille hoīes vincere in bello mille homines hic saltare alibi comedere ⁊c.DD.
Licet ēē vbiq̧ soli deo de facto ɔueniat tñ nō est ppriū dei q: pōt ei nō conuenire patet ante creationem mūdi.DD.
Quomodo saluatur transitus cum de extenso fit non extensū ⁊ econuerso aut cuz aliquid existens circumscriptiue in loco fit diffinitiue in loco.EE.
De extenso fieri non extensum ⁊ econuerso intelligitur multipliciter.EE.

Quantũ continuũ vel quãtitas ꝯtinua quid est an substãtia vel accidens. FF.

Omnis res ꝓprie vna habens partem distantẽ a parte est quãta continua per suas partes essentiales vel integrales ⁊ non per accidens inherens distinctuz realiter a substantia ⁊ qualitate qḋ dicatur quantitas. FF.

Omnis quãtitas cõtinua est substãtia vel qualitas habens partem ab alia parte distantem ⁊ econuerso. HH.

Quantitas ꝯtinua est extensio siue extra positio vel distantia partium faciẽtium vnum totum. HH.

Ad extra positionem siue extensionez partium nõ requirit̃ nisi ille partes distantes ⁊ cause eaꝝ essentiales intrinsece si habẽt ⁊ cause extrĩsece puta faciẽtes ⁊ finis nec requiritur aliqua quãtitas superaddita. HH.

Licet isti termini substãtia q̃litas quãtitas ꝓ eodẽ supponũt ꝑ hoc tñ nõ ꝯfũdunt̃ nec diminuũtur p̃dicamẽta. HH.

Ockã cõmẽdat̃ in elegãti tractatu suo quẽ edidit de venerabili eucharistie sacramẽto vbi oĩs illa materia per auctorem collecta late tractat̃ a capitulo. 12. vsq; in finem. HH.

Improbatur multipliciter illa ꝓpositio implicans. q̃ñcunq; aliqua sunt idẽ realiter vbicũq; est vnũ ibi ẽ ⁊ reliquũ. HH.

Quãtitas est accidens. ad quẽ sensum concedit̃. non obstante ꝙ aliq̃ quãtitas idẽptificat̃ substantie quãte. HH.

Nomen accidẽs tripliciť accipitur fm Ockã ⁊ Ans in monologion. ⁊ per hãc distinctionez multe saluantur ꝓpositiones que pluribꝰ videnť absurde. HH.

An plura corpora naturaliter possunt esse simul. II.

Corpus capitur dupliciter. II.

De penetratione dimensionum quõ cõceditur ⁊ quomodo non. II.

Quare aliqbꝰ dimensionibꝰ repugnat esse simul. aliis vero nõ repugnat. II.

Adam tenet ꝙ corpus xp̃i in sacramento habet ordinem partium in toto absq; ordine ꝑtiũ in loco. Et sic corpus xp̃i est q̃tum ꝯtinuũ in sacro. sꝫ non extensum q2 extensio cõnotat vltra q̃tuz vel quantitas cõtinua partes situaliter distare. licet nõ sit accidẽs. KK.

Huiꝰ oppositũ tenet auctor cõcordãdo cum Ockam. LL. Et supra. Y.

In sacramẽto caput xp̃i nõ magis vnitur corpi aut cõtinuat̃ collo q̃ pedibus vel digito contra Adam. LL.

Sicut q̃libet ps charitatis in aĩa vnit̃ cũ q̃libet. ita q̃libet ps substãtie corporis xp̃i vel albedinis eiꝰ in sacramento vnitur cũ q̃libet nõ tñ equaliter. LL.

Nec substãtia corporis xp̃i nec corpea eiꝰ q̃litas est q̃tuz continuũ in eucharistia plus q̃ charitas in anima. LL.

Quicquid est q̃tũ ꝯtinuũ est extensum nec põt imaginari cõtinuitas sine extẽsione. LL.

Quicquid habet ordinẽ partiũ in toto si habet ordinem siue positionẽ in loco si totũ sit ĩ loco ideo nec corpꝰ xp̃i nec aliqd eiꝰ habet in sacro positionẽ partiuz in toto absq; ordine partiũ in loco. LL

Articulus tertius.

Utrum omnis actio ⁊ passio ⁊ oẽ accidens qḋ inest corpi xp̃i existenti in celo possit eidẽ inesse existẽti in eucharistie sacro. MM. Solutio datur. RR. concordatur cũ Ockã in repertorio. 4. q. 7 vbi euz sequitur auc. in hac materia.

Actio ⁊ passio sumũt̃ multipliciter. MM.

Questio intelligitur de posse naturali. MM.

Non est incõueniẽs idẽ agere in seip̃m tam actiõe sp̃uali q̃ corpali. MM

Utrũ xp̃s in sacro posset habere omnẽ actionem ⁊ passionẽ determinatam ad formã absolutã inherentẽ posito cuiꝰ p̃ncipium est natura corporalis. MM.

Recitatis opinionibꝰ duabꝰ quarũ vna est scoti ⁊ eis improbatis. MM.

Respondet auc. affirmatiue. NN.

Corpus xp̃i põt in hostia videri oculo corpali existẽte extra hostiam. NN.

Corpus xp̃i põt in hostia calefacere hostiam ⁊ calefieri ab ea. NN.

Utrum xp̃s in sacramento posset habebere omnem actionem ⁊ passionem terminatam ad vbi cuius principiũ est natura corporalis. OO.

Recitatis opinionibꝰ r̃ñdet ad dubiuz ꝙ corpꝰ xp̃i potest moueri localiter in sacramento a creatura mouente et non solum a deo. OO. PP.

Anima xp̃i nõ põt corpus suũ in sacramento mouere localiter organice. PP

Quid est potentia organica ⁊ potentia non organica. PP.

Quid est mouere organice ⁊ non organice. QQ.

Mota hostia anima ĩtellectiua xp̃i mediante volũtate mouet corpus xp̃i sub hostia vna cum volũtate diuina. QQ.

Si anima xp̃i suspenderet actũ voluntatis sue d̃ motu corporis tũc moueret̃ corpus xp̃i a solo deo ⁊ non a sacerdote hostiam mouẽte. QQ.

An anima xp̃i potest corpus suũ separare ab hostia ita ꝙ nõ moueat̃ ad motum hostie. QQ.

Utrũ christus in sacramento posset habere omnem actionem ⁊ passionem ad formam absolutam et ad vbi terminatam cuius principium est natura pure specialis. TT.

Utrũ quicquid corpus agit vel patitur vbi est quãtitatiua necessario agat ⁊ patiatur vbi nõ est quãtitatiue. SS.

Utrum quicquid cõuenit corpori replicato ad diuersa vbi conuenit ei vbicunq; est. SS.

Quomodo corpꝰ christi sub hostia põt videri oculo corporali. cum non posset pars a parte discerni. TT.

Quomodo excusantur ille locutiones. hodie vidi corpus xp̃i. VV.

Utrum christus potest seipsum videre in hostia sicut si eẽt in diuersis locis circunscriptiue. VV.

An oporteat vt quis distet a se localiť cum vult se videre. VV.

Locus est equalis locato circunscriptiue existenti in loco non diffinitiue.

Questio sexta.

Utrum pane in corpus xp̃i transsubstãtiato accidentia eius remaneãt sine subiecto. A.

Quid ẽ trãssubstãtiatio fm Scotũ. B.

Quid est trãssubstãtiatio fm auc. D.

Aliquid dicitur transsubstãtiari vel cõuerti in aliud dupliciter. D.

Utrum panis transsubstantietur in corpus xp̃i. E. F.

Utrum transsubstãtiatio sit aliqua mutatio ⁊ ad quid terminatur. H.

Utruz transsubstantiatio possit esse alicuius substantie remanentis in esse reali in aliam preexistentem. H.

Utrum oportet substantiam in quã fit transmutatio mutare locum. I.

Esse in loco siue circũscriptiue siue diffinitiue accidit transsubstantiationi. I.

An panis de facto annihiletur. K.

Articulus tertius

Utrum accidentia panis maneant in subiecto recipientis pluribus opinionibus ⁊ improbatis eisdem. I.

Respondet auc. K.

Terminꝰ accidẽs sumitur dupliciť. K.

Utrum accidens separatum potest esse principium generandi substantiam. L.

Utrũ accidens separatũ potest esse p̃ncipium corrũpendi substantiam. L.

Utrum posset transmutari ad quantitatem. M.

Utrum ad substantiam. N.

Utrum accidentia in sacramento possunt corrumpi ab agente creato. N.

Utrum ex illis posset substantia generari a deo. N.

Utrum posset transmutari ad qualitatem. O.

Utrũ illa accidentia possint nutrire. P

Finis questionum librorum sentẽtiarũ vna cum principiis eorũdem

Recommendatio sacre

scripture ostendens ꝙ xp̃us edificauit ecclesiam suam super sacram scripturam tanq̃ super firmam petram per totum.

Principiũ biblie in marcũ

Recommendatio theologie per modũ collationis per totum.

Questio in vesperiis de-

terminata per eundem dn̄m petrū ꝛc.
Utrum petri ecclesia lege reguletur.A
Responsio ad dubium in fine questionis.B.
Magna huius questionis pars habetur supra in principio primi sententiarum. fere per totum.
Lex multipliciter accipitur.B.
Sicut voluntas diuina est simpliciter prima causa in genere cause efficientis sic ipa est lex simpliciter prima in genere legis obligantis.B.
Sicut nulla causa secunda potest agere prima causa non agente sic nulla lex potest obligare ipsa non obligante. B.
Lex diuina multipliciter accipitur. C.
Lex christi accipitur multipliciter.D.
Quomodo lex seu regula est rationali creature pro statu vie perfectissima lex creata.D.
In principio primo.O.
Lex naturalis vel humana vel etiā lex diuina mosaica viatori non est lex perfectissima creata.E.
In principio primo.O.
Lex christi vocalis mentalis vel scripta apprehensiua vel adhesiua si non sit ex fide infusa nō est viatori perfectissima lex creata.E.
Item in principio primo.O.
Lex christi sola seu doctrina id est fidei infuse habitus vel actus quem viator habet de ea. est sibi pfectissima lex creata.E.
In principio primo.O.
Sicut virtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel in voce. sic in ipsa est ppꝛie lex seu regula iuste vite.F
Item in principio primo.P.
Sicut vox audibilis non est lex proprie sic nec scriptura legibilis sed solū equiuoce.F
In principio primo.P.
Sicut ad lex legis christi habitualez fidez omnis viator obligatur. Sic abꝫ eiꝰ actuali fide nullus adultus capax excusatur.F.
Item in principio primo.P.
Ecclesia valde mltis modis accipit.G
Ecclesia militans accipitur pluribꝰ modis.H.
Quid est ecclesia militans.H.
Ecclesia Petri dupliciter sumitur.I.
Petrus apostolus ex institutione christi primatum habuit vniuersalis ecclesie ac episcopatuz tenuit romane ecclesie.I.L.
Petrus apostolus prius tempore summus pontifex fuit ꝙ episcopus romane ecclesie.I.L.
In petro ꝛ aliis apostolis fuit potestas ordinis et potestas regiminis ligandi et soluendi et subiectos salubriter ordinandi.L.
In petro et ceteris apostolis fuit equalis potestas ordinis sed nō equalis potestas regiminis.L.
Pontificatus summus et pontificatus romanus sunt pontificatus distincti et possent separari et tunc ecclesia romana nō esset caput omniū ecclesiarū.M.
Aliquid regulari lege intelligitur dupliciter.N.
Legi conformari vel difformari intelligitur dupliciter.N.
Ex sacra scriptura conuincitur ꝙ semper est aliqua ecclesia que christi lege reguletur.P.
Ex sacra scriptura nō ꝯuincitur ꝙ semper est aliqua ecclesia particularis que christi legis regule confirmetur.P
Ex sacra scriptura conuincitur ꝙ semper est aliqua vniuersalis ecclesia que nunꝙ xp̄i legis regule difformetur.P.
Semper in ecclesia vniuersali erūt plures adulti illustrati veritate fidei ꝛ plures iusti formati veritate spei ꝛ plures electi inflammati charitate dei.Q.
In quo consistit cōformitas ecclesie ad christi legem siue regulam.R.

Questio de resumpta.

Utrū petri ecclesia fide confirmetur.A responsio est in.M.
Ecclesia petri quid est. Et ꝙ accipitur multipliciter.B.
Fides accipitur multipliciter.B.
Confirmatio accipitur multipliciter.C
Licet tam christus ꝙ eius vicarius petrus inquātū caput ecclesie habuit monarchiam specialem non tamen regalaz temporalem.D.
Regnum christi siue eius regale dominium multipliciter imaginatur.H.
De paupertate christi.I. multa ante et post habentur.
Licet ad salubriter credendum requiritur fides infusa tamen ipsa non sufficit ad actum credendi producendum sine rationis apparentia.K.
Licet christi seu petri ecclesia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter cōfirmata tamen ex fidei auctoritate principaliter concluditur confirmatio ecclesie in fide xp̄iana.M.
Ex sacra scriptura non conuincitur ꝙ semper est aliqua particularis ecclesia que christi legis regule confirmetur.N
Item in questione vesperiarum.P.
Ex sacra scriptura probabile est ꝙ ante diem iudicij erit aliquod tempus in quo nulli erunt fideles viui. Et illo tempore consummationis nulla erit ecclesia militans siue vniuersalis siue particularis.O.
In die iudicij nulli homines reperientur viui qui obuient christo venienti qui prius non fuerint mortui.O.P.
Plura de hoc habentur.
Exponuntur plures auctoritates de iudicio extremo loquentes.P.
De consummatione seculi.P.
An ecclesia posset saluari in vno supposito.Q.
An concilium posset contra fidem creare. Et an sic liceat ab eo ad aliud appellare.R.
An omnis errans in fide siue persona siue congregatio omni alteri non erranti in causa fidei sit subiectus.R.
An tota multitudo clericorū posset difformari legi xp̄i.S.
An romana ecclesia posset legi christi difformari.T.

Finis totius tabule.

Incipit principium in primum sen-
tiarū Reuerēdi in xpo patris: et dñi
magistri Petri de aillyaco. in sacra pa
gina pfessoris fama (sup ethera) noti
necnō cardinalis quondā cameraceñ.
meritissimi: q olim in humanis adhuc
degēs. resolutissimi doctoris: magistri
Johannis de gerson: parisiensis cācel-
larij: preceptor erat colēdissimus: et ṽ
nerandus.

A

q

Uenam doctri
na hec noua.
Ista questio moue
tur Marci primo
capit. quā alias in
eiusdem libri prin
cipio assumptā pro themate iterū resu
mo. Reuerendi patres magistri ac dñi
carissimi. Ego sensu puer et modicus in
tellectu: paup et mēdicus: cuius mētis
acies ignorantie nebulis inualida. cuiꝰ
mētis facies culpe maculis sordida ē.
cuiꝰ aspectꝰ ignorētie cecitate ad ima
reijcit. cuius affectus culpe grauitate
labit ad ifima. dū in excellentē lucem
doctrine xpi noue pspicere cogito: dū
ad transcendētē apicē noue legis euan
gelice assurgere cupio. sane ad hec in-
sufficiēs penitꝰ deficio: sed offēdit splē
dor oculos: mentēq stupor: ac tāte rei
sublimitate pcussus totꝰ in admirationē
rapior: et in admiratiue qstionis cogor
prorumpere verba: dicēs. Quenā doctri
na hec noua. Nec miruz. Qualiter eñi
noctua lucez intuebit: in cuius fulgore
aqle visus limpidissimus tenebrescit?
Qualiter fontales solis radios ītuebi
tur talpa: si in eoꝝ aspectu linceus ocu
lus obtundat? Qualiter sublime pig-
mea breuitas tangere pyramidis suffi
ciet ad cacumē: vbi gygantea pceritas
nō attingit. Qualiter inq ingenij mei
moles (ad illius doctrine verticē) plū-
bea transuolabit. cuius tanta est altitu
do vt sup sydera ad montez seraphim
extollat? Sane hoc nō video vllo posse
fieri mō. Quare mēte ꝯfusus erubesco
et in admiratiue qstionis cogor prorū
pere verba dicēs. Quenā doctrina hec
noua. Quid igit dilectissimi: qd in tan
to laberintho positꝰ facturꝰ sim ignoro
qd dicturus sim nescio imo plane scio.
Cōuertā eñi me ad Jesum deū meuz et
iplorabo misericordiaz eiꝰ. Cuius eiꝰ?
Eius certe cuius misericordie nō est fi
nis. Cuius mīe nō est numerus. Cuius
miserationes sup oīa opa eius. in ps.
Cuius eius. Eius q humilibꝰ dat grati
am. Jaco. 4. qui ppe est oībus inuocā-
tibꝰ eū. in ps. Cuius eius. Eius a quo
oīa imo per quē oīa et in quo oīa. ad
coll. 1. A quo oē datū optimū et oē
donū pfectuz. Jaco. 1. Cuiꝰ eius? Eius
sine quo factū est nihil. Jo. 1. Sine quo
(vt ait Plato) nullū rite format exor-
diū. Cōuertā igit: cōuertā me ad eū: et
eiꝰ misericordiā corde et ore bis et bis sup
pliciter implorabo. Sūme parēs eter
ne deus viuēsq potestas. Unica forma
boni. recti via. limes honesti. Fons vite
sol iusticie. pietatis asiluz. Rerū causa
manens rō: noys alma. sophia vera. sa
lus verusq dies lux nescia noctis. Tu
dñe Jesu magister bone doctor optime
cui data ē ptās in celo et ī terra: cui the
saurus grarū. cui clauis sciētiaꝝ cui di
stributio doctrinarum indulta est. q so
lus aperis et nemo claudit: q solus clau
dis et nemo aperit. Tu dñe irrora ter-
ram aridā. fecunda sterilē. doce cordis
intima. solue labia peccatoꝝ. Tu dñe
da lumē in corde. da verbū in ore. da ce
lestem menti conscendere sedē. da fon-
tem lustrare boni. da luce reperta in te
ꝯspicuos animi defigere visus. da ble-
so tua verba loqui: mutoq loquelam.
Ego nāq peccator indignissimus. cul-
pa onustior. indigētior gratia apud te
bone Jesu lachrymis supplico. singul-
tibꝰ interpello: vt me erudias in doctri
na tua: vt me doceas in lege tua. Alit
eñi ꝯfundor: et in admiratiue qstiōis co
gor prorūpere verba: dicēs. Quenā do
ctrina hec noua. ¶ Mihi igit carissi-
mi mihi talia supplicanti deuotius et at
tentius depcanti misericordis: misera
toris misericordia: misero misericordi
ter miseretur. Enimuero duz sic apud

dominuʒ p̄ces fundo.ecce videre videor senē venerabilē italica grauitate seueruʒ sʒ gallica venustate serenū. Qui tāq̄ hostiari⁹ euāgelice scole ꝓ aperiēdis ꝓps auditoribus ianuis clauē portans: q̄ tanq̄ bedellus euāgelice scole pro castigādis hereticis virgaʒ gestās qui tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ ꝓ informādis scolarib⁹ inter vtrāq̄ manum sentētiarū libꝝ ferēs.oīes ad doctrinā xp̄i nouaʒ suauiter alliciat verba hec ꝓferēs. Accedite inquit vos logici qm̄ hic docet oīʒ sciendoꝝ sūma veritas Illaʒ summa veritas atq̄ lumē rationalis anīe nō nisi deus est. Accedite vos phisici.quoniā hic docet oīm ꝓductoꝝ pma causalitas. Nā oīs oīm naturarū cause in deo sunt et oīm rerū causa nō nisi deus est. Accedite vos ethyci.qm̄ hic docet oīm agendoꝝ vera honestas Illaʒ bona ⁊ honesta vita nō aliūde formatur q̄ cū charitas obseruat.hec aūt deus est. Accedite politici. quoniā hic docet oīm regēdorū recta equitas. Nā tūc regēde reipublice salus optime custodit cū cōmune bonū diligit. hoc aūt summū atq̄ verissimū de⁹ est. Hic enīʒ docent logici q̄lit de⁹ nouit vt veritas ego inquit veritatē dico quare vos nō creditis mihi. Joh.8. Hic docentur phisici q̄liter deus agit vt causalitas. Ego inquit suʒ alpha et o principiū et finis Apocal.1. Hic docentur ethyci qualiter deus amat vt charitas.q2 deus charitas est et q̄ manet in charitate in deo manet et deus in eo.1. Joh.4. Hic docentur politici qualiter deus regnat vt eq̄tas.q2 ipse iudicatur⁹ est orbē ī eq̄tate Actuū.17. Hec igit̄ noue xp̄i doctrīe sūma iniq̄ h̄ est hu⁹ libri sniarū breui⁹ snīa. His itaq̄ auditis summa cū exultatiōe accedo ego ad hūc venerabilē senē pedes ipsius multiplici osculoꝝ impressione cōsignans eidē viua voce salutatiōis offero libamēta.ip̄mq̄ de doctrina sua interrogās in admiratiue q̄stionis cogor ꝓrumpere verba:dicens. Quenaʒ doctrina hec noua. Que fuit questio a pncipio proposita vestris reuerentijs sepius repetita. Ad quā quidem questionem p̄fatus ille venerabilis senex apto suo sentētiaꝝ libro in q̄dripartito eiusdē volumine sub q̄druplici cōclusiōe respōdet. Prima est q̄ hec ē doctrina ꝑ quā summa dei mysteria secreti⁹ reuelant in p̄mo. Scd̄a est q̄ hec est doctrina ꝑ quā noua mūdi vestigia subtili⁹ declarant in scd̄o. Tertia ē q̄ h̄ est doctrina ꝑ quā mira verbi ꝯmertia sublimius reserant in tertio. Quarta ē q̄ hec est doctrīa ꝑ quā pia lapsi remedia suaui⁹ ꝓpinant in quarto. Per ipsaʒ nāq̄ reuelant secreti⁹ velata mysteria summe trinitat̄ quo ad p̄muʒ. Per ip̄aʒ declarant subtili⁹ creata vestigia noue entitatis.quo ad scd̄m. Per ip̄aʒ reserant sublimi⁹ sacra cōmertia mire charitatis.quo ad tertiū. Per ip̄am ꝓpinant suaui⁹ oblata remedia pietatis quo ad quartū. Nā in hoc quadripartito sentētiarum libro tractat magister q̄druplex doctrine xp̄i noue ⁊ euāgelice leḡ archanū euāgeliste Johānis diuinit⁹ inspiratuʒ. Joh.1.ca. Primū ē q̄ in p̄ncipio erat verbū et verbuʒ erat apud deū ⁊ de⁹ erat v̄buʒ.qd̄ est beate trinitatis summū mysteriū.in primo libro. Scd̄m est q̄ omnia ꝑ ip̄m facta sūt et sine ipso factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū vestigiū.in secūdo libro Tertiū est q̄ verbū caro factū est qd̄ est diuine charitat̄ mirū cōmertiū .in tertio libro. Quartū est q̄ habitauit in nobis ⁊ vidimus gloriā eius,qd̄ est humane sanitatis piū remediū. in quarto libro. Sic igit̄ ꝑ doctrinā alti⁹ erigit humanꝰ ꝓspectus.quo ad primuʒ.dulci⁹ instruit humanus aspectus.quo ad secundū.recti⁹ dirigit humanus ꝓfectus. quo ad tertiū. mitius corrigit human⁹ defectus.quo ad quartū. Nā magister in hoc sententiaꝝ libro correspōdenter ad p̄missa. Ad erigenduʒ prospectū hominis agit de cognitiōe dei ꝑfecti luminis.in p̄mo. Ad instruendū aspectū hominis agit de creatiōe mūdi effecti germinis.in secūdo. Ad dirigendum prospectuʒ hominis agit de comuniōe verbi affecti numinis.in tertio. Ad corrigēdū defectū hois agit de curatōe lapsi in facti seminis.ī q̄rto. Hec sunt igitur q̄stiones respōsales ad q̄stionē ꝓpositā q̄s magister sniarū ꝑtractat. de quarū prima nūc solū dicendū est reseruatis alijs suis locis. Prima igit̄ ꝯclusio ē huic p̄mo libro sniarum respondēs:scʒ q̄ hec est doctrīa ꝑ quā summa dei mysteria secreti⁹ reuelant.ꝑ ip̄am nāq̄ reuelant secretius velata mysteria summe trinitatis. Nā ī hoc p̄mo sniaꝝ libro tractat magister illud doctrine xp̄i noue ⁊ euāgelice leḡ archanū: euāgeliste Johāni diuinit⁹ inspiratū Joh.1. In p̄ncipio erat verbū ⁊ verbū erat apud deuʒ ⁊ de⁹ erat verbū. Qd̄ est btē trinitatis summū mysterium. Ubi q̄so videte carissimi circa mysteriuʒ summe trinitatis q̄ttuor secreti⁹ reuelari. Primū est paternalis originatio: q2 in p̄ncipio.i. in p̄re Secundū est filialis emanatio:q2 erat v̄bū.i.fili⁹. Tertiū est ꝑsonalis distinctio:q2 verbū erat apud deū. Quartū est essentialis vnio:q2 de⁹ erat verbuʒ. Hec est eñi hui⁹ p̄mi libri sniaruʒ p̄ncipalis materia ⁊ snīa ḡnalis. Sic igit̄ ꝑ hanc doctrinā alti⁹ erigit human⁹ prospect⁹. Nā magister in hoc p̄mo ad erigendū ꝓspectū hois agit de cognitiōe dei ꝑfecti luminis. oñdens quātū humana patit̄ imbecillitas,q̄liter de⁹ est sine q̄litate bon⁹:sine diuersitate trinus:sine vicissitudine genit⁹: sine duratōe ꝓduct⁹:sine trāsmutatiōe missus:sine ꝯmutatiōe dat⁹:sine q̄titate eq̄liter magn⁹ sine m̄ltiplicitate m̄ltiplicit̄ noiat⁹: sine momēto vndiq̄ sempit̄n⁹: sine loco vbiq̄ tot⁹:sine mutabilitate oīa mutabilia faciēs sine necessitate oīa cōtingētia p̄sciēs,sine fatigatōe oīa potēs:sine affectiōe oīa volēs:sine repugnātia oībus p̄sidēs: sine fallacia oīb⁹ p̄cipiēs. Hec est itaq̄ p̄rie cognitiōis snīa.hec ē hui⁹ libri p̄mi sniaruʒ doctrina ꝑ quaʒ ad dei cognitionē human⁹ ꝓspect⁹ altius erigitur.ꝑ quā de⁹ humano intellectui ꝯtemplādus ostēditur. Hic quidem per speculū ⁊ in enigmate quousq̄ facie ad faciem beatifice videatur. Qd̄ nobis cōcedere dignet:qui est bñdict⁹ in secula sclōꝝ. Amen. B

Circa thema et circa materiā hui⁹ libri.imo ḡnaliter circa totā doctrinā legis xp̄i.talem formo titulū questionis. Utruʒ doctrina xp̄i noua sit lex ꝑfectissima. Arguitur q̄ nō.quadruplici ratōe. Primo q2 ipsa nō est in preceptis rectissima. Secundo q2 ipsa nō est in credēdis certissima. Tertio q2 ipsa non est in meritis gratissima. Quarto q2 ip̄a nō est in p̄mijs iustissima. Igit̄ ipsa nō est lex perfectissima:cōsequētia est manifesta: q2 lex perfectissima debet habere illas q̄ttuor conditiōes:sed assumptū ꝓbatur per singulas ptes. Primo probatur q̄ lex xp̄i non est in p̄ceptis rectissima: q2 illa lex non est in preceptis rectissima q̄ precipit facere illa que volūtas diuina non vult fieri:⁊ ꝓhibet facere illa q̄ voluntas diuina vult fieri:sʒ lex xp̄i est huiusmodi.igit̄ ⁊c̄.maior patet: q2 lex rectissima debet esse conformis cuʒ volūtate diuina. Sed minor probatur q2 lex xp̄i p̄cipit m̄lta bona opa q̄ nō fiūt ⁊ m̄lta mala ꝓhibet opera q̄ fiunt. Nā multi peccāt obmittēdo vel cōmittendo cōtra legē xp̄i. Sed oīa opera q̄ nō fiunt de⁹ nō vult fieri:⁊ oīa opera q̄ fiunt vult fieri. Ideo dicit euangelista. Omnia ꝑ ip̄m facta sunt ⁊ sine ipso factū est nihil. Joh.1.quare ⁊c̄. Secundo ꝓbatur:q̄ lex xp̄i nō est ī credēdis certissima que docet credere illa que sunt ꝯtra rationē ⁊ quoꝝ opposita sunt consona rationi. Sed lex xp̄i est hmōi.igit̄ ⁊c̄.maior patet:q2 lex certissima debet esse ꝓbabilis ⁊ rationi cōsona: sed minor ꝓbat̄:q2 lex xp̄i docet credere vnā essentiam simplicissimaʒ esse tres res ⁊ quālibet illarū vnā ⁊ eandē personam esse hoiem ⁊ deum: vnā rem indiuiduā esse in pluribus diuersoꝝ locoꝝ distantiū ⁊ alia multa que apparēt manifeste ꝯ rōnē ⁊ quoꝝ opposita apparēt ꝯsona rationi. Ideo dicit apostolus.q̄ fides est sperandarum rerum argumentuʒ non apparentiuʒ.ad Heb.11.quare ⁊c̄. Tertio ꝓbatur q̄ lex xp̄i non est in meritis

dominuʒ p̄ces fundo. ecce videre vide-
or senē venerabilē italica grauitate se-
ueruʒ ſʒ gallica venustate serenū. Qui
tāq̄ hostiari⁹ euāgelice scole ꝓ aperiē-
dis pijs auditoribus ianuis clauē por-
tans: q̄ tanq̄ bedellus euāgelice scole
pro castigādis hereticis virgaʒ gestās
qui tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ ꝓ
informādis scolarib⁹ inter vtrāq̄ ma-
num sentētiarū libꝝ ferēs. oēs ad do
ctrinā xp̄i nouaʒ suauiter allicit verba
hec ꝓferēs. Accedite inquit vos logici
qm̄ hic docet̄ oīʒ sciendoꝝ sūma v̄itas
Naʒ summa veritas atq̄ lumē rationa
lis anīe nō nisi deus est. Accedite vos
phisici. quoniā hic docet̄ oīm ꝓductoꝝ
pma causalitas. Nā oēs oīm naturarū
cause in deo sunt et oīu rerū causa nō
nisi deus est. Accedite vos ethyci. qm̄
hic docet̄ oīm agendoꝝ vera honestas
Naʒ bona ꝛ honesta vita nō aliūde for
matur q̄ cū charitas obseruat̄. hec aūt
deus est. Accedite politici. quoniā hic
docet̄ oīm regēdorū recta equitas. Nā
tūc regēde reipublice salus optime cu-
stodit̄ cū cōmune bonū diligit̄. hoc aūt
summū atq̄ verissimū de⁹ est. Hic eniʒ
docent̄ logici q̄lr̄ de⁹ nouit vt veritas
ego inquit veritatē dico quare vos nō
creditis mihi. Joh. 8. Hic docentur phi
sici q̄liter deus agit vt causalitas. Ego
inquit suʒ alpha et o principiū et finis
Apocal. 1. Hic docentur ethyci quali-
ter deus amat vt charitas. q̄ deus cha
ritas est et q̄ manet in charitate in deo
manet et deus in eo. 1. Joh. 4. Hic do-
centur politici qualiter deus regnat vt
eq̄tas. q̄ ipse iudicatur⁹ est orbē ī eq̄ta
te Actuū. 17. Hec igit̄ noue xp̄i doctrīe
sūma inq̄ h̄ est hui⁹ libꝝ sniarū breui⁹
snīa. His itaq̄ auditis summa cū exul-
tatiōe accedo ego ad hūc venerabilē se
nē pedes ipsius multiplici osculoꝝ im
pressione cōsignans eidē viua voce sa-
lutatiōis offero libamēta. ipmq̄ de do-
ctrina sua interrogās in admiratiue q̄-
stionis cogor ꝓrumpere verba: dicens.
Quenaʒ doctrina hec noua. Que fuit
questio a p̄ncipio proposita vestris re-
uerentijs sepius repetita. Ad quā qua

deʒ questioneʒ p̄fatus ille venerabilis
senex apto suo sentētiaꝝ libro in q̄dri-
partito eiusdē voluminis sub q̄druplici
cōclusiōe respōdet. Prima est q̄ hec ē
doctrina p̄ quā summa dei mysteria se
creti⁹ reuelant̄ in p̄mo. Scd̄a est q̄ hec
est doctrina p̄ quā noua mūdi vestigia
subtili⁹ declarant̄ in scd̄o. Tertia ē q̄ h̄
est doctrina p̄ quā mira verbi ꝯmertia
sublimius reserant̄ in tertio. Quarta ē
q̄ hec est doctrīa p̄ quā pia lapsi reme
dia suaui⁹ ꝓpinant̄ in quarto. Per ip-
saʒ nāq̄ reuelant̄ secreti⁹ velata myste
ria summe trinitat̄ quo ad p̄muʒ. Per
ipāʒ declarant̄ subtili⁹ creata vestigia
noue entitatis. quo ad scd̄m. Per ipāʒ
reserant̄ sublimi⁹ sacra cōmertia mire
charitatis. quo ad tertiū. Per ipam ꝓ
pinant̄ suaui⁹ oblata remedia pietati
tat̄ quo ad quartū. Nā in hoc quadri-
partito sentētiarum libro tractat magi
ster q̄druplex doctrine xp̄i noue ꝛ euā-
gelice leḡ archanū euāgeliste Johāni
diuinit⁹ inspiratuʒ. Joh. 1. ca. Primū ē
q̄ in p̄ncipio erat verbū et verbuʒ erat
apud deū ꝛ de⁹ erat v̄buʒ. qd̄ est beate
trinitatis summū mysteriū. in primo li
bro. Scd̄m est q̄ omīa p̄ ipm̄ facta sūt
et sine ipso factū est nihil. qd̄ est create
entitatis nouū vestigiū. in secūdo libro
Tertiū est q̄ verbū caro factū est qd̄ est
diuine charitat̄ mirū cōmertiū. in ter-
tio libro. Quartū est q̄ habitauit in no
bis ꝛ vidimus gloriā eius. qd̄ est huma
ne sanitatis piū remediū. in quarto li-
bro. Sic igit̄ p̄ doctrinā alti⁹ erigit̄ hu-
man⁹ ꝓspectus. quo ad primuʒ. dulci⁹
instruit̄ humanus aspectus. quo ad se-
cundū. recti⁹ dirigit̄ humanus ꝓfectus.
quo ad tertiū. mitius corrigit̄ human⁹
deffectus. quo ad quartū. Nā magister
in hoc sententiaꝝ libro correspōdenter
ad p̄missa. Ad erigenduʒ prospectū ho
minis agit de cognitiōe dei p̄fecti lumi
nis. in p̄mo. Ad instruendū aspectū ho
minis agit de creatiōe mūdi effecti ger
minis. in secūdo. Ad dirigendum pro-
spectuʒ hominis agit de comuniōe ver
bi affecti numinis. in tertio. Ad corrigē
dū defectū hoīs agit de curatiōe lapsi

tu facti seminis. ī q̄rto. Hee sunt igitur
q̄stiones respōsales ad q̄stionē ꝓpositā
q̄s magister sniarū ꝑtractat. de quarū
prima nūc solū dicendū est reseruatis
alijs suis locis. Prima igit̄ ꝯclusio ē
huic p̄mo libro sniarum respondēs: scʒ
q̄ hec est doctrīa p̄ quā summa dei my
steria secreti⁹ reuelant̄. p̄ ipam nāq̄ re
uelant̄ secretius velata mysteria sūme
trinitat̄. Nā ī hoc p̄mo sniaꝝ libro tra
ctat magister illud doctrine xp̄i noue ꝛ
euāgelice leḡ archanū: euāgeliste Jo-
hāni diuinit⁹ inspiratū Joh. 1. In p̄nci
pio erat verbū ꝛ verbū erat apud deuʒ
ꝛ de⁹ erat verbū. Qd̄ est hec trinitatis
summū mysterium. Ubi q̄so videte ca-
rissimi circa mysteriuʒ summe trinitat̄
q̄ttuor secreti⁹ reuelari. Primū est pat
nalis originatio: q̄ in p̄ncipio. i. in p̄re
Secundū est filialis emanatio: q̄ erat
v̄bū. i. fili⁹. Tertiū est ꝑsonalis distin
ctio: q̄ verbū erat apud deū. Quartū
est essentialis vnio: q̄ de⁹ erat verbuʒ.
Hec est enī hui⁹ p̄mi libri sniaruʒ p̄nci-
palis materia ꝛ snīa gn̄alis. Sic igit̄ p̄
hanc doctrinā alti⁹ erigit̄ human⁹ pro
spect⁹. Nā magister in hoc p̄mo ad eri-
gendū ꝓspectū hoīs agit de cognitiōe
dei ꝑfecti lumīs. ostēdens quātū huma
na patit̄ ībecillitas q̄liter de⁹ est sine q̄
litate bon⁹: sine diuersitate trinus: sine
vicissitudine genit⁹: sine duratiōe ꝓdu
ct⁹: sine trāsmutatiōe missus: sine ꝯmu
tatiōe dat⁹: sine q̄titate eq̄liter magn⁹
sine mltiplicitate mltiplicit̄ noiat⁹: si-
ne momēto vndiq̄ sempitn⁹: sine loco
vbiq̄ tot⁹: sine mutabilitate oīa muta-
bilia faciēs sine necessitate oīa cōtingē
tia p̄sciēs: sine fatigatiōe oīa potēs: sine
affectiōe oīa volēs: sine repugnātia oī-
bus p̄sidēs: sine fallacia oīb⁹ p̄cipiēs.
Hec est itaq̄ prīe cognitiōis snīa. hec ē
hui⁹ libri p̄mi sniaruʒ doctrina p̄ quaʒ
ad dei cognitionē human⁹ ꝓspect⁹ al-
tius erigitur. p̄ quā de⁹ humano intel-
lectui ꝯtemplādus ostēditur. Nūc qui-
dem per speculū ꝛ in enigmate quousq̄
q̄ facie ad faciem beatifice videatur.
Qd̄ nobis cōcedere dignet̄: qui est bn̄-
dict⁹ in secula scloꝝ. Amen. B

Utrum thema et circa
materiā hui⁹ libri. imo gn̄alr̄
liter circa totā doctrinā le-
gis xp̄i. talem formo titulū
questionis. Utruʒ doctrina
xp̄i noua sit lex ꝑfectissima. Argui-
tur q̄ nō. quadruplici ratiōe. Primo q̄
ipsa nō est in preceptis rectissima. Se-
cundo q̄ ipsa nō est in credēdis certis-
sima. Tertio q̄ ipsa non est in meritis
gratissima. Quarto q̄ ipsa nō est in p̄-
mijs iustissima. Igit̄ ipsa nō est lex per
fectissima: cōsequētia est manifesta: q̄
lex perfectissima debet habere illas q̄t
tuor conditiōes: sed assumptū ꝓbatur
per singulas ptes. Primo probatur q̄
lex xp̄i non est in p̄ceptis rectissima: q̄
illa lex non est in preceptis rectissima
q̄ precipit facere illa que volūtas diui-
na non vult fieri: ꝛ ꝓhibet facere illa q̄
voluntas diuina vult fieri: ſʒ lex xp̄i est
huiusmodi. igit̄ ꝛc̄. maior patet: q̄ lex
rectissima debet esse conformis cuʒ vo
lūtate diuina. Sed minor probatur q̄
lex xp̄i p̄cipit mlta bona opa q̄ nō fiūt
ꝛ mlta mala ꝓhibet opera q̄ fiunt. Nā
multi peccāt obmittēdo vel cōmitten-
do cōtra legē xp̄i. Sed oīa opera q̄ nō
fiunt de⁹ nō vult fieri: ꝛ oīa opera q̄ fi-
unt vult fieri. Ideo dicit euangelista.
Omnia p̄ ipm̄ facta sunt ꝛ sine ipso fa
ctū est nihil. Joh. 1. quare ꝛc̄. Secundo
ꝓbatur: q̄ lex xp̄i nō est ī credēdis cer-
tissima que docet credere illa que sunt
ꝯtra rationē ꝛ quoꝝ opposita sunt con-
sona rationi. Sed lex xp̄i est hmōi. igit̄
ꝛc̄. maior patet: q̄ lex certissima debet
esse ꝓbabilis ꝛ rationi cōsona: sed mi-
nor ꝓbat̄: q̄ lex xp̄i docet credere vnā
essentiam simplicissimaʒ esse tres res ꝛ
quālibet illarū vnā ꝛ eandē personam
esse hoīem ꝛ deum: vnā rem indiuiduā
esse in pluribus diuersoꝝ locoꝝ distan-
tiū ꝛ alia multa que apparēt manifeste
ꝯ rōnē ꝛ quoꝝ opposita apparēt ꝯsona
rationi. Ideo dicit apostolus. q̄ fides e
sperandarum rerum argumentuʒ non
apparentiuʒ. ad Heb. 11. quare ꝛc̄. Ter
tio ꝓbatur q̄ lex xp̄i non est in meritis

gratissima:qꝛ illa lex non est in meritis gratissima q̄ imperat aliqd qꝺ si non fiat demeritoriū est:⁊ si fiat nō ē meritoriū:sed lex xp̄i est hmōi.igit̄ ⁊c. Maior patz: qꝛ lex gratissima debet esse leuis ⁊ promptior ad merita: q̄ ad demerita. Sed minor probat̄:qꝛ lex christi imperat credere articulos fidei. Unde apl's ait. Sine fide īpossibile est placere deo Credere enī oportet accedentē ad deū ⁊c: ad Heb.xi. sed nō credere demeritoriū est qꝛ qui nō crediderit ꝯdemnabit̄ Marci.vlti. Credere vero non est meritoriū:qꝺ declaro sic. qꝛ nullus actꝰ meritorius est:q non est liber seu in libera hoīs potestate. sed actus credendi non est liber:cū sit actus intellectus ⁊ nō voluntatis:nec articulos fidei credere est in libera hoīs potestate:qꝛ pari ratiōe esset in libera hominis potestate opinari quecunqꝫ vellet:cū difficilius sit causare assensum firmū sine formidine:qualis est assensus fidei q̄ assensum dubiū et cū formidine:qualis est assensus opinionis:⁊ tn̄ ad experientiā patet q̄ homo non potest libere opinari quecunqꝫ vult. quare ⁊c. Quarto probatur q̄ lex xp̄i nō est in p̄miis iustissima:qꝛ illa lex non est in p̄miis iustissima que tribuit malis maius suppliciū q̄ bonis p̄miuz. sꝫ lex christi est hmōi.igit̄ ⁊c. maior patet:qꝛ lex iustissima debet esse mitis et pronior ad p̄mia q̄ ad supplicia. sed minor ꝓbatur: qꝛ lex christi tribuit malis suppliciū qꝺ est maius malū q̄ premiū beatifici sit bonum. Quod declaro sic: quia s̄m legē xp̄i duplex est pena malorū:scꝫ pena damni ⁊ pena sensus. Unde christus. Discedite inqt a me maledicti in ignē eternum. ⁊c. Matth.25. Ubi primo tangitur pena dāni que est priuatio premij beatifici cum dr̄. Discedite a me maledicti. Secūdo tāgit̄ pena sensus: que ē afflictio infernalis tormēti:cū dr̄ in ignē eternū. Sed sola pena dāni siue priuatio p̄mij beatifici est tam mala q̄ bonū est ipsum p̄miū beatifici:qꝛ malicia alicuius p̄uationis nō potest mēsurari nisi ex quātitate boni qꝺ ipsa priuat ⁊ per consequēs vtraqꝫ pena simil' est maius malū q̄ p̄miū beatifici sit bonū. Quare ⁊c. Et hec pro parte negatiua questiōis. In oppositū ꝺo ⁊ pro parte affirmatiua arguit̄ sic. Legislatoris p̄fectissimi debet esse lex perfectissima. sed christꝰ fuit p̄fectissimꝰ legislator qui ait. Non veni legē soluere sꝫ adimplere. Matth.5. Igitur C

Pro dearticulatiōe ꝓposite questionis animaduertēduz est. q̄ licꝫ doctrina legis christi multiplicit̄ possit ostendi p̄fecta. tamē in speciali ꝓut ad ꝓpositū sufficit eius p̄fectio potest quadrupliciter declarari. Primo ex p̄fectione preceptoꝝ que ab ip̄a iubētur. Secūdo ex perfectiōe credēdoꝝ que in ip̄a docentur. Tertio ex p̄fectione meritoꝝ q̄ sub ipsa habent̄. Quarto ex p̄fectiōe p̄mioruz que ex ipsa debentur. Ideo iuxta quattuor p̄dicta puncta ⁊ correspondēter ad quattuor argumēta ante oppositū facta:titulū ꝓposite questiōis diuidam in quattuor titulos partiales. circa quattuor libros sentētiaꝝ diuina fauente gratia pertractādos.

Primus erit vtruz lex christi sit in preceptis rectissima.

Secundus erit vtrum lex christi sit in credendis certissima.

Tertius erit vtruz lex christi sit in meritis gratissima.

Quartus erit vtrū lex christi sit in premijs iustissima.

Unde sub predictis quattuor titulis in quattuor libris sententiarū principijs quattuor tractabo difficultates tactas in quattuor argumentis factis. ꝓ parte negatiua questionis. Prima erit de legis christi et diuine voluntatis recta cōformitate. Scd̄a erit de legis christi et sue veritatis certa ꝓbabilitate. Tertia erit de legis christi meritoria credulitate. Quarta erit de legis christi premiatoria equitate. D

Quantū igitur ad primum articulū nunc tractādū in quo querit̄. Utrū lex christi sit in p̄ceptis rectissima. Uidendū est de legis xp̄i et diuine voluntatis recta conformitate. Circa quē articulū tres difficultates querende sunt. ⁊ tres ꝯclusiōes declarāde. In prima videbit̄ qualiter volūtas diuina in gn̄e legis obligantis est p̄ma lex seu regula. In scd̄a videbit̄ qualiter hec p̄ma lex creature ratiōalis ē obligatoria In tertia videbit̄ qualiter huic p̄me legi summe conformis est lex xp̄i seu doctrina. Prima ꝯclusio erit. Sicut diuina volūtas in genere cause efficiētis est prima efficiēs causa. sic ip̄a in genere legis obligātis est p̄ma lex seu regula. Secūda ꝯclusio erit. sicut diuina voluntas est efficiens causa. qꝛ vult aliq̄d esse vel fieri. sic ip̄a est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliqualiter esse vl' non esse teneri. Tertia conclusio erit. sicut diuina voluntas est lex p̄fectissima rōnalis creature. sic lex xp̄i vel doctrīa est signū p̄fectissimū volūtatis diuine. Ad declarationez aūt cuiuslibꝫ p̄dictaruz conclusionū sic ꝓcedaz. Primo premittam aliquas ꝓpositiōes p̄ambulas Scd̄o inferā aliq̄s ꝓpositiōes correlarias. Tertio ꝓponā aliq̄s ꝓpositiōes collatiuas. Prima igit̄ conclusio est. sicut diuina volūtas in genere cause efficientis est prima efficiens causa. sic ipsa in genere legis abligātis est p̄ma lex seu regula. prima pars autem huius conclusionis cōmuniter cōcedit̄ ab omibꝰ philosophis. ideo supponit̄ tanq̄ clara sed ad declarationē secūde partis premitto aliquas p̄ambulas ꝓpositiones. Prima ꝓpositio est. q̄ inter leges obligantes vna est lex simpliciter p̄ma. ꝓbatur. quia sicut nō est processus in infinituz in causis efficiētibus. vt probat philosophus.2. methaphisice. capit.3. Sic non est processus in infinituz in legibus obligantibus. Igitur sicut est deuenire ad vnā primā causam efficientē sic est deuenire ad vnam primā legem obligantez. quia consimilis est ratio in vno et in alio. quare ⁊c. Secunda propositio est. q̄ nulla lex creata est simpliciter prima. probatur. quia sicut nulla res creata habet ex se potestatē creandi sic nulla lex creata habet ex se potestatem obligandi qꝛ vt ait. aposto. Romanos.13. Non est potestas nisi a deo ⁊c. Igitur sicut nulla res creata est prima causa efficiens. sic nulla lex creata est prima lex obligās. quia sicut prima causa est deꝰ in causando. sic prima lex in obligando. Quare. ⁊c. Tertia propositio est q̄ diuina volūtas est lex simpliciter p̄ma. probatur euidēter ex duabus predictis. qꝛ sicut attribuitur volūtati diuine esse primam causaz efficientem. sic attribuendū est eidem esse primaz legem obligantem. quia sicut primum est perfectionis. sic et secundum. quare. ⁊c. Item probatur per augustinuz.22. contra Faustum. vbi dicit q̄ lex eterna est diuina mens seu volūtas ordinem naturalez seruari iubens. turbari vetās. sed lex eterna est lex simpliciter prima. similiter nihil est prius volūtate diuina. quare. ⁊c. Et sic patet secūda pars cōclusionis. ⁊c. Quarta propositio est. q̄ impossibile est rem aliquā obligari ab aliqua lege: et nō sic obligari a diuina voluntate probatur. quia sicut impossibile est secundā causaz agere. prima causa non agente. sic impossibile est legem aliquam obligare. prima lege non obligante. Naz sicut p̄ma causa plus influit in effectum q̄ secunda. vt dicit actor d̄ causis. sic p̄ma lex plus obligat q̄ q̄uis alia. quare. ⁊c. Quinta propositio est q̄ possibile est rem aliquam obligari a diuina volūtate et nō ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa aliquid agit cū causa secūda non potest agere se sola sic p̄ma lex vel regula quicquid obligat cum lege alia potest obligare se sola. qꝛ vtrobiqꝫ consimilis est ratio. quare. ⁊c. Sexta propositio ē q̄ impossibile ē q̄ aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati consona. Probatur. Quia sicut impossibile est q̄ aliqua res creata sit causa nisi a prima causa. sic impossibile est q̄ aliqua res creata sit lex vl' regula nisi a lege prima. Igitur sicut impossibile ē q̄ aliqua causa sit p̄me cause cōtraria. sic impossibile est q̄ aliqua lex vel regula sit p̄me legi dissona. qua-

re.rc. Sic igit probate sunt pdicte sex
ppositiones preambule. ex quib' patet
declaratio toti' conclusionis pme ¶
Sed ex predicta conclusione et ei' de-
claratione infero aliquas ppositiões cor
relarias. Primũ correlariũ est q nulla
doctrina falsa est lex obligatoria patet
ex sexta ppositiõe qr nulla falsitas ẽ di
uine voluntati consona cũ voluntas di
uina sit veritas summa igitur.rc. Ex
quo sequitur q nec doctrina machome
tica. nec doctrina Mosayca litteraliter
intellecta est lex dicenda. De doctrina
enim machometica certum est fidelib'
q sit falsa de doctrĩa mosayca q sit fal
sa litteraliter intellecta. satis patet. qr
apl's dicit. Littera occidit. 2. Corith. 3.
Secundũ correlarium est. q nulla con-
scientia erronea est lex obligatoria. pa-
tet sicut precedẽs. Ex quo sequitur q
licet quilibet obligetur ad nõ agenduz
contra suaz conscientiã. tñ nullus obli-
gatur ad agendũ fm suaz ↄsciẽtiã er-
roneã. Primum patet. quia quicumq
agit ↄtra suã conscientiaz peccat sicut
patz p glosaz magistri ad Roman. 14.
super illo verbo. Omne qd nõ est ex fi-
de peccatũ est. Secundũ patet. quia cõ
scientia erronea nullũ obligat sicut di-
ctũ est. Tertiuz correlariũ est q quic-
quid est iustũ lege humana. est iustũ le-
ge diuina. patet ex quarta ppsitiõe.rc.
Ex quo sequit q nullum principis edi
ctũ. prelati preceptum. politice statutũ
aut ecclesie decretuz est iustuz vel iuste
obligatorium. nisi sit diuine legi conso
num patet ex predictis et similiter per
Augustinũ de vera religiõe. caplo. 22.
r libro. 1. de libero arbitrio. vbi dicit q
in temporali lege nihil est iustũ qd non
ex eterna lege homĩes sibi deriuauerit
rc. Ideo sicut ostendit. Johãnes sales-
beriẽsis in suo policratico libro quarto
ca. 6. Omniũ legũ inanis est censura. si
nõ diuine legis imaginẽ gerat. Quar
tum correlarium est q quicquid est iu-
stum iure poli. est iustum iure fori. et si
militer econtra. patet ex predictis. Et
similiter quia quicquid est iustum ali-
quo iure. ẽ iustũ iure diuino. Et quicqd
diuino iure ẽ iustũ. nullo iure est iniustũ.
vt clarũ est. qre.rc. Ex quo sequit q
quicqd ẽ iustũ in foro interiori ẽ iustuz
in foro exteriori. Et similit ecõtra patz
ex predictis. r similiter per articulũ pa
risius condemnatum contra quosdam
philosophãtes. qui dicebant creationẽ
esse impossibilẽ fm philosophiã. et esse
possibilẽ fm fidez. Sic eñ in pposito ir
rationale esset dicere vnũ ↄdictoriorũ
esse iustum aliquo modo. et alterũ alio
mõ. Quare rc. Quintũ correlariuz ẽ
q omne peccatuz est cõmissio vel omis
sio contra legis phibitionẽ vel pceptũ
Unde hec ẽ ppria descriptio peccati q
patet ex predictis. Et similiter per au-
gustinũ 22. contra Faustuz. vbi dicit q
peccatũ est dictũ vl factuz vel ↄcupitũ
contra legez eternaz. Igitur.rc. Sex-
tum correlariũ est. q nullũ est ex se pec
catuz: sed precise quia lege prohibituz
Unde hoc est cõtra hugolinũ. q. vltima
tertij libri. quod tamẽ patet ex dictis.
Et similiter quia null' est peccator ni-
si qr puaricator. Unde psalmista ait.
Preuaricãtes reputaui om̃es peccato-
res terre Preuaricatio autem est legis
transgressio. Quia fm apostolum Ro-
manos. 4. Ubi non est lex nec preuari-
catio igitur rc. Sic igitur circa pmam
conclusionem probate sunt sex propo-
sitiões preambule et inde illate sex p-
positiones correlarie. Et hec de prima
conclusione. ¶ Secunda conclu
sio est. Sicut diuina voluntas est effici
ens causa. qr vult aliqd esse vl fieri. sic
ipsa est lex obligatoria. qr vult aliquid
ad aliqualiter esse vel non esse teneri.
Prima pars huius conclusionis cõcor
diter ponit ab omnibus thologis. ideo
supponitur tanq clara. Sed ad decla
rationem secunde partis premitto ali-
quas propositiões preambulas. Pri-
ma ppositio est q diuina voluntas ali-
quid vult esse vel fieri ad quod non se-
quit aliquid obligari. Probat. Quia
vult celum moueri. solez oriri. se esse de
um se esse trinum suppositum. et sic de
alijs multis ad que non sequit aliquid
obligari. sicut patet intuenti. Igit.rc.

Et tale velle dei siue diuinũ beneplaci-
tum potest vocari velle non obligans.
Secũda ppositio est q diuina volun
tas aliquid vult esse vel fieri: ad qd se-
quitur aliquid obligari. Probat: quia
vult quẽlibet viatorem teneri ad habẽ
dum charitatẽ. teneri ad nõ mẽtiendũ.
teneri ad non odiendũ deũ aut pximũ
Et sic de alijs multis: ad que seqtur ali
quid obligari. sicut ptz: r aliter nullus
peccaret. Igit rc. et tale velle dei seu di
uinũ beneplacitũ potest vocari velle ob
ligatoriũ. Tertia propositio est. q di
uina volũtas si aliquid vult ad aliqua-
liter esse vel non esse teneri ad hoc con
uertibiliter ↄsequit illũ obligari. Pro
batur. Quia sequit. Deus vult viatorẽ
teneri ad esse in charitate: r ad nõ esse
in cupiditate: ergo viator ad h obligat
et similiter ecõtra sequit: r sic ẽ in alijs
oibus. Unde ad istuz sensuz posita est
scda pars pdicte conclusionis. s. q diui
na volũtas est lex obligatoria alicui rei
qr vult ipsam ad aliqualiter esse vel nõ
esse teneri. Hec eñ ppositio ẽ vna cau
salis. nõ quidẽ denotãs añcedentis ad
ↄñs causalitatẽ ppriã: sed ↄuertibilita
tem per ↄñam mutuã: r quicquid sit in
primo sensu. tñ in secũdo sensu ipa est
vna. Et sic patet secunda ps conclusio-
nis rc. Quarta ppositio est q diuinũ
velle oẽm creaturã rõnalem r solum ta
lem põt obligare. Probatur. qr de' po
test velle omnẽ creaturã rationalem: et
nullã aliã teneri ad aliqualiter esse vel
non esse. Igitur rc. tenet ↄña per iam
dicta r antecedẽs quo ad vtrãq partẽ
declaratur. Unde ad declarationem
ipsius r similiter oim precedentiũ r se
quentiũ videndũ est quid importatur
p ista verba obligari r teneri. Dico igit
q obligari est teneri ad aliqliter esse vl
nõ eẽ: siue ad aliquã dispositiõem ha-
bendã vel aliqua dispositione carendũ
Sed teneri ẽ haberi a suo superiori p
hibitionẽ vel pceptũ de aliquo existẽte
in inferioris libera potestate. Iste autẽ
descriptiones sunt terminorum decla-
rationes. ideo non possunt probari: sed
apparent rationabiles cuilibet recte in
tuenti. Et inde patet clare ppositum.
Ex istis sequũtur aliqua. Primo se
quitur q possibile est rationalem crea-
turã deo beatifice ↄiunctã vel etiã ypo
statice vnitaz ad aliquid obligari. Se
cundo seqtur q possibile est deum licet
non fm naturã diuinã: tamẽ fm huma
nam ad aliquid obligari: qdlibet istoꝝ
patet ex dictis: tñ pro vltimo facit spe
cialiter illud qd Christus dicit de seipo
Luce. 12. Baptismo habeo baptisari: et
quo modo coartor vsq dum pficiat.rc.
Tertio seqtur q impossibile est natu
ram irrationalem esse peccabiliter cul-
pabilem. Quarto seqtur q impossibi
le est naturã rationalẽ esse naturaliter
impeccabilẽ: quodlibet istoꝝ patz ex p
dictis: qr vbi nõ est arbitrij libertas. ibi
esse nõ potest peccati difformitas: r vbi
est arbitrij libertas. ibi esse non potest
naturalis impeccabilitas. ¶ Quin-
ta ppositio est. q diuinum velle ad nul
lum impossibile potest obligare: proba
tur ex predictis: qr nullum impossibile
est in rationalis creature libera potesta-
te. Igit rc. Tamen ad declarationem
istius distinguendũ est: q creaturaz ra-
tionalem obligari ad impossibile dupli
citer potest intelligi. Uno modo pprie
scilz q obligetur ad faciendũ impossi
bile. Alio modo improprie. scilz q obli-
getur ad volendũ impossibile. Primus
aũt modus multũ differt a secũdo mo-
do: qr primus non est in alicuius pote-
state. secũdus vero fm multos est in li-
bera potestate voluntatis create: qr fm
Aristo. 3. Ethyco. Uoluntas nõ solũ est
possibiliũ: sz etiã bene impossibiliũ rc.
Ex istis sequunt aliqua. Primo sequit
q nobis est euidens q nihil potest pri-
mo modo ad impossibile obligari. Pa-
tet qr ad hoc euidenter seqtur ↄtradi-
ctio: vt clare potest ostendi ex dictis.
Secundo sequitur q nobis nõ est eui
dens q nihil possit secundo modo ad
impossibile obligari. patet: quia ad hec
non sequit euidenter cõtradictio: sicut
iam patuit. imo aliqui de facto conce-
dũt: q peccator illo modo obligat ad
volendum peccatũ suũ non fuisse. Hoc

autē fm articulū parisieñ.est impossibi
le:qꝛ impossibile est preteritum non fu
isse vt dicit articulus. Igit̄ ꝛc. Tertio
seqtur ꝙ probabile est. ꝙ nullus de fa=
cto illo secundo mō obligat̄ ad impossi
bile.patet qꝛ talis obligatio videretur
irrationabilis:sicut alias magis osten=
dam. Item beatus Hiero.dicit. Ma=
ledictus qui dicit hominē ad impossibi
le obligari.sed cū de primo nō sit dubi
um videtur ꝙ de secundo modo sit in=
telligendū. Quarto seqtur ꝙ ꝓbabi=
le est ꝙ nullus de facto sic obligatur de
peccato suo penitere ꝙ teneatur velle
peccatū suum nō fuisse:patet ex dictis.
supposito ꝙ impossibile sit preteritum
non fuisse:quod est probabile.q̄uis nō
sit euidens.Sufficit ergo ad veram pe
nitentiā dolere de peccato cōmisso:sed
ad hoc nō requirit̄ velle ipm non fuisse
sed nō velle ipm fuisse:ꝛ ipsum detesta
ri:sed qꝛ hoc alias magis ostendā: bre=
uiter pertranseo. ℌ Sexta ꝓpositio
est.ꝙ diuinū velle nō ad quodlibet pos
sibile potest obligare. probatur ex pre=
dictis.qꝛ aliquod est possibile ad quod
deus non potest velle rationalem crea
turā teneri.igit̄ ꝛc.Sꝫ ad declarationē
huius notandū est ꝙ duplex est possibi
le.quoddam est.quod nō existit in crea
ture ratiōalis libera potestate:sicut ce=
lū moueri vel solē oriri. Aliud est possi
bile qd̄ existit in creature rationalis li=
bera potestate:sicut diligere deum vel
odire,ꝓrimū:ꝛ sic de multis. Item du
pliciter potest intelligi aliqd possibile
existere in creature ratiōalis libera po
testate. Uno modo stricte: qꝛ tale pōt
fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere
vl̄ odire. Alio mō large :qꝛ tale potest
fieri vel ab ea vl̄ in ea.sicut habere gra
tiam:vel fidē infusaꝫ.hoc eñi nō existit
in rationalis creature libera potestate
primo modo:qꝛ gratia vel fides infusa
nō potest fieri ab ea primo mō. sꝫ secū
do modo. Qualiter aūt distinctio hec
debeat intelligi alias declarabo. Ideo
breuiter transeo. Ex istis sequuntur
aliqua . Primo sequitur ꝙ deus non
potest velle rationalē creaturaꝫ teneri
ad aliquod possibile qd̄ non est in eius
libera potestate. Patꝫ ex dictis:ꝛ spe=
cialiter ex descriptiōe huiꝰ termini te
neri.vbi nō capit̄ esse in libera ptāte ꝑ
mo mō . sed secūdo modo: qꝛ de facto
deus vult rationalē creaturā teneri ad
aliqd̄ possibile: qd̄ nō est in eius libera
ptāte primo mō. Nam quelibet ratio=
nalis creatura tenet̄ habere grām:et q
libet viator etiā paruulus habere fidē
infusam:qd̄ tamē nō est in eiꝰ libera po
testate primo modo:sed bene scd̄o mō
vt.iam dictū est:ꝛ alibi declarādū. Se
cūdo sequit̄ ꝙ deus nō potest rationa=
lem creaturā velle teneri ad quodlibet
possibile: qd̄ est in eius libera potesta=
te.patet:qꝛ non potest velle ipsaꝫ tene
ri ad nō obediēdū sibi:vel etiā ad odiū
sui:quoꝝ tamē quodlibet est possibile:
et in eiꝰ libera potestate. Ergo ꝛc.An=
tecedēs quo ad vtrāq; partē ptꝫ sed tñ
quo ad primā eius est euidēs ꝛ nō quo
ad scd̄am.Euidenter eñi est impossibi=
le deū velle rationalē creaturaꝫ teneri
ad nō obediendū sibi: sed nō sic est eui
denter impossibile deum velle ipam te
neri ad odiū sui. qꝛ ad primū euidēter
seqtur ꝯtradictio ꝛ non ad secundum.
Nam ad primū sequitur.deus vult ra=
tionalē creaturam teneri sibi nō obedi
re.ergo ipsa tenetur ad aliquid: et per
ꝯñs obligatur:ꝛ silr̄ sequitur: ergo ipa
tenetur sibi obedire: ꝛ ꝑ consequēs nō
obligatur.Sed ad scd̄m non sic euidē=
ter seqtur cōtradictio. Nam licet sit ar
ticulus parisieñ. ꝙ aliqs posset mereri
odiendo deū:error. tamen ex opposito
non sequit̄ euidenter ꝯtradictio.Unde
multi illū articulū restringunt ad potē
tiam dei ordinatā:ꝛ multi doctores al=
terius studij tenent ꝙ deus pōt ꝑcipe=
re odium sui.Et sic ꝓbabiliter sustinēt
partē oppositā.quare ꝛc . Tertio seq
tur ꝙ non est euidēter impossibile deū
velle rationalē creaturam esse:ꝛ ipsam
non teneri ad aliqd̄ possibile. Patet .
Quia sicut de facto stat creaturam ir=
rationalem esse et ipsam non obligari.
sic videtur possibile creaturam ratio=
nalem esse ad ipsam ꝛ ad nihil teneri.

Quarto sequitur ꝙ nō est euidenter
impossibile rationalem creaturam deū
odire ꝛ tamen peccare. patet ex predi=
ctis.Et sic patet sexta propositio. Sic
igitur probate sunt predicte sex propo
sitiones preambule:ex quibus patꝫ de
claratio totius conclusionis secunde.
ℑ Sed ex predicta ꝯclusione ꝛ eiꝰ
declaratione infero aliquas propositio
nes correlarias. Primum correlariū
est ꝙ voluntas diuina non est naturali
ter lex siue regula. Patet. Quia sicut
voluntas diuina libere ꝛ ꝯtingenter est
causa efficiens.sic ipsa libera ꝛ contin=
genter est lex obligans.Quare ꝛc.Un=
de patet ꝙ sicut volūtas diuina potest
non esse causa effectiua: sic ipsa potest
non esse lex siue regula. Secundum
correlarium est ꝙ voluntas diuina non
fuit eternaliter lex siue regula. patꝫ qꝛ
sicut sibi conuenit ex tempore ꝛ per re=
lationem ad creaturam esse causam ef
ficientem sic esse legem obligantē: qua
re ꝛc. Unde patet ꝙ Augustinus.22.
contra Faustum.ꝛ libro ꝑmo de libero
arbitrio.dicens voluntatē diuinam eē
legem eternā.non capit eternū ꝓprie si
cut dicitur eternum vere sine pncipio
ꝛ sine fine:sed capit eternuꝫ improprie
sicut Matthei.25.ignis inferni dicitur
eternus:nō quia fuerit sine principio:
sed quia erit sine fine.sic igitur dicit vo
luntatem diuinam esse legem eternam
non qꝛ eternaliter fuerit lex. nam ipsa
temporaliter incipit eē lex: sed quia eter
naliter erit lex. nec mirū si hoc mō vo=
luntas diuina dicatur lex eterna.Nam
sic etiā noua Christi doctrina dicit̄ euā
geliū eternū.Apocalip̄.14.Uidi ange=
lum alterum volantem per mediū celi
habentē euagelium eternū:vt euāgeli=
zaret sedentibꝰ super terraꝫ ꝛ sup oēm
gentem ꝛ tribum ꝛ linguā ꝛ populū: di
cens magna voce. Timete dominū ꝛc.
Tertium correlariū est ꝙ deus vult
voluntate beneplaciti voluntateꝫ crea
tam ad aliquid teneri. ꝛ tali voluntate
nō vult illud ab ea fieri.patꝫ de illa vo
luntate creata que peccat obmittendo
aliquē actuꝫ debitum fieri. Nam deus
vult voluntate beneplaciti ipsam ad il
lum actum teneri : aliter non peccaret
omittendo:ꝛ tñ deꝰ non vult voluntate
bñplaciti illū actuꝫ ab ea fieri: qꝛ ad ta
le velle sequeret̄ illū fieri ꝛc. Quartū
correlarium est ꝙ deus vult voluntate
beneplaciti alicuiꝰ bone ꝯsequentie an
tecedens:ꝛ tñ tali volūtate nō vult cō=
sequens.patet: qꝛ ista consequētia est
bona.volūtas creata tenet̄ ad aliquid
ꝛ nō facit illud:ergo ipa peccat.ꝛ deus
voluntate beneplaciti vult antecedēs
vt dictū est ꝛ tñ nō vult consequēs fm
illam opinioneꝫ que ponit ꝙ deus non
vult peccatū nec est cā peccati.Igit̄ ꝛc.
Utrū aūt deus velit illaꝫ consequentiā
esse bonā.nihil dico:qꝛ de hoc alibi tra
ctabo. Quintū correlariū est ꝙ volū
tas creata sic tenetur se voluntati diui
ne ꝯformare.vt velit qcquid deus vult
ipam teneri velle:ꝛ vt nō velit qcquid
deus vult ipsaꝫ teneri non velle. Patꝫ
quia omnis voluntas que sic se confor
mat voluntati diuine est recta ꝛ iusta ꝛ
nulla alia. sicut apparet ex supradictis
ꝛ patꝫ cuilibet intuenti.Igit̄ ꝛc.sed de
hoc alibi tractabo. Sextum correla=
riū est ꝙ voluntas creata non sic tenet̄
se voluntati diuine cōformare vt velit
quicqd deus vult eam velle: vel vt ve=
lit qcquid scit aut videt deū velle.Un=
de hoc est ꝯtra Ockaꝫ Gregoriū ꝛ Hu=
golinū.q.vlti.ꝑmi libri. Quodlibet tñ
istoꝝ patet ex predictis: qꝛ deum velle
voluntatem aliquid velle. vel etiā deū
velle aliquid qd̄ ipsa volūtas scit ipm
velle non est lex obligans voluntatem
causatā: sicut apparet intuēti. Igitur.
Item ꝑmū specialiter patet: qꝛ stat vo
luntatē creataꝫ peccare volendo aliqd
qd̄ deꝰ vult eam velle:ꝛ per consequēs
stat voluntatē creatā teneri nō velle a=
liquid qd̄ deus vult ipam velle. Igitur
Assumptū pōt ostendi ex dictis in ter=
tio correlario:sed alibi declarabo. Iteꝫ
scd̄m specialiter patet:qꝛ aliter seque=
ret̄ ꝙ voluntas creata teneret̄ velle ali
qd antecedēs ad qd̄ formaliter seque=
ret̄ ipam qñq; peccare mortaliter ꝛ dā
nari:vl̄ esse miseram eternaliter conse

quēs videt̄ absurdū: ſ; ꝯñtia pꝫ ꝑ cāu
quo de⁹ reuelaret alicui ꝙ ipſe ē ꝑſcit⁹
ad eternā penā vl̄ ꝙ ipē non eſt hitur⁹
finalē grāz. Ad hoc eñ ſeqt̄ ipm̄ finalr̄
peccare ⁊ miſerū eſſe. Igitur ⁊c̄. Sic igi
tur circa ſecundā concluſionē probate
ſunt ſex propoſitiones preambule. ⁊ in
de illāte ſex ꝓpoſitiones correlarie. Et
hec de ſecunda concluſione. ¶ Ter
tia cōcluſio eſt. Sicut diuina voluntas
eſt lex perfectiſſima rationalis creatu=
re: ſic lex Chriſti vel doctrina eſt ſignuꝫ
perfectiſſimū volūtatis diuine. Prima
pars autē huius cōcluſionis euidenter
ſequitur ex ꝓmiſſis. ideo ꝓſupponitur
tanꝗ̄ clara. Sed ad declarationeꝫ ſcd̄e
partis premitto aliquas ꝓpoſitiōes p̄=
ambulas. Prima ꝓpoſitio eſt. ꝙ diui=
ne voluntatis aliqua ſunt ſigna q̄ non
ſunt creature rōnalis obligatoria. Ad
cui⁹ probationeꝫ aliqua ſunt notanda.

Primo notandū eſt ꝙ ſicut voluntas
diuina qcquid poteſt ꝓducere median
te cauſa ſecunda: poteſt ꝓducere ſe ſo=
la. ſic ipſa de potentia abſoluta poſſet
rationalē creaturaꝫ obligare ſe ſola: vt
patet ex dictis ſupra in ꝓma concluſio
ne ⁊c̄. Sed tñ ipſa de potētia ordinata
nō poſſet rationaleꝫ creaturā obligare
niſi mediante aliqua lege creata. hoc ē
per aliqua ſigna ex quib⁹ ſibi poteſt in
noteſcere ipſa dei volūtas obligatoria
vt patꝫ per illud verbū xp̄i. Joh. 15. Si
locutus eis non fuiſſeꝫ peccatū non ha
berent ⁊c̄. Et per illud apoſtoli. Ro. 10.
Quō credent ei queꝫ non audierūt ⁊c̄.

Secūdo notandū eſt ꝙ ſm̄ magiſtrū
libro ꝓmo. diſtin. 45. Quinqꝫ ſunt diui
ne voluntatis ſigna. ſ. preceptū: ꝓhibi
tio: conſiliuꝫ: permiſſio: ⁊ opatio. Quo=
rum ſic poteſt haberi diſtinctio. Nā qn
qꝫ modis poſſum⁹ imaginari deū aliqd
velle. Primo modo de⁹ vult aliqd de
bere fieri a creatura ⁊ talis voluntatis
ſignū eſt preceptū. Secundo mō vult
aliqd debere nō fieri ⁊ hui⁹ ſignū eſt ꝓ
hibitio. Tertio mō vult aliqd nec de
bere fieri nec debere non fieri ſed expe
dire fieri: ⁊ huius ſignum eſt conſilium
Quarto modo vult aliquid nec debe
re fieri nec debere nō fieri: ſed licere fie
ri: ⁊ hui⁹ ſignū eſt permiſſio. Quinto
modo vult ſimpliciter aliquid eſſe vel
fieri: ⁊ hui⁹ ſignū eſt opatio. vnde queli
bet ad extra dei operatio eſt ſignū vo=
lūtatis diuine: ſicut effectus ſue cauſe.

Sic igitur volūtas diuina ꝑcipit bo=
na: ſicut deū honorare: ꝓximū amare:
ꝓhibet mala: ſicut deū odire: ꝓximum
ledere: cōſulit maiora bona: ſicut ſunt
paupertas: virginitas: ꝑmittit minora
bona: ſicut ſunt rerū dominiū: cōiugiū:
ſed operatur generaliter omnia ⁊c̄.

Unde ex his apparet primo ꝙ volū=
tas diuina ſolum duob⁹ ꝓmis modis ⁊
non trib⁹ alijs: eſt lex obligatoria. Se
cundo ꝙ ꝑceptū ⁊ ꝓhibitio ſunt ſigna
obligatoria ſed non ꝯſilium: permiſſio
aut operatio: qr duo prima ſunt ſigna
legis obligātis ⁊ nō alia tria. igitur ⁊c̄.

Tertio patet ꝙ capiendo ꝑmiſſionē
vt eſt ſignū voluntatis dei non eſt con=
cedēdū: quia deus permittit mala cul=
pe fieri: ⁊ hoc eſt cōtra magiſtrū ſniarū
vt magis alibi declarabo. Tertio no
tandū eſt ꝙ predicti termini. ſ. precep=
tū: ꝓhibitio: cōſiliū: permiſſio: ⁊ opera=
tio: non ſolum ſuppoñūt pro diuine vo=
luntatis extrīnſeco ſigno: ſed etiā pro
ipſius actu intrinſeco. Unde iſte termi
nus preceptū non min⁹ ꝓprie ſupponit
pro actu intrinſeco diuine voluntatis
quo precepit aliqd fieri ſeu vult aliqd
debere fieri ꝗ̄ pro ſigno extrīſeco talis
actus: ⁊ ita de alijs ⁊c̄. ¶ Secunda
ꝓpoſitio eſt ꝙ diuine voluntatis ſigna
obligatoria ſunt in mltiplici differētia
ad cui⁹ ꝓbationem alique hmōi ſigno
ruꝫ differentie ſunt ponende. Prima
differentia eſt ꝙ ſignoꝝ diuine volunta
tis quedā ſunt naturalia ſeu naturalit̄
habita. alia ſunt ſupernaturalia ⁊ ſup=
naturaliter data. Signoꝝ vero natura
liū quedā ſunt a natura immediate: ſi
cut ꝓma ꝓncipia moralia ſolū per ſin=
dereſiꝫ ⁊ lumē naturalis rōnis habita
alia ſunt a natura mediate: ſicut cōclu
ſiones morales mediantibus dictis ꝓn
cipijs ſola naturali ratiocinatiōe dicta
te. Sub primo membro continentur il

la principia moralia quibus vnuſquiſ=
qꝫ compos mentis naturaliter aſſentit
abſqꝫ eruditione doctoruꝫ vt ꝙ cuilibꝫ
reddendum eſt quod ſuū eſt ꝙ nulli in
iuriandum eſt: ſed ſub ſecundo mēbro
continentur doctrine morales gentiliū
philoſophoꝝ ⁊ regule vel conſtitutōes
legales principum ⁊ maioꝝ: ⁊ de hmōi
ſignis dicit apoſtolus. Roma. 2. ꝙ gen=
tes que legem non habent naturaliter
que legis ſunt faciunt. Signoꝝ auteꝫ
ſupernaturaliū quedam ſunt a deo im
mediate: ſcilꝫ a ſolo deo data ſicut do=
ctrina Chriſti quo ad illa que ipſe do=
cuit in propria perſona. De quib⁹ dicit
apoſtolus. ad Hebre. 1. Multifarie multiſqꝫ modis olim de⁹ lo
quens patrib⁹ in prophetis: nouiſſime
locutus eſt nobis in filio ⁊c̄. Alia ſunt
a deo mediate. ſ. mediante angelo vel
homine puro diuinitus reuelata. ſicut
lex moyſi doctrina Chriſti: quo ad illa
que docuerūt apoſtoli ⁊ diſcipuli eius
auctoritate ſua: ⁊ ſimiliter determina=
tio eccleſie dei a ſpiritu ſancto inſpira=
ta. de quib⁹ dicitur ꝙ ſpiritu ſancto in=
ſpirati locuti ſunt ſancti dei hoīes ſcd̄e
Petri ꝓmo. Omnia ergo predicta ſūt
diuine voluntatis ſigna obligatoria: qr
per illa ſignificatur ad que obligat̄ ra=
tionalis creatura: ſicut poteſt oſtendi.
ſed patet intuenti. Secunda differen
tia eſt ꝙ ſignoꝝ diuine voluntatis tam
naturalium ꝗ̄ ſupernaturaliuꝫ quedā
ſunt rationali creature interiora. ſicut
ſigna mentalia ⁊ eſt naturalis cognitio
vel ſupernaturalis reuelatio mentē de
agendis ⁊ non agendis interius info=
mans. Alia ſunt exteriora ſiē ſigna vo
calia aut ſcripta: vt eſt vox audibilis vl̄
ſcriptura legibilis humana: ſeu diuina
predictis ſignis mentalib⁹ exterius cor
reſpondens. Et iſta ſunt ſigna ſignoꝝ
mentalium ſicut patet. Tertia diffe=
rentia eſt ꝙ ſignoꝝ interioꝝ ſiue men=
taliū quedam ſunt ſolū apprehenſi=
ua: alia iudicatiua Et iudicatiuoꝝ que
dam ſunt adheſiua cuꝫ formidine: alia
ſunt ſine formidine: ſed cum certitudi
ne. Et iſtoꝝ qdam ſunt actus: alia ſunt
habitus ⁊c̄. Et hec oīa poſſent oſtēdi in
omnib⁹ ꝑdictis ſignis: ſed ſatis patꝫ
intuēti. ¶ Tertia propoſitio eſt ꝙ
diuine volūtatis ſignum perfectiſſimū
inter oīa eſt lex Chriſti ſeu doctrina.
Ad cuius probationem alique diſtin=
ctiōes ſunt premittende. Prima erit
generalis de iſto termino lex. Secun=
da ſpecialis de iſto termino lex diuina
Tertia ſpecialior de iſto termino lex
Chriſti ſeu doctrina. Prima diſtinctio
eſt ꝙ iſte terminus lex ꝓut ad ꝓpoſitū
pertinet. multipliciter pro diuerſis ſu=
mitur. qñqꝫ ꝓ ꝓma lege: que eſt lex in=
creata: ⁊ ſic diffinit Auguſtin⁹ legē. 22.
contra Fauſtum. vt ſupra dictū eſt: ⁊ li=
bro ꝓmo de libero arbitrio. Lex eterna
eſt ſumma ratio: cui ſemper obtempe=
randum eſt ⁊c̄. Quandoqꝫ ſumitur lex
ꝓ ſigno ꝓme legis: qđ eſt lex cauſata: ⁊
ſic diffinit Tulli⁹ in philipi. ꝙ lex nihil
aliud eſt ꝗ̄ recta ratio a numine tracta
imperās honeſta. ꝓhibenſqꝫ ꝯtraria.
Sed capiendo iſtū terminū lex ꝓ lege
creata adhuc qñqꝫ ſumit̄ generalit̄ ꝓ
qualibet tali naturali lege humana vl̄
diuina ſcripta vel non ſcripta: ⁊ ſic diffi
nit Tulli⁹ libro ſecūdo de natura deoꝝ
Quō lex eſt recti ꝑceptio: prauiqꝫ depul
ſio. Qñqꝫ vero ſumit̄ pro lege naturali
Et ſic diffinit Tulli⁹ libro de legibus.
Quō lex eſt rō inſita a natura: q̄ iubet
q̄ ſunt facienda. ꝓhibetqꝫ ꝯria. Qñqꝫ
etiaꝫ ſumit̄ ſpecialiter pro lege huma=
na ſcripta. ⁊ ſic diffinit Gratian⁹ diſt. 1.
ꝙ lex eſt cōſtitutio ſcripta. ⁊ diſtinc. 3.
Lex eſt cōſtitutio populi qua maiores
natu ſimul cū plebib⁹ aliqd ſanxerunt
Et ſic ꝑmus iſte termin⁹ lex: ſit gñalis
ad oēm legem creatā vel increatam na
turalē humanā vel diuinā ſcriptaꝫ vel
non ſcriptam. tamen quādoqꝫ reſtrin=
gitur ad vnaꝫ ſpeciem. ¶ Secunda
diſtinctio eſt ꝙ iſte termin⁹ lex diuina.
vt ſupponit pro lege creata diuinit⁹ in=
ſpirata. qualis eſt lex Moyſi vl̄ chriſti
Uno mō pōt ſumi ꝓ aliqua vna regu=
la data a deo aliqd ꝑcipiēte vl̄ ꝓhibē=
te. Alio mō ꝓ aliqua vna ꝯgregatōe
plures tales regulas cōtinente: quali=
ter tota doctrina chriſti dicitur lex chri

sti. Et isto modo sumitur in proposito.
Sed capiendo sic adhuc potest su=
mi stricte pro aliqua tali congregatio=
ne solum continente precepta ꝛ ꝓhibi
tiones: qꝛ hec duo solum pertinēt ad le
gem ꝓprie: sicut patet ex dictis. Alio
modo pōt sumi large ꝑ aliqua tali cō=
gregatōne nō solum cōtinente p̄cepta
ꝛ ꝓhibitiones: sed etiā consilia ꝛ ꝓmis
siones testimonia hystorialiū veroꝝ ex
empla imitabiliū gestoꝝ: parabolas: ꝓ
phetias: miracula: sacramēta: ꝓmissio
nes premioꝝ: cōminationes suppliciꝫ
ꝛ multa huiꝰ modi. Que licet nō omnia
sint de substantia legis ꝓprie: qꝛ nec li
gant nec obligant eo ꝙ his nihil impe
ratur aut ꝓhibeť. ipa tñ sūt fortissima
adiutoria ad legē sustinēdā ꝛ obseruā=
dā. Ideo ponunť ptes legis diuine cō=
muniter dicte ꝛc. ¶ Tertia distinctio
est. ꝙ iste terminꝰ lex christi seu doctri=
na. Uno modo pōt sumi stricte ꝑ ꝯgre
gatione illoꝝ que ipse docuit in ꝓpria
ꝑsona. Alio modo large ꝑ aliqua ꝯgre
gatiōe illoꝝ ꝛ simul eoꝝ que docuerūt:
ꝛ apostoli ꝛ discipuli eiꝰ auctoritate sua
ꝛ sic sumitur hic. Uñ lex christi seu do=
ctrina diciť tota doctrina euāgelica: in
telligēdo ꝑ euangeliū nō solū doctrinā
quattuor euangelioꝝ sed generaliter
nouū testamētum. quēadmodū doctri=
nam suaꝫ vocat Paulus euangelium.
secunda Thymoth. 2. Sed capiēdo sic
adhuc potest sumi. Uno modo pro ta=
lis doctrine veritate: siue sit in mēte: si
ue in scripto: vł in voce. Alio modo po
test sumi pro talis veritatis seu obiecti
intellectuali cognitione vnde nō minꝰ
ꝓprie diciť lex preceptuꝫ vel ꝓhibitio
ipsa cognitio agendoꝝ ꝙ ipsa veritas
enuncians quid agendum vel nō agen
dū. Ideo Hugo de sacramētis libro. 1.
par. 6. cap̄. 6. Quid cognitio faciēdoꝝ
fuit nisi quedā ad cor homis facta pre
ceptio. Et quid rursum cognitio vitan
doꝝ nisi ꝓhibitio. Hec autē cognitio
potest esse multiplex: quia vel solū ap=
prehensiua vel indicatiua ꝛ adhesiua.
Et si adhesiua: vel cum formidine vel
siue formidine: ꝛ cū certitudine. ꝛ si cū
certitudine: vel potest eē habitualis vł
actualis. Et si habitualis vel acquisita
vel infusa. Et si actualis vel in habitu
acquisito solum: vel ab habitu etiaꝫ in
fuso: sicut posset faciliter declarari: sed
patet loquēdo. Igitur proprijssime lex
christi potest dici fides infusa vel actus
eius quo creatura rōnalis assentit do=
ctrine christiane veritatibus. Unde ad
istum sensuꝫ posita est secūda pars cō=
clusionis p̄dicte. Et similiter tertia ꝓ=
positio: scꝫ ꝙ huiusmodi lex seu doctri
na est signum perfectissimū volūtatis
diuine intelligendo de signis datis ra=
tionali creature ꝑ statu vie: quia de il
lis solū loquor in presenti cōclusione ꝛ
ad istum intellectum patebit proposi=
tuꝫ per propositiones imediate sequē
tes. Quarta propositio est ꝙ nec lex
naturalis nec lex aliqua humana. nec
lex mosayca spiritualiter intellecta: est
perfectissima lex creata. Probatur pri
mo: de lege naturali vel humana satis
patet: quia nullus viator ex puris natu
ralibus sine fide potest perfecte omnia
ad q̄ tenetur cognoscere. Naꝫ ſm apo=
stolum. Sine fide impossibile est place
re deo. Ad Hebreos. 11. Igiť vt supra.
Secundo ideꝫ apparet de lege Mo=
sayca ſm apostolum. Nihil ad perfe=
ctum adduxit lex. Ad Hebreos. 7. Igi
tur propositum ꝛc. Quinta proposi=
tio est ꝙ nec lex christi seu doctrina vo
calis aut scripta: nec ipsa mentalis so=
lum apprehensiua: nec adhesiua si nō
sit ex fide īfusa: est ꝑfectissima lex crea=
ta. Probatur. Quia nullus viator per
legeꝫ Christi sine fideli credulitate po
test perfecte omnia ad que tenetur co=
gnoscere vł intelligere. Iuxta illō Esa.
7. Nisi credideritis non intelligetis.
Sexta propositio est. ꝙ sola lex chri=
sti seu doctrina. id est. fidei infuse habi=
tus vel actus quem viator habet de ea
est sibi perfectissima lex creata. Proba
tur. Quia nullꝰ viator per aliud signū
seu directiuuꝫ creatum: nisi per huius
fidē vel eiꝰ actū: perfecte cognoscit oīa
ad q̄ teneť, vt ptꝫ ex dictis. Et ꝑ hmōi
signuꝫ hoc ꝑfecte cognoscit. vt ptꝫ qꝛ si

nō tūc catholici fideles oꝑantes ſm di
rectionē fidei Christi nō sufficiēter ope
ranť ad consequendū salutē. qđ est cō=
tra illud. Qui crediderit ꝛ baptizatus
fuerit saluꝰ erit. Marci vlti. quare ꝛc.
Uñ ex p̄dictis ptꝫ responsio ad ꝓnci=
palē q̄stiōis titulū. s. qualiter lex Chri=
sti seu doctrina est lex ꝑfectissima. ꝛ q̄li
ter nō. Et similiť ptꝫ respōsio ad ꝓmū
q̄stiōis articulū. s. ꝙ lex Christi seu do
ctrina est in p̄ceptis rectissima. Sic igi
tur ꝓbate sunt p̄dicte sex ꝓpositiones
p̄ambule. Ex quibꝰ ptꝫ declaratio totiꝰ
ꝯclusiōis tertie. ¶ Sꝫ ex p̄dicta cō
clusiōe ꝛ eiꝰ declaratōe infero aliquas
ꝓpositiōes correlarias. Primū corre
lariū est ꝙ sicut virtꝰ iusticie solū est in
mente ꝛ nō in scripto vel in voce. sic in
ipsa est ꝓprie lex seu regula iuste vite.
Patꝫ qꝛ nullo existēte scripto vel voce
adhuc lex eēt nec regule intellectuales
q̄ sunt rerū naturaliū imagines minus
essent seruande. nec hō minꝰ obligareť
ad eas ꝙ si eas legeret vel audiret.
Secunduꝫ correlariū est. ꝙ sicut vox
audibilis non est lex ꝓprie. sic nec scrip
tura legibilis: sed solū equiuoce patet.
quia vox vel scriptura lex nō diciť nisi
ea figura vel tropo. qua nomē rei vł ve
ritatis signo imponitur vel imagini. si=
cut imago regis rex diciť. Ideo appa=
ret ꝙ iniuste diffiniētes legē diffiniunt
eā ſm eius improprijssimā acceptionē
Nam vt priꝰ patuit. Gratianꝰ ꝛ alij so=
lum diffiniūt legē scriptā. Tertiū cor
relariū est ꝙ ad legis christi habitualē
fidem omnis viator sine vlla excusatio
ne obligať. patet per illud Marc. vlti.
Qui non crediderit condēnabiť. Et il=
lud apostoli. Heb. 11. Sine fide impossi
bile ē pla. ꝛc. Quartū correlariū ē ꝙ
a legis christi actuali fide nullus viator
nisi sola in capacitate excusať. Patet.
qꝛ licet inter hoīes alij alijs minꝰ sint
capaces ꝓpter breuitatē intellectus. ex
perientie paucitatē. aut defectū doctri
ne vel gratie: quare non omnes simili=
ter obligantur ad credendum singula
legis explicite ꝛ in particulari. Tamen
nullū est genus hominū adeo tardū in
tellectu. qđ saltem implicite ꝛ in vniuer
sali non possit omnia credere. i. quicqđ
ibi asseritur esse verū. Ideo a tali credu
litate actuali habenda loco ꝛ tempore:
nullus oīno excusatur nisi in capacita=
te. paruulos aūt ꝛ minores ac furiosos
ceterisqꝫ passionibus mēte captos inca
paces voco. tanq̄ naturali impossibili=
tate ꝓhibitos ꝛ oīno indociles duꝫ his
defectibus laborant. Quare sic crede=
re non teneneť ꝛc. Quintū correlariū
est ꝙ sicut legꝭ christi credulitas nō est
cōtra rationē: sed per rationē ꝓbabilia
sic eius credulitas ꝓpter rationis ꝓba
tionē non est deo contumeliosa aut di=
splicabilis. Istō correlariū quo ad verā
qꝫ partem est contra. G. parisieñ. libro
de fi. ꝛ legibus: per totuꝫ primū tracta
tum. Quod tamen posset ꝓbari ex pre
dictis: sed dimitto. quia d̄ hac materia
tractabo in secūdo ꝓncipio. Sextuꝫ
correlariuꝫ est ꝙ sicut legis christi cre=
dulitas est in creature rationalis pote
state libera: sic ipa est eterne salutꝭ me=
ritoria. Istō correlariū est quo ad vtrā
qꝫ partē ꝯtra Holkot. 1. q. ꝓmi libri. qđ
tamen posset probari ex predictis sed
dimitto: quia de hac materia tractabo
in tertio principio. Sic igitur circa ter
tiā cōclusionē ꝓbate sunt sex ꝓpositio
nes p̄ambule: ꝛ inde illate sunt sex ꝓ=
positiones correlarie. Et hec de tertia
conclusione.

¶

n Unc descendo ad col
lationē habendam cū duo=
bus magistris meis reue=
rēdis ꝛc. Et iuxta materiā
ꝓme partis prime conclusionis ponaꝫ
cōtra eos sex propositiones collatiuas
Prima ꝛ principalis est ista. Sicut
sola diuina voluntas respectu contin=
gentis futuri potest esse causa inimpe
dibilis. sic solus diuinus intellectus re
spectu veri de futuro ꝯtingenti potest
esse noticia infallibilis. Prima pars
patet ex prima parte dicte cōclusionis
quia ꝓma causa nō potest impediri ab
alia: sꝫ quelibet alia ab ipa. Igitur ꝛc.

Secunda ꝓbatur q2 diuinus intelle-
ctus respectu veri de futuro contingẽti
potest esse ꝛ de facto est noticia infalli-
bilis ꝛ nihil aliud ab eo respectu talis
veri põt esse noticia ĩfallibilis. igit̃ ꝛc̃.
cõsequẽtia patet ꝛ antecedens quo ad
ꝑmã patez pro nũc supponit̃: q2 ↄcedit̃
ab omnib9 catholicis. Sed antecedẽs
quo ad scd̃az partẽ negat Ma.nichol̃.
ꝛc̃.qui ponit istã conclusionez q2 respe-
ctu futuri contingẽtis a deo potest hu-
mano intellectui noticia creata infalli-
bilis cõmunicari quã ꝓbat:q2 hoc fieri
non implicat ↄtradictionẽ.igit̃ ꝛc̃. imo
videt̃ fidei cõsonũ dicere q2 talẽ habue
rit xp̃s ꝛ q2 etiã quelibet ꝓphetia sit ta-
lis noticia. Sed pro nũc ꝓbabiliter te
neo oppositũ:ꝛ arguo ↄtra eũ sic. Quia
ad hoc q2 aliqua noticia sit infallibilis:
requirit̃ q2 nõ possit esse falsa. Sed oĩs
noticia creata respectu veri d̃ futuro cõ
tingenti põt esse falsa.igit̃ ꝛc̃. Antece-
dens quo ad ꝑmã ꝑtem patet manife-
ste. Sed quo ad secundã ꝓbat̃:q2 oĩe
verum de futuro cõtingenti potest esse
falsum.ergo oĩs noticia creata quia ta-
le iudicat̃ esse verũ.põt esse falsa.ante-
cedens patet:ꝛ ↄsequẽtia tenet:q2 non
stat q2 aliqua noticia sit iudiciũ falsi et
nõ sit falsa:similiter ista cõsequẽtia cõ
firmabit̃ ꝑ sequẽtia. Unde ↄtra eundẽ
magistrũ sit hec scd̃a ꝓpositio. Sicut so
la diuina volũtas aliq̃d põt nõ voluis-
se qd̃ voluit.sic solus diuin9 intellect9
aliq̃d põt nõ iudicasse qd̃ iudicauit.ꝓ-
batur ꝛ ꝑmo q2 hoc sit veruz de deo ptz.
q2 de9 voluit ꝛ iudicauit ab eterno an-
tixp̃m fore.ꝛ tamẽ potest nunq̃ hoc vo
luisse aut iudicasse:sicut possibile ẽ an-
tichristũ nõ fore. Sed q2 hoc sit verũ de
solo deo ꝛ de nullo alio negat dict9ma-
gister q̃ in scd̃o correlario predicte con
clusiõis ponit q2 fidelis q̃ ex fide infusa
iudicauit vltimũ iudiciũ fore põt hoc ñ
iudicasse. Qd̃ probat:q2 cũ hoc qd̃ iu-
dicauit potest vltimũ iudiciũ nõ fore:ꝛ
si nõ erit ergo ex fide infusa false iudi-
cauit.qd̃ nõ est dicendũ cũ fidei nõ sub
sit falsuz:aut dabit̃ correlariũ suũ esse
verũ ꝛc̃. Sed contra hoc arguo sic:q2
de nullo intellectu qui iudicauit anti-
christũ vel iudiciũ fore concedendũ est
q2 potest hoc nõ iudicasse nisi de illo de
quo ista cõsequentia est bona.iste intel
lectus sic iudicauit.ergo sic erit.sed de
solo intellectu diuino ꝛ d̃ nullo alio ista
consequẽtia est bona.vt ptz. Igitur ꝛc̃.

Unde pro maiori declaratiõe hui9 et
contra eundẽ magistrũ sit hec tertia ꝓ
positio:ꝛ est vna regula satis vtilis meo
iudicio:q2 nulla ꝓpositio de possibili ne
gatiua cuius affirmatiua de preterito
correspondẽtis est vera: est cõcedenda
de creatura nisi vbi predicatum est iste
termin9 verũ aut falsum aut ali9 termi
nus includens alterũ istoꝝ in sua ratio
ne diffinitiua. Uerbi gratia:si ista affir
matiua de preterito sit vera Sortes iu
dicauit vltimũ iudiciũ fore.hec negati-
ua de possibili sibi correspondens non
est concedenda. Sortes potest nõ iudi
casse vltimũ iudiciũ fore. Quia hoc so-
lum cõcedenduz est de deo ꝓpter ratio
nem prius tactã. Si autez hoc concede
retur de creatura pari ratione sustine-
rem q2 creatura que voluit.a.potest nõ
voluisse.a.ꝛ similiter illa que peccauit
potest non peccasse:ꝛ sic q2 preteritum
potest non fuisse contra articulum pa-
risieñ. Bene tamẽ concedendum est q2
Sortes qui vere iudicauit vltimũ iudi
cium fore potest nõ iudicasse verũ ꝛc̃.ꝛ
q2 illud qd̃ fuit iudiciũ verũ potest non
fuisse iudiciũ veruz:ꝛ rationẽ diuersita
tis alibi ostendã ꝛc̃. Ex his ergo patet
q2 ratio huius magistri non valet quã-
do dicit cũ hoc q2 fidelis iudicauit ꝛc̃.
stat ꝛc̃. Concedo eñ istud ꝛ nego vltra
illã consequentiã iudiciuz nõ erit:ergo
talis ex fide false iudicauit:sz bene con
cedo ergo false iudicauit. Unde dico
primo q2 non est possibile fidei subesse
falsum.patet:quia fides includit q2 sit
vera ꝛ de vero. Dico tamẽ secundo q2
fidei possibile est subesse falsum.patet:
quia istud qd̃ de facto subest fidei po-
test esse falsum. Dico tertio q2 illa no
ticia que fuit fides licet non possit non
fuisse noticia aut iudiciũ.tamen potest
non fuisse fides aut iudiciũ veruz.patz

ex dictis.ꝛ sic dictuz contra istũ re. ma.
[...]i me recõmendo ꝛc̃. ℞ Quarta ꝓ
[...]ositio ꝛ principalis est ista cõtra magi
[...]rum Gerardum ꝛc̃. Sic diuine volun
[...]ati nihil est causa essendi:sic diuino in
[...]ellectui nihil est causa siue causalis ra
[...]io cognoscendi. Prima pars patz ex
prima parte predicte conclusiõis:quia
[...]rime cause nihil eẽ potest causa essen
[...]i ꝛc̃. Secunda pars sequitur ex pri-
[...]a:quia cum in deo sit idem esse velle
[...] intelligere: sicut nihil est sibi causa si
[...]e causalis ratio essendi:sic nec volen-
[...]i aut intelligendi. Sed hanc secundã
partem negat predictus magister qui
[...]n vna conclusione ponit q2 q̃uis diui-
[...]us intellectus assentiat q2 antichrist9
erit precise ꝓpter determinationẽ vo-
[...]untatis:tamen hoc non potest compe-
[...]ere intellectibus creatis. Primã par-
[...]ez probat:quia per determinationẽ di
[...]uine volũtatis aliquid ponit̃ in esse fu
[...]uri. Igitur per illã habet cognosci esse
futuri a diuino ĩtellectu ꝛc̃. ꝛ sic in hac
parte concedit q2 diuine voluntatis de
[...]erminatio est ratio cognoscendi intel-
[...]ectui diuino. Secundã partem ꝓbat:
quia in intellectu creato voluntas non
potest esse ratio assentiendi alicui vero
Sed pro nũc nolo multũ stare circa se-
[...]undã partem ꝓbo tamen q2 illa nõ sit
[...]ra vel saltem nõ sit concedenda sed
[...]ubitãda.ꝛ arguo sibi sic. Deus potest
[...]acere aliquẽ intellectum tante perfe-
[...]tionis ꝛ talis conditionis q2 ex sola de
[...]erminatione voluntatis sufficiet assen
tire quibuscunq3 veris sibi propositis.
Igitur sic assentire põt cõpetere intel-
lectibus creatis:cõsequẽtia est euidẽs
ꝛ antecedens est sibi dubiũ:quia nõ ap
paret q2 talẽ intellectum a deo fieri im
plicet ↄtradictionẽ:ꝛ si dicat q2 sic: ostẽ
dat rationem ꝛc̃.igitur consequens nõ
est ab eo negandum ꝛc̃. ℭ Sed ve-
nio ad primã partẽ vnde contra eaz sit
hec quinta propositio. Sicut diuina vo
luntas nullam habet rationez propter
quam determinetur vt velit. sic diuin9
intellectus propter diuine voluntatis
determinationem non assentit q2 anti-
christus erit. Prima pars patet ex di-
ctis.secunda pars sequitur ex prima ꝑ
simile. Secundo probatur: quia alit
sequeretur q2 diuine voluntatis deter-
minatio esset intellectui diuino causa-
lis ratio assentiẽdi q2 antichristus erit.
falsitas ↄsequentis patet ex dictis. Sz
consequentia tenet:quia ista dictio ꝓ-
pter dicit habitudinem causalez vt cla
rum est ꝛc̃. Tertio probatur:quia ali
ter sequeretur q2 ista ꝓpositio causalis
esset vera:quia diuina volũtas vult q2
antichristus erit: diuin9 intellectus as-
sentit q2 antichristus erit: cõsequentia
patet:sed falsitas consequẽtis patebit
Unde pro isto et contra predictum ma
gistruz sit hec sexta propositio: quã po
no pro regula generali. Nulla proposi-
tio causalis cuius ↄsequens signat tan
quã signatum totale deuz velle aut in
telligere est vera proprie.patz:quia ad
veritatem propositionis proprie causa
lis requiritur q2 ita esse sicut signatur
per antecedens sit causa quare ita est
sicut significatur per consequens. Mo
do sic non potest esse in proposito ꝛc̃.
vt patet ex dictis et alias magis decla
rabo si opus sit. Ex his ergo patz q2 ra
tio dicti magistri non valet quando ip-
se dicit per determinationez diuine vo
luntatis ꝛc̃. Igitur per eam ꝛc̃. Unde
nego antecedens.consequentiã. ꝛ con-
sequens ad intellectum quez intendit
iste magister. Dico igitur primo. q2 an-
tecedẽs de virtute sermonis est falsuz:
quia ista oratio esse futuri ꝓ nullo sup
ponit plus q̃ ista esse nihil vel chyme-
re. Ideo per nullam causam ponitur
aliquid in esse futuri. Secundo di-
co q2 illud antecedens est falsuz ad sen
sum quez intendit iste magister. Intel
ligit enim q2 determinatio diuine volũ
tatis est causa q2 aliquid est futurum
sed postea ostendam q2 hoc est falsum
ꝛc̃. Tertio dico q2 supposito q2 illud
antecedens esset verum ad predictum
sensum.tamen consequentia non valet
intelligendo cõsequens ad sensuz quẽ
intendit iste magister. vt patet ex di-
ctis. Et hec sunt dicta contra ꝛc̃.

T Nunc descendo ad collationē ha
bendaȝ cū duobus alijs patribus meis
reuerēdis.ꝛc. Et iuxta materiā prime
partis secunde conclusionis ponā con
tra eos sex propositiones collatiuas.

Prima ꝛ principalis est ista. Sicut di
uina voluntas pōt esse efficiēs causa so
lum respectu entitatis q̄ pōt esse vel fie
ri. sic sola talis entitas pōt eē termin⁹:
seu effectus causalitatis dei. prima ps
euidēter sequiꝛ ex p̄ma parte dicte cō=
clusionis. ꝛ etiā scd̄a pars seqtur ex p̄=
ma. Scd̄a ꝓpositio est sicut negatio ꝛ
p̄uatio sic nec p̄teritio nec futuritio po
test effici a deo. patet ex p̄cedēti: qꝛ nul
lum tale est aliqua entitas: siue effect⁹
causalitatis ꝛc. Tertia ꝓpositio est. si
cut diuina potētia nō pōt facere prete=
ritū non fuisse. sic nec futurū non fore.
patet ex precedentibus. Sed oppositū
huius tenet frater Joh. ꝛc. qui in secū=
da conclusione primi arti. ponit istam
ꝓpositionē. Et si sūmi entis infinita po
tētia possit facere futurū nō fore: nō po
test tn̄ facere preteritum nō fuisse. Pri
mā partē ꝓbat: qꝛ nullū futurū necessa
rio eueniet. imo quodlibet futurū non
fore est possibile. Igiꝛ cū deus sit omi=
potēs seqtur ꝙ potest facere ip̄m nō fo
re. Secundā probat. qꝛ preteritū non
fuisse p̄teritū est impossibile: ergo hoc
deus facere nō pōt. ꝯsequētia tenet et
antecedēs patet: qꝛ ad illud sequiꝛ ali
quid fuisse ꝛ illud nō fuisse ꝛc. Sed li=
cet ꝯcedā istā scd̄am partē: nō tamē ꝓ
pter p̄dictā ꝓbationē: vt patebit. Pri
mā aūt ptē negaui: ꝛ cōtra eā arguo sic
Quia futurū nō fore non pōt esse aliq̄
entitas que sit terminus aut effectus
causalitatis diuine. Igiꝛ. ꝛc. antecedēs
est clarū: et consequētia patet ꝑ p̄dicta

Secundo illa ratio futurū nō fore nō
supponit ꝓ aliquo in aliqua propositi=
one. Igiꝛ cū sit affirmatiua ipsa est fal
sa. cōsequētia tenet. ꝛ antecedēs patet
qꝛ ista. deus facit futurū nō fore implı=
cat ꝯtradictionē: vt patet ꝛc. Ex his er
go patet ꝙ ratio sua nō valet qū dicit
quodlibꝫ futurū pōt nō fore. igitur ꝛc.
nego ꝯñam: ꝛ ratio patet ex dictis. quā
do etiam dicit preteritū non fuisse est
impossibile. ꝛc. igiꝛ ꝛc. cōcedo ꝯñs: sed
nō propter istam ꝓbationē: qꝛ supposi
to ꝙ ego ꝯcederē ꝙ p̄teritum nō fuisse
esset possibile adhuc tamē nō ꝯcederēȝ
ꝙ deus potest facere p̄teritū non fuisse.
Cōcedo tamē añcedens: ꝓpter articu=
lū parisieñ. et nō ꝓpꝫ illā ꝓbationē: qꝛ
ad illud seqtur aliquid fuisse ꝛ illud nō
fuisse. Nam licet illud sequaꝛ ex eo: qꝛ
ad impossibile seqtur q̄dlibet. ꝙ tamē
hoc seqtur nō pōt ꝓbari plus q̄ȝ possit
ꝓbari: ꝙ ad futurū posse non fore: seq=
tur aliquid fore: ꝛ illud non fore. Ideo
ꝛc. Et sic sit dictū ꝯtra istū reuerendūȝ
patrem. ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio ꝛ
principalis sit ista ꝯtra fratrem Rober
tum ꝛc. licet diuina causalitas sit infini
ta ꝛ immēsa: nō tamē immēse: sed solū
finite causat quicquid agit ad extra.

Prima pars patꝫ ex dictis: qꝛ diui
na causalitas est diuina voluntas: q̄ est
infinita ꝛ immensa. Sed oppositum
secūde partis tenet dictus re. pater: q
in primo articulo ponit istā tertiā ꝯclu
sionē. Sicut prima causa est immensa
intrinsece formaliter sic eidē correspō
det immēsum agere vere ꝛ realiter. cō
sequentiā probat: qꝛ ipsa agit ꝛ ad cu=
iuslibet effectus ꝓductionē ꝯcurrit per
illud idē per quod ipsa est intrinsece ꝛ
formaliter immensa. Unde arguit sic.

Sit. a. aliquis effectus ꝓductus: ꝛ sit
b. virtus prime cause q̄ ꝓducit illū effe
ctum. vel igitur. b. ꝯcurrit ad producti
onē ipsius a. ſm suū totū conatū vel nō
Secūdū nō potest dari: qꝛ talis virtus
est impartibilis. igiꝛ oportet dare p̄mū
et per ꝯñs talis virtus sicut est immen
sa ꝛ immensi conatus sic immēse agit.
Unde ex hoc infert ꝙ oīs ꝓducere di
uinū actiuū est equaliter producere. id
est. omne q̄d deus agit: equaliter pro=
ducit. Ex quo vlterius īfert. ꝙ hec ꝯña
nō valet. deus eque intēse ꝓducit. a. et
b. duos effectus. ergo a. et. b. sunt eque
intensi. Sed contra ista arguo. primo
sic. nulla res plus vel minus producitꝛ
ab aliq̄ causa: q̄ȝ ipsa sit in sua natura.
Sed omnis res ad extra ꝓducta solūȝ
finite est. sicut ipsa est finita essentia. er
go nulla talis infinite producitur a pri
ma causa. Secundo arguo ex dictis
ipsius contra eum qꝛ in primo correla=
rio prime cōclusionis primi articuli ip=
se concedit. ꝙ licet deus ad esse rei in=
fluat per solum suū intelligere: et velle
eternale. suūȝ tamen influere est soluȝ
temporale. Cuius rationeȝ ponit. quia
omnis mensura in qua res ad extra est
producta. est temporalis. et per conse=
quens deus temporaliter influit. ergo
pari ratione deberet concedere. ꝙ licet
producere diuinum sit īmensum. tamē
solū mense: et finite producit. quia res
producta est finita. Tertio si dicta ei⁹
essent vera et ratio sua bona. tunc ipse
haberet concedere ꝙ deus immense: et
equaliter diligit omnia. et non plus di
ligit seipsum q̄ȝ creaturaȝ. nec vnā crea
turam plus q̄ȝ aliam. consequens nō es
set bene securum. Sed cōsequentia pa
tet. quia dilectio qua deus diligit om=
nia. est immensa ꝛc. Unde contra eum
sit hec quinta ꝓpositio. licet diuina cau
salitas sit impartibiꝛ. nec possit esse ma
ior et minor in diuersis effectibus. non
tamē equaliter causat. sed inequaliter
concurrit ad inequales effectus. Patꝫ
per simile de diuina dilectione sicut iā
dictum est. Sexta propositio sit hec.
ista ꝯsequentia nō valet. diuina cau=
salitas ſm suum totum conatum: ꝛ con
cursum immensum producit. a. effectū
ergo immense producit ipsuȝ. patet ex
dictis. datur enim instantia de dilectio
ne dei. Item datur alia instantia. quia
non sequiꝛ scientia ꝛ voluntas dei. qua
deus scit et vult antichristū fore est ne=
cessaria. Igitur deus necessario scit: et
vult antichristum fore. et ita non sequi
tur conatus vel concursus dei quo pro
ducit. a. est immensus. ergo de⁹ immen
se producit. a. Ex his ergo clare patꝫ ꝙ
ratio huius re. pa. non cōcludit. Et hec
sunt dicta contra. ꝛc.

Principiuȝ in secūdū sententiaꝝ.

Q Uenam doctrina
hec noua. Ista questio
moueꝛ Marci. i. capi.
Quā alias in eiusdē li
bri p̄ncipio. Et simiꝛ in
p̄mo sniaruȝ exordio ꝑ
me assumptā ꝓ themate iterum nūc re
sumo. Reuerēdi patres magistri ac do=
mini charissimi. Sicut xp̄iana philoso=
phia ꝓfiteꝛ priusq̄ȝ mūdus materiaꝛ ex
eternalis diuine ꝯceptiōis thalamo ꝓ
duceretur in esse. optim⁹ eoꝝ artifex et
genitor deus ꝑ se omnino sufficiēs nulla
indigebat creatura. Erat quippe fons
luminis. seminariū vite. thesaur⁹ boni=
tatis. ꝛ summe plenitudo sciētie in quo
velut in speculo tersiori lucebant luce
clarius vite viuētis imagines. notiōes
eterne. mūdus intellectualis. et idealis
rerū oīm cognitio p̄finita. nullo igiꝛ in=
digebat. qm̄ quicq̄d factuȝ est in ip̄o vi
ta erat. Johānis. i. Unde liquet ꝙ nul=
la prorsus fuit mūdane creatiōis ratio
nisi sola bonitas creatoris. Ipse enim
summe bonus bona singula de sola bo
nitate creauit: et tanq̄ȝ optimus oīm ar
tifex quod ab penetralibus mētis eter
naliter conceperat quasi materiali ver
bo tempaliter euocās mundi creatiōeȝ
q̄si materiale p̄ceptū expssit. Dixit eñ
deus. fiat mundus ꝛ factum est ita. Ge
nes. i. Hec est itaq̄ȝ vera de mūdi crea
tione sentētia quā xp̄iana phia ꝓfiteꝛ
imo quā inueterata phoꝝ gētilitas liceȝ
in tenebris ambulās. non tamē penit⁹
diffitetur. Unde Plato phus. Opificeȝ
inquit genitoremq̄ȝ vniuersitatis tam
inuenire difficile q̄ȝ inuentuȝ digne pro
fari. Sed attendite queso dilectissimi
qualiter premissam sentētiā oīs crea
tura dei solo hoīe (anormala exceptio=
ne) secluso vnanimiter ꝯfiteꝛ ꝛ deū suū
quantū in se est p̄dicat ꝛ fateꝛ. Cōside=
rate p̄mit⁹ celestia. Ecce eñ solare cor=
pus diē illuminat. lunaris glob⁹ cū cete
ris planetı̄ ac stellis nocteȝ irradiat. Et
vt ego positiones sidereas: celiq̄ȝ leges
breuiter enumerē. Satis pꝫ ad oculuȝ
ꝙ celi enarrāt gloriā dei: ꝛ opa manuū

eius annunciat firmamentū.ps̄.18.Con
siderate superius ethera. Ecce enī aer
legibus obtemperās creatoris.nūc au=
ra beniuola gratulatur.nunc nubiū fle=
tibus quasi cōpatiēs lachrimat̄. nūc p̄=
lijs ventorum irascitur. nunc tonitruis
concutitur.nunc calore decoquitur.nūc
austeritate frigorum asperatur. Consi=
derate inferius terrestria. Ecce enī ter=
ra sui creatoris iussuȝ implens.nūc flu=
uijs .nunc graminibꝰ. nūc siluis comā=
tibus hylarescit.pars frugibꝰ.pars vir
rescit arboribus. pars odoratꝗ aspirat.
pars victū animātibꝰ subministrat. ps
gēmis.ps metallorꝝ generibꝰ est fecun=
da.Considerate vlterius viuētia. Ecce
enī volucres celi et aeris pisces aque:ꝛ
mar̄. ac singule bestie terre:dei ordina
tiōe ꝛ inspiratiōe nature q̄tū sensuali
tas patit̄ inertia quibus pn̄t obsequijs
creatori suo venerabiliter famulantur.
Sȝ qd mee narratiōis curriculuȝ vltra
vagari pmitterē cū iā ad sensuȝ pateat
vniuersis qualiter creatori suo singule
creature sue regulariter obsequunt̄.q̄li
ter ei fauet.celuȝ.famulat̄ aer.hūc colit
tellus venerat̄ vnda.huic velut mundi
domino tributum singula soluūt.Et vt
breuiter dicaȝ qualiter sibi omne genu
flectitur celestiū terestriū:ꝛ infernoruȝ.
Phil̄.2.Sed aduertite charissimi q̄lit̄
solus homo cū vniuersa lege sue origi=
nis diuinis legibus teneantur obnoxia
huius vniuersitatis exceptus a regula
irregulariter in domini sui maiestatē li
tigiosum ausus est excitare tumultum
Qualiter solus hō cui deus oēm dede=
rat creaturā in iuridice dn̄ationis sub=
iectum imo cui seipm̄ creatorē dederat
in beatifice dilectōis obiectū. ingratissi
mus oīȝ creaturaꝝ. deo furtuȝ supn̄si⁹
faciens in hostē suuȝ ꝓpriū se suo trans
tulit ab actore.ꝛ veri domini sui ausus
preuaricare preceptū ei debite honoris
denegauit tributū. Qualiter solus hō
factus sui ad imaginē creatoris.in ter=
ram heu miser deposuit accepta diuini
tus īsignia deitatis: ꝛ a sua generosita
te degenerās. omnē gloriā suā sic in ni
hilū vsqȝ deduxit.vt in brutalis lapsus
cecitatis occasum illud horrendū audi
re mereretur opprobriū. Homo cum in
honore esset non intellexit cōparatꝰ est
iumētis insipiētibus et similis factꝰ est
illis.ps̄.49 Sed pēsate queso dilectis
simi qualiter homo iste sic cecꝰ. sic erra
bundus. sic deuius. sic delirus sola sui
creatoris misericordia.ad viaȝ reducat̄
veritatis. Uidēs enī misericors deꝰ ho
minem quē plasmauerat sic damnabili
ter oberrare.nouā euangelice legis do=
ctrinā a regalibus celi sedibus in terrā
misericorditer delegauit vt p eam edo
ctus homo ab erroris deuio resiliret.et
queȝ diu neglexerat suū recognosceret
creatorem. Hec siquidem est doctrina
penetrans vt gladius. cōterrēs vt mal
leus.ardens vt facula.rutillās vt lucer
na.que velut gladius oīm errorum ab=
scindit zizanias.Que velut malleꝰ he=
reses interimit vniuersos. Que velut
facula nostrorum fasciculos criminū ca
ritatis feruore cōburit. Que velut lu=
cerna per nocturna mundi huius silen
tia lumen cōmeantibus exhibet ne pe=
dem suū ad lapideȝ erroris exul homo
et peregrinus offendat. De qua optās
ꝓpheta dicebat. Lucerna pedibꝰ meis
verbū tuū. ꝛ lumē semitis meis.ps̄.118
Homo igitur dum ad hāc doctrinā no=
uam cōuertit intuitum ab erroris som
nio excitatur.Sed turbato adhuc ocu=
lo rationis a tāte victus sublimitatꝭ ex
cellētia in admirationē rapitur:ꝛ in ad
miratiue q̄stiōis cogit̄ ꝓrumpere vba
dicēs. Que nā doctrīa hec noua.q̄ fuit
questio vr̄is ꝓposita reuerētijs a princi
pio B Ad quā quidē questionē
sicut alias dicebat̄ magister sn̄iaꝝ in q̄
dripartito huiꝰ libri volumīe sub q̄dru
plici cōclusiōe respōdet. Prima est q
hec doctrina per quā summa dei myste
ria secretius reuelantur in primo. Se
cunda est q hec doctrina per quam no
ua mundi vestigia subtilius declarant̄
in secundo. Tertia est. q hec doctrī=
na per quam mira verbi cōmertia sub=
limius referantur in tertio. Quarta
est q hec doctrina p quaȝ pia lapsis re=
media suauiꝰ ꝓpinant̄. in q̄rto. Per ip

sam nanqȝ reuelantur secretius velata
mysteria summe trinitatis quo ad pri=
mum. per ipsam declarantur subtilius
creata vestigia noue entitatꝭ.quo ad se
cundū.per ipsam referant̄ sublimiꝰ sa=
crata cōmertia mire charitatis.quo ad
tertiuȝ.per ipsam propinātur suauius
oblata remedia pie sanitatꝭ quo ad q̄r
tuȝ. Nam in hoc quadripartito sentē
tiarum libro tractat magister quadru=
plex xp̄i noue:ꝛ euangelice legis archa
nuȝ euāgeliste Johī diuinitus inspira=
tuȝ Johis.1. Primū est q in pncipio
erat verbum:ꝛ verbuȝ erat apud deū ꝛ
deus erat verbū.Quod est beate trini=
tatis summū misterium in pmo libro.
Secūdū est.q oīa p ipm̄ facta sunt
et sine ipso factum est nihil. qđ est crea
te entitatis nouū vestigiū.in scđo libro
Tertiū est.q verbū caro factū est. qđ
est diuine charitatis mirū cōmertiū.in
tertio libro. Quartuȝ est.q habitauit
in nobis et vidimus gloriā eius. quod
est humane sanitatis pium remedium
in quarto. Sic igitur per hāc doctrinā
altiꝰ erigitur hamanus prospectꝰ quo
ad primuȝ.Dulcius instruitur humanꝰ
aspectus quo ad secunduȝ. Rectius di
rigitur humanus profectus quo ad ter
tium.Mitius corrigit̄ humanꝰ defectꝰ
quo ad quartū.Nā magister in hoc sen
tentiaꝝ libro correspondenter ad pmis
sa. Ad erigenduȝ prospectuȝ hominis
agit de cognitione dei perfecti luminis
in primo.Ad instruendū aspectum ho=
minis agit de creatiōe mūdi effecti ger
minis in secundo.Ad dirigendum pro
fectum hominis agit de comuniōe ver
bi affectꝰ numinis in tertio. Ad corrigē
dum defectuȝ hominis agit de curatio
ne lapsi infecti homīs in quarto. He
sunt igit̄ quattuor ꝯclusiones ad ꝓposi
tā q̄stionē respōsales quas mgr̄ sn̄iaꝝ
pertractat. De quaꝝ scđa nūc solū dicē
dū est reseruatis alijs suis locis Scđa
igitur cōclusio est ꝛ huic scđo libro sen=
tentiarū correspondēs:q hec est doctri
na per quam noua mundi vestigia sub
tilius declarant̄. Per ipsam enī dela=
rant̄ subtilius creata vestigia noue en=
titatis. Nam in hoc secundo sententia
rum libro tractat magister illud doctri
ne xp̄i noue ꝛ euāgelice legis archanū
euangelice Johanni diuinitus inspira
tum Johannis.1.Omnia per ipsum fa
cta sunt ꝛ sine ipso factuȝ est nihil.Qđ
est create entitatꝭ nouū vestigiū. Ubi
q̄so videte carissimi circa vestigiū noue
entitatis q̄tuor subtiliꝰ declarari.
Primum est vniuersoruȝ productio
Quia omnia per ipsum ꝛc̄. Secūduȝ
est productoruȝ creatio.quia per ipsuȝ
facta sunt. Tertium est creatoꝝ auer=
sio.quia factum est nihil id est peccatū
Quartum est auersorum conditio.
quia sine ipso factum est nihil. Teste
siquideȝ beato Augustino peccati con
ditio est q sicut videlicet ipsum nihil
est:sic a deo factum non est.Hec est enī
secundi libri sententiarum principalis
materia ꝛ sentētia generalis. Sic igit̄
tur per hāc doctrinam dulcius instrui=
tur humanus aspectus. Naȝ magister
in hoc secundo ad instruendū aspectū
hominis agit de creatiōe mūdi effecti
germinis.ostendens q̄tum ratio capit
humana. qualiter ex mundi creatione
intelligatur creator omnipotens.ex cō
seruatione omni faciens.ex dispositio=
ne omni sapiēs.ex regimine prouidus
ex pulcritudine perfectus. ex magnitu
dine sempiternus.Sed inutile censeo
vt per plura discurramꝰ cum omne qđ
apparet in vniuerso mundo a summo
vsqȝ deorsuȝ et quicqd est bonitatis in
vniuersa serie seculorum non aliud sit
q̄ vestigium tenuissime impressionis ꝛ
velut vmbra dissimilis apparitionis a=
byssalis illius bonitatis quam nec asse
quitur loquela nec attingit cogitatus.
Hec est itaqȝ secūde cōclusionis senten
tia.hec est huius secūdi libri sententia
rum doctrina per quaȝ homo ex aspe=
ctu creaturarū instruitur in qualēcūqȝ
noticiā creatoris.per quā vt verbo apl̄i
vtar inuisibilia dei a creatura mundi
p̄ ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunt̄.sempit=
na quoqȝ virtꝰ eiꝰ ꝛ diuitas Ro.1.Ad
cuiꝰ cognitionē pfectā nos puenire ꝯce
dat.Qui sine fine viuit ꝛ regnat Amē

¶ Iuxta thema collatiõis In pri
mo principio meo talem formaui titu=
lum questiõis. vtrũ doctrina christi no
ua sit lex ꝑfectissima. Et qꝛ perfectio
legis xp̄i ex quattuor potest specialiter
declarari. Primo ex ꝑfectiõe p̄ceptoꝝ
que ab ipsa iubentur. Secũdo ex ꝑfe=
ctione credendoꝝ que in ipsa docẽtur.
Tertio ex ꝑfectione meritoꝝ que sub
ipsa habentur. Quarto ex perfectione
p̄mioꝝ que ex ipsa debent̃. Ideo iuxta
hec quattuor pũcta titulus ꝓposite que
stionis diuisus fuit in q̃ttuor titulos ꝑ
tiales circa quattuor libros sentẽtiarũ
ptractandos. Primus est vtrũ lex chri=
sti sit in p̄dictis rectissima. Scd̃us vtrũ
lex xp̄i sit in credendis certissima. Ter=
tius vtrũ lex xp̄i sit in meritis gratissi=
ma. Quartus vtrũ lex christi sit in p̄mi
is iustissima. Unde sub his quattuor ti
tulis in q̃ttuor libri sentẽtiaꝝ p̄ncipijs
q̃ttuor difficultates ꝓposui pertracta=
re. Prima est de legis xp̄i ⁊ diuine volũ
tatis recta ꝯformitate. Scd̃a est de leg̃
xp̄i ⁊ sue veritatis certa probabilitate.
Tertia est de legis xp̄i meritoria credu
litate. Quarta est de legis christi pre=
miatoria equalitate. Expedito igitur
primo titulo in primo p̄ĩcipio restat ex
pedire scd̃m. Querit̃ ergo. vtrũ lex xp̄i
sit in credendis certissima. Et arguit̃ p̄
mo ꝙ nõ. Quia illa lex non est in credẽ
dis certissima q̃ docet credere illa que
sunt cõtra rationẽ. ⁊ quoꝝ opposita sũt
consona rationi: sed lex christi est hm̃õi
igit̃ ⁊c̃. Maior ptꝫ: qꝛ lex certissima de
bet esse ꝓbabilis ⁊ rationi ꝯsona. Sed
minor ꝓbatur: qꝛ lex xp̄i docet credere
vnã essentiã simplicissimã esse tres res
et quãlibet illarũ vnã. et eandẽ ꝑsonaꝫ
esse hoĩem ⁊ deũ. vnã rem indiuiduã eẽ
in pluribus diuersoꝝ locoꝝ distantium
et alia multa que apparent manifeste
contra rationẽ: ⁊ quoꝝ opposita appa=
rent consona rationi. Ideo dicit ap̄lus
ꝙ fides est sperandarũ rerũ: argumẽtũ
non apparentium. Hebre. xi. quare ⁊c̃.
Secundo arguit̃ sic: qꝛ lex illa non est
in credendis certissima que docet cre=
dere aliquid quod nõ est firmiter tenẽ=
dum. Et cuius oppositũ est ꝓbabiliter
asserẽdũ. Sed lex christi est hm̃õi. Igi=
tur ⁊c̃. Maior patet. sed minor ꝓbatur
quia lex christi docet credere ꝙ volun=
tas diuĩa est lex seu regula simpliciter
prima sicut declaraui in primo princi=
pio meo: ⁊ tamen istud non est firmiter
tenendũ: imo oppositum est probabili=
liter asserendũ sicut declarauerunt plu
res patres ⁊ magistri mei reuerẽdi qui
contra me in suo primo principio oppo
situm tenuerunt: vt infra patebit. igit̃
⁊c̃. In oppositum arguitur per Augu=
stinũ in libro de fide ad petrum. vbi de
qualibet veritate legis christi dicit. fir=
missime tene et nullatenus dubites. ꝑ
hoc docens ꝙ lex christi est in credẽdis
certissima ⁊ firmissime veritatis. ¶

In ista questione iuxta materiam
duorum argumentorũ ante oppositum
duo erunt articuli. Primus erit positi
uus et responsiuus ad principale que=
situm. Secundus erit collatiuus et re=
sponsiuus ad secundum articulum.

Dimisso autẽ pro nũc primo et prin
cipali articulo de quo alias videbitur:
solum dicam de secundo. in quo queri=
tur vtrum voluntas diuina sit lex seu
regula simpliciter prima. Et quantum
ad istum articulum. solum recitabo illa
que declaraui in primo principio meo.
et que arguerũt reuerendi patres ⁊ ma
gistri mei cuꝫ quibus indignus concur
ro. dicta mea pro posse a contradictio=
ne ꝓbabiliter defendẽdo. vnde in hoc
presenti actu soluꝫ intendo conferre cũ
illis magistris: qui in primo principio
me impugnauerunt ⁊c̃. cum alijs quos
in primo principio impugnaui in alijs
p̄ĩcipijs collaturus. Prima igitur ꝓ
positio est ꝙ volũtas diuina est lex seu
regula obligatoria in genere legis obli
gantis simpliciter prima. Secunda
est ꝙ voluntas diuina est lex seu regula
obligatoria alicui rei: qꝛ vult ipsam ad
aliq̃liter esse vel nõ esse teneri: ⁊ iste fue
rũt due p̄ncipales ꝯclusiões in p̄io p̄n
cipio meo responsales huic articulo.

Tertia ꝓpositio est ꝙ impossibile est
aliquã rẽ obligari ab aliquali lege ⁊ nõ

sic obligari a diuĩa volũtate. Quarta
est ꝙ possibile est aliquã reꝫ obligari a
diuina volũtate ⁊ nõ ab alia lege: ⁊ iste
sequuntur ex p̄ma. Quinta ꝓpositio
est ꝙ oĩe peccatũ est cõmissio vel omis
sio ꝯtra legis ꝓhibitionẽ vel p̄ceptum.
Sexta est ꝙ nullũ est ex se pctm̃: sed
p̄cise qꝛ lege ꝓhibitũ. ⁊ iste sequunt̃
correlarie ex supradictis ⁊c̃. Opposi=
tum tñ p̄dictarũ ꝓpositionũ q̃s ego po
sui ⁊ ꝓbaui in p̄mo p̄ncipio meo tenue
rũt aliq̃ reuerẽdi patres ⁊ magistri mei
Unde conferendo cũ eis tenebo ordinẽ
quẽ materia exigit: ⁊ fm ꝙ p̄dicte ꝓpo=
sitiões in se mutuo consequunt̃. ¶

Igit̃ ꝯtra p̄mã ꝓpositionẽ arguit fra
ter. Jacobus ⁊c̃. Et ꝓbauit tria dicta
Primũ ꝙ voluntas diuina nõ debet ꝓ
prie dici lex seu regula. Secũdum ꝙ vo
lũtas diuĩa nõ sit simplr̃ prima lex seu
regula. Tertiũ ꝙ per ratiões meas nõ
sufficienter probat̃ illa ꝓpositio prima
Ad primũ arguit̃ tripliciter. Primo qꝛ
voluntate diuina nõ primo est rectũ vt
oĩa sint ordinatissima. igit̃ ⁊c̃. ꝯña te=
net: qꝛ fm August. i. de libero arbitrio.
Lex prima ⁊ eterna est qua iustũ est vt
omia sint ordinatissima. Et añs ꝓbat
qꝛ oẽ qd̃ iustuꝫ ⁊ rectũ est a rectitudine
rõnis primarie iustũ ⁊ rectũ est: ergo p̄=
us est iusticiã et rectitudinẽ ratiõis eẽ
q̃ iusticiã ⁊ rectitudinẽ voluntatis esse.
et ꝑ ꝯñs prius est rationẽ et legẽ esse q̃
volũtatẽ. Secundo sic. esse summã ra
tionẽ ꝑ prius ꝯuenit intellectui q̃ volũ
tati: ergo esse sũmã legẽ. tenet ꝯña per
August. vbi supra dicentẽ ꝙ lex eterna
est summa ratio cui semꝑ obtẽperanduꝫ
est. ⁊ añs apparet: qꝛ q̃ ꝯformiter se ha
bet electio ad voluntatẽ tam ratio ad
intellectũ ⁊c̃. Tertio sic. minus ꝓprie
appropriatur sũmo intellectui bonitas
igitur ⁊ sũme voluntati veritas: ⁊ per
ꝯñs esse legẽ eternã. tenet vltima ꝯña
per beatũ Augusti. in de vera religiõe
dicentẽ ꝙ apparet supra mentẽ nostraꝫ
legẽ esse eternã que veritas dicitur. Et
assumptũ probatur: qꝛ quodlibet obie=
ctum vnius potentie minus ꝓprie assi
gnatur alteri potẽtie sibi non subordi=
nate. Sed sic est ꝙ bonitas est obiectũ
adequatũ voluntatis ⁊ veritatis intel=
lectus. igit̃ ⁊c̃. ¶ Iste ratiões p̄=
ma facie sunt apparentes. sed ad repel=
lendũ causam apparentie ⁊ ostẽdendo
causam defectus ponã ꝯtra istũ reuerẽ
dum patrẽ quattuor ꝓpositiões. Pri=
ma ꝓpositio est. ꝙ volũtas diuina et di
uinus intellectus seu ratio sunt oĩbus
modis idem taꝫ formaliter q̃ realiter.
nec distinguuntur inter se aliqualiter.
Ad declarationẽ aũt huius p̄mitto q̃t=
tuor regulas. Prima est. ꝙ nunq̃ aliq̃
positio est ꝯcedenda nisi cogente fidei
auctoritate: cuius oppositũ apparet cui
dẽs circũscripta fide. vnde ptꝫ ꝙ nulla
positio ita difficilis ad sustinendũ sicut
positio de trinitate est concedẽda: nisi
cogente fidei auctoritate. Scd̃a est ꝙ
nunq̃ similis expositoru⁹ debet negari
nisi vbi cogit auctoritas fidei. Tertia
est ꝙ nunq̃ debet ꝯcedi aliqua ꝯtradi=
ctoria de eodem verificari ex natura rei
nisi vbi cogit auctoritas fidei. patet. cũ
valde difficile sit sustinere aliq̃ ꝯtradi=
ctoria de eodẽ verificari etiã in positio=
ne de trinitate ad quã cogit auctoritas
fidei. Quarta est ꝙ nunq̃ debet ꝯcedi
aliqua ꝯdictoria verificari de terminis
supponẽtibus ꝓ eodẽ ꝯuertibiliter cõ=
uersiõe regulata ꝑ quicq̃d seu alio mo=
do equaliter. patet ex supradictis. Et
iste regule possunt declarari: sꝫ eas sup
pono: qꝛ nullus amator veritatis debet
eas negare. vnde q eas negant magis
sunt cachinno irridendi q̃ argumento
reprobãdi: sicut diffuse alias declaraui
Ex his ꝓbatur ꝓpositio. Primo qꝛ po=
sitio ꝯcedens ꝙ volũtas diuina ⁊ intel=
lectus diuinus seu ratio nõ sunt oĩbus
modis idẽ: sed distinguuntur formaliter
est ita difficilis ad sustinendũ sicut po=
sitio de trinitate. imo difficilior: qꝛ ita
difficile vel difficilius est imaginari ꝙ
plures formalitates sint eadem res si=
cut ꝙ plures res sint eadeꝫ essentia. qꝛ
inimaginabile est ꝙ sit aliqua non ide=
titas siue distinctio nisi pluriũ distincto
rum. ⁊ inimaginabilis est pluralitas ni
si rerũ vnde videtur probabile. ꝙ si eo

dicsia minorem non idẽtitatem sine di-
stinctionem potuisset imaginari q̃ rea-
lem illam ad minus appareret obuiam-
dum diuine simplicitati. diuinis perso-
nis attribuisset. Cum igitur ad ponen-
dum talem distinctionẽ inter volunta
tem et intellectum nõ cogat fidei aucto
ritas. sed omnia tradita in scriptura sa
cra et determinatione ecclesie possint sal
uari non ponendo eam. imo eã nõ po-
nere magis consonet diuine simplicita
ti. sequitur per primam regulam q̄ ta-
lis non sit ponenda. quare ꝛc. et habe-
tur propositũ ꝛc. Secundo arguitur
expositorie sic hec volũtas diuina ẽ om
nibus modis idẽ voluntati diuine. hic
intellectus diuinus est hec voluntas di
uina. ergo hic intellect⁹ diuinus est om
nibus modis idem voluntati diuine. p̃
misse sunt vere. et ꝯsequẽtia est sillogis
mus expositorius. qui nõ debet negari
in proposito. sicut patet per secundam
regulam igitur ꝛc. Tertio. Voluntas
diuina et diuinus intellectus sunt idẽ
ꝛ ista predicata sunt ꝯtradictoria. s. esse
idẽ formaliter volũtati diuine nõ esse
idem formaliter voluntati diuine. ergo
non debet concedi de voluntate diuina
et intellectu diuino sicut patꝫ per secũ-
dam regulam ꝛc. Quarto. Quicquid
est voluntas diuina: est intellectus diui
nus et econtra. Igitur de ipsis non de-
bent concedi predicta contradictoria si
cut patet per quartam regulam: et per
consequens apparet prima propositio
probata. B Secũda propositio
est q̄ quicquid ex natura rei cõuenit di
uine voluntati conuenit et diuino intel
lectui. Ista patet ex predictis et specia
liter ex tertia et quarta regulis. Aliter
enim predicta cõtradictoria verificarẽ
tur de eodẽ. Tertia propositio est. q̄
si intellectus diuinus est lex seu regula
obligatoria etiã volũtas diuina et ecõ
tra. patet ex predictis etiam arguendo
expositorie. Et ideo patꝫ q̄ dictus reue.
pater in suis rationibus assumit multa
falsa. Unde p̃mo falsũ est qd̃ assumit
in prima ratione. scꝫ q̄ prius est iustici-
am et rectitudinẽ rationis esse: q̄ iusti-

ciam et rectitudinem voluntatis esse. ꝛ
q̄ prius est rationem legis esse q̄ volũ-
tatis. quia ratio diuina: et voluntas di-
uina sunt penitus idem. ꝛ quicquid ex
natura rei conuenit rationi cõuenit vo
luntati ꝛc. Secundo falsum est qd̃ as-
sumit in secũda ratione scꝫ q̄ esse sum-
mam rationẽ per prius conuenit intel-
lectui q̃ voluntati. q: ita proprie et de
virtute sermonis verum est q̄ volũtas
diuina est ratio summa sicut q̄ intellẽ-
ctus diuinus est ratio summa cui semꝑ
obtemperandũ est ꝛc. Tertio falsũ est
quod assumit in tertia ratione. scilicꝫ q̄
bonitas non est obiectũ intellectus di-
uini nec veritas obiectũ voluntatis di
uine q: quicqd est obiectũ hui⁹ est obie
ctum illi⁹. Quarta ꝓpositio nõ obstã
tibus predictis est ista. q̄ sm̃ modũ lo
quendi sanctorũ: ꝛ doctorũ magis ꝓprie
appropriat̃ volũtati diuine esse legẽ ob
ligãtẽ q̃ intellectui diuino. Ita q̄ hec est p̄
per se vera. volũtas diuina ẽ lex obliga
toria. et nõ hec. intellect⁹ diuin⁹ est lex
obligatoria. Et ratio ẽ. q: sicut mod⁹ lo
quendi doctorũ est q̄ volũtas diuina est
causa effectiua rerũ ꝛ nõ intellect⁹. ex
eo. q: quicqd volũtas vult est vel fit. et
non quicqd intellectus intelligit. ita in
ꝓposito quicqd voluntas vult obligari
obligatur. et nõ sic de intellectu. Unde
hec ꝯñia est bona voluntas diuina vult
sortẽ obligari ad a. ergo sortes obliga
tur. et ideo ista est ꝑ se vera. volũtas di
uina est lex obligatoria. ꝛ non ista intel
lectus diuin⁹ est lex obligatoria. q̃uis
vtraq̃ sit vera q̃re ꝛc. D Ad scḋꝫ
principale ꝓbandũ arguit dict⁹ reuer.
pa. sic. q: ab oĩ lege simpl̃r p̃ma omnis
alia deriuat̃. sed a volũtate diuina non
omnis alia lex deriuat̃. igit̃ ꝛc. Maior
patet. quia a primo in vnoquoq̃ gene-
re omnia alia eiusdẽ generis deriuãtur
et minorẽ ipse ꝓbat de legibus negati
uis que non emanãt a diuina volunta-
te. sicut est ista. nõ furtũ facies. Tum
primo. quia si diuina voluntas nõ esset
adhuc non facere furtũ esset. Tũ secũ
do. q: nõ furtum facere nõ habet ratio
nem entis. igitur nec boni nec volibilis

Tum tertio q: talis negatio non est ob
iectũ diuine voluntatis. nã pari ratiõe
q̃libet alia negatio esset obiectũ diuine
volũtatis q̃re ꝛc. Aliq̃s alias rõnes fa
cit dict⁹ reuerẽdus pr̃. quas cã breuita
tis dimitto. q: possũt solui sic̃ iste oĩno
pari mõ. Unde breuiter ad istã dico ne
gando minorẽ. Et ad primã ꝓbationeꝫ
dico q̄ ad impossibile sequitur qd̃libet
ideo si diuina voluntas nõ esset. nõ fur
tũ facere esset ꝛ nõ esset. quare patet q̄
illud nihil facit oĩno ad ꝓpositũ sicut
patet cuilibet inuentũ ꝛc. Ad secundã
ꝓbationẽ dico q̄ ista lex non furtũ faci
es habet rationem entis ꝛ boni ꝛ volibi
lis cum sit lex bona ꝛ iusta ꝛ a deo data
nec oppositũ habet aliquã apparentiã
Ad tertiã dico q̄ ista lex nõ furtũ faci
es est obiectũ diuine voluntatis. nec est
incõueniens q̄ negatio sit obiectũ diui
ne volũtatis aut intellectus diuini. Ali
ter enĩ intellectus diuinus nõ intellige
ret aliquã veritatẽ negatiuã qd̃ est ab-
surdũ. quare patꝫ q̄ rationes huius re
uerendi patris non concludunt. I
Quantũ ad tertiũ principale in quo
ipse ꝓbat rationes meas esse insufficiẽ
tes ad ꝓpositum sciẽdũ est q̄ in primo
principio meo p̃mã ꝓpositionẽ supradi-
ctam probaui tripliciter. Primo ex tri-
bus ꝓpositionibus preambulis. Quarũ
prima est. q̄ inter leges obligãtes vna
est lex simpliciter prima. Scḋa q̄ nulla
lex creata est lex simpliciter p̃ma. Ter-
tia q̄ sicut attribuitur volũtati diuine
esse primã causam efficientẽ. sic attribu
endũ est eidem esse primã legẽ obligã
tem. Nam sicut primũ est perfectionis
sic ꝛ scḋm. quare ꝛc. Unde sm̃ Augu-
sti. 22. cõtra Faustũ. lex eterna est diui-
na mens seu voluntas ordinẽ naturalẽ
seruari iubẽs: turbari vetans. sed nulla
lex est prior voluntate diuina. igit̃ ꝛc.
Ad istas aũt rõnes respõdet re. pa. Un
de ad primã negat q̄ inter leges obli
gantes sit vna simpl̃r prima nisi loquẽ
do de primeuitate institutiõis: ꝛ negat
q̄ nulla lex creata est simpliciter prima
loquẽdo de eadẽ primeuitate institutĩ-
onis. Sed ista responsio nõ valet: q: si

cut inter causas efficientes est vna non
creata. sic inter leges obligãtes est vna
non instituta. ꝛ sicut causa nõ creata est
causa efficiens simpliciter prima: sic in
ter leges lex nõ instituta est simpliciter
prima: ꝛ illa est volũtas diuina. ꝛ nõ est
aliqua lex creata. Quod ꝓbat̃ sic. q: si
cut nulla res creata habet ex se potentiã
causãdi. sic nulla lex creata hꝫ ex se po-
testatẽ obligandi. Nã sicut dicit aplũs
ad Ro. 13. Nõ est ptãs nisi a deo. igit̃ si
cut sola diuina voluntas est p̃ma causa
indepẽdẽs in causando. sic ipsa est pri-
ma lex independẽs in obligãdo q̃re ꝛc.
Ad scḋã rationẽ respõdet q̄ esse legẽ
obligantẽ nec dicit ꝑfectionẽ nec imꝑfe
ctionẽ. Unde nõ furtũ facies esse legem
nec dicit ꝑfectionẽ nec iꝑfectionẽ nec
diliges dñm deũ tuũ ꝛc. dicit ꝑfectionẽ
vel imperfectionem. licet diligere deũ
super omnia sit alicuius perfectionis.
Sed ista respõsio non est mihi intelligi
bilis. Item ex hac ratione seqtur q̄ sta
ret rationalem creaturam obligari ab
aliqua lege ꝛ nõ obligari a diuina volũ
tate vt patet satis. igit̃ ꝛc. Ad tertiã
rationem que est auctoritas Augustini
respondet q̄ obligari varie cõpetit le-
gis conditori et ipsi legi. Nam legis cõ
ditor obligat principaliter et effectiue:
seu auctoritatiue. sed lex ipsa obligat
virtualiter et consecutiue: ꝛ ideo nomẽ
legis aliquando trãsfertur ad signan-
dum institutorẽ legis. Et per hoc dicit
q̄ hec est falsa de virtute sermõis: volũ
tas diuina est lex eterna: sed hec est ve-
ra: voluntas diuina est eternus cõditor
legis. quare ꝛc. Sed tamẽ hec respon
sio non valet: quia absolute staret q̄ vo
luntas diuina aliquam creaturam obli
garet: ꝛ tamen nullam legem institueret
conderet. Nam ex hoc solo q̄ diuina vo
luntas vult aliquam creaturam ad ali-
quid obligari sequitur illã creaturam
obligari absq̃ hoc q̄ oporteat aliquam
legem institui: et tamen non stat crea-
turam obligari sine lege obligante. igi-
tur volũtas diuina proprissime est lex
obligatoria ꝛc. Et hec sunt dicta contra
istum reuerendum patrem. ꝛ cetera.

R Contra scdam ꝓpositionē arguit
magister Egidi⁹ ꝛc. ⁊ circa hoc tria fa-
cit. Unde pmo arguit me de improprie
tate sermonis. quia in secūda ꝯclusiōe
pmi pncipij posui ꝙ sicut diuina volū-
tas est causa efficiēs quia vult aliquid
esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria
qꝛ vult aliqd ad aliqualiter esse vel nō
esse teneri. Et limitaui sensuȝ secunde
partis dicendo ꝙ licet illa sit vna ꝓpo-
sitio causalis que pōt denotare antece
dentis ad consequētis causalitatē pro
priā vel ipsoꝝ ꝯuertibilitatē per ꝯñam
mutuam. tñ quicquid sit de pmo sensu
nihilomin⁹ in secūdo sensu volui intel-
ligere ipsam. Unde cōtra istū ꝓcessum
instat nimis multis medijs ⁊ quasi in
ideȝ coincidētibus ⁊ miror quō arestat
se in hoc ꝛc. Primo igr̄ arguit ꝙ po-
nere illā causalem ⁊ solū per illā inten
dere ꝯñe cōuertibilitatem est abuti ꝓ-
positionibus. Nam eodē modo conce-
deretur ꝙ ideo volūtas diuina est obli
gatoria quia viator est. Secūdo eodē
modo cōcederet̄ ꝙ deus est: qꝛ si asin⁹
volat asinus habet alas. Tertio mi-
raret̄ quare illo modo plus dico volun
tatem eē primā legē ꝙ̄ intellectum. cū
eque bona sit ꝯña. intellectus diuinus
dictat hūc obligari. ergo obligat̄. sicut
de voluntate. Item per talē conuertibi
litatem ꝯñe non plus habet̄ ꝙ volun-
tas diuina sit lex vel regl̄a humane obli
gationis ꝙ̄ obligatio creata diuine vo-
luntatis. cū eque sit conuertibilis ꝯña
vtrobiqꝫ. ⁊ tñ in toto ꝓcessu meo vt di-
cit nihil specialius pono per qḋ volun-
tas diuina debeat dici lex vel regula.
quare insufficient̄ respondeo. Nec eua
do ad difficultatem quesiti. qꝛ difficul-
tas est in quo consistit radix obligatio-
nis. Modo respōdere precise ꝑ ꝯñam
illā mutuā non sufficit ꝛc. L Sed
iste instātie sunt sophistice ⁊ falso inni-
tunt̄ fundamento. Unde pro euidenti re-
pulsione ipsaꝝ Sciendū est ꝙ ista con-
iunctio quia. vel alia similis faciens ꝓ
positionē causalē aliquādo significat
causam essendi. ⁊ sic facit ꝓpositionem
ꝓprie causalem. vt cuȝ dicitur. quia sol

lucet dies est. quia homo habet mate-
riam homo est corruptibilis. ⁊ sic de si-
milibus. quādoqꝫ vero talis cōiunctio
non significat causam essendi. vt cuȝ di
citur qꝛ aliqua res in diuinis generat
filium. aliqua res in diuinis est pater.
quia creature sunt a deo. deus est dñs
creaturaruȝ. Tales em̄ ꝓpositiones so
lent concedi ⁊ tamē clarū est ꝙ non de-
notant antecedentis ad ꝯsequens cau
salitatē ꝓpriam. quia sic essent false vt
notum est intuenti ꝛc. Ita est in ꝓposi-
to qñ dixi. hec ꝓpositio volūtas diuina
est lex obligatoria. qꝛ vult aliqd ꝛc. nō
denotat antecedentis ad ꝯñs causali-
tatem ꝓpriam sed cōuertibilitatem ꝑ
ꝯñam mutuā. Uolui em̄ per hoc exclu
dere primum sensum in quo illa dictio
quia significat causam essendi. quia sic
nihil de causa vt diuina volūtas sit lex
obligatoria. sed per hoc ꝙ dixi ꝙ talis
ꝓpositio sicut ⁊ alie supradicte signat
antecedentis ad ꝯñs conuertibilitateȝ
per ꝯñam mutuam. non volui exclude
re qn aliud requiratur seu ꝙ hoc suffi-
ciat ad veritateȝ talis causalis. sed di-
co ꝙ hoc reqritur ⁊ sufficiat mihi ad ꝓ-
posituȝ. Et si querat quid vltra hoc
requiritur quero etiam idem ab eo de
alijs causalibus supradictis. ⁊ ita faci-
liter rñdebo sibi sic ipse mihi. Nec ali-
ud teneor respondere quia non habeo
hic tractare de veritate causalium nisi
aliter cogatur argumentoꝝ. ⁊ ex his pa
tet ꝙ due prie instantie non faciunt ad
ꝓpositum ꝛc. Ad tertiam instantiam
dico ꝙ ipse miratur sine causa. Naȝ ꝙ̄-
uis dixerim ꝙ voluntas diuina sit pri-
ma lex seu regula non propter hoc ne-
gaui hoc de intellectu diuino. imo ex p
mo seqtur scdm expositorie arguendo
cum etiam voluntas ⁊ intellectus sint
omnino idem vt supra probaui. Tamē
quare magis appropriatur volūtati eē
legeȝ obligatoriam ꝙ̄ intellectui supra
dixi. scilicet quia licet vtraqꝫ istaruȝ sit
vera. voluntas est lex obligatoria. ⁊ in-
tellectus est lex obligatoria. tamen pri
ma est vera per se ⁊ non secunda. Cui⁹
rationem assignaui. quia quicquid vo-

luntas diuina vult obligari obligatur.
sed non quicquid intellectus intelligit
ꝛc. Et ꝙ̄uis bene sequatur intellectus
diuinus dictat hunc obligari. ergo obli
gatur. sicut de voluntate ꝛc. non tamē
sequitur. intellectus diuinus intelligit
hunc obligari. ergo obligatur. vt patet
cuilibet intuenti. quare ꝛc. Ad quar
tam instantiā nego assumptū. ⁊ cū reue
rentia dico ꝙ satis assignat̄ que sit ra-
dix obligationis. Nā illa est diuina vo-
lūtas. ⁊ illa satis explicatur per hoc ꝙ
dixi ꝛc. nec oppositū ipse probat. Et si
aliquis doctor ꝓfundius attingat hāc
materiam supplico ꝙ ostendat. M
Secūdo dictus magister pncipaliter
descendendo ad ꝓpositum agit de illa
ꝓpositione vt est causalis ꝓprie. ⁊ circa
hoc ponit duas ꝓpositiones. Prima
est. ꝙ licet diuina voluntas vt sic nō sit
quorūlibet effectuū ratio formaliter ef
fectiua. est tamē diuinaꝝ rationū causa
lium ad agendū ratio applicatiua. Pri
ma pars ꝓbatur. quia vt sic nō est quo
rūlibet eminenter contentiua. Secun-
da qꝛ aliter non saluaretur ꝙ ipsa essꝫ
omniū reꝝ causa. Sed non insistendo
circa ꝓpositionē istam quia nō videtur
mihi facere ad ꝓpositūȝ. Dico breuiter
ꝙ est falsa. ⁊ arguo contra eaȝ sic. quia
vel ipse cōcedit in deo distinctionē for-
malē vel non. si sic. contra hoc sunt illa
que supra dixi. etiā ipsemet dixit se nō
ponere talem distinctionē. Si ergo nō
ponat eam. patet clare ꝙ illa ꝓpositio
non pōt esse vera. quia in deo nō sunt
plures ratiōes causales. nec ratio cau-
salis aliquo modo distinguitur a volū-
tate diuina. Nec est verum qḋ assumit
in probatione. scilicet ꝙ voluntas diui
na non sit quorūlibet effectuū eminen-
ter contentiua. quare ꝛc. Ex predicta
propositione intulit cōtra me ꝙ hec ca
sis proprie non est ꝯcedenda. quia de⁹
vult aliquid esse illud est. vel quia deus
vult aliquid fieri illud fit: prout li quia
dicit causalitatem formalem. sed reue-
ra istud non est cōtra me. quia bene cō
cedo ꝙ si li quia dicat causalitatem for
malem illa esset falsa cū deus ipse nul

lius rei sit formalis causa. Sed cū hoc
stat ꝙ illa causalis est vera. prout li quia
distinguit causalitatem efficientes. sed
contra hoc ipse arguit imponēdo mihi
ꝙ ego posui istam regulā ꝙ omnis cau
salis est falsa vbi ꝯñs includit deuȝ ali
quid facere aut scire aut velle. sed hāc
falsitatem aut potius puerilitatē nūꝙ̄
posui. sed bene posui istam regulam ꝙ
nulla ꝓpositio causalis cui⁹ ꝯñs signifi
cat tantū significatum totale deū velle
aut intelligere est vera ꝓprie. ⁊ per ꝓpo
sitionem ꝓprie causalem intellexi illaȝ
in qua illa cōiūctio qꝛ significat causaȝ
essendi sicut declaraui. modo videat ip
se si iste differant. satis enim claruȝ est
ꝙ sic. quare ꝛc. Secunda propositio
sua est ꝙ licet voluntas diuina vt sit le
gis obligatiue diuine ad extra obligan
duȝ sit ratio applicatiua. intellectus ta
men diuin⁹ magis per se est causa obli
gationis ꝙ̄ voluntas. Primā parteȝ
ꝓbat ex prima ꝓpositiōe. sed ipsa etiā
eodem modo potest improbari sicut ꝓ
positio illa. quia si non ponatur distin-
ctio formalis. nō potest sustineri ꝙ ipsa
sit vera. vt patet. quare ꝛc. Sed secū-
dam partē ipse ꝓbat sic. quia inter le-
ges creatas magis de per se obligat ra
tio ꝙ̄ volūtas. igitur ita est in deo. ꝯña
tenet per simile. ⁊ antecedēs ꝓbat. Pri
mo per vnū dictū meū in quo posui ꝙ
habit⁹ fidei infuse est perfectissima lex
creata qui tñ pertinet ad intellectū. igi
tur ꝛc. Secundo quia nullus actus di-
citur rectus vel iustus nisi qꝛ pncipali-
ter conformis rationi. igr̄ ꝛc. Sed bre
uiter nego istam secundā partē. ⁊ ad ꝓ
bationeȝ quicquid sit de antecedente.
nego ꝯñam ⁊ similitudinē. Et ratio dis
similitudinis pōt assignari quia in deo
inter voluntatem ⁊ intellectū aut actū
voluntatis ⁊ intellectus nulla est oīno
distinctio. Non sic aūt est in creatura. ⁊
istud posset deduci. sed dimitto ꝛc.
N Tertio pncipaliter dictus magi
ster ponit ꝙ ista ꝯña non valet de⁹ vult
aliquē obligari ergo illū imediate obli
gat qḋ ꝓbat multipliciter. Primo. qꝛ
istas aliqd a creatura potēte obligare ꝑ

diplet illud nō ꝓcepi a deo. igit̃ ꝛc. ꝯña
tenet vt dicit per descriptionē meā de
obligari. ꝛ antecedēs ꝓbat quia aliter
omnis obligatio eēt de iure diuino qḋ
est falsum. Secūdo aliqḋ est ciuile do
miniū qḋ non est de iure diuino. igitur
etiā ꝛ obligatio ꝛc. Tertio multe sunt
iniuste obligatiōes. ꝛ que sunt peccata
in esse obligatiōis. ergo deus illis nūc
obligat. Item q̄rto. si oīs obligatio eēt
a deo. sequeretur ꝙ oīs obligatus obli
gationē nō adimplens peccaret morta
liter. patet quia contra deum obligan=
tem. Quinto adinuicem non concur=
runt humana obligatio et diuina. igi=
tur ꝛc. Antecedens patet. quia perfe=
cte ad aliquid obligatus scʒ obligatio=
ne diuina. amplius ad illḋ obligari nō
pōt sicut perfecte dñs amplꝰ fieri non
potest dñs. vnde si diuine obligationi
posset succedere alia obligatio cum il=
la primā non confirmaret nec intende
ret. videt̃ ꝙ superflueret. Item sexto. q̄
obligare, vt videt̃ aliud dicit ꝙ̄ efficere
obligationē precise. ergo cum generali
dei ꝯcursu effectiuo staret ipm nō obli
gare ꝛc. Sed contra p̄dictā ꝓpositio=
nē arguo ꝓbando ꝙ illa ꝯña sit bona.
quia si non. tunc oppositum ꝯsequētis
stat cū antecedēte. ꝛ sic stat ꝙ deꝰ vult
aliquē obligari ꝛ tamen illuʒ immediate
non obligat. qḋ est falsum. sicut nō stat
ꝙ deus velit aliquid fieri ꝛ tñ illud im=
mediate nō faciat. aliter diuina volun=
tas non esset immediate efficax vniuersa
liter omniū que sunt vel fiūt. qḋ est cō=
tra doctrinā sanctoꝝ ꝛ ecclesie. vt satis
patet. igitur ꝛc. Nec valent. cuʒ reuerē=
tia. rationes sue. Sꝫ breuiter discurrē=
do per eas. Ad primaʒ dico ꝙ non stat
aliquid a creatura potente obligare ꝓ=
cipi precepto iusto ꝛ obligatorio. ꝛ illḋ
nō ꝓcipi a deo. ideo dicit christꝰ loquēs
ad prelatos qui possunt obligare sub=
ditos. Qui vos audit me audit. ꝙ vos
spernit me spernit. Lu. 10. Ideo simul
ad primā instantiā ꝛ secūdā dico ꝙ ex
hoc nō sequit̃ ꝙ omnis obligatio sit d
iure diuino. ꝛ concedo ꝙ sicut est aliqḋ
ciuile dominiū qḋ non solʒ dici de iure
diuino. sed etiaʒ de aliqua obligatione
quia sm̄ modum loquendi cōmunē ali
qua obligatio vel aliqḋ dñium nō dici
tur de iure diuino. quia sit a deo appro
bante. nā sic quodlibet esset de iure di=
uino. sʒ ex alia radice hoc dicitur. sicut
patet ex his que dixi in tertia cōclusio
ne p̄mi p̄ncipij sed ea nūc nō recito ꝛc.
Ad tertiam instantiā dico ꝙ nihil in
iustum seu peccati est lex obligans. sic
alias dixi ꝛc. Ad quartaʒ nego ꝯñam
quia ex hoc ꝙ aliquid est cōtra deū nō
infertur ꝙ sit mortale peccatum. Nam
sic omne peccatum esset mortale cum
quodlibet sit cōtra deum. Ad q̄ntaʒ
nego assumptū ꝛ ad ꝓbationem nego
antecedens. Unde dico ꝙ loquēdo de
perfectione dñi sm̄ qḋ ꝛ in genere quo
se attribuitur creature. aliquis ꝑfecte
dñs potest fieri amplꝰ dñs. Nam eius
dem rei plures possunt esse perfecti dñi
sicut rex ꝛ baro in eadem baronia. ꝛ ta
men constat ꝙ si in eandem personam
concurrerent ista duo dominia ille eēt
amplius ꝛ perfectius dñs. nā sicut ostē
dit dñs armachanus in primo libro de
paupertate xp̄i caplo 1. dominia sm̄ ꝙ
magis aut minus habent de auctorita
te ꝓpria respectu actuum siue vsus do
minij dicunt̃ magis aut minꝰ dominia
vel perfecta. quare ꝛc. Nec valet quod
dicit: scʒ ꝙ si diuine obligationi posset
succedere alia obligatio cū illa primā
non confirmaret nec intenderet qḋ er=
go superflueret. Nam consimili modo
ꝓbaretur ꝙ si diuine causalitati coage=
ret aliqua causa secūda ꝙ illa causa se
cunda superflueret sicut clare patet.
¶ Ad sextam concedo ꝙ obligare
aliud dicit ꝙ̄ efficere obligationeʒ imo
dico ꝙ stat deum aliquid de nouo obli
gare. ꝛ tñ nihil de nouo efficere. iō istḋ
magis est pro me ꝙ̄ contra. quare ꝛc.
Uerū est ꝙ ad declarationeʒ ꝯclusio
nis mee in primo principio meo posui
descriptiones horū terminoꝝ. obligari
ꝛ teneri. ꝛ dixi ꝙ obligari est teneri ad
aliqualiter esse vel non esse. siue ad ali
quā dispositionē habendā vel aliqua
dispositione carendum. Sed teneri est

habere a suo superiori ꝓhibitionē vel
preceptum de aliquo existente in infe=
rioris libera potestate. Et istarū descrip
tionum declaratio magis patuit in ter
tia conclusione primi principij. vbi ostē
dit quid sit preceptum ꝛ quid prohibi=
tio. Contra hoc instat primo quia
describere obligari per teneri est diffi=
nire magis notum per minus notum.
Secundo arguit ꝙ teneri non bene
describitur. quia stat ꝙ deus aliquem
obliget. ꝛ tamen nihil precipiat vel ꝓ=
hibeat. Tertio ad idem. quia tunc se=
queretur ꝙ creatura seipsam obligare
non posset cuʒ sibiipsi non sit superior.
Quarto quia per hanc descriptionē
euado difficultatem de obligatione ad
impossibile. de qua doctores multi mul=
tum dubitant. modo ponere vnum me
re voluntarium quid nominis sic eua=
sionum difficultatum non probatuʒ. est
irrationabile sicut patet. ideo ꝛc. Sed
ad ista voluntarie dicta nō probata re=
spondeo breuiter. vnde ad primā ꝛ se=
cundam instantiam nego antecedens.
ꝛ miror quomodo ipse sic petit princi=
pium assumēdo simpliciter illud quod
est probandum vt patet. Ad tertiam
nego ꝯñam quia licet creatura non sit
superior tamen potest seipsaʒ obligare
id est aliquid facere vnde sequitur ip=
sam esse obligatā ꝛ habere a suo supio
ri ꝓhibitionē vl' p̄ceptuʒ de aliquo. de
quo prius non habuit. sicut patet de il
lo qui vouet paupertatē vel virginita=
tem ꝛc. Ad quartam dico ꝙ illud qḋ
nominis est rationale. nec per ipm eua
do illā difficultatē de obligatiōe ad im
possibile. nisi sicut decet eam euadere.
imo ex hoc ꝙ̄ sancti dicunt ꝙ deus nō
potest obligare ad impossibile. sequit̃
ꝙ illud quid nois sit rationale. ꝛ si nō
placeat sibi det aliud melius ꝛ ego con
tentabor. Et hec sunt dicta contra istū
reue. magistrū ꝛc. ¶ Cōtra ter
tiam ꝛ quartam ꝓpositiōes arguit fra=
ter petrus ꝛc. Et in primo p̄ncipio suo
posuit istam tertiam conclusionē ꝙ nō
stat creaturā rationalem peccare mor=
taliter ꝛ ipsam non cōmittere vel omit
tere cōtra legem rōnis vel nature dif=
formiter. Quā ꝓbat supponendo ꝙ ta
lis creatura habeat noticiā vltimi finis
ꝛ p̄ncipioꝝ moraliū. Sꝫ arguit sic. Nā
dato ꝙ nullū esset p̄ceptuʒ creature da
tum adhuc creatura rationalis lege ra
tiōis seu recti dictaminis naturalis in=
dispensabiliter obligaret̃ sub pena pec
cati deo honorē reddere. ꝛ obedire. et
ipm non odire. ergo nō stat creaturam
peccare ꝛc. ꝯña tenet. quia qḋ indispē=
sabiliter obligat necessario obligat. stā
te constantia subiecti obligabilis. Sed
antecedēs ꝓbat̃. quia lex naturalis est
immutabilis ꝛ indelebilis in suis princi=
pijs que sunt bonū facere ꝛ malum fu=
gere. vt ostēdit thomas prima secūde .q.
94. 4. ꝛ 6. articulis. Sꝫ articulo 6. alle
gat Augu. 2. confes. dicentē. Lex scrip=
ta est in cordibus hominūꝰ quā nulla
quidē delet iniquitas. Sed lex scripta
in cordibꝰ hoim est lex naturalis. ergo
lex naturalis deleri nō pōt. Hec est rō
sancti thome ibidē. Scḋo cōfirmauit
ꝯclusionē auctoritate beati Augustini
libro scḋo de sermone dñi in monte. c.
2. vbi dicit. Nulla est anima q̄uis per=
uersa q̄ tamē ratiocinari possit. in cuiꝰ
cōscientia non loquat̃ deus. Quis enī
scripsit legeʒ naturalem in cordibꝰ ho=
minū nisi deus ꝛc. Ex hac conclusione
intulit tertiū correlarium. videlʒ ꝙ im
possibile est creaturā rōnalē obligari a
diuino velle. ꝛ eaʒ nō obligari aliq̄ alia
lege. patʒ ex cōclusione. Et confirmat̃.
ꝙ nō stat creaturā rōnalē omittere vl'
cōmittere cōtra diuinū velle. ꝛ nō con=
tra dictamen rationis. ergo non stat eā
obligari ad aliquid ꝑ diuinuʒ velle. qn
ipsa ad illud obligetur per dictamē le=
gis naturalis seu ratiōis recte. Confir
mauit. quia in mēte rationalis creatu=
re est proprie lex seu regula iuste vite.
Sed regula menti rationali intrinseca
est lex naturalis ratiōis. que indissolu=
biliter obligat creaturā talem ad nihil
agendū contra conscientiā. ergo corre=
larium verum. Antecedens est prima
pars primi correlarij tertie conclusionis
mee. vbi dixi. sicut virtus iusticie solūʒ

est in mente ⁊c. Oppositū huius corre
larij ꝓbaui sic. sicut prima causa quod
agit cū causa scd̄a pōt agere se sola. sic
prima lex vel regula ⁊c. Ad hanc rati
onem dixit: ꝙ inter obligare et causare
effectiue est magna dissimilitudo ⁊ dif
ferētia. quia nō quodlibet obligare est
agere vel actio. qꝛ lex scripta obligat et
tn̄ nihil ꝓducit vl̄ agit in obligādo. ideo
ad formā negaꝫ. scd̄a pars maioris seu
añtis ratiōe dissimilitudinis q̄ est inter
causare effectiue et obligare. Sed licet cir
ca hec multa possent dici. tn̄ breuiter di
co ꝙ ista nullo mō sunt ꝯtra me. Unde
primo ꝯcedo ꝙ de potētia ordinata nō
stat creaturā rationalē peccare vl̄ ꝯmit
tere aut omittere ꝯtra diuinū velle. et
nō ꝯtra dictamē ratiōis seu legis natu
re aut alteri⁹ legis create. ⁊ nihil plus
ꝓbāt rōnes ꝓdicte sicut patꝫ intuenti. ⁊
hoc idē etiā ꝯcessi ⁊ ꝓbaui in tertia con
clusione primi p̄ncipij mei. Scd̄o nō
obstātibus istis ꝯcedo ꝙ de potētia ab
soluta stat creaturā rōnalem peccare ⁊
cōmittere vel omittere ꝯtra diuinū vel
le: ⁊ nō ꝯtra dictamē alicuius legis cre
ate: ⁊ in hoc sensu eius ꝯclusio est falsa
nec sufficiēter ꝓbata. nec respōsio quā
dat ad rationē meā videꝫ sufficere: qꝛ
q̄uis inter obligare ⁊ causare effectiue
sit magna dissimilitudo ⁊ differentia. tn̄
ratione huius dissimilitudinis non eua
cuatur ratio mea. qꝛ quo ad hoc est si
mile ꝙ sicut causa scd̄a nō pōt agere si
ne prima: sed bene p̄ma sine secūda: sic
lex creata non pōt obligare sine prima
sed bn̄ p̄ma sine quacūꝙ alia. ideo ⁊c.

Q Contra quintā ⁊ sextā ꝓpositio
nes arguit reuerendus pater frater mi
chael ⁊c. et ponit ꝯclusionē ꝯtradictori
am supradictis ꝓpositionibus. Et pri
mo ꝓbat ꝙ nō oīe peccatū est ꝯmissio
vel omissio ꝯtra legis ꝓhibitionem vel
preceptū. Tum p̄mo qꝛ aliq̄ ignorātia
est peccatū q̄ nec ē cōmissio nec omissio
⁊c. Tum scd̄o qꝛ peccatū veniale et ne
gligētie nec est cōmissio vl̄ omissio ꝯtra
legis ꝓhibitiōez. Tum tertio. qꝛ si oīe
peccatū esset cōmissio vel omissio cōtra
legis prohibitiōez sequereꝫ ꝙ quelibet
transgressio precepti esset peccatum vl̄
imputaretur ad culpam. qđ est falsum
cum aliqua solum imputetur ad penaꝫ
Sed ad ista breuiter respondeo. vnde
ad primā et secundā simul nego assum
ptum. ⁊ ꝓbatio sua ꝯsistit in quibusdā
diuisiōibus peccati: et comparationib⁹
peccatorꝫ quas ipse assignat sed illas
nego. nec video ꝙ habeant aliquam ap
parētiā nisi equiuocādo de istis termi
nis cōmissio ⁊ omissio. ideo ⁊c. Ad ter
tiam dico: ꝙ omnis trangressio p̄cepti
proprie dicta que est ꝯtra preceptū ad
intentionē precipientis est peccatū seu
ad culpam imputabilis. nec oppositum
ipse probat. ideo nihil plus dico. Se
cundo principaliter dictus reuerēdus
pater probat ꝙ aliquid est ex se pecca
tum: et non precise quia lege prohibitū
Et arguit primo sic. quia possibile esset
hominē peccare nullo precepto sibi da
to scꝫ neglectis eternis ⁊ spiritualibus
bonis se cōuertendo ad temporalia bo
na. quia hoc est peccare sm̄ Augustinū
primo de libero arbitrio. Cum per hoc
turbetur naturalis ordo. quem eterna
lex seruari iubet ⁊ turbari vetat. sed nō
minus potest hoc homo habito precep
to nullo sicut cum precepto. igitur ⁊c.
Secūdo ad hoc ē auctoritas beati Au
gustini in eodem libro. vbi dicit. Non
sane. ideo malum est adulterium. quia
vetatur lege. sꝫ ideo vetatur lege quia
malum est. Tertio ad hoc est auctori
tas philosophi. 2. Ethicorꝫ vbi ait. Non
omnis autē suscipit operatio neꝙ oīs
passio medietatē. Quedā enī ꝯfestim
nominata conuoluta sunt cum malicia
puto gaudiuꝫ de malo. inuidia. adulte
rium. homicidium. hec inquit oīa. et
que talia dicunꝫ sm̄ ipsa mala esse. igiꝫ
sequitur contra me ⁊c. Sed breuiter di
co. ꝙ ista nō sunt ꝯtra me. sed laborant
in equiuoca. Unde bene concedo ꝙ ali
quod est peccatū non precise. quia lege
prohibitū. intelligēdo ꝺ lege scripta vl̄
humana. et hoc nihil aliud probant au
ctoritates predicte. sed tamen cuꝫ hoc
stat ꝙ nihil est peccatū nisi qꝛ lege pro
hibitū. id est nisi q̄ est ꝯtra legem eter

nam ⁊ voluntatē diuinaꝫ. Et per conse
quens nihil est ex se peccatum. qꝛ nihil
est ex se tale quod nō est intrinsece tale
sed solum per denominationē extrinse
cam. Et oppositum hui⁹ non probāt ra
tiones ꝓdicte sicut clare cuilibꝫ intuen
ti pōt apparere. q̄re ⁊c. R Tertio
p̄ncipalit dictus reuerēdus pater ostē
dit rationes meas non sufficere. Unde
quintam propositionem probaui.
Primo ex prima conclusiōe primi p̄n
cipij in qua declaraui ꝙ voluntas diui
na est lex prima obligatoria. et per con
sequens omne peccatuꝫ est cōmissio vl̄
omissio cōtra diuine voluntatis obliga
tionem. Secundo probaui eaꝫ per Au
gustinum. 22. contra Faustum vbi dicit
ꝙ peccatum est dictū vel factuꝫ vel con
cupitum contra legem eternam quare
⁊c. Sed ad hec respondet primo ꝙ sa
tis posset ostendi ꝙ neutra illaruꝫ pro
positionuꝫ sequitur ex conclusione ⁊c.
Sed hoc ipe nō ostēdit. ideo ⁊c. Scd̄o
dicit ad auctoritatem Augustini ꝙ illa
descriptio quam ponit nō est generalis
⁊ sufficiens descriptio peccati: sed exp̄
mit solum materiam circa quaꝫ contin
git esse peccatum actuale ⁊c. sed hec re
sponsio non est ad propositū. quia nō
allegaui illam auctoritatem augustini
tanq̄ diffinitionem peccati. sed vt ꝑ il
lam concluderem ꝙ omne peccatū est
contra legis eterne seu voluntatis diui
ne obligantionem. quare ⁊c. Tertio
ad probationē sexte propositionis quā
do dixi ꝙ nullus est peccator nisi quia
preuaricator ⁊c. Respondet ꝙ sumen
do large preuaricationem quilibet po
test dici preuaricator qui agit contra le
gem cōmuniter loquendo de lege. ⁊ sic
concedit maiorem et probationē. et sic
intelligūꝫ auctoritates psalmiste. Pre
uaricatores reputaui oīs peccatores
terre. Et illa auctoritas apl̄i ad Ro. 4
Ubi nō est lex nec preuaricatio. Sꝫ su
mendo proprie vel stricte preuaricatio
nem. ille soluꝫ dicitur preuaricator qui
agit contra legem contracte sumptam
Et sic negat maiorē. qꝛ aliquis est pec
cator qui non est preuaricator cōtra le
gem stricte sumptaꝫ. ideo dicit ꝙ ratio
non procedit. Sed ista responsio est in
sufficiens. quia ipse non declarat quid
ipse intelligit per legem communiter
sumptam. et quid per legem contracte
vel stricte sumptam. vnde si per legem
cōmuniter sumptā ipse intelligat indif
ferenter tam legē p̄maꝫ q̄ est voluntas
diuina. q̄ legē secundaꝫ q̄ est lex creata
Et per legem stricte sumptam intelli
gat solum legem creatam tunc cum lex
prima que est voluntas diuina ita pro
prie vel magis sit lex obligatoria sicut
quecūꝙ lex creata. sequiꝫ cōtra ip̄m ꝙ
ita ꝓprie vel magis aliquis est preuari
cator legis. qꝛ agit cōtra legē creatam
qđ est cōtra ip̄m. quare ⁊c. Sic igiꝫ ex
oībus predictis patet ꝙ sex ꝓpositio
nes supradicte stant in veritate ⁊c.

Incipit p̄ncipiū in tertiū lib. sn̄iaꝝ

A

q Uenā doctrina hec
noua. Ista questio moue
tur Mar. 1. c. quaꝫ alias
in eiusdeꝫ libri p̄ncipio ⁊
similiter in p̄mo sentētia
rū exordio per me assum
ptam pro themate iterū nunc resumo
Reuerendi patres magr̄i ac dn̄i carissi
mi sicut sacra testatur hystoria. bonus
oīm artifex reruꝫ deus qui oīa non nisi
bona ꝓduxit in esse. hoīem ip̄m specia
lis ꝓrogatiua bonitat creauit inter ce
tera valde bonū. eūꝙ ad imaginē suaꝫ
factū virtutib⁹ singulis insigniuit. Sꝫ
vt de alijs taceamus quatuor sp̄aliter
virtutibus videre mihi videor amictū
fuisse hoīem ab ipso sue creationis ex
ordio. Dederat enī sibi de⁹ misericor
diā ad cōseruationē. hunc siquidē mi
sericordia custodiebat. Dederat verita
tem ad eruditionē. hunc veritas doce
bat. Dederat iusticiā ad directionē. hūc
iusticia regebat. Dederat ⁊ pacē ad de
lectationem. hunc deniꝙ pax fouebat.
Sed heu miser homo descēdēs de hie
rusaleꝫ in hiericho incidit in latrones.
Lu. 10. a quibus suis virtutib⁹ misera
biliter spoliatus accepta perdidit mu

nere deitatis. perdidit eñ pietatem ⁊
miſam pdidit veritatez ⁊ ſapientiã.per
didit equitatẽ ⁊ iuſticiã.perdidit etiaz
pacem ⁊ cõcordiam. Perdidit itaqʒ ho
mo iſte pietatẽ ⁊ miſericordiã qñ ſic ex
arſit in ↄcupiſcentia ſua vt nec ſibi nec
filijs parceret naſcituris.Sed in ſe im
pius ⁊ iniſicors in poſteros.ſimul oẽs
terribili maledicto ⁊ neceſſitati mortis
adiecit. Perdidit homo iſte veritatem
⁊ ſapientiã quãdo diaboli credens mẽ
dacio imortalitatez fallaciter ꝓmitten
tis.inſipiens factus diuini verbi infal
libilẽ veritatẽ adiecit. Perdidit homo
iſte equitatem ⁊ iuſticiã quãdo ſerpen
tis perſuaſioni ⁊ mulieris voci obedi=
uit potiuſqꝫ diuine.tunc eñ vt Ouidij
verbo vtar. Terras aſtra reliquit. Per
didit deniqʒ homo iſte pacem ⁊ cõcor=
diã qñ incepit caro cõcupiſcere aduer=
ſus ſpiritũ ⁊ contra ipſum omnis crea=
tura que pri⁹ ſibi ſubiecta fuerat rebel
lare.tunc eñ euʒ intus pauor ⁊ foris ti
mor inuaſit. Sic igitur proh dolor virtu
tes a terra paſſe ſunt exiliũ.Sic in celũ
coacte ſunt capere refugium.ſicqʒ ipſo
homine derelicto ad deũ qui eas dede
rat redierunt.Sed penſandũ eſt cariſ=
ſimi ⁊ diligentius perſcrutandum qua
liter ſũma creatoris ſapientia circa mi
ſerabilis creature ſue reparationez mi
rabiliter diſpoſuerit prouidere. Factũ
eſt nãqʒ in celo conſiliũ vt de cauſa lap
ſi hominis tractaretur.in quo medius
pater luminũ iudicis fungẽs officio re=
ſidebat.ante cuius ꝓſpectum virtutes
ipſe que dicte ſunt principaliter aſſiſtẽ
tes ſuper hac re pariter conferebant ⁊
vtraqʒ ex parte qꝺ eis videbatur vtili⁹
loquebantur. Siquidez veritas ⁊ iuſti
cia hominez miſerum condemnabant.
pax vero ⁊ miſericordia eundem dulci
ter excuſabant. Ueritas igitur ac iu=
ſticia contra hominez parate ad facien
dam vindictam his verbis iudicem af
fabãtur. Nunquid oportet impleri ſer
monem quem locutus es domine. Ne=
ceſſe eſt ergo vt totus moriatur. Adaz
cum omnibus qui in eo erant qua die
vetitum pomuʒ in preuaricatione gu=
ſtauit. Nunquid ſi preuaricator predi=
ctam mortis ſententiam euaſerit non
iam permanebit in eternũ veritas tua
domine. Nunquid in teipſum iudicem
partus huius merita retorquentur. Ca
uendum enim omnino eſt ne fiat irritũ
verbum tuũ,ne ſermo tuus viuus ⁊ ef=
ficax vlla occaſione vincatur. Pax vero
⁊ miſericordia econtra pro parte homi
nis pia iudicis pulſantes viſcera loque
bantur. Nunquid obliuiſcetur miſere=
ri deus aut continebit in ira ſua miſe=
ricordias ſuas. Nũquid dñe in eternuʒ
iraſceris nobis aut extendes iram tuã
a generatione in generationẽ. Jam eñ
tua miſericordia perijt ⁊ nulla eſt omo
ſi aliquando nõ miſerearis. Nunquid
ergo domine miſericordie recordaberis
vt culpa hominis q de fragili limo pro
ductus ẽ qui a forti dyabolo ſeductus
eſt in foro tue pietatis valeat excuſari
Eget eñ tua miſeratiõe creatura tua.
qñ miſera facta eſt ⁊ miſerabilis valde
venit autez tempus miſerẽdi eius imo
iam ꝑterijt tẽpus. Tu ergo domine mi
ſerere. Sic igitur grandis erat contro=
uerſia ⁊ itricata nimiũ diſceptatio.nec
videbatur quomodo poſſent erga hoiem
veritas ⁊ iuſticia ac ſimul pax ⁊ miſeri
cordia conſeruari. Sed audite dilectiſ
ſimi ſup hac deceptatiõe iudicis ſniaʒ
Sane lʒ diu multũqʒ viſus ſit diſſimu=
lare pater miſerationũ vt interim ſatiſ
faceret zelo veritatis ⁊ iuſticie non ta=
mẽ infructuoſa fuit patri miſericordie
ſupplicatio importuna.ſʒ exaudita fuit
in tꝑe oportuno.imo vt declamãtis ſe=
nece verbo vtar. Perierat totus orbis
niſi ſup irã fuiſſet miſericordia.vñ tan
dez pius ⁊ clemẽs iudex paci ⁊ miſeri=
cordie condeſcẽdens ſup ꝑdicta contẽ=
tione talez ꝓtulit ſniam. Penitet inqt
me feciſſe hominez. Gen̄.6. bonum eñ
erat ſi natus nõ fuiſſet homo iſte.mihi
autẽ incũbit pniam agere pro homine
quẽ creaui.vadam ergo ⁊ naturã aſſu=
mens humanã pro hoĩs redemptione
mortẽ patiar ab homine. His itaqʒ au=
ditis factum eſt qꝺ ꝓpha dixerat. Mi=
ſericordia ⁊ veritas obuiauerũt ſibi.iu

ſticia ⁊ pax oſculate ſunt. ꝑs.84. Tunc
enim indiſſolubili cõiuncte federe vna
nimiter iudicis laudauerũt propoſituʒ
⁊ ſic prolata ſententia facta eſt partiuʒ
cõcordia. Sed attendite cariſſimi qua
liter premiſſa ſententia execucioni fue
rit demandata. venit enim plenitudo
temporis.⁊ iam pluribus temporũ cur
riculis euolutis quibus os ſuum dila=
tauerat infernus vt naſcentes recipe=
ret ⁊ mortis terminos ampliaret. Tan
dem pueroꝝ vagitus.voces iuuenũ ſe
nuʒ lacrimas.vtriuſqʒ ſexus ſtridores
dentiuʒ.miſeratio diuina conſpexit.vñ
ꝓpter miſeriam inopum ⁊ gemitũ pau
perũ.nunc exurgam dicit dñs. pſal.11.
Uolens ergo pijſſimus dñs hoiem eri=
pere ne ab inferni faucibus ſorberetur
⁊ ei de miſericordia reddere qꝺ ſibi fu=
erat de iuſticie ratione ſublatũ. digna=
tus eſt ab arce celi.a ſolio glorie.in ho=
minũ coloniã.in ſeruilem formam vſqʒ
venire.ſed ⁊ carnem peccati ſuſcipere
vt pro hominis redemptiõe fieret de⁹
homo. Hec eſt igitur breuis noue xp̄i
doctrine ſumma. hec eſt breuis totius
legis euãgelice ſententia.hec eſt doctri
na per quaʒ lux in tenebris oritur ⁊ ſa=
lus naſcitur in peccatis.hec eſt doctri=
na tam ſingulariter mirabilis.⁊ tã mi=
rabiliter ſingularis vt in eius ammira
tione raptus homo nõ immerito in ad
miratiue qſtionis cogatur prorumpere
verba dicens. Que nã doctrina hec no
ua.que fuit queſtio veſtris ꝓpoſita re=
uerentijs a ꝑncipio. B Ad quã
quidez queſtionẽ ſicut alias dicebatur
magiſter ſententiarũ in quatripartito
huius libri volumine ſub quadruplici
concluſione reſpondet. Prima eſt. ꝙ
hec eſt doctrina per quã ſumma dei mi
ſteria ſecretius reuelantur in primo.

Scꝺa eſt ꝙ hec eſt doctrina per quã
noua mundi veſtigia ſubtilius decla=
rantur in ſecundo. Tertia eſt ꝙ hec ẽ
doctrina per quam mira verbi cõmer=
tia ſublimius reſerantur in tertio.
Quarta eſt ꝙ hec eſt doctrina per quã
pia lapſi remedia ſuaui⁹ propinantur
in quarto. Per ipſam namqʒ reuelan
tur ſecreti⁹ velata miſteria ſumme tri=
nitatis quo ad primum.per ipſam de=
clarantur ſubtilius creata veſtigia no=
ue entitatis quo ad ſecundũ.per ipſaʒ
reſerantur ſublimius ſacrata commer=
tia mire charitatis.quo ad tertiuʒ.per
ipſam propinantur ſuauius oblata re=
media pie ſanitatis quo ad quartum.
Nam in hoc quadripartito ſententia
ruʒ libro tractat magiſter quadruplex
doctrine chriſti noue ⁊ euãgelice legis
archanum euangeliſte iohanni diuini=
tus inſpiratuʒ. Johan.1.c. Primuʒ eſt
ꝙ in principio erat verbum ⁊ verbum
erat apud deum ⁊ deus erat verbum.
Quod eſt beate trinitatis ſummũ mi=
ſterium in primo libro. Secundum eſt
ꝙ omnia per ipſum facta ſunt ⁊ ſine ip
ſo factum eſt nihil.quod eſt create enti
tatis nouũ veſtigium in ſecundo libro.
Tertium eſt ꝙ verbum caro factuʒ eſt
qꝺ eſt diuine caritatis miruʒ cõmertiũ
in tertio libro. Quartum eſt ꝙ habita=
uit in nobis. Et vidimus gloriam eius
qꝺ eſt humane ſanitatis piuʒ remediũ
in quarto. Sic igitur per hanc doctri=
nam altius erigitur humanus proſpe=
ctus quo ad primum.dulcius inſtruitur
humanus aſpectus quo ad ſecundum
Rectius dirigitur humanus profectus
quo ad tertium. Mitius corrigitur hu
manus defectus quo ad quartum. Nã
magiſter in hoc ſententiarũ libro corre
ſpondenter ad premiſſa. Ad erigendũ
proſpectum hominis agit de cognitio=
ne dei perfecti luminis in ꝑmo. Ad in
inſtruendũ aſpectum hominis agit de
creatione mundi effecti germinis.in ſe
cundo. Ad dirigendum profectum ho
minis agit de cõmunione verbi effecti
numinis.in tertio. Ad corigendũ defe=
ctum hominis agit de curatione lapſi
infecti ſeminis. in quarto. Hec ſunt
igitur quattuor cõcluſiones ad propo=
ſitionẽ reſponſales quas magiſter ſen
tentiarũ pertractat. de quarum tertia
nunc ſolum dicenduʒ eſt dimiſſis alijs
ſuis locis. Tertia igitur concluſio eſt
huic tertio libro ſententiaruʒ correſpõ
dens.ꝙ hec eſt doctrina per quã mira

verbi cōmercia sublimius reserantur.
Per ipsaz namq; reserantur sublimi-
tus sacrata cōmertia mire charitatis.
Nam in hoc tertio libro sententiarum
tractat magister illud doctrine christi
noue ꝛ euangelice legis archanum euā
geliste Johanni diuinitus inspiratum
Johannis.i. Uerbum caro factum est
quod est diuine caritatis mirū cōmer-
cium. Ubi queso videte carissimi circa
ꝯmerciū mire charitatis quattuor sub
limius reserari. Primū est personalis
diuinitas. quia verbū. Scōm est natu-
ralis humanitas. q꞉ caro. Tertium est
ꝯpalis natiuitas. q꞉ factū. Quartuz est
suppositalis vnitas. q꞉ est. Teste siqui-
dem pħo oīe qđ est ideo est q꞉ vnū nu
mero est. Hec est enī hui⁹ tertij libri sen
tentiaꝝ principalis materia ꝛ sniā gīa
lis. Sic igitur ꝑ hanc doctrinā rectius
dirigit͡ human⁹ ꝓfectus. Nā magister
in hoc tertio ad dirigendū ꝓfectuz ho-
minis agit de cōiōne vbi effecti numi-
nis ostendens q̄ntum humana sinit fra
gilitas q̄liter in xpo deo ꝛ homie salua
ꝓprietate vtriusq; substantie. vnit͡ cuz
maiestate humilitas. cū virtute infirmi
tas. cū eternitate mortalitas. caro cum
verbo. homo cū deo. infinitū cum sum-
mo. Sane vt q꞉ per ima nostra lōge di
stabamus a summis in seipso iungeret
ima sūmis atq; ex eo nobis via redeun
di ad summa fieret: quo summis suis
ima nostra copularet. Hec est itaq; ter-
tie ꝯclusionis sniā. Hec est hui⁹ tertij li
bri sniaꝝ doctrina per quaz homo pri⁹
a rectitudine deui⁹. recto calle ad pro
fectuz salutis dirigit͡ per quā ipse qui
prius ad inferna seducēte diabolo tra
hebat͡ mediatore xpo ducit͡ ad supna.
Qđ ipse nobis cōcedere dignetur qui
bñdictus est in secula seculoꝝ. Amē.

C Juxta thema collatiōis in pmo
pncipio meo talez formaui titulū que-
stionis. vtrū doctrina xpi noua sit lex ꝑ
fectissima. Et q꞉ ꝑfectio legis xpi ex q̄t
tuor pōt specialiter declarari. Primo
ex ꝑfectiōe preceptoꝝ que ab ipsa iubē
tur. Secūdo ex ꝑfectione credendoꝝ q̄
in ipsa docent͡. Tertio ex ꝑfectiōe me-
ritoꝝ q̄ sub ipsa habent͡. Quarto ex ꝑ
fectiōe premioꝝ que ex ipsa debentur.
Ideo iuxta hec q̄ttuor pūcta titulus ꝓ
posite questiōis diuisus fuit in q̄ttuor
titulos ꝑtiales circa q̄ttuor libros snia
rum ꝑtractādos. Prim⁹ erat. vtruz lex
xpi sit in p̄ceptis rectissima. Secūdus
erat vtrū lex xpi sit in credēdis certissi
ma. Tertius erat. vtrum lex xpi sit in
meritꝫ gratissima. Quartus erat vtrū
lex xpi sit in premijs iustissima. Unde
sub his quattuor titulis in quattuor li
bri sententiarū pncipijs quattuor diffi
cultates ꝓposui ꝑtractare. Prima erat
de legis xpi ꝛ diuine voluntatis recta
conformitate. Scđa erat de legis xpi ꝛ
sue veritatis certa ꝓbabilitate. Tertia
erat de legis xpi meritoria credulitate
Quarta erat de legis xpi premiatoria
equalitate. Expeditis pmo ꝛ secūdo ar
ticulis in alijs pncipijs restat nunc ex-
pedire tertiū alias reseruatū. Queri
tur igit͡. vtrū lex xpi sit in meritis gra-
tissima. Arguit͡ primo ꝙ nō. q꞉ illa lex
nō est in meritis gratissima q̄ imperat
aliquid qđ si nō fiat demeritoriū est. et
si fiat nō est meritoriū. sed lex xpi est
hmōi. igitur ꝛc. maior patet. q꞉ lex gra
tissima debet esse leuis ꝛ promptior ad
merita q̄ ad demerita. Sed minor pro
batur q꞉ lex xpi imperat credere. arti-
culos fidei. Unī aplus. sine fide inquit
impossibile est placere deo. credere enī
oportet accedentē ad deuz ꝛc. Heb. xi.
Sed nō credere demeritoriū est. quia
qui nō crediderit ꝯdēnabit͡. Mar. vlti.
Credere vero nō est meritorium qđ de
claro sic. q꞉ nullus actus est meritori⁹
qui non est liber seu in libera hominis
ptāte, sed actus credendi non est liber.
cuz sit actus intellect⁹ ꝛ non volūtatis
nec articlos fidei credere ē in libera ho
minis potestate. q꞉ pari ratione eēt in
libera hominis potestate opinari q̄cun
q; vellet: cū difficilius sit causare assen
sum firmuz ꝛ sine formidine qualis est
assensus fidei q̄ assensum dubiū ꝛ cum
formidīe qualis est assensus opinionis
ꝛ tñ ad experientiā patet ꝙ homo non
pōt libere opinari q̄cūq; vult. quare ꝛc.

In oppositum arguitur. quia sicut dici
solet lex moysi est lex rigoris lex autem
christi lex gratie et amoris iuxta illud.
Jo. i. Lex ꝑ moysen data est gratia aūt
per iesum christum facta est. quare ꝛc.

D In ista questione erūt duo ar
ticuli. Prim⁹ erit breuiter responsiuus
et secūdus erit aliqualiter collatiu⁹ ꝛc.
Quantū igit͡ ad primū respōdeo bre
uiter ad quesituz tenēdo simplr partē
affirmatiuā q̄stiōis pro q̄ ad p̄sens suf-
ficit ratio post oppositū. Sz ꝓ solutiōe
rationis ante oppositū aliqua sunt dicē
da. Primo igit͡ sciēdū est ꝙ difficultas
que tangit͡ in hac ratione. vtrū credere
articulos fidei sit meritoriū consistit in
tribus ꝓpositionib⁹. quaꝝ alterā opor-
tet cōcedere ꝛ tñ difficile est eligere. vel
enī oportꝫ dicere ꝙ actus credēdi nō ē
meritorius. q꞉ nō est in potestate volū-
tatis. et ꝯtra hoc sunt assertiōes pluriū
doctoꝝ vel oportet dicere ꝙ actus cre-
dendi sit meritorius. ꝛ in potestate vo-
luntatis. et cōtra hoc est ratio supradi-
cta. ꝛ vt videtur cōmunis expientia. vl
oportet tertio dicere ꝙ act⁹ credēdi sit
meritorius. ꝛ tamen ꝙ nō sit in potesta
te voluntatis. ꝛ ꝯtra hoc sunt multe au
ctoritates tā sanctoꝝ q̄ phoꝝ dicentiū
ꝙ nullus actus est virtuosus vel vicio-
sus meritorius vl demeritori⁹ nisi sit a
libero arbitrio. libere elicitus et impa-
tus, primā ergo partez tenet Holkot ꝛ
dicit ꝙ velle assentire vel acceptare as-
sensuz et gaudere de assensu est merito
rium ꝓprie. quia omne quod est merito
rium essentialiter est actus voluntatis.
Igitur ꝓprie ꝛ stricte loquēdo de meri-
to dicit ꝙ assentire articul fidei non est
meritorium nec dissentire demeritoriū
quia act⁹ credendi nō est impatus a vo
luntate nisi sicut actus ꝯsiderandi vnā
ꝯclusionē geometricā vl phisicā. Ideo
nō est plus meritori⁹ q̄ talis actus. Et
eiusdē sentētie videt͡ fuisse G. parisien-
sis in quodaz passu tractat⁹ sui de fide
ꝛ legibus q̄tū ad illud qđ vltimo dictū
est de actu ꝯsiderandi ꝛc. Sed predi-
ctā opinionē reputauit magister hugo-
linus q̄tū ad aliq̄ esse hereticā ꝛ sibi ꝑpi
repugnando claudere repugnantiam.

E Mihi aūt videt͡ hmōi dispu
tationis difficultatē solū stare in quid-
nominis. et magis esse vocalē q̄ realez
Pro quo secundo sciendū est. ꝙ aliquē
actuz esse liberū siue esse in libera pote
state voluntatis potest tripliciter intel
ligi scḋm ꝙ actus a voluntate proceden-
tes sunt in triplici differētia. Quidam
enim sunt qui fiunt immediate ab ipsa
voluntate ꝛ a quibus anima rationalis
denominat͡ volūtas. sicut sūt act⁹ volē
di. et isti sunt primo principaliter ꝛ ꝓ-
prijssime liberi. Alij sūt act⁹ intelligēdi
qui fiunt ab intellectu mediāte actu vo
lendi ꝛ nolendi ꝛ a quibus anima ratio
nalis denominat͡ intellectus seu intelli
gens. sicut sunt act⁹ credēdi articulos
fidei. q꞉ vt ait Augusti. Cetera pōt hō
nolens credere aūt nō nisi volēs. Et iō
actus credendi licet sit actus intellect⁹
seu actus intelligēdi tñ fit ꝑticulariter
a voluntate. seu mediante actu volēdi.
Et ꝓpter hoc licꝫ intellectus intelligen
do agat vt potentia naturalis et nō li-
bere. tñ aliqui actus ei⁹ possunt aliquo
modo dici liberi. q꞉ aliq̄liter fiunt me-
diāte actu libero volūtat; ꝯcurrēte ad
hoc apparentia ratiōis licet nō cogētis
Alij sunt actus potentiarū sensitiuarū
impati a voluntate libera sicut currere
ambulare. ire ad ecclesiam. dare elemo
synam. ꝛ sic de similibus. ꝛ isti actus li-
cet sint naturales. tñ possunt dici eē in
potestate voluntatis ꝓ quāto fiunt ex
eius imperio ꝛ ꝑ hoc potest ꝯcordari p̄
dicta ꝯrietas. Pro quo tertio sciendūz
est. ꝙ lꝫ nullus act⁹ intelligēdi qui non
fit a voluntate seu mediāte actu volen
di sit virtuosus vl meritorius aut etiā
viciosus nec demeritori⁹. quia talis est
pure ꝛ mere naturalis. tñ actus intelli-
gendi qui fit mediāte actu volendi pōt
esse meritorius. q꞉ talis licet nō sit pro
prijssime liber: seu i libera potestate vo
lūtatis tñ est aliquo mō liber: ꝛ in pote
state volūtatis ꝓ quanto dependet ab
ea. et hoc sufficit ad hoc ꝙ in eo cadat
ratio meriti vel demeriti. sicut etiā dici
potest de actu exteriori. Et ita dicendū

est: q actus credendi articulos fidei est
meritorius et ē in potestate voluntatis
iuxta secundā viam supra tactā. nec op
positū probat ratio vt patet ex pdictis
rē. Ex premissis patet illud quod alias
in tertio principio intuli contra magi-
strum. H. qui posuit in quodaʒ correla-
rio q assentire alicui vō ꝓpter deter-
minationē voluntatis nō pōt cōpetere
intellectibus creatis. Qd̄ probat. quia
intellectui creato volūtas nō potest esse
ratio assentiēdi alicui vō. et ꝑ ꝯsequēs
nec eius determiatio: q̄uis hoc ꝯcedat
de intellectu diuino. hoc aūt apparet de
facto esse falsum q: sepe hmōi determi
natio est fidelibus causa credulitatis. ⁊
si nō causa efficiēs totalis tñ ꝑtialis. vt
patet ꝑ predicta. et amplius declaraui
circa prologū pmi. Et hec de primo ar-
ticulo. ¶ Quantū ad secūdū ar
ticuluʒ ad habendū collationē. rē. resu
mam illas tres dubitationes quas tra
ctaui in tertio pncipio scʒ supra quar-
tum librum. Prima erat vtruʒ volun
tas diuina sit diuīo intellectui ratio co
gnoscendi siue assentiendi respectu ali
cuius veri. Secunda erat vtruʒ volū-
tas diuina sit vł esse possit creato intel-
lectui causa infallibilis iudicij respectu
contingentis futuri. Tertia erat vtrū
voluntas diuina sit creature rationali
prima lex siue prima regula obligandi
respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri.

Ad primā dubitationē respōdet ma-
gister. H. tenendo parteʒ affirmatiuam
nam in quodā correlario posuit q diui
nus intellectus assentit q antixps erit
precise ꝓpter determiatione volūtatis
Quod ꝓbat. q: per determinationē di
uine volūtatis aliqd ponitur in esse fu-
turi. igit̄ per illā habet cognosci esse fu
turum ab intellectu diuino: ⁊ sic ꝯcedit
q ratio cognoscendi intellectui diuino
est diuine volūtatis determinatio. Sʒ
ꝯtra hoc arguendo in primo principio
meo posui tres ꝓpositiones. sʒ vt breui
us faciā illas nō recito. etiā q: respōdē
do ad eas dixi q ego laboraui secuʒ in
equiuoco. Ad cui⁹ declarationē in quo
dam notabili inter cetera posuit q iste

dictiones. quia ꝓpter. per. et huiusmōi
in cōibus locutionibus q̄nq3 notant nō
quidem causalitatē propriā sed illatio
nem illius ex alio cū cōnotatione cuius
dam prestantie: vł prioritatis fm nostrū
modū ꝯcipiendi vel alias inferentis re
spectu illati. ⁊ ad aliquē talē intellectū
ipse loquit̄ d causalitate i dicti suis rē.
Sʒ i tertio pncipio ꝓbaui q iste mod⁹
respōdendi nō sufficit ad verificationē
dicti sui. Primo sic. quia ipse ꝓbauit
correlariuʒ suū per hoc quia per deter-
minationeʒ diuine voluntatis aliquid
ponitur in esse futuri. igitur per illā ha
bet cognosci esse futurū a diuino intel-
lectu. sed in antecedēte ly per nō soluʒ
dicit prioritatē fm moduʒ nostrū conci
piendi vel cognoscendi sed aliā causali
tatem. igit̄ in ꝯsequente eodē modo de
bet capi rē. Ad hanc respōdet negādo
istam vltimā ꝯsequētiā. sed vere nō vi-
deo huius negatiōis causaʒ rē. Scdo
arguebā sic. q: in materia de qua loquī
mur sicut cū dicitur deus intelligit per
ydeas. vel quādo iste magister dicit q
diuin⁹ intellect⁹ assentit q a. erit propē
determinationē voluntatis ly per vł ly
propter nō potest capi nisi altero istoꝝ
modorū. s. vel prout notat circūstantiā
esse motiue seu effectiue. sicut cum dici
mus q aīa intelligit ꝑ habituʒ vel ꝓut
dicit circūstantiā potētie intellectiue. si
cut cū dicim⁹ q homo intelligit ꝑ intel
lectum. vł ꝓut dicit circūstantiā forma
lis noticie. sicut cū dicimus q homo in
telligit per suaʒ cognitionē. vel ꝓut no
tat circūstantiā sui obiecti mediatis. si-
cut cū dicimus q homo intelligit deuʒ
in via per quandā conceptū sibi ꝓpriū.
vel ꝓut notat circumstantiā obiecti im
mediate terminātis. sicut cuʒ dicim⁹ q
homo videbit deū in patria ꝑ suā essen
tiā ꝓpriā. Sed nullo predictoꝝ modoꝝ
potest intelligi illō dictuʒ. vt pōt facilit̄
ostendi inductiue. igit̄ illud nō est verū
nisi valde īproprie. Tertio sic. q: non
sufficit dicere q ly ꝑ vel ly ꝓpter notet
ibi illaʒ prioritatē cōsequentie siue nos
tri modi intelligendi. Tum quia istud
videretur improprie dici. Tuʒ q: talis

modus concipiendi esset fictus. nisi si-
bi correspondere aliq̄ prioritas ex pte
rei: qd̄ nō pōt dici: cū inter intellectū et
voluntatē d: i nulla possit prioritas seu q̄
uis distinctio ex pte rei assignari. igitur
nō est verū q sua volitio sit ratio assen
tiēdi intellectui diuīo plus q̄ ecōuerso
Quarto sic. aliqd esse rationē q̄re ali-
quid ꝯuenit alteri nō pōt nisi dupliciť
intelligi. s. vel q: primo ꝯuenit illi ⁊ ido
conuenit alteri. sicut aīa est ratio q hō
est susceptibilis discipline: q: hoc pmo
cōuenit aīe ⁊ ideo ꝯuenit hoī: vel q: nō
ꝯuenit sibi pmo. ipm tñ primo necessa-
rio exigit̄ ad hoc q cōuenit illi. Et hoc
pōt esse dupl̄r: vel q: ipm est causa illi⁹
qd̄ ꝯuenit alteri. sicut aīa est ratio q̄re
hō mouet̄: nō q: pmo moueat̄: sʒ q: est
cā sui mot⁹. Vel q: est aliqd importatū
per illud qd̄ ꝯuenit illi: siue de illo pdi-
cat̄. sicut tā materia q̄ forma est rō q̄re
ꝯpositū est corruptibile: q: ꝑ hoc pdica
tū corruptibile tā materia q̄ forma im
portat̄: vt pʒ ex eius qd nois Sed du
obus pmis modis non pōt intelligi de
terminationē volūtatis dei esse sibi rō-
nē essendi: vt clare patʒ. Nec etiā tertio
mō qd̄ pʒ sic. q: illo modo nunq̄ a. est
ratio quare b. conueniat ipsi c. nisi in-
ter a. et b. et c. sit aliqua distinctio quod
non est in proposito nisi ponatur distin
ctio formalis quā non concedit. H
Pro solutione istarum rationum no
tauit E. in suo tertio principio. ⁊ primo
dicit q pro exemplari declaratione hu-
ius materie est sciendum q artifex cre-
atus cōstituto iam artificio in esse idea
li in mente sua: licet habeat potentiam
sufficientem ⁊ oīa necessaria ad ponen
dum illud in esse: tñ nō exit in actū nisi
prius ex ꝯsideratione q bonū est illud
esse superueniat sibi velle actuale ponen
di illud in esse. Ex hoc enim incipit̄ illō
artificiū esse futuruʒ in tali vel tali tpe
q̄rū est ex pte artificis rē. Sed qcqd
sit de hoc exēplo. tñ falsū est qd̄ vltimo
dicit. scʒ ex hoc incipit illud artificiū eē
futurū rē. Nam impossibile est aliqd in
cipere eē futurū cū oē futurū ab eterno
sit futurū rē. Scdo applicando dictum

exemplū ad ꝓpositū dicit q licet in pri
mo artifice deo nulla sit prioritas vel ra-
tio causalis inter volitionem ⁊ cognitio
nem respectu esse a. producibilis vel fu
turi: tamē quia inter cognitionē et voli
tionē similis rationis vel denominatio
nis potest prioritas reperiri in creatu-
ris: vt dictum est: ideo quodāmodo po
test volitio esse ratio cognoscendi intel
lectui: et hinc est q fm modū nostrū cō
cipiendi naturalē procedendo a creatu
ris ad creatorem dicimus deū velle ra-
tionem esse intellectui diuino cognoscē
di a. esse futurū et non econuerso. Sed
istud magis facit contra euʒ q̄ ꝓ eo nisi
si ipse hoc attribuat deo propter simili
tudinem in creatura a fortiori hoc ipse
deberet concedere de creatura duʒ pro
pter vnū quodq3 tale ⁊ illud rē. et tamē
illud ipse negat de creatura: q: in secū-
da parte correlarij dicat q hoc non pōt
cōpetere intellectibus creatis rē. iterū
in creaturis sic est q cognitio precedit
volitionē: cum volūtas nō feratur in in
cognitū: ergo fm suū modū loquēdi ꝓ
cedēdo ex creaturis ad creatorē magis
dicendum esset diuinum intellectū esse
rationem volēdi q̄ ecōuerso quare rē.
Tertio dicit q ex pdicto notabili pʒ
quid dicat ly per vel ly ꝓpter: cū dicitur
q per vel ꝓpter determinationē volun
tatis respectu a. fore diuin⁹ intellectus
intelligit a. fore. dicit eū modū impro-
prie causalitatis in talibus locutionib⁹
apud doctores ꝯsuetū: in quo denotat̄
consequētia vnius ad aliud cū cōnota-
tione cuiusdam prioritatis vel prestan
tie: q que duo sunt de ratiōe cause respe-
ctu effectus. modo sequitur deus vult
a. esse futuruʒ igitur intelligit a. esse fu-
turū et in diffinitiua vel descriptiua re-
solutione vltimata eius quod est a. esse
futuruʒ. oportet tandē necessario deue
nire ad deum velle. Sed istud vltimuʒ
dictū est falsuʒ: q: huius quod est a. esse
futurum nō est diffinitio vel descriptio
cum sit oratio infinitiui modi nō suppo
nens ꝓ aliquo. Iterū q: si eius esset ali
qua diffinitio vel descriptio: tamen in
ea nullo modo includeretur deuʒ velle

plus ꝙ deū intelligere vel deū esse ꝛ imo
plus ꝙ chymerā currere. vt p3 intuēti
Nec oppositū seqtur ex dictis meis: vt
ipse mihi īponit ⁊c. Quarto rn̄dendo
ad quartā rōem supradictā dicit ꝙ sōo
volūtas diuina est ratio cognoscēdi di-
uino intellectui de a. esse futurū: q2 ne-
cessario exigit ad eē futurū ꝙ de⁹ sit vo
litio respectu hui⁹ ex eo ꝙ sine hoc diui
nus intellect⁹ nihil est natus esse scire
futurū. ⁊ h̄ oritur ex formali rōne habitu-
dinis potētie volitiue ad intellectiuā. si
cut p3 cuilibet intuēti notabile p̄missū
Sed istud nō valet: q2 de⁹ est cognitio
ꝙ a. petrū est futuꝝ: ⁊ tū ad h̄ ꝙ illud a.
sit futurū nō est necessariū ꝙ de⁹ sit vo
litio respectu hui⁹. cū ſm multos deus
nō possit velle petrū. Iterū q2 sicut diui
nus intellectus nihil est nat⁹ scire esse
futurū: nisi illud velit esse futuꝝ ſm eū.
sic diuina volūtas nihil est nata velle eē
futurū nisi illud sciat esse futuꝝ: q̄re ex
hac formali ratiōe habitudinis potētie
volitiue ad intellectiuā nō plus oritur ꝙ
volūtas diuina sit rō cognoscendi intel
lectui diuino ꝙ ecōuerso. Et sic patz ꝙ
ipse non sufficiēter rn̄det ad rōnes me
as. nec habeo rn̄dere ad ipsas. nec pn̄t
applicare ꝯ cāles q̄s ꝯcessi sic cōtra suū
modū loquēdi vt ipse mihi īponit ⁊c. ⁊
hec dicta sint cū reuerētia. H Ad
scđam dubitationē rn̄det. M. N. tenen
do ptē affirmatiuā. vn̄ in p̄io principio
posuit istā ꝯclusionē: ꝙ respectu futuri
ꝯtingētis a deo pōt humano ītellectui
noticia creata īfallibilis cōicari. Sed ꝯ
hoc ꝓbaui in primo p̄ncipio meo tripli
cē ꝓpositionē: s3 ne oporteat singula re
petere punctus nostre difficultatis pōt
reduci ad triplicē rōem. Prima ratio
fuit ista: q2 ad h̄ ꝙ aliqua noticia sit in-
fallibilis. reqritur ꝙ nō possit esse falsa
sed oīs noticia creata iudiciaria respe-
ctu veri de futuro ꝯtingēti pōt esse fal-
sa. Igitur sua ꝯclusio est falsa. ꝯn̄a p3 et
an̄s quo ad primā ptē ꝑ qd nominis: sed
quo ad scđam ptē ꝓbatur q2 oē veruʒ de
futuro ꝯtingēti pōt esse falsū: ergo oīs
noticia creata q̄ tale iudicat eē verū po
test esse falsa. ꝯn̄a p3 ⁊ an̄s. q2 non stat

ꝙ noticia aliqua sit iudiciū falsi ⁊ nō sit
falsa. igitur ⁊c. Ad istaʒ rationē alias re
spōdet ꝯcedēdo maiorē ⁊ negādo mino
rem. et ad ꝓbationē meā qn̄ dico ꝙ oē
verū de futuro ꝯtingēti ⁊c. ꝯcedit an̄s ⁊
qn̄ infero. ergo oīs noticia creata ⁊c. ne
gat ꝯn̄aʒ. ⁊ dicit ꝙ instātia ē de noticia
diuina. ⁊ cū dico ꝙ nō stat ꝙ aliq̄ noticia
sit iudicium falsi ⁊c. ꝯcedit de noticia
qua assentitur falso ⁊c. Sed istā respōsio
nē alias impugnaui. Tū p̄mo: q2 instan
tia quam dat ad ꝯn̄am meā de noticia
diuina nō est ad ꝓpositū: q2 in ꝯn̄te po-
nitur noticia creata: vt excludatur no-
ticia diuina. Tum secūdo. q2 responsio
sua ad ꝓbationē ꝯn̄e nō sufficit: q2 cer-
tū est ꝙ non stat ꝙ aliqua noticia sit iu
diciū falsi quin ipsa assentiat falso: et ꝑ
ꝯsequens quin sit falsa. etiā ſm eū qua
re ⁊c. Ad hec in quarto p̄ncipio rn̄dit.
ꝙ nō posuit illā instantiā de noticia di-
uina nisi ad ostendendū ꝙ non oportet ꝙ
oīs noticia que est respectu illi⁹ qđ pōt
esse falsū possit esse falsa. ⁊ sicut hoc di-
citur de diuina: ita ꝓbabiliter videtur si-
bi posse dici de noticia creata: ⁊ ita ꝯce-
dit ꝙ licʒ nō stet ꝙ aliq̄ noticia sit iudi-
ciū falsi quin sit falsa. tū bene stat ꝙ sit
iudiciū illius ꝙ pōt esse falsuʒ: ⁊ nō pos
sit esse falsa: ⁊ loqtur de noticia creata.
Sed contra istā solutionē arguo sic. q2
data quacunqʒ noticia creata q̄ fuit iu-
diciū ꝙ antichristus erit. probo ꝙ sicut
ipsa fuit iudiciū illius qđ pōt esse falsū
ita potuit eē falsa. Nā bene seqtur: hec
fuit falsa antixp̄s erit: ergo illa noticia
creata qua assentiebatur antixp̄m fore fu
it falsa. ⁊ an̄s est possibile ergo ⁊ ꝯn̄s. q̄
re sequitur ꝙ illa noticia nō fuit infallibi
lis ⁊c. I Secunda ratio p̄ncipa
lis fuit ꝯ scđm correlariū predicte ꝯclu
sionis in quo posuit ꝙ fidelis q ex fide
infusa iudicauit vltimū iudiciū fore po
test hoc nō iudicasse. Unde ꝯtra hoc ar
guebā sic: q2 de nullo intellectu q iudi-
cauit antixp̄m vel iudiciū fore cōcedē
dum est ꝙ potest hoc nō iudicasse: nisi
de illo de quo ista ꝯn̄a est bona. iste intel
lectus sic iudicauit: ergo sic erit. Sed
de solo intellectu diuino ⁊ de nullo alio

ista ꝯn̄a est bona: vt p3 igitur ⁊c. Ad
istam rationem alias respondit. Et pri
mo dicit. ꝙ ista propositio nō facit con-
tra correlarium suū q2 posuit illud sic.
vetula q̄ ex fide īfusa iudicauit vltimū
iudicium fore pōt ex ea nō sic iudicasse
et ratio mea arguit ꝙ non potest nō iu
dicasse quod nō negauit. Secundo di
cit ꝙ falsum est illud quod assumo in il
la ratione sc3 ꝙ de nullo intellectu nisi
diuino: ista ꝯsequentia ⁊c. Nam ſm ip-
sum illa est bona de intellectu xp̄i quia
aliter falleretur. Contra quā responsio
nem alias arguebam. Et primo ꝯtra p̄
mum dictū. q2 quādo dicit ꝙ vetula ex
fide infusa potest sic nō iudicasse. vel in
telligit ꝙ potest sic nō iudicasse ex fide
eo sc3 quia fides potest non esse fides. ⁊
tunc bene concedo. sed istud nō suffice-
ret ad saluandū illam fideʒ esse noticiā
infallibilem ꝓpter qđ tū videtur pone
re illud correlariū. vel ipse intelligit ꝙ
potest ex ea nō iudicasse. q2. s. illa fides
potest non fuisse iudiciū: ⁊ tunc negaret
istud. q2 sicut ipsa non pōt nō iudicasse
sicut ipse videtur cōsentire. sic ipsa nō
potest nō iudicasse per illud iudicium.
Secundo contra secundū dictū. quia
si de intellectu christi creato illa conse-
quētia est bona. iste iudicauit antixp̄m
fore. ergo antixp̄s erit. tunc ex opposito
ꝯsequētis infertur oppositū an̄cedētis. ⁊
per ꝯsequēs sicut possibile est antixp̄m
non fore. ita possibile est aīam xp̄i non
iudicasse antixp̄m fore. Ad ista respon
det in quarto principio. Unde qn̄ dico
ꝙ ipse intelligit: ꝙ vetula ex fide infusa
⁊c. vel q2 fides pōt nō fuisse fides: vel q2
fides pōt non fuisse iudiciū. respondet
ꝙ neutrum oportet ipm̄ dare. sed dicit
ꝙ hoc est q2 potest non fuisse iudicium
illius. Sʒ cōtra hāc responsionē arguo
sic. q2 si illa fides pōt nō fuisse iudiciuʒ
illius cui⁹ fuit iudiciū. sequitur euiden
ter ꝙ pōt non fuisse iudiciū. Nam si po
test non fuisse iudicium illi⁹: et de facto
nō fuit iudiciū alicuius alterius nisi il-
lius. sequitur ꝙ pōt nō fuisse iudiciū. Nā
omne iudiciū est alicui⁹ iudiciū. et ꝑ cō
sequēs sicut oportet dicere ꝙ illa fides

non potest non fuisse iudiciū: ita nō po
test non fuisse illi⁹ cui⁹ fuit. Naʒ vtrūqʒ
est p̄teritū quorū neutrū plus depen
det ex futuro ꝙ reliquū. sicut p3 cuili-
bet intuenti. q̄re ⁊c. K Tertia
ratio principalis fuit ꝯfirmatio p̄cedē-
tiū in qua ꝓbabā ꝙ ista affirmatiua de
preterito sit vera. hec vetula iudicauit
iudiciuʒ fore. ideo hec negatiua de pos
sibili nō est ꝯcedenda. ipsa potest nō iu
dicasse. ⁊c. Dico enī ꝙ hoc solū ꝯceden-
dum est de deo ꝓpter rōneʒ alias tactā
Si autē hoc ꝯcederet de creatura pari
ratione sustineret ꝙ creatura q̄ voluit
a. potest non voluisse a. ⁊ ille q peccauit
potest nō peccasse. ⁊ sic ꝙ preteritū po-
test non fuisse cōtra articulū. parisi. ⁊c.
Ad ista respondet ꝙ istud nō facit con
tra eū. quia ipse nō dixit ꝙ vetula que
iudicauit vltimū iudiciū fore: possit nō
iudicasse vltimū iudiciū fore vt iam ta
ctum est in predicta ratione. ⁊c. Sed ꝯ
istam responsionē preter rationeʒ iā fa
ctam arguo sic. Nam ipse alias ꝯcessit
ꝙ sortes qui vidit aliquid in verbo po
test illud nō vidisse sic deus pōt illđ nō
ostendisse. s3 vidisse aliqd in ꝟbo est ali
quid iudicasse. q̄re. ⁊c. Et hec dicta sūt
cū reuerētia de scđa dubitatiōe. q̄re ⁊c.
Ad tertiā dubitationē alias respondi.
tenēdo partē affirmatiuam sub triplici
propositiōe. Et contra plura dicta mea
multiplr̄ arguit magister Egidi⁹ ī suis
principijs. Sʒ ne oporteat singula re-
petere cū etiā ad plura illoꝝ satis ī alijs
principijs sit responsum. Ideo hic solū
causa breuitatis repetā pauciora. Igitur
inter alia posuit ꝯ me dictus magister
istā ꝓpositionē. ꝙ ista ꝯn̄a nō valet. de⁹
vult aliquē obligari. igitur illū īmedia
te obligat. quā licʒ multiplr̄ ꝓbauerit.
tamē ex tā copioso rationū exercitu so-
luʒ tres eligo fortiores. Prima igitur
fuit ista. q2 stat aliqd a creatura poten-
te obligare p̄cipi ⁊ sic illud nō precipi a
deo igitur ⁊c. ꝯn̄a tenet vt dicit per de-
scriptionē meam de obligari. ⁊ an̄s pro
bat. quia aliter oīs obligatio esset de iu
re diuino quod est falsum. quare ⁊c. Ad
hāc respōdi ꝙ nō stat aliqd a creatura

potẽte obligare precipi precepto iusto
et obligatorio.ꝛ illud non precipi a deo
ideo dicit christus loquẽs ad prelatos
q possunt obligare subditos. Qui vos
audit me audit. et qui vos spernit me
spernit. Luce.10. Contra quam solutio
nem ipse arguit. qꝛ q̃uis ita foret. non
tamen deus immediate p̃cipit.ꝛ sic per
diffinitionem meam de obligari nõ im
mediate obligat. Item apparet sibi ꝙ
vtendo de precepto sicut cuilibet vide=
tur sonare. assumptum, est verum quia
precipere ẽ aliquid modo imperatiuo
subdito dicere. vel demonstrare.modo
hoc est possibile de creatura: et non de
deo. Item tũc omnis volitio esset pre=
ceptum.quod non videtur ꝓprie dictũ.
quis enĩ quolibꝫ creato intellectu igno
rante potest obligari. et tunc sibi nihil
esset preceptuꝫ.igitur.ꝛc. L Sꝫ
hec faciliter ꝛ euidenter refelluntur ex
illo quod dixi in declaratione tertie cõ
clusiõis primi principij scilicꝫ ꝙ isti ter
mini preceptum. prohibitio.consilium
ꝛc.non solum supponũt pro diuine vo=
luntatis extrinseco signo.sed etiaꝫ pro
ipsius actu intrinseco. Unde iste termi
nis p̃ceptum nõ minus ꝓprie supponit
ꝓ actu intrinseco diuine volũtatis quo
precipit aliquid fieri.seu vult aliqd de=
bere fieri q̃ꝫ pro signo extrinseco talis
actus.et sic de alijs ꝛc. Et ita si aliquis
obligatur. deus illum immediate obli=
gat.ꝛ illud quod obligatur immediate
precipit.precepto scilicet sue volunta=
tis intrinseco.id est actu quo vult taleꝫ
obligari seu aliquid debere ab eo fieri.
et per tale preceptum posset creaturaꝫ
obligare absꝫ quocunqꝫ precepto ex=
trinseco siue a deo siue creatura dato.
licet hoc nõ faciat ꝯmuniter sicut alias
dixi ꝛc. declara hec:et pone exemplum
de ꝯcursu cause secũde ꝛc. Secunda
ratio.sua fuit hec que etiã in p̃ma ratio
ne sua aliq̃liter tangebatur. qꝛ nisi sua
ꝓpositio esset vera.sequeref:ꝙ oĩs obli
gatio foret de iure diuino ꝛc. Ad hãc
respõdi.ꝯcedẽdo ꝙ sicut est aliquod ci
uile dominiũ quod non solet dici de iu
re diuino.ita etiam ꝛ aliq̃ obligatio, qꝛ
sm modum loquendi ꝯmunem aliqua
obligatio vel aliquod dominiũ nõ dicif
de iure diuino.qꝛ sit a deo approbante.
Nam sic qõlibet dominiũ esset de iure
diuino.sed ex alia radice hoc dicif. q̃re
ꝛc. Contra quã responsionẽ ip̃e arguit
ꝙ ipse habet ad minus qõ ego ꝯtradi=
co modo loquendi etiã sine ratione co=
gente.ꝛ vltra ꝯcedit mihi ꝙ nõ dicif ob
ligatio diuina qꝛ p̃cise a deo approban=
te.sed qꝛ ab eo obligante vel ab eius le
ge. et illa est propria virtus sermonis.
ex quo quid nominis concessio precedẽ
ti infert quod est aliqua obligatio vł si
bi alia causa quare obligatio aliqua di
catur esse ab aliquo. Sed hec oĩa ne=
go sibi.et ratio pꝫ ex his q̃ dixi in decla
ratione secũde ꝓpositionis tertie ꝯclu=
sionis p̃mi principij vbi distictiões po=
sui de signis diuine voluntatis obliga=
torijs quoꝝ quedaꝫ sunt naturalia seu
naturaliter habita.de quibus apostol⁹
Roma.2. Gentes que legẽ non habent
naturaliter que legis sunt faciunt. ꝛc.
Alia sunt supernaturalia siue superna
turaliter data. sicut esset lex moysi vel
christi. aut alia queuis signa diuine ob
ligationis diuinitus inspirata. De qui=
bus loquif apostolus .2. Petri.1. Spũ
sancto inspirati locuti sũt sancti dei ho
mĩes ꝛc. Dico ergo ꝙ aliqua obligatio
dicitur de iure diuino. non qꝛ sit a deo
approbante vel obligante.quia sic que=
libꝫ esset de iure diuino. sed quia talis
innotescit nobis per signa supnaturali
ter et diuinitus inspirata sicut per scri
pturam legis christi vel Moysi. Et sic
Gracianus distinctione.1.vocat ius di=
uinum qõ in lege.vel in euangelio con=
tinetur. Et sic ptꝫ ꝙ ipse male mihi im
ponit ꝙ ego ꝯ̃dico mõ loquẽdi sine rõ=
ne.q̃re ꝛc. M Tertia rõ fuit.qꝛ
multe sunt iniuste obligatiões ꝛ q̃ sunt
peccata in eẽ obligãtõis.ergo de⁹ illis
minime obligat. Ad hanc respõdi ꝙ ni
hil iniustum seu peccatum est lex obli=
gãs sicut dixi in primo principio. Sed
cõtra hoc ip̃e arguit quia stat ꝙ aliqua
creatura se obliget alicui: et in se obli=
gando peccet. nã stat ipsam se obliga=

re deo prohibente: quo dato illius obli
gatio erit peccatũ: vnde arguif sic. Deus
nullũ obligat obligatiõe q̃ illi foret pec
catũ:sed stat ꝙ aliqua obligatio sit cre=
ature peccatũ:ergo stat esse obligationẽ q̃
deus imediate non obligat. Sed hic di
co ꝙ illa ꝓpositio scꝫ stat creaturam ob
ligare deo ꝓhibente est truncata. Et du
pliciter põt intelligi:qꝛ vel ipse intelli=
git ꝙ creatura põt se obligare ad aliqd
faciendũ deo ꝓhibente ne illud fiat: et
ad istũ sensum faceret ad ꝓpositũ: sed
ego nego.vel intelligit ꝙ põt se obliga
re ad aliqd deo ꝓhibente ne se obliget
ad illud:ꝛ adhuc istud ego nego:quo tñ
ꝯcesso adhuc nullũ sequeref inconueni
ens cõtra me.nã solũ sequeref ꝙ deus
vellet aliquẽ obligari ad aliqd ad qõ il
le seip̃m obligaret obligatiõe q̃ eẽt sibi
peccatũ:ꝛ deus illũ obligaret obligatione
q̃ esset act⁹ intrĩsecus sibi:hoc est p suũ
diuinũ velle obligatoriũ:nec istud videf
impossibile: q̃re ꝛc. Ad alias aũt rõnes
satis arbitror fuisse responsũ. sed mgr̃
meus nihil rñdit ad rõeꝫ quã feci ꝯtra
p̃dictã ꝓpositionẽ: ꝓbãdo ꝙ illa ꝯña sit
bona quã negat:qꝛ si nõ: tũc oppositũꝫ
ꝯñtis staret cũ añte: ꝛ sic staret ꝙ deus
vellet aliqueꝫ obligari: ꝛ tñ illũ imedia
te nõ obligaret:qõ est falsũ: qꝛ sicut nõ
staret ꝙ deus vellet aliqd fieri ꝛ tñ illõ
immediate nõ faceret.aliter enĩ diuina
voluntas nõ esset imediate efficax oĩm
q̃ vellet esse vel fieri. Ita in ꝓposito. q̃re
ꝛc. Et hec cũ reuerentia de tertia ꝛc.

A

q Uenã doctrina hec
noua. Ista questio;moue
tur Marci.1.cap.:quã ali
as in eiusdeꝫ libri princi
pio et similiter in primo sententiarum
exordio p me assumptã ꝓ themate ite=
rũ nũc resumo. Reuerẽdi patres ma
gistri ac dñi carissimi sicut diuinis testi
monijs edocemur. Cũ ex primoꝝ parẽ=
tũ lapsu miserabili per peccatũ humanũꝫ
gen⁹ multas incurrerit miserias ꝛ mul
tiplicia dãna receperit. tñ vt de ceteris
taceam quattuor specialiter incõmoda
ip̃m videre possumus incurrisse. Pri
mo moriendi necessitatẽ ineuitabilem.
Scđo peccandi infirmitatẽ miserabi=
lem. Tertio exulandi egestatẽ lamen=
tabilẽ. Quarto mendicandi paupta
tem despicabilẽ. Peccauit enĩ adam et
hinc factũ est:vt homo qui; manere po=
terat inmortalis stipendia mortis acci
peret. Ecce v ñ hoĩ moriẽdi necessitas.
Peccauit adã ꝛ hinc factũ est vt homo
qui fortis esse poterat infirmus fieret.
Ecce vnde homini peccandi miserabili
tas. Peccauit adã ꝛ hinc factũ est vt hõ
inferni reciperet incolatũ:ꝛ infelici pa=
radisũ cõmercio cõmutaret. Ecce vnde
homĩ exulandi egestas. Peccauit itaqꝫ
adã:ꝛ hinc factũ est vt terra suos spõte
fruct⁹ offerre parata:ꝛ q̃ (vt verbo Vir
gilij vtar) oĩa liberius nullo poscẽte fe
rebat.nũc sterilis laboris vomere in spi
nas ꝛ tribulos secũdef. Ecce vnde hoĩ
mẽdicãdi pauptas. Sic igif proh dolor
hõ prius viuus dotat⁹ vigore postea fa
ctus est mortalis seminis. Hinc est illõ
p vnũ hoiem in hunc mundũ peccatuꝫ
intrauit:ꝛ per peccatũ mors. Ro.5. Ho
mo prius sanus et sine langore postea
factus est debilis ꝛ infirmus. Hinc est il
lud. Miserere mei dñe qñ infirmus sũ
sana animã meam: qꝛ peccaui tibi ps̃.
Homo prius ciuis vallatus honore. po
stea factus est exul ꝛ peregrinus. Hinc
est illud. Heu me:qꝛ incolatus meus ꝓ
longatus est ps̃ .119. Homo p̃us diues
ꝛ sine labore postea fact⁹ est paup ꝛ mẽ
dicus. Hinc est illud. Pauper sũ ego et
in laboribus a iuuẽtute mea. ps̃.87. Ui
detis igif videtis carissimi videtꝭ proh
dolor hoĩs miserabilẽ lapsum. Sed iaꝫ
queso de reparatione lapsi inuestiga=
re non pigeat. Queramus itaqꝫ et dili=
gẽter inquiramus doctrinã illam salu=
brem in qua ptractetur de vita mortui
de salute infirmi.d reditu exulis. de cau
sa pauperis. Queramus igitur inter
doctrinas humanitus adinuẽtas si for
te in eis illa poterit inueniri. Interro=
gemus philosophos ꝛ medicos: politi=
cos et causidicos consulamus. Et pro
culdubio videbimus ipsos non posse

nostre satisfacere q̄stioni. Inueniemꝰ siquidē ꝙ de vita mortui desperāt phisici. de salute infirmi formidāt medici. de reditu exulis silent politici. d̄ causā pauperis tacēt causidici. Ab his itaq̃ prorsus consulo recedendū ⁊ de nostre solutiōe questiōis nihil penitꝰ ingrediendū. hoc quippe nimis arduū ē negociū ⁊ nō nisi altiori expediendum consilio.

Queramus igit̄ dilectissimi queramꝰ inter doctrinas nō humanitꝰ sed diuinitus inspiratas. Et primū ad diuinaz illā sed antiquā doctriuā moysi recurramus. Sane inueniemꝰ eā cōtra p̄missa hoīs incōmoda salubria promittere remedia. ꝓmittit eñ mortuis adiutoriū. viuificabit nos inq̄t post duos dies ⁊ in tertia die suscitabit nos viuemꝰ in conspectu eiꝰ Osee.6. Promittit infirmis sanatoriū. Sanabo inquit cōtritiones eoꝝ ⁊ diligaz eos spontanee. Osee 14. Promittit exulibꝰ refugium. Educam inquit oues meas de oībus pplis ⁊ congregabo eas de vniuersis terris. ⁊ inducaz eas in terrā suam. Ezech.34. Promittit deniq̃ pauperibꝰ subsidiuz Liberabit inquit dn̄s pauperē a potente ⁊ pauperem cui non erat adiutor. Ps 71. Promittit ergo antiq̄ doctrīa moysi sꝫ nō ꝑficit q̄ ꝓmittit. ⁊ si ad eas ꝑficit nō tñ efficit nec ea sufficit adiplere. Quī vt docet apl's lex illa moysi neminē ad ꝑfectuz adduxit. Iusticie aūt dei per fidem iesu xp̄i in oīs ⁊ super oīs qui credunt in euz. Heb.7. Ideo dimissa antiqua doctrina moysi ad nouā xp̄i doctrinam veniamus. Recurramꝰ igit̄ carissimi ad nouā doctrinā christi ⁊ certe inueniemus eam p̄dicta remedia non solū ꝓmittere sed perficere. nō soluz ꝓferre, sꝫ offerre. Nam huiꝰ doctrine noue summꝰ doctor ⁊ magister xp̄s tanq̄ immēsus deus mortuos suscitat. tanq̄ medicus pius īfirmos visitat. tanq̄ cōductor rectus exules reuocat. tanq̄ defensor equꝰ paupes ꝯuocat. Audiamꝰ itaq̃ hunc doctorē ac magistrum noue legis euangelice de vita mortui. de salute infirmi. de reditu exulis. de causa pauperis docentem salubriter ac fideliter informantem. Non desperet inquit mortuus in exitu suo. Ego suz immensus deus mortuos suscitans. Ego inquit suz resurrectio ⁊ vita. qui credit in me etiā si mortuus fuerit viuet. Jo. 11. Non trepidet infirmꝰ in morbo suo Ego sum medicus pius visitans infirmos. Ego inquit missus sum sanare cōtritos corde Lu.4. Non formidet exul aut peregrinus in via sua. Ego suz conductor rectus exules reuocans. Ego inquit sum via ⁊ nemo venit ad patrem nisi per me. Joh.14. Non hesitet pauper aut medicus in sua causa. Ego suz defensor equus pauperes conuocans. Ego inq̄t missus sum euāgelizare pauperibus. Lu.4. Hec sunt ergo dilectissimi hec sunt que xp̄us in doctrina sua noua in lege euangelica predicat ⁊ docet. que si homo diligēter consideret sane in admirationē rapitur ⁊ in admiratiue questionis cogitur prorūpere verba dicens. Que nā doctrina hec noua. Que fuit questio vestris ꝓposita reuerentijs a p̄ncipio.

B Ad quam quidē questionez sicut alias dicebatur magister sententiarū in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici cōclusione respondet. Prima est ꝙ hec est doctrina per quā summa dei misteria secretius reuelantur in p̄mo. Secūda est ꝙ hec est doctrina per quā noua mundi vestigia subtiliꝰ declarantur in secundo. Tertia est ꝙ hec est doctrina per quā mira verbi cōmertia sublimiꝰ reserant̄ in tertio. Quarta est ꝙ hec ē doctrina ꝑ quā pia lapsi remedia suauius ꝓpinantur in quarto. Per ipsam nāq̃ reuelātur secretiꝰ velata misteria summe trinitatis quo ad primuz. Per ipsam declarant̄ subtilius creata vestigia noue entitatis quo ad secūdū. Per ipsam reseruant̄ sublimiꝰ sacrata commercia mire charitatis quo ad tertiuz. Per ipsam ꝓpinant̄ suauius oblata remedia pie sanitatis quo ad quartum. Nā in hoc quadripartito sententiaruz libro tractat magister quadruplex doctrine xp̄i noue ⁊ euāgelice legis archanū euangeliste Johanni diuinitꝰ inspiratum. Primum est. in principio erat verbū ⁊ verbū erat apud deum ⁊ deus erat verbuz. qd̄ est vere trinitatis summū misteriū. in primo libro. Secundū est ꝙ oīa per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū vestigiuz in secundo libro. Tertiū est ꝙ verbū caro factū est qd̄ est diuine charitatꝭ mirū cōmerciū. in tertio libro. Quartum est ꝙ habitauit in nobis. ⁊ vidimus gloriaz eiꝰ. qd̄ est humane sanitatis piū remediū in q̄rto libro. Sic igitur per hanc doctrinā altius erigit̄ humanꝰ ꝓspectꝰ quo ad p̄mū. Dulciꝰ instruit̄ hūanꝰ aspectꝰ quo ad secūdum. Rectius dirigit̄ humanꝰ ꝓfectus quo ad tertiū. Mitius corrigit̄ humanus defectꝰ quo ad quartū. Naz in hoc sniarum libro correspondenter ad premissa. Ad erigendū ꝓspectū hoīs agit de cognitione dei perfecti luminis in p̄mo. Ad instruendū aspectuz hoīs agit de creatione mundi perfecti germinis in secundo. Ad dirigendū ꝓfectū hoīs agit de cōmunione verbi effecti numinis in tertio. Ad corrigendū defectum hoīs agit de curatione lapsi infecti seminis in quarto. Hec sunt igit̄ q̄ttuor conclusiones ad ꝓpositam questionem responsales quas magister sniaꝝ ꝑtractat. De quarū quarta nūc solū dicēdū est. expeditis alijs suis locis. Quarta igitur conclusio est huic q̄rto libro sententiaꝝ correspondēs ꝙ hec est doctrina ꝑ quā pia lapsi remedia suauiꝰ propinant̄. Per eam nāq̃ ꝓpinant̄ suauiꝰ oblata remedia pie sanitatis. Nam in hoc quarto sniaꝝ libro tractat magr̄ illud doctrine xp̄i noue ⁊ euāgelice legis archanū euāgeliste iohanni diuinitus inspiratum. Jo.1. Habitauit in nobis ⁊ vidimus gloriā eiꝰ. qd̄ est humane sanitatis pium remediū. Ubi q̄so videte carissimi circa remedium pie sanitatis q̄ttuor suauiꝰ ꝓpinari. Primū est diuina benignitas que habitauit in nobis scꝫ per gratiā. Secūdū est curata infirmitas que erat in nobis scꝫ ꝑ culpā. Tertiū est restaurata sanitas quia vidimus qui p̄mo ceci eramus. Quartū est collata felicitas qr vidimꝰ gloriā eius quaz desideramus. Hec est eñ huius quarti libri sniarum principalis materia ⁊ sententia generalis. Sic igit̄ per hanc doctrinā mitiꝰ corrigitur humanꝰ defectꝰ Nā magister in hoc quarto ad corrigēduz defectū hoīs agit de curatōe lapsi infecti seminis. ostendēs q̄ntum ebetudo ꝑmittit hūana qualiter manꝰ benignissima creatoris ꝓ ipsiꝰ curatiōe hominis īfecti seminaliter. corrupti actualiter ꝑcussi spūaliter. lesi corꝑalit̄. lapsi culpabiliter. ac dānabiliter vulnerati. pias sacramentoꝝ exhibuit medicinas Hec est itaq̃ quarte conclusionis snia. Hec est huiꝰ quarti libri sniaꝝ doctrina per quā humani corrigunt̄ defectus tā originalis q̄ actualis peccati. per quaz infirmitates curant̄ humane taz culpabiles q̄ ꝑenales. vt tādē homo oī prorsus infirmitate semota. perfectā eterne glorie recipiat sanitatē. Ad quā nos ꝑuenire concedat qui sine fine viuit ⁊ regnat.

E Iuxta thema collationis in p̄mo p̄ncipio meo talez formaui titulū questionis. vtrū doctrina xp̄i noua sit lex ꝑfectissima. Et quia ꝑfectio legis xp̄i ex quattuor specialiter pōt declarari. Prio ex ꝑfectiōe p̄ceptoꝝ q̄ ab ipsa iubent̄. Scd̄o ex perfectiōe credendoꝝ q̄ in ipsa docent̄. Tertio ex perfectiōe meritoꝝ q̄ sub ipsa habent̄. Quarto ex perfectione p̄mioꝝ que ex ipsa debentur. Ideo iuxta hec quattuor pūcta titulus ꝓposite questionis diuisus fuit in quattuor partiales titulos circa q̄ttuor libros sniarū ꝑtractandos. Primꝰ erat. vtrū lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. Secundus erat vtruz lex xp̄i sit in credendis certissima. Tertiꝰ erat vtrū lex xp̄i sit in meritis gratissima. Quartus erat vtrū lex xp̄i sit in p̄mijs iustissima. Uñ sub his q̄ttuor titulis in q̄ttuor libri sniaꝝ p̄ncipijs q̄ttuor difficultates ꝓposui pertractare. Prima erat de legis xp̄i ⁊ diuine volūtatis recta cōformitate. Secūda erat de legis xp̄i ⁊ sue veritatꝭ certa ꝓbabilitate. Tertia erat de legis christi meritoria credulitate. Quarta erat de legis xp̄i premiatoria

equalitate. Expeditis igitur duob⁹ pri
mis titulis in alijs principijs ⁊ reseruā
to tertio. restat nunc expedire quartū

Queritur igitur vtrū lex x̄pi sit in ꝑ
mijs iustissima. Et arguit̄ p̄mo ꝙ non.
quia illa lex non est in p̄mijs iustissima
q̄ tribuit malis maius suppliciū ꝗ̃ bo
nis p̄miū. ſʒ lex x̄pi est hm̄oi. igitur ⁊c̄.
Maior patet. q̄ꝛ lex iustissima debet eē
mitior pronior ad p̄mia ꝗ̃ ad supplicia
Sed minor ꝓbatur. q̄ꝛ lex x̄pi tribuit
malis suppliciū qđ est maius malū ꝗ̃ p̄
miū beatificū sit bonum. qđ declaro sic
quia ſm legē x̄pi duplex est pena malo
rū. ſcʒ pena dāni ⁊ pena sensus. Unde
x̄ps Matth. 25. Discedite a me maledi
cti in ignem eternum. Secundo tangi
tur pena sensus que est afflictio īferna
lis tormenti. cum dicitur in ignem eter
num. sed sola pena damni siue priua
tio premij beatifici est tam mala ꝗ̃ bo
num est ipsum premium beatificum.
quia malicia alicuius priuationis non
pōt mēsurari nisi ex quātitate boni qđ
ipsa priuat. ⁊ ꝑ ꝯn̄s vtraqʒ pena simul
est maius malū ꝗ̃ premiū beatificū sit
bonū. quare ⁊c̄. In oppositū arguitur.
quia iustissimi legislatoris debʒ esse lex
in penis ⁊ p̄mijs iustissima. ſʒ x̄pus fuit
ꝑfectissimus legislator ⁊ omniū legisla
torum iustissimus. Nam ſm apostolum
lex Moysi neminem ad perfectionem
iusticie adduxit. Justicia autem dei per
fidem Jhesu christi in omnes et super
omnes qui credunt in eum ad Hebre.
7. Igitur ⁊c̄. D In ista questio
ne erunt duo articuli. Primus erit res
ponsiuus. secundus erit collatiuus. In
primo declarabo tres conclusiones. in
secundo mouebo tres dubitationes.

Quantum igitur ad primum articu
lum respondeo breuiter ad quesitum
tenendo simpliciter partem affirmati
uam questiōis. pro qua ad presens suf
ficit ratio post oppositum. sed pro solu
tiōe rōnis ante oppositū pono aliquas
ꝓpositiones. Unū circa materiam ipsius
p̄mitto breuiter tres ꝯclusiones. Pri
ma ꝙ est tota pena dānati siue punitio
ꝓ actu demeritorio mortali nō est ma
ius malū ꝗ̃ sit bonum totū premium
beatificū alicuius saluati ꝓ actu meri
torio equali. Ista conclusio patet ex iu
sticia legis christi. qui cum sit mitis in
penis ⁊ in premijs liberalis non debet
esse abundantior in seueritate penarū
ꝗ̃ in suauitatem premiorū. igitur ⁊c̄.

Secunda conclusio est ꝙ nulla pe
na contracta siue deordinatio culpe vel
peccati est maius malū ꝗ̃ sit bonū totū
p̄miū beatificum pro actu meritorio si
bi correspondente seu proportionabili
Ista conclusio patʒ ex prima q̄ꝛ oīs ta
lis culpa vel peccatū seu deordiātio cul
pabilis est partialis pena ipsi⁹ dānati
seu peccantis. iuxta illud vulgatū ver
bū ex libro ꝯfessionū Augustini. Jussi
sti dn̄e ⁊ ita factū est vt pena sit suipsi⁹
oīs inordinatus anim⁹ ⁊c̄. Tertia cō
clusio est ꝙ sola pena damni siue priua
tio p̄mij beatifici non est tam maluʒ ꝗ̃
bonū est totū p̄miū beatificuʒ correspō
dens ei. Ista conclusio patʒ ex prima si
cut ⁊ precedēs. Sed tunc quādo argui
tur oppositū per hoc ꝙ malicia alicui⁹
ꝑuationis non pōt mēsurari nisi ex q̄ti
tate boni qđ ipsa priuat. pro quo videt̄
facere Ancelm⁹. 2. Cur deus homo. c.
14. dicens. ꝙ oīe bonū tam bonuʒ est
ꝗ̃ mala est eius corruptio. Pro isto di
co aliquas ꝓpositiones. Unū p̄mo dico
ꝙ licet quātitas boni ꝑuati sit potissi
ma mēsura malicie ꝑuationis talis bo
ni. tn̄ nō sequitur ꝙ ꝗ̃ bonū est illud tā
mala sit eius priuatio. ⁊ hoc si ly tantū
⁊ quantū notent equalitatem. Secun
do dico ꝙ illud est verū si ly tātū ⁊ quā
tum notent ꝓportionē. ita ꝙ ꝓportiona
biliter ⁊ ceteris parib⁹ omissio seu pri
uatio maioris boni quando deberet ha
beri est prior omissione seu priuatione
minoris boni. Exemplū. ꝑfectior intel
lectus ceteris parib⁹ pōt habere imp
fectiorē intellectionē respectu eiusdem
obiecti. Et cōmuniter ex quantitate ef
fectuum precedentiū ex causis suis ſm
vltimum potentie mensuratur quanti
tas virtutis in causis tamen non oportet
tet effectum equari sue cause. similiter
priuatio boni actus meritorij quando
quis non tenetur ad illū. ⁊ tamen mul
tum meretur in habendo ipsum nullo

modo est culpabiliter mala. ergo a for
tiori huius ꝑuatio potest esse modicum
mala. licet positio omissi esset valde bo
na ⁊ meritoria. Tertio dico ad aucto
ritatem Ancelmi ꝙ ipse non loquit̄ de
pura priuatione boni. sed de ei⁹ corrup
tione. Generatio autem ⁊ corruptio sūt
contraria. ⁊ nō solum priuatiue opposi
ta modo de contrarijs bene concedo as
sumptuʒ. sed nō de priuatiue oppositis
Uerbi gratia. dico ꝙ cecitas nō est ita
mala sicut visus est bonus. imo si visus
haberet contrariuʒ illud esset peius ꝗ̃
cecitas. ⁊ tamen nō esset peius ꝗ̃ visus
esset bon⁹. Similiter pura priuatio de
lectationis nō est ita mala. sicut illa de
lectatio est bona. sed tristicia ei contra
ria ⁊ equalis in gradu esset tam mala ⁊
illa est magis mala ꝗ̃ pura ꝑuatio. Sic
etiam non diligere deū quādo quis ad
hoc tenetur nō est ita malum sicut dili
gere deum est bonū. sed odire deum est
maius malum ꝗ̃ diligere deū sit bonū.
aliter nullus possʒ ita bene facere sicut
alius male. quare ⁊c̄. Quarto dico ꝙ
licet pura priuatio sit ꝓprie tāta ⁊ quā
ta. tamen cōmuniter loquendo est tan
ta in omissione debiti quāta est positio
omissi. Et hoc nihil aliud est dicere nisi
ꝙ tantum bonū deberet fieri ⁊ nihil ei⁹
fit. sed ex hoc non sequitur ꝙ ergo tam
mala sit vel tam grauis culpa ꝗ̃ bonuʒ
esset vel meritoriuʒ illud qđ omittitur.
Sic ergo est in ꝓposito. quare ⁊c̄. Et li
cet circa istam materiaʒ multa possent
dici. ⁊ ex dictis multa inferri. tamen ꝓ
nunc breuiter transeo. Et hec de primo
articulo. E Quantū ad secūdū
articulum ad habendum collationē cū
aliquib⁹ re. ma. meis mouebo tres du
bitationes. Prima erit. vtrum volun
tas diuina sit diuio intellectui ratio cō
gnoscendi seu essendi respectu alicui⁹
veri. Secunda vtrum voluntas diuia
sit vel possit esse creato intellectui cau
sa infallibilis iudicij respectu contingē
tis futuri. Tertia erit vtrum volūtas
diuina sit creature rationali prima lex
siue regula obligandi respectu cuiusli
bet ab ea debiti fieri. Ad primam du
bitationem respondet magister Gui.
tenendo partem affirmatiuaʒ. vnde in
primo principio posuit istud correlariū
ꝙ ꝗ̃uis diuinus intellect⁹ assentiat̄ ꝙ
antix̄ps erit precise ꝓpter determinatio
nem voluntatis. tamen hoc non potest
competere intellectib⁹ creatis. Primā
partem ꝓbat. quia per determinationē
diuine voluntatis aliquid ponit̄ in esse
futuri. igitur per illā habet cognosci eē
futuriʒ a diuino intellectu. ⁊ sic in hac
parte cōcedit ꝙ diuine volūtatis deter
minatio est ratio cognoscendi intelle
ctui diuino. Secūdā partē ꝓbat. q̄ꝛ in
tellectui creato voluntas non potest eē
assentiendi alicui vero. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec eius
determinatio ⁊c̄. Sed ꝯtra istam respō
sionē arguebam in p̄mo principio meo
⁊ primo cōtra primā partē que est dire
cte responsiua ad predictam dubitatio
nem posui tunc triplicē ꝓpositionem.

Prima erat ꝙ sicut diuine voluntati
nihil est causa essendi sic diuino intelle
ctui nihil ē causa siue causalis ratio co
gnoscendi. patet quia cuʒ in deo sit idē
penitus ⁊ omnino esse velle ⁊ intellige
re. sicut nihil ē sibi causa. siue causalis
ratio essendi. sic nec volendi aut intelli
gendi. Secūda fuit ꝙ sicut diuina vo
luntas nullaʒ habet rationē ꝓpter quā
determinetur vt velit. sic diuinus intel
lectus propter diuine voluntatis deter
minationem nō assentit ꝙ antichristus
erit. Prima pars patet ex dictis. Secū
da pars sequit̄ ex prima ꝑ sile. Scđo
ꝓbatur. q̄ꝛ aliter sequitur ꝙ diuine vo
luntatis determinatio esset intellectui
diuino causalis ratio assentiendi ꝙ an
tichristus erit. falsitas consequētis pa
tet ex dictis. Sed consequentia tenet
quia ista dictio propter dicit habitudi
nem causalem vt clarum est ⁊c̄. Ter
tio probatur. quia aliter sequitur ꝙ ista
propositio causalis esset vera. quia di
uina voluntas vult ꝙ antichristus erit
diuinus intellectus assentit ꝙ antix̄ps
erit. ꝯn̄a patet. sed falsitas consequen
tis patebit. Unde pro isto ⁊ cōtra p̄di
ctum fuit hec tertia ꝓpositio. Causalis
cuius ꝯn̄s significat tanꝗ̃ significatuʒ

totale deum velle:aut intelligere est ve
ra ppie: ptz. qꝛ ad veritatẽ ppositiõis
ppie causalis reqritur ꝙ ita esse sicut
significat ꝑ añcedens sit causa quare
ita est sicut significat per ꝯñs:modo sic
nõ põt esse in pposito ꝛc̃. vt ptz ex dictis
Ex his ergo patet ꝙ ratio dicti magr̃i
nõ valet qñ ipe dicit ꝙ per determinati
onẽ diuine voluntatis ꝛc̃. igit̃ ꝑ cã ꝛc̃.
Unde nego añs ꝯñam ⁊ ꝯñs ad intelle
ctũ quẽ intendit iste mgr̃. Dixi ergo pri
mo ꝙ añs de virtute sermõis est falsuz
qꝛ ista ratio esse futuri ꝓ nullo suppo-
nit plusq̈ ista eẽ nihili vel chymere vel
hircoceruí. ideo ꝑ nullaz cãm ponit̃ ali
quid in esse futuri. Secũdo dixi ꝙ an
tecedẽs est falsuz ad sensũ quẽ intẽdit
iste magister. Intelligit eñ ꝙ determi-
natio diuine voluntatis est causa ꝙ ali
quid est futurum:sed ostendi ꝙ hoc est
falsum ꝛc̃. Tertio dixi ꝙ supposito ꝙ
illud antecedẽs esset verũ ad ꝑdictum
sensum. tñ ꝯña non valet intelligendo
ꝯñs ad sensum quem intendit iste ma-
gister:quare ꝛc̃. Sz ad hoc breuiter re-
spondet dicendo ꝙ ego laboro secuz in
equiuoco.pro quo ꝑmittit ꝙ ista dictio
ppter non semꝑ denotat causalitatem
proprie dictã vnius rei ad aliam. vt cũ
dicitur ꝙ corpus aĩatuz est aĩal:qꝛ sen-
sitiuum. Et cum dicit doctores ꝙ pro-
pter immẽsitatẽ ⁊ illimitationẽ diuine
nature siue ratiõe huius illimitatiõis
oritur deum esse personaliter trinũ. nõ
ꝙ ibi sit aliqua causalis ratio seu realis
deriuatio vnius realitatis ab alia. Sed
quicqd sit de istis exemplis: qꝛ primuz
est falsum ⁊ secundũ est dubiũ: tamẽ cõ
cordo secũ in illo dicto preambulo ꝛc̃.
F Secũdo dicit ꝙ illa dictio pro
pter qñq3 denotat illationem vnius ex
alio cum cõnotatione cuiusdã prestan-
tie vel prioritatis:fm nostrũ modũ con
siderãdi. vt cũ queritur ppter quid res
aliqua est talis vel que est ratio essendi
eam talem:non eñ queritur ibi que sit
causa realis que facit eam essentialiter
talem. Et quicqd etiã sit de isto exem-
plo concordo tñ secũ in isto dicto. Ter
tio applicando predicta ad propositum

dixit ꝙ quia non seqtur diuina natura
est immensa vel omnipotens. igitur ipa
est assensus ꝙ a erit: sed bene sequitur
est volitio ꝙ a. erit. igit̃ scit ꝙ a. erit et
esse libere volitiuũ dicit magis ꝑfectio-
nem simpliciter q̈ esse intellectiuuz: vt
dicunt multi:qꝛ ad ipsum ordinat̃ esse
intellectiuũ tanq̈ deseruiẽs. ideo natu-
ra diuina est assensus ꝙ a erit. eo ꝙ ipsa
est volitio ꝙ a erit. Sed quicquid sit de
antecedente ostendã ꝙ illud nõ sufficit
ad veritatez illius causalis. Quarto
iuxta predicta ponit talẽ ppositionem
q̈ respectu cuiuslibet denoĩationis vel
predicati nõ generalissimi est aliqḋ pre
dicatũ causale fm modum loquẽdi me
thaphisicũ vel logicũ assignare. ptz: qꝛ
cuilibet tali correspondet aliqḋ genus
et differẽtia sine qbus illḋ ꝯplete ꝯcipi
non potest. et ad talẽ intellectũ diuina
volitio ꝙ a. erit est ratio intellectui di-
uino assentiẽdi ꝙ a. erit:qꝛ ly volitio re
spectu a. est denominatio nõ generalis-
sima. igitur ꝛc̃. Et qꝛ oẽs rationes mee
contra primã partẽ correlarij ꝓcedunt
vt dicit de causalitate alia a predicta:
quã nullus poneret inter intellectũ di-
uinum ⁊ voluntatẽ eius. ideo non opor
tet dicere ad eas ꝛc̃. G Sed quic
quid sit de predicta ppositione et eius
ꝓbatione que nõ videtur mihi vera cũ
non quodlibet predicatũ nõ generalis-
simũ ⁊ maxime tale predicatum intelle
ctus diuinus vel voluntas diuina habe
at genus ⁊ differentiã ꝓprie dictam. ex
eo ꝙ differentia talis semꝑ supponit ꝓ
aliquo ꝯposito cõnotando aliquã eius
ptẽ essentialẽ. ideo eñ differẽtia ꝑdicat̃
in quale fm verã logicã et methaphisi-
cã. tñ nõ stando in hoc ostẽdo ꝙ iste mo
dus respõdẽdi nõ sufficiat. Primo sic
qꝛ dictus magister ꝓbabat primã ptez
correlarij sui ꝑ hoc qꝛ per determinatio-
nem diuine volũtatis aliqd ponitur in
esse futuri. igit̃ ꝑ illã habet cognosci eẽ
futurũ a diuino intellectu:sed in ante-
cedente ly ppter non solum dicit prio-
ritatem fm modum nostrum cõcipien-
di vel cognoscendi: sed aliam causali-
tatem. igitur et in consequente eodem

modo debet capi ꝛc̃. Secundo confir
matur. quia in materia de qua loqmur
sicut cum dicit̃. deus intelligit ꝑ ideas
vel quãdo iste magister dicit ꝙ diuin⁹
intellect⁹ assentit ꝙ a. erit ppter deter
minationẽ voluntatis. li per vel li pro
pter non põt capi nisi altero istoꝝ mo-
doꝝ scz vel ꝓut notat circũstantiã cau
se motiue seu effectiue. sicut cũ dicim⁹
ꝙ anima intelligit per habitũ vel circũ
stantiã potentie intellectiue. sicut cum
dicimus ꝙ homo intelligit per intelle-
ctum. vel ꝓut dicit circũstantiã forma-
lis noticie. sicut cũ dicimus ꝙ homo in
telligit ꝑ suã cognitionẽ. vel ꝓut notat
circũstantiã obiecti mediantis sicut cũ
dicimus ꝙ homo intelligit deuz in via
per quendã conceptũ sibi ꝓprium. vel
ꝓut notat circũstantiã obiecti imedia-
te trinitatis. sicut cũ dicim⁹ ꝙ homo vi
debit deũ in patria per suã essentiã. sz
nullo predictoꝝ modoꝝ põt intelligi il
lud dictũ vt potest faciliter ostendi in-
ductiue. Igit̃ illud nõ est verũ nisi val-
de improprie. Tertio sic. quia nõ suf-
ficit dicere ꝙ li per vl̃ li ppter notet ibi
illã proprietatez conclusiue siue nostri
modi intelligendi. Tum qꝛ istud vide-
retur improprie dici. tuz qꝛ talis modus
cõcipiendi essz fictus nisi sibi correspõ
deret aliqua prioritas ex parte rei. qḋ
nõ põt dici. cũ inter intellectũ ⁊ volun-
tatẽ dei nulla possit prioritas seu q̈uis
distinctio ex parte rei assignari. Igitur
nõ est verũ ꝙ sua volitio sit ratio assen
tiendi intellectui diuino plusq̈ ecõuer
so. Quarto sic:aliquid esse rationem
quare aliqd ꝯuenit alteri nõ põt intel-
ligi nisi dupliciter. scz vel qꝛ primo cõ-
uenit illi ⁊ ideo cõuenit alteri. sicut aĩa
est ratio ꝙ homo est susceptibilis disci
pline. qꝛ hoc ꝑmo ꝯuenit aĩe. ⁊ ideo cõ-
uenit homini. vel qꝛ nõ conuenit sibi ꝑ-
mo. ipm tñ necessario exigit̃ ad hoc ꝙ
ꝯueniat illi. ⁊ hoc potest esse dupliciter
vel quia ipsum est causa illius qḋ con-
uenit alteri sicut aĩa est ratio quare hõ
mouet̃ nõ qꝛ ꝑmo moueat̃. sz qꝛ est cã
motus sui vel qꝛ est aliqḋ importatuz
ꝑ illud qḋ conuenit illi. siue de illo ꝑdi

catur. sicut taz forma q̈ materia est rõ
quare cõpositum est corruptibile. qꝛ ꝑ
hoc ꝑdicatũ corruptibile tam materia
q̈ forma importat̃. vt patet ex qd nõis
sed duob⁹ primis modis nõ põt intelli
gi determinationẽ voluntatis dei esse
sibi rationẽ essendi vt clare patet. Nec
etiã tertio mõ qḋ ptz sic. qꝛ illo mõ nũ
q̈. a. est rõ ꝙ. b. conueniat ipsi. c. nisi in
ter. a. b. ⁊. c. sit aliqua distinctio qḋ non
est in pposito. nisi forte dicat iste magr̃
sicut scotus ꝙ ibi est distinctio formalis
⁊ ꝙ determinatio volũtatis est ipi deo
ratio assentiendi alicui ꝯtingenti vero
per hunc modũ scz. qꝛ diuinus intelle-
ctus in ꝑmo instãti offert volũtati sim-
plicia illius complexi quoꝝ vnio est cõ
tinens in re aut si offert cõplexionẽ of-
fert eam tanq̈ neutraz sibi ⁊ in secũdo
instanti voluntas eligẽs vnã partẽ scz
cõiunctionẽ illoꝝ facit illud determia-
te esse veruz. ⁊ sic est intellectui diuino
rõ cognoscendi illud veruz ꝛc̃. Sed qꝛ
istuz modũ nondũ ponit iste magister.
iõ nõ arguo ꝯtra hoc. sed ex ꝑdictis in-
fero ꝙ su⁹ modus dicẽdi nõ sufficit ni-
si ꝯcurrat in hoc. q̈re ꝛc̃. Verũ est qḋ
ꝯtra scḋam partẽ correlarij sui argue-
bã ꝙ illa nõ sit vera vel saltẽ nõ sit cõ-
cedenda sed dubitãda. Et arguebã sic
de⁹ põt facere aliquẽ intellectũ creatũ
talis ꝯditionis ꝙ ex determiatione vo
luntatis sufficiet assentire qbuscũq3 ve
ris sibi ppositis. igit̃ sic assentire põt cõ
petere intellectib⁹ creatis. ꝯña est eui-
dẽs ⁊ añs est sibi dubiũ. qꝛ nõ apparet
ꝙ talẽ intellectũ a deo fieri implicet cõ
tradictionẽ. ⁊ si dicat ꝙ sic. ostendat ra
tionẽ. Igit̃ ꝯñs nõ est ab eo neganduz
ꝛc̃. Ad hoc rñdet negando assumptũ
qꝛ impossibile est esse aliquã creabilez
rõnalem creaturã volitiuã de qua non
possit simul stare ꝙ eẽt volitio ꝙ. a. erit
⁊ tñ ꝙ. a. nõ erit. Igit̃ nulli⁹ talis voli
tio põt esse sibi rõ infallibilis sciẽdi ꝙ
a. erit quẽadmodũ est in deo. ⁊ sic añs
nõ est dubiũ sicut dixi. sed implicat cõ-
tradictõez. nec oppositũ ꝓbaui. q̈re ꝛc̃.
Sed hec rñsio nõ sufficit imo variat a
pposito. qꝛ tũc ipse nihil dixit de rõne

infallibili sciendi.sed precise posuit in
suo correlario ꝙ in intellectu creato vo
luntas seu volūtatis determinatio nō
pōt esse ratio assentiēdi alicuivero.hoc
aūt de facto est falsuȝ.quia sepe huius
determinatio est cā efficiens.⁊ si nō to
talis tamen partialis assensus seu cre-
dulitatis.sicut ptȝ de assensu fidei per
experientiaȝ ⁊ per sanctoꝝ doctrinam.
Aliter eñ quid sibi vult illud dictū cō
mune Augustini ⁊ alia similia.Cetera
pōt homo nolens.credere aūt non nisi
volēs.Igitur sequit̃ ꝙ nō ita ꝓprie po
test dici determinationē voluntatis eē
rationē assentiēdi intellectui diuino si-
cut intellectui creato.cum nō sit illi sic̃
isti causalis ratio.Quare ⁊c̃.Et hec de
prima dubitatione dicta sint cōtra istū
reuerendum magistrū ⁊c̃. Ad scdam
dubitationē respondet magister.R. te
nēdo partē affirmatiuā. Unde in pmo
principio posuit istam cōclusionē. ꝙ re
spectu futuri contingētis a deo potest
humano itellectui noticia creata infal-
libilis ↄmunicari. Quā prob:t.qꝛ hoc
fieri non implicat contradictionē.Igit̃
⁊c̃.imo videtur consonū dicere ꝙ taleȝ
habuerit xp̄s ⁊ ꝙ quelibet ꝓphetia sit
talis noticia. H Sed cōtra istā
respōsionē posui in pmo principio pro
babiliter triplicem ꝓpositionē. Pria
est ꝙ solus diuinus intellect⁹ respectu
veri de futuro cōtingenti pōt esse noti
cia infallibilis iudicij.Et pma pars af-
firmatiua huius exclusiue satis patet.
Sed pars negatiua contra eū ꝓbatur
sic.qꝛ ad hoc ꝙ aliqua noticia sit infal-
libilis requirit̃ ꝙ non possit esse falsa.
sed oīs noticia creata iudiciaria respe
ctu veri de futuro contingenti pōt esse
falsa.igitur ⁊c̃.Consequētia patet ⁊ an
tecedēs quo ad primā partē per quid
noīs.sed quo ad secundā ꝓbatur.quia
omē verū de futuro contingenti pōt eē
falsum.ergo omnis noticia creata qua
tale iudicatur esseverū potest esse falsa
ↄn̄s patet.⁊ ↄn̄a tenet quia non stat ꝙ
noticia aliqua sit iudiciū falsi ⁊ non sit
falsa. Ad istam rationē respondet cō-
cedendo maiorem.⁊ dicit ꝙ minor pōt
esse falsa ⁊ per ↄn̄s eam negat.quia cū
ipsa sit de possibili si sit vera est neces-
saria.⁊ per ↄn̄s nō potest esse falsa. Et
tunc ad ꝓbationem meaȝ quādo dico.
omne verū de futuro ⁊c̃. concedit ante
cedens.⁊ quādo infero.ergo omnis no
ticia creata ⁊c̃.negat ↄn̄aȝ.⁊ dicit ꝙ in-
stantia est de noticia diuina.Et cū dico
ꝙ non stat ꝙ aliqua noticia sit iudiciū
falsi ⁊c̃.concedit de noticia qua assenti
tur falso.⁊ sic negat meam primā ꝓpo-
sitionem. Sed ista responsio nō valet.
Tum primo.quia instantia quam facit
ad consequentiam meam de noticia di
uina non est ad propositūȝ.quia in con
sequente ponitur noticia creata vt ex-
cludatur noticia diuina.Tum secūdo.
quia responsio sua ad probationē con-
sequentie non sufficit. quia certum est
ꝙ nō stat ꝙ aliqua noticia sit iudiciuȝ
falsi qn ip̄a assentiat̃ falso ⁊ ꝑ ↄsequēs
qn sit falsa etiam fm eum. quare ⁊c̃.
I Secunda ꝓpositio fuit ꝙ sol⁹ di
uinus intellectus aliquid potest nō iu
dicasse qđ iudicauit fore.⁊ primo pars
affirmatiua exclusiue patet.qꝛ de⁹ iu-
dicauit ab eterno antixp̄m fore.⁊ tamē
pōt hoc nunꝙ iudicasse sicut possibile
est antixp̄m non fore.Sed pars nega-
tiua exclusiue.s.ꝙ hoc non ↄueniat ali
cui intellectui nisi diuino.negatur ab eo
Unde in secūdo correlario predicte cō
clusionis ponit.ꝙ fidelis qui ex fide in
fusa iudicauit vltimū iudiciū fore pōt
hoc non iudicasse.qđ probat quia cum
hoc ꝙ iudicauerit ⁊c̃.potest vltimū iu-
dicium non fore.⁊ si non erit.ergo ex fi
de infusa false iudicauit.qđ non est di-
cendū.cum fidei nō subsit falsum: aut
dabitur correlariuȝ suum esse verū ⁊c̃.
Sed ↄtra hoc arguebā sic.quia de nul
lo intellectu qui iudicauit antixp̄m vel
iudiciuȝ fore.concedendū est ꝙ potest
hoc nō iudicasse nisi de illo de quo ista
consequentia est bona.Iste intellectus
sic iudicauit ergo sic erit.sed de solo in
tellectu diuino ⁊ de nullo alio ista con-
sequentia est bona. vt patet .igitur ⁊c̃.
Ad istam rationeȝ respondet. ⁊ primo
dicit.ꝙ ista ꝓpositio nō facit contra cor

relarium suuȝ. quia posuit illud sic.ve
tula que ex fide infusa iudicauit vlti-
mū iudiciuȝ fore potest ex ea non sic iu
dicasse.⁊ ratio mea arguit ꝙ nō potest
non iudicasse.quod non negauit.Secū
do dicit ꝙ falsuȝ est illud quod assumo
in illa ratione.scilicet ꝙ de nullo intel-
lectu nisi diuino ista consequentia ⁊c̃.
Nam fm ipsum illa est bona de intelle
ctu christi.qꝛ aliter falleretur.Sed con
tra istam responsionē arguitur primo
contra primū dictum.quia quando di-
cit ꝙ vetula ex fide infusa potest sic nō
iudicasse vel intelligit ꝙ potest sic non
iudicasse ex fide.ex eo scilicȝ quia fides
potest nō esse fides.⁊ tunc bene concor
darem secum.sed non sufficeret ad fal
sandū illam fidem esse noticiam infal-
libilem ꝓpter quod tamen videtur po-
nere illud correlarium.vel intelligit ꝙ
potest ex ea nō iudicasse quia scȝ illa fi
des potest nō fuisse iudiciuȝ. ⁊ tunc ne
garem istud.quia sicut ipsa non potest
nō iudicasse sicut ip̄e videtur ↄsentire
sic ipsa nō pōt non iudicasse per illud
iudicium sicut patebit per consequēs
argumentuȝ.⁊ in hoc est punctus hui⁹
difficultatis. Secūdo arguit̃ ↄtra se
cundum dictū in quo ponit ꝙ de intel-
lectu xp̄i illa ↄsequentia est bona ⁊c̃.qꝛ
vel ipse intelligit de intellectu xp̄i diui
no.⁊ sic non esset cōtra me. vel de intel
lectu xp̄i creato.⁊ tunc arguo ↄtra hoc
quia sic ↄsequētia est bona. anima xp̄i
iudicauit antixp̄m fore.ergo antixp̄us
erit.tunc ex opposito consequentis seq
tur oppositum antecedentis.⁊ per con-
sequens sicut possibile est antixp̄m nō
fore ita possibile est animā xp̄i iudicas-
se antixp̄m fore.sed falsitas consequē-
tis patebit ex dicendis.nec valet ꝓba-
tio quando dicit ꝙ illa consequētia est
bona aliter xp̄us falleretur. Tum pri-
mo quia ista consequentia valde appa-
renter potest negari. Tum secundo qꝛ
consequens valde probabiliter a mul-
tis conceditur esse possibile per cōmu-
nicationem ydiomatum ⁊ per noticiaȝ
creatam.quare ⁊c̃. K Tertia ꝓ
positio fuit ista regula. ꝙ nulla propo-
sitio de possibili negatiua cuius affir-
matiua de preterito correspondens est
vera.est cōcedēda de creaturis:nisi vbi
predicatū est iste terminus verum aut
falsum aut alius termin⁹ includens al
terum istorum in sua ratione diffiniti-
ua.verbi gratia.si ista affirmatiua de p̄
terito vera sit sortes iudicauit vltimuȝ
iudicium fore.hec negatiua de possibi-
li non est concedenda sortes potest nō
iudicasse ⁊c̃.quia hoc solum conceden-
dum est de deo propter rationem pri⁹
tactam.si autem hoc concederetur de
creatura pari ratione sustinerē ꝙ crea
tura que voluit a.potest non voluisse a
⁊ simili̇t ꝙ illa que peccauit potest nō
peccasse.et sic ꝙ preteritum potest nō
fuisse.contra articuluȝ parisiensem ⁊c̃.
Bene tamen concedendum est ꝙ sor-
tes qui vere iudicauit vltimuȝ iudiciū
fore potest non iudicasse vere ⁊c̃.et ꝙ
illud quod fuit iudicium veruȝ potest
non fuisse iudicium verum.Et ratio di
uersitatis est qꝛ in primo exemplo pro
positio de p̄terito vera.nullo modo de
pendet ex futuro:sed in secundo exem
plo eius veritas dependet ex futuro.si
cut patȝ intuenti.ideo prima est neces
saria et non secunda per regulam com
munem in hac materia.quare ⁊c̃. Ad
istam rationem nihil respondet que ta
men apparet mihi difficilis supposito il
lo articulo cōmuniter concesso.Sed cō
tra illam regulā instat. Primo de istis
ꝓpositionibus.sortes est prescitus sor
tes potest non esse prescitus.Secundo
de ista.sortes qui vidit aliquid in ver-
bo potest illud non vidisse. quia deus
potest illud non ostendisse. Sed ꝓi-
ma instantia non valet. Tum primo
quia isti termini prescitus et prescien-
tia includunt istum terminum verum.
Tum secundo quia ille propositiones
non sunt vere nisi intelligantur de pre
scientia dei et non de scientia creature
et ideo instantia non est ad propositū
Secundo alia instantia non valet.
quia nego assumptum.vnde dico ꝙ si-
cut deus non potest non voluisse cau-
sasse munduȝ sic postꝙ sortes aliquid

vidit in verbo. deus non potest voluisse
causasse illam visionē. ⁊ per ꝯn̄s sortes
non pōt non vidisse nec deus pōt illud
nō ostendisse. sicut sortes qui cucurrit
nō pōt nō cucurrisse. ⁊ ita de quolibet
alio p̄terito. ideo petit p̄ncipiū sua rō.
quare ⁊c̄. Scd̄m p̄dicta r̄ndi in p̄mo
p̄ncipio meo ad rōnē p̄dicti magr̄i. vn̄
qn̄ dicit cuz hoc ꝙ fidelis iudicauit ⁊c̄.
stat ⁊c̄. concessi illud ⁊ negaui vltra illā
ꝯn̄am iudiciū nō erit ergo talis ex fide
false iudicauit sꝫ hn̄ ꝯcessi ergo false iu
dicauit. vn̄ dico p̄mo ꝙ nō est possibile
fidei subesse falsum. ptꝫ qꝛ fides inclu
dit ꝙ sit vera ⁊ de vero. Scd̄o dico ꝙ
fidei pōt subesse falsuz. ptꝫ. qꝛ illud qd̄
de facto subest fidei pōt esse falsuz. Di
xi tertio ꝙ illa noticia q̄ fuit fides licet
nō possit nō fuisse noticia aut iudiciuz
tn̄ pōt nō fuisse fides aut iudiciū verū.
Sed ꝯn̄am negatā factam pro suo cor
relario ipse ꝓbat sic. qꝛ sequit̄. iste ex
fide infusa iudicauit vltimū iudiciū so
re ⁊ ita erit. ergo ex fide vere iudicauit
ergo simpliciter sequit̄ talis ex fide ⁊c̄.
⁊ non erit ergo ex fide false iudicauit.
Itē qꝛ ex fide iudicauit ⁊ nō vere ergo
false. Sed hec ꝓbatio nō valet. qꝛ licet
ista ꝯn̄a sit bona. tn̄ ꝯn̄s est impossibile
⁊ etiā an̄s ꝓpter incōpossibilitatē par
tiū licet q̄libet pars sit ꝯtingēs. q̄re ⁊c̄.
Alterius ipse arguit cōtra hoc qd̄ di
xi ꝙ fides pōt non fuisse fides. qꝛ habi
tus q̄ fuit caritas aut iusticia aut pru
dentia nō pōt nō fuisse caritas ⁊c̄. ergo
nec fides ⁊c̄. Itē tunc fides potuit esse
falsa respectu falsi. ⁊ per ꝯn̄s deus pōt
decipere. ptꝫ ꝯn̄a. quia nō pōt non fuis
se habitus verus aut falsus. Sꝫ ad hec
breuiter dico. Vn̄ ad primū nego ꝯn̄az
⁊ ratio patꝫ ex regula supra posita ⁊c̄.
Ad secundū dico. ꝙ si decipere precise
importet causare noticiā falsaz. tūc cō
cedo ꝯn̄am ⁊ ꝯn̄s. si vero importet ali
quid inordinate facere. nego ꝯn̄az nec
ꝓbatio sua valet. Et hec de scd̄a dubi
tatione ⁊c̄. L Ad tertiā dubita
tionē alias respondi sub triplici ꝓposi
tione. Prima fuit ꝙ sicut voluntas di
uina in genere cause efficiētis est p̄ma

efficiens causa. sic ipsa in genere legis
obligantis est prima lex seu regula.
Secūda fuit, ꝙ sicut voluntas diuia
est efficiens causa. qꝛ vult aliquid esse
vel fieri. sic ipsa ē lex obligatoria. quia
vult aliquid ad aliqualiter esse vel nō
esse teneri. Istas duas diffuse ꝓbaui ⁊
declaraui in p̄mo principio meo. ideo
ꝓ nunc eas suppono. Tertia fuit ꝙ si
cut voluntas diuina est lex obligatoria
sic ⁊ intellectus diuinꝰ licet conuenien
tius hoc appropriet̄ voluntati q̄ intel
lectui. qꝛ p̄ma est per se vera. ⁊ nō secū
da. Istam declaraui in scd̄o principio
meo. Et p̄mo primā partem qꝛ volun
tas ⁊ intellectus in deo sunt idez diuo.
ideo quicquid ex natura rei cōuenit di
uine voluntati conuenit etiā diuino in
tellectui. qꝛ expositorie arguendo vnū
sequitur ex alio. quare ⁊c̄. Secundaz
partē declaraui. qꝛ sicut modus loquē
di doctoꝝ est ꝙ voluntas diuina est cā
effectiua rerū ⁊ nō intellectus ex eo qꝛ
quicquid voluntas vult est vel fit ⁊ nō
quicquid intellectꝰ intelligit. ita in ꝓ
posito quicquid voluntas vult obliga
ri obligat̄. ⁊ nō sic de intellectu, Vnde
hec ꝯn̄a est bona voluntas diuina vult
sortem obligari ad. a. ergo sortes obli
gatur ad. a. tamē ista non valet intelle
ctus diuinꝰ intelligit sortē obligari ad
a. ergo sortes obligatur ad. a. ⁊ ideo ista
est per se vera volūtas diuina est obli
gatoria. ⁊ nō ista intellectus diuinꝰ est
lex obligatoria. q̄uis vtraqꝫ sit vera.
M Sed contra predicta multipli
citer arguit magister Egidius. nihil ta
men r̄ndendo ad ratiōes meas. Vnde
quasi in multitudine exercitus esset vi
ctoria belli ipse adeo multiplicauit ar
gumenta ꝙ ad ea discurrenda vix suf
ficeret dies vna. sed fortassis sufficeret
vnū breue verbū dicere qd̄ Marcialis
in quodam epigrāmate cuidam in per
suasionibus affluenti r̄ndit ⁊c̄. Verum
tamē inter nos sit disputatio catholica
⁊ non sophistica disceptatio. ideo silen
dū est ab omni yronico verbo. placuit
aūt sibi: ⁊ mihi non displicuit vt de tot
argumētis suis nō oīa sed aliqua gra

uiora pro nunc veniant ad medium cū
etiam ad coꝝ plura satis in scd̄o princi
pio sit respōsum. Igit̄ ꝯtra p̄mam et se
cundā ꝓpositiōes ⁊ specialiter ꝯtra secū
dam posuit istā. sicut volūtas dei vt sic
non est causa reꝝ ꝑ se ꝓductiua. sic nec
ipsa est lex seu regula creature obligati
ua. Que ꝯclusio etiā si esset vera tamē
non est cōtra dicta mea. quia nūq̄ vsus
sum hac locutione. vt sic vel vt non sic.
nec apud vtentem tali locutione vellez
diu disceptare. loquatur ꝓut sic qui vo
luerit quia nolo loqui sic. Verūtamē qꝛ
limitaui sensum dicte secunde proposi
tionis dicēdo. ꝙ lꝫ illa sit vna ꝓpositio
causalis: que potest denotare antecedē
tis ad ꝯsequens causalitatem propriā:
vel ipsorum conuertibilitatem per con
sequentiam mutuā. tamē quicquid sit
de primo sensu nihilominus in secūdo
sensu volui intelligere ipsaz. ideo ꝯtra
hoc arguit quia ponere talem causalez
et solum per illam intendere cōsequen
tie conuertibilitatem est mirabiliter ab
uti propositionibus. Sic enim cōcede
retur ista. quia chimera nō est ideo sor
tes potest esse. Ad hoc autem et ad re
liquas similes instantias respōdi in se
cundo principio meo. ꝙ sunt sophistice
et falso innitunt̄ fundamēto. Pro cuiꝰ
euidenti declaratione dixi esse sciendū
ꝙ ista cōiunctio quia vel alia similis fa
ciens propositionē causalez quandoqꝫ
signat causam essendi. ⁊ sic facit propo
sitionem causalem. vt cuz dicitur qꝛ sol
lucet dies est. quia hō materiam habet
homo est corruptibilis. ⁊ sic de similibꝰ
Quandoqꝫ vero talis cōiunctio non si
gnificat causaz essendi. vt cū dicitur. qꝛ
aliqua res in diuinis generat filiuz. ali
qua res in diuinis est pater. quia crea
ture sunt a deo deus est dominus crea
turaruz. Tales enim propositiones so
lent concedi. et tamen clarum est ꝙ nō
denotant an̄tecedentis ad consequens
causalitatem propriam. quia sic essent
false vt notum est ⁊c̄. Ita est in proposi
to quando dixi ꝙ hec propositio volun
tas diuina est lex obligatoria quia vult
aliquid ⁊c̄. non denotat antecedētis ad

consequens causalitatem propriam. sꝫ
conuertibilitatem per consequentiam
mutuam. volui enī per hoc excludere p̄
mum sensum in quo illa dictio. quia si
gnificat causaz essendi quia sic nihil est
causa vt diuina voluntas sit lex obliga
toria. sed per hoc ꝙ dixi ꝙ talis propo
sitio sicut ⁊ alie supradicte signat ante
cedentis ad consequens conuertibilita
tem per consequentiam mutuaz nō vo
lui excludere qn̄ aliud requiratur. seu
ꝙ hoc sufficiat ad veritatem talis cau
salis. sed dico ꝙ hoc requirit̄. ⁊ hoc suf
ficiebat mihi ad ꝓpositū. Et si querat
quid vltra hoc requiritur quero etiam
idez ab eo de alijs causalibus supradi
ctis ⁊ ita faciliter respondebo sibi sicut
ipse mihi. nec aliud teneor respondere
quia non habeo hic tractare de verita
te causaliū nisi aliter cogat vi argumē
torum. quia ex hoc satis patꝫ ꝓpositū
Sed ipse dicit ꝙ hec responsio nō suf
ficit. ⁊ ex his patꝫ ꝙ diminute dedi sen
sum propositioni mee: et ego teneor ex
plicare quid aliud requiratur ad veri
tatem illius causalis. et ꝙ per causalez
non sufficienter explico radicez obliga
tionis quam tn̄ videor principaliter in
quirere. Ego autē hec omnia gratis: et
sine probatione dicta simpliciter nego
sicut prius. Et dico ꝙ petit principium
sicut prius. et hoc ita clarum est ꝙ qui
non videt nihil videt. Tamē licet ipse
non cogat: dicam sibi quid requirit̄ ad
predictarū causalium veritatem vltra
cōsequentie ꝯuertibilitatez. N
Dico enim ꝙ ille denotant vel si
gnant non quidem causaz essendi. nec
antecedētis ad cōsequēs causalitatem
propriā vt dictū est: sed cām cognoscen
di siue ad ꝯn̄s cōuertibilitatem per cō
sequētiā mutuam cū conotatione ante
cedētis cuiusdā prioritatis inferētis re
spectu illati fm̄ nostrū moduz ꝯsiderā
di. et ad aliquē talem vel ꝯsimilem sen
sum intelliguntur causales supradicte
Vnde in omnibus illis est talis ꝯn̄a cō
uertibilis ⁊ vltra in an̄cedēte ponit̄ dif
finitio vel terminus pertinens ad diffi
nitionem termini positi in cōsequente.

vt patet. ideo est aliqualis prioritas an
tecedentis ad cōsequens propter quaz
potest dici an̄cedēs causa ꝯsequentis. ⁊
hinc est ꝙ tales causales ꝯcedūt. Et cō
similiter dico in ꝓposito. Et per hoc ad
multa alia dicta sua patet clarissime so
lutio ideo plura nō recito ꝛc. Et hec de
tertia dubitatione. Ueruz est ꝙ ego spe
raueram ⁊ valde optauerā cū isto reue
rendo magistro habere lōgā collationē
⁊ in q̄ esset aliqd grauitatis theologice
et nihil sophistice leuitatis. sed ipse in=
sistit in his que nō multū placent mihi
Ipse aūt alias dixit: ꝙ in tota positiōe
mea oīa erant ita clara: ⁊ solida ꝙ nihil
aliud in eis sibi visuz fuit cui posset ca=
tholice repugnari. hoc aūt si dictū esset
reputarē nō esse vituperandū. Sed cū
reuerentia nō est vex. imo multa posui
quoꝝ opposita tenent plures magni do
ctores ⁊ que nō min⁹ reputo fore dispu
tanda in scola theologica q̄ꝫ illa que ip
se tractauit de pluralitate perfectionū
in deo sine distinctiōe. de distantia crea
ture a deo ⁊ a nō esse. de latitudine pos
sibilitatis: ⁊ ꝯtingētie. de tendētia crea
ture in nō esse. Ego aūt malui ꝑmane=
re in catholica simplicitate q̄ꝫ esse de il=
lis qui nihil reputāt dici subtile nisi qd
est in intelligibile.

A

Circa prologum li
bri sententiaruz formo
talem questionē. Utrū
possibile sit viatorē de
veritatibus theologicis
habere noticiā euiden
tem. Arguitur primo ꝙ nō quia impos
sibile est viatorez de aliqua veritate ha
bere noticiam euidentem. igitur ꝛc. cō=
sequentia est clara. et antecedēs proba
tur. quia aliter sequeretur ꝙ possibile
esset viatorem habere actuz infinite re
ctitudinis: ⁊ per consequēs infinite per
fectionis. cōsequens est falsum cum sit
finite capacitatis: et finite actiuitatis.
Sed consequentia probatur. quia noti
cia euidens est in infinitum certior opi
nione quantūcunqꝫ forti. Nā q̄ntūcūqꝫ
augeantur ratiōes probabiles in appa=
rentia nunq̄ꝫ possent generare certitu=
dinē equalē certitudini noticie euidētis
igit̄ talis est certitudinis infinite. igit̄.
ꝛc. Secundo sic. qꝛ impossibile est via
torez de veritatib⁹ theologicis habere
noticiam maiorē fide. igit̄: ꝛc. ꝯsequen=
tia patet. quia noticia euidēs est maior
fide. et antecedēs probat̄ per Augusti=
num. 2. de trinitate capitulo tercio. de
scriptura sacra fidem habemus de his
rebus quas ignorare non expedit. nec
per nos ipsos idonei sum⁹ ꝛc. Unde pꝫ
ꝙ de his de quibus est sacra scriptura
solum fidez habemus. nec sumus natu
raliter ydonei ad maiorem noticiaz de
uenire. igitur. ꝛc Tercio sic. quia im=
possibile est viatorem de huiusmodi ve
ritatibus acquirere scientiam proprie.
igitur. ꝛc. consequentia patet. quia non
est maior ratio de vno q̄ꝫ de alio. et an=
tecedēs probatur. quia omnis scientia
proprie dicta est per causam. 1. posteri.
Scire est rem per causam cognoscere.
ꝛc. omnes autem veritates theologice
sunt de deo d quo nihil potest sciri per
causam igitur. ꝛc. In oppositum ar=
guitur sic. quia possibile est viatorez de
multis veritatibus habere noticiā eui=
dentem in diuersis scientijs. igitur hoc
non minus est possibile per studiū theo
logie. consequentia tenet. quia theolo=
gia est scientia principalissima: et maxi
me architectonica ꝛc. Et antecedēs pa
tet. quia om̄es homīes natura scire de=
siderant. 1. methaphisice. sed vt distin=
guit ibi cōmentator. impossibile est ap=
petitum humanum esse frustra. igitur
possibilis est homini scientia. In ista
questione iuxta materiam argumento=
rum erunt tres articuli. Primo vtrum
possibile sit viatorem habere noticiam
euidentem de aliqua veritate. Secun=
do vtrum possibile sit viatorez habere
de veritatibus theologicis noticiā ma=
iorem fide. Tertio vtrum possibile sit
viatorem habere de ꝯclusionibus theo
logicis noticiam scientificam proprie.

B Quantum ad primum arti=
culum. primo premittam quorumdam

terminorum declarationes. Secundo
ponam aliquas responsales conclusio=
nes. Tertio obijciam cōtra per aliquas
rationes. Circa primum punctum sūt
tres termini declarandi: scꝫ quid sit via
tor. quid veritas. quid noticia euidens
Primo ergo declarandū est quid sit
viator. vnde dico ꝙ viator: seu creatura
viatrix vt in ꝓposito sumitur est ratio=
nalis natura que nec est beata nec dam
nata. Ex quo sequuntur aliqua. Pri
mo sequitur ꝙ christus nunq̄ꝫ viator fu
it. patet: qꝛ ipse ab instanti sue cōcepti=
onis s̄m naturā humanā fuit beatus.
Secundo sequit̄ ꝙ Paulus in raptu
fuit viator. patet: quia licet tūc viderit
archana dei: tamen per illam visionem
non fuit beatus. Tertio sequitur ꝙ
stat aliquē esse non viatorem: ⁊ tamen
ip̄m esse in statu merendi. patet de xp̄o
ante tempus passionis ꝛc. Quarto se
quitur ꝙ stat aliquē esse viatorem ⁊ tn̄
ipsum habere noticiam intuitiuaz dei.
patet de paulo. qꝛ s̄m Augustinum in
questionibus ad Orosiū. ⁊ similiter su=
per Genesim ad litteram. Anima pau=
li in raptu clare ⁊ sicuti est diuinā essen
tiam vidit. Unde patꝫ contra ockam ꝙ
intellectus viatoris nō bene describitur
ꝙ est ille qui non habet noticiam intui=
tiuam deitatis sibi possibilem de poten
tia ordinata. Per primū intellectus no
ster excludit̄ qui habet noticiam intui=
tiuam dei. Per secūdū intellectus dam
nati: cui de potētia ordinata nō est pos=
sibilis illa noticia ꝛc. Nō eñ hec descri
ptio non sit sufficiens. patet de paulo q
(vt dictum est) et sicut istemet doctor
concedit in secūdo tractatu dyalogi de
dogmatibus Jo. 22. ca. 2. noticiā claraz
deitatis habuit ꝛc. ⁊ tamen tunc nō fu=
it beatus: sed viator vt dictū est: q̄re ꝛc.

C Secūdo declarandū est quid
sit veritas. vnde dico ꝙ oīs veritas vt
hic sumitur est ꝓpositio vera. Ad cui⁹
ꝓbationē pono aliquas ꝓpositiones.
Prima est ꝙ nulla veritas est distincta
a ꝓpositione: que sit quoddā ꝯplexum
significabile seu ꝓpositionis significa=
tuꝫ totale. patet: qꝛ si esset talis veritas
seu tale ꝯplexum significabile nec esset
substātia nec accidēs: nec deus nec cre=
atura. imo oīno nihil esset vt ꝯcedūt illi
qui sic ponūt: sed talis positio est intel=
ligibilis: ⁊ irrationabilis. vt pro nūc sup
pono: qꝛ alibi declaraui. Secunda ꝓpo
sitio est ꝙ nulla veritas est distincta a ꝓ
positione que sit res absoluta vel respe
ctiua accidēs ipsi ꝓpositiōi vere. patet:
qꝛ si sic seq̄tur ꝙ esset vel esse posset ali
qua res alia a deo quā deus non posset
creare. ⁊ aliqua quā nō posset annihila
re: qꝛ nō posset creare veritatē istius. de
us nihil creat. nec annihilare veritatē
istius deus nihil annihilat. Item sequi
tur ꝙ futurū contingens de necessitate
erit. quia veritas istius ꝓpositionis an
tichristus erit fuit. ergo seq̄tur ꝙ anti=
christus erit. ꝯsequentia est bona: sed si
illa veritas est aliqua res alia a ꝓpositi
one deus non posset facere modo quin
illa res fuerit: ⁊ sic antecedēs est neces=
sarium illo dato. ⁊ per ꝯsequens etiam
consequens ꝛc. Itē deus posset talē reꝫ
distinctam a ꝓpositione destruere ipsa
ꝓpositione manente ⁊ tunc illa ꝓposi=
tio adhuc esset vera: ⁊ per ꝯñs veritas
ꝛc. ⁊ ex hoc sufficienter pꝫ propositum
p̄ncipale. Tertia ꝓpositio sequēs ex
p̄dictis est ꝙ aliqua veritas pōt causa=
ri a deo. tn̄ non possibile ꝙ deus causet
illam veritatē: patet de ista deus nihil
causat: et eodem modo de annihilatio=
ne ꝛc. non tamē ꝓpter hoc sequitur ꝙ
aliqua entitas possit causari a deo ⁊ nō
sit possibile ꝙ deus causet illam entita
tem. Quarta propositio etiam se=
quēs ex predictis est ꝙ aliqua veritas
fuit quā necessariam est fuisse: ⁊ tamen
contingens est eam fuisse veritatem. pa
tet de ista antixp̄us erit. Sed contra
predicta obijcitur. p̄mo quia deus seu
diuina noticia est veritas ⁊ deus tamē
seu eius noticia non est propositio vera
Igit̄ nō oīs veritas est ꝓpositio vera.
Scd̄o anteq̄ꝫ aliqd esset preter deum
veritas seu verum erat mundum fore
et hec veritas non erat deus: quia hec
veritas contingens erat: et deus erat
necesse esse. nec hoc verum erat propo=

sitio:qꝛ nulla erat:igitur tale verū erat
quoddā ꝯplexū significabile. Tertio
qꝛ si nulla ꝓpositio esset adhuc veritas
esset nullā ꝓpositionē esse. Igitͬ nō oīs
⁊c̄. Pro solutiōe istoꝝ pono aliq̄s ꝓposi
tiones. Prima est ꝙ p̄ter oēm ꝓpositi
onē creatā aliqd est verū. seu aliqua ve
ritas extra aīam. ptꝫ de deo sicut p̄ma
obiectio arguit. Secunda ꝓpositio ꝙ
preter oēm ꝓpositionē creatā vel īcrea
tā nullū est verū seu nulla veritas extra
aīam. ptꝫ:qꝛ sicut oīs veritas creata est
ꝓpositio creata vt ꝓbatū est sic veritas
increata q̄ deus est:est ꝓpositio īcreata
vt ostendā. Tertia ꝓpositio quā pono
ꝓbabiliter ⁊ nō assertiue ꝓ declaratiōe
precedentis est ꝙ deus seu diuina noti
cia sicut est veritas sic est ipsi ītellectui
diuino ꝓpositio vera. ptꝫ:qꝛ si diuīa no
ticia q̄ deus cognoscit antixp̄m fore nō
ꝯcedatͬ esse ꝓpō vera hoc nō potest esse
ꝓpter aliud nisi qꝛ doceretͬ ꝙ ad hoc ꝙ
aliq̄d sit ꝓpositio reqͥritur ꝙ sit qd con
plexū:sic ꝙ sit ex pluribꝰ ptibus eēntia
liter ꝯpositū: q̄rū vna sit subiectū: alia
copula ⁊ alia p̄dicatū:qd̄ repugnat diui
ne simplicitati. Sed hoc nō valet. Pri
mo. qꝛ ꝓpter illā cām nō dicitͬ ꝓpō mē
talis ꝯnexa. imo nulla ꝓpō mētalis est
illo mō ꝯposita sicut ꝓbat mgr̄ Grego.
q.1. ⁊ hoc idē q̄liter sit verum ⁊ qualiter
nō alibi declaraui. Secūdo qꝛ suppo
sito ꝙ illud esset verū de qualibet ꝓpo
sitiōe creata. tn̄ ꝓpter hoc nō debet ne
gari a deo ꝙ sit ꝓpositio. Verbigratia.
licet verū sit de qualibet noticia creata
ꝙ nō stat ipām esse noticiā ⁊ ipām non
esse rem distinctā ab illo cui est noticia
tn̄ ꝓpter hoc non negamus a deo ꝙ sit
noticia seu cognitio: q̄uis sua noticia
non sit distincta ab eo. quare ita pōt di
ci in ꝓposito ⁊c̄. D Ex istis ptꝫ
responsio ad secundā obiectionē: vnde
qn̄ dicitͬ ꝙ anteq̄ aliq̄d esset p̄ter deuꝫ
verū erat mundū fore. distinguo istam:
qꝛ hec oratio infinitiui modi mundum
fore pōt sumi significatiue et personali
ter vel materialiter. Si primo modo di
co ꝙ illa oratio pro nullo supponit ideo
propositio nō est vera. imo omis ꝓposi
tio in qua subijcitͬ vel p̄dicatur oratio
infinitiui mōi significatiue sumpta est
incōgrua de virtute sermonis: sicut ali
bi declaraui. Si vero sumatͬ scd̄o mō
scilicꝫ materialiter: vel capitͬ materiali
ter ꝓ seipsa ⁊ sic adhuc ē falsa vt clarū
est. vel capitur materialiter ꝓ propōe
cuiꝰ est dictū: seu cui corrn̄det: ⁊ hoc vel
ꝓ ꝓpositiōe creata ⁊ sic ꝓpō est falsa vt
ptꝫ. vel pro ꝓpositiōe increata que de
us est. ⁊ sic ꝓpositio est vera. sic eīm di
co ꝙ anteq̄ aliq̄d esset p̄ter deū veritas
erat mundū fore. ⁊ illa veritas erat de
us. Et qn̄ arguitur ꝙ nō: qꝛ illa veritas
erat ꝯtingens ⁊ deus erat necesse esse.

Dicendum ꝙ illa veritas erat necesse
sicut deus ⁊c̄. sed tn̄ illa veritas erat cō
tingenter veritas: sicut scīa dei ꝙ anti
christus erit est necessaria. tamē est con
tingenter scientia ꝙ antichristus erit:
vt alias declarabitur. Si vero dicatur
contra. mundum fore ab eterno fuit ve
rū seu veritas. igitur mundū non fore
ab eterno fuit falsum: seu falsitas. cōse
quētia tenet: qꝛ quandocunq̄ vnum cō
tradictoriorū fuit verū alterū fuit falsū
sed deus nec est: nec potest esse falsitas
igitur aliqua falsitas fuit ab eterno: q̄
non erat deus. Respondeo negando
primā ꝯn̄am. vnde ꝯceditur ista propō
quarta ꝙ ab eterno fuit aliqua veritas
cui nulla erit ꝯtradictoria falsitas. ptꝫ
ꝑ rōem factā. Et per idē patet ad terti
am obiectionē. vnde qn̄ dicitͬ ꝙ si nulla
propositio esset adhuc verū esset nullā
propositionē esse. concedo istam condi
tionalē: qꝛ añs est impossibile: qꝛ sicut
impossibile est deū nō esse noticiam sic
impossibile est deū nō esse propositionē
verā. dico tn̄ ꝙ si nulla ꝓpositio creata
esset adhuc verū esset nullā ꝓpositionē
creatā esse. capiēdo orationē infinitiui
modi vt dixi. sed illud veruꝫ esset deus

Sic igitur ptꝫ qd est veritas ⁊ ꝙ ni
hil aliud sit q̄ propositio vera. Quare
aūt ꝓpositio dicatur vera: hic nō decla
ro: ⁊ multa alia que circa hec possent di
ci ꝑtranseo: quia de his spectat ad logi
cam ⁊ methaphicā: ⁊ de illis dixi in tra
ctatu de insolubilibus. E Ter

cio declarandū est quid sit euidētia seu
euidens noticia. Unde dico ꝙ duplex ē
euidentia. quedam est euidentia abso
luta qualis est euidētia primi principij
vel reducibilis ad eam. alia est euiden
tia cōditionata qualis est euidentia no
stri ingenij que est circa primam. Eui
dentia absoluta simpliciter pōt descri
bi ꝙ est assensus verus sine formidine
causatus naturaliter. quo non est possi
bile intellectum assentire. ⁊ in sic assen
tiendo decipi vel errare. In hac autem
descriptione quattuor partes ponūtur
Prima est assensus verus. quia omnis
euidentia est assensus licet non ecōtra.
Et dicitur verus ad differentiam erro
ris seu assensus falsi vel erronei quan
tūcunq̄. sit firmus tamē nunq̄ est eui
dens. Secunda pars est sine formidi
ne ad differentiam opiniōis suspiciōis
vel coniecture que non sunt sine formi
dine de facto vel de possibili. Tertia ē
causatꝰ naturaliter: id est ex causis ne
cessitantibus intellectum ad sic assenti
endum ad differentiā fidei. que licet sit
assensus sine formidine tamē nō causa
tus naturaliter sꝫ libere ⁊c̄. Quarta ē
quo non est possibile ⁊c̄. Ad differentiā
assensus causati ꝑ sillogismuꝫ falligra
phum qui licet possit habere cōditiōes
predictas. tamē habēs illū assensuꝫ sic
assentiendo decipitͬ. nō per assensum
cōclusum sed per mediū cōclusiuū. Itē
illa pars ponitͬ ad differentiā euidētie
ꝭm qd siue ꝯdicionate. de q̄ statim dice
tur. Euidētia aūt ꝭm quid pōt describi
ꝙ est assensus verꝰ sine formidine cau
satus naturaliter. quo non est possibile
stante dei influētia generali et nullo fa
cto miraculo intellectum assentire et in
sic assentiendo decipi vł errare. In hac
autem descriptione singule partes po
nuntur consimili ratiōe sicut in prima.
preter illaꝫ stante dei ⁊c̄. que ponitͬ ad
differentiaꝫ prime euidētie ⁊c̄. Et danͭ
iste descriptiōes de euidētia creata. Et
hec de terminorū declaratiōe. ⁊c̄. His
premissis ponende sunt tres ꝯclusiōes
ad hunc primum articuluꝫ responsiue.
Unde aduertendū est ꝙ circa hūc arti
culum due fuerunt opiniones extreme
Una achademicoꝝ ponentiuꝫ ꝙ nulla
veritas possit nobis esse euidens. quaꝫ
opinionē reprobat Aug. Alia fuit quo
rundā presumptuosoꝝ phōꝝ asserētiū
ꝙ oīs veritas pōt naturaliter esse no
bis euidens. quaꝫ opinionē impugnat
thomas. brand. libro. 1. summe sue par
te. 32. caplī. 1. Igitͬ mediādo inter istos
errores sit hec prima conclusio. Quod
possibile est viatorē non solum de p̄mo
principio sꝫ etiā de multis alijs verita
tibus habere euidentiaꝫ absolutā siue
noticiaꝫ simpliciter euidentē. Ista cō
clusio maxime quo ad p̄mā ptem adeo
videtur nota q̄ ipsam probare apparet
petitio principij tn̄ cōtra proteruū pōt
suaderi. Primo ꝑ mediū tactū arguē
do ad oppositū questiōis. Secūdo qꝛ
aliter sequitur oēs scientias perire qd̄
est incōueniēs maxime de mathemati
cis que ꝭm phm̄ sūt in p̄mo gradu cer
titudinis. Tertio. qꝛ quilibet experitͬ
non solum primū principiū esse sibi eui
dens modo predicto sꝫ etiā multas cō
sequētias. sicut sūt ꝯn̄e petētes p̄ncipi
um. vt iste sor. est. ergo. sor. est vel nō est
si hō est hō est. et multe alie vt iste hō ē
ergo aīal est. si equus currit aīal currit
⁊c̄. Unde assensus taliū veritatū habet
omnes ꝯditiōes supradictas vt pꝫ. q̄re
⁊c̄. Scd̄a ꝯclusio est ꝙ possibile est via
toreꝫ de multis veritatibus ꝯtingētibꝰ
habere euidentiā absolutā siue noticiā
simplr̄ euidētē. verbi gratia ꝙ ip̄e ēꝙ
ip̄e cognoscat ⁊c̄. ꝓbatͬ ꝑ augustinū. 15.
de tri. ca. 12. Scimus inquit nos viuere
in quo prorsus nō metuimꝰ ne aliqua
verisimilitudine forte fallamur. qꝛ cer
tum est etiā eū qui fallitͬ viuere ⁊c̄. Se
cundo. qꝛ impossibile est aliquē de tali
bus veritatibꝰ rationabiliter dubitare
quocunq̄ possibili posito ⁊c̄. quare ⁊c̄.

¶ Tertia ꝯclusio est ꝙ impossibi
le est viatorē aliq̄d extrinsecū ab eo sen
sibile euidēter cognoscere esse euidētia
simplr̄ et absoluta. sed bn̄ euidētia ꝭm
quid et cōdicionata. Ista ꝯclusio habꝫ
duas ptes. Prima ē ꝙ simplr̄ ⁊ absolu
te nullū extrinsecum a nobis sensibile

ſitio:q₂ nulla erat:igitur tale verū erat
quoddā ꝯplexū ſignificabile. Tertio
q₂ ſi nulla ꝓpoſitio eſſet adhuc veritas
eſſet nullā ꝓpoſitionē eſſe. Igiť nō oīs
⁊c. Pro ſolutiōe iſtoꝝ pono aliq̄s ꝓpoſi
tiones. Prima eſt ꝙ p̄ter oēm ꝓpoſiti
onē creatā aliq̄d eſt verū. ſeu aliqua ve
ritas extra aīam. pꝫ de deo ſicut p̄ma
obiectio arguit. Secunda ꝓpoſitio ꝙ
preter oēm ꝓpoſitionē creatā vel īcrea
tā nullū eſt verū ſeu nulla veritas extra
aīam.pꝫ:q₂ ſicut oīs veritas creata eſt
ꝓpoſitio creata vt ꝓbatū eſt ſic veritas
increata q̄ deus eſt:eſt ꝓpoſitio īcreata
vt oſtendā. Tertia ꝓpoſitio quā pono
ꝓbabiliter ⁊ nō aſſertiue ꝓ declaratiōe
precedentis eſt ꝙ deus ſeu diuina noti
cia ſicut eſt veritas ſic eſt ipſi ītellectui
diuino ꝓpoſitio vera.pꝫ:q₂ ſi diuīa no
ticia q̄ deus cognoſcit antixp̄m fore nō
ꝯcedať eſſe ꝓpō vera hoc nō poteſt eſſe
ꝓpter aliud niſi q₂ doceretꝙ ad hoc ꝙ
aliq̄d ſit ꝓpoſitio reqritur ꝙ ſit q̄d con
plexū:ſic ꝙ ſit ex pluribꝰ ptibus eēntia
liter ꝯpoſitū: q̄rū vna ſit ſubiectū: alia
copula ⁊ alia p̄dicatū:qđ repugnat diui
ne ſimplicitati.Sed hoc nō valet. Pri
mo.q₂ ꝓpter illā cām nō dicť ꝓpō mē
talis ꝯnexa.imo nulla ꝓpō mētalis eſt
illo mō ꝯpoſita ſicut ꝓbat mgr̄ Grego.
q.1.⁊ hoc idē q̄liter ſit verum ⁊ qualiter
nō alibi declaraui. Secūdo q₂ ſuppo
ſito ꝙ illud eſſet verū de qualibet ꝓpo
ſitiōe creata. tñ ꝓpter hoc nō debet ne
gari a deo ꝙ ſit ꝓpoſitio. Verbigratia.
licet verū ſit de qualibet noticia creata
ꝙ nō ſtat ipām eſſe noticiā ⁊ ipām non
eſſe rem diſtinctā ab illo cui eſt noticia
tñ ꝓpter hoc non negamus a deo ꝙ ſit
noticia ſeu cognitio: q̄uis ſua noticia
non ſit diſtincta ab eo.quare ita pōt di
ci in ꝓpoſito ⁊c. D Ex iſtis pꝫ
reſponſio ad ſecundā obiectionē: vnde
qñ dicť ꝙ anteq̄ aliq̄d eſſet p̄ter deuꝫ
verū erat mundū fore.diſtinguo iſtam:
q₂ hec oratio infinitiui modi mundum
fore pōt ſumi ſignificatiue et perſonali
ter vel materialiter.Si primo modo di
co ꝙ illa oratio pro nullo ſupponit ideo
propoſitio nō eſt vera.imo omīs ꝓpoſi
tio in qua ſubijciť vel p̄dicatur oratio
infinitiui mōi ſignificatiue ſumpta eſt
incōgrua de virtute ſermonis:ſicut ali
bi declaraui. Si vero ſumať ſcđo mō
ſcilicꝫ materialiter:vel capiť materiali
ter ꝓ ſeipſa ⁊ ſic adhuc ē falſa vt clarū
eſt.vel capitur materialiter ꝓ propōe
cuiꝰ eſt dictū:ſeu cui corrñdet:⁊ hoc vel
ꝓ ꝓpoſitiōe creata:⁊ ſic ꝓpō eſt falſa vt
pꝫ. vel pro ꝓpoſitiōe increata que de
us eſt.⁊ ſic ꝓpoſitio eſt vera. ſic eñ di
co ꝙ anteq̄ aliq̄d eſſet p̄ter deū veritas
erat mundū fore. ⁊ illa veritas erat de
us.Et qñ arguitur ꝙ nō:q₂ illa veritas
erat ꝯtingens ⁊ deus erat neceſſe eſſe.

Dicendum ꝙ illa veritas erat neceſſe
ſicut deus ⁊c. ſed tñ illa veritas erat cō
tingenter veritas: ſicut ſcīa dei ꝙ anti
chriſtus erit eſt neceſſaria.tamē eſt con
tingenter ſcientia ꝙ antichriſtus erit:
vt alias declarabitur. Si vero dicatur
contra.mundum fore ab eterno fuit ve
rū ſeu veritas . igitur mundū non fore
ab eterno fuit falſum:ſeu falſitas. cōſe
quētia tenet:q₂ quandocunq̄ vnum cō
tradictoriorū fuit verū alterū fuit falſū
ſed deus nec eſt:nec poteſt eſſe falſitas
igitur aliqua falſitas fuit ab eterno: q̄
non erat deus. Reſpondeo negando
primā ꝯñam. vnde ꝯceditur iſta propō
quarta ꝙ ab eterno fuit aliqua veritas
cui nulla erit ꝯtradictoria falſitas. pꝫ
ꝑ rōem factā.Et per idē patet ad terti
am obiectionē.vnde qñ dicť ꝙ ſi nulla
propoſitio eſſet adhuc verū eſſet nullā
propoſitionē eſſe.concedo iſtam condi
tionalē:q₂ añs eſt impoſſibile: q₂ ſicut
impoſſibile eſt deū nō eſſe noticiam ſic
impoſſibile eſt deū nō eſſe propoſitionē
verā.dico tñ ꝙ ſi nulla ꝓpoſitio creata
eſſet adhuc verū eſſet nullā ꝓpoſitionē
creatā eſſe.capiēdo orationē infinitiui
modi vt dixi.ſed illud verū eſſet deus

Sic igitur pꝫ q̄d eſt veritas ⁊ ꝙ ni
hil aliud ſit q̄ propoſitio vera. Quare
aūt ꝓpoſitio dicatur vera: hic nō decla
ro:⁊ multa alia que circa hec poſſent di
ci ꝑtranſeo:quia de his ſpectat ad logi
cam ⁊ methaphicā:⁊ de illis dixi in tra
ctatu de inſolubilibus. E Ter

tio declarandū eſt quid ſit euidētia ſeu
euidens noticia. Unde dico ꝙ duplex ē
euidentia. quedam eſt euidentia abſo
luta qualis eſt euidētia primi principij
vel reducibilis ad eam.alia eſt euiden
tia cōditionata qualis eſt euidentia no
ſtri ingenij que eſt circa primam. Eui
dentia abſoluta ſimpliciter pōt deſcri
bi ꝙ eſt aſſenſus verus ſine formidine
cauſatus naturaliter. quo non eſt poſſi
bile intellectum aſſentire.⁊ in ſic aſſen
tiendo decipi vel errare. In hac autem
deſcriptione quattuor partes ponūtur
Prima eſt aſſenſus verus. quia omnis
euidentia eſt aſſenſus licet non ecōtra.
Et dicitur verus ad differentiam erro
ris ſeu aſſenſus falſi vel erronei quan
tūcunq̄. ſit firmus tamē nunq̄ eſt eui
dens. Secunda pars eſt ſine formidi
ne ad differentiam opiniōis ſuſpiciōis
vel coniecture que non ſunt ſine formi
dine de facto vel de poſſibili. Tertia ē
cauſatꝰ naturaliter:id eſt ex cauſis ne
ceſſitantibus intellectum ad ſic aſſenti
endum ad differentiā fidei.que licet ſit
aſſenſus ſine formidine tamē nō cauſa
tus naturaliter ſꝫ libere ⁊c. Quarta ē
quo non eſt poſſibile ⁊c. Ad differentiā
aſſenſus cauſati ꝑ ſillogiſmuꝫ falſigra
phum qui licet poſſit habere cōditiōes
predictas .tamē habēs illū aſſenſuꝫ ſic
aſſentiendo decipitur.nō per aſſenſum
cōcluſum ſed per mediū cōcluſiuū. Itē
illa pars poniť ad differentiā euidētie
ſm q̄d ſiue ꝯdicionate.de q̄ ſtatim dice
tur. Euidētia aūt ſm quid pōt deſcribi
ꝙ eſt aſſenſus verꝰ ſine formidine cau
ſatus naturaliter.quo non eſt poſſibile
ſtante dei influētia generali et nullo fa
cto miraculo intellectum aſſentire et in
ſic aſſentiendo decipi vł errare. In hac
autem deſcriptione ſingule partes po
nuntur conſimili ratiōe ſicut in prima.
preter illaꝫ ſtante dei ⁊c. que poniť ad
differentiaꝫ prime euidētie ⁊c. Et daniť
iſte deſcriptiōes de euidētia creata. Et
hec de terminorū declaratiōe.⁊c. His
premiſſis ponende ſunt tres ꝯcluſiōes
ad hunc primum articuluꝫ reſponſiue.
Unde aduertendū eſt ꝙ circa hūc arti
culum due fuerunt opiniones extreme
Una achademicoꝝ ponentiuꝫ ꝙ nulla
veritas poſſit nobis eſſe euidens. quaꝫ
opinionē reprobat Aug. Alia fuit quo
rundā preſumptuoſoꝝ phōꝝ aſſerētiū
q̄ oñis veritas pōt naturaliter eſſe no
bis euidens. quaꝫ opinionē impugnat
thomas.brand.libro.1. ſumme ſue par
te.32.caplī.1.Igiť mediādo inter iſtos
errores ſit hec prima concluſio. Quod
poſſibile eſt viatorē non ſolum de p̄mo
principio ſꝫ etiā de multis alijs verita
tibus habere euidentiaꝫ abſolutā ſiue
noticiaꝫ ſimpliciter euidentē. Iſta cō
cluſio maxime quo ad p̄mā ptem adeo
videtur nota q̄ ipſam probare apparet
petitio principij tñ cōtra proteruū pōt
ſuaderi. Primo ꝑ mediū tactū arguē
do ad oppoſitū queſtiōis. Secūdo q₂
aliter ſequitur oēs ſcientias perire qđ
eſt incōueniēs maxime de mathemati
cis que ſm phm ſūt in p̄mo gradu cer
titudinis. Tertio. q₂ quilibet experiť
non ſolum primū principiū eſſe ſibi eui
dens modo predicto ſꝫ etiā multas cō
ſequētias.ſicut ſūt ꝯñe petētes p̄ncipi
um.vt iſte ſor.eſt.ergo.ſor.eſt vel nō eſt
ſi hō eſt hō eſt.et multe alie vt iſte hō ē
ergo aīal eſt.ſi equus currit aīal currit
⁊c. Unde aſſenſus taliū veritatū habet
omnes ꝯditiōes ſupradictas vt pꝫ.q̄re
⁊c. Scđa ꝯcluſio eſt ꝙ poſſibile eſt via
toreꝫ de multis veritatibus ꝯtingētibꝰ
habere euidentiā abſolutā ſiue noticiā
ſimplr̄ euidētē. verbi gratia ꝙ ipē ē⁊ ꝙ
ipē cognoſcit ⁊c. ꝓbať ꝑ auguſtinū.15.
de tri.ca.12. Scimus inquit nos viuere
in quo prorſus nō metuimꝰ ne aliqua
veriſſimilitudine forte fallamur. q₂ cer
tum eſt etiā eū qui falliť viuere ⁊c. Se
cundo.q₂ impoſſibile eſt aliquē de tali
bus veritatibꝰ rationabiliter dubitare
quocunq̄ poſſibili poſito ⁊c. quare ⁊c.

¶ Tertia ꝯcluſio eſt ꝙ impoſſibi
le eſt viatorē aliq̄d extrinſecū ab eo ſen
ſibile euidēter cognoſcere eſſe euidētiā
ſimplr̄ et abſoluta.ſed bñ euidētia ſm
quid et cōdicionata. Iſta ꝯcluſio habꝫ
duas ptes. Prima ē ꝙ ſimplr̄ ⁊ abſolu
te nullū extrinſecum a nobis ſenſibile

euidẽter cognoscit̃ esse. vt puta ꝙ albe-
do est. ꝙ nigredo est. ꝙ homo est. ꝙ hõ
est alius ab asino. et sic ꝺ similib⁹. Pro
batur primo q2 stat sine ↄtradictiõe ap
parere ⁊ assentire sic esse: ⁊ tñ nõ sic esse
Igitur sic esse nõ est euidẽs p̃dicto mõ
ↄña tenet ex quarta ↄditione supra po
sita de euidẽtia p̃dicta ⁊ añcedẽs pꝫ ꝑ
dei omnipotẽtiã. q2 quicquid deus põt
facere mediante causa scõa vel mediã-
tibus causis secũdis põt ꝑ seip̃m. ⁊ qui
buscũqꝫ duabus reb⁹ datis q̃rũ vna nõ
est pars alterius de⁹ põt vnã illaꝝ ↄser
uare alia destructa. ⁊ per ↄñs destructo
quolibꝫ sensibili extrinseco posset ↄser
uare in aĩa sensationẽ ⁊ habet̃ ꝓpositũ
⁊c̃. Scdõ si p̃dicte veritates essent sic
euidentes vel hoc esset per sensuꝫ vl̃ ꝑ
intellectũ. Nõ per intellectũ. q2 nõ seq-
tur euidẽter intellect⁹ intelligit aliã rẽ
ab ipso. igit̃ alia res ab ipso ẽ. nec sequi
tur intelligendo antixp̃m esse igit̃ anti-
xp̃s est. Nec per sensuꝫ. q2 hoc maxime
foret ꝑ visuꝫ. sed hoc nõ ꝓbo. q2 sequit̃
visus est indispositꝰ ⁊ mediũ ẽ indispo
situm ⁊ obiectũ nõ est in debita distan-
tia. igitur visus nõ iudicat euidẽter de
suo obiecto. ↄña est bona. ⁊ añcedẽs est
ineuidẽs sensui p̃dicta euidentia. Igit̃
ↄñs nõ est sic euidẽs vertute visionis.
Tertio q2 multociẽs eque fortiter quis
iudicat se videre asinũ qñ nõ videt euꝫ
sicut qñ realiter videt illũ. ⁊ nõ obstãte
tali iudicio ac firma adhesione talis de
cipit̃. ⁊ nõ videt qđ credit videre. Igit̃
ꝓpter qđcũqꝫ iudiciũ forte vl̃ firmã ad
hesionẽ nõ cognoscit quis euidẽter tali
euidẽtia ꝙ sic est sicut sibi apparet: ⁊ h̃
maxie vbi non sequit̃ apparet tibi ꝙ sic
est ⁊ ergo sic est ⁊ per ↄñs ex nullo añce
dente euidẽte põt aĩa euidẽter inferre
aliquã aliã rem ab ip̃a esse. loquẽdo sꝑ
de euidentia p̃dicta. Cõfirmat̃ rõ. q2 se
quit̃ de⁹ indisposuit visuꝫ ⁊ mediũ igit̃
visus nõ iudicat de obiecto suo euiden
ter. loquẽdo de euidẽtia vt pri⁹. ↄña est
bona et añs est tibi dubium. igitur con
sequens nõ est a te negandũ. ⁊ per con-
sequens patꝫ prima pars conclusionis
scilicꝫ ꝙ simpliciter absolute nulluꝫ ⁊c̃.

Secunda pars conclusionis est ꝙ lo-
quendo de euidentia s̃m quid seu ↄdi-
cionata vel ex suppositiõe. s. stante dei
influentia generali: et cursu nature solu
to nulloqꝫ facto miraculo talia possunt
esse nobis sufficienter euidẽtia sic ꝙ de
ipsis non habemus rationabiliter dubi
tare. Probatur hoc. quia stante dei in-
fluentia ⁊c̃. non stat talia nobis appare
re et non sic esse. vnde q̃uis talis appa-
rentia possit esse ipsis obiectis non exi-
stentibus per potentiam dei absolutaꝫ
tamẽ propter hoc non habemus ratio-
nabiliter dubitare. Nã ex hoc multa in
cõueniẽntia ⁊ absurda sequerent̃. Pri
mo sequitur ꝙ possemus ratiõabiliter
dubitare ꝙ aliqua substantia alia a na-
tura nostra diuina esset. quia deus pos
set ↄseruare oĩa accidẽtia huiusmodi
substantijs corruptis seu destructis vt
in sacramẽto altar̃. Scdõ sequit̃ ꝙ nõ
posset sufficienter inferri ex vna re alia
nec ex causa posset ↄcludi effectus. nec
econtra. ⁊ sic perirent omnes demõstra
tiones naturales. Et ↄsequentia tenet.
quia duarũ rerũ distinctarum deus po
test absolute alterã conseruare alia de-
structa. Tertio sequitur ꝙ haberemus
ratiõabiliter dubitare demõstrata qua
cũqꝫ creatura. an illa esset deus. an illa
esset adorãda. ⁊ sic an de⁹ esset asin⁹. an
asinus adorandus. Nam quamlibet ta
lem posset deus assumere ⁊c̃. ⁊ breuiter
multa similia possent inferri q̃ sunt ab
surda et blasphema. q̃re ⁊c̃. et sic patet
responsio. ¶ Contra predictas
ↄclusiones per ordinẽ instat̃. Primo ꝯ
primã ꝑtem q̃tuor respõsionib⁹ seu me
dijs. Primo sic. nõ est euidẽs euidẽtia
absoluta alquid esse primũ principium
nec aliquid esse antecedens aut conse-
quens aut consequentiam aut proposi
tionem ⁊ sic de similibus. Igit̃ tali eui
dentia nihil ẽ euidẽs. ↄña tenꝫ. q2 si ali
quod est euidẽs tali euidẽtia oportꝫ ꝙ
sit ꝓpositio deducta ꝑ aliquã ↄñaꝫ in q̃
sit añs ⁊ ↄñs. sꝫ añcedẽs probat̃. q2 tali
euidentia nõ est euidẽs plura esse. Igi
tur nec primũ principium esse. et sic de
alijs posituꝫ in añcedẽte. ad quoꝝ quodl-

libet infertur plura esse ⁊c̃. Cõfirmatur
secundo. q2 aliqui negauerunt primuꝫ
principium vt pꝫ. 4. methaph. igit̃ nõ
est euidens. Confirmatur tertio. q2 de
facto dubiũ est quid sit primũ p̃ncipiuꝫ
vt clarũ est. Igitur nõ est euidens. Se
cundo principaliter arguitur sic. illud
non est euidẽs cui intellectus potest fir
miter dissentire. sed intellectus põt pri
mo principio dissentire: q2 deus posset
hmõi dissensũ in eo causare de sua om-
nipotẽtia cum hoc nõ implicet cõtradi-
ctionẽ. Secundo cõfirmat̃. q2 hoc põt
ipse intellectus ex imperio voluntatis
vnde videt̃ plus impossibile intellectũ
assentire opposito primi p̃ncipij ex im-
perio voluntatis q̃ assentire isti credito
vna essentia simplicissima est tres res
distincte ⁊ q̃libet earũ. Nã ponẽdo hũc
articulũ habemus negare modos argu
endi manifestissimos ⁊ q apparẽt tene-
re in virtute primi principij sicut sillo-
gismũ expositoriũ. sillogismũ in barba-
ra ⁊ cõsequentiã cõuersiuã. sicut pꝫ in
exemplis ⁊c̃. Tertio ↄfirmat̃: q2 volũ
tas pie affectata potest ĩtellectui impe-
rare ꝙ credat supradictis credibilibus
⁊ ipsuꝫ ad hoc subiugare. ergo põt esse
aliqua volũtas ita male affectata ꝙ po
terit intellectũ subiugare ad assentien-
dũ opposito primi principij. ↄña tenet:
q2 cogitatio post lapsuꝫ facta est ꝓnior
ad malũ q̃ ad bonũ. iuxta illđ Gene. 8.
sensus ⁊ cogitatio humani cordis ꝓna
sunt ad malum ab adolescentia sua ⁊c̃.
Etiam praua affectio põt quantũlibet
augeri: ⁊ tñ ineuidentia articuli trinita
tis ⁊ ineuidẽtia oppositi primi principij
non se excedũt infinite igit̃. Tertio p̃n
cipaliter arguit̃ sic. nulla falsitas põt a
nobis euidenter cognosci. igitur nec ve
ritas. Antecedens ꝓpatet p̃mo posterio
rum. falsum non scitur: quia non est ⁊c̃.
Sed consequentia probatur: q2 tan-
ta apparentia potest esse de aliquo falso
ꝙ sit verũ sicut de vero. Nam s̃m ph̃m
8. thopicoꝝ. nihil ꝓhibet quedam falsa
esse ꝓbabiliora q̃busdaꝫ veris ⁊ ꝑ ↄñs
apparentia: immo de facto ph̃us. vt pꝫ. 1.
phisi. reputauit esse p̃ncipium euidens
ꝙ ex nihilo nihil fit: ⁊ de illo habuit tan
tam apparentiã sicut de aliqua conclu-
sione demonstrata. Igitur si illud non
fuit sibi euidens nec quodcunqꝫ aliud.
Si auteꝫ dicatur ꝙ ad esse euidens nõ
sufficit precise apparere: sed requiritur
apparere vere cum apparere false possit
esse ita intensum ⁊ ita firmũ sicut vere.
tunc datis duabus talibus apparentijs
nescimus q̃ sit euidẽs: ⁊ sic nunq̃ esset
nobis certuꝫ vel euidens aliqđ esse eui
dens: ⁊ possemus dubitare tale esse eui
dens ⁊ per ↄsequens haberemus dubi-
tare illud esse verũ: quia sequitur dubi
to hoc esse euidẽs: ergo dubito hoc esse
verum: vel saltem non scio ⁊c̃. Secun
do confirmatur: quia ad esse euidẽs nõ
sufficit apparere vere: q2 si sortes habe
ret quantamcunqꝫ apparentiam de ali-
quo vero ⁊ hoc per mediũ falsigraphũ
propter hoc non haberet euidentiam:
sed non est nobis possibile scire euiden
ter quod medium sit sophisticuꝫ: et qđ
verum. Nam quandoqꝫ credimus ha-
bere demonstrationem quando habe-
mus sophisticam rationem. quare ⁊c̃.
Tertio confirmatur: quia ille assen-
sus nõ est euidens de aliquo cui omni-
no similis et eque firmus est ineuidẽs
de eodem: sed quãdoqꝫ dato aliquo ve-
ro demonstratiue probato. poterit dari
probatio falsigraphica eque vel magis
apparens. si ergo secũda non sit euidẽs
nec prima. igitur nihil est euidens per
demonstrationem vel saltem nõ est eui
dens aliquid esse euidens illa euiden-
tia ⁊c̃. Quarto principaliter argui
tur sic. si aliquid esset euidẽs sequeret̃
ꝙ quodlibet esset eq̃liter euidẽs ⁊ sum
me euidens: consequens est manifeste
falsuꝫ: quia nihil est nobis eque euidẽs
sicut deo et angelis. Similiter princi-
pia sunt euidentiora ↄclusionibus: sed
consequentia probatur: quia non vide
tur vnde euidentia possit intendi.
Primo non quo ad veritatem: quia
vna veritas non est magis veritas q̃ a-
lia: seu vna propositio nõ est magis ve
ra q̃ alia. Secundo non quo ad ad
hesionẽ. nam maior vel minor adhesio

non facit maiorē vel minorem euiden-
tiam. patet de fide ⁊c. Tertio nō quo
ad claritatē ſic ꝙ in vna euidentia ſit
maior claritas noticie ꝙ̄ in alia. qꝺ pro
bo. quia quelibet talis euidentia de q̄
loquimur generatur naturaliter ex pri
mo principio per ꝯñam vel conſequen
tias neceſſarias ⁊ euidentes. ⁊ per ꝯñs
quelibet talis generatur ſumma. quia
ex cauſis naturalibꝰ non ꝓueniunt ef-
fectus inequales ceteris paribus. quia
agunt ſm vltimū potentie. Secundo
cōfirmatur. quia in huiuſmodi genera
tione non eſt maior reſiſtētia in vno ꝙ̄
in alio. Nam cum nulla tali euidentia
ſtat aliquis gradus dubietatis de obie
cto. igitur oēs ſunt equales. Tertio cō
firmatur. quia quelibet talis euidentia
ſumme clare repreſentat ſuū obiectuʒ
quia totaliter ſicut eſt. aliter non eſſet
euidentia. ſed per ipſam falli poſſet in
tellectus. igitur ⁊c. H Ad iſtas
rōnes reſpondetur per ordinē. ⁊ primo
ad primā negatur ꝯña. Unde pro ma-
teria ponuntur alique ꝓpoſitiones.
Prima eſt. ꝙ aliquis pōt ſcire imo ſcit
de facto aliquā ꝓpoſitionem vel ꝯñam
euidentia primi principij ⁊ nō ſcire eui
denter tali euidentia ꝙ ſcitū ab eo ſit
ꝓpoſitio vel conſequētia. patet de hoīe
ſimpliciť illiterato ⁊c. Scđa eſt ꝙ ali-
quis poteſt euidenter ſcire primū prin
cipium ⁊ neſcire quid ſit primū princi-
piū. pꝫ. qꝛ qlibꝫ mēte formās pmū pnci
piū ſcit ipm euidenter. ⁊ tamē cum hoc
ſtat ꝙ neſciat vtrū ſit ꝓpoſitio ypoteti
ca vel cathegorica ⁊c. Tertia eſt ꝙ ali
quis poteſt ſcire euidenter aliquā ꝓpo
ſitionē ⁊ non ſcire euidēter tanta eui-
dētia ꝙ illa propoſitio ſit vera aut fal-
ſa. ⁊ ſimiliter de ꝯña patet ex predictis
⁊ conſimiliter poteſt dici ꝙ aliquis po-
teſt ſcire aliquā ꝓpoſitionem ⁊ non ſci-
re tanta euidētia an ita ſit ſicut illa ꝓ-
poſitio ſignificat. quia poteſt non ſcire
an ꝓpoſitio ſit ⁊ an ſignificet. Quarta
ꝓpoſitio eſt ꝙ cum predictis ſtat ꝙ nul
lus pōt euidenter ſcire ꝓpoſitionē ali-
quā ⁊ nullatenus ſcire quid vel qualiť
per eam ſignať. pꝫ. qꝛ oppoſitū impli-
cat ⁊ ſic patꝫ ad primā rationē ⁊ ad ter
tiam confirmationem. Sed ad ſecun-
dam dicıť ꝙ ſicut dicit Ariſtoteles. illi
non negabant primuʒ pncipium corde
ſed ore. ſimiliter hoc non eſt ad ꝓpoſi-
tum. qꝛ ⁊ ſi primū principium erat eis
ineuidēs nihil ſequitur ⁊c. Ad ſecun
dam rationē negatur maior. Uñ pono
aliquas ꝓpoſitiones. Prima eſt. ꝙ li
cet aliquis poſſet diſſentire primo pnci
pio nō ſequitur ꝙ illud non ſit euidēs
ſed ſolum ꝙ pōt nō eſſe euidens. puta
illi qui ſic diſſentiret. Secunda eſt. ꝙ
licet aliquis diſſentiēdo primo pncipio
vel aſſentiēdo eius oppoſito erraret in
fide. tñ ꝙ aliquis poſſit diſſentire pmo
pncipio vel aſſentire eius oppoſito non
cōtradicit fidei noſtre. Primū patet.
qꝛ ex oppoſito primi principij ſequitur
oppoſituʒ cuiuſlibet articuli fidei. Se
cundū pꝫ. qꝛ dicere ꝙ deꝰ poſſit hmōi
aſſenſuʒ vel diſſenſuʒ cauſare nō cōtra
dicit fidei. imo videtur fauere articulo
de omnipotentia dei. Tertia ꝓpoſitio
eſt ꝙ huiuſmodi poſitio nō eſt ꝯtraria
veritati primi pncipij. ⁊ ad hāc poſitio
nem non ſequiť primū principium eſſe
falſum. quia non ſequiť aliquis aſſen-
tit oppoſitio pmi principij. ergo primū
principiuʒ eſt falſum. imo ſequitur op-
poſitum ⁊c. Quarta ꝓpoſitio eſt ꝙ aſ
ſentire oppoſito pmi pncipij nō infert
aliquod impoſſibile etiaʒ naturaliter.
puta cōtraria eſſe ſimul aut aliqꝺ ſimi
le. patet. quia ſuppoſito ꝙ aſſenſus cō-
tradictoriorū eſſent contrarij. ⁊ ꝙ eſſet
impoſſibile naturaliter ipos eſſe ſimul
in eadem mente ſicut aſſenſum quo aſ
ſentireʒ ſortem eſſe. ⁊ aſſenſum quo aſ
ſentirem ſortem nō eſſe. tamē nō ꝓpter
hoc videtur impoſſibile vnū tertiuʒ aſ-
ſenſum eſſe in mēte quo aſſentirē ſortē
eſſe ⁊ nō eſſe. Ex quibus patet in gene-
rali ꝙ maior rationis eſt falſa. ⁊ minor
ſiue ſit vera ſiue falſa. nō eſt ꝯtra ꝯclu-
ſionem ⁊c. tamē in ſpeciali dicendū eſt
de materia ratiōis. Unde quādo pmo
dicitur ꝙ deus poſſet ⁊c. I Hic
reſpondetur ꝙ circa hoc duplex eſt opi
nio. vna ꝙ deus pōt ſe ſolo cauſare aſ-

ſenſum vel diſſenſum in mente noſtra.
⁊ ſm hanc concedendum eſſet qꝺ deus
poſſit cauſare huiuſmodi errorē circa
primū principiuʒ. nec ꝓpter hoc ſequiť
ꝙ non ſit euidens vt iam dictum eſt.
Alia eſt opinio quaʒ tenet Holkot. q.
1. arti. 3. que ponit oppoſituʒ. ⁊ ſm hāc
ponende eſſent alique propoſitiones.
Prima eſt ꝙ deus non poſſet ſe ſolo
cauſare errorē de primo principio. pꝫ.
quia oīs error eſt aſſenſus vel diſſen-
ſus. Scđa eſt ꝙ deus mediantibꝰ cau
ſis ſecūdis ⁊ ſm naturalem curſum po
teſt cauſare errorem circa primū princi
pium. patet. qꝛ ſtat aliquē dubitare et
errare circa entitatem primi pncipij ſci
licet quid ſit primū principiū ⁊c. Ter
tia eſt ꝙ deus mediantibꝰ cauſis ſecun
dis iuxta naturā iam eis inditā de cur
ſu ſoluto nō poteſt cauſare errorē de pri-
mo principio id eſt diſſenſum eiꝰ vel aſ
ſenſum de eiꝰ oppoſito. patet. qꝛ hoc eſ
ſet ex cognitione alicuiꝰ rei. ſed q̄libet
cognitio nata eſt cōcauſare aſſenſum p̄
mi pncipij. ſaltem nulla eſt nata cōcau
ſare diſſenſum. plusꝙ̄ caliditas nata ē
frigefacere vel ecōtra. Igiť ⁊c. Quar
ta ꝓpoſitio eſt ꝙ deus mediantibꝰ cau
ſis ſecundis ⁊ de ſuo poſſe abſoluto po
teſt cauſare errorē de primo principio.
patet. quia hoc nō implicat. nec hoc in
fert ꝯtraria eſſe in eodem ⁊c. quare ſe-
quitur ⁊c. Ad materiam vero ſecūde
⁊ tertie ꝯfirmationis de imperio volū-
tatis ⁊ etiam de affectiōe volūtatis ⁊c.
ſimiliter poteſt reſpōderi per aliquas
ꝓpoſitiones. Prima eſt ꝙ ex imperio
vel affectione voluntatis preciſe ſine q̄
cunqꝫ apparētia aut motiuo aliquo nō
cōtingit credere alicui complexo. patet
quia aliter poſſem opinari libere quod
rex ſedet. ⁊ ſic ꝺ quolibꝫ alio mihi igno
to ⁊c. quod apparet falſum. ſed de hoc
alias dicetur. Secūda eſt ꝙ nulluʒ in
fide noſtra traditum imo nulla imo nec
oīa ſimul iūcta aut aliqua de illis clau
dunt vel inferunt cōtradictionē ſeu op
poſitum primi principij. nec appropin-
quāt ſibi imo infinite diſtant ab eo. et
tantum quātum aliquod verum neceſ
ſarium quantūlibet euidens imo ꝗtuʒ
ipſummet primū principiuʒ. nec ꝓpter
ipſa oportet negare aliquaʒ ꝯñam eui-
dentem ſeu tenentem in virtute primi
principij. Ex omnia iſta patebūt in ma
teria de trinitate. Ubi oſtendā quomo
do ille articulus poteſt ſuſtineri ſine vl
la cōtradictione aut bone ꝯñe negatio
ne. Tertia ꝓpoſitio eſt. ad oppoſitum
primi principij cuʒ imꝑio vel affectiōe
voluntatis nulla apparētia vera poteſt
cōcurrere. nec ad hoc aliq̄ lex iuſta po-
teſt obligare. Quarta eſt ꝙ ad ipa cre
dibilia fidei noſtre ꝗtūcunqꝫ ardua cū
imperio vel affectione volūtatis poteſt
cōcurrere apparentia vera ⁊ diuina in-
ſpiratio ſicut alias oſtendam. Ex qui
bus omnibus patet ꝙ imperiū volun-
tatis ⁊ eius pia affectio plus eſt potēs
ad faciendū aſſentire credibilibꝰ noſtre
fidei ꝙ̄ quecūqꝫ aſſenſio poſſibilis op-
poſito primi principij ⁊ ſic pꝫ modus
ꝓbabilis reſpondendi ad iſtā rationē.
Tum adhuc hoc nō obſtāte videť mi
hi ꝓbabile ꝓpter predictas ratiōes qꝺ
intellectus ex imperio volūtatis ⁊ pra-
ua affectiōe cum aliqua apparētia licꝫ
falſa poſſet naturaliter diſſentire p̄io
principio ⁊c. ſed quicquid ſit de hoc ni-
hil ſequiť cōtra cōcluſionem vt ſepe di
ctum eſt ⁊c. Ad tertiā rationem ꝯce-
ditur maior ad bonū ſenſum: qꝛ licꝫ ſit
falſa in forma qua ponitur ex eo qꝺ fal
ſitas poteſt eſſe veritas. ⁊ ſimiliť ex eo
ꝙ aliqua falſitas poteſt euidenter co-
gnoſci eſſe falſitas. tamē vera ē ad iſtū
ſenſuʒ ꝙ impoſſibile eſt euidēter ſcire
falſum. ideo negatur ꝯña ⁊c. Et ad pro
bationē ꝯceditur illud quod inferť ſcꝫ
ꝙ ad eſſe euidēs nō ſufficit preciſe ap-
parere ſic eſſe ꝗtūcunqꝫ talis apparen
tia ſit intēſa. ſed requiritur ꝙ apparē-
tia ſit vera. ⁊ quādo inferť ꝙ nūꝗ̄ eſſet
nobis euidēs ⁊c. imo haberemꝰ dubita
re ⁊c. K Pro iſta materia ponū
tur aliq̄ ꝓpoſitiones. Prima eſt ꝙ ꝗ̄
uis nō ſit neceſſe oēm habētem euidē-
tiam de aliquo experiri illam aut ſcire
illam eſſe euidētiaʒ. tamē oīs habēs
huiuſmodi euidētiaʒ experiri poteſt il-

iam ⁊ scire potest illam esse euidētiam absq̄ aliquo nouo motiuo. imo motiua euidētie q̄ est actus rectus sufficiūt ad sciēdum euidentiā esse euidentiam qui est actꝰ reflexus. ⁊ hoc mediāte aduertentia circa actum rectum ⁊c̄. Secunda est ꝙ nō stat aliquē habere euidentiaȝ de aliquo ⁊ dubitare se habere euidentiā de eodē. ptȝ. qꝛ sicut bene tāgitur in arguendo si dubito meā apparentiā esse euidentiā dubito vel saltem nō scio ipam esse veram ⁊ per ꝯn̄s ita esse sicut ipsa significat. Quare ⁊c̄.

Tertia est pro secūda ꝯfirmatione. ꝙ q̄uis nō sit necesse omnē habentē medium verū ⁊ non sophisticū ad aliquid euidēter scitum ab eodē. scire actualit̄ se habere mediū verū tamē oīs sic habens pōt scire euidenter se habere. nec stat ipsum dubitare de tali medio patȝ ex predictis. Quarta ꝓpositio ꝙ cuȝ predictis stat ꝙ aliquis non habēs euidentiaȝ de aliquo credit illud firmiter ⁊ absq̄ hesitatione ⁊ ex medio necessitate ipm ꝓ tunc. ⁊ potest credere se scire euidenter illud ⁊ tamē in vtroq̄, taȝ in actu recto q̄ reflexo decipit̄. nec est possibile stante tali assensu recto firmo habere assensum reflexum dubiū plusq̄ in assentiente euidēter. Et cōsimilit̄ oīno potest dici de habēte medium sophisticum ꝙ est possibile ꝙ credit se habere demonstratiuū ⁊ credit se habere euidētiam. ⁊ ad hoc ꝯcludūt ille rōnes ⁊ non plus. tn̄ cum istis stat ꝙ q̄tūcumq̄ habeat firmuȝ assensum ⁊ q̄tūcunq̄ credit se habere euidentiā. tn̄ eam nō habet si nō concurrant ille conditiōes q̄ttuor suprapositē in descriptiōe euidentie. Ideo ad tertiā ꝯfirmationem dicit̄ ſm predicta ꝙ impossibile est esse duos assensus vnū euidentem euidētia de qua loquimur. ⁊ aliū non euidentem qui sint oīno similes q̄uis in apparentia adherentia ⁊ firmitate possent esse equales. vt pȝ. quare ⁊c̄. Ad quartaȝ rōnem negatur ꝯn̄a. ꝓ quo ponunt̄ aliq̄ ꝓpositiones Prima est ꝙ supposito ꝙ de aliquo seu ꝺ quolibȝ noto haberemus summā euidentiaȝ id est maximā nobis naturaliter possibilē. tamē non ꝓpter hoc haberemꝰ equalem cuȝ deo ⁊ angelis. nec equaliter sciremꝰ principia ⁊ ꝯclusiones deductas ex eis. primum patet. qꝛ deus sciret independenter. nos aūt dependēter. similiter angeli sunt perspicatioris nature intellectiue ⁊ per ꝯn̄s ex eisdē ꝑncipijs eandem ꝯclusionem clariꝰ intelligerēt q̄ nos ceteris paribus. Scḋm patet ꝑmo posterioꝝ. Propter qḋ vnūquodq̄ tale ⁊ illud magis. cū ergo sciremus ꝯclusiōes per principia sequitur propositum ⁊c̄.

Scḋa est ꝙ necesse est oīa nobis euidentia esse nobis eque indubia. Patet quia euidentia nullū gradum formidinis aut dubietatis secuȝ cōpatit̄. Tertia est ꝙ de facto nō ē necesse euidētiā de aliquo esse summā. imo in euidētia sunt gradus. quia primū principiuȝ est euidentissimū. ⁊ deinde alia magis vel minus ſm ꝙ magis vel minꝰ appropinquant ad primū principiū. similiter de eodem potest haberi euidentia maior vel minor vel ꝓpter plura media ad eandem conclusionem. vel ꝓpter intensius idem mediū considerare. vel ꝓpter diuersam dispositionē intellectus seu naturalē seu acquisitam. Quarta ꝓpositio pro solutione rōnis est ꝙ nō bn̄ concludit ꝙ in intellectibꝰ oīno ꝯsimilibus ꝯsimiliter dispositis ⁊ ꝯsimiliter applicatis ad consideranduȝ. ⁊ ceteris alijs paribus primū principiuȝ ⁊ quodlibet aliud de se ⁊ cōclusionibꝰ equaliter sequentibꝰ equalē euidentiā imo omneȝ sibi possibilē generabunt, patȝ. qꝛ sicut agentia naturalia ⁊c̄. ⁊ si de hac generatione vel augmētatione fierent alique difficultates ille essent cōsimiles omnibus formis spūalibus vt de luce ⁊ similibus ⁊c̄. hec de ꝑma ꝯclusione. L

Contra scḋam conclusionē arguitur etiā quattuor rōnibꝰ. Primo sic. nulli est euidens ꝙ ipse cognoscat vel intelligit ⁊c̄. cui nō est euidens ꝙ ipse sit creatura rōnalis seu natura cognoscitiua. sed secūdū nulli est euidens. igitur nec primum. Maior videtur nota. sed minor patet. Nā de facto cōtingit in somnio vel etiam in vigilia in homine grauiter infirmo. ꝙ credit se asinum vel lapidem. ⁊ per ꝯn̄s credit se non creaturam rationalē aut cognoscitiuā. vn̄ iocose arguitur sic. Ego non sum creatura rationalis seu intellectiua. igitur nihil est mihi euidens. ꝯn̄a est optima. et antecedens pōt esse a me creditū in casu posito. ergo ꝯn̄s non est a me negandum. ⁊ per ꝯn̄s concedendū vel saltem pōt esse a me concedenduȝ ⁊c̄. Scḋo arguitur sic. Si conclusio esset vera vel esset possibile aīam cognoscere distincte quālibet suā cognitionem vel nō. si sic. contra qꝛ esset possibile ꝙ aīa simul haberet cognitiōes infinitas distictas quarū vna nō esset pars alteriꝰ. nec aliquid vniꝰ esset aliquid alteriꝰ. ꝯn̄a ptȝ ⁊c̄. ⁊ falsitas ꝯsequentis apparet. quia nō est possibile aīam simul ⁊ distīcte infinita cognoscere ⁊c̄. Si dicat̄ ꝙ non cōtra. quia nō apparet maior rō de vna q̄ de alia ⁊c̄. similit̄ dicit philosophus secundo posterioꝝ. ꝙ impossibile est nos habere habitꝰ nobilissimos ita ꝙ lateat nos. quare ⁊c̄. Tertio arguitur sic Si conclusio esset vera. tunc (iuxta sententiam Augustini. 15. de trinitate. c. 1. dicentis. Fidem suā videt vnusquisq̄ in corde suo si credit. vel nō esse si nō credit. Et post pauca. Si lquit est fides in corde nostro eam esse non ambigimus sed eam tenemus certissima scientia) sequeretur ꝙ euidenter sciremus nos credere ⁊ nos habere fidem. consequētia tenet ex conclusione. quia ex predicta auctoritate Augustini. sed falsitas consequentis patet quia sequitur. scio me habere fidem ergo scio eam esse veram. ⁊ ita esse sicut scire per eam significantur. quia ex opposito sequitur oppositum ⁊c̄. Et consequēs est falsum et impossibile. cum fides sit cognitio enigmatica ⁊c̄. Quarto arguitur sic. Nos nescimus euidenter nos habere actus intelligendi vel amandi. igitur nec scimus euidenter nos intelligere vel amare. cōsequentia tenet. et antecedens patet. quoniā de illo sunt opiniones. Unde aliqui ponunt ꝙ non sunt actus distincti ab anima ⁊ alij oppositum ⁊c̄.

M Ad istas rationes per ordinē respondetur. Unde ponuntur alique ꝓpositiōes. Prima est pro materia minoris siue antecedentis. ꝙ forte nō est possibile aliquem credere se esse creaturam non cognitiuam vel intellectiuam

Secunda est. quicquid sit de illo. tamen ratio nihil plus potest concludere nisi ꝙ possibile est aliquē opinari ꝙ nihil sibi est euidens. quia contingit opinari antecedens ad hoc ⁊ ꝯsequentiaȝ.

Tertia est ꝙ cū hoc stat aliqḋ esse et posse esse alicui euidens q̄uis eideȝ homini nō sint ista possibilia simul. scȝ ꝙ opinetur nihil sibi esse euidens ⁊ ꝙ aliquid sit sibi euidens. Quarta est pro declaratione ꝑcedentis ꝙ posse aliquē dissentire isti aliquid est mihi euidens non concludit quin stet aliquid esse euidens ⁊ esse dubium. sicut supra tactum est de primo principio. Ad secundam rationem ponuntur alique propositiones. Prima est ꝙ anima nō potest cognoscere distincte quamlibet cognitionē suam. patet. quia hoc non foret possibile sine multitudine cognitionuȝ infinita. quia cum vna cognitio non sit distincta cognitio suipsius. vel erit deuenire ad aliquā quaȝ non cognoscat. vel habebit noticias infinitas. Secunda est ꝙ quamlibet cognitionem suam potest anima nostra cognoscere distincte. patet inducendo. Tertia est. Anima nostra scit distincte se scire quicquid et quecunq̄ ipsa scit. patet. quia ipsa scit vel potest scire distincte istaȝ. scio quicquid vel quecunq̄ scio. Quarta est ꝙ non quicquid aut quecunq̄ anima scit ipsa scit se scire distincte. patet. quia aliter oporteret ponere actus infinitos ⁊c̄. et sic patet ad rationem Ad auctoritatem philosophi dicitur. ꝙ ipse vult ꝙ inconueniens sit ꝙ aliquis sciat ⁊ cōsideret actualiter an ipse sciat ⁊ nesciat se scire. et hoc est verum. ⁊ sic patet ad istam rationem. Ad tertiam ponuntur alique propositiones. Prima est ꝙ q̄uis experiamur fidem non tamen experimur ipsam esse fidem et

hoc solum probat ratio ꝛc. Secunda
est ꝙ possibile est fidē aliquā esse intui=
tiue cognitā et euidenter scitam ꝛ scire
ꝙ sic est oīno sicut significaꝫ per eaꝫ. et
tamen ipsam nō esse euidentē noticiaꝫ
patet. qꝛ videat angelus intuitiue fidē
petri in corde suo cuius significatū eui
denter nouit in verbo tūc angelo est eui
dens sic esse sicut significat illa fides. ꝛ
tamē illa nō est euidens noticia qꝛ non
angelo vt notuꝫ est nec petro. Tertia
est ꝙ possibile est ꝙ viator euidēter co=
gnoscat suam fidē ꝛ ipsam esse fidē verā
et sic esse sicut ipsa significat .et tamen
fides nō erit sibi euidens noticia lꝫ sit
sibi euidenter nota.patet.posito ꝙ vnꝰ
viator habēs fidem aliunde sibi acqui=
rat demōstrationē vel experientiaꝫ:aut
quomodolibet aliter euidētiā de signi
ficato sue fidei.pꝫ.Nā si esset assensus
euidens nō esset fides ꝛc. Quarta est
ꝙ licet ista consequētia non valeat. eui
dens est fidem esse:ꝛ fidem esse veram.
igitur fides est euidens noticia. ista ta=
men est necessaria:euidēs est fideꝫ esse
verā.igitur fides est vera.patet satis. ꝛ
sic apparet quo modo possumus perci=
pere euidenter fidem nostram ꝛc. Ad
quartam rationē negatur ꝯña: qꝛ licet
nos nesciamus euidenter que res sint
actus intelligendi aut volēdi. nō tamē
sequitur ꝙ nihil sciamus euidēter per
ipsos sicut satis pꝫ ex supradictis ꝛc.
N Contra tertiā ꝯclusionē arguiꝫ
etiā quattuor rationibus. duabus con=
tra primā partem: ꝛ duabus contra se=
cundam. Primo sic. Non est possibile
per quācūqꝫ potentiā ꝙ anima sentiat
obiectū exteriori sensatiōe ꝛ ꝙ obiectū
nō sit. igitur illa pars prima est falsa q̄
videtur oppositū supponere ꝛ in hoc fū=
dari ꝛc. Sed antecedēs ꝓbatur:qꝛ ista
ꝯña est bona.anima sentit obiectū. igiꝫ
obiectū est.sequitur eñ bene tango ca=
lidum. igitur calidū est.gusto dulce:igi
tur dulce est.video petruꝫ. ideo petrus
est:qꝛ si video petrum video aliquid et
non nisi petruꝫ.igitur petrus est aliqd
et sic de alijs. Secundo confirmatur.
quia anima non potest agere sensatio=

nem de aliquo obiecto ipso obiecto nō
existente:sed anima non potest sentire
obiectum nisi agat suam sensationem.
igitur ꝛc. Maior est clara ꝛ minor paꝫ
quia sequitur anima sentit:igitur ani=
ma agit. Sed sicut omnis cognitio est
actio ita ꝛ omne cognoscens est agens.
solus ergo deus non potest in aīa cau
sare sensationem Quare ꝛc. Secun=
do ad idem arguitur sic: si fundamen=
tum conclusionis esset verum salꝫ ꝙ il
lud non est euidens quod potest sic ap=
parere ꝛ non sic esse ꝛc . sequitur consi=
mili ratione ꝙ nulla noticia creata vel
creabilis esset infallibilis: et per conse=
quens nulla euidens quod est cōtra di
cta. Sed cōsequētia patet:quia de quo
libet tali sic est ꝙ potest non esse sicut
ipsa representat. aut ꝙ intellectus po=
test aliter vti ipsa q̄ ipsa sit vtēda.qua
re ꝛc. Secundo confirmatur:quia si
illud fundamentū esset verum:sequere
tur ꝙ nullus beatus haberet euidenti=
am de perpetuitate sue beatitudinis ꝛ
per ꝯñs non esset assecuratus:ꝛ sic non
esset beatꝰ:qꝛ securitas est maxima ꝑs
beatitudinis. ꝯsequentia pꝫ: quia sup
posito ꝙ beatus firmiter assētiat ꝙ ita
perpetuo remanebit. et ꝙ ille assensus
non potest nō fuisse assensus.tamen op
positum potest non fore. ꝛ per ꝯsequēs
non fuit euidens ꝛc.quare ꝛc. Tertio
cōtra secundā partem conclusionis ar=
guitur. nullū est experimentū vel iudi=
cium quin per nature potentiam cum
dei influētia generali possit esse ꝙ illō
experimentū vel iudiciū sit ꝛ ꝙ nō sit si
cut denotatur per illud. igitur cōclusio
est falsa ꝛ fundamētū nullū ꝛc. ꝯña pꝫ
sed añs ꝓbatur:quia tale iudicium po
test causari:dato ꝙ nō sit ita vel in dor
miendo:vel etiam in vigilādo. propter
indispositionem medij vel organi: vel
per ludificationes:sicut patet per expe
riētiam. Secūdo cōfirmatur:qꝛ si ra
tio fundamentalis ꝯclusiōis valeat:se=
quiꝫ ꝙ modo sit possibile aristotelē ha
buisse euidentiā ꝙ perpetuo erunt ge=
nerationes ꝛ corruptiões. ꝯñs pꝫ mani
feste falsū:qꝛ illud fuit falsum ꝛ non est

possibile ipsum sciuisse falsum.sed ꝯña
ꝓbatur qꝛ ipse sic assensit firmiter per
rationes intellectū suū cogentes ꝛ mo=
do est possibile ꝙ sic sit nec fuit possibi
le naturaliter ꝙ sic assenserit ꝛ ꝙ non
sic erit.igitur possibile est ꝙ habuit de
illo euidentiā ꝛc. Quarto ad idem ar
guiꝫ.sensatio pōt naturaliter generari
ꝛ conseruari absqꝫ obiecti pñtia vel exi
stentia.imo obiecto absente vel destru=
cto. Igitur illa pars ꝯclusionis est fal=
sa. Antecedens ꝓbatur de generatiōe
vt patet in somnijs ꝛ timentibꝰ ꝛ ludi=
ficatis qbꝰ apparēt castra ꝛ multa q̄ nō
sunt.ꝛ ista apparētia est sensitiua.de cō
seruatione pꝫ qꝛ ex forti obiecto relinq
tur in nob̄ visio causata ipso oculo clau
so sicut docet experiētia ꝛ Augusti.xi.
de trini.ca.i. Secundo confirmaꝫ. qꝛ
experientia videꝫ ad oppositū ꝯclusio=
nis. Primo de existente in naui cui ar=
bores videnꝫ moueri. Secūdo de circu
lo apparēte i aere ex baculo ignito. ꝛc.
Tertio de baculo ꝑ medietate in aq̄
qui apparet fractus. Quarto de collo
columbe verso in quo apparent diuersi co
lores. Quinto de imagine q̄ videꝫ in
speculo in quo non est. Sexto de illu=
sionibꝰ ꝛ ludificationibꝰ. Ex quibꝰ om=
nibus paꝫ ꝙ naturaliter multa nobis
apparent esse q̄ non sunt ꝛ qualia non
sunt.ꝛ sic nō quicqd experimur est eui=
dens esse ꝛc. Q Ad istas rōnes
per ordinē respondeꝫ. Uñ ad primā po
nunꝫ ꝓpositiones. Prima est ꝙ ad im
pugnandū primā partē cōclusionis ꝛc.
non sufficit ponere ꝓbabiliter ꝙ impos
sibile est sentire obiecto nō existēte seu
aliquā ꝯsimilem ꝓpositionē ꝓbabilem
imo oportet hoc euidenter ꝓbare.quia
dato ꝙ sit solum ꝓbabile quis poterit
opinari oppositum. ꝛ per ꝯsequens:ad
ipsum nō erit ab eo neganduꝫ. Uñ pōt
dari vna regula gñalis q̄ valet ad mul
ta in ista materia ꝙ si ex aliquo antece
dente euidēter ꝛ formaliter sequiꝫ ali=
quod ꝯñs ꝛ antecedēs sit ꝓpositio ꝓba
bilis vel aliqua eiꝰ pars impertinens est
ꝯñs esse euidēs.ita ꝙ non oportet ꝯñs
esse euidens nec hoc repugnat. Secū

da ꝓpositio est ꝙ siue ad sensationē eē
sensationē.siue ad potentiā sensitiuaꝫ
sentire requiraꝫ ipsam potentiam age
re siue non.est impertinēs prime ptis cō
clusionis nec impugnatur per hoc ꝛc.
Tertia est ꝙ supposito ꝙ ad potentiā
sensitiuā sentire.requiraꝫ potentiā ip=
sam agere adhuc pōt ipsa ꝓducere vel
saltem ꝯseruare sensationē obiecto de=
structo vel absente simpliciter.s.qꝛ deꝰ
potest supplere vicem obiecti. Quar=
ta est ꝙ possibile est de diuina potentia
qꝺ potentia talis sentiat exteriori sen=
satione obiecto non existente.nec valet
cōsequentia.anima sensitiua sentit.igi
tur obiectū est.plusqꝫ hec anima intelli
git antichristuꝫ. Igitur antichristus est
Ideo non valent iste.video Petrū. er=
go Petrus est.tango calidum.ergo ca=
lidū est ꝛc. Sed bene sequiꝫ, Uideo pe
trum.ergo video aliquid q̄uis istaꝫ ne
gent multi.dico tamen ꝙ non sequitur
ergo petrus est aliquid.sic bene sequiꝫ
deus intelligit antichristum.ergo intel
ligit aliquid.sꝫ nō sequiꝫ vltra.ergo an
tichristus est aliquid.ꝛ per ista paꝫ ad
totam rationem ꝛc. Ad secūdā ratio=
nem negatur consequētia. Sed gratia
materie ad videndū differentiaꝫ inter
noticiā dei ꝛ creature.quo ad infallibi
litatem ponunꝫ ꝓpositiones. Prima
est ꝙ sola diuina noticia est vniuersali=
ter infallibilis. Ista supponitur. Se=
cunda ꝙ aliqua humana noticia de ne
cessario ꝛ impossibili aliter se habere si
cut de primo pⁱncipio ꝛ similibꝰ est infal
libilis.patet.qꝛ non stat ipsaꝫ esse ꝛ ali
ter eē q̄ significat. nec est possibile talē
noticiā aliter significare.hoc eñ ē pos=
sibile per potentiam nostri intellectus
cuꝫ illa non significet ad placitum nec
per potentiam diuinā. quia quanta ne
cessitate ipsa est significatiua vel signi=
ficat.significat suum significatum. Et
ideo licet deus posset ipsam facere nō
esse aut non significare tamē non possꝫ
facere eam significare oppositum sui
significati quod modo significat . sicut
non posset facere ꝙ caliditas frigeface
ret seu produceret frigiditatem. Ter

tia est ꝙ aliqua humana noticia de ali-
quo contingẽti vero est infallibilis. pu-
ta noticia qua scio me esse viuere. patꝫ
quia talis nõ põt esse noticia nisi ꝙ aliter
sit ꝙ significat. Unde si illa ꝑ potentiã
diuinã trãsferatur in aliud subiectũ rei
cognitiuũ. videtur ꝓbabile ꝙ non esset
noticia de in esse nec de quocunqꝫ alio.
quicqd tamẽ sit de hoc illa non potest
esse mihi fallibilis. Quarta est ꝙ nul-
la humana noticia de contingẽter vero
extrinseco ⁊ cognoscente est vel esse po
test ĩfallibilis. ⁊ hoc ꝓbat ratio. Ex his
sequunt̃ aliqua. Primo sequit̃ ꝙ de
eodem esse possunt due noticie idem si
gnificantes quarũ vna est infallibilis ⁊
alia non. patet de creata ⁊ increata no-
ticijs de antixp̄o fore ⁊c̃. Secundo se
quit̃ ꝙ oĩs euidẽtia absoluta de qua in
p̄ma ⁊ secũda conclusionib⁹ est noticia
infallibilis. sed nulla euidentia ꝯditio-
nata de qua in hac tertia conclusione ẽ
infallibilis. patet clare ⁊c̃. Ad cõfirma
tionẽ cõceditur primũ ꝯñs. pro quo po
nuntur ꝓpositiones. P Prima
est ꝙ nullus beat⁹ scit euidenter ꝙ sua
beatitudo perpetuabit̃. licꝫ hoc credat
firmiter ⁊ certitudĩaliter. qꝛ qlibet scit
vel scire potest ꝙ nõ implicat cõtradi-
ctionẽ ꝙ ipse suã beatitudinẽ credat ꝑ-
petuari. ⁊ tamẽ ꝙ non perpetuet̃. ⁊ hoc
bene ꝓbat ratio secunda. ⁊ hoc est cla-
rũ de noticia in ꝓprio genere. Quis du-
bitetur de noticia in verbo ⁊c̃. Secũ-
da est ꝙ nõ stat ꝙ aliquis sit beatus et
dubitet an sua beatitudo perpetuabit̃.
hoc ꝓbat ratio ⁊c̃. Tertia est de quo-
libet futuro contingenti possibile est ꝙ
creatura ei firmit̃ assentiat. ⁊ tamẽ non
erit. patꝫ satis. Quarta est. ꝙ de nul
lo futuro contingenti possibile est ꝙ de
us sibi assentiat ⁊ ꝙ nõ erit. qꝛ sic deus
erraret quod est impossibile. Ex pre-
dictis primo sequitur ꝙ de eodem pos
sunt esse due noticie idẽ significantes
quarum vna est simpliciter euidens et
alia simpliciter ineuidens. Secundo
sequitur. licet omnis euidentia sit cer-
titudo. tamen nõ econuerso. vnde q̃ sit
differentia inter has noticias patet sa-
tis ex his que apparent ad rationẽ ⁊c̃.

Ad tertiaꝫ rationem ponuntur aliq̃
ꝓpositiones. Prima est aliqui duo as
sensus possunt esse oĩno eiusdẽ ratiõis
quoꝝ vnus erit euidens ⁊ alter nõ. patꝫ
si videat aliquis hostiam consecratã et
assentiat ꝙ videat panem. ⁊ alter nõ cõ
secratam. ⁊ consimiliter assentiat ⁊c̃.
Secunda est ꝙ aliquis assensus est in
me nunc euidens ille potest fieri ineui-
dens me nesciẽte. ⁊ similiter ecõtra pa
tet faciliter. ⁊ hec ⁊ nihil plus ꝓbat ra-
tio. Unde negatur cõsequentia. quia
est euidens quãdo ita est ⁊ nõ aliãs vt
patet ex descriptione euidentie. Ter-
tia est ꝙ nulle rationes ꝓbabiles cogũt
ad assentiendum sine formidine ꝓposi
tioni quam ꝓbant. quia non cogunt ni
si ad assensum opinatiuũ ⁊c̃. Quarta
est ꝙ sola experientia vel demonstratio
cogit intellectum ad assentienduꝫ ꝓpo-
sitioni. que sine his maneret dubia. Et
ex his pꝫ ⁊c̃. Ad confirmationem ne-
gatur consequentia. quia philosophus
solum habuit opinioneꝫ nec habuit ra
tionem cogentem. Sed forte ista respõ
sio non sufficit ⁊c̃. Ideo posset dici sine
assertione. ꝙ sicut falsum potest nunq̃
fuisse falsum. imo verum. sic ꝙ nunq̃
fuit euidens potest fuisse euidens. ⁊ sic
diceretur concedendo consequens pro
babiliter ⁊c̃. Ad quartam rationem
premittuntur propositiones. Prima
est ꝙ ex causis naturalibus cum dei in-
fluẽtia generali fieri potest ꝙ nihil sen
tiatur a forte. ⁊ tamen ꝙ fortes iudicet
ꝙ ipse sentit aliquid. ⁊ similiter fieri po
test ꝙ aliquid sentiatur a forte ⁊ fortes
non iudicet se sentire. Primum patꝫ
in dormiẽtibus. Secundum patet se-
pe in non aduertentibus vt clarum est

Secunda est ꝙ ex causis ⁊c̃. fieri po
test ꝙ homo sentiatur a forte et fortes
iudicet se non sentire hominem. Et si-
militer ꝙ homo non sentiatur a forte ⁊
fortes iudicet se sentire hominẽ. Pri
mum patet de illo qui videtur a remo-
tis. ⁊ similiter secundum vt clarum est.

Tertia est ꝙ ex causis naturalib⁹ ⁊c̃.
non potest fieri ꝙ fortes sentiat aliqđ

obiectum quod est per se obiectum il-
lius sensus quo sentitur approximatuꝫ
in debita distantia. organo bene dispo-
sito ⁊ etiã medio ⁊ fortes iudicet se nõ
sentire illud obiectũ. patet. quia aliter
sensus deciperet̃ circa ꝓprium obiectũ.

Quarta est ꝙ ex causis ⁊c̃. non po-
test fieri ꝙ aliqđ sentiatur a forte sen-
su exteriori sensatiõe sufficiente ad iu-
dicium. ⁊ fortes iudicet se non sentire
aliquid. quia tale iudicium non posset
habere causam aliquam naturalem vt
patet ⁊c̃. Q Ex his ad rationẽ
negatur antecedens. ⁊ quantum ad id
qđ dicitur de dormientibus ⁊c̃. dico ꝙ
ipsi non percipiunt per sensus exterio-
res sed per interiores. per quos potest
naturaliter sentiri absens vel non exi-
stens videtur tamen homini ꝙ sentiat
⁊ hoc est propter species rerum dereli-
ctas ⁊c̃. Sed de vigilantibus timẽtib⁹
vel infirmis dico ꝙ tales non sentiunt
nisi ea que sunt ⁊ presentia sunt licꝫ ali
ter iudicentur. In timentibus autem
iudicium erroneuꝫ causat ymaginatio
fortis cum sensatione presentis virtu-
te cui⁹ iudicat homo ꝙ illud quod sen-
tit sit illud quod timet. In infirmis au
tem huiusmodi iudicium erroneũ cau-
sat vel etiam ymaginatio fortis vel di-
spositio organi. De ludificatis auteꝫ di
uerse sunt cause errorum ſm diuersas
causas quibus ludificationes fieri pos
sunt. de quibus in scientijs naturalib⁹
alias mathematicalibus ⁊ magicis.

Quantuꝫ vero ad illud qđ dicitur de
conseruatione visionis ⁊c̃. dico ꝙ non.
sed propter fortem alterationẽ organi
causatur iudicium erroneũ quo iudica
tur idem videri qđ prius ⁊c̃. Ad con-
firmationem negatur antecedẽs. vnde
pro materia ponuntur alique ꝓpositio
nes. Prima est ꝙ res sensate taliter
possunt applicari sensui interiori. vel sen
sus taliter disponi ꝙ sensus virtute ta
lis sensatiõis nisi aliunde dirigatur ha
bebit multa iudicia erronea vtpote iu-
dicabit se videre que non videbit ⁊ ecõ
tra. ⁊ hoc solũ probant ista exempla ad
ducta. Secunda est ꝙ in omnibus p̄-
dictis exemplis sensus non videt nisi
ea que sunt ⁊ que presentia sunt. verbi
gratia. existens in naui non videt arbo
res moueri nec motum arboris. nec ge
neraliter aliquem motum. quia nullus
mot⁹ est in arbore nec in aliquo viso ab
eo in casu. ⁊ consimiliter potest dici in
alijs ⁊c̃. Tertia est ꝙ in predictis exẽ
plis apparet sensui vl̃ apparere potest
nisi aliunde dirigatur ꝙ sentiat ea que
non sunt. nec presentia sunt. verbi gra-
tia ꝙ videat motum arborum. igneum
circulum ⁊c̃. baculum fractum ⁊c̃. Cau
se autem talium apparentiarum habẽt
videri in philosophia ⁊ in perspectiua.
⁊ quantum ad ludificationes aliquas
in astrologia ⁊ in arte magica. ideo trã
seo. Quarta propositio sequens ex p̄
dictis ꝙ naturaliter fieri potest ꝙ ali-
quis credat se habere experientiam de
aliquo de quo solum habet apparentiã
erroneã. tamen non stat ꝙ apparentia
erronea sit experientia. quia ipa solum
est de vero. Et sic patet de tertia cõclu-
sione ⁊ primo articulo. Articulus se-
cundus. R Quantum ad secũ-
dum articulũ in quo videndũ est. vtrũ
possibile sit viatorẽ habere de theologi
cis noticiã maiorẽ fide. Primo p̄mittã
terminoꝝ declarationes. Scd̄o ponam
responsales ꝯclusiones. Tertio obijciã
per aliquas rõnes. Circa primũ pun-
ctũ tres termini sunt declarandi. Prĩo
q̃ sunt ṽitates theologice. Scd̄o quid
sit fides ⁊ qualit̃ viator põt eã acquire
re. Tertio q̃ noticia maior fide. Prĩo
ergo declarãdũ est q̃ sint ṽitates theo
logice. Ubi dico ꝙ de ipsis possum⁹ loq̃
dupl̃r. Uno mõ stricte. Alio mõ large.
stricte loquẽdo ṽitates theologice sũt
ṽitates necessarie viatori ad eternam
beatitudinẽ ꝯsequẽdam. vel veritates
quas credere viatori est necessariuꝫ ad
salutem. sed magis large loquendo ve
ritates theologice sunt ille veritates q̃
sunt de deo formate vl̃ formabiles. vel
etiam de creaturis vt habent attribu-
tionem vel per se ordinem ad deum pu
ta ſm creationem gubernationem. re-
parationem. iustificationem. remu-

Scd̄s articulꝫ

nerationē.ꝛ similia.que considerantur
in theologia vt passiones subiecti. vnde
ad istud facit dictum Aug.10. de trini.
ca.1.non vtiqꝫ quicqd sciri ab hoīe pōt
in rebus humanis vbi plurimū superua-
cue vanitatis ꝛ noxie curiositatis ē huic
scientie tribuo sed illud tm̄ modo quo
fides saluberrima q̄ advitam beatā du
cit.gignitur.nutritur.defenditur. ꝛ ro-
boratur.Et loquitur de theologia. Ex
ista auctoritate sequunt̄ alique ꝓposi-
tiōes. Prima est ꝙ secūda descriptio
posita est magis ꝓpria q̄ꝫ sit prima.ꝛ hoc
est ꝯtra Ockam.q.1.qui ponit illaz. pꝫ
quia multe sunt veritates quevalēt ad
defendendū fidez ꝛc̄.que non sunt via
tori necessarie ad salutem ꝛc̄. Secun-
da est.ꝙ sole veritates que sunt de re-
bus diuinis aut humanis quibusveri-
tatibus ipsa fides saluberrima est ꝛc̄.
possunt ꝓprie dici veritates theologice
Tertia est que sequit̄.ꝙ non oīs ve
ritates theologice sūt fide credenda sꝫ
alique solum ꝓbabiles ꝛ opinatiue.pa
tet de istis.deꝰ pōt facere infinitū.deus
potest creare supremā spēm.ꝛ de mul-
tis similibus ꝛc̄. Quarta ꝓpositio est
ꝙ de omnibꝰ rebus mundi pn̄t eē vita
tes theologice.pꝫ qꝛ de oībꝰ pn̄t forma
ri veritates quibus fides saluberrima
ꝛc̄. Nam de qualibet re alia a deo veri
ficatur ꝙ est creata et de deo ꝙ ipse il-
laz creat.ꝛ ꝑ hoc fides saluberrima ꝛc̄.
Item circa q̄scūqꝫ res creatas vel etiā
increatas pōt homo virtuose vel etiaz
viciose agere.igitur ꝛc̄.Antecedēs pꝫ
quia quacūqꝫ re creata vl̄ increata pōt
licite vel illicite frui vel vti.ꝛ ꝯn̄a tenet
per August.12.de trini.ca.14.Quicqd
prudenter fortiter tempate ꝛ iuste agi-
mus.ad eā ꝑtinet sciam qua in euitan
dis malis bonisqꝫ appetendis actio no
stra versatur. Vn̄ ex istis ꝓbationibꝰ
patz vnū correlariū qꝺ valet ad defen-
dendū predictam ꝓpositionē.Et est ꝙ
ista ꝯn̄a nihil valet cuiuslibet sciētie vi
tates sunt de deo vel de rebus creatis
tanq̄ꝫ de obiecto vel obiectis.igitur per
tinent ad theologiam seu sunt verita-
tes theologice sꝫ ē fallacia ꝯsequentis.

Nam licet tam veritates scientiarū ꝑti
cularium q̄ꝫ veritates theologice sint de
eisdem rebus.tamen veritates theolo-
gice sunt sm̄ aliaz attributionē ad deū
que attributio vel ordo est sufficiēs ad
vnitatem talis scientie modo quo log-
tur phūs.4. methaphi. ꝛ aliis pluribꝰ
locis. Secundo patet ex predictis qd
debꝫ dici de subiecto theologie ꝛ ꝺ vni
tate eiꝰ.ꝛ quomodo sit practica.ꝛ quo-
modo speculatiua sm̄ diuersa. sꝫ ꝺ his
nihil dico quia logicalia sunt vel alibi
videnda. S Secundo declarā-
duz est quid sit fides.vnde dico ꝙ mul
tipliciter potest sumi.vt alias videbit̄.
sed vt ad presens sumitur fides potest
describi.ꝙ est assensus verus firmus si
ne formidine non euidens.Vel breuiꝰ.
fides est assensus certus non euidens.
Naz certitudo importat primas duas
conditiones . Certitudo enim est assen
sus verus firmus sine formidine. In
hac autem fidei descriptiōe due prime
clausule ponuntur eadez causa qua in
descriptione euidentie. sed tertia scilꝫ
non euidēs ponitur ad differentiā eui-
dentie.Et huic descriptioni concordat
illud commune dictum August.Quid
est fides nisi credere quod non vides.
Capit enim credere pro certitudinalit̄
assentire.ꝛ capit non videre pro nō eui
denter cognoscere.Sed videndum est
hic qualiter viator possit hanc fidē ac-
quirere.ꝛ de hoc pono aliquas proposi
tiones. Prima est ꝙ impossibile est
viatorem per rationem demonstratiuā
vel euidentem acquirere fidem. patet
sm̄ philosophuz demonstratio est sillo-
gismus faciēs scire.ergo talis ratio ge
nerat scientiam seu euidentiam ꝛ non
fidē. Secūda est ꝙ impossibile est via
torem per rationem dyaleticam preci-
se vel probabilem acquirere fidem.pa-
tet.quia talis quantum est de se solum
generat opinionem cum formidine et
non certam fidem. Tertia est ꝙ im-
possibile est viatorem per solum impe-
rium voluntatis vel per solam affectio
nem acquirere fidē.patet.quia tale im
periūvel talis affectio ꝑ se nō pōt gene

rare opinionē.igit̄ nec fidē.ꝯn̄a tenet a
fortiori ꝛc̄.an̄s patz ꝑ experientiā:ꝛ ad
idē ꝯmentator.2.de aīa.ꝯmēto.53.Vbi
dr̄ ꝙ opinari nō possumus cū volumus
Quarta est.ꝙ possibile est viatorez ꝑ
imperiū voluntatis:ꝛ piā affectionez cō
currēte ad hoc testimonio vel auctorita
te vel etiā dyalectica.vel probabili rōe
acqrere fidē:patz ꝑ experientiā.Itē ali
ter frustra adducerent̄ testimonia: aut
rōnes ꝓbabiles ad ea q̄ sunt fidei. qꝺ
tm̄ faciunt Augu.ꝛ alij doctores sancti.
Itē capio aliquē qui habet iam fidē de
aliquo articulo.tūc volo ꝙ adducat̄ ad
illud ꝓbandū aliq̄ ratio solū ꝓbabilis,
tūc q̄ro vel illa nihil facit vel destruit fi
dē aut certitudinē prius habitā:aut ge
nerat seu auget fidē. Non pmū:qꝛ cer-
titudo p̄us habita nō impedit effectuz
rōis. Nec scꝺm:qꝛ tūc minus esset peri
culosum ꝓbare articulos fidei. ideo se
quit̄ tertiū ꝛ habet̄ ꝓpositū.Ex istis se
quunt̄ aliq̄ correlaria. Primo seqtur
ꝙ catholicus solus ꝛ nullus de alia se-
cta hꝫ fidē vel certitudinē de lege sua:
quātumcūqꝫ credat eā sine formidine.
Scꝺo seqtur ꝙ persuasiōes causant
tantā certitudinē in pie affectatis: sicut
demōstratiōes in phis.patz in fidelibꝰ
catholicis. Sed ꝯ hoc arguit̄: qꝛ si sic
seqtur ꝙ voluntas possit iperare intel-
lectui ꝙ assētiat plus q̄ꝫ ratio ꝓbat.qꝺ
videt̄ falsuz:qꝛ nō apparet cur hoc face
ret voluntas. Nam sicut impossibile est
assentire sine ratione ita videt̄ impossi
bile assentire plus q̄ꝫ ratio ꝓbat vel vi-
detur ꝓbare. Ad hoc dico concedēdo
ꝯn̄s ꝛ ad improbationē dico:ꝙ licꝫ sine
apparētia:vel ratione nō possumus ha
bere fidē vel opinionē.licꝫ etiā ratio so
lum ꝓbabilis sine imperio voluntatis
non sit apta nata causare nisi opinionē
tm̄ cū imperio volūtatis pōt causare fi-
dem seu certitudinem:sed de hoc alias
respondebit̄. Tertio seqtur ꝙ aliqua
ineuidētia sunt nobis eque vel magis
certa:sicut nobis euidentia et similiter
aliqua contingentia ꝛ que possunt esse
falsa sicut vera necessaria. Primū patz
de articulis ꝛ ꝯclusiōibus fidelibus de

monstratis. Scꝺm pꝫ de istis duobus
articulis:deus est:ꝛ resurrectio mortu-
orum erit.totū faciliter patet. Quar-
to sequitur: ꝙ licet impossibile sit fidei
subesse falsuz:tm̄ fidei potest subesse fal
sum. Primuz patet: qꝛ ista ꝯn̄a est ne
cessaria:fides est. ergo est de vero. Se-
cundū patet:qꝛ fides est de aliquo ꝯtin
genter vero:et qꝺ pōt esse falsuz vt pꝫ
de articulo resurrectionis:ꝛ ꝑ ꝯn̄s fides
potest esse de falso:ꝛ fides p̄t non esse
fides:imo nō fuisse fides ꝛc̄. sicut satis
patz. T Tertio declarādū est que
sit notitia maior fide. Unde dico ꝙ no-
ticia est multiplex.q̄daz est noticia eui-
dēs.alia nō euidēs: ꝛ vtraqꝫ est duplex
Nam quedā est noticia euidēs que est
de aliquo vero ꝑ se noto. Alia q̄ est de
aliquo non per se noto:sed ex alio vero
vel aliis veris deducto.Quid aūt sit ꝑ
se notum alias declarabo suo loco.Si-
militer noticia non euidēs est duplex.
quedā cū formidine que vocat̄ opinio.
Alia cum certitudine q̄ vocatur fides.
Prima est nata causari ex noticia alicu
ius ꝓpositiōis:vel aliquarū ꝓpositionū
non euidēter:sed probabiliter solum.
Secunda vero licet etiā ꝑdicto modo
posset causari.tamē ip̄a cōmuniter cau
satur ꝑncipaliter ex auctoritate seu te-
stimonio aliorꝫ ꝛ sic loqtur Augusti. de
fide dicēs.Absit vt scire nos negemus
que testimonio aliorum didicimus:alio
quin nescimus esse vrbes vel terras q̄s
celeberrima fama cōmendat:ꝛ sic sunt
quatuor modi noticie. De istis ergo ꝛ
earum comparatione pono aliquas ꝓ-
positiones. Prima est ꝙ omnis noti-
cia euidens est maior noticia in euiden
ti.patet:qꝛ est clarior. Nam ꝑ ipsaz ma
gis apparet veritas intellectui ꝛ simuli-
ter ipsa habet claritatē per suā intrin-
secam naturā. vel saltē ex aliquo habē
te talē claritatez.Alia vero nō.igit̄ ꝛc̄.
Secunda est ꝙ noticia euidens que ē
de per se noto:vel de per se notis est ma
ior q̄ꝫ illa notitia euidens que est dedu
cta ex eis. patet. qꝛ ꝓpter quod vnum
quodqꝫ tale ꝛ illud magis.1.posteriorum.
non dico tm̄ ꝙ omnis euidentia que est

de vero per se noto sit oīm euidentia:q̄ est de vero non per se noto noticia. maior patet:q2 staret oppositū. Tertia ē ꝙ notitia nō euidēs que ex ratione vel ꝓbabilitate inducente intellectū ad assentiandū est maior ratione ꝓbabilitatis q̄ꝫ notitia causata solum ex testimonio alioꝝ. patꝫ:q2 illa notitia est maior isto modo que est de magis perceptibilibus ⁊ magis apparētibus intellectui. ꝛc. Confirmaꝭ:q2 infidelis magis inducitur per rationē probabilē q̄ꝫ per testimoniū seu per auctoritatem. Quarta ꝙ fides ratione certitudinis est maior q̄ꝫ opinio. patꝫ. q2 certitudo soluꝫ excludit deceptionē ⁊ dubitationē. Hec autē non possunt esse in fide:vt ptꝫ ex dictis sed bene in opinione. igiꝭ ꝛc. Cōfirmatur:quia fidelis per fidem assentit vel assentire potest articulis ita firmiter sicut phūs principijs vel conclusionibus demōstratis:sed sic assentiens certius et firmius assentit q̄ꝫ opinans ꝛc. Ex p̄dictis patet ꝙ licet opinio non sit simpliciter maior fide ipsa: tn̄ aliquo modo est maior::scꝫ ꝓ quanto illa est ex ꝓbabili ratione: hec vero solū ex testimonio vel auctoritate. Secundo patet. q2 euidentia est simpliciter noticia maior fide:⁊ non loquor de maioritate graduali ꝛc. ¶ Ideo pro responsione ad presentem articuluꝫ iuxta predicta ponam tres conclusiones. In prima videbitur vtrum possibile sit viatoreꝫ de veritatibus theologicis habere opinionē In secunda. vtrum possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere noticiam euidentem. In tertia vtruꝫ possibile sit viatorē de veritatibus theologicis habere noticiam fide maiorem.

Prima cōclusio est ꝙ naturaliter possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere opinionem. ꝓbatur. naturaliter possibile est viatoreꝫ de illis veritatibus habere opinionem ad quas probandas naturaliter potest habere rationes dyaleticas seu probabiles inducentes ad assentiendum intellectum indifferentem: sed sic est de multis veritatibus theologicis. Igitur ꝛc. Maior patet. sed minor probatur.

Unde ad hoc probādum possunt adduci illa octo media que ponit Scotus qustione. 2. prologi:que sūt. Primo auctoritas scribentium. Scdo concordia scripturarū. Tertio rationabilitas contentorū. Quarto. irrationabilitas singulorū errorum. Quinto. prenūciatio futurorum. Sexto viuacitas miraculorū. Septimo. ipsius leg̃ duratio. Octauo. et diligētia in recipiendo. Sed de istis remitto ad eū ꝛc. Ideo aliter ostēdo ꝓpositum. Pro quo sciendum est ꝙ fm doctores rethoricos octo sunt ꝓbationum species. scilicꝫ primo ꝛc. per fidedignū hominū testimoniuꝫ. per autenticum legis scriptū. per pactuꝫ. per iuramentum. per miraculū. per tormētum. per eū in cuius ore non est inuentum mendacium. et per conformitateꝫ gestuuꝫ corporaliū et verborū. Et istis octo modis ꝓbabiles sūt articuli fidei et theologice veritates. sicut ostēdi pōt ꝛc. Primo ꝑ testes seu fidedignū hominū testimoniū. Unī dicebat xp̄s Act. 1. Eritis mihi testes in hierusalē ⁊ in oī iudea:⁊ samaria ⁊ vsqꝫ ad vltimū terre Iuxta hoc potest fieri talis ratio. Illud est ꝓbabile quod vna magna gentium cōmunitas prudens et discreta in agibilibus. subtilis. et ꝓfunda in speculabilibus testatur esse verum:sic est de articulis fidei ꝛc. Igitur ꝛc. Secundo per legeꝫ seu autenticum legis scriptū Unde dicebat xp̄s iudeis Joh. 5. Scrutamini scripturas:q2 vos putatis in ipsis vitam eternā habere:⁊ ille sunt que testimonium ꝑhibēt de me. Ex scripturis eīn legis moysi ostendiꝭ ꝙ xp̄s fuit verus ꝓpheta ⁊ verus messyas in lege ꝓmissus. ⁊ per ꝯsequens ꝙ eius doctrina est vera ⁊ credēda. Tertio ꝑ pactū Unde ait aposto. Roma. 1. ꝙ euāgeliū xp̄i ante ꝓmiserat deus ꝑ ꝓphetas suos ꝛc. Ex scripturis eīn sanctis ostenditur ꝙ doctrina xp̄i est illa quā deus ꝓmiserat in prophetis: ⁊ per ꝯn̄s ꝙ ipsa est vera ⁊ nullo modo erronea. Quarto per iuramentum. Unde ait Aposto. Heb. 6. Quoniā neminē habuit ꝑ quē iuraret maioreꝫ iurauit per semetipm̄ ꝛc. in quo abundātius volēs ostendere deus imobilitatē cōsilij sui interposuit iusiurandū ꝛc. Deus eniꝫ sanctis patribus ea que de xp̄o futura erāt nō soluꝫ simplici verbo ꝓmisit. sed etiā iuramēto firmauit. que omnia ostenduntur ex scripturis iaꝫ esse impleta. quare. ꝛc.

Quinto per miraculum. Unde dicebat christus. Joh. 5. Ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me. Qd non solū veruꝫ est de operibus virtutū sed etiā de operibus miraculoruꝫ. Iuxta hoc eīn potest fieri talis ratio. De⁹ nō asistit alicui miracula naturaꝫ excedentia faciendo in testimoniuꝫ falsitatis sed deus sic affuit xp̄o:et discipulis eius in testimoniū doctrine sue. Igitur ꝛc. Maior videtur clara in lumine naturali. q2 aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resuscitatione Lazari Joh. 12. et de alijs inumeris miraculis christi:et etiaꝫ apostoloruꝫ:et sanctorū in nomine christi in euāgelio et scripturis autentic̨ que miracula si negentur saltem hoc vnum magnum est ⁊ ad intelligenduꝫ miraculum:ꝙ sine miraculis maxima pars orbis credit. ꝛc. Sexto per tormentum. imo diuersa genera tormentoruꝫ. Unde dicebat apostolus Heb. 11. Sancti per fidem vicerunt regna. ꝛc. Lapidati sunt. secti sūt tēptati sunt. in occisione gladij mortui sunt et hi oēs testimonio fidei probati ꝛc. Probabile enim est illud esse verum et eis diuinitus inspiratum. pro cuius assertione tot homines vtriusqꝫ sexus:et etatis tot et tanta tormenta patienter et cōstanter et voluntarie sustulerūt.

Septimo per eū in cuius ore nō est inuentuꝫ mendaciuꝫ. Unde apl's Heb. 6. Impossibile est mentiri deū. ideo arguitur sic. Omne reuelatū a deo est veruꝫ. sed doctrina xp̄i est reuelata a deo igiꝭ ꝛc. Maior patꝫ. minor apparet ex miraculis ⁊ scripturis sanctis. Octauo per cōformitatē gestuū et verboruꝫ. Unde Actu. 4. Loquebanꝭ verbū dei cū fiducia. ꝛc. Ex gestibus enim xp̄i ⁊ discipulorum suorū patebat ꝙ verba coꝝ non erant falsa. quia nō loquebātur ficticie sed ex corde sine curiositate ostētatione vel apparatu. sꝫ cuꝫ charitate affectiōe ⁊ toto affectu. Igiꝭ probabile est dicta ipsoruꝫ esse vera quare ꝓpositūꝫ. Ad declarationē istaruꝫ rationū possent induci multe concordantie ꝛc. sꝫ dimitto causa breuitatis. ¶ Secūda cōclusio. ꝙ naturaliter possibile est viatorē d̄ multꝭ veritatib⁹ theologic̨ habere noticiā euidētē. Probaꝭ q2 phi sequētes rōnem naturalē deuenerūt lꝫ a posteriori ad noticiā euidenteꝫ istaꝝ veritatū deus est. de⁹ est vn⁹. bon⁹. simplex etern⁹ ꝛc vt. ptꝫ. 8. phisicoꝝ. ⁊. 12 meth. Igiꝭ. ꝛc. Et sic dicatur ꝙ nunq̄ꝫ aliquis phus habuit euidenteꝫ noticiaꝫ de illa De⁹ est. ⁊ ꝑ cōsequēs nec de alijs. quicquid sit de hoc:quia postea de hoc tractabiꝭ. tamē phi habuerūt euidentē noticiā istarū cōditionaliū si de⁹ est deus est bon⁹. simplex. etern⁹. ꝛc. Tertia cōclusio ꝙ naturaliter impossibile est viatorē de omib⁹ veritatib⁹ theologic̨ habere noticiā oīni fide maioreꝫ. Probaꝭ quia si nō ꝛc. vel talis noticia esset opinio vel euidentia. sed nullo modo pōt dici. igiꝭ ꝛc. Maior patꝫ a sufficienti diuisione. sꝫ minor ꝓbaꝭ. Primo nō pōt dici quia talis noticia esset opinio. q2 licet opinio aliquo modo fm quid sit noticia maior fide: vt p̄us tactū est tn̄ simpliciter ⁊ absolute fides est noticia maior opiniōe. Unde fm hugonē de sacramētis. libro. 2. ꝑte. 10. c. 2. Fides est opinione superior. ideo ip̄e diffiniēs fideꝫ ait ꝙ est certitudo animi de reb⁹ absentibus supra opinionē et infra scientiaꝫ constituta. Igitur supposito ꝙ esset naturaliter possibile viatorē de omnibus veritatib⁹ theologic̨ habere opinionē qd non est clarū vt mag' postea tangeꝭ in argumētꝭ ꝯtra p̄mā ꝯclusionē tn̄ nō ꝓpter h̄ sequereꝭ ꝙ esset naturaliꝭ possibile viatorē de oībus ꝛc. habere noticiā oī fide maioreꝫ ꝛc. Scdo nō pōt dici ꝙ talis noticia esset euidētia. quia lꝫ naturaliter possibile sit viatoreꝫ de aliquibus veritatibus theologicis habere noticiā euidentē:⁊ ꝑ ꝯsequēs oī fide

maiorē: vt patet in secūda cōclusione:
tn̄ hoc nō est naturalit̄ possibile de om
nibus hmōi ꝟitatib⁹. sicut pꝫ de istis
de⁹ est trin⁹ ⁊ vn⁹: de⁹ pr̄ gn̄at deū filiū
de⁹ est homo: corp⁹ xp̄i est in sacramē-
to: ⁊ sic de multis similib⁹. Nā si eēt na
turaliter possibile viatorē de illis ꝟita
tibus habere noticiā euidentē: tūc qui-
libet īfidelis posset naturaliter cogi ad
assentiendū eisdē: qđ apparet falsum ꝑ
experientiā. Si aūt aliquis dicat oppo
situ: vadat ad infideles ⁊ hereticos cō-
uertendū ⁊c̄. Dixi aūt notāter in ꝯclusi
one ⁊ ei⁹ ꝓbatiōe: ꝙ nō est naturaliter
possibile ⁊c̄. Et nō dixi simplr̄ impossi-
bile. Unde pono aliquas ꝓpositiones.

Prima est ꝙ simplr̄ possibile est
viatorē manētē viatorē hr̄e de deo no-
ticiā: ⁊ per ꝯsequens de predictis veri
tatib⁹ de deo formatis intuitiuā noti-
ciā seu cognitionē. Patet ex dictis su
p̄a in p̄mo articulo in descriptiōe hui⁹
termini viator: in q̄rto correlario. Se
cunda ēst ꝙ simplr̄ possibile est viatorē
manentē viatorē de p̄dictis veritatib⁹
habere noticiā euidentē. pꝫ ex p̄dicta

Tertia est ꝙ nō est possibile ꝑ alquā
potentiā viatorē de oībus veritatibus
theologicis habere euidētiā simplr̄ ab
solutā. Patet de veritatib⁹ de futuro
ꝯtingenti sicut de istis. resurrectio gn̄a
lis erit. antixp̄s p̄dicabit ⁊c̄. sicut tactū
est supra in scđa ꝯclusione ꝯtra tertiā
cōclusionē p̄mi articuli: ⁊c̄. Quarta ē
ꝙ possibile est ꝑ absolutā dei potentiā
viatorē de oībus veritatib⁹ theologicis
habere euidentiā s̄m qđ siue ꝯditiona
tam. Patꝫ q: si nō maxime videret̄ de
illis de futuro iā dictis. sꝫ de illis ē pos
sibile. s. in casu ꝙ viator haberet noti-
ciā dei intuitiuā ⁊c̄. Nam isto casu posi
to possibile esset viatorē habere noticiā
cui cōuenirent oīs ꝯditiones euiden-
tie s̄m quid ⁊c̄. sicut patet faciliter ⁊c̄.

Cōtra p̄dicta arguit̄ aliq̄bus rōnib⁹
⁊ p̄mo cōtra p̄mā cōclusionē ostenden-
do ꝙ nō sit naturaliter possibile viato-
rē de veritatib⁹ theologicis habere opi
nionē seu ꝓbabilē rōnē. Uñ arguit̄ sic.
Quia ad hoc ꝙ aliqua rō sit ꝓbabilis
respectu alicui⁹ vel generet opinionē
requirit̄ ꝙ apparentia veritatis in an-
tecedēte. ⁊ ꝯsequētia excedat apparen-
tiā falsitatis in ꝯsequēte seu cōclusiōe
ꝓbāda: sed nulla est ratio ad ꝓbandū
veritates fidei in qua viatori appareat
in antecedēte: ⁊ ꝯsequētia maior appa
rentia veritatis q̄ sit apparentia falsi-
tatis in multis ꝓpositionib⁹ theologi-
cis. Igitur ⁊c̄. Maior hui⁹ ratiōis vide
tur nota: sed minor pꝫ in veritatibus
theologicis: de trinitate: de incarnatōe
⁊ de eucharistia. Uñ ad ꝓbandū ꝙ vna
res est tres res ⁊ quelibꝫ eaꝝ: vl̄ ꝙ de⁹
est homo: vel ꝙ corp⁹ xp̄i est sub sacra-
mento altaris ⁊ sub qualibet eius p̄te:
nō videt̄ posse fieri aliqua ratio in qua
antecedēs ⁊ ꝯsequētia habeāt maiorē
apparentiā veritatis q̄ cōsequens ha-
bet apparētiā falsitatꝭ. ⁊ hoc circūscrip
ta fide. Si eñ sit aliqua det̄ illa ⁊c̄. Co
firmat̄: quia nulla rō ꝓbans trinitatē
est viatori demonstratiua. sed articul⁹
de trinitate circumscripta fide eque vel
magꝭ apparꝫ falsus sicut oppositū ꝯclu
siōis demōstrate. Igit̄ maior ē apparē-
tia ad oppositū articli: q̄ ad ei⁹ ꝓbatio
nē ꝯñtia tenet: q: ꝯclusio demonstrata
mag̃ app̄et ꝟa q̄ solū dyalectice ꝓbata
⁊ hoc si app̄eat ⁊ hmōi ꝓbatio sit dya
letica. Secūdo arguit̄ cōtra illud qđ
dictū est: ꝙ fides est noticia simpliciter
maior opinione ⁊c̄. ostendēdo ꝙ natu-
raliter possibile sit viatorē de veritati-
bus theologicis habere opinionē oīm
fide maiorem: quia illa noticia simplic̄
ter est maior fide que est certior ⁊ firmi
or sꝫ positiue est aliqua opinio: certior
⁊ firmior fide. Igitur ⁊c̄. Maior patet
sed minor probatur: quia aliqua ratio
probabilis facit opinionē alicuius ad
hec si ꝯmis ⁊ firmitatis. Igitur tales due
faciūt in duplo firmius adherere: ⁊ q̄t
tuor in quadruplo: ⁊ sic in infinitū: ⁊ ꝑ
consequens vltra omnem adhesionem
fidei potest adhesio opinionis firmior
⁊ per consequens certior generari ⁊c̄.
Confirmatur: quia aliqui ita firmiter
adherent his de quibus habent opini
onem: sicut alij his de quibus habent

scientiam. quia sicut dicitur. 7. ethicoꝝ
quidā opinantiū non dubitāt. sed exi
stimant se scire. et nihil minus credunt
his que opinant̄ q̄ alteri his que sciūt
Sed nullus ita firmiter ꝑ fidē adheret
credibilibus sicut sciens per scientiam
scibilibus que ipse nouit per causam: et
quoniā illorum sunt causa ⁊ quoniā ⁊c̄
Igit̄ ⁊c̄. Tertio ad idem arguit̄ sic. q:
opinio potest tantū augeri ꝙ faciat in-
tellectum alicui assentire contra impe-
rium voluntatis. Igit̄ talis opinio erit
certior ⁊ firmior fide. cōsequētia tenet.
quia fides hoc non pōt. sed antecedēs
probatur. q: scientia facit intellectum
assentire contra imperiū voluntatis.
igitur et opinio hoc potest. cōsequētia
tenet per auctoritatē iam positā. Con
firmat̄. q: capio oppositū hui⁹ articuli
de⁹ est trin⁹ ⁊ vn⁹. tūc respectu illi⁹ pōt
habere intellectus aliquē rationē indu
centē ad assentiendū illi. ⁊ potest habe
re in duplo maiorem: ⁊ sic vltra. ⁊ ꝑ cō-
sequens eque inducentē sicut demon
stratio ⁊ sic agentē contra imperiū vo
luntatis. et per consequens potest esse
aliquis de necessitate seu coacte infide
lis ⁊c̄. igitur ꝓpositū. Quarto argui-
tur contra tertiā conclusionē ostenden
do ꝙ naturaliter possibile sit viatorē d̄
omnibus veritatib⁹ theologicis habe-
re noticiam euidentē. ⁊ per cōsequens
omni fide maiorem. Unde arguitur sic
noticia euidēs de oībus veritatibus
theologicis non est infinite difficultatꝭ
ideo per studiū theologicū potest acq
ri a theologis. antecedēs patꝫ. quia ali
ter nulli creature esset possibilis. Sꝫ cō
sequentia probat̄ supponendo vnū qđ
videtur clarū per experientiā. ⁊ super
quo fundant se. Aristo. ⁊ eius cōmenta
tor ad probādū ꝙ intellectus sit virt⁹
immaterialis. 3. de aīa. cōmēto. 7. et est
ꝙ intellectus noster intelligendo forti-
ficatur. ⁊ post noticiā vni⁹ veritatis ac-
quisitam disponit̄ ad acquisitionē alte
rius. Cū igit̄ multe sint veritates theo
logice ad quaꝝ noticiā naturaliter de
uenerūt ph̄i. vt patꝫ ⁊c̄. Sequitur ꝙ ꝑ
noticiā illarū intellect⁹ poterit disponi
ad maiorem ⁊ maiorē noticiā cuiuslibꝫ
q̄s finite difficultatis ⁊ per consequens
ad noticiam euidentē per exercitiū stu
dij. ꝯsequentia potest deduci. ⁊c̄. Con
firmat̄ per auctoritates. Prima est ad
Roma. 1. sup illo qđ notū est dei mani-
festū est in illis. glosa. qđ noscibile est d̄
deo manifestū est illis, habent eñ vnde
noscere possunt: qđ noscibile est de deo
scꝫ naturalē rationē. ⁊ loquitur de gēti
libus ph̄is. vnde statim post: super illo
inuisibilia dei per ea que facta sunt ⁊c̄.
post multa ad ꝓpositū dicit glosa. ꝙ ꝑ
ea que facta sūt illi⁹ sūme trinitatꝭ no-
ticiā habuerūt gentium ph̄i. ⁊c̄. Unde
etiā Hermes termegist⁹ de quo Augu
stinus meminit. d. in libro suo de verbo
eterno. ꝙ deus est monas et ꝙ monas
gignit monadē. id est deus deū ⁊c̄. Se
cūda auctoritas est sup illo passu Exo-
di. 8. vbi magi defecerūt in tertio signo
di. glosa ph̄os puenisse ad noticiā dua-
rum personarum sed non tertie. igitur
potuerunt. ⁊c̄. Tertia est Richardi de
sancto Uictore in libro de trini. Credo
sine dubio ad quecūq; que necessario ē
esse non tm̄ probobilia: imo necessaria
argumenta nō deesse. Igitur ad articu
lum de trinitate. ⁊c̄. ⁊ per ꝯsequens ad
omnes alios quia ille est excellētior. ⁊c̄.

Ad istas rationes respondet̄
per ordinē. Unde ad primā p̄mittenda
est vna distinctio que est ꝙ aliquid esse
probabile pōt dupliciter intelligi. Uno
modo simpliciter. alio modo s̄m quid.
Unde s̄m ph̄m illud dicitur probabile
simpliciter qđ videtur omnib⁹: vl̄ plu-
ribus vel maxime sapientib⁹. Que de-
scriptio sic intelligitur. ꝙ probabile est
quod cū verū ⁊ necessariū: non est tn̄
euidēs: sed apparens omnibus vel plu
rib⁹ vl̄ maxime sapientib⁹. Per primā
clausulā excludunt̄ falsa et vera cōtin-
gentia que stricte loquendo nō dicunt̄
probabilia licet aliquando improprie.
sicut dicit ph̄s ꝙ nihil ꝓhibꝫ falsa esse
ꝓbabiliora quibusdā veris. Capit eñ
probabile improprie pro apparenti. ⁊c̄.
Per scđaꝫ excludunt̄ omnia principia
et conclusiones demonstrationū. Per

tertiaz excluduntur necessaria que ap-
parent falsa omnibus vel pluribus rc.
Sed alio modo: et magis large aliquid
dicitur probabile sm quid. qd. cum sit ve
rum siue necessarium: siue contingens
non est tamen euidens sed apparens ali
cui vel aliquibus. Et proportionaliter
posset distingui de ratione probabili.
qr vel est ex probabilibus primo modo
vel secundo vel simpliciter vel sm quid
rc. Ex hac distinctione sequitur alique
propositiones. Prima est qr nulla ra-
tio probabilis seu dyaletica est falsigra
pha siue peccans in materia vel in for-
ma. Secunda est. qr non omnis ratio
probabilis seu dyaletica facit semp du
bitationē seu formidinem. sed frequē-
ter firmā adhesionez. Patet. quia quā
doqz adheremus ita firmiter probabili
bus sicut euidenter notis. Tertia est qr
nullus potest sm cōmunē cursuz euidē
ter cognoscere de aliquo sylogismo to-
pico ipsuz esse topicuz. Patet satis. pōt
tamen de hoc habere assensuz firmum.
Quarta est responsiua ad rationem
qr nō oēs theologice veritates sūt p-
mo mō probabiles. nec ad omnes pūt
haberi simpliciter probabiles rationes.
Patet primo. quia multe sunt hmōi
veritates contingētes: et nō necessarie
rc. Secundo qr multe huiusmodi ve-
ritates que apparent false omnibus vel
pluribus. vel maxime sapientibus. et hoc in
telligendo de sapientibus huius mūdi
pcise innitentibus rationi naturali. quia
isto modo accipitur sapiēs in descripti
one probabilis. Sic eñ sapientes mun
di scilicz quidaz philosophi irridebant
paulum: et reputabant ipsuz insanire.
Actuū. 17. et. 26. Et hoc probat ratio et
nihil plus. Tamē cū istis stat qr multe
veritates theologice sunt pbabiles. p-
mo modo. et hoc sufficit. quia conclusio
non est posita de omnibus generaliter
Similiter oēs sunt probabiles scdo
modo. s. sm quid et apud multos sicut
apud illos q modicum vel nihil cōpre-
hendūt de difficultate articulorūz: et tñ
probationes ipsorum bene considerāt: vt
pote qr vidēt superiores suos qui eos
predicant: et eis conformiter operātur
et cōtra hoc nō vadit ratio sicut potest
faciliter apparere. rc. AA Ad
secundā rationē respōdetur pmittēdo
quandā distinctionē q est de certitudīe
Unde sciendū est qr ab eodem causat
noticia de aliquo obiecto et ipsius noti
cie certitudo. s. a veritate ipsius rei co-
gnite. Sic eniz se habet vnūquodqz ad
cognitionē sicut ad veritatē. Cum igitur
veritas sit equatio rei ad intellectū. idō
ex vtroqz potest oriri certitudo vel ex p
te rei cognite vel ex parte ipsius cogno
scentis. Primo modo fides est noticia
certissima vel saltem ita certa sicut ali-
qua alia. qr res cognita per eam est pri
ma veritas: et omne aliud notū per eā
innititur veritati pme. que est res certissi
ma necessaria et immutabilis. et de tali
certitudine loquitur phs primo meth. di
cens. certissime scientiarū maxime sūt
primaruz veritatum. id est substantiarum
separatarum et tamē constat qr ista cer
titudo non est ex parte nostri intellectus
cuz se habeat ad ista sicut oculus noctue
ad lumen solis. vt dicitur ibidē. Igitur. rc.
Secundo modo est vel attenditur cer-
titudo ex parte cognoscentis. et hoc du
pliciter. quia vel est certitudo firmitatis
et adherentie. vel probationis et appa
rentie. Primo modo fides est noticia
certissima vel saltez ita certa sic qcūqz
opinio vel sciētia. Unde dicit Augusti.
de vtilitate credendi. qr nihil est certius
homini sua fide. sed alio mō fides non
est ita certa sicut opinio vel scientia. qr
nō est de ita apparentibus intellectui.
Et de tali certitudine loquitur Linconiē
sis dicēs. qr illa sunt certiora que sunt
magis apprehēsibilia ab intellectu et ma
gis penetrabilia. et sic credibilia p fidez
non sunt ita certa sicut cognoscibilia p
scientiaz vel opinionem. sed ista incer-
titudo seu minor certitudo credendorum
fidei prouenit ex indispositiōe: seu im-
perfectione cognoscentis. et est incerti
tudo sm quid. Exemplūz de sole respe
ctu visus. rc. Sic ergo patet quomo-
do fides est certior opinione et quomo
do non. Sed quādo arguitur qr opinio

possit esse firmior: et per consequens certi
or ratiōe adhesionis: hoc negatur: sicut
iam patet rc. Ad probationē quando
dicitur qr vna ratio facit opinionem ali
cuius firmitatis. igitur dupla in duplo
rc. Respōdetur vno mō: qr nō est natura
liter possibile ratiōes pbabiles sic in in
finitū fortificari rc. Itē alio mō dicitur qr
supposito qr illud esset possibile. tamen
non sequitur qr intellectus per rationes
tales firmiter adhereret opinabili: sicut
per fidez credibili. qr intellectus sic du
ctus per ratiōem precise semp adheret
cum aliqua formidine. nisi illa tollatur
ex imperio voluntatis. Et sic non erit p
prie opinio: sed fides. Item tertio di-
citur probabiliter qr respectu cuiuscum
qz ppositionis cuius oppositum non est
euidens firmiorem assensum: potest in
intellectu agere voluntas per suū impe
riū cum aliquo motiuo. q quecūqz per-
suasio sine hmōi impio. Ideo assensus
causatus per voluntatem firmior est q
aliqs causatus sine voluntate per ratio
nem pbabilem rc. Item quarto dicitur
ad cōfirmationē ex auctoritate phi. qr ipse
vult qr aliq ita afficiuntur opiniōibus su-
is qr ex impio volūtatis ita firmiter ad-
herēt eis sicut alii ppositiōibus scitis.
et hoc nō est cōtra dicta rc. Siliter negatur mi-
nor ibidē assūpta. sicut patz ex distincti
one rc. BB Ad tertiā rationē po
nitur aliq ppositiōes. Prima est qr ra
tio sine intellectus pōt induci ad assen
tiendū ex affectione voluntatis p eius
imperiū. Nō dico tñ qr sine motiuo rc.
Patet. qr. 1. ethico. dr. qr in bestialibus
ratio corrūpitur p voluntatē. Item An
selmus de cōceptu virginali. c. 4. dicit q
omnēs alie vires quo ad actus suos sūt
subiecte voluntati. et. c. 1. deus noster po
testatē que in nobis est subiecit volūta
ti: vt ad imperiū eius nō possimus non
facere qd vult rc. Itē Augustinus. sup
Ioh. omel. 6. cetera pōt hō nolens. cre-
dere aūt non nisi volens. Item sup illo
Esay. 53. Dñe quis credidit auditui no
stro. dicit glo. Si eñ queratur quare iu-
dei credere non poterant. Respondeo
qr nolebant. Ex his patz cōtra Holkot.
qr actus credēdi est liber: et in libera vo
luntatis potestate et meritorius vite eter
ne. Sed de his magis alias. Secūda
propositio est qr nō pōt intantū augeri
opinio qr cogeret intellectū cōtra impe-
riū voluntatis assentire alicui cōplexo.
Patet: quia aliter fieri posset: vt aliqs
esset coacte infidelis. Tertia est qr q-
uis nō sit ita fortis aut ita cogēs ratio
faciens opinionē quin possit magis co-
gens dari saltem per diuinam potenti-
am. tamē contra quālibet talem potest
voluntas conuertere intellectū in par-
tem oppositā. Quarta est. qr scientia
facit maximū assensum cōtra quē non
potest volūtatis imperium: sed contra
quēlibet assensuz citra scientiā seu eui-
dentiā potest voluntas auertere intel-
lectū ad oppositū rc. Nō dico tñ qr hoc
possit voluntas pcise per suū imperiuz
sicut alias tetigi superius rc. Ista autē
ppositio est pbabilis: sed etiā videtur
mihi qr eius oppositū eque pbabiliter
possz poni. Sicut eñ fidelis p imperiū
volūtatis cū aliquo motiuo pdō: assen-
tit qr vna res est tres res: et quelibet ea
rum. ita videtur possibile qr aliqs assenti
ret opposito alicuius cōclusiōis sibi demō
strare p imperiū volūtatis cū aliquo mo
tiuo. puta. ex auctoritate alicuius dicen
tis. pone exemplum rc. EE Sed
contra hoc et pro illa propositiōe argui
tur. qr si voluntas per suū imperiū pos
set contra assensū euidentē: sequitur qr
possibile esset qr aliquis nunq faceret
cōtra cōscientiā: et qr dānati possent libe
re tollere maximā partem pene sue. qr
possent vermē cōsciētie deponere. imo
possent suam penam diligere: et sic non
esset pena: quia nihil est penale nisi qd
est cōtra voluntatez. vt patet per Augu
stinū. 9. de trini. ca. 4. Ista omnia sunt
absurda: sed cōsequētia patet. qr volun
tas posset per imperiū suum cū aliquo
motiuo imperare intellectui qr assenti-
at per oīa cōformiter sicut voluntas
vult: et tunc tollitur oīs vermis cōscien-
tie: qr facere contra conscientiā seu ha-
bere vermē cōsciētie nō est aliud q volū
tatē dictamini rationis contraire. Si-

militer voluntas dānati posset intelle-
ctui suo imperare ꝙ assentiat. isti com-
plexo. hec pena est summe nobilis ⁊ cō-
ueniens: sed facto isto imperio non est
ratio quare intellectus nō assentiat ni-
si quia aliqua sunt dictamina rationis
ita euidentia: ⁊ quia peccata damnato-
rū sunt eis ita euidētia ꝙ intellectus
nō posset ꝓpter quodcūꝙ imperiū vo-
luntatis talibꝰ dissentire vel contrarie
quare ⁊c. Sed tenendo oppositū dice-
retur de dānatis. ꝙ hoc nō possunt: quia
deus nō vult ad tale imperiū ꝯcurrere
⁊c. De hac aūt materia alias ⁊ alibi vi-
debit. Hec aūt ad pñs sufficiant: quia sa-
tis patz ad rationē ⁊c. Ad quartā ra-
tionē respondet cōcedendo antecedēs
⁊ negando cōsequentiā. Et ad ꝓbatio-
nē concedo ꝙ intellectus fortificat ⁊c.
⁊ tamē non sequit ꝙ ad cuiuslibet veri-
tatis noticiā possit naturaliter perue-
nire ⁊c. Dico igitur ꝙ ratio cōcluderet
verū de omnibꝰ veritatibus quarū dif-
ficultas subest facultati naturali ipsius
intellectus: sed sic nō est in ꝓposito: quia
in omni cognitiōe obiectū se habet ī ra-
tione cause efficientis sm Augustinū
⁊ phm. Ideo ad illā cognitionē ad quā
causandā non sufficit obiectū naturali-
ter agens requirit obiectū supernatura-
le. sic aūt est hic: quare ⁊c. Ad confir-
mationē ad primā auctoritatē dico: ꝙ
aplus ⁊ glosa illa voluit ꝙ gentiles na-
turaliter deuenerūt ad cognoscendū
vnū esse deū. vnā pmā cām. ideo redar-
guunt de idolatria quia colunt creaturā
pro deo. Silr ad illud qđ ibidē subdit
glosa. dico ꝙ non vult aliud nisi ꝙ phi
deuenerūt ad cognoscendū appropria-
ta triū personarū: scz potentiā: sapien-
tiā: bonitatē: nō tamē ꝓpter hoc sequit
quo ad distictiōez ꝑsonaꝝ. Et si forte il-
le hermes ad hoc ꝑuenerit: nō tñ natu-
raliter sed ꝑ diuinā inspirationē. Nec
hoc fuit impossibile in gentibꝰ sic patz
de sibilla q multas arduissimas ꝟita-
tes fidei ꝓphetice dixit: vt testat Aug.
lib. 18. de ciuitate dei. ꝟsus eiꝰ recitans

Ad secundā auctoritatē dico. ꝙ illa
glosa que est Augustini non vult aliud
dicere nisi ꝙ phi nō venerunt ad noti-
ciam tertie ꝑsone. i. potissimū effectum
bonitatis. scilz incarnationē: nec hanc
digne venerati sunt: ⁊ sic minus perfe-
cte cognouerūt appropriatum tertie ꝑ-
sone ꝙ aliaꝝ ⁊c. Ad tertiā auctorita-
tem dico, ꝙ non desunt rōnes ꝯtraꝝ ex
parte rei: sed bene ꝯtum est ex par-
te intellectꝰ nostri qui nō potest media
inuenire ex quibus tales veritates cui
dēter inferant. Et sic patet ꝙ predicte
ratōes nō sunt contra dicta. Et hec de
secūdo articulo. DD Quantū
ad tertiū articulū in quo videndū est
Utrū possibile sit viatorem habere de
conclusionibꝰ theologicis noticiā scie-
tificam proprie. Primo premittā ter-
minoꝝ declarationes. Secūdo ponā
responsales conclusiones. Tertio ob-
iciā per aliquas rationes. Circa pri-
mū punctū tres termini sunt declaran-
di. Primo quid sit theologia. Secū-
do quid sit proprie conclusio theologi-
ca. Terio quid sit noticia ꝓprie scien-
tifica siue scientia ꝓprie dicta. Pri-
mo ergo declarandū est quid sit theo-
logia. Unde dico ꝙ multipliciter potest
capi. Uno modo pro scriptura sacri ca-
nonis. Alio modo pro actu vel habitu
mētis respectu illoꝝ que in sacra scrip-
tura continent. Et hoc modo iterū du-
pliciter potest sumi. Uno modo pro ali-
quo vno actu vel respectu alicuiꝰ veri-
tatis sacre scripture. Aliomodo ꝓ mul-
tis actibus vel habitibus respectu plu-
riū talium veritatū: sicut etiam plures
actus vel habitus respectu pluriū veri-
tatum geometrie dicunt geometria et
vna scientia geometrie ꝓpter vnitatē
subiecti: ad qđ habēt attributionē. Et
hoc modo iterū dupliciter potest sumi.
Uno modo pro actibus vel habitibus
quibꝰ quis notat sensum sacre scriptu-
re ⁊ scit vnū dictū eiꝰ per aliud expone-
re ⁊ probare. ⁊ alia que nō formalit cō-
tinentur in ipa ex his que in ea cōtinē-
tur deducere ⁊ inferre. Alio modo pro
actibus vel habitibus adhesiuis in ani-
mo fidelis acquisitis ꝑ discursum theo-
logicum vel discursus theologicos de

conclusionibꝰ theologicis. Et lz quodli-
bet istoꝝ modoꝝ quandoꝙ sumatur
theologia tamen magis ꝓprie sumitur
vltimo modo ⁊c. Ex ista distinctione se-
quunt alique ꝓpositiones. Prima est
ꝙ sumēdo theologiam pmo istoꝝ duo-
rum modoꝝ possibile est aliquē esse in-
fidelem seu non catholicum ⁊ tamē eē
theologum. Patet: quia oēm actum vl
habitum preter fidē quē acquirit theo-
logus fidelis. posset etiā acquirere infi-
delis si esset nutritus inter xpianos: et
eruditus in studio theologico: sicut pa-
tet ⁊c. Secunda est ꝙ sumendo theo-
logiam secundo illoꝝ duoꝝ modoꝝ im-
possibile est aliquem esse infidelem seu
non catholicum ⁊ esse theologum. patz
ex dictis ⁊ loquor de infideli simplicit.
qui nulli parti sacre scripture dat fidē
qualis esset purus gentilis vel paganꝰ

Tertia propositio est ꝙ ad esse ꝓprie
theologum non requirit scire omnē sa-
cre scripture sensum. Patet: quia hoc
non esset bene possibile: sed sufficit sci-
re de pncipalioribus: ⁊ maxime littera-
lem ⁊c. Quarta est ꝙ ad esse proprie
theologū requirit credere fideliter ex-
plicite vel implicite quicquid in sacra
scriptura continet esse verū: ⁊ scire ali-
qua exponere defendere ⁊ cū omni ve-
ritate concordare. Unde esse theologū
suscipit magis ⁊ minꝰ: quia qui plura
scit vel melius: dicit magis theologus.
⁊ qui omnia. esset perfectꝰ theologus.
sicut satis patet ⁊c. EE Secū-
do declarandū est quid sit ꝓprie cōclu-
sio theologica. Ad quod ostendendū
primitus videndū est quid sit ꝓprie di-
scursus theologicus: quia ex hoc patet
que sunt pncipia theologica ⁊ cōclusio-
nes theologice. Dico igitur ꝙ discur-
sus ꝓprie theologicus est qui cōstat ex
dictis seu ꝓpositionibꝰ in sacra scriptu-
ra contentis: vel ex his que deducunt
ex his vel ex altera hmōi. Patet quia sm
beatū Dyoni. in de di. no. ca. 2. Non as-
sentienti sacre scripture nō pōt manu-
ductio fieri ad theologiam ⁊c. Igitur.

Itē tunc solū dicimꝰ aliquid theolo-
gice ꝓbari quādo ex dictis sacre scrip-
ture concluditur: sicut Augustinꝰ ꝓces-
sit in libro de trini. qui. libro. 1. capi. 4.
ita dicit. Omnes quos legere potui: q
ante me scripserūt de trinitate q deus
est: hoc intendunt sm scripturas doce-
re ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctꝰ vnius ⁊
eiusdē substantie sunt ⁊c. Non enī aūt
sm aliquas scientias humanitꝰ adinuē-
tas aut per probabiles ꝓpositiōes sed
sm scripturas ⁊c. Ex hac descriptiōe
patet q sint principia theologica. Sūt
enī ipse sacri canonis veritates: qm ad
ipsas fit vltimata resolutio theologici
discursus: ⁊ ex eis primo singule cōclu-
siones theologice deducunt. Secun-
do patet q sint cōclusiones ꝓprie theo-
logice distinguendo conclusiones ꝯtra
pncipia. Sūt enī ille veritates que nō
formaliter in sacra scriptura cōtinentur
sed ex ꝯtentis in ipsa de necessitate se-
quitur: siue sint articuli siue non: siue
sint ꝑ ecclesiam determiāte siue nō siue
sint scite siue non. Tertio patet ꝙ lo-
quendo de veritatibꝰ theologicis large
sicut in secūdo articulo dixi. multe sūt
ꝟitates tales q nec sunt pncipia theo-
logica nec ꝯclusiones. Patet vt ibi di-
ctum fuit alique sunt probabiles preci-
se: que nec ꝯtinentur in sacro canone:
nec inde sequunt de necessitate. Quar-
to patet ꝙ nullus discursus qui est ex
ꝓpositionibus ꝓbabilibus vel ex alte-
ra hmōi. est ꝓprie theologicus ꝯtra au-
reolum. q. 1. Patet ex dictis. Itē quia
talis ex se natus est causare solū opini-
onē de sua ꝯclusione ⁊c. Item sm istū
doctorem nullus discursus ex ambabꝰ
euidentibus est ꝓprie theologicus. Igi-
tur nec ex ambabꝰ ꝓbabilibus. ꝯsequē-
tia tenet per dicta eius: quia ratio quare
prius nō est theologicus est: quia habitꝰ
causatus ex eo non supponit fidem vt
ipse dicit. sed sm eundē etiam opinio
non supponit fidem: imo nec eam com-
patitur. vt dicit eadē. q. arti. 3. Igitur
⁊c. Item sm eundem nullus discursus
ex probabilibus ad ꝯclusionem credē-
dam nondum determinatam est theo-
logicus. igitur nec ad ꝯclusionem iam
determinatam. ꝯsequentia patet: quia

si illa ꝯclusio per ecclesiam determinare
tur esset ꝯsimilis processus ⁊c. Ex dictis
potest dari vna regula meo iudicio val
de vtilis. Quod si ex aliquo antecedē-
te euidenter vel formaliter sequat̄ ali-
quod ꝯsequens: ⁊ antecedens sit ꝓpo-
sitio ꝓbabilis vel aliqua ei⁹ pars: tunc
impertinens est ꝯsequens esse ꝯclusio-
nem theologicam catholicam seu firmi
ter fide credendam. Ita ꝙ nec istud ex
illo sequit̄: nec sibi repugnat: ⁊ hoc satis
patet intuenti ⁊c. ¶¶ Sed ꝯtra p̄-
mū correlariū arguit̄: q2 sicut dicit̄ pri-
mo topicoꝝ. p̄ncipia sunt que nō ꝑ alia
sed ꝑ seipa habēt fidem. sed auctorita-
tes ꝯtente in sacro canone nō ꝑ seipas
sed per aliud habēt fidē: scꝫ per aucto
ritatem ecclie. iuxta illud Augustini ꝯ
eplam. fundamēti. c. 2. Ego euangelio
non crederē nisi me ecclie catholice cō
moueret auctoritas. Confirmat̄: q2 nul
la scientia ꝓcedit ad sua p̄ncipia pria
ꝓbanda: sed potius ex eis ad alia. sed
theologia ꝓcedit ad ꝯcludendū articu
los ⁊ alia que in scriptura ꝯtinent̄. vn-
de doctores formant ꝯclusiones de ar-
ticulis ⁊ eos ꝓbant. Pro ista rōne po
no aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ
non est intelligendum ꝙ p̄ma p̄ncipia
nō habent fidem ꝑ alia: sic ꝙ nihil aliud
ab ipsis sit causa assentiendi eis. Nam
multa p̄ncipia sumunt̄ ꝑ experientias
singulariū: quoꝝ assensus causa est ex-
perimentū. vt patꝫ. 2. posterioꝝ in fine
⁊ in ꝓhemio methaphisice. Secunda
est ꝙ p̄ma principia nō habent fidē ꝑ
alia scꝫ p̄ncipia ex quibus ipsa demon
strent̄. ita ꝙ assensus illoꝝ alioꝝ sit per
se causa assensus circa ipsa. ⁊ ad hūc as
sensuꝫ conceditur maior: ⁊ negatur mi
nor. Tertia propositio ꝙ per auctori
tatem Aug. nō habetur ꝙ ipse credide
rit euāgelio per auctoritatē ecclie tan-
ꝙ per p̄ncipiū theologicū ex quo euan
geliū theologice ꝓbetur esse veruꝫ: sed
solum tanꝙ ex causa mouente ipm ad
fidem euangelij. ac si ipse aut ali⁹ dixis
set. nō crederē euāgelio nisi me ecclie
scriptas aut xp̄i miracula cōmouerēt: in
quo dicto licet fidei euangelij causa ali

qua assignetur: nō tamē aliqd p̄ncipiū
prius: cui⁹ fides causa sit vt euangelio
credat̄. Sed forte diceret̄ ꝙ imo saltē
istud. oē qd ecclia iubet esse credēdū
est verū. Ex quo p̄ncipio cū ista minore
habita per experientiā. s. euangelio iu
bet ecclia esse credenduꝫ cōcludit̄ euā
geliū esse verū ⁊c. Pro hoc sit quar
ta ꝓpositio ꝙ posito ꝙ Aug. ex tali p̄n-
cipio credidisset euangelio. qd tñ ex ei⁹
auctoritate nō habet̄: tñ illud non fuit
in eo per se p̄ncipiū theologie ita ꝙ as-
sensus theologicus acgreretur in eo ꝑ
aliquē theologicū discursum qui redu
ceretur i ipm vltimate ⁊ per se. Quod
patꝫ. Primo quia illa maior ex sacra
scriptura est deducta ⁊ sic est magis cō
clusio theologica ꝙ p̄ncipiū ⁊c. Secū
do quia si illud esset per se p̄ncipiū dis-
cursus theologici sequeret̄ ꝙ quilibet
articul⁹ fidei theologice cōcluderet̄ ar
guendo modo p̄dicto: sꝫ cōstat ꝙ ꝗuis
vere ⁊ bene cōcludat̄: nō tamen theolo
gice. alioqn quilibet fidelis adult⁹ etiā
nouiter baptizat⁹ anteꝙ audisset vł le
gisset sacrā scripturā recipiēs euange-
lium videnduꝫ ab ecclia: ⁊ habēs illud
p̄ncipium theologice cōcluderet quēli-
bet articulū: ⁊ sic absq studio ⁊ noticia
sacre scripture foret theologus: qd vi-
det̄ absurdū. Ad cōfirmationē negat̄
minor: sed intelligitur de articulis ex-
presse in sacra scriptura ꝯtentis. Unde
si theologo aliqd tale negat̄ nulla theo
logica ꝓbatio ei restat nisi ostendere il
lud esse scriptū in canone. Ad ꝓbāduꝫ
autē illos articulos nō sic expresse con
tentos. vtiq theologice ꝓcedit ex dictis
scripture. Doctores aūt disputātes ar-
ticulos ⁊ ꝓbātes eos aliūde ꝙ ex scrip
tura sacra nō faciunt hoc per habitum
theologicū: sed per aliū methaphisicū
vel phisicum aut aliū aliquē. Uñ pur⁹
phūs nō fidelis similiter facere posset
⁊ forte aliqñ meli⁹ ⁊c. ¶¶ Ter
tio declarandū est quid sit noticia pro
prie scientifica vel scientia ꝓprie dicta.
Unde dico ꝙ est noticia euidēs veri ne
cessarij nata causari per p̄missas appli-
catas ad ipsaꝫ per discursum sylogisti

cum. ⁊ capio scientiam s̄m quod distin
guitur cōtra illos habitus intellectua-
les. de quib⁹ loquit̄ phūs. 6. ethi. Per
p̄maꝫ ergo particulam excluditur error:
opinio: suspitio: ⁊ fides. ⁊ alie oēs no-
ticie que nō sunt euidentes. Per secū-
dam excluditur noticia euidens veroꝝ
ꝯtingentiū: que non est ꝓprie scientia.
Per tertiā excluditur noticia euidens
primoꝝ p̄ncipioꝝ: quia illa non habet̄
per discursum sylogisticū. Dico aūt na
ta causari: quia nō oportet ꝙ de facto
causetur ꝑ tales premissas. Naꝫ pōt ꝑ
experientiā causari. potest em̄ aliquis
sine sylogismo euidenter scire: ꝙ luna
est eclypsabilis per solā experientiam
sine sylogismo. Qd aūt ista scientia sit
scientia ꝓprie dicta. Patꝫ: q2 ipsa est ha
bitus veridicus. sed s̄m phm. 6. eth. nō
sunt nisi q̄nq tales. s. intellectus: sapiē
tia: scientia: ars: ⁊ prudentia. ⁊ constat
ꝙ nō est aliquis istoꝝ nisi scientia. Igi
tur ⁊c. Sed cōtra hoc argu:t p̄mo: q2
non est similis modus acquirendi noti
ciā principioꝝ ⁊ cōclusionū: sed noticia
aliquoꝝ p̄ncipioꝝ acquiritur per expe-
rientiā sine demōstratione. Igitur ⁊c.
Secundo aūt ista noticia est eiusdem
speciei cuꝫ noticia acquisita per demō-
strationem respectu eiusdeꝫ aut nō est
eiusdem speciei. Nō potest dici primuꝫ
quia distincte cause specie causant di-
stinctos effectus specie: sed sciētie qua
rum vna est per experientiā: ⁊ alia per
demonstrationeꝫ causantur per distin-
ctas causas specie. Igitur similiter pl⁹
differūt scientia acquisita per experiē-
tiam. ⁊ scientia acquisita per demōstra
tioneꝫ ꝙ scientia. quia ⁊ scientia ꝓpter
quid. sed iste differūt specie. 1. posterio
ruꝫ. Igitur s̄m esse. Pro istis pono ꝓ
positiones. Prima est ꝙ potest esse cō
similis modus acquirendi noticiā ali-
quoꝝ p̄ncipiorum ⁊ aliarum conclusio-
num: sed preter istum moduꝫ cōmunē
est vnus ꝓprius noticie conclusionum.
scꝫ per demonstrationē: que nullo mo-
do potest competere noticie p̄ncipiorū
primoꝝ. Et sic patet ad primū. Secū
da est ꝙ noticia conclusionis acquisita

per experientiā ⁊ noticia eiusdem acq-
sita per demonstrationē sunt eiusdem
speciei quia non est incōueniens distin
ctas causas specie habere eosdem effe
ctus specie. sicut sol ⁊ ignis ꝓducūt eū-
dem calorem specie. ita in ꝓposito ⁊c.
Tertia ꝓpositio sequens est ꝙ si pri
mo sciatur conclusio per experientiam
⁊ postea eadeꝫ per demonstrationē nō
causabitur noua scientia distincta spe-
cie: sed fiet vnum ex gradu precedente
⁊ sequente. sicut si p̄mo ponatur calor
per solem ⁊ postea intendatur ꝑ igneꝫ.
Quarta propositio est ꝙ sciētia quia
⁊ scientia ꝓpter quid dupliciter accipi
possunt. Uno modo pro demonstratio-
ne quia ⁊ ꝓpter qd. Alio modo pro no
ticia causata a premissis talium demō
strationū. Si p̄o modo sic dico ꝙ spe-
cie distinguuntur respectu eiusdem cō
clusionis sicut ille demonstrationes. et
sic loquitur phūs. 1. posterioꝝ. Secū-
do modo dico ꝙ non distinguūtur spe-
cie quantūcunq noticie premissaruꝫ q̄
sunt cause efficientes noticie conclusio
nis distinguātur specie. Et sic patet ad
secunduꝫ: ⁊ apparet descriptio scientie
proprie dicte ⁊c. ¶¶ Ex qua se
quuntur aliqua correlaria. Primo ap-
paret quid sit scibile ꝓprie dictum. vñ
dico ꝙ est ꝓpositio necessaria idubitabi
lis nata fieri euidens per ꝓpositiones
necessarias euidētes per discursum sy-
logisticum applicatas ad ipsam. Pri-
ma conditio scꝫ ꝙ sit propositio neces-
saria patet. per hoc enim excluditur ꝓ
positio contingens que ꝗuis possit eē
euidenter nota quia tamen potest esse
falsa nō dicitur scibilis sciētia ꝓprie di
cta. Secunda conditio scꝫ ꝙ sit ꝓpo-
sitio dubitabilis patꝫ. per hoc enim ex-
cluditur propositio per se nota. que ꝗ-
uis sit necessaria: quia nō est dubitabi-
lis. non dicitur proprie scibilis. Item
patet per linconiensem. 1. posteriorum
capi. 1. vbi dicit ꝙ scientia principioruꝫ
non est acquisita per doctrinam: quia
nō docemur vel addiscimus nisi illud
quod cuꝫ primo concipimus est nobis
dubium vel apparet falsum. ⁊ post dubi

tationem manifestatur nobis veritas.
Item.2. posterioꝝ dicit: ꝙ questiones
sunt equales numero his que vere sci-
mus. Igitur omne scibile est queribile:
et per ꝯñs dubitabile. Tertia cōditio
est scꝫ: ꝙ sit nata fieri euidēs ꝛc. Quia
per istā distinguit ab aliquibus princi-
pijs que nō sūt per se nota: ⁊ p ꝯñs du-
bitabilia: qꝛ tñ nō psūt fieri nota per dis-
cursum silogisticū. ideo nō sunt ꝓprie
scibilia. Verbigratia de ista ꝓpositione
calor est calefactibilis que ē necessaria
et dubitabilis: qꝛ si aliquis intellectus
apprehēderet calorē intuitiue solum p
intellectū et nunꝙ sensisset calorē cale
facere. puta si nullū calefactibile fuissꝫ
alicui talcui sibi intuitiue cognito appro
ximatū. ita possꝫ dubitare an calor pos
set ꝓducere calorēꝫ. sicut dubitat an al
bedo pōt ꝓducere albedinē. et sic ista
est ꝓpositio dubitabilis: ⁊ tñ per nullaꝫ
aliā potest fieri euidens: qꝛ est simplici
ter pꝛima: sed tñ per experiētiā. igit ꝛc.
Sed ꝯtra scd̄am cōditionē obijcitur:
qꝛ si omnis ꝓpositio scibilis esset dubi
tabilis. sequeret ꝙ ille intellectus q nō
posset dubitare: vel errare: non posset
aliquid scire qd̄ est falsuꝫ: qꝛ scia nullā
imperfectionē includit. igitur nō debet
negari a diuino intellectu. Respondē
do dico ꝙ intellectus diuin⁹ non habet
sciam sic stricte sumptā: nec ista sciētia
dicit pfectionē simpliciter sed includit
impfectionē. s. ꝙ sit nota ꝓduci ab alia
ꝯplexa noticia. Scd̄o sequit ꝯtra ali-
quos ꝙ res extra. nō est obiectū sciētie
seu illud quod scit scientia ꝓprie dicta
patꝫ ex dicto correlario: qꝛ tale obiectū
est ipsa ꝓpositio demōstrabilis ꝛc. Itē
si sic. sequit ꝙ multe scientie essent de
ꝯtingentib⁹ ⁊ possibilibus: aliter se ha
bere ꝯtra phm̄. 6. ethicoꝝ: ⁊. 1. posterio-
rum. Item sequitur ꝙ idē esset obiectū
scientie opinionis fidei ⁊ erroris. Ter
tio sequitur contra Grego. q. 1. arti. 1. ꝙ
complexū significabile seu significatuꝫ
totale cōclusionis demonstrate non est
obiectum sciētie ꝓprie dicte. Patet ex
primo correlario sicut p̄cedens. Item
qꝛ iste doctor ꝯcludit ꝙ tale cōplexū si

gnificabile seu significatū totale nihil ē
⁊ qd̄ nihil est: est obiectū scie: sed nullū
videtur posse maius incōueniens con-
cludi. nec rationes sue ꝯuincūt: sed eas
dimitto: qꝛ ad logicam ⁊ methaphisicā
spectant. Quarto sequit ꝯtra eundē
doctorē eadē. q. arti. 3. Qd̄ cōclusio de
monstratiōis mētalis ꝓprie accepte nō
est noticia vel assensus. Oppositum po
nit iste doctor in tribus cōclusionibus.
sed tamē patet ꝓpositū: qꝛ non est idē
scientia ⁊ actus sciendi ⁊ obiectū scien-
tie: sed ꝯclusio demonstrationis est pro
prie obiectuꝫ scientie: vt dictum est. igi
tur ipsa non est sciētia: vel assensus sci-
entificus. quare ꝛc. Item contingit in
tellectum formare huiusmodi conclusi
onem: ⁊ tamen ignorare an ita sit sicut
ipsa significat et dubitare imo ⁊ dissen-
tire sicut patet per experientiam. Et si
militer. 2. posterioꝝ dicit. Qd̄ oīs cō-
clusio est questio et per consequens du
bitabilis ꝓpositio: vt iam dictum est.
Igitur nulla cōclusio est formaliter no
ticia vel assensus saltēꝫ talis qualis ha
betur per demonstrationē. Item aliter
sequeretur: ꝙ eadem propositio in mē
te esset successiue. imo etiam simul cre-
dere opinari ⁊ scire. Quod successiue
satis patet ex p̄dicta ratione: sed ꝙ eti
am simul patet: si simul haberetur au-
ctoritas cui assentiretur: ⁊ mediū ꝓba-
bile et mediū demonstratiuuꝫ. tunc enī
haberetur quicquid requiritur ad quē
libet talem actum. Item fidelis et infi-
delis possunt formare ꝓpositiones in
materia fidei omnīo eiusdem ratiōis.
et tamē vnus assentit eis quas format
et alius non ꝛc. Igitur neutrū est assen
sus fidei. ⁊ per ꝯsequens eadē ratione
nec ꝯclusio est assensus sciētie. ⁊ habet
ꝓpositū. Verū est ꝙ p̄dictus doctor mlt
tū ꝓbabiliter sustinet oppositum: ⁊ ap
parenter arguit cōtra dicta. Sed istam
materiam breuiter transeo: qꝛ ad aliaꝫ
festinat intentio. II. His p̄missis
respondendum est ad articuluꝫ in quo
querebatur. Utrum possibile sit viato-
rem habere de conclusiōibus theologi-
cis noticiā scientificam proprie dictam

Unde aduertendū est ꝙ iste articul⁹
duas habet difficultates; vnā generalē
Utrum absolute ⁊ simpliciter possibile
sit viatorem per aliquē discursum silo-
gisticum habere de conclusionib⁹ theo-
logicis scientiā ꝓprie dictā. Aliam spe
cialem. s. Utruꝫ de cōmuni lege ⁊ natu-
raliter possibile sit viatoreꝫ per discur-
sum theologicū de predictis ꝯclusioni-
bus habere talem scientiaꝫ. De prima
aūt satis patet ex predictis in isto arti-
culo: ⁊ similiter in secūda ⁊ tertia ꝯclu-
sionibus pꝛimi articuli ꝙ de aliquib⁹ sic
⁊ de aliquib⁹ nō ꝛc. sed de hac materia
remitto ad ea que tractat G. ockam cō
tra scotū. q. 2. ꝓlogi. quia nolo hic insi-
stere. ideo dicaꝫ solū de secūda difficul-
tate. Sunt autē diuerse opiniones cir-
ca. hoc sicut recitat Ockam. q. 7. ⁊ Gre
gorius. q. 1. prologi. Sed nolo oēs re-
citare: ideo vnā solaꝫ que apparet mihi
probabilior volo hic breuiter transire.
Est igitur opinio ꝙ ex decursu theolo-
gico acquirit sciētia ꝓprie dicta: ⁊ sub-
alterna scientia dei ⁊ beatoꝝ. Cuius ꝓ
batio est: qꝛ omnis habitus ꝓcedēs ex
pꝛincipijs sibi creditis ⁊ notis in lumine
superioris sciētie est ꝓprie scientia sub
alterna. ⁊ ꝑꝫ de musica que vtiꝙ est sciē
tia ꝓprie subalterna quia ꝓcedit ex pꝛin
cipijs sibi creditis ⁊ notis in arismetri-
ca: ⁊ cōsimiliter in perspectiua ꝛc. Sed
theologia ꝓcedit ex pꝛincipijs tm̄ in ea
creditis qualia sunt articuli ⁊ alia ī sa-
cra scriptura contenta. notis aūt in su-
perioꝛib⁹ scientie lumine. scilicet scien-
tie dei ⁊ beatoꝝ. Igitur ꝛc. Cōfirma-
tur ratio. quia deus posset ꝯseruare in
intellectu soꝛtis habitum musice q̄ est
scientia subalterna nō conseruando in
eo habitū arismetrice. sed in tali intel-
lectu illa musica esset ꝓprie scientia: et
tamē de pꝛincipijs suis illa haberet fidē
solum ⁊ non euidentiā. Igitur ꝛc. Pro
p̄dicta opinione facit ꝙ oēs theologie
doctores vocāt eam sapientiā. Vñ Sa
pientie. 10. Dedit illi scientiā sanctoꝝ.
Similiter. 1. Coꝝ. 12. Alij datur s̄mo
scientie ꝛc. Et Augustin⁹. 14. de trini.
c. 1. huic scientie tribuo ꝛc. Et. 6. ethico.

dicit ꝙ habitus intellectuales veridici
sunt tm̄ ꝗnꝙ ⁊ theologia non est aliqs
illoꝝ nisi scientia ꝛc. Sed ꝯtra istā opi
nionem arguit sic. qꝛ oīs scientia ꝓprie
dicta est noticia euidens: vt patet ex di
ctis: sꝫ theologia nō est noticia euidēs
vt pꝫ ad experientiā. Igitur ꝛc. Cō-
firmatur: qꝛ ad hoc ꝙ ego habeā scien-
tiam de aliqua ꝯclusione: nō sufficit ꝙ
pꝛincipia ei⁹ sint alteri nota. qm̄ per nul
lam noticiaꝫ existentem in alio causari
potest imediate ⁊ naturalit aliqua sciē
tia in mente mea. Cum igitur pꝛincipia
theologie nō sint aut fuerint nobis eui
denter nota vt isti concedunt. sequit ꝙ
theologia que acquirit de cōmuni lege
in nobis vere nō est scientia. Confir-
mat iterū quia si sciētia subalterna po
test acquiri suis pꝛincipijs non notis ac-
quirentib⁹ sed tantū creditis. notis au
tem alicui habenti superiorē scientiaꝫ.
similiter etiā sciētia nō subalterna po-
terit acquiri ab aliquo: esto ꝙ nō noue
rit eius principia. dūmodo credat illa:
⁊ alius nouerit illa. nō enī potior ratio
videtur hic q̄ ibi: ⁊ per consequens nō
oportet dicere ꝙ sciētia est subalterna
sed absolute scientia ꝛc. qd̄ isti negant
ꝛc. RR Pro solutione aūt rationis
predicte opinionis pono ꝓpositiones.
Prima ꝓpositio ꝙ nulli sciētie siue sub
alterne siue nō subalterne sua pꝛincipia
sunt credita vel nota: qꝛ nulla talis est
suoꝝ pꝛincipioꝝ nota fides vel intellect⁹
ideo maior illius ratōis est falsa de vir
tute sermonis. Secūda ꝓpositio est:
ꝙ si illa maior intelligitur ad bonū sen
sum vt dicatur ꝙ omnis habitus ꝓce-
dens ex pꝛincipijs in lumine superioris
scientie tantū notis est sciētia subalter
na. tunc hoc potest intelligi dupliciter.
Uno modo ꝙ illa pꝛincipia sint nota ha
benti ipsam scientiā cuius sunt princi-
pia: ⁊ sic potest concedi. sꝫ minor sic est
falsa: quia principia theologie nō sunt
nota theologo vt ipsimet dicunt. Alio
modo potest intelligi: ꝙ non sunt nota
illi sed tantum credita ⁊ nota alteri: et
sic est falsa: quia ex noticia principio-
rum existente in vno non causatur sciē

tia conclusionis in alio. Tertia propo
sitio responsiua, ad ꝓpositum est: nul-
lus ignorans arismetricaꝫ nisi p̄ncipia
musice per experientiā aut aliā viā no
scat sed tm̄ credit acquirit musicam q̄
est scientia subalternata: sed tm̄ quen
dā habitū creditiuū: quē si vellemꝰ pos
semꝰ vocare musicā creditiuā. Quar
ta ꝓpositio pro cōfirmatiōe illiꝰ rōnis
est ꝙ non oīs musica est scientia sed il-
la q̄ solū est euidens noticia ex euiden
tia p̄ncipioꝝ suoꝝ īmediate vel media
te genita: vel aliqua alia eiusdeꝫ rōnis
quā deus īmediate per semetipm̄ vel-
let causare. Ideo si deꝰ aliquā musicaꝫ
q̄ nūc est de facto sciētia ꝯseruaret abs
q3 arismetrica adhuc ipsa esset scientia
apta nata in actꝰ siles in quos nūc est
si cetera pariter cōcurrerēt. Nō tamen
ex hoc sequit̄ ꝙ musica acquisita in nō
habente arismetricam esset sciētia ꝛc̄.
Ad auctoritates ibi inductas potest
dici ꝙ sciētia capit̄ ibi large ⁊ nō sicut
hic. Uel aliter pōt dici ꝙ theologia est
scientia capiendo theologiā vno modo
supradicto. s. ꝑ habitu quo quis nouit
sensuꝫ sacre scripture exponere: defen
dere ⁊ ꝓbare ꝛc̄. Qd̄ aūt ibi allegatur
ꝙ solū q̄nq3 sint habitus ītellectuales
veridici intelligēdū est de habitibꝰ eui-
dentibꝰ qualis non est theologia vt hic
sumit̄: sꝫ est fides vt dicet̄. LL Pro
respōsione ergo ad p̄cedentē articuluꝫ
ponā tres cōclusiones. Prima igitur
cōclusio erit ꝙ theologia ꝑ discursum
theologicum naturaliter acq̄sita nō est
sciētia ꝓprie dicta: sed est in aīo fidelis
quedā adhesio siue cognitio adhesiua
Scd̄a ꝯclusio erit: ꝙ theologia hu-
iusmodi non est adhesio cū formidine:
sꝫ est q̄daꝫ fides firma siue credulitas
cū certitudine. Tertia ꝯclusio erit ꝙ
theologia in eodeꝫ subiecto ⁊ respectu
eiusdē obiecti nō est naturaliter cōpos
sibilis scientie vel opinioni. s. actꝰ actui
vel habitꝰ habitui. Prima ꝯclusio du
as habet ptes quarū p̄ma satis pꝫ ex
p̄dictis: sꝫ iterū ꝓbat̄: q2 ꝑ nullū discur
sum acquirit̄ scientia ꝓprie dicta q̄ nō
est ex ꝓpositionibꝰ p̄mis ⁊ īmediat: vel
ex his que per tales mediate vel imme
diate notata sunt. patet primo posteri
orum. vbi dicitur ꝙ sine his vtrq3 erit
similis sed non faciet scientiam. Con-
stat auteꝫ ꝙ discursus theologicus nō
est ex talibꝰ vt patet in secunda descrip
tione. Confirmatur quia omnis discur
sus per se ⁊ proprie faciens scire est de
monstratio. p̄mo posterioꝝ sed demon
stratio est silogismus faciens scire. Cō
stat aūt ꝙ discursus theologicꝰ non est
demōstratio: aliter cogeret infidelē as-
sentire ꝛc̄. Secunda pars ꝓbat̄: q2 si
theologice ꝓbet̄ aliqua veritas nō for
maliter ꝯtenta in scriptura: nec ꝑ eccle
siam determinata cui aīi hm̄oi ꝓbatio
nē nō assensisset fidelis: cōstat ꝙ in aīo
talis fidelis acquirit̄ assensus de cōclu
sione sic ꝓbata: qm̄ impossibile est na-
turaliter assentire p̄missis ⁊ nō assenti-
re cōclusioni si ꝯsequentia sit euidens
Dico aūt notanter in aīo fidelis siue
assentiētis sacre scripture: q2 cōstat ꝙ
ꝑ discursum theologicum nō causatur
adhesio in aīo infidelis siue nō haben
tis fidem d̄ sacra scriptura q̄uis talis
noscat conclusionē sequi ex p̄missis. sic̄
vnꝰ fidelis vel theologus: q nō assentit
p̄missis: quare ꝛc̄. Scd̄a cōclusio etiā
duas partes habet. Prima ꝓbat̄: quia
oīs adherens sine formidine aliquibꝰ
p̄missis adheret sine formidine cōclusi
oni quam cognoscit sequi: ex illis pꝫ
clare: sed fidelis siue fidem dans sacre
scripture assentit indubitāter p̄missis
discursus theologici. vt pꝫ. igitur ꝛc̄.
Scd̄a pars sequit̄ ex p̄ma: q2 oīs assen
sus sine euidentia ⁊ sine formidine est
fides siue credulitas firma. sꝫ adhesio
causata in aīo fidelis per discursū theo
logicuꝫ est talis ꝛc̄. MM Tertia
conclusio includit multas partes: ideo
ad declarationē eiꝰ pono aliquas ꝓpo
sitiōes. Prima est ꝙ theologie actus
non est naturaliter compossibilis in eo
dē subiecto ⁊ respectu eiusdem obiecti
scientie actui: ⁊ nec similiter habitus
habitui. Prima pars probatur: quia si
actus fidei ⁊ actus scientie essent natu-
raliter compossibiles respectu eiusdeꝫ

tunc non esset necessariuꝫ ꝙ accedente
scientia vel clara noticia fides cedat et
per ꝯsequens in patria simul cū visiōe
fides remaneret. hoc autē est falsuꝫ: q2
ꝯtra Augustinū p̄mo de doctrina xp̄ia
na dicentē: ꝙ cum quisq3 ad eterna per
uenerit decedentibꝰ fide ⁊ spe: caritas
auctior ꝑmanebit: ⁊ eandē sn̄iam dicit
libro. 1. soliloquioꝝ. c. 12. Iteꝫ. 12. super
Geū. ad lr̄am. Fides ⁊ spes q nūc trans
eundo ꝑegrinationē valde necesse sūt.
nō erūt in illa vita: ꝓpter quā adipiscē
dā sunt necessarie. Igit̄ ꝛc̄. Scd̄a pars
ꝓbatur: q2 quorūcūq3 habituū natura
liter acquisitoꝝ actus sunt incōpossibi
les etiā ipsi habitꝰ sunt naturaliter in-
compossibiles: sed habituuꝫ theologie
⁊ scientie respectu eiusdem actus sunt
incompossibiles: vt dictum est in p̄ma
parte. ergo ꝛc̄. Maior patet inductiue
Item ratione: quia si actus habituum
sint incompossibiles: cum habitus na-
turaliter non acquiruntur nisi per a-
ctus tales habitꝰ non poterūt simul ac
quiri. Item detur oppositum parti rati
one: dicetur ꝙ nulli habitus sunt incō-
possibiles quia de tali incompossibili-
tate non potest constare nisi ꝑ incom-
possibilitatem actuum. ergo ꝛc̄. Se-
cunda propositio est ꝙ theologicus ha
bitus est cōpossibilis sciētie actui ⁊ silr
ecōtra. Probat̄: q2 nō minꝰ iste habitꝰ
illi actui est cōpossibilis q̄ habitui vir-
tutis vel vicij sit cōpossibilis actus de
gn̄e actuū habitus oppositi. vel etiam
actuali sciētie habitus erroris oppositi
Sed ista sunt compossibilia. patet ꝑ ex
perientiā: quia aliquis habitualiter vi
ciosus potest elicere vnū actū de gene-
re virtutis nō totaliter ꝑdendo habitū
vicij. Similit̄ vnꝰ habens habitū erro-
ris potest elicere vnā demōstrationem
nō ꝑdendo habitū p̄dictū. Qd̄ pꝫ: q2
si obliuisceret̄ illam demonstrationē re
periret se ꝓmptū ad assentiendū cōclu
sioni opposite sicut p̄us. Tertia ꝓpo-
sitio est. ꝙ theologia actꝰ nō est natura
liter cōpossibilis in eodē subiecto ⁊ res-
pectu eiusdē obiecti opiniōi actui. nec
similiter habitꝰ habitui. Prima ps pꝫ
quia impossibile est aliquem adherere
alicui formidādo de veritate oppositi. ⁊
adherere eidem non formidando. Pa-
tet: quia aliter formidaret ⁊ non formi
daret de eodē quod implicat contradi
ctionē: ergo impossibile est eūdeꝫ simul
assentire eidem assensu theologico ⁊ as
sensu opinionis. cōsequentia patet: q2
hec est differentia p̄cise inter fidē ⁊ opi
nionem: q2 fides est adhesio sine formi
dine. qm̄ vbi dubitatio est: fides nō est
s̄m Hugonē libro. 1. de sacramētis. pte
10. cap̄. 2. ⁊ per Augustinū. 8. de trinita.
ca. 4. vbi vult ꝙ in eis que ad fidem ꝑ-
tinent non licet dicere forte. Assensus
aūt theologicus est quedāmodo fides
vt dictuꝫ est. opinio vero est adhesio cū
formidine s̄m Auicē. 6. naturaliū. par-
te. 5. capi. 1. vbi diffinit opinioneꝫ. ꝙ est
conceptio ad quā acceditur cū formidi
ne alterius partis. Et idem dicit linco-
niēn. in fine p̄mi posterioꝝ. ergo ꝛc̄. Se
cunda pars patet ex p̄ma sicut p̄us ꝓ-
batū est ꝙ habitꝰ sciētie ⁊ fidei nō sunt
compossibiles ex incompossibilitate a-
ctuum. Quarta propositio est ꝙ theo
logia habitus est compossibilis opinio
ni actui. ⁊ similiter econtra probatur:
quia actualis assensus theologicus de
nō sic esse est compossibilis habitui opi
nioni de sic esse. ergo theologicus ha-
bitus de sic esse est compossibilis opini
oni actui de sic non esse. consequentia
tenet per locum a minori: quia minus
videtur de primo q̄ de secundo. Ante-
cedens probatur: quia non quilibet as-
sensus etiam sine formidine de vno op
positorum elicitus post habitum inten
sum de altero opposito corrumpit tota
liter illum: sicut nec quilibet actus bo-
nus totaliter corrumpit habitualē ma
liciam intellectiuam ad actum opposi-
tum: eodem modo potest probari ꝙ ha
bitui theologico sit compossibilis assen
sus actualis opinatiuꝰ circa idem. Igi
tur ꝛc̄. Et sic patet conclusio. MM
Sed contra primam propositioneꝫ
arguitur ⁊ primo contra primā ptē: q2
nō est maior repugnātia fidei ad sciaꝫ
q̄ auctoritatis ad demōstratiōem. pꝫ

quia si sit repugnantia cū illa non ꝓue
niat ex obiectis . oportet ꝙ proueniat
ex medijs mediū aūt scientie est demō
stratio.fidei vero auctoritas:sed aucto
ritas et demōstratio nō sunt incompos
sibiles.qꝛ quis potest simul habere de=
monstrationē ꝛ auctoritatē.Confirmat
qꝛ phs frequēter post demonstratiōes
aliquarū ꝯclusionuꝫ adducit auctorita
tes antiquorū.igitur.ꝛc. Scdo arguit
sic.qꝛ cuicūꝙ est possibile mediuꝫ theo
logicum ꝛ assensus circa premissas illiꝰ
eidē est cōpossibilis assensus theologi=
cus.qꝛ assensui conclusionis ꝯsequens
est ad assensuꝫ premissarū. sed scientie
alicuius conclusionis theologice cōpos
sibile est mediū theologicū et assensus
circa premissas. vt patet ad experiētiā
igitur. ꝛc. Tertio arguit cōtra scdaꝫ
parteꝫ. qꝛ actus theologie cōpossibilis
est habitui scientie.igit ꝛ habitus habi
tui.Antecedens patet ex secūda ꝓposi
tione ꝛ consequētia patꝫ:qꝛ ex actu ge=
neratur habitus. Quarto qꝛ si in ha=
bitu scientie nō staret habitus theolo=
gie.que est q̄dam fides .ꝑiculosuꝫ esset
theologis conari acquirere scientiā eo
ruꝫ que credūtur.qꝛ sic conarent ad id
per quod ꝑderēt fideꝫ:et per cōsequēs
meritū ꝛc Ad ista respondet. Ad pri=
muꝫ dico ꝑmo ꝙ auctoritas pōt duplr
sumi. Uno mō pro assensu qui adhibe
tur dicto seu ſmoni alicuius .sicut dici
mus aliqd esse magne auctoritatis cui
adhibetur magna fides. Alio mō pōt
sumi pro ipomet dicto vel sermone.
Secūdo dico ꝙ si sumat auctoritas ꝑ=
mo modo negāda est minor. quoniā as
sensus q ꝓprie est auctoritas non est cō
possibilis demōstratiōi mentali illi scꝫ
que est assensus seu que inducit sciētiā
Tertio dico ꝙ si sumatur auctoritas
secūdo mō neganda est maior .quoniā
demonstrationi est cōpossibilis auctori
tas sic sumpta.vt satis pꝫ intuēti.ꝛc.
Quarto dico ad ꝓbationē illiꝰ maiorꝭ
cū dicitur ꝙ illa repugnātia nō ꝓuenit
ex obiecto ꝛc.ꝙ lꝫ nō sit repugnātia ex
obiecto absolute ē tñ ex obiecto ſm qd
Inquātū eniꝫ est obiectū huiꝰ: ipm est
tale scꝫ ignotū.inq̄tū vero est illiꝰ ipm
non est tale.sꝫ est notū.ꝛ hoc sufficit ad
incōpossibilitatē illoꝝ actuū sicut patꝫ
in simili in actibus voluntatis.Deside=
rium enim:ꝛ cōplacentia circa ideꝫ sūt
obiectum et similiter spes et fruitio.et
tamen non sunt cōpossibiles circa ideꝫ
vt patꝫ.ꝛc. Ad confirmationē dico ꝙ
Aristo.post demonstrationes nō indu=
cit auctoritates.sꝫ bene post suas dya=
lecticas rationes:ꝛ ꝓbabiles argumēta
tiones. sed etiā si illud faceret.hoc non
esset vt ꝑ eas causaret aliquē assensum
quia hoc nō esset possibile ꝛc. sꝫ vt ostē
deret conuenientiā doctrine sue cū do=
ctrinis alioꝝ:vel vt qui demōstratiōes
capere non sunt idonei.auctoritatibus
dent assensuꝫ aut alia aliq̄ causa est.
Ad secundā negat maior:ꝛ ad ꝓbatio
nē dicitur ꝙ nō semꝑ assensus circa cō
clusionem natus causari ex assensu cir
ca ꝑmissas cōsequens est ad illos assen
sus:sed hoc solū fit quādo potentia nō
est nata recipere.intellectus aūt habēs
assensū scientificuꝫ de ꝯclusione nō est
aptus pro tūc recipere assensum credi=
tiuū seu fidem.:Et est exemplū sicut lu
men solis licet sit causatiuū caloris. tñ
nō calefacit speras ꝛc. Ad tertiaꝫ di=
co ꝙ actū illū habitui esse cōpossibilem
potest duplr intelligi.Uno modo sic ꝙ
per ipsuꝫ nec tollatur:nec remittat. et
sic negatur antecedens. Alio mō sic ꝙ
nō tollatur ex toto et sic ꝯceditur illud
et hoc mō intelligitur illa scda proposi
tio vt patet ex ꝓbatione.ꝛ tūc negatur
consequentia. Et ad ꝓbationē dicit ꝙ
per nullū actū generatur habitus:cum
quo actu stat habitus, oppositus accipi
endo generationē proprie ꝓ inductiōe
forme.saltꝫ.illius habitus.ꝛ sic patꝫ so
lutio. Ad quartā nego ꝯsequentiā et
ad ꝓbationē dico ꝙ vtiqꝫ tales conarē
tur ad illud per qḋ perderēt fideꝫ non
quidem infusam: sꝫ illaꝫ acquisitā que
dicitur theologica. Nec iste conatus ꝑi
culosꝰ est sꝫ vtilis. Nec per hoc perdit
meritum.qꝛ sicut dicit Tho.secūda se=
cūde.q.2.arti.10. In solutiōe scdi argu
mēti alij doctores.lꝫ tales sciētie tollāt

fidem qꝛ faciunt esse euidens illud qḋ
ꝓponitur:nō tamē diminuūt rationem
charitatis.per quā volūtas ꝓmpta est
ad illud credendū.etiam si nō esset eui
dens.ac per hoc non diminuūt rationē
meriti.quare ꝛc. QQ Sed ad
huc cōtra tertiā ꝓpositionē in cuiꝰ ꝓba
tione dictū est ꝙ opinio habet necessa=
rio ānexā formidinē. arguit ꝛ prīo sic.
quia capio aliquē qui habet opinioneꝫ
de aliquo vero necessario.vl ergo talis
estimat illud possibile aliter se habere:
aut non.si sic igitur talis opinio de ꝓo
est falsa:quia per taleꝫ estimatur illud
possibile aliter se habere. ꝯsequens est
falsum.qꝛ oīs opinio qua quis opinat
verū:est vera.ꝛ sic erit vera ꝛ falsa. Si
ꝓo estimat illud verum possibile aliter
se habere.Igitur illa opinio ē sine for=
midine: qꝛ oīs noticia qua qs estimat
rem esse sicuti est ꝛ nō aliter est sine for
midine.Secūdo quia nō oīs actus opi
natiuꝰ per sui reiterationē corrūpit ha
bitū firmū. ergo nō oīs talis est formi=
dolosus.cōsequentia patet.antecedēs
ꝓbatur.qꝛ phs ꝛ alij circa ea de quibꝰ
habēt scientiā faciunt rationes ꝓbabi
les ꝛ opinatiuas.nec ꝓpter hoc ꝑdunt
scientiā quā habēt similiter fideles ad
ea que tenēt fidē ꝛc. Tertio si formi=
do esset de essentia opinionis sequere=
tur ꝙ aucta opinione augeret formido
ꝛ ꝙ quanto quis vellet fortius opinari
tāto vellet fortiꝰ formidare. ꝯsequētia
videt nota.ꝛ falsitas ꝯsequētis patet:
quia aliter multū esset inutile multipli
care ratiōes ꝓbabiles ad aliquid ꝓbā
dum ꝛc. Quarto arguit auctoritate
phi.7.ethi.dicentis. ꝙ aliqui tm̄ adhe
rent opinionibꝰ suis quantū alij cōclu=
sionibꝰ suis demōstratis. PP Pro=
solutione predictaꝝ ꝓpositionū notan=
dū ꝙ opinio multipliciter sumit. Uno
modo pro presumptione seu assensu te
merario quo qs estimat se scire qḋ ne=
scit.ꝛ sic sumit Augustinꝰ ī libro de vti
litate credendi.cap.11. Tria sunt inqt
hoim gña ꝑfecto improꝑanda ac dete
standa.vnū est opinantiū.i. eoꝝ qui se
arbitrant scire qḋ nesciūt ꝛc. Et infra.
qḋ opinamur inquit debemꝰ errori.Et
sic nō sumit hic nec cōmunit.Alio mō
sumit ꝓ assensu alicuiꝰ ꝓpositionis in
different.ꝛ sic ſm linconien. i sine ꝑmi
posterioꝝ pōt tripliciter sumi.s. cōiter
ꝓprie:ꝛ magꝭ ꝓprie.Opinio cōiter vt
dicit est ꝯceptio cū assensu:ꝛ sic est genꝰ
scientie.fidei et opinionis ꝓprie. ꝛ ma
gis ꝓprie dicte. Opinio aūt ꝓprie di=
cta est conceptio vniꝰ partis ꝯtradictio
nis cū timore alicuius alteriꝰ.ꝛ ſm hoc
vt dicit sciētia nō est opinio: sed tñ idē
est scibile ꝛ opinabile. Opinio aūt ma=
gis ꝓprie dicta est ꝯceptio veritatis cō
tingentis inquantū hmōi. ꝛ ſm hoc nec
scientia est opinio nec scibile est opina=
bile.Un scdo modo hoꝝ triū modoruꝫ
sumit hic ꝛ cōiter ꝛc. Ad ꝑmā ratōeꝫ
dico.ꝙ non est necesse ꝙ habēs opinio
neꝫ de aliquo vero necessario.ipm esti=
met possibile aliter se habere.nec tamē
sequitur ꝙ talis opinet sine formidine
ꝑtis opposite. Aliud eñ est timere de
opposito aliḋ possibile ipm aliter se ha
bere.Uerbi gratia.Si quis opinet cir=
culū posse q̄drari vtiqꝫ dubitat de op=
posito.nō tamē estimat ipm non posse
quadrari:quia sic simul estimaret con=
tradictoria:nec estimat possibile esse ip
suꝫ nō posse quadrari:multū eñ rudis
esset q nō cognosceret ꝙ si circulꝰ pos=
set q̄drari .nō est possibile non posse q̄=
drari.Si querat vñ ꝓueniat ille timor
opinātī.dico ꝙ vel ex ꝓbabilibus q̄ qs
habet ad oppositū vl ex ineuidētia me=
dij qḋ habet ad oppositū.Et istud secū
dū magis videt dicendū. Ad secun=
dā nego antecedēs ꝛ dico ꝙ habentes
scientiā vel fidē de aliqua ꝯclusione.lꝫ
vtant rōnibꝰ ꝓbabilibꝰ.nō tñ vtuntur
actibꝰ formidolosis qui soli ꝓprie dicū
tur actꝰ opinatiui vt de opinione hic lo
quimur.qꝛ tales ꝓbatiōes nullū in eis
causant assensum. sicut si aliqs de ali=
quo ꝑ se noto induceret ꝓbabilia argu
mēta:nullū in eo causarent assensum.
QQ Si querat quare ergo phs in
ducit cū talibꝰ demonstrationibꝰ tales
ꝓbabiles rōnes ꝛc.pōt dici sicut supra
de auctoritatibꝰ ꝛc. Ad tertiaꝫ nego

ꝯsequētiā: Itum eñ ad p̄mū ꝯñs patꝫ instantia in suspitiōe de qua nō est dubiū quin semꝑ annexā habeat formidinē: ⁊ tñ nō augeť formido aucta suspitione: q2 quāto quis vehemētius suspicatur: minus dubitat. Similiter instantia est de ꝯtinētia: q̄ annexā habet difficultatē: ⁊ tñ cū augeť nō augeť difficultas. Si dicať tñ ꝙ possent mľtipliciter augeri rōnes ꝓbabiles: ꝙ totaliter tolleret formido: ⁊ sic esset opinio sine formidine. Dico ꝙ si totaliter tolleret formido: etiā tolleret opinio: q2 q̄uis opinio possit magis ⁊ minus esse cū formidine. nō tñ pōt esse sine formidīe sicut suo modo videri pōt in suspitione ⁊ cōtinentia. Dico igiť ꝙ si rationes probabiles mētales sint tales quibus assentiať cū formidine: tūc quantūcūq3 multiplicent nunq̄ tolleret formido de ꝯclusione cū quelibet secū ꝓpriā ferat formidinē. Si aūt sint tales qbus assentiať sine formidine tūc ꝯcedo ꝙ tollēt formidinē: ⁊ siľr opinionē ⁊ generabunt fidē.

Quantū vero ad scōm ꝯñs ptꝫ instātia de ꝯtinentia sicut p̄us dictū est. Similiter fides ⁊ spes habent annexā carentiā visionis ⁊ fruitionis nec tñ quāto quis magis vult credere vel sperare magis vult carere illis ⁊c. Ad quartā pōt dici ꝙ hic ph̄us accipit opinionē ꝓ p̄sumpsione iuxta acceptionē Augustini supradictā qđ inuiť ꝑ illud qđ ibidē precedit. Quidā eñ opinantiū nō dubitāt sed estimāt scire. Vel accipit opinionē cōmuniter ꝓ adhesione ꝯdistincta cōtra scientiā: et sic est cōmunis ad opinionē ⁊ ad fidem ꝓprie dictas. ⁊ hoc suffiat ad intētionē suā. Et hec de tertio articulo q̄stiōis. RR Tunc ad rationes p̄ncipales questionis ad p̄mā negandū est añs. sicut patet ex p̄mo articulo. Et ad ꝓbationē negať ꝯña: ⁊ dico p̄mo ꝙ loquēdo de virtute sermōis noticia euidens non est in infinitū certior opinione: q2 nulla opinio est certitudo sine certa cognitio ꝓprie loquēdo.

Secūdo dico ꝙ loquēdo improprie de certitudine scilicet apparētia de sic esse: adhuc notitia euidēs nō est in infinitum apparentior opinione: q2 euidētia non est infinita apparentia. Tertio dico ad ꝓbationē illius ꝙ q̄tumcunq3 augerentur rationes ꝓbabiles in apparentia loquēdo de rationibus probabilibus que habent annexā formidinem et que habent generare opinionez. ille nunq̄ possent generare certitudinem. id est apparentiā equalē apparētie noticie euidētis. q2 vbi est formido. ibi nō est equalis apparētia noticie euidētis.

Quarto dico ꝙ tamē ex his non sequitur. ꝙ apparentia euidētie excedat in infinitū apparentiaꝫ opinionis. ⁊ sic esset infinita ⁊c. Verbigratia. Licet perfectio asini quātūcūq3 replicata nunq̄ redderet perfectionē hōis nec ei equaretur. tamē homo non excedit infinite asinum in perfectione: q2 aliter esset infinite perfectiōis: sed de hoc alibi vidēdum ⁊c. Ad secundam ptꝫ quid dicēdum est de antecedēte ex scđo articulo secūde conclusionis: vbi de hoc visum est satis. Auctoritas aūt Augustini ibi adducta facit ꝓ dictis in tertio articulo ⁊c. Ad tertiā primo dico ꝙ quicqđ sit de antecedente loquēdo simpliciter et absolute. tamē ꝯsequentia non valet quia de hoc aliqua habeť euidētia: vel haberi potest absq3 hoc ꝙ de illo habeatur scientia proprie dicta sicut potest apparere ex primo articulo. Secundo dico ꝙ absolute et simpliciter possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere scientiā proprie: licet non de omnibus ⁊ de paucis cōmuniter habetur. Tertio dico ad probationem antecedētis. ꝙ ibi presupponitur falsum scꝫ ꝙ omnes veritates theologice sint de deo: sicut patet ex secundo articulo. sed tamē omēs denominātur a deo s̄m ethymologiam nominis. quia plures sunt de deo: ⁊ quia omnes considerātur s̄m attributionem ad deum vt patuit. Quarto dico ꝙ de veritatibus de deo pōt haberi scientia ꝓprie dicta q̄uis deus nō habeat causaꝫ nec ph̄us diffinitēs scire capit ibi cām ꝓprie ꝓ causa incōplexa reali: sꝫ large ꝓ omni illo cui ꝯpetit aliqđ demonstrare. ⁊ sic

ratio nō ꝓcedit ⁊c. Ad q̄rtā rōem similiter post oppositū q̄stionis. negať ꝯña. ⁊ ad probationez negatur antecedēs. q2 supponit ꝙ theologia sit scientia ꝓprie dicta. quod est falsum. vt patet ex articulo tertio. Et hec de prima questione et nihil plus circa prologum.

Sequitur distinctio prima

A

Circa primam distinctionem primi libri In qua magister agit de fruitione dei. Quero vtrū nobis sit euidēter notū solū deuꝫ esse fruitiōis obiectū. Arguiť p̄mo ꝙ nō: q2 fruitio dei non est possibilis creature rōnali. igiť questio falsa. ꝯsequentia est nota et antecedens probatur. q2 in tali fruitione obiectum est improportionatum virtuti create: cuꝫ sit infinitū et virtus sit finita. sed inter obiectuꝫ ⁊ potentiam perceptiuam debet esse aliqua proportio. Igitur. Unde secundo de anima ꝯmento. 14. dicitur ꝙ sensus ꝯsistit in quadā ꝓportione: qua nō existente sensus nō pōt sentire. Igiť eadē ratione potētia intellectiua: ⁊ volitiua cū non sit infinite potētior ⁊c. Secundo. sic solum deo non est fruendū. Igiť questio falsa. cōsequētia nota. anteceđēs probatur. q2 virtutibus est fruēdū s̄m magistrum in p̄ma. dis. ca. 5. vbi dicit ꝙ virtutes propter se diligimus ⁊c. Tertio sic ad principale quesitum. nihil qđ apparet esse ꝯtra rationē naturalem est nobis euidenter notū. sed deū esse suꝑ omnia diligendū. et per ꝯsequens solo deo esse fruendū: apparet ꝯtra rationē naturalē. s̄m quā nihil est ab aliquo diligendū plus q̄ se ip̄m. Unde homo est maximus amicus sibiipsi. 9. ethi. Igiť. ⁊c. In oppositū arguitur sic. Nobis ē euidenter notū solum deū esse summū bonum. sed omnino videť euidens summū bonuꝫ esse summe diligendum s̄m ph̄m p̄mo ethicoꝝ. igitur ⁊c. Hic erūt tres articuli. In p̄mo articulo ponam tres distinctiones. ex quib⁹ patebit qđ est fruitio. In secundo iuxta tria argumenta ante oppositū: ⁊ ad respōdendū ad quesitum probabitur triplex cōclusio. In tertio circa materiā questionis mouebitur et solueť triplex dubitatio.

B Quantū ad primuꝫ articulū quia vsus ⁊ fruitio sunt actus voluntatis sit hec p̄ma distinctio. Quod aliqđ potest assumi in facultate voluntatis dupliciter vel propť se vel propter aliđ. Primo modo aliquid assumitur in facultatem voluntatis quādo aliquid representatum voluntati per intellectuꝫ etiaꝫ si sine omni alio representaretur: assumereť in facultatē volūtatis. Alio modo aliqđ assumiť in facultatē voluntatis qñ assumitur alio presentato. ita ꝙ si aliud non p̄sentaretur voluntati illud sine alio nō assumeretur in facultatē volūtati. Prim⁹ act⁹ nō est referēs vel saltem potest esse non in aliud referens. quando scꝫ volūtas elicit aliqueꝫ actū circa aliqđ ꝙ eundeꝫ actū eliceret etiā posito ꝙ nihil aliud sibi ostēdereť sicut si alicui clare ostendereť deus. ille appeteret eū nullo alio sibi ostēso Secūd⁹ actus est referēs quādo scꝫ nō eliceret ille actus circa illud si nihil aliud ostenderetur vel assumereť in facultatez volūtatis. Sicut si aliqs appetit potionem amaraꝫ quam non appeteret si non appeteret sanitatē. vel saltē si nō ostēdereť sibi sanitas. Prim⁹ aūt modus scꝫ ꝙ aliquis actus sit nō referens potest esse dupľr. vel sic ꝙ obiectum acceptetur a voluntate tanq̄ summe diligendum ab ea. et hoc est diligere aliqđ tanq̄ finem vltimū: et talis actus apud theologos proprie et stricte vocať fruitio. Unde augustinus libro p̄mo de doctrina. capitulo. 18. Dicimus nos ea re frui quam diligimus propter se. Et infra. Si vero inheseris atq3 permanseris finem in ea ponens leticie tue. tunc vere et proprie dicendus es frui. Vel aliter talis actus non referēs fertur in obiectum absolute sic ꝙ absolute acceptetur et assumatur in facultatem voluntatis nec vt summū nec vt nō summuꝫ. non tamen referēdo in aliud tanq̄ in finē. et talis actus improprie ⁊ large

posset dici fruitio. Unde hoc modo tenet Adam: ꝙ alio a deo est fruendum. capiendo scʒ fruitionē vt dictum est ꝓ amore absoluto: quo aliqd amatur propter se siue hoc ꝙ amor ille in aliud referꝫ a magis amatum. et hoc probat ꝑ magistrū dis. pma. vbi auctoritate Ambrosij dicit. ꝙ virtutes ꝓpter se petēde sunt et amande ⁊c. Secundus etiā modus scʒ ꝙ aliquis actus sit referens potest esse dupliciter. Uno modo sic ꝙ obiectū acceptetur a voluntate ꝑcise propter aliud. et nō ꝓpter se et talis ꝓprie est vsus. ⁊ stricte. Alio mō sic ꝙ tale obiectuʒ accepteꝫ ꝓpter se: ⁊ ꝓp. er aliud vt si aliquis diligit vinū ꝓpter se: quia delectabile. ⁊ tamen si post ꝯsiderat bonum sanguinem per ipm generari ⁊ inde sanitatem conseruari. incipit diligere illud tā propter se q̄ꝫ propter aliud. Et talis actus large potest vocari vsus Et satis ꝓprie omnis actus quo aliqd diligiꝫ propter aliud vocandꝰ est vsus. Hoc aūt potest esse dupliciter. qꝛ quando aliquid diligitur ꝓpter aliud vel sic ꝙ vtrūqꝫ actu diligitur. vel vnū actualiter diligiꝫ propter aliud qḋ habitualiter est dilectū sicut multi fideles amāt facere elemosinas: et multa opera propter deū. q̄uis de eo actu nō considerēt.

C Scḋa distictio est: ꝙ fruitio ꝓprie ⁊ stricte dicta qua assumiꝫ aliqḋ in facultateʒ voluntatis propter se tanq̄ summū bonum est duplex. quedam est ordinata. alia inordinata. Fruitio ordinata est quādo aliquid summe diligendum summe diligitur. Fruitio aūt inordinata est quādo aliqd summe ⁊ propꝫ se diligiꝫ: qḋ minꝰ et ꝓpter aliud esset diligendū. Sed fruitio ordinata est duplex. Quedā est de bono presenti ⁊ iaʒ habito: q quietat simpliciter voluntatē qualis est fruitio patrie. Alia est de bono absente ⁊ non sic habito: que nō simpliciter quietat qualis est fruitio vie.

Tertia distinctio est ꝙ vsus capiꝫ dupliciter. Uno modo large et improprie ꝓ illo quo vtimur aliquo tāq̄ obiecto. et sic omīs actus voluntatꝭ est vnꝰ fm Augustinuʒ. 10. de trinitate. ca. 11. Alio modo stricte et proprie prout distinguitur contra fruitionem proprie dictam. ⁊ sic vti est sumere aliquid in facultatē volūtatis propter aliud. Et talis vsus est duplex quidam ordinatus. quidam inordinatus. Usus ordinatus est quando aliquid diligitur propter aliud quo fruendum est. Et talis actus appropriate aliquando dicitur vsus: et sic diffinit Augustinꝰ. 10. de trinita. ca. 11. vtimur eis que ad aliud referimus quo fruenduʒ est. Et sic distinguitur vti cōtra abuti. Usus aūt inordinatus est. quando aliquid quo fruēduʒ est diligitur ꝓpter aliud. ⁊ talis actus quēdoqꝫ appropriate dicitur abusus. ⁊ sic dicit Augustinꝰ primo de doctrina christiana. c. 1. Usus illicitus abusus potius: vel abusio nominandus est. Sed ista acceptio est nimis stricta. Ideo ⁊c. D Ex predictis sequunꝫ aliqua. Primo patet qd est fruitio proprie et fm qḋ de ea hic loquimur. Est enim fruitio actus voluntatis quo aliquid assumitur in facultatē voluntatis propter se ⁊ tanq̄ summe diligendum. Secundo patet quid est vsus proprie et secūdū quod de vsu hic loquimur. Est enim actus voluntatis quo aliquid assumitur in facultateʒ voluntatis nō propter se finaliter. sed propter aliud. Unde nō capiꝫ hic vsus prout cuiuslibet potentie operatio dicitur eius vsus qualiter diciꝫ cuiꝰ vsus bonus ipsum quoqꝫ bonum. Nec loquimur d̄ vsu quo dicimur vti potētijs ad eliciendum actus suos. nec de vsu quo dicimur vti habitibus cū volumus. nec de vsu quo dicimur vti ipso actu: cū volumus. sed de vsu quo dicimur vti aliquo tanq̄ obiecto. nec tamen omnis talis actus in proposito vocatur vsus. patet ex dictis ⁊c. Tertio patet ex predictis ꝙ aliquis est actus voluntatis medius. qui nec est ꝓprie fruitio nec vsus scʒ quo aliquid amatur. nec est tū finis simpliciꝫ vltimus. nec tū in aliud actualiter refertur. Et si dicatur. si qd amatur ⁊ non propter aliud. igitur propter se. sed omne tale amatur tanq̄ finis vltimus. Dico ꝙ aliquid dicitur amari

propter se quia scʒ si nihil aliud ostēderetur voluntati adhuc amareꝫ. et tamē stat ꝙ tale non ametur tanq̄ finis vltimus nec propter aliud saltem positiue et actualiter. quia tunc tantuʒ amatur aliquid tanq̄ finis vltimus quando acceptatur tantum tanq̄ sup omnia amādum. sed isto modo non omne amatuʒ propter se est amatum tanq̄ finis vltimus. quia aliquis apprehendēs virtutem: et non cogitans de felicitate. appetit virtutē nō ꝓpter felicitatē: nō tū appetit virtutē tanq̄ super omnia diligēdam. Et si petatur vtrum talis actus semper sit malus cuʒ per ipsum diligatur aliquid quod est ad fineʒ. et non tamen propter fineʒ. Dico ꝙ actus respectu alicuius ordinati ad finē potest nō esse malus. q̄uis nō diligatur propter finem. vel non referaꝫ positiue et actualiter ad finem. ⁊ hoc maxime si non apprehendatur finis. Et si dicatur ꝙ omnis defectus circunstātie requisite ad actum bonū facit actuʒ malum. sed circumstantia finis est requisita ad actuʒ moraliter bonum. Igitur quandocūqꝫ talis deficit actus: est moraliter malus sed hic deficit. Igiꝫ ⁊c. Dico ꝙ non omnis defectꝰ circumstantie requisite ad actum bonuʒ facit actum esse malū vel peccatuʒ. Tunc enī ignorantia nūq̄ excusaret qḋ est contra sanctoꝝ doctrinā. sʒ qn̄ deficit aliqua circūstantia ad quā eliciens actū pro tunc obligaꝫ tūc est actus malus. si aūt tūc nō obligaꝫ ad illā circūstantiā tūc nō est malꝰ. Sic aūt nō est in proposito. qꝛ iste in tali casu nō ē obligatus ad volendū istud ꝓpter finē si tū talis eliceret actū circa hoc prestituēdo illud tāq̄ fineʒ sibi respectu oīm aliorū peccaret. Quarto patet ex predictis ꝙ aliquis est actus voluntatis q simul est fruitio et vsus. s. quo diligitur finis. et ea que sunt ad fineʒ ꝓpter ipm Et istud probat Ockam. qꝛ sicut intellectus se habet ad principia et cōclusiones ita voluntas se habet ad finē et ad ea que sunt ad finē. Sed intellectus licet possit intelligere ꝯclusionem distincto actu ab actu intelligendi principia potest tū vnico actu cognoscere vtrūqꝫ. Igiꝫ sic erit de voluntate. Maior satis patet. sed minor probatur. quia nō minꝰ repugnat intellectui intelligere vnū discursum vel vnā cōsequentiaʒ q̄ vnā propositioneʒ vnico actu. sed secundū potest. ⁊c. Confirmatur. qꝛ fm comuniter loquentes intellectus in patria vnico actu intelligit verbum: et res in verbo. et similiter fm sic loquentes voluntas vnico actu diligit deuʒ: ⁊ creaturas Igitur hoc non est negandū ab istis in via ex quo non apparet euidens ratio in ꝯtrarium. nec experientia. nec auctoritas scripture. Igiꝫ hoc erit probabile ⁊c. E Sed ꝯtra istud vltimum correlariū arguitur primo. ꝙ finis: et illud quod est ad finē non possunt diligi vno actu. quia pmo posterioꝝ. propter quod vnūquoqꝫ tale: et illud magꝭ. Sʒ illud quod est ad finē diligitur propter finem. igitur finis magis diligitur q̄ ordinatum ad finē. sed ideʒ actus nō pōt esse maior et minor dilectio. Igitur ⁊c. Confirmaꝫ quia si eodē actu diligereꝫ vtrūqꝫ. ergo eque intenso: ⁊ equeperfecto actu aliquis diligeret deū: ⁊ creaturam meritorie. ⁊ per cōsequens nō magis diligeret deū q̄ creaturam. ⁊ sic deꝰ non esset summe et super omnia diligēdus: quod est absurduʒ. Secundo sic etiā sequereꝫ ꝙ aliqs actus vtendi aliquo actu fruēdi esset ꝑfectior. ꝯsequēs falsum. quia non est aliquis actus volūtatis perfectior fruitione dei. consequētia patʒ. qꝛ quādo aliquo actu respiciūtur plura obiecta ab aliqua potentia. ⁊ eque ꝑfecte. ille actus est ꝑfectior q̄ alius quo respiciunꝫ pauciora. sed isto posito actus fruendi esset tantū respectu finis. actus vero vtēdi esset et respectu finis et respectu illius qḋ est ad finē. et eque perfecte respectu finis sicut actꝰ fruendi: qꝛ ꝑ hoc ꝙ aliqs diligit aliquā creaturā ꝓpter deū nō minꝰ diligit deū ergo actus vtēdi creatura erit ꝑfectior actu fruēdi deo. Tertio voluntas nō potest simul et semel habere duos actꝰ perfectos vniꝰ et eiusdē obiecti. sed posito actu meritorio in volūtate quo ali-

quis diligit deuz propter se.pōt offerri
volūtati aliquid diligibile propter deū
qđ potest tūc volūtas diligere ꝓpter de
um.et nō oportet ꝙ voluntas dimittat
actū primū. igiṫ iste actꝰ p̄cise termina
bitur ad creaturaz. Aliter em̄ respectu
dei essent simꝉ ⁊ semel duo actus in vo
luntate. Igiṫ ⁊c̄. Quarto sicut aliqs
pōt diligere aliqd ꝓpter aliud dilectuz
ita pōt aliqd detestari ꝓpter aliud dile
ctuz. Igiṫ si actus diligēdi aliqd ꝓpter
aliud ē vnꝰ actꝰ nūero habēs vtrūqȝ ꝓ
obiecto. pari rōne actꝰ detestādi aliqd
ꝓpter amorē alicuiꝰ erit vnus actꝰ hñs
vtrūqȝ ꝓ obiecto. sȝ hoc est impossibile
qꝛ tūc idē actꝰ esset amor ⁊ odiū velle ⁊
nolle.⁊c̄ ¶ Pro solutiōe p̄dicto
rū ⁊ maxime p̄me rōis. Et ꝓ intellectu
dictoꝝ p̄mitto istā distinctionē. Qđ ali
quē vnā rē plus diligere ꝙ aliaz pōt q̄
druplicit̄ intelligi. Uno mō: qꝛ maiori
actu dilectiōis diligit vnā ꝙ aliā. ⁊ ista
maioritas pōt esse vꝉ attēdi vel penes
gradualē intētionē. vꝉ penes essentialē
ꝑfectionē. id est. dilectio potest dici ma
ior. vel qꝛ gradualiter intēsior. vꝉ quia
essentialiter p̄fectior. Secundo mō. qꝛ
vult vni maiꝰ bonū ꝙ alteri. Tertio mō
qꝛ firmius: et naturalius inest sibi dile
ctio vniꝰ ꝙ alterius. Quarto modo. qꝛ
si deberet alteriꝰ amorez ex electiōe di
mittere. eligerȝ potiꝰ dimittere amorē
vnius ꝙ alteriꝰ ⁊ illā diceret̄ magꝭ dili
gere cuius amorē magis eligeret ꝯser
uare. Et fm̄ hoc pono aliquas ꝓpositio
nes Prima est ꝙ deꝰ nō est ab homīe
magis diligēdꝰ ꝙ creatura p̄mo mō. ex
ponēdo magꝭ diligere. id est. maiori di
lectiōe. Uerbigratia. Dico ꝓbabiliter
ꝙ sortes nō tenet̄ diligere deū maiori
dilectiōe ꝙ seip̄m vꝉ aliā creaturā. siue
hoc intelligit̄ de maioritate gradualis
intētiōis siue essentialꝭ ꝑfectiōis. Patȝ
ex dictis. qꝛ eodē actu pōt Sortes dili
gere meritorie deū et creaturā. Itē ptȝ
qꝛ Sortes pōt ita remisse diligere deū
sicut vult. dūmō sibi velit summuȝ bo
nū ⁊ summū honorē. et ꝙ tali actu dili
gat ipsuȝ ⁊ ꝓpter se nō ꝓpter aliđ tanꝙ
propter finem, similiter Sortes potest
licite diligere creaturaȝ ita intēse sicut
vult. dūmō nō velit sibi summū bono
rem. et nō diligat ip̄am ꝓpter se tanꝙ
vltimū finē. Naȝ p̄ceptū diuinuȝ de di
lectione dei et creature nō determinat
ad certū gradum intensionis. vel etiā
perfectionis actus. ⁊c̄. Secunda propo
sitio est ꝙ deus est ab homine magꝭ di
ligēdus ꝙ aliqua creatura secūdo mo
do exponēdo magis diligere. id est. ad
maius bonum. patet clare. et sic prece
ptum diuinū de excessu dilectionis ha
bende ad deum supra dilectionē habē
dam ad creaturā. intelligit̄ nō de maio
ritate actꝰ volēdi seu nolēdi: sȝ de ma
ioritate boni voliti. Tertia proposi
tio est ꝙ deus nō est ab homine magis
diligendus ꝙ creatura. tertio modo ex
ponendo magis diligere. id est firmius
et naturaliꝰ adherere. patet. quia qui
libet homo firmiꝰ et naturalius diligit
se ꝙ aliquid aliud. Unde nono ethico
rū dicitur. ꝙ homo est maximus amicꝰ
sibiipsi. ⁊ ꝙ amicabilia que sūt ad alte
rum presupponūt amicabilia que sunt
ad seipsum. Quarta propositio est ꝙ
deus est ab homine magis diligendus
ꝙ aliqua creatura quarto mō exponē
do magis diligere. Patet. qꝛ nullo mo
do deberet creatura dimittere dilectio
nez dei pro dilectiōe alterius rei. Et sic
patet quibꝰ modis deus est summe di
ligendꝰ et quibus nō. Nullo aūt predi
ctorū modorū deus plus diligit vnā rē
ꝙ aliā. sed omēs equaliter. nisi solū se
cūdo modo. quolibet etiā predictorum
modorū potest licite rationalis creatu
ra plus diligere seip̄am ꝙ aliquā aliaȝ
nisi solum secundo modo. Aliqua eniȝ
ratiōalis creatura tenet̄ plus diligere.
id est velle maius bonum humanitati
christi vel beate virgini ꝙ sibiipsi. sed
de hoc alias ¶ Ex predictꝭ dico
ad primam rationem. quod licet idem
actus nō possit esse maior ⁊ minor ⁊ intē
sior et remissior. tamen eodem actu po
test aliqd magꝭ diligi. aliđ minꝰ. sic deꝰ
eodē actu magꝭ diligit seip̄m ꝙ creatu
rā. Ad sensuȝ dictū. Ad ꝯfirmationeȝ
pȝ ex p̄dictis ꝙ nō valet ista ꝯsequētia

eque itenso actu diligit̄ deꝰ ⁊ creatura.
ergo eque intense. qꝛ diligere eque intē
se plus connotat ⁊c̄. Ad secundam di
co ꝙ nō est incōueniēs aliquē actū vten
di aliquo actu fruendi esse ꝑfectiorem.
quando scȝ actus ille vtendi est etiam
actus fruendi alio obiecto. Unde nō vi
detur ꝙ actus quo creatura diligit̄ pre
cise propter deū. sit imꝑfectior ꝙ actus
quo diligit̄ p̄cise deus. ⁊ hoc si sit actus
eque intensus. qđ non semper ꝯtingit.
Unde dicit iste doctor quē insequor: ꝓ
maiori parte in hac materia. ꝙ fruitio
beatifica in patria erit p̄cise a solo deo.
et respectu solius dei erit perfectior ꝙ
quecūqȝ que potest esse simul respectu
dei ⁊ respectu creature. Naȝ illa que si
mul potest esse respectu dei ⁊ respectu
creature potest elici a voluntate creata
alia aūt nō. Qđ autez actus fruitionis
qui est beatificus sit nō actiue a volun
tate sed a solo deo. ꝑsuadet sic iste do
ctor qꝛ visio dei beatifica est a solo deo
actiue. igitur ⁊ fruitio ⁊c̄. Antecedēs ⁊
similiter consequētiā probat sic. Quia
quando aliqua duo sic se habent ꝙ sūt
supnaturalia. si imperfectius illoꝝ pro
pter sui perfectionē ponatur esse a solo
deo creabile: et id qđ est ꝑfectiꝰ erit a so
lo deo creabile. sed habitus charitatis
et lumen glorie. si ponantur sunt super
naturalia ⁊ imꝑfectiora ꝙ actus super
naturales sibi correspondētes. ⁊ sunt a
solo deo actiue fm̄ communiter loquen
tes. Igit̄ ⁊c̄. Itē aliter sequeret̄ ꝙ volū
tas beati simpliciter posset facere se nō
esse beatam. cū ipsa respectu cuiuslibet
obiecti sit libera. ⁊ ipsa simpliciter pos
sit cessare ab actu suo libero. Itē dam
natus nō haberet se actiue respectu ali
cuius actus voluntatis. qꝛ aliter posset
se facere sine vllo actu ⁊ per consequēs
se posset facere sine tristicia ⁊ sine pena
igit̄ nec beatus ⁊c̄. ¶ Scđm istaȝ
viā ꝓcedēde sūt iste ꝓpositiōes. Pri
ma ꝓpositio est. ꝙ beatꝰ clare vidēs di
uinā essentiā pōt circa eā actiue elicere
actū fruitiōis. Ptȝ: qꝛ volūtas nō minꝰ
potens in patria ꝙ in via. Secunda
propositio est. ꝙ talis actus fruitionis
a beato actiue elicitus non erit beatifi
cus. nec maxime quietatiuus. ptȝ: quia
alius qui est a solo deo est perfectior et
magis quietat. Si aūt dicatur ꝙ tunc
haberet semper beatus duos actus fru
endi deo. vnū a solo deo ⁊ aliū actiue a
seipso. Ponitur tertia propositio: ꝙ
hoc consequēs est probabile. Patet: qꝛ
voluntas beati tenetur diligere deum
omnibus modis quibus potest. Igitur
si potest actiue se habere ad aliquā fru
itionem eliciet eam si nō impediat̄. sed
non impedit̄ per actum beatificum: qꝛ
cum illi actus distinguātur specie ⁊ non
contrarientur vnus nō impediet aliuȝ.
Igitur ⁊c̄. Si vero aliquis vellet nega
re illud cōsequēs: posset dicere ꝙ ille a
ctus non elicitur a volūtate ꝓpter hoc
solum: quia deus nō vult sibi coagere.
Quarta propositio est ꝙ nullo modo
repugnat imo magis ꝯuenit nobilitati
voluntatis ⁊ etiā rationi p̄mij ꝙ volun
tas sit pure passiua respectu actus bea
tifici. Primū patet. quia ꝙuis agere in
cōmuni sit nobilius pati in cōmuni: eo
ꝙ nobilissimū agēs est nobilius nobilis
simo passo. tn̄ aliqđ pati aliquo agere
est nobilius: ⁊ respectu eiusdem ⁊ respe
ctu diuersoꝝ. Respectu eiusdē patȝ: qꝛ
nobilius est intellectū vel sensuȝ recipe
⁊ pati intellectionē vel sensationē: ꝙ la
pidez agere illas cognitiōes vt obiectū
⁊c̄. Respectu diuersoꝝ ptȝ: qꝛ nobilius
est recipere intellectionez ꝙ producere
vnū calorē ⁊c̄. Secundū ptȝ: qꝛ ꝙuis
de ratiōe meriti sit ꝙ sit actiue a merē
te. tamē de ratiōe premij est ꝙ sit pure
passiue in premiato: ⁊ solum actiue a p̄
miāte. imo si esset actiue a p̄miato hoc
non ꝯueniret sibi vt premiū. nec in hoc
haberet rationeȝ premij ⁊c̄. Hec ergo
via est probabilis. nec est demōstratiue
improbabilis: sicut nec est demōstrabiꝉ
Uerū est ꝙ magis ꝓbabile videt̄ ꝙ nul
la res creata sit alicui potētie cognitio
vel volitio. nisi sit ab ipsa actiue ⁊ sed de
hoc pro nunc trāseo: quia de hoc alias
videbit̄ ⁊c̄. Ad tertiā rationē dico: ꝙ
voluntas pōt simul habere duos actus
ꝑfectos respectu eiusdem obiecti. maxi

me quādo illud est obiectum totale respectu vniꝰ actus. ꝛ tantuȝ partiale respectu alteriꝰ. sicut est in ꝓposito: quia quādo diligitur finis precise ꝓpter se. tūc finis est obiectū totale illius actus quādo aūt diligitur illō qō est ad fineȝ ꝓpter finem. tunc finis est tm̄ obiectuȝ partiale. Ad quartā dico. ꝙ nō est inconueniens ꝙ idē actus numero respectu vniꝰ sit actus detestandi: ꝛ respectu alterius sit actꝰ amādi. s. qn̄ vnico actu aliqd detestaꝶ ꝓpter aliud amatuȝ. Si aūt dicatur ꝙ ista sunt opposita. ꝛ ꝑ cōsequens nō possunt eidē cōuenire. Dicendū est ꝙ ista sunt opposita: sic ꝙ nō possunt ꝓ eodē supponere: seu eidē cōuenire respectu eiusdē: sed bene respectu diuersoꝝ. sicut est de naturali ꝛ libero. ꝯtingenti ꝛ necessario. ꝙ nō possunt cōpetere eidē respectu eiusdē. tm̄ bene respectu diuersoꝝ. sicut volūtas diuina vel pater in diuinis est ꝑncipiū ꝓducēdi spiritūsanctuȝ naturaliter ꝛ necessario. ꝛ tm̄ est ꝑncipiū ꝓducendi creaturā ꝯtingenter ꝛ libere. Similiꝶ idē actus diuine voluntatis est dilectio dei ꝛ est odiū peccati. sic igiꝶ nō est incōueniēs eundē actū voluntatis numero sortiri diuersas denolationes ꝓpter diuersitatem obiectoꝝ. vt ꝙ voluntas eodē actu dicaꝶ velle vnū obiectū ꝛ nolle aliud. diligere vnū obiectū ꝛ odire aliud. ꝙuis ista opinantur respectu eiusdē obiecti. Et sic patet ad istas ratiōes. Et hec de ꝑmo articulo. I Quantū ad secūdū articulū iuxta materiā triū argumētoꝝ. Et respondendo ad quesitū ponā tres ꝯclusiōes. In ꝑma videbiꝶ vtrum fruitio dei sit possibilꝭ creature rōnali.

In secunda vtrū sit ꝯcedendū ꝙ nullo alio a deo est fruēdū. In tertia vtrū sit nobis euidenter notuȝ solo deo esse fruendū. Prima cōclusio. Sicut fruitio dei est possibilis viatoribꝰ sic est eis possibilis ex puris naturalibus. Secūda ꝯclusio. sicut quolibet alio a deo est vtēdū. sic nullo alio est fruenduȝ. Tertia cōclusio. sicut solo deo esse fruendū est veraciter ꝯfitendū. sic nō est nobis euidenter notū. Prima cōclusio ꝓbatur ꝛ ꝑmo ꝑma pars qꝛ in hoc oēs catholici ꝯsentiūt. ꝛ siliꝶ ad hāc rōnalis creatura finaliter ordinaꝶ ꝛ naturaliꝶ inclinaꝶ. igitur est sibi possibilis. Secūda pars ꝓbaꝶ rōnibꝰ Holkot. Primo qꝛ oē qō intellectꝰ humanꝰ ex suis naturalibꝰ pōt credere esse summū bonū et summe diligendū pōt volūtas humana ex suis naturalibꝰ summe ꝛ suꝑ oīa diligere. qꝛ irrationale videꝶ ꝙ homo dictet aliqd ab eo esse summe diligendū: ꝛ tm̄ ꝙ nō possit illud summe diligere. cū nihil magis sit in ptāte ipsiꝰ volūtatis ꝙ̄ ipa volūtas. 3. libero arbitrio. c. 3. Sed intellectꝰ humanꝰ ex suis naturalibꝰ pōt credere deū esse summū bonū ꝛc̄. Nā possibile est ꝙ aliqs sic assentiat ꝓpter auctoritatē alicuiꝰ dicētis. vꝶ etiā ꝓpter aliquā rōneȝ. s. qꝛ deꝰ est prima causa oīum ꝛc̄. Nec oportet ad hoc credendū ꝙ deꝰ aliquē supnaturalem habitū infundat. igiꝶ nec ad diligendū

Secūdo hō pōt ꝑ sola naturalia diligere deū plusꝙ̄ istā rē demōstrato platone. ꝛ plusꝙ̄ istā rē demonstrato sorte ꝛ sic de singulis. ergo suꝑ oīa. ꝯsequentia tenet. antecedēs ꝓbaꝶ. qꝛ intellectꝰ pōt dictare ꝙ deꝰ est melior ꝙ̄ sortes. ꝛ ꝙ̄ plato. ꝛ sic de alijs. ꝛ ꝙ magis tenetur diligere illud qō est maius bonum igitur cū voluntas sit libera sequiꝶ ꝛc̄.

Tertio homo pōt ex puris naturalibus velle deuȝ esse deū. ꝛ nihil aliud a deo esse deum. sed talis deo vult maximū bonū ꝛ nulli alteri vult tantū bonū ergo plus diligit deū ꝛc̄. Quarto homo errans pōt diligere creaturā super oīa. ꝛ frui creatura ex puris naturalibꝰ ergo pari ratiōe pōt frui deo sine habitu supnaturaliꝶ infuso. ꝛ sic ptȝ ꝯclusio

K Sed ꝯtra istā cōclusionē arguiꝶ. Et ꝑmo cōtra ꝑmā partē. qꝛ nulla dilectio infinite ꝑfectionis est creature rationali possibilis. sȝ fruitio dei ē hmōi. igiꝶ. Maior patȝ. qꝛ creatura rationalis est finite ꝑfectionis ꝛ finite capacitatis Minor ꝓbaꝶ. qꝛ obiecti ꝑfectioris est perfectior dilectio. ꝛ per ꝯsequens infiniti obiecti dilectio erit infinite ꝑfectionis. Aliter cum cuiuslibet finiti ad infi

niti sit ꝓportio. ergo est dare aliquā dilectionē creature q̄ nō esset dilectio dei. ꝛ tm̄ esset equalis vel maioris ꝑfectionis ꝙ̄ dilectio dei obiecti infiniti. qō videtur oīno impossibile ꝛc̄. Scd̄o ꝯtra scd̄aȝ partē. qꝛ si ꝛc̄. sequiꝶ ꝙ creatura rōnalis posset recte agere sine gr̄a. ꝯsequēs est falsum ꝛ cōtra glosaȝ Augustini super illo Ro. 11. nō est volentis neqȝ currētis ꝛc̄. vbi dꝛ. ꝛ est verbū Aug. in lib. de ꝑfectione iusticie. ꝙ volūtas nr̄a nil boni agit nisi diuinitꝰ adiuueꝶ. Consequentia ꝓbaꝶ. qꝛ si volūtas posset frui deo sine gratia. possȝ ꝛ recte agere sine gratia. Nam sicut dicit Ans. mono. 68. Nihil apertiꝰ ꝙ̄ creaturā rationalē ad hoc esse factā vt summā essentiā amet suꝑ oīa bona: sicut ipsa est summū bonū. sed cōstat rationalē creaturā nō eē factā nisi ad oꝑationē bonā ꝛ rectā ꝛc̄.

Tertio qꝛ si ꝛc̄. Cū diligere deuȝ suꝑ oīa sit maximū mandatuȝ. Matth. 22. sequiꝶ ꝙ essȝ possibile ex puris naturalibus obseruare oīa mandata ꝛ sic frustra dareꝶ gratia. Cōfirmaꝶ. qꝛ sequiꝶ ꝙ homo ex puris naturalibꝰ posset vitare oē pctm̄. Nā sicut qs posset diligere deū super oīa. sic naturaliter posset cōformare se diuinis ꝑceptis ꝑ oīa sed sic faciēdo vitaret oē pctm̄. qꝛ cū tali cōformitate non stat peccatum ꝛc̄.

Quarto qꝛ si ꝛc̄. sequiꝶ ꝙ magis diligens deū minus diligereꝶ a deo. cōsequens falsum. ꝛ cōtra illud Prouer. 8. Ego diligētes me diligo. cōsequētia ꝓbatur. qꝛ capio aliquē qui sibi ex puris naturalibꝰ acquisiuit habitū intensum diligendi deū. ꝛ capio aliū in gratia nō habentē habitū talē. tunc primꝰ pōt intensius diligere deum in hac hora ꝙ̄ secūdus. ponaꝶ ita esse. ergo scd̄s minꝰ diligit ꝛ tm̄ plꝰ diligiꝶ qꝛ hȝ gratiā. Cōfirmatur qꝛ si primꝰ decederet dānareꝶ. ꝛ secundus saluareꝶ. ergo secundus plꝰ diligitur ꝛc̄. L Ad primā rationeȝ nego minorē. ꝛ ad ꝓbationē qn̄ dicitur obiecti ꝑfectioris est dilectio ꝑfectior. cōcedo ceteris paribus. sed nego cōsequentiaȝ igitur infiniti obiecti est dilectio infinite perfectiōis. Nec ꝓpter hoc sequitur ꝙ sit aliqua dilectio que non sit dilectio dei. que sit equalis vel maioris perfectionis ꝙ̄ dilectio obiecti infiniti. Non oportet enī ꝙ cuiuslibet finiti ad quodlibet finituȝ. sit isto modo ꝓportio. ꝙ vnū aliquotiens replicatuȝ possit reddere ꝑfectionē alteriꝰ seu eā attingere vel excedere sicut alibi vidēdum est. Si aūt dicaꝶ ꝙ in infinitū perfectius est diligere deum ꝙ̄ lapidē. seu aliud creatū. ergo diligere deū est infinite perfectiōis. Vno modo pōt dici negando antecedēs. sicut tactū fuit in fine ꝑcedentis questionis. in solutiōe ꝑme rōnis ante oppositum. Alio modo dicit aliqui negando illā cōsequentiā. Alij dicunt ꝙ est instātia qn̄ fit cōparatio inter distincta ꝺm spēm. sicut nō sequitur in infinituȝ. Sortes est ꝑfectior asino. ergo Sortes est infinite ꝑfectionis. Similiꝶ nō sequiꝶ ꝙ corpꝰ in infinitū excedit lineā ꝛ linea punctū. ponēdo ꝙ talia sint res quedā. ergo corpus est infinitū. vꝶ linea est infinita. Quod antecedēs sit verū ꝓbaꝶ qꝛ corpꝰ excedit suꝑficiē. ꝛ linea punctū plusꝙ̄ in duplo plusꝙ̄ in triplo. ꝛ sic in infinitum. Et sic possȝ argui de Sorte ꝛ de asino Similiꝶ datur instātia sic. Non sequiꝶ a. in infinitū mouetur velociꝰ ꝙ̄. b. ergo a. moueꝶ in infinitū velociter. Ponatur ꝙ. b. sit vnū mobile motū difformiꝶ. sic tm̄ ꝙ nunꝙ̄ moueaꝶ ita velociter sicut sol sed ꝑ vnā horam tardius ꝛ tardius moueaꝶ. ꝛ sit a. sol. tunc hec est vera. in infinitū moueꝶ velociꝰ a. ꝙ̄. b. qꝛ. b. mouetur in infinitū tardius ꝙ̄. a. qꝛ plusꝙ̄ in duplo plusꝙ̄ in triplo tardius. et sic in infinitū. Nā de. a. ꝙ nō tunc oportet concedere ꝙ in certa ꝓportione. b. moueꝶ tardius ꝙ̄. a. sit ergo in quadruplo. Cōtra. quia in aliqua ꝑte hore mouetur. b. tardius ꝙ̄ in quadruplo. ergo nō ꝑ ꝺse in quadruplo moueꝶ. b. tardiꝰ ꝙ̄. a. Itē aliter ꝓbaꝶ sic in ꝑma ꝑte ꝓportionabili huius hore. b. moueaꝶ tardius ꝙ̄. a. ꝛ in secunda tardiꝰ ꝙ̄ in prima. ꝛ in tertia tardius ꝛc̄. Et sic nulla tarditas fuit maxima ꝙ̄. b. mouebatur Igitur in infinitū mouebatur tardius

q̃.a.⁊ tamē nō est veruꝫ ꝙ.b.mouebat̃
infinita tarditate.nec a infinita veloci=
tate.sic pōt dīa in ꝓposito ⁊c̃. Sed de
hac materia videndū est in materia de
perfectione specierū. ❡ Ad secū
dam rōnez respōdendo ꝓ ea ⁊ sequēti
bus pono q̃ttuor ꝓpositiones. Pria
est ꝙ nullus homo pōt stāte lege ꝑ pu=
ra naturalia implere p̄ceptū de dilecti
one dei sup oīa. Ptꝫ. qꝛ lex q̄ est iubet
ꝙ actus cadēs sub p̄cepto fiat in grā.q̄
est habitꝰ supnaturalis. ergo lꝫ existēs
extra grām ꝑ sola naturalia possit dili
gere deū sup oīa.nō tñ implet p̄ceptuꝫ
ad intētionem p̄cipiētis nisi sit in grā.
Et hoc est ꝙ mlti doctores dicūt ꝙ ho
mo pōt implere p̄ceptū quantū ad sub
stantiā p̄cepti vel facti cadētis sub pre
cepto.nō tñ q̄tuꝫ ad circūstātiā facti ⁊
intentionē p̄cipientis.Et ad hoc est de
terminatio ecclie.de ꝯsecratōe dist.4.
c.vlti.Qui dixerit ꝙ sine grā possumꝰ
mādata dei implere ꝑ liberū arbitriuꝫ
anathema sit.Ūñ ꝯtrariuꝫ fuit heresis
plene ipsoꝝ pelagianoꝝ ⁊c̃. Scđa est
ꝙ nullꝰ hō pōt stante lege ꝑ pura natu
ralia recte agere meritorie. Et loquor
de merito vite eterne. Ptꝫ ex p̄ma.⁊ iō
si q̄s ꝑ pura naturalia eliceret actū di=
lectionis dei sup oīa.nō eēt sic merito=
rius ⁊c̃. Tertia est ꝙ nullꝰ hō pōt stā
te lege ꝑ pura naturalia sine grā recte
agere simplr ⁊ absolute. ptꝫ.quia nul=
lus simpliciter ⁊ absolute agi recte nisi
q̄ agit cōformit̃ legi diuine.sꝫ nullꝰ sic
agit nisi sit in grā ſm legē statutā ⁊c̃.

Quarta est ꝙ aliq̄s pōt stāte lege ꝑ
pura naturalia sine gratia moralit̃ re=
cte agere. Ptꝫ.qꝛ ꝑ recte agere morali
ter nihil aliud intelligo nisi agere ꝯfor
mit̃ dictamini rōnis.quā phi morales
sicut Aristoles Tulliꝰ Seneca aut alij
sit̃es vocassent rōnē rectā.sꝫ ꝯstat ꝙ ali
quis existens extra grām pōt sic agere
Igit̃ ⁊c̃. Et ꝑ ista ptꝫ ad rōnez ⁊ appa
ret solutio ad multas auctoritates san
ctoꝝ q̄ in hac materia vident̃ sibi inui=
cem repugnare. Ad tertiā partꝫ ex di=
ctis qualiter hō ex puris naturalibus
possit obseruare dei mandata ⁊ qualit̃
nō.Ad ꝯfirmationez negat̃ cōsequētia
loquēdo ſm legē statutā ⁊c̃. Ad quar
tam ⁊ eiꝰ ꝯfirmationē dico p̄mo ꝙ con
sequentia nō valet.nō eñi sequit̃.deus
infundit ipsi.a.charitatez vel cōseruat
vel auget ⁊ nō ipsi.b.ergo plus diligit
⁊c̃. Similit̃ nec sequit̃.deꝰ saluaret.a.
si nūc decederet in gratia ⁊ dānaret.b.
quia nō est nūc in gratia.ergo plus di=
ligit.a.q̄.b.Instantia ptꝫ.si.b. sit p̄de=
stinatus existens nūc in mortali pecca=
to ⁊.a.sit p̄scitus existens nūc in gratia
⁊c̃. Secūdo dico ꝙ ꝯsequēs nō est im
possibile.Nam de facto verū est in exē
plo iam dicto similit̃ p̄destinatꝰ q̄ dor=
mit ⁊ actu non diligit deū plus diligit̃
a deo q̄ p̄scitus q̄tūcunq̧ diligat deū.
❡ Dico tertio ꝓ intellectu scriptu=
re.ꝙ ly diligere capit̃ equoce in scrip=
tura.Uno modo ꝓ motu vel actu volū
tatis quo vult deo bonum.Alio modo
ꝓut idē significat ꝙ ꝑseuerāter viuere
ſm dei mandata iuxta illud. Joh.14.
Qui habet mandata mea ⁊ seruat ea.
ille est qui diligit me ⁊c̃. Quarto dico
ꝙ qui scđo modo plus diligit plus dili
git̃.sed nō oportet primo mō.Naꝫ xp̄s
plus dilexit petrū qui negauit eū q̄ iu=
dam qñ etiam ip̄e erat in gratia.qꝛ ad
maius bonū.⁊ sic ptꝫ ad rationem. Et
de p̄ma cōclusione. Secūda cōclusio
ꝓbatur ⁊ p̄mo p̄ma pars.qꝛ quodlibet
aliud a deo ꝓpter deum ⁊ ꝓpter ip̄m fa
ctū est.Nam ipse est finis vltimꝰ ⁊ p̄ma
causa effectiua oīum alioꝝ.Igitur oīni
alio a deo ꝓpter deū est vtendū. Scđa
pars ptꝫ.qꝛ nihil aliud a deo est super
oīa diligendū ⁊c̃.Tamē ad maiorē de=
clarationē eiꝰ ꝯclusiōis pono quattuor
ꝓpositiones. Prima est ꝙ licet quod=
libet ens siue deus siue creatura possit
esse obiectū actꝰ vtendi.tamē deus nō
est obiectū vsus ordīati. Prima pars
patet.qꝛ quodlibet q̄d voluntas pōt re
ferre ad aliud potest esse obiectuꝫ actꝰ
vtendi.sed volūtas ex libertate sua po
test referre quodlibꝫ ad aliud ⁊ quocū
q̧ sibi ostenso potest aliud magis dili=
gere.⁊ per cōsequēs potest diligere ip̄ꝫ
ꝓpter aliud. Scđa ps patet. qꝛ deus

est finis vltimꝰ.sed tale nō est ad aliud
referibile. Scđa ꝓpositio est ꝙ quod=
libet aliud a deo pōt esse obiectū vsus
ordinati. Patꝫ.qꝛ q̄dlibet aliud a sum
me acceptato pōt assumi ordīate in fa=
cultatem voluntatis ꝓpter summe ac=
ceptatū.Nā q̄dlibet tale aut est bonuꝫ
aut malū.si sit bonuꝫ ꝓpter summe ac=
ceptatum pōt ordinate amari si sit ma
lum pōt odiri ꝓpter ip̄m deum summe
amatū ⁊c̃. Tertia est ꝙ aliquid aliud
a deo pōt esse fruitionis obiectū inordi
nate. Patet.quia aliqua creatura pōt
seip̄am diligere sup oīa ⁊ tanq̄ finē vl=
timū.⁊ sic ex hoc patet rñsio ad formā
questiōis ⁊c̃. Quarta est ꝙ nihil aliō
a deo est aut esse pōt saltē ſm legeꝫ sta
tutā pro nūc ordinate fruitōis obiectū
Patet.qꝛ oīs dilectio qua aliq̄d aliud
a deo diligeret̃ sup oīa siue tanq̄ finis
vltimꝰ esꝫ inordinata ⁊ culpabilis ſm
legem statutā.Et dico ſm legem statu=
tam.qꝛ nō videt̃ impossibile nec impli
care ꝯtradictionē ꝙ deus possꝫ absolu
te obligare creaturā ad vtendū deo et
fruendū seipsa.aut alio obiecto creato
Et est hic aduertēdū ꝙ qñ dico ꝙ deꝰ
nō est obiectum vsus ordinati.nec crea
tura est obiectū fruitionis ordinate nō
volo dicere qñ aliquo actu qui est vsus
ordinate diligatur deꝰ ⁊ aliquo actu q
est fruitio ordinate diligatur creatura
Nā eodē actu vt supra dictū est ordina
te diligitur deꝰ ⁊ creatura ꝓpter deum
⁊ talis actꝰ est vsus ⁊ fruitio.⁊ hꝫ vtrū=
q̧ ꝓ obiecto.sꝫ volo dicere ꝙ deꝰ nō est
obiectū quo ordinate vtamur.nec crea
tura est obiectū quo ordinate fruamur
⁊ sic patꝫ diuersus sensus tituli q̄ōnis
⁊c̃. ❡ Sꝫ ꝯtra istā ꝯclusionē argui=
tur ⁊ p̄mo ꝯtra p̄mā partē. qꝛ odio dei
nō est vtenduꝫ.igit̃ non q̄dlibet a deo.
⁊c̃.Antecedēs ꝓbat̃.qꝛ odiū dei nō est
ordinate in deū referibile.Nā seq̄t̃. re=
fertur.ergo est.sed nō potest esse ab ali
qua volūtate sine peccato.ergo nec po
test referri in deū ab aliqua voluntate
sine peccato.quare ⁊c̃. Scđo nō quo=
libet alio a deo potest voluntas abuti.
ergo nec ordinate vti.ꝯsequētia tenet.
qꝛ vsus ⁊ abusus habēt fieri circa ideꝫ
Antecedēs patet. qꝛ ſm Aug. libro.2.
de libe.ar. Uirtutibus nemo male vtit̃
ceteris aūt bonis nō solū bene sed etiā
male quisq̧ vti potest. Tertio arguit̃
ꝯtra scđaꝫ partē.omni illo est fruendū
q̄d pōt satiare voluntatem.sed aliud a
deo est hmōi.igit̃.maior videtur nota.
Probatur minor.qꝛ qñ aliqui actꝰ ali=
cuius potētie sic se habēt ꝙ vnꝰ est sim
pliciter ꝑfectior si actus simplr impfe=
ctior potest satiare illā potētiā.multo=
magis hoc potest actus perfectior. Sꝫ
possibile est ꝙ aliquis actꝰ volūtati re=
spectu alicuiꝰ creature sit perfectior q̄
actꝰ voluntatis respectu dei.qꝛ cū actꝰ
respectu dei sit finitus ⁊ per ꝯsequens
habeat certā ꝓportionē in ꝑfectione ad
alios actus.possibile erit ꝙ fiat aliquis
actus ꝑfectior respectu creature ⁊c̃.vel
ꝙ tantū multiplicetur respectu creatu
re ꝙ equiualeat actui respectu dei ⁊c̃.
Quarto.quia si deus est summe dili
gendus hoc non est nisi qꝛ summuꝫ bo
nū est summe diligendū.sed ſm philo=
sophū.3.thopi.sicut summum ad sum=
mū ⁊ magis ad magis ⁊c̃.⁊ per ꝯsequens
si summū bonū est summe diligenduꝫ
⁊ magis bonū erit magis diligendum.
⁊ sic angelus erit magis diligēdus ab
homine q̄ ipsemet.quod est cōtra phi=
losophū.9.ethi.⁊ Augustinū de doctri=
na christiana vbi ponit ordinem chari=
tatis ⁊c̃. ❡ Ad istas rñdet̃.Ad pri
mā rationē negat̃ añcedēs ⁊ ad ꝓbatio
nē dico ꝙ licet ista cōsequētia possꝫ ne
gari odiū refertur ⁊c̃.ergo est. vt patet
satis tñ concesso ꝯsequente. dico ꝙ nō
sequitur odiuꝫ dei non potest esse libe=
re a volūtate aliqua sine peccato. ergo
nō pōt referri in deum a voluntate ali
qua sine peccato.Naꝫ ab alia volunta=
te non odiente potest referri per actuꝫ
detestandi seu nolendi.in quo nō solū
nō peccaret sꝫ mereret̃ ⁊c̃. Ad scđam
dico ꝙ isti termini vti ⁊ frui accipiūtur
equoce.Nā vno mō dicimur vti vl̃ frui
aliquo tanq̄ potentia vel habitu: sicut
dicimus artificē vti arte sua: ⁊ hoc mo=
do etiā diceremus ꝙ fruitione fruēduꝫ

est.s.deo. Alio mō dicimur vti vel frui
aliquo tanꝙ obiecto.et sic capitur in ꝓ
posito:vt patuit.Si ergo pmo mō capi
atur vti ⁊ proportionabiliter abuti.ve=
rū est qḋ assumit.et sic intelligit Augu
sti.nō scḋo mō. Ad tertiā dico pmo ꝙ
nihil aliud a deo potest satiare volūta=
tem obiectiue.hoc aūt solum fide credi
tur nec est euidens. Scḋo dico ꝙ nul=
lus actus voluntatis respectu alterius
a deo potest ipsam formaliter satiare:
quia nullus alius actus excludit omnē
anxietatem et tristitiā:qꝛ quocūqꝫ alio
obiecto creato habito pōt voluntas ali
quid aliud cū tristicia appetere. Ter=
tio dico ad probationē ꝙ actus fruitio
nis diuine essentie est ꝑfectissimus actꝰ
et ille solus est qetatiuus volūtatis cre
ate. Quarto dico ꝙ licet iste actus sit
finitus⁊ finite perfectus.nō tamē pote
rit attingi ab aliquo alio actu sed aliis
actibus.Unde argumentū soluꝫ habet
locum qn̄ talia quoꝝ vnum est ꝑfectius
et imperfectius sūt eiusdē rōnis. Sed
dicetur.solū finite bene est creature ra=
tionali ꝑ fruitionē respectu dei.s. in in
finitum contingit bene esse creature ra
tionali per aliud a fruitiōe siue subdu=
cta fruitione. Igitur ita bene vel meliꝰ
ꝯtingit esse ratioali creature per aliud
a fruitione sicut bene est ei per fruitio=
nem.ꝯn̄a videtur nota:⁊ similiter pma
pars antecedētis: sed scḋa ꝓbatur: qꝛ
ostendatur voluntati aliqḋ obiectū ali
ud a deo sub ratiōe boni ⁊ delectabilis
tūc volūtas pōt illud eligere ⁊ in eo de
lectari quantū illud apparet sibi bonū
et delectabile. Iterū ostendat sibi du=
plum diligibile sub ratione in duplo di
ligibilis et delectabilis.tunc poterit in
duplo plus et diligere ⁊ delectari.et sic
arguā de tertio.quarto.quinto.⁊ dein=
ceps.Igitur ⁊c. ¶ Ad hoc respō
det vnus negando ꝯn̄am primā.sed iu
dicio meo licet sit facile sic dicere. non
est tn̄ facile intelligere.nā ipse videtur
negare manifeste verū. scilꝫ illam ꝯse=
quentiam: ⁊ concedere falsum scꝫ ꝑtem
antecedētis secūdā.quare ⁊c. Ideo cō
cessa ꝯn̄a nego illā partē scḋam antis:
⁊ ad ꝓbationē dico. Primo ꝙ esset de=
uenire aliqn̄ in tali ꝓcessu ad aliqḋ ob
iectū qḋ nō amabit a volūtate nec de le
ctabit eā.Et hoc est ꝓbabile ꝓpter limi
tationē capacitatis voluntatis . Nam
quando dilectio ⁊ delectatio volūtatis
respectu illoꝝ obiectorum sic presenta
toꝝ erit tanta quantā potest capere vo
luntas obiectū vlterius presentatum
non delectabit quare ⁊c. Secundo
dico ꝙ quantumcūqꝫ fiat in voluntate
delectatio aut dilectio respectu talium
obiectoꝝ nunꝙ tamē satiat ꝓpter hoc
Et ratio ē : quia quodlibet aliud a deo
secum affert quandā indigentiā potis=
sime illi potētie que est capax dei sicut
diuitie auaro ⁊ hmōi. sicut etiaꝫ posset
poni exemplum ꝙ ratiōes dialetice ex
natura sui semꝑ adducunt formidinē.
ideo quotquot sunt nō possūt causare
ita perfectum assensuꝫ.sicut demōstra=
tio. Dico tertio ꝙ aliqua fruitio respe
ctu dei est ita perfecta ꝙ per ipsaꝫ sati
atur voluntas creata:qꝛ fruitio beatifi
ca excludit omnē indigentiā: ⁊ hoc na=
turaliter qḋ dico:qꝛ forte de potētia ab
soluta posset cōpati secū tristitiaꝫ sicut
fuit in christo ſm aliquos ⁊c. Quar=
to dico ꝙ cuilibet rōnali creature frui
deo beatifice est sūme bene esse sibi pos
sibile. Patet ex ꝑdictis.qꝛ licet ꝑ frui=
tionē solum finite bene sit rationali cre
ature.tamen per nihil aliud potest sibi
ita bene esse subducta fruitiōe. Quod
patet.qꝛ si aliter posset ⁊c. hoc videret
maxime per vnionem ypostaticam.sed
hoc non quia ista ꝯuenire pōt tam rati
onali ꝙ irrationali creature.sed fruitio
soli rationali creature.Igit ⁊c. ꝯn̄a te=
net.qꝛ sic ꝓbat phus.i.ethi.in voluptа
tibus carnalibus nō esse felicitatē. Sꝫ
de hac materia in tertio. ¶ Ad qr
tā dico primo ꝙ solus deus est sūme di
ligendus qꝛ est summū bonū. Et qn̄ di
cit ꝙ sicut maximū ad maximū ⁊c. Di=
co ꝙ illa ꝓpositio non est vniuersaliter
vera:quia summum ens est ꝓductiuū
summi effectus.⁊ tn̄ non semꝑ perfecti
us ens est ꝓductiuū effectus ꝑfectioris
Nā angelus nō pōt producere nisi acci

deus:⁊ tamē multa minus ꝑfecta pro=
ducunt subam. Scḋo dico de ꝯñte ꝙ
homo pōt licite magis diligere angelū
ꝙ seipm̄.i.velle maius bonū angelo ꝙ
sibipsi. Patet.qꝛ potest licite velle an=
gelū esse angelū:⁊ nō velle sibi aliquod
bonū ita magnū sicut est bonū angeluꝫ
esse angelū ⁊c. Uerū est aūt ꝙ hō saltē
viator pōt licite plus diligere se ꝙ an=
gelū:id est ad maiꝰ bonū intelligēdo de
bono beatifico:qꝛ de illo itelligit ordo
charitatis ⁊c.Tertio dico ꝙ hō pōt lici
te,imo tenetur magis diligere aliquam
aliā creaturā ꝙ se. id est ad maiꝰ bonū
etiā beatificuꝫ. Patet. Uiator sic tenet
magis diligere humanitatē christi: qꝛ
tenetur credere deū velle se nō habitu
rū tm̄ bonū beatificū sicut xp̄s.Igit ⁊c.
Quarto dico ꝙ hō pōt licite.imo te
netur magis diligere se ꝙ aliquā aliaꝫ
rationalē creaturā:in statu vie id est ad
maius bonū beatificū. Patet:qꝛ iste est
ordo charitatis de quo dr̄: charitas est
ordinata.s.primo ad deū. deinde ad se
ipsum.postea ad ꝓximū. Unde hoc in
telligit de rōnalibus creaturis existen=
tibus in statu vie.per ꝓximū em̄ intel=
ligitur rōnalis creatura viatrix.Quod
pꝫ:qꝛ de beatis hoc nō debet intelligi
Nam quilibet beatus aliū beatū queli
bet tenet diligere ad tantū bonum bea
tificū ꝙtum videt ꝙ deus vult ipm̄ ha
bere:⁊ sic qlibet minus beatꝰ plus dili=
git aliū magis beatū ꝙ seipm̄:⁊ ad hoc
tenet:⁊ sic paꝫ qualiter debet intelligi
ꝑceptū de dilectione dei sup omia ⁊ sui
post deū:⁊ ꝓximi post seipm̄ ⁊c. Et hec
de cōclusione. ¶ Tertia conclusio
ꝓbatur:⁊ primo pma ps:qꝛ deo est fru
endum ⁊ nullo alio ab ipso est fruendū
Igit ⁊c.ꝯn̄a paꝫ.⁊ scḋa pars antecedē
tis:⁊ scḋa pars ꝯclusiōis scḋe.sed pma
patet per Augusti.i.de doctri. xp̄iana.
Res qbus fruendū est:sunt pater.filiꝰ.
et spūssanctus. Unde ista est ꝯclusio ca
tholica ⁊c. Secūda pars ꝯclusionis ꝓ
batur: qꝛ non est euidenter notū deum
esse. igit nec est euidēter notū solo deo
esse fruendū:imo nec deo esse fruendū.
ꝯn̄a patet: qꝛ ex opposito sequitur op=
positum.⁊ ans patet: qꝛ deū esse sola fi
de tenet ad Heb.xi. Credere em̄ opor=
tet accedentē ad deū.qꝛ est ⁊c. Itē sup
posito ꝙ aliunde ꝙ per fidē hoc possit
ꝓbabiliter haberi.nō tn̄ euidenter : vt
post ꝓbabitur. Tamē ad maiorē decla
rationē huius partis pono quattuor ꝓ
positiones. Prima est ꝙ nō est nobis
euidēter notuꝫ nullo alio a deo esse fru
endū. Patet.qꝛ dicēti ꝙ aliquo creato
est fruendū:⁊ tale est sup oia diligendū
non potest euidenter ꝓbari oppositum
sicut si qs diceret ꝙ hō debet seipm̄ su
per oia diligere. Nā phus videt hoc di
cere.9.ethico. ⁊ ad hoc etiā quilibet hō
naturaliter inclinat ⁊c. Secūda est ꝙ
non est nobis euidenter notuꝫ:deo esse
fruendū. Patet per rōem iam factam.
Hic tn̄ dicit vnus ꝙ licet non sit euidēs
siue euidēter demōstrabile deo esse fru
endum siue deū esse ab hoīe super oia
diligendum.tn̄ ista ypothetica ꝯclusio=
nalis:si deus est:deus est super oia dili
gendus ab hoīe.est euidēs seu natura
liter rōne demōstrabilis . Et hoc ꝓbat
ex significato huius vocabuli deus seu
ꝯceptu quē habemus de deo scilꝫ ꝙ sit
vnū creans ⁊ conseruans libere omnia
ad cuius nō esse seqtur nō esse omniū.
sine quo nihil possumus.⁊ cetera bona
que de deo cōcipimus.Unde arguit sic
Illud est sūme diligendū ab hoīe quod
scitur ab eo esse summū bonuꝫ sibi. sed
si sciat ab homine ꝙ deus est. scitur ꝙ
ipse est summū bonū homini. Igit ⁊c.
Sed istud dictū non est verum meo iu=
dicio.Unde dico ꝙ illa ꝯditionalis nec
est euidens:nec euidenter demōstrabi=
lis.nec ratio facta valet. Primo.qꝛ sup
ponit falsum.scꝫ ꝙ significatuꝫ siue dif
finitio quid nominis huius termini de
us sit illa oratio composita ex omibus
predicatis.significantibus perfectiōes
dei.qḋ si esset verū pari ratione argue=
retur ꝙ iste conditionales essent euidē
tes.si deus est. deus est trinus. si deus
est:deus generat deum ⁊c. Secundo
ergo dico ꝙ quid nominis huius termi
ni deus:est ista oratio summum bonuꝫ
in entibus siue aliqua proportionabilis

ideo ratio non valet. quia licet aliquis sciat ꝙ deꝰ est ⁊ ꝑ ꝯsequēs ꝙ aliqd est summū bonū in entibꝰ. nō tñ sequitur ꝙ sciat ꝙ illud est summū bonū. nec ꝑ ꝯsequēs ꝙ sit ab eo summe diligendū ideo patet ꝙ nec cathegorica nec ypothetica ēst euidens ⁊c. Tertia ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidēter notū ꝙ voluntas nō possit quietari aut satiari in aliquo citra deū. Patet quia nō pōt euidenter ꝓbari qñ voluntas possit recipere viuū actū ab aliquo ente creato sicut a causa īmediata: que satiet totū appetitū voluntatis. imo difficile est sustinere oppositū sicut patuit supra. Ex hoc seqꝫ ꝙ opinio Auicenne qui ponit ꝙ inferior intelligentia beatificatꝫ in intelligentia supiori non pōt euidentꝫ improbari. Patet ex dictis ⁊ satis notum est. Quarta ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidenter notū ꝙ voluntas possit quietari aut satiari ꝑ aliquē actū. Patet qꝛ non pōt euidenter probari qñ quocunꝫ actu possibili posito in ipsa voluntate possit libere velle aliquid aliud: ⁊ tristari etiā si careat illo. ⁊ ita nec est euidens ꝙ volūtas possit satiari aut quietari fruitiōe beatifica quā ponimꝰ nec ꝙ nō possit quietari aut satiari aliq̄ respectu alicuiꝰ creature. Ex hoc sequitur ꝙ non est nobis euidenter notū ꝙ fruitio beatifica quā speramꝰ sit nobis possibilis: sed hoc est tñ fide creditū. vel etiā dyaletica ⁊ probabili rōne ꝑsuasum. ptꝫ ex ꝑdictis ⁊c. ¶ Sed cōtra ꝑdictaꝫ cōclusionē arguitꝫ. ⁊ ꝑmo cōtra ꝑmā partem. probando ꝙ ipo deo non est fruendū. quia fruitio succedit desiderio. igitur erit idē obiectū fruitōis ⁊ desiderij. sꝫ desideriū est respectu actꝰ quo postea habebitꝫ deꝰ. ⁊ nō respectu dei absolute. Nō eñ desideramꝰ deū nisi qꝛ desideramꝰ videre eū. ergo fruitio nō est de deo absolute sꝫ de visione ⁊c.

Cōfirmatur. quia fruitio est respectu alicuiꝰ complexi. quia respectu eiusdē respectu cuiꝰ est desideriū: sed desideriū est respectu alicuiꝰ cōplexi. non eñ desideramꝰ deū sed videre aut habere eum ⁊c. Secūdo cōtra eandē ptē probatur ꝙ non solo deo est fruendū. quia ipa fruitione est fruendū. igitꝫ. Antecedens probatꝫ. quia fruitio est diligenda aut ergo dilectiōe q̄ est ipsamet vel alia Si ipsamet ergo fruitiōe diligenda est fruitio: ⁊ ꝑ cōsequēs fruitione fruendū est. Si alia iterū illa est diligēda ⁊ ꝑ cōsequēs ponēda est alia dilectio qua diligatꝫ. ⁊ sic tertia q̄rta. ⁊ sic infinite erūt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta

Cōfirmatur. qꝛ significet a. deū. ⁊ b. fruitionē sortis de deo. vel ergo sortes tenetꝫ equaliter diligere. a. ⁊. b. ⁊ ꝑ consequēs frui vtroqꝫ: vel tenetꝫ magis diligere. a. q̄ b. ⁊ ꝑ consequēs velle. a. esse q̄. b. esse. igitur citiꝰ deberet velle omne illud quod repugnat ad velle. b. esse. sꝫ odiū dei repugnat ad velle. b. esse. ergo citiꝰ deberet velle odiū dei esse q̄ velle a. nō esse. sed velle. b. non esse est odire deū. ergo citius deberet velle se odire deū q̄ se nō odire deū. qđ est impossibile. qꝛ sic simul deberet odire deum et non odire. Tertio arguitꝫ contra secūdam ꝑtem cōclusionis ꝓbando euidēti ratione ꝙ solo deo est fruēdū sine ꝙ ipse solus est suꝑ oīa diligēdus: quia homo naturalitꝫ debet diligere ordinata ad finē. ⁊ ꝑ consequēs magis finē q̄ ea q̄ sunt ad finē. qꝛ ꝓpter qđ vnūqđqꝫ tale ⁊ illud magis ⁊c. sed deus est finis hominis ⁊ finis vltimꝰ oīm qui mouet vt desideratū ⁊ amatū. xii. methaphisi. cōmēto. 36. ergo homo debet deū suꝑ oīa diligere. vñ ad hoc facit qđ ibidem dicit cōmentator. si motor corpoꝝ celestium est magis bonꝰ omnibus necesse est vt sit desideratū magis bonis oībꝰ igitur ⁊c. Cōfirmatꝫ qꝛ bonū cōmune ⁊ diuinū est magis diligēdum q̄ bonū ꝑticulare. primo ethicoꝝ. ergo illud qđ est summe diuinum ⁊ maxime cōmune bonū est summe diligendū. tale est deꝰ Igitur ⁊c. Quarto sic illud qđ antiq philosophi sequendo rationē naturalem posuerunt ipsi euidenter probauerunt. sed deum esse super omnia diligendum. antiqui philosophi posuerūt Igitur ⁊c. Maior satis patꝫ. et minor probatur. quia fm apostolū Roma. i.

Gentiles ꝑ creaturas visibiles deuenerūt in noticiā dei. Unde dicitꝫ. Deꝰ eñ illis manifestauit. inuisibilia eñ ipsiꝰ a creatura mundi per ea q̄ facta sunt intellecta ꝯspiciuntꝫ. sempiterna quoqꝫ eiꝰ virtus ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles. quia cū cognouissent deū non sicut deū glorificauerūt. Ex quo arguitur sic. Isti phi tantā ⁊ euidentē cognitionē habuerūt de deo ꝙ fuerunt inexcusabiles de deo ꝙ nō coluerūt ⁊ glorificauerunt eū sicut deū. ergo ita euidētem noticiā habuerunt de deo ꝙ sciuerunt ipm esse colendū sicut deū. sed colere aliquid sicut deū: ē diligere ipm suꝑ omnia. ergo sciuerūt deum esse suꝑ omnia diligendū ⁊c. Confirmatꝫ quia antiqui philosophi naturales illud cognouerūt ⁊ naturali ratione ꝓbauerūt qđ precipitur iure naturali. sed diligere deū super omnia precipitꝫ iure naturali. igitur ⁊c. Maior patet: qꝛ illi phi cognouerūt ius naturale. sed minor ꝓbatur quia illud precipitꝫ lege diuina. ⁊ per cōsequēs etiam iure naturali. quia oēs leges diuine natura constant: humane autē moribus. fm Isidoꝝ. Et habetur in decretis distin. i. omnes ⁊c.

¶ Ad ista respōdetꝫ. Ad primā vno modo potest dici sicut dicit Ockam ꝙ fruitio patrie nō proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni vie que est actus quo deꝰ diligitur ī se amore amicitie ⁊ non amore concupiscētie. ita bñ siue non magis q̄ fruitio patrie. ⁊ ista fruitio est alius actus ab actu desiderij ⁊ istarū duaꝝ fruitionū idē est obiectū scꝫ deus. Et per idem diceretꝫ ad confirmationē ꝙ licet desideriū esset respectu alicuiꝰ complexi. non tamen fruitio: qꝛ nō est idē obiectū ꝑmū desiderij ⁊ fruitionis. Nam desideriū est ꝓprie respectu alicuiꝰ futuri. ideo qꝛ actus beatificus est futurꝰ ⁊ nō deꝰ. cōcederetꝫ ꝙ obiectū desiderij qđ est summe desideratum ⁊c. est actus beatificus. ⁊ sic summe desideratū nō est obiectū fruitōis sed obiectum illius summe desiderati ⁊c. Alio modo potest dici ꝙ obiectū desiderij est ipse deꝰ vel omnino nihil est fm illos qui ponunt complexe significabilia hoc est nulla res vel entitas est videre deum. Sed quia ista secūda pars distincti non placet mihi: quia nō intelligo complexe significabilia isto modo nec bene concipio quo modo ista stant simul videre deū est obiectū desiderij ⁊ nihil est obiectum desiderij. ideo concedendo ꝑmā partē scꝫ ꝙ deus est obiectum desiderij. quia illud est obiectū desiderij. qđ vere ⁊ cōuenienter rñdetꝫ ad questionē factā per quid desideras aut sibi equiualētem. sic est de deo. Nō nego tamē qñ actus beatificus sit obiectum desiderij ⁊c. Quādo dicitꝫ ꝙ desideriū est respectu complexi ⁊ respectu futuri dico ꝙ non oportet. Nā desideriū bene est respectu alicuiꝰ obiecti. qđ de facto ⁊ ꝑncipalitꝫ est ⁊c. ⁊ sic tale nō est futurū. sꝫ bene verū est ꝙ desideriū non est respectu iam habiti. sed habēdi ⁊c. Ad secundā nego antecedēs. s. ꝙ fruitione sit fruendū scꝫ tanq̄ obiecto. Et ad ꝓbationē qñ dicitꝫ. fruitio est diligenda vel ergo seipsa vel alia dilectione. dico hic ꝙ siue sic siue sic nō ꝯcluditur illud antecedēs. Nam si concedatꝫ ꝙ seipsa ⁊c. non tamē valet ista ꝯsequētia. diligo fruitionē fruitiōe. ergo fruor fruitiōe. sicut nō sequitꝫ vsu diligo deū ergo vtor deo. Unde tenēdo ꝙ ipamet fruitione diligatur fruitio diligitur tamē ꝓpter deū. Et ideo illa fruitione diligo deū fruendo ⁊ diligo ipsā vtendo ea. Si vero cōcedatur ꝙ fruitio diligatur per similem dilectionē et non seipsa sicut melius videtur nō sequitur ꝓcessus in infinitum: quia concedendū est ꝙ est aliq̄ dilectio in intellectu non actu dilecta. sicut ē aliqua cognitio nō distincte cognita. sicut alias dixi. Ad confirmationem quando dicitur. Sortes tenetur magis diligere. a. q̄. b. concedo antecedens. et nego consequentiam. ergo citius deberet velle omne illud quod repugnat. b. q̄ qđ repugnat a. quia est dare aliquid quod communiter repugnat scilicet odium dei. ideo si concederetur illud ꝯsequens sequitur ꝙ citius deberet velle odire deū q̄

ideo ratio non valet. quia licet aliquis sciat ꝙ deꝰ est ⁊ ꝑ ꝯsequēs ꝙ aliqd est summū bonū in entibꝰ. nō tñ sequitur ꝙ sciat ꝙ illud est summū bonū. nec ꝑ ꝯsequēs ꝙ sit ab eo summe diligendū ideo patet ꝙ nec cathegorica nec ypothetica ēt euidens ⁊c̄. Tertia ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidēter notū ꝙ voluntas nō possit quietari aut satiari in aliquo citra deū. Patet quia nō pōt euidenter ꝓbari qñ voluntas possit recipere viuū actū ab aliquo ente creato sicut a causa īmediata: que satiet totū appetitū voluntatis. imo difficile est sustinere oppositū sicut patuit supra. Ex hoc seqꝉ ꝙ opinio Auicenne qui ponit ꝙ inferior intelligentia beatificaꝉ in intelligentia supiori non pōt euidentꝉ improbari. Patet ex dictis ⁊ satis notum est. Quarta ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidenter notū ꝙ voluntas possit quietari aut satiari ꝑ aliquē actū. Patet q2 non pōt euidenter probari qn quocunqꝫ actu possibili posito in ipsa voluntate possit libere velle aliquid aliud: ⁊ tristari etiā si careat illo. ⁊ ita nec est euidens ꝙ volūtas possit satiari aut quietari fruitiōe beatifica quā ponimꝰ nec ꝙ nō possit quietari aut satiari aliq̄ respectu alicuiꝰ creature. Ex hoc sequitur ꝙ non est nobis euidenter notuꝫ ꝙ fruitio beatifica quā speramꝰ sit nobis possibilis: sed hoc est tñ fide creditū. vꝉ etiā dyaletica ⁊ probabili rōne ꝑsuasum. ptꝫ ex p̄dictis ⁊c̄. ¶ Sed cōtra p̄dictaꝫ cōclusionē arguiꝉ. ⁊ p̄mo cōtra p̄mā partem. probando ꝙ ipō deo non est fruendū. quia fruitio succedit desiderio. igitur erit idē obiectū fruitōis ⁊ desiderij. ſꝫ desideriū est respectu actꝰ quo postea habebiꝉ deꝰ. ⁊ nō respectu dei absolute. Nō eñ desideramꝰ deuꝫ nisi q2 desideramꝰ videre euꝫ. ḡ fruitio nō est de deo absolute ſꝫ de visione ⁊c̄.

Cōfirmatur. quia fruitio est respectu alicuiꝰ complexi. quia respectu eiusdē respectu cuiꝰ est desideriū: sed desideriū est respectu alicuiꝰ cōplexi. non eñ desideramꝰ deū sed videre aut habere eum ⁊c̄. Secūdo cōtra eandē ꝑtē probatur ꝙ non solo deo est fruendū. quia ipā fruitione est fruendū. igiꝉ. Antecedens probaꝉ. quia fruitio est diligenda aut ergo dilectiōe q̄ est ipsamet vꝉ alia Si ipsamet ergo fruitiōe diligenda est fruitio: ⁊ ꝑ cōsequēs fruitione fruendū est. Si alia iterū illa est diligēda ⁊ ꝑ cōsequēs ponēda est alia dilectio qua diligaꝉ. ⁊ sic tertia q̄rta. ⁊ sic infinite erūt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta

Cōfirmatur. q2 significet a. deū. ⁊ b. fruitionē sortis de deo. vel ergo sortes teneꝉ equaliter diligere. a. ⁊ b. ⁊ ꝑ consequēs frui vtroqꝫ: vel teneꝉ magis diligere. a. q̄ꝫ b. ⁊ ꝑ consequēs velle. a. esse q̄ꝫ b. esse. igitur citiꝰ deberet velle omne illud quod repugnat ad velle. b. esse. ſꝫ odiū dei repugnat ad velle. b. esse. ergo citiꝰ deberet velle odiū dei esse q̄ꝫ velle a. nō esse. sed velle. b. non esse est odire deū. ergo citius deberet velle se odire deū q̄ꝫ se nō odire deū. qđ est impossibile. q2 sic simul deberet odire deum et non odire. Tertio arguiꝉ contra secūdam ꝑtem cōclusionis ꝓbando euidēti ratione ꝙ solo deo est fruēdū siue ꝙ ipse solus est suꝑ oīa diligēdus: quia homo naturaliꝉ debet diligere ordinata ad finē. ⁊ ꝑ consequēs magis finē q̄ꝫ ea q̄ sunt ad finē. q2 ꝓpter qđ vnūqđqꝫ tale ⁊ illud magis ⁊c̄. sed deus est finis hominis ⁊ finis vltimꝰ oīm qui mouet vt desideratū ⁊ amatū. 12. methaphisi. cōmēto. 36. ergo homo debet deuꝫ suꝑ oīa diligere. vñ ad hoc facit qđ ibidem dicit cōmentator. si motor corpoꝝ celestium est magis bonꝰ omnibus necesse est vt sit desideratuꝫ magis bonis oībꝰ igitur ⁊c̄. Cōfirmaꝉ q2 bonū cōmune ⁊ diuinū est magis diligēdum q̄ꝫ bonū ꝑticulare. primo ethicoꝝ. ergo illud qđ est summe diuinum ⁊ maxime cōmune bonū est summe diligendū. tale est deꝰ Igitur ⁊c̄. Quarto sic illud qđ antiqui philosophi sequendo rationeꝫ naturalem posuerunt ipsi euidenter probauerunt. sed deum esse super omnia diligendum. antiqui philosophi posuerūt Igitur ⁊c̄. Maior satis patꝫ. et minor probatur. quia ſm apostoluꝫ Roma. 1.

Gentiles ꝑ creaturas visibiles deuenerūt in noticiā dei. Unde dicaꝉ. Deꝰ eñ illis manifestauit. inuisibilia eñ ipsiꝰ a creatura mundi per ea q̄ facta sunt intellecta ꝯspiciunꝉ. sempiterna quoqꝫ eiꝰ virtus ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles. quia cū cognouissent deuꝫ non sicut deū glorificauerūt. Ex quo arguitur sic. Isti phi tantā ⁊ euidentē cognitionē habuerūt de deo ꝙ fuerunt inexcusabiles de deo ꝙ nō coluerūt ⁊ glorificauerunt eū sicut deū. ergo ita euidētem noticiā habuerunt de deo ꝙ sciuerunt ipm esse colendū sicut deū. sed colere aliquid sicut deū: ē diligere ipm super omnia. ergo sciuerūt deum esse suꝑ omnia diligendū ⁊c̄. Confirmaꝉ quia antiqui philosophi naturales illud cognouerūt ⁊ naturali ratione ꝓbauerūt qđ precipitur iure naturali. sed diligere deū super omnia precipiꝉ iure naturali. igitur ⁊c̄. Maior patet: q2 illi phi cognouerūt ius naturale. sed minor ꝓbatur quia illud precipiꝉ lege diuina. ⁊ per cōsequēs etiam iure naturali. quia oēs leges diuine natura constant: humane autē moribus. ſm Isidoꝝ. Et habetur in decretis distin. 1. omnes ⁊c̄.

¶ Ad ista respōdeꝉ. Ad primā vno modo potest dici sicut dicit Ockam ꝙ fruitio patrie nō proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni vie que est actus quo deꝰ diligitur ī se amore amicitie ⁊ non amore concupiscētie. ita bñ siue non magis q̄ꝫ fruitio patrie. ⁊ ista fruitio est alius actus ab actu desiderij ⁊ istarū duaꝝ fruitionū ideꝫ est obiectū scꝫ deus. Et per idem diceretur ad confirmationē ꝙ licet desideriū esset respectu alicuiꝰ complexi. non tamen fruitio: q2 nō est idē obiectū p̄mū desiderij ⁊ fruitionis. Nam desideriū est ꝓprie respectu alicuiꝰ futuri. ideo q2 actus beatificus est futurꝰ ⁊ nō deꝰ. cōcederetur ꝙ obiectū desiderij qđ est summe desideratum ⁊c̄. est actus beatificus. ⁊ sic summe desideratū nō est obiectū fruitiōis sed obiectum illius summe desiderati ⁊c̄. Alio modo potest dici ꝙ obiectū desiderij est ipse deꝰ vel omnino nihil est ſm illos qui ponunt complexe significabilia hoc est nulla res vel entitas est videre deum. Sed quia ista secūda ꝑs distincti non placet mihi: quia nō intelligo complexe significabilia isto modo nec bene concipio quo modo ista stant simul videre deuꝫ est obiectū desiderij ⁊ nihil est obiectum desiderij. ideo concedendo p̄maꝫ partē scꝫ ꝙ deus est obiectum desiderij. quia illud est obiectū desiderij. qđ vere ⁊ cōuenienter rñdeꝉ ad questionē factā per quid desideras aut sibi equiualētem. sic est de deo. Nō nego tamē qn actus beatificus sit obiectum desiderij ⁊c̄. Quādo dicaꝉ q̄ꝫ desideriū est respectu complexi ⁊ respectu futuri dico ꝙ non oportet. Nā desideriū bene est respectu alicuiꝰ obiecti. qđ de facto ⁊ p̄ncipalit̄ est ⁊c̄. ⁊ sic tale nō est futurū. ſꝫ bene verū est ꝙ desideriū non est respectu iam habiti. sed habēdi ⁊c̄. Ad secundā nego antecedēs. s. ꝙ fruitione sit fruendū scꝫ tanq̄ꝫ obiecto. Et ad ꝓbationē qñ dicaꝉ. fruitio est diligenda vꝉ ergo seipsa vel alia dilectione. dico hic ꝙ siue sic siue sic nō ꝯcluditur illud antecedēs. Nam si concedaꝉ ꝙ seipsa ⁊c̄. non tamē valet ista ꝯsequētia. diligo fruitionē fruitiōe. ergo fruor fruitiōe. sicut nō sequiꝉ vsu diligo deū ergo vtor deo. Unde tenēdo ꝙ ipamet fruitione diligatur fruitio diligitur tamē ꝓpter deū. Et ideo illa fruitione diligo deū fruendo ⁊ diligo ipsaꝫ vtendo ea. Si vero cōcedatur ꝙ fruitio diligatur per similem dilectionē et non seipsa sicut melius videtur nō sequitur ꝓcessus in infinitum: quia concedenduꝫ est ꝙ est aliq̄ dilectio in intellectu non actu dilecta. sicut ē aliqua cognitio nō distincte cognita. sicut alꝭ dixi. Ad confirmationem quando dicitur. Sortes tenetur magis diligere. a. q̄ꝫ b. concedo antecedens. et nego consequentiam. ergo citius deberet velle omne illud quod repugnat. b. q̄ꝫ qđ repugnat a. quia est dare aliquid quod communiter repugnat scilicet odium dei. ideo si concederetur illud ꝯsequens sequitur ꝙ citius deberet velle odire deuꝫ q̄ꝫ

non odire deū. sicut arguit qđ est fal-
sum ꝛc. Ad tertiā rationē dico ꝙ licz
istud argumentū sit bonū ꝛ ꝯcludat ꝓ
babiliter verū. nō tñ euidenter. Pro
cui⁹ declaratiōe pono aliquas ꝓpositio
nes. Prima est ꝙ nō est nobis euidēs
ꝙ sit aliqs finis vltim⁹ oīm ꝓpter quez
oīa fiunt. Ūñ ꝛ si phūs hoc posuerit hoc
tñ euidēter nō ꝓbauit. Secūda est ꝙ
nec est nobis euidens ꝙ homo debeat
ordinare oīa opera sua ad aliuz finē ꝙ̃
ad seipm̄. ꝛ ad suā perfectionē. Et ꝑ co
sequens nō est nobis euidēs qñ homo
sit sibi finis vltimus ꝛ qñ seipo debeat
frui ꝛ nō alio. Tertia est ꝙ nec est no
bis euidēns ꝙ ista ꝯsequētia sit bona
siue hec ꝯditiōalis vʒ si aliqs est finis
vltim⁹ oīm ille est maxime diligendus
ꝛ ꝓpter seipm̄. Ideo ptz ad rationem.
Quarta ꝓpositio ꝓ confirmatiōe ra-
tionis est ꝙ nō est nobis euidens ꝙ bo
nū cōmune semꝑ sit magis diligenduz
ꝙ̃ bonū ꝑticulare. imo hoc nō est veruz
vniuersalit̄ nisi qñ bonū ꝑticulare iclu
dit̄ in bono cōi. Aliter sequit̄ ꝙ homo
magis deberet eligere salutē vni⁹ cōi-
tatis ꝙ̃ suipsi⁹. ꝛ se dānari ꝙ̃ vnā cōi-
tatem cui⁹ non esset ps. qđ est falsum.
☧ Sed dubitat̄ hic qđ sit finis vlti
mus naturalis creature rōnalis. vtruz
deus seu fruitio dei. Et circa hoc pono
aliquas ꝓpositiōes. Prima est ꝙ frui
tio dei non est finis naturalis creature
rationalis in quē tendat tanꝙ̃ in finez
sui appetit⁹ naturalis. Patet: qꝛ si ita
esset ille finis esset a creatura rationali
naturaliter acquisibilis ꝛc. Secūda
est ꝙ creatura rōnalis nō tēdit in deuz
tanꝙ̃ in finē vltimū sui appetitus natu
ralis. Patet. qꝛ aliter sequit̄ ꝙ natura
posset hmōi finem habere naturaliter.
Tertia est ꝙ creatura rationalis ten-
dit in seipam. i. in cōseruationē ꝛ in bo
nū suppsitus tanꝙ̃ in finē vltimū sui ap
petit⁹ naturalis. ptz ad experientiā cu
iuslibet ꝛc. Quarta est ꝙ creatura ra
tionalis appetitu rationali ꝛ libero pōt
ꝛ dʒ tēdere in aliud ꝙ̃ in seipam tanꝙ̃
in finē vltimū. s. in deū. Ptz ex ꝑdictis.
Sed ꝯtra ꝑmam ꝓpositionē instatur
quia creatura rationalis naturalit̄ ap-
petit suā beatitudinez sed ipsa fruitio
est eius beatitudo. Igit̄ eā naturalit̄ ꝛ
appetitu naturali appetit. Et vltra. igit̄
est sibi naturalit̄ possibilis: qꝛ appetit⁹
naturalis nō appetit sibi naturalit̄ im
possibile. Pro isto pono alias ꝓposi-
tiōes. Prima est ꝙ creatura rōnalis
si nunꝙ̃ audiuisset loqui de beatitudi-
ne quā speram⁹. eam nō appeteret ap-
petitu naturali distīcte ꝛ absolute. Pa
tet: qꝛ ignoraret istam beatitudinē nec
ad eius cognitionē posset venire ꝑ na-
turalē rōnem. Secūda est ꝙ creatura
rationalis beatitudinē quā speramus
appetit appetitu naturali ꝛ ꝯfuse. patz
qꝛ quelibet talis naturaliter appetit ꝙ
bene sit sibi. ꝛ ꝙ nihil tristabile vel con
trariū sustineat. ꝛ hoc est beatitudinez
appetere. saltem cōfuse. sed ex hoc non
sequit̄ ꝙ beatitudo sit creature rōnali
naturalit̄ possibilis. ꝙuis sicut dictum
est naturalit̄ appetat̄. Ūñ sit tertia ꝓ
positio. creatura ratiōalis appetitu na
turali ꝛ confuse bñ appetit aliqđ qđ est
sibi naturalit̄ impossibile ꝛ appetitu ra
tionali etiā distīcte bene appetit qđ est
sibi simplr̄ impossibile sic̄ ꝙ nō possit
tristari vel dolere ꝛc. Quarta est ꝙ
creatura rōnalis rōnabilit̄ nō appetit
distincte ꝛ absolute sibi impossibile qđ
credit esse tale. patet satis. Et dico qđ
credit ꝛc. qꝛ aliquis rationabiliter i ca
su appetit sibi impossibile. qꝛ nō credit
illud esse sibi impossibile. dico etiā ab-
solute: qꝛ aliquis sub ꝯditione ꝛ in casu
rationabiliter appetit qđ credit sibi eē
impossibile sic̄ penitens appetit pctm̄
ꝑteritū non fuisse sub conditiōe si hoc
esset possibile. nō tamē debet absolute
qꝛ licʒ quis debeat simplicit̄ ꝛ absolute
appetere aliquid qđ nescit euidēter eē
sibi possibile. sicut esse beatū eternalit̄
non tñ debet aliqs sic appetere qđ cre
dit sibi impossibile. Et sic ptz ad rōnez
Ad quartā dico. ꝑmo ꝙ phī etiā se-
quendo rationē naturalē multa posue
runt q̃ nō euident̄ ꝓbauerūt sed soluz
ꝑsuasiue ꝛ dyaletice. imo pauca demō-
strauerūt euident̄. multa etiā posuerūt

sine magna probatione miscēdo se opi
nionibus vulgi ꝛ legibus ꝛc. Secūdo
dico ad auctoritatē apostoli ꝙ ante or-
tum phoꝝ magnoꝝ fuerūt patriarche et
cultus dei fuit reuelat⁹ hoībus. ꝛ ideo
phī hoc sciuerūt ꝛ tñ quidā eoꝝ eū non
coluerūt. sed timore tyrānoꝝ vt eis pla
cerent coluerūt ydola. ꝛ illi fuerūt inex
cusabiles. ꝛ hos reprehēdit apostolus.
Sed ꝯtra. aplus dicit inuisibilia dei ꝛc
ergo hoc potuerūt phī ꝑ rationez natu
ralē ꝓbare. Hic dico tertio ꝙ licet po
tuissent hoc aliqua naturali rōne ꝑsua
dere. non tñ euidenter ꝓbare. similiter
habita reuelatione ꝙ deus est: credēti
deū esse multa pñt ex cognitione crea-
turarū concludi de deo que aliter non
cōcluderentur. Et ideo ptz ad rationez
Quarto dico ad ꝯfirmationez ꝙ aliqđ
ꝑcipitur iure naturali dupliciter. Uno
mō expresse et formaliter sicut illud hoc
facias aliis qđ tibi vis fieri. Alio mō la
tenter ꝛ virtualiter ꝛ quasi in añcedēte
et ista sunt adhuc in duplici differētia:
qꝛ seqt̄ aliquid vel euidenter vel soluz
ꝯsequētia fideliter credenda. Illa ergo
que ꝑmo modo ꝑcipiunt̄ iure naturali
vel ex eo euidenter sequitur cognoue-
runt phī euidēter. nō alia sicut illa que
in euangelio habet̄ pro maiori parte. ꝛ
tale est deū esse summe diligenduz. q̃re
ꝛc. Et hec de tertia ꝯclusione. Nūc ad
rationes factas in ꝑncipio questionis.
Ad primā negat̄ añs. sicut patet in pri
ma ꝯclusione. Et ad ꝓbationē dico: ꝙ
obiectū fruitionis est improportionatū
virtuti create: loquēdo ꝓprie de ꝓpor-
tione sicut mathematici loquuntur: qꝛ
sic infiniti ad infinitū non est ꝓportio.
sed tñ bene est ei proportionatū tali ꝓ
portione que sufficit ad vitalē immuta
tionē potētie ꝑceptiue ab obiecto per-
ceptibili: de qua tanget̄ in sequēti que-
stione. ideo transeo. Ad scđam etiam
negat̄ añs sicut patz ex scđa ꝯclusione
Et ad ꝓbationē dico ꝙ virtutibus non
est fruendū. Et ad maiorez dico ꝙ licet
virtutes sint propter se diligende: non
tñ seqtur ꝙ eis sit fruendū saltem obie
ctiue. rō quare negat̄ ꝯña ptz ex primo
articulo q̄stionis statim post diffinitio-
nem visus ꝛ fruitiōis. Ad tertiā. quic-
quid sit de añte patet ex tertia ꝯclusio
ne ꝙ ratio ꝯcludit verū. igitur ꝛc. Ad
quartā factā post oppositū questionis
patz ex tertia ꝯclusione ꝙ vtraqꝫ pars
añtis est neganda: tñ respōdēdo ad for
mā tituli q̄stionis ex supra dictis quat-
tuor patēt. Primū est ꝙ aliud a deo po
test esse fruitionis obiectū. s. fruitionis
inordinate. Secundū est ꝙ aliud a deo
pōt esse etiā ordinate fruitiōis obiectū
scʒ fruitiōis que est visus ꝛc. Tertium
est ꝙ solo deo est fruendū. s. obiectiue.
Quartū ꝙ hoc nō est nobis euidēter
notū. scʒ pro statu vie. Sic igitur patet
respondēdo ad quesitū fm̄ intentionē
tituli q̄stionis. Et hec de secūdo articu-
lo ꝑncipali. ☧ Quantum ad tertiū Tercius articulus
articulū mouēde sunt ꝛ soluende tres
dubitationes circa materiam q̄stionis.
Prima est vtrū ratiōalis creatura pos-
set frui essentia diuina nō fruendo aliq̄
persona: vel etiā vna ꝑsona nō fruēdo
alia. videt̄ ꝙ sic: qꝛ nō magis repugnat
essentie diuine terminare actū fruendi
sine persona vel vni ꝑsone sine alia ꝙ̃
ipsi ꝑsone repugnat terminare depēdē
tiā nature assumpte sine essentia: vel si
ne alia ꝑsona. Igitur cū ꝑsona filii ter-
minet dependētiam nature assūpte si-
ne eēntia vel sine alia ꝑsona. seqtur ꝛc.
Oppositū videtur: qꝛ nō est nisi vnū ob
iectū quo licite est fruendū: igit̄ nō stat
frui ipso nisi fruēdo omi illo qđ est ipꝫ.
Secūda dubitatio est vtrū rōnalis crea
tura teneat̄ magis diligere vnā perso-
nā diuinā ꝙ̃ aliā. Uidet̄ ꝙ sic. qꝛ tenet̄
diligere filiū: qꝛ redemit ipam ꝛ qꝛ pas-
sus est ꝓ ipa. ꝛ nō sic tenet̄ diligere pa-
trem. igit̄ magis ꝛc. Oppositum videt̄
oēs ꝑsone diuine eq̄ bone sunt ꝛ eiusdē
bonitatis. igit̄ eque diligēde ꝛc. Ter-
tia dubitatio est. vtrū rōnalis creatura
licite diligat deū ꝓpter aliqđ aliud ab
ipso ꝛ non ꝑcise ꝓpter seipm̄. videt̄ ꝙ
sic. qꝛ aliqs licite diligit deū: qꝛ creauit
et redemit ipm̄ et ꝓpter sua beneficia:
et ꝓpter suā retributionē. Ūñ ps. Incli
nam cor meū ad faciendas iustifica-

tiones tuas ꝓpter retributionē. Oppo
situ videt̄: q2 hoc eēt vti deo qḋ est illici
tū. silr ꝓpter qḋ vnūquodqꝫ tale ⁊ ipm
magis ⁊c. Ad pmā dubitationē teneo
ɔtra scotū: ⁊ pono q̄ttuor ꝓpōnes. Pri
ma est ꝙ nulla rationalis creatura siue
in via siue in patria pōt cognoscere vel
diligere diuinā essentiā nō cognoscēdo
vel diligēdo quālibet ꝑsonā. Probat̄:
q2 nunq̄ de eadē re seu de termis sup=
ponētibus ꝓ eadem re debēt ɔcedi cō=
tradictoria: nisi hoc habeat̄ ex scriptu=
ra sacra: vel ex determīatiōe ecclie vel
ex talib⁹ inferat̄. cū igit̄ eadē res sit eēn
tia ⁊ ꝑsona nō est ɔcedēdū ꝙ aliqs pos
sit cognoscere vel diligere eēntiā ⁊ nō ꝑ
sonā cū hoc nō habeat̄ aliquo ꝓdictoꝝ
modoꝝ. Maior patꝫ: q2 cū difficillimū
sit intelligere ɔdictoria verificari de ea
dem re. hoc nō est ponēdū nisi solū vbi
fides cogit. q̄re ⁊c. Scda ꝓpositio est
ꝙ nulla rationalis creatura siue in via
siue in patria pōt cognoscere vel dilige
re vnā ꝑsonā nō cognoscēdo vel dilgen
do quālibet personā diuinā. Probatur
per illud dictū xp̄i. Joh. 14. Qui videt
me videt ⁊ patrē. Et si dicat̄ ꝙ istud ꝓ=
cedit de facto: ⁊ nō de possibili. tūc seq̄t̄
ꝙ ista ɔ̄ña christi nō valuit: q2 añs pōt
esse verū sine ɔ̄ñte. Silr hoc est ɔtra ex
positionē Augusti. 1. de tri. ca. x. dicētis
ꝙ neuter sine altero ostēdi potest. Itē
ꝓbatur fortius q2 sequitur. pater dili=
gitur: ergo essentia diligit̄. sicut pat: ꝑ
primā ꝓpositionē et eius ꝓbationem.
Et similiter bene seq̄tur. essentia diligi
tur: ergo filius diligit̄: sicut ptꝫ per idē.
ergo seq̄tur. pater diligit̄: ergo fili⁹ ⁊c.
Tertia est ꝙ aliqua rationalis creatu
ra in via potest assentire se cognoscere
vel diligere diuinā essentiaꝫ nō assenti=
endo se diligere vel cognoscere. imo as
sentiendo se non cognoscere: vel dilige
re aliquam diuinā personam: patet de
ph̄is: qui non cognouerūt trinitatē per
sonarū: et de hereticis qui credūt nō eē
tres personas: et tamen cognoscunt: et
etiam diligunt vel credunt se cognosce
re et diligere diuinā essentiā. Et intelli
go predicta de cognitione ⁊ de dilectio

ne que de per se terminatur ad diuinā
essentiā vel personā tanq̄ ad obiectū ꝓ
prium. Pro quo sit quarta ꝓpositio ꝙ
rationalis creatura in via pōt cognosce
re et diligere ꝑ accidēs vnā ꝑsonā diui
nā non cognoscendo vel diligendo aliā
Patꝫ. q2 aliquis pōt cognoscere huma
nitatē xp̄i non diligēdo patrē aut spiri
tum sanctum. Igitur potest diligere fi=
liū non diligendo patrē aut spiritūsan=
ctum. Consequētia tenet propter com
municationē idyomatum. Ad
cuius declarationē distinguendum est:
ꝙ viatorem frui vna persona sicut per=
sona filij vel eā diligere aut cognoscere
potest intelligi dupliciter. Uno mō pro
prie quia talis persona est ens vel obie
ctuꝫ talis fruitionis de per se. Alio mo
do potest intelligi viatorem diligere fi=
lium dei per accidens. scilicet per com=
municationem idyomatum: q2 scilꝫ ob
iectum sue fruitionis vel dilectionis est
humanitas vnita filio dei propter quā
vnionem hec est concedenda. Iste dili=
git filiuꝫ dei sicut passio illata humani=
tati est causa quare concedimus ꝙ fili⁹
dei est passus: ⁊ isto modo potest ɔcedi
ꝙ aliquis potest diligere vnā personaꝫ
nō diligendo aliā. vel etiā nō diligēdo
essentiā: q2 ꝓdicata q̄ sic cōueniūt per=
sone vnite humane nature: ꝑ cōmunica
tionē idyomatū possunt negari ab alia
ꝑsona. Et similiter ab essentia. sicut cō=
muniter cōceditur ꝙ filius est incarna=
tus et passus et nō pater: nec etiam es=
sentia ſm aliquos. Si ergo aliquis dili=
geret humanitatem christi ⁊ odiret de=
um. Patet propositum ⁊ ſm istum mo
dū loquēdi essent ɔcedēde alique ꝓpo=
sitiōes mirabiles. Prima est ꝙ stat ꝙ
aliqs diligat deum super omia ⁊ tamē
eadē dilectione mortaliter peccat. Pa=
tet. q2 ponatur ꝙ aliquis delectetur in
humanitate christi ⁊ fruatur ea. seu di=
ligat sup omnia nesciēs ꝙ est assumpta.
tūc iste mortaliter peccat: quia fruitur
creatura. s. hac humanitate: ⁊ tamē ea=
dē dilectione diligit deū sup omnia per
cōmunicationem idyomatum: vt patet
Igitur ⁊c. Sed ɔtra: q2 seq̄tur, iste frui

tur hac humanitate. ergo diligit eam
plus q̄ deū. q2 diligit eā sup omnia alia
ab ea. ergo ꝑ cōmunicatiōeꝫ idyomatū
diligit deū plus q̄ deū. et pari rōne iste
essent concedēde. Iudei oderūt deum
plus q̄ deū. ⁊ viderūt deū clarius q̄ vi
derūt deū. Et pari ratiōe Maria min⁹
dilexit filiū q̄ dilexit spūmsctm̄. q2 mi=
nus dilexit humanitatē filij ꝙ spmsan=
ctū. imo seq̄t̄ ꝙ de⁹ min⁹ diligit se q̄
diligat se. q2 fili⁹ min⁹ diligit humanita
tē suā q̄ diligit se. Igit̄ si oīa ꝓdicata
que ɔueniūt nature sic vnite ɔueniret̄
etiā filio dei ꝑ cōicatōeꝫ idyomatū hoc
ꝓdicatū min⁹ diligi a filio. q̄ fili⁹ diliga
tur a se: ɔueniret filio. Et similr h̄ esset
ɔcedēda. xp̄s vult ꝙ min⁹ diligam⁹ eū
q̄ diligam⁹ eū. q2 vult ꝙ minus diliga
mus suā humanitatē q̄ diligam⁹ eū. s.
dilectiōe ordinata. Igitur ⁊c. Ad ista
posset dici seq̄ndo viā ꝓdictā ꝙ nō est
maior ratio q̄re sit coīcatio idyomatuꝫ
in istis ꝓdicat, tangit̄. peuit̄. crucifigit̄
q̄ in ist, fruitur. diligit̄. cognoscitur. iō
ɔcederent̄ ꝓdicte ꝓpositōes. Nō eīn vi
det̄ incōueniēs ɔcedere ꝙ de⁹ min⁹ di=
ligit se q̄ diligit se. sicut ɔcedit̄ ꝙ deus
min⁹ diligit se ſm naturaꝫ humanā q̄
diligit se ſm naturam diuinaꝫ. et sic de
alijs. Alio mō si h̄ via non placet pōt
dici ꝙ multa ꝓdicata sunt que ɔueniūt
nature humane. q̄ non conueniunt filio
dei sicut natura humana est vnita filio
dei: ⁊ nō filius. Similit̄ natura humana
est creatura et ē realiter distincta ab es
sentia diuina ⁊ incepit esse. ⁊ tñ nō fili⁹
sed sufficit sanctis ꝙ natura humana cō
municet idyomata. i. ꝓprietates natu=
re humane sicut nasci de muliere sitire
esurire. mori. ⁊c. nō sic aūt in istis frui.
diligi. cognosci ⁊c. Sꝫ q2 iste mod⁹ dicē
di videt̄ oīno voluntari⁹ pma via videt̄
probabil̄. Ideo ſm illā viā sit secūda
ꝓpositio. ꝙ stat ꝙ aliquis odiat deū: et
tamē eodē actu mereat̄. Patꝫ. q2 pona
tur ꝙ aliquis odiat humanitatē xp̄i. ne
sciēs eā esse humanitatē xp̄i. sꝫ credēs
eā esse humanitatē alicui⁹ alteri⁹ hoīs
mali. ⁊ ꝓpter hoc odiat eā decept⁹ erro
re inuincibili: seq̄t̄ ꝓpositū. Tertia

est. ꝙ stat ꝙ aliquis simul ⁊ semel eadē
re fruatur ⁊ vtat̄ meritorie. Patꝫ. quia
ponat̄ ꝙ aliquis diligat deū super om=
nia et talis videat christū nesciēs tamē
ipsum esse xp̄m. sꝫ credēs eū esse petrū
quē diligit ꝓpter deū. seq̄t̄ ꝓpositum
arguēdo expositorie ⁊c. Quarta est ꝙ
stat ꝙ aliquis sil̄ ⁊ semel eadē re fruat̄
meritorie quā odit meritorie. patet. q2
ponat̄ ꝙ aliquis summe diligat xp̄ꝫ et
nūq̄ viderit ipm nec sciat ipm discerne
re ab alioꝝ: tñ odiat iudā q ꝓdidit xp̄ꝫ
tūc occurrat sibi iudas ⁊ credit ipm esse
xp̄m deceptus errore inuincibili. seq̄t̄
ꝓpositū arguendo expositorie. Ex istis
ergo patet veritas quarte ꝓpositionis
principalis: ⁊ intellect⁹ prime ⁊ secūde
sicut patet intuēti AA Sed cō
tra primā ꝓpositionē principalē argui=
tur sic. q2 qñ vnū nō est de intelectu al=
teri⁹ nō ē incōueniēs vnū intelligi sine
alio. sꝫ ꝑsona diuina nō est d̄ intellectu
quidditatiuo essentie diuine. igit̄ nō ē
cōtradictio ꝙ essentia diuina intelliga=
tur nō intellecta persona. Igitur. ⁊c.
Secundo alius est conceptus essentie:
et alius est cōceptus ꝑsone. igit̄ est ali=
quis ɔceptus essentie qui nō est ɔcept⁹
ꝑsone, ⁊ ita ɔtradictoria verificant̄ d̄ es
sentia ⁊ persona quāuis sint vna res.
Tertio ph̄i habuerunt aliquā cognitio
nē de deo et diuina essentia: sed nullaꝫ
penitus de persona. Igitur nō obstāte
identitate dei: et ꝑsone diuine aliquid
affirmatur d̄ deo quod negat̄ de ꝑsona
Quarto ɔtra secūdaꝫ ꝓpositionē. q2
q̄uis idē nō possit affirmari ⁊ negari d̄
eadem re nō tamē est incōueniens ali=
quid vere affirmari de vna re ⁊ vere ne
gari de alia. Igitur quicquid sit de es=
sentia ⁊ ꝑsona que sunt eadē res tamē
possibile est ꝙ cognosci ⁊ diligi affirma
rent̄ de vna ꝑsona ⁊ negent̄ de alia. Ex
quo sūt distincte res ⁊c. Ad ista rn̄de
tur. Unde ad pmā potest dici ꝙ quādo
aliquid nō est d̄ intellectu alterius nec
ideꝫ realiter cuꝫ illo potest tunc intelli=
gi alio non intellecto. nō sic aūt in ꝓpo=
sito. ⁊c. Tamen pōt hic distingui ꝙ ali
quid esse d̄ intellectu alicui⁹ pōt intelli

gi dupliciter. Uno modo q: non potest
intelligi nisi illo intellecto. et sic perso=
na est de intellectu quidditatiuo essen=
tie. Alio mō quia est pars eius vel con
stituens ip̄m et sic persona nō est de in
tellectu essentie non tñ pōt essentia in=
telligi sine ꝑsona ꝓpter idēptitatez rea
lē essentie ⁊ ꝑsone. Et simil̄r de ꝑsona.
Ad scḋam dicit̄ ꝙ omis cōcept⁹ essen
tie est cōceptus ꝑsone ⁊ ecōuerso. tñ ali
quis cōceptus p̄mo dicit̄ de essentia ꝙ̄
de persona. Et ratio est. q: est aliqs qui
vere dicit̄ de oī illo ḋ quo dr̄ essentia di
uina et de nullo alio. ⁊ tñ nō sic respicit
aliquā ꝑsonaz. q: dicit̄ ḋ aliquo de quo
nō dr̄ illa ꝑsona. sic̄ esse sapiēs. eē crea=
tiuū. ⁊ hm̄ōi. que p̄mo cōpetūt essentie
et nō ꝑsone. Non eñ esse creatiuū p̄mo
cōpetit patri: q: cōpetit filio q̄ nō ē pat̄
Si ꝟo dicat̄ ꝙ ista respōsio destruit ra
tionē p̄me ꝓpositiōis. q: hic vere aliqd
affirmat̄ de essentia: qḋ vere negat̄ ḋ ꝑ
sona. sicut dicit̄ ꝙ essentie p̄mo cōpetit
aliqs cōceptus: ⁊ patri nō cōpetit p̄mo
ille idē cōceptus. Rn̄deo ꝙ ista affir=
matio et negatio debēt ꝯcedi: q: sequū
tur euidenter ex illis q̄ fide tenem⁹. q:
eo ip̄o ꝙ fide tenem⁹ ꝙ de⁹ est creatiu⁹
et quicqd est de⁹ est creatiuū. s. quelibz
ꝑsona diuina. etiā hoc tenem⁹: ꝙ pater
nō est filius euidēter sequitur ꝙ iste cō
ceptus primo cōpetit essentie: ⁊ non pa
tri. q: primo cōpetere alicui est cōpete=
re illi et nulli alteri. nisi de quo ip̄m ve
rificatur cōpetere aūt nō primo est cō=
petere alicui. et tamē cuz hoc cōpetere
aliꝗ. de quo ipsum nō verificat̄. Et ita si
esse conceptum alicu⁹ est representare
seu significare aliquid. ⁊ non aliud con
cedendum esset ꝙ aliquis est cōceptus
persone qui nō est essentie. q: est aliqs
cōceptus persone qui p̄ āse cōpetit vni
persone et nō alteri. ⁊ per ꝯsequens nō
est cōceptus essentie ex quo nō vere cō
petit oī de quo dr̄ essentia. BB
Ad tertiā dicit̄ ꝙ quācūqz cognitōez
habuerūt ph̄i ḋ diuina essentia. habue=
runt etiā de ꝑsona: q: ph̄i nō habuerūt
cognitionē de diuina essentia: nisi habē
do aliquos conceptus simplices cōmu
nes deo et creaturis. vel conceptus pro=
prios negatiuos et cognitiuos. sed om
nes tales concept⁹ ad quos potuerunt
ph̄i deuenire ⁊ q̄liter cōpetebāt cuilibz
persone sicut diuine essentie. cuiusmōi
sunt tales immateriale. summū. eternū
sapiens. ⁊c̄. Dico tamen secūdo ꝙ hoc
nō obstāte ph̄i potuerūt scire tales pro
positiōes deus est imaterialis. summ⁹.
eternus. ⁊ nō istas. de⁹ est trin⁹ ⁊ vnus
de⁹ ē pater. fili⁹. ⁊ spūssanct⁹. ⁊ hoc mō
dicitur cōmuniter ꝙ potuerūt naturali
ter cognoscere diuinā essentiā: ⁊ nō tri=
nitatez ꝑsonarū ⁊c̄. Tertio dico. ꝙ lo=
quēdo de virtute ꝟmonis sicut cōcedit̄
ꝙ ex puris naturalib⁹ ph̄i diuinā essen
tiā cognouerūt. ita ꝯcedēdū est ꝙ trini
tatē ꝑsonarū cognouerūt. sed nō cogno
uerūt trinitatē ꝑsonarū. id est. deū esse
tres personas. Quarto dico ꝙ stat ꝙ
aliqs trinitatē ꝑsonarū cognoscat ⁊ dili
gat ⁊ tamē nō cognoscat se trinitatē ꝑ=
sonarū cognoscere aut diligere. imo cre
dat oppositū. s. se trinitatē nō cognosce
re et eā odire ⁊c̄. Patet clare. vñ appa=
ret ꝙ aliq̄ ꝯsequētia nō valet. ⁊ tñ non
stat ꝙ aliquis assentiat antecedēti illi⁹
quin assentiat ꝯsequēti. Ptz de ista de
uz trinū ⁊ vnū cognosco. ergo cognosco
deū trinū ⁊c̄. Ad quartū dico ꝙ nō est
ꝯcedendū aliqd vere affirmari de aliq̄
re. ⁊ vere negari ab alia re. q̄ tñ est vna
res numero simplicissima ⁊ vna res sin
gularissima est quelibet illarū rerū: nisi
vbi fides cōpellit. mō in ꝓposito q̄uis
pater et filius distinguūtur realiter. tñ
vna res simplicissima est pater ⁊ fili⁹. ⁊
ideo quicqd vni cōpetit cōpetit alteri.
nisi vbi fides cogit dicere oppositūz. sic
aūt nō est hic. imo mag̃ ꝯcedit ꝓpositū
Nā Augustin⁹ p̄mo de trinita. c. 10. ex
idēptitate patris ad filiū probat ꝙ vn⁹
sine alio ostēdi nō pōt simpliciter in di
uersis loc̃ ex idēptitate ipsoꝝ. ꝓbat ꝙ
neuter creat sine alio. Igit̄ eodē modo
ꝓbabit̄ ꝙ neuter sine alio pōt intelligi
⁊c̄. Ad argumētū p̄ncipale dico ꝙ pl⁹
repugnat essentie diuie terminare actū
intelligēdi sine ꝑsona ꝙ̄ repugnat vni
persone terminare dependētiā nature

assumpte sine alia. sicut ꝟm beatū Au=
gustinū: plus repugnat vni ꝑsone crea=
re sine alia ꝙ̄ incarnari sine alia. Dico
scḋo ꝙ nō est nobis euidēs ꝙ sit maior
repugnantia hic ꝙ̄ ibi. nec ista repugnā
tia potest concludi ratione naturali. vn
de secluso articulo fidei per nullam ra=
tionem potest probari: ꝙ vna persona
potest incarnari sine alia plus ꝙ̄ possit
ꝓbari ꝙ vna pōt creare sine alia et ita
in proposito. Dico tñ tertio ꝙ vnū est
tenendū ⁊ aliud nō. Et si querat̄ vñ cō
stat ad hoc dico ꝙ per scripturā sacraz
et determinationē ecclesie ⁊ nō aliūde.
Dico quarto et hoc sequit̄ ex p̄dictis.
Qḋ probabiliter potest cōcedi diuinaz
essentiam termiare dependētiā nature
assumpte patz per rationē supra factā
cum non cogat fides ad oppositū vt vi
det̄. Sed de hac materia videndū erit
in tertio libro. Hec de prima dubitatio
ne. ⁊c̄. CC Ad secundam dubi
tationez respondeo: et pono quattuor
ꝓpositiōes. Prima est ꝙ nulla ratio
nalis creatura tenetur magis diligere
vnā diuinam personam ꝙ̄ aliaz. Patz
quia eadez est bonitas omniū propter
quā debz rōnalis creatura eas diligere
Secūda est. Qḋ nulla ratiōalis crea
tura posset siue licite siue illicite mag̃
diligere vnaz diuinā personam ꝙ̄ aliā.
patet ex dictis in p̄ma dubitatione. q:
quacumqz dilectione diligitur vna dili=
gitur alia. ⁊ loquor de dilectiōe que ter
minatur de perse. et nō de per accidēs
ad personaz diuinā. ⁊c̄. Tertia propo
sitio est cōtra aliquos ꝙ nulla rationa=
lis creatura propter aliquā causam te=
netur diligere vnā personam diuinam
propter quā non tenetur diligere aliaz
Oppositū dicunt aliqui propter ratio=
nem factā proponendo dubitationē. q:
diligo filium, ꝓpter hanc causaz quia re
demit me. et non diligo patrez quia re=
demit me. ⁊c̄. Sed ratio nō valet quia
licet nō diligaz patrē quia redemit me
vel quia passus aut mortu⁹ est pro me.
tamē eadē causa qua diligo filiuz. quia
scz filius redemit me: ⁊ quia passus ⁊c̄.
diligo similiter patrem: ⁊ spūmsanctuz
q: fili⁹ redemit me: q: quantuz opatus
est filius ad redemptionē tm̄ illi opera
ti sunt. ⁊ sic non valet ratio. Probat̄ er
go ꝓpositio. q: sequit̄ bene ꝓpter hanc
causaz diligo filiū. ergo ꝓpter eādē cāz
diligo spm̄sanctū. ⁊ similiter patrē. Igi=
tur. ⁊c̄. cōsequētia tenet. et antecedens
patet. s. ꝙ illa ꝯn̄a sit bona per illa que
dicta sunt in secunda dubitatione.
Quarta propositio ē. ꝙ nō obstātibus
predictis illa eadē causa. propter quaz
rationalis creatura diligit quālibz per
sonā diuinā. per diuersas propositiōes
causales exprimit̄ in ꝯparatiōe ad aliā
et aliam ꝑsonaz. Patet. quia vere dicit̄
diligo filiū quia ipse redemit me. ⁊ non
diligo patrē. quia ipse redemit me. sed
quia filius redemit me. Et hoc probat
ratio. ⁊c̄. DD Ad tertiā dubita=
tionē sunt diuersi modi dicendi. Unde
dicit vnus doctor. s. magister Gregori⁹
Qḋ omis actus quo aliquis diligit de
um propter aliquid aliud a deo est illi=
citus viciosus ⁊ abusiuus. Et ad hoc fa
cit plures ratiōes ꝯtra vnū aliū doctos=
rem. qui tenet oppositū. sed eas causa
breuitatꝫ dimitto. videat eas q vult. 3.
q. dis. p̄me. ar. 2. Ad auctoritatē autē
psalmiste supra inductaz respondet. ꝙ
ibi ly propter nō tenet̄ causaliter ita ꝙ
retributio sit causa finalis dilectiōis vl̄
iustificatiōis. sed cōsecutiue ita ꝙ iusti
ficatiōes illas sequitur eterna retribu=
tio. ⁊ sic actū dilectionis dei cōsequitur
retributio premiꝗ. sꝫ non debet fieri ꝓ=
pter intuitum premiꝗ ꝟm Berñ. de dili
gendo deū. non sine premio inquit dili
gitur deus. ⁊ si absqz intuitu premiꝗ di=
ligendus sit. Et eundez sensum habet
glosa ibidē. Sed quia videtur mihi ꝙ
iste modus dicendi non euacuat totali
ter difficultatez. Ideo contra hoc ꝓba
biliter dicam aliqua. Unde premitto
istaz distinctionē. Qḋ hec dictio ꝓpter
quandoqz capitur cōsecutiue ⁊ tunc de
notat ordinē ꝯsecutionis vnius rei ad
aliā. vt cū dicitur premiū datur ꝓpter
meritūz. Nihil eñ aliud significat nisi
ꝙ post meritū datur premiū. et nō nisi
post meritū sic̄ alias patebit i materia

de merito. Quādoq3 vero capit̄ causa-
liter. ⁊ hoc duplr. qꝛ q̄nq3 denotat cau-
salitatē motiuā siue efficientē. vt cū dr
intellect⁹ assentit̄ ꝯclusiom ꝓpter eui-
dentiā p̄missarum. Quādoq3 s̄o deno
tat causalitatē finalē vt cū dicit̄ creatu
ra diligēda ē ꝓpter deū. De p̄ma aūt si
gnificatiōe nō est h̄ difficultas. Sed d̄
alijs pono quattuor ꝓpositiōes. Pri
ma est ꝙ nulla rōnalis creatura licite di
ligit deū ꝓpter aliqd aliud ab ipso tan
ꝙ ꝓpter causā efficiētē motiuā p̄cisa3
aut p̄ncipalē. Patet. qꝛ in om̄i dilectio
ne licita respectu dei. p̄ncipalis causa
efficiens motiua debet esse summa bo-
nitas diuina. q̄ est obiectū charitatꝭ si-
cut in oī credulitate licita respectu arti
culi fidei. p̄ncipalis causa efficiens mo-
tiua nō debet esse rō seu ꝓbabilitas. s3
auctoritas diuina que p̄cipit sic crede-
re. Scđa propositio est ꝙ rationalis
creatura licite diligit deu3 ꝓpter aliqd
aliud ab ip̄o tanꝙ ꝓpter causam efficaē
tem motiuā. nō tn̄ p̄cisa3 aut p̄ncipale3
Pat3. qꝛ sicut aliqs ... credit articu
lum fidei ꝓpter ratiōe3 seu apparentiā
aliquā mouētē. imo sine hoc nō posset
credere. vt alias dixi. non tn̄ propt̄ hoc
p̄cise aut p̄ncipaliter debet credere. vt
dictū est sic aliqs diligit deū ꝓpter bn̄fi
cia sua ⁊ ꝓpter retributionē eternā tan
ꝙ ꝓpter causam motiuā ad dilectionē
nō tn̄ p̄ncipaliter aut p̄cise s3 p̄ncipalit̄
propter ip̄mmet deū. Unde ad hoc vi-
detur facere auctoritas psalmiste p̄di-
cta. ⁊ similiter experiētia. qꝛ videm⁹ ꝙ
doctores et predicatores volentes mo
uere fideles ad dilectionē dei: mouent
ad hoc ex beneficijs creationis redem-
ptiōis. ⁊ saluatiōis. ⁊ cōstat ꝙ audiētes
hm̄oi motiua accēdunt̄ ad maiorē dile
ctionē dei ꝑ hoc ⁊c̄. ⁊ nimis esset duru3
dicere ꝙ in hoc peccarent. Igitur ⁊c̄.

Tertia ꝓpositio est. ꝙ nulla rational̄
creatura licite diligit deum propter ali
quid aliud ab ip̄o tanꝙ ꝓpter causa3 fi
nalem p̄ncipalē ⁊ simplr̄ vltimā. Pat3
quia hoc ē ꝑuertere ordinē diligēdorū
cum deus ⁊ nihil aliđ sit simplr̄ vltim⁹
finis. Et est vti fruendis ⁊ frui vtendis

que est maxima ꝑuersitas s̄m augusti-
nū ⁊ hoc ꝓbāt optime ratiōes et aucto
ritates p̄dicti doctorꝭ. vt p3 intuēti

EE Quarta ꝓpositio ē ꝙ ratiōalis
creatura licite diligit deu3 ꝓpter aliqd
aliud ab ip̄o tanꝙ ꝓpter cām finalē. nō
tn̄ p̄ncipalē aut simplr̄ vltimā. Un̄ ad
declarationē istius ꝓpositiōis in q̄ diffi
cultas p̄ncipalr̄ iacet distinguendū est.
Nō diligere deū ꝓpter aliqd aliud vt-
puta ꝓpter a. tāꝙ ꝓpter finē pōt duplr̄
intelligi. Uno mō ꝙ tali dilectiōe dili-
gatur deus referendo seu ordinādo ip
sum in aliud tanꝙ in finē. et tūc dico ꝙ
talis dilectio est illicita. ⁊ est vsus dei: ⁊
abusus viciosus. ⁊ hoc est cōtra illū do-
ctorē quē reprobat magister Gregori-
us. qꝛ tenet ꝙ aliqs vsus dei est licitus
hoc eīn sufficienter reprobāt rōnes ei⁹
Unde cū de⁹ ⁊ nihil aliud a deo sit sim
pliciter vltimus finis. ⁊ tanꝙ vltim⁹ fi-
nis diligend⁹, deus nō est licite ordina
bilis in aliqd aliud tanꝙ in finē siue vl
timū siue nō vltimū ideo om̄is dilectio
q̄ sic referret̄ esset illicita ⁊ abusiua. qꝛ
est amor cōcupiscentie: ⁊ nō amor ami
cicie. om̄is aūt amor cōcupiscētie p̄sup
ponit amorē amicicie. ita ꝙ quādo ali-
quid diligit̄ amore ꝯcupiscētie ē aliqd
mag̃ amatū amore amicicie: et ꝑ ꝯn̄s
om̄is amor ꝯcupiscentie respectu dei ē
illicit⁹ igit̄. ⁊c̄. Alio modo pōt dici vel
intelligi deū diligi ꝓpter aliqd aliud tā
ꝙ ꝓpter fine3. nō sic qꝛ dilectiōe illa re
ferat̄ deus in aliqd aliud tanꝙ in fine3
sed qꝛ illa dilectio refert̄ seu ordinatur
in aliqd aliud tanꝙ in finē. Non quidē
vltimatū sed vlterius ordinatum in de
um. Et tūc dico ꝙ sic intelligitur predi
cta propositio. et sic aliqua dilectio dei
qua diligit̄ ꝓpter aliđ tanꝙ ꝓpter finē
est licita et illa nō est vsus dei sed frui-
tio. l3 bn̄ sit vsus creature. Uerbi grā.
Si quis diligat deū sup oīa et tanꝙ fi-
nē vltimū. referēdo seu ordinādo illa3
dilectionē in beatitudinē seu felicitatē
siue eliciēdo eā ꝓpter felicitatem tanꝙ
propter finē nō simpliciter vltimū. sed
vlterius ordinatū in deū. Dico ꝙ illa di
lectio est licita. Quod pat3. qꝛ om̄is di

lectio dei potest licite ordinari in beati
tudinē tanꝙ in finem: nō tamē ꝯstituē-
do beatitudinē tanꝙ finē vltimū: s3 vl-
terius ordinādo eā in deū ⁊ diligendo
eā propter deū sūme bonum. Nec ꝯtra
hoc valēt rōnes vel auctoritates quas
magister Gregorius facit. sed solum ꝓ-
bant primam ⁊ tertiā ꝓpositiones ⁊ ni
hil faciunt ꝯtra secundā vel tertiā con-
tra quartam intellectam modo p̄dicto
sicut patet ⁊c̄. Si aūt dicatur contra id
qđ modo dictu3 est. ꝙ beatitudo nō est
finis vltimus ⁊c̄: qꝛ dicit ph̄us ꝙ felici-
tatē nullus diligit propter aliud. igitur
beatitudo est finis vltimus quo fruēdū
est. Ad hoc vno mō pōt dici. ꝙ ph̄us
de dilectione dei ⁊ beatitudine imperfe
cte loquitur: qꝛ eā solū vmbratice somni-
auit. Alio modo pōt dici ꝙ beatitudo
siue felicitas tripliciter pōt sumi. Uno
modo ꝓ obiecto beatificante: ⁊ sic est ve
rū qđ dicit ph̄us. Alio modo ꝓ beati-
tudine nō sic obiectiue: sed formaliter
nos ꝑficiēte: ⁊ ista est creatura ⁊ diligē-
da ꝓpter aliud: sc3 ꝓpter deū. Tertio
modo ꝓ beatitudine cōprehendēte be
atitudinē p̄mo modo dictā: ⁊ similiter
secundo modo: ⁊ omnia ad statū beati
tudinis pertinentia q̄ multa sunt vt ali
as videbit̄. Et sic sumit Augusti. cum
dicit. Beatus est qui habet quicqd vult
et nihil mali vult. Et similiter Boetius
dicit libro. 3. de ꝯsolatiōe prosa secūda.
ꝙ beatitudo est status oīm bonorū ag
gregatione perfectus: ⁊ sic loquēdo pa
tet ꝙ beatitudo nō est propter aliud di
ligenda: qꝛ includit deū: sed secūdo mo
do intelligit̄ quod dictu3 est. Et hec de
dubitatiōe tertia: ⁊ toto tertio articulo

Distinctio Secunda.

A

Circa secundā distin
ctione3 huius p̄mi in qua
magister ostendit vnitatē
dei. formo ista3 questionē
Utrum nobis sit euidenter notū in vni
uersitate entium vnū esse deum. Ar-
guitur primo ꝙ nō: qꝛ non est nobis na
turaliter cognoscibile deum esse. igitur
questio falsa. Patet ꝯsequētia ⁊ an̄s ꝓ
batur: quia noticia ꝓpria deitatis non
est nobis naturaliter possibilis. Nam si
sic vel esset intuitiua vel abstractiua ex
sufficiēti diuisione. Non prima: quia il-
la solum est supernaturaliter cōmuni-
cabilis. nec scđa eo ꝙ ipsa presupponit
primā. Et confirmatur: qꝛ deus non est
a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter
intelligibilis. antecedēs patet. ꝯsequen
tia probatur: quia omis nostra natura-
lis cognitio intellectiua depēdet ex sen
sitiua. vt habetur primo posteriorū ⁊c̄.
Secūdo quia illud nō est nobis per se
notum quod potest esse naturaliter du
bium. et cuius possumus credere oppo-
situm. sed sic est de ista propositiōe. De
us est. iuxta illud ps̄. Dixit insipiens in
corde suo non est deus igit̄ ⁊c̄. Et con
firmatur auctoritate Auicēne p̄mo me
tha. dicentis. Nō deum esse nec est ma
nifestum per se nec desperatum mani-
festari. Igitur ⁊c̄. Tertio quia non est
nobis euidenter notū tantū vnum esse
deū. igitur non est per se notu3 aliquid
esse deum. ꝯsequētia tenet. qꝛ per deu3
nihil aliud intelligimus ꝙ vnū ens sū-
mū in entibus. Igitur cū nō possit esse
nisi vnū summū bonu3 si esset per se no
tum aliquid esse deu3 euidenter. seque
retur tantum vnū esse deum. quare ⁊c̄.
Et antecedēs probatur: qꝛ dicēti ꝙ sūt
tres dij nō potest euidenter probari op
positu3 plus ꝙ dicenti ꝙ sunt tres per
sone: quarū quelibet est deus possit op
positum euidenter probari: quare ⁊c̄.
Confirmatur. qꝛ tantū vnū esse deū est
articulus fidei. igitur nō est euidenter
notū: nec euidenter pōt probari. ꝯn̄a te
net: qꝛ fides est argumētū rerū nō appa
rentiū. ad Hebre. 11. In oppositū argui
tur: qꝛ nobis est per se notū illđ esse qđ
nō potest cogitari nō esse. qꝛ esse est de
quidditate rei: ⁊ per ꝯn̄s non pōt cogi
tari deus quin cogitetur esse. Cōfirma
tur. per deum intelligimus necesse esse
sed non possumus cogitare necesse esse
non esse: quare ⁊c̄. In ista questione
erūt tres articuli iuxta tria argumenta
ante oppositū questionis. Primus est

vtrū nobis sit naturaliter notum deū
esse. Secundus vtrū nobis sit per se no-
tū deū esse. Tertius vtrū nobis sit eui-
denter notū tantū vnū deū esse. Cir-
ca primū articulū p̄mo videbit̄ quid sit
noticia siue cognitio. Secundo qualis
noticia nobis sit naturaliter possibilis
de deo. Tertio instabit̄ cōtra dicta mul
tiplici argumento. B Quantū igi
tur ad primū articulū p̄mo videndum
est q̄d sit noticia, siue cognitio. Uñ pōt
sic describi. Noticia est actꝰ aliquid re-
presentās potentie vitaliter ꝑceptiue.
Uel sic. Noticia est actꝰ vniens poten-
tiā ꝑceptiuā vitaliter cū obiecto. Et ca
pio hic actū nō ꝓut distinguit̄ ꝯtra ha
bitum. scȝ pro illo quo potentia vitalis
formaliter ꝑcipit. Uñ apparet ꝙ nulla
res est noticia nisi ſm habitudinē quā
habet ad potentiā vitalem ꝑceptiuam
Ideo ad maiorē declarationem p̄dicte
descriptionis ⁊ ad euidentiā huiꝰ ma-
terie. vidēde sunt hic tres difficultates
satis vtiles. Prima erit per q̄d siue ꝑ
quā habitudinē cōueniat alicui rei esse
noticiā siue cognitionē. Secūda vtrū
aliqua noticia possit alicui esse magis
vel minꝰ noticia q̄ꝫ sit essentialiter per-
fecta. Tertia vtrū diuina essentia pos
sit esse intellectui creato formalis noti
cia. C Ad primā difficultatem po
no quattuor ꝓpositiones. Prima est.
ꝙ nulla qualitas seu queuis de genere
accidentis essentia. est intrīsece ⁊ essen
tialiter noticia. ꝓbatur. q̄r quelibet ta-
lis potest esse ⁊ non esse noticia. Igitur
⁊c. Cōsequētia tenet per q̄d noīs. quia
illud dicit̄ intrīsece ⁊ essentialit̄ tale q̄ꝺ
sic est tale ꝙ nō stat ip̄m esse ⁊ non esse
tale. Sicut hō intrinsece ⁊ essentialiter
dr̄ rōnalis q̄r hō nō pōt esse ⁊ non esse
rōnalis. Antecedēs ptȝ. q̄r q̄ꝺcunqȝ ac
cidens si esset sine subiecto. vel etiā in
subiecto nō vitaliter ꝑceptiuo ip̄m nō
essȝ noticia ⁊c. Ex hoc ergo ptȝ ꝙ nullū
accidens est noticia per denoīationē in
trinsecā sȝ solū extrīsecā ⁊c. Secūda
ꝓpositio est ꝙ nulluȝ accidens est noti-
cia alicui per hoc p̄cise ꝙ est ab illo cau
saliter effectiue. Probat̄. quia stat ip̄m
causari seu fieri ab aliquo ⁊ ip̄m nō esse
illi aut alteri noticiaȝ. Igitur precise ꝑ
hanc habitudinē nō ꝯuenit sibi esse no
ticiā. ꝯsequentia patet. ⁊ antecedēs ap
paret quia si deus solus causaret illud
⁊ nihil aliud. illud nō eēt alicui noticia
⁊ sic ex causalitate efficiētie p̄me cause
non capit ꝙ sit noticia. ⁊ per cōsequēs
nec etiā ex causalitate effectiua alicuiꝰ
creature: quia causalitas dei effectiua
nō minꝰ potest dare taleȝ denoīationē
q̄ꝫ causalitas effectiua create potentie.
Itē obiectū cognitū ip̄am noticiā cau-
sat ⁊ tamē clarū est ꝙ non ꝓpter hoc ca
pit ipsa noticia talē denoīationē. Igit̄
nec precise ꝓpter hoc ꝙ ip̄m causat po
tentia perceptiua ⁊c. Tertia ꝓpositio
est ꝙ nulluȝ accidens est noticia ꝑ hoc
precise ꝙ est in alio formaliter inhesibi
le. Probat̄. quia si tale accidens infor-
maret subiectū non viuēs nō esset noti
cia vt patet. Igit̄ ista denoīatio non cō
uenit sibi ꝑ hoc precise ꝙ informat ali-
quod subiectū seu inheret alicui subie-
cto dependendo ab eo in genere cause
materialis seu suuȝ esse sibi intrinsece
formaliter cōmunicando. Itē nulla for
ma suo subiecto formali cōmunicat ꝑ
informationē intrinsecam precise illud
q̄ꝺ non habet in se extrinsece. sed nul-
la forma habet in se intrinsece vt sit no
ticia. igitur nulla talis per informatio-
nē intrinsecā p̄cise cōmunicat suo sub-
iecto ꝙ sit cognoscens. ⁊ per ꝯsequens
nec per hoc cōuenit sibi vt sit noticia si
ue cognitio. Minor patet ex p̄ma ꝓpo-
sitione. Maior aūt apparet per q̄d no-
minis informationis intrinsece. Naȝ ꝑ
informare intrinsece non intelligo aliꝺ
nisi cōmunicare alicui concretiue illud
q̄ꝺ aliquid ꝯtinet abstractiue sicut aīa
q̄ est abstractiue vita cōicat corpori ꝙ
sit viuens. Quarta ꝓpositio est ꝙ q̄ꝺ
libet accidēs q̄ꝺ est noticia ꝑ hoc est no
ticia precise ꝙ est a potētia vitaliter ꝑ-
ceptiua effectiue ⁊ est in ea īformatiue.
Probatur quia licet nullū istoꝝ preci-
se sufficiat vt satis patet ꝑ predicta tñ
vtrūqȝ simul requirit̄ ⁊ sufficit vt aliq̄ꝺ
accidens sit noticia. igit̄. ꝯsequētia ptȝ

Sed ad declarationē antecedētis po
no quattuor ꝓpositiones. D Pri̇a
est ꝙ ad hoc ꝙ accidens sit noticia non
sufficit sed bñ requirit̄ q̄ꝫ sit effectiue a
potentia vitaliter perceptiua. Patȝ. ꝙ
enī hoc nō sufficit apparet satis ex secū
da ꝓpositiōe p̄ncipali. Itē ad hoc ꝙ ali
quid sit noticia requirit̄ q̄ꝫ sit in poten
tia vitaliter ꝑceptiua. aliter oporteret
dicere ꝙ essȝ possibile ꝙ aliq̄ꝺ accidēs
existens in aere ⁊ nō existens in intelle
ctu esset ipsi intellectui noticia quod ē
absurdū. Igit̄ sequit̄ ꝙ ad hoc ꝙ acci-
dens sit noticia, nō sufficit. sȝ bñ requi-
ritur ꝙ sit effectiue a potentia vitaliter
ꝑceptiua. nā si esset ab ea ⁊ nō in ea nō
esset noticia. Sed q̄ꝺ hoc requirat̄ per
suaderi potest sed nō demonstrari. Uñ
arguo sic. quia si nō ⁊c. sequit̄ ꝙ lapis
vel aliud quodlibet obiectū sufficiēter
presentatū intellectui posset sibi eē no
ticia de seip̄o. ita bene sicut qualitas ꝓ
ducta in intellectu ab obiecto. hoc aūt
videt̄ absurdū. sȝ ꝯñā patȝ. q̄r nō appa
ret ratio de vno magis q̄ꝫ de alio nisi q̄r
tale obiectū licȝ sit p̄sens intellectui tñ
nec est nec esse pōt sibi cognitio. q̄r nō
pōt esse effectiue ab eo. nō sic aūt est de
ipsa noticia. Si vero dicat̄ ꝙ alia est
ratio scȝ quia tale obiectum nō pōt in-
formare talem intellectū sicut pōt ip̄a
noticia. ita ꝙ diceret̄ ꝙ noticia est noti
cia per hoc q̄ꝫ ipsa est sic sufficiēter pre
sens potētie ꝑceptiue ꝙ ipsa informat
ipsam. aut ꝓpter hoc ꝙ ipsa formaliter
actuat subiectū vitale ⁊ nō quia est ab
eo effectiue. Sicut cū habemus oculos
apertos ⁊ albedo est in ꝓspectu nr̄o nō
est possibile q̄n videamꝰ albedinē ⁊ hoc
nō est nisi q̄r potētia vitaliter ꝑceptiua
est informata visione. igit̄ ⁊c. Ad hoc
dico ꝙ habitudo informatiōis siue cau
salitatis formalis ad hoc nō sufficit sȝ
requirit̄ habitudo causalitatis effectiue
Uñ q̄uis nō esset possibile rem talē in-
formare potentiā ꝑceptiuā ⁊ ipsam nō
esse sibi noticiā. nō tamē sequit̄ q̄ꝫ istaȝ
denoīationē capiat precise ꝑ hoc q̄ꝫ in-
format talē potentiaȝ. sed simul ꝑ aliꝺ
inseparabiliter ꝯcurrens quando talis
res talem potentiā informat. Sicut lȝ
nō sit possibile formā aliquā subiectū
actuare q̄n subiectū sit effectꝰ talis for
me in genere cause formalis. nō tamen
sequit̄ ꝙ illud subiectū sit effectus ta-
lis forme in genere cause efficientis. sȝ
solum effectus formalis vel forte nullo
modo est eiꝰ effectꝰ ſm illos qui ponūt
ꝙ subiectū formale nō effectꝰ formalis
ipsuȝ forme sed totū cōpositū. Igit̄ ⁊c.
Sic ergo pōt dici ꝓbabiliter licet hoc
nō possit ꝓbari euidenter. Uñ alia opi
nio videt̄ valde ꝓbabilis. sed tñ ista ꝓ
babilior ⁊ magis cōsona doctrine peri-
patheticoꝝ. quia cuȝ intelligere siue co
gnoscere sit perfectiōis. ista ꝑfectio est
magis attribuēda potētie ꝑceptiue sȝ
rationē efficiētis siue agētis. ꝙ ſm ra-
tionē subiecti siue patientis cū ceteris
paribꝰ ꝑfectius sit agere q̄ꝫ pati. ⁊ effi-
cere q̄ꝫ informari. Igitur ⁊c. Secūda
ꝓpositio est. ꝙ ad hoc ꝙ accidēs sit no-
ticia nō sufficit sȝ bñ requirit̄ q̄ꝺ sit in-
formatiue in potentia vitaliter ꝑcepti-
ua. patet. ꝙ enī hoc nō sufficit apparet
satis ex tertia ꝓpositione p̄ncipali ⁊ ex
īmediate dictis. Sȝ q̄ꝺ requirat̄ psua-
deri potest q̄r vt iaȝ dictū est ad hoc ꝙ
aliquod accidens sit alicui potentie ꝑ-
ceptiue noticia. nō sufficit ꝙ sit ab ea.
nisi etiā sit in ea. Igitur ⁊c. Si vero di-
catur ꝙ sufficit ꝙ sit ab ea ⁊ etiaȝ sit in
ea ꝑ inexistentiā seu coexistentiaȝ ⁊ nō
requirit̄ ꝙ sit in ea ꝑ informationē in-
trinsecā. Ad hoc dico ꝙ nō sufficit. ⁊ q̄-
uis hoc nō posset euidenter ꝓbari. pōt
tñ ꝓbabiliter cōcludi. Unde arguo sic.
Pono ꝙ sunt duo angeli siue duo itel-
lectus localiter separati. s. a. ⁊. b. ⁊ vide
at vnus aliū. ita ꝙ. a. agat visioneȝ seu
cognitionē sui in. b. tūc certuȝ est ꝙ illa
visio nō est ipsi. a. cognitio q̄uis sit ab
eo. Si ergo deus poneret. a. ⁊. b. in eo-
dē loco. nō tamē sequit̄ ꝓpter hoc ꝙ il-
la visio eēt ipsi. a. cognitio magis q̄ꝫ añ
Igitur ad hoc ꝙ ipsa sit sibi cognitio:
non sufficit ꝙ sit ab eo ⁊ ꝙ sit in eo per
talem coexistentiā sed requiritur ꝙ sit
in eo per informationem intrinsecam.
E Tertia propositio est ꝙ ad hoc ꝙ

accidens sit noticia nõ sufficit nec req=
ritur ꝙ sit inhesiue in potentia vitalit
perceptiua. Patet. ꝙ enim hoc non suf
ficiat apparet ex ꝑdictis ⁊c. Sed qꝺ nõ
requiratur persuadeo. Pro quo sciẽ
dum est ꝙ differentia est inter inexiste=
re. informare. ⁊ inherere. vnde licet con
ueniant per esse in. differunt tamen qꝛ
non om̃e qꝺ inexistit alicui informat il
lud. Sicut patz de deo qui inexistit cui
libet rei ⁊ tamen nullã informat. Simi
liter non om̃e quod informat inheret.
sicut patz de intellectu humano qui in
format corpus ⁊c. ⁊ tamẽ nõ inheret ei
quia inherere vltra informare requirit
ꝙ illꝺ qꝺ inheret alicui subiecto depẽ=
deat ab ipo in genere cause materialis
sic autem non est de intellectu cum nõ
sit educt⁹ de potentia materie sed crea
tus. Sz de hoc alias in materia de crea
tione. et causalitate formali ⁊ materia=
li dicetur Dico igitur ꝙ ad hoc ꝙ aliqꝺ
accidẽs sit alicui intellectui noticia nõ
requiritur ꝙ educatur de potentia sub
iecti seu ꝙ educatur vel dependeat a
subiecto causalitate materiali. Nam si
tale sit a potentia intellectiua effectiue
⁊ sit in ea informatiue. hoc sufficit. Si
vero dicatur ꝙ nõ est possibile. quia eo
ipso ꝙ aliquod accidens est ab intelle=
ctu effectiue. ⁊ est in eo informatiue. se
quitur ꝙ est in eo sic ꝙ educitur de po
tentia ipsius subiecti ⁊ dependet ab eo
propria causalitate materiali. et ꝑ ꝯse=
quẽs inhesiue. Aliter sequitur ꝙ intel
lectus posset creare ⁊c. Ad hoc dico.
ꝙ nõ habeo pro incõuenienti ꝙ intelle
ctus. seu alia creatura possit creare isto
modo. Quod qualiter sit verum decla
rabo in quarto libro ⁊c. Quarta pro
positio est ꝙ ad ꝙ accidens sit noticia
sufficit ⁊ requiritur qꝺ sit a potẽtia vi=
taliter ꝑceptiua causaliter effectiue et
in ea formaliter intrinsece. Patet ex ꝑ
dictis. ⁊ ex his ptz quarta ꝓpositio pri=
cipalis. ¶ Ex predictis sequent̃ ali
qua. Primo sequitur contra vnũ do=
ctorem ꝙ omne accidens quod est noti
cia capit vt sit noticia per habitudinez
proprie causalem ⁊ proprie effectualez

ad potentiam vitalẽ. Patz ex dictis. qꝛ
capit per hoc ꝙ est ipsi potentie vitalit̃
perceptiue cause formalis. ⁊ est effect⁹
ipsi⁹ vt cause efficientis vel agentis ⁊c.
Secundo sequit̃ cõtra eundẽ ꝙ nul
lum accidẽs potest esse noticia per ali=
quã habitudinẽ ad potẽtiã vitalẽ. aliã
ꝙ per causalem ⁊ effectualem. Patet.
quia non est imaginabilis alia habitu=
do ⁊c. Unde licz doctor tenens opposi=
tum dicat ꝙ noticia non capit hanc de=
nominationem per hoc ꝙ intellectus effi=
cit eã ⁊ qꝺ informat eam sed per hoc ꝙ
vitaliter imutat intellectum. tamẽ nõ
efficaciter probat vt patz ex dictis. nec
sufficienter explicat qualis sit ista habi
tudo seu quid est vitaliter imutare nec
videtur hoc explicabile nisi tenẽdo viã
predictaz ⁊c. Igitur ⁊c. Tertio sequi=
tur ꝙ deus non potest se solo in intelle
ctu creato aliquã cognitionẽ vel voliti
onem causare ipso non cõmunicãte vel
coagente De cognitione patet ex pre=
dictis. sed de volitõne patet per simile
quia non videtur ratio diuersitatis ⁊c.
Quarto sequitur ꝙ hoc nõ obstante
oẽm cognitionẽ vl' volitionẽ potest de⁹
causare. ipso intellectu creato nõ cogẽ=
te. Patet. Quia quicquid deus potest
causare cum causa secũda potest se so=
lo ⁊c. Uerũ est tamen qꝺ tunc talis res
non esset cognitio vel volitio ⁊c. Exem
plum Oẽm actum meritoriuz põt de⁹
producere sine creatura ꝯcurrente ⁊c.
sed tunc talis actus nõ esset meritori⁹
⁊c. Ex his ergo ptz quid sit cognitio
⁊ per quã habitudinẽ ꝯueniat sibi hec
denominatio. Hec de prima ⁊c. ¶
Ad secundã difficultatẽ etiã pono ali=
quas ꝓpositiones. Prima ꝙ oĩs noti
cia seipsa est similis obiecto ab ea disti
cto ⁊ per ipsam cognito. Patet. qꝛ nisi
esset similis non plus rep̃sentaret vnũ
obiectum ipsi potentie ꝙ aliud. qꝺ est
falsum vt ptz. Qꝺ seipsa sit similis ob
iecto apparet qꝛ alias ip̃a nõ rep̃ntaret
directe ⁊ imediate ipsum obiectũ. imo
magis illꝺ per qꝺ esset similis obiecto
quod supponitur esse falsum. Secũda
ꝓpositio est ꝙ licet aliqua noticia seip=

sa seu sua perfectione intrinseca sit ma
gis similis vni obiecto ꝙ alia tñ noti=
cia ⁊ obiectũ non possunt esse magis vl'
min⁹ seipsis similia ꝙ de facto sunt dũ
existunt in rerũ natura. Prima pars
patet. quia noticia ꝓpria ⁊ intuitiua ali
cui⁹ obiecti est mag' similis obiecto ꝙ
generalis ⁊ abstractiua. Secunda ps
patet de se. quia nulla duo entia seipsis
similia possunt esse magis vel min⁹ si=
milia seipsis ꝙ ꝺ facto sint sicut nõ pos
sunt esse maioris vel minoris ꝑfectõis
essentialis ꝙ de facto sint Tertia pro
positio est ꝙ nulla noticia põt esse ma=
gis de aliquo noticia: ꝙ ipsa sit illi ob=
iecto seipsa similis dũ obiectũ est vl' fo
ret similis si obiectũ esset. ⁊ sic non põt
magis esse de aliquo noticia ꝙ ipsa sit
intrinsece ⁊ essentialiter perfecta. Ptz
clare ex predictis. Quarta ꝓpositio ẽ
ꝙ noticia põt minus esse de aliquo no=
ticia. ꝙ ipsa sit seip̃a sine per suã essen
tiã similis suo obiecto. ⁊ sic põt minus
eẽ noticia ꝙ sit quidditatiue perfecta.
Patet. quia aliqua noticia alicui intel
lectui potest esse ita magna ꝙ alteri nõ
posset esse aliqualiter magna ⁊ tñ vtri=
ꝙ potest esse noticia. Igitur ⁊c. Conse=
quentia patet ⁊ antecedẽs apparet. qꝛ
aliqua noticia intellectui angelico põt
esse ita magna ꝙ itellectui humano nõ
posset equaliter esse magna cuz ipse sit
minoris capacitatis vitalis. ⁊ tamen il
la vtriꝙ põt esse noticia. quia de facto
noticia est vni ⁊ posset alteri applicare
in oĩno sili habitudĩe. igitur ⁊c. Si vo
dicat̃ ꝙ illa noticia minori itellectui nõ
possit eẽ noticia sz hñ maiori. Contra
hoc arguit̃. qꝛ seq̃t ꝙ aliq̃ visio dei etiã
creata esset vel esse posset ita magna ꝙ
aĩa xp̃i nõ possz videre per eã etiã sub
quocunꝙ gradu. ⁊ tñ angelus superior
bene posset qꝺ videt̃ absurdũ ⁊c. Con=
firmatur. qꝛ excellens intelligibile non
corrumpit intellectũ. igitur ꝑ quãcũꝙ
cognitionẽ q̃tũcunꝙ ꝑfectã põt intel=
lectus cognoscere q̃tũcunꝙ sit ꝑue ca=
pacitatis q̃uis nõ cognoscat ꝑ eaz sm
totam latitudinẽ illius sed sm capaci=
tatem suã ⁊c. Sed contra illud qꝺ di

ctum est ⁊ qꝺ supponit tota ista imagi=
natio instatur. ꝓbãdo ꝙ aliqua sit no=
ticia que non est similis obiecto. qꝛ ali=
qua est noticia precise ad placitum vel
per se solam institutionẽ voluntariam
representans aliqꝺ obiectũ. Igit̃ ⁊c. cõ
seqñtia patet. quia nõ videt̃ ꝙ per li=
berã impositionẽ illud qꝺ nõ est simile
obiecto fiat sibi simile. Et ãtecedẽs ap
paret de ꝯceptu hui⁹ vocis homo q licz
representet naturalit̃ istam vocẽ homo
ad placitũ tñ representat Sortẽ ⁊ pla=
tonẽ ⁊ om̃es hoĩes quib⁹ nõ est similis
Ad hoc diuissis aliis modis dicẽdi.
Rñdeo breuit̃ ꝙ conceptus hui⁹ vocis
homo ꝓprie loquendo non est noticia
hominis nec representat hoĩez sed per
cõsuetudinẽ est quedã colligantia seu
mutua concomitantia inter conceptuz
naturalẽ hoĩs ⁊ cõceptũ hui⁹ vocis ho
mo ꝓpter quã vno conceptu moto per
obiectũ suũ. scilz quãdo audit̃ ista vox
homo. statim mouet̃ ali⁹ cõceptus siue
species naturalis hoĩs. ⁊ sic obiectũ ei⁹
cognoscitur. nõ quidẽ per speciẽ illius
vocis sed per ꝓpriam speciez. Et ꝙ ita
sit patet. quia si deperderet̃ species na
turalis hominis. iaz spẽs illi⁹ vocis hõ
nullo modo representaret hominẽ ⁊c.
¶ Ad tertiã difficultatez pono ali=
quas propositiones. Prima est ꝙ nõ
est ita de facto ꝙ diuina essentia sit in=
tellectui creato formalis noticia. Patz
per extrauagantẽ domini bñdicti ⁊c.
Secũda est ꝙ nõ est ita ꝺ facto ꝙ de⁹
vel sp̃ussanct⁹ sit volũtati create chari
tas formalis siue dilectio. Sequit̃ ex ꝑ
ma ꝑ sile. ⁊ in h̃ nõ tenet̃ magr a docto
rib⁹ ⁊c. Tertia ẽ ꝙ nõ est possibile ꝙ
diuĩa eẽntia sit formalis noticia itelle=
ctui creato vl' volũtati create formalis
dilectio. Et hoc est ꝯ vnũ doctorez q te=
net oppositũ. Etiã ptz qꝛ cũ nõ sit de fa
cto vt dictũ est si esset possibile ita esse.
sequit̃ ꝙ aĩa xp̃i ꝑfecti⁹ possz cognosce
re ⁊ diligere deũ ꝙ faciat de facto ⁊ ꝑfe
cti⁹ possz beatificari ꝙ de facto sit. Cõ
sequẽs est absurdũ ⁊c. ⁊ cõsequẽtia ptz
qꝛ ꝑfectius esset diligere ⁊ cognoscere
⁊ beatificari per diuinam essentiaz for=

maliter:𝔮 per aliquā creaturam infor=
mantem accidentaliter ⁊c. Quarta est
Qđ non est nobis euidēs vel euidēter
demonstrabile eē impossibile q̃ diuina
essentia sit formalis noticia intellectui
creato vel volūtati create formalis dile
ctio. Patz. q̄ꝛ licet dictū sit q̃ ad hoc q̃
aliqđ accidēs sit notitia reqritur q̃ sit ef
fectiue a potētia vitaliter pceptiua: ⁊ q̃
sit sibi forma. tñ hoc nō est euidēs imo
bene dixi q̃ oppositū est ꝓbabile. Itez
supposito q̃ hec habitudo reqreretur
ad hoc q̃ aliqua res creata esset alicui
noticia vt videt̃ ꝓbabile: tñ per hoc nō
habet̃ q̃ ita sit de noticia increata. Si=
cut ꝯuis sit ꝓbabile. q̃ nulla potētia ꝑ
ceptiua creata possit cognoscere seipāz
aut aliquā rē aliam per suā essentiā: tñ
ꝓpter hoc non negatur quin diuina po
tētia pceptiua hoc possit ⁊c. Igit̃. Si
ergo aliqs dicat sicut tenet qdā doctor
Qđ ad hoc q̃ diuina eēntia sit noticia
intellectui creato nō reqritur intrinse=
ca informatio ipsius potētie cognoscen
tis: nec affectiua productio ipsius noti
cie. sed sufficit q̃ sit p̄ns potētie cogni=
tiue tāq̃ species cognoscibilis ipāz po
tentiam vitaliter imutās. ⁊ q̃ diuina es
sentia absolute pōt se habere in tali ha
bitudine: ⁊c. nō video q̃ hoc possit eui=
denter improbari. sed oppositū appa=
ret ꝓbabilius ꝓpter dicta. Et hec de ꝑ
mo primi articuli. I His premis=
sis videndū est qualis noticia sit nobis
naturaliter possibilis de deo. Circa qđ
pmittā tres distinctiōes. deinde ponaz
tres cōclusiones. Prima distinctio est
Qđ noticiarū nobis possibiliū quedaz
est sensualis. alia intellectualis. Voco
aūt sensualem oēm noticiā ad quā cau
sandā per se ꝯcurrit virtus aliqua sen=
sitiua. aut aliqđ existens in ipsa. Intel=
lectualem vero voco oēm noticiam itel
lectus. siue oīs noticia sensualis hoīs
sit intellectualis siue nō. de quo aliter ⁊
aliter esset dicendū ꝟm aliam ⁊ aliā opi
niōnē de distinctione ⁊ idētitate poten=
tiarū anime: sed de hoc alias. Harum
aūt noticiarū tam scꝫ sensualiū: q̃ intel
lectualium quedā est simplex ⁊ incom=
plexa. alia vero complexa. Cōplexarū
autē alia distans vt ꝓpositio vera aut
falsa. Alia indistans. vt oratio que nec
est vera nec falsa. loquendo de veritate
cui opponitur falsitas. Qualiter autez
debet intelligi ista cōplexio in oratiōne
mētali. alibi declaraui. Sed q̃ noticia
sensualis possit esse complexa sicut ⁊ in
tellectualis patz: q̄ꝛ aīalia bruta in qui
bus nō est noticia intellectualis habēt
aliquā noticiam complexam de sensibi
libus. quod apparet: q̄ꝛ aliquādo vide=
mus vnū brutū apprehendere aliquod
sensibile sicut panē ⁊ moueri ad ipsuz.
aliqñ vero apprehendere idē ⁊ non mo
neri ad illud. ergo motus iste cū sit per
appetitum naturalē. ⁊ talis appetitus
quia seqtur apprehēsionē presupponit
preter simplicem apprehensionem rei
sensibilis noticiā cōplexam. quia iudi=
cat talē rem esse sibi vtilem ⁊ bonā. Ad
hoc est etiaz experiētia multiplex ⁊ spe
cialiter de canibus venaticis. Et ꝓ hoc
est auctoritas Auicēne. 6. naturaliū ꝑ=
te. 4. c. primo. vbi probat in brutis esse
sensum cōmunē. Videmus etiā quedā
bruta esse disciplinabilia. disciplina ve
ro nō fit sine ꝯplexa noticia. nec valz rō
quā facit Adam dicēs q̃ ꝟm hoc in tali
bus brutis esset intellectus practicus. ⁊
deberēt talia vocari rōnabilia. Hoc eñ
nō seqtur loquēdo ad sensuz in quo di
cim⁹ hoīem esse rōalem ⁊ habere intel=
lectum practicū: q̄ꝛ homo non tantū ha
bet singularia iudicia: sed etiā vniuer=
salia: nec tantum circa sensibilia ratio=
natur. similiter intellect⁹ practicus nō
soluz ex singularibus: sed ex altera vni=
uersali quandoq̃ cōsiliatur. Et ꝓpter
hanc differentiā ⁊ multas alias illa cō=
seqūētia nō valet. Si tamē quis vellet
vocare illa ratiōabilia nomina sunt ad
placitum ⁊ in pura obedientia. sic etiaz
vnus aliusvolens vocare omnia cogno
scentia ratiōabilia. posset negare a bru
tis omnem cognitionem etiam simpli=
cem et inferre. quia alias ipsa essent ra
tionabilia. quare ⁊c. De noticia au=
tem sensuali siue simplici siue comple=
xa: non plura dico: q̄ꝛ magis spectat ad

naturales phos ⁊ medicos. ⁊ quia satis
notū est q̃ talis nō est nobis naturalit̃
possibilis de deo. ideo de itelligibili di=
cendum est hic ⁊c. K Secunda
distinctio est q̃ duplex est noticia incō=
plexa nobis possibilis. quarū vna solet
vocari abstractiua. alia intuitiua. Du
pliciter aūt pōt accipi noticia abstracti
ua. Vno mō quia est respectu alicuius
abstracti a multis singularib⁹. ⁊ sic co=
gnitio abstractiua nō est aliud q̃ cogni
tio alicui⁹ vniuersalis abstrahibilis a
multis singularib⁹. Aliter accipit̃ cogni=
tio abstractiua ꝟm qđ abstrahit ab exi=
stentia ⁊ nō existentia ⁊ ab aliis condi=
tionib⁹ q̄ ꝯtingēter accidūt rei vel pre=
dicant̃ de re. nō q̃ aliquid cognoscatur
per noticiā intuitiuā qđ nō cognoscat̃
per abstractiuā. sed idē totaliter ⁊ sub
omni eadez rōne cognoscit̃ per vtrāq̃.
sed distinguunt̃ per istū modū. q̄ꝛ noti=
cia intuitiua rei est talis noticia virtu=
te cui⁹ potest sciri vtruz res sit vel non
sit. ita q̃ si res sit ꝟtute eius statim co=
gnoscatur euidenter rez esse. ⁊ similiter
si esset talis noticia ꝑ diuinā potentiaz
conseruata de re nō existente virtute il
lius noticie euidenter cognosceret̃ rez
nō eē nisi forte hoc impediat̃ ꝓpter im
perfectionē ipsius noticie. Nā aliqñ ꝓ
pter imperfectionē ipsi⁹ noticie intuiti
ue. s. quia est valde remissa ⁊ obscura vl̃
ꝓpter alia impedimenta ex parte obie
cti vel medij vel alteri⁹ pōt contingere
q̃ vel nulle vel pauce veritates contin
gētes de re sic intuitiue cognita possūt
cognosci. sed qñ est sufficiēter perfecta
virtute ei⁹ pōt euidenter cognosci exi=
stentia vel nō existentia rei vt dictū est
Similiter qñ aliqua res intuitiue co=
gnoscunt̃ quaꝝ vna inheret alteri vel
vna distat loco ab altera: vel alio mō se
hꝫ ad alterā statim virtute illius noti=
cie incomplexe scitur si res inheret vel
nō si distat vel non. ⁊ sic de aliis ꝟitati
bus contingentib⁹. ⁊ vniuersaliter oīs
noticia incōplexa virtute cui⁹ pōt eui=
denter cognosci aliqua veritas cōtin=
gens maxime de p̄nti est noticia intui=
tiua. Noticia aūt abstractiua est illa
ꝟtute cui⁹ de re existenti non pōt sciri
euidēter vtrū sit vel nō sit. Et per istū
modū noticia abstractiua abstrahit ab
existentia ⁊ non existētia. q̄ꝛ nec per ip=
sum potest euidenter sciri de re existē=
te qđ existit. nec de nō existente qđ nō
existit per oppositū ad noticiaz intuiti
uam. Similit̃ per noticiā abstractiuaz
nulla veritas cōtingens maxime de p̄=
senti pōt euidēter cognosci: sicut de fa=
cto patet: quia quādo cognoscitur sor=
tes ⁊ albedo eius in absentia sortis no
ticia abstractiua incomplexa. virtute il
lius noticie non pōt sciri q̃ Sortes est
nec q̃ nō est nec q̃ est albus nec q̃ non
est albus nec q̃ distat a tali loco vel nō
⁊ sic de aliis veritatib⁹ ꝯtingentib⁹: ⁊ et
tamē ꝯstat q̃ iste veritates possunt eui
dēter cognosci. oīs aūt noticia comple
xa vltimate reducitur ad noticiā incō=
plexaz terminoꝝ. Igitur illa noticia in
complexa ꝟtute cui⁹ possunt ille veri=
tates euidēter cognosci erit noticia in=
tuitiua ⁊ ista est noticia a qua icipit no
ticia experimētalis. q̄ꝛ vniuersaliter il=
le qui potest accipere experimentū de
aliqua ꝟitate contingente ⁊ mediante
illa de aliqua veritate necessaria habet
aliquā noticiā incomplexam de aliquo
termino quā nō habet ille qui non pōt
sic experiri. Et ideo sic̄ ꝟm philosophū
pmo methaphi. ⁊ scđo posterioꝝ. scien=
tia istoꝝ sensibilium que accipit̃ per ex
perientiā icipit a sensu. i. a noticia sen=
sitiua intuitiua istoꝝ sensibiliū. ita vni
uersaliter noticia scientifica ipsoꝝ pu=
re intelligibiliū accepta ꝑ experientiaz
incipit a noticia intuitiua intellectiua
ipsoꝝ intelligibilium. L Ex istis se
quuntur alique ꝓpositiones. Prima
est q̃ noticia intuitiua ⁊ abstractiua nō
differunt per obiecta. scꝫ quia abstra=
ctiua pōt esse indifferent̃ existētis ⁊ nō
existētis p̄ntis ⁊ nō p̄ntis. intuitiua tñ
existētis ⁊ p̄ntis realit̃. sicut multi ima
ginantur. siue q̄ꝛ abstractiua nō attin=
git obiectū in se sub ꝑfecta rōne: sꝫ tm̄
in quadā silitudine diminuta. intuiti=
ua aūt attingit obiectū in se ⁊ sub ꝑfe=
cta rōne. vt dicit vn⁹ doctor. Primā

maliter: q̄ per aliquā creaturam informantem accidentaliter ⁊c. Quarta est Q̄ð non est nobis euidēs vel euidēter demonstrabile eē impossibile ꝙ diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel volūtati create formalis dilectio. Patz. qꝛ licet dictū sit ꝙ ad hoc ꝙ aliqð accidēs sit notitia reqrtur ꝙ sit effectiue a potētia vitaliter ꝑceptiua: ⁊ ꝙ sit sibi forma. tñ hoc nō est euidēs immo bene dixi ꝙ oppositū est ꝓbabile. Item supposito ꝙ hec habitudo reqreretur ad hoc ꝙ aliqua res creata esset alicui noticia vt videt̄ ꝓbabile: tñ per hoc nō habet̄ ꝙ ita sit de noticia increata. Sicut q̄uis sit ꝓbabile. ꝙ nulla potētia ꝑceptiua creata possit cognoscere seipāz aut aliquā rē aliam per suā essentiā: tñ ꝓpter hoc non negatur quin diuina potētia ꝑceptiua hoc possit ⁊c. Igit̄. Si ergo aliqs dicat sicut tenet qdā doctor Q̄ð ad hoc ꝙ diuina eēntia sit noticia intellectui creato nō reqritur intrinseca informatio ipsius potētie cognoscentis: nec affectiua productio ipsius noticie. sed sufficit ꝙ sit p̄ns potētie cognitiue tāq̄ species cognoscibilis ipāz potentiam vitaliter īmutās. ⁊ ꝙ diuina essentia absolute pōt se habere in tali habitudine: ⁊c. nō video ꝙ hoc possit euidenter improbari. sed oppositū apparet ꝓbabilius ꝓpter dicta. Et hec de p̄mo primi articuli. I His premissis videndū est qualis noticia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa qð p̄mittā tres distinctiōes. deinde ponaz tres cōclusiones. Prima distinctio est Q̄ð noticiarū nobis possibiliū quedaz est sensualis. alia intellectualis. Uoco aūt sensualem oēm noticiā ad quā causandā per se ꝯcurrit virtus aliqua sensitiua. aut aliqd existens in ipsa. Intellectualem vero voco oēm noticiam itellectus. siue oīs noticia sensualis hoīs sit intellectualis siue nō. de quo aliter ⁊ aliter esset dicendū ꝭm aliam ⁊ aliā opinionē de distinctione ⁊ idētitate potentiarū anime: sed de hoc alias. Harum aūt noticiarū tam scꝫ sensualiū q̄ intellectualium quedā est simplex ⁊ incomplexa. alia vero complexa. Cōplexarūz autē alia distans vt ꝓpositio vera aut falsa. Alia indistans. vt oratio que nec est vera nec falsa. loquendo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autēz debet intelligi ista cōplexio in oratiōne mētali. alibi declaraui. Sed ꝙ noticia sensualis possit esse complexa sicut ⁊ intellectualis patz: qꝛ aīalia bruta in quibus nō est noticia intellectualis habēt aliquā noticiam complexam de sensibilibus. quod apparet: qꝛ aliquādo videmus vnū brutū apprehendere aliquod sensibile sicut panē ⁊ moueri ad ipsuz. aliqñ vero apprehendere idē ⁊ non moueri ad illud. ergo motus iste cū sit per appetitum naturalē. ⁊ talis appetitus quia seqtur apprehēsionē presupponit preter simplicem apprehensionem rei sensibilis noticiā cōplexam. quia iudicat talē rem esse sibi vtilem ⁊ bonā. Ad hoc est etiāz experiētia multiplex ⁊ specialiter de canibus venaticis. Et ꝓ hoc est auctoritas Auicēne. 6. naturaliū ꝑte. 4. c. primo. vbi probat in brutis esse sensum cōmunē. Uidemus etiā quedā bruta esse disciplinabilia. disciplina vero nō fit sine ꝯplexa noticia. nec valꝫ rō quā facit Adam dicēs ꝙ ꝭm hoc in talibus brutis esset intellectus practicus. ⁊ deberēt talia vocari rōnabilia. Hoc eñi nō seqtur loquēdo ad sensuz in quo dicim⁹ hoīem esse rōalem ⁊ habere intellectum practicū: qꝛ homo non tantū habet singularia iudicia: sed etiā vniuersalia: nec tantum circa sensibilia ratiocinatur. similiter intellect⁹ practicus nō soluz ex singularibus: sed ex altera vniuersali quandoq̄ cōsiliatur. Et ꝓpter hanc differentiā ⁊ multas alias illa cōsequētia nō valet. Si tamē quis vellet vocare illa ratiōabilia nomina sunt ad placitum ⁊ in pura obedientia. sic etiāz vnus alius volens vocare omnia cognoscentia ratiōabilia. posset negare a brutis omnem cognitionem etiam simplicem et inferre. quia alias ipsa essent rationabilia. quare ⁊c. De noticia autem sensuali siue simplici siue complexa: non plura dico: qꝛ magis spectat ad

naturales p̄hos ⁊ medicos. ⁊ quia satꝭ notū est ꝙ talis nō est nobis naturalit̄ possibilis de deo. ideo de itelligibili dicendum est hic ⁊c. K Secunda distinctio est ꝙ duplex est noticia incōplexa nobis possibilis. quarū vna solet vocari abstractiua. alia intuitiua. Dupliciter aūt pōt accipi noticia abstractiua. Uno mō quia est respectu alicuius abstracti a multis singularib⁹. ⁊ sic cognitio abstractiua nō est aliud q̄ cognitio alicui⁹ vniuersalis abstrahibilis a multis singularib⁹. Alit̄ accipit̄ cognitio abstractiua ꝭm qð abstrahit ab existentia ⁊ nō existentia ⁊ ab aliis conditionib⁹ q̄ ꝯtingēter accidūt rei vel predicant̄ de re. nō ꝙ aliquid cognoscatur per noticiā intuitiuā qð nō cognoscat̄ per abstractiuā. sed idē totaliter ⁊ sub omni eadēz rōne cognoscit̄ per vtrāq̄. sed distinguunt̄ per istū modū. qꝛ noticia intuitiua rei est talis noticia virtute cui⁹ potest sciri vtruz res sit vel non sit. ita ꝙ si res sit v̄tute eius statim cognoscatur euidenter rez esse. ⁊ similiter si esset talis noticia ꝑ diuinā potentiaz conseruata de re nō existente virtute illius noticie euidenter cognosceret̄ rez nō eē nisi forte hoc impediat̄ ꝓpter imperfectionē ipsius noticie. Nā aliqñ ꝓpter imperfectionē ipsi⁹ noticie intuitiue. s. quia est valde remissa ⁊ obscura vl̄ ꝓpter alia impedimenta ex parte obiecti vel medii vel alteri⁹ pōt contingere ꝙ vel nulle vel pauce veritates contingētes de re sic intuitiue cognita possūt cognosci. sed qñ est sufficiēter perfecta virtute ei⁹ pōt euidenter cognosci existentia vel nō existentia rei vt dictū est Similiter qñ aliqua res intuitiue cognoscunt̄ quaꝝ vna inheret alteri vel vna distat loco ab altera: vel alio mō se hꝫ ad alterā statim virtute illius noticie incomplexe scitur si res inheret vel nō si distat vel non. ⁊ sic de aliis v̄itatibus contingentib⁹. ⁊ vniuersaliter oīs noticia incōplexa virtute cui⁹ pōt euidenter cognosci aliqua veritas cōtingens maxime de p̄nti est noticia intuitiua. Noticia aūt abstractiua est illa v̄tute cui⁹ de re existenti non pōt sciri euidēter vtrū sit vel nō sit. Et per istū modū noticia abstractiua abstrahit ab existentia ⁊ non existētia. qꝛ nec per ipsum potest euidenter sciri de re existēte qð existit. nec de nō existente qð nō existit per oppositū ad noticiaz intuitiuam. Similit̄ per noticiā abstractiuaz nulla veritas cōtingens maxime de p̄senti pōt euidēter cognosci: sicut de facto patet: quia quādo cognoscitur sortes ⁊ albedo eius in absentia sortis noticia abstractiua incomplexa. virtute illius noticie non pōt sciri ꝙ Sortes est nec ꝙ nō est nec ꝙ est albus nec ꝙ non est albus nec ꝙ distat a tali loco vel nō ⁊ sic de aliis veritatib⁹ ꝯtingentib⁹: et tamē ꝯstat ꝙ iste veritates possunt euidēter cognosci. oīs aūt noticia complexa vltimate reducitur ad noticiā incōplexaz terminoꝝ. Igitur illa noticia incomplexa v̄tute cui⁹ possunt ille veritates euidēter cognosci erit noticia intuitiua ⁊ ista est noticia a qua īcipit noticia experimētalis. qꝛ vniuersaliter ille qui potest accipere experimentū de aliqua v̄itate contingente ⁊ mediante illa de aliqua veritate necessaria habet aliquā noticiā incomplexam de aliquo termino quā nō habet ille qui non pōt sic experiri. Et ideo sic ꝭm philosophū p̄mo methaphi. ⁊ scðo posterioꝝ. sciētia istoꝝ sensibilium que accipit̄ per experientiā īcipit a sensu. i. a noticia sensitiua intuitiua istoꝝ sensibiliū. ita vniuersaliter noticia scientifica ipsoꝝ pure intelligibiliū accepta ꝑ experientiaz incipit a noticia intuitiua intellectiua ipsoꝝ intelligibilium. L Ex istis sequuntur alique ꝓpositiones. Prima est ꝙ noticia intuitiua ⁊ abstractiua nō differunt per obiecta. scilꝫ quia abstractiua pōt esse indifferens existētis ⁊ nō existētis p̄ntis ⁊ nō p̄ntis. intuitiua tñ existētis ⁊ p̄ntis realit̄. sicut multi imaginantur. siue qꝛ abstractiua nō attingit obiectū in se sub ꝑfecta rōne: sꝫ tñ in quadā siltitudine diminuta. intuitiua aūt attingit obiectū in se ⁊ sub ꝑfecta rōne. vt dicit vn⁹ doctor. Primā

patet qꝛ obiectū inquantū terminās alī quaꝫ noticiā hꝫ respectu illius rationē cause aut nō. Si sic cuꝫ nō possit habere rōnē nisi cause efficiētis. vt ptꝫ. sequitur q illa noticia pōt fieri sine illo obiecto. qꝛ quicqd deꝰ pōt per cām efficientē mediā pōt imediate se solo. Si non arguit̄ sic. oīs effectꝰ sufficienter depēdet ex suis causis. ita q illis positis oībus aliis circūscriptis pōt sufficienter poni effectꝰ. Igit̄ si obiectuꝫ noticie intuitiue inquantū terminās nō habꝫ rationē cause respectu illius si tale obiectū inquantū terminās simplr destruatur sm oēm existentiā sui realē pōt ad huc poni ipsa noticia intuitiua ⁊ ꝑ consequens ipa sm se ⁊ necessario nō plus est existentis q̄ non existentis pn̄tis q̄ nō pn̄tis ⁊c̄. Scdm ptꝫ. qꝛ idem totaliter ⁊ sub eadē ratione a parte obiecti est obiectū intuitiue ⁊ abstractiue nec pōt aliquid cognosci intuitiue qn possit cognosci abstractiue. Scda ꝓpositio est q noticia intuitiua ⁊ abstractiua nō differūt ꝑ rōes motiuas formales siue ꝑ quascūqꝫ suas causas. s. qꝛ in cognitione intuitiua res in ꝓpria existētia est motiua per se obiectiue ⁊ in cognitiōe abstractiua est aliquid motiuuꝫ in quo res hꝫ esse cognoscibile. sicut dicit ideꝫ doctor. siue qꝛ in ipā intuitiua obiectū mouet vt presens in ꝓpria existentia.

In abstractiua vero obiectum mouet vt presens in aliquo ipm representate sicut ponit idē. Patet totū. qꝛ sicut iaꝫ tactū est deus per idē totaliter pōt causare vtrāqꝫ noticiā nec requirit̄ simplr q res moueat in ꝓpria existentia. etiaꝫ obiectiue. nec q sit presens ⁊c̄. Uerum est tamē q naturalit̄ noticia intuitiua non pōt esse sine existentia rei. q̄ est vere causa efficiens eiꝰ mediata vel imediata. Abstractiua aūt pōt esse naturaliter ipsa re nota simplr destructa. Sꝫ tamē per hoc non differūt formalit̄ iste noticie. sꝫ seipsis differūt. ¶ Pro cuiꝰ maiori declaratiōe sit hec tertia ꝓpositio. q noticia intuitiua tam sensitiua q̄ intellectiua pōt simplr ⁊ absolute esse ⁊ de re nō existente. ꝓbat̄ aliter q̄ priꝰ qꝛ oīs res absoluta distincta loco ⁊ subiecto ab alia re absoluta. pōtest ꝑ diuinā potentiā absolutā existere sine illa. Non eñ videt̄ verisile q si deꝰ vult destruere vnā rē absolutā existentem in celo q necessitat̄ destruere vnā aliam existenteꝫ in terra. Sed visio intuitiua taꝫ sensitiua q̄ intellectiua est res absoluta distincta loco ⁊ subiecto a suo obiecto sicut si videā intuitiue stellā in celo. ergo ista visio potest manere stella destructa. Confirmat̄. qꝛ deꝰ habet noticiā intuitiuā oīm siue sint siue nō sint. ⁊ ita euidēter cognoscit res nō esse q̄ nō sunt sicut res esse q̄ sunt. Igit̄ ⁊c̄. Quarta propositio est. q intellectus noster pro statu isto intuitiue cognoscit etiam aliqua intelligibilia que nullo mō cadūt sub sensu plusq̄ sub separata. Ptꝫ de intellectionibꝰ ⁊ volitiōibꝰ nostris q̄ homo pōt experiri sibi inesse ⁊ tn̄ nō sunt sensibilia. Euidēter eñ cognosco q ego intelligo ⁊ ego diligo ⁊c̄. ⁊ talis noticia accepta est immediate ex noticia incōplexa terminoꝝ et certū est q ad hoc nō sufficit noticia intuitiua mei. ergo requirit̄ noticia intuitiua ipsiꝰ intellectōis ⁊ dilectionis. q̄re ⁊c̄. Cōfirmat̄ quia ista est noticia accepta ꝑ experientiā q̄rita experimur ista in nobis sicut q̄cunqꝫ sensibilia. sed talis nō pōt esse sine intuitiua sicut p̄us tactū est. quare ⁊c̄. Ex p̄dictis aūt satis est notuꝫ q talis noticia intuitiua non est nobis naturaliter possibilis de deo: ideo de abstractiua dicendū est hic ⁊c̄.

Tertia distinctio est q duplex est noticia abstractiua nobis naturalit̄ possibilis. Unā q̄dā est qua res ipsa imediate cognoscit̄ in seipā ⁊ ad ipam obiectiue terminat̄ ita q nihil aliud ab ea distinctū terminat illā noticiā. Alia est q̄ res ipā nō in se cognoscit̄. sꝫ in alio nec ad ipam rē imediate termiat̄. sꝫ ad eiꝰ spēm seu eiꝰ imagineꝫ in aīa existentē. Itē taliū noticiaꝝ q̄dā est simplex ⁊ q̄dā cōposita. Itē q̄dā est cōis ⁊ q̄dā ꝓpria. Itē q̄dā est absoluta. q̄dā vo connotatiua. Uñ oēs iste differētie reperiūtur in noticia abstractiua incōplexa vo-

cādo large oēm illā noticiā incōplexaꝫ q̄ nō est ꝓpositio. Et sic ex p̄dictis tribꝰ distinctiōibꝰ ptꝫ qualit̄ diuersi modi noticiaꝝ sunt nob naturalit̄ possibiles. et de aliq̄bus satis apparet q deꝰ nō est illis modis a nob naturalit̄ cognoscibil̄.

¶ Difficultas ergo huiꝰ articuli p̄ncipaliter est d̄ noticia incōplexa qualis posset naturaliter haberi de deo. nā nisi aliqua talis esſꝫ nobis naturalit̄ possibilis nullā veritatē cōplexā de deo habere possemꝰ cū ista p̄supponit aliā ⁊c̄. circa iō hoc ponā tres ꝯclusiōes. Pria est q deus nō est a nobis naturalit̄ pro statu vie cognoscibilis immediate in se ipso. sed bñ in aliquo alio eiꝰ repn̄tatiuo. Prima ps ꝓbat̄ qꝛ nihil naturaliter pōt cognosci in seipso nisi p̄cognoscat̄ intuitiue. sꝫ deꝰ naturaliter nō pōt cognosci a nobis intuitiue. igit̄ ⁊c̄. Minor patꝫ. qꝛ sm aplm. visio facialis dei nō habet̄. nec in hac vita nec videt̄ intuitiue ⁊ in seipso imediate sic q nullū aliud mediū terminet illā visionē. Maior ꝓbatur. qꝛ nō est maior ratio q vna res posset a nobis cognosci in se sine p̄uia noticia intuitiua q̄ alia. sed multe res nō sunt a nobis cognoscibiles in se nisi p̄uia intuitiua cognitōe. qꝛ sm philosophum cecꝰ a natiuitate nō pōt hr̄e sciētiā de colore nec pōt cognoscere colorē in se. qꝛ nō pōt cognoscere coloreꝫ intuitiue. Igitur vniuersalit̄ vna res nō pōt in se cognosci nisi p̄cognoscatur intuitiue. q si creatura non possit multo magis nec deꝰ. Quare ⁊c̄. Secūda ps cōclusionis patebit ex cōsequētibꝰ. ⁊ sequitur ex p̄ma. qꝛ cū deus nō sit naturaliter cognoscibilis in seipō. sequit̄ q in alio. Alias nullo modo esset naturalit̄ cognoscibilis. qd̄ est falsuꝫ. Ex hac ꝯclusione ⁊ eius ꝓbatiōe sequit̄ q oīs noticia qua res cognoscit̄ in seipsa est noticia intuitiua vel ex noticia intuitiua accepta. Secundo sequit̄ q nulla substātia corporea exterior a nobis naturalit̄ est in se cognoscibilis quicquid sit de aīa intellectiua vel quacūqꝫ alia substantia q̄ est de essentia cognoscentis. Unde cū video ignē eius substātia nō cognoscitur in seipsa. qꝛ non cognoscatur intuitiue sed de facto nō cognoscit̄ in se nisi accidens ignis ⁊c̄. Secūda ꝯclusio est q deus nō est a nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis in aliqua ꝓpria specie vel cōceptu simplici sibi ꝓprio ⁊ absoluto. sed bene in aliquo tali simplici ⁊ absoluto cōmuni sibi ⁊ alteri ab ipso. Prima pars ꝓbat̄ ex p̄ma parte cōclusionis precedentis. qꝛ nulliꝰ rei cōceptū simplicem ꝓpriuꝫ sibi ⁊ absolutum seu nō cōnotatiuū habere possumus naturaliter nisi illiꝰ speciei quā imediate in seipsa apprehēdere possumus nec per talē conceptū aliquid cognoscitur nisi q aliud imediate in seipso precognoscitur. Secunda pars probatur. quia vt statim dicet̄ deꝰ est naturaliter cognoscibilis in aliquo conceptu simplici ꝓprio. ⁊ connotatiuo omnis autē conceptus cōnotatiuꝰ aliquā conceptum absolutum p̄supponit cui attribuitur sicut album attribuitur alicui absoluto. Aliquid eñ est quod dicitur albū. scilꝫ lapis aut lignum. Et istud patet ex diffinitiōe quid nominis ⁊c̄. Igitur cum conceptus connotatiuꝰ deo proprius attribuitur alicui conceptui absoluto ⁊ non proprio deo. vt patꝫ ex p̄ma parte. nec proprio creature: vt patet de se. igitur communi deo ⁊ creature. Sic igitur oportet concedere aliquē vnum conceptum cōmunem deo ⁊ creaturis in quid predicabileꝫ de ipsis aliter impossibile esset saluare q deus sit naturaliter cognoscibilis a nobis.

Utrum autēꝫ iste conceptus sit conceptus entis vel substātie vel alius. ⁊ vtrū per eandē rationē oporteat ponere aliquē conceptū cōmunē quidditatiuum substātie ⁊ accidēti hꝫ videri in methaphisica ⁊c̄. ¶ Tertia cōclusio est. q deus est nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis in aliquo cōceptu cōplexo sibi proprio. ⁊ etiā in aliquo simplici sibi proprio cōnotatiuo vel negatiuo. Prima pars ꝓbat̄. qꝛ aliquē conceptum proprium deo possumus componere ex conceptionibus simplicibus ab aliis rebus abstractis. sicut sunt ta-

les concept⁹.ens.necessarium.summū.
bonū.sapientia infinita ⁊c. Scđa ps
ꝓbat.q₂ possum⁹ de deo habere tales
ꝯcept⁹ creatiuū.beatificatiuū. eternū in-
creabile.ipassibile imutabile.⁊c.Et iste
ꝯceptus est simplex ſm cōiter loquen-
tes:ꝙuis distinctas significet siue pnci
paliter siue secundario hoc est in recto
vel in obliquo. Ex hac ꝯclusione seq-
tur. Primo ꝙ nos habem⁹ de deo mul
tos ꝯceptus quos nescim⁹ esse cōcept⁹
dei nisi per discursum. Patet de istis p̄
ma causa ens omnipotēs ⁊c. Scđo se
quit ꝙ nos habem⁹ de deo multos cō-
ceptus quos naturalr̄ nō possum⁹ sci-
re esse ꝯceptus dei.sed solū credimus.
Patet de istis.trinitas ꝑsonaꝝ.generans
deū ⁊c.⁊ nulli talium ꝯceptuū deo sunt
ꝓprij simplices ⁊ absoluti. sed oportet
ꝙ sint cōmunes vel cōpositi vel cōno-
tatiui.q₂ ois ꝯcept⁹ ꝓprius. simplex.⁊
absolut⁹ pōt cognosci de re sine discur
su ⁊c. P Sed cōtra ista instat ꝓ-
bando ꝙ deus nō est a nobis cognosci-
bilis. Primo q₂ si sic sequit ꝙ esset a
nobis cōprehensibilis.ꝯñs est falsum ⁊
cōtra illud Biere.32. Potens es ⁊ ma-
gnus ꝯsilio ⁊ incōprehēsibilis. Ad idē
Augustin⁹ lib.de vidēdo deū. ⁊ Dama
scenus lib.1. Deus est incōprehensibil
sed ꝯña ꝓbat. q₂ illud cōprehenditur
a cognoscēte qđ cognoscit esse tm̄ ꝗtū
est.ptꝫ per Augustinū de videndo deū
Uidendo inquit cōprehendit qđ ita
videt ꝙ nihil illius latet videntē ⁊c. ſꝫ
cognoscēdo rē quāta est nihil ei⁹ latet
cognoscens aūt deū cognoscit ens infi-
nitū.⁊ per ꝯñs cognoscit deū tm̄ quan-
tus est.igit cōprehendit deū. Cōfirma
tur.q₂ oē simplex aut totaliter scitur
aut totaliter ignoratur.q₂ in eo nō pōt
esse pars scita ⁊ pars ignorata. si ergo
de⁹ nō totaliter ignorat.ergo totaliter
scitur ⁊ per ꝯñs comprehendit. Et ſm
Augustinū in.12.de trinitate capi.14.
Quicquid scientia cōprehendit scien-
tis cōprehensione finitur.de⁹ aūt est in-
finitus.Igit ⁊c. Scđo arguit sic quia
dictū est ꝙ de⁹ nō cognoscitur a nobis
imediate in seipso.sed in aliquo repre
sentatiuo creato.sed ꝓbat hoc esse im-
possibile.quia nullū mediū cognoscēdi
ducit in cognitionē alicui⁹ nisi ꝓpter si
militudinē quā habet ad ipm. q₂ sicut
patet ex pri⁹ dictis.ois cognitio fit ra-
tione assimilatiōis mediꝫ cognoscendi
ad ipm cognitū.⁊ quanto est min⁹ simi
le tāto impfectiorē cognitionē inducit
sed in infinitū maior est dissimilitudo.
inter deum ⁊ creaturam.ꝙ sit siltudo
⁊ etiā in infinituꝫ maior est similitudo
inter vnā creaturā ⁊ aliā ꝙ inter deum
⁊ creaturam.⁊ tm̄ est dare duas creatu-
ras inter quas nō est tanta similitudo
vt vna sufficiat ducere in cognitionem
alteri⁹.igit a multo fortiori nulla crea-
tura pōt ducere in cognitionēꝫ dei vel
esse cognitio dei seu mediū euꝫ cogno-
scendi.Cōfirmatur ꝓbando ꝙ de⁹ seu
alia res nō pōt cognosci in alio q₂ quā
do illud qđ denotat aliqđ est totaliter
extrinsecum alteri.nō ꝓpter hoc deno-
minat illud alterū.igitur ex hoc ꝙ ali-
quis ꝯceptus seu aliqua spēs vel ima-
go alicui⁹ rei cognoscit nō sequit ꝙ il-
la res cognoscitur. Tertio arguit sic.
Nullū obiectū infinituꝫ pōt cognosci a
potentia ꝑceptiua finita.sed de⁹ est ob
iectū infinitū ⁊ intellectus noster est fi
nitus.igitur ⁊c.Minor patet.maior ꝓ
batur.quia inter obiectum cognitum ⁊
potentiā cognoscentē debet esse ꝓpor-
tio.vñ aliqđ est obiectū qđ maxime est
ꝓportionatū intellectui ad cognoscen-
dū ⁊ illud nō obiectū infinitū vt notuꝫ
est.igitur finitū.⁊ tamē illud obiectum
est in certo gradu difficultatis ad cogno
scendū.⁊ per ꝯñs oē qđ excedit illud
est maioris difficultatis ad cognoscen-
dū.sed de⁹ excedit obiectū oē datum
in infinitū igitur est in infinitū maioris
difficultatis ad cognoscendū. Igit ⁊c.
Confirmat quia sicut est aliqđ obiectū
visus corporalis qđ ꝓpter suā magni-
tudinē nō est ꝑfecte apprehēsibile a vi-
su vt sol ⁊ silr est aliud obiectū qđ pro-
pter paruitatē suam nō pōt ꝑfecte mo
uere visuꝫ.⁊ est aliqđ maxime ꝓportio
natū visui.⁊ si esset aliqđ obiectū qđ in
finite recederet ab illa ꝓportione nullo

modo apprehenderet. Ita similiter vi
detur de intellectu. quare ⁊c. Quarto
arguitur sic nulla cognitio infinite ꝑfe-
ctionis est nobis possibilis cū intellect⁹
noster sit finite capacitat; sed cognitio
dei est infinite ꝑfectionis. quia ꝑfectio
ris obiecti est ꝑfectior cognitio igit ⁊c.
Confirmatur.q₂ cognitio ꝗ infinita co-
gnoscerentur et qđlibet eoruꝫ distincte
esset cognitio infinite perfectiōis. quia
equiualeret infinitis ꝓprijs noticijs il-
lorum infinitoruꝫ si essent. sed deus est
obiectum equiualens vel excedens illa
obiecta infinita. Igitur cognitio ei⁹ est
infinite ꝑfectiōis.quare ⁊c. Q
Ad ista respondet .ad primū. q₂ ibi
fit mentio de cōprehensione seu cogni-
tiōe cōprehensiua dei. Ideo de hac ma
teria pono quattuor propositiones.
Prima est ꝙ deus nō potest a nobis co
gnosci quantum est deus cognoscabilis
Patet.q₂ deus cū sit infinitū ens ⁊ per
cōsequēs infinite cognoscabile ex natu
ra sua.nō est tm̄ a nobis infinite cogno-
scabilis. ⁊ sic nō est cōprehēsibilis a no-
bis .bene tamē cōcedenduꝫ est ꝙ deus
potest a nobis cognosci esse tātus quā-
tus est.q₂ potest cognosci esse infinitus
quantus veraciter est Secunda ꝓpo-
sitio est ꝙ de⁹ potest a nob̄ cognosci to-
taliter siue totus vt notet totalitas rei
cognite sic ꝙ nihil eius lateat videntē.
Et isto modo posset dici comprehendi .
Non tm̄ cōcedendum est ꝙ sic totaliter
cognoscitur ꝙ omnis veritas de eo co-
gnoscabilis cognoscatur. Et sic cōmuni
ter capio cōprehēdi. Tertia ꝓpositio
et sequēs gratia materie erunt de con
prehensione creature. Et sit hec tertia.
ꝙ creatura est a nobis cognoscabilis to
taliter et ꝯprehēsiue. sic ꝙ cognoscit a
nobis tanta cognitiōe inesse cognitiōis
quanta ipsa est ex natura sua cognosci
bilis. Patet.q₂ ipsa non est infinite co-
gnoscabil cū nihil sit mag̃ cognoscabile
ꝙ sit ens seu perfectū in sua natura. Si
cut nihil est magis risibile aut rationa-
le ꝙ sit homo. Igitur ⁊c. Non tamē cō
cedendū est ꝙ aliqua creatura sit a no-
bis cognoscabilis totaliter et cōprehēsi
ue. sic ꝙ sit nobis possibile cognoscere
omnē veritatē de ea cognoscabilē. quia
finite veritates sunt de ea cognoscabi-
les ⁊c. Quarta propositio est ꝙ nulla
creatura est a nobis cognoscabilis tāta
cognitiōe quāta ipsa est cognoscabilis
Patet .quia deus potest ipsam cogno-
scere et de facto cognoscit infinita co-
gnitione.quia eadeꝫ qua seipsum. Igi
tur ⁊c. Non tamen propter hoc sequi-
tur quin sit a nobis cognoscabilis quan
tum ipsa est cognoscabilis ad sensum p̄
us dictuꝫ. q₂ ipa non est plus cognosci
bilis ꝙ ens. Ideo dicunt aliq ꝙ creatu
ra nō est tantum cognoscabilis ꝗtū de⁹
potest ipsam cognoscere.et negant istā
consequētiam. deus potest infinite co-
gnoscere a.creaturaꝫ.igitur a.creatura
potest infinite cognosci. vel est infinite
cognoscabilis. Naꝫ aliter esset concedē-
dum ipsam esse infinite ⁊ per cōsequēs
equaliter cognoscabilē sicut deus est co
gnoscabilis quod non videtur bene so-
nare. Sed istud dictum videtur omino
impossibile: nam illa consequentia est
euidēs. vnde dico ꝙ si concedat ꝙ de⁹
pōt īfinite cognoscere creaturā opꝫ
cōcedere ꝙ creatura pōt īfinite cogno-
sci et per cōsequens ꝙ est tantū cogno-
scabilis ꝗtū deus.et cōsequenter ꝙ ipa
est simplr mag̃ cognoscabilis ꝙ ipa sit
ens ex natura sua.ideo q₂ istud nō ap-
paret mihi rōabile. Dico ꝙ de⁹ nō pōt
infinite cognoscere creaturam. et nego
istam cōsequentiam.deus cognoscit co
gnitiōe infinita creaturaꝫ.ergo infinite
cognoscit eā sicut et istaꝫ.deus dilectio
ne infinita diligit creaturā.igit infinite
diligit eaꝫ. Si aūt alique auctoritates
reperiantur ꝗ dicāt ꝙ deus infinite co-
gnoscit creaturā:intelligendū est infini
te cognoscit.i.cognitione infinita. vl in
finite cognoscit.i. infinitas veritates đ
ea cognoscit. sed tm̄ loquēdo incōplexe
solū finite ꝓducit cognoscit creaturā:⁊
finite diligit. Si dicat. ergo creatura ē
simplr a nobis tātū cognoscabilis: ꝗtū
est a deo cognoscabilis. quia solū infini
te est a deo cognoscabilis:et precise tm̄
ꝗtuꝫ ipsa est ex natura sua cognoscabil

et tamē cognoscibilis est ipa a nobis vt
tertia propositio igit̄. ⁊c̄. Ad hoc ꝓba
biliter dico cōcedēdo ꝯn̄s saltem de ali
qua creatura. ⁊ dico de aliqua et nō de
qualibet. quia forte aliq̄ est vel esse pōt
ita perfecta: ꝙ illa nō esset a nob̄ cogno
scibil̄ q̄tuꝫ ē ex sua natura cognoscibil̄
nō tn̄ cōcedo ꝙ aliqua creatura sit tā ꝑ
fecte a nobis cognoscibilis q̄ꝫ ꝑfecte est
cognoscibilis a deo. Sicut lꝫ cōcederez
ꝙ cā scd̄a ita ꝑfectū ꝓduat effectuꝫ sic̄
causa ṗma. nō tn̄ ꝙ tā ꝑfecte. quare ⁊c̄

Ex his ergo pꝫ qualiter deꝰ vl̄ creatu
ra est cōprehēsibil̄ ⁊ q̄liter nō. Et sic pꝫ
ad ṗmā rōem. ℞ Ad scd̄aꝫ rati
onem de sil̄itudine dei ⁊ mediꝫ ꝑ qđ co
gnoscit̄ sit prima propositio. Qđ aliqđ
potest esse similitudo alterius duobus
modis. Uno modo in essendo et imper
fectione quidditiua. Alio modo in rep̄
sentando et in ratione rep̄sentatiua.

Secunda est. ꝙ primo modo maior
est similitudo inter quācūqꝫ creaturaꝫ
et aliam. q̄ꝫ inter creaturā ⁊ deum. imo
ſm aliquos inter deuꝫ ⁊ creaturā est in
finita dissimilitudo isto mō. Isti tamen
negant ꝯsequentiam. ergo nulla est: si
militudo. ſm alios vero illa ꝯn̄a ꝓcedit̄
quia si est infinita dissimilitudo. igitur
q̄ta maior cogitari nō potest et ꝑ cōse
quens sine aliqua similitudine. Itēꝫ si
est infinita dissimilitudo. igitur deꝰ est
equaliter dissimilis omnibus creaturis
et per cōsequēs si (cuꝫ stet similitudo)
erit equalis: et erūt oēs creature eque
similes deo vl̄ nō vna plꝰ q̄ꝫ alia. Ideo
isti cōcedunt ꝙ inter hec nulla est simi
litudo in essendo siue in ꝑfectiōe quid
ditatiua. quia essentie habēt repugnan
tes ꝯditiones essendi. nā vna est neces
se esse: alia ꝯtingens esse: quidquid tn̄
sit de his patet propositio. Tertia
propositio maior ē huiōi similitudo in
ter aliquā creaturā ⁊ deuꝫ q̄ꝫ inter oēm
creaturam ⁊ aliā. licet nō sit ita de om
nibus generaliter. Unde ad p̄us potest
hic assignari triplex similitudo Prima
est maior colligātia creature ad deum.
quia scilicꝫ creatura est effectꝰ: et causa
ꝓlucet aliquo mō in suo effectu. ratiōe
cuius quis ex noticia creature ducit̄ in
cognitionē dei. magꝰ q̄ꝫ ex noticia huiꝰ
creature in noticiā alteriꝰ cuiꝰ nō est ef
fectus nec habꝫ talē colligantiā ad aliā

Secunda similitudo est ex hoc ꝙ om
nis creatura ex quo oēꝫ suaꝫ ꝑfectionē
recepit a deo est medium cognoscendi
perfectionem dei. et sic perfectior crea
tura perfectior dei similitudo existit. Si
cut de naturali ꝑfectione. pꝫ in homīe
qui dr̄ imago dei ⁊ de morali perfectio
ne patet in homīe iusto in quo plura re
lucent de deo. Tertia similitudo est ꝑ
predicationeꝫ quia scilicꝫ multa p̄dica
ta ꝑfectionalia p̄dicant̄ de deo et crea
turis. et plura de deo ⁊ vna creatura q̄ꝫ
de alia Quarta ꝓpositio est ꝙ oīs sili
tudo quā habemꝰ d̄ deo in infinitū dif
fert ab entitate et ꝑfectiōe dei. ⁊ iō oīs
cognitio quā habemus de deo in infini
tuꝫ differt in rōe cognitiōis ab entitate
dei in rōne cognoscibilitatꝭ. ita ꝙ enti
tas diuīa in infinitū magꝭ est cognosci
bilis q̄ꝫ h̄ cognitio sit cognitio ⁊ hoc ꝓ
bat rō. Ad cōfirmationē ꝯo dico ꝙ de
nominatōe extrinseca aliqđ potest dici
cognosci. ⁊ hoc est ꝙ aliqđ aliđ īmedia
te cognoscit̄ qđ supponit ꝓ eo ⁊ ꝯuenit
ei. Et ideo nō sequit̄. ꝯceptꝰ nō est deꝰ.
igit̄ ꝑ h̄ ꝙ cognoscit̄ cōceptꝰ nō cogno
scit̄ deꝰ: sꝫ bn̄ sequit̄ ꝙ nō cognoscat im
mediate ⁊ in se sꝫ in alio. Et h̄ nō ē aliđ
nisi qꝛ nō possumꝰ deū in se cognoscere
vtimur ꝓ eo vno cōceptu sibi attributo
et illi conceptui attribuimꝰ quicqđ pōt
deo attribui nō ꝓ se sꝫ ꝓ deo. ⁊ sic dicit̄
deus cognosci in alio. Alio mō pōt dici
ꝙ deꝰ nō cognoscit̄ ī se. qꝛ nō cognosci
tur cognitiōe sibi ꝓpria sꝫ cōi sibi et ali
is. saltē ī significādo: sꝫ nō ī supponēdo
et iō nō dr̄ in se cognosci. qꝛ ꝯcurrit ali
quid aliud in rōne obiecti q̄uis deꝰ in
rōne obiecti īmediate termīet illū actū
cognoscēdi. Et iste modꝰ videt̄ mihi ꝓ
babil̄ S Ad tertiā de ꝓportiōe
obiecti ad potētiā ⁊c̄. pono q̄tuor ꝓpo
sitiōes Prima est ꝙ aliqđ est obiectū
maxīe ꝓportionatū itellectui vl̄ pōt eē
⁊ illud nō est infinitū. ⁊ est in certo gra
du difficultatꝭ. Scd̄a est ꝙ oīne illud

qđ excedit illud obiectū in ꝑfectiōe est
maioris difficultatis ad cognoscēdū. et
nō ita ꝑfecte cognoscit̄ ab intellectu. et
si ita ꝑfecte h̄ est cū maiori difficultate.

Tertia est ꝙ nō ꝓpter hoc seqtur. ꝙ
obiectū qđ excedit illđ in īfinitū sit infi
nite difficultatis ad cognoscēdū: sed bn̄
seqtur ꝙ est infinite difficultatis ad co
gnoscendū ita ꝑfecte sicut intellectꝰ in
telligeret illud obiectū maxime sibi ꝓ
portionatū. Un̄ bn̄ ꝯcedit̄: ⁊ h̄ ꝓbat rō.
ꝙ nr̄ intellectꝰ nō pōt ꝑfecte cognosce
re deū nec ita ꝑfecte sicut illud obiectū
Ex his seqtur q̄rta ꝓpō. ꝙ intellectꝰ nr̄
ſm suā facultatē: cognitionē dei recipit
⁊ nō ſꝫ dei cognoscibilitatē: ⁊ iđo cogni
tio dei non dr̄ in nobis finita vel īfinita
a re cognita finita vel infinita: sed a fa
cultate cognoscētis. Et sic nō seqt̄. deꝰ
est infinitus. igit̄ cognitio nostra de deo
est īfinita: sed qꝛ intellectꝰ noster finitꝰ
est: ⁊ iđo finite cognoscit deū. ⁊ sic pꝫ ad
rōem. Ad ꝯfirmationē de sensu ꝯcedi
tur assūptū. ⁊ h̄ est: qꝛ excellēs sensibile
corrūpit sensū: nō sic aūt ē de itellectu.
q̄re ⁊c̄. Ad q̄rtā ꝯcedit̄ maior: ⁊ nega
tur minor. et ad ꝓbationē dico. ꝙ q̄uis
vna noticia sit ꝑfectior alia: qꝛ ꝑfectio
ris obiecti nō tn̄ simplicit̄ ⁊ vniuersalit̄
opꝫ sic esse: sed cū ista circūstātia ceterꝭ
paribꝰ. possꝫ eīn aliūde noticia fore ita
imperfecte: ꝙ maior imꝑfectio obiecti
nō faceret eā magis ꝑfectā. bn̄ seqt̄ tn̄
eā esse magis ꝑfectā ꝑfectione ꝯueniē
te ex parte obiecti absolute ꝯsiderati: ⁊
sic pꝫ ꝓ nō est necesse īfiniti obiecti no
ticiā esse īfinite ꝑfectiōis. sed stat ipam
eē minus ꝑfectā q̄ꝫ sit aliq̄ noticia obie
cti minus ꝑfecti. q̄re ⁊c̄. Ad ꝯfirmatio
nē dico ꝙ illa cognitio q̄ infinita distin
cte cognoscerent̄ esset infinite ꝑfectiōis
in ratiōe cognitiōis: qꝛ equaleret infini
tis cognitiōibus ꝓpriis. ⁊ nego ꝯn̄am:
q̄ꝫ ergo illa cognitio quā habemꝰ de dō
sit infinite ꝑfectiōis: sꝫ solū illa q̄ deus
cognoscit se: qꝛ licet ista cognitio quaꝫ
habemus de deo sit de obiecto qđ equi
ualet illis infinitis tn̄ in infinitū minꝰ fa
cit cognoscere illud. q̄ꝫ illa cognitio fa
ceret que esset infinitoꝝ obiectoꝝ. Un
de si ista cognitio quaꝫ habemꝰ de deo
faceret ipm̄ cognoscere tn̄ q̄tuꝫ cogno
scibilis est rō bn̄ ꝯcluderet igit̄ ⁊c̄. Et
sic pꝫ ad p̄dictas rōes. Et hec de toto
primo articulo. ¶ Quantū ad scd̄m
articulū in quo videndū est vtrū nobis
sit ꝑ se notū deū esse. Primo premittaꝫ
diffinitioneꝫ qđ nois qđ dicatur per se
notū. Secūdo ponā ꝯclusiōes respōsa
les ad articulū. Tertio arguā in ꝯtrium
et breuiter inter diuersos modos dicē
di eligā hic vnū ⁊c̄. Quantū igit̄ ad ṗ
mū punctū dico ꝙ illud qđ ꝓprie dicit̄
ꝑ se notū est ipsa ꝓpositio: nō ipius ꝓ
positiōis significatū: qꝛ nō pono aliqđ
ꝯplexe significabile seu significatum to
tale ipsi ꝓpositioni adeq̄tū sicut imagi
nant̄ aliq. ideo per se notū pōt describi
ꝙ est ꝓpositio q̄ vel alia sibi equalens
in significando cuilibet vti rōne poten
ti naturaliter potest esse nota absqꝫ in
digentia noticie alicuius extrinseci. Di
co ṗmo q̄ vel alia sibi equiualēs ⁊c̄. vel
oīno similis: qꝛ nulla vna numero est cui
libet nota. Dico secūdo cuilibet vti rōe
⁊c̄. qꝛ ipsa ꝓpositio ꝑ se nota debet esse
talis ꝙ cuilibet aduertēti eā sit euidēs
nec possit naturaliter esse dubia. Per
primum excluduntur ꝓpositiones du
bie credite vel opinate. per secundū ve
ro ꝓpositiones: que licet nō sint dubie
tamē possunt esse dubie ante demōstra
tionē vel experientiā. Dico tertio sine
indigētia noticie ⁊c̄. qꝛ si ad suā notici
am alia noticia eēt necessaria iā nō eēt
ꝑ se nota. Sed quarto addo alicuius
extrinseci: qꝛ nō excludit̄ noticia termi
norum ꝑ hoc qđ dicit̄ per se. Nam sine
noticia terminorum nō potest aliqua ꝓ
positio eē nota. Unde dicit ph̄us ꝙ ṗn
cipia cognoscamus inquātuꝫ terminos
cognoscamus: qđ intelligendū est de il
lis ṗncipiis que vocant̄ dignitates: nō
aūt de illis que sumunt̄ per viā sensus
et experientie. Hec igitur descriptio sic
intellecta est de intentiōe ph̄i secundo
posteriorum: et cōmentatoris. 3. de ani
ma. cōmento. 36. vbi loquitur de digni
tatibus et propositionibus que sine do
ctrina: et sine antecedentis cognitione

venīūt in mentē. Ex p̄dicta descriptio
ne sequunt̄ alia correlaria. Primū est
ꝙ nulla ꝓpositio ꝯtingēs est ꝑ se nota
q̄ nulla vel sibi eq̄lis potest naturalit̄
cuilibet esse nota sine ⁊c̃. cū ꝗlibet per
experientiā primo fiat nota. Unde nul-
la istarū ego intelligo: ego diligo ⁊c̃. pro
prie dicit̄ per se nota q̄ ꝗlibet ꝑ experi
entiam intellectualē est nota: ⁊ licet sit
mihi nota non tñ cuilibet alteri ⁊ si ita
est de hijs sequitur ita esse de oībus alijs
a fortiori. Secūdo sequitur ꝙ nō oīs pro
positio imediata est per se nota: q̄ mul-
te sunt imediate que absq; experientia
cognosci nō possunt sicut iste aliqd mo
uetur calor est calefactiuꝰ ⁊c̃. Tertio
sequitur ꝙ nulla ꝓpositio demōstrabilis
est per se nota: q̄ omnis talis est dubi-
tabilis: sed nulla dubitabilis est per se
nota: et hoc est ꝯtra Aureolū q̄ tenet ꝙ
quedā cōmunes animi ꝯceptiones ⁊ ꝑ se
note ꝓpositiones venīūt in mentē quo
dā sillogismo inꝑceptibili vt ꝙ oīne to
tū sua parte quantitatiua est maius. ꝓ
batur ex hoc: q̄ ꝯtinet partē ⁊ addit su
per eā et ad hoc est alacen. 2. ꝑspectiue
cap̄. 2. dicēs. ꝙ plures sunt ꝓpositiōes
que reputant̄ ꝙ sint p̄me ⁊ tamē nō cō
prehendunt̄ nisi per ratiōem verbigra
tia de p̄dicta ꝓpositiōe. Sed istud non
valet: q̄ siue illa ꝓpositio sit per se no-
ta siue nō: dico tñ ꝙ nō est demōstrabi
lis q̄uis sit sillogisalis sillogismo ex ve
rior necessarijs: q̄ licet iste sillogismus
sit bonus ⁊ ex necessarijs. oē qd̄ cōtinet
tantū ⁊ amplius: est magis eo oē totū
cōtinet partē ⁊ amplius ergo ⁊c̃. q̄ pre
misse nō sunt notiores ꝯclusione vt pa
tet ideo nō est demōstratio sed petitio
⁊c̃. Quarto sequitur ꝙ nō oīs ꝓpositio
cuius p̄dicatū includit̄ in rōne subiecti
est ꝑ se nota nec etiā oīs ꝓpositōis ꝑ se
note p̄dicatū includit̄ in rōne subiecti:
et hoc est ꝯtra aliquos doctores. Pri
mū tamen patet: quia aliter sequit̄ ꝙ
omīs ꝓpositio in qua predicat̄ diffini-
tio: vel diffinitiōis de diffinito esset per
se nota: ꝯña patet ⁊ falsitas ꝯñtis nota
est. Secūdū etiā patet: q̄ iste sunt etiā
per se note homo est asinus vel non est
asinus. Si ab equalibus eq̄lia ⁊c̃. ⁊ ta-
men predicata non sunt de rōne subie-
ctoꝝ vt notum est. igit̄ ⁊c̃. Sic ergo p̄z
qd sit per se notū ⁊c̃. ¶ His ergo
p̄missis ponā tres ꝯclusiones responsa
les ad p̄ntem articulū. Prima ⁊ princi-
palis est: ꝙ licet ista ꝓpositio deus est:
nō sit per se nota nobis existētibus in via
ipsa tñ quā formāt beati in patria est ꝑ
se nota. Prima p̄s ꝓbatur: q̄ illa ꝓpo
sitio quā de facto habemus est natura-
liter dubitabilis. igit̄ ⁊c̃. ꝯña patz ex di
ctis. ⁊ antecedēs apparet de se ⁊c̃. Se
cunda pars ꝓbatur q̄ beatus apprehē
dēs illos terminos: ⁊ formās ꝓpositio-
nē naturaliter assentit ei sicut p̄mo p̄n-
cipio nec posset eā plus dubitare q̄ pri
mū principiū ⁊ ita esset de quolibet alio
intellectu formāte talē ꝓpositionē ⁊c̃.
Igit̄ ⁊c̃. Añcedēs p̄z ⁊ ꝯña tenz: q̄ illa
ꝓpositio ē ꝑ se nota q̄ licet nō naturali
terveniat in mentē tñ ipa formata siue
voluntarie: siue naturaliter siue supna
turaliter eius euidentia naturaliter ve
nit in mentē ex sola noticia terminorū
Sicut eñ vt dixi ꝓpositio ꝑ se nota nō
excludit notitiā terminoꝝ: sic nec noti-
cia terminorum est causa sufficiēs talis
noticia: sed cū noticia terminoꝝ requi-
ritur formatio ꝓpositiōis. q̄re ⁊c̃. Ex p̄
ma p̄te ꝯclusionis sequitur ꝙ deū esse nō
est p̄mum principiū ⁊ primū oīm veroꝝ
ea naturaliter p̄cedēs ꝯ auctorē de cau
sis. ab. 11. capi. vsq; ad finē. 22. partis p̄-
me summe siue cōtra pelagiū. patet. q̄
primū principiū debet esse per se notū.
Itē patz ex vno ab isto doctore frequē-
ter assumpto. s. ꝙ priꝰ natura est a quo
non ꝯuertit̄ subsistēdi ꝯña. ꝯstat aūt ꝙ
euidēter sequitur deus est: ergo deus est.
vel nō est. et ecōuerso nō sequitur euidē-
ter vt patet. igit̄ ⁊c̃. Unde grā huiꝰ po
no hic quattuor ꝯditiones primi p̄nci-
pij oīm veroꝝ. Prima est ꝙ tale p̄mū
principium debet esse ꝯplexum. patet.
q̄ loquimur de p̄mo p̄ncipio in cognitio-
ne ⁊ non in causalitate. Scd̄a est ꝙ de-
bet eē oīm complexoꝝ notissimū: patet
q̄ debet esse primum in euidentia ⁊c̃.
Tertia est ꝙ debet esse ex terminis cō-

munissimis et cōmunissimum. patz. q̄
debet ad omīa alia vera se extendere.
Quarta est ꝙ debet esse ꝓpositio affir-
matiua vel saltē nō pure negatiua ⁊ ꝓ-
positio ipotetica vl̄ saltē nō pure cathe
gorica. patet. q̄ affirmatio est p̄or pura
negatiōe et ꝑ ꝯñs ꝓpositio pure negati
ua nō p̄ōt esse p̄mū p̄ncipiū ꝯplexū: sed
ꝓpositio pure affirmatiua. Et ca thego
rica nō p̄ōt esse p̄mū p̄ncipiū. q̄ nulla
talis est euidentissima: vt p̄z inductiue
igit̄ sequit̄ ꝙ p̄mū p̄ncipiū ꝯplexū ē ꝓ-
positio ipotetica affirmatiua sicut ista
aliqd est vl̄ nihil est vel est ꝓpositio nō
pure cathegorica: sz de ipotetico extre-
mo nec pure affirmatiua nec pure ne-
gatiua q̄lis est ista q̄ōlibet est vl̄ nō est.
Et sic ex his p̄z ꝙ p̄mū p̄ncipiū ꝯplexū
nō est illd̄ deus est. Ex scd̄a p̄te ꝯclusio
nis sequit̄ ꝙ illa ꝓpositio deꝰ ē quā for
mamꝰ ⁊ illa quā format beatꝰ nō sunt
oīno simil̄es specieuoce. sz vna ē ꝑfectior
alia in specie. patet aliter vna esset ꝑ se
nota sicut alia qd̄ ē falsū. Sic ergo p̄z
ꝙ nō ē nob̄ ꝑ se notū deū esse ¶
Sed videndū est vtrū sit nobis euidē
ter notū seu demonstrabile. Et de hoc
sit scd̄a ꝯclusio ꝙ lz ista ꝓpositio deꝰ est
nō sit nob̄ euidēs aut euidenter demō-
strabilis ipsa tñ est naturaliter ꝓbabil̄
Prima pars declarabit̄: sed scd̄a pars
patz. q̄ ph̄i naturali ratiōe ꝓbauerūt
p̄mū motorē esse. p̄mā causā esse. p̄mū
p̄ncipiū esse. vt p̄z. 8. phisi. et. 12. meth.
igit̄ ⁊c̃. Sed ad declarationē p̄me par-
tis pono aliq̄s ꝓpositiōes. Prima est
ꝙ ex nullis apparētibꝰ naturaliter p̄ōt
ꝯcludi deū esse euidēter. patet. q̄ si sic
maxime hoc esset ex ꝓcessu ph̄i arguē-
tis ex mutatiōe ⁊ nouitate reꝝ cū finito
ꝓcessu in causis mouētibꝰ et mot̄ sicut
p̄z. 8. phisicoꝝ. 12. methaph̄ ⁊ in pluribꝰ
passibus phisice et methaphisice. Nul-
lus eñ videt̄ fortior modꝰ ꝓbādi. Sz
licz iste modus bene sit ꝓbabilis tñ nō
demōstratiue nec euidēter ꝯcludit deū
vt postea ostendā igit̄ ⁊c̃. Scd̄a ꝓposi
tio ē ꝯtra vnū doctorē parif̄ Conradū
de rippa. Nō ex quolibet gradu essendi
euidenter infert̄ imensitas gradus pri
mi. Patet. quia vel hoc esset supponen-
do processum finitū in gradibus essen
di ⁊ hoc nō quia hoc nō est euidens vel
supponendo ꝓcessum infinitū ⁊ hoc nō
quia tūc nulliꝰ talis gradus cōcludere
tur primitas sicut nec ex īfinito ꝓcessu
in partibus ꝯtinui concluditur alicuꝰ
illarū vltimitas. vnde patz ꝙ deductio
illius doctoris petit principiū ⁊c̃. Ter-
tia est cōtra eundē ꝙ ex nulla entitate
immateriali seu quauis in mēte nostra
creabili specie intellectibili precise p̄ōt
euidēter cognosci deū esse. Patet. quia
quacūq; tali posita ī mēte adhuc deus
libere obiicit se menti nostre: vt obiectū
cognoscibile igit̄ ⁊c̃. Quarta ex solo
dei gratuita vnione cum mente nostra
per modū obiecti visibilis ac luminis
sufficienter de se lucentis cum alijs ex
parte potētie nostre intellectiue requi
sitis potest euidenter cognosci deū esse
Pars exclusiua patet ex precedētibus
sed affirmatiua apparet quia talis pre-
sentia seu vnio dei ad mentem nostrā
non minus sufficit generare euidēs iu-
dicium de sui existentia q̄ obiectū sen-
sibile ⁊c̃. Ex his ergo patet prima pars
conclusionis ⁊c̃. Tertia cōclusio est ꝙ
licet ista propositio deus non est nō sit
primū falsum ipso tamē nō minus im-
plicat contradictionem q̄ primi princi-
pij cōtradictoriorū. Prima pars patz
ex precedentibus: quia sua cōtradicto-
ria non est primū verū. Itē non infert
euidēter q̄ōlibz falsū. igit̄ ⁊c̃. ¶
Sz ad declaratōez scd̄e p̄tis pono ali
quas ꝓpositiōes. Prima ē ꝙ sicut vnū
impossibile nō ē impossibiliꝰ alio sic ex
quolibz impossibili sequit̄ ꝯdictio. Pri
mū p̄z de se. Scd̄m sequtur ex p̄mo ⁊c̃.
Itē ꝓbat̄. q̄ ipossibile ē ita esse sicut ꝑ
antecedēs impossibile signat̄. q̄n ita sit
sicut ꝑ q̄ōlibz cōsequēs signat̄. igit̄ ⁊c̃.
Itē cū nullo ipossibili stat p̄mū p̄ncipi-
um. igit̄ ꝑ regulā cōmunē oppositū pri-
mi p̄ncipij sequit̄ ⁊c̃. Secūda ꝓpositio
est sicut quodlibet impossibile implicat
cōtradictionē sic non q̄ōlibet impossibi
le euidenter infert falsitatem. Primū
patet. quia ex quolibet impossibili se-

quuntur cõtradictoria vt dictũ est. mõ
hoc intelligitur per implicare cõtradi-
ctionez. igit̃ ⁊c. Unde apparet ex hoc ꝙ
magister Hugolinꝰ male negat istaz cõ
ditionalẽ: si deus nõ esset deum nõ esse
nõ implicaret. Respondet enim ꝙ imo
adhuc implicaret. sed ego bene cõcedo
ꝙ si deꝰ nõ esset adhuc deuz nõ esse im
plicaret sz ꝓpter hoc nõ est alia cõditio
nalis negãda ⁊c. Scd̃m pz de duabus
cõtradictorijs de possibili opinabilibꝰ
ad vtrũlibet sicut sunt iste deꝰ põt face
re supremã speciẽ deus non põt facere
supremaz speciẽ. Altera enĩ ẽ ĩpossibil'
⁊c. Tertia ꝓpositio est ꝙ licet bonus lo
gicus sciat ex quolibet ĩpossibili seq cõ
tradictionẽ tñ ex aliquo ĩpossibili bonꝰ
logicus nõ scit sequi falsitatẽ. Patz ex
dictis. Quarta est. licz bonus theologꝰ
ex aliquo ĩpossibili cognoscat sequi qð
libet certitudinaliter tamen ex eodem
impossibili nescit sequi aliqð falsuz eui
denter. Patet de isto impossibili deus
nõ est vel nõ trinus ⁊c. Sic ergo patet
ex his ꝙ ista deus nõ est implicat ꝯtra
dictionẽ licz non explicet. i. nõ sit nobis
euidens ĩpaz inferre cõtradictionẽ. Et
sic patet tertia cõclusio: ⁊ responsio ad
istum articu. ⁊c. Z Sed contra
predicta arguitur: ⁊ primo contra illud
quod dictũ ẽ in ꝑma ꝯclusiõe: ⁊ in scðo
correlario eius. ⁊ ꝓbatur ꝙ ista propõ
deus est quã formamus et illa quã for-
mat beatus sunt eiusdez speciei ⁊ ꝑ cõ-
sequens si vna est ꝑ se nota ⁊ alia. quia
vel ad illã quaz format viator cõcurrit
deꝰ tanꝙ̃ obiectũ agẽs ⁊ causans ac ter
minãs illã ꝓpositionẽ vl' nõ. Si sic cũz
intellectus sit eiusdẽ speciei. ⁊ obiectuz
idez sequit̃ ꝙ vtraqꝫ cognitio erit eius-
dem speciei. ꝯsequẽtia patet ꝑ phm. 8.
methaphisice. Si materia sit eadem et
agens idez forma erit eadem. Si nõ se
quitur ꝙ illa ꝓpositio quã formamꝰ de
deo non erit cognitio dei et ꝑ cõsequẽs
ꝙ nulla eiꝰ cognitio erit nobis natura-
liter possibil' ꝯtra ꝑdicta in primo arti-
culo sed ꝯsequẽtia ꝓbat̃ ꝑ Aug. nono
de trini. c. 9. liquido tenẽdum est ꝙ oĩs
res quã cognoscimus generat in nobis
suam noticiam. Ab vtroqꝫ enĩ paritur
noticia scz cognite et cognito. Secun-
do arguitur cõtra primam partẽ cõclu
sionis secũde et primã ꝓpositionẽ. ⁊ ꝓ
batur demonstratiue deũ esse scz per ꝓ
cessuz philosophi et arguit̃ sic. Manife
stuz est aliq̃ moueri: sed oĩe qð mouet̃
ab alio mouetur: ⁊ nõ est ꝓcessus in in-
finitũ igit̃ est deuenire ad aliqð mouẽs
ĩmobile. Similiter arguit̃. manifestũ ẽ
aliqd esse nouiter ꝓductũ: ⁊ nõ a se igi
tur ab alio. Et nõ est ꝓcessus in ĩfinitũ
nec est circulatio igit̃ ẽ deuenire ad ali
qð ꝓducẽs in ꝓductũ. Et illud est deꝰ
igit̃ cũz ista deductio sit euidẽs sequit̃
euidenter deũ esse. Tertio ad idẽ ar-
gui põt per ꝓcessuz venerabil' Anshel
mi in libello suo cõtra insipientẽ dicen
tem in corde suo nõ est deꝰ vbi mult. c.
nititur demonstrare deũ esse. Sed quia
rõnes sue nõ solũ nõ sũt demõstratiue
ĩmo pure sophistice. ⁊ peccãtes in logi-
ca ꝓpter cuiꝰ defectũ iste deuotꝰ hõ nõ
soluz in hoc loco: sz in alijs passibꝰ sepe
deceptus fuit vt dicit vnus doctor ⁊ pz
intuenti ideo nolo in ꝓcessu suo insiste
re. Sed tamẽ breuiter arguo sic demõ-
strabile ẽ veritatẽ esse igit̃ ⁊ deũ eẽ. ꝯse
quẽtia patz et antecedẽs apparet quia
Anshelmꝰ credidit h' dẽmõstrare mono
logion. 18. Eiꝰ vis stat in hoc quia si
veritas nõ est ergo veritatẽ nõ esse ver
est ergo veritas est. ⁊ sic veritatẽ esse se
quitur ex vtraqꝫ parte contradictionis
quare ⁊c. Quarto arguitur cõtra ter
tiam cõclusionẽ. et dicta ibidẽ ꝓbando
ꝙ ista deus nõ est nec quelibet impossi
bilis implicat cõtradictionẽ quia intel-
lectꝰ potest ĩtelligere impossibile. ergo
non qðlibet impossibile implicat ꝯtra-
dictionẽ. ꝯña tenet qr ĩtellectꝰ nõ p̃t in
telligere cõtradictoria. Añcedẽs appa
ret qr ĩtellectꝰ ĩpossibile opinat̃ ⁊c. Itẽ
patz qr nõ minus potest intellectus in-
telligere impossibile ꝙ̃ voluntas velle
impossibile sz hoc põt volũtas qr volũ-
tas est impossibilium. 3. ethicoꝝ. Patet
etiam de penitẽte qui vellet non fecisse
quod fecit. Itez de lucifero qui appeti-
uit equalitatẽ dei. Itẽ de pelagianis q

volunt esse primi dñi suoꝝ actuũ. Itez
de odiente deũ ⁊c. AA Ad ista re
spõdetur ad ꝑmũ. dico primo ꝙ ad illã
cõcurrit deus tanꝙ̃ obiectũ agẽs ⁊ termi
nans nõ tamẽ ĩmediate terminans: vt
patz ex supradictis in primo articulo.
Dico scðo ad illã auctoritatẽ philoso-
phi: ꝙ si subiectũ sit idẽ ⁊ agens idẽ se-
quitur eadẽ forma. qñ agens naturali-
ter agit ⁊ eodẽ mõ se habet ad passum:
et subiectũ est eodẽ modo dispositũ: sz
non est incõueniẽs ꝙ idẽ intellectus de
obiecto habeat cognitiones spẽ distin-
ctas sm̃ aliã ⁊ aliã habitudinẽ vl' dispo
sitionẽ intellectus obiecti vel medij sic
in ꝓposito. Dico tertio ad illã partez
antecedẽtis ꝙ licet oĩe subiectũ cogni
tũ terminet suã cognitionẽ ex eo ꝙ ali-
qð obiectũ terminare aliquã cognitio-
nẽ nõ est aliud ꝙ̃ ipsum cognosci ꝑ illã
tñ nõ oĩe obiectũ cognitũ agit suã co-
gnitionem: quia aliquod est obiectum
cognitum qð nõ est nec fuit: ⁊ nihil tale
agit vel egit ⁊c. Dico quarto ad aucto
ritatẽ Augustini ꝙ illa debet intelligi
de re quã cognoscimus ĩmediate in se-
ipsa: ⁊ sic est vera. vnde patz ad rõem.
Ad scðam dico ꝙ ille ꝓcessus philoso-
phi nõ ꝓbat demõstratiue deũ esse. vn-
de primo dico ꝙ est euidens euidentia
summa aliqd moueri: diceret enĩ ꝓter-
uus: qr licet sic appareat tamen non sic
est. Secũdo dico ꝙ lz esset euidẽs ali
quid moueri. nõ tñ illud ab alio moue-
ri. diceret enĩ proteruus ꝙ aqua seipaz
mouet ad replendũ vacuum ⁊c. Simili
ter ipsa calefacta seipam reducit ad fri
giditatẽ ⁊c. quare ⁊c. Tertio dico ꝙ li
cet esset euidẽs oĩe qð mouet̃ ab alio
moueri ⁊ cõcesso ꝙ nõ est ꝓcessus in in
finitũ in mouentibus qð nõ est euidẽs
tamen per hoc nõ ꝯcludit̃ mouens im-
mobile. diceret enĩ ꝓteruꝰ ꝙ mouetur.
b. ⁊ licet. b. pro tunc sit mouẽs ĩmotum
non tñ ĩmobile. Quarto dico ꝙ nõ est
euidẽs ꝙ circulatio nõ sit possibil'. imo
sic ẽ ꝙ possibilis diuerso gñe cause. q̃re
⁊c. Et ꝯsimiliter posset respõderi ad
alios modos ꝓbãdi deũ esse. De cõfir
matione aũt q̃ est de nouitate rerũ ⁊c.
postea dicam. Ad tertiã dico ꝑmo ꝙ
ista ꝯsequẽtia nõ est euidẽs veritas est.
ergo deus est ⁊c. Scðo dico ꝙ antece
dens nõ est euidẽs ratio nec hoc demõ
strat Anshel. vnde ad ꝓbationez eius
dico tertio. ꝙ licet ista conditionalis sit
vera si veritas nõ est veritatez non esse
verũ est: qr antecedẽs est impossibile vt
alias dixi tamẽ illa non est euidens si-
cut nec ista. si homo nõ est asinus homi
nẽ non esse asinum. est verum. Quar-
to dico ꝙ ista ꝯsequẽtia nõ est euidens
nulla veritas est ergo ista ꝓpositio est
vera vel eius ꝯtradictoria ⁊c. qr stat ꝙ
nec ipsa nec sua ꝯtradictoria est vera vt
patet: ⁊ sic ista ratio peccat ꝑ logicã ⁊c.
BB Ad quartã ꝯcedo antecedẽs
et nego ꝯñam vnde primo dico ꝙ intel
lectus potest intelligere impossibile nõ
solũ intellectiõe apprehensiua: sed etiã
iudicatiua. Scðo dico ꝙ intellectꝰ po
test intelligere ꝯtradictoria ⁊ licet de in
tellectione iudicatiua hoc possit negari
tamen de apprehensiua nullus negat.
Tertio dico ꝙ licet intellectus possit
assentire alicui ĩpossibili ⁊ ipse nõ possit
assentire ꝓpositioni impossibili que est
copulatiua ex cõtradictorijs nõ tamen
sequitur quin quodlibet impossibile im-
plicet contradictionem licet non expli-
cet contradictionem sicut talis copula
tiua. Et ratio diuersitatis ẽ: quia talis
copulatiua euidenter implicat contra-
dictionez: ⁊ hoc ego voco explicare seu
implicare contradictionem non sic aũt
quodlibet aliud impossibile: quare ⁊c.
Quarto dico ad cõfirmationẽ ꝙ volun
tas potest velle impossibile vel saltẽ im
possibile potest velle. ⁊ hoc videre meo
bene probant ille sex rõnes ibidẽ indu
cte: vt patet intuenti et deducenti ⁊c.
Et sic patet ad istas rationes. Et hec
de secũdo articulo. CC Quan- t'cij articli
tum ad tertium articulum in quo vidẽ
dum est vtrum nobis sit euidenter no-
tum tantum vnũ deũ esse. Primo pre-
mittã descriptionẽ siue quid nomĩs hu
ius termini deus. Secundo ponam cõ-
clusiones. Tertio obijciam contra ⁊c.
Quantũ igitur ad primũ punctũ notã

dum est ꝙ ad describendū deū nō opor
tet oīs eius cōditiōes ⁊ ꝓprietates in
cludere in eius diffinitōe q₂ hoc nobis
foret impossibile. ideo dicunt aliqui ꝙ
sufficit oēs vel plures vel aliquas ea-
rū de ipso notiores ⁊ sibi soli competē-
tes in eiꝰ descriptiōe ponere ⁊ inde est
ꝙ eius dant diffinitiones diuerse a di-
uersis sicut patet in libris sanctoꝝ ⁊ do
ctoꝝ. Ad conuenieter aūt describendū
datur ab aliquibꝰ hec regula ꝙ deꝰ de-
bet describi per oēm terminū signantē
ꝑfectionē simpliciṫ siue bene eē simpli
citer sic ꝙ in omni materia meliꝰ est ip
sum esse ꝙ non esse ⁊ hoc cū isto aduer-
bio summe, vt dicēdo ꝙ deꝰ est ens sū-
me bonū. summe sapiēs. summe potēs
⁊ sic de alijs ⁊c. ⁊ quāto plures termini
ibidē ꝯgregantur tanto melior ⁊ perfe-
ctior est descriptio ⁊c. Secundo notā
dū est ꝙ ista regula non videṫ omnino
rationalis q₂ ſm istū modū dicendi nō
erit aliqua certa descriptio dei. Pro cu
ius declaratione aduertendū est ꝙ ali-
qua est perfectio simpliciṫ de qua non
est nobis euidēs ꝙ sit perfectio simpli-
citer sicut est ista posse facere quodlibꝫ
aliō a se. ⁊ ita stat aliquē de deo aliquā
eiꝰ ꝓprietatem ⁊ perfectionē simpliciṫ
negare dubitare vel opinari quā alius
firmiter credit. Sunt eñ multe perfe-
ctiones simpliciṫ ⁊ ꝓprietates dei q̄ pu
re creduntur ex fide vel quas nullo mo
do est euidēs deo cōuenire sicut esse li-
berū. actiuuꝫ. ⁊ infiniti vigoris. ⁊ sic de
multis alijs. quare ⁊c. Ideo ad cōueni
enter describendū deū pono istaꝫ regu
laꝫ ꝙ deus debet describi per illud qō
cōiter concediṫ deo cōuenire ab omni-
bus qui concedūt deū esse vt dicēdo ꝙ
deus est ens summe bonū ⁊ perfectissi-
mū in entibꝰ. Oēs eñ cōcedētes deū
esse cōmuniter concederēt deo illud cō
uenire. et sic ista descriptio erit certa ⁊
cōmunis apud oēs concedētes deū eē
Non sic aūt esset si in sua descriptione
deberent poni cōmuniter ⁊ indifferenṫ
alij termini signantes perfectiōes sim-
pliciter qui de deo nō ab omnibꝰ sꝫ so-
lum ab aliquibus vel a fidelibus conce

duntur. sicut sunt isti essentia producti
ua omniū alioꝝ a se. essentia infiniti vi
goris. essentia cōmunicabilis tribꝰ sup
positis. essentia creatiua de nihilo ⁊c.
Tertio notandū ꝙ sicut iam patet ex
dictis in descriptiōe dei debet poni istō
aduerbiū summe vel alius superlatiuꝰ
includens ipsuꝫ. sicut dicendo ꝙ deus
est ens summe bonū. vel perfectissimū
in entibus. Et ideo sicut suplatiuꝰ pōt
dupliciter exponi affirmatiue ⁊ negati-
ue. sic iste terminꝰ deus potest habere
duplicem descriptionē. Prima est ꝙ
deus est ens omni alio a se melius ⁊ ꝑ-
fectius. Secunda est ꝙ deus est ens
quo nihil est melius vel perfectius.

DD His premissis pono tres con-
clusiōes. Prima ꝙ licet primo modo
describendo deū nō possit a nobis eui-
denter probari tm̄ vnū deū esse. tamen
sic potest euidenter ꝓbari ꝙ ad deum
esse sequiṫ tm̄ vnū deū esse. Prima ꝑs
ꝓbatur quia ista ꝓpositio deus est. nō
est per se nota nec ex ꝑ se notis demon
strabilis nec est nobis per experientiaꝫ
euidēs vt satis pꝫ ex dictis in pmo ar-
ticulo. Igiṫ ista tantū vnus deꝰ est. non
pōt nobis euidenter ꝓbari describēdo
deū illo modo. Cōsequentia pꝫ. q₂ se-
cunda euidenter infert primā ⁊c. Se-
cunda pars ꝓbatur quia euidenter se-
quiṫ deus est. est ergo tantū vnꝰ deus:
q₂ si detur oppositū scꝫ ꝙ sint duo dij ⁊
plures dij illo modo describendo deuꝫ
euidenter sequitur cōtradictio quia se
quiṫ. a. ⁊ b. sunt duo dij. ergo per illam
descriptionē. a. est perfectior. b. ⁊ simili
ter ergo. b. est ꝑfectior. a. ⁊ per ꝯsequēs
a. est perfectior ⁊ imꝑfectior ꝙ. b. ⁊. b. ꝙ
a. quare ⁊c. Secunda ꝯclusio ꝙ licet
secundo modo describendi deū nō pos
sit a nobis euidenter ꝓbari tantū vnū
deū esse: nec ꝙ ad vnū deū esse sequaṫ
tm̄ vnū deū esse. tm̄ ꝙ non possit euidē-
ter ꝓbari non possumꝰ euidenter ꝓba
re. Prima ꝑs ꝓbatur. quia dicenti ꝙ
sunt plures dij equaliter ꝑfecti non po
test euidenter oppositūꝫ ꝓbari plus ꝙ
possit euidenter ꝓbari oppositum dicē
ti ꝙ sunt plures res equaliter perfecte

quarum quelibet est deus sicut argue-
batur ante oppositū ⁊c. Secunda ꝑs
probatur quia licet rationes ꝓbantes
vnitatē dei possint apparenter solui ꝓ-
pter quod bene concedo ꝙ vnitas dei
non potest nobis euidēter ꝓbari. tamē
non potest euidenter ostendi ꝙ ille ra-
tiones non ꝯcludunt. quia hoc nō pos-
set euidēter ostendi nisi euidenter sol-
uendo rōnes illas quod nō possumus.
Propter qō ꝯcedo ꝙ ista negatiua vni
tas dei non potest euidenter ꝓbari. nō
potest a nobis euidenter probari sicut
licet ista sit vera trinitas personarū nō
potest a nobis euidenter probari: tamē
ista negatiua non potest euidenter pro
bari ⁊c. Tertia cōclusio ꝙ licet nullo
predictoꝝ modoꝝ describēdo deuꝫ sit
nobis euidens aut possit esse in natura
li lumine tantū vnū deū esse. tamē hoc
est probabile naturali ratione. Pria
pars sequiṫ ex dictis supposito qd no-
minis huiꝰ termini lumē naturale. per
quē intelligo lumen siue cognitionē si-
ne errore intellectui possibilem de com
muni cursu nature. Et dico sine errore
quia cognitio erronea nō debet dici lu
mē naturale sed potius tenebra. sic er-
go sumendo lumen naturale. patet ꝙ
in naturali lumine non est nobis per se
aut per experientiā notuꝫ tantū vnum
deū esse vt clarum est. nec ex taliter no-
tis potest nobis euidēter probari vt di
ctum est quare sequitur ꝙ hoc non est
nobis euidēs nec potest esse. igitur ⁊c.
Secunda pars ꝓbatur supposito qd
nominis huiꝰ termini ratio naturalis
per quem intelligo rationem sumptaꝫ
ex hijs que nobis apparent de cōmuni
cursu nature. Sic ergo sumendo patet
ꝙ multe rationes naturales possunt fi
eri ⁊ facte sunt a philosophis concludē
tes tantum vnum deū esse licet nō eui
denter tamen ꝓbabiliter ⁊ ꝓbabilius
ꝙ posset concludi oppositūꝫ vt post pa
tebit. EE Ex hijs sequitur ali
qua. Primo ex prima parte huiꝰ cōclu
sionis sequitur ꝙ nec oppositum arti-
culi de veritate dei nec oppositum ali-
cuius alterius articuli fidei potest pro

bari in lumine naturali. Patet quia li-
cet ad probandum opposita horum ar-
ticuloꝝ fidei possint fieri alique ratio-
nes naturales probabiles tamen tales
non probāt in lumine naturali q₂ sem-
per peccāt vel in materia vel in forma
⁊c. quare ⁊c. Secūdo sequitur ꝙ ar
ticulum de vnitate dei crediderūt phi-
losophi ⁊ probauerunt in lumine natu
rali. Patet in libris Aristotelis ⁊ alio-
rum plurium philosophoꝝ. Sed cōtra
hoc est magister Hugolinꝰ qui tenet ꝙ
philosophus nunꝙ formauit ꝓpositio-
nem mentaleꝫ veram de deo ⁊ ratio eiꝰ
est quia cōceptus illi quos Aristoteles
opinabatur vel credidit supponere pro
deo. pro nullo supponebant. Verbigra-
tia pmuꝫ ens infinituꝫ in vigore vel co
gnoscēs per suam essentiam ⁊ nihil ex
tra se vl' prima causa naturaliter agēs:
vel summa perfectio solum in vno sup
posito existens ⁊c. Isti eniꝫ conceptus
pro nullo supponūt eo ꝙ implicent ali-
quid quod non potest vere dici de deo
quare ⁊c. Sed hoc dictum videtur pue
rile nec eget reprobatiōe. Primo eñ
patet falsitas in negatiuis ⁊c. Secun
do in affirmatiuis potest euidēter ostē
di: quia licet hoc totuꝫ asinus rationa-
lis pro nullo supponiṫ non tamen seq-
tur ꝙ li asinus per se nullo modo sup-
ponat. quare ⁊c. Unde ad euidentem
huius declarationem. Primo suppo-
no ꝙ aliqua res bene concipitur pluri-
bus conceptibus pro ea supponibilibꝰ
Secundo ꝙ conceptus vnius rei po-
test non componi cū alio conceptu eius
dem rei vel non adiungi sibi per modū
determinationis cū suo determinabili
Tertio ꝙ isti conceptus prima causa
⁊ finituꝫ in vigore sunt diuersi cōceptꝰ
Tunc arguitur sic stat ꝙ aliqua res
concipitur vno conceptu pro ea suppo
site absqꝫ hoc ꝙ alius conceptus prio-
ri adiungatur per modū determinatio
nis ad suū determinabile. ergo si talis
conceptus predicetur de se erit ꝓposi-
tio affirmatiua vera. ⁊ per consequens
Aristoteles formans istam mentalem.
prima causa est. prima causa formabat

veram ppositionem ⁊c. Item aliter seqtur q quicunq opinaretur aliquē conceptū supponere pro aliqua re pro qua nō supponit tunc nō possit habere conceptū supponentē pro illa re de qua false opinaret. Consequētia patet sed absurditas consequentis patet quia sic qcunq aliquod falsum opinaret de deo vt quod posset facere supremā speciez ⁊c. nullū verū crederet de deo. ⁊ ita in alijs ⁊c. Tertio sequitur q articulus de vnitate dei licet nō possit nobis fieri euidēs in lumine naturali: tñ hoc potest in lumine superiori. Patet. q: in lumine supnaturali ⁊c. Quarto ex hoc seqtur q articul⁹ de vnitate dei potest esse magis euidens q̄ nobis sit euidēs veritas primi pncipij. patet. q: pbabile est q cōphensores in lumie patrie supnaturali clari⁹ vident cōclusiōes q̄ nos viatores pncipia. nā cū finite ⁊ nō multū clare videam⁹ ⁊ per lumez min⁹ tam pfectionalit q̄ gradualit. videt q quelibet vitas necessaria possit absolute a nobis videri clari⁹ q̄ nos modo p lumē naturale pmū pncipiū videamus ⁊c. ¶¶ Sed cōtra pdicta arguitur pbando q vnitas dei possit naturalit demonstrari. Primo qdē sic q: euidēs est aliqd posse nouiter esse ⁊ p ꝯsequēs tale eē pducibile ⁊ nō a se ergo ab alio Et de illo quero vt prius ⁊ sic semp vltra. vl ergo deueniā ad aliqd simplicit pmū ⁊ habetur ppositū vl erit pcessus in infinitū qd est euidenter impossibile ⁊c. Et si dicat q sm phm i generationibus est possibile pcedere in īfinitum hoc nō valet q: philosophus nō ꝯcedit pcessū in infinitū in causis essentialit ordinatis. sed tantū in accidentaliter ordinatis. Secūdo arguit confirmando predictā rationez ⁊ pbando q non sit possibilis pcessus in infinitū in causis essentialit ordinatis q: vniuersitas causatoꝝ essentialit ordinatoꝝ est causata igit ab aliquo qd ē supra illā multitudinē ⁊ non est aliquid illi⁹ multitudinis. aliter eñ idē esset causa sui ipsi⁹ quare ⁊c. Itē aliter sequeretur q idez effect⁹ haberet simul infinitas causas actu ipm causantes ⁊ p ꝯsequēs in causis essentialiter ordinatis erit aliquid simpliciter primū. Tertio arguit per rationē cuiusdā doctoris qui tenet q p dicta argumētatio valet ita bene in accidentaliter ordinatis sicut in essentialiter ordiātis si bene formet. Capio inquit totam multitudinē illoꝝ quoꝝ qdlibet habz aliqd prius se. Tunc arguit sic. Tota ista multitudo habet aliquid prius se. ergo preter totā illā multitudinē oportet dare aliquid pri⁹ vel ergo illud est simpliciter primū ⁊ habet ppositum vel nō ⁊ hoc est contra ppositum quia ipm erit pars multitudinis illoꝝ quoꝝ qdlibet habet aliquid prius. quare ⁊c. Quarto arguitur sic si eēnt plures dij aut distinguerent specie aut solo numero. si specie tūc non eēnt eque perfecti ⁊ per consequēs min⁹ perfect⁹ nō esset deus. si solo numero tunc possent esse infiniti. q: quando sunt plura indiuidua distincta solo numero. nō apparet ꝯtradictio qn sint plura. nec pōt assignari status ad certum numerū qn maior possit eē ⁊c. ¶¶ Ad ista respondet ad primū ⁊ scdm simul respōdendo quia faciunt vnā rationē. vnde pmo dico. ista ratio nō pbat euidenter tantū vnū deū esse. qd patz multipliciter

Primo quia in ista ratione psupponitur nouitas rei que non prefuit nec aliqd eius. talis aūt nouitas nō concluditur euidenter ex apparentib⁹ naturalibus cū multe mutationes valde apparenter saluent a modernis absq pexistentia distinctaꝝ nouitate sicut de motu locali ⁊ de motu ad quantitatem ⁊c. Et tali modo diceret pteru⁹ q possent saluari oēs mutationes ad accidentia ⁊ etiaz ad substātias a fortiori. quia nō sunt sensibiles nisi p mutationez factā in accidentib⁹ sensibilibus. ⁊ sic si talia saluarent p res aliter se habere vel apparere res aliter si habere solum. nō requireret aliqd agens extrinsecum a re ipsa aliter habēte. nam res aliqñ alit se habet vel apparet aliter se habere se ipsa sola sine extrinseco agente sensibili vel apparente. Secūdo in predicta

ratione presupponit bonitas hui⁹ consequentie. si aliquid nouiter est illud pducatur ab aliquo hec autē consequentia nō est euidens ⁊c. Diceret eñ pteru⁹ q sicut non sequitur euidenter. a. nouiter non est. Igitur ab aliquo nouiter non est. sic non euident sequit. a. nouit est igitur ab aliquo ⁊c. q: sicut aliquis potest desinere esse per solā absentiam conseruātis nullo ad hoc positiue agēte. sic pōt incipere esse p solā absentiaz impedientis nullo ad hoc positiue ꝯcurrente. imo diceret pteru⁹ valde apparenter q multuz difficile est exprimere quid est vnā rem esse ab alia siue effici aut pduci ab ea. maxime vbi vna pōt esse sine alia. verbigrā tu dicis q ignis efficit vel pducit calorez ⁊ est eius causa efficiens cōstat tamē q iste calor posset esse ⁊ nō esse ab illo igne. sed a solo deo. igne se habēte ad illū calorez oīno similiter sicut prius. sm omnē nostram apparentiā ⁊c. quare ⁊c. Tertio ista ratio presupponit q alique sunt cause essentialit ordinate. hoc aūt non est euidēs q: ille conditiōes causaꝝ essentialiter ordinataꝝ quas infert ponaz nō possent euidenter pbari cōuenire aliqbus causis vt patz intuēti Quarto ista ratio presupponit q nō sit possibilis pcessus in infinitū in causis essentialiter ordinatis. hoc aūt nō est euidens. tum pmo q: sm phos talis pcessus cōceditur possibilis in causis accidētaliter ordinatis. tum secūdo q: sm fidem possz pbabiliter dici q deus posset facere infinitas causas actu existentes sibi eēntialiter ordinatas ⁊c. Quinto ꝯcessis omnib⁹ pdictis adhuc ratio non pbat euidenter. quia pteruus diceret q in causis essentialiter subordiātis eēt circulatio ita q quelibet esset ab aliqua ⁊ sic nec esset pcessus in infinituz nec aliqua simpliciter prima. q autē talis circulatio non sit possibilis pōt euidenter probari. Sexto concessis omnibus psuppositis ⁊ etiaz q non sit talis circulatio possibilis adhuc ratio non probat aliquid esse simpliciter primū exponēdo affirmatiue .i. quo nihil est pri⁹ ⁊ sic ratio nō probat euidēter illud pmū efficiens esse tm vnū. q: pteruus diceret q plura essent prima efficientia. ita q nullo aliquid esset pri⁹ efficiēs. diceret etiā q licet vnū esset tm primū efficiēs illud tamē nō esset simpliciter primuz ens ⁊ perfectissimū quia aliquid eēt eo prius quod nō essz efficiens sed ei⁹ vltimus finis pter qd ageret. ⁊ sic pmū efficiens non esset deus. Patet ergo q p dicta ratio non probat euidenter tantum vnum esse deum. ¶¶ Ex predicto processu apparet q in philosophia seu doctrina Aristotelis nlle vl pauce sunt rationes euidenter demonstratiue patet quia illa ratio videtur apparentior inter omnes quas vnquā Aristoteles fecit ⁊c. Itez sequit q philosophia Aristotelis seu doctrina magis debz dici opinio q̄ sciētia ⁊c. ⁊ ideo valde sunt rephensibiles q nimis tenacit adherent auctoritati Aristotelis ⁊c.

Secundo pncipaliter dico ad predictam rationē q ista ratio licet nō sit demonstratiua ipsa tamē est pbabilis et debet dici bona ratio naturalis. Patet q: licet proteru⁹ possit eam multipliciter euadere vt patuit. tamē pbabilius persuadet q̄ possit persuaderi oppositū ⁊c. Tertio dico q ista rō pōt apparenti⁹ ⁊ efficaci⁹ formari q̄ Aristoteles eā formauit: vñ sicut dicit Ockam apparentius potest probari pmitas efficientis ⁊ eius vnitas p ꝯseruationē rei a sua causa q̄ p pductionē accipiendo pductiōez sm q est rē accipere esse immediate post non esse. Cuius ratio est q: nimis difficile eēt pbare q nō sit pcessus in infinituz in causis eiusdem rationis quarum vna possit esse sine alia sicut philosophi posuerunt hominem generantem ante hominem generatuz in infinitum. Similiter difficile est probare per productionem q vnus homo non possit produci ab alio sicut a causa totali. modo si ista duo concederentur non posset probari q iste processus in infinitum non essz possibilis nisi eēt aliqd vnū sp manens a quo tota ista infinitas depēderet. Et ĩo ratio pōt mes

lius sic formari ꝗcquid taliṫ ꝓducaṫ ab
alio ꝗ̄diu manet in esse reali ab aliquo
realiter ɔseruaṫ:sed iste effectus ꝓduci
tur.igiṫ ꝗ̄diu manet ab aliquo ɔserua
tur.tunc q̄ro de illo ɔseruante aut pōt
ꝓduci ab alio aut nō. si nō tūc est effi
ciens primū sicut est ɔseruans p̄mū:qꝛ
esse conseruās est esse efficiēs vt o͞n daꝫ
in quarto. Si aūt illud ɔseruās ꝓduci
tur ab alio igiṫ cōseruatur ab alio: ⁊ de
illo alio q̄ro sicut prius.⁊ sic vel oportet
ꝓcedere in infinitum:vel oportet veni-
re ad aliqꝺ primū conseruans nō ɔser-
uatum:⁊ tale est primū efficiens. Sed
non est possibile esse processuꝫ in infini-
tum in conseruantibꝰ.qꝛ tūc actu essent
infinita:quod est impossibile saltem na
turaliter. sicut posset ꝓbari per rōnes
phi ⁊ aliaꝝ que sunt satis rationabiles
Et per ɔsequens per istā rationē patet
sufficienter:licet nō euidēter ꝙ oportet
dare primum conseruās ⁊ ita p̄mū effi-
ciens. II Differt aūt ista ratio ab
alia ratiōe facta sub alia forma: qꝛ ista
arguit per conseruationē: alia ꝑ produ
ctionem modo semꝑ o͞ie cōseruās ali-
ud siue mediate siue imediate est actu
aliter cum suo conseruato ⁊ econuerso.
nō autē omne ꝓductū ab ali o requirit
ꝙ illud a quo est ꝓductū sit simul actu
cū eo ⁊ sic ꝗuis possit poni ꝓcessus in
infinitum in causis producētibus sine
infinitate actuali.non tamen in conser-
uantibus ⁊c.quare ⁊c.Et sic patet quo
modo predicta ratio potest apparēter
fortificari. Quarto principaliter dico
circa p̄dictā rationē ꝙ ipsa solum valet
arguēdo in causis essentialiter ordina-
tis⁊ nō in accidētaliter ordinatis: sicut
p̄us tactū est. ido ad declarationē huiꝰ
vidēdū est q̄ sint cause eēntialiter ordi-
nate:⁊ q̄ accidētaliter ordiate. Et de h̄
dico ꝙ inṫ eas ē triplex differētia. Pri
ma est ꝙ in causis essentialiter ordina-
tis secunda dependet a prima in causā
do. Cause aūt accidentaliter ordinate
sunt quaꝝ neutra ad productionem al
terius effectus aliam requirit naturali
ter in causando. Secunda differentia
est que sequitur ex prima. ꝙ in causis
essentialiter ordinatis est causalitas al
teriꝰ ratōis:⁊ alterius speciei ita ꝙ cau
se essentialiter ordinate sūt alteriꝰ spe-
ciei:qꝛ ad causationem vniꝰs effectus
sufficit vnum vnius rationis:quare ⁊c.
Tertia differentia est ꝙ omnes cause
essentialiter ordinate simul reqruntur
ad causandū effectum:in causis autem
accidentaliter ordinatis nō requiritur
earuꝫ simultas in causando. quare ⁊c.
Et si dicatur ꝙ mus⁊ sol essentialiter
subordinantur in causando murē et ta
mē non requiritur earum simultas. di
co ꝙ licet mus essentialiter subordina-
tur ad solem non tamē econuerso ⁊c.
Unde circa predicta sciendū est ꝙ cau-
sarum concurrentium ad determinatū
effectum si vna non possit concurre nisi
alia concurrat ita depēdet vna ab alia
in causando sicut ecōuerso.generaliter
tamē illa que est prior ⁊ illimitatior nō
non sic omnino dependet a posteriori
cā eiusdē effectus sicut ecōuerso.verbi
gratia.dico ꝙ in gn̄ando hoīem homo
essentialiter a sole depēdet:⁊ ecōuerso.
qꝛ nec homo sine sole:nec sol sine homi
me potest hoīem gn̄are : sed tn̄ sol sine
sorte pōt hominēꝫ generare:⁊ sic causa
vniuersalior⁊ illimitatior nō o͞ino depē
det ab inferiori. scilicꝫ sol ab homine si
cut inferior a superiori ⁊ vniuersaliori
propter causam dictam scilꝫ:qꝛ sol in ꝓ
ducendo hoīem nō requirit necessario
hoc singulare.puta sortem ad cōprodu
cendum sed ecōtra. Aliqn̄ aūt non est
sic mutua dependentia causarū cōcur-
rentiū in causando: sicut qn̄ sol et mus
gn̄ant murē:qꝛ licet mus non possit ge
nerare murē sine sole: sed tamē potest
sine mure:⁊ per hoc pōt apparere quo
modo ꝓcedūt multe instantie: quas in
hac materia mouet ockam cōtra scotū
ponentē p̄dictas differentias ⁊c. Ex
predictis sequitur primo ꝙ non est no-
bis euidēs per experientiā:nec ꝑ demō
strationē: sed solum opinatū vel credi-
tū aliquas causas sic esse essentialiter
ordinatas.patet satis ꝑ predicta. Se
cundo sequitur ꝙ s̄m fidem omnis cau
sa creata nō solum in essendo : sed etiā

in causando eēntialiter depēdet a deo.
Tertio sequiṫ ꝙ deꝰ a nulla causa de
pendet eēntialiter i causando. Quar
to sequitur ꝙ s̄m fidē simpliciter ⁊ ab-
solute nihil essentialiter depēdet ab ali
qua causa creata siue in causari siue in
esse. KK Circa qꝺ sciēdū qꝺ aliqd
essentialiṫ dependere ab alio potest du
pliciter intelligi. Uno modo simpliciṫ
⁊ absolute.qꝛ scꝫ sine illo non posset eē
vel conseruari aliꝭ quibuscūqꝫ positis
⁊ sic nihil essentialiṫ dependet nisi a so
lo deo.Alio modo s̄m quid quia scꝫ de
facto poniṫ in esse ⁊ cōseruaṫ ab illo et
sine illo non fieret nec naturaliter fieri
posset lꝫ bene absolute.⁊ sic aliquid es
sentialiter dependet a causa creata qꝛ
s̄m cursum nature causaṫ ⁊ conseruaṫ
ab illa ⁊c.Sic igitur patet ad p̄dictam
rationē quātū probat ⁊ quantū non et
qualiter debeat ītelligi ⁊c. Ad tertiā
rationē dico ꝙ non valet.vnde ipsa ha
bet multas instātias.nā consimiliter ꝓ
baretur primū instās tp̄is ⁊ p̄mū pun-
ctū in continuo ⁊ ꝙ in eo non sunt par-
tes infinite ⁊ ꝙ mundus nō durabit in
infinituꝫ sicut patet intuenti ⁊c. Unde
maior est falsa si liˀ tota capiatur cathe
gorice nec ꝓbaṫ ad illū sensuꝫ. ⁊ sic nō
valet ratio gratia forme.gratia tn̄ ma
terie tenet de primo agente licet nō cō
uincat ⁊c. Ad quartā dico ꝙ licet illa
sit bona ratio naturalis ⁊ ꝓbabiliṫ con
cludens ꝙ non possunt esse plures dij
nō tn̄ euidenter ꝓbat.qꝺ patet.qꝛ non
pōt demonstrari ꝙ spēs plurificabilis
in indiuiduis nō terminet se ad certuꝫ
numerū indiuiduoꝝ.Nō eñi pōt demō
strari qn̄ aliqua astra sint eiusdem spēi
⁊ tn̄ illa s̄m philosophos sibi deṫmināt
certū numerū indiuiduoꝝ sub qualibꝫ
specie ita ꝙ nō possunt plura esse sub
eadē specie. Silr̄ sol est eiusdeꝫ speciei
cū suis medietatibus ⁊ tn̄ determinat
sibi certū numerū medietatū. Similiṫ
s̄m catholicos tres persone diuine sunt
eiusdē speciei ⁊ tamē determinant sibi
certū numerū.Et ita dicere posset pro-
teruus ꝙ species diuina determinat si
bi certum numeruꝫ ita ꝙ sunt duo vel
tres dij eiusdē speciei.nec possunt plu-
res esse:nec oppositū possit euidēter ꝓ-
bari plus ꝗ̄ possit euidenter ꝓbari ꝙ
tres persone eiusdeꝫ speciei ⁊ equalis
perfectionis quaruꝫ qualitas est deus
non possunt esse imo apparentius pos-
set probari ꝙ sūt tres tales persone ꝗ̄
ꝙ nō sint tres dij qꝛ ad saluandū p̄mū
oportet ponere ꝙ vna res est tres res
⁊ quelibet illarum.⁊ propter hoc nega
re ɔsequētias valde apparentes.s.sillo
gismū expositoriū barbara ⁊ cetera:vt
post patebit non aūt propter secunduꝫ
Et similiṫ.valde difficile est saluare ꝙ
sint tres tales persone absqꝫ hoc ꝗ̄ po
nantur tres dij.vt magis post apparebit
Et per hec que dicta sūt patet.quō po
test responderi ad o͞ms rationes q̄ pos
sunt fieri ad probandū vnitatē dei ostē
dendo ꝙ nō demonstrant sed semꝑ ali
quod assumunt dubiū vel eque aut ma
gis ineuidens sicut illud quod probāt
⁊ sic petunt principiū vt ostendit ockaꝫ
contra scotū p̄mo quolibe. questione.1.
Et hec de tertio articulo. LL Tūc
ad rationes principales.Ad primā pa
tet ex primo articulo ꝙ antecedens est
negandum.Et ad probationeꝫ dico ꝙ
est cognitio abstractiua ⁊ non o͞is talis
presupponit intuitiuā illius rei cuiꝰ est
sed alterius ⁊ sic habemꝰ de deo cogni
tionem abstractiuā ex cognitione intui
tiua creature per modū ibidem dictuꝫ
Qualis aūt sit ista cognitio dei dictuꝫ
est. Ad confirmationē conceditur an
tecedens ⁊ negatur consequentia ⁊ ad
auctoritatem philosophi dico ꝙ ipse lo
quitur de cognitione intellectiua cau-
sata a fantasmate ipsius rei intellecte
⁊ de omni tali verum est ꝙ ipsa depen-
det ex cognitione sensitiua eiusdeꝫ rei.
cuius ratio est qꝛ de nulla re potest ha-
beri fantasia sine sensatione preuia il-
lius rei.Ibi ergo philosophus soluꝫ lo
quitur de cognitione intellectiua reruꝫ
sensibiliū causata ex fantasmatibꝰ ⁊ sic
illud intelligitur tertio de anima ꝙ ne
quaꝗ̄ sine fantasmate intelligit anima.
Propter hoc tamē non sequitur ꝙ de
deo non possit haberi cognitio intelle-

lius sic formari ꝗcquid talit̃ ꝓducit̃ ab
alio ꝙdiu manet in esse reali ab aliquo
realiter ꝯseruat̃: sed iste effectus ꝓduci
tur. igit̃ ꝙdiu manet ab aliquo ꝯserua
tur. tunc q̃ro de illo ꝯseruante aut põt
ꝓduci ab alio aut nõ. si nõ tũc est effici
ciens primũ sicut est ꝯseruans p̃mũ: q̃
esse conseruãs est esse efficiẽs vt oñdaz
in quarto. Si aũt illud ꝯseruãs ꝓduci
tur ab alio igit̃ cõseruatur ab alio: ⁊ de
illo alio q̃ro sicut prius. ⁊ sic vel oportet
ꝓcedere in infinitum: vel oportet veni
re ad aliqđ primũ conseruans nõ ꝯser
uatum: ⁊ tale est primũ efficiens. Sed
non est possibile esse processuz in infini
tum in conseruantibꝰ. q̃ tũc actu essent
infinita: quod est impossibile saltem na
turaliter. sicut posset ꝓbari per rõnes
phi ⁊ aliaꝝ que sunt satis rationabiles
Et per ꝯsequens per istã rationẽ patet
sufficienter: licet nõ euidẽter ꝙ oportet
dare primum conseruãs ⁊ ita p̃mũ effi
ciens. II Differt aũt ista ratio ab
alia ratiõe facta sub alia forma: q̃ ista
arguit per conseruationẽ: alia ꝑ produ
ctionem modo semꝑ oñe cõseruãs ali
ud siue mediate siue imediate est actu
aliter cum suo conseruato ⁊ econuerso.
nõ autẽ omne ꝓductũ ab alio requirit
ꝙ illud a quo est ꝓductũ sit simul actu
cũ eo ⁊ sic ꝗuis possit poni ꝓcessus in
infinitum in causis producẽtibus sine
infinitate actuali. non tamen in conser
uantibus ⁊c. quare ⁊c. Et sic patet quo
modo predicta ratio potest apparẽter
fortificari. Quarto principaliter dico
circa p̃dictã rationẽ ꝙ ipsa solum valet
arguẽdo in causis essentialiter ordina
tis ⁊ nõ in accidẽtaliter ordinatis: sicut
p̃us tactũ est. ideo ad declarationẽ huiꝰ
vidẽdũ est q̃ sint cause eẽntialiter ordi
nate: ⁊ q̃ accidẽtaliter ordiate. Et de hoc
dico ꝙ int̃ eas ẽ triplex differẽtia. Pri
ma est ꝙ in causis essentialiter ordina
tis secunda dependet a prima in causã
do. Cause aũt accidentaliter ordinate
sunt quaꝝ neutra ad productionem al
terius effectus aliam requirit naturali
ter in causando. Secunda differentia
est que sequitur ex prima. ꝙ in causis
essentialiter ordinatis est causalitas al
teriꝰ ratõis: ⁊ alterius speciei ita ꝙ cau
se essentialiter ordinate sũt alteriꝰ spe
ciei: q̃ ad causationem vnius effectus
sufficit vnum vnius rationis: quare ⁊c.
Tertia differentia est ꝙ omnes cause
essentialiter ordinate simul requiruntur
ad causandũ effectum: in causis autem
accidentaliter ordinatis nõ requiritur
earuz simultas in causando. quare ⁊c.
Et si dicatur ꝙ mus ⁊ sol essentialiter
subordinantur in causando murẽ et ta
mẽ non requiritur earum simultas. di
co ꝙ licet mus essentialiter subordina
tur ad solem non tamẽ econuerso ⁊c.
Unde circa predicta sciendũ est ꝙ cau
sarum concurrentium ad determinatũ
effectum si vna non possit concurre nisi
alia concurrat ita depẽdet vna ab alia
in causando sicut ecõuerso. generaliter
tamẽ illa que est prior ⁊ illimitatior nõ
non sic omnino dependet a posteriori
cã eiusdẽ effectus sicut ecõuerso. verbi
gratia. dico ꝙ in gñando hoiem homo
essentialiter a sole depẽdet: ⁊ ecõuerso.
q̃ nec homo sine sole: nec sol sine homi
ne potest hoiem gñare: sed tñ sol sine
sorte põt hominez generare: ⁊ sic causa
vniuersalior ⁊ illimitatior nõ oĩno depẽ
det ab inferiori. scilicz sol ab homine si
cut inferior a superiori ⁊ vniuersaliori
propter causam dictam scilz: q̃ sol in ꝓ
ducendo hoiem nõ requirit necessario
hoc singulare. puta sortem ad cõprodu
cendum sed ecõtra. Aliqñ aũt non est
sic mutua dependentia causarũ cõcur
rentiũ in causando: sicut qñ sol et mus
gñant murẽ: q̃ licet mus non possit ge
nerare murẽ sine sole: sed tamẽ potest
sine mure: ⁊ per hoc põt apparere quo
modo ꝓcedũt multe instantie: quas in
hac materia mouet ockam cõtra scotũ
ponentẽ p̃dictas differentias ⁊c. Ex
predictis sequitur primo ꝙ non est no
bis euidẽs per experientiã: nec ꝑ demõ
strationẽ: sed solum opinatũ vel credi
tũ aliquas causas sic esse essentialiter
ordinatas. patet satis ꝑ predicta. Se
cundo sequitur ꝙ s̃m fidem omnis cau
sa creata nõ solum in essendo: sed etiã

in causando eẽntialiter depẽdet a deo.
Tertio sequit̃ ꝙ deꝰ a nulla causa de
pendet eẽntialiter i causando. Quar
to sequitur ꝙ s̃m fidẽ simpliciter ⁊ ab
solute nihil essentialiter depẽdet ab ali
qua causa creata siue in causari siue in
esse. KK Circa qđ sciẽdũ qđ aliqđ
essentialit̃ dependere ab alio potest du
pliciter intelligi. Uno modo simplicit̃
⁊ absolute. q̃ scz sine illo non posset eẽ
vel conseruari alijs quibuscũqȝ positis
⁊ sic nihil essentialit̃ dependet nisi a so
lo deo. Alio modo s̃m quid quia scz de
facto ponit̃ in esse ⁊ cõseruat̃ ab illo et
sine illo non fieret nec naturaliter fieri
posset lz bene absolute. ⁊ sic aliquid es
sentialiter dependet a causa creata q̃
s̃m cursum nature causat̃ ⁊ conseruat̃
ab illa ⁊c. Sic igitur patet ad p̃dictam
rationẽ quãtũ probat ⁊ quantũ non et
qualiter debeat ĩtelligi ⁊c. Ad tertiã
rationẽ dico ꝙ non valet. vnde ipsa ha
bet multas instãtias. nã consimiliter ꝓ
baretur primũ instãs tp̃is ⁊ p̃mũ pun
ctũ in continuo ⁊ ꝙ in eo non sunt par
tes infinite ⁊ ꝙ mundus nõ durabit in
infinituz sicut patet intuenti ⁊c. Unde
maior est falsa si li tota capiatur cathe
gorice nec ꝓbat̃ ad illũ sensuz. ⁊ sic nõ
valet ratio gratia forme. gratia tñ ma
terie tenet de primo agente licet nõ cõ
uincat ⁊c. Ad quartã dico ꝙ licet illa
sit bona ratio naturalis ⁊ ꝓbabilit̃ con
cludens ꝙ non possunt esse plures dij
nõ tñ euidenter ꝓbat. qđ patet. q̃ non
põt demonstrari ꝙ spẽs plurificabilis
in indiuiduis nõ terminet se ad certuz
numerũ indiuiduoꝝ. Nõ eñi põt demõ
strari qn aliqua astra sint eiusdem spẽi
⁊ tñ illa s̃m philosophos sibi det̃minãt
certũ numerũ indiuiduoꝝ sub qualibz
specie ita ꝙ nõ possunt plura esse sub
eadẽ specie. Silr sol est eiusdez speciei
cũ suis medietatibus ⁊ tñ determinat
sibi certũ numerũ medietatũ. Similit̃
s̃m catholicos tres persone diuĩe sunt
eiusdẽ speciei ⁊ tamẽ determinant sibi
certũ numerũ. Et ita dicere posset pro
teruus ꝙ species diuina determinat si
bi certum numeruz ita ꝙ sunt duo vel
tres dij eiusdẽ speciei. nec possunt plu
res esse: nec oppositũ possit euidẽter ꝓ
bari plus q̃ꝙ possit euidenter ꝓbari ꝙ
tres persone eiusdez speciei ⁊ equalis
perfectionis quaruz qualitas est deus
non possunt esse imo apparentius pos
set probari ꝙ sũt tres tales persone q̃ꝙ
ꝙ nõ sint tres dij q̃ ad saluandũ p̃mũ
oportet ponere ꝙ vna res est tres res
⁊ quelibet illarum. ⁊ propter hoc nega
re ꝯsequẽtias valde apparentes. s. sillo
gismũ expositoriũ barbara ⁊ cetera: vt
post patebit non aũt propter secunduz
Et similit̃. valde difficile est saluare ꝙ
sint tres tales persone absqȝ hoc ꝙ po
nantur tres dij. vt magis post apparebit
Et per hec que dicta sũt patet. quõ po
test responderi ad oĩa rationes q̃ pos
sunt fieri ad probandũ vnitatẽ dei ostẽ
dendo ꝙ nõ demonstrant sed semꝑ ali
quod assumunt dubiũ vel eque aut ma
gis incuidens sicut illud quod probãt
⁊ sic petunt principiũ vt ostendit ockaz
contra scotũ p̃mo quolibe. questione. i.
Et hec de tertio articulo. LL Tũc
ad rationes principales. Ad primã pa
tet ex primo articulo ꝙ antecedens est
negandum. Et ad probationez dico ꝙ
est cognitio abstractiua ⁊ non oĩs talis
presupponit intuitiuã illius rei cuiꝰ est
sed alterius ⁊ sic habemꝰ de deo cogni
tionem abstractiuã ex cognitione intui
tiua creature per modũ ibidem dictuz
Qualis aũt sit ista cognitio dei dictuz
est. Ad confirmationẽ conceditur an
tecedens ⁊ negatur consequentia ⁊ ad
auctoritatem philosophi dico ꝙ ipse lo
quitur de cognitione intellectiua cau
sata a fantasmate ipsius rei intellecte
⁊ de omni tali verum est ꝙ ipsa depen
det ex cognitione sensitiua eiusdez rei.
cuius ratio est q̃ de nulla re potest ha
beri fantasia sine sensatione preuia il
lius rei. Ibi ergo philosophus soluz lo
quitur de cognitione intellectiua reruz
sensibiliũ causata ex fantasmatibꝰ ⁊ sic
illud intelligitur tertio de anima ꝙ ne
quãq̃ sine fantasmate intelligit anima.
Propter hoc tamẽ non sequitur ꝙ de
deo non possit haberi cognitio intelle

tiua nisi de eo precedat cognitio sensitiua quia de ipso nō habetur cognitio causata ex fantasmatib⁹ sicut habetur de sensibilib⁹ sed solū ex discursu rōnis q̄ modus potest fieri sine fantasmatibus ⁊ sensatiōe. quare ꝛc. Ad secūdā pꝫ ex secundo articulo. ꝙ ipsa ꝯcludit verū et est pro dictis ibidē. Ad tertiā patet ex tertio articulo. ꝙ antecedēs ⁊ cōsequēs est verū ⁊ de probatiōe ꝯsequētie patuit ibidem. Ad aliā post oppositū negatur minor ⁊ clare patet ꝙ ꝓbatio nō valet ꝛc. quia ita argueretur de q̄libet alia re quia cuilibet rei esse de sua quidditate ꝛc. Ad cōfirmationē ꝙcq̄d sit de maiore negatur minor. quia ista est dubitabilis ⁊ nō ꝑ se nota imo nec euidēter demōstrabilis necesse esse est ꝛc. ⁊ hec de tertia questione.

Distinctio tertia.

A

Circa tertiā distinctionē hui⁹ libri primi in qua ostendit magister qualiter in creaturis est vestigiū et imago trinitatꝭ formo istā questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū ⁊ imago increate trinitatis. Arguitur ꝓmo ꝙ nō. quia nulla creatura est vestigiū increate trinitatis. igitur ꝛc. cōsequētia patet ⁊ antecedēs ꝓbatur. q̄ꝛ vestigiū ducit in noticiā illius cuius est: sed nulla creatura ducit in noticiā trinitatis imo poti⁹ ex creaturis naturaliter cōcludit ꝙ nulla res sit tres res ⁊ quelibet earū ꝛc. Secūdo sic ꝙ creatura rationalis nō sit vestigiū trinitatꝭ quia in illo quod est vestigiū trinitatis inuenitur triū rerū realis distinctio sicut in ipsa trinitate sunt tres ꝑsone realiter distincte sed aliqua creatura rationalis sicut aīa vel angelus est simplex ⁊ indiuisibilis in qua nō est distinctio. igitur ꝛc.

Tertio sic ꝙ creatura rōnalis nō sit imago trinitatis. q̄ꝛ si ꝛc. vel hoc eēt ratiōe substātie aīe. vel rōne suoꝝ actuū nō rōne substātie. q̄ꝛ cū sit simplex nec in ipsa sit distinctio rerū ipsa nō representaret distinctionē ꝑsonaꝝ nec rōne suorum actuum quia non representaret consubstantialitatē personarū ꝛc. In oppositum arguitur: quia fm Augustinum .6. de trinita. capi. viii. Oportet vt creatorem per ea que facta sunt intellectū ꝯspiciētes trinitatē intelligamus cui⁹ in creatura quō dignū est apparet vestigiū. Et si hoc verū sit de aliqua creatura maxime videtur de rōnali quā etiā in plurib⁹ locis dicit esse imaginē trinitatis fm mentē, vt pꝫ .12. de trini. c. 7. ⁊ alijs diuersis libris eius ꝛc. Primo premittā tria notabilia ad terminoꝝ declarationē. Secūdo ponā ad q̄situ̅ triplicē ꝯclusionē. Tertio soluā circa istam materiā triplicē dubitationē.

Circa p̄mū in primo notabili videbitur quō vestigiū ⁊ imago in aliquib⁹ conditionib⁹ conueniunt ⁊ in aliquib⁹ differunt. In scđo quō vestigiū sumitur multipliciter. In tertio quō imago sumitur similiter. B Pro p̄mo notandū fm ockam ꝙ vestigiū ⁊ imago aliquas habent cōditiōes ⁊ ꝓprietates cōes ⁊ aliquas ꝓprias. Prima cōmunis est ꝙ tā vestigiū q̄ imago differt ab illo cui⁹ est. Secūda ꝙ vtrūq; ducit in noticiā illi⁹ cui⁹ est. Tertia ꝙ vtrūq; ex natura sua nō plus representat vnū indiuiduū q̄ aliud sibi similiū vñ ꝙ repꝛsentat vnū indiuiduū ⁊ nō aliud hoc est ideo. q̄ꝛ nō inuenitur aliud indiuiduū sibi similimum.

Tn̄ circa hoc est aduertēdū ꝙ aliq̄d ducere in noticiā alteri⁹ pōt dupliciter intelligi. Uno modo quia est causatiuū cognitionis alterius mediante sua noticia ita ꝙ noticia ipsius sit causa noticie alterius. alio modo quia est causatiuum cognitionis alterius immediate sine noticia sui sicut intellectus ducit tanq̄ causa in noticiā cuiuslibet intelligibilis. Primo modo adhuc contingit dupliciter: quia vel ducit in primā talem noticiam. vel tantū facit rememorationem de aliquo habitualiter noto. Primo modo noticia singularis est causa noticie vniuersalis ⁊ noticia premissarum noticie conclusionis. sed nunq̄ isto modo noticia vnius rei incōplexa est causa sufficiēs alteri⁹ noticie

prime alterius rei incomplexe. Secūdo modo vna res incomplexa mediante noticia sua potest esse causa partialis rememorationis alterius rei habitualiter note illa autē noticia habitualis necessario concurrit in ratione cause partialis. ⁊ isto modo tam vestigium q̄ imago representat illud cuius est sicut patet ad experientiam de imagine herculis que solum representat herculem illi qui primo habuit noticiam de hercule ⁊ sic de vestigio ꝛc. Ex hijs sequitur ꝙ aliqua duo possunt se representare mutuo patet si sint duo homines multū similes ⁊ sint noti aliquib⁹ vterq; indifferēter poterit ducere in recordationem alterius ꝛc. Sed etiā vestigium ⁊ imago in aliquibus differunt.

Prima differentia est. quia de ratiōe vestigij est ꝙ sit causatū ab illo cuius est: quia vestigium vt patet inductiue dicitur illud quod est derelictū ab alio de ratione autē imaginis non est ꝙ sit causata ab illo cui⁹ est: quia imago herculis potest esse ab alio q̄ ab hercule.

Secunda differentia sequitur ex prima. ꝙ vestigium nisi sit impeditum ducit non tantum in noticiam recordatiuam illius cuius est sed etiam in noticiam complexā alicuius veritatis contingentis de ipso. verbigratia vestigiū ex pede bouis non tantum facit recordari de boue habitualiter noto sed ducit cōmuniter in noticiam hui⁹ ꝙ bos hic transiuit q̄uis quandoq; posset eē error ꝛc. imago autem q̄ꝛ non necessario causatur ab illo cuius est: ideo non facit regulariter noticiam alicuius veritatis contingentis de illo cuius est nisi forte recordatiuam de qua nunc non est sermo ⁊ sic patet ꝛc. C Secūdo notandum ꝙ vestigium prout vna creatura dicitur vestigium alterius accipitur tripliciter. Uno modo large ⁊ sic vestigium est effectus derelict⁹ ex aliqua causa rememoratiuus ipsius ⁊ ducens communiter in noticiam alicuius propositionis contingentis enūciantis eē vel fuisse. vel alicuius talis de ipsa causa ⁊ sic fumus derelictus ex igne vel cōbustio derelicta pōt dici vestigiū ignis ⁊ etiam odor derelictus ab animali vestigium animalis. Secundo modo dicitur vestigium magis stricte pro impressione alicuius in aliquid sibi cedens remanente in absentia illius ⁊ sic in cera relinquitur vestigiū sigilli. Tertio modo strictissime ⁊ sic dicitur impressio alicuius partis alicuius totius in aliquid sibi cedens derelicta ⁊ manēs in absentia illius ⁊ ducens in recordationē ei⁹ ꝛc. Tertio notandum ꝙ imago etiā accipitur tripliciter. Uno modo strictissime ⁊ sic imago est substantia formata ab artifice ad similitudinem alteri⁹ scđm aliqua accidentia conformia accidentibus illius ad cuius similitudinē sit distincte ab alijs repꝛsentans sibi dissimilibus in aliquibus accidētib⁹ suis verbigratia. Lignum formatur ad similitudinem herculis vt habeat consimilem figuram qualem habuit hercules et consimiles colores propter que facit cognoscentem venire in recordationem istius herculis secūdū quod ē alius ab alijs hominibus qui non habent consimilia accidentia. et isto modo imago non est primo similitudo te tuus. sed est primo similitudo accidentis: quia accidentia sunt similia in eis sed non substantie ꝛc. Et sic accipiēdo imaginem de ratione imaginis est ꝙ fiat ad imitationem illius cuius est. hoc tamen non competit sibi ex natura sua sed tantū ex intentione agentis. quia posset simpliciter fieri non ad imitationem illius. Secundo accipitur imago pro tali formato siue fiat ad imitationem alterius siue non. Tertio modo ꝓ omni vniuoce producto ab alio quod fm rationem sue productionis producitur vt simile. et sic filius posset dici imago patris qualiter apostolus vocat filium dei ꝛc. D His premissis ponā tres conclusiones. Prima est ꝙ rationabilis creatura et generaliter q̄libꝫ alia potest rationabiliter dici vestigiū trinitatis inquantū scꝫ appropriata creaturis possunt aliquo mō ducere in noticiam appropriatorū in diuinis per

sonis.patet:qꝛ possunt ducere in noti-
ciam recordatiuã. Verbigratia ex spe-
cie in creatura cõcludit pulchritudo q̃
est vnũ appropriatũ diuine ꝑsone.post
ea accurrente aliqua pulchra creatura
incipit intellectꝰ recordari de pulchri-
tudine diuina ⁊ sic ducit in noticiam re
cordatiuã ipsiꝰ ⁊ hꝫ rõnẽ vestigij ⁊ ista
est ꝑma cõueniẽtia cũ vestigio corpa-
li. Secũda est qꝛ sicut vestigiũ corpale
est causatũ ab illo cuiꝰ ẽ vestigiũ ita q̃li
bet creatura a deo ⁊c̃. Ex qua sequitur
tertia ꝙ sicut vestigiũ corpale ducit in
noticiã cõplexã alicuiꝰ veritatis cõtingẽ
tis de illo cuiꝰ est.ita creatura ducit in
noticiã cõplexã de deo ꝯtingentẽ vt ꝙ
deꝰ causat hoc vel hmõi. Quarta ꝙ sic
vestigiũ cõuenit cũ illo cuiꝰ est in aliq-
bus accidentibꝰ ⁊ nõ in oĩbus ita crea-
tura habet aliquos ꝯceptus vniuocos
cũ deo ⁊ aliquos non. Quinta ꝙ sicut
vestigiũ corpale est silitudo aliquo mõ
nõ simpliciter expressa. ita creatura re
spectu dei. Pro scđa ꝯueniẽtia vidẽ
dũ est que sint illa in creatura in quibꝰ
consistit vestigiũ. vnde dico ꝙ aliquan-
do vestigiũ consistit in realiter distinctꝭ
qꝛ aliquãdo rei substantiã representat
aliqđ appropriatũ patri ⁊ vna qualitas
vel actio repñsentat aliquo speciali mo-
do aliqđ appropriatũ filio ⁊ aliud acci-
dens. aliud appropriatũ spiritui sctõ ⁊
tũc vestigiũ ꝯsistit in substãtia ⁊ diuer-
sis accidẽtibꝰ ⁊ hoc ptꝫ per Augustinũ
6. de trini. c. vi. vbi assignat quõ in crea
turis est vestigiũ trinitatis in qua assi-
gnatiõe ꝑtes vestigij distinguunt. Ptꝫ
etiã satis in distinctiõe ex dictis magri
⁊ auctoritatibꝰ ibidẽ ⁊c̃. Aliqũ aũt non
distiguunt realiter sed est vnicũ qđ sor
titur diuersas denoĩationes vel cõten-
tũ sub diuersis cõceptibꝰ ex quo possũt
haberi diuersa appropriata in deo ⁊ tunc
in illo qđ est vestigiũ nõ sunt multa sed
est tñ vnũ tñ ex illo possũt haberi in re
cordatiõe plura recordabilia de deo ap
propriata diuersis personis. ꝑmo mo-
do non oĩs creatura est vestigiũ trinita
tis qꝛ nõ quelibet habet diuersa accidẽ
tia. sed secũdo mõ quelibꝫ creatura est
vestigiũ trinitatis ⁊ sic patꝫ ꝑma cõclu
sio ⁊c̃. ¶ Scđa ꝯclusio est ꝙ creatu
ra rõnalis ⁊ nulla alia ẽ imago trinita-
tis. patet qꝛ vt apparet ex dictis imago
sm ꝙ inuenit in creaturꝭ dicit ꝓpter cõ
formitatẽ alicuiꝰ silitudinis in illo cuiꝰ
est imago ⁊ in imagine qđ est natũ du-
cere in recordationẽ illiꝰ cuiꝰ est imago
⁊ per cõsequẽs illa creatura maxime ꝓ
prie dicet imago dei q̃ aliqd hꝫ qđ con-
uenit deo per silitudinẽ ita ꝙ est ꝑ se
cõmune vniuocũ deo ⁊ illi. sꝫ sola crea-
tura rõnalis est talis. qđ patet. qꝛ nihil
cõmune vniuocũ deo ⁊ cuicunqꝫ creatu-
re est tale qn possit competere creature
rõnali. patet eñ ꝙ entitas: bonitas: veri-
tas: ꝑfectio: ⁊ sic de oĩbus alijs q̃ conue
niũt ꝓprie deo. ⁊ creature rõnali ⁊ non
solũ sm similitudinẽ cõueniũt etiã deo
⁊ creature rõnali. multa aũt ꝓprie cõue
nientia deo sunt precise cõmunia deo ⁊
creature rõnali sicut esse intellectiuum
volitiuũ: iusticia: misericordia: sapiẽtia
⁊ sic de alijs. iõ creatura rõnalis sola di
citur imago dei q̃uis non ita ꝑfecte sicut
si intellectio volitio ⁊c̃. essent accidẽtia
in deo vt in creatura ⁊c̃. ¶ Tertia ꝯclu-
sio est ꝙ creatura rõnalis sic est imago
trinitatis ꝙ rõ imaginis ꝯsistit radica-
liter ⁊ originalit in ipsa aĩa sm suã sub
stantiã. sꝫ tñ ꝑfectiue ⁊ cõplectiue cõsi-
stit in substãtia aĩe ⁊ duobꝰ actibꝰ ab ea
ꝓductis. Prima ps ptꝫ ꝑ Augustinuꝫ
14. de trini. c. 8. dicentẽ. Eo aĩa imago
dei est quo eiꝰ capax est particepsqꝫ eẽ
põt. ⁊ sic de quocũqꝫ verificat esse capax
dei posseqꝫ eiꝰ esse ꝑticeps de illo solo
verificat imago dei. ideo aĩa solũ sensiti
ua vel etiã intellectiua sm partẽ sensi-
tiuã nõ dicit imago dei sed aĩa intelle-
ctiua sm suã subam est capax dei. Igit
⁊c̃. Si vo dicat ꝙ aĩa nõ est capax dei
nisi ꝑ actus. Rñdeo ꝙ li per potest di-
cere circunstantiã subiecti seu denoĩari
tali demõstratiõe vel circũstantiã cõno
tati sine quo nõ sic denoĩat. Prĩo mo-
do aĩa est capax dei per suã substantiã
qꝛ ipsa est illud qđ capit deũ. Scđo mo
do ipsa est capax dei per actus suos si-
ne quibꝰ nõ põt capere deum ⁊c̃. scđa

pars patet et est contra sanctuꝫ thomã
qui ponit quod imago consistit in potẽ
tijs aĩe ⁊ nõ in actibꝰ. Sed contra hoc
est Augustinꝰ in quodã ſmone de mar
tire dicens ꝙ si homo seruasset in se bo
nũ qđ in illo creauit deꝰ: id est imaginẽ
suaꝫ nõ solũ semꝑ laudaret deũ lingua
sꝫ ⁊ vita ergo sm Aug. creata fuit ĩ ho
mine imago dei quã nõ seruauit sꝫ hoc
nõ põt intelligi de substantia aĩe aut
potẽtijs ergo intelligit đ aliquo accidẽ
te creato qđ hõ ꝑdidit ꝑ peccatũ ipius
Sꝫ tale nõ põt poni nisi actus intellgẽ
di aut volẽdi vel habitus ⁊ si habitꝰ ꝑ-
tineãt ad imaginẽ multo magꝭ ipi actꝰ
Confirmat. qꝛ oĩes ponũt imaginẽ in
tribus ꝯsistere habẽtibꝰ ordinem origi
nis inter se sꝫ anima aut potẽtie aĩe nõ
originant. iõ oportꝫ ponere aliq̃ accidẽ
tia originata ꝑtinere ad imaginẽ trini-
tatꝭ increate. Sic ergo ptꝫ ꝙ ꝯpleta rõ
imaginis ꝯsistit in ipa substãtia aĩe ⁊
duobꝰ actibꝰ scꝫ actu intelligẽdi ⁊ volẽ
di: etiã põt consistere in ipa substãtia
aĩe ⁊ duobꝰ habitibꝰ corrñdentibꝰ dictꝭ
actibꝰ. vnde q̃uis sint multi actꝰ ⁊ hitꝰ
diuersarũ specierũ. sicut iusticia. miscdia
ars. sciẽtia. prudẽtia ⁊c̃. tñ oĩa reducun
tur ad duo gña iõ ponit imago in duo-
bus. ¶ Tunc igitur loquẽdo de
actibus naturalibꝰ põt assignari iste or
do. ꝙ sicut pater in diuinis habꝫ fecun
ditatẽ ad ꝓducendũ filiuꝫ ⁊ spũmsctm̃
et ꝯmunicat filio fecunditatẽ ꝓducẽdi
spiritũsctm̃ ⁊ sic pater ⁊ filius ꝓducunt
spũsctm̃. Sic ipa substãtia aĩe est fecũ-
da ⁊ ꝓductiua tã actꝰ intelligendi q̃ vo
lẽdi ⁊ tũc iste due cause. s. substãtia aĩe
et actꝰ intelligẽdi possũt ꝓducere actũ
volendi ita ꝙ sicut filius in diuinis est tã
tũ ab vno ⁊ spũsctũs ẽ a patre ꝓducen
te et a filio ꝓducto: ⁊ sic imago põt ali-
quo mõ repñsentare distinctas ꝑsonas sꝫ
originẽ ac ordinẽ eaꝝ. qꝛ in ista imagie
est actualis rerũ trinitas. sꝫ nõ est ꝯsub
stãtialitas: nisi inquãtũ illi duo actꝰ in
eadẽ suba recipiunt: ⁊ sic põt imaginari
imago sꝫ etiã potest assignari imago in
ipsis potẽtijs nõ ꝙ sint realiter distincte
sꝫ ꝑ hunc modũ qꝛ eadẽ substãtia anime
dicit memoria. intellectꝰ. ⁊ volũtas. Di
cit eñ intelligẽtia inquãtũ ipa põt pro
ducere verbũ seu actũ intelligẽdi sicut
pater põt ꝓducere filiũ ⁊ dr memoria ĩ
quãtũ ipa retinet habitũ de obiecto co
gnito ꝑ verbũ sicut filiꝰ est eternalit verbũ
patrꝭ. ⁊ dicit volũtas inquantũ ipa cuꝫ
verbo põt ꝓducere actũ volẽdi sicut pat
cũ filio ꝓducũt. spũsctm̃ ⁊ sic sicut in diui
nis est cõsubstãtialitas sic aliquo modo
est hic nõ sic ꝙ in mente nostra sint ali-
qua tria que sint vnuꝫ. sꝫ sic ꝙ isti tres
termini pro vno supponũt. s. ꝓ ipa aĩa.
Et sicut in diuinis est distinctio real triũ sup
positoꝝ sic isti tres termini diuersa con
notãt vt dictũ est. ⁊ in potẽtijs aĩe põt
poni imago trinitatꝭ sꝫ iꝑfecte. Expssiꝰ
tñ ponit in suba et actibꝰ: sm qđ ponit
Ockam vt iã dictũ est. ¶ Tunc
ad rõnes ꝑncipales. Ad ꝑmã nego an-
tecedẽs ⁊ ad ꝓbationẽ dico ꝙ vestigiũ
nunq̃ ducit in noticiã illiꝰ cuiꝰ est nisi ꝓ-
supposita noticia habituali ipius ⁊ iõ si
trinitas ꝑsonarũ nõ precognosceret. q̃
uis creatura tũc nõ duceret in cognitio
nẽ trinitatꝭ de facto adhuc tñ posset du
cere. iõ dici põt vestigiũ trinitatꝭ q̃liter
aũt possit ducere dictũ est. Ad scđam
nego añcedẽs: ⁊ ad ꝓbatiões dico ꝙ nõ
oportꝫ in oĩ vestigio trinitatꝭ capien-
do vestigiũ vno mõ supradicto inuenire
aliq̃ tria: sꝫ sufficit ꝙ ex illo possit habe
re noticiã triũ approꝑatoꝝ mõ supradi
cto. Similr q̃uis ĩ substãtia intellectuali
nõ sit distinctio real triũ rerũ intrinseca
et essential ibi est tñ talis distinctio ex-
trinseca ⁊ accidẽtalis et hõ sufficit. Ad
tertiã nego añcedẽs: ⁊ ad ꝓbationẽ di-
co aliq̃s ꝓpositiões. Prima est ꝙ ima
go trinitatꝭ dr creatura rõnal taꝫ rõne
aĩe q̃ rõne actuũ eiꝰ. Patet. qꝛ imago
cõplete ꝯsistit in ipa substãtia aĩe: ⁊ eiꝰ
actibꝰ simul. Scđa est ꝙ creatura rõ-
nalis est imago trinitatꝭ magꝭ rõne sub
stãtie aĩe q̃ rõne actuũ eiꝰ Patꝫ qꝛ ipa
est q̃ ꝓprie ẽ capax dei. Unde iste termi
nus imago supponit ꝓ ipa aĩa: bene tñ
cõnotat ipos actꝰ q nõ sunt imago dei
licet ipa aĩa in ꝯparatione ad illos actus
quos ꝓducere põt sm ordinẽ supradi-

ctum expressius dicat̄ imago.⁊ ideo cū
habeat illos actꝰ accidentaliter: ⁊ quīq;
habeat et quīq; non.patz.q: ipa anima
potest vna vice dici expressiꝰ imago q̄
alia. Tertia ꝓpositio est ꝙ creatura rō
nalis ſm substātiā anīe deficit a rōne
imaginis ꝑfecte. patz. quia non repre=
sentat distinctionē ꝑsonarū vt bn̄ dicit
nec hoc est incōueniēs.q: ſm magistrū
in littera non pōt in nob̄ reꝑiri rō ima
ginis ad plenū.Unde in aīa nō est tāta
similitudo trinitatis qn̄ sit maior dissi
militudo.ipa tn̄ q: ītelligit meminit et
vult. iuuat ad noticiā aliq̄lē trinitatꝭ ⁊
emanatiōis ꝑsonarū. Aliq tn̄ ad saluā
duꝫ rōneꝫ imaginis in substātia aīe cō
cedunt distinctionē seu non identitā
tem inter substātiā aīe intellectū et vo
luntatē ſ3 talis distinctio nō pōt ꝓbari
vt bn̄ dicit Scotꝰ. nec videt̄ necessaria
aut vtilis ad saluandū ꝓpositū.q: sine
sic siue nō inter potētias anīe nō saluā
tur originatio. Quarta ē ꝙ creatura
ratiōalis ſm cōparationē ad suos actꝰ
deficit a ratiōe imaginis ꝑfecte. Patet
quia vt sic nō representat ꝯsubstātiali=
tatem ꝑsonarū vt bene arguit̄ tn̄ signa
representatiua illoꝝ actuū seu alios cō
seruantia vere affirmātur de eadē sub=
stantia quia eadē substantia est memo=
ria intelligentia ⁊ volūtas.Isti em̄ ter=
mini licꝫ ꝯnotent diuersa ⁊ distincta re=
aliter ab ipsa anīa supponūt tamē pro
ipsa que est ꝯsubstātialitas. quaꝫ intē=
dunt Augustinus et alij doctores.⁊ sic
patet ad quesitū respōsio Que tamen
per sequētia ampliꝰ declarabit̄ ⁊c̄.

Circa ꝑdicta moueo tres dubita
tiōes. Prima est.quia videtur ꝙ ima
go trinitatis nō consistat in substantia
anime:⁊ duobꝰ actibus ab ea ꝓductis.
Primo quidē.q: arguit̄ ꝙ imago nō
cōsistat in substātia anime q: imago ne
cessario requirit distīctionē aliquā ſ3 in
ipsa nō ē distīctio aliq̄ cū sit indiuisibil̄
et per cōsequēs ipa nullo mō habet rō
nē imaginis.Unde Augustinꝰ vbicūq;
expressit imaginē expssit eā ꝑ aliqua di
stincta sicut.9.de trini. ꝑ mentē noticiā
et amorē.et.10.deinceps ꝑ memoriam

intelligentiā ⁊ volūtatē.quare ⁊c̄. Con
firmatur. q: Augustinus in ſmone de
vno martyre dicit ꝙ si hō seruasset bo=
nū qō in illo creauit deus:id est imagi=
nem semper laudaret deū ⁊c̄.et sic ima
ginem non seruauit. Itē.12.de trinita.
ca.11.imago ita deformis ⁊ obscura fa=
cta ē vt pene nulla sit. ſ3 substātia anie
integra remāsit.q̄re ⁊c̄. Secūdo ꝓnci
paliter arguit̄ ꝙ imago nō consistat in
actibus anie q: inter ꝑtes imaginis de
bet esse ꝯsubstantialitas.ſ3 inter substā
tiā anime ⁊ illos actus non est ⁊c̄.Con=
firmatur quia Augustinꝰ.14. de trini.
ca.3.di. ꝙ imago creatoris imortaliter
insita est anie:sed tales nō insunt anie
immortaliter. Itē ibidē capi.5.dicit ꝙ
imago nō est ponenda in trāseuntibus
⁊c̄. Secūda dubitatio vtrū scd̄a pars
imaginis sc3 actualis cognitio gignat̄
a prima.s. ab anima ⁊ tertia.s.actualis
volitio a prima ⁊ secūda sc3 ab aīa ⁊ eiꝰ
noticia sicut supradictum est. Primo
em̄ arguit̄ ꝙ non oīs cognitio seu noti
cia producat̄ ab anīa cui est noticia: q:
anima est sibyꝑsi cognitio seu noticia.
igit̄.⁊c̄.cōsequētia patz q: idē nō pro=
ducit̄ a se.⁊ antecedēs probat̄ q: intel
ligere vel cognoscere est viuere. viuere
aūt est esse.esse vero est ipa res. que est
igit̄ intelligere est ipsa anīa intelligēs.
Itē aīa est essentialiter intellectiua.nā
per hoc reponit̄ i gradu specifico ergo
nullo accidēte indiget vt intelligat ⁊c̄.
Itē intelligere ipius aīe nō est nisi mo
ueri intētiōaliter sicut corpꝰ mouet̄ lo=
caliter sed probabiliter potest sustineri
ꝙ in corpibꝰ motꝰ localis realr̄ nō dif=
fert a mobili.igit̄ i spiritibꝰ h̄ pōt salua
ri ⁊c̄.Itē sicut saluat̄ deū aliquid intel
ligere per suā essentiā ita ꝙ nūc intelli
git aliq̄liter eē q̄liter priꝰ nō intellexit
⁊c̄. ꝓpter h̄ solū q: nūc ita ē qualit̄ ꝑus
non intellexit neq; prius fuit ita videt̄
posse ꝓbabiliter saluari d̄ quolibꝫ alio
intelligēte q̄re frustra ponit̄ pluralitas
sine necessitate ⁊c̄. Scd̄o principalr̄
arguit̄ q: nō oīs volitio sit effectiue ab
actu intelligēdi. quia sicut arguit scotꝰ
libro ꝑmo di.3.q.vltima noticia genita

est accidens,cui non cōmunicatur facū=
ditas producēdi actū volitiōis.tale em̄
accidens nō est natū esse formaliter in=
telligens et volēs.igit̄ mēs nō cōicat ta
li accidenti ꝓducto illā facūditatē quā
ꝑus habuit q: non ꝯmunicat sibi natu
rā eandē:sed aliā.siliter Augu.dicit.9.
de trini.ca.7.ꝙ verbū amore ꝯcipit̄:er
go amor est causa effectiua verbi mag
q̄ ecōtra.Itē appetitus sensitiuꝰ pōt eē
sine sensatione.igit̄:⁊ appetitus intelle
ctiuus sine intellectiōe. Añs ptz:q: na
turaliter aliqs pōt habere famē⁊ sitim
etiā si nunq̄ sentiret aliqd ab extrinse
co:sed fames ⁊ sitis sūt q̄dā appetitus
ſm ꝯmēta.2.de aīa.cōmēto.12. Itē vo=
lūtas pōt impare cognitionē de aliquo
de quo actualiter nō cogitat̄. Aut igit̄
illud apprehendit̄ actualiter ⁊ tunc fru
stra preciperet̄ fieri quod prius fiebat:
aut nō apprehendit̄: ⁊ tūc volūtas ope=
ratur circa incognitū. Itē cognitio ha=
bitualis pōt sufficere:q: habitibus vti=
mur cū volumꝰ.igit̄ nō reqritur cogni=
tio actualis saltē videt̄ ꝙ nō reqrat̄ ad
eius ꝯseruationē: q: sicut species sensi
biles nō causatur sine presentia rei sen
sibilis tn̄ ipsa causata aliquādo sine ea
ꝯseruat̄ vt ptꝫ claudente oculos postq̄
vidit aliquod lucidū:sic proportionali=
ter volitio licet nō causetur sine actua=
li intellectione poterit saltē sine ea per
tēpus ꝯseruari ⁊c̄. Tertia dubitatio
est vtrum partes imaginis create sint
equales inter se: videtur ꝙ nō.q: ima=
go creata nō habet partes distinctas in
ter se.igit̄ ⁊c̄.In oppositū est dictum cō
mune ⁊c̄. Ad primā dubitati
onē dico ꝙ ad ꝑfectam imaginē trinita
tis reqreret̄ aliqua distinctio: sed suba
aīe est imꝑfecta imago: q: q̄uis longin
quā habeat similitudinē cū deo:tn̄ ma=
ioreꝫ q̄ sit inter deū ⁊ creaturā aliā. vn̄
qn̄ Augusti. locis ibidē allegatis expri
mit imaginē trinitatis ad habendū cō=
formitatē aliqualē inter ꝑtes imaginis
⁊ personas in diuinis exprimit eā per no
mina significantia subam aīe cōnotan=
do tn̄ ipsos actus.et ideo.9. de trinita.
cap.4.assignat imaginē ꝑ mentē.noti=

ciam ⁊ amorem. vbi ꝑ mentē intelligit
substentiā anīe. ꝑ noticiā ipam subam
aīe ꝯnotando verbū qō est actus scd̄us
ꝓducibilis ab ipsa substātia aīe ꝑ amo
rē etiā intelligit ipsaꝫ subam aīe ꝯnotā
do actum volendi ꝓducibilem ab ipsa
substantia anime⁊ verbo ꝓducto.ꝙ em̄
sic intelligit August.patet ibidē:vbi di
cit ꝙ amor est suba ⁊ nō corpus⁊ mens
nō est corpus:sed spūs neq; tn̄ amor et
mēs duo spiritus sed vnus:neq; due es
sentie ſ3 vna.Et subdit. hec aūt duo re
latiue ad inuicē dicunt̄.⁊ sic vult ꝙ mēs
et amor īportāt vnā eēntiā aīe.dicitur
tn̄ relatiue.i. connotatiue ⁊ eodē modo
intelligit.cap̄.5.vbi ꝓbat ꝙ cognitio et
amor sunt in mente:nō tanq̄ accidētia
in suo subiecto ꝓpter hoc : q: accidētis
non excedit suū subiectū. mēs aūt amo
re quo se amat potest etiam amare ali=
ud preter se.similiter nō se solā cogno=
scit mens sed multa alia. ergo amor et
noticia non sunt accidentia, ipsius mē=
tis. hoc em̄ argumentū non valeret de
amore ⁊ cognitione actuali ⁊ elicito vel
etiam habituali acquisito vt patet.In=
telligit ergo de amore ⁊ cognitione ha=
bituali intrinseco que est ipsa mēs:que
potest vocari habitus:quia est princip
um actuuꝫ respectu cognitionis ⁊ amo
ris actualis suppsiuus: ⁊ sic isti termini
amor ⁊ noticia capiuntur equiuoce ⁊c̄.
Si dicatur ꝙ ſm predicta eadem es
set assignatio imaginis:quā ponit Au
gustinus.9.de trinitate.per mētem no=
ticiam⁊ amorem:et quam ponit postea
per memoriam : intelligentiam et vo=
luntatem : et per consequens vna non
esset euidentior alia.Cuius appositum
dicit Augustinus.15. de trinita. cap̄.3.
respōdēdo ꝙ iste due assignatiōes sūt
eiusdem rei:⁊ nō differūt nisi ſm nōia
diuersimode idē exprimentia. Secun
da tamē aliquo modo est euidentior q̄
prima : q: intentio beati Augustini est
inuestigare quomodo tres persone di=
stinguntur : inter se ⁊ tamen sunt vnus
deus:q: ſm vsum loquendi magis di=
citur ꝙ eadē res est memoria intellige
tia et voluntas q̄ ꝙ sit idem mens no=

ticia ⁊ amor. ideo ꝙtū ad hoc est euidē⸗
tior. qꝛ euidentius est notū illa tria ꝑdi
cari de eodē ⁊c̄. Ad ꝯfirmationē dico
ꝙ imago capit̄ dupliciter. Uno modo vt
supponit ꝓ substātia aīe que est memo
ria: intelligentia ⁊ voluntas. ⁊ sic nō ꝑ⸗
didit hō imaginē dei. licet ꝑ peccatū be
ne ꝑdiderit efficaciā bene opādi ex im⸗
pedimētis q̄ incurrit. Alio mō capitur
vt est nomē collectiuū supponēs ꝓ sub
stantia aīe ⁊ actibus cognitionis ⁊ dile⸗
ctiōis dei. istos aūt ꝑdidit hō pro statu
nature lapse. Ad scd̄am rationē dico
ꝙ nō oportet ꝙ inter partes imaginis
sit cōsubstantialitas: nisi sicut supra di
ctū est. Et ad auctoritatē Augustini re⸗
spōdeo ꝙ intētio Augustini est ꝙ ima
go est īmortaliter ⁊c̄. qꝛ illa ꝑ que par⸗
tes imaginis exprimunt̄ semꝑ ꝑdican
tur de ipsa aīa. Nam hec semꝑ est vera
aīa est memoria: intelligentia ⁊ volūtas
⁊ hoc mō loquēdi sepe vtunt̄ sancti. et
sic ꝑtꝫ ad ꝑmā dubitationē. R Ad
scd̄am dubitationem dico ꝙ sic. sicut di
ctuꝫ est supra. Et ad ꝑmā rōem dico ꝙ
aīis est falsum. vñ ad primā ꝓbationeꝫ
pōt multipliciter respōderi. vno modo
ſm tenentes ꝯplexe significabilia ꝙ in⸗
telligere vel cognoscere vel aīam viue⸗
re vel esse nō est aīa nec aliqua entitas
sed aliquod cōplexe significabile. Alio
modo ſm illos q non ponunt ꝯplexe si
gnificabilia pōt dici ꝙ ille ꝓpositiones
sunt improprie ⁊ incōgrue capiendo in
finitū verbaliter: q̄ verbū nō potest red
dere suppositū verbo: nec etiā oratio in
finitiui modi. quare ⁊c̄. Alio modo ꝯce
dendo illas ꝓpositiōes posset dici ꝙ in
telligere nō est intellectio: sed est res in
telligēs. cuius oppositū supponit argu
mentum. Melius tñ videt̄ mihi dicēdū
ꝙ per talem ꝓpositionē intelligere est
viuere. intelligat̄ ista qd̄ intelligit viuit
et nihil plus. q̄re ⁊c̄. Ad scd̄am ratio⸗
nē dico ꝙ licet aīa sit essentialiter intel
lectiua: nō tñ est essentialiter seu ꝑ suaꝫ
essentiā intelligens. nec sua essentia est
sua intellectio ⁊ licet hoc ꝯcederet̄ pos⸗
se esse. tñ de facto aliud ab ipsa est sibi
intellectio. Ad tertiā dico ꝙ siue aīa

intelligendo moueat̄ intentionaliter si
ue non. tñ ponendū est ꝙ aliqua quali⸗
tas permanēs estītellectio. Ad quar
tam dico ꝙ licet hoc posset sine cōtradi
ctione saluari: nō tñ ita rationabiliter.
qꝛ deus non indiget aliquo extrinseco
ad sui perfectionē: cetera vero indigēt.
Ideo dicit̄ ꝙ non frustra ponit̄ in aīa
⁊c̄. q̄uis in deo hoc nō ponat̄. Ulterius
tamē circa hoc dico ꝙ non est euidens
quin aīa possit cognoscere seipam: vel
aliquā rē aliam puta angelū: vel ſm ali
quos deū nulla alia re posita preter po
tentiā ⁊ obiectū. Et si queratur in casu
isto. que res esset cognitio vel res cogno
scens vel res cognita. Ad hoc posset
ꝓbabiliter dici ꝙ si obiectum esset ꝑfe
ctius cognite et cognosceret̄ clare tunc
ipsum esset cognitio: sed si enigmatice
non oportet. Si vero obiectū sit eque
vel minus perfectum cognite ita ꝙ co⸗
gnoscens ꝯtineat illud ꝑfectionaliter:
tunc nō oportet ꝙ obiectū sit cognitio.
Ex hac imaginatione seqtur ꝙ intelle⸗
ctus noster per suā essentiam nō potest
clare cognoscere essentiā diuinā aut an
gelicā. Secundo seqtur ꝙ non est eui
dens qn intellectus noster ꝑ suā essen⸗
tiam possit cognoscere seipm̄ ⁊ qōlibet
sue speciei et circa spēm suā. ītñ hijs nō
obstantibus ꝓbabilius ponit̄ ꝙ intelle
ctus noster quicqd intelligit ꝑ cognitio
nē a se ⁊ obiecto cognito distinctam co⸗
gnoscit. Ad scd̄aꝫ rationē dico ꝙ act⁹
volendi est effectiue ab actu intelligen⸗
di qd̄ ꝓbat Ockam. qꝛ oīe absolutuꝫ
necessario presuppositū alteri habet re⸗
spectu illius rationē cause: sed actus in
telligēdi necessario tanq̄ ad absolutuꝫ
presupponit̄ actui volēdi. igitur habe
bet respectu illius rationē cause. ⁊ non
nisi effectiue vt ꝑtꝫ. igit̄ ⁊c̄. Unde ad ꝑ
mam instantiam ꝯcedo antecedēs: sed
nego ꝯñam: quia etiam ſm Scotuꝫ ali
quid potest esse causa effectiuā intelle⸗
ctionis ⁊ volitionis: quod non est natū
esse intelligens aut volens. scilicet ali⸗
quod obiectum. quare ⁊c̄. Et ad aucto⸗
ritateꝫ Augustini dico ꝙ sicut patet ex
ꝓcessu suo per verbum intelligit ibi no

ticiā complexam elicitā ex habitu. et ꝑ
amorem voluntat̄. et quantū ad illud
verbum concurrit volūtas. quia verbū
complexum quod est determinate affir
matiuū vel negatiuū ſm aliquos nō fit
nisi mediante volūtate tñ respectu illi⁹
actus voluntatis est noticia scꝫ incom⸗
plexa termini vel terminorū que est cō⸗
causa ipsius. Similiter qñ verbū habe
tur habitualiter frequenter ad elicien⸗
dum ipsuꝫ actualiter: ⁊ distīcte: ⁊ ad cō
seruandum precipue concurrit ipsa vo
luntas quia intelligimus cuꝫ volumus
quod est intelligendū post noticiam ha
bitualem acquisitam. Ad secundā ne
go antecedens et ad probationem dico
ꝙ fames et sitis licꝫ possint haberi sine
sensatione extrinseca: non tñ sine sensa
tione ab extrinseco scꝫ ex actiōe vnius
partis in aliam. qualis potest haberi si
ne sensatione ab extrinseco. sicut patet
in habentibus dolorem capitis vel den
tiuꝫ ⁊c̄. vel potest dici ꝙ fames et sitis
non sunt act⁹ appetitiui eliciti respectu
cibi et potus sꝫ sunt qdā languor ex de
fectibus cibi ⁊ potus: loquēdo de fame
et siti preuenientibus omnē experienti
am cibi ⁊ pot⁹. Ad hoc ergo ꝙ sint act⁹
appetitiui requirit̄ prima sensatio ⁊c̄.
Ad tertiaꝫ concedo ꝙ volūtas potest
imperare cognitionē actualē de aliquo
nō prius cogitato actu distīcto sicut cū
occurrerit alicui ꝙ audiuit aliqd et nō
cogitet quid fuerit illud tunc voluntas
precipit intellectui. vt inquirendo reco
gitet et sic frequenter inuenit imo com
muniter iste est processus in reminiscē⸗
do dico tamē ꝙ illud apprehendebatur
prius non distincte sed confuse. ideo ꝑ⸗
cogitabatur vno modo et alio modo ꝑ⸗
cipiebatur cognoscenti dico etiā ꝙ sup
posito ꝙ voluntas preciperet eandem
cognitionē quaꝫ prius non tamē prius
frustra preciperet quia per hanc potest
illa conseruari ⁊c̄ L Ad quartā
dico aliquas propositiones. Prima est
ꝙ voluntas nō potest diligere seu velle
incognitū patet ꝑ Augustinuꝫ. Inuisa
diligere possum⁹. incognita neq̄q̄. imo
ſm quod ponit Adam omīs volitio est

quedam cognitio. de quo alias videbit̄
Secūda est ꝙ ad hoc ꝙ volūtas elici⸗
at actū volitiōis nō sufficit cognitio ha
bitualis vnde lꝫ habitibus vtamur cuꝫ
volumus tñ habitibus vti non volum⁹
nisi cū de eorū vsu distincte vel confuse
actualiter cogitamus. Hic aūt aduer⸗
tendum est ꝙ habens habitū. ⁊ nō cogi
tans actualiter de obiecto illius potest
moueri ad cogitandū de illo nō soluꝫ a
volūtate sꝫ aliūde multipliciter. s. vel a
motore extrīseco vel ab īfluētia celi vel a
dispositione corporuꝫ. sepe tñ mouet̄ a
voluntate retrahēte intellectū ab alijs.
vel trahente ad illud non tamen semꝑ
vnde fit vt frequenter habituatus inci
piat cogitare de aliquo: ⁊ nesciat vnde
mouetur ad cogitanduꝫ de illo plusq̄
de alio. Tertia propositio ē ꝙ ad hoc
ꝙ voluntas cōseruet actum volitionis
non sufficit cognitio habitualis patꝫ si⸗
cut precedēs. Quarta est que sequi⸗
tur ex alijs. et est ꝙ ad hoc ꝙ voluntas
eliciat aut conseruet actum volitionis
requiritur naturaliter cognitio actua⸗
lis. Patet ex dictis. Unde sequitur ꝙ
volitio plus dependet in essendo ⁊ per⸗
manēdo a cognitōe q̄ species in sensu
a re sensibili licet forte non plus depen
deat in fieri et nihil plus concludit ar⸗
gumentum. Secundo sequitur ꝙ vo⸗
litio plus dependeat a cognitiōe ꝙ exe
cutio exterior libera dependeat a voli⸗
tiōe. quia executio exterior sicut ire ad
ecclesiam potest ab homine fieri etiam
meritorie absq̄ hoc ꝙ sit ab actu volū⸗
tatis sꝫ sufficit ꝙ infuerit ⁊c̄. quare ⁊c̄.
Uerum est tamen ꝙ talis executio non
dicitur libera intrinsec: sed solū extrin
seca denominatiōe quia ab actu volun⸗
tatis ⁊c̄. Tertio sequitur ꝙ cognitio
potest esse causa effectiua contrariaruꝫ
volitionum successiue in eodem subie⸗
cto et eodē mō disposito. patet. qꝛ eadē
stante cognitione eiusdem obiecti volū
tas potest illud velle ⁊ nolle ⁊c̄. Quar
to sequitur ꝙ ideꝫ agens naturale po⸗
test contrarios effectus causare in ideꝫ
passuꝫ eodem modo dispositum. vnde
hoc non est incōueniēs de causa deter⸗

minabili ad varios effectus per concur
sum esse libere sicut hic ⁊c̄. M
Ad tertiam dubitationē pono aliq̄s
propositiōes. Prima propositio est ꝙ
loquendo de virtute sermonis et ꝓprie
partes imaginis create nō sūt eq̄les in
ter se. q̄ꝛ nulle plures res distincte sunt
partes imaginis create vt satis patet
de anima et eius actibus. quia nō con
stituūt aliquod vnū. Similiter de intel
ligentia memoria ⁊ voluntate patet ꝙ
sunt idem. et per consequens non sunt
partes alicui⁹. tamē improprie vocādo
istas partes imaginis ipas eē eq̄les po
test intelligi multipliciter. Unde sit
secūda ꝓpositio ꝙ ꝑtes imaginis vno
modo possunt intelligi esse equales ra
tione obiectorū suorū scꝫ quia quicqd
est obiectū vnius potest esse obiectum
alterius et eodem modo scꝫ habitu vel
actu et sic ꝯceduntur esse equales tā in
via q̄ in patria. Tertia propositio est
ꝙ partes imaginis alio modo possunt
intelligi esse equales ratōe suoꝝ actuū
sic scꝫ ꝙ nulla earum ſm suam disposi
tionē naturalē est magis īpedita a suo
actu q̄ alia ⁊ sic nō oportꝫ ꝙ sint eq̄les
in via. vnde in quibusdā videm⁹ ꝙ me
moria excedit intelligentiā. q̄ꝛ bene re
tinent. sꝫ nō faciliter substantialiter in
telligūt in alijs econtra. In alijs amor
excedit intelligētiā ⁊ memoriā. in alijs
econtra. sꝫ erūt equales in patria quā
do erūt ab omni languore sanate. sicut
dicitur. 10. de trinita. Quarta propsi
tio est ꝙ partes imaginis alio mō pñt
intelligi esse equales rōne suoꝝ actuū
sic scꝫ ꝙ respectu eiusdē habeāt actus
eque intēsos et sic clarū est ꝙ in via nō
sunt equales. Sed etiā videt̄ qbusdā
ꝙ impossibile ē ꝙ isto mō sint equales
in patria respectu dei. et ꝙ ibi est ꝑ in
tensior actus dilectiōis q̄ cognitionis.
Alijs videt̄ ꝙ in patria erit eque intē
sa cognitio sicut dilectio. Quod ꝓbat̄
auctoritate magistri in scōo. di. 22. vbi
videtur dicere ꝙ in patria tātū quisq̄
cognoscit quantū diligit. Istud tñ non
cogit. q̄ꝛ magister ibidē nō vult aliō di
cere nisi quod quis plus diligit plus co
gnoscit ita ꝙ notet proportionem non
equalitatē. Hꝫ eñ sufficit ad intentionē
magistri q̄ꝛ nō intēdit ibi ꝓbare nisi ꝙ
seraphin pl⁹ cognoscat deū q̄ cerubin
q̄ꝛ plus diligūt. Dico tñ ꝙ ista questio
vtrū illi act⁹ beatifici sint eque intēsi in
sua specie ē q̄stio facti. de q̄ non ꝯstat si
ne reuelatiōe dei. ⁊ sic pꝫ quō ꝑtes ima
ginis debent ꝯcedi eq̄les et quō nō ⁊c̄.
Si vero dicat̄ ꝯtra scđam ꝓpositōeꝫ ꝙ
actus mal⁹ hic in via pōt esse cognit⁹ a
beato et tñ nō volitus: q̄ꝛ tūc beat⁹ pec
caret. nec nō volit⁹ q̄ꝛ tūc nō esset de oī
bus sicut vellet igit̄ ⁊c̄. Respōdeo vno
mō pōt ꝯcedi ꝙ actus peccati est voli
tus a beato sicut est etiā volitus a deo
nec in hoc peccat q̄ꝛ nec deus nec beat⁹
male vult illū actuꝫ. Alio modo potest
dici ꝙ actus peccati est volitus a beato
sicut a viatore: sicut ex charitate ⁊c̄.
Nec oportꝫ ꝙ oīa fiāt circa alios q̄ fieri
optant circa eos tñ circa seipsos fiunt
quecūq̄ fieri optant saltem vt in pluri
bus. lꝫ nō in omnibus forte circa iudici
um quia anime beate optāt vniri suis
corporib⁹ ⁊c̄ ſm Augustinū: ⁊ ſm hanc
viā ꝯcēdū esset qđ nō oportꝫ volūtatē
beatā ꝯformari deo in oī volito qđ vi
det deū velle ⁊c̄. Et hec de ista q̄stiōe.

Questio quinta

A

Irca tertiā distin
ctionē ⁊ alias multas
sequētes in q̄bus magi
ster agit ꝺ essentie diui
ne vnitate ⁊ ꝑsonarum trinitate quero
vtrum positio fidei de dei vnitate et ꝑ
sonarū trinitate probabiliter valeat su
stineri. Arguitur primo ꝙ non. q̄ꝛ tal̄
positio nō est a nobis imaginabil̄. igit̄
nec probabiliter sustinibilis. ꝯsequē
tia tenet. quia non videtur ꝙ illud pos
sit probabiliter sustineri: quod non po
test imaginari. Et antecedēs patꝫ quia
imaginatio non cap̄it ꝙ vna res simpli
cissima sit tres res ⁊ q̄libꝫ earū vñ sepe
dicūt doctores h̄ non esse imaginabile.
sic eñ Ans. dicit ꝺ incarnatōe vbi cito
post ꝓncipiū. ꝙ xp̄iana fides multū ꝯſi

tet qđ intellectu cape negm⁹ ⁊c̄. Secū
do sic. talis positio nō pōt sine ꝯdictiōe
saluari igitur nec ꝓbabiliter sustineri.
ꝯña tenet ⁊ añs pꝫ. q̄ꝛ ista positio idē
de eodē affirmat ⁊ negat: vt pꝫ in istis
ꝓpositionibus. de⁹ generat deū. deus
nō generat deū: ⁊ tñ nō est nisi vn⁹ de⁹.
similiter de istis: essentia non generat.
pater in diuinis generat. et tñ omnino
idem est essentia: ⁊ pater in diuinis ⁊c̄.
Tertio sic. talis positio sine negatiōe
forme sillogistice aut formalis ꝯñe non
potest defendi. igit̄ ⁊c̄. ꝯña tenet: ⁊ ante
cedēs patet: q̄ꝛ propter illā positionem
oportet negare sillogismū expositoriū:
sicut istum. hic pater generat. hic pater
est essentia diuina: ergo essentia diuina
generat. Similiter istū. quecūq̄ res est
pater est pater: filius est res que est pa
ter ergo filius est pater. qui tamē videt̄
esse in darij. Similiter ꝯñam cōuersiuā
sicut istā. nulla essentia diuina generat
ergo nullū generās est essentia diuina.
in his omnibus antecedēs est verū ⁊ cō
sequēs falsū ſm positionem fidei ⁊c̄.
igit̄. In oppositū arguit̄: q̄ꝛ fides no
stra est vera ⁊ saluberrima: ⁊ per ꝯñs in
cōueniens esset ꝙ nō posset defendi: et
ꝓbabiliter sustineri. Etiam frustra la
borarēt circa studiū fidei fideles catho
lici ⁊ doctores theologi: nisi posset pro
babiliter ab omni falsitate tueri. In
ista q̄stione erūt tres articuli iuxta tria
argumēta iam facta. In primo vide
bitur quid ꝯcedat positio fidei de trini
tate. In secundo qualiter hec positio
possit sustineri sine cōtradictione. In
tertio qualiter etiā sine forme sillogisti
ce aut alterius bone ꝯsequētie negatio
ne. Et sunt hec tria valde vtilia in theo
logia. B In primo articulo po
nam et deducam tres ꝯclusiones. In
prima videbitur qđ ꝯcedat hec positio
fidei. In secunda vtrū hec positio pos
sit euidenter ꝓbari. In tertia vtrum
possit imaginari aut ꝓbabiliter sustine
ri. Prima cōclusio est ꝙ positio fidei
ꝯcedit ꝙ vna res simplicissima est tres
res: et quelibet earū scilicet ꝙ vna diui
na essentia est ꝯiunctim pater ⁊ filius ⁊
spiritussanctus ⁊ est singillatim pater ⁊
est etiam filius ⁊ est spiritussanct⁹ qua
rum trium rerū vna non est alia: sed sūt
eadē indiuisibilis essentia: que quidē
essentia nullā illarū triū rerū generat
nec ab aliqua gñatur. nec aliquā ꝓdu
cit: nec ab aliq̄ ꝓducit̄: sꝫ vna illaꝝ triū
scꝫ pater a nulla re gñatur vel ꝓducit̄:
sed generat ⁊ ꝓducit vnā illaꝝ triū. s. fi
liū: et pater et filius tanq̄ vnū ꝓncipiū
ꝓducūt sed nō gñant spūsctm. Ista cō
clusio pꝫ ex symbolis ꝑ ecclīam factis
et ꝑ eā approbatis: nec aliter ꝓbo eā.
Sed ad sciendū q̄ ꝓpositiōes debeāt cō
cedi ſm hāc positionē fidei ponā aliq̄s
distinctiones ⁊ inde eliciā plures ꝓpo
sitiōes satis vtiles. Prima distinctio
est ꝙ noīa significātia deū sunt in mul
tiplici differentia: q̄dā sunt essentialia.
quedā ꝑsonalia. quedā cōia: quedā no
cionalia. Essentialia aūt dicunt̄ que sic
supponūt ꝓ essentia vel natura: ꝙ si es
sentia ⁊ suppositū in diuinis realiter di
stinguerent̄. illa supponerēt ꝓ essentia
nō ꝓ supposito. noīa vero ꝑsonalia sūt
illa que ex vsu loquēdi sic supponūt ꝓ
supposito. ꝙ si suppositū ⁊ essentia disti
guerent̄. adhuc supponerēt ꝓ supposi
to ⁊ nō ꝓ essentia. Uel aliter loquēdo
essentialia sunt q̄ supponunt ꝓ ꝑsona
vt persona est. ⁊ licet ꝑdicte locutiones
forte nō sint vere de virtute sermonis:
tñ qualiter debeant intelligi patebit in
secundo articulo magis. Noīa aūt com
munia sunt que ex vsu loquēdi suppo
nūt pro supposito et essentia: ⁊ si suppo
sitū ⁊ essentia distinguerent̄ adhuc sup
ponerent pro vtroq̄. Nomina vero
nocionalia sunt illa que dicūtur de vna
persona vel de pluribus non tamen de
qualibet: et si illa dicerentur de creatu
ra supponerent pro quibusdam actio
nibus creaturarum. Exempla autem
istorum patebunt. Secūda distinctio
est ꝙ nomina essentialia sunt in multi
plici differentia. quedam sunt substan
tiua: vt hoc nomen deitas: quedam ad
iectiua vt est cōmunicabile. Item sub
stātiua quedā sunt numerabilia: vt tri
nitas: quedā non numerabilia: vt essen

dia sapientia bonitas veritas. Itē noīa
psonalia sunt in multiplici differentia.
quia q̄dam sūt cōmunia. sicut sunt ista
suppositū psona q̄daʒ vero ꝓpria sicut
pater filius ⁊ ista sunt duplicia qꝛ que-
dam sunt abstractiua vt paternitas fi-
liatio ⁊ ista dicunť ꝓprietates psonarū
⁊ alia cōcretiua ⁊ ista qn̄qꝫ sumunť sub
stantiue ⁊ tunc ab antiquis doctoribus
expꝛeīs diciť esse predicatio idēptica vt
dicendo essentia est pater. qn̄qꝫ aūt ad
iectiue ⁊ tunc diciť p̄dicatio formalis ⁊
sic ista apud quosdā estꝫ falsa essentia
est pater. Item noīa cōia sunt in multi
plici differentia qꝛ quedā sunt q̄ semꝑ
tenenť cōmuniter sicut res ens ⁊c. que
dā vero sunt vel saltē aliqđ est qđ qn̄qꝫ
sumiť cōiter qn̄qꝫ precise essentialiter
qn̄qꝫ vero precise psonaliter sicut hoc
nomē de⁹ de quo postea diceť magis.
Item noīa nocionalia sunt in multipli
ci saltē in duplici differentia. qꝛ aliqua
sunt q̄ solū supponūt pro vna psona sicᷓ
generatio: actio: spiratio: passio. quedā
vero supponūt ꝓ aliquib⁹ psonis sicut
spiratio: actio: productio: passio. et hec
oīa patent faciliter cuilibet aduertenti
⁊c. Tertia distinctio est ꝙ verba q̄ di-
cunť in diuinis sunt in multiplici diffe
rentia q̄daʒ sunt substātiua sicut ista ē
existit. quedā sunt adiectiua ⁊ ista sunt
in duplici differētia: quedā sunt psona
lia vel nocionalia sicut generare spira-
re. quedā essentialia sicut cōicari pluri
ficari. quedā vero cōmunia sicut crea-
re velle intelligere. ⁊ cōsimiliter potest
fieri distinctio de ꝑticipiis. C His
p̄missis possunt poni mlťe ꝓpositiōes
seu regule. Prima est ꝙ noīa essentia
lia substantiua nō numeralia vere dicū
tur de essentia ⁊ de quolibet supposito
in singulari vt dicendo essentia est dei
tas pater est deitas. Secunda noīa
essentialia substantiua numeralia vere
dicunť de essentia in singulari ⁊ non de
supposito vt eēntia est trinitas ⁊ nō pa
ter est trinitas. Tertia noīa essentia-
lia adiectiua dicunť de essentia ⁊ non de
supposito vt eēntia est cōmunicabilis ⁊
nō pater. Quarta noīa eēntialia cuiuſ

cūqꝫ ꝯditionis existāt dicunť de noīb⁹
cōmunibus ac etiā de isto termino de⁹
vt aliqua res ē trinitas aliqua res est
cōmunicabilis. Quinta noīa persona
lia cōia dicunť de eēntia ⁊ quolibꝫ sup
posito vt essentia est psona pater est p-
sona. Sexto psonalia ꝓprie abstracti-
ua dicunť de essentia ⁊ aliquo supposi-
to vt eēntia est paternitas pater est pa
ternitas. Ratio est qꝛ non p̄nt p̄dicari
nisi substātiue ⁊ idēptice ⁊ nunq̄ adie-
ctiue vel formaliter vel ſm modū loq̄n
di antiquoꝝ. Septima ꝓpria psona-
lia cōcreta dicunť de essentia ⁊ aliquo
supposito. vt eēntia est pater ⁊ hoc quā
do p̄dicanť substātiue ⁊ idēptice sed si
adiectiue vel formaliter solū dicunť de
vna psona vt pr̄ est pater ⁊ nō de essen
tia. Octaua noīa nocionalia abstracti
ua dicunť de essentia ⁊ aliquo supposi-
to vel aliquib⁹ sꝫ nō de oīb⁹ vt eēntia ē
generatio actiua. Nona. oīa v̄ba tam
substantiua q̄ꝫ adiectiua ⁊ cōia dicitur
de eēntia ⁊ quolibet supposito. Deci-
ma v̄ba adiectiua eēntialia dicunť de
eēntia ⁊ nō de aliqua psona. vt essentia
cōmunicať nō psona. Undecima v̄ba
psonalia adiectiua dicunť de psona nō
de essentia nisi forsan cū aliquo addito
qđ facit illa nō teneri adiectiue respe-
ctu eēntie. vt eēntia ē res gn̄ans vel q̄
generat. Sꝫ vidēdū est etiā quō tales
termini p̄nt dici in plurali. Un̄ sit duo
decima regula ꝙ noīa q̄ supponūt pro
suppositis ⁊ ꝓ essentia ⁊ q̄ nō suppone
rēt ꝓ eēntia. sꝫ ꝓ quolibet supposito si
ipa distinguerenť dicunť vt plurimū d̄
trib⁹ psonis pluraliť ⁊ nō singulariť vt
tres psone sunt tria supposita ⁊ nō vnū
suppositū tres ipostases ⁊ nō vna. Ab
hac regula excipiť hoc nomē de⁹ qꝛ ex
vsu doctoꝝ nō dř pluraliť sꝫ singulariť
⁊ tn̄ si suppositū ⁊ eēntia distinguerenť
supponeret ꝓ supposito nō ꝓ essentia
de hoc tn̄ postea dicā. Decimatertia.
noīa q̄ nō supponerēt nisi ꝓ essentia ⁊
nō ꝓ supposito si distiguerenť dicūtur
de trib⁹ psonis ⁊ nō pluraliť vt tres p-
sone sunt deitas ⁊ non tres deitates.
Decīaq̄rta. noīa absoluta q̄ supponūt

ꝓ eēntia ⁊ quolibꝫ supposito ⁊ ita sup
ponerēt si distinguerētur dicunť de tri-
bus psonis ⁊ pluraliť ⁊ singlariť. sicut
tres psone sunt tres res ⁊ sunt vna res
tria entia ⁊ vnū ens. Decīaq̄nta. noīa
adiectiua q̄ supponūt ꝓ eēntia ⁊ quoli
bet supposito. ⁊ ita supponerēt si disti-
guerenť dicunť vt plurimuꝫ de trib⁹ p-
sonis singulariť ⁊ nō pluraliť vt tres p
sone sunt vn⁹ creator vn⁹ etern⁹ ⁊ non
tres creatores vel tres eterni nisi cum
addito vt tres psone sunt tria supposi
ta creantia. tria supposita eterna. Ab
hac regla excipiunť isti termini: coeter
ni: coequales. Un̄ in symbolo bt̄i conce
dunť tres coeterni. ideo miroꝛ q̄re ibideꝫ
neganť tres eterni nec video rationē di
uersitatis. Decīasexta. noīa q̄ suppo-
nunt ꝓ supposito vno ⁊ nō ꝓ alio nun
q̄ꝫ dicunť vere de trib⁹ psonis nec singu
lariť nec pluraliť: sꝫ bn̄ de isto termino
de⁹ singulariť vt de⁹ est pr̄ sꝫ nō tres p
sone sunt pr̄. Regule p̄nt multiplica-
ri ⁊ poni de verbis ⁊ ꝑticipiis. sꝫ ex pre
dictis satis pꝫ qđ debeat ꝯcedi vľ ne-
gari in materia de trinitate ſm positio
neꝫ fidei. verūtn̄ an̄ oīa seruāda est ista
regula nullꝰ hoīm in hac materia ex ꝓ
prio sensu aliqđ audeat asserere qđ nō
sit a scťis doctorib⁹ approbatuꝫ. sic eñ
docet hilari⁹ dicēs ꝙ forma fidei certa
est nō ergo aliqđ addēdū est sꝫ modus
ꝯstituēdus audacie ⁊ hoc allegat magr̄
li. i. di. 33. ⁊ est v̄bū notabile. Et hoc de
prima ꝯclusione. D Scđa ꝯclu-
sio est ꝙ sicut p̄dicta positio fidei nō ē
nobis naturaliť euidēs nec pōt euidē-
ter ꝓbari. sic nec ipsa ex scripturis no-
ui aut veteris testamēti pōt euidenter
ꝯcludi. Pr̄a ps patꝫ. qꝛ talis positio
nō est p se nota. nec p experiētiā vt cla
rū est. Un̄ q hoc negaret indigeret sen-
su. Nec ipsa pōt euidēter demonstrari
in lumīe naturali. qꝛ tūc infideles pos-
sent cogi vi rōnis naturalis ad assenti-
endū fidei articulis qđ est falsuꝫ. vn̄ si
qs dicat oppositū vadat ergo ad īfide-
les ꝯuertēdū. Scđa ꝓbať ⁊ illaꝫ non
assero sꝫ solū pono ꝓbabiliť vn̄ ad hui⁹
ꝓbationē suppono tria. Primū est ꝙ

p̄dicta positio nō ꝯtineť formaliť ⁊ ex-
presse in scriptura noui ⁊ veteris testa-
mēti seu in textu biblie. pꝫ intuēti scri
pturā. etiam aliť eccľia in suis ꝯciliis ⁊
scťi in suis libris nō laborassēt ad ꝯclu
dēdum illā positioneꝫ ex scripturis ⁊c.
Scđo suppono ꝙ p̄dicta positio ꝯce
dit aliqđ ꝓpter qđ oportet negare ali-
quā ꝯñaꝫ multū apparentē imo appa-
rēter euidētem cuilibet nō catholico si
cut sillogismum expositorium vel sillo
gismum quam Aristoteles reputasset
in varii vľ ꝯñam quā ipe reputasset cō
uersiuā sicᷓ arguebať in tertia rōne an̄
oppositū vt post patebit. Tertio sup-
pono ꝙ nulla ꝓpositio euidēter ꝯcludi
tur p aliquā ꝯñam min⁹ apparentē q̄ꝫ
sit illa ꝯñā quā oportet negare ꝓpter il
lā positionē pꝫ clare. Tūc arguo sic p̄
dicta positio nō pōt ꝯcludi ex scripturiſ
⁊c. nisi per aliquā ꝯñam. tūc q̄ro de illa
ꝯñā vel ipa est mag᷑ aut min⁹ aut eque
apparēs: sicᷓ illa quā oportet negare ꝓ
pter illā positionē vt dicit scđa suppo-
sitio. Nō pōt dici p̄mū scꝫ ꝙ sit magis
apparēs qꝛ nec Augustin⁹ nec ali⁹ vn-
q̄ꝫ fecit aliquē talē vt pꝫ. nec tertiū scꝫ
ꝙ eque qꝛ nulla reperiť talis. Iteꝫ nec
hoc sufficeret ad euidēter ꝯcludenduꝫ
sꝫ solū peteret p̄ncipiū ergo oportet di
cere scđm scꝫ ꝙ p min⁹. ⁊ p ꝯñs ⁊ per il
lā nō ꝯcludiť euident vt dicᷓ tertia sup
positio. q̄re ⁊c. Et ista rō videť mihi for
tis nec scireꝫ eā soluere ⁊c. E Se-
cūdo spāliter arguo ꝙ ex scripturiſ nō
pōt euidēter ꝯcludi ꝙ eēntia diuina nul
lā rē in diuinis gn̄at nec ab aliq̄ gn̄ať.
Ubi sciendū est ꝙ ſm aliquos ex duo
bus euidētib⁹ suppositis vna cū illis q̄
manifesta sunt in fide mgr̄ euidēter cō
cludit ꝙ eēntia diuina nō generat ⁊c.
Pr̄a suppositio coꝝ est hoc: ꝙ nulla
res generat seipam. Scđa est ꝙ tāta
est idēptitas eēntie diuine ad quālibet
personaꝫ sicut eēntie ad seipam. His
eñ suppositis arguiť sic. Si eēntia di-
uina generat ⁊ generat eēntiā diuinaꝫ
aut p̄rem aut filiū aut spm̄sanctū. non
p̄mū per primā suppositionē nec scđm
aut quartū quia hoc est manifeste here

tidi.nec tertiũ ꝑ secũdã suppositionez etiaz ẜm August.ꝑmo de trini.c.1.⁊ de imortalitate aie.c.13.Nihil gn̄at idem qḋ ipm est.Sic enĩ format rõnez magr̄ Grego.⁊ videt̄ multis euidens illatio. Sȝ salua oĩm reuerẽtia dico ꝙ ex dictis suppositionib⁹ vna cũ oib⁹ manifestis in fide ante determinationẽ in q̄ magr̄ sniarũ approbat̄ ⁊ ei⁹ snĩa.non ꝯclude bat̄ euidẽter illud nec ab Augu. nec a magr̄o nec ab aliquo alio qḋ ptȝ.q2 q̄ uis ꝯcederet̄ scḋa suppositio ꝙ lȝ eẽn tia sit tã idẽ pr̄i ⁊c̄.qḋ tñ nõ est euidẽs vt post patebit.non tñ sequit̄ pr̄ gn̄at. ergo eẽntia gn̄at.ergo pari rõe nõ seq̄ tur euident nec formalit̄ essentia gn̄at filiũ.ergo gn̄at se.Ideo dicũt aliqui ꝙ nõ seq̄tur nisi ꝙ eẽntia diuia generat idez qḋ se.sicut bene ꝯcedit̄ ꝙ pr̄ gn̄at id qḋ se.quare ⁊c̄. Sic igit̄ dupl̄r po tuisset r̄nderi magr̄o añ determinatio nẽ.Uno mõ ꝙ lȝ essentia diuina nõ ge neret essentiã diuinã nec generet̄ ab es sentia diuina.tñ gn̄at filiũ ⁊ generat̄ a patre nec oppositũ euidẽter ꝯcludit p̄ dicta ratio. Scḋo mõ potuisset dici ꝙ lȝ eẽntia gn̄aret essentiã non tñ sequit̄ euident̄ essentia diuina gn̄at diuinã es sentiã.ergo generat se eẽntiã vel aliaz sicut ipe magr̄ negat istã.de⁹ gn̄at deũ ergo se deũ vel aliũ deũ.Et si dixissȝ ꝙ nõ est simile q2 iste termin⁹ deus q̄nq̄ sumit̄ ꝑsonaliter.nõ aũt iste terminus eẽntia. Cõtra hoc est Augu.qui sumit hunc terminũ eẽntia ꝑsonaliter qñ dic̄ essentiã de essentia ⁊ ita sepe faciebant doctores alij ante illã determinationez ꝯcilij ⁊c̄.Si ergo dicat̄ ꝙ magister ꝑ il lã ꝓpositionẽ eẽntia nõ gn̄at essentiam non intendit aliud nisi ꝙ res q̄ est plu res res ⁊ quelibet illarũ nõ generat ⁊c̄.

Ad hoc dico ꝙ illud nõ seq̄bat̄ euidẽ ter ex manifestis in fide ante illã deter minationẽ dãnam⁹ extra de sum.trini. ⁊c̄.Si aũt dicat̄ quare ergo eccl'ia talẽ positionẽ ita mirabilẽ acceptauit ⁊ de terminauit.ex quo nõ poterat euident̄ cõcludi ex scripturis ⁊c̄.Dico ꝓbabilit̄ ꝙ ipsa in hoc articulo ⁊ in plurib⁹ alijs multa determinauit q̄ nõ poterant eui dent̄ ꝯcludi ⁊c̄.sȝ tales veritates deus voluit credi a catholicis q̄re voluit ip sas reuelare ecclie ⁊ ꝑ eam determina ri ⁊ sic q̄nq̄ determinatiões ecclie non semꝑ ꝓcedunt ꝑ euidentẽ illationẽ ex scripturis sȝ ꝑ spālez reuelationez factã catholicis. Si vero q̄rat̄ quõ constat de tali reuelatõe ⁊c̄.Dico q̄ difficile est ꝯstare nisi illis quib⁹ reuelatio fit ideo donuȝ dei speciale est credere recte ⁊c̄. Et hec de secũda. ❡ Tertia cõ clusio est ꝙ sicut predicta positio fidei est a nobis imaginabilis sic ipsa proba biliter est sustinibilis. Prima pars ꝓ bat̄ q2 talis positio fidei põt a nob' cre di.igit̄ ⁊ imaginari.antecedẽs ptȝ ⁊ cõ sequẽtia tenet:q2 credere aliq̄d est ap parere sic esse vel saltẽ nõ stat aliq̄d cre dere ⁊ nõ apparere sic esse.sed per ima ginari nihil ꝓ nũc aliud intelligo q̄ ap parere sic esse.q̄re ⁊c̄.Ursi q̄ auctorita tes vident̄ sonare oppositũ intelligẽde sunt ꝙ hoc nõ est a nobis imaginabile scȝ naturaliter perfecte ⁊ clare. Scḋa ps ꝓbat̄ q2 illa positio põt ꝓbabiliter sustineri q̄ põt imaginari ⁊ credi et ad cui⁹ apparentiã pn̄t alique rõnes ꝓba biles fieri ⁊ q̄ põt sine ꝯdictiõe sustine ri sed p̄dicta positio põt credi ⁊ imagi nari vt dicit ꝑma ps. ⁊ ad ei⁹ apparen tiã possunt aliq̄ rõnes ꝓbabiles fieri si cut miracula ⁊ persuasiones vt dictuȝ fuit in.1.q.arti.2.Et ipsa põt sine ꝯdi ctione sustineri vt dicet̄ in scḋo ar.hui⁹ q̄stionis.Et sic ptȝ minor. sed maior ꝓ bat̄ q2 ille sunt tres ꝯditiões requisite ⁊ sufficientes ad hoc ꝙ aliq̄ positio pos sit ꝓbabiliter sustineri.⁊ sic patȝ tertia cõclusio ⁊ ꝑ ꝯn̄s r̄nsio ad istũ articuluȝ

Sed ꝯ arguit̄ ꝓbando ꝙ p̄dicta posi tio nõ possit ꝓbabiliter sustineri. Prĩo sic talis positio repugnat simplicitati dei.igitur ⁊c̄. ꝯn̄a tenet quia catholic⁹ concedens deuȝ esse simplicissimũ non potest ꝓbabiliter sustinere aliq̄d huic repugnans seu contrariũ.Antecedens ꝓbatur quia vbi est pluralitas ibi non põt esse summa simplicitas.Naȝ illud videt̄ simplicius in quo nulla oĩno est pluralitas q̄ illḋ in quo est pluralitas.

Cõfirmat̄.q2 si pluralitas triũ persona rũ nõ repugnat simplicitati dei.pari ra tione nec quaternitas ⁊ per ꝯn̄s nec in finita pluralitas.ꝯn̄a tenet.q2 oĩno vi det̄ ꝯsimilis ratio.⁊ per ꝯn̄s est absur dum ⁊c̄. Scḋo predicta positio repu gnat vnitati dei.igitur ⁊c̄. ꝯn̄a pȝ sicut prius.⁊ antecedẽs ꝓbat̄.q2 ista ꝯn̄a est bona vnũ est tale quo magis cogitari nõ põt ergo illud est de⁹.Ita pari rõe ista erit bona tria sunt talia quoꝝ quolibet mai⁹ cogitari nõ põt.ergo sunt tres dij q2 nõ apparet ratio dissimilitudinis sȝ an tecedens scḋe ꝯn̄e ẜm p̄dictam positio nẽ ꝯcedit̄ de ꝑsonis diuinis igitur ⁊c̄.

Cõfirmat̄ q2 personaꝝ pluralitas ar guit oppositionẽ cõtradictoriã inter ꝑ sonas q2 pater est pater ⁊ filius nõ est pater sȝ oppositio ꝯtradictoria est ma xima ẜm ph̄m igitur ꝑsonaruȝ plurali tas arguit oppositionẽ maximã. sed il la excludit vnitatẽ summã quia minor oppositio scȝ cõtrarietas excludit illaȝ igitur ⁊c̄. Tertio predicta positio re pugnat infinitati dei.igitur ⁊c̄.ꝯsequẽ tia patet vt prius.⁊ antecedẽs ꝓbatur quia si ꝑsone diuine distingunt̄ vel er go finite vel infinite.Si finite ergo cuȝ ista distinctio vni⁹ ꝑsone ab alia nõ sit nisi persona ⁊ illa distinctio esset finita sequit̄ ꝙ illa ꝑsona erit finita. ⁊ ꝑ ꝯn̄s deus erit finitus nõ ergo infinit⁹ qḋ est ꝓpositũ.Si infinite ergo tunc ipsa di stinctio esset infinita ⁊ per ꝯsequẽs nul le alie res magis distinguerent̄ q̄ tres ꝑsone nec de⁹ a creatura nec due crea ture intra se qḋ est falsum quia distin guũtur personaliter ⁊ essentialiter ⁊ ꝑ sone diuine solũ ꝑsonaliter. Cõfirma tur.quia si infinite ergo si per impossi bile essent duo dij illi nõ magis distin guerentur inter se q̄ persone diuine.

Quarto p̄dicta positio repugnat ꝑ fectioni dei.igitur ⁊c̄.ꝯsequentia patet vt prius ⁊ antecedẽs ꝓbatur quia vel esse patrẽ est alicui⁹ perfectionis vel nul lius.Si nullius ergo nihil est esse pr̄eȝ in diuinis.Si alicui⁹ ergo cum fili⁹ nõ sit pater sequit̄ ꝙ aliqua perfectio ꝯue nit patri que non cõuenit filio.⁊ per cõ sequẽs filius nõ est sũme ꝑfectus. igit̄ ⁊c̄. Confirmat̄.quia vel quelibet ꝑso na est sufficient̄ ꝑfecta ad agenduȝ oĩa que omnes possunt vel non.si nõ. ergo non quelibet est oĩpotens. nec per ꝯn̄s summe perfecta. Si sic.ergo plures q̄ vna supfluũt.quare nõ sunt plures po nende.cõsequẽtia patȝ per magistrum lib.1.disti.3.c.2.vbi ꝓbat vnitatem dei sic.Si essent duo dij.tunc aut vterq̄ ha beret qḋ alius habet aut nõ.Si nõ ali quis coꝝ esset insufficiens. si sic. alius supflueret ⁊c̄. B Ad ista respõ detur.Ad primã pro materia premit to istam distinctionẽ ꝙ simplicitas po test capi multipliciter.Uno modo vt ex cludit pluralitatez.⁊ hoc dupliciter:q2 vel vt excludit ab aliqua re oẽm plura litatem tam eẽntialẽ q̄ realez vel vt ex cludit solum pluralitatem essentialem non realez.Alio modo potest capi sim plicitas vt excludit compositionẽ: ⁊ sic sumitur communiter ⁊ hoc dupliciter: quia aliquid potest dici sic simpliciter simplex vel quia ex nullis rebus com ponitur vel quia nec sic componitur nec est alicui rei componibile.Et iuxta hoc pono propositiones. Prima est ꝙ deus seu diuina essentia primo mo do nõ est simpliciter simplex patet: q2 non excludit pluralitatem supposito rum ⁊ hoc probat prima ratio. Ex quo patet ꝙ illo ꝑmo modo essentia diuina non est tam simplex q̄ simplex est diui na persona. Patȝ quia essentia est plu res res et non persona quare ⁊c̄. Se cundo ptȝ ꝙ esse simplex illo modo nõ dicit perfectionem simpliciter.patet q2 non conuenit essentie diuine. Secun da est ꝙ solus deus secundo modo est simpliciter simplex:patet quia ipse ex cludit omnem pluralitatem essentialẽ sed nulla creatura simpliciter excludit omnem pluralitatem realem vel essen tialem quia si aliqua excludat sic plu ralitatem ꝙ non est plures res vel es sentie vt angelus vel anima tamen nul la sic excludit pluralitatem quin ipsa sit plures res vel in ipsa sint aut esse possint plures res per moduȝ inheren

tle. Tertia ꝓpositio est: ꝙ nō solus de
us est tertio mō simpliciter simplex. Ptz
qꝛ licet deus sit sic simpliciter simplex
ꝙ ex nullis rebus ↄponit̃: tamē etiā ali
qua creatura isto mō est simpliciter sim-
plex. Probatur. qꝛ aut aīa vel angelus
est isto modo simpliciter simplex vł nō.
si sic habet̃ ꝓpositū: si nō tunc q̃ro. aut
talis res est ↄposita ex materia ꝛ forma
aut nō: si nō tunc non apparet quomo
do sit composita. si sic quero de sua for
ma aut est simpliciter simplex aut non
si nō tunc erit ꝓcessus in infinitū in cō-
positione vel dabitur aliq̃d in cōpositū
et habet̃ ꝓpositū. Uerū est ꝙ ista ratio
ꝓbat ꝙ est dare aliq̃d simpliciter sim-
plex ꝑ negationē ↄpositiōis ex ꝑtibus
alterius ꝛ alterius rōis: sicut materia ꝛ
forma: potētia ꝛ actus; sed dicēti ꝙ ali-
qua res creata ↄponit̃ ex ꝑtibus eius-
dem rationis vel extensis sicut calor et
lux vel non extensis sicut anima vel an
gelus: vt aliq̃ dixerūt. contra hoc nō de
mōstrat ratio. qꝛ certū est ꝙ omne ↄtinu
um est diuisibile in componibilia in in-
finitū. tñ sic dicere de aīa vel angelo vi
det̃ gratis dictū: cuius oppositū non sit
per se notū. Quarta ꝓpositio est ꝙ so
lus deus est quarto mō simpliciter sim
plex. Probat̃ ꝛ pͥmo ꝙ deus sit illo mo
do simplex ꝛ nullo modo alteri cōponi
bilis satis ptz: ꝛ supponit̃ esse verū: sed
ꝙ nihil aliud ab ipso sit illo modo sim-
plex imo ꝙ oīs creatura sit alteri cōpo
nibilis. ꝓbat̃ qꝛ oīs creatura est suba
vel accidens. de accidentibus aūt satis
ptz: sed de substātijs idē ꝓbat̃: qꝛ si ali
qua substātia esset incōponibilis alteri
rei maxime hoc videret̃ de angelo: sed
hoc est falsū: qꝛ nulla repugnantia esset
ꝙ angelus ↄponeretur alicui rei: ita ꝙ
ex eo ꝛ illa re fieret vnum sicut ex intel
lectu humano et corꝑe fit vnū ꝛc̃. Aliq̃
aūt hoc volūt ꝓbare. s. ꝙ oīs creatura:
substantia est alteri rei ↄponibilis per
hoc ꝙ ipsa pōt substare accidentibꝰ. vn
de arguunt ꝙ angelus est cōponibilis:
quia recipit suas affectiones: ꝛ ad hoc
videtur esse intentio Augu. 6. de trini.
cap. 6. vbi dicit. Nihil simplex mutabi-
le est: omnis creatura mutabilis est: er-
go nulla creatura vere simplex est. Sed
ista ratio non valet: qꝛ ex substātia ꝛ ac
cidentibus non cōponit̃ vnū nec ex an-
gelo ꝛ suis affectionibꝰ. iō ex hoc ꝙ sub
stantia subsistit accidētibus nō conclu-
ditur componibilitas eius: ideo dico ꝙ
Augustinus non arguit ibi de simplici
tate excludēte cōponibilitatē: qꝛ sic ar
gumentū non ꝓbaret: sed intendit loq̃
de simplicitate. Secundo modo s. alicz
excludente ab aliqua re pluralitatē es-
sentialem. Quod patet ex hoc ꝙ ibidē
et eodez capitulo subdit ꝙ ideo anima
nō est simplex: qꝛ in anima aliud est cu
piditas aliud timor. aliud leticia. aliud
tristicia: quare ꝛc̃. Ex dictis ptz ꝙ abso
luta simplicitas excludēs oēm compo-
nibilitatē est denominatio perfectiōis
simpliciter. Secundo patz ꝙ simplici
tas s̄m quid sicut simplicitas excludēs
precise ↄponibilitatem partiū diuersa-
rum rationum non est denominatio ꝑ-
fectionis simpliciter. ptz: aliqua res cui
denominatio hec ↄuenit est minus per
fecta aliqua alia: cui talis denoīatio nō
cōpetit. patet de materia et composito
Sic igitur ex dictis ptz qualiter solus
deus est simpliciter simplex: ꝛ qualiter
non. quare ꝛc̃. ¶ Tunc ad formā
rationis patet. qꝛ ipsa concedit pͥmam
propositionem. tamē dico ꝙ vbi est plu
ralitas: ibi potest esse ꝛ de facto est sum
ma simplicitas. s. excludēs ↄponibilita
tē: de qua cōīter loquunt̃ doctores: nec
illo mō aliq̃d est simpliciꝰ. qꝛ in eo non
est pluralitas. Ad ↄfirmatiōez dico ꝙ
trinitas ꝑsonarū nō repugnat simplici
tati dei: sed q̃ternitas seu q̃libet maior
pluralitas ei repugnat: qꝛ trinitas ē po
nibilis. sed maior pluralitas nō est ibi
ponibilis. Cōcedo tñ istā ↄditionalē ꝙ
si essent infinite persone starēt cū sūma
simplicitate ꝛ etiā istā. ꝙ si essent infini
te non starēt cū summa simplicitate: qꝛ
vtriusq̃ aīs est impossibile: ꝛ ꝑ ↄseq̃ns
ↄña bona: ꝛ sic patz ad primā ratiōem.
Ad scd̃az gratia materie. pͥmitto istā
distinctionē ꝙ iste terminꝰ deꝰ sicut su
pra tactū fuit dupliciter sumit̃. q̃nq̃ es-

sentialiter q̃nq̃ xͦo suppositaliter seu
ꝑsonaliter. primo modo supponit ime-
diate ꝓ essentia diuina ꝛ sic est synoni-
mus cuz illo termino eēntia diuina seu
diuinitas. Secūdo mō supponit ime
diate ꝓ persona diuina ꝛ sic est synoni
mus cū isto termīo ꝑsona diuina. quid
aūt sit immediate supponere ꝓ aliquo
ꝛc̃. postea patebit in scd̃o articulo. Tūc
iuxta istā distinctionē pono aliquas ꝓ
positiones. Prima ꝙ nō est simpliciter
cōcedendū ꝙ tres esse deos sed tñ vnū
esse deū. ptz qꝛ illud nō est simpliciter
ↄcedendū qd̃ simpliciter negat̃ in sym
bolo sꝫ illud simpliciter ↄcedenduz qd̃
ibi simpliciter ↄcedit̃. In symbolo aūt
simpliciter dicit̃ ita deꝰ pater deꝰ filiꝰ
deꝰ spūssanctꝰ. ꝛ tñ non tres dij sed vnꝰ
est deꝰ: igit̃ ꝛc̃. Scd̃a ꝓpositio quā so-
lū ꝓbabiliter ꝛ nō assertiue pono est ꝙ
capiēdo istū terminū deꝰ. Scd̃o modo
s. suppositaliter sicut iste sunt ↄcedēde
nō tantū est vna ꝑsona diuina vel tres
sunt ꝑsone diuine quaꝝ quelibz est deꝰ
sic iste sunt ↄcedende nō tātū est vnus
deus vel plures sunt dij. patet qꝛ tales
equiualent penitꝰ s̄m illā acceptionez.
vt apparet per q̃d noīs. Tamē sicut iā
dixi tales non sunt cōcedende simplici
ter. i. sine addito sed s̄m quid. i. cū ad-
dito addēdo scꝫ ꝙ ille terminꝰ deꝰ ibi
capiat̃ ꝑsonaliter non essentialit̃. talis
aūt locutio licꝫ sit vera ꝛ ꝓpria apd̃ do-
ctos. nō tñ est ↄsueta ꝛ ꝓpter simplices
ideo abstinēdū ab ea ꝛc̃. Intelligendū
est etiā hoc s̄m vnā descriptionē huius
termini deꝰ scꝫ describendo deū qd̃ est
ens quo nullū est meliꝰ vel ꝑfectiꝰ. Sic
eñ tres persone sunt tria entia quarū
quolibet nihil est meliꝰ sed describēdo
eū ꝙ est ens omni alio meliꝰ vł ꝑfectiꝰ
nō sic pōt dici sicut ptz intuēti. sic nul-
lo mō posset habere xͥitatē ꝙ tres ꝑso-
ne diuine sunt tres dij ꝛc̃. ¶ Ter-
tia ꝓpositio sequens ex predictis est ꝙ
isti termini deꝰ ꝛ deitas non sunt oīno
synonimi sꝫ solū sunt synonimi q̃ñ iste
terminꝰ deꝰ capit̃ eēntialiter ꝛ nō sup-
positalitaliter. vt patz qꝛ aliter sequit̃
ꝙ sꝑ loco vniꝰ posset xͦe aliꝰ dici qd̃ est
falsum. qꝛ sic sicut vere dͬ deꝰ generat
deū ita vere dici posset deitas generat
deitatē. Et ↄña patz qꝛ loco semꝑ vniꝰ
synonimi pōt vere reliquū dici. Quar
ta ꝓpositio etiā sequēs ex p̄dictis est ꝙ
in symbolo iste terminꝰ deꝰ nō vbiq̃ ca
pitur synonime vel eodē mō. Patet. qꝛ
alit̃ sumit̃ cū dͬ ꝙ est tñ vnꝰ deꝰ ꝛ non
plures dij ꝛ alit̃ cū dicit̃ ꝙ deꝰ generat
deū seu ꝙ xp̄s est filiꝰ dei. Et ex p̄dictis
si vera sunt qd̃ videt̃ cuius nō asseram
multa argumēta in materia de trinita-
te facilit̃ soluunt̃ q̃ alit̃ dicēdo nō vidē
tur facilit̃ posse solui sicut post patebit
in scd̃o articulo. Tunc ad formā rōis
patet ad quē sensum ↄñs posset ↄcedi.
tunc dico ꝙ simpliciter loquendo illa cō
sequētia nō valet tria sunt talia quorū
qdlibet est deꝰ ergo sunt tres dij. Et to
ta ratio est ꝙ iste terminꝰ deus nō ↄce-
ditur simplr̃ in plurali de tribꝰ ꝑsonis
tñ bene sequit̃ ꝙ tria sunt talia quorū
qdlibet est deꝰ. Si vero arguit̃ sic sūt
tria talia quibꝰ maiora cogitari nō pos
sunt ergo tres dij. ↄsequētia tenet qꝛ a
diffinitiōe ad diffinitū valet cōsequētia
in singulari ꝛ per cōsequēs in plurali.
Ad hoc pōt dici negādo antecedēs
quia nō sunt tria magna sed vnus ma
gnꝰ ꝛ vna magnitudo sicut nō tres eter
ni ꝛc̃. Sed adhuc ↄcesso antecedēte cō-
seq̃ntia non est formalis nec oportet ꝙ
valeat in plurali sicut in singulari. In-
stantia potest dari. bene seq̃tur. hoc est
aīal nō videns ꝛ aptum natū videre. er
go est cecū. Et non seq̃tur ista sunt aīa-
lia nō vidētia ꝛ apta nata videre: ergo
sunt ceca. demonstratis eñ duobꝰ quo-
rū vnū est cecū ꝛ aliud nō. antecedēs est
verū ꝛ ↄseq̃ns falsū. Ad ↄfirmationē
dico pͥmo ꝙ oppositio cōtradictoria nō
est nisi terminoꝝ aut ꝓpositionū ꝛ non
rerū. Ideo in trinitate nō est vlla oppo
sitio ↄtradictoria. Dico secūdo ꝙ ali-
qua ↄtradictoria bene vere p̄dicant̃ de
terminis supponētibꝰ ꝓ rebꝰ in diuinis
sicut bene arguit̃. Dico tertio ꝙ cum
hoc stat summa vnitas essentialis triū
ꝑsonaꝝ vnde seq̃tur q̃rto ꝙ talis oppo
sitio non arguit summā distinctionem

sed bene aliqualē nec excludit summā
vnitatē ⁊ qñ dicit̄ ꝙ mior oppositio di-
stinctionē ꝯcludit q excludit vnitatem
scȝ oppositio ꝯtra hoc verū est in crea-
turis ⁊c. Ad tertiā rōnez sunt diuer
si modi dicēdi. Aliq eñ dixerūt ꝙ ꝑso-
ne diuine nullo mō distinguunt̄ differē
ter sed tñ infinite distingunt̄ in cōpossi
biliter. ꝑmū aūt clare est verū q̄ int il-
la nō est differētia q̄ sunt idē vt suppo-
nūt ex quid nois sed ꝑsone diuine sunt
idē igit̄ ⁊c. Scōm vero si sit verū pa
ri rōe erit verū de q̄buscūq̄ duab⁹ reb⁹
q̄ ꝙ incōpossibile ē ꝙ vna ꝑsona diuia
sit alia tā incōpossibile ē ꝙ q̄cunq̄ alia
res sit alia. Et sic ꝑ hoc nō euacuat̄ dif
ficultas. Aliqui vero dixerunt ꝙ ꝑsone
diuine ne finite nec infinite distinguūt̄:
sed hoc nō est bñ intelligibile ꝙ distin-
guant̄ ⁊ nō finite nec infinite. Quia si
distingunt̄ oportet ꝙ finite vel nō fini-
te. cū isti termini sint cōtradictorij ⁊ si
nō finite ergo infinite. ⁊ sic manet argu
mentū. Similit̄ si nec finite nec infini-
te ergo distinctio ꝑsonarū nec est finita
nec infinita. distinctio aūt illa est aliqd
in diuinis ergo aliqd est in diuinis nec
finitū nec īfinitū ⁊c. ℞ Ideo ali
ter dico ⁊ pono aliq̄s ꝓpositiōes. Pria
est ꝙ sicut distinctio vnī⁹ ꝑsone ab alia
est ipsa ꝑsona distincta. sic talis distin-
ctio est īnnita. ꝑma pars ꝑtȝ q̄ iste ter
minus distictio patris a filio supponit
ꝓ aliquo q̄ si ꝓ nullo supponeret tūc
nulla esset distinctio inter ꝑsonas: sȝ nō
pōt dici ꝙ supponat ꝓ aliquo qđ nō ē
deus q̄ distictio ꝑsonaꝝ nō est aliqua
res creata ergo supponit pro deo. ⁊ nō
pōt conuenienti⁹ dici q̄ ꝙ supponit ꝓ
patre. igit̄ ⁊c. Si vero querat̄ vtrū sup
ponat pro essentia vel ꝓ filio dico ꝙ sic
scȝ ꝙ supponit pro essentia sed nō īme
diate. pro filio vero nō supponit plusq̄
iste termin⁹ pater ⁊ ꝓportionabiliter di
co de isto termino distictio filij ⁊c. Se
cunda pars seq̄tur ex prima q̄ ois di-
stinctio in diuinis est ꝑsona infinita. q̄-
re ⁊c. Secunda ꝓpositio est ꝙ distin-
ctio vnius ꝑsone diuine ab alia est ma-
ior distinctiōe alicui⁹ creature a creatu
ra. sequitur ex prima q̄ distinctio crea
ture a creatura est finita. igit̄ ⁊c. Ter
tia est ꝙ persone diuine distingunt̄ infi
nite. ꝑtȝ q̄ distingunt̄ sic ꝙ vna nō est
alia ⁊ tñ quelibet res est infinita. Et ad
istū sensum concedo ꝙ distingunt̄ infi-
nite. i. sūt res distīcte q̄ sunt infinite vl̄
quaꝝ q̄libet est infinita, ⁊ iste sensus vi
det̄ satis cōueniēs. Quarta ꝙ nō ob-
stante predicta ꝓpositiōe tamē aliquo
modo potest vere cōcedi ꝙ deus ⁊ crea
tura vel vna creatura ab alia plus dist̄i
guitur q̄ persone diuine. ꝑtȝ q̄ ad istū
sensum ꝙ plurib⁹ modis distinctionis
id est aliqualiter distinguntur scȝ essen
tialiter qualiter nō distingunt̄ persone
⁊c. Tunc ad formā ratiōis dico ꝙ ista
cōsequentia nō valet distinctio vnī⁹ ꝑ-
sone ab alia est infinita vel distingunt̄
infinite ad sensum ꝑdictum ergo nulle
alie res magis distingunt̄ ⁊c. quia disti
ctionē vocando rem distinctā distinctio
potest eē maior ⁊ tamē res min⁹ distin-
gunt̄. Sicut si similitudo sit res similis
similitudo potest esse maior ⁊ tamē res
min⁹ est similis. sicut similitudo dei ad
creaturam est maior q̄ creature ad cre
aturā. quia ꝑma est de⁹ scđa est creatu
ra. deus tñ est min⁹ similis creature q̄
creatura creature ⁊c. Ad confirmatio
nē dico ꝙ si essent duo dij illi nō magis
distinguerent̄ ⁊c. similiter magis disti-
guerent̄ ⁊c. quia ad impossibile sequit̄
quodlibet. Verūtñ si quis ꝯsequēter
loquendo ꝯcederet duos deos haberet
dicere ꝙ magis distingunt̄ .i. aliqualit̄
qualit̄ nō persone ⁊c. L Ad q̄r
tam dico ꝙ si ista oratio infinitiui mōi
esse p̄rem capiat̄ significatiue ⁊ ꝓpe
tūc ista orō est incongrua esse p̄rem est
alicui⁹ ꝑfectionis. Est eñ incōgrua q̄
talis orō significatiue sumpta et ꝓprie
scȝ capiendo verbū infinitiui modi ver
baliter nō pōt reddere suppositū verbo
nec est subiectū ꝓpositionis si aūt cape
ret̄ materialiter patet ꝙ nō esset ad ꝓ
positum. Secūdo dico ꝙ si illa oratio
infinitiui modi capiatur significatiue ⁊
impropie scȝ capiendo illū infinitiuū
noialiter vt ista oratio esse patrē tñ va

let q̄ ista essentia patris tūc illa est ꝓ-
positio congrua ⁊ vera esse patrē ē ali-
cuius perfectionis. Et sic ꝯcedendū est
ꝙ esse patrē est esse filium. i. essentia pa
tris est essentia filij. Ideo dico tertio
ꝙ licet pater nō sit filius nec ecōtra tñ
nulla ꝑfectio conuenit vni q̄ nō conue-
niat alteri q̄ eadem essentia vtriusq̄.
est ꝑfectio vtriusq̄. ⁊ eadem ꝑfectione
vterq̄ ē sūme perfect⁹ ⁊ sic patȝ ad for
mā. Quarto dico ad ꝯfirmationez ꝙ
quelibet ꝑsona est equalit̄ sufficient ꝑ-
fecta ad agendū oia q̄ oēs possunt age
re. patet quia eadē perfectione. sed ne
go cōsequentiā ergo plures q̄ vna sup
fluunt ⁊ ad argumētū magistri dico ꝙ
nō ꝓbat efficacit̄ tñ gratia materie va-
let de dijs ⁊ nō de personis q̄ ille sunt
idem vñ si vna persona nō esset idē es-
sentialit̄ cū alijs alie superfluerent sicut
magr̄ arguit ꝺ dijs. Hec ꝺ ꝑmo articl̄o
M Quātū ad sm articulū in quo vi
dēdū vtrū positio de trinitate possit su
stineri sine ꝯdictōe. Prio ꝑmittā tria
notabilia faciēda ad ꝓpositū Scđo po
nā tres ꝯclusiōes ad arti. Tertio ar-
guā ī oppositū. Prio ergo notādū est
ꝙ ꝯdictio est manifestissima repugnā-
tia. i. affirmatio vnī⁹ ⁊ negatio eiusdez
Et ista est duplex q̄dam est terminoꝝ
sicut ē termini finiti ad terminū īfinitū
vt homo nō hō. Alia est ꝓpositionuȝ si
cut est ꝓpositionis vniuersalis ⁊ ꝑticu
laris eorūdez terminoꝝ ⁊ diuersaꝝ q̄li
tatum ⁊ duarū singularīū eorūdem ter
minoꝝ ⁊ diuersaꝝ qualitatū ⁊c. Et ista
potest poni triplex quia vel vocalis tā-
tū vel mentalis tantū vel vocalis ⁊ mē
talis simul. De prima vere non est cu
randū sed relique sunt ad ꝓpositū. Vñ
de ipsis potest dari ista regula. ꙙ cōtra
dictio solū mentalis est ita euidenter
impossibilis sicut vocalis ⁊ realis. Se
cūdo notandū ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝓpo-
sitio sit sufficienter vniuersalis opoꝛtȝ
ꝙ subiectum sit sufficienter distributū
per hoc totuȝ omnis res que est ⁊ quic
quid est. seu equiualens nec sit sufficiē
ter vniuersalis per hoc signū omis. Si
militer ad hoc ꝙ aliqua ꝓpositio sit suf
ficienter singularis oportet ꝙ subiectū
sit termin⁹ vere singularis. ꝓprie autē
loquēdo ille termin⁹ nō est vere singu
laris qui pōt vere affirmari de terminis
supponentib⁹ pro rebus realit̄ distinct̄
⁊c. Tertio notanduȝ est ꝙ suppositio
alicui⁹ termini in diuinis est duplex q̄-
dam est suppositio mediata alia īme-
diata. vñ ille termin⁹ supponit media-
te pro patre in diuinis qui supponit ꝓ
patre. ⁊ tñ nō cōuertitur cū isto termīo
pater. cōuersione regulata ꝑ hoc signū
ois res q̄ est. ⁊ sic iste termin⁹ pater sup
ponit pro eēntia nō īmediate. Et simi-
liter iste termin⁹ essentia pro p̄re. q̄ lȝ
pater sit essentia ⁊ ecōtra. non tamē se
quit̄ q̄cunq̄ res que est pater est essen-
tia. ergo quecunq̄ res que est essentia
est pater. vt patet ideo ⁊c. Sed ille ter
min⁹ supponit īmediate ꝓ patre in di
uinis siue pro re q̄ ꝓducit ⁊ nō ꝓduci-
tur qui cōuertitur. cōuersiōe regulata
per hoc signū omnis res q̄ est null⁹ aūt
alius termin⁹ supponit īmediate ꝓ pa
tre. Et sic dicendū est de filio suo mō ⁊
de spūsctō ⁊ de eēntia ⁊c. ℞ Ex
istis infero aliquas regulas bñ notan-
das Prima est null⁹ termin⁹ persona
lis supponit īmediate pro eēntia in di
uinis sicut sunt isti termini pater fili⁹ ⁊
spūssanctus. Et patet clare. Secūda
nullus termin⁹ essentialis supponit im
mediate pro ꝑsona in diuinis sicut isti
deitas essentia. Tertia ois termin⁹ es
sentialis supponit mediate vel īmedia
te pro qualibet re in diuinis. ꝑtȝ q̄ iste
termin⁹ essentia vel deitas supponit ꝓ
essentia īmediate ⁊ ꝓ q̄libet ꝑsona me
diate ⁊c. Quarta null⁹ t̄min⁹ ꝑsonal̄
supponit ꝓ q̄libet re ī diuinis ꝑtȝ q̄ñ
iste termin⁹ p̄r nō supponit ꝓ filio nec
eē. nec spūsctō ꝓ p̄re. nec eē ⁊c. tñ iste
termin⁹ p̄r bñ supponit mediate ꝓ re
q̄ ē fili⁹ scȝ ꝓ eēntia. Quinta lȝ q̄libet
termin⁹ ꝑsonalis nō collectiu⁹ īmedia
te supponat ꝓ ꝑsona ⁊ mediate ꝓ eēn
tia tñ null⁹ talis supponit ꝓ plurib⁹ re
bus in diuinis copulatiue nec ꝯ disiū-
ctiue. ꝑtȝ q̄ñ ista copulatiua ē falsa p̄r
est pater ⁊ p̄r est fili⁹ ⁊c. Similr̄ ista de co

pulato extremo est falsa pater est paťr ⁊
filius.⁊ sic li pater nõ supponit collecti
ue pro pluribꝰ rebus.nec ꝯiunctim nec
diuisim ⁊c. Sexta est ꝙ licꝫ iste termi
nus trinitas supponat imediate pro oĩ
bus ꝑsonis diuinis collectiue.tñ ꝓ nul
la earum ꝑ se sumpta supponit.nec me
diate nec imediate. Prima ps patet
qm̃ hec est vera quecũqꝫ res q̃ est trini
tas est pater ⁊ filiꝰ ⁊ spũssanctus.⁊ ecõ-
tra q̃cunqꝫ res q̃ est pater ⁊ filiꝰ ⁊ spũs-
sanctus est trinitas.igiť. Secũda ptꝫ
qm̃ nec trinitas est pater nec econtra.
Ex qua seqtur septima ꝙ est aliqs ter-
minus scꝫ trinitas q̃ supponit ꝓ aliq̃ re
in diuinis lꝫ mediate tñ pro nulla ꝑso-
na supponit mediate vel immediate.
Prima ps ptꝫ quia hec est vera trini-
tas est essentia ergo supponit ꝓ eẽntia
ptꝫ per diffinitionẽ suppositiõis. Se-
cunda pars ptꝫ qm̃ hec nõ est vera tri
nitas ẽ ꝑsona nec ecõtra.igiť ⁊c. Octa
ua est ꝙ nulla res in diuinis est due res
qn illa sit tres res.Et istud magis post
ea declarabiť. Si autẽ dicať ꝓductio
actiua est due res.s.pater ⁊ filiꝰ ⁊ tñ nõ
est tres res igitur.⁊c.Similiť ꝓductio
passiua est due res.s.filius ⁊ spũssanctꝰ.
⁊ tamẽ nõ est tres res ⁊ sic est de spira-
tione actiua. Ad hoc dr̃ ꝙ anteq̃ ar-
gumentũ valeat reqritur nõ solũ ꝙ spi
ratio actiua sit due res: sed etiaꝫ ꝙ spi
ratio actiua sit vna res.modo ego dico
ꝙ spiratio actiua non est aliqua res qn
illa sit tres res q̃uis spiratio actiua nõ
sit tres res est tñ res q̃ est tres res sed
de hac materia alias videbitur ⁊c.

Ex predictis etiã patent alique
distinctiones. Prima est ꝙ aliqui ter-
mini dicunť de deo tñ in singulari nu-
mero ⁊ aliq in singulari ⁊ plurali.exem
plũ primi sicut sunt isti termini natura
essentia vita intelligentia veritas ⁊c. ⁊
generaliter termini essentiales eẽntia-
liter capti.exemplũ scd̕i sicut sunt isti.
res.ꝑsona.⁊ aliq etiã adiectiui.sic sunt
isti coeterni.equales.plures.duo.tres.
sed nulle dicunť in plurali qn dicantur
etiã in singulari ⁊ hoc si habeãt singu-
lare sicut sunt isti termini duo tres ⁊c.

Secũda distinctio seqñs est terminoꝝ
essentialiũ qdam sunt q̃ modificationẽ
certã nõ admittunt sicut sunt isti natu
ra essentia deitas ⁊ plures alij qm̃ ſm
supradicta nõ possumus vere dicere in
diuinis ꝙ natura genita ẽ aliqd nec ꝙ
eẽntia genita est aliqd qꝛ ſm determina
tionẽ nulla est essentia diuina genita.
Aliq aũt sunt essentiales q̃ hmõi mo-
dificationeꝫ bene admittũt sꝫ tũc ꝑ illã
modificationẽ efficiunť ꝑsonales sicut
sunt isti sapientia amor ⁊c. Unũ bene di
cimus ꝙ sapiẽtia genita est aliqd in di
uinis scꝫ filius ⁊c. Et hoc de nominibus
p̃mittẽdũ est. P His p̃missis po
no tres ꝯclusiones ad istũ articulũ res
põsales. Prima est ꝙ licet positio de
trinitate ꝯcedat terminos ꝯtradictori-
os de terminis supponibilibꝰ pro eodẽ
ipsa tñ nõ ꝯcedit ꝓpositiões ꝯtradicto
rias nec vllã implicat ꝯtradictionem.
Prima ps patꝫ qꝛ ipsa ꝯcedit ꝙ essen
tia nõ generat ⁊ ꝙ pr̃ generat ⁊ sic ꝯce-
dit istos terminos generare ⁊ nõ gene-
rare q̃ sunt vere ꝯtradictorij de istis ter
minis eẽntia diuina ⁊ pater in diuinis
qui tñ supponũt ꝓ eodem licet vnꝰ me
diate ⁊ alius imediate ⁊c. Secunda
ps ptꝫ qꝛ oĩs positio cõcedens ꝓpositi
ones ꝯtradictorias vel implicãtes ꝯtra
dictionẽ est impossibilis vt notũ est:sed
positio de trinitate est possibilis imove
ra igiť.⁊c. Secũda ꝯclusio est ꝙ licet
positio de trinitate possit sine cõtradi-
ctione apparẽter sustineri tamẽ ꝙ ipsa
nõ ꝯcedat ꝓpositiones realiť seu meta
liter ꝯdictorias siue ꝙ nõ implicet ꝯdi
ctionẽ contra ꝓteruũ nõ põt euidenter
ꝓbari. Prima ps ꝓbať qꝛ absurdũꝫ
essꝫ dicere ꝙ fides catholica cõcederet
aliquã positionẽ q̃ nõ posset sine ꝯtra-
dictiõe apparẽter sustineri.hoc enĩ eẽt
dicere ꝙ fides negat primũ p̃ncipiũ sicͭ
blasphemauerũt qdam dicẽtes p̃mum
p̃ncipiũ nõ tenere in diuinis.Quicun-
qꝫ aũt hoc dixerit anathema sit Secũ
da pars ꝓbať ⁊ p̃mo ostẽdo ꝙ nõ pos-
set euidẽter ꝓbari ista negatiua: posi-
tio de trinitate nõ implicat ꝯtradictio
nẽ qꝛ si deť oppositũ sequitur ꝙ possit

euidenter ꝓbari ꝙ illa positio sit possi
bilis ꝯsequentia tenet quia sicut omne
quod implicat ꝯtradictionẽ est impos-
sibile ⁊ ecõtra sic oĩe qd̕ non implicat
ꝯtradictionẽ est possibile ⁊ ecõtra sꝫ fal
sitas ꝯsequẽtis iam̃ ptꝫ.Scd̕o ostẽdo ꝙ
nõ possit euidẽter ꝓbari cõtra ꝓteruũ
ista negatiua positio de trinitate nõ cõ
cedit ꝓpositiones mẽtaliter cõtradicto
rias.Aliqui enĩ dicũt ꝙ sic et supponũt
ꝙ positio trinitatis est ponere vnaꝫ reꝫ
esse tres res ⁊ quãlibet illaꝝ.s. essentiã
diuinã esse patrem:et esse filium et esse
spiritum sctm̃:et etiaꝫ sigillatim esse pa
trem ⁊ esse filiũ ⁊ esse spm̃sctm̃. Ex quo
inferũt quod põt cõcludi euidẽter etiã
contra ꝓteruũ vel hereticuꝫ ꝙ illa posi
tio nõ ẽ ꝯdictio manifesta neqꝫ tñ mẽ-
talis neqꝫ vocalis ⁊ realis qm̃ ista posi
tio nõ ponit nisi puras affirmatiuas et
ex puris affirmatiuis posset seq ⁊c

Sꝫ istud nõ sufficit qꝛ isti ar
guũt ac si positio de trinitate nõ pone-
ret aliud nisi vnã rẽ esse tres res:⁊ quã
libet illaꝝ ⁊ ac si nõ poneret nisi puras
affirmatiuas mõ h̕ ẽ falsuꝫ.ponit aliud
⁊ ꝯcedit ꝓpositiões negatiuas.s.ꝙ paťr
nõ ẽ filiꝰ ꝙ essentia diuina nõ gñat ⁊ tñ
res q̃ est eẽntia generat ꝙ diuinitas nõ
generat et tñ deꝰ generat. Modo dice-
ret ꝓteruus hereticus ꝙ licꝫ tales ꝓpo
sitiones nõ ꝯdicant vocaliter tñ ꝯdicũt
realiter ⁊ mẽtaliter sicͭ nullũ aĩal currit
et aliquid qd̕ est aĩal currit.vľ iste mar
cus nõ currit et tullius currit.posito ꝙ
sunt nomina synonyma ⁊c. nec oppositũ
huiꝰ posset euidẽter ꝓbari ꝯ ꝓteruum
q̃uis oppositũ huiꝰ posset defendi ꝯtra
ipm̃ ⁊c.Dico tñ ꝙ potest euidẽter ꝓba
ri ꝯtra ꝓteruũ ista negatiua. positio de
trinitate nõ ꝯcedit ꝓpositiones vocali-
ter et mentaliter cõtradictorias. patet
quia talis positio nõ ponit aliquas du
as vnã ꝑfecte vniuersalẽ ⁊ aliã ꝑticula
rem eorundẽ terminorũ et diuersarũ q̃
litatuꝫ.vel duas etiã ꝑfecte singulares
eorundẽ terminoꝝ ⁊ diuersarũ qualita
tum vt patet inductiue et magis decla
rabitur ⁊c. Tertia conclusio est ꝙ licꝫ
positio ponens ꝙ nulla creatura est vľ
esse potest que sit tres res:⁊ quelibet il
larũ sit vera:⁊ rationabilis tñ ipsa non
est nobis euidens:vel euidenter demõ-
strabilis. Prima pars ꝓbatur quia si
esset aliqua creatura que esset tres res
et quelibꝫ earũ:vel si deus absolute po
test facere talẽ creaturaꝫ eadeꝫ ratione
posset facere ꝙ vna creatura esset om-
nes que iaꝫ sunt ⁊ q̃libet illarũ. ꝯsequẽ
tia tenet. qꝛ nõ videtur maior ratio de
vno q̃ꝫ de alio sꝫ ꝯsequẽs est irrationa-
bile.quoniã tũc idẽ esset ꝑfectum et im
perfectũ diuisibile et indiuisibile ⁊ quã
tũ ⁊ diuersarũ specierũ scꝫ homo azinꝰ
⁊c.imo humanitas et azininitas ⁊c.qd̕
videtur absurdũ quare ⁊c. Secunda
pars ꝓbatur.quia ponẽdo talẽ creatu-
raꝫ esse vľ esse posse nulla manifesta cõ-
tradictio põt inferri in lumĩe naturali
qꝛ sicͭ sustineri potest in diuinis absqꝫ
contradictione ꝙ vna res sit tres res ⁊
quelibet earũ eadẽ ratione et eodẽ mõ
in creaturis posset defendi ⁊ ꝑ ꝯsequẽs
non scimus euidẽter vtruꝫ talis creatu
ra sit possibilis vel nõ q̃re ꝯclusio vera
Confirmať.quia de facto aliq antiqui
philosophi posuerũt ꝙ genus est reali-
ter omnes sue spẽs et species quodlibꝫ
suũ indiuiduũ et per ꝯsequẽs habebãt
cõcedere ꝙ aliqua res que nõ erat deꝰ
esset plures res et quelibꝫ illarũ.mõ li-
cet ista opinio sit falsa tñ nõ posset eui-
denter iprobari sicut nec positio de tri
nitate in diuinis quare ⁊c.Ex predicta
cõclusione sequitur aliqua.Primo se-
quitur. ꝙ lꝫ aliquã creaturaꝫ q̃ sit tres
res et q̃libet earũ posse fieri ꝑ absolutã
potentiã dei possit sine ꝯtradictione su
stineri.tñ hoc debet a catholicis negari
Prima pars patet ex dictis secunda
pars q̃uis negatur ab aliquibus tamẽ
probatur sic. Unde pro isto pono duas
regulas R Prima est ꝙ aliquã
positionẽ posse sine ꝯtradictiõe sustine
ri nõ est sufficiens ratio ꝙ talis positio
non debeat negari.patet qꝛ multe sunt
veritates ratiõabiles et ꝓbabiles qua
rum opposite falsitates possunt sine cõ
tradictiõe sustineri: sicut patet in phĩa
naturali ⁊c. Secunda est.omnis posi

tio debet a catholicis:⁊ ab omnibus ne
gari cuius oppositum circumscripta fi=
de apparet euidens in lumine naturali
et hoc nisi ad concedenduȝ ipsam cogat
auctoritas fidei patet clare ⁊c. Ex hoc
arguitur sic. circumscripta fide apparet
euidēs in lumine naturali: ꝙ nulla res
potest esse tres res et quelibet earuȝ. et
nulla auctoritas scripture vel fidei co=
git ad concedendū oppositū in creatu
ris imo magis videtur consonum fidei
dicere ꝙ hoc infinite perfectionis est et
ꝙ solū conuenit deo ratione sue immē=
sitatis. igitur ⁊c. Secundo sequitur spe
cialiter ex secūda regula ꝙ cōcedentes
aliquod vnū esse plura īdiuidua vnius
generis vel speciei nō sunt digni voca=
ri philosophi. patet. quia illi nō sunt di
gni vocari ph̄i qui ꝯcedunt aliquid ita
difficile ad sustinendum sicut ⁊ positio
de trinitate absq3 hoc ꝙ ad hoc cogant
fidei auctoritate. Istud pȝ quia ꝓprie=
tas philosophi est ꝙ innitatur lumini na
turali nisi vbi oppositū docet lumen fi
dei. Sed sic est ꝙ aliqđ genus vel spe=
ciē aliquā esse realiter plura indiuidua
et quodlibet illorum est ita difficile ad
sustinenduȝ sicut essentiam diuinā esse
tres personas: et quamlibet illarū imo
videtur aliquo mō difficili⁹ qꝛ fides nō
ponit personas distingui essentialiter ⁊
tamen duo indiuidua eiusdē speciei di
stinguuntur essentialiter et tamē ad hoc
nō cogit auctoritas fidei imo forte ma=
gis ad oppositū vt posset declarari: sȝ nō
curo igitur correlariū verū ⁊c. ¶
Sȝ ꝯtra p̄dicta arguitur ⁊ ꝓbatur ꝙ posi
tio de trinitate implicat ⁊ cōcedit ꝯtra
dictionē. ꝓ quo tria supponuntur. Pri=
mum est vnū ꝯcessum in isto articulo. s.
ꝙ ꝯtradictio tm̄ mētalis est tanta ⁊ taȝ
euidēs repugnātia ⁊ īpossibilitas sicut
mentalis ⁊ vocalis simul. Scđm est ꝙ
essentia diuina nō est min⁹ idē patri ꝗ̄
si nō esset aliq̄ res nisi pater. Tertiū ē
ꝙ si nō esset nisi suppositū patris in di=
uinis esset ꝯtradictio mētalis ꝙ eēntia
diuina affirmaretur de aliquo de quo nō
affirmaretur pater et similr ecōtra. ⁊ etiā
esset ꝯdictio mētalis ꝙ essentia diuina
vere negaretur de aliquo de quo affirma
tur pater ⁊ ecōtra. Istis suppositis ar
guo sic: si nō esset nisi vnū suppositū pa
tris in diuinis ꝯtradictio mētalis esset
ꝙ essentia diuina esset aliqua res expa=
ter nō esset illa res: vel econtra per ter=
tiam suppositionē. Sed nūc sic est ꝙ es
sentia diuina nō min⁹ est pater aut idē
patri ꝗ̄ si nō esset nisi pater ꝑ scđaȝ. er
go non minus est ꝯtradictio mētalis ꝙ
aliquid affirmetur de essentia: ⁊ nō de pa
tre: aut negetur vel ecōtra nūc ꝗ̄ tūc er
go cuȝ tunc esset ꝯdictio mētalis et nūc
erit. sed illa nō minus est euidenter im
possibilis ꝗ̄ vocalis: et mētalis simul ꝑ
primam suppositionē. ergo formalis cō
tradictio est ꝙ essentia nō generat ⁊ pa
ter generet. Secundo cōfirmatur sic ꝓ=
pter idemptitateȝ inter marcū ⁊ tulliū
contradictio est marcū currere: et tulli=
um non currere: sȝ nō est minor idēpti=
tas inter essentiā diuinā et patrē ꝗ̄ inter
marcum et tulliuȝ ergo nō minus ꝯtra
dicunt essentia ⁊c. Secundo arguitur
ꝙ illa positio non solū cōcedat ꝯdictio
nem mentalē: sed etiaȝ mentalē ⁊ voca
lē. quia cōcedit vniuersalē. et ꝑticularē
eorundem terminoꝝ et diuersarū q̄lita
tum igitur ⁊c. ꝯña patet. antecedēs ꝓba=
tur. quia cōcedit istas duas: om̄is deus
generat. aliquis deus nō generat. de p̄
ma patet: quia cōcedit ꝙ deus generat
et ꝙ non est nisi vnus. de⁹ ergo ōis de⁹
generat. de secūda patet. qꝛ concedit ꝙ
filius nō generat. ⁊ ille est deus igitur ⁊c.
Secundo confirmatur ꝙ illa positio con=
cedit duas singulares eorūdem termi=
norum ⁊ diuersarum qualitatū. igitur ⁊c.
consequētia patȝ antecedēs ꝓbatur. qꝛ
concedit istas ꝙ deus generat: ⁊ de⁹ nō
generat vt patȝ ex predicta ratione er=
go cuȝ non sit nisi vnus deus habet cō
cedere ꝙ idē deus gn̄at: ⁊ idē de⁹ nō ge
nerat siue ꝙ hic de⁹ gn̄at: ⁊ hic de⁹ non
generat. q̄re ⁊c. Tertio p̄ncipaliter ar
guitur ꝓ quo supponitur ꝙ aliqđ implicat
ꝯdictionē lȝ nō explicet illā mentaliter
pȝ. q̄m alias frustra laborarem⁹ ostēde
re aliquid implicare aut ducere ad ꝯdi
ctionē. illā quocūq3 dato aut illđ ē ꝯdi=
ctio mentalis et vocalis manifesta ⁊ sic
non oportet illud reducere ad ꝯtradi=
ctionem: qꝛ iam est reductum vel est so
lū mentalis ꝯtradictio ⁊ dictū est prius
ꝙ illa euidēter est contradictio ⁊ repu
gnantia sicut vocalis ⁊ mētalis simul.
et sic nō oportet etiā illud reducere ni=
si forte ꝑ diffinitionē quid nois: vel nō
est manifesta: sed est reducibile ad ꝯtra
dictionem: ⁊ sic illud implicat nec expli
cat ⁊c. Tunc arguitur sic: aliqđ solū im=
plicat ꝯtradictionē ⁊ eam nō explicat ⁊
tm̄ illud nō potest sustineri sine ꝯdictio
ne sicut est illđ diameter est simeter: id
est diameter est ꝯmēsurabilis coste. sed
non magis pōt sustineri ꝓbabiliter po
sitio trinitatis ꝗ̄ illud qđ tm̄ nō pōt su=
stineri vt dictuȝ est. igitur nec positio illa
⁊c. Maior nō magis ꝓbabiliter ⁊c: patȝ qꝛ
negat vias seu modos arguēdi ꝑ quos
reduceretur ad ꝯtradictionē ita apparen
tes sicut sunt illi ꝑ quos alia ad ꝯdicti=
onē reducitur. imo forte eosdem. Scđo
ꝯfirmatur: quia nulla ē positio: quin eq̄li
ter ꝓbabiliter sustineretur: sicut ista sine
ꝯtradictiōe. igitur ista non ꝓbabiliter su
stinetur: ꝯña pȝ ex dictis: sed añs ꝓbatur
q̄m si sicut aliqua detur illa et ostendā ꝙ
sit ⁊c. Unde si eēt aliq̄ dabilis maxime
videretur ista positio scilicȝ ꝙ aliqua res
esset necessaria ⁊ esset res ꝯtingens sed
pari mō quo sustinetur positio de trini
tate posset illa positio sustineri puta ꝙ
a. esset. b. ꝙ nō posset non esse ⁊ esset. c.
qđ potest nō esse: ⁊ istud non pōt proba
biliter sustineri. Igitur nec positio tri=
nitatis. Quarto arguitur sic: positio tri
nitatis non ꝓbabilius sustinetur ꝗ̄ oppo
situm alicuius principij per se noti sine
contradictione. ergo non probabiliter
sustinetur ⁊c. ꝯña tenet: qꝛ tale nō proba=
biliter sustinetur sine ꝯtradictione. Ali
as enī nihil esset quin ꝓbabiliter posset
sustineri sine ꝯtradictione qđ est falsuȝ
et contra suppositioneȝ quartā. Quod
tamē patet: q̄m opposita p̄ncipioꝝ per
se notorū minus possunt ꝓbabiliter su
stineri sine ꝯtradictione ꝗ̄ aliqđ aliud
eo ꝙ sunt immediatius contra p̄mum
principium in quo fundatur ꝯtradictio.
Sed antecedēs principale: pȝ quoniā
equaliter vel facilius sustineretur ꝙ. a. est
equale. b. ⁊ tm̄. a. et. c. non sunt equalia
qđ est ꝯtra illud principiū quecūq3 vni
sūt equalia ⁊c. sicut sustineretur ꝙ pater
est ista essentia diuina ⁊ filius est illa ea
dem ⁊ tm̄ filius nō est pater. Scđo cō
firmatur sic: causa defect⁹ apparet maior
ad huiusmōi positionē sustinendā ꝗ̄ causa
apparentie sit magna igitur ⁊c. ꝯña videtur
nota. añs ꝓbatur. qꝛ si non detur ergo
causa apparentie que maior est parte:
et improbabiliter imo fuit improbatuȝ
q. prima huius ar. secūdo. Ad ista per
ordineȝ. ¶ Ad primā rōem ꝗ̄uis
tertia suppositio posset calūniari qꝛ est
vna conditionalis cuius añs est impos
sibile ex quo seqtur quodlibet ⁊ per cō
sequēs oppositū ꝯñtis. sicut illud ꝯñs.
tm̄ qꝛ per hoc non euaderetur difficultas
ideo ad formam rationis negatur ꝯse=
quentia: et ad probationem: qꝛ non mi
nus est impossibile nunc ꝗ̄ tunc. Hic di
co ꝙ nunc: qꝛ essentia diuina idēptifica
tur cum alio supposito ꝗ̄ cū supposito
patris: ideo nō est nūc impossibile imo
necessariū ꝙ diuina essentia affirmetur
de aliquo: de quo nō affirmetur pater. sȝ
tunc foret impossibile. s. si essentia non
esset alia res ꝗ̄ pater nec ecōtra. Ad
ꝯfirmationē dico ꝙ idēptitas inter a. ⁊
b. p̄cise sūpta nō est ratio sufficiens ad
ꝓbandū ꝙ si de. a. affirmatur vere aliqđ
ꝙ ꝓpter hoc debeat illud de b. affirma=
ri: sed vltra idēptitatē inter a. ⁊ b. reqri
tur ꝙ neutrū eoꝝ idēptificetur cum ali
quo a quo negatur reliquū. mō sic nō ē in
ter essentiā ⁊ patrem: ꝗ̄uis sic sit inter
marcū ⁊ tulliū. Ad scđam rationē no
tandū est vt dicit Ockam ꝙ iste termi=
nus deus ꝗ̄uis ex modo significādi ha
beat supponere ꝓ supposito intantum
ꝙ si suppositum realiter differret a di=
uina essentia sicut non suppositum ver
bi differt realiter a natura sua huma=
na. iste terminus deus ex modo suo si=
gnificandi. non supponeret nisi ꝓ sup=
posito non pro natura ⁊ si ex vsu loquē
tium aliquādo supponeret pro natura
hoc nō esset nisi rōne alicui⁹ adiūcti ⁊c.

Tamen qꝛ natura diuina ⁊ suppositum
sūt vnū simpliciter. Ideo ex vsu sancto
rū loquētiū et maxime ꝓpter hereticos
ne detur eis occasio errandi ⁊ decipien
di simplices q nesciūt virtutē sermonis
iste terminus deus supponit ꝓ natura
⁊ ꝓ supposito respectu omnis p̄dicati:
qđ pōt cōpetere nature ⁊ supposito sic
ꝙ loco istius termini licitū est ponere
respectu talis p̄dicati tā naturā ꝙ̄ sup-
positum. Sed respectu p̄dicati qđ p̄ci
se pōt cōpetere nature p̄cise supponit
ꝓ natura: ⁊ respectu p̄dicati qđ potest
p̄cise competere supposito p̄cise suppo
nit pro supposito. Unde siue hoc sit ex
modo significādi termini: aut de virtu
te sermonis vel solum ex vsu ⁊ benepla
cito loquentiū non est vis. tñ rationabi
liter possumus sic vti. tum ꝓpter hereti
cos qꝛ si ille terminus p̄cise sic suppo-
neret ꝓ supposito multe ꝓpositiones
essent de virtute sermonis concedende
quas heretici ꝓponētes simplicibus fa
cerēt eos credere pluralitatem deorū ⁊
multitudinē diuine essentie. Tum etiā
ꝓpter idemptitatē dei ⁊ deitatis: qꝛ eē
sunt simpliciter idē: ideo ꝗcquid p̄dica
tur de deo ⁊ de deitate ⁊ econuerso. nisi
cui⁹ oppositū habet̄ ex fide. q̄re nisi ali-
quid tale obsit: iste terminus semꝑ sup
ponit ꝓ diuinitate ⁊ supposito. ¶

Ex istis sequunt̄ alique ꝓpositiones.
Prima est ꝙ hec est simpl̄r de virtute
sermonis concedēda: deus gñat deum.
ptꝫ: qꝛ hic ponit̄ aliqđ qđ p̄cise est ꝯpe
tere supposito. ideo p̄cise supponit ꝓ
supposito. ⁊ ideo sicut hec est vera. pa-
ter gñat filiū: ita etiā illa est vera deus
generat deū. Et si dicat̄ ergo vel se deū
vel aliū deū. magister negat ꝯñam. tñ
ꝓbat̄ ad bonū sensū. dico ꝙ hec est de
virtute sermonis ꝯcedenda. deus gñat
aliū deū. s. aliū deū in ꝑsona. nō in eē̄n-
tia. id est aliā ꝑsonā q̄ est de⁹. Nec istud
aliquo mō est incōueniens bene intelli
gētibus cū li de⁹ ibi vtrobiꝗ capiat̄ ꝑ-
sonaliter nō essentialiter. Scđa ꝓposi
tio. ꝙ hec est de virtute sermōis ꝯceden
da deus nō gñat deū: ptꝫ. qꝛ filius non
gñat deū. modo ꝓm artē et formā logice
terminus non habet alium ⁊ alium mo
dū supponendi in affirmatiua ⁊ negati
ua. ideo sicut ista deus gñat deū verifi-
cat̄ ꝓ patre. sic ista de⁹ nō gñat deū ꝓ fi
lio ⁊ spiritusancto. Aliq tñ negāt illas
ꝓpter hereticos: ne decipiāt simplices
inferentes ꝙ si deus nō generet deū ꝙ
ergo ibi nō sit aliqs filius genit⁹: qꝛ ex
vsu loquentiū ꝓpter idēptitatē dei cuꝫ
quolibet qđ est in diuinis denotat̄ ꝙ ni
hil qđ est realiter deus generet deum: ⁊
sic de istis: deus nō est pater: deus non
est filius. sed p̄m⁹ modus dicendi magꝭ
est formalis: ⁊ iaꝫ satis in vsu nec est pe
riculū illā ⁊ similes cōcedere. Tertia
ꝓpositio est ꝙ hec est de virtute sermo-
nis negāda. oīs deus gñat deū: patꝫ qꝛ
hic li deus nō supponit essentialiter: vt
ptꝫ ꝑ p̄dicta: ⁊ sic etiā esset falsa suppo
nit ergo ꝑsonaliter: et sic est falsa. sicut
ista omnis ꝑsona diuina gñat deū. Ex
quo patet ad rationē nec valet ꝓbatio
deus generat ⁊ non est nisi vnus deus:
igit̄ oīs deus ⁊c̄. qꝛ in p̄ma li deus capi
tur ꝑsonaliter: in scđa essentialiter: ⁊ sic
variatur suppositio: quare ⁊c̄. Quar
ta ꝓpositio est: ꝙ hec est de virtute ser-
monis neganda deus generat: ⁊ idē de
us nō generat. Et similiter ista copula-
tiua. hic deus generat: ⁊ deus nō gene-
rat eodē supposito demonstrato. patet
qꝛ hoc esset formalis ꝯtradictio: sed ꝓ
diuersis suppositis ille due singulares
sunt vere: sed tūc nō sunt ꝯtradictorie
vt patꝫ. Et sic apparet ad ꝯfirmationē
Nam ad ꝓbationē negat̄ ꝯña sicut pri
us ⁊c̄. Ad tertiaꝫ concessa suppositi
one et maiore ratiōis potest negari mi
nor scilꝫ ꝙ nō magis pōt ꝓbabiliter su
stineri sine contradictione positio trini
tatis ꝙ̄ ꝙ diameter est simeter. Istud
pōt negari: ⁊ ad ꝓbationē etiā pōt ne-
gari assumptū. s. ꝙ ꝯsequētie ꝑ quas il
lud demōstrat̄ esse impossibile nō sunt
apparentiores. imo minus vel eedem
illis que negantur ad sustinendum po-
sitionem trinitatis. Et causa potest di-
ci quoniā diametrū esse simetruꝫ potest
ostendi impossibile per ꝯsequentias re
gulatas per dici de omni: aut de nullo:

vel per reducibiles ad eas modo nulla
talis negatur ad sustinendum positio-
nem trinitatis vt post ostendetur ⁊c̄.
Ad confirmationem qñ dicitur nulla
est positio qn eq̄liter ꝓbabil̄r ⁊c̄. negat̄
hoc antecedēs ⁊ quādo dicit̄ detur illa
hic pōt dici ꝙ illa positio ꝑ quā negarē
tur forme regulate ꝑ dici de oñi vel de
nullo non esset ꝓbabiliter sustinibilis ⁊
tamē nō posset proprie reduci ad ꝯtra-
dictionē ꝯtra ꝓteruū et logicū. qꝛ fieret
petitio principij ⁊c̄. Sed qñ vltra dicit̄
ꝙ si esset aliq̄ dabil̄ maxime ⁊c̄. hoc ne-
gari potest sicut patet ex immediate di
cto. vnde siue hoc possit probabiliter si
ne ꝯtradictione sustineri siue nō. nihil
sequitur cōcedendo tamē bene ꝙ sic di
cens nō possit euidenter duci ad mani-
festam ꝯtradictionē nec etiā cogeretur
negare formas sillogisticas regulatas
ꝑ dici đ oī aut ꝑ dici đ nullo. ⁊c̄. ✠
Ad quartā in qua tangit̄ ꝙ non plus
potest ꝓbabiliter sustineri sine ꝯdictio-
ne positio trinitatis: ꝙ̄ illa positio q̄ po
neret ꝙ. a. et. c. nō sunt equalia cui⁹ tñ
oppositū reputatur principiū ꝑ se notū
Hic pōt multipliciter responderi. Uno
modo posset dici: ꝙ si ad vnuꝫ nō plus
esset auctoritas vel probabilitas aliun-
de ꝙ̄ ad aliud argumentū ꝓcederet. sꝫ
non est: hoc saltem de auctoritate clarū
est ⁊c̄. Alio mō potest negari assumptū
quia etiā aliqui ph̄i antiqui sicut plato
ponens ideas vt recitat Aristoteles. 7.
methaphisice ꝓcedebant eandem rem
vniuersaleꝫ esse plures res singulares.
que positio nō minorē habebat difficul
tatem ꝙ̄ nos ad saluandū trinitatē. Si
militer multi posuerūt: ⁊ reputati sub-
tiles sicut Scotus eandem humanita-
tem esse plures homines qđ nō minus
videtur difficile ꝙ̄ positio đ trinitate ⁊
tamē isti nunꝙ̄ ꝯcessissent esse possibile
ꝙ duo fuissent vni et ideꝫ equalia: et tñ
non essent inter se equalia. Alio modo
potest dici. ꝙ vocando illud ꝓbabiliter
sustineri sine ꝯtradictione ꝙ nō potest
duci ad contradictionē manifestā in lu
mine naturali ꝑ ꝯsequētias regulatas
per dici de oñi aut de nullo tūc vtrūꝗ
potest sustineri sine ꝯtradictione vt be
ne arguit̄. Alio modo potest dici ꝙ pro
prie loquēdo ad hoc ꝙ aliquid dicat̄ ꝓ
babiliter sine ꝯtradictione sustineri nō
sufficit illud quod nūc imediate dictuꝫ
est. sed illud requirit̄. ⁊ vltra hoc ꝙ pos
sit imaginari: ⁊ ad eius apparentiā pūt
alique rationes ꝓbabiles fieri vt tāge
bat̄ in tertia ꝯclusiōe p̄mi articuli. hoc
potest esse in positiōe de trinitate et nō
in alia quare ⁊c̄. Ad ꝯfirmationē quā
do dicit̄ ꝙ causa apparētie falsitatis in
hmōi positiōe est maior ꝙ̄ cā apparētie
veritatꝭ dico ꝙ in illo q credit hoc nō ē
verum quia credere est apparere veruꝫ
Sed de hac materia satis alias dictuꝫ
est. ideo non plus dico nunc ⁊c̄. Ex pre-
dictis sequūtur aliqua. Primo sequi-
tur ꝙ valde periculosum est imperitos
aliquid diffinire in materia đ trinitate:
aut in eadē ex ꝓprio capite respondere.
patet quoniā aut tales sciunt differen-
tiam inter sillogismos bonos et peralo
gismos et tunc non essent imperiti aut
nesciunt et sic aut indifferēter negabūt
vtrūꝗ. s. bene regulatū: et male regula
tum aut concedent vtrumꝗ. Si primū
hoc est maximuꝫ inconueniens quoniā
illa positio vt dictum est esset irrationa
bilissima que negaret omnem formam
etiam non petentem principiū. Iteꝫ ex
alio patet hoc esse inconueniens quoniā
ostēdi potest infideli in logica erudito
ꝙ maior est apparētia proteruitatis ne
gare sillogismum bene regulatū per di
ci de oī ꝙ̄ illā quē oportꝫ negare ꝓpter
positionem trinitatis. Item tales quā
tum in eis est exponerent fidem nostrā
derisioni. Si autem detur secūdū scꝫ ꝙ
concedant vtrumꝗ valere ⁊c̄. satis ptꝫ
ꝙ ipi statim cōcedent hereticū qꝛ in nō
regulato stat p̄missas eē veras ⁊ catho
licas: et ꝯclusionē esse hereticaꝫ vt post
patebit. Secūdo sequit̄ ꝙ valde vtile
est studere in materia trinitatꝭ qꝛ valet
vt sciamus eā sustinere sine ꝯtradictio
ne vt patebit in hoc articulo ⁊ absꝗ for
me bene regulate negatione vt patebit
in sequēti articulo vbi dabit̄ ars recte
sillogisandi in hac materia. iō apparet

blasphemias quorundam imperitorum catholicoꝝ maxime iuristarū ꝑlatoꝝ et alioꝝ qui dicunt inutile esse de hac materia disputare. sꝫ sufficit simplr credere. sed anathema sit qui hoc dixerit. arbitror enī vtiliꝰ epm de hac magna disputare: ꝙ de secularibꝰ vetularū negotijs ⁊ vilibꝰ ligitijs disceptare. Y

Quantū ad tertiū articulū in quo videndū vtruꝫ positio de trinitate possit sustineri sine forme sillogistice ⁊ alteriꝰ bone ꝯsequētie negatiōe. Primo ꝑmittam quasdā ꝯsequentias que negant̄ ⁊ videntur formales. Scd̄o pono ad articulum ꝯclusiones responsales. Tertio ostendaꝫ illorū ꝑalogismoꝝ solutiones

Quantum ad primū ꝑma instantia ē de sillogismis expositorijs sicut sūt isti hec essentia ē pater hͣ eēntia est filiꝰ ergo filiꝰ est pater. Itē hec essentia nō generat hec essentia ē pater ergo pat̄ non generat. Itē iste pater generat. Iste pater est hec essentia. ergo hec essentia generat. Item. Iste pater generat. hec essentia nō generat. ergo hec essentia nō est iste pater. Secūda instantia est de sillogismis nō expositorijs sꝫ ex cōmunibus terminis sicut sūt isti omīs essentia diuina est pater. omnis filius est essentia diuina. ergo omnis filius est pat̄ Itē nulla essentia diuina generat. omnis pater est essentia diuina: ergo nullꝰ pater generat. primꝰ est in barbara. secundus in celarēt: qui sunt modi euidētissimi arguendi et ꝯsimiliter posset dari instantia in omnibus alijs modis. cōstat aūt ꝙ in predictis premisse ꝯcedūtur catholice: et ꝯclusiones sunt hereti ce igitur cōsequentie sunt negande ⁊c̄.

Tertia instantia est de consequentijs non sillogisticis sꝫ ꝯuersiuis. sicut sunt iste. nulla essentia diuina generat. ergo nullū gn̄ans ē essentia diuina. Om̄e generans est essentia diuina. ergo aliqua eētia diuīa gn̄at. ꝑma est ꝯuersio simplex. scd̄a ꝑ accidēs et in vtraqꝫ añs est catholicū ⁊ ꝯn̄s hereticū. vt ꝑꝫ. igit̄ sūt negande. et per ꝯsequens videtur ꝙ ꝑdicta positio de trinitate nō possit sustineri sine bone consequentie negatione

Sed predictis nō obstātibꝰ pono tres cōclusiones quarū Prima est ꝙ positio de trinitate potest sustineri sine forme sillogistice aut alteriꝰ bone ꝯsequētie negatiōe. ꝓbat̄ sic. qꝛ positio de trinitate est vera simulr om̄is forma sillogistica: aut bona ꝯsequētia est ꝓpositio vera et necessaria. sed om̄e verū pōt sustineri absqꝫ negatiōe alicuiꝰ veri. qꝛ sꝫ Aristotelē om̄e verū om̄i vero cōsonat nec aliquod veꝝ alteri vero repugnat. igitur ⁊c̄. Secūda ꝯclusio est ꝙ om̄es predicti modi arguēdi sunt ꝑalogismi siue sophistici. probat̄. qꝛ sunt modi arguendi apparentes et nō existētes. igit̄ ⁊c̄. cōsequentia est clara. ⁊ antecedens patet. Primo ꝙ sint apparentes notuꝫ est quia circumscripta fide ⁊ lumine naturali apparerent euidentes. sed ꝙ sint non existentes. patet. quia in omnibus consequens est falsum. sed impossibile est ex vero sequi falsum. igit̄ om̄es peccant vel in materia vl̄ in forma cōi. q̄re ⁊c̄. Tertia ꝯclusio est ꝙ pure creditum est nec est euidēs in lumine naturali ꝙ ꝑdicti modi arguēdi sint ꝑalogismi siue sophistici. probatur. quia licet ꝑ fidem credamus ꝙ omnes illi peccant in materia vel in forma tn̄ ꝑ arteꝫ logice seu quāuis aliā nō possumꝰ euidenter ostēdere in lumine naturali ꝙ non sunt boni quare ⁊c̄. Z Nūc ergo restat ostendere qualiter fm̄ fidem habeamꝰ ad dictos paralogismos respondere.

Unde ad primā instantiaꝫ que est de sillogismis expositorijs notandū est ꝙ ad hoc ꝙ aliquis sillogismus sit expositorius. ⁊ sit bonus de forma requiritur ꝙ mediū eius supponat ꝓ vna re et nō pro pluribꝰ: ⁊ si supponat ꝓ pluribꝰ rebus distinctis nō est expositoriꝰ: vl̄ saltē nō ē bonꝰ. Et hoc ꝑꝫ. Ex quo sequit̄ ꝙ nullꝰ sillogismꝰ cuius mediū est terminus essential̄ est ꝓprie sillogismꝰ expositorius secꝰ si mediū sit terminꝰ ꝑsonal̄ aut imediate supponēs ꝓ persona. ꝑꝫ ex dictis in scd̄o articulo quia om̄is terminus essentialis semꝑ supponit ꝓ pluribus. ideo ibidē dictū fuit ꝙ iste terminus hec essentia diuina non est proprie

singularis ⁊c̄. Non sic autē de termino personali ⁊c̄. quare ⁊c̄. Secūdo sequitur ꝙ duo ꝑalogismi prime instātie nō sunt ꝓprie sillogismi expositorij. patet quia ibi mediū est iste terminus hec essentia quare ⁊c̄. Nō sic aūt de alijs duobus: qꝛ mediū est terminus ꝑsonalis vt ꝑꝫ ⁊c̄. Scd̄o notandū est ꝙ siue illi paralogismi om̄es vocent̄ sillogismi expositorij siue non: qꝛ de noībus nō est curandū cū significent ad placitū. tn̄ dico ꝙ illi modi arguēdi non valent in diuinis: sed solū tenent in creaturis. Et ratio est: qꝛ sillogismus expositorius fundat̄ in hoc ꝙ q̄cunqꝫ vni ⁊ eidē sūt eadē inter se. sūt eadē id est q̄cūqꝫ res est aliquid: ipsa est quicq̄d est illud. mō istud de directo ⁊ simpliciter negat̄ in diuinis: qꝛ ibi ꝯcedit̄ ꝙ vna res est tres res: ⁊ q̄libet earū: sed illud fundamētuꝫ nō debet negari in creaturis: vt ꝑꝫ ex dictis in scd̄o articulo. quare ⁊c̄. Ex quo seqtur ꝙ nullus sillogismus expositorius est ꝯn̄a formalis. ꝑꝫ: qꝛ ꝯsimili forma retenta non valet in oībus terminis: vt ꝑꝫ ex dictis. Scd̄o seqtur ꝙ sicut catholicus negat sillogismū expositoriuꝫ in diuinis. sic ph̄us si poneret aliquam creaturā esse tres res ⁊ quālibet earum haberet ip̄m negare in creaturis. patet ex dictis: qꝛ illa est tota ratio: quare negatur in diuinis: quare ⁊c̄. Ad scd̄am instantiā q̄ est de sillogismis ex cōibus terminis sunt diuersi modi respōdēdi Quidā enī dicūt ꝙ in illis ꝑalogismis est fallacia figure dictiōis vel accidētis Et licꝫ ista positio possit totaliter exponi ꝙ coincideret cū vera solutiōe: tn̄ de virtute sermōis illa positio hoc nō pretendit: sed magis vnū absonū inducit reddendo causam: qꝛ salꝫ ꝓpter variatione ꝑdicatiōis in maiori ⁊ minori nō seqtur ꝯclusio. Sed ex tali dicto sequeret̄ ꝙ talis sillogismus oīs hō est aīal albū est homo: ergo a bū est aīal nō valeret. qꝛ in maiori genus ꝑdicat̄ de specie: ⁊ in minori spēs de accidente: ideo ꝑdicta responsio est oīno absurda: nec est alicuius apparentie apud intelligentes. Ad improbandū aūt ipsam magister Grego. infert ꝙ seqtur ꝙ multe demonstratiōes non valerent: sed ipse petit ꝑncipiuꝫ: qꝛ illud qd̄ dicit est magis incōueniēs ꝙ negare demōstratiōes illas esse demōstratiōes in q̄bus esset talis variatio ꝑdicatiōis. ideo de ista opinione nihil plus. Alij dicunt sicut recitat Gregorius ꝙ talis modus arguēdi nō tenet in diuinis eo ꝙ ibi vna res est plures res ⁊ quelibet illarū sed in creaturis tenet: qꝛ nl̄la est plures res ⁊ quelibet illarū. AA Sed istā solutionē magister Gregorius reputat oīno irrationabilē. Et ratio eius est: qꝛ sic dicentes tollunt omnē viam ad ꝓbandū vel improbandū aliq̄d circa diuina. nā cum catholici arguent cōtra hereticos quātūcunqꝫ bene regulēt argumētū dicet hereticus argumentū nō valere sicut dicunt catholici. Sed salua reuerentia magistri Gregorij. si ista solutio velit dicere sicut eius verba ꝑtendūt ꝙ in tali mō arguendi in creaturis nunq̄ ꝯcluditur falsum ex ꝑmissis veris sed in diuinis hoc bene ꝯtingit: tunc clare patet illud dictū esse verū. Nec ratio magistri Gregorij ꝯcludit oppositū. Unde negatur sibi ꝙ per illud dictū tollat̄ omis via ad aliq̄d ꝓbandū: vel improbandū qm̄ alius est modus rigosior q valet tā in diuinis q̄ in creaturis: vt patebit. sꝫ tamē bene ꝯcedo q̄ illa solutio non est oīno sufficiens eo ꝙ nō explicat modū arguendi tenentē in oībus terminis tā in diuinis q̄ in creaturis: nō ergo sufficit dicere ꝙ illi modi peccant ꝑ fallaciā seu ꝙ non tenent in diuinis: sed solū in creaturis: id est non sunt sufficienter regulati: vt teneāt in oībus terminis licꝫ in talibus ex premissis veris nō seqtur falsū in creaturis: sed quodlibet istoruꝫ dictoꝝ sit verū: tn̄ oportet vltra on̄dere q̄liter peccāt: ⁊ q̄liter danda sit ars formalis ⁊ gn̄alis in oībus teris arguēdi. ideo circa hoc vidēdū est: ⁊ licet de hoc diffuse tractent Adā ⁊ Greg. ego tn̄ volo explicare vnū breuē modū mihi placentē: ⁊ apparentē inter oēs formaliorē

Pro quo primo notādū est ꝙ regula per quā tenent omnes boni sillogismi

ex cōmunibus terminis est dici de om̄i
vel dici de nullo sicut dicit ph̄us primo
prior̄ imo addunt aliqui ꝙ etiaȝ ꝑ hāc
regulam equaliter regulant̄ boni sillo=
gismi expositorij: quia licet aliaȝ ibi ex
primat Aristoteles .s.hāc ꝙ medio exi
stente hoc aliquid id est sufficienter ꝓ=
prio necesse est extrema ↄiungi. tamen
talis medius termin⁹ sic existens suffi=
cienter ꝓprius equalet medio iuxta re=
gulam de dici de om̄i vl̄ de nullo distri
buto. verbi gratia iste hō currit iste hō
disputat.ergo disputans currit.Opor=
tet em̄ si iste sillogismus sit expositori⁹
ꝙ ista ꝓpositio iste hō currit valeat istā
quicqd est iste homo currit.Et ita pro=
porcionabiliter de secūda.alias nō esset
bonus discursus vt patet .q꞉ imagina=
to ꝙ natura humana esset entitas rea=
lis cōmunis omnib⁹ hominib⁹ indiui=
duis nō sequeret̄ hec natura cōmunis
est sortes.hec natura est plato.ergo sor
tes est plato. Et ratio est q꞉ ista hec na
tura est plato nō equiualet isti om̄e qꝺ
est hec natura est plato. ergo omnis sil
logism⁹ perfectus de se euidens regu=
latur vere vl̄ per equiualentiā per dici
de omni aut de nullo quicqd tamen sit
de illo qꝺ hic dictum est de expositorio
sillogismo tamen de alijs hoc est certū.
 Secūdo notanduȝ est quid est dici de
om̄i ⁊ dici de nullo siue sillogismū per
ista regulari.vnde dico ꝙ dici de omni
est qn̄ nihil est sumere sub subiecto de
quo nō dicatur p̄dicatū ⁊ sillogism⁹ re
gulatur per dici de omni qn̄ cōponitur
ex premissis ⁊ cōclusiōe in modo ⁊ figu
ra dispositis ⁊ per p̄missam vniuersalē
denotatur ꝙ nihil sit sumere sub subie
cto.de quo nō dicat̄ p̄dicatum.Sȝ dici
de nullo est qn̄ nihil est sumere sub sub
iecto de quo non remoueat̄ p̄dicatū et
sillogism⁹ regulat̄ per dici de nullo qn̄
componit̄ ex premissis ⁊ cōclusione di=
spositis in modo ⁊ figura⁊ per p̄missaȝ
vniuersalē denotat̄ ꝙ nihil est sumere
sub subiecto de quo nō remoueat̄ p̄di=
catū.solus ergo sillogism⁹ sicut regula
tus est bonus. BB Ex istis se=
quunt̄ aliqua. Primo seq̄tur ꝙ si in
aliquo sillogismo accipiat̄ aliqua pre=
missa vniuersalis.que nō denotet dici
de om̄i si sit affirmatiua vel de nullo.si
sit negatiua ipsa nō est sufficienter vni
uersalis vniuersalitate requisita ad re
gulandū sillogismuȝ vt sit bon⁹ de for=
ma. Scd̄o sequit̄ ꝙ si in aliquo sillo=
gismo accipiat̄ p̄missa sufficienter vni=
uersalis sed tn̄ sub termino distributo
sumat̄ aliquid pro quo nō distribuit̄ il
le termin⁹ nō valȝ sillogism⁹ de forma
patet clare. Tertio sequit̄ ꝙ sillogis=
mi facti in secūda instantia ⁊ gn̄aliter
om̄s paralogismi ex terminis cōmuni=
bus qui pn̄t fieri in hac materia peccāt
ex eo q꞉ non regulant̄ per dici de omni
aut de nullo ⁊ hoc si premisse sint vere
Qꝺ notāter addo q꞉ in illis duob⁹ pa
ralogismis p̄misse possunt habere talē
sensum ꝙ eēnt sufficiēter vniuersales
ad regulandū sillogismū ꝑ dici de om̄i
aut dici de nullo sed tunc nō essent ve=
re sed iste modus dicēdi declarabit̄ in
solutione tertie instantie. Si aūt p̄mis
se sint vere patet satis ꝙ nō regulant̄
per dici de omni aut de nullo q꞉ cōclu=
siones sunt false.sȝ positio fidei nō ha=
bet concedere ꝙ ex veris sequit̄ falsuȝ
nec habet negare sillogismū bene regu
latū.quare ⁊c. Quarto sequit̄ in pre=
dictis paralogismis seu in quibuscūqȝ
alijs in hac materia fieri cōsuetꝭ ꝙ nul
la p̄missa est simpliciter ⁊ sufficient̄ vni
uersalis. patet quia nulla denotat suf=
ficiēter dici de omni vel de nullo vt ꝑȝ
ex dictꝭ.Et hoc si p̄misse sint vere.Qꝺ
addo ꝓpter causaȝ tactā ⁊ inferius de=
clarandā. ⁊ sic patet solutio illor̄ para
logismor̄. CC Sed hic vidēdū
est ⁊ declarandū quid sit ꝓpositio suffi
cienter ⁊ simpliciter vniuersalis ⁊ qua
le distributiuum requirit̄ ad hoc ꝙ per
eam sillogism⁹ reguleṫ dici de om̄i aut
de nullo in oībus terminis siue in crea
turis siue in diuinis. Un̄ ꝓ isto distiguē
dū est ꝙ ꝓpositio vniuersalis ē duplex
q̄daȝ est in q̄ de forma subiectū simpli=
citer distribuit̄ id est per quaȝ denotat̄
ꝙ de quocūqȝ dicit̄ subiectū de eodem
dicitur p̄dicatū si sit affirmatiua sicut

dicendo omnis res que est.a. est.b.vel
qcqd est.a.est.b.Alia est in qua de for=
ma subiectū nō sic plenarie ⁊ simpliciṫ
sed ſm quid distribuitur vt ista omne
a.est.b. Prima pōt vocari vniuersalis
simpliciter.Scd̄a vero vniuersalis ſm
quid.Et ad p̄maȝ vniuersalē sequit̄ se
cunda ⁊ nō ecōtra.vt ꝑȝ in diuinis ⁊ li
cet in creaturis mutuo se inferāt quia
in eis nulla res est plures res⁊ quelibȝ
earū.si tn̄ aliqs cōcluderet aliquā crea
turam esse plures res ⁊ quālibet illarū
haberet ponere inter eas differentiam
ideo differūt de forma. Prīa ergo vni=
uersalitas siue distributio reqrit̄ ⁊ suf=
ficit ad hoc ꝙ sillogismus reguleṫ per
dici de omni aut de nullo sed non scd̄a
⁊c.Ex hoc sequūtur aliqua. Primo se=
quit̄ ꝙ licet ista signa oīs ⁊ nullus sint
sufficientia distributiua ad faciendum
ꝓpositionē vniuersalē ſm quid non tn̄
ad faciendū eaȝ vniuersalē simpliciter
⁊ de forma.patet q꞉ lȝ sufficiēter distri
buāt terminū supponenteȝ pro creatu=
ris que sunt aut esse pn̄t non tn̄ suffici
enter distribuūt terminū eēntialē in di
uinis nec est euidēs vtrū sufficienter di
stribuāt in creaturis.vt patet ex dictis
in scd̄o articulo ⁊ per ↄn̄s nō sunt suf=
ficientia distributiua de forma. Et hoc
capiendo illa ſm vsuȝ cōmuniter con=
suetū.Quod notāter addo ꝓpter illa q̄
dicaȝ in solutiōe tertie instātie. Scd̄o
sequit̄ ꝙ ista signa cōplexa omnis res
q̄ est vel nulla res que est aut eis equa
lentia sunt sufficientia distributiua ad
faciēdū ꝓpositionē vniuersalē simplici
ter de forma ꝑȝ ex dictis. DD Sȝ
contra omnis res q̄ est pater est pater.
filius est res q̄ est pater.ergo filius est
pater.premisse sunt vere ⁊ ↄclusio fal=
sa.vt patet ⁊ subiectū maioris est distri
butum per hoc signū oīs res que est.
 Ad hoc respondet̄ ꝙ ibi istud signuȝ
omnis distribuit hoc totū res q̄ est paṫ
quod est subiectū ꝓpositionis ⁊ sumen
do sub illo nō regulat̄ ꝑ dici de om̄i q꞉
tunc solum oīs est ibi signū qꝺ nō suf=
ficienter distribuit vt dictū est sic auteȝ
fit ibi subsumptio quare non valet di=
scursus.sed tamē in p̄dicta ꝓpositione
est aliud signuȝ scȝ hoc totū omnis res
que est.qꝺ distribuit soluȝ illuȝ termi=
nū pater.qui est subiectū distributiōis
de qua hic loquimur.⁊ per ↄn̄s sumptio
debet fieri sub illo alias subiectū distri
butiōis maioris nō erit p̄dicatū mino=
ris q꞉ ergo in minori p̄dicti paralogis=
mi iste termin⁹ pater nō est predicatuȝ
sed hoc totū res que est pater sequitur
⁊c. Ex his patet cōtra greg. ꝙ ipse in
sufficienter soluit illū paralogismū q꞉
ipse assignat causaȝ defectus eo ꝙ ma
ior nō est sufficiēter regulata. cū dicat̄.
oīs res que est pater ⁊c.sed oportet sȝ
ipm̄ dicere omnis res q̄ est res que est
pater est pater.aliter maior nō est suf=
ficiēs ꝓ p̄ma figura.vn̄ ex hac solutiōe
seq̄tur ꝙ nō possem⁹ bene regulare sil
logismū in diuinis nisi faceremus ma=
iorē falsam in p̄ma figura.vt ꝑȝ qꝺ tn̄
est absurdum. Alteri⁹ apparet contra
adaȝ ꝙ ipse frustra laborat soluere pa
ralogismos per circūlocutionē alicuius
termini additi cum medio sicut est hec
circūlocutio idem patri vel idem deita
ti vel id qꝺ est idē vt dicēdo om̄e idem
patri est pater.filius est idē patri. ergo
fili⁹ est pater.q꞉ ſm aliquos p̄misse sūt
vere ⁊ cōclusio falsa. Quicqd tn̄ sit de
hoc siue maior sit vera siue falsa.tn̄ ali
us modus videt̄ formalior q꞉ ſm illuȝ
non oportet se implicare in talib⁹ circū
locutionib⁹ q̄ videntur oīno volūtarie
nec aliquo modo pertinere ad formaȝ
sillogismi.q̄re ⁊c. Tertio seq̄tur ꝙ nō
est nobis euidens ꝙ istud distributiuū
omnis res q̄ est tantū distribuat quan
tū dici de om̄i requirit.paȝ q꞉ si aliqs
poneret ꝙ deus posset facere ꝙ essent
due creature.b.⁊.c.⁊ tamē ꝙ.a.esset.b.
⁊ nō esset.c.sed esset.b.⁊.c.licet ista po=
sitio esset falsa tamen non esset euiden
ter impossibilis vt ꝑȝ ex dictis in secū
do arti. imo quidā magister simile cō=
cessit de xp̄o scȝ ꝙ xp̄s erat due nature
⁊ erat natura diuina ⁊ nō erat natura
humana ⁊c.Sed tūc ꝑȝ ꝙ q̄cūqȝ res
q̄ est.a.est.b.⁊ tn̄ aliqd est sumere sub
subiecto de quo nō dicat̄ p̄dicatuȝ quia

b.q.c.sunt.a.⁊ tñ.b.⁊.c.nõ sunt.b.vt pꝫ in casu ⁊c̃. Unde patet ꝙ ad distributionẽ euidenter bonã requirit̃ illud distributiuũ q̃cunq; res q̃ est ⁊ q̃cunq; res q̃ sunt. Apparet in p̃dicto casu. quia tũc nihil est sumere subiecti ⁊c̃. EE

Quarto sequit̃ ex istis ꝙ minꝰ rigorosa regulatio sufficit ad saluandũ positionẽ trinitatis q̃ requirat̃ ad hoc ꝙ saluetur euidanter dici de omni etiã in creaturis. patet ex p̃dictis. qꝛ istud distributiuũ q̃cũq; res q̃ est sufficit in materia trinitatis. sed nõ sufficeret in aliquo casu imaginabili in creaturis qui casus licꝫ sit impossibilis. tamẽ non est euidens. quare ⁊c̃. Et sic pꝫ ad sc̃dam instantiã ⁊ ad oẽs similes ⁊c̃. Ad tertiam p̃ncipalẽ instantiã que est de consequẽtijs ꝯuersiuis. notandũ est ꝙ ista ꝓpositio negatiua nulla eẽntia diuina generat. potest exponi dupliciter. Uno mõ sic: essentia diuina nõ generat ⁊ nulla res est essentia diuina q̃ generet ⁊ sic est vniuersalis simpliciter ⁊ valꝫ ad regulandum sillogismũ per dici de omni ⁊ ad faciendũ ꝯñam ꝯuersiuam: sed sic ipsa est falsa. Alio modo põt sic exponi eẽntia diuina nõ generat nec est aliqua essentia diuina q̃ generet ⁊ sic non est vniuersalis simpliciter sed tãtũ fm quid ⁊ est vera sed nõ valet ad sillogisandũ: ⁊ per ꝯñs nec ad conuertenduꝫ licet in creaturis non sit dare simile qꝛ non est talis res ⁊c̃. FF Secundo notãdũ ꝙ etiã illa ꝓpositio affirmatiua oĩe generans est essentia diuina potest similiter dupliciter exponi Uno mõ sic aliqd generans est essentia diuina ⁊ nulla res est generans qn sit essentia diuina ⁊ sic est simpliciter vniuersalis ⁊ vera ⁊ potest ꝯuerti in istã. aliqua essentia est generãs. id est res generãs capiendo li generans substãtiue a parte p̃dicati sicut a parte subiecti. sed lꝫ ista vniuersalis sit vera tñ aliqua alia consimilis sic exponẽdo estꝫ falsa sicut ista. omnis essentia diuina est pr̃ vt notũ est. Alio modo põt sic exponi aliqd generans est essentia ⁊ nulluꝫ est generans quin sit essentia. ⁊ consimiliter illa. omnis essentia diuina est pater ⁊ sic nulla est simpliciter ⁊ sufficienter vniuersalis ad sillogisandũ vel ad conuertendum de forma. licet gratia materie valeat in creaturis sic ꝙ nunq̃ ex vero sequtur falsuꝫ ꝓpter causam iaꝫ sepe dictam. sed si deus faceret vnaꝫ rem esse plures res ⁊ quãlibet illaruꝫ contingeret in creaturis sicut in diuinis ⁊ sic pꝫ ad illas cõsequẽtias conuersiuas ⁊ pari modo ad omnes alias. Ex istis patet vnus breuis modus ⁊ vtilis respondendi ad omnes paralogismos per distinctionẽ ꝓpositionuꝫ vniuersaliũ modo iam dicto quia fm vnum sensum taliuꝫ ꝓpositionũ hoc signũ omnis equalet huic distributiuo oĩs res que est ⁊c̃. Et nullus nulla res q̃ est ⁊c̃. GG

Et si queratur quem predictoꝝ sensuum faciunt ille ꝓpositiones de virtute sermonis. Ad hoc potest dici ꝙ exercitatis in materia trinitatis tales ꝓpositiones sunt equiuoce nisi aliquis sit qui semper velit eis vti in vno sensu ⁊ non in alio. non exercitatis autem videtur prima facie ꝙ faciant fm sensum ⁊ videtur vsus communior. Sic ergo patet quomodo positio trinitatis potest sustineri sine bone cõsequentie negatiõe. ⁊ hec de tertio articulo. Ad rationes principales. Ad primam nego antecedẽs: vt patet ex tertia conclusione primi articuli. Et ad probationẽ dico ꝙ imaginari multipliciter potest capi. Uno modo idem est qd mente concipere. ⁊ isto modo non solum vera sed etiaꝫ impossibilia ⁊ contradictoria possunt imaginari quia nõ est aliud q̃ mente formare aliquã propositionem Alio modo idem est ꝙ mente formare aliquam propositionẽ cum apparentia ꝙ ita sit vel cũ apparentia ꝙ non sit repugnãtia quin ita possit esse ⁊ isto modo dicunt multi ꝙ contradictoria non possunt imaginari. Sed sic loquẽdo cõcedo ꝙ positio de trinitate ẽ imaginabilis a viatore. Unde Augustinus loquens de ipsa primo de trinitate. Adoratur inquit: creditur ⁊ intelligitur. Et si alique auctoritates inueniãtur dicere ꝙ ipsam imaginari aut capere non possumus intelligenduꝫ est ꝙ non perfecte ⁊ clare sꝫ tamẽ imperfecte ⁊ enigmatice ⁊c̃. Ad secundã ⁊ tertiam patet ex secundo ⁊ tertio articulis. Et hec de questione ⁊c̃. A

Circa materiam trinitatis ⁊ personalis distinctionis. Et ad maioreꝫ declarationem precedẽtis questionis quero adhuc vtruꝫ aliqua distinctio sit in deo ꝯcedenda: alia a distinctione reali trium personarũ in vna essentia Arguitur primo ꝙ sic qꝛ aliqua est distinctio in deo inter essentiã ⁊ personam siue ꝓprietatem personalẽ ⁊ illa non est distinctio realis. igitur ⁊c̃. ꝯña patet ⁊ minor apparet quia essentia est persona siue ꝓprietas personalis ⁊ similiter econtra. sed maior probatur quia de essentia ⁊ persona siue proprietate personali verificantur contradictoria ex natura rei ergo nõ omnino idem ex natura rei. consequentia videtur nota sed assumptum patet quia essentia non generat ⁊ pater seu paternitas generat similiter est essentia communicabilis sed persona siue ꝓprietas ꝑsone non est cõmunicabilis quare ⁊c̃.

Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter perfectiones attributales: et perfectionum attributaliũ ad diuinam essentiam ⁊ illa non est distinctio realis igitur ⁊c̃. ꝯña patet. ⁊ minor similit̃ apparet. Quia quicquid est perfectio attributalis est diuina eẽntia ⁊ similiter econtra. sed maior probatur quia fm Augustinum. 15. de trinitate. c. 5. oẽs diuine perfectiones sunt equales sed equalitas non est nisi inter aliquo mõ distincta. Silr̃ eẽntia diuĩa est fundamẽtũ oĩm ꝑfectionũ attributalium. nulla aũt tal̃ ꝑfectio ẽ fundamẽtũ oĩm ꝑfectionũ: qꝛ nõ sui ipsiꝰ ergo int̃ eẽntiã ⁊c̃.

Tertio. aliq̃ est distinctio in deo inter ideas rerũ ꝓducibiliũ ⁊ illa nõ est real̃. igit̃ ⁊c̃. ꝯña pꝫ ⁊ minor apparet. qꝛ in deo nulla distinctio realis conceditur nisi inter personas sꝫ maior probatur: quia fm Augustinum. 83. q. 46. alia ratione conditus est homo alia ratiõe cõditus equus ⁊ per istas rationes intelligit ideas in deo vt paꝫ ibidem. quare ⁊c̃. In oppositũ arguitur quia fm cõmunem regulam Anselmi. In diuinis omnia sunt vnũ vbi non obuiat relationis oppositio sed solum inter personas est relationis oppositio ⁊ per cõsequens distinctio. quare ⁊c̃. In ista questione iuxta materiaꝫ triũ argumẽtorum erunt tres articuli. In primo videbitur vtrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam ⁊ personas siue ꝓprietates personales. In secundo videbitur vtrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiaꝫ ⁊ suas perfectiones attributales. In tertio videbit̃ vtruꝫ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã ⁊ ideas siue rõnes causales ⁊c̃. B

Quantum ad primũ. Primo p̃mittam tres suppositiones. Secũdo ponã tres cõclusiones. Tertio obijciam per aliquas rationes. Circa primuꝫ punctum sciendũ est ꝙ quadruplex potest imaginari distinctio quedam essentialis que est plurium essentiarum quarũ vna nõ est alia. Alia realis que est plurium rerũ quarũ vna non est alia. Oĩs aũt distinctio essentialis est realis. sed non econtra. quia licet ista sit in creaturis non tamẽ in diuinis vbi plures res sunt vna indiuisibilis essentia ⁊ fm aliquos nulla est vel esse potest distinctio nisi essentialis vel realis. quia nõ videtur eis ꝙ sit imaginabilis distinctio nisi inter extrema q̃ sint plures eẽntie vel realitates distincte. sꝫ fm alios est q̃daꝫ distinctio formalis ⁊ alia distinctio ex natura rei siue modalis. quaꝝ neutra est inter extrema q̃ sint necessario plures res. sꝫ põt eẽ eadẽ res ⁊ talẽ ꝯcedũt aliqui eẽ in deo inter eẽntiã ⁊ ꝑsonã. Aliqui inter essentiã intellectũ ⁊ volũtatẽ sapientiam ⁊ bonitatem. ⁊ sic de alijs. Aliqui etiã inter ideas ⁊c̃. Sꝫ vtrũ talis distinctio sit ponẽda ⁊ qualiter intelligenda. patebit postea. Tũc ad ꝓpositũ sit prima suppositio ꝙ eẽntia diuina nõ distinguit̃ realit̃ a ꝑsona nec ecõtra.

Patet: qr aliter esset quaternitas in di
uinis per declarationē ecclesie. ꝯñia patz
Item patet per regulā augustini q de-
us est id quicquid habet ex sua simplici-
tate excepto q vna persona habet aliā
et tamē non est illa. Itē patz per regu-
lam Anselmi supradictā. Secūda est
q essentia diuina non differt realiter a
relatione seu personali ꝓprietate: nec
econtra: patz sicut precedens. Tertia
est q persona diuina et relatio siue per-
sonalis ꝓprietas nō distinguunt realiter
patet. qr vere dicitur q pater est pater
nitas. et ecōtra et sic de alijs. Et istud se-
quitur ex duabus primis suppositioni-
bus et posset probari eisdem rationibus
vt patz satis. His ꝓsuppositis sit hec
prima conclusio q essentia diuina tam
idem est persone vel relationi siue ꝑso-
nali ꝓprietati q idē est sibiipsi. Probat
qr tā idē est etc. q sicut ꝓpter idēptita
tem essentie ad essentiā verificatur ista
essentia est essentia: sic ꝓpter idēptitatē
essentie ad ꝑsonā verificatur ista essen-
tia est ꝑsona etc. vt patz ex suppositioni
bus premissis etc Secūdo ꝓbat: qr ea
dez idēptitate: qua essentia est essentia
eadem idemptitate essentia est perso-
na etc. Tertio probatur: qr si essentia
esset vna persona et non plures clarū
est q ipsa esset tam idez persone q̄ idē
esset sibiipsi: sed modo non minus est
idem persone q̄ tunc foret: quia nō mi
nus videtur esse idē vni persone ꝑ hoc
q idēptificatur alteri ꝑsone. quare etc.

E Secunda conclusio est q inter
essentiā et personā vel relationē siue ꝓ
prietatē personalem non est aliqua nō
idemptitas quā ꝓprie debeamus voca
re distinctionē formalē. Probatur pri-
mo ex predicta ꝯclusione: qr inter essen
tiam et essentiā nulla est oīno nō idēpti
tas etc. ergo nec inter essentiā et ꝑsonam
etc. Secūdo ꝓbatur: qr inimaginabile
est q sit aliqua nō idēptitas siue distin
ctio nisi pluriū et imaginabilis est plura
litas nisi rerum: qd patet de diuinis ꝑ-
sonis. Unde minimā distinctionē quaz
ponit ecclesia posse stare cū summa sim
plicitate diuina ponit realē: et inter res
videtur autem probabile q ecclesia fir
miter credēs in deo summā esse simpli
citatē et vnitatē si minorē distinctionez
vel nō idēptitatē potuisset imaginasse
q̄ realem illā ad minus apparenter ob
uiandū diuine simplicitati diuinis per
sonis attribuisset quare illa nō videtur
possibilis etc. Tertio ꝓbat: qr proprie
loquendo de distinctiōe sicut sequitur
a. et b. distinguunt realiter. ergo sunt di-
stincte realitates. sic sequit. a. et b. disti-
guntur formaliter. ergo sūt distīcte for-
malitates. sed essentia et persona et cete
ra non sunt distincte formalitates: ita
scilicet q sint vna res non tñ eadē for-
malitas: sed mlte formalitates siue ra-
tiones aut ꝑfectiōes formales ex natu-
ra rei seu quouis alio noīe nominentur
quod patet: quia realitas et formalitas
essentie sunt omnimode idē: sicut reali
tas est idē sibiipsi. Et similiter realitas
persone aut relatiōis etc. igitur sicut nō
est alia realitas essentie a realitate per
sone etc. sic nec erit alia formalitas etc.
ꝯñia patz et antecedens patet. qr aliter
esset ꝓcessus in infinitum in formalita
tibus. Sic ergo patet q essentia et per
sona et cetera non distinguūtur formali
ter: nec etiam distinguūtur realiter. Ali
qui enim ponūt inter istas differentiā:
sed nō curo etc. Si vero dicatur q sicut
imaginabile est plures res esse vnaz es
sentiam: sic est imaginabile plures for-
malitates esse vnam rem et nō plures:
dico q siue hoc sit imaginabile siue nō
tamē non propter hoc sequitur in ꝓpo
sito ita esse. Potest tamē dici q non est
imaginabilis pluralitas nisi reruz. pri
mum autez imaginatur et firmiter deo
reuelante credit. sed scdm: et si ore dica
mus nō tamē intelligimus etc. D
Tertia ꝯclusio est q inter eēntiā et ꝑso-
nā vel relationē siue ꝓprietatē ꝑsonalē
est aliqs modus non idēptitatis quam
large et ad bonū sensum possumus vo-
care distinctionē formalē. Probatur sic
quandocunq aliqua supponunt ꝓ eo-
dem omnibus modis quicqd ꝯpetit vni
competit alteri: nec possunt de eis ve-
rificari contradictoria nisi aliquis mo

dus dicēdi logicalis aut grāmaticalis
hoc īpediat. sed posito q iste terminus
pr vel paternitas haberet oēs modos
grāmaticales aut logicales eosdez seu
ꝯsimiles, quales habet hoc nomē essen
tia seu deitas. adhuc esset hec vera es-
sentia est filius et similiter hec pater nō
est filius. similiter essentia est cōmuni-
cabilis et paternitas nō est cōmunicabi
lis. ergo cū idem affirmetur de essentia
et negēt de patre et paternitate nec hoc
contingat ꝓpter diuersitatē modorum
grāmaticaliū et logicalium ergo hoc est
ꝓpter aliquē modū non idēptitatis in-
ter illud qd significat ꝑ essentiam et il-
lud qd significatur ꝑ patrez etc. Et per
ꝯñs inter essentiā et patrē ex natura rei
est aliquis modus non idemptitatis.

Secūdo cōfirmatur ratio quia capio
istas essentia est filius pater est filius aut
subiectū in vtraq ꝓ eodez oībus modis
ex parte rei supponit aut non. Si sic er
go cū idez sit ꝓdicatū vtriusq vel vtra
q erit vera vel neutra. ꝯsequēs est fal-
suz. sed ꝯsequētia ptz qr aliter nō appa
ret rō quare vna sit vera et nō alia. Si
nō habet ꝓpositū. Tertio sic. quia qñ
aliqua noīa idez significant oībus mo-
dis et habent oēs ꝯsimiles modos si-
gnificādi. illa vere sunt synonima. quia
aliter nō pōt assignari qualiter aliqua
noīa sint synonima. Igitur si ista nomi
na essentia et paternitas significent idē
oībus modis ex parte rei cuz habeant
oēs modos significādi ꝯsimiles et si nō
habeant qd tñ non videt posse assigna
ri volo tñ q habeant qr hoc est ad pla-
citū sequitur ergo q nō vere erūt noīa
synonima. Tūc sic qñcunq aliqua no-
mina sunt synonima qcqd verificat de
vno sumpto significatiue seu ꝑsonalit
verificat etiā de reliquo sumpto simili
ter. igit si hec sit vera essentia est filius
et hec: filius est paternitas qd est mani-
feste falsum. E Iste sunt in vir-
tute rōnes ockam ad ꝓbandū ꝯclusio-
nem ꝓdictā. Sed ꝯtra predictā cōclu
sionez arguit primo sic qr sicut qcunq
distinguuntur realiter sunt plures res
sic quecūq distinguunt formaliter sunt
plures formalitates. ergo si eēntia etc.
eēntia et paternitas sunt plures forma
litates eiusdem rei qd est contra supra
dicta. Unde roborat ratio sic. quia di
stinctio essentialis est distīctio essentia-
rum et distinctio realis est distinctio re-
rum et distinctio rōnis distinctio rōnuz
et distīctio materialis distinctio cōditio
nuz materialiū. ergo etiā distinctio for
malis est distinctio rōnuz formaliū seu
formalitatū quare sequitur ꝓpositū etc.

Secundo sic sicut se habet distinctio
realis ad distīcta realiter et sicut distin
ctio ratiōis ad distincta ratione. ita di-
stinctio formalis ad distincta formalit
sed quandocūq aliqua distinguunt rea
liter vel ratiōe. nō tantū contingit dice
re q vnū non est realiter aliud vel non
est ꝯm rationez aliud sed etiam contin
git vere dicere q vnū non est aliud. er-
go si eēntia et relatio distinguunt forma
liter non tantū erit verū dicere q essen
tia non est formaliter relatio: sed etiaz
q essentia non est relatio. Unde etiam
inter illa q̄ distinguunt materialit vnuz
nō est aliud. ergo similiter etc. Tertio
sic quia posita tali distinctione formali
nō poterit haberi distinctio realis per-
sonarum sicut ex distinctione rationis
inter aliqua non potest haberi distīctio
quecūq ex natura rei ergo sicut aliqui
arguūt ex distinctione ex natura rei ip
rū personarū. distinctionez ex parte rei
inter essentiā et relationez. ita ex distin-
ctione reali personarum cōtingeret ar
guere distinctionē realez inter essentiā
et relationem. Quarto sic sicut de eo-
dez formaliter nō possunt ꝯtradictoria
verificari formaliter. sic de eodē realit
non contingit cōtraditoria realiter ve-
rificari. igitur ad hoc q essentia sit rea
liter cōmunicabilis et relatio nō sit rea
liter cōmunicabilis nō sufficit q essen-
tia et relatio nō sint idez formaliter sed
requiritur q non sint idē realiter. et sic
contra conclusionez etc. F Pro
solutione predictoꝝ et ampliori conclu
sionis declaratione sunt aliqua premit
tenda. Notandū est ergo q distinctio
siue distingui ex natura rei potest intel

ligi dupliciter. Uno modo ꝓprie. ⁊ tunc distinctio ex natura rei nõ est nisi pluriũ realitatum quarũ vna nõ est alia. de tali distinctione loquit̃ secunda cõclusio. Alio modo improꝓie qñ scꝫ aliqua res est plures res ⁊ quelibet illaꝝ ⁊ tunc ipsa que est plures res ⁊ illa res q̃ est ipa que nõ est plures improprie dicunt̃ aliquo mõ distingui ex natura rei quia de ipsis ex natura rei possunt ꝯtradictoria verificari ⁊ de tali distinctõe improprie dicta loquit̃ tertia conclusio. ⁊ põt vocari distinctio formalis quia noĩa significãt ad placitũ. Pmo mõ nulla res distinguit̃ ab aliquo qd̕ est ipsa. ⁊ sic essentia nõ distinguit̃ a persona vel relatione ⁊c̃. sed bene scd̕o mõ qꝛ eẽntia est realiter ꝑsona ⁊ ipa est plures res ⁊ nõ persona. ⁊ sic ponit̃ ꝯclusio p̃dicta. Ex hac distinctione sequunt̃ aliqua. Prĩo sequitur ꝙ talis distinctio formalis nũꝗ̃ est nisi rõne distinctionis realis. ꝓꝫ quia nõ est nisi vbi sunt distincte res: que tñ sunt vna res ⁊c̃. Scd̕o sequit̃ ꝙ talis distinctio formalis nunꝗ̃ est in creaturis. patet qꝛ ibi nunꝗ̃ vna res ẽ plures ⁊ quelibet eaꝝ sed bene in diuinis nec est ibi concedẽda nisi vbi credita nos cõpellunt. quare ⁊c̃. Tertio sequit̃ ista regula ꝙ qñcunqꝫ aliqui termini dicunt̃ de se inuicẽ cõuertibiliter: ⁊ hoc conuersione nõ regulata per hoc distributiuũ quicqd vel oĩs res que est tunc de ipsis significatiue sumptis verificat̃ distingui formaliter ⁊ nunꝗ̃ aliter. patꝫ ex diffinitione qd nominis ⁊c̃. Exemplum primi omnis essentia diuina est paternitas: et omnis paternitas est essentia diuina ⁊ sic isti termini dicuntur conuertibiliter non tamen conuersione regulata per quicqd est: quia licet quicqd est paternitas sit essentia nõ tamen ecõtra ideo essentia ⁊ paternitas distingunt̃ formaliter. Exemplũ scd̕i mẽbri quicqd est eẽntia diuina est deitas ⁊ ecõtra. Ideo essentia diuina ⁊ deitas nõ distingunt̃ formalit̃. Quarto sequit̃ ex predicta regula ꝙ vna persona diuina nõ distĩguit̃ formaliter ab alia nec persona a relatione seu ꝑsona li ꝓprietate vel econtra. Prima pars patet quia vna persona nõ est alia mõ ad hoc ꝙ. a. ⁊. b. distinguunt̃ formaliter requirit̃ ꝙ. a. sit. b. vt ꝓꝫ ex quid noĩs. Scd̕a patꝫ qꝛ quicqd est pr̃ est paternitas ⁊ ecõtra ⁊ ita est de alijs ꝑsonis ⁊ relationibꝰ ⁊c̃. quare ⁊c̃. Si vero dicatur paternitas est in patre ⁊ pater non est in patre ergo aliquo mõ distinguunt̃ Respondeo ꝙ oĩs ꝓpositio composita ex terminis istis pater ⁊ paternitas in qua p̃dicatur verbũ qd̕ est nota distinctionis est falsa de ṽtute sermonis licꝫ possit eẽ ṽa ad bonũ sensũ cõmuniter loquentiũ. talia aũt ṽba sunt sicut habere ꝯstruere esse in ⁊ hmõi. Ideo dico ꝙ paternitas nõ est in patre sꝫ magis est in filio scꝫ per circũincessionem. Ad bonũ sensum tamẽ ꝯceditur ꝙ paternitas est in pr̃e ⁊ nõ in filio est pater. Sꝫ de hac materia magis alias videbitur.

H His premissis respondetur ad p̃dictas rationes. Ad pmã negat̃ consequentia ⁊ dico ꝙ nõ sunt cõcedende plures formalitates ꝓpter rationẽ supradictã quia esset ꝓcessus in infinitũ in formalitatibꝰ. Ideo ꝯcedo ꝙ eẽntia diuina seipsa sine omni distĩctiõe a ꝑte sui est eadẽ realiter cũ relatiõe ⁊ distinguit̃ formaliter ab eadẽ nec aliquo cõuenit ⁊ alio differt. nec distinguit̃ formaliter ꝑ aliquã formalitatẽ nec oportet ꝙ sicut distĩctio realis est distinctio rerũ ⁊c̃. ꝙ etiã distinctio formalis de q̃ loquimur sit distinctio formalitatum. ⁊ sic patet ad rationẽ. Ad scd̕am negatur assumptũ ꝙ sicut se habet distĩctio realis ad distincta realiter sic formalis ad distincta formaliter ⁊c̃. quia vt patꝫ ex dictis distinctio formalis p̃supponit idẽptitatẽ realem. Ideo ꝗ̃uis in alijs distinctionibꝰ ꝯtingat vnum negare ab alio nõ tñ in ista ⁊c̃. Non est etiã simile de distinctiõe materiali ⁊ de ista formali. qꝛ hic non sumit̃ formaliter vt distinguit̃ contra materialiter nec distinctio formalis est formaꝝ seu formalitatum sic̃ materialis materiarũ ⁊c̃. Ad tertiã cõcedo ꝙ ex sola distinctiõe formali nõ ꝯtingit habere distinctionẽ realeꝫ a priori. ⁊ ideo ex sola distinctione formali essentie ⁊ relationis nõ concludit̃ distinctio realis personarũ a priori: sed ecõuerso ex distinctione reali personarum ⁊ idemptitate essentie cum personis ⁊ relationibꝰ. contingit arguere distinctionẽ formalẽ essentie ⁊ relatiõis. ⁊ sic distinctio realis triũ personarũ nõ est quia essentia ⁊ relatio distinguuntur formaliter sed magis econtra vt patet ex dictis quare ⁊c̃. Ad quartã dico ꝙ nõ est simile: quia idẽptitas formalis nullam compatitur non idẽptitatẽ vel distinctionem ⁊ ideo nullo modo ꝑmittit verificationem contradictorioꝝ sed idemptitas realis compatitur aliquaꝫ non idemptitatẽ vel negationẽ alicuiꝰ modi idẽptitatis ideo aliquo modo eã ꝑmittit ⁊c̃. Si vero hic querat̃ an debeat concedi ꝙ distingũtur formaliter

Et videtur ꝙ non quia cũ formaliter nõ sit determinatio distrahẽs vel diminuẽs sequit̃ distinguit̃ formaliter ergo distinguunt̃. Scd̕o cõtractio est via potissima ad ꝓbandũ distinctionẽ realeꝫ ergo si de essentia ⁊ relatione verificentur contradictoria sequit̃ ꝙ distinguunt̃ realiter Tertio realitas est in plus ꝗ̃ formalitas ⁊ ꝑ ꝯñs etiã realit̃ in plus ꝗ̃ formalit̃ ergo hic arguit̃ ab inferiori ad superius distinguit̃ formaliter ergo realit̃. a. est formalitas ⁊c̃. Ad hoc respondet̃ vnde ad primũ quicquid sit dicẽdũ de virtute sermonis. dico tamẽ ꝙ ad bonũ sensum ⁊ ad intellectum supradictũ potest cõcedi ꝙ distinguuntur formaliter et negari ꝯñs ergo distinguũtur qꝛ distĩctio formalis vt de ea loquimur nõ est distinctio loquẽdo simpliciter ⁊ ꝓprie nec distingui formaliter vt hic sumit̃ est simpliciter distingui: ⁊ sic li formalis ⁊ li formaliter est determinatio distrahens vel diminuens respectu distinctionis ⁊c̃. H Ad secũdã dico ꝙ cõtradictio est via potissima ad ꝓbandum distinctionẽ realem quãdo ita est ꝙ negatio est simplicit̃ ita ꝙ per nullã circũlocutionẽ potest alterũ contradictorioꝝ verificari de illo a quo negatur. sed quando bene verificatur tũc solum est via ad probandũ distinctionem formalem. Et sic est in proposito: quia ꝗ̃uis hec sit vera negatiua paternitas non est cõmunicabilis tamẽ hec affirmatiua est vera. paternitas est illa res que est cõmunicabilis ⁊ ita de alijs in proposito et hoc solum contingit in diuinis vt dixi. Ad tertiũ dico ꝙ nec formaliter est inferius ad realiter: nec formalitas ad realitatem vt de formalitate hic loquimur vt quando dicitur essentia ⁊ relatio distinguuntur formaliter. li formaliter est ibi vnũ purum sincathegoreuma sicut est ꝑ se vel necessario vel ꝯtingẽter vl̕ oĩs. ⁊ sic d̕ alijs. Et ideo nõ piꝰ est formalit̃ inferiꝰ ad realit̃ ꝗ̃ ꝑ se aut ꝯtingent̃ ad realiter nec formalitas ad realitatẽ ꝗ̃ ꝑseitas aut necessitas ad realitatem. Et si dicatur siue formalitas sit inferius ad realitateꝫ siue non tamen hec est vera omnis formalitas est realitas: ergo eodeꝫ modo omnia distincta formaliter sunt distincta realiter. Respondeo ꝙ hec nõ debet concedi proprie loquendo omnis formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est quasi quedã conditio totius propositionis que non est proprie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realitatis loquẽdo de necessitate que correspondet necessario. quando dicit̃ homo necessario non est asinus. hic enim est quedam necessitas: ⁊ tamen illa nõ est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas ⁊ realis necessitas alia a deo sed illa necessitas est conditio totius propositiõis. Uel forte magis proprie loquendo posset dici ꝙ tales termini abstracti perseitas necessitas correspõdẽtes aduerbijs siue sint cathegoreumatibus modificantibꝰ propositioneꝫ sunt termini ficti et pro nullo supponẽtes et ita de formalitate ⁊c̃.

Si dicatur ꝙ non loquimur de propositione sed de re et de formalitate q̃ ẽ ex parte rei. Dico ꝗ̃uis loquamur de re tñ loquimur mediante ꝓpositione: ⁊ ideo cõcedo ꝙ eẽntia et relatio ex natura rei distĩguunt̃ formaliter tñ illa for

malitas nõ est in re ex natura rei. sicut
homo necessario est risibilis ex natura
rei ⁊ tamen illa necessitas non est in re
Si ergo cuꝫ dicit̃ essentia nõ est forma
liter relatio potest exponi ꝙ nõ est pre
dicatio formalis essentia est relatio: qꝛ
non conuertunt̃ per hoc distributiuum
quicqd est vel oĩs res que est ⁊ sic põt
intelligi supradicta. J Quantũ
ad s̃m articulũ in quo videndũ vtrũ in
deo sit aliqua distinctio inter essentiaꝫ
⁊ suas perfectiões attributales. Pri-
mo premittã notabilia ⁊ terminoꝝ de-
clarationes. Scd̃o ponã respõsales cõ
clusiones. Tertio arguã contra dicta
per aliquas rationes. Circa primũ no-
tandũ est primo ꝙ perfectio attributa
lis põt accipi dupliciter vno mõ ꝓprie
pro aliqua perfectione simpliciter diui
na que est realiter de⁹. Alio modo pro
aliquo predicabili vere de deo ⁊ de om
nibus trib⁹ personis diuinis diuisim ⁊
cõiunctim. Primo mõ dico ꝙ nõ sunt
plures perfectiões attributales sed tã
tum vna ⁊ indistincta re ⁊ ratione q̃ ꝓ-
prie ⁊ de virtute sermonis nõ debet di-
ci esse in deo sed est omnib⁹ modis ipa
diuina essentia vt patebit. Scd̃o mo-
do dico ꝙ sunt plures perfectões attri
butales vt pꝫ. Scd̃o notandũ ꝙ per
fectiões attributales scd̃o modo dicte
non sunt ꝓprie loquendo perfectiones
diuine sꝫ sunt q̃daꝫ signa vel cõceptus
qui possunt p̃dicari vere de deo et ma
gis debẽt dici ↄcept⁹ attributales siue
noĩa attributa q̃ ꝑfectiones attributa
les. Vñ ꝓprie loquẽdo differẽtia est int̃
attributa diuina: ratiões attributales
⁊ perfectiões attributales. Nam attri
buta ꝓprie sunt noĩa siue signa vocalia
supponẽtia imediate pro ꝑfectione di-
uina. sed rõnes attributales sunt con-
ceptus mẽtales p̃dictis attributis cor-
respondẽtes. sed ꝑfectio attributalis ẽ
illud ꝓ quo supponit imediate rõ attri
butalis. Ex his sequunt̃ aliq̃. Pri-
mo sequit̃ ꝙ attributa diuĩa vel rõnes
attributales sunt plures ⁊ in multipli-
ci differentia. qꝛ q̃dam hmõi signa im-
portant ipam essentiã diuinã affirmati

ue ⁊ simpliciter absolute sicut essentia
deitas. quedã affirmatiue tamen cõno
tando aliquid aliud sicut predestinãs
creatũ ⁊c̃. quedã vero negatiue sicut im-
mutabile incorruptibile ⁊c̃. Secundo
sequit̃ ꝙ attributa diuina ⁊ ipse rõnes
attributales distinguunt̃ eẽntialit̃ inter
se ⁊ ab essentia diuina patet clare ex di
ctis. Tertio sequit̃ ꝙ attributa diui-
na loquẽdo ꝓprie non distinguunt̃ rõne
patꝫ qꝛ sicut vnuꝫ quodqꝫ qḋ est realit̃
extra aĩam est seipso formaliter ens et
non per aliqḋ extrinsecum. ita est vnũ
⁊ a quolibet alio distinctũ seipso nec ꝑ
aliqḋ extrinsecũ. ⁊ per ↄñs circũscripta
oĩno qualibet rõne ⁊ quolibet opere in
tellectus talia attributa distinguunt̃ se-
ipsis. Verũ est tñ ꝙ vna ratio attribu
talis ab alia distinguit̃ rõne qua seipa.
Similiter improprie loquẽdo ⁊ ad bo-
nũ sensum attributa diuina distinguunt̃
rõne. i. eis correspõdẽt distincte rõnes
mẽtales ⁊c̃. Quarto sequit̃ ꝙ attribu
ta diuĩa vel rõnes attributales nõ sup
ponunt pro ꝑfectionib⁹ distinctis essen
tialiter vel realiter. pꝫ ex dictis ⁊ simi
liter oĩs doctores in hoc cõcordãt sed
differẽter quia aliqui tenẽt ꝙ nec sup-
ponũt pro ꝑfectionib⁹ distinctis forma
liter seu quomodocũqꝫ aliter ⁊ hoc in-
fra tenebo ⁊ ꝓbabo. Alij tenẽt ꝙ pro di
stinctis formaliter ⁊ cõcedunt plurali-
tatẽ ꝑfectionuꝫ diuinarũ non tamẽ rea
liter sed solum formaliter distinctaruꝫ
sicut Scotus ⁊ suus cõmẽtator ille Jo
hãnes de rippa quã opinionẽ inferius
euidẽter reprobabo. K Tertio
notandũ est ꝙ differẽtia ẽ inter ꝑfectio
nẽ simplicit̃ ⁊ denominationẽ ꝑfectio-
nis simpliciter. Vñ ꝑfectio simpliciter
ↄmuniter describit̃ a doctoribus ꝙ est
illud qḋ est in quolibet melius ipm q̃
nõ ipm id est eẽ aliq̃le vl̃ aliqd qḋ me-
lius est eẽ q̃ non esse sicut vita intelle-
ctiua ⁊c̃. Sꝫ denoĩatio ꝑfectionis sim-
pliciter est termin⁹ vl̃ conceptus suppo
nens imediate pro tali ꝑfectione. Ali-
qui aũt vocãt denoĩationẽ perfectiõis
simpliciter perfectionẽ creatã que ha-
bet cõsimilem denoĩationẽ cuꝫ ꝑfectio

ne diuina. Unde vitam vel intelligenti
am diuinã ipsi vocant perfectionẽ sim-
pliciter ⁊ vitam vl̃ intelligentiã creatã
vocant denominationẽ perfectiõis sim
pliciter. Licꝫ aũt hoc nõ possit reproba
ri. quia noĩa significãt ad placitũ tamẽ
proprie loquendo dico ꝙ tam vita diui
na q̃ vita creata debet dici ꝑfectio sim-
pliciter: ⁊ iste terminus vita pro vtraqꝫ
supponens debꝫ dici denominatio per
fectionis simpliciter per nomen eñi res
denominatur. quare ⁊c̃. Ex hac distin
ctione sequũtur aliqua. Primo sequi
tur ista regula ꝙ ad hoc ꝙ aliquis ter-
minus sit denoĩatio perfectionis sim
pliciter requiritur ꝙ verificetur cõuer-
tibiliter de quidditate rei siue essentia
pro qua supponit: ⁊ hoc ↄuersione regu
lata per hoc distributiuũ quicqd est: vl̃
omnis res que est. Patꝫ ex descriptiõe
denominatiõis perfectiõis simpliciter
quia aliter tales res nõ supponerẽt im-
mediate pro ꝑfectione simpliciter sicut
apparet ex descriptiõe suppositiõis im-
mediate data in p̃cedẽti questione. Sꝫ
tamen non requiritur ꝙ sic verificetur
conuertibiliter de quolibꝫ quod est illa
essentia siue illa perfectio ꝓ qua suppo
nit. Verbi gratia iste terminus vita di-
uina est denominatio perfectionis sim-
pliciter quia quicqd est vita diuina est
essentia diuina ⁊ econtra. sed tamen ali
quid est essentia diuina scilicꝫ pater de
quo non sic dicitur cõuertibiliter: quia
non quicquid est vita diuĩa est pater li-
cet ecõtra. quare ⁊c̃. Secundo sequit̃
alia regula ꝙ ad hoc ꝙ aliqs terminus
sit denominatio perfectiõis simpliciter
in diuinis requiritur ꝙ vere dicatur de
essentia diuina ac etiam coniunctim: et
diuisim de personis patꝫ ex predicta re
gula ꝙ talis terminus debꝫ supponere
pro essentia diuina ⁊ pro quolibꝫ quod
est ipsa aliter nõ supponeret ꝓ ipsa im
mediate. Tertio sequitur ex p̃dictis
regulis. ꝙ isti termini suppositũ ꝑsona
pater p̃nitas trinitas spiratio ⁊ huius-
modi non sunt determinatiões ꝑfectio
nis simpliciter patꝫ clare. Quarto se-
quitur ꝙ lꝫ posse ꝓducere creaturã sit

determinatio ꝑfectionis simpliciter nõ
tamen posse ꝓducere personã diuinaꝫ
patꝫ clare. Et hec de terminoruꝫ decla
ratione. L His premissis po-
no tres ↄclusiones ad articulũ respõsa
les Prima est sicut deitas ⁊ diuin⁹ in
tellectus seu volũtas nõ distinguunt̃ rea
liter inter se. Sic nec ꝓprie loquẽdo di-
stinguunt̃ ratiõe. Prima pars supponit̃.
quia ab omnib⁹ ↄcedit̃. Sꝫ scd̃a sequit̃
ex prima. quia que sũt idẽ realiter pro-
prie nõ distinguunt̃ ratiõe vnde sicut di
stincta realiter nõ sunt idẽ s̃m rationeꝫ
sic nec eadẽ realiter sunt distĩcta s̃m ra
tionem. ⁊ sicut nullũ ens ratiõis est idẽ
s̃m rem cuicũqꝫ alteri enti rõnis. sic ni-
hil reale est idẽ s̃m rõneꝫ alteri enti re-
ali vt pri⁹ tangebat̃ ⁊ ꝑ ↄñs multo mi-
nus aliquid reale distinguet̃ s̃m rõneꝫ
ab aliquo qḋ est ipm seu idẽ sibi s̃m rẽ
Tamen licꝫ de virtute sermonis nõ sit
verũ bene tamen qñqꝫ gratia breuis lo
cutionis cõceditur ad bonuꝫ sensum ꝙ
intellectus diuinus ⁊ volũtas distinguũ-
tur ratõe id est isti termini supponẽtes
pro eadẽ re habẽt diuersas ⁊ distinctas
rationes eis correspõdentes in mente.
et sic intelligũt doctores talẽ locutionẽ
quare ⁊c̃. Secũda cõclusio est ꝙ sicut
deitas ⁊ diuin⁹ intellectus seu volũtas
non sunt eiusdẽ essentie distincte reali-
tates. sic nec sunt eiusdem rei distincte
formalitates. Prima pars supponit̃ et
ab omnib⁹ sanctis ⁊ philosophis ↄcedi
tur. Sed scd̃a pars ꝓbatur sicut argu-
ebatur in tertia rõne scd̃e ↄclusionis p̃
mi articuli quia esset ꝓcessus in infini-
tuꝫ i formalitatib⁹ ⁊c̃. Tertia ↄclusio
est ꝙ sicut deitas ⁊ diuin⁹ intellectus seu
volũtas sunt tã idẽ q̃ idẽ est deitas dei
tati sic inter hec est distinctio formalis
seu q̃cunqꝫ nõ idẽptitas ex natura rei.
Ista ↄclusio quo ad vtrãqꝫ partẽ satis
patꝫ ex dictis in prima ⁊ scd̃a cõclusio-
nibus p̃mi articuli. ⁊ satꝫ sequit̃ ex scd̃a
conclusione nũc ꝓbata nec indiget alia
probatiõe vt patꝫ. M Sꝫ tamẽ
ad euidẽtius refellẽdum oppositã opi-
nionẽ. Iterũ eam ꝓbabo. Et q̃uis ma-
gister Gregorius ad hoc multiplicater

malitas nõ est in re ex natura rei. sicut
homo necessario est risibilis ex natura
rei ꝛ tamen illa necessitas non est in re
Si er zo cuz dicit essentia nõ est forma
liter relatio potest exponi q nõ: est pre
dicatio formalis essentia est relatio: qꝛ
non conuertunt per hoc distributiuum
quicqd est vel oĩs res que est ꝛ sic põt
intelligi supradicta. J Quantũ
ad ſm articulũ in quo videndũ vtrũ in
deo sit aliqua distinctio inter essentiaz
ꝛ suas perfectiões attributales. Pri=
mo premittã notabilia ꝛ terminoꝝ de=
clarationes. Scdo ponã respõsales cõ
clusiones. Tertio arguã contra dicta
per aliquas rationes. Circa primũ no=
tandũ est primo q perfectio attributa
lis põt accipi dupliciter vno mõ ꝓprie
pro aliqua perfectione simpliciter diui
na que est realiter de⁹. Alio modo pro
aliquo predicabili vere de deo ꝛ de om
nibus trib⁹ personis diuinis diuisim ꝛ
cõiunctim. Primo mõ dico q nõ sunt
plures perfectiões attributales sed tã
tum vna ꝛ indistincta re ꝛ ratione q̃ ꝓ=
prie ꝛ de virtute sermonis nõ debet di=
ci esse in deo sed est omnib⁹ modis ipa
diuina essentia vt patebit. Scdo mo=
do dico q sunt plures perfectões attri
butales vt pꝫ. Scdo notandũ q per
fectiões attributales scdo modo dicte
non sunt ꝓprie loquendo perfectiones
diuine sꝫ sunt q̃daꝫ signa vel cõceptus
qui possunt p̃dicari vere de deo et ma
gis debẽt dici ꝯcept⁹ attributales siue
noĩa attributa q̃ ꝑfectiones attributa
les. Vñ ꝓprie loquẽdo differẽtia est int̃
attributa diuina: rationes attributales
ꝛ perfectiões attributales. Nam attri
buta ꝓprie sunt noĩa siue signa vocalia
supponẽtia ĩmediate pro ꝑfectione di=
uina. sed rõnes attributales sunt con=
ceptus mẽtales p̃dictis attributis cor=
respondẽtes. sed ꝑfectio attributalis ẽ
illud ꝓ quo supponit ĩmediate rõ attri
butalis. Ex his sequunt aliq̃. Pri=
mo sequit q attributa diuĩa vel rõnes
attributales sunt plures ꝛ in multipli=
ci differentia. qꝛ q̃dam hmõi signa im=
portant ipam essentiã diuinã affirmatĩ
ue ꝛ simpliciter absolute sicut essentia
deitas. quedã affirmatiue tamen cõno
tando aliquid aliud sicut predestinãs
creatũ ꝛc. quedã xo negatiue sicut im=
mutabile incorruptibile ꝛc. Secundo
sequit q attributa diuina ꝛ ipse rõnes
attributales distingunt ẽentialit inter
se ꝛ ab essentia diuina patet clare ex di
ctis. Tertio sequit q attributa diui=
na loquẽdo ꝓprie non distingunt rõne
patꝫ qꝛ sicut vnuꝫ quodqꝫ qd est realit
extra aĩam est seipso formaliter ens et
non per aliqd extrinsecum. ita est vnũ
ꝛ a quolibet alio distinctũ seipso nec ꝑ
aliqd extrinsecũ. ꝛ per ꝯñs circũscripta
oĩno qualibet rõne ꝛ quolibet opere in
tellectus talia attributa distingunt se=
ipsis. Verũ est tñ q vna ratio attribu
talis ab alia distinguit rõne qua seipa.
Similiter improprie loquẽdo ꝛ ad bo=
nũ sensum attributa diuina distingunt
rõne. i. eis correspõdẽt distincte rones
mẽtales ꝛc. Quarto sequit q attribu
ta diuĩa vel rõnes attributales nõ sup
ponunt pro ꝑfectionib⁹ distinctis essen
tialiter vel realiter. pꝫ ex dictis ꝛ simi
liter oĩs doctores in hoc cõcordãt sed
differẽter quia aliqui tenẽt q nec sup=
ponũt pro ꝑfectionib⁹ distinctis forma
liter seu quomodocũqꝫ aliter ꝛ hoc in=
fra tenebo ꝛ ꝓbabo. Alij tenẽt q pro di
stinctis formaliter ꝛ cõcedunt plurali=
tatẽ ꝑfectionuꝫ diuinarũ non tamẽ rea
liter sed solum formaliter distinctaruꝫ
sicut Scotus ꝛ suus cõmẽtator ille Jo
hãnes de ripa quã opinionẽ inferius
euidẽter reprobabo. K Tertio
notandũ est q differẽtia ẽ inter p̃fectio
nẽ simpliciter ꝛ denominationẽ ꝑfectio=
nis simpliciter. Vñ ꝑfectio simpliciter
ꝯmuniter describit a doctoribus q est
illud qd est in quolibet melius ipm q̃
nõ ipm id est eẽ aliq̃le vl aliqd qd me=
lius est eẽ q̃ non esse sicut vita intelle=
ctiua ꝛc. Sꝫ denoĩatio ꝑfectionis sim=
pliciter est termin⁹ vl conceptus suppo
nens ĩmediate pro tali ꝑfectione. Ali=
qui aũt vocãt denoĩationẽ perfectiõis
simpliciter perfectionẽ creatã que ha=
bet cõsimilem denoĩationẽ cuꝫ ꝑfectio

ne diuina. Unde vitam vel intelligenti
am diuinã ipsi vocant perfectionẽ sim=
pliciter ꝛ vitam vl intelligentiã creatã
vocant denominationẽ perfectiõis sim
pliciter. Licꝫ aũt hoc nõ possit reproba
ri. quia noĩa significãt ad placitũ tamẽ
proprie loquendo dico q tam vita diui
na q̃ vita creata debet dici ꝑfectio sim=
pliciter: ꝛ iste terminus vita pro vtraqꝫ
supponens debꝫ dici denominatio per
fectionis simpliciter per nomen eiũ res
denominatur. quare ꝛc. Ex hac distin
ctione sequũtur aliqua. Primo sequi
tur ista regula q ad hoc q aliquis ter=
minus sit denoĩatio perfectionis sim
pliciter requiritur q verificetur cõuer=
tibiliter de quidditate rei siue essentia
pro qua supponit: ꝛ hoc ꝯuersione regu
lata per hoc distributiuũ quicqd est: vl
omnis res que est. Patꝫ ex descriptiõe
denominatiõis perfectiõis simpliciter
quia aliter tales res nõ supponerẽt im=
mediate pro ꝑfectione simpliciter sicut
apparet ex descriptiõe suppositiõis im=
mediate data in p̃cedẽti questione. Sꝫ
tamen non requiritur q sic verificetur
conuertibiliter de quolibꝫ quod est illa
essentia siue illa perfectio ꝓ qua suppo
nit. Verbi gratia iste terminus vita di=
uina est denominatio perfectionis sim=
pliciter quia quicqd est vita diuina est
essentia diuina ꝛ econtra. sed tamen ali
quid est essentia diuina scilicꝫ pater de
quo non sic dicitur cõuertibiliter: quia
non quicquid est vita diuĩa est pater li=
cet ecõtra. quare ꝛc. Secundo sequit
alia regula q ad hoc q aliqs terminus
sit denominatio perfectiõis simpliciter
in diuinis requiritur q vere dicatur de
essentia diuina ac etiam coniunctim: et
diuisim de personis patꝫ ex predicta re
gula q talis terminus debꝫ supponere
pro essentia diuina ꝛ pro quolibꝫ quod
est ipsa aliter nõ supponeret ꝓ ipsa im
mediate. Tertio sequitur ex p̃dictis
regulis. q isti termini suppositũ ꝑsona
pater p̃mitas trinitas spiratio ꝛ huius
modi non sunt determinatiões ꝑfectio
nis simpliciter patꝫ clare. Quarto se=
quitur q lꝫ posse ꝓducere creaturã sit
determinatio ꝑfectionis simpliciter nõ
tamen posse ꝓducere personã diuinaꝫ
patꝫ clare. Et hec de terminoruꝫ decla
rationes. L His premissis po=
no tres ꝯclusiones ad articulũ respõsa
les Prima est sicut deitas ꝛ diuin⁹ in
tellectus seu volũtas nõ distingunt rea
liter inter se. Sic nec ꝓprie loquẽdo di=
stingunt ratiõe. Prima pars supponit.
quia ab omnib⁹ ꝯcedit. Sꝫ scda sequit
ex prima. quia que sũt idẽ realiter pro=
prie nõ distingunt ratiõe vnde sicut di
stincta realiter nõ sunt idẽ ſm rationeꝫ
sic nec eadẽ realiter sunt distĩcta ſm ra
tionem. ꝛ sicut nullũ ens ratiõis est idẽ
ſm rem cuicũqꝫ alteri enti rõnis. sic ni=
hil reale est idẽ ſm rõneꝫ alteri enti re=
ali vt pri⁹ tangebat ꝛ ꝑ ꝯñs multo mi=
nus aliquid reale distinguet ſm rõneꝫ
ab aliquo qd est ipm seu idẽ sibi ſm rẽ
Tamen licꝫ de virtute sermonis nõ sit
verũ bene tamen qñqꝫ gratia breuis lo
cutionis cõceditur ad bonuꝫ sensum q
intellectus diuinus ꝛ volũtas distingũ
tur ratiõe id est isti termini supponẽtes
pro eadẽ re habẽt diuersas ꝛ distinctas
rationes eis correspõdentes in mente.
et sic intelligũt doctores talẽ locutionẽ
quare ꝛc. Secũda cõclusio est q sicut
deitas ꝛ diuin⁹ intellectus seu volũtas
non sunt eiusdẽ essentie distincte reali=
tates. sic nec sunt eiusdem rei distincte
formalitates. Prima pars supponit et
ab omnib⁹ sanctis ꝛ philosophis ꝯcedi
tur. Sed scda pars ꝓbatur sicut argu=
ebatur in tertia rõne scde ꝯclusionis p̃
mi articuli quia esset ꝓcessus in infini=
tuꝫ ĩ formalitatib⁹ ꝛc. Tertia ꝯclusio
est q sic deitas ꝛ diuin⁹ intellectus seu
volũtas sunt tã idẽ q̃ idẽ est deitas dei
tati. sic inter hec est distinctio formalis
seu q̃cunqꝫ nõ idẽptitas ex natura rei.
Ista ꝯclusio quo ad vtrãqꝫ partẽ satis
patꝫ ex dictis in prima ꝛ scda cõclusio=
nibus p̃mi articuli. ꝛ satꝫ sequit ex scda
conclusione nũc ꝓbata nec indiget aliis
probatiõe vt patꝫ. M Sꝫ tamẽ
ad euidẽtius refellẽdum oppositã opi=
nionẽ. Iterũ eam ꝓbabo. Et q̃uis ma=
gister Gregorius ad hoc multiplicater

arguat tamē. quia vt in pluribus ratio nes eius procedūt ac si opposita opinio poneret distinctionē realez inter huiusmodi perfectiones vt patet intuēti eas quod tamen nō imaginantur alij ideo aliter est procedenduz ad reprobandū opinionē predictam. Unde ad ꝓpositū declarandū premitto aliquas ꝓpositiones. Prima est. ꝙ vbicūq̄ ē aliq̄ distinctio vel nō idēptitas ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari. pz. quia si a. et b. non sint idē omnib⁹ modis tunc iste sunt vere. a. est idem a. omnibus modis et. b. non est idē. a. omnibus modis. et sic esse idem. a. omnib⁹ modis ⁊ non esse idem. a. omnibus modis verificāt de. a. et de. b. Et ita etiā aduersarij cōcedūt ꝙ sapiētia diuina ⁊ bonitas diuina nō est formaliter sapiētia diuina ⁊c. et sic pz suppositio illa. Secunda est ꝙ omnia ꝯtradictoria habēt equalem repugnantiam inter se patet quia tanta est repugnantia inter aīam et non animā angelum et nō angelum. sicut inter deum. et non deuz siue inter ens ⁊ non ens nisi forte dicatur esse maior repugnātia inter ista q̄ inter illa. ꝓpter maiorem perfectionē alicuius partis in vna contradictione q̄ in alia. sed hoc nō est ad propositū quia loquimur de repugnantia verificationis ⁊c. quare ⁊c. Ex predicta sequitur tertia suppositio ꝙ tanta est repugnantia aliqua cōtradictoria verificari de aliquo eodem omnino quanta esset quecūq̄ alia contradictoria siue omnia verificari de illo

Patet ex quo omnia equaliter repugnant ⁊c. Quarta suppositio est ꝙ ex aliquibus contradictorijs contingit inferre. ꝙ illa de quibus verificantur sint distincte res seu ꝙ non sunt eadēm res patet quia sequitur. a. est. et. b. nō est ergo sunt distincte res vel in actu: vł in potentia saltem sequitur ergo nō sunt eadem res. sicut sequitur. substantia est ⁊ accidens non est. ergo substantia ⁊ accidens nō sunt eadem res. ⁊ capio ly res sicut se extendit ad ens reale et ad ens rationis. quia omne ens rationis est vera res. patz ergo suppositio. N

Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus diuinus ⁊ voluntas diuina nō sunt omnibus modis idez sed inter hec non est idemptitas siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipsis aliqua contradictoria verificantur. consequentiā concedit aduersarius ⁊ consimiliter patet per primam suppositionē sed impossibile est cōtradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctionis realis quia verificatio contradictoriorum infert distinctionem realem in aliquib⁹ vt patet per quartam suppositionē ergo vbiq̄ et in omnibus. Ista consequētia patet ex secunda ⁊ tertia suppositionibus. et per consequens sequitur ꝙ si esse idez formaliter intellectui verificatur de intellectu et negetur de voluntate oportet ꝙ intellectus et voluntas in deo importent aliqua que non sunt idē realiter quod est falsum. quare ⁊c.

Confirmatur. quia qua ratione tu dices ꝙ aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino et vere negari de voluntate diuina nō obstante reali idēptitate propter solam distinctionez formalem eadem ratione dicam vniuersaliter: ꝙ esse et non esse vel quecūq̄ alia cōtradictoria verificant de. a. ⁊. de b. ꝓpter solam distinctionem formalem non obstante ꝙ sint idem realiter. et sic perit omnis via ad probandum distinctionem vel non idemptitatem realem

Si enim dicas ꝙ homo est rationalis ⁊ asinus non est rationalis. ergo homo et asinus distinguuntur realiter. dicaz ꝙ non sequitur quia sufficit ꝙ distinguntur formaliter. Sed forte dicetur. ꝙ quando aliquid idez vere affirmatur. ⁊ vere negatur simpliciter et absoulte sine aliqua additione alicuius modi sincathegoreumatici: tunc bene contingit inferre non idemptitatem realem. ideo sequitur simpliciter. a. est ⁊. b. non est ergo est ibi non idemptitas realis similiter sequitur intellectus diuinus est intellectus diuinus et voluntas diuina ē. intellectus diuinus. ergo distinguuntur realiter vel nō sunt idem realiter. Sz quando aliquid cum aliquo modo sin-

cathegoreumatico affirmatur vel negatur non requiritur idemptitas realis: sed sufficit formalis et sic est in proposito. Nam hec est vera intellectus diuinus est formaliter intellectus diuinus et hec similiter voluntas diuina nō est formaliter intellectus diuinus. Sed hoc non valet: qꝛ omnia contradictoria sunt eque contradictoria: ⁊ eque repugnantia. per secundam suppositionem et per ꝯsequens tantum sunt contradictoria esse formaliter intellectum diuinum: ⁊ non esse formaliter intellectum diuinum sicut esse intellectum diuinuz et non esse intellectum diuinum. ergo ex vna contradictione contingit inferre non idemptitatem realem sicut ex alia Et qua ratione tu dicis ꝙ ex ista nō cōtingit inferre ⁊c. eadem ratione et pari facilitate dicam ꝙ nec ex alia. quare ꝓpositum. ¶ Secūdo arguitur declarando predictam rationem qꝛ q̄uis talis distinctio vel non idemptitas formalis cōcedatur esse inter essentiam diuinā ⁊ personā ad sensum positū et declaratū in primo articulo ⁊ lz eque faciliter ⁊ absolute posset sustineri īter essentiā ⁊ intellectū aut voluntatē diuinā: qꝛ tā talis distinctio est difficillima ad intelligendum et ad sustinendū vbicūq̄ nec facilior q̄ sit trinitas personarū cum vnitate essentie. ideo nō debet poni nisi vbi euidēter sequit̄ ex credītis traditis in scriptura sacra: vel determīatōe ecclīe ꝓpter cui⁹ auctoritatē dz oīs ratio captiuari. Et ideo cū oīa tradita in scriptura sacra ⁊ determinatione ecclesie ac dictis sanctoꝝ possint saluari nō ponēdo eā inter intellectū ⁊ voluntatē diuinā: et sic de qualibet pfectione diuina: ymo eā nō ponere magis ꝯsonet simplicitati diuine. sequit̄ ꝙ nō est ponenda: sed neganda. Sed quia ex credēdis euidēter sequit̄ ꝙ de essentia ⁊ de psona seu relatiōe diuina verificant̄ ꝯtradictoria ⁊ tā sunt idē realiter: ideo ꝯceditur ibi distinctio formalis nec ibi verificatio cōtradictorioꝝ ꝯcludit distinctionē realē inter essentiam et psonā. q̄uis aliquaz distinctionem realem concludat scz inter vnā personam et aliam sicut magis declaratū est in primo articulo. Cū igitur quicq̄d est itellectus diuinus est voluntas diuina ⁊ ecōtra non est ibi distinctio formalis cōcedēda. Inter essentiā vero ⁊ personam ponenda est: qꝛ ad primum nō cogit fides sed bene ad secundum: nec etiā in creaturis ꝯcedēda est q̄uis posset ibi eque faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio est: qꝛ ꝙ in diuinis vna res sit tres res ⁊ q̄libet earuz in fide expressum est: sed nō ꝙ ita sit in creaturis: ⁊ p ꝯñs cū repugnet rationi negandū est. Confirmat̄ p̄dicta ratio sic breuiter recolligit̄ p hūc modū quā docūq̄ aliqua positio ē ita difficilis ad sustinendū sicut positio trinitatis ipsa est neganda: nisi p ipsam cogat fides: sz positio concedens intellectū diuinuz et volūtatē: ⁊ sic de qualibet alia pfectiōe diuina esse idem realiter ⁊ distingui formaliter est ita difficilis ad sustinenduz sicut positio trinitatis imo forte magis quia ponit pluralitatē sine distinctiōe reali: qđ nō facit positio trinitatis: nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est neganda presertim cū opposita possit faciliter sustineri. ⁊ sit magis ꝯsona diuine simplicitati ⁊c. Tertio arguit̄ sic: qꝛ si illa distinctio formalis sit ponēda vel sic distincta magis distinguuntur q̄ persone: vel minus vel eque. Non potest dici ꝙ magis vel eque quia tunc distinguuntur realiter qđ supponitur: ⁊ ab aduersarijs cōceditur esse falsum. Nec potest dici ꝙ minus quia distinctio personaliuz scḋm doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctiōis nec minor videt̄ imaginabilis vt in primo articulo tangebatur: ⁊ sic patet conclusio demōstratiue ꝓbata ⁊c. P

Sed ꝯtra predicta arguit̄ aliquibus rationibus nec faciam oēs ratiōes que possunt fieri pro opinione opposita: sed inducam fortiores. Primo arguit̄ sic distinctio emanationum diuinarum p̄supponit distinctionem principiorum elicitiuorum et non solum distinctionē scḋm rationem: et per consequēs aliquā aliam preuenientē omnē operationem

intellectus nostri:sed intellectus ⁊ volū
tas sunt in deo principia elicitiua: ⁊ nō
distingunt̄ realiter. ergo distingunt̄ for
maliter. Confirmatur:q2 filius ꝓduci
tur naturaliter per intellectū tanꝗ ver
bum patris: sed spiritussanctus libere
per voluntatē tanꝗ amor amboꝝ. Si-
militer filius producit̄ quō natus ⁊ spi
ritussanctus quō datus:hoc aūt non vi-
det̄ posse esse:nisi in pncipijs elicitiuis
scilicet inter intellectū ⁊ voluntatem sit
aliqua distinctio ex natura rei ꝛc. Se
cundo arguit̄ sic aliquid per se cōuenit
intellectui diuino qd non sic ꝯuenit vo
luntati diuine ergo nō sunt formaliter
⁊ adequate idē.ꝯña patz:et aña proba-
tur.Tū primo ex natura rei. deus intel
ligit per intellectū ⁊ non per voluntatē
⁊ deus vult per voluntatē ⁊ non per in-
tellectū.Tum secundo q2 deus natura
liter intelligit ⁊ deus libere vult. Tum
tertio: q2 deus per intellectum non est
causa efficiens rerū per voluntatem est
causa efficiens rerum. Tum quarto:q2
deus intelligit peccata ⁊ nō vult pecca
ta:vt omnes concedunt quare ꝛc. igit̄.
Tertio arguit̄ sic:si in deo nulla es-
set penitus distinctio ex natura rei non
esset ratio quare produceret distincta.
sicut vnū viuens ⁊ aliud non viuens.cō
sequentia tenet:q2 idē inquātum idem
semper natum est facere idē. nec valet
dicere ꝙ ad hoc sufficit libertas. q2 tūc
sicut deus posset ꝓducere vnam creatu
ram viuentem ⁊ nō intelligentē:sic etiā
posset producere vnā intelligentē ⁊ non
viuentem:quod est impossibile. Igitur
oportet ponere ꝛc. Quarto arguit̄
sic.si nulla esset penitus distictio in deo
inter perfectiones attributales sequit̄
ꝙ nomina attributalia ⁊ rationes attri
butales eis correspondentes significa-
rent penitus idem ⁊ per ꝯsequēs essent
synonima quod est falsum:igitur ꝛc.
Ista sunt fortiora argumēta istius opi
nionis ꝛc. ¶ Ad primam ratio
nem dico ꝙ si loquamur de emanatio-
nibus passiuis bene concedo ꝙ presup
ponūt distincta principia scilicet patrē
et filiuz id est distinctas res quarū que

libet est principium. Sed si loquamur
de emanationibus actiuis non oportet
ꝙ presupponant distincta principia.
Secundo dico ꝙ distinctio diuinarum
emanationū passiuarum non presuppo
nit aliquam distinctionem principiorū
elicitiuorum : sed sicut in creaturis idē
est principium totaliter elicitiuū diuer
sorum ita in diuinis. Tertio dico ꝙ
nullum est principiū quo filij in diuinis
aliquo modo distinctū contra principiū
qd.id est nihil in diuinis ē pncipiū quo
ꝓducitur filius quod sit aliquo modo
distinctum a patre qui est principiuz a.
quod ꝓducit. Ideo dico quarto ꝙ in
tellectus diuinus nō est principiū quo
ꝓducitur filius:⁊ ita de volūtate respe
ctu spiritussancti. Et ideo nulla res in
diuinis est principium filij:nisi illa que
nec est filius nec spūssanctus. Nec opor
tet ponere pricipia aliquo modo distin
cta ꝛc.q2 qua ratiōe tu dices ꝙ ab vno
eodez principio simpliciter indistincto
non producuntur distincti. Ita dico ꝙ
ab vno eodem non distincto realiter nō
producuntur distincti realiter ꝛc. Ad
confirmationem dico primo ꝙ filium ꝓ
duci per intellectum siue per actum in
tellectus ꝛc. potest multipliciter intelli
gi.Uno modo ꝙ intellectus sit principi
um quo siue per quod ꝓducitur filius:
et sic est falsum vt iam tetigi.Alio mo-
do non virtute sermonis sed per quan
dam appropriationem vsitatam a san-
ctis ⁊ sic illud est verū.Pro cuius decla
ratione dico secūdo ꝙ generatio actiua
filij appropriatur intellectui ⁊ spiratio
actiua spiritussancti appropriatur volū
tati. Cuius ratio potest esse propter si-
militudinē ordinis productionis verbi
et amoris in anima ad ordinem produ
ctionū verbi ⁊ spiritussancti in diuinis
vnde sicut productio intellectionis in
anima non supponit aliud produci in
ea et productio volitionis est ab anima
et intellectione iam producta:vt supra
dictum est:sic pater a nullo producitur
sed filius est a patre improducto ⁊ spi-
ritussanctus ab vtroqꝫ ꝛc. Ex hoc tamē
non arguitur aliqua distinctio inter in-

tellectum et voluntatem.⁊ sm hoc etiā
potest exponi ꝙ filius producitur quo-
modo natus et spiritussanctus quomo
do datus. ¶ Sz quia tangitur
ꝙ filius producitur naturaliter et spiri
tussanct9 libere ideo dico. Tertio ꝙ ac-
cipiendo libertatē proprie et stricte sm
ꝙ distinguitur contra principium pro-
ductiuum naturale. illud non est conce
dendum quia pater et filius ita natura
liter et necessario spirant spiritūsanctū
sicut pater generat filium.sed accipien
do libertatem pro voluntate potest cō-
cedi ad bonum sensum :ꝙ filius proce-
dit per modum intellectus:et nature ⁊
spiritussanctus per moduz voluntatis
et libertatis. scilicz per quandaz appro
priationem vt tactum est. Dico quar
to.ꝙ ꝯcesso ꝙ filius naturaliter produ-
citur ⁊ spūssanctus libere non tamen se
quitur illa distictio formalis inter prin
cipia elicitiua.quoniaz deus pater pro
ducit filium naturaliter ⁊ creaturam li
bere per idem principiū vt etiā habent
concedere aduersarij.Similiter idē to-
taliter indistinctum re: et ratione etiaz
in creaturis potest esse principiuz natu
rale respectu vnius.et principium libe
rum respectu alterius non tamē respe-
ctu eiusdem.saltem eodem tempore et
stante eadem dispositione ꝛc. Ad se-
cundaz dico primo. ꝙ aliquid per se cō
uenire intellectui diuio ꝛc.potest dupli
citer intelligi.Uno modo de virtute ser
monis scz ꝙ aliquid aliquo modo com
petat rei que ē intellectus diuin9 quod
non conueniat rei que est volūtas et sic
illud est falsum. Alio modo improprie
scz ꝙ aliqua propositio in qua aliquod
predicatuz enunciatur de hoc termino
intellectus diuinus est per se vera ⁊ ta-
men propositio in qua idem predicatū
enunciatur de hoc termino volūtas di-
uina non est per se vera,⁊ sic potest con
cedi istud.sed tunc non valet consequē
tia. Si autem primo modo intelligitur
consequentia est bona. sed antecedens
falsum. Dico secundo pro solutiōe in
stantiarum pro q̄rto facerēt pro intelle
ctu falso.ꝙ de virtute sermonis ꝯcedūt

est ꝙ sicut deus intelligit per intellectū
ita intelligit per voluntatem ⁊ vult per
intellectum:et per voluntatē intelligit
naturaliter et per intellectum vult libe
re et deus per intellectum est causa re-
rum sicut per voluntatem. Dico ter-
tio ꝙ improprie ad bonum sensum de-
us dicitur intelligere per intellectuz et
non per voluntatem. quia nō omne qd
intelligit vult et per voluntatē dicitur
causa efficiens rerum ⁊ non per intelle
ctum:quia omne quod vult esse vel fie-
ri est vl' fit sed omne quod intelligit est
vl' fit.Et dicitur intelligere naturaliter
quia non potest non intelligere et libe-
re velle quia potest non velle.a. Et ista
possunt bene verificari de deo absqꝫ ali
qua distinctione ex parte dei per solam
connotationem distinctionis in creatu-
ris. Sicut iste verificantur deus bea-
tificat petrum et non damnat petrum.
non propter aliquam distinctionem in-
ter voluntatem beatitudinem et nō dā
nantem. sed propter distinctionem in-
ter vitaz eternā et penā eterā.quia per
istam. deus beatificat petrum importa
tur totum istud :deus dat petro vitam
eternam et per istaz deus non damnat
petrum. significatur totum istud deus
non dat petro penam eternaz. ⁊ sic ista
verificatur sine distinctione a parte dei
quia deus per eandem virtutem et vo-
luntatem dat vitam et non dat penam
sed hoc fit propter varietatez ex parte
creature. Similiter deus potest creare
a.et creat.a. Nec tamē ex hoc sequitur
ꝙ posse creare et non creare distinguit̄
formaliter in deo.Et ita pōt dici in pro
posito et hoc est quod vult magister.li-
bro.1. distinctione.35. vbi dicit ꝙ deus
propter diuersos effect9 sortitur diuer-
sa nomia sicut predestinatio prescietia
ꝛc. ¶ Quarto specialiter dico
pro quarta instantia ꝙ per istam deus
vult peccata importatur sm cōmunem
modum loquendi ꝙ deus facit aliquā
male et qualiter non debet:et sic per il-
laz connotatur res faciens aliquid ma
le vel qualiter non debet quod solū po
test competere creature sed per illā de-

us intelligit mala vł peccata illud non
connotatur ideo sancti in hoc sensu ne
gant primam et concedunt secundā. sꝫ
ex hoc nullo modo sequitꝫ ꝙ intellectio
dei aliquo modo distinguitꝫ ab eius vo
litione sed hoc solū ꝯuenit ꝓpter diuer
sa cōnotata. vnde sequit ꝙ si isti termi
ni intellectus volūtas intelligere velle
et sic de alijs nō essent ꝯnotatiui sꝫ pa=
se importarent absolute illam rem que
deus est nō plus esset hec vera deus in
telligit mala ꝙ hec de⁹ vult mala. ꝛ sic ꝺ
alijs ꝓpositionib⁹ supradictis et hoc ap
paret ex p̄missis ꝛc. Ad tertiā dico. ꝙ
cōsequētia nō valet ꝛ ꝯcedo ꝙ idē ꝛ om
nino indistinctū potest ꝓducere distin
cta nec ex distinctiōe productoꝝ potest
concludi in deo distinctio realis: nec po
test concludi in deo distinctio formalis
rationū causaliuꝫ plus ꝙ distinctiōe re
ali talium ꝓductorū possit concludi in
deo: distinctio realis huiusmodi rōnum
quia qua ratione tu dices ꝙ ab eodem
p̄ncipio causali indistīctio realiter pro=
ducuntur effectus distincti realiter ita
faciliter dicam ꝙ ab ipso indistincto to
taliter producūtur tales effectus distin
cti realiter. Et si queras quare ꝓducit
distincta. dico ꝙ sufficit pro ratione ei⁹
libertas nec ideo sequitur ꝙ ip̄e libere
possit producere vnam creaturam non
viuentem tamen intelligenteꝫ ꝛc. quia
non stat aliquid esse intelligens et non
viuens sed bene ecōtra quare ꝛc. Ad
quartam dico ꝙ nomina attributalia ꝛ
rationes attributales significant peni=
tus idem in deo. id est significant deuꝫ
qui est penitus et omnibus modis idē
Secundo dico ꝙ quandoqꝫ tales ter
mini consignificant siue ꝯnotant diuer=
sa in creaturis. Unde licet in deo omīo
idem significatꝫ per intellectum et volū
tatem ꝛ sic de alijs nominib⁹ perfectio
nalibus tū in creaturis illud correspon
det ꝯceptui intellectus aliud cōceptui
voluntatis ideo ista nōia sūt synonima
Et si dicatur ꝙ saltem sequitꝫ ꝙ hec no
mina hec intellectus diuinus hec volū=
tas diuia sunt nomina synonima. Pro
isto dico tertio ꝙ nō sūt synomina plus
ꝙ ista hic homo hoc aīal eodem deno=
tato. vnde licꝫ nulli cōueniat vnū quin
eidē ꝯueniet reliquū tamē aliqd signifi
catur per vnū qđ nō per reliquū. veruꝫ
est tamē ꝙ res q̄ est intellectus diuin⁹ ꝛ
res que est volūtas diuia possunt signi
ficari ꝑ synonima nōia. Quarto dico
ꝙ licet predicta nōia significēt penitus
ideꝫ in deo tū nō est nugatio dicēdo de
us intelligēs volens de⁹ iustus sapiēs
ꝛc. et hoc ꝓpter diuersas cōnotatiōes.
Et sic pꝫ ad p̄dictas ratiōes. Et hec de
secundo articulo ꝛc. ¶ Quantū
ad tercium articulū in quo vidēdū vtꝝ
in deo sit aliqua distinctio inter essenti
am ꝛ ideas siue rationes causales. Pri
mo videbitur qđ sit idea. Secūdo pro=
batur triplex ꝯclusio respōsiua. Tertio
mouebuntꝫ dubia. Circa primū ꝑ̄ncipaliter
primo notādū est. ꝙ lꝫ de ideis diuerse
sint opiniōes apud antiquos doctores
omnes tamen vel plures in hoc concor
dant ꝙ idea est realiter diuina essentia
sed ad saluandū ꝙ in deo sūt distincte
idee et quomō distingūtur: et ad quid.
diuersi diuersimode dixerūt. Sꝫ de his
antiquitatibus transeo ꝛ remitto ad ea
que tractat ockaꝫ circa. 35. distinctiōeꝫ
p̄mi li. vbi hanc materiā valde pulchre
determinauit. Secūdo notandū est ꝙ
idea sm̄ p̄dictum doctorē nō habet qđ
rei q̄ꝛ est nomē ꝯnotatiuū nec significat
precise aliqd vnū: sꝫ supponit ꝓ aliquo
et ꝯnotat aliqd aliud vł illō idē ꝓ quo
supponit ꝛ iō habet tm̄ quid nōis. vnde
potest sic describi. idea ē aliquid cogni=
tū a p̄ncipio ꝓductiuo intellectuali ad
qđ ip̄m aspiciēs potest aliqd in esse rea
li producere. Prima ꝑticula huius de
scriptiōis pꝫ ꝑ Augustinū. 83. q. q. 46.
vbi dicit. has aūt rōnes vbi arbitrādūꝫ
est esse nisi in mente creatoris. Nō eīm
extra se quicq̄ positum intuebatꝫ vt sm̄
illud cōstitueret qđ ꝯstituebat. Ex quo
patꝫ ꝙ idee sūt cognite a mēte diuina.
Scđa ꝑticula pꝫ. s. a p̄ncipio ꝓductī
uo ꝛc. ꝑ illō qđ ī dicta auctoritate ponitꝫ
vbi arbitrādū ꝛc. nisi in mēte creatoꝝ
Tertia ꝑticula scꝫ ad qđ aspiciēs ꝛc.
pꝫ per finalē clausulā illi⁹ auctoritatis

quia dicit: non enim extra se ꝛc. Ex hoc
clare insinuans ꝙ deus ideas intuetur
vt sm̄ illas constitueret: id est efficiat illa
que ꝯstituit. Itē ista descriptio pꝫ per
Sene. epl̄a. 66. vbi enumeratis quattu
or causis posit' ab Arist. dicit sic. quin
tū plato adicit exemplar qđ ideā vocat
hoc eīm est ad qđ aspiciēs artifex illud
qđ destinauit efficit: nihil aūt ad rem ꝑ
tinet vtrū foris liquet exēplar ad qđ re=
ferat oculos an intus qđ ip̄e ꝯcepit. Ex
qua auctoritate pꝫ ꝙ idee sunt quedā
exēplaria cognita ab artifice ad q̄ respi
ciēs pōt aliqd in eē ꝓducere ꝛc. ¶
Tertio notādū est ꝙ p̄dicta descriptio
ꝓut supponit pro idea creature nō con
uenit diuine essentie: sꝫ est ipsamet cre
atura: primū patꝫ q꞉ sm̄ oēs ꝑles sunt.
Unde dicit Augusti. vbi supra. alia rati
one ꝯditus est homo: alia equus ꝛc. Et
capit rationē ꝓ idea: sed eēntia diuina
est vnica et nō ꝑlificabilis nisi in tribus
suppositis de qb⁹ nō est ad ꝓpositū igitꝫ
ꝛc. Unde inimaginabile est ꝙ diuina es
sentia esset realiter ꝑles idee creatura=
rū: nisi ponēdo illas ideas eē distinctas
formaliter: q̄ distinctio formalis supra
satis reprobata ē. Alios modos saluā=
di ꝑ distinctionē rōnis ꝛ respectū ad cre
aturā satis reprobat doctor p̄dic⁹. Ta
les eīm respectus. nihil sūt ꝛ si essent nō
faciunt ad ꝓpositū. Scđm pꝫ. s. ꝙ ipsi
us creature idea sit creatura: ꝓmo q꞉ si
bi ꝯpetunt oēs particule p̄dicte descri=
ptionis. Nā ipsa est cognita ab intelle=
ctuali actiuo ꝛ deus ad ip̄am aspicit vt
rationabiliter ꝓducat: q꞉ q̄ntūcunqꝫ de
us cognosceret eēntiā suā si non cogno
sceret suū ꝓducibile ignorāter ꝓduce=
ret ꝛ non rōabiliter ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō ꝑ ideaꝫ.
Et si per impossibile de⁹ ipse cognosce
ret suū ꝓducibile ꝛ nō cognosceret suā
essentiā posset vere ꝛ ratiōabiliter ꝓdu
cere. igit ip̄am creaturā ꝓducibilē vere
aspicit ꝛ ip̄am aspiciendo ꝓducit: ergo
ipsa est idea. Itē idee ꝓportionabiliter
sunt ponende in artifice creato ꝛ increa
to: sed si artifex creatus p̄a'se cognosce
ret illud artificiū qđ ꝓducit illud vere
ageret per exemplar. ꝛ ꝑ ꝯn̄s per ideaꝫ
et sic respectu artificis creati ipsūme
ꝓducibile esset exēplar ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝑ ideaꝫ
et ideo idea. q꞉ idem intelligunt docto
res per ideas ꝛ exēplaria. igitꝫ deus ar=
tifex increatus cū suam creaturā ꝓdu=
cibilem p̄cognoscit ipsa sibi est exēplar
et idea. q̄re ꝛc. Itē istud patꝫ a signo q꞉
plato cuius sententiā seq̄tꝫ Augu. ideā
hōis dicit esse hōiem vel q̄dditatē hōis
vel creaturā humanā vniuersaleꝫ sicut
patꝫ per Aristo. recitantē opinionē pla
tonis de ideis in diuersis locis. ergo ei⁹
intētio fuit ꝙ idea esset nō diuina essen
tia: sed aliqua res alia cognita a deo q̄
esset sibi exemplar ad qđ aspiceret in ꝓ
ducendo: sed inter oīa cognita nihil po
test cōuenientius poni idea ꝙ ipsamet
creatura vt magis patebit: igitur ꝛc.
¶ Ex predictis sequuntꝫ alique ꝓ
positiōes ex qbus patebit que sit neces
sitas ponēdi ideas. Prima est ꝙ idee
non sunt ponende vt sint rōnes cogno
scendi ipsas creaturas ab eis distictas
Patꝫ. q꞉ p̄ter ipsam diuinā essentiā que
est oībus modis sua cognitio non sunt
aliqua que possint sibi esse rationes co
gnoscendi et ideo non sunt plures rati
ones cognoscēdi creaturas. Scđa est
ꝙ idee non sunt ponende tanq̄ simili=
tudines quedam representantes intel
lectui diuino ipsas creaturas. Patꝫ q꞉
ille similitudines non possunt esse diui
na essentia cum ipsa sit omnino implu
rificabilis nec possunt poni aliquid ali=
ud: quia non apparet quod esset illud ꝛ
per consequens sequitur propositum.
Tertia est ꝙ predicte non sunt ponē=
de: vt deus cognoscat per eas ipsas cre
aturas: pꝫ: q꞉ sicut apparet ex p̄dictis
deus ꝓprie loquendo non cognoscat ꝑ
ideas ꝛc. Hic tū distinguēdū ꝙ ly per
pōt dicere circūstantiā cause motiue si
cut dicim⁹ ꝙ aīa intelligit ꝑ habitū tan
q̄ per cām motiuā seu affectiuā: vel ꝑo
test dicere circumstātiā potētie cogniti=
ue sicut dicimus ꝙ homo intelligit per
intellectū: vel pōt dicere circūstātiā ob=
iecti medij sicut dicimus ꝙ intelligim⁹
deum in via per quendam conceptum
sibi ꝓpriū vel improprie pōt dicere cir

cõstantiã obiecti terminãtis imediati
sicut dicimꝰ ꝙ videbimꝰ deũ ꝑ suã eẽn=
tiã qꝛ ipsa erit visa in se imediate. Pri
mis aũt tribꝰ modis nõ intelligit deus
alia a se per ideas eoꝝ qꝛ ille necmo
uent intellectũ diuinũ nec sunt ipse in=
tellectꝰ nec obiectũ mediũ inter deũ et
alia a se cognita. Si quarto mõ põt cõ
cedi. qꝛ idee sunt ipsa cognita deo alia
ab ipso sicut dictuz est ⁊ magis patebit
per sequẽtia ⁊c̃. Quarta ꝓpositio est
ꝙ idee ponẽde sunt ꝑaise vt sint exem=
plaria ad q̃ intellectꝰ diuinꝰ aspiciens
ꝓducit creaturas. Patet. qꝛ ꝑm Augu
stinũ vbi supra ꝓpter hoc ꝑaise ponẽde
sunt idee in deo vt ipe sit rõnabilit̃ ꝓ
ducens. Vñ ait. Quis audeat deũ dice
re oĩa irrationabiliter ꝯdidisse ⁊c̃. Sed
ad rationabiliter operandũ nõ requiri
tur nisi potẽtia ꝓductiua ⁊ exẽplar ad
qd̃ aspiciat ꝓducens in ꝓducẽdo sed
idee nõ sũt ipa potẽtia ꝓducẽtꝭ cũ illa
sit vnica ⁊ iplurificabilis. igit̃ sunt ipsa
exẽplaria ⁊ sic vt exẽplaria sunt ponen
de ⁊c̃. Ex predictis patet que res sit
idea quia nõ est nisi aliquid cognitum
ad qd̃ cognoscens aspicit in ꝓducẽdo
⁊ ꝑm ipm aliqd simile illi ⁊ ipmmet ꝓ
ducit in esse reali. Sicut vna domꝰ põt
dici vere idea ⁊ exẽplar alteriꝰ domus
qꝛ artifex illaz domũ cognoscendo põt
aliã similẽ fabricare. ⁊ sic prior domꝰ di
citur idea secũde. Similiter etiã si illa
⁊c̃. esset ab artifice ꝑcognita virtute il=
lius posset domũ eandẽ ꝓducere ⁊ sic
illa esset idea ⁊ exemplar suppsius. Ex
quo vlterius patet ꝙ hoc nomẽ idea si
gnificat ⁊ importat in recto ipam rẽ ꝓ
ductã ⁊ eãdẽ etiã importat in obliquo
⁊ ꝑter hoc importat in obliquo ipaz di=
uinã cognitionẽ seu potẽtiã cognoscen
tem ⁊ ideo supponit pro ipsa re produ
cta sed non pro cognoscente siue ꝓdu=
cente. ⁊ totuz patz ex dictis ⁊c̃. Y

His premissis pono tres ꝯclusiones
responsiuas. Prima est ꝙ in deo sunt
plures idee que sunt realiter idẽ diuĩe
essentie. ⁊ sunt inter se ⁊ ab ipsa eẽntia
aliqualiter distĩcte. ptz quia in diuinis
sunt due ꝑsone ꝓducte. s. filiꝰ ⁊ spũssan
ctus. ⁊ cuilibet cõuenit descriptio idee
⁊ ꝯditiones suprapositie ⁊ oĩa que attri
buit Aug. ideis ꝯueniũt eis ita ꝓprie ⁊
forte magꝭ d̃ virtute ꝑmonis ꝙ cõueniũt
creaturis vt ptz cuilibet intuenti. ergo
licet pater in diuinis nõ sit idea: qꝛ nõ
est ꝓducibilis. tñ due ꝑsone ꝑdicte sũt
idee. cõstat aũt ꝙ ille sunt realit̃ idẽ di
uine essentie ⁊ inter se realiter distincte
similiter ab essentia aliqualit̃ distincte
scz formalit̃ ⁊ nõ realiter ad sensum su
pra expositum in ꝑmo arti. igit̃ quo ad
vtrãqꝫ partẽ ptz clare cõclusio ⁊c̃. Se
cunda ꝯclusio est ꝙ in deo sunt plures
idee q̃ sunt inter se ⁊ ab essentia diuina
realiter distincte. patet qꝛ plures sunt
creature inter se ⁊ ab eẽntia diuina rea
liter distĩcte ⁊ ille sunt idee vt dictũ est
⁊ sunt in deo vt ptz per illud Jo. i. Oĩa
per ipsum ⁊c̃. qd̃ factuz est in ipso vita
erat ⁊c̃. ergo patet ꝯclusio sed satis pa
tebit eius declaratio ⁊c̃. Tertia con=
clusio est ꝙ in deo nõ sunt plures idee
ꝙ due q̃ sint in eo realiter ⁊ ꝓprie sꝫ be
ne sunt in eo infinite intellectualiter ⁊
obiectiue. patet qꝛ sunt plures idee ꝙ
due q̃ sint realiter deꝰ vel in deo vt ptz
ex dictis sed infinite sunt idee sicut sũt
infinite res ꝓducibiles ⁊ ille nõ sunt in
deo realiter ꝓprie sꝫ solũ intellectualit̃
⁊ obiectiue scz tãꝙ q̃dã cognita ab ipo
⁊ nõ alio modo. Et sic patet ꝯclusio ⁊c̃.

Z Ex predictis clare sequũtur ali
que ꝓpositiões de quibꝰ a diuersis mul
te sunt questiões. Prima est ꝙ mate=
rie ⁊ forme ⁊ generaliter oĩum partiuz
essentialiũ aut integraliũ ⁊ vniuersalit̃
oĩm rerũ ꝓducibiliũ sunt distincte idee
sicut ipe res inter se sunt distĩcte. Se
cunda est ꝙ idee solũ sunt singulariuz.
ptz qꝛ sola singularia sunt extra ꝓduci
bilia ⁊ nulla alia ⁊ si plato aliter sense=
rit nõ ẽ in hoc sequẽdus nec in hoc euz
approbat Augustinus. Tertia ꝙ idee
nõ sunt vniuersaliũ. patz qꝛ nulla sunt
nisi ponat̃ ꝙ vniuersalia sunt q̃daz res
in aĩa simpliciter existes rebꝰ extra cõ=
munes ⁊ per ꝑdicationẽ vniuersales.

Quarta est ꝙ negationũ priuationuz
vel mali culpe ⁊ hmõi q̃ nõ sunt res po

sitiue ⁊ ab aliis rebus distincte nõ sunt
idee. patet clare. Et sic ex dictis ptz rñ=
sio ad articulũ. Sed contra predicta
sunt aliqua dubia. Primũ est qꝛ videt̃
ꝙ idee creaturarũ sunt realiter ⁊ ꝓprie
in deo creatore qꝛ illd̃ qd̃ est eternũ est
realiter deꝰ vel in deo. aliter aliqd̃ aliud
a deo esset eternũ sed idee sunt eterne
ꝑm beatũ Augustinũ vbi supra dicentẽ
Sunt nãqꝫ idee principales quedã for
me atqꝫ rõnes rerũ stabiles atqꝫ incom
mutabiles q̃ ipse formate nõ sunt ac ꝑ
hoc eterne ac semꝑ hoc eodẽ mõ se ha=
bentes. Itẽ postea subdit. ꝙ si hee rerũ
oĩm creaturarũ creandarum ve rõnes
diuina mente ꝯstituũtur neqꝫ in diuina
mẽte quicꝙ nisi eternũ ac incõmutabi=
le esse põt atqꝫ has rõnes rerũ ꝑncipa=
les ideas appellauit plato. Non solum
idee sꝫ ipse vere sunt qꝛ eterne sunt at
qꝫ incõmutabiles manent. Ex quibꝰ pa
tet ꝙ ꝑm Augustinum idee sunt forme
ꝑncipales ⁊ ꝙ vere sunt ⁊ ꝙ eterne ⁊ in
cõmutabiles sunt q̃ oĩa non ꝑñt cõpe=
tere nisi deo ⁊c̃. AA Secundũ
dubiũ est quia nõ videt̃ ꝙ ipse creatu=
re sint idee. Primo qꝛ Augustinꝰ dicit
de ideis: ꝙ eaꝝ visione fit aĩa beata. Si
militer dicit ꝙ ipsa rõnalis aĩa: nõ oĩs
⁊ quelibet sed que sancta ⁊ pura fuerit
asserit̃ illi visioni idearũ esse idonea et
illũ oculũ quo videnť ista esse sanũ ⁊ sin
ceruz ⁊c̃. Sed cõstat ꝙ aĩa visione crea
turarũ nõ fit beata. Similit̃ etiã ipas
creaturas põt intueri aĩa nõ sctã sicut
aĩa sancta. Itez si ipsamet res creata
esset idea sequit̃ ꝙ idea non plus habe
ret eẽ ab eterno ꝙ lapis ⁊ per ꝯñs idea
nõ esset eterna qd̃ est cõtra Augustinũ
dicentẽ ꝙ exemplaria oĩm rerũ deꝰ in=
tra se habet numeros vniuersoꝝ q̃ agẽ
da sunt ⁊c̃. plenꝰ hys formis quas pla
to ideas appellat imortales ⁊ imutabi=
les ifatigabiles. Hec aũt nõ possunt cõ
petere creaturis. Item ꝑm Augustinũ
ipse idee neqꝫ oriunt̃ neqꝫ intereunt sꝫ
ꝑm eas transformari dicit̃ oĩne qd̃ orit̃
qd̃ oriri aut interire põt ⁊c̃. sed impos=
sibile est idem oriri ⁊ interire ergo crea
ture que oriunt̃ ⁊ intereũt nõ sunt idee
⁊c̃. Tertium dubiũ est quia non vide
tur ꝙ ipsi deo siue intellectui diuino ip
sa creatura sit sibyppsius idea. Primo
qꝛ sic deus aliquid extra se intueret̃ vt
ꝑm illud cõstitueret qd̃ constituit qd̃ ex
presse negat Augustinus vbi supra.

Secundo qꝛ sic deꝰ indigeret aliquo
alio a se ad hoc qd̃ ageret qd̃ est absur=
dum. Tertio quia sic idez esset exem=
plar suppsius qd̃ est falsum qꝛ inter ex
emplar ⁊ exemplatum debet esse distin
ctio ⁊c̃. BB Ad primũ dubiuz
dico ꝑmo ꝙ idee creaturarũ nõ sunt in
deo eternaliter realiter subiectiue. sed
solũ obiectiue id est ab eterno fuerunt
in deo qꝛ ab eterno fuerunt cognite ab
eo. Vñ nunꝙ inuenit̃ ꝙ Augustinꝰ po=
nat ideas nisi in diuina mente vel intel
ligentia ⁊ nunꝙ in essentia per hoc insi
nuans ꝙ nõ sunt in deo nisi sicut cogni
ta ⁊ nõ sicut realiter existẽtia. dicit̃ eñ
vbi eas arbitranduz esse nisi in mente
creatoris. Et supra dicit eas diuina in=
telligẽtia contineri. Secũdo pro intel
lectu Augustini dico ꝙ eternũ duplici=
ter accipit̃. Vno modo ꝓprie pro illo qd̃
vere ⁊ realiter est existens eternaliter ⁊
sic solus deus est eternus. Alio mõ im
proprie pro illo qd̃ est cognitum eter=
naliter ⁊ sic intelligunt Augustinꝰ ⁊ aliꝗ
ideas esse eternas imutabiles ⁊ infati=
gabiles nec oriri nec interire hoc ẽ sũt
eternaliter imutabiliter ⁊ infatigabilit̃
cognite nec de nouo incipiunt intelligi
nec desinunt intelligi a deo. Et hec oĩa
dicũt sancti vt insinuẽt differentiã idea
rum in mente diuina ⁊ in mẽte artificis
creati qui nec eternaliter nec imutabili
ter nec infatigabilit̃ intelligit ⁊c̃. Ter
tio dico ꝙ loquẽdo de virtute sermonis
⁊ ꝓprie sicut creature nõ sunt eterne sic
nec idee sed improprie. Et ad eundem
sensum quo conceditur ideas esse eter=
nas posset concedi creaturas esse eter=
nas vnum tamẽ vitat̃ a sanctis ⁊ non
reliquũ. Cuius ratio est quia hic termi
nus idea importat cognitionẽ ⁊ est ter
minus ampliatiuꝰ. Non sicut autẽ iste
terminus creatura nec isti homo lapis
asinus ⁊c̃. quare ⁊c̃. Quarto dico ꝙ

quādo Augustin⁹ dicit ꝙ idee vere sūt
quia eterne sunt. non intelligit ꝙ idee
vere ꝛ ꝓprie sint eterne. sed sicut aliqui
dicunt ꝙ creature fuerūt eterne in dei
potentia qđ non est verū de virtute ser
monis sed intelligit ꝙ eternaliter de⁹
potuit eas ꝓducere. Sic Aug. intendit
ꝙ idee vere sunt id est vere sūt intellecte
a deo ab eterno nec ꝓpter hoc oportȝ cō
cedere ꝙ ab eterno vere est quia ab eter
no vere intelligit᷑. Nam ista locutio nō
est vitata a sanctis sicut prima: ꝛ cau-
sa fuit iam dicta. Similiter quādo Au
gustin⁹ vocat ideas formas pͥncipales
ꝛc̄. Nō intēdit ꝙ preter ideas sint alie
res min⁹ principales sed ideo dicit qꝛ
res ille prius natura sunt idee ꝛ in deo
cognite ꝙ̄ sint extra deū producte ꝛ qꝛ
necessario in deo sunt idee ꝛ non neces-
sario sed contingenter sunt extra deū
producte sicut necessario sunt a deo co
gnite ꝛ ꝯtingenter producte. LL

Si vero querat᷑ vtrū precise aliqua
res debet vocari idea qñ de⁹ actualiter
ꝓducit ꝑm eaȝ. an siue ꝓducat siue nō
ita ꝙ sufficiat ꝙ possit ꝓducere ꝑm eaȝ
Rñdeo ꝙ ista difficultas magis est vo-
calis ꝙ̄ realis. dico tamē ꝙ magis ē de
vsu sanctoꝝ vocare ideas ꝯ̄uis de⁹ nō
ꝓducat actualiter ꝑm eas. vñ dicunt ꝙ
res ab eterno fuerunt idee. Ex quo pa-
tet ꝙ si nullus asin⁹ esset ista de virtute
sermonis esset falsa idea asini est sed hec
esset vera idea asini est idea asini pȝ ꝑ
quid nominis ꝛc̄. Secūdo patet ꝙ an
te creationē rerū hec nō erat vera idea
creature est sȝ hec fuissȝ vera idea crea
ture est idea. Et sic anteꝙ̄ idea creatu-
re esset aliquid erat idea creature ꝛc̄.

Ad scđm dubiū ꝑmo dico ꝙ aīa non
fit beata visione idearū nisi beatitudi-
ne quadā accidētali qꝛ visio creaturaꝝ
magis est perfectio aīe rōnalis. Se-
cundo dico ꝙ aīa non sancta pōt intue
ri ideas saltez aliquas sicut aīa sancta
Sed Augustin⁹ vult vel ꝙ anima san-
cta beata multas veritates potest de
ideis perfecte cognoscere quas non po
test anima non beata vel ꝙ anima sctā
etiā in via habet de eis multas verita-
tes quas non habet anima non sancta
ꝛ maxime īfidelis. Ut anima fidelis co
gnoscit ꝙ oīm rerum sunt idee in deo.
hoc est ꝙ deus est oīm rerū causa ꝑ suā
cognitionem ꝛ ita de multis alijs quas
ignorat īfidelis ꝛc̄. Tertio dico ꝙ istđ
dictū Augustini ꝛ multa alia de ideis
possent exponi nō de ideis creaturaruȝ
sed de personis diuinis ꝓductis vt pȝ

Quarto dico ꝙ non oīa dicta Augu-
stini possent exponi đ illis ideis increa
tis quia in deo nō sūt nisi tres res rea-
liter ꝛ ꝓprie ꝛ tñ dicit Augu. ꝙ singula
ꝓprijs rationib⁹ creata sunt ꝛ ꝑm oīa
Augusti. intendit ꝙ tot sunt idee quot
sunt res ꝓducibiles vel ꝓducte. saltez
specifice distincte. ꝛ ita nō intendit Au
gustinus ꝙ omnes idee sint in deo rea-
liter ꝛ ꝓprie. Et si hoc intellexisset Au-
gustin⁹. non esset in hoc sequēdus sȝ cū
reuerentia negandus. sic eñ docet Au
gustin⁹ in ꝓlogo tertij de trini. Noli in
quit nostris litteris ꝙ̄si canonicis scrip
turis inseruire ꝛ nisi qđ certū intellexe
ris noli firmū tenere ꝛc̄. Et eandē sen-
tentiam ponit in epistola. 8. ad Hiero.
quare ꝛc̄. Ad scđam ꝛ tertiam instan-
tiā ibidez factā patet quid dicendū sit
ex responsione ad pͥmuȝ dubium ꝛc̄.

DD Ad tertiuȝ dubiū dico primo
ꝙ deus nō intuetur aliquid realiter ex
istens extra se vt ꝑm illud cōstituat qđ
constituit tamē intuetur aliquid qđ nō
est ipse nec est aliquid in re vt ꝑm illud
constituat ipsum ꝛ qđ potest esse. Se
cundo dico ꝙ ex hoc non sequit᷑ ꝙ de⁹
īdigeat aliquo alio a se ad hoc ꝙ agat
nec deus indiget ideis ad hoc ꝙ agat
nec ipse idee seu aliqđ aliud ab eo req
runtur proprie loquēdo ad hoc ꝙ agat
sed tantū requirit᷑ cognitio ideaꝝ ipsa
rum que est oībus modis ipse deus. et
eoipso ꝙ deus est de⁹ ipse cognoscit oīa
nec aliter esset rōnabiliter operans ni-
si cognosceret sua opera. Tertio dico
ad tertiam instantiā ꝙ ipsa creatura ē
ipsi deo exemplar suppositum ꝛ idea. nec
oportet ꝙ inter exēplar ꝛ exēplatuȝ sit
distinctio. Ulñ sicut vna dom⁹ extra co-
gnita pōt esse exemplar alterius dom⁹

fiende. quia est illud ad qđ artifex aspi
cit vt consimilē ꝓducat. ita si artifex ip-
sam domū fiendā cognosceret in parti-
culari ita qđ nihil aliud cōcurreret qđ
esset sīle domui fiende. posset per hoc
ita ꝑfecte vel ꝑfectius facere ipsam do-
mū fiendā sicut si cognosceret vnā aliā
domū. ꝛ sic ipsa nec dom⁹ ꝑcognita eēt
exemplar suppositum. Sic aūt est de deo
ꝙ qꝛ ipse oēs res perfecte ꝑcognoscit
quas postea ꝓducit ꝛ illas ꝓducendo
aspicit ꝛ sic respiciēdo dicit᷑ rōnabiliter
operāns qꝛ nō tñ in vniuersali sed in ꝑ
ticulari ꝛ distinctissime cognoscit qđ opa
tur. Et si dicat᷑ ꝙ ꝑm Senecaȝ allegan-
tē platonē vbi supra idea est cā quīta ꝑ
ter illas ꝙ̄tuor causas positas ab Aris
totele ꝛc̄. sed est causa suiȝ si⁹. ergo ni
hil est idea vl̄ exēplar suppositi⁹. Pro isto
dico ꝙ̄rto ꝙ ꝓprie loquēdo nihil est cau
sa nisi aliquo ꝙ̄tuor illoꝝ modoꝝ posi-
toꝝ ab Aristotele ꝛ ideo idea ꝓprie non
est causa. tñ extendēdo nomē cause ad
oē illud cui⁹ cognitio ꝑsupponit᷑ ꝓdu
ctioni alicuius sic potest idea vel exem
plar esse causa. ꝛ sic extensiue ꝛ īproꝑe
loquit᷑ Seneca de causa ꝛ alij sancti. et
sic nō est incōueniēs ꝙ idē sit causa sui
ipsi⁹ sicut nō est incōueniēs ꝙ necessa-
rio illđ qđ debet ꝓduci debeat ꝑcogno
sci qꝛ nō est aliud eē cām isto modo ꝙ̄
precognosci vt ꝑm ipm fiat ipmmet vel
aliud simile ꝛ sic dicit Augustin⁹ ꝙ sin
gula ꝓprijs sunt creata rōnib⁹ ꝛc̄. id est
ꝓprijs exemplarib⁹ nec aliud intendit
Augustin⁹. Et si aliud intelligeret ita
ꝙ ꝑdicta dictoꝝ suoꝝ expositio nō pla
ceret tamen cum opposita positio sit cō
tra rationē potius eius auctoritas essȝ
neganda ꝙ̄ opposita positio esset conce
denda ꝓpter suam auctoritatem. Nam
ꝓpter dictum Augustini non est opus
intellectui contra rationē captiuari: sic
iam ex eius auctoritate ꝓbaui. Et hec
de tertio articulo ꝛc̄. Ad rationes
principales patet clare quid sit dicen-
duȝ de tribus articulis. q. in quibus de
ipsis est visum. tamē in scđa rōne al-
legabatur auctoritas Augustini ꝙ oēs
diuine perfectiōes sunt equales qđ nō
est verum ꝓprie cū nullo modo sint di-
stincte sed intelligit equales id est non
inequales. Similiter negatur illud ꝙ
ibi dicit᷑ scȝ ꝙ essentia diuina est funda
mentū omniū perfectionū ꝛc̄. nisi intel
ligatur capiēdo terminos materialiter
ꝛ ad sensum improprium ꝛc̄.

Questio septima.

ǂ

Circa quartā distin-
ctionē ꝛ oēs alias sequē
tes in qb⁹ magister agit
de generatiōe in diuinis
Quero vtrū cōcedenduȝ
sit a catholicis vnaȝ rē generare ꝛ aliā
generari in diuinis. Arguitur primo ꝙ
non: sic. In diuinis non vȝ concedi eēn
tiam diuinā generare aut generari igi-
tur questio falsa. antecedens patet per
magistrū dist. 5. ꝛ per determinationem
ecclesie. c. dānamus extra de sūma tri.
ꝛ fide catholica. Sȝ ꝯña ꝓbat᷑ qꝛ eēntia
diuina est ꝙ̄libet res ꝙ̄ est de⁹ ergo si ipsa
nō ē gñans nec res genita quare. Ista
ꝯsequētia tenet quia ex opposito sequi-
tur. essentia est res generans ergo eēn-
tia est generans per illam regulaȝ ꝙ a
determinabili sumpto cum determina
tione nō distrahente nec diminuēte ad
determinabile absolute sumptum ꝛ si-
militer ad determinationem absolute
sumptam est bona consequentia. Et vl-
tra sequitur essentia est generans ergo
essentia generat quia de quocunꝙ pre
dicatur participium de eodem predica
tur eiusdem participij verbum. quare
ꝛc̄. Scđo arguitur sic. In diuinis nō
debet concedi esse veram potentiā ge-
nerandi ergo questio falsa. consequen-
tia patet quia vbi nō est vera potentia
generandi ibi non debet concedi aliqđ
posse generare vel generari. sed antece
dens probatur quia vel talis potentia
in generandi concedit᷑ esse in qualibet
persona vel non sed in solo patre. si di-
catur primum ergo in filio ꝛ spūsancto
est vera potentia generandi ꝛ per ꝯñs
ꝙ̄libet pōt gñare filiū qđ est absurdum
Si dicat᷑ scđm ergo cū potētia gñandi

sit perfectio simpliciter: sequitur ꝙ ali-
qua perfectio simpliciter erit in patre
que nõ erit in aliis personis ⁊ qd aliqd
poterit pater qd nõ põt filius nec spiri
tussanctus: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ sunt eque ꝑfecti
nec eque potẽtes: quare ⁊c. Tertio
arguitur sic. In diuinis non debet cõce
di esse generationẽ ꝓprie dictã alicuius
rei: ergo questio falsa. ꝯña patet: q2 vbi
non est gñatio ꝓprie dicta alicuius rei
non debet cõcedi aliquid ꝓprie genera
re aut generari. Sed añs ꝓbat: q2 oĩs
generatio ꝓprie dicta est ꝓductio de nõ
esse ad esse. Sed qcqd est in diuinis est
eternũ: nec capit esse post nõ esse. igitur
⁊c. ꝯña patet ⁊ minor etiã per illud sim
boli. eternus pater eternus filius ⁊c. sꝫ
maior apparet per diffinitionẽ genera-
tiõis: ⁊ etiã q2 sic se habet corruptio ad
esse sic generatio ad nõ esse: sed qcqd
corrũpitur desinit esse. ergo quicqd ge-
neratur incipit esse: quare ⁊c. In oppo
sitũ arguitur ꝑ magistrũ in hac distincti-
one ⁊ aliis pluribus ⁊ per determinatio
nẽ ecclesie ⁊c. In ista questione iuxta
materiã triũ argumẽtorum erunt tres ar
ticuli. Primus vtrum in diuinis debeat
cõcedi diuinã essentiã generare aut ge
nerari. Secundus vtrũ in diuinis de
beat ꝯcedi esse verã potẽtiam gñandi.
Tertio vtrum in diuis debeat ꝯcedi esse
gñationẽ ꝓprie dictã alicuius rei. Añ sub
istis tribus articulis expediã breuiter mul
tas qõnes q solent fieri de gñatione in
diuis ⁊c. B Quantũ ad primũ ar
ticulum ponã tres ꝯclusiones ⁊ eas de-
clarabo. Prima cõclusio est ꝙ non est
ꝯcedendũ a catholicis diuinã essentiã
aliqd generare vel ab aliquo generari
in diuinis. Ista cõclusio ptꝫ ex deter-
minatione ecclesie supra allegata. Et li
cet sicut supra declaraui ista ꝯclusio nõ
possit euidẽter ꝯcludi ex manifestis in
fide ante declarationem ecclesie: tñ põt
satis ꝑsuaderi. Quia si oppositum esset
verũ sequeretur essentiã distingui ab il
lo quod generat vel generatur: q2 oĩe
quod generat distinguitur ab illo quod
generatur ⁊ ecõtra. sed essentia diuina
non distinguitur ab aliquo in diuinis.

Et licet large loquendo de distinctione
concessum sit supra quod distinguitur
formaliter a persona: hec tñ distinctio
nõ sufficit ad ꝓpositũ: sed requiritur di
stinctio realis: quare ⁊c. Et si queratur
ratio quare nõ põt ꝯcedi ꝙ essentia est
generans sicut ꝯcedit ꝙ essentia est pa
ter vel paternitas: cum tamẽ iste termi
nus generans supponat ꝓ essentia me-
diate sicut ly pater vel paternitas. Re
spondeo ꝙ siue ex ꝓprietate ipsorũ pre
dicatorum generare ⁊ generari: spirare
spirari siue ex vsu loquentiũ qd magis
videtur ista predicata nõ predicant de
aliquo in diuinis nisi de illo de quo pri
mo ⁊ imediate predicantur siue ꝓ quo
immediate supponũt: ⁊ q2 nõ supponũt
imediate nisi ꝓ supposito: ideo hec nõ
est vera essentia est generans. Si autem
hoc sit ex vsu sanctorum et aliorum lo-
quentiũ ratiõabiliter potuerũt ad hoc
moueri: ne cõcederetur ꝙ essentia diui
na distingueretur realiter ab aliquo qd
est in diuinis. cũ sit cõmuniter concessũ
apud omẽs ꝙ oĩe gñans distinguitur
realiter a genito ⁊ econuerso. Et ideo
essentia diuina nõ potest generare aut
generari in diuinis: quia nõ potest rea-
liter distingui a quocunq supposito in
diuinis ⁊c. Dico autẽ notanter in pre-
dicta conclusione ꝙ essentia non gene-
rat aliquid: nec generatur ab aliquo in
diuinis. Nam ista ꝓpositio essentia di-
uina nec generat nec generatur simpli
citer ⁊ vniuersaliter non est vera: sed so
lum est vera de generatione ad intra et
eternali: nõ de generatiõe ad extra ⁊ tẽ
porali: q2 non est dubium quin essentia
diuina gñet qcqd gñatur ad extra. Si
militer posset gñari tꝑaliter: q2 sicut fi-
lius tꝑaliter fuit genitus ꝑ assumptionẽ na
ture humane: sic possibile esset de essen
tia diuina: imo ſm aliquos in christo sic
fuit de facto. Sed de hoc videbitur in
tertio. Patet ergo ꝙ illa propositio nõ
debet intelligi vniuersaliter sꝫ speciali
ter de generatione eterna: ⁊ ꝙuis satis
appareat in decretali ꝙ ista est intentio
determinationis ecclesie: miror tamen
quare ibi dicat simpliciter ꝙ eẽntia nec

est generans nec genita ⁊c. cum in tali
materia verba debeant esse clara ⁊ ex-
presse limitata ⁊c. C Scda con
clusio est ꝙ nõ est concedendũ a catho-
licis diuinã essentiã esse subiectum vel
quasi subiectum diuine generationis.
Ista cõclusio est cõtra opinionẽ quo-
rundam qui imaginant ꝙ sicut in gene-
ratione creature est aliquid potentiale
qd ꝑsupponitur generatiõi vt materia
⁊ aliquis terminus formalis inductus per
gñationẽ que est forma. ex quibus ꝯsti
tuit essentialiter ipm ꝓductũ ita ꝓpor
tionabiliter in diuinis essentia diuina
q ꝑsupponit in patre est qsi materia et
relatio qsi forma ⁊ ꝑsona est quid ꝯsti-
tutũ ex essentia ⁊ relatione tanq quid
ꝓductũ ex qsi materia ⁊ qsi forma ⁊ sic
essentia est qsi subiectũ. Hanc autẽ opi
nionem aliqui declarãt sic. q2 circa ma
teriã istorum generabiliũ ⁊ corruptibilium
est inuenire aliqua que sunt ꝑfectiõis
⁊ aliqua imꝑfectionis. Primũ imperfe
ctionis est ꝙ materia est alia ſm essen-
tiã in generante ⁊ genito. Scdm ꝙ est
impotentia ante actum qntum ex se ad
formã realiter differentẽ. Tertiũ est ꝙ
per realẽ transmutationẽ vadit de po-
tentia ad actũ. Sed ꝑfectionis est pmo
ꝙ est eiusdẽ rõnis in generante ⁊ geni-
to. Scdo ꝙ cum termino formali cõsti-
tuit per se vnũ sꝫ sit imperfectionis ꝙ
cum termino formali realiter cõponat
Tertio etiã ꝑfectionis est ꝙ materia
est illud quo ꝯstitutum generatur ne sit
de nihilo. Circũscribendo ergo oĩs p-
dictas imꝑfectiones cõsiderando solũ
materiam ſm ꝑfectiones pdictas vide
tur ꝙ materia sit ponẽda in diuinis ip
sa essentia ne sit gñatio de nihilo vel de
substantia aliena. Ad hoc autẽ facit ꝙ
magister dicit filiũ non generari de ni-
hilo sed d substantia patris sꝫ illud de
quo aliquid generatur est subiectum ⁊
qsi materia talis generatõis. igitur ⁊c.
Sꝫ nõ insistendo circa istã materiam
vel opinionẽ breuiter teneo cum Scoto
⁊ Ockam partẽ oppositam. Et dico ꝙ
filius est de substantia pris nõ sicut de
materia vel qsi de materia: sed sicut de

aliquo qd est sibi substãtiale hoc est de
patre qui est filio ꝯsubstãtialis ⁊ ita
nõ ẽ filius de nihilo. nõ q2 sit de alia ma-
teria vel qsi materia ꝑsupposita sed q2
est de patre in quo est substãtia filii vñ
ꝓ ꝯclusione ⁊ ꝯtra pdictã opinionẽ ar-
guo breuiter sic. q2 potẽtia ⁊ actus non
pñt cõpetere nisi rebus realiter distinctis
vt materia ⁊ forma. ⁊ ideo sicut in diui-
nis ſm oĩs nõ est ponẽda compositio
nec qsi cõpositio. sic ⁊ eodem mõ nec est
ponẽdũ ꝙ aliqd sit potẽtia vel actus ma
teria vel forma. vel qsi potẽtia aut qsi
materia respectu alterius ⁊ hoc ꝓpter
idẽptitatẽ realẽ eẽntie ⁊ relatiõis in di
uinis. Sed quicqd attribuit essentie at
tribuendũ est relationi ⁊ ecõuerso nisi
oppositum sit creditũ vel sequat euidẽ
ter ex creditis vt supra dictum est ⁊c.
Itẽ falsitas pdicte opinionis qntũ ad
hoc ꝙ ponit ꝑsonã ꝯstitui ex essentia ⁊
relatione patebit alias vbi oppositũ ꝓ
batur ꝯtra Ockam: sed ꝓ nũc trãseo q2
satis patꝫ ꝯclusio ⁊c. D Tertia
ꝯclusio est ꝙ nõ est concedẽdũ a catho-
licis diuinã essentiã esse formalẽ termi
nũ diuine generationis. Ad cuius de-
clarationẽ pono aliquas ꝓpositiones.
Prima est ꝙ terminus formalis alicu-
ius ꝓductiõis vt hic sumit est illud qd
capit esse simpliciter per illã ꝓductionẽ
vñ qñ terminus formalis ⁊ terminus tota
lis distinguunt terminus formalis est ali-
quid ipsius termini totalis capiẽs sim
pliciter eẽ per ipsam ꝓductionẽ. ex hoc
ꝙ terminus totalis capit esse simpliciter
per ipsam. Ex hoc sequit primo ꝙ nõ
ideo dicat aliquid terminus formalis q2
est forma. Nam si deus crearet ipsam ma
teriã per se existentem illa esset terminus
formalis. Similiter si deus crearet ma
teriã sub forma ꝑexistẽte forma nõ eẽt
terminus formalis sed materia. Se
cũdo sequit ꝙ hic nõ capit formale vt
est cõcretũ ipsius forme tam ſm vocem
q ſm significationem sed capit pro illo
qd ſm se totũ pmo habet esse ꝑ aliquã
ꝓductionẽ. Et sic nõ est inconueniens
materiã esse terminũ formalẽ alicuius ꝓ
ductiõis sicut ipsa est obiectũ formale.

vel potest esse alicuiꝰ cognitiõis. Ter
tio sequitur ꝙ quñ aliqđ cõpositũ creatur
ſm se totũ nõ plus dicit forma esse ter-
minꝰ formalis illius ꝓductionis ꝗ̃ ma
teria. Quarto sequitur ꝙ quñqꝫ idez est
terminus formalis ꝛ terminꝰ totalis ali
cuius ꝓductionis. Uñ licet quñqꝫ distin
guntur non oportet tñ semꝑ sic esse vt
patet satis. Ex predicta descriptione
sequũtur alique ꝓpositiones. Unde se
cũda est ꝙ essentia diuina nõ est termi
nus formalis diuine generationis. Pa
tet ex quid nois quia eẽntia diuina nõ
habet esse per ꝓductionez igitur patet
cõclusio. Tertia ꝓpositio est ꝙ perso-
na diuina põt dici terminꝰ formalis di
uine generationis. nõ tñ distinguendo
terminũ formalẽ contra terminũ tota-
lem. patz. qꝛ ipsa simpliciter habet esse
per ꝓductionẽ. igitur ꝛc. Utruz autem
debeat ꝓprie vocari terminꝰ formalis
vel terminus totalis vel neutro modo
magis estꝫ difficultas vocalis ꝗ̃ realis
ideo de ea nõ est curãdũ tñ persona ve
re est terminꝰ originatꝰ ꝛ est terminꝰ ip
sius ꝓductionis actiue qꝛ respectu illiꝰ
pater dicitur ꝓducens. Quarta ꝓposi-
tio est contra Ockam ꝙ relatio est ter-
minus formalis diuine gñationis patz
qꝛ persona ꝛ relatio sicut filiꝰ ꝛ filiatio
sunt oĩbus modis idez tam formaliter
ꝗ̃ realiter. igitur ꝛc. Nec valet ratio
sua. vnde arguit sic. nihil idẽ põt eẽ ter
minus sui ipsius sed ipsa ꝓductio ẽ re-
latio formaliter ꝛ realiter. ergo relatio
nõ est terminus formalis ꝓductionis.
Ideo licet ipẽ ꝯcedat ꝙ relatio aliquo
modo habet eẽ per gñationẽ qꝛ idẽ est
seipsa. tñ qꝛ ad esse terminũ formalem
requirit aliqua nõ idẽptitas ad ipsam
ꝓductionẽ hoc est ꝙ nõ sit idẽ formali
ter ꝛ ita est vt dicit ꝙ gñatio ipa ꝛ filia
tio sũt idẽ formalit̃ sequit̃ ꝛc. Ad hꝫ er
go rñdeo ꝙ gñatio actiua nõ ẽ filiatio
sꝫ est pr̃ ꝛ paternitas sicut gñatio passi
ua nõ est paternitas: sꝫ est filius ꝛ filia
tio. Et iõ sicut filiꝰ est terminꝰ formalis
gñationis actiue sic etiã filiatio cuz sit
idẽ formalit̃ filio. q̃re ꝛc. E Sꝫ
ꝯtra p̃dictas ꝯclusiones arguo sic. Pri

mo ꝯtra p̃mã: qꝛ essentia diuina nõ mi
nus ẽ rõ generãdi in diuinis ꝗ̃ forma
sit ratio generandi in creaturis qꝛ ni-
hil videt̃ ratio generãdi in diuinis nisi
essentia diuina sed qꝛ forma in creatu-
ris est rõ agendi vere dicit̃ forma agẽs
imo agere cõpetit subiecto ꝑ formaz ꝛ
per ꝯñs veriꝰ põt cõpetere ipsi forme
ergo eodẽ mõ qꝛ essentia diuina est rõ
generãdi vere dicit̃ generans. Confir-
mat̃ per rõnẽ p̃mã ante oppositũ. Silr̃
eẽntia est pater ꝛ oĩs pater generat vel
genuit. similit̃ est pater filij ꝛ nõ nisi il-
lius quẽ genuit ꝛc. Scđo ꝯtra scđam
ꝯclusionẽ arguit̃ sic illud qđ est ꝑ se cõ
stitutiuũ suppositi ꝓducti ꝛ p̃supponit̃
ipsi gñationi magis ꝯuenit cũ materia
in gñatione naturali ꝗ̃ cum forma sub
stãtiali. sed essentia habet totũ esse sibi
ꝓpriũ in patre priꝰ origine ꝗ̃ sit in filio
ergo essentia magis hꝫ rõnẽ materie ꝗ̃
forme ꝛc. Tertio arguit̃ ꝯtra tertiam
ꝯclusionẽ qꝛ sicut arguit scotus li. 1. di.
5. q. ꝛc. essentia diuina datur siue cõica
tur filio. Unde Ioh. 10. qđ pater dedit
mihi maius omnibꝰ est. hoc aũt nõ põt
esse nisi essentia diuina. Similit̃ Aug.
15. de trini. c. 26. Sicut naturã prestat fi
lio sine initio generatio. ita spũisancto
p̃stat essentiã sine initio scũ sancti pro
cessio. mõ illud qđ dat̃ vel cõicat̃ filio ꝑ
ꝓductionẽ, nisi illud sit res formalis il
lius ꝓductiõis nõ dꝫ dici dari vel cõica
ri. igit̃ ꝛc. Quarto arguit̃ ꝯtra vnum
qđ p̃supponit̃ in omnibꝰ p̃dictis scꝫ ꝙ
essentia est pater qui generat ꝛ est filiꝰ
qui generat̃. qꝛ si sic. vel ergo pater ge-
nerat filiũ natura vel voluntate. Si na
tura ergo natura diuĩa erit aliquo mo-
do p̃ncipiũ generationis vel ergo si ha
bebit sicut p̃ncipiũ efficiens ꝯtra p̃maz
ꝯclusionẽ vel sicut p̃ncipiũ subiectũ cõ
tra scđam vel sicut p̃ncipiũ formale cõ-
tra tertiã. Si dicat̃ ꝙ voluntate ergo li
bere ꝛ cõtingenter pater generat filiuz
qꝛ qđ volũtarie fit libere fit. Et ista est
materia quã tractat magister di. 6. ꝛc.
¶ Ad ista respondet̃. Ad p̃mã di
co ꝙ nõ oportet concedere ꝙ eẽntia di
uina sit ratio gñandi in diuinis Scđo

dico ꝙ ꝯcesso ꝙ eẽntia diuina sit rõ ge
nerãdi in diuinis. sicut forma in creaturis
tñ nõ dꝫ ꝯcedi ꝙ eẽntia gñat. Et cã su-
pra tacta est. qꝛ eẽntia diuina nõ distin
guit̃ a genito. Tertio ꝯcedo ꝙ forma
dꝫ ꝛ ꝓprie agit ꝛ generat capiẽdo age
re ꝛ causare ꝓprie sicut phus capit. 5. me
thaphisice Quarto dico ꝙ forma per
se agit cõpositũ dꝫ siue suppositũ solũ
ꝑ accidẽs agit vl̃ gñat secꝰ tñ est de ge
nerato qꝛ ꝯpositũ p̃ase gñat̃ nõ forma
aut materia ꝓprie loquẽdo ꝛ ſm phm̃.
Et si dicat̃ ꝙ actiones sunt supposito
rũ. dico hec ꝓpositio nõ inuenit̃ in phi-
losophia sed aliqui forte traxerũt eam
ex dictis cõmentatoris ꝛ potest habere
istũ sensum verũ ꝙ scꝫ actiones reales
sunt suppositorum id est singulariũ. quia
nihil est reale nisi singulare. quare ꝛc.
Ad cõfirmationez que fiebat ex p̃ma
rõne añ oppositũ rñdet Ockam ꝙ eẽn-
tia non est generãs si li generãs tenea-
tur pure participialiter ꝛ adiectiue sed
est res nõ generans qꝛ est essentia non
generãs, ꝛ quñ dicit̃ ꝙ essentia est pater
ꝛ est pater filij cõcedit. Sed vltra quñ di
citur ꝙ est pater generans vl̃ non gene
rãs respõdet ꝙ si generãs teneat̃ sicut
prius neutra est ꝯcedenda. Cuiꝰ ratio
est qꝛ quñ aliquod determinabile sump-
tũ cũ aliqua determinatiõe p̃dicatur đ
aliquo. requiritur ꝙ determinatio p̃di
cetur vere đ p̃ncipali subiecto. sicut ad
veritatẽ istiꝰ sortes est hõ albus requi-
rit̃ veritas istarũ triũ sortes est hõ sor-
tes est albus. hõ est albus. ꝛ sic hec est
falsa essentia est pater generans qꝛ hec
est falsa essentia est generãs. ꝛ similiter
hec est falsa essentia est pater nõ gene-
rans: qꝛ hec est falsa pater nõ est gene-
rans. ꝛ sic in talibꝰ cõpositis nõ oportꝫ
ꝙ ab illo a quo negat̃ aliquid tale com
positũ affirmet̃ vna ꝑs sumpta cũ oppo
sita cõtradictione alteriꝰ sicut nõ sequi
tur lapis nõ est lignum album ergo est
lignũ non album non est tamẽ oĩno si-
mile. quia nunꝗ̃ inuenit̃ nisi in deo ꝛc.
Si tamen illa ꝓpositio essentia est res
generans vel pat̃ generãs haberet istũ
sensum ꝙ essentia est aliq̃ res scꝫ pater

qui est generans tunc esset cõcedenda.
sed tunc nõ valet ꝯña. ergo essentia est
generans. ꝛ ita respõderi potest ad oĩa
ibi inducta ꝛ alia similia. Sed istam
responsionẽ reprobat Grego. in caplo
dãnamus concedit̃ ꝙ essentia est spũs-
sanctꝰ ab vtroqꝫ ꝓcedens. ergo pari ra
tione debet concedi ꝙ est filius a patre
nascens ꝛc. Secũdo quia ratio nega
tionis nõ valet. quia de sorte nigro cõ-
cedit̃ ꝙ est albus monachꝰ ꝛ tamẽ hec
est falsa sortes est albus. Sed hoc nihil
valet qꝛ faciliter dicit̃ ꝙ illud dictũ de
cretalis intelligit̃ sicut iaꝫ dictũ est ꝛc.
Nec instantia valet quia ille loquit̃ vbi
est determinatio ꝛ determinabile q̃ vni
formiter significant separatim ꝛ coniũ
ctim. Sic aũt non est in exemplo pre-
dicto vt patꝫ ꝛc. Iõ instãtie gregorij pũ-
gunt ad vocẽ ꝛ nõ ad rẽ. q̃re ꝛc. Ad se
cundã rõnẽ dico p̃mo ꝙ opinio ponẽs
diuinã essentiã est esse diuine gñatiõis
subiectũ vel q̄si materiã magis cõsistit
in abusiuo mõ loquẽdi ꝗ̃ in re iõ diffi-
cile eã reprobare. Scđo dico ꝙ ꝓprie
loquẽdo essentia nullo mõ ꝑ se ꝯstituit
suppositũ ꝓductum nec est ibi ꝓprie lo
quẽdo aliqua ꝯstitutio nec cõpositio vt
alias ostẽdam. q. 8. c. G Tertio
dico ꝙ ꝓprie loquẽdo essentia nõ sup-
ponit̃ gñationi vñ ꝗ̃uis in creaturis in
actiõe causarũ naturaliũ supponat̃ ma
teria tñ q̄tũ ad actionẽ dei nõ plus p̃-
supponit̃ materia ꝗ̃ forma. qꝛ sicut ds
creat in materia p̃existẽte ita possꝫ ma
teriã in forma vl̃ sub forma p̃existente
creare quñ ꝗ̃ aliquid ꝓducit̃ de aliquo
qđ nõ est distinctũ realit̃. tũc illud nõ est
materia nec forma nec q̄si materia nec
q̄si forma. Uñ pari rõne q̃ aliqđ ꝯcede-
ret̃ eẽ in deo q̄si materia. possꝫ in eo cõ
cedi q̄si compositio. Et sicut tu dicis ꝙ
essentia est quasi materia amouẽdo qc
quid est imperfectiõis. ꝛ relatio q̄si for
ma accipiẽdo qcqd est ꝑfectõis. ita põt
dici ꝙ ex essentia ꝛ relatiõe est q̄si com
positio accipiendo quicquid est perfe-
ctionis in cõpositione. quia illa q̃ sunt
imperfectionis in compositione nõ ma
gis vident̃ inseꝑabilia a cõpositione ꝗ̃

illa que sunt imꝑfectionis sint separabilia a materia ⁊c. Et ideo sicut nõ est dicendũ ꝙ eẽntia est quasi cõposita vl' q̃si impfecta sic nec quasi materia ⁊c.

Quarto dico ꝓ materia minoris illiꝰ rõnis ꝙ essentiã habere totũ esse sibi ꝓpriũ per prius origine q̃ sit in filio põt intelligi dupliciť. Uno mõ ꝙ sit in pr̃e tota. qui est p̃or origine filio ⁊ sic est cõcedenda ad bonuʒ sensum. Alio mõ ꝙ ipsamet essentia sit prior origine filio. ⁊ hoc est simpliciter falsum. tñ quomodocũq; hoc intelligať siue talis prioritas ibi ꝯcedeť siue nõ. hoc tñ nihil valʒ vt ꝯcludať ꝙ eẽntia sit materia vel q̃si materia sicut iam dixi. quare ⁊c. Ad tertiã rõnem dico p̃mo ꝙ aliquid dari vel cõicari alicui ꝑ ꝓductionẽ põt dupliciter intelligi. Uno mõ de v̾tute sermonis ⁊ sic habere esse in ꝓducto per ipsam ꝓductionẽ. ⁊ distingui ab eo est ꝓprie dari vel cõicari ꝑ ꝓductionẽ. Uñ om̃e qđ isto modo dať distinguiť ab illo ⁊ nõ est illud cui dať. Alio mõ potest illud intelligi improprie ad bonuʒ sensum ⁊ sic aliquid dari vel cõicari ꝑ productionẽ est habere esse in ꝓducto siue illud distinguať ab eo siue sit idẽ cũ eo

Scd̃o dico ꝙ p̃mo mõ essentia ꝑ productionẽ nõ cõicať filio q; est ideʒ filio nec distinguiť realiter ab eo ⁊ isto modo non intelliguntur ille auctoritates.

Tertio dico ꝙ scd̃o mõ essentia ꝑ productionẽ dať ⁊ cõicať filio q; filius nascendo hʒ a patre non solũ vt sit filius sed etiã vt sit essentia ⁊ gñaliter vt sit quicq̃d est. Et isto modo intelliguntur ille auctoritates. nec est intelligẽdũ ꝙ essentia deť filio vt aliquid qđ sit in eo sed vt aliquid qđ ipse est. Quarto dico ꝓ materia minoris ꝙ aliud est cõicari per aliquã ꝓductionẽ ⁊ esse terminũ formalẽ illius ꝓductionis q; spiratio actiua cõicatur filio per generationeʒ. Nã quicquid habet filius a patre ꝑ generationẽ ⁊ spirationẽ actiuaʒ habet a patre ꝑ generationẽ. ⁊ tñ spiratio actiua nõ est terminꝰ formalis gñationis: ⁊ sic patet falsitas minoris. quare ⁊c.

H Ad quartã rõnẽ dico primo ꝙ quando dicitur pater genuit filiũ voluntate. iste ablatiuꝰ põt teneri dupliciter vno mõ aduerbialiter. alio mõ noĩaliť. Primo mõ iterũ põt sumi dupliciť vel scd̃m ꝙ idem significat qđ voluntarie vl' scd̃m qđ signat idem qđ libere libertate ꝯtingentie. Secũdo dico ꝙ p̃mo modo pater genuit filiũ volũtate. id est voluntarie. q; non est aliud dicere nisi ꝙ genuit filiũ volẽs vel ꝙ voluit generare. Sed scd̃o mõ nõ genuit voluntate. id est libere cõtingenter. ⁊ hoc intendit magister di. 6. quãdo dicit ꝙ deꝰ nec volens nec nolẽs genuit filiũ ⁊c. Et exponit de voluntate precedẽte vel antecedente scʒ ipsi patri de nouo. ⁊ sic hec ẽ intentio sanctoꝝ ꝯtra hereticos ꝙ licʒ pater volẽs genuerit filiũ nõ tñ genuit voluntate id est cõtingenter sed necessitate id est necessario ⁊ imutabiliť. nõ quidẽ necessitate intelligentie vel coactionis sed necessitate ineuitabilitatis

Tertio dico ꝙ isti ablatiui natura volũtate ⁊c. q̃n noĩaliter sumunť p̃nt dupliciter cõstrui. Uno mõ p̃nt cõstrui in rõne alicuiꝰ formaliter denoĩantis sicꝰ dicimꝰ ꝙ hõ est albus albedine. ⁊ ignis calidus calore. vel in rõne alicuiꝰ p̃ncipij elicientis sicut dicimꝰ ꝙ ignis calefacit calore ⁊ albũ disgregat visuʒ albedine quia calor est p̃ncipiũ elicitiuũ calefactionis ⁊ albedo disgregationis.

Quarto dico ꝙ pater p̃mo mõ nõ genuit filiuʒ voluntate nec intellectu nec natura q; deus nõ diciť denoĩatiue generans a volũtate vel intellectu vel natura. Sed dicit Ockam ꝙ denoĩatur a generatiõe generãs sicut denoĩatur a calefactione calefaciẽs. vel a fortitudine fortis. hoc aũt forte est verũ, de virtute sermonis cum gñatio actiua ⁊ pater actiue generans sint oĩbus modis idẽ ⁊c. Quid aũt sit dicendũ d̾ secũdo mõ patebit ex sequenti articulo. Et hec de p̃mo articulo. I Quantum ad scd̃m articulũ in quo videndũ vtruʒ in diuinis debeat cõcedi esse verã potentiã generandi. Ponã tres ꝯclusiones ⁊ eas declarabo. deinde arguaʒ ꝯtra ꝑ aliquas rõnes ⁊ ad eas respondebo,

Prima conclusio est. ꝙ concedenduʒ est a catholicis veram potentiam generãdi esse in diuinis. Secũda est ꝙ nõ est concedendum a catholicis diuinam essentiam esse potentiam generandi in diuinis. Tertia ẽ. ꝙ ꝯcedẽdũ a catholicis solã ꝑsonã eẽ potẽtiã generãdi in diuinis. Prima igitur cõclusio formaliter responsiua ad articuluʒ est contra aureoluʒ. qui tenet ꝙ in patre nulla est omnino potentia vere ꝓductiua vl' elicitiua qua generet vl' possit generare filium. sed illa potẽtia qua dicitur posse generare est solũmõ actualis connexio et non repugnantia terminorũ sicut est potentia qua deus potest esse deꝰ et potentia qua pater põt esse pater ⁊c. Unde. dicit ꝙ negatio potẽtie generãdi in diuinis: nõ est negatio potentie productiue. Et ad hoc videtur facere illud dictũ Augustini ꝯ maximũ. li. 3. c. 13. dicẽtis ꝙ filiꝰ nõ genuit nõ q; nõ potuit. sʒ q; nõ oportuit id est nõ ex aliq̃ ipotentia fuit: et per consequens negatio potentie generatiue in diuinis non est negatio vere potentie. ⁊c. Sed breuiter transeundo istam opinionẽ contra eam et pro conclusione arguo sic probando ꝙ pater est vera potẽtia ꝓductiua filij capiendo potentiam productiuam pro potestate seu vi seu principio productiuo. quia pater vere producit filium et ẽ vere principium producens filium. aliter non vere generaret filiuʒ. vnde valde multe sunt auctoritates Augustini et aliorum sanctoꝝ q̃ pater est principium filij. Sed vbicũq; est principiũ vere producens et aliquid vere productum ibi est potestas seu potẽtia productiua cuʒ ergo hoc sit in diuinis sequitur propositum ⁊c. Et breuiter dicere oppositũ est stare in terminis nec ẽ difficultas realis sed vocalis et nullius valoris. ideo de hoc nõ curo. Sʒ teneo ꝙ simpliciter debet ꝯcedi ꝙ in diuinis est vera potẽtia generandi. ideo dico ꝙ negatio potẽtie generãdi in diuis ẽ negatio v̾e potẽtie ꝓductiue. Nec Augustinꝰ intẽdit oppositũ q; Augustinꝰ nõ diť ꝙ filiꝰ nõ potuit sed oppositum scʒ non quia non potuit ergo a fortiori nõ ẽ dicẽdũ q̃ pater nõ potuit imo argumentũ posset reduci in arguẽtẽ. Exponendũ est ergo illud dictum Augustini scd̃m magistrũ nõ quia non potuit. id est non ex impotentia fuit quod valet tantuʒ ac si dicatur non quia impotens fuit sed non sequiť non fuit impotens. ergo potuit vel fuit potens producere filium sicut non sequitur iste non adultus non est iniustus ergo est iustus. quare ⁊c. Scd̃a cõclusio est. ꝙ non est concedenduʒ a catholicis diuinam essentiam esse potentiaʒ generandi in diuinis. Et ista est ꝯtra sanctũ Thomã ꝓbatur tamen breuiter sic. de nullo concedenduʒ est ꝙ sit vere potentia generãdi nisi de illo quod potest vere generare. hoc videtur daruʒ ꝑ quid nominis sed de essentia nõ conceditur ꝙ vere possit generare in diuinis vt patet ex p̃mo articulo quare ⁊c. K

Tamen ad maiorem declarationeʒ p̃dicte conclusionis p̃mo notandum est ꝙ potentia ⁊ principium possunt dupliciter sumi. Nam est quoddam principium quod agit et est quoddam p̃ncipiũ quo agens agit. Exemplum p̃mi in naturalibus ignis generans est p̃ncipiuʒ quod agit ignem et forma est principium quo agit ignem. Exemplum etiam in artificialibus artifex est principium quod agit sʒ ars est p̃ncipium quo agit

Secundo notandum, ꝙ loquendo d̾ potentia et principio generandi primo modo omnes satis conueniunt ꝙ essentia nõ est principium quod agit sed solus pater est principium quod generat sed loquendo de principio secundo modo sunt opiniones. Quidã enim tenuerunt ꝙ ꝓprietas personalis est illo modo principium generãdi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. ⁊ ockaʒ ꝙ tale principium est ipsa diuina essentia et non ꝑsonalis ꝓprietas patris. Tertio notãdum ꝙ inter alios Ockaʒ magis ꝓprie declarat istam opinionem. Unde dicit ꝙ ratio producendi siue potentia elicitiua aut p̃ncipiũ elicitiuũ alicuius productionis est illud quod necessario ⁊ ꝑ se requiritur ad illã productionem. Et

illa que sunt imꝑfectionis sint separa-
bilia a materia ⁊c. Et ideo sicut nō est
dicendū ꝙ eēntia est quasi cōposita vel
q̄si imꝑfecta sic nec quasi materia ⁊c.
Quarto dico ꝓ materia minoris illi⁹
rōnis ꝙ essentiā habere totū esse sibi ꝓ
priū per prius origine ꝙ sit in filio pōt
intelligi dupliciť. Uno mō ꝙ sit in p̄re
tota.qui est prior origine filio ⁊ sic est cō
cedenda ad bonuz sensum. Alio mō ꝙ
ipsamet essentia sit prior origine filio.
⁊ hoc est simpliciter falsum.tn̄ quomo-
docūq; hoc intelligať siue talis priori-
tas ibi ꝯcedeť siue nō.hoc tn̄ nihil valz
vt ꝯcludať ꝙ eēntia sit materia vel q̄si
materia sicut iam dixi.quare ⁊c. Ad
tertiā rōnem dico p̄mo ꝙ aliquid dari
vel cōicari alicui ꝑ ꝓductionē pōt du-
pliciter intelligi. Uno mō de vtute ser
monis ⁊ sic habere esse in ꝓducto per
ipsam ꝓductionē ⁊ distingui ab eo est
ꝓprie dari vel cōicari ꝑ ꝓductionē. Uñ
omne qd̄ isto modo dať distinguiť ab il-
lo ⁊ nō est illud cui dať. Alio mō potest
illud intelligi improprie ad bonuz sen-
sum ⁊ sic aliquid dari vel cōicari ꝑ pro-
ductionē est habere esse in ꝓducto siue
illud distinguať ab eo siue sit idē cū eo
Scd̄o dico ꝙ p̄mo mō essentia ꝑ pro-
ductionē nō cōicať filio q̄ est idez filio
nec distinguiť realiter ab eo ⁊ isto mo-
do non intelliguntur ille auctoritates.
Tertio dico ꝙ scd̄o mō essentia ꝑ pro
ductionē dať ⁊ cōicať filio q̄ filius na-
scendo hz a patre non solū vt sit filius
sed etiā vt sit essentia ⁊ gn̄aliter vt sit
quicq̄d est. Et isto modo intelliguntur
ille auctoritates.nec est intelligēdū ꝙ
essentia deť filio vt aliquid qd̄ sit in eo
sed vt aliquid qd̄ ipse est. Quarto di
co ꝓ materia minoris ꝙ aliud est cōica
ri per aliquā ꝓductionē ⁊ esse terminū
formalē illius ꝓductionis q̄ spiratio
actiua cōicatur filio per generationez.
Nā quicquid habet filius a patre ꝑ ge
nerationē ⁊ spirationē actiuaz habet a
patre ꝑ generationē.⁊ tn̄ spiratio acti-
ua nō est termin⁹ formalis gn̄ationis:
⁊ sic patet falsitas minoris.quare ⁊c.
h Ad quartā rōnē dico primo ꝙ

quando dicitur pater genuit filiū volū
tate.iste ablatiu⁹ pōt teneri dupliciter
vno mō aduerbialiter. alio mō noīaliť
Primo mō iterū pōt sumi dupliciť vel
scd̄m ꝙ idem significat qd̄ volūtarie vel
sm̄ qd̄ signat idem qd̄ libere libertate
ꝯtingentie. Secūdo dico ꝙ p̄mo mo-
do pater genuit filiū volūtate.id est vo
luntarie.q̄ non est aliud dicere nisi ꝙ
genuit filiū volēs vel ꝙ voluit genera-
re.Sed scd̄omō nō genuit voluntate.
id est libere cōtingenter.⁊ hoc intendit
magister di.6.quādo dicit ꝙ de⁹ nec vo
lens nec nolēs genuit filiū ⁊c. Et expo-
nit de voluntate precedēte vel anteces-
dente scʒ ipsi patri de nouo. ⁊ sic hec ē
intentio sanctoꝝ ꝯtra hereticos ꝙ licz
pater volēs genuerit filiū nō tn̄ genuit
voluntate id est cōtingenter sed neces-
sitate id est necessario ⁊ imutabiliť.nō
quidē necessitate intelligentie vel coa-
ctionis sed necessitate ineuitabilitatis
Tertio dico ꝙ isti ablatiui natura vo
lūtate ⁊c.qn̄ noīaliter sumunť pn̄t du-
pliciter cōstrui. Uno mō pn̄t cōstrui in
rōne alicui⁹ formaliter denoīantis sicť
dicim⁹ ꝙ hō est albus albedine.⁊ ignis
calidus calore.vel in rōne alicui⁹ p̄nci-
pij elicientis sicut dicim⁹ ꝙ ignis cale-
facit calore ⁊ albū disgregat visuz albe
dine quia calor est p̄ncipiū elicitiuū ca
lefactionis ⁊ albedo disgregationis.
Quarto dico ꝙ pater p̄mo mō nō ge
nuit filiuz voluntate nec intellectu nec
natura q̄ deus nō diciť denoīatiue ge
nerans a volūtate vel intellectu vel na
tura.Sed dicit Ockam ꝙ denoīatur a
generatiōe generās sicut denoīatur a
calefactione calefaciēs.vel a fortitudi-
ne fortis.hoc aūt forte est verū de virtu
te sermonis cum gn̄atio actiua ⁊ pater
actiue generans sint oībus modis idē
⁊c. Quid aūt sit dicendū d̄ secūdo mō
patebit ex sequenti articulo. Et hec de
p̄mo articulo. J Quantum ad
scd̄m articulū in quo videndū vtruz in
diuinis debeat cōcedi esse verā poten-
tiā generandi. Ponā tres ꝯclusiones
⁊ eas declarabo.deinde arguā ꝯtra ꝑ
aliquas rōnes ⁊ ad eas respondebo.

Prima conclusio est. ꝙ concedenduz
est a catholicis veram potentiam gene
rādi esse in diuinis. Secūda est ꝙ nō
est concedendum a catholicis diuinam
essentiam esse potentiam generandi in
diuinis. Tertia ē.ꝙ ꝯcedēdū a catho-
licis solā ꝑsonā eē potētiā generādi in
diuinis. Prima igitur cōclusio forma
liter responsiua ad articuluz est contra
aureoluz.qui tenet ꝙ in patre nulla est
omnino potentia vere ꝓductiua vel eli
citiua qua generet vel possit generare fi
lium. sed illa potētia qua dicitur posse
generare est solūmō actualis connexio
et non repugnantia terminorū sicut est
potentia qua deus potest esse de⁹ et po
tentia qua pater pōt esse pater ⁊c. Un-
de.dicit ꝙ negatio potētie generādi in
diuinis:nō est negatio potentie produ-
ctiue. Et ad hoc videtur facere illud di
ctū Augustini ꝯ maximū.li.3.c.13.dicē-
tis ꝙ fili⁹ nō genuit nō q̄ nō potuit. sʒ
q̄ nō oportuit id est nō ex aliq̄ ipoten-
tia fuit:et per consequens negatio po-
tentie generatiue in diuinis non est ne-
gatio vere potentie. ⁊c. Sed breuiter
transeundo istam opinionē contra eam
et pro conclusione arguo sic probando
ꝙ pater est vera potētia ꝓductiua filij
capiendo potentiam productiuam pro
potestate seu vi seu principio producti
uo.quia pater vere producit filium et ē
vere principium producens filium.ali-
ter non vere generaret filiuz.vnde val-
de multe sunt auctoritates Augustini
et aliorum sanctoꝝ ꝙ pater est principi
um filij.Sed vbicūq; est principiū vere
producens et aliquid vere productum
ibi est potestas seu potētia productiua
cuz ergo hoc sit in diuinis sequitur pro
positum ⁊c. Et breuiter dicere oppositū
est stare in terminis nec ē difficultas re
alis sed vocalis et nullius valoris.ideo
de hoc nō curo. Sʒ teneo ꝙ simpliciter
debet ꝯcedi ꝙ in diuinis est vera potē-
tia generandi. ideo dico ꝙ negatio po-
tētie generādi in diuis ē negatio vere po
tētie ꝓductiue. Nec Augustin⁹ intēdit
oppositū q̄ Augustin⁹ nō diť ꝙ fili⁹ nō
potuit sed oppositum scʒ non quia non

potuit ergo a fortiori nō ē dicēdū ꝙ pa
ter nō potuit imo argumentū posset re
duci in arguētē. Exponendū est ergo il
lud dictum Augustini sm̄ magistrū nō
quia non potuit. id est non ex impoten
tia fuit quod valet tantuz ac si dicatur
non quia impotens fuit sed non sequiť
non fuit impotens.ergo potuit vel fuit
potens producere filium sicut non seq-
tur iste non adultus non est iniustus er
go est iustus.quare ⁊c. Scd̄a cōclusio
est.ꝙ non est concedenduz a catholicis
diuinam essentiam esse potentiaz gene
randi in diuinis. Et ista est ꝯtra sanctū
Thomā ꝓbatur tamen breuiter sic.de
nullo concedenduz est ꝙ sit vere poten
tia generādi nisi de illo quod potest ve
re generare. hoc videtur clarum ꝑ quid
nominis sed de essentia nō conceditur
ꝙ vere possit generare in diuinis vt pa
tet ex p̄mo articulo quare ⁊c. K
Tamen ad maiorem declarationez p̄-
dicte conclusionis p̄mo notandum est
ꝙ potentia ⁊ principium possunt dupli
citer sumi. Nam est quoddam principi
um quod agit et est quoddam p̄ncipiū
quo agens agit. Exemplum p̄mi in na-
turalibus ignis generans est p̄ncipiuz
quod agit ignem et forma est principi-
um quo agit ignem. Exemplum etiam
in artificialibus artifex est principium
quod agit sʒ ars est p̄ncipium quo agit
Secundo notandum ꝙ loquendo d̄
potentia et principio generandi primo
modo omnes satis conueniunt ꝙ essen
tia nō est principium quod agit sed so-
lus pater est principium quod generat
sed loquendo de principio secundo mo
do sunt opiniones. Quidā enim tenue
runt ꝙ ꝓprietas personalis est illo mo-
do principium generādi. Alij sicut tho
mas.egidius.scotus.⁊ ockaz ꝙ tale pri-
cipium est ipsa diuina essentia et non ꝑ
sonalis ꝓprietas patris. Tertio notā
dum ꝙ inter alios Ockaz magis ꝓprie
declarat istam opinionem. Unde dicit
ꝙ ratio producendi siue potentia elici-
tiua aut p̄ncipiū elicitiuū alicuius pro-
ductionis est illud quod necessario ⁊ ꝑ
se requiritur ad illā productionem. Et

quia essentia diuina requiritur ad gene
rationem actiuam et passiuã.ideo ipsa
est ratio eliciendi istas ꝓductiões tam
actiuas ꝙ passiuas.Sed qꝛ ipsa a nulla
istarum realiter distinguitur et semper
inter principiũ et principiatũ est realis
distinctio ideo essentia non est principi
um qd agit: sꝫ est p̄ncipiũ quo:s rõ agē
di.¶ Contra tamē istũ modũ loquendi
arguitur qꝛ qua ratiõe ip̄e dicit ꝙ inter
principiũ quod agit et p̄ncipiatũ debet
esse distinctio realis .pari ratione et ita
rationabiliter dico sibi ꝙ distictio inter
essentiam et personam ꝓductã erit in=
sufficiẽs ad saluãduꝫ ꝙ essentia aliquo
modo sit p̄ncipiũ filij cuꝫ sicut ip̄e dicit
illa non sufficit ad saluandũ ꝙ essentia
sit principiuꝫ qd agit.q̄re ⁊c. L
Unde contra istum modũ loquẽdi po
no aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ
ad hoc ꝙ aliquid sit aliquo modo ratio
producendi siue potentia elicitiua aut
principiũ elicitiuũ alicuius ꝓductiõis
non sufficit ꝙ necessario ⁊ per se requi
ratur ad illaꝫ ꝓductionē sed vltra hoc
requiritur ꝙ sit realiter distinctũ a pro
ducto per illã ꝓductionē.Patet qꝛ ip̄e
met ꝯcedit ꝙ ꝓprietas ꝑsonalis nõ est
principiũ generatiõis ꝓpter istaꝫ ratio
nem.quia nihil est principiũ elicitiuum
suipsius ⁊ tamē ꝯstat ꝙ ipsa requiritur
necessario ad generatõeꝫ. Igitur sequi
tur ꝓpositũ. Secunda est ꝙ in diuinis
nihil est principiũ quo productiuũ filij
siue etiã potentia aut aliquo modo ra=
tio generandi nisi principiũ quod ꝓdu
cit. Patet ex p̄dictis. Et similiter quia
nihil debet dici principiũ siue potentia
siue ratio generandi nisi illud quod po
test generare et principiare.quare ⁊c.
Tertia est ꝙ essentia diuina nõ est p̄n
cipiũ quo ꝓductiuũ filij nec aliquo mõ
ratio siue potẽtia generandi. Patet et
sequit̃ ex premissis. Quarta est cõtra
Ockaꝫ et alios quos ipse sequit̃ ꝙ ꝑso
nalis ꝓprietas est p̄ncipiũ ꝓductiuum
ipsius filij et est ratio ⁊ vera potẽtia ge
nerandi. Patet.qꝛ ꝑsonalis ꝓprietas si
cut paternitas.vł generatio est omnibꝰ
modis idē ꝑsone patri ⁊c. Sꝫ pater est
principiũ et potẽtia et ratio ꝓducendi
quia est illud qd ꝓducit ⁊ etiaꝫ aliqua
liter põt ꝯcedi ꝙ est principiuꝫ quo.·qꝛ
seipõ siue alio p̄ncipio quo ip̄e ꝓducit
quare.⁊c.⁊ sic pꝫ ꝯclusio. Tertia ꝯclu
sio est.ꝙ ꝯcedendũ est a catholicis solã
ꝑsonaꝫ esse potẽtiã generãdi in diuinis
Et ista sequit̃ ex p̄dictis. Unde dico:ꝙ
sola persona patris est potentia actiua
generandi et sola ꝑsona filij est potẽtia
passiua generãdi. Patet.qꝛ illi soli con
uenit vt sit potẽtia actiua generãdi qd
potest actiue generare et soli illi etiam
conuenit vt sit potẽtia passiua generã=
di quod põt passiue generari.sed soluꝫ
pater potest generare in diuinis et solꝰ
filius generari sicut ponit fides catholi
ca igit̃ ꝯclusio vera. Unde pꝫ.ꝙ poten
tia generãdi actiue nõ põt cõmunicari
filio a patre.pꝫ.·qꝛ filius non põt aliqd
generare in diuinis. Qd aũt ita sit solũ
tenendũ est ꝓpter auctoritatē scripture
nec põt ad hoc fieri euidẽs rõ. Tamen
sanctꝰ Thomas ꝑ aliquas rões nes nitit̃
ꝓbare ꝙ nõ p̄nt esse plures filij in diui
nis sed Ockam ostẽdit eas nõ valere ⁊
facit alias sed etiã facile esset eas solue
re. Ideo hoc solũ tenendũ fidei auctori
tate. Scđo pꝫ ꝙ potẽtia generãdi pas
siue põt cõicari ⁊ de facto cõicat̃ filio a
patre qꝛ filius hꝫ a patre vt sit potẽtia
generãdi passiue ⁊c. ⁊ hec ẽ tertia ꝯclu
sione. M Sꝫ ꝯ p̄dicta arguit̃ ⁊ p̄
mo ꝯtra p̄mã ⁊ scđaꝫ ꝯclusiones simul
quia si potẽtia actiue generãdi sit vera
potẽtia vt dic̃ p̄ma ꝯclusio.⁊ illa solũ ē
in patre ⁊ non in alia ꝑsona vt dicit ter
tia ꝯclusio sequit̃ ꝙ aliq̃ ꝑfectio simplr
sit in patre que nõ est in filio sic̃ arguit
scđa rõ ante oppositũ.q.ł Cõfirmat̃.qꝛ
si pater põt generare ⁊ nõ filiꝰ ergo ali
quid põt pater qd nõ põt filiꝰ et ꝑ ꝯñs
nõ sũt eque potẽtes nec q̄libet omnipo
tens,sicut ibidem arguebat̃. Scđo ar
guit̃ ꝯ scđam ꝯclusionē ꝑ rõnem sancti
Thome. qꝛ illd est potẽtia generatiua
siue p̄ncipiũ generãdi in quocũq; gene
rante in quo genitũ assimilatur generã
ti sicut hõ genitꝰ est similis homini ge=
neranti in natura humana cuiꝰ virtute

homo potest generare hominem:sed in
essentiã tantũ filius dei assimulatur pa=
tri generãti:igit̃ ⁊c. Tertio arguit̃ ad
idē ꝑ rationē Scoti:qꝛ si deus ꝑ impos
sibile generaret aliũ deũ ⁊ alius tertiuꝫ
deitas esset principiũ illius ⁊ nõ relatio
igitur⁊ nũc cũ deus generet aliũ qui est
idē deus. Antecedẽs reputat notũ ⁊ cõ
sequẽtia ꝓbat̃:qꝛ quicquid est perfectio=
nis in p̄ncipio ꝓductiuo nõ tollit ab ali
quo ratione p̄ncipij ꝓductiui sed cõica
re se in idẽptitate numerali ꝓducto vi
detur esse ꝑfectionis in p̄ncipio ꝓducti
uo.quare quarto arguit̃: qꝛ ſm Hyla.5
de trini.et allegat mgr̃.di.5. Natiuitas
dei nõ põt eã ex qua ꝑfecta est nõ tene
re naturam . certum est autē eam non
ex alia natura ꝙ diuina perfectaꝫ esse.
ergo natura diuina p̄ncipiũ est ex quo
est natiuitas filij. Item magister dicit
ibidem ꝙ pater non est potens gignere
nisi natura: eius potẽtia eñ natura est
vel essentia:quare ⁊c. N Ad pre
dicta respõdet̃. Ad primã dico primo
ꝙ loquendo de virtute sermonis ⁊ pro
prie non est concedẽdũ ꝙ potẽtia gene=
rãdi actiue sit in patre:sed magis ꝙ sit
in filio:pꝫ:qꝛ esse in aliquo cõnotat ali
quã distinctionē:sed pater ⁊ potẽtia ge
nerãdi actiue sũt oĩbus modis idē:ideo
sicut pater nõ est in patre: sic potentia
generandi actiue nõ est in patre:sed be
ne est in filio: sicut pater est in filio per
circũincessionē ⁊c. Scđo dico ꝙ loquē
do ad bonũ sensum ⁊ improprie põt cõ
cedi ꝙ potentia generandi actiue sit in
patre ⁊ non in filio. id est pater ⁊ non fi
lius. Tertio dico ꝓ materia ꝯñe ⁊ ꝯse
quẽtis ꝙ ꝑfectio simpliciter dupliciter
potest sumi. Uno modo ꝓ aliqua perfe
ctione que est simpliciter summa ⁊ infi
nita carẽs omni imperfectione et omni
imperfectioni incõpossibilis. Alio mo=
do ꝓ aliqua ꝑfectione que est in quoli=
bet simpliciter perfecto.seu vere conue
nit cuilibet simpliciter ꝑfecto. Quar=
to dico ꝙ primo modo potẽtia generan
di in diuinis seu q̄libet relatio est per=
fectio simpliciter:sed nõ scđo mõ. qua=
re ⁊c. Et si dicatur ꝙ saltē ſm primuꝫ
moduꝫ aliqua est perfectio simpliciter
in patre que non esset in filio. Ad hoc
respondet Ockam dupliciter. vno mõ
ꝯcedendo ꝯñs:qꝛ sic accipiẽdo ꝑfectio=
nem simpliciter nõ est incõueniẽs. alio
modo negando ꝯñam:qꝛ non sequitur
paternitas nõ est in filio: ⁊ paternitas
est ꝑfectio simpliciter:ergo aliqua per=
fectio simpliciter nõ est in filio:sicut nõ
sequitur:paternitas nõ est in filio ⁊ pa=
ternitas est ẽẽntia: ergo essentia nõ est
in filio. Ad cõfirmationē concedo illud
ꝯñs ꝙ aliqd potest pater quod non po
test filius.id est aliquid potest ꝓducere
quod nõ potest ꝓducere filiꝰ: sed nego
ꝯñam:ergo nõ sunt eque omnipotẽtes
vel ergo non quilibet est oĩpotens: ⁊ ra
tio alias dabitur qñ tractabo de equali
tate ꝑsonaruꝫ ⁊c. Ad scđam negatur
maior⁊ licet ipsa forte esset vera in crea
turis in ꝓposito tñ non habet veritatē
eo ꝙ principiũ ꝓductiuum quo. debet
esse realiter distinctũ ab eo cuius est p̄n
cipiũ:qd non potest esse in ꝓposito. qꝛ
in illo in quo pater assimilat̃ seu potiꝰ
idẽptificat̃ filio nullo mõ distinguit̃ ab
eo. Ad tertiũ patꝫ ꝙ quicqd sit de an
tecedente.ꝯña non valet:qꝛ illa ipotesi
ꝯcessa essentia diuina distingueret̃ rea=
liter a ꝓducto vt pꝫ.nõ sic aũt in ꝓpo
sito. Et ad ꝓbationē dico ꝙ nõ est per=
fectionis in aliquo principio ꝓductiuo
esse aliquo modo principiuꝫ eius quod
ab ipso est indistinctũ. Nam hoc est im=
possibile et excludit omnino rationem
p̄ncipij ⁊ p̄ncipiati:quare ⁊c. Ad quar
tũ dico ad auctoritatem Hylarij ⁊ cete=
ras similes sicut docet magister ibideꝫ
ꝙ natiuitas est perfecta ex natura . id
est ex patre:qui est eadem natura cum
filio. Et ad auctoritatē magistri dico
ꝙ magister non intẽdit aliud nisi ꝙ pa
ter nullo alio:sed seipso põt gignere:et
hoc est verũ ⁊c. Sed huic expositioni
videtur contrariũ quod dicit Ans̃.lib.
de proces.spiritussancti.asserẽs spiritũ
sanctũ ꝓcedere de diuinitate patris et
nõ de paternitate⁊ addit ꝙ opinio que
dicit ꝙ nõ ꝓcedit de diuinitate sed de
p̄rnitate patẽti fatuitate se suffocat.re=

spondeo ꝙ verba ista et alia multa que iste ponit non sunt vera de virtute sermonis imo sua improprietate se suffocant: si tamen forte illa fuisset opinio Ans. non esset vis nec multum oportet insistere expositioni in verbis suis. ideo transeo. Laborent ꝗ afficiunť eiꝰ dictis Et hec de secundo articulo ꝛc. ¶

Quantū ad tertiū articulū in quo videndū vtrū in diuinis debeat ꝯcedi esse generationē ꝑprie dictā alicuius rei. Ponā tres ꝯclusiones ꝛ eas declarabo Deinde arguā ꝯtra ꝑ aliquas rōnes: et ad eas respōdebo. Prima ꝯclusio est ꝙ in diuinis debet ꝯcedi eē gnātionē ꝑprie dictā. Scđa est ꝙ in diuinis non debet ꝯcedi esse generationē successiuā Tertia est ꝙ in diuinis debet concedi esse generationē eternā. Prima ꝯclusio ꝓbatur: qꝛ vere ꝛ ꝓprie pater in diuinis generat filiū. igiť ꝯclusio vera: ꝯña clara ꝛ añs est articulus fidei. Aliq aūt nituntť ad ꝓbandū generationē in diuinis nō solū auctoritate sed etiā rōne sicut Scotus li. i. sed Ockam oñdit rationes suas nō valere nec ꝯcludere. Ido breuiter dico ꝙ ꝑ nullā rationē naturalem ꝓbari pōt ples esse ꝑsonas in diuinis sed ꝙ sint plures ꝑsone quarū vna est pater ꝛ alia filius ꝛ ꝙ filius vere gñetur a patre tenēdū est sola fide: q̄re ꝛc.

Scđa ꝯclusio ꝓbatur: qꝛ nulla generatio est successiua in qua illud qđ gñatur siť totaliter ꝓducitť ꝛ nō pars post ptē: sꝫ filiꝰ in diuīs siť totaliter ꝓducitť ꝛ non ꝑs post partē. igiť cōclusio vera. ꝯña clara ꝛ maior nota ꝑ qd nois: sꝫ minor est ꝯcedenda ꝑm fidē igiť ꝛc. Tertia ꝯclusio ꝓbatť: qꝛ impossibile est aliquid realiter idem cū diuia essentia eē nō eternū: sed tam filius ꝙ gñatio in diuinis est realiter diuina essentia. igitur ꝯclusio vera. Consequētia est clara: ꝛ antecedēs certū. Nec est aliquo mō difficile videre ꝙ ꝓductū possit esse coeuum producenti: qꝛ etiā in creaturis agens creatum qđ nō agit ꝑ motū sicut corpꝰ luminosum ꝓducit in instanti ꝛ per cōsequens si eternaliter esset eternaliter produceret: sicut declarat beatus Augustinus. 6. de trini. ca. i. q̄re ꝛc. Sed contra predictas conclusiones sunt alique difficultates ꝛ primo contra primā ꝯclusionem. sicut arguitur in secunda ratione ante oppositū videť esse diffinitio generatiōis que est ꝙ generatio est ꝓductio alicuius de nō esse ad esse: hoc autem deo non potest cōuenire: ergo in diuinis nō pōt ꝯuenire diffinitio gñationis ꝓprie dicte: q̄re ꝛc. Scđo arguiť sic: qꝛ oīs generatio est mutatio: sed in deo nō est mutatio igiť nec generatio. Cōsequētia ptꝫ ꝛ maior apparet: qꝛ ibi predicatur genus de sua specie. Nam generatio est species mutatiōis ꝑm omnes phōs. ꝛ minor ptꝫ Jacobi. i. Apud quem non est transmutatio ꝛc. Et similiter magister dist. 8. ꝓbat ꝙ solus deꝰ est īmutabilis et per ꝯñs ingenerabilis quia a quo negať genus ꝛ species quare ꝛc. Tertio arguiť cōtra scđam ꝯclusionē: qꝛ omis gñatio est successiua vel subita seu instantanea. Nam inter ista non videtur esse mediuꝫ: sed generatio in diuinis nō est subita vel instantanea cum ipsa sit eterna. vt dicit ꝯclusio tertia: nullū aūt eternū est instantaneum. Igitur est successiua ꝛ habetur ꝓpositū ꝛc. Quarto arguitur cōtra tertiā conclusionē: quia nihil quod est prius alio est sibi coeternuꝫ: sed pater est ꝑor filio ergo nō est sibi coeternus ꝛ per ꝯñs generatio non est eterna. Consequentia clara: ꝛ maior videť nota: quia prius ꝛ posterius non sunt simul: sed omne qđ est prius alio est aliquādo sine eo in aliquo signo priori in quo non est aliud. Et minor patꝫ quia omne generans est prius genito: saltem prioritate originis: quare ꝛc. ¶ Ad istas difficultates respondetur. Unde ad primā notādum est ꝙ isti termini transmutatio. factio. ꝓductio. generatio. spiratio habēt diuersas rationes ꝛ cōnotationes. Nā isti factio et transmutatio connotant ꝙ res capiat eē de nouo: trāsmutatio autem vltra factionem connotat subiectū presuppositū: ꝛ sic omnis transmutatio est factio: vel simpliciter vel ꝑm quid: non tamen econuerso: quia creatio non est proprie trāsmutatio. Et isti termini nō admittuntur in diuinis vt patꝫ. De istis aūt terminis causa causatū causalitas vtrū in diuinis admittātur diuerse inter doctores locutiōes īueniuntur vnde magister dist. 5. loquens de generatione in diuinis dicit. genito gignens non gignenti genitum causa est vt sit ꝛ deus sit ꝛc. Ideo lꝫ isti termini nō sint in hac materia assueti nō est tamē incōueniēs ipos ad bonū sensuꝫ ꝯcedi. Isti aūt termini productio generatio spiratio nō ꝯnotant ꝙ res sit de nouo sed solum ꝙ vnū sit ab alio. ꝛ est ꝓductio genus ad generationē ꝛ spirationē. Et sic isti termini cōceduntť in diuinis. Quid aūt intersit inter generatōeꝫ ꝛ spirationem alias patebit. Ex ꝑdicto notabili sequuntť aliqua. Primo sequiť ꝙ non oīs generatio ꝓprie est ꝓductio de non esse ad esse. ptꝫ. qꝛ nō oīe genitū habꝫ esse post nō esse. Uñ hoc nō oportet vbi genituꝫ est eadē natura siue eadē essentia cum generāte qđ in solo deo est possibile. Secundo sequitur ꝙ illa descriptio generatio est ꝓductio đ nō esse ad esse nō ē vniuersaliter bona descriptio generationis ꝓprie dicte. sed solū generationis creature vel magis quedā differentia generationis tꝑalis et eterne.

Tertio sequiť ꝙ nō vniuersaliter nec oīno sicut se habet corruptio ad nō esse sic se habet generatio ad esse. patet. qꝛ de generatione eterna que est ꝓductio alicuius absqꝫ nō esse ꝑcedente non est illud verum. sed si debeat habere veritatem hoc est ꝑcise de generatiōe noua Et sic patet responsio ex hijs ad tertiā ratione ante oppositum questionis. ꝛc.

Quarto sequitur ex ꝑdictis ꝙ generatio nō vniuoce sed equiuoce dicať de generatione in diuinis et de generatione in creaturis. Patꝫ quia nō cōueniūt in diffinitione vt satis apparet ex dictis ꝛc. similiter nō ꝯueniūt in genere. quia omnis generatio in creaturis est transmutatio nō aūt in diuīs vt patebit. ꝛc.

Ad secundam nego maiorem et dico ꝙ mutatio non est genus ad omneꝫ generationem sed soluꝫ ad eaꝫ que est in creaturis nec generatio in diuīs est species mutationis vt bene probat ratio. Sed quia in ista ratione tangitur ꝙ solus deꝰ est īmutabilis sicut tractat magister di. 8. ¶ Ideo gratia huiꝰ distinguo hec ꝙ mutatio dupl̄r accipitur. Uno mō large et iproprie. Alio mō stricte et ꝓprie. Large eñ ꝛ iproprie dicať aliquid mutari. quod habꝫ esse post non esse vel ecōuerso: ꝛ ista mutatio vocatur a Damasceno versio. Alio mō accipitur mutatio stricte et hoc est dupl̄r vel ꝓprie vl̄ ꝓprijssime. ꝓprie ē mutatio quādo aliquid recipit aliqd qđ ꝑus nō habuit. et sic si materia crearetť sub forma ipa materia diceretť mutari: qꝛ esset sub forma et ꝑus non fuisset sub ea. sil̄r si totū ꝯpositum annihilaretť ipa materia diceretť mutari non soluꝫ qꝛ non est post ꝙ ꝑus fuit sed etiā qꝛ non haberet formā quā ꝑus habuit. ꝓprijssime vero dicitur mutatio quādo aliquid manēs ꝑm suam essentiam habet aliquid ipm informans qđ ꝑus non habuit vel econuerso ita ꝙ subiectū manēs prius ē sub forma postea sub priuatiōe vel ecōuerso. Ex hac distinctione sequuntur alique ꝓpositiōes. Prima est ꝙ quolibꝫ ꝑdictorum modoꝝ deus est īmutabilis

De ꝑmo modo patꝫ qꝛ deus est necesse esse. si eñ nō esset necesse eē esset aliquid ꝑus eo qđ posset facere ipm post nō esse ꝛ ꝑ consequēs nō esset deꝰ. De secundo mō ptꝫ ꝑ idē. De tertio mō pꝫ quia ens simpliciter infinitū nullo mō perfici potest sed est ens infinitū et infinite ꝑfectum simpliciter siue hoc possit euidenter naturali ratione ꝓbari siue non. ꝛ ꝑ ꝯñs nō potest ꝑfici quacūqꝫ forma ꝛ ꝑ ꝯñs nec mutari de ꝑuatione ad formam vel econuerso. Et sic patet ꝓpositio et intelligitur de mutatiōe de ꝑ se q̄ aliqd mutať in sua natura intrinsece ꝛ nō de mutatiōe de ꝑ accidēs qua deus diceretť mutari ꝑ cōmunicationeꝫ idiomatuꝫ ꝓpter mutationē nature assumpte. Secunda ꝓpositio est. ꝙ solꝰ deus est immutabilis primo modo. patet. qꝛ deus illo modo est immutabilis: et nihil aliud a deo est immutabile illo

modo quia deus in principio om̄ia pro
duxit ita ꝙ nihil ante fuit in rerum na=
tura p̄ter deū ꝗuis hoc nō possit euidē
ter ratione naturali ꝓbari sed hoc sola
fide tenendū est. Tertia ꝓpositio quā
pono ꝓbabiliter est ista ꝙ aliq̄ creatura
est vel esse potest inmutabilis secundo
et tertio modo. patꝫ. quia aliqua est vł
esse potest que nullius est receptiua: sꝫ
tantū est receptibilis in alio. Igitur ⁊c̄.
Consequentia patet. et antecedens ap
paret quia aliter esset ꝓcessus in infini
tum. Nam accipio. a. creaturam si ergo
a. potest aliquid alterius ratiōis recipe
re tūc quero de illo sicut de priori. si po
test aliquid recipere vel non. si nō ergo
ꝓpositum. si sic quero de illo alio recep
to sicut de priori ⁊ sic vł erit ꝓcessus in
infinitum vel stabitur ad aliquid quod
nihil potest recipere nec ꝑ consequens
mutari aliquo illoꝝ duoꝝ modorū. vn
de licet ista ratio apparenter concludat
bene tamen scio ꝙ non demonstrat. Ex
ipa autē si vera sit sequitur hec quarta
ꝓpositio ꝙ non solus deus est imutabi=
lis primo et tertio modo patet clare.

Ex p̄dictis apparet. ꝙ ista ꝯsequentia
nō valet hoc est in aliquo loco in quo p̄
us nō fuit ergo mutatur localiter. Ptꝫ
q2 de⁹ in p̄ncipio mūdi fuit in aliquo lo
co in quo p̄us nō fuit nec ꝓpter hoc fuit
mutatus q2 hoc fuit ꝑ nouā ꝓductionē
loci. vnde talis consequentia non valet
vbi fieret noua ꝓductio vel etiam loca
lis mutatio loci sicut turri immota mo
ueatur aer circūstans ⁊c̄. Secundo pa
tet ꝙ ista cōsequentia non valet de hoc
verificantur termini accidentales ergo
est receptiuū accidentiū. Apparet clare
de hoc ⁊c̄. ⁊ sic pꝫ ad rōnē ⁊c̄. R

Ad tertiam rōnem dico aliquas ꝓpo
sitiones. Prima est ꝙ generatio in di=
uinis nec ē ꝓductio sucessiua nec subi=
ta: patet q2 vbi est ꝓductū indiuisibile
ibi nō est ꝓductio successiua ⁊ vbi est ꝓ
ductio eterna nō est productio subita.
Secūda est ꝙ generatio in diuinis nō
est ꝓductio instātanea loquēdo de istā
ti tempis. sequit̄ ex p̄dicta. Tertia est
ꝙ generatio in diuinis est ꝓductio ꝯti=
nua. patet. quia filius semꝑ ⁊ sine inter
ruptione gignit̄ a patre. Quarta ē ꝙ
generatio in diuinis est ꝓductio instan
tanea loquēdo de instāti eternitatis: q2
est ꝓductio eterna. Unde si q̄ratur q̄d
est instās eternitatis. dico ꝙ ipa eterni
tas que deus est. est instans eternitatis
Que ideo dicitur instās. q2 sicut instās
temꝑis si esset: esset totū simł nec in eo
esset p̄us et posteri⁹. sic ipa paternitas
tota simul sine successione p̄oris et po=
sterioris existit. Ex hiis patꝫ ꝙ ista cō
sequētia nō valet filius dei est in isto in
stāti nec ante fuit nec post erit. ergo in=
cipit esse vel desinit esse: patet de instā=
ti eternitatis ⁊c̄. Secundo patet infa
tuata subtilitas quorundā dicentiū ꝙ
contradictoria sunt vera in eodē instā=
ti eternitatis. hoc enim clare falsum est
quia, sicut ad cōtradictoria esse vera in
eodem tempore requirit̄ quodlibꝫ. esse
verum in toto illo tp̄e aliter non essent
cōtradictoria sic ad ipa esse vera in in=
stanti eternitatis requiret̄ quodlibꝫ eē
verum eternaliter quod manifeste im=
plicat ⁊c̄. S Ad quartā rōnem
aliqua sunt notāda. Unde p̄mo notā=
dū est. ꝙ hic est vna difficultas scꝫ vtꝝ
ꝗuis pater nō sit p̄or filio duratiōe de=
beat cōcedi prior aliq̄ alia p̄oritate. Et
quantū ad hoc est inter doctores discor
dātia nō tā realis q̄ verbalis. Oēs enī
in hoc cōcordant ꝙ pater est p̄ncipiū fi
lij ⁊ filius originatur a patre sed in hoc
discordāt ꝙ aliqui dicūt ꝙ ista nō suffi
ciunt ad hoc ꝙ concedatur prioritas in
diuinis. Alij dicūt ꝙ sic. Et quantū ad
hoc magis innitendū est auctoritatib⁹
q̄ rōnib⁹ q2 ad neutrā partē pōt ratio
sufficiens inueniri sed magis cōsistit in
modo loquēdi: ideo dico breuiter ꝙ ve
re et realiter pater est prior origine ipo
filio. quia ꝑ esse prior origine hic nihil
aliud itelligo nisi ꝙ a patre originatur
filius. siue ꝙ pater est principium origi
nis filij excludēdo alias significatiōes
huius termini prius. de quibus dicam
inferius. Et sic clare patet veritas illi⁹
⁊c̄. Secundo notandum ꝙ ad huc cir
ca hoc est alia difficultas an concesso ꝙ

pater est prior origine filio: debet conce
di ꝙ pater sit in aliquo signo priori nō
nature vel duratiōis. s. originis in quo
non sit filius. Et de hoc hic tenet Sco=
tus ꝙ sic sicut patet in multis distincti
onibus ⁊ questionibus primi libri: vnde
ipse imaginat̄ ꝙ sicut sunt instantia tē
poris: ita sunt instantia vel signa natu=
re ⁊ originis. Et ponit istum ꝓcessum ꝙ
in primo instanti originis sunt oia eēn=
tialia sicut deitas intellectus. actus in=
telligendi: ⁊ actus volendi. In secūdo
signo originis pater generat filiū. In
tertio producit spiritum sanctū: ⁊ totus
iste ordo originis cōpletur in primo in=
stanti nature: ⁊ in scdo instanti nature
intellectus diuinus ⁊ voluntas ferūtur
respectu obiectorū secundariorū: ita ꝙ
iste est ordo ꝙ essentialia sūt priora no
tionalibus ⁊ notionalia sunt priora es=
sentialibus includētibus respectus ad
extra. Hec est imaginatio p̄dicti docto
ris quā declarat in diuersis locis. Sed
ꝗuis forte aliqua istorū dictoꝝ possent
bene intelligi: sic scilicet intelligendo ꝙ
essentia est aliquo modo p̄or personis:
quia communior vel aliquo tali modo.
Modus aūt loquēdi est simpliciter fal
sus ⁊ nimis abusiuus. Nec est facile de
clarare que res sint illa instantia vel si
gna: sed nolo hic insistere. Qui aūt vo=
luerit hoc reprobare videat Ockam di
stin. 9. p̄mi libri questione. 5. T

Tertio notandum circa declarationē
p̄dictorū ꝙ diuersi sunt modi p̄oritatis
⁊ posterioritatis sicut ptꝫ in p̄dicamen
tis: ⁊. 5. methaph. caplo de p̄ori. qd lon
gū est numerare ⁊ distinguere tū inter
alios isti. videtur esse magis famosi scꝫ
prius duratiōe prius natura. prius cau
salitate. pri⁹ cōitate. p̄us dignitate. pri
us fm locū. Prius aūt duratiōe est ꝓ
prijssime p̄us fm phm in predicamētis
p̄us natura est illud qd potest esse sine
posteriori: sed non ecōuerso: vt patꝫ. 5.
methaph. vnde fm phm materia ē pri=
or natura ipsa forma ⁊ subiectū suo ac=
cidente saltem separabili et partes to=
to. prius causalitate est causa respectu
sui causati: sicut dicitur prius causali
tate: ita posset prius ꝓductiuitate. Et
patet distictio hmōi ab alijs predictis
q2 fm phm causa ⁊ causatū aliqū sunt
simul duratiōe: nec oportet ꝙ causa sit
pri⁹ natura suo causato. Et fm aliquos
pater in diuinis ē prior filio ⁊ tū nec du
ratione nec natura. Prius cōmunitate
est illud a quo nō cōuertit̄ subsistēdi cō
sequētia. Prius dignitate est om̄e ꝑfe=
cti⁹ respectu imperfectioris et hoc siue
ex natura rei siue ex volūtate humana
sicut rex est prior comite et comes mili
te. Prius fm locū ꝯtingit dupliciter vł
per cōparationē ad aliquid qd natura=
liter est primū aut ad aliquid qd statui
tur primū. primo modo ignis est prior
aere ⁊ aer aqua. scdo modo idē etiam
respectu eiusdem pōt esse prius ⁊ poste
rius ꝓpter diuersa que statuuntur esse
prima sicut vult Aristo. 5. Methaph.

Istis premissis pono aliquas ꝓpositi
ones de cōparatione p̄dictorum modo
rum prioritatis ⁊ posterioritatis. U

Prima est ꝙ alicui eidem competunt
diuersi modi prioritatis sicut idem re=
spectu eiusdem potest esse prius dura=
tione natura causalitate ⁊ dignitate: vt
patet de celo respectu alicuius noui ef=
fectus ꝓducti ab eo. Secunda est ꝙ
idem respectu eiusdē diuersis modis
prioritatis potest esse prius ⁊ posterius
patet de materia ⁊ forma: toto ⁊ parte.

Tertia est ꝙ aliqua sunt ordinata fm
prius ⁊ posterius in quibus proprie di
citur ꝙ pri⁹ est in aliquo priori in quo
non est posterius. Patet de ordinatis
fm prius ⁊ posterius quibus correspō=
dent aliqua extrinseca in quibus ordi=
nantur sicut pri⁹ ⁊ posterius fm tēpus
⁊ fm locū ordinantur fm aliqua extrin
seca: q2 scꝫ aliqua ps tēporis correspō=
det priori ⁊ alia posteriori: et similiter
alius locus correspondet priori et ali=
us posteriori vnde solum in talibus est
illa locutio vera. Et de sic ordinatis fm
tempus vel durationem debent conce=
cedi precise distincta instantia vel signa
et de ordinatis fm locū concedi distin
cta loca. Quarta propositio est ꝙ
aliqua sunt ordinata secundum prius

⁊ posterius in quibus non ꝓprie dicitur
ꝙ prius est in aliquo ꝑori in quo nõ est
posteri⁹. Patet de ordinatis ſm prius
⁊ posteri⁹ quibus nõ correspondent ali
qua extrinseca in quibus ordinentur si
cut deus est prior creatura causalitate
natura dignitate supposito ꝙ non esset
tempus aut locus imo omĩ alio extrin
seco circũscripto. In talibus ergo nõ ẽ
ille modus loquendi ꝓprius nec in tali
bus est rationabile querere vtrũ poste=
rius sit in ꝑori vel non. Et si recipiatur
talis modus loquẽdi. tunc debz cõcedi
ꝙ posterius est in suo ꝑori ⁊ nõ ꝑus in
aliquo priori sicut materia est prior na
tura ipã forma ⁊ ipã forma nõ est in ali
quo priori sed forma est in illo priori. si
militer totum est prius ꝑfectione ⁊ di=
gnitate sua ꝑte. non tamen potest dari
aliquod ꝑus in quo sit totum ⁊ non sit
ꝑs sed potest dari aliquod ꝑus ꝑfectio
ne in quo sit pars ⁊ non totum scz ipm
met totũ ⁊c. Sic ergo patet cõtra Sco
tum ꝙ lz pater sit prior origine filio pa
ter tamen non est in aliquo signo prio=
ri in quo nõ sit filius nec est aliquod ta
le signuz vel instans. sed filius bene est
in aliquo priori in quo nõ est pater. scz
in ipomet patre in quo non est pater.
quare ⁊c. X Sed adhuc circa il=
los modos prioritatis ⁊ posterioritatis
videndum est qui reꝑiantur vel non in
diuinis. Et de hoc pono aliquas ꝓposi=
tiones. Prima est ꝙ ꝑmus ⁊ secũdus
nullo modo possunt reꝑiri in deo ꝑ re=
spectũ ad intra. ptz quia oĩa ibi sunt si
mul duratione ⁊ natura vt ptz. Secũ
da est ꝙ nec qũtus nec sextus possunt
reꝑiri in deo. ptz quia ibi nihil est ꝑfe=
ctius alio vel dignius sed quicquid est
ibi est infinite ꝑfectuz. Similiter ibi ni
hil est in alio tanꝙ in loco ⁊ illo modo
quo deus est in loco quicquid est ibi est
in eodẽ loco. Tertia ꝓpositio est ꝙ se=
cundus modus ꝑoritatis. scz prioritas
causalitatis extendendo ꝑoritatẽ cau=
salitatis ad ꝑoritatẽ ꝓductiuitatis re=
ꝑitur in diuinis. patz quia attribuitur
patri respectu filij ⁊ vterqꝫ respectu spi
ritussancti. Et ista prioritas vocaᷓ ꝑori

tas originis. Ex hoc ptz cõtra Ockaz
ꝙ paternitas est ꝑor origine filiatione.
Naz pater ⁊ paternitas sunt omnibus
modis idem. quare ⁊c. Et sic non est ve
rum ꝙ dicit ꝙ filiatio non originatur a
paternitate nec est prior origine filiati
one. sed est solum prior filiatione. qꝛ est
ꝓprietas patris qui est prior filio. cui⁹
ꝓprietas est filiatio ⁊c. Secundo patz
ꝙ iste modus prioritatis in diuinis so=
lum habet locũ inter ꝑsonaz ⁊ ꝑsonalẽ
ꝓprietatez. ⁊ nullo modo inter essentiã
⁊ ꝑsonam seu relationez patet clare in=
tuenti ⁊c. Quarta ꝓpositio est ꝙ etiã
quartus modus ꝑoritatis. s. prioritas
cõmunitatis reꝑitur in diuinis. ptz qꝛ
talis prioritas non est nisi ꝯñe nõ ꝯuer
tibilitatis. ⁊ hoc aliquo modo est in di=
uinis scz in essentia respectu ꝑsone vel
relatiõis. quia bene sequiᷓ. a. est pater
ergo. a. est essentia sed nõ ꝯuertitur qꝛ
nõ sequiᷓ. filius est essentia ergo filius
est pater. ⁊ sic essentia est cõmunior ꝙ̃
ꝑsona ⁊c. Y Ex his sequuntur
aliqua. Primo sequitur ꝙ diuina essen
tia ⁊ intellectio vel volitio diuina quia
idez sunt omnib⁹ modis est aliquo mõ
prior qualibet ꝑsona vel relatione diui
na ⁊ hoc prioritate cõmunitatis. Se=
cundo sequiᷓ ꝙ noticia diuina creatu=
raruz. siue respectu creature est aliquo
modo prior qualibet ꝑsona vel relatio
ne diuina. Patet quia sequiᷓ. a. est paᷓ
ergo est noticia creature non ecõuerso.
Tertio sequitur ꝙ spiratio actiua est
aliquo modo prior tam generatõe acti
ua ꝙ̃ passiua. De generatiõe actiua pa
tet. quia oĩe generans spirat non ecõ=
uerso. De generatione passiua etiã ptz.
quia spiratio actiua est in patre. qui est
prior filio in quo solũ est generatio pas
siua. quare ⁊c. Quarto sequiᷓ ꝙ taz
gñatio actiua ꝙ̃ passiua est aliquo mo=
do prior spiratione pasiua. patz qꝛ taz
pater ꝙ̃ filius est prior spũsancto. qua=
re ⁊c. Sic igitur apparet quales modi
prioritatis debeant concedi in diuinis
⁊ qualiter debent intelligi. Tunc ergo
ex predictis ptz rñsio ad formã quarte
rationis. Ubi negaᷓ maior. Et ad ꝓba

tionẽ dicitᷓ ꝙ licet prius ⁊ posterius du
ratione non sint simul: sed oĩe qđ est
prius sit in aliquo signo priori ⁊c. tamẽ
non oportet sic esse vbi solum est priori
tas originis sicut est inter patrẽ ⁊ filiuz
in diuinis. quare ⁊c. Et hec de tertio ar
ticulo ⁊ tota questione ⁊c.

Questio octaua.

A

Circa decimã distin
ctionez ⁊ alias sequẽtes
in quibus magister agit
de ꝓcessione spũssancti
eterna. Quero vtrũ concedendũ sit spi
ritũsanctũ ꝓcedere a patre ⁊ filio vnica
spiratione siue tanꝙ ab vno ꝑncipio.
Arguiᷓ ꝑmo ꝙ non. qꝛ spũssanct⁹ nõ
ꝓcedit a pr̃e ⁊ a filio. igiᷓ questio falsa
ꝯñia clara. antecedẽs ꝓbatur quia quã
docunqꝫ aliquid est in se ꝑncipiũ suffi=
ciens ad aliquid ꝓducenduz põt illud
ꝓducere omni alio circũscripto. Ita ꝙ
oĩe aliud ad hoc videᷓ suꝑfluũ sed pa
ter est ex se intrinsece ꝑncipiũ sufficiẽs
ad ꝓducendũ spiritũsanctuz qꝛ dicere
ꝙ pater esset insufficiẽs esset absurduz
igitur pater sine filio põt ꝓducere spi=
ritũsanctuz. quare ⁊c. Confirmatur qꝛ
spiritussanct⁹ nõ distinguiᷓ a filio preci
se quia ꝓcedit ab eo. igitur nulla est ra
tio quare ꝯcedatur ꝓcedere a filio. Cõ
sequentia ptz qꝛ ista videtur potissima
rõ ⁊ antecedẽs ꝓbatur. quia filius ꝑ fi=
liationem distinguitur a spiritusancto.
igitur seclusa spiratione adhuc haberz
vnde distingueretᷓ a spũsancto ⁊ etiam
spiritussanctus ab eo. quare ⁊c. Scđo
sic spũssanct⁹ non ꝓcedit ab vtroqꝫ tã=
ꝙ ab vno ꝑncipio. igitur questio falsa.
Consequẽtia est clara. antecedẽs ꝓba=
tur quia si pater ⁊ filius essent vnũ ꝑn=
cipium spirans vel ꝑdicatũ hui⁹ ꝓposi
tionis supponit ꝓ essentia vel vna ꝑso=
na vel ꝓ duabus. Nõ ꝑmũ vt ptz ex di
ctis in alia questione nec secundũ quia
pater ⁊ filius non sunt vna ꝑsona. nec
tertiũ quia tunc sequiᷓ ꝙ pater ⁊ filius
essent aliquid vnũ quod nõ esset spiri=
tussanct⁹ qđ est falsum. Confirmatur ꝑ

hyla. ij. de trinitate dicentẽ ꝙ spũssan=
ctus a patre ⁊ filio auctorib⁹ ꝯsitendus
est. ⁊ ꝑ ꝯñs sunt duo auctores nõ vnus
spirator. Tertio sic spũssancti ꝓcessio
nõ est spiratio sed est gñatio ergo ques=
stio falsa. Consequẽtia est clara. antece
dens ꝓbatur qꝛ oĩe qđ vere ꝓducitᷓ
de substãtia patris vere generatᷓ ⁊ eius
ꝓductio est generatio. sed spũssanctus
ꝓducitur a patre ⁊ de substãtia patris
sicut filius igiᷓ generatᷓ sicut fili⁹ qua=
re ⁊c. Confirmatᷓ quia si nõ. hoc nõ est
nisi qꝛ ꝑncipiũ ꝓductionis spũssancti
est voluntas ⁊ nõ filij sed hoc nõ valet
tũ quia nõ est verũ vt patet ex dictis. tũ
quia in nobis actus ⁊ habitus volũtatis
quoꝝ ꝑncipiũ est voluntas ita natura=
liter generantᷓ sicut ipsius intellectus.
quare ⁊c. In oppositum arguiᷓ ꝑ magi
struz ⁊ ꝑ determinationẽ ecclesie extra
de sum. trini. ⁊ fi. catho. lib. 6. In ista
questiõe erunt tres articuli iuxta mate
riam triũ argumentoꝝ ante oppositum
questionis factoꝝ. Prim⁹ vtrũ conce
dendũ sit ꝙ spũssanct⁹ ꝓcedat a patre
⁊ a filio. Secũdus vtrũ cõcedendũ sit
ꝙ spiritussanct⁹ ꝓcedit ab vtroqꝫ tan=
ꝙ ab vno principio. Tertius vtrũ cõ=
cedendũ sit ꝙ spũssancti ꝓcessio sit ge=
neratio. B Quantũ ad primuz
articulũ pono tres cõclusiões ⁊ eas de=
clarabo. Prima ꝯclusio est ꝙ spiritus
sanct⁹ ꝓcedit a patre ⁊ filio eternaliter
Secũda ꝯclusio est ꝙ spũssanctus ꝓ
cedit a patre et filio vniformiᷓ. Ter=
tia cõclusio est ꝙ si spũssanct⁹ non ꝓce
deret a filio nõ distingueretᷓ ab eo rea=
liter. Prima igiᷓ inter latinos et gre=
cos est in discordia. tñ illa magis est ex
fide supponẽda ꝙ̃ ratiõe ꝓbanda. Ali
qui aũt nitunᷓ istã ꝯclusionẽ rõnib⁹ ꝓ
bare. sz simplr̃ dico ꝙ ꝑ rõnem hoc nõ
põt ꝯcludi sz oẽs rões q̃ ad hoc fierent
possent faciliter solui. iõ solũ est tenen=
dũ auctoritate fidei scz ex determinatio
ne ecclesie dei nec aliter eã ꝓbo. Scđa
ꝯclusio ꝓbaᷓ: qꝛ spũssctũs nõ ꝓcedit a
pr̃e ꝑncipalr̃ sz ab vtroqꝫ eq̃liᷓ vt dicit
magr̃ igiᷓ ⁊c. Tñ est hic aduertẽduz ꝙ
ly vniformiᷓ ꝑt dupliciᷓ intelligi. Uno

mō vt excludit oēm ordinē in ꝑsonis
ꝓducentibꝰ inter se. Alio modo vt ex-
cludit oēm ordinē in ꝓductiōe. Prio
mō dico ꝙ pater ⁊ filius nō spirāt oīno
vniformit̄ qꝛ inter ꝑsonas ꝓducentes
est ordo originis inter se vt dictū est in
alia q̄stione. Scd̄o mō dico ꝙ spirant
oīno vniformit̄ ita ꝙ spūſſanctū in nul
lo signo ⁊ instāti spirat vna persona in
quo nō spiret alia sicut imaginant̄ ali-
qui. ꝙ in aliquo signo originis spiret
pater in quo nō spiret filiꝰ. Si quera
tur an debeat ↄcedi ꝙ pater spirat spi
ritūſanctū priꝰ origine q̄ filiꝰ spiret eū
dico ꝙ si per spirare p̄us origine nihil
aliud intelligat̄ nisi ꝙ pater spirās est
p̄or origine vel ꝙ pater nō ab alio habꝫ
spirare ⁊ filius hoc hꝫ a patre tūc illud
est ↄcedendū. ⁊ isto mō intelligunt san-
cti sicut Augustinꝰ qñ dicit ꝙ spūſſan-
ctus p̄ncipalr ꝓcedit a patre. Similit̄
Jeronymꝰ ⁊ Hyla. qñ dicūt ꝙ ꝓcedit a
patre ꝑ filiū. ⁊ Rich. qñ dicit ꝙ spūſſan
ctus procedit a patre mediate ⁊ a filio
immediate. intelligunt enim ꝙ pater
a nullo habet ꝙ spiret ⁊ ita p̄ncipaliter
⁊ nō ꝑ aliū. filius aūt hoc habet a patre
qꝛ sibi cōmunicat esse ⁊ spirare ⁊c̄. qua
re ⁊c̄. Tertia ↄclusio ꝓbat̄ qꝛ est vna
ꝓpositio ↄditiōalis cuiꝰ antecedēs ⁊ cō
sequens sic se habent ꝙ impossibile est
ita esse sicut significat̄ ꝑ antecedēs qn
ita sit sicut significat̄ ꝑ ↄn̄s. igit̄ ip̄a est
vera. Consequētia ptꝫ quia hoc requi-
ritur ⁊ sufficit ad veritatēem conditio-
nalis. Et antecedēs apparet qꝛ est vna
ↄditionalis. cuiꝰ antecedēs est impossi
bile vt clarum est. igitur impossibile est
ita eē sicut significat̄ ꝑ illud antecedēs
quare ⁊c̄. Et ꝓpter consilem rōnē con-
cedo istā si spūſſanctꝰ nō ꝓcederet a fi
lio ip̄e distingueret̄ ab eo ⁊c̄. Tūc cir-
ca istam ↄclusionē aduertendū ꝙ quā-
do doctores querūt vtrū si spūſſanctus
nō ꝓcederet a filio adhuc distingueret̄
vnꝰ ab alio. Ista ↄclusio pōt habere du
plicē sensū. Unus est an p̄cise ꝑ hoc ꝙ
filius spirat spiritūſanctū ⁊ ip̄se spira-
tur a filio. filius distinguit̄ a spūſancto
ita ꝙ hunc esse ab illo sit p̄cisa ratio di-
stinctiōis eoꝝ. Alius est vtrū ex hoc ꝙ
spūſſanctus distinguit̄ a filio possit con
cludi ꝙ ꝓcedat ab eo. ⁊ hoc esset cōtra
grecos qui cōcedunt p̄mū ⁊ negāt secū
dū. Et in hoc sensu tractat̄ illa questio
a pluribꝰ doctoribꝰ antiquis. sed in pri
mo sensu tractat̄a q̄buſdā modernis
⁊ siue illi duo sensus distingunt̄ de vir
tute sermonis siue nō. tamen de vtroq̄
erit videndū. ¶ Quantū igit̄
ad p̄mū notandū est ꝙ de ↄstitutione
⁊ distinctione ꝑsonaꝝ in diuinis diuer-
se fuerūt opiniones. Una fuit ꝙ ꝑsone
seipsis distingunt̄. Secūda fuit ꝙ p̄ci
se per relationes reales distinguntur.
Tertia ꝙ primo distinguntur ꝑ pro
prietates absolutas ⁊ quasi secūdario
ꝑ relationes. Quarta possꝫ esse ꝙ p̄ci
se distiguerent̄ ꝑ ꝓprietates absolutas
Sꝫ circa istas opiniones nolo insiste-
re q̄ vero eas voluerit ꝑscrutari videat
Ockam circa distinctionē vicesimā sex-
tam vbi tractat̄ ista materia. verū est
tamen ꝙ ipse manet ibidē. ⁊ in pluribꝰ
locis in p̄mo libro innitit̄ isti opinioni
ꝙ ꝑsone diuine constituunt̄ ⁊ distinguū-
tur ꝑ relationes originis. vnde dicit ꝙ
paternitas ⁊ essentia diuina ↄstituūt ꝑ
se vnū scꝫ patrē ⁊ sic ꝑ paternitatē con
stituitur pater ⁊ distinguit̄ a filio. Sꝫ
breuiter transeundo. quia non reputo
multū vtile hic insistere. arguo contra
hoc sic. quia ad hoc ꝙ aliquid ꝑ se ⁊ ꝓ-
prie cōstituat̄ ex aliquo requirit̄ ꝙ illa
distinguant̄ aliquo mō. hoc eñ est eui-
dens ⁊ hoc etiā cōcedit iste doctor. sed
pater ⁊ paternitas in diuinis nullo mō
distingunt̄. quia nihil vere affirmat̄ de
vno ⁊ negatur de alio vel ecōuerso plus
q̄ de essentia diuina in quibus ꝫm ip̄m
nulla est omnino distinctio. hoc eñ vi-
detur clarū ⁊ videt̄ sequi ex dictis illiꝰ
doctoris imo in p̄mo q̄stione tertia po-
nit istam regulā ꝙ omnis ꝓpositio com
posita ex istis terminis pater ⁊ paterni
tas in qua p̄dicat̄ verbū qd̄ est nota di
stinctiōis est falsa de virtute sermonis
Ideo ibidē negat istam. paternitas est
in patre. Igitur sequit̄ ꝙ nulla rōe po-
test dici ꝙ paternitas constituit̄ ex pa-

tre quod ipse nō concedit. vnde miror
quomodo tantus doctor talem conclu-
sionē posuit ⁊c̄. ¶ Secundo no
tandum magis accedendo ad ꝓpositū
ꝙ multi ↄueniunt in hoc ꝙ in filio sunt
essentia diuisa filiatio ⁊ spiratio actiua
sed isti diuersificant̄. quia quidā dicūt
ꝙ essentia ⁊ filiatio tantū constituunt
ꝑsonam filij ⁊ ꝙ spiratio actiua in filio
est quasi aduenticia ita ꝙ nō constituit
filium in esse ꝑsonali. Alij dicunt oppo-
situm ponentes ꝙ tam essentia q̄ filia-
tio ⁊ etiam spiratio actiua concurrunt
intrinsece ad personalitatē filij nec est
sibi aduenticia imo si filius nisi spiret
non remaneret ꝑsona eo ꝙ careret spi-
ratione que intrinsece concurrit ad eiꝰ
ꝑsonalitatē. Alij etiā dicunt ꝙ in filio
preter spirationē actiuam. que realiter
distinguitur a spūſancto est aliquid suf
ficienter distinguens ip̄m ab eo scꝫ ip̄a
filiatio ⁊c̄. Sed circa istas opiniones
nolo insistere quia hoc reputo inutile.
qui vero earū reprobationē voluerit vi
dere legat magistrū Gregorium in ista
materia. mihi aūt sufficiat contra ista ra
tio supra facta. Ideo breuiter dico ꝙ
oēs ille opiniones sunt false ⁊ ꝓcedūt
ex falsa imaginatione. quia sic loquen-
tes imaginant̄ ꝙ essentia diuina ⁊ filiꝰ
⁊ filiatio distinguantur ⁊ ꝙ essentia sit
quasi materia respectu filiationis ⁊ fi-
liatio sit quasi forma eius ⁊ ꝙ ex vtro-
q̄ resultat ꝑsona ⁊ ꝙ sic constituat̄ per
sona quasi similiter sicut compositum
substātiale cōstituitur in esse ꝑ suā for-
mam. hoc aūt oīno negari debet de per
sona diuina ⁊ de qualibet re que est di-
uina essentia. quare oēs tales opinio
nes sunt fugiēde tanq̄ venenose. Ter
tio notandum circa istam materiam ꝙ
aliquid esse distinctiuū alicuiꝰ potest in
telligi dupliciter. vno modo vt per hu-
iusmodi distinctiuū intelligamꝰ aliq̄d
existēs extra animā ꝫm se ab alio disti-
ctum sicut dicimus ꝙ homo per alam
suā distinguitur ab asino ⁊ ꝙ vna ani-
ma ꝫm se distinguitur ab alia. Alio mo
do vt per distinctiuū intelligamus ali-
quid per quod potest vere concludi ali
quid ab aliquo esse distinctum sicut di-
cimus ꝙ accidens in sacramento alta-
ris distinguitur ab alijs per hoc ꝙ ip̄m
non est in subiecto sicut alia accidentia
hoc autem modo dicimus in diuinis ꝙ
pater distinguitur a filio per hoc ꝙ ip-
se a nullo est ⁊ filius est ab eo ⁊ hoc vti-
q̄ sic esset etiā si nulla anima hoc consi
deraret. Ex hoc patet ꝙ in p̄mo sen-
su filius distinguitur a spiritusancto se
ipso. et non aliquo sui ꝓprie ⁊ ꝫm intrī
sitiuā constructionē loquendo. Quod
patet quia filius est persona simplicissi
ma. igitur a quocūq̄ distinguitur seip-
so distinguitur. Secūdo patet ꝙ in se
cundo sensu filius distinguitur a spiri-
tusancto non precise: quia spiritusſan
ctus procedit ab eo. Nam filius distin-
guitur a spiritusancto etiā per hoc ꝙ
ipse est a patre nascendo ⁊ spiritusſan-
ctus a patre non nascēdo sed procedē-
do. igitur non precise per hoc filius di-
stinguitur a spiritusancto ꝙ ip̄e spirat
spiritūſanctum. consequentia tenet qꝛ
non est idem esse a patre nascendo ⁊ eē
a patre non nascendo ⁊c̄. Et breuiter
istud non est aliud dicere nisi ꝙ per a-
liud medium bene concludimus spiri-
tumſanctū esse distinctum a filio q̄ per
istud quia ip̄e spiritusſanctus procedit
ab eo. et sic patet declaratio conclusio-
nis quo ad primum sensum suprapositi
te distinctionis. Quantum autem ad
secundum sensum diuersi sunt modi
dicendi. aliqui enim dicunt ꝙ non se-
quitur spiritusſanctus non procedit a
filio. ergo non distinguitur ab eo. Alij
autē dicunt oppositum diuersis tamē
modis. Nam quidam dicunt ꝙ facta il
la ypothesi spiritusſanctus et filius es-
sent vna persona genita et spirata et ꝑ
consequens non distinguerentur. Alij
dicunt ꝙ non distinguerentur non ta-
men quia concurrerent in eandem per
sonā: sed quia filius tunc non esset per
sona. ⁊ multe tales fantastice imagina-
tiones possent recitari sed transeo.
Uerū est ꝙ magister Gregorius ponit
istam conclusionem ꝙ ista consequētia
est bona spiritusſanctus non procedit

a filio ergo nō distinguitur ab eo. Quā
probat p̄mo sic. q2 si spūssctūs non pce
deret a filio spūssctūs non esset nec essz
persona. ꝯsequētia pz: ꝛ añtecedēs ptz.
quia si spūssctūs non procederet a filio
spūssanctus non esset spūssanct⁹ nec do
nuz patris ꝛ filij. ꝛ ita nec ꝑsona q̄re ꝛc.
Secūdo q2 filius est ꝑ se p̄ncipiū spūs
sancti ergo si filius nō ꝓduceret spūm
sanctum ip̄e spūssanctus nō ꝓduceret
sed si non ꝓduceretur non esset. igitur
ꝛc. Tercio si aliqua creatura non ꝓdu
ceretur a filio ip̄a non ꝓduceretur a pa
tre. igitur si spūssanctus non ꝓduceret
a filio ip̄e nō ꝓduceret a patre. ꝛ ꝑ con
sequens si non ꝓduceret a filio ipse nō
esset. ꝛ ꝑ cōsequēs a nullo distingueret
ꝛc. Sed cōtra hoc pono aliquas ꝓposi
tiones. Prima est q illa ꝯña est bona
patet. quia illud añcedēs est īpossibile
ꝛ ad īpossibile sequitur. q̄dlibz. Scd̄a
est. q illa cōsequentia nō magis valet.
spūssanctus nō ꝓcedit a filio ergo non
distinguit ab eo. q̄ ista valeat spūssctūs
non ꝓcedit a filio ergo distinguit ab eo
ptz q2 vtraq3 est necessaria ꝓpter ratio
nē dictā. Tertia est q licet ista ꝯña va
let. tñ ratiōes illi⁹ doctoris nō ꝓbāt ip
sam esse bonā. patz: q2 petūt p̄ncipium
vt ptz intuēti. imo essent derisorie apd̄
vnū grecū qui negaret spiritūsanctū ꝓ
cedere a filio. Ideo miror tales ratiōes
fieri ab aliquo subtili viro. Quarta ꝓ
positio est. q lz illa ꝯña valet: tñ nō est
euidens. nec pōt euidēter ꝓbari in via
de lege ordinata: quia illa ꝯña sola fide
creditur esse bona: q2 concedit antece
dēs esse impossibile: ꝛ q illud sit impos
sibile nō est euidenter ꝓbatum: sed so
la fide creditum: vt ptz ꝛc. Si vero
queratur vtrū ista causalis sit vera: q2
filius ꝓducit spm̄sanctū: ipse spiritus
sanctus distinguitur a filio. Dico q sic:
q2 sicut fili⁹ est causa sibi: vt sit q̄c q̄d est
extendendo nomē cause large ad om̄e
principium ꝓductiuum: sic est sibi cau
sa vt distinguitur a quolibet quod non
est: ꝛ hoc sufficit ad veritatē illius cau
salis. Dico tñ q eius veritas nō potest
euidēter ꝓbari sicut nec veritas supra

dicte conditionalis. etiam concessa ypo
thesi q pater et filius ꝛ spiritussanctus
sunt tres persone ꝛ vna essentia. Nam
ex hoc antecedente non plus sequitur
euidenter nobis q spiritussanctus ꝓ
cedat a filio q̄ oppositum vel q pater ꝓ
cedat a spiritusancto ꝛc. Unde ad ra
tiones p̄dicti doctoris pōt faciliter re
spondere q2 petunt principium ꝛc. Et
hec de primo articulo. Quan
tum ad secundum articulum in quo vi
dendum vtrum concedendum sit q spi
ritussanctus ꝓcedat a patre ꝛ filio tan
q̄ ab vno principio. ponam tres conclu
siones: et eas per ordinem declarabo.
Prima est q pater ꝛ filius producūt
spiritumsanctum: non tanq̄ duo princi
pia: sed tanq̄ vnum principium. Se
cunda est q pater ꝛ filius producūt spi
ritum sanctū: non inquantum distincta
principia: nec inquantū vnū principiuz
Tertia est q pater ꝛ filius non sunt
omnino respectu spiritussancti sicut re
spectu effectus creati vnuz principium
Prima conclusio probatur per de
terminationem ecclesie. Extra de sum
ma trinitate ꝛ fide catho. lib. 6. vbi dici
tur q spiritussanctus eternaliter ex pa
tre ꝛ filio: non tanq̄ ex duobus princi
pijs: sed tanq̄ ex vno principio. non du
abus spirationibus sed vna spiratione
procedit: ꝛ in fine damnantur et impro
bantur oppositum dicentes: quare ꝛc.
Dico tamen q ista conclusio tenēda est
sola fidei auctoritate: ꝛ non posset con
uinci ratione. etiam concessa personarū
distinctione ꝛ productione ꝛc. Secun
da conclusio probatur: q2 ex ista propo
sitione. pater et filius inquantum vnū
principium spirant vel producunt spi
ritumsanctum: sequitur q omnia que
essent vnum principium spirarent spiri
tūsctm̄: qd̄ est manifeste falsū: q2 tres ꝑ
sone q̄ sunt vnū principiū nō spirāt spi
ritūsanctū. Et similiter ex ista ꝓpositione
pater ꝛ filius inquātū distincti vel inquā
tū disticta principia ꝓducunt spm̄san
ctū: sequit q oīa distincta producūt spi
ritumsanctum: quod est manifeste fal
sum. Utraq3 ꝯsequētia patz: q2 argui

tur a ꝓpositione reduplicatiua ad suaz
exponētem. sicut bene sequit. homo in
quātuz rōnabilis est risibilis ergo om̄e
rationale est risibile. vt patet in logica.
Et ideo quelibet illaruz ꝓpositionū de
virtute sermonis ē vna exclusiua falsa
q̄re ꝯclusio vera. Dico igit q loquēdo
de virtute sermonis. pr̄ ꝛ filius nec spi
rant spiritūsanctū inquātuz sunt vnū:
nec inq̄tuz sunt distincti. Et si sancti vi
deant aliq̄n dicere q spirāt inquantuz
sunt vnū. nō est intentio eoꝝ q talis ꝓ
positio si vera de virtute sermonis. sed
hoc dicunt vt denotent vnitatem spira
tionis ꝛ nō pluralitatē. ita q q̄uis paf
ꝛ filius sint distincte ꝑsone tamē spirāt
non distictis spirationib⁹ sed vnica spi
ratione ꝛc. Tertia ꝯclusio probatur.
quia licet cōcedat q pater ꝛ filius sunt
vnum principium spūssancti sicut con
ceditur q sunt vnum principium crea
ture tamē nō est omnino simile. sed in
hoc est differentia q2 scz pater ꝛ filius ꝛ
spūssanct⁹ sunt vnū principiū naturale
respectu creature q2 sunt natura diuia
que est principiū creature. sed pater et
filius nō sunt sic principiū naturale sz
notionale vt patebit. ita q in prima ly
principium est termin⁹ essentialis sup
ponens īmediate pro essentia. ꝛ est sen
sus pater ꝛ filius sunt vnū principium
creature id est sunt vna essentia que est
principiū creature. sed in secūda ly p̄n
cipium est termin⁹ non essentialis sed
notionalis non supponens immediate
pro eēntia sed ꝓ ꝑsona. Ta
men ad declarationem istius conclusio
nis est aduertendū q licet de ista ꝓposi
tione pater ꝛ filius sunt vnus spirator
sint opiniones. ꝛ aliqui negent eam alij
concedant tamē ista ab omnibus com
muniter conceditur pater ꝛ filius sunt
vnū principium spirans spiritūsanctū.
Unde dicit Augustinus. Fatenduz est
patrem ꝛ filium principium esse spiri
tussancti nō duo principia. sed sicut pa
ter ꝛ filius vnus deus. ꝛ ad creaturam
relatiue vnus creator ꝛ vnus dominus
sic relatiue ad spiritūsanctum vnū p̄n
cipium. lib. de trinita. ca. 14. Unde de

isto auctoritas Augustini est ita expssa
ꝛ etiam ista positio iam ita inoleuit vt
eaz negare non sit securum. Sed tamē
dubiuz est apud aliquos vtrum hoc sit
de virtute sermonis veruz. Et videtur
q non ꝓpter rationē secundam factam
ante oppositū. Unde circa hoc sunt va
rij modi dicendi. quorum aliquos reci
tabo ꝛ qui magis mihi videtur ad pro
positū. Prima igitur opinio est q pa
ter ꝛ filius sunt vnum principiū spirās
spiritūsanctū ꝓpter vnam vim spirati
uam qua vterq3 spirat. Unde imagina
tur ista opinio q in diuinis sit aliquod
principium quo. sicut voluntas. vel ali
qd̄ tale elicitiuū spirationis actiue. ita
q pater ꝛ filius sint illd̄ principiū quo.
seu illa vis spiratiua. ꝛ ad istum sensuz
facit Scotus magnam difficultatez in
ista materia. Sed istud non valet. tum
primo. q2 nō est ponēda aliqua vis spi
ratiua q̄ sit p̄ncipiū quo spūssancti ꝛ nō
principiū qd̄. vt patet ex alia questiōe.
Tū secūdo q2 hic querit de p̄ncipio qd̄
ideo cōcesso tali p̄ncipio quo. non possz
dici p̄ncipium spirans spūssancti. quia
ꝓprie nō cōceditur de aliquo q spiret
spm̄sanctuz nisi sit p̄ncipium qd̄ etiam
sm̄ ponentes talia p̄ncipia quo. quare
sequitur hoc non valere ad ꝓpositū ꝛc.
Secūda opinio est q pater ꝛ fili⁹ sūt
vnum p̄ncipium spūssancti. ita q ly p̄n
cipium supponat ibi non tm̄ ꝓ essentia
vel volūtate diuia seu aliquo principio
quo elicitiuo spūssancti. sed etiā suppo
nit ꝓ aliquo qd̄ nō est idem formaliter
cū diuina essentia. Unde imaginat ista
opinio imo expresse ponit q pater ꝛ fi
lius sunt vnū cōstitutū ex diuina essen
tia ꝛ spiratione actiua. qd̄ quidez vere
est spirās spm̄sanctū nec tm̄ p̄ncipium
quo sed qd̄. Uñ infert Ockam tenens
istam opinionē q aliter pater ꝛ fili⁹ pōt
cōcedi vnū p̄ncipiuz spirās spm̄sanctū
siue vn⁹ spirator q̄ possit ꝯcedi q tres
ꝑsone sunt vnuz p̄ncipium creans siue
vn⁹ creator. quia p̄ma habet duas cau
sas veritatis scilz q pater ꝛ filius sunt
vna diuina eēntia que est p̄ncipiū quo
elicitiuuz spiritussancti. ꝛ etiam q paf

a filio ergo nõ distinguitur ab eo. Quã probat p̃mo sic. q: si spũssctũs non ꝓcederet a filio spũssctũs non esset nec essz persona. ꝯsequẽtia pz: ⁊ añtecedẽs ptz. quia si spũssctũs non procederet a filio spũssanctus non esset spũssanctꝰ nec donuz patris ⁊ filij. ⁊ ita nec ꝑsona q̃re ⁊c.

Secũdo q: filius est ꝑ se p̃ncipiũ spũssancti ergo si filius nõ ꝓduceret spũm sanctum ip̃e spũssanctus nõ ꝓduceret sed si non ꝓduceretur non esset. igitur ⁊c. Tercio si aliqua creatura non ꝓduceretur a filio ip̃a non ꝓduceretur a patre. igitur si spũssanctus non ꝓduceret a filio ip̃e nõ ꝓduceret a patre. ⁊ ꝑ consequens si non ꝓduceret a filio ip̃se nõ esset. ⁊ ꝑ cõsequẽs a nullo distingueret ⁊c. Sed cõtra hoc pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ illa ꝯña est bona patet. quia illud añcedẽs est ip̃ossibile ⁊ ad ip̃ossibile sequitur. q̃libz. Scđa est. ꝙ illa cõsequentia nõ magis valet. spũssanctus nõ ꝓcedit a filio ergo non distinguit̃ ab eo. q̃ ista valeat spũssctũs non ꝓcedit a filio ergo distinguit̃ ab eo ptz q: vtraqz est necessaria ꝓpter rationẽ dictã. Tertia est ꝙ licet ista ꝯña valet. tñ rationes illiꝰ doctoris nõ ꝓbãt ip̃sam esse bonã. patz: q: petũt p̃ncipium vt ptz intuẽti. imo essent derisorie apđ vnũ grecũ qui negaret spiritũsanctũ ꝓcedere a filio. Ideo miror tales rationes fieri ab aliquo subtili viro. Quarta ꝓpositio est. ꝙ lz illa ꝯña valet: tñ nõ est euidens. nec põt euidẽter ꝓbari in via de lege ordinata: quia illa ꝯña sola fide creditur esse bona: q: conceditur antecedẽs esse impossibile: ⁊ ꝙ illud sit impossibile nõ est euidenter ꝓbatum: sed sola fide creditum: vt ptz ⁊c. Si vero queratur vtrũ ista causalis sit vera: q: filius ꝓducit spm̃sanctũ: ip̃se spiritussanctus distinguitur a filio. Dico ꝙ sic: q: sicut filiꝰ est causa sibi: vt sit q̃ꝗd est extendendo nomẽ cause large ad om̃e principium ꝓductiuum: sic est sibi causa vt distinguitur a quolibet quod non est: ⁊ hoc sufficit ad veritatẽ illius causalis. Dico tñ ꝙ eius veritas nõ potest euidẽter ꝓbari sicut nec veritas supradicte conditionalis. etiam concessa ypothesi ꝙ pater et filius ⁊ spiritussanctus sunt tres persone ⁊ vna essentia. Nam ex hoc antecedente non plus sequitur euidenter nobis ꝙ spiritussanctus procedat a filio q̃ oppositũz vel ꝙ pater ꝓcedat a spiritusancto ⁊c. Unde ad rationes p̃dicti doctoris põt faciliter responderi q: petunt principium ⁊c. Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulum in quo videndum vtrum concedendum sit ꝙ spiritussanctus ꝓcedat a patre ⁊ filio tanq̃ ab vno principio. ponam tres conclusiones: et eas per ordinem declarabo.

Prima est ꝙ pater ⁊ filius producũt spiritumsanctum: non tanq̃ duo principia: sed tanq̃ vnum principium. Secunda est ꝙ pater ⁊ filius producũt spiritum sanctũ: non inquantum distincta principia: nec inquantũ vnũ principiuz.

Tertia est ꝙ pater ⁊ filius non sunt omnino respectu spiritussancti sicut respectu effectus creati vnuz principium.

Prima conclusio probatur per determinationem ecclesie. Extra de summa trinitate ⁊ fide catho. lib. 6. vbi dicitur ꝙ spiritussanctus eternaliter ex patre ⁊ filio: non tanq̃ ex duobus principijs: sed tanq̃ ex vno principio. non duabus spirationibus sed vna spiratione procedit: ⁊ in fine damnantur et improbantur oppositum dicentes: quare ⁊c. Dico tamen ꝙ ista conclusio tenẽda est sola fidei auctoritate: ⁊ non posset conuinci ratione. etiam concessa personarũ distinctione ⁊ productione ⁊c. Secunda conclusio probatur: q: ex ista propositione. pater et filius inquantum vnũ principium spirant vel producunt spiritumsanctum: sequitur ꝙ omnia que essent vnum principium spirarent spiritũsctm̃: qđ est manifeste falsũ: q: tres ꝑsone q̃ sunt vnũ principiũ nõ spirãt spiritũsanctũ. Et siliter ex ista ꝓpositione pater ⁊ filius inquãtũ disticti vel inquãtũ disticta principia ꝓducunt spm̃sanctũ: sequit̃ ꝙ oĩa distincta producũt spiritumsanctum: quod est manifeste falsum. Utraqz ꝯsequẽtia patz: q: arguitur a ꝓpositione reduplicatiua ad suaz exponẽtem. sicut bene sequit̃. homo inquãtuz rõnabilis est risibilis ergo om̃e rationale est risibile. vt patet in logica. Et ideo quelibet illaruz ꝓpositionũ de virtute sermonis ẽ vna exclusiua falsa q̃re ꝯclusio vera. Dico igit̃ ꝙ loquẽdo de virtute sermonis. pr̃ ⁊ filius nec spirant spiritũsanctũ inquãtuz sunt vnũ: nec inq̃tuz sunt distincti. Et si sancti videant̃ aliq̃ñ dicere ꝙ spirãt inquantuz sunt vnũ. nõ est intentio eoꝝ ꝙ talis ꝓpositio si vera de virtute sermonis. sed hoc dicunt vt denotent vnitatem spirationis ⁊ nõ pluralitatẽ. ita ꝙ q̃uis pat̃ ⁊ filius sint distincte ꝑsone tamẽ spirãt non disticctis spirationibꝰ sed vnica spiratione ⁊c. Tertia ꝯclusio probatur. quia licet cõcedat̃ ꝙ pater ⁊ filius sunt vnum principium spũssancti sicut conceditur ꝙ sunt vnum principium creature tamẽ nõ est omnino simile. sed in hoc est differentia q: scz pater ⁊ filius ⁊ spũssanctꝰ sunt vnũ principiũ naturale respectu creature q: sunt natura diuina que est principiũ creature. sed pater et filius nõ sunt sic principiũ naturale sz notionale vt patebit. ita ꝙ in prima ly principium est terminꝰ essentialis supponens imediate pro essentia. ⁊ est sensus pater ⁊ filius sunt vnũ principium creature id est sunt vna essentia que est principiũ creature. sed in secũda ly p̃ncipium est terminꝰ non essentialis sed notionalis non supponens immediate pro eẽntia sed ꝓ ꝑsone.

¶ Tamen ad declarationem istius conclusionis est aduertendũ ꝙ licet de ista ꝓpositione pater ⁊ filius sunt vnus spirator sint opiniones. ⁊ aliqui negent eam alij concedant tamẽ ista ab omnibus communiter conceditur pater ⁊ filius sunt vnũ principium spirans spiritũsanctũ. Unde dicit Augustinus. Fatenduz est patrem ⁊ filium principium esse spiritussancti nõ duo principia. sed sicut pater ⁊ filius vnus deus. ⁊ ad creaturam relatiue vnus creator ⁊ vnus dominus sic relatiue ad spiritũsanctum vnũ p̃ncipium. lib. de trinita. ca. 14. Unde de isto auctoritas Augustini est ita exp̃ssa ⁊ etiam ista positio iam ita inoleuit vt eaz negare non sit securum. Sed tamẽ dubiuz est apud aliquos vtrum hoc sit de virtute sermonis veruz. Et videtur ꝙ non ꝓpter rationẽ secundam factam ante oppositũz. Unde circa hoc sunt varij modi dicendi. quorum aliquos recitabo ⁊ qui magis mihi videtur ad propositũ. Prima igitur opinio est ꝙ pater ⁊ filius sunt vnum principiũ spirãs spiritũ sanctũ ꝓpter vnam vim spiratiuam qua vteraqz spirat. Unde imaginatur ista opinio ꝙ in diuinis sit aliquod principium quo. sicut voluntas. vel aliqđ tale elicitiuũ spirationis actiue. ita ꝙ pater ⁊ filius sint illđ principiũ quo. seu illa vis spiratiua. ⁊ ad istum sensuz facit Scotus magnam difficultatez in ista materia. Sed istud non valet. tum primo. q: nõ est ponẽda aliqua vis spiratiua q̃ sit p̃ncipiũ quo spũssancti ⁊ nõ principiũ qđ. vt patet ex alia questiõe. Tũ secũdo q: hic querit̃ de p̃ncipio qđ ideo cõcesso tali p̃ncipio quo. non possz dici p̃ncipium spirans spũssancti. quia ꝓprie nõ cõceditur de aliquo ꝙ spiret spm̃sanctuz nisi sit p̃ncipium qđ etiam s̃m ponentes talia p̃ncipia quo. quare sequitur hoc non valere ad ꝓpositũ ⁊c.

Secũda opinio est ꝙ pater ⁊ filiꝰ sūt vnum p̃ncipium spũssancti. ita ꝙ ly p̃ncipium supponat ibi non tm̃ ꝓ essentia vel volũtate diuina seu aliquo principio quo elicitiuo spũssancti. sed etiã supponit ꝓ aliquo qđ nõ est idem formaliter cũ diuina essentia. Unde imaginat̃ ista opinio imo expresse ponit ꝙ pater ⁊ filius sunt vnũ cõstitutũ ex diuina essentia ⁊ spiratione actiua. qđ quidez vere est spirãs spm̃sanctũ nec tm̃ p̃ncipium quo sed qđ. Uñ infert Ockam tenens istam opinionẽ ꝙ aliter pater ⁊ filiꝰ põt cõcedi vnũ p̃ncipiuz spirãs spm̃sanctũ siue vnꝰ spirator q̃ possit ꝯcedi ꝙ tres ꝑsone sunt vnuz p̃ncipium creans siue vnꝰ creator. quia p̃ma habet duas causas veritatis scilz ꝙ pater ⁊ filius sunt vna diuina eẽntia que est p̃ncipiũ quo elicitiuuz spiritussancti. ⁊ etiam ꝙ pat̃

⁊ filius sunt vnũ vere spirans spm̃ san-
ctũ qd̓ nõ est formaliter diuina essentia
sicut nec pater est formalr̃ essentia di-
uina quis realiter. Sȝ scd̓a nõ hȝ nisi
vnã cãm veritatis scȝ ꝙ tres ꝑsone sũt
vna essentia q̃ est pͥncipiũ ꝓducẽs cẽn-
tiam creatam ⁊c. Sed hec opinio defi-
cit sicut ⁊ pͥma opinio. Primo de pͥnci-
pio quo. ⁊ pͥncipio qd̓ ⁊c. Scd̓o quia in-
nititur falso fundamẽto de istis ꝯstitu-
tis ⁊ constitutiuis in deo. vt ptȝ ex alia
questione. Tertio qꝛ cõstat ꝙ nõ minꝰ
distinguit̃ spiratus a spirante q̃ genitꝰ
a generãte. ⁊ ꝑ ꝯñs tantũ distiguit̃ spi-
ritussanctus ab isto cõstituto qd̓ spirat
ipm̃ q̃tuȝ filius a patre qui generat eũ
sed filius distinguit̃ a patre ꝑsonaliter
⁊ ista distinctio ꝑsonalis est maxima di-
stinctio q̃ sit in diuinis. ergo illud cõsti-
tutũ vnicũ sic ꝑ se sumptuȝ distinguit̃
a spũsancto ꝑsonaliter. ⁊ ꝑ ꝯñs tantuȝ
sicut pater. Cũ igitur illud ꝯstitutũ nõ
sit pater nec sit filius sequit̃ ꝙ spũssan-
ctus distinguit̃ ab aliquo ꝑsonaliter. et
tñ de illo nõ est verum dicere ꝙ sit pat̃
nec etiam ꝙ sit filius. qd̓ videt̃ falsum.
Aliquas alias rõnes facit Greg. sȝ trã-
seo eas. quia vident̃ mihi petere princi-
pium ⁊c. ¶ Tertia opinio licet
non admittat in diuinis principiũ quo
sed solum principium quod. nec conce-
dat ibi talem constitutionem que dicta
est. tamen ad saluandum illam opinio-
nem esse veram dicit tria. Primum est
ꝙ pater ⁊ filius non sunt vnum princi-
piũ essentiale spũssancti qꝛ nullũ essen-
tiale spirat aut spiratur. sicut nec gene-
rat aut generatur. Secũduȝ est ꝙ nec
sunt vnũ pͥncipiuȝ ꝑsonale. qꝛ illud pͥn-
cipium qd̓ est pater ⁊ filius nõ est aliq̃
ꝑsona sicut pater ⁊ filꝰ nõ sunt aliqua
vna ꝑsona. Tertium est ꝙ sunt vnuȝ
pͥncipiũ notionale. ⁊ hoc sequit̃ ex aliis
a sufficienti diuisione. Et ista tria dicta
mihi vedentur vera ad bonũ intellectũ
tamen Adam tenẽs istam opinionẽ de-
clarando ꝓpositum ꝑ pͥncipium notio-
nale dicit se intelligere aliqd̓ pͥncipiuȝ
commune pluribus ꝑsonis ⁊ non omni-
bus. Sic enim vult vti illo termino pͥn-

cipium notionale ⁊ non ꝓ voce vel con-
ceptu cõmuni ipis ꝑsonis ⁊ concedit ꝙ
illud pͥncipiuȝ cõmune est spiratio acti-
ua. ⁊ hoc diffuse declarat Sȝ breuit̃ nõ
videtur mihi ꝙ ista opinio sic itellecta
vt eam deducit possit sustineri. nisi con-
cedẽdo ꝙ in diuinis aliqua vna res scȝ
vna spiratio actiua sit due res. ⁊ tamẽ
non sit tres res quod non videtur mihi
verum aut concedenduȝ ⁊c. Quarta
opinio est magistri Grego. quã tamen
non ponit asserendo sed ꝓbabiliter lo-
quendo. vnde dicit licet dicta ꝓpositio
sit cõmuniter cõcessa ⁊ vera non tamẽ
de virtute sermonis est accipienda. Sȝ
ad bonum intellectum sanctoꝝ ⁊ docto-
rum est concedenda. Pro declaratione
autem sue intentionis dicit ꝙ nunq̃ in
creaturis concurrunt simul plures per
se cause ad vnũ effectum nisi vna earũ
aliter causet q̃ alia. vel oẽs simul plus
vel magis causent q̃ illaruȝ vna tantũ
sicut dicit esse manifestũ. Sed spiritus-
sanctus q̃uis a duobus scȝ a patre ⁊ fi-
lio ꝓducatur nõ tamẽ aliter ab vno q̃
ab alio. nec ab ambobꝰ simul magis vł
plenius q̃ ab altero tantuȝ. ac per hoc
non ꝓcedit ab eis tanq̃ ex duobus pͥn-
cipiis: sed tanq̃ ab vno. ideo sancti hoc
denotare volentes dixerunt patrem et
filium non esse duo pͥncipia sed vnũ pͥn-
cipium spiritussancti. Et ita ꝓpter ean-
dem rationem dixerunt tres personas
esse vnum pͥncipium creature non tria
pͥncipia q̃uis etiam alia ratione specia-
li possit dici vnum principium creature
scȝ ꝙ sunt vna essentia que est omniuȝ
creatorum vnũ principium. non tamen
isto modo pater ⁊ filꝰ possunt dici vnũ
principiuȝ spiritussancti vt supra satis
dictum est. Unde ad istud ꝓpositum in-
ducit iste doctor auctoritatem magistri
sed non curo recitare. quia si oppositũ
dicti sui esset ita intelligibile sicut sunt
verba magistri sunt multo melius con-
tra ipsum q̃ pro ipso. Ad istud etiam
ꝓpositum videtur esse Guil. altissiodo.
libro. i. c. 3. sum. sue. vbi dicit ꝙ hec ꝓpo-
sitio pater ⁊ filius sunt vnuȝ principiũ
spiritussancti est eodem modo locutio-

nis accipienda quo illa ꝓpositio qua di-
cit̃ ꝙ spiritussanctus est multiplex pro-
pter diuersos effectus. ita ꝙ codeȝ mo-
do per vnum effectum quẽ habent pa-
ter ⁊ filius ⁊ spiritussanctus dicunt̃ vnũ
principium. ⁊ quia codeȝ modo ꝓcedit
ab eis spiritussanctꝰ etiã dicuntur vnũ
pͥncipium ipius. Item ad istud ꝓposi-
tum inducit verba decretalis vbi supra
Unde non dicit̃ ibi qd̓ pater ⁊ filꝰ sunt
vnum pͥncipium spiritussancti. sed qd̓
est ex eis nõ tanq̃ ex duobus pͥncipiis:
sed tanq̃ ex vno pͥncipio. Unde patȝ ꝙ
quia cõsilium noluit affirmare vnitatẽ
pͥncipii. ideo ait tanq̃ ex vno sed qꝛ vo-
luit affirmare vnitatem spirationis ait
vna spiratione. nec dicit tanq̃ vna spi-
ratione sicut dicit tanq̃ ex vno pͥncipio
Sic ergo ſm eum simul ⁊ inseꝑabiliter
ac vno mõ penitus pater ⁊ filius spirãt
sicut alter eorum ſm se. ⁊ sicut si essent
penitus idem pͥncipium. Et ideo dicũ-
tur vnũ pͥncipium spiritussancti ⁊ non
duo pͥncipia ne. s. aliqua diuersitas mo-
di spirãdi detur intelligi. Sȝ tñ loquẽ-
do de virtute sermonis põt dici qd̓ pat̃
⁊ filius sunt duo pͥcipia spiritussancti
sicut sunt duo qui principiant spm̃san-
ctũ. Unde hoc videtur velle Hylarius di-
cẽs spiritũsanctũ esse a patre ⁊ filio au-
ctoribus. nõ dicit auctore videtur ergo
posse ex hoc cõcludi patrem ⁊ filiũ esse
auctores. ⁊ ꝑ ꝯñs spiratores ⁊ pͥcipia
spiritussancti. Nõ tamẽ debet ꝯcludi ꝙ
spirãt tanq̃ duo principia sȝ tanq̃ vnũ
ꝓpter causaȝ supius dictam ⁊c. ¶
Quinta opinio est magistri Johãnis
de rippa cui non placuit p̃dicta opinio
ꝓpter quod dicit ꝯtra magistrũ Grego-
rium ꝙ si ipe vidisset distinctioneȝ for-
malem non incidisset in illud baratruȝ
magne absurditatis dicendo ꝙ pater ⁊
filꝰ sunt duo principia ⁊c. Positio aũt
sua quo ad istud ꝓpositum iuxta imagi-
nationem suam stat in hoc ꝙ sumendo
spirationem actiuam ꝓ cõmuni notio-
ne pater ⁊ filius sunt vnum principiuȝ
spiritussancti Sed sumendo spirare ꝓ
ꝓducere pater ⁊ filius sunt duo respe-
ctu spirationis producte. ⁊ impugnat

magistrum Gregoriuȝ negando sibi qu
due cause create possint in vnum ⁊ eun-
deȝ effectũ equaliter concurrere. ⁊ hoc
declarat diffuse ⁊c. Sȝ breuiter ista opi-
nio est tam obscura ꝙ indignum est in
ipsa stare. potest autem faciliter impu-
gnari. Primo quia supponit distinctio-
nem formaleȝ. vbi non est concedenda
⁊c. Iteȝ supponit ꝙ spiritussanctus nõ
omnimode ab eodẽ principio ꝓcedit ꝑ
cõmunicationem ⁊ ꝓductioneȝ. hoc au-
tem negatur sibi. ⁊ satis patet huius di-
cti falsitas per supradicta. Quare ⁊c.
Iteȝ non queritur hic nisi de principio
quod ⁊ illud nõ est essentia. siue iste ter-
minus principium quod non supponit
immediate pro essentia. ⁊ ideo videtur
concedere ꝓpositum. dicendo ꝙ sumẽ-
do spirare pro ꝓducere pater et filius
sunt duo principia quoniã hic nõ queri-
tur de principio spirante spiritum san-
ctuȝ nisi inquantuȝ spirare sumitur ꝓ
ꝓducere. ⁊ ideo positio nihil significat
Unde sicut ipe dicit contra Gregoriuȝ
ita dico contra eum ꝙ si ipe vidisset ve-
ritatem ⁊ habuisset veram logicam nõ
incidisset in baratrum tante obscurita-
tatis vt poneret talem distinctionẽ for-
maleȝ: quia vere sua ymaginatio repu-
gnat intellectui inclinato ad veritatem
⁊c. Et ideo q̃uis magister Grego. decla-
rauerit suam intentionem in isto ꝓposi-
to valde clare ⁊ pulcre. tamen destruen-
do alias opiniones adhuc põt sua opi-
nio fortiter confirmari supponendo du-
as suppositiões. Prima est ꝙ licet ali-
quod p̃dicatum seu ꝓprietas vere pre-
dicetur de patre et etiaȝ de filio que ta-
men non competunt spirituisancto. ta-
men in nulla re incomplexe significabi-
li pater idẽtificatur filio quin in eadẽ
idẽptificetur spiritui sancto. Et hoc est
quia pater et filius non conueniunt in
aliquo vno incomplexe significabili ni-
si in essentia in qua etiam conuenit spi-
ritussanctus. Aliter enim oportet di-
cere ꝙ aliqua res in diuinis esset due
res et non esset tres res ⁊ esset due per-
sone et non essȝ tres persone quod om-
nino videtur irrationabile. Se-

cunda suppositio q illa res in qua pso=
ne cōueniūt nō pducit ad intra nec ali
quo mō pducit.ptz.qr eēntia nec gnat
nec generat. nec spirat nec spirat. mō
nulle sunt alie pductiōes ad intra. Ex
his formatur talis ratio q est fortis. qr
si dicas q de virtute sermonis loquen=
do pater, τ filius sunt vnū pncipiū spi=
rans spūsanctū.quero vtrū illud pnci=
pium sit vna res vel nō. Si nō.ergo nō
est pncipium.sed pncipia.τ etiā nō pōt
dici q nō sit vna res. quia iste termin9
vna res dicit de omni subiecto supposi
te in diuinis cū dicatur de isto termino
trinitas τc. Si aūt dicat q sit vna res
tunc qro vtrū illa sit plures vl nō: si sit
ples seqt q due psone ꝯueniūt p ipsaz
sz due psone non ꝯueniūt in aliq re qn
in ea tres cōueniāt vt ptz p pmā suppo
sitionē.sed illa res in qua tres ꝯueniūt
est essentia spūssancti.ergo nō spirat ip
sum. vt patet p secundam. quare τc.

K Sexta opinio saluo meliori iu=
dicio pōt pbabiliter poni. Vn quicqd
sit de veritate dicti magistri Gregorij.
tamē cōtra suū modū ponēdi declara=
bo qttuor ppositiones. Prima est q
ita faciliter vel nō magis difficulter po
test de virtute sermonis sustineri q pa
ter τ filius sunt vnū pncipiū τ nō plura
pncipia spūssancti.sicut q vnus de9 spi
rat spūsanctū.τ nō sunt plures dij. pa
tet.quia sicut magister Gregori9 querit
de illo termino vnū pncipiū p quo sup
ponit.ita querā ab eo de hoc noīe vnus
deus τ poterit fieri oīno ꝯsimilis diffi=
cultas de vno sicut de alio. vt patet cui
libet subtili τc. Vn arguit ꝯtra istum
doctorē. Nam fm ipm secūda ppositio
est concedenda.qr ipe in illa questione
vtrū deus genuit deū ꝯcedit q sic.τ ta
men negat q sint plures dij.τ per ꝯns
ipse habet etiā cōcedere q deus spirat
deū.nec sunt plures dij.modo sicut ad
istam deus generat deuz. sequitur ista
vnus deus generat deum.satis eñ eēt
extraneū dicere q deus generat deum
negando q vnus deus generat deū.sic
ad istam.deus spirat deū sequitur ista
vnus deus spirat deū.τ p ꝯns ipse ha=
bet cōcedere q pater τ filius sunt vnus
de9 qui spirat spūsanctū.nec sunt plu=
res dij.sed omnino ita faciliter pōt su=
stineri q pater τ fili9 sunt vnū pncipiū
qd spirat spūsanctū τ nō sūt plura pn
cipia. Et sicut ipe ꝯcedit q pater τ fili9
nō sunt duo dij.τ q iste termin9 de9 in
diuinis nō debet concedi in plurali.ita
eque apparenter τ equali facilitate pōt
iste dicere q pater τ filius nō sunt duo
pncipia.τ q iste termin9 pncipiuz in di
uinis nō admittit dici in plurali. Unde
nec ipe nec alius pro eo possz facere ali
quod argumentū p rōnē ad pbandum
q pater τ filius sunt pncipia.qn ita for
te possz fieri ad pbandū q sunt dij. Cū
ergo ipse ꝯcedit q non sunt plures dij.
ipse habet dicere q nō sunt plura pnci
pia.sed vnū pncipiuz. Si vero quera
tur p quo supponit ille termin9 princi=
pium. Pro ista sit hec secūda ppositio
q ille termin9 p nullo imediate suppo
nit.sicut nec iste termin9 trinitas p nul
lo imediate supponit vt dictū fuit in q=
stione de trinitate.tñ supponit p pluri
bus mediate scz p patre τ filio. Patet
quia put ibi sumit cōuertit vniuersali
ter cū isto termino cōplexo pater τ fili9
dicendo q quicqd est pater τ filius est
pncipiuz spirās spiritūsctm.τ similiter
qcqd est pncipiū τc.est pater τ fili9. Et
si dicat ꝯtra.qr hec est vera pater ē pn=
cipiuz spirans spūsanctū.ergo ille ter=
minus nō vniuersaliter simplr ꝯuerti=
tur cū hoc toto pater τ filius. Pro isto
sit hec tertia ppositio q ille termin9 pn
cipium equiuoce seu nō eodē modo si=
gnificandi sumit hic τ ibi. qr dico q in
pma non supponit imediate p aliqua
psona.in secūda vo supponit imediate
p patre.sicut etiā cū dicimus deus ge=
nerat deū deus spirat spūsanctū. Un=
de in pma ly deus sumit psonaliter et
supponit imediate p psona patris.sed
in secūda ly de9 pōt stare p psonis pa=
tris τ filij. Et si isto modo stet tūc pprie
loquēdo ly deus supponeret imediate
p pluribus.τ nō nisi mediate p vna re
scz p essentia.τ ideo nō capit eodē mō
hic τ ibi,τ sic dico in pposito. Et si di=

catur fm predicta iste terminus princi
pium esset terminus collectiu9 .quia in
prima ppositione supponeret immedia
te pro pluribus τ nō sic supponeret pro
aliquo illoꝝ pluriū. Pro isto sit quar=
ta propositio q sicut iste terminus tri=
nitas est nomē collectiuum supponens
immediate pro tribus personis et pro
nulla illarum.ita hic iste terminus prin
cipium immediate supponit pro duab9
personis τ pro nulla illarum. Patet ex
dictis nec videtur mihi aliquis melior
modus dicendi tenendo q iste termin9
deus nullo modo debeat cōcedi in plu
rali τc. Si vero dicat magister Gregori
us vel alius pro eo q ex istis dictis ipe
habet propositum.quia ex quo conces=
sum est q ly principium vno modo sup
ponit pro aliqua persona imediate.scz
pro patre τ pari ratione pro filio.sequi
tur q in plurali numero potest suppo=
nere immediate p filio. Ad hoc dicet
sibi q non fm ipsum.quia sicut ipse cō
cedit q iste terminus deus non admit=
titur in plurali qtuis supponat imedia
te p pluribus.ita potest dici q iste ter=
minus principiū non admittitur in plu
rali. Et si dicatur q ex hoc realiter ha=
bet propositū licet non vocaliter ita di=
cam q realiter habetur contra ipsuz q
essent plures dij licet nō vocaliter.sicut
posset faciliter ostendi.et satis patet in
cuenti.et etiaz ex dictis in questione de
trinitate. Et sic patz probabiliter quid
sit dicendum hic. Et hec de secundo ar
ticulo. L Quantum ad tertium
articulum in quo videndum vtrum cō=
cedendum sit q spūssancti processio sit
generatio. Primo ponam et declara=
bo triplicem conclusionē. Secundo mo
uebo et soluam triplicem dubitationez
Prima conclusio. Passiua spūssancti
processio non est generatio.nec spūssan
ctus ad intra est genitus aut generabi
lis. Secunda conclusio. Passiua spūs
sancti.processio τ filij generatio ac ipa=
rum distinctio non est a nobis in via p=
fecte cognoscibilis. Tertia conclusio.
Passiua spūssancti processio et filij ge=
neratio ac ipsaruz distinctio est a nobis
in via aliquo modo intelligibilis. Pri
ma cōclusio est certa ex fide.quia cū nō
sit nisi vnus filius in trinitate. iuxta il=
lud Joh.3. Sic deus dilexit mundū vt
filium suū vnigenitū daret τc. pter qd
in symbolo confitemur vnicū dei filium
et cuz etiā filius non sit filius nisi quia
genitus. et quia filius vtiqz genitus vt
dicit Aug.5.de trinitate.capi.6.sequit
q spiritussctūs nec est filius: nec est ge=
nitus nec generabilis ad intra.τ per cō
sequēs eius processio passiua nō est ge=
neratio passiua.τ sic pz ꝯclusio pma τc.
Secunda conclusio patz. quia vtraqz
processio siue pductio est a nobis pro=
statu vie ineffabilis. vnde fm magistrū
sicut de generatione filij scriptū est.ge=
nerationem eius quis enarrabit.ita de
spūsancto potest dici. pcessionem eius
quis enarrabit. Et ideo differentiā spi=
ratiōis a generatiōe.τ cur spiratio spūs
sancti nō dicatur generatio .et cur spūs
sanctus non dicat filius.ita q ambo di
cantur filij τ geniti.in vita ista nō possu
mus pfecte cognoscere vl enarrare. Et
hec intentio est Augustini. τ hyla.in lit
tera. Similiter Damasceni li. pmo vbi
dicit. Quoniam est quedaz differentia
generatiōis τ spiratiōis didicimus. qs
aūt est modus differētie nequaqz. Quis
autē intelligere ista non possumus vera
citer.tamen sic esse confitemur et ꝯcedi
mus. Uult eñ dicere q ista nō possum9
perfecte intelligere. Tertia conclusio
patet.quia oīa que possumus aliquo
modo intelligere.possumus et explica=
re.non stat eñ aliquid credere et illud
nullo modo intelligere sicut supra dixi
in.q.de trinitate et claruz est q oīe qd
possumus aliquo modo intelligere pos
sum9 aliquo mō explicare. τc. Et ideo
cum reuerentia magistri Gregorij appa
ret q ipse insufficiēter respōdet ad istā
questionē. Ipe eñ postqz reprobauit di
uersos modos alioꝝ ponentiū differen
tiam inter spirationē et generationem
nullum modum ponit specialez.sed di=
cit q non est nobis pro statu isto possibi
le istam differentiam intelligere aut ex
plicare.ideo non temtat eam explicare

Quod aūt ista responsio sit insufficiēs
patet. Tum primo. quia eodem modo
ipse posset se expedire de omni difficul
tate que fit in materia de trinitate. Cū
totus ille articulus sm sanctos dicatur
ineffabilis ꝛc. Tū secundo. quia absur=
dissimum ⁊ scādalosum videtur esse in
fide. dicere ꝙ aliqua ꝓpositio sit credē=
da a catholicis. et tamen nullus catho=
licus sciat assignare diffinitionem quid
nominis siue descriptionē ⁊ differentiā
significationis terminoꝝ illius. sic est
in proposito igitur ꝛc. Et ideo videndū
est qualiter possit explicari ista differen
tia harum productionum. ¶
Sunt autē circa hoc diuersi modi di
cendi. Aliqui eñ assignant istam diffe=
rentiā ex principio quo vnius et prin=
cipio quo alteri⁹. dicūt enim q̄ produ
ctionis filij principium quo est intelle=
ctus. Sed productōis spūssancti est vo
luntas. sed istud non valet. Tum pri=
mo quia nullius istarum productionū
est aliquod principium quo distinctum
a principio quod. vt in alia questiōe di=
ctum est. Tum secundo. quia in deo in=
tellectus ⁊ voluntas nullo modo distin=
guntur. vt dictum est in questione de di
stinctione formali. igitur si vnius illarū
est intellectus principium. et voluntas
erit eiusdem principium. et econuerso
quare sequitur ꝛc. Alij assignant pre=
dictam differentiam ex ipsis productis
Nam filius est verbū quod pater intel=
ligendo se producit spūssanctus aūt est
donum quod pater et filius se amando
producunt. Verbum aūt ex eo ꝙ verbū
simile est rei intellecte cuius est verbū
sed donum ex eo quod donum est: non
est simile sed potest esse dissimile. ꝓdu=
ctio autē viuentis similis productio est
generatio vt hic sumit̄. Quis ergo spūs
sanctus quod est donū patris et filij sit
similis patri ⁊ filio non minus q̄ filius
patri quia tamen nō est similis ex eo ꝙ
est donum. ideo eius productio non est
generatio. Et ista ratio potest sumi ab
Anselmo monologion. 55. Sꝫ q̄uis iste
modus sit subtilis et ipsū subtiliter de
clarat Ockaꝫ. tñ non videt̄ sufficiēs. qꝛ

eque ignotum est nobis ꝙ spūssanctus
non sit verbū patris et filij sicut ꝙ ei⁹
productio non sit generatio: aut ꝙ ipse
non sit genitus. Unde cū spūssanctus
sit eque similis patri et filio sicut filius
patri. ⁊ intellectio ⁊ volitio nullo modo
distinguant̄ in deo. nō apparet cur spūs
sanctus non sit verbum quod se intelli
gendo producunt pater et filius ita be
ne sicut filius est verbū quod pater se
intelligēdo producit. ꝛc. Alij assignāt
differentiam harum productionum ex
differentia producentium quia scꝫ fili⁹
est ab vno tm̄: sꝫ spūssanctus a duobus
Filius autem non potest esse duoꝝ nisi
vnus illoꝝ sit pater ⁊ alter mater q̄d in
trinitate imaginari absurdissimum est.
Et ista ratio ponit̄ a mg̃ro ⁊ Anselmo.
mono. 55. et sumitur ab augustino. 15. d
trinitate. ca. 27. Sed cōtra hoc arguit
magister Grego. quia vbi ꝓductū eodē
modo est a duobus nec aliter ab vno q̄
ab altero. neq̄ ab ambobus simul. neq̄
ab altero tm̄ ibi nō videtur ꝙ ꝓductio
ex hoc precise q̄ est a duobus minus de
beat dici generatio q̄ si esset ab vno tm̄
Unitas eñ vel pluralitas ꝓducentiū
non videtur variare rationē ꝓductio=
nis. sicut patet ꝙ ꝓductio vnius ignis
a duobus non minus dicitur generatio
q̄ productio ab vno. sed spūssanctus q̄
uis ꝗ sit a duob⁹ eodē mō tñ penit⁹ ē ab
vtroq̄ vt patꝫ in primo articulo. quare
ꝛc. Unde infert ꝙ non sequitur. si spūs
sanct⁹ est filius duoꝝ ꝙ esset vni⁹ tanq̄
patris. ⁊ alterius tanq̄ matris. cū fili⁹
nō sit vniformiter ex patre et matre. qꝛ
non esset ratio quare vn⁹ essꝫ pater po=
tius q̄ alter vel econuerso. Unde quan
tum ad illud secundū bene cōcordo cū
magistro Grego. sed non q̄tū ad p̄mū
quia non nego ex toto predictū modū
vt patebit ꝛc. ¶ Alij assignant
illam differentiam ex diuersitate modi
procedēdi. quia filius procedit quomo
do natus. et spiritussanctus quomodo
datus. Et hanc ponit Augustinus. 5. de
trinitate. ca. 14. Sed istud nō sufficit
cum non declaret cur spiritussanct⁹ nō
procedit quomodo natus ꝛc. Qualiter

autem istud dictū Augustini debet in
telligi declarabo: et inde patebit ꝙ iste
modus coincidit cum alio dicto ꝛc. Un
de ad declarādum predictos duos mo
dos et ad manifestandum oppositum.
Sciendum est ꝙ generatio quadrupli=
citer potest sumi. Uno mō largissime ⁊
improprie: ⁊ est productio alicuius de
non esse ad esse: ⁊ sic se extendit ad cre
ationem: nec sic dicitur in diuinis. Se
cundo modo sumitur minus large ⁊ ꝓ
prie: ⁊ est generatio ꝓductio alicuius:
non de nihilo: et sic non se extendit ad
creationem. Hoc aūt potest esse dupli
ter. quia vel potest esse ꝓductio alicui⁹
de non esse in esse: ⁊ sic solum est in crea
turis ⁊ non in diuinis: vel potest esse ꝓ
ductio alicuius in esse q̄uis nō de non
esse: ⁊ sic solum est in diuinis ⁊ nō in cre
aturis. Tertio modo sumitur genera=
tio stricte ⁊ est ꝓductio nō de nihilo ali
cuius viuentis cognoscentis ab aliquo
eiusdē nature numero vel specie. ⁊ sm
talem generationem in creaturis ꝓdu
cens dicitur pater vel mater: ꝓductum
filius vel filia: sic enim sol et homo pro
ducunt hominem: sed sol non generat
hominem: homo vero generat hominē.
Talis autem productio est in diui=
nis tam respectu filij q̄ respectu spirit⁹
sancti. sed tamē ista non est descriptio
completa diuine generationis. Quar
to modo sumitur strictissime: ⁊ dicitur
generatio productio nō de nihilo alicu
ius viuentis cognoscentis ab vno solo
producente eiusdē nature numero vel
specie. Et sic sumitur in diuinis. et est
diffinitio quid nois siue descriptio cō=
pleta diuine generatiōis: vt patet indu
cēdo in partibus singulis. Unde ꝓpor
tionabi̓liter potest describi spiratio. ꝙ
est productio non de nihilo alicuius vi=
uentis cognoscentis non ab vno solo ꝓ
ducente sed a pluribus eiusdē nature
numero vel specie. Et ponit̄ illa ꝑticula
scꝫ nō ab vno solo ꝛc. ad differentiā ge=
nerationis. Et ideo ad instātiam mg̃ri
Grego. quādo dicit ꝙ vnitas vel plura=
litas producentium non videtur varia
re rationem productionis. dico ꝙ licet

hoc esset verum in creaturis. tamen nō
oportet sic esse in diuinis. Nec exem=
plum quod ponit de productione ignis
ꝛc. bene est ad propositum quia etiam
sm eum illa productio non est genera
tio stricte sumpta ⁊ vt hic accipitur ꝛc.
Unde melius est dicere sic q̄ dicere si
cut ipse dicit ꝙ nulla descriptio diuine
generationis cum ea conuertibilis po
test a nobis dari: quia est a nobis incō=
prehensibilis: qꝛ absurdissimū mihi vi
detur ꝙ credamus fide aliquā proposi
tionē ⁊ tñ nesciamus dare diffinitionē
quid nois terminoꝝ ipsius seu descrip
tionē conuertibilē. Nec incōprehensibi
litas ipsius rei hoc tollit. Quia deus est
a nobis incōprehensibilis: ⁊ forte quelī
bet creatura. ⁊ tñ damus diffinitionem
dei ꝯuertibilē. Ideo sua respōsio cū re=
uerentia videtur scandalosa. Ex predi
ctis sequuntur aliqua. ¶ Pri=
mo sequitur ꝙ licꝫ generatio ⁊ spiratio
sint ꝓductiones distincte ex natura rei
et seipsis formaliter sint distīcte. tñ ista
rū ꝓductionū differentia nō pōt a nob̄
melius explicari q̄ ꝑ hoc ꝙ generatio
est ab vno tm̄ ⁊ spiratio a duobus. Patꝫ
ex dictis ⁊ videt̄ intentio Augustini.
Secundo sequitur ꝙ non potest a
nobis explicari quare filius procedit
quomodo natus ⁊ non spiritussanctus:
spiritussanctus procedit quomodo da=
tus ⁊ non filius: nisi per hoc ꝙ filius est
ab vno solo ⁊ non spiritussanctus. ⁊ spi
ritussctūs est a duobus quoꝝ vnus dat
alteri. s. pater filio ꝙ spūssctūs sit vel ꝓ
cedat ab eo: ⁊ nō sic ꝓcedit fili⁹. Et est
intentio Augustini vbi supra. Tertio
seqt̄ur ꝙ nō pōt a nobis explicari qua
re filius est verbū ⁊ nō spūssanct⁹. ⁊ spi
ritussctūs est donum ⁊ nō filius nisi per
modū immediate dictū. Patꝫ ex dictis
Quarto sequitur ꝙ licet ex distinctio
ne filij ⁊ spūssctī vel generationis ⁊ spi
rationis nō possit fieri euidēs argumē
tū ad ꝓbandū ꝙ spūssanct⁹ ꝓcedat a fi
lio: tñ ex hoc pōt fieri forte ⁊ apparens
argumentū ad hoc ꝓbandum contra
grecos. Prima pars patet ex primo ar
ticulo questionis. Secunda patꝫ ex di=

etis: q2 nō videtur aliter qualiter greci possint explicare differentiam generationis τ spirationis. nec alia explicare q̄ dicta sunt. Et forte ista fuit ratio q̄ mouit ecclesiā romanā ad determinādum et tenendū ꝯtra grecos ꝙ spūssanctus ꝓcedit ab vtroqꝫ: q2 nō apparet mihi ꝙ hoc posset aliter euidenter ꝯcludi ex textu sacre scripture. vt reputo patere intuenti τc. Sic igitur saluo meliori iudicio ꝓbata est τ declarata tertia ꝑncipalis cōclusio. ¶ Sed circa istam materiam moueo tres dubitationes.

Prima est vtrū verū sit τ quō debeat intelligi illud qđ Augusti. Rich. et alij sancti τ doctores cōiter dicere ꝯsueuerunt scʒ ꝙ spiritussanctus est charitas: amor τ dilectio patris τ filij τ mutu⁹ ac iocūdus nexus amboꝝ: τ ꝙ nō est amor iocundus nisi sit mutuus: τ ꝙ pater τ filius mutuo se diligendo ꝓducunt spiritumsctm̄. Et ita de alijs dictis silib⁹ que frequēter ꝯceduntᷣ a sctis τ antiqs doctoribus. Scdā est vtrū debeat ꝯcedi ꝙ pater τ filius se diligāt spirituscto̅ videtᷣ ꝙ nō: sicut in deo idē est sapere τ ē ista diligere τ esse: sed ista nō ꝯcedit pater est sapiens sapiētia genita: q2 ad illam sequitᷣ ꝙ pater est sapiētia genita vt arguit August. et magr in littera di. 22. τ per ꝯñs sequitur ꝙ ista non debet concedi pater diligit se spūscto: q2 ad illā sequitᷣ ꝙ pater est spūssanctus: quod est falsum. Oppositū patʒ per magistrū in ꝑdicta distinctiōe. Tertia est iuxta istā materiā vtrū debeat concedi ꝙ pater est sapiens sapientia genita. Videtᷣ ꝙ sic: q2 fm Augustī. pater dicit verbo. tunc quero aut dicere accipitᷣ essentialiter aut notionaliter. si essentialiter. tūc idē est ꝙ intelligere. igitur pater intelligit verbo sicut dicit verbo: quare τc. Si teneatur notionaliter tūc idē est ꝙ gignere: sed hec est falsa. pater gignit verbo imo generat verbū. ergo illa erit falsa si dicere capiatᷣ notionaliter. quare ꝓpositum τc. Oppositū patet per magistrū in di. 32. et per August. in. 5. de trinita. multis locis. Ad istas dubitationes respōdeo per ordinem. Ad primā dico primo ꝙ voluntas diuina est cordis et mutua charitas siue dilectio et amor iocundus τ mutuus cōmunis patri τ filio et spirituisancto. nec plus distinguitur ab essentia diuina ꝯmuni tribus ꝑsonis ꝙ̄ essentia a seipsa: sed sūt idem oībus modis. Scdo dico ꝙ spiritussanct⁹ nō magis est charitas amor vel dilectio patris τ filij ꝙ̄ pater sit charitas amor vel dilectio filij τ spiritussancti: et hoc loquendo de virtute sermōis et ꝓprie. Patʒ q2 vnicus τ penitus indistinctus est amor essentialis mutuus iocundus τ infinit⁹ quo mutuo se diligit pater τ filius τ spiritussanct⁹: nec est possibile ponere aliquē amorē quo pater diligat filiū aliquo modo distinctū ab amore cōmuni triū ꝑsonarū fm Augu. 6. de trini. Unde predicti termini charitas amor dilectio ꝓprie loquēdo semꝑ sunt termini essentiales. Et si quādoqꝫ a sanctis vel doctorib⁹ capiantᷣ ꝑsonaliter hoc non est fm sermonis ꝓprietatē sed est fm quādā appropriationē: sicut appropriatur patri potētia τ filio sapientia τc. tñ in diuinis nō est aliqua potentia vel sapiētia aliquo mō distincta a cōmuni potentia vel sapientia trium personarū: sic in ꝓposito τc. Tertio dico ꝙ spūssanctus potest dici nexus patris τ filij ad istū sensum ꝙ pater τ fili⁹ ꝓducunt spūssanctū. aliter autē intelligendo non videtᷣ verū. Quarto dico ꝙ sicut verū est ꝙ pater τ filius mutuo se diligēdo ꝓducunt spūsctm̄. Sic etiam de virtute sermonis cōcedendū est ꝙ pater τ filius mutuo se intelligēdo ꝓducunt spūsanctū: patʒ: q2 cū in deo penitus idem sit diligere τ intelligere τc. ꝑmū tñ est in vsu apud sanctos: sed nō secūdum. ¶ Si vero queratur vtrū illa ꝓpositio in sensu causali sit vera. ita ꝙ ista causalis sit vera. pater τ filius quia diligūt se mutuo producunt spiritumsanctum. Respondeo ꝙ licet forte illa vt est causalis ꝓprie dicta de virtute sermonis non esset concedenda tamen potest cōcedi ad bonum sensum. Et si queratur cum ita sit ꝙ pater τ filius quia diligunt se producunt spiritū

sanctum. quare non est ita ꝙ pater τ filius et spūssanctus. quia diligūt se non producunt aliam personam. Ad hoc respondeo ꝙ nulla est causa nisi quia de⁹ est vna essentia τ tres ꝑsone nec pōt esse plures sicut pōt haberi ex scriptura. Et ad hoc possunt haberi cōgruētie. sʒ de illis nō curo. Et ideo querere cur ita est vbi nō est causa superuacuū est. nec aliqua ratio potest hic a nobis assignari nisi: q2 natura rei talis est nec est euidens: quin tres persone possint producere quartam quare τc. Ad secundaʒ dubitationem patet ex iam dictis quid respondendū. Unde dico ꝙ si istud verbuʒ diligere capiatur essentialiter sicut istud verbuʒ sapere. tunc de virtute sermonis hec est absolute falsa: pater et filius diligunt se spiritusancto. sicut ista pater sapit sapientia genita sicut bene arguit ratio. Tamen ꝗuis sancti et doctores antiqui capiāt semper illud verbum sapere essentialiter non tamen sic istud verbum diligere. sed quādoqꝫ notionaliter. et sic ad sensum quem intelligit ipsa est vera. Unde apud eos diligere vt capitur notionaliter non est omnino idem quod spirare. quia tunc sicut hec est falsa pater et filius spirant spūsancto. sic ista esset falsa pater τ fili⁹ diligunt se spiritusancto. sed diligere isto modo includit diligere essentiale quod est omnibus modis diuina essentia τ similiter spirare. Et ideo illa propositio est falsa pater et filius diligunt se amore absoluto et essentiali. τ sic diligendo se producunt spiritumsanctuʒ. Ex quo patet ꝙ ille terminus fm vsum sanctoruʒ nec est pure essentialis nec pure notionalis. sed partim essentialis τ partim notionalis. id est in descriptiōe sua ponitur terminus aliqs pure essentialis τ aliquis terminus pure notionalis non sic autē de isto termino sapere. ideo patet ad rationem. τc. ¶ Ad tertiam dubitationem respondeo premittendo istam regulam quā ponit ille doctor antiquus et subtilis dominus P. pictaueñ. libro primo summe sue. capitulo. 19. videlicʒ ꝙ nihil in hac materia sine distinctiōe: vel affirmandū est vel negandum. vt si in dissonanti sophistis fecerit sylogismum ridiculus appareat ideo distinguo ꝙ iste terminus sapientia ꝑ se sumptus est terminus essentialis. sed quandoqꝫ per aliquid additum efficitur personalis. vt dicendo sapientia genita. Et quando ponitur in ablatiuo casu sicut in proposito tūc dupliciter potest exponi. Uno modo per istā prepositionem a. Alio modo ꝑ istam ꝑpositionem ꝑ. vt patʒ clare in exemplis Unde fm h̄ possunt poni quattuor propositiones. que colliguntur ex dictis illius doctoris saltē pro parte. Prima est. Quod ista ꝓpositio. pater est sapiēs sapientia genita siue per a. resoluatᷣ: siue per ꝑ falsa est. patʒ. q2 sicut pater nō est a filio nec per filiū qui est sapientia genita. sic non est sapiēs ab ipo vel per ipsum fm beatum Augustinū. Scdā est. ꝙ ista propositio pater est sapiēs sapientia ingenita. si per a resoluatᷣ falsa est. si per ꝑ vera est. patʒ. q2 sicut pater nō est a seipo nec ab essentia diuiā proprie loquendo. sic nō est sapiens a sapientia ingenita que est ipse vel essentia diuina. Et hoc est cōtra dictum doctorē τc. sed tamē est sapiens ꝑ seipsum et ꝑ essentiam diuinam. q̄re τc. Tertia est ꝙ ista ꝓpositio scʒ filius est sapiēs sapientia genita si ꝑ a. resoluatᷣ falsa ē. si per vera est. Patet. quia sicut filius nō est a seipso sic non est sapiens a seipso sed a patre a quo est. sed tñ est sapiens a seips̄ et ꝑ seipsum. sicut filius agit ꝑ seipsum licʒ non a se fm Hyla. Quarta est ꝙ ista propositio filius est sapiēs sapiētia ingenita siue per a resoluatur siue per per vera est. patet q2 sicut fili⁹ est a patre: τ per patrem sic est sapiens ab ipso et ꝑ ipm q est sapiētia ingenita

¶ Et sicut dico de filio ita dicendū est de spiritusancto quo ad istam propositionem. ꝗuis autem possit concedi ꝙ fili⁹ vel spiritussanctus est sapiens sapientia ingenita. id est ab ea capiendo illuʒ terminum ꝑsonaliter pro patre. non sic tamen potest concedi capiendo ipsum essentialiter scilicʒ pro essentia. bene tñ

concedendum est ꝙ filius vel spiritus⸗
sanctus est sapiens sapientia ingenita
id est per essentiam que est sapiētia in⸗
genita. Si vero dicatur ꝙ ſm Augusti
num idem est in deo sapere et esse ergo
si filius est sapiens sapientia ingenita.
sequitur ꝙ filius est sapientia ingenita
quod est falsum. quia si esset sapientia
ingenita nō eēt sapiētia genita. S

Respondeo ꝙ sicut ingenitum potest
dupliciter accipi: sic etiam sapientia in⸗
genita. Uno modo dicitur ingenitū om
ne quod non est genitum et sic essentia
diuina est sapientia ingenita. Alio mo⸗
do dicitur ingenitum quod non est ge⸗
nitum et est generans ⁊ sic est ꝓprietas
soli patri conueniens et non filio. Pri⸗
mo modo concedo ꝙ filius est sapiētia
ingenita ad istū sensum ꝙ filius est ista
sapiētia que est ingenita sicut est ista es
sentia que est ingenita. Sz secūdo mo⸗
do dico. ꝙ filius non est sapientia inge⸗
nita. quia ingenitum isto modo non cō
uenit diuine essentie. Si vero dicatur
contra primuz ꝙ ſm hoc isti termini sa
pientia ingenita et sapientia genita af
firmabuntur de filio. Dico ꝙ non est in
conueniens capiendo ly sapientia inge
nita essentialiter. et ly sapientia genita
personaliter. Si vero dicatur contra
secundum ꝙ adhuc procedit argumen
tum ꝙ filius sit sapientia ingenita capi
endo personaliter. quia per quartā pro
positionem filius est sapiens sapientia
ingenita capiēdo personaliter. ergo est
sapientia genita primo modo capiēdo.
consequentia tenet per illud medium
Augustini ꝛc. Respōdeo ꝙ q̄uis ī deo
sit idem sapere et esse. non sequitur fili
us est sapiens sapientia ingenita in ab⸗
latiuo casu. Igitur est sapientia ingeni
ta si in antecedente capiatur ly sapien⸗
tia ingenita in ablatiuo casu ⁊ in conse
quenti in nominatiuo. Nec video ꝙ ha
beat apparentiam primo modo. sed si
vtrobiqꝫ capiat̄ eodē modo cōsequētia
habet aliquam apparentiam: et potest
concedi consequens sicut antecedens.
sicut patet cuilibet subtiliter intuenti.
ꝛc. Tunc ad rationē istius dubitatio⸗
nis dico. Quod non sequitur. pater di⸗
cit verbo ergo sapit verbo. ratio est q2
ſm vsum sanctoꝝ sapere semper capit̄
essentialiter. sed in illa ꝓpositione dice⸗
re non capitur pure essentialiter sz no⸗
tionaliter. vel partim essentialiter et p⸗
tim notionaliter id est in sua descriptio
ne quid nomīs ponitur terminus essen
tialis ⁊ terminus notionalis. quia dice
re non est om̄ino idez quod intelligere
nec om̄ino idem qđ gignere quia pater
non gignit verbo sed gignit verbum. sz
dicere est intelligere. ⁊ intelligendo pro
ducere. et sic ista pater dicit verbo valz
tantum pater intelligit verbum intelle
ctiōe essentiali ⁊ intelligēdo gignit ver
bum sicut supra dixi de diligere. Et hec
de ista ⁊ de toto tertio articulo. Tūc ad
rationes principales. Ad primaz nega
tur antecedens et ad probationē nega⸗
tur maior. si intelligatur vniuersaliter
circumscripto om̄i alio quod nō est idē
secum. modo sic non est in proposito q2
filius est essentia eadem cum patre q̄re
nō superfluit q̄uis pater sit ex se suffici
ens. Ad confirmationem patet quid di
cendū ex primo articulo questiōis. Ad
secundā ⁊ ei9 confirmationē patuit dif⸗
fuse in secundo articulo. quid possit di⸗
ci ꝛc. Ad tertiaz negatur aīis. et ad pro
bationē negatur maior et rō pz ex dictꝫ
in tertio articlo. Ad ꝯfirmationē nega
tur assumptū quia hoc nō est verum vt
ibi tangitur vt dictum est. Ad illud tñ
quod ibi dicitur ꝙ actus et habitus il⸗
lius voluntatis vere generant concedo
capiendo generationē large non tamē
stricte. vt patet clare consideranti p̄dic⸗
ta. Et hec de ista questione.

Sequitur nona questio.

A

Circa quartādecimaz distinctionez: ⁊
alias in quibus ma⸗
gister agit de eterna
spūsscti ꝓcessione tē
porali tam visibili q̄
inuisibili quero vtꝝ sola p̄sona spūssan
cti sit charitas infusa q̄ dat̄ amicis dei

Arguitur primo ꝙ non: q2 p̄sona spiri⸗
tussancti non est charitas: que dat̄ ami
cis dei: igitur questio falsa: ꝯña est cla⸗
ra: sed antecedēs ꝓbatur: q2 frustra fit
per plura quod pōt fieri per pauciora:
sed ad hoc ꝙ aliquis sit amicus dei suf
ficit ꝙ ei dentur dona spiritussancti. nā
quicunqꝫ habet illa ipse est carus deo: ⁊
amicus dei. igitur superfluuz est ꝙ dat̄
ꝓpria persona spiritussancti. quare ꝛc.

Secūdo. q2 aliqua charitas que non
est persona spiritussancti datur viatori
Igitur questio falsa. ꝯña clara: sed an⸗
tecedens ꝓbat̄: q2 charitas creata datur
a spiritu sancto viatori per quā ipse est
amicus dei. iuxta illud Aposto. Ro. 5.
Charitas dei diffusa est in cordibus no
stris per spiritusanctum qui datus est no⸗
bis ꝛc. Sed ꝯstat ꝙ spiritussctūs nō est
illa charitas creata que per ip̄m diffun
ditur in nobis. igit̄ ꝛc. Tertio q2 cha⸗
ritas q̄ datur amicis dei potest augeri
et minui. igitur q̄stio falsa. ꝯña clara. sz
antecedēs ꝓbatur: q2 sicut aliquis po⸗
test esse magis vel minus carus deo et
amicus dei: ita sua charitas potest fieri
maior ⁊ minor ⁊ intendi et remitti: sed
constat ꝙ hoc nō potest competere per
sone spiritussancti. igitur ꝛc. In oppo
situm arguitur per magistrum. 17. dist.
vbi tractat de ista materia et determi⸗
nat oppositum expresse. In questione
iuxta materiam triū argumentoꝝ erūt
tres articuli. Primus. vtrū charitas
que datur amicis dei sit persona spiri⸗
tussancti. Secundus. vtrum charitas
que datur amicis dei sit qualitas infu⸗
sa menti. Tercius. vtruz charitas que
datur amicis dei pōt augeri vel minui

B Circa primum primo premit
tam tria notabilia propter terminoruz
declarationem. Secundo ponam tri⸗
plicem ꝯclusionem. Tertio soluam tri⸗
plicem dubitationē. Quantum igitur
ad primum q2 magister dicit duplicem
esse ꝓcessionē spūssancti. eternā scꝫ ⁊ tē
poralem. Notandū est ꝙ q̄nqꝫ ꝓcessio
accipit̄ ꝓ productione passiua vnius p
sone ab alia. aliqū aūt importat talez ꝓ
ductionē ꝯnotando illam p̄sonam ꝓdu
ctam de nouo existere in aliqua creatu⸗
ra rationali ſm aliquem modū specia⸗
lem de quo infra dicetur. Unde si vsus
sanctorū esset ꝙ ꝓcedere importaret ta
lem productionem vnius p̄sone ab alia
et nouā sui existētiā in quacūqꝫ creatu
ra non propter nouitatē dei: sed ꝓpter
nouitatez rei. ita bene posset dici ꝙ spi⸗
ritussanct9 ꝓcederet tp̄aliter q̄ñcunqꝫ
creatura creatur. sicut modo dicitur ꝙ
procedit tēporaliter: q2 datur alicui ra⸗
tionali creature ad ipsam sanctificādā:
q2 tūc spūsctūm ꝓcedere nō esset aliud
q̄ ip̄m ꝓduci a patre et filio ⁊ de nouo
ad extra esse in creatura noua. Ex his
seqtur ꝙ de virtute sermonis nō debet
ꝯcedi ꝙ sit duplex ꝓcessio spūsscti: vel
sint due ꝓcessiōes spūsscti. ptz: q2 sicut
ꝓcedens est vn9 sic ꝓcessio eius est vni⸗
ca. Scđo seqtur cōtra Ockam ꝙ pro⸗
cessio temporalis est vna res loquendo
de virtute sermonis. vnde dico ꝙ ꝓces
sio tp̄alis est vnū ens reale scꝫ spūssan⸗
ctus: licet eñ ille terminus non signifi⸗
cet solū vnū ens reale sed plura: tñ solū
supponit ꝓ vno. s. ꝓ spūsancto. Sic eti
am dico ꝯtra eū ꝙ creatio dei est ꝓprie
res. s. ipse de9 creās. si capiatur actiue:
⁊ sic cōcedo ꝙ creatio creat: vel creatio
est ipsa creatura si capiat̄ passiue. et sic
ꝯcedo ꝙ creatio creat̄ quocunqꝫ mō tñ
capiatur nō solū signat vnā rez sed plu
res. i. deū ⁊ creaturā ꝛc. Tertio sequi
tur ꝙ ꝓcessio tēporalis non differt rea⸗
liter a ꝓcessione eterna: loquēdo de vir
tute sermonis. Patet q2 isti termini ꝓ
cessio tēporolis ⁊ ꝓcessio eterna suppo
nunt pro eodē licet cōnotēt diuersa ꝛc.

Quarto sequitur ꝙ tñ ad intentionē
sanctorum potest concedi ꝙ duplex est
siue ꝙ due sunt ꝓcessiones spiritussan⸗
cti: ⁊ ꝙ processio eterna differt realiter
a processione temporali. Patet. quia ni
hil aliud intelligunt nisi ꝙ eternaliter
procedit ⁊ etiam temporaliter: et ꝙ po⸗
test primo modo procedere absqꝫ hoc
ꝙ procedat secundo modo: ⁊ ꝙ proces⸗
sio eterna differt realiter ab aliqua re
que importatur per processionem tem⸗
poralem. scilicet a creatura temporali.

E Secundo notandum est que sit differentia inter pcessionē ⁊ missionem ⁊ dationē. vnde dico q̄ isti termini supponunt pro eodē. sed tñ processio put hic sumit̄ est in plus q̄ missio. q2 omne qđ mittitur pcedit sed non econuerso. Naʒ filius eternaliter pcedit nō tamē eternaliter mittebat̄. lʒ eternaliter posset mitti. sed pcessio non est in plus q̄ datio nec etiā in minus. q̄ non in plus patet quia nō omne qđ datur procedit. Nam dona spūssancti dantur nō tamē pcedunt vt hic de pcessione loquimur. q̄ etiā non in minus. patet q2 non omne quod pcedit datur. Nam filius eternaliter pcedit non tamē eternaliter dat̄. Sed qualiter se habeant missio ⁊ datio satis patebit per sequētia. Dico tamen q̄ licet p̄dicti termini simplicit̄ sumpti se habeāt vt dictū est. tamē ipsi aliquo modo restricti possunt ad inuicem conuerti. Unde isti termini pcessio tp̄alis spūssancti. missio spūssancti. datio spūssancti inter se conuertunt̄ saltem sm legem ordinatā. quod dico q2 forte possibile est absolute spūmsanctū dari absq3 hoc q̄ mittat̄. sicut poterit apparere ex dicendis inferius ⁊c. Tertio notandū est quid importat̄ p istos terminos missio ⁊ datio siue mitti ⁊ dari. Unde dico q̄ mitti importat psonam pcedentem cōnotādo creaturā. ita q̄ descriptio quid nominis sit hoc totū mitti est personaʒ aliquā ab alia productā p nouā existētiā in aliqua creatura rationali sm specialem modū existendi in ea manifestari. Et pportionabiliter qđ nominis huius termini mittere est personā aliquā productam per nouam existentiam in aliqua creatura rationali sm specialeʒ modum existendi in ea manifestari. Et ista manifestatio fit aliquid operando circa creaturam. per quā operationem persona que mittitur manifestari dicitur. Sed dari est aliquā rem productā existentē in alicuius potestate sic se habere ad rationaleʒ creaturā q̄ ipse possit iuste illa vti ad operandum aliquid sicut sibi rōnabiliter placuerit. Et ista descriptio cōuenit tam spiritusancto q̄ eius donis vt patebit. Et pportionabiliter quid nōis huius termini dare potest assignari q̄ est aliquā rem habentē aliam rem productam in sua potestate velle sic se habere ad rationalē creaturam q̄ ipsa possit iuste illa vti ad aliqđ operandū sicut sibi rationabiliter placuerit. Sic eñ dicitur q̄ aliquis dat seipsum alteri in hoc q̄ offert seipm sibi vt faciat qđ alius dixerit. Nec querenda est in predictis descriptionibus precisa ⁊ rigorosa sermonis pprietas. sed querēdū est vt intelligatur veritas. Ex istis sequuntur aliqua. Primo sequitur q̄ mittere est cōmune tribus personis. quia cuilibet earū cōuenit aliquid operari circa creaturā vnde alia persona manifestat̄ ⁊ sic tenet argumentum magistri. q̄ si aliqua persona mitteret ⁊ nō alia sequit̄ q̄ oparetur aliquid ad extra ⁊ non alia quod est falsum. Secundo sequit̄ q̄ eadē psona potest mittere se. quia operando aliqđ circa creaturam potest manifestare q̄ ipsamet pcedit. Tertio sequitur q̄ dare est commune tribus personis ⁊ q̄ eadem persona potest seipsaʒ dare. quia quelibet persona est in potestate cuiuslibet persone. ⁊ quelibet in potestate sua. vt vesit aliquā personam productā sic se habere ad rationaleʒ creaturam q̄ sit parata ad faciendum quicquid rationabiliter petit rationalis creatura. Quarto sequitur q̄ nec mitti nec dari est cōmune tribus personis quia non cōpetit nisi persone producte. nec competit patri. ⁊ hoc est solum ex vsu sanctorum ⁊ si aliter fuissent vsi rationabiliter posset dici oppositum. Unde difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminoꝝ quibus est vtenduʒ sm vsum sanctoꝝ ⁊ antiquoꝝ. ideo est difficultas mag' vocalis q̄ realis. D

His premissis circa istum articulum pono tres conclusiones. Prima est q̄ amicis dei non solū dantur creata spūssancti dona sed etiam propria spiritussancti persona. Ista cōclusio probatur a magistro in littera pluribus auctoritatibus. nec videtur ad hoc melior probandi modus. Item ad hoc est auctoritas Augustini super illo verbo Jo. 14. Ego rogabo patrem ⁊ alium paraclitū dabit vobis. Item Lu. 1. dixit angelus ad Mariam. Spiritussanctus superueniet in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distincte promittit. scʒ aduentum spūssancti ⁊ etiā obumbrationem virtutis altissimi. per primū notatur donatio spūssancti. per secundū donatio doni creati ⁊c. Secunda conclusio est q̄ amicis dei nūq̄ datur spūssancti persona qn detur aliqđ eius donum creatum. s. charitas vel gratia. nec similiter econtra. Prima pars probat̄ quia quicunq3 habet spūmsanctū est amicus dei Ro. 8. quicunq3 spiritu dei aguntur hij filij dei sunt. sed nullus est filius vel amicus dei sine charitate vł gratia gratuʒ faciente a deo creata ⁊ infusa vt postea pbabitur igitur ⁊c. Scđa ps pbatur. quia quicūq3 habet charitatē creatam siue gratiā gratuʒ facientē est amicus dei. sed nullus est amicus dei si nō habeat spūmsanctū. igitur ⁊c. Maior pʒ Thi. 3. iustificati gratia ipsius heredes simus sm spem vite eterne. Minor pʒ Ro. 8. Si quis spm xpi non habet hic non est eius. id est mēbrū xpi. ⁊ per spiritū xpi intelligitur spūssanctus sm glosam igitur ⁊c. Tertia cōclusio est amicus dei absolute potest dari spūssancti persona absq3 hoc q̄ dentur eius dona ⁊ similiter ecōtra. Prima ps pbatur a magistro Greg. sic. q2 omne dabile a deo homini absolute pōt ei dari non dato alio quod non est essentialiter idem cū eo nec aliquid de eētia eius. igitur ⁊c. Consequētia tenet: quia spiritussanct9 est dabilis per pmam conclusionem. et nullū donū creatuʒ est essentialiter idē cum spūsancto siue de esse spiritussancti. Et antecedens patet. Tum quia ipso concesso nulla sequitur contradictio. Tum quia sicut omne factibile a deo potest fieri ab ipso non facto alio qđ non est ipsum aut de essentia ipsius. sic videtur in pposito. Sed illud antecedēs faciliter potest negari. ⁊ ad primā probationē patet q̄ nulla est probatio. hoc concesso nō potest euidenter inferri cōtradictio. igitur hoc est verum aut concedendum. Et ad secundā probationē posset dici q̄ spiritūsanctū dari non est a piud q̄ donum eius creatuʒ dari. ideo non valet ratio nec similitudo ibidem inducta ⁊c. E Unde aliter ⁊ melius Ockam probat illā parteʒ sic q̄ illud dicitur dari alicui qñādo potest illo vti ad aliquid faciendum sicut placet quēadmodū dicitur q̄ aliquis dat seipsum alteri propter hoc quia offert se illi ad faciendum quod alius dixerit. vñ hoc supponitur ex quid nominis. Sed supposito q̄ spiritussanctus nulluʒ donuʒ creatū daret creature rationali adhuc posset esse paratus ad faciendū illud qđ creatura rationalis rationabiliter vellet vt claꝝ est. igit̄ sine dono creato absolute posset seipsuʒ dare. ⁊ sic prima pars patet sufficienter. Sed secunda ps sequitur satis ex prima. vt patet cuilibet intuenti. igitur ⁊c. Ex istis sequūtur aliqua. Primo sequitur formalis responsio ad istuʒ articulum. s. q̄ loquēdo de virtute sermonis charitas q̄ datur amicis dei non est persona spūssancti. Patet. quia spūssanctus non est charitas creata vt clarum est sed nulla charitas datur amicis dei nisi charitas creata. Pro cuius declaratiōe sit istud secundū correlariūm q̄ loquēdo de virtute sermonis charitas increata nō datur amicis dei. patet. q2 proprie loquēdo iste terminus charitas est terminus essentialis immediate supponens pro essentia diuina. sed nō est concedendū q̄ eētia diuina mittat̄ vel detur. sicut nec pater q2 non est res pducta vt pʒ ex supradictis. igitur ⁊c. Unde si aliqñ a sanctis inueniat̄ qđ charitas increata datur iste terminus capitur notionaliter pro psona spūssancti. ⁊ hoc non est sm sermonis pprietateʒ ad sm attributionē vt supra tangebat̄ in alia q̄stione.

Tertio sequitur cōtra magistrum qđ spiritussanctus nō est charitas qua formaliter diligimus deum ⁊ proximum. patet. quia licet spiritussanctus detur nobis. non tamen per ipsuʒ formaliter

diligimus. ita qd ipse sit nobis formalis dilectio. quia de⁹ in duplici genere cause. scz materialis ⁊ formalis non potest esse causa sed solum in genere cause efficientis ⁊ finalis. Igitur ⁊c. Quarto sequitur qd spiritussanctus non ideo p̄cise dicitur dari quia dentur eius dona Patet per magistrum ex tertia conclusione ⁊c. Sz circa predicta est triplex dubitatio. Prima est ꝙ cuz spiritussanctus sm veritatem sit in omnib⁹ rebus per essentiam presentiam ⁊ potentiã. ⁊ per ꝯñs in hominib⁹ bonis ⁊ malis nõ videtur qd spiritussanct⁹ in propria persona possit nouiter dari. quia non pot in aliquo homie esse nouiter qui prius fuerit. aliter esset possibile aliquẽ hominẽ esse ⁊ spiritũsanctum non esse in eo. quod supponitur falsum ⁊c. Secũda dubitatio est vtrum spiritussanct⁹ det̃ in suis donis ⁊ in quibus donis. ⁊ quare magis dicatur dari in aliquibus donis q̃ in alijs cuz omnia sint dona eius quecunqz habet creatura rationalis.

Tertia dubitatio est vtrũ spiritussanct⁹ detur vł mittat̃ visibiliter. videtur qd non. quia inuisibile non potest visibiliter mitti. sed ipse est simpliciter inuisibilis. igitur ⁊c. Oppositũ dicit magister distinc. 16. ¶ Ad primam dubitationem respondet̃ qd sm magistrum dist. 17. Spũssanctus duplici mõ existendi est in rebus. Uno modo est in omnib⁹ creaturis generaliter. Alio modo est solum in creaturis rationalibus iustis ⁊ sanctis specialiter. ⁊ isto modo bene stat quod homo sit ⁊ spũssanctus nõ sit in eo illo modo ⁊ postea sit in eo nouiter illo modo. ⁊ sm istum specialẽ dicitur spũssanct⁹ mitti ⁊ dari. Et si q̃ratur qualis sit iste modus existẽdi spiritussancti. Uno modo põt dici ꝙ non est cõprehẽnsibilis sicut nec primus de quo magis videretur. ⁊ ideo est inexplicabilis. tamen potest aliquo modo notificari a posteriori. Nam vt dicit magister in. 17. distin. Tũc nobis dicitur mitti spũssanctus cũ ita est in nobis vt faciat nos diligere deum ⁊ proximũ dilectione meritoria. Non ꝙ hoc sit spiritũ sanctũ dari quoniã absolute staret meritorie diligere deuz ⁊ proximũ. ⁊ nõ sic habere ipsum ⁊ similiter econtra. Alio modo potest dici ⁊ forte melius ꝙ licet iste modus existendi non sit nobis cõprehensibilis aut cognoscibilis ad plenũ. tamen non sequit̃ ꝓpter hoc ꝙ non sit aliquo modo explicabilis. Non enĩ video esse possibile aliquid credere qd nullo modo est explicabile. ideo dico ꝙ iste modus specialis vltra ꝑmuz modũ gñalez nihil oĩno importat nisi solum spiritũsanctuz esse paratũ ad faciendũ quod creatura rationalis rationabilit̃ vellet. iuxta illa que dicta sunt ⁊c. hoc aũt absolute potest absqz hoc ꝙ in ipsa sit aliqua dilectio seu aliqd donũ creatum ⁊c. quare ⁊c. Ad secundã dubitationẽ dico primo ꝙ spũssanctus datur in suis donis. vel magis ꝓprie loquendo datur cum suis donis. Quis absolute possit dari sine eis ⁊ econtra. Scdo dico ꝙ spũssanct⁹ nõ datur de facto alicui nisi ei quẽ sanctificat ⁊ acceptat ad vitam eternã. Tertio dico ꝙ spiritussanctus nulluz sanctificat vel acceptat ad vitam eternam nisi eum in quo est charitas creata siue gratia gratum faciens vt patebit in secũdo articulo. Et ideo sancti dicunt spiritũsanctũ dari in charitate tanq̃ in dono creato. Quarto dico ꝙ si ad hoc esset modus loquẽdi sanctorum ita bene posset dici ⁊ concedi spiritũsanctũ dari in sapientia vel in fide vel in spe sicut in charitate. sed hoc non est visitatum apud sanctos. Similiter non dicitur dari quis conferat alicui potestatem faciendi miracula sine charitate vel gratia quis hoc posset dici si sancti sic vterẽtur. ⁊ sic patet ad secundã dubitationez. ¶ Ad tertiã dubitationem dico primo ꝙ missio visibilis alicuius persone potest dupliciter fieri. Uno modo per realẽ assumptionem nature create visibilis in vnitate diuine persone. Alio modo sine tali reali assumptione. primo mõ filius fuit visibilit̃ missus in incarnatione. de qua missione in tertio libro. Secũdo modo spũssanctus fuit missus in noua lege. ⁊

de ista missione videndum est quid sit ⁊ quãdo ⁊ quibus facta sit. Unde dico secundo ꝙ missio visibilis est apparitio alicui⁹ rei corporalis visibilis facta circa creaturã rationalez eidem creature missionẽ inuisibilem diuine persone representans. Primo enim ꝙ sit apparitio specierũ corporalium visibiliũ. patz quia aliter non posset esse visibilis cum diuina persona sit inuisibilis. Secũda ꝙ sit circa creaturã rõnalem. ptz. quia non mittit̃ nisi creature rationali. Tertio ꝙ representet ⁊c. patet. quia diuina persona non mittitur nisi ad representãdum aliquẽ effectum spiritualem scz gratiaz gratum facientem. Quis aliter possit fieri si deo placeret. Tertio dico ꝙ non oportet missionẽ inuisibilez tũc primo fieri quãdo primo fit missio visibilis que eã significat. missio enim visibilis significat missionem inuisibilem. vel tunc primo fieri vel prius factã esse ⁊ adhuc ꝑmanere quia quãdo spiritussanctus visibiliter xp̃o mittebatur in columbe specie. Math. 3. non tunc primo accepit gratiã. nec fuit in eo augmẽtata. Similiter quãdo visibiliter missus fuit apostolis non tunc primo gratiam receperant licet fuerit augmentata.

Quarto dico ꝙ ista missio facta fuit in noua lege xp̃o ⁊ apostolis. Et de xp̃o patet in euangelio. ⁊ de apostolis in libro Actuũ apostoloꝝ. 2. ca. Et quis facte fuerint in veteri testamẽto apparitiones aliquibus sanctis. non principaliter signant missionem spũssancti sed aliud ⁊c. Si vero queratur vtrum ille species que apparuerunt fuerint vere res ⁊ quales fuerunt. Respõdeo ꝙ fuerunt vere res ⁊ tamen potuerũt esse tales quales apparuerunt. vel potuerũt esse alique alie conuenientes cum alijs rebus et similibus accidentibus exterioribus. Unde quãdo spũssanctus apparuit in specie columbe dico ꝙ fuit vera res. tamen hoc potuit fieri per verã columbam vel per aliquã aliã rem de nouo creatam habentem accidentia exteriora similia accidentibus columbe. et sicut deo placuit ita factum est. Ad argumentum autez patet ꝙ inuisibile potest visibiliter mitti non in se sed in aliquo instituto ad ipsum significandum ⁊c. Et hec de primo articulo. ¶

Quantũ ad secundũ articulum vtrũ charitas que datur amicis dei sit qualitas infusa menti. Primo ponam tres conclusiones ⁊ eas declarabo. Secũdo obijciaz per aliquas rationes ⁊ ad eas respondeo. Prima cõclusio. nullus potest eẽ amicus dei de lege ordinata nõ habendo in se aliquaz qualitatem infusam que sit charitas vel gratia. Secũda cõclusio. aliquis potest esse amicus dei de potentia absoluta non habendo aliquã qualitatem infusam que sit charitas vel gratia. Tertia conclusio. aliquis potest esse non amicus dei de potentia absoluta habendo aliquã qualitatem infusam que sit charitas vel grã. Et in omnibus istis cõclusionibus per amicuz dei intelligendo illum quẽ de⁹ specialiter diligit ⁊ ad speciale bonum scz ad vitã eternã. quia generaliter loquẽdo quilibet est amicus dei siue bonus siue malus sit in hoc ꝙ de⁹ diligit ipsum ad aliquod bonum vt claruz est ⁊c. Prima cõclusio ꝓbat̃ ⁊ licet ipsa non possit ꝓbari rõne naturali. quia ꝑ nullã rõnem naturalẽ possum⁹ ꝯcludere aliquẽ habituz supernaturalẽ tñ potest probari auctoritate multiplici tam scripture q̃ sctõruz. sz qr ista conclusio cõmuniter cõcedit̃. ideo ꝓbo eã vnica auctoritate apostoli. 1. Corinth. 13. vbi dicit. Si linguis hoim loquar ⁊c. Ubi om̃s virtutes et dona spũssancti ⁊ eoꝝ actus dicit nihil ꝓficere habenti scz ad meritũ vite eterne sine grã vel charitate. Et si dicat̃ ꝙ apostolus loquitur de charitate non quidẽ creata sz increata que est spũssanctus. Dico ꝙ licet istud posset ꝓteruiendo sustineri. tñ non videtur esse de intentione apostoli. qr ibi loquitur de charitate q̃si de quadã virtute. ⁊ eius excellentiam ad alias virtutes nititur ostẽdere. vnde in fine caplĩ dicit. Nunc manẽt fides spes charitas tria hec maior aũt horum est charitas. Et si dicat̃ sicut dicit magr̃ ꝙ charitas

2 ar.

etiã a sanctis ⁊ doctoribus dicitur vir-
tus: nõ quia ipsa sit virtus creata infu
sa sicut alie: sed qꝛ per eam mens effici
tur tanq̃ si esset virtus. Respondeo: ꝙ
ita faciliter posset dici de qualibet alia
virtute ⁊c. nec videt̃ ꝙ expressius ꝑ au-
ctoritates scripture possit haberi ꝙ fi-
des aut spes sint virtutes infuse create
q̃ꝫ de charitate: quare ergo non ponere
tur ⁊c. Item aplus Ro. 5. hoc expresse
videt̃ dicere. Charitas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritũsanctũ qui
datus est nobis. Ubi exp̃ssit apostolus
duo: scilꝫ primũ spiritũsanctum datum
esse. secundũ vero charitatẽ per ipsum
diffundi: quasi charitas sit aliquid di-
stinctũ a spiritusancto: ⁊ per ↄsequens
virtꝯ creata. Et licet ista auctoritas ali-
ter posset glosari: tamen illa est apparẽ
tior intantio apl̃i: quam insinuant ver-
ba Augusti. super Johan. pri. canoni.
ome. 6. exponẽtis illud Ro. 8. Ipse spi-
ritus postulat pro nobis ⁊c. Quid est
inquit ipse spiritus interpellat pro san
ctis nisi ipsa charitas que in te per spi
ritum facta est. ideo eñ dicit idem apo
stolus. Charitas diffusa est ⁊c. Ex his
ergo tenẽdum est ꝙ charitas est virtus
creata ⁊c. Sed contra istam conclusio-
nem est opinio magistri. Aliqui tamen
dicunt ꝙ licet magister posuerit deum
esse charitatem nostram: non tamen ne
gauit huiusmodi habitũ charitatis cre
ate. sed quicquid sit de hoc clarum est
satis ꝙ nullam mentionẽ de hoc facit
ipsum ponẽdo. imo magis ipsum vide-
tur non ponere. cũ dicat ꝙ non eodem
sensu dicitur deus est fides nostra: ⁊ de
us est charitas nostra: quoniã primum
dicitur propter habitum quẽ habemꝯ
in nobis a deo scilꝫ fidem infusam: non
sic autem secundũ. Ideo videtur sicut
dicunt aliqui ꝙ magister opinatus fue
rit ꝙ ad actũ diligendi deum meritorie
aut proximum non cõcurrit aliquis ha
bitus charitatis create: sed huiusmodi
actum meritorium spiritussanctus ope
ratur sine habitu virtutis medio quod
non sic est de actibus fidei ⁊ spei: quare
⁊c. Unde pro opinione magistri. inter
multas auctoritates quas ipse inducit
precipue due sunt magis apparentes.

Prima est Augustini. 8. de trini. capi.
6. Qui proximũ diligit consequens est
vt ipsam precise dilectionem diligat. de
us enim dilectio est: et qui manet in di-
lectione in deo manet. Alia est in eodẽ
libro capit. 7. Nemo dicat ꝙ non noui
quid diligam. diligat fratrem et diligat
eandem dilectionem. magis eñ nouit
dilectionem qua diligit q̃ fratrem quẽ
diligit ⁊c. Ex quibus auctoritatibꝯ ha-
betur ꝙ dilectio qua diligimus fratreꝫ
est deus de deo id est spiritussanctus.
Et sic sine alia charitate aliquis ẽ deo
carus et dei amicus ⁊c. Sed quia in
hac opinione magister cõmuniter non
tenetur: ideo ad auctoritates augustini
respondetur et potest responderi sicut
respondet Scotus: tamen aliter potest
responderi forte magis ſm mentem au
gustini. Unde ſm quod dicit Augusti-
nus. 15. de trinitate. capitulo. 17. et su-
per Johannem omelia. 28. exponens il
lud Johãnis. 15. Manete in dilectione
mea. duplex patest distiguij dilectio dei
Una icreata. s. deus. Alia est quedã for
ma existens in nobis q̃ non est deus. Et
de p̃ma dicit saluatorẽ intellexisse cũ di
cit. manete ⁊c. Utraqꝫ autẽ dicitur dile
ctio qua diligimus fratrem. sed sub di-
uerso sensu. Nã dilectio creata est qua
formaliter diligimus sꝫ dilectio increa-
ta est qua id est ꝓpter quam diligimus
causaliter. Cũ ergo Augustinus dicit
qui diligit proximum diligit dilectionẽ
nõ intelligit de dilectõe per quã sed de
dilectione propter quam. quia propter
qđ vnumquodqꝫ ⁊c. et h̃ innuit cũ dicit cõ
sequens est vt ip̃am dilectioneꝫ p̃cipue
id est maxime diligat. ⁊ illa dilectio ve-
re deꝯ est. Et sic Augꝯ. probare intẽdit
ꝙ qui diligit proximũ sicut debꝫ diligit
etiã deũ quãdo aũt dicit diligat fratreꝫ
et diligat eandẽ dilectionẽ. ly eandẽ nõ
refertur ad dilectionem per quam dili-
git formaliter. sed de illa ꝓpter quã dili
git causaliter. de qua immediate p̃mis-
serat deus dilectio est. Et sic patet con-
clusio, nec tenenda est magistri opinio.

I Secunda conclusio ꝓbatur. Ad
cuius ꝓbationẽ ⁊ declarationẽ. ac etiã
precedentis ↄclusionis. distinguenduꝫ
est ꝙ esse amicũ dei siue deo carum aut
acceptũ ad vitaꝫ eternã potest dupliciter
intelligi. Uno mõ idem est ꝙ esse a deo
ordinatũ ad vitam eternaꝫ finaliter ob
tinendam. ⁊ sic quilibet electoꝝ in quo
cũqꝫ statu sit gratie vel culpe est deo ca
rus ⁊ acceptꝯ ⁊ dei amicus. ⁊ nullus re-
proboruꝫ. licet sit in statu gratie est dei
amicus. Et isto modo nõ intelligit̃ pri-
ma conclusio. qꝛ sic esset falsa ⁊c. Alio
mõ idem est ꝙ esse in statu vel disposi-
tione in qua si perseuerauerit deus da
bit sibi vitam eternaꝫ. ⁊ sic non quilibꝫ
electus est deo gratus vel acceptus nec
dei amicus. sicut ille qui est in statu cul
pe mortalis. Et aliqs reprobus est deo
carus ⁊ dei amicus sicut ille qui est in
statu gratie ⁊c. Simili modo magister
tertio sniarum distin. 31. dicit ꝙ aliquẽ
esse scriptum in libro vite põt intelligi
dupliciter. scꝫ ſm eternã p̃scientiã vel
ſm p̃sentẽ iustiaã. ⁊ multi sunt scripti
primo modo ⁊ nõ secũdo modo ⁊ econ-
uerso. Sic in ꝓposito potest dici ꝙ ali-
quẽ esse amicuꝫ dei. põt intelligi dupli
citer. vel ſm eternam dei dilectionẽ vel
ſm presentẽ dispositionẽ. ⁊ aliquis po
test esse amicus dei primo modo ⁊ non
secũdo mõ ⁊ econuerso. In ista ergo q̃-
stione intẽdo istis terminis carus. gra-
tus acceptꝯ deo. amicus dei. dignus vi
ta eterna. ⁊ hmõi. secundo mõ vti ⁊ nõ
primo mõ. Et in isto sensu habet secun
da conclusio difficultatẽ. Probatur er-
go conclusio primo sic. quia spũssanctꝯ
potest dari alicui absolute loquendo si
ne charitate creata aut alio eiꝯ dono. si
cut patet ex primo articulo. sed ipse so
lus sine alio dono creato potest tantuꝫ
dignificare creaturam respectu premij
beatifici aut alterius boni q̃tum ipse
cuꝫ alio dono. quia alias ipsa charitas
creata ex natura sua aliquã dignitateꝫ
respectu vite eterne tribueret ipsi crea
ture. quaꝫ dignitatem nullo modo pos
set sibi spiritussanctus per seipsum tri
buere. quod est absurdũ. Secundo ꝓ-
batur quia esse carum deo vel gratum
vel amicuꝫ. vel vita eterna dignum pri
mo modo nihil est aliud ꝓprie loquen-
do q̃ꝫ esse in aliquo statu in quo si quis
decederet haberet vitam eternam ſm
dei ordinationeꝫ. sed nullam contradi-
ctionem implicat ꝙ deus ordinaret eã
dare alicui sine charitate aut alio dono
creato ⁊c. Tertio sic. quia nullam con
tradictionem implicat ꝙ deus ordina-
ret talẽ ꝙ quicũqꝫ decederet sine chari
tate vel gratia tali lege stante esset ami
cus dei ⁊ dignus vita eterna. illo modo
dicto supra. ↄñs est clara. ⁊ antecedens
patꝫ. quia dei voluntas sufficit accepta
re aliquem ad vitam eternaꝫ sine quo-
cũqꝫ dono creato. ⁊ per ↄñs sola dei vo
luntas acceptans sufficit facere aliquẽ
sibi carum gratũ ⁊ amicum. ⁊ vita eter
na dignũ. seu dignificare ipsum. Et sic
patet sufficienter conclusio probata.

K Tertia cõclusio probatur. quia
absolute possibile est deum dare alicui
charitatem ⁊ nunq̃ velle dare illi beati
tudinem igitur ⁊c. ↄñs patet ex dictis
Et antecedẽs licet posset multipliciter
probari. tamen ex hoc patꝫ ꝙ illud nul
lo modo implicat contradictionem. ⁊ ꝑ
ↄñs est deo possibile. Secũdo quia ani
mã charitatem habẽteꝫ deus pure gra
tis acceptat ad beatitudineꝫ. igitur ab
solute possibile est ⁊c. ↄñs patet ⁊ ante
cedens apparet per illud Ro. 6. Stipẽ-
dia peccati mors. gratia autem dei vi-
ta eterna. Item Roma. 8. Non sunt cõ
digne passiones huius temporis ad fu
turam gloriam. Item Lu. 17. Cum fe-
ceritis omnia que precepta sunt vobis
dicite serui inutiles sumus. Tertio.
quia carenti charitate ⁊ gratia deus nõ
est debitor illius. sed illaꝫ gratis donat
sꝫ propter hoc ꝙ deus gratis donat ali
quod munus non fit alterius muneris
debitor. ergo ei cui dedit charitateꝫ vel
gratiam potest non dare vitam eternã
Et breuiter iste due conclusiones pos-
sent multipliciter probari. sed videntur
mihi adeo clare ꝙ non egent ampliori
declaratione ⁊c. Ex predictis sequun
tur aliqua correlaria. Primuꝫ est re-

ſponſiuuz ad articulum ſcȝ ꝙ charitas
vel gratia eſt q̄dā qualitas infuſa. Un
de in duabus predictis cōcluſionibus
viſus ſuȝ iſtiſ terminis charitas ⁊ gratia
vt ſupponunt abſolute pro tali qualita
te. vt ſit ſenſus ꝙ ſine tali qualitate a=
liquis poteſt abſolute amicus dei eſſe
et cum tali qualitate non eſſe amicus
dei. tamen vtendo illis terminis ſcilicȝ
charitas et gratia: ſm̄ ſuā ꝯnotationē
de virtute ſermonis iſte propoſitiones
eſſent ꝯcedende. Aliquis habet chari=
tatē vel grām. vel eſt amicus dei ergo
eſt deo carus ⁊ gratus ⁊ ad vitā eternā
acceptus ⁊ ea dignus quia illi termini
hoc ꝯnotant. ⁊ hoc non eſſet. igitur con
cluſio vera ⁊c. Secūdo ſeqtur ꝙ nul=
la qualitas infuſa eſt vel eſſe poteſt for
maliter ⁊ intrinſece charitas vl' gratia
patet q2 quelibet talis exiſtens vel poſ
ſibilis abſolute poteſt eſſe ⁊ non facere
aliquem carum vel gratum. igitur que
libet talis abſolute poteſt eſſe ⁊ non eē
charitas vel gratia. conſequentia patȝ
ex connotatis iſtorum terminorum ⁊c.
Et antecedens apparet ex dictis ⁊ per
conſequēs ſequitur ꝙ nulla talis qua=
litas poteſt eſſe formaliter ⁊ intrinſece
charitas. quia nihil eſt formaliter ⁊ in=
trinſece tale quod poteſt eſſe ⁊ non eſſe
tale ⁊c. Tertio ſequitur ꝙ de lege
ordinata non eſt poſſibile creaturam
rationalem diligere deum meritorie ſi=
ne habitu infuſo charitatis vel gratie.
Patet ex prima concluſione. et cetera.
Quarto ſequitur ꝙ de potentia abſo
luta eſt poſſibile creaturam rationalē
diligere deum meritorie ſine habitu in
fuſo charitatis vel gratie. Patet ex ſe=
cūda cōcluſione ⁊ ſimiliter quia actus
dilectionis eſt meritorius ex diuine vo
lūtatis acceptatione. modo ipſa poteſt
talem actum acceptare ita bene ſi non
ſit in gratia ſiue in puris naturalibus
ſicut ſi ſiat in gratia. vt patet ex dictis
⁊c. L Hic tamen eſt notandum
ꝙ in iſtis duobus vltimis correlarijs lo
quor de dilectōe dei meritoria vite eter
ne. vnde cum meritū dicatur in reſpe
ctu ad premiū ⁊ premiuȝ ſit duplex ſcȝ

eternū ⁊ temporale. ſatis cōſtat ꝙ etiā
de lege ordinata aliquis poſſit ipſum
deuȝ diligere meritorie ad aliquod bo
num temporale ſine habitu charitatis
vel gratie ⁊ nō ad vitam eternā. Quia
diligere deum meritorie iſto modo eſt
ſic diligere ꝙ aliquis pro illa dilectio=
ne premiabitur premio eterno vel pre=
miaretur ſi finaliter decederet ſine pec
cato. Et iſto modo aliquis ſiue electus
ad vitā eternā ſiue non dicat̄ mereri vi
tam eternaȝ ⁊c. igitur ⁊c. Aliqui tñ ſm̄
aliam aſſignationē hu9 quod eſt mere
ri vitam eternaȝ aliquādo dixerunt ꝙ
nullus reproboꝝ meretur vel vnꝗ̄ me
ruit vitam eternā quia ſi mereretur ip
ſam aliquādo haberet ipſam. cum me=
reri dicat̄ reſpectu premij. Et iſte mo=
dus dicendi videret̄ mihi valde ꝓbabi
lis. niſi quia nō bene ſonat in auribus
multoꝝ. Ideo melius eſt dare aſſigna=
tionē per quā poſſit ſuſtineri ꝙ vterq̧
ſcȝ tam reprobus ꝗ̄ electus aliquādo
mereretur vitam eternam licet multū
ſit difficile hoc aſſignare de virtute ſer
monis ꝓpter hoc ꝙ talis conditionalis
eſt de virtute ſermonis impoſſibilis ali
quo demonſtrato preſcito vel reprobo
⁊c. ſi iſte decederet ſine peccato vel ſi
iſte perſeueraret in bono ipſe premia=
retur premio eterno. quia abſolute ſta
ret ita eſſe ſicut ſignificatur per ante=
cedens et non eſſe ita ſicut ſignificatur
per conſequens ergo conditionalis eſt
falſa de virtute ſermonis. et per conſe=
quens impoſſibilis. ſicut de hoc for=
te alias videbitur. Aliqui autem aſſi=
gnāt aliter idipſum quod eſt mereri vi
tam eternam. nō vtentes illo modo lo=
quendi conditionali. Unde dicunt ꝙ il
le dicitur mereri vitā eternam qui ali=
quem actuȝ facit vel in aliquo ſtatu eſt
pro quo deus voluit etiā voluntate be
neplaciti ꝙ talis ſit dignus vita eterna
Sed forte ſi inquiratur. quid eſt ſic eē
dignum ⁊c. oportebat redire ad primū
modum. Nolo tamen hic inſiſtere. ſed
cōceſſo iſto modo loquendi dico ꝙ ſm̄
hoc alique ꝓpoſitiones ſunt cōcedende
M Prima eſt ꝙ aliquis eſt dign9

vita eterna ⁊ meretur ipſam qui tamē
nunꝗ̄ habebit eam. Patet de reprobo
qui licet quādoq̧ mereatur ⁊ ſit dign9
vita eterna. quia eſt in gratia. tamē nū
ꝗ̄ habebit vitam eternaȝ eo ꝙ indigni
ficabit ſe poſtea ⁊ non reuertetur ad ta
lem dignitatem. ideo damnabitur ⁊c.
Secunda ꝓpoſitio ꝙ aliquis non eſt
dignus vita eterna nec meretur ipam.
⁊ pōt fieri dignus ea per aliquā muta=
tionem in ipſo factam ad aliquā ſuper
naturalē formā ſcȝ charitatem vel gra
tiam. Et ſic cōmuniter de lege ordina=
ta ſit aliquis dignus qui prius nō erat
dignus. ⁊ talis poteſt dici dignus ſm̄ ꝑ
ſentem iuſticiā. quia nō eſt poſſibile ꝙ
aliquis fiat de nouo dignus ſm̄ eternā
preſcientiā. Tertia eſt ꝙ aliquis nō
dignus vita eterna poteſt fieri dignus
ea de potentia abſoluta abſq̧ aliq̄ mu=
tatione in ipſo aut in quolibet alio fa=
cta. preter ſolam trāſitionē tp̄is exiſtē=
tis vel poſſibilis. patet. q2 ſicut rex poſ
ſet ſtatuere inuentos in camera die lu=
ne debere puniri ⁊ inuētos die martis
debere premiari. ſic nulla eſt contradi=
ctio ꝙ deus ſtatueret exiſtentes ſub. a.
menſura eſſe habituros beatitudinem
⁊ nō ante vel poſt ⁊c. quare ⁊c. Quar
ta ꝓpoſitio eſt ꝙ aliquis nō eſt dignus
vita eterna ab aliqua cauſa creata ſed
a ſola acceptatione diuina. patet ſatis
ex predictis. Similiter licet de lege or=
dinata ad iſtā dignitatem ſiue ad me=
ritum vite eterne concurrant cū cauſa=
litate ⁊ acceptatiōe diuina ipſa volun=
tas creata ⁊ charitas ſiue gratia. tñ ab
ſolute ſtaret iſta non concurrere. et ta=
men iſtam dignitatem eſſe meritum vi
te eterne. ⁊ per conſequēs non ab alijs
ſed a ſola diuina acceptatione conſur=
git iſta dignitas vite eterne. pro quo fa
cit iſtud dictuȝ ſcripture Heſter. 6. hoc
honore dignus eſt quē rex voluerit ho
norare. Un patet ꝙ licet voluntas cau
ſet actum meritoriū. ex hac tamen cau
ſalitate non conuenit tali actui eſſe me
ritorium vel vita eterna dignuȝ. Unde
ſequitur vlterius ꝙ licet aliquis ſit di=
gnus vita eterna in ſenſu prius dicto.

nullus tamen eam mereri poteſt de cō
digno. ⁊ hoc intelligendo in ſenſu im=
mediate tacto. ſed de his magis alias
videbitur. N Sed cōtra dicta
arguitur et primo contra ſecundam cō
cluſionem. quia ſcilicet ⁊c. cuȝ quilibet
dei amicus ſit deo gratus et carus. ſe=
quitur ꝙ aliquis poſſȝ eſſe deo gratus
et carus ſine gratia vl' charitate. quod
videtur impoſſibile. ſicut impoſſibile
eſt ꝙ aliquis ſit albus ſine albedine.
Confirmatur. quia deus nihil odit niſi
diuina voluntas reperiat in eo aliquid
odibile aut diſplicibile ex natura rei.
Iuxta illud. pſalmi. Quoniam non de
us volens iniquitatem tu es. Igitur
etiam nihil eſt deo carum vel dilectum
niſi quatenus in ipſo eſt aliquid quod
ex natura rei facit ipſuȝ diligibile. hoc
autem non poteſt in nobis poni niſi ali
qua qualitas infuſa. ſicut charitas vl'
gratia. Igitur ⁊c. Secundo ad idem
arguitur ſic. quia impoſſibile eſt cōtra=
dictoria ſucceſſiue verificari nulla mu=
tatione facta circa res illorum. ergo ſi
nunc verum eſt ꝙ ſortes non ſit dei a=
micus vel deo carus ⁊ acceptus. ⁊ poſt=
ea eius oppoſitum ſit verum. neceſſe
eſt mutationem eſſe factam et non in
deo. ergo in illo nouiter caro. et non ap
paret alia mutatio niſi acquiſitio alicu
ius qualitatis ſupernaturalis ipſuȝ ca
rum facientis. Igitur ⁊c. Confirma=
tur: quia ſi aliqua ꝓpoſitio verificatur
ꝓ rebus. et ad eius verificationem due
res non ſufficiunt. neceſſe eſt ponere
tertiam rem ad hoc vt ipa ſit vera. ſed
iſta propoſitio ſortes eſt dei amicus vl'
deo carus verificatur pro rebus et ad
eius verificationem non ſufficit deum
eſſe ⁊ ſortem eſſe. quia ipſis poſitis po
teſt eſſe falſa. ideo requiritur alia res
ab eis. et illa eſt charitas vel alius ha=
bitus ſupernaturalis ⁊c. Tertio ad
idem ſic. quia quicunq̧ eſt ſine charita
te vl' alio habitu ſupernaturali ipſe eſt
in peccato mortali. ſed nullus talis eſt
amicus dei. igitur ⁊c. minor eſt nota. ſȝ
maior probatur q2 priuatio charitatis
eſt peccatum mortale. Tum quia quili

sponsiuū ad articulum scʒ ꝙ charitas
vel gratia est q̄dā qualitas infusa. Un
de in duabus predictis cōclusionibus
vsus suʒ iti[terminis charitas ⁊ gratia
vt supponunt absolute pro tali qualita
te. vt sit sensus ꝙ sine tali qualitate a-
liquis potest absolute amicus dei esse
et cum tali qualitate non esse amicus
dei. tamen vtendo illis terminis scilicʒ
charitas et gratia: s̄m suā ꝯnotationē
de virtute sermonis iste propositiones
essent ꝯcedende. Aliquis habet chari-
tateʒ vel grām. vel est amicus dei ergo
est deo carus ⁊ gratus ⁊ ad vitā eternā
acceptus ⁊ ea dignus quia illi termini
hoc ꝯnotant. ⁊ hoc non esset. igitur con
clusio vera ꝛc̄. Secūdo seq̄tur ꝙ nul-
la qualitas infusa est vel esse potest for
maliter ⁊ intrinsece charitas vł gratia
patet q2 quelibet talis existens vel pos
sibilis absolute potest esse ⁊ non facere
aliquem carum vel gratum. igitur que
libet talis absolute potest esse ⁊ non eē
charitas vel gratia. consequentia patʒ
ex connotatis istorum terminorum ꝛc̄.
Et antecedens apparet ex dictis ⁊ per
consequēs sequitur ꝙ nulla talis qua-
litas potest esse formaliter ⁊ intrinsece
charitas. quia nihil est formaliter ⁊ in-
trinsece tale quod potest esse ⁊ non esse
tale ꝛc̄. Tertio sequitur ꝙ de lege
ordinata non est possibile creaturam
rationalem diligere deum meritorie si-
ne habitu infuso charitatis vel gratie.
Patet ex prima conclusione. et cetera.
Quarto sequitur ꝙ de potentia abso
luta est possibile creaturam rationaleʒ
diligere deum meritorie sine habitu in
fuso charitatis vel gratie. Patet ex se-
cūda cōclusione ⁊ similiter quia actus
dilectionis est meritorius ex diuine vo
lūtatis acceptatione. modo ipsa potest
talem actum acceptare ita bene si non
fit in gratia siue in puris naturalibus
sicut si fiat in gratia. vt patet ex dictis
ꝛc̄. L Hic tamen est notandum
ꝙ in istis duobus vltimis correlariis lo
quor de dilectōe dei meritoria vite eter
ne. vnde cum meritū dicatur in respe
ctu ad premiū ⁊ premiuʒ sit duplex scʒ

eternū ⁊ temporale. satis cōstat ꝙ etiā
de lege ordinata aliquis possit ipsum
deuʒ diligere meritorie ad aliquod bo
num temporale sine habitu charitatis
vel gratie ⁊ nō ad vitam eternā. Quia
diligere deum meritorie isto modo est
sic diligere ꝙ aliquis pro illa dilectio-
ne premiabitur premio eterno vel pre-
miaretur si finaliter decederet sine pec
cato. Et isto modo aliquis siue electus
ad vitā eternā siue non dicat̄ mereri vi
tam eternaʒ ꝛc̄. igitur ꝛc̄. Aliqui tñ s̄m
aliam assignationē hui⁹ quod est mere
ri vitam eternaʒ aliquādo dixerunt ꝙ
nullus reproboꝝ meretur vel vnq̄ me
ruit vitam eternā quia si mereretur ip
sam aliquādo haberet ipsam. cum me-
reri dicat̄ respectu premij. Et iste mo-
dus dicendi videret̄ mihi valde ꝓbabi
lis. nisi quia nō bene sonat in auribus
multoꝝ. Ideo melius est dare assigna-
tionē per quā possit sustineri ꝙ vterqʒ
scʒ tam reprobus q̄ electus aliquādo
mereretur vitam eternam licet multū
sit difficile hoc assignare de virtute ser
monis ꝓpter hoc ꝙ talis conditionalis
est de virtute sermonis impossibilis ali
quo demonstrato presito vel reprobo
ꝛc̄. si iste decederet sine peccato vel si
iste perseueraret in bono ipse premia-
retur premio eterno. quia absolute sta
ret ita esse sicut significatur per ante-
cedens et non esse ita sicut significatur
per consequens ergo conditionalis est
falsa de virtute sermonis. et per conse-
quens impossibilis. sicut de hoc for-
te alias videbitur. Aliqui autem assi-
gnātaliter idipsum quod est mereri vi
tam eternam. nō vtentes illo modo lo-
quendi conditionali. Unde dicunt ꝙ il
le dicitur mereri vitā eternam qui ali-
quem actuʒ facit vel in aliquo statu est
pro quo deus voluit etiā voluntate be
neplaciti ꝙ talis sit dignus vita eterna
Sed forte si inquiratur. quid est sic eē
dignum ꝛc̄. oportebat redire ad primū
modum. Nolo tamen hic insistere. sed
cōcesso isto modo loquendi dico ꝙ s̄m
hoc alique ꝓpositiones sunt cōcedende
M Prima est ꝙ aliquis est dign⁹

vita eterna ⁊ meretur ipsam qui tamē
nunq̄ habebit eam. Patet de reprobo
qui licet quādoqʒ mereatur ⁊ sit dign⁹
vita eterna. quia est in gratia. tamē nū
q̄ habebit vitam eternaʒ eo ꝙ indigni
ficabit se postea ⁊ non reuertetur ad ta
lem dignitatem. ideo damnabitur ꝛc̄.
Secunda ꝓpositio ꝙ aliquis non est
dignus vita eterna nec meretur ipam.
⁊ pōt fieri dignus ea per aliquā muta-
tionem in ipso factam ad aliquā super
naturalē formā scʒ charitatem vel gra
tiam. Et sic cōmuniter de lege ordina-
ta fit aliquis dignus qui prius nō erat
dignus. ⁊ talis potest dici dignus s̄m p̄
sentem iusticiā. quia nō est possibile ꝙ
aliquis fiat de nouo dignus s̄m eternā
presicientiā. Tertia est ꝙ aliquis nō
dignus vita eterna potest fieri dignus
ea de potentia absoluta absqʒ aliq̄ mu-
tatione in ipso aut in quolibet alio fa-
cta. preter solam trāsitionē tp̄is existē-
tis vel possibilis. patet. q2 sicut rex pos
set statuere inuentos in camera die lu-
ne debere puniri ⁊ inuētos die martis
debere premiari. sic nulla est contradi-
ctio ꝙ deus statueret existentes sub. a.
mensura esse habituros beatitudinem
⁊ nō ante vel post ꝛc̄. quare ꝛc̄. Quar
ta ꝓpositio est ꝙ aliquis nō est dignus
vita eterna ab aliqua causa creata sed
a sola acceptatione diuina. patet satis
ex predictis. Similiter licet de lege or-
dinata ad istā dignitatem siue ad me-
ritum vite eterne concurrant cū causa-
litate ⁊ acceptatiōe diuina ipsa volun-
tas creata ⁊ charitas siue gratia. tñ ab
solute staret ista non concurrere. et ta-
men istam dignitatem esse meritum vi
te eterne. ⁊ per consequēs non ab aliis
sed a sola diuina acceptatione consur-
git ista dignitas vite eterne. pro quo fa
cit istud dictuʒ scripture Hester. 6. hoc
honore dignus est quē rex voluerit ho
norare. Un̄ patet ꝙ licet voluntas cau
set actum meritoriū. ex hac tamen cau
salitate non conuenit tali actui esse me
ritorium vel vita eterna dignuʒ. Unde
sequitur vlterius ꝙ licet aliquis sit di-
gnus vita eterna in sensu prius dicto,

nullus tamen eam mereri potest de cō
digno. ⁊ hoc intelligendo in sensu im-
mediate tacto. sed de his magis alias
videbitur. N Sed cōtra dicta
arguitur et primo contra secundam cō
clusionem. quia scilicet ꝛc̄. cuʒ quilibet
dei amicus sit deo gratus et carus. se-
quitur ꝙ aliquis possʒ esse deo gratus
et carus sine gratia vł charitate. quod
videtur impossibile. sicut impossibile
est ꝙ aliquis sit albus sine albedine.
Confirmatur. quia deus nihil odit nisi
diuina voluntas reperiat in eo aliquid
odibile aut displicabile ex natura rei.
Iuxta illud. psalmi. Quoniam non de
us volens iniquitatem tu es. Igitur
etiam nihil est deo carum vel dilectum
nisi quatenus in ipso est aliquid quod
ex natura rei facit ipsuʒ diligibile. hoc
autem non potest in nobis poni nisi ali
qua qualitas infusa. sicut charitas vł
gratia. Igitur ꝛc̄. Secundo ad idem
arguitur sic. quia impossibile est cōtra-
dictoria successiue verificari nulla mu-
tatione facta circa res illorum. ergo si
nunc verum est ꝙ sortes non sit dei a-
micus vel deo carus ⁊ acceptus. ⁊ post-
ea eius oppositum sit verum. necesse
est mutationem esse factam et non in
deo. ergo in illo nouiter caro. et non ap
paret alia mutatio nisi acquisitio alicu
ius qualitatis supernaturalis ipsuʒ ca
rum facientis. Igitur ꝛc̄. Confirma-
tur: quia si aliqua ꝓpositio verificatur
ꝓ rebus. et ad eius verificationem due
res non sufficiunt. necesse est ponere
tertiam rem ad hoc vt ipa sit vera. sed
ista propositio sortes est dei amicus vł
deo carus verificatur pro rebus et ad
eius verificationem non sufficit deum
esse ⁊ sortem esse. quia ipsis positis po
test esse falsa. ideo requiritur alia res
ab eis. et illa est charitas vel alius ha-
bitus supernaturalis ꝛc̄. Tertio ad
idem sic. quia quicunqʒ est sine charita
te vł alio habitu supernaturali ipse est
in peccato mortali. sed nullus talis est
amicus dei. igitur ꝛc̄. minor est nota. sʒ
maior probatur q2 priuatio charitatis
est peccatum mortale. Tum quia quilʒ

bet tenetur charitatē habere. Tum q̄r
nullus potest ex naturalibꝰ suis vitare
quodlibet peccatū mortale. Igitur ad
hoc reqritur aliquod donū supernatu=
rale. quare ⁊c. Cōfirmatur. q̄r nullus
existens in peccato mortali potest illo
carere nisi ex charitatis aut alicuiꝰ ha=
bitus infusi one. igitur ⁊c. ꝯña patet et
antecedens apparet. quia tale peccatū
cuz sit priuatio non tollitur nisi per po
sitionem habitus positiui. aliter postꝙ
ablata esset adhuc esset. quia subiectuz
non haberet habitum quē aptum natū
esset habere. quare ⁊c. Quarto argui
tur ꝯtra tertiā conclusionē. quia aliqđ
est malū qđ deus detestatur ⁊ de neces
sitate odit. s. peccatuz ⁊ iniustitiā. ergo
cum ipse sit immutabiliter iustus ⁊ ra=
tionalis dilector aliqđ erit bonū qđ ip=
se de necessitate diligit. scz iustitiam q̄r
ſm Augustinuz nullus iustus est q iu=
stitiam nō diligit ⁊c. Confirmatur q̄r
aliquis actus malus iuste meretur pe=
nam eternam. ergo aliquis actus bonꝰ
iuste meretur vitam eternam. Antece=
dens patet de quolibet mortali pecca=
to. ⁊ ꝯña tenet. quia nullus est actꝰ ita
malus qn aliquis sit possibilis median
te charitate vel gratia tā bonus ꝙ ille
est malus ⁊c. O Ad ista ridet
Unde ad primaz ⁊ pro dictis ⁊ dicēdis
distinguendum est ꝙ aliquem esse deo
gratum ⁊ carū vel dei amicū potest du
pliciter dici. Uno modo denominatiōe
intrīseca ab habitu vel actu charitatis
vel gratie animam ipsius informante.
Alio modo denominatione extrinseca
ab ipsa diuina voluntate acceptante.
Uel magis ꝓprie loquendo aliquis po
test dici amicus dei dupliciter. vł quia
diligit deum. vel quia diligitur a deo.
Primo modo pōt aliquis esse carus et
gratꝰ sine aliqua qualitate supnatura
li infusa que sit charitas vel gratia nō
tamē sine aliqua qualitate creata q̄ sit
dilectio ⁊ que pōt dici charitas vel gra
tia ⁊c. Scđo modo pōt aliquis esse ca
rus ⁊ gratꝰ sine aliqua qualitate infor=
mante. nec est simile de esse album ⁊ al
bedine sicut hic ⁊c. Scđo distinguēduz
est ꝙ illo modo scđo iam dicto aliquis
pōt dici amicus dei dupliciter sicut du
pliciter pōt intelligi deū aliquē dilige=
re. Uno modo generaliter. q̄r vult sibi
aliquod bonū ⁊ sic oīe bonū inq̄tum
bonū deus dicitur diligere. iuxta illud.
diligis eñ omia que sunt ⁊ nihil odisti
eoꝝ que fecisti. Alio modo specialiter.
quia vult sibi aliquod speciale bonū. ⁊
sic deus magis diligit illū cui facit ma=
ius bonū. q̄r q̄uis oēs eadem dilectiōe
diligat. non tamen ad equale bonum.
Tertio distinguendū est ꝙ illo mō vl
timo adhuc aliquis pōt dici amicꝰ dei
dupliciter. Uno modo. q̄r deus vult il=
lum pro tunc habere aliquod magnuz
donū qđ nō est vita eterna sicut est cha
ritas vel gratia vel originalis iustitia.
siue velit ꝙ semper ꝑmaneat in tali bo
no siue non. ⁊ hoc voluntate beneplaci
ti. ⁊ hoc vocamus diligere ſm presentē
iustitiā. ⁊ sic deus diligit soluz rōnales
creaturas que sunt in gratia gratuz fa
ciente siue sint electe siue reprobate.
Alio modo q̄r deus vult illuz non pro
illo tunc tamen aliquando habere vel
habiturum esse illud speciale donū qđ
est vita eterna. ⁊ sic deus diligit solum
rōnales creaturas. nō tñ omnes illas q̄
sunt in gratia gratuz faciente. sed solū
illas que sunt electe ⁊ nō reprobe. siue
sint in gr̄a siue in mortali culpa Et hoc
voco dilectionem ſm eternā presciens
tiā ð qua ad Ro. 9. Jacob dilexi Esau
aūt odio habui. Et ista pōt vocari dile=
ctio simpł̄r ꝑma. aut dilectio ſm quid.
quia in scriptura simpł̄r loquēdo dicit
Esau aūt odio habui. licet forte. ⁊ sine
forte esau qñqꝫ habuerit charitatē. fal=
tem qñ fuit nouiter circūcisus. ⁊ ita de
quolibꝫ reprobo pōt dici simpł̄r ꝙ deꝰ
odit ipm. licet ſm quid scilꝫ ſm presen
tē iustitiam diligat ipsum quādo habz
charitatē vel gratiā ⁊c. P Ex istis
distinctionibus sequuntur alique ꝓpo=
sitiones. Prima ꝙ loquendo de dile=
ctione generali omnis entitas est a deo
diligibilis ex natura rei. Patet ex dictis
Secūda est ꝙ loquēdo illo mō nulla
entitas est deo odibilis ex natura rei.

Patet. q̄r nulla talis est ſm se mala sꝫ
simpliciter bona. Tertia est ꝙ loquen=
do de dilectione speciali vltimo mō di=
cta nulla entitas est a deo diligibilis ex
natura rei siue ex sui natura. Patet. q̄r
ꝙ aliqua res sit accepta deo ad vitam
eternam solum est ex ordinatione volū
taria et gratuita voluntate diuina. ⁊c.
Quarta est ꝙ loquendo isto modo nec
odium dei: nec alius quicūqꝫ actus cul=
pabilis est deo odibilis ex natura rei si
ue ex sui natura. Patet. nullus talis
actus deacceptatur ad vitaz eternā vel
imputatur ad penam eternam. nisi ex
mera voluntate diuina ⁊c. Ex his patz
ad rationem. Ad secundā rationē di=
co aliquas propositiones. Q
Prima est ꝙ possibile est transire de
contradictorio in cōtradictorium. siue
cōtradictoria successiue verificari. absqꝫ
motu locali aut positiōe noue rei vł de
structione preexistentis cuius verifica=
tionis lapsus temporis nō sit in causa.
Quis sine lapsu tempis actuali vel po=
tentiōali cōtingere non possit alias eñ
contradictoria simul essent vera. Patz
quia possibile est ꝙ aliquis non habēs
spūmsctm̄ illo modo speciali de quo di=
ctum est in ꝑmo articulo habeat postea
spūm sanctū eo nō mutato localiter nec
aliqua alia re noua facta: vel aliqua de
structa. vt patet ex dictis ibidē. Et con=
stat ꝙ mutatio non est in spiritusancto
nec oportz ꝙ sit in alio nec lapsus tem
poris ad hoc facit ⁊c. Item patet quia
absolute possibile est diuina virtute ꝙ al
bedo huius corporis nulla locali eius
aut subiecti mutatione facta ⁊ nulla re
nouiter causata vel destructa non infor
maret illud corpus ⁊c. Patet. quia hoc
nō minꝰ ē possibile ꝙ ꝙ accidētia sacra
mētalia sint eque ꝓsentia corpori xp̄i si
cut erant substantie panis. ⁊ tñ non in=
formant ipsuz ⁊c. Item absolute deus
posset se solo conseruare lumen qđ cau
sat candela quiescens in aere nulla mu
tatiōe locali facta ad hoc aut aliqua re
nouiter creata vel destructa ⁊c. Ex quo
patet ꝙ absolute possibile est aliquali=
ter esse in re qualiter prius non fuit. vł
aliqualiter non esse qualiter prius fuit
absqꝫ mutatione que sit acquisitio vel
perditio alicuius rei ptz clare ⁊c. Et sic
patet ꝙ maior illius rationis est falsa.
Sed pro materia minoris et ꝯseqn̄=
tie sit secūda propositio. Quod esto ꝙ
esset impossibile contradictoria successi
ue verificari sine mutatiōe. tñ nō opor=
tet ꝙ fiat propter mutationem factā in
aliqua illarum rerum pro quibus talia
verificātur sed sufficit ꝙ in alia. vt si de
us ordinaret dimittere offensam sortis
existentis in peccato mortali si aliquis
vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim
rogante fieret de non dilecto dilectus
absqꝫ hoc ꝙ oporteret esse mutationem
in eo vel in deo sed in rogante. Simili=
ter in casu sufficit ad talem verificatio=
nem lapsus temporis: et hoc quādo de
terminatio temporis cadit sub statuto
sicut apud hebreos lex erat vt quilibet
seruus ꝯpleto sexto anno seruitutis exi=
ret ad libertatem. ideo absqꝫ vlla ip
sius mutatione solo temporis lapsu fie
bat de seruo non seruus et de non libe=
ro liber ⁊ ita posset esse in proposito ⁊c.
Tertia ꝓpositio est. ꝙ esto ꝙ sine mu=
tatione in tali re non contingeret talia
contradictoria verificari. adhuc nō se=
quit ꝙ ꝑ mutationē acquisitā. Et iterū
esto ꝙ per acquisitionē etiā non sequit
ꝙ per acquisitionē charitatis aut gratie
vel habitus alicuius supnaturalis. Et
hoc satis ptz. vnde apparet ꝙ ratio non
concludit. Pro confirmatiōe rōnis sit
hec quarta propositio ꝙ ista cōsequen=
tia nō valet. positis duabus rebꝰ. ista ꝓ
positio est falsa ergo vt ipa sit vera req
ritur tertia. ptz. ꝙ ista est falsa antixp̄s
non erit. ⁊ tñ ad eius verificationē non
requiritur aliq̄ res alia ab illis q̄ sunt.
sed potest illa propositio esse vera solū
volente deo. Multe instātie possunt da
ri de informatione et inherentia forme
de cōseruatione radij solis. et de dona
tione spūssancti. de quibus iaz tactū est
⁊c. Et ita in proposito negat maior ra=
tionis. et similiter ptz ꝙ ꝯña non valet
⁊c. ideo ⁊c. Ad tertiam rationē dico ali
quas propositiones. R Prima

est ꝙ pura ꝑuatio charitatis vel gratie
precise nõ habet rõnem peccati vel cul
pe. pʒ. qꝛ talis est peccatũ solũ inquãtũ
ꝓsupponit debitũ habẽdi talẽ charita-
tem vł gratiã. illud aũt debitũ tolli põt
sine positione alicuiꝰ habitꝰ vel forme.
Scḋa ꝓpositio est ꝙ carẽtia charita-
tis licʒ sit peccatũ tñ põt esse ⁊ non esse
peccatũ. Patet qꝛ nõ est peccatũ nisi in
eo qui debet ⁊ tenet̃ habere eã. ⁊ qꝛ deꝰ
posset hoĩeʒ absoluere a tali debito ha
bẽdi. esto ꝙ nõ daret sibi charitatẽ. seq
tur ꝙ possibile ẽ taleʒ carere charitate
absqꝫ peccato. Et sic ptʒ ꝙ maior rõnis
et añs ꝯfirmatiõis sunt falsa. Tertia
ꝓpositio est. ꝙ licʒ nõ sit possibile ꝙ ab
aliquo tollat̃ carẽtia charitatꝭ vł gratie
infuse absqꝫ hoc ꝙ infundat̃ sibi talꝭ iu-
sticia. tamen possibile est ꝙ ab eo tollat̃
carẽtia charitatꝭ vł gratie debite inesse
absqꝫ hoc ꝙ ĩfundat̃ sibi caritas vł grã
patʒ. si tollat̃ debituʒ habendi eam ⁊c̃.
Quarta ꝓpositio est ꝙ nõ sit possibile
aliquẽ ꝑuari iusticia debita inesse et nõ
esse iniustũ. pʒ. si tollat̃ debitũ ⁊c̃. Et sic
ex istis clare pʒ ad rationẽ et eius ꝯfir-
mationẽ. ⁊ qualiter ꝑuatio charitatꝭ sit
peccatũ ⁊c̃. Sed quia in ꝓbatõe ante
cedentis fiebat ista consequẽtia. nullus
potest ex puris naturalibꝰ vitare quod
libet peccatũ mortale igitur ad hoc req
ritur aliquod donuʒ supnaturale. Hec
aũt cõsequẽtia non valet. sed fundatur
in falsa imaginatione scilicʒ ꝙ ex hoc ꝑ
cise homo non potest ex puris naturali
bus vitare peccatum quia ex puris na-
turalibus nõ potest habere charitatem
quã tenetur habere. hoc aũt est falsum
et negandum. Ideo ad huius declara
tionem distinguo ꝙ vitare peccatum ex
puris naturalibus põt dupłr intelligi.
Uno mõ vt ꝑ pura naturalia exluda-
mus oĩa dona ĩfusa supnaturalia. Alio
mõ vt ꝑ hoc excludamꝰ adiutoriũ sup-
naturale. tũc ꝺm h̃ pono aliq̃s ꝓpõnes.
Prima. ꝙ scḋo mõ nullꝰ ex purꝭ natu
ralibus põt aliqḋ peccatuʒ vitare. Pa
tet: quia esto ꝙ deus absolueret ipsum
a debito habẽdi charitatẽ seu quoduis
aliud donũ supnaturale. tamen adhuc
non possʒ ex suis puris naturalibus id
est ex se ⁊ sine adiutorio dei supernatu
rali peccata vitare. sicut nec aliqd age-
re bene. Secunda est qḋ primo modo
quis põt ex purꝭ naturalibꝰ qḋlibʒ pec
catũ vitare. patet si deꝰ absolueret ipm
a debito habẽdi donuʒ supnaturale ⁊c̃.
Tertia est qḋ primo mõ quis nõ põt
de lege ordinata ex puris naturalibus
quodlibet peccatũ mortale vitare. patʒ
qꝛ ḋ lege ordinata talꝭ tenet̃ esse in cha
ritate vł gratia. ⁊ si non sit peccat mor-
taliter ⁊ tale peccatũ nõ põt vitare sine
charitate vł gratia. igit̃ ⁊c̃. Quarta ẽ
ꝙ primo modo quis potest etiã de lege
ordinata ex puris naturalibꝰ aliqḋ pec
catum mortale vitare. patet. quia talis
existẽs sine charitate vel gratia põt vi-
tare multa mortalia. aliter qlibet exñs
sine grã incurreret oĩa mortalia: qḋ est
manifeste falsuʒ ⁊c̃. Et sic pʒ de isto. Ex
predictis aũt patʒ ꝙ absolute possibile
est ꝙ aliqs nõ habeat charitatẽ aut gra
tiaʒ nec habeat peccatum aut culpam.
Si aũt queratur si iste decederet in isto
sta[illegible] vtruʒ damnaretur vel saluaretur.
Dico ꝙ fieret sicut deo placeret qꝛ vtrũqꝫ
deus posset. Uerisimile tamen videtur
ꝙ nõ damnaretur pena sensus. quia in
ipso nihil esset puniendum. Et idẽ esset
sentiendũ de illo. ⁊ de primo homine si
in statu innocẽtie ante infusionẽ gratie
decessisset ⁊c̃. Ad quartaʒ dico ꝙ nul-
lum est bonum vel malũ quod deus de
necessitate siue ex natura rei diligat: vł
odiat loquendo de dilectiõe et odio spi
rituali de quo supra. Nec aliqua quali-
tas est ex natura rei iusticia sʒ ex mera
acceptione diuina: nec deus iustus est
quia iusticiaʒ diligit sed potius ecõtra
aliqua res est iusticia quia deus eaʒ di-
ligit id est acceptat ⁊c̃. Ad confirma-
tionem respondent aliqui concedendo
añcedẽs ⁊ negando ꝯñam. Nec valʒ ꝓ
batio vt dicũt. quia licet esto ꝙ aliquis
actꝰ sit ꝺm se eque bonus. vel melior q̃
aliquis alius actus est malus. nõ tamẽ
est similis proportio eius ad vitaʒ eter
nam q̃lis est actus mali ad penam eter
nam ꝺm mereri et demereri. quia ma-

lus de condigno punitur eterna pena.
Bonus autem vltra condignum premi
atur vita eterna. Similiter actꝰ bonus
non est apud deũ ex se et propria boni-
tate meritorius. Actus vero malus ex
propria malicia vtiqꝫ demeritorius est
quare ⁊c̃. Sed aliter potest dici conce
dendo cõsequentiã ⁊ ꝯsequẽs. ¶
Unde dico ꝑmo ꝙ nulli actui quan-
tũcunqꝫ bono ex sui bonitate vel intrin
seca natura debetur vita eterna. patet
quia ex sola gratuita dei ordinatiõe mi
sericorditer datur. Secũdo dico ꝙ ali
quis actus bonus ex gratuita dei ordi-
natione est iuste meritorius vite eterne
patet. quia iuste premiatur. iuxta illud
2. Thi. 4. Reposita est mihi corona iu-
sticie quã reddet mihi dominus iustus
iudex. Cum hoc stat tñ ꝙ gratis datur.
Unde et glosa dicit super illo verbo. ꝙ
vita eterna est gratia ꝓ gratia: ⁊ per cõ
sequens gratis data. Tertio dico pro
babiliter ꝙ nulli actui quantũcũqꝫ ma-
lo debetur ex sua malicia vel intrinseca
natura pena eterna. patʒ: qꝛ sicut deus
gratis acceptat actum bonuʒ ad vitam
eternã. sic posset non deacceptare actũ
malum ad penam eternam. Quarto
dico ꝙ aliquis actꝰ malus ex iusta dei
ordinatione est iuste meritorius pene
eterne. patet: qꝛ iuste punitur ⁊c̃. Utrũ
autem ad condignum vel citra condi-
gnum: de hoc nihil dico nunc: quia ma-
gis alias dicã ⁊c̃. Ex predictis sequitur
istud correlarium ꝙ nõ est in libera po-
testate rationalis creature ꝙ actus su-
us bonus sit meritoriꝰ vite eterne. vel
actus eius malus demeritorius pene
eterne. patet: qꝛ nullus actus est meri-
torius vel demeritorius essentialiter et
intrinsece: sed solũ ex diuina acceptati-
one vel deacceptatione. sed nõ est in po
testate libera rationalis creature ꝙ su-
us actus acceptetur vel deacceptetur:
qꝛ hoc solum est in libera potestate dei
vt totũ ptʒ ex dictis: igitur ⁊c̃. Secun
do sequit̃. ꝙ rationalis creatura ad ali
quid obligatur quod non est proprie in
eius potestate libera. patet. qꝛ obligat̃
ꝙ aliquis eius actus sit meritorius vi-
te eterne et acceptetur ad eã ⁊c̃. igitur
⁊c̃. Si dicatur ergo obligat̃ ad impos
sibile negatur ꝯña: qꝛ licet istud non sit
in eius potestate non est tamẽ simplici-
ter impossibile. Et si dicatur ꝙ saltem
sequitur ꝙ obligatur ad sibi impossibi-
le: adhuc nego ꝯñam: qꝛ licet illud non
sit proprie in eius potestate, est tamen
sibi possibile: licet non a se: sed ab alio.
sicut esse est sibi possibile: licet nõ a sua
potestate. Et sic ptʒ ⁊c̃. Hec de scḋo ar-
ticulo. ¶ Quantuʒ ad tertium
articulum vtrũ charitas que datur ami
cis dei possit augeri vel minui. Primo
vidẽdum vtrum aliqua forma vel qua
litas possit augeri vel minui. Secũdo
videndũ: vtrũ ipsa gratia vel charitas
possit augeri. Tertio videndũ vtrum
ipsa charitas vel gratia possit minui.

Tercius articulus

Circa primum premittã distinctiões:
deinde ponã suppositiones. postea sol-
uam obiectiones. Quantum igitur
ad primum sit prima distinctio de isto
termino forma. Unde dico ꝙ forma su
mitur vno modo largissime pro omni si
gnificato terminorum abstractorum: si
cut per terminos abstractos ꝓdicamen
torum accidentium: ⁊ sic figura dicitur
forma rei figurate: et paternitas patrꝭ
et raritas ignis ⁊c̃. Et isto modo sepe
reperitur ꝙ forma nõ distĩguitur a suo
formabili. Alio modo sumitur minus
large pro omni eo quod nõ est subiectũ
vel compositum et sic deus et angeli di
cuntur forme. Alio modo sumitur non
ita large pro omni eo quod est causa in
alio genere cause q̃ efficientis: finalis:
aut materialis. Et satis est difficile ex
plicare q̃ sit ista causalitas: sed de hoc
videbitur alias. Secũda distinctio est
de isto termino qualitas. Unde dico ꝙ
qualitas potest tripliciter sumi. Uno
modo pro omni significato terminoruʒ
de predicamentis qualitatis et sic ali-
qua substantia est qualitas: vt satis pa
tet. Secundo modo pro quolibet a-
pto aliquid denominare esse quale: et
sic forma substantialis est q̃litas. Alio
modo sumitur pro aliquo accidente de
nominante aliquid esse q̃le vel apto de

nominare:ꝛ sic nulla substantia est qua
litas:q꞉ lꝫ forma substantialis denomi
net aliquid esse quale ꝓpter quod diffe
rentia essentialis predicaꝫ in quale: tñ
non est qualitas:q꞉ nõ est accidẽs:ideo
non ꝑdicaꝫ in quale accidentale. Uñ in
proposito sumuntur isti termini forma
vel qualitas vltimo mõ:ꝛ nõ aliis ꝛc.
Ex hijs patꝫ ꝙ oĩs q̃litas vt hic sumi
tur est vel esse põt forma. lꝫ non ecõtra
ꝛc. Tertia distinctio est de isto termi
no augmẽtatio. Unde dico ꝙ triplex ẽ
augmẽtatio. q̃dam est pure extẽsiua si
cut rarefactio vel solidoꝝ augmentatio
Alia est pure intẽsiua. sicut augmenta
tio forme spiritualis: siue formarũ spi
ritualiũ nõ corꝑaliũ sicut augmentatio
charitatis ꝛc. Alia est extẽsiua ꝛ intẽsi
na. sicut augmẽtatio formarũ corpora
liũ: vt caliditatis vel frigiditatis. Aliq̃
põt dici augmentatio licet improprie q̃
nec extẽsiua nec intẽsiua q̃ posset voca
ri cõuersiua. sicut aliq̃ res diceretꝫ aug
mentata: q꞉ esset mutata in rẽ ꝑfectiorẽ
vt aĩa in angelũ. Et de isto mõ possunt
poni exempla varia ꝛ posset subdiuidi:
sed transeo: q꞉ nõ est ꝓpria augmenta
tio nec ad ꝓpositũ ꝛc. Quarta distin
ctio est subdiuisio augmẽtatiõis solum
extensiue: q꞉ illa est duplex: quedaꝫ nu
merosa: seu discretiua: sicut augmenta
tio gregis ouiũ vel cumuli lapidũ. Alia
est augmẽtatio extẽsiua: nõ solũ nume
rosa vel discretiua sed ꝯtinua: sicut ra
refactio aeris ꝛc. Et sicut dictũ est ꝛ di
cetur de augmẽtatione. ita oĩno ꝓpor
tionabiliter dici põt de diminutione.

Quinta est de augmẽtatione inten
siua: ꝛ est: ꝙ ipsa dupliciter põt imagi
nari. Uno modo ꝑ accumulationẽ gra
duũ eiusdẽ rõnis ꝯstituẽtiũ vnã formã
que sit magis intensa q̃ꝫ aliqua ꝑs eius
Alio mõ imaginanꝫ aliq̃ fieri augmen
tationẽ intensiuam solũ per recessum a
non gradu: ꝛ istud a diuersis varie assi
gnatur. Nam quidã dicũt ꝙ intẽsio fit
per depurationeꝫ alicuius forme a suo
contrario. Alij ꝙ fit ꝑ maiorem radica
tioneꝫ in suo subiecto: ita ꝙ ſm istos cõ
tingit eandẽ formã penitus inuariataꝫ
ſm suam essentiam. aliquod subiectum
minus intẽse denominare. ꝛ postea ma
gis ꝛ similiter ecõtra: sed ista opinio nõ
est vera vt habet declarari in philoso
phia ꝛc. Sexta distinctio est. ꝙ aug
mentatio tam intẽsiua q̃ꝫ extensiua du
pliciter potest imaginari fieri. Uno mõ
subito siue in instanti sicut si sol aut ali
ud luminosum crearetur in instanti in
medio dyaphano ꝛ postea aliquod aliu
ud crearetur in eodẽ medio in instanti
patet: q꞉ fieret ibi augmẽtatio luminis
tam extensiua q̃ꝫ intensiua in illo secun
do instanti. Alio modo potest imagina
ri talis augmentatio fieri non in instan
ti: sed successiue continue tam ſm extẽ
sionem: q̃ꝫ ſm intensionem: ita ꝙ data
aliqua forma vt caliditate verum est di
cere ꝙ ante quãlibet partem istius cali
ditatis prius fuit eius medietas ſm in
tensionem ꝛ extensioneꝫ: q̃ꝫ illa tota ꝑs
et sic fit successiue continue. Unde pro
declaratione istorum est hic videndum
quid est aliquid fieri in instanti. Unde
dico ꝙ aliquid dicitur fieri in instanti:
quando nulla eius pars prefuit anteq̃ꝫ
illud esset. Ex quo sequitur ꝙ nõ stat
aliquod indiuisibile fieri ꝛ illud non fie
ri in instanti. Patet: q꞉ nihil eius ante
ipsum prefuit cum ipsum careat parti
bus ꝛc. Septima disticcio est ꝙ aug
mentatio continua põt dupliciter fieri.
Uno mõ põt fieri continue successiue.
Alio mõ cõtinue ꝑmanẽter. Et hoc est
q꞉ duplex est continuuꝫ: scilꝫ continuũ
successiuum: ꝛ continuum permanens
Ad cuius declarationem sciendum est
ꝙ aliquid dicitur cõtinue successiue au
geri quando in quolibet instanti poste
riori est magis intensum vel magis ex
tensum q̃ꝫ in aliquo priori. Ita ꝙ non
est dare aliquod tempus in augmenta
tione sic continue in quo toto illud sit
equaliter intensũ vel extensum in qua
libet parte: sit equaliter ꝛc. Octaua
distinctio est ꝙ tripliciter contingit ali
quã formã acquiri successiue continue
vel augeri. Uno modo solum extensiue
quia intentionem nõ habet saltem rea
liter gradualem: sicut forma substãtia

lis mixti. Alio modo solũ intensiue. q꞉
extensioneꝫ non habet sicut forme sub
stãtiarũ spiritualiũ vt noticia vel amor
intellectualis. sed nulla forma habet in
tensionẽ ꝛ extensionẽ quin si fiat succes
sio cõtinua in extẽsione fiat etiã ꝛ in in
tensione. Et similiter ecõtra: ꝛ hoc natu
raliter loquendo. quia absolute opposi
tũ est possibile ꝛc. His ꝑmis
sis pono aliquas ꝓpositiões quas voco
suppositiões. q꞉ apud theologos magis
debẽt supponi ex phia q̃ꝫ ĩ theologia ꝓ
bari. Prima est. aliqđ subiectũ põt fieri
magis et minus tale siue alicuius qua
litatis aut alterius rei sibi inexistentis
acquisitione vel deperditiõe. Patet. q꞉
sit. a. aliquod subiectum calidũ vt octo
et sit. b. aliquod calidum vt quattuor. ꝛ
sine mutatione ipsius. a. augeaꝫ calidi
tas ipsius b. vsq꞉ ad. 8. tunc fit magis si
mile ipsi. a. q̃ꝫ prius. ꝛ ꝯsequẽs econtra
a. fiet magis simile ipsi. b. modo cõstat
ꝙ magis simile est magꝭ tale. ꝛc. Simi
liter quãto quis sit magis bonꝰ est deo
similior. et per ꝯsequẽs deus sibi simili
similior q̃ꝫ prius. et tñ nullius fit in deo
acquisitio. igitur ꝛc. Unde sequitur ꝙ
gradum cõparationis positiui et suum
cõparatiuũ de aliquo respectu eiusdeꝫ
verificari successiue non arguit illđ mu
tatum esse. Patet de deo ꝛc. vt dictum
est. Non nego tamẽ quin vnũ illoꝝ mu
tetur ad verificationẽ successiuaꝫ taliũ
ꝛc. vt patet. Secũda propositio est. ꝙ
aliquod subiectũ est tale vel aliquale ꝑ
aliquã qualitatẽ seu aliquã formã acci
dentalẽ ab eo realiter differentẽ. Patꝫ
quia ista est cõmunis doctrina paripa
tetica. cui etiam cõcordat fides catholi
ca. que concedit q̃ꝫ albedo in sacramen
to altaris remanet sine subiecto. que al
bedo fuit priꝰ in pane tanq̃ꝫ in subiecto
quod quideꝫ subiectũ per eã erat albũ.

Tertia propositio est ꝙ aliquod sub
iectum potest esse magis et minus tale
per aliquam qualitatem seu formaꝫ ac
cidentaleꝫ. Patꝫ. quia aqua potest esse
magis et minus tale per aliquam qua
litatem seu formam accidentalem. Pa
tet. quia aqua põt esse magis et minus
calida per caliditatem sibi inexistenteꝫ
et eam informantẽ. Quarta est ꝙ ali
quod subiectũ non potest esse magis et
minus tale ꝑ aliquã qualitateꝫ seu for
maꝫ accidẽtalẽ ipa forma simplr nõ va
riata in se intrinsece. Patet. q꞉ cũ quelꝫ
bet forma de sua intrinseca ratione de
nominet suũ subiectũ cõcretiue illa de
nomĩatio quã habꝫ abstractiue vt pꝫ in
omibꝰ inductiue. sequiꝫ ꝙ ipa non põt
ipsum magis vel minꝰ denoĩare q̃ꝫ ipa
sit in tali denominatione ꝛ q̃ꝫ sit ꝑfecta
intrinsece. ꝛ per consequẽs non est ima
ginabile ꝙ ipsa simplr inuariata ſm se
possit suũ subiectũ magis et minus de
noĩare. Unde sequiꝫ contra quosdã do
ctores ꝙ non põt saluari ꝙ eadẽ forma
numero ſm suam essentiã indiuisibilis
et simplr inuariata. sicut calor vel alia
forma siue substantialis siue accidenta
lis possit dare de subiecto perfectius et
imperfectius esse. ꝛ facere ipm magis ꝛ
minus tale ꝛ hoc ꝓpter maiorẽ subiecti
vel minorẽ dispositionẽ. vl' vt quidã di
cunt ꝓpter maiorẽ vel minorẽ radicatio
nem in subiecto. aut depurationeꝫ a cõ
trario. Patet ex dictis. Et licet alio mo
do possꝫ hoc multipliciter declarari. ta
mẽ de hoc remitto ad phiaꝫ ꝛc. Quin
ta ꝓpositio est ꝙ nulla forma potest suũ
formabile intẽsius ꝛ remissius denomi
nare. siue facere ipsuꝫ magis et minus
tale nisi per intensionem et remissionẽ
ipsius forme in se. Sexta est ꝙ nulla
forma potest suũ formabile intensius ꝛ
remissius denomĩare sine noua alicuiꝰ
partis acquisitiõe vel deperditiõe. Pa
tet: aliter nõ videtur posse saluari qua
liter ipsa esset de nouo intensior vel re
missior in se. Unde sequitur ꝑmo. ꝙ in
cuiuslibet forme intensione acquiritur
aliquid reale realiter distinctũ a forma
priore. Secundo sequitur cõtra quos
dam ꝙ in tali acquisitiõe illud quod ac
quiritur est eiusdẽ rationis siue speciei
specialissime cum forma precedente.

Tertio sequitur ꝙ in tali acquisitiõe
illud ꝙ acquiritur remanet cum forma
priore. Quarto seqtur ꝙ illud q̃đ ac
quiriꝫ facit per se vnũ cum forma ꝑore

Hec omīa sūt contra illos qui dicūt ꝙ intensio forme fit per acquisitionem noue forme ꝑfectioris ꝙ̄ precedens. ita ꝙ in subiecto nūꝙ̄ sunt simul tales due forme quaꝝ vna fuerit prius in subiecto ꝙ̄ altera sed simul aduenientē noua corrumpitur prima. X Hec aūt opinio concedit aliquam esse intensionem continuaʒ ideo ex ea sequitur primo ꝙ quelibet forma que acquiritur dum durat intensio solum est per instans et subito. Patʒ. quia si esset per tempus cū in tempore illo quo esset: fit adhuc intēsio et ꝯsequens acquiratur aliquid. sequitur ꝙ precedens ⁊ sequēs imo multe sequentes erunt simul in subiecto contra eos. Secundo sequitur ꝙ quelibʒ talis forma acquiritur in instanti et subito. patʒ clare. Et sic ista opinio est impossibilis. ⁊c̄. Septima propositio est ꝙ aliqua forma accidentalis siue qualitas habet latitudinem diuisibilem non solum s̄m realem extensionem sed etiā s̄m gradualem intensionem. Patet ex dictis. quia ista propositio forma habʒ latitudinem valet de virtute sermonis istam. forma habet in se plures partes realiter distinctas facientes per se vnū extēsuʒ vel intensuʒ ⁊c̄. Unde ad hui9 declarationē videndū est quid est latitudo. quid latitudo intensiua. quid latitudo extensiua. et quid gradus vt sumitur hic. Dico igitur ꝙ latitudo sicut hic sumitur cuʒ loquimur de latitudine formarum est pluralitas distinctarum partium constituentiuʒ per se vnū extensum vel intensum. Sed latitudo extensiua est pluralitas partiuʒ distinctarum constituentium per se vnū quātum ꝯtinuū. vnde nō capit̄ hic latitudo ꝓut apud mathematicos distiguit̄ ꝯ lōgitudinē. qm̄ si ad imaginatōeʒ mathematicoꝝ esset vna linea solū diuisibilis s̄m vnā dimensionē adhuc ipa essʒ latitudo et haberet latitudinē: et de ea hic loquimur. Sʒ latitudo gradualis siue intensiua est pluralitas distinctaꝝ partium sibi inuicē coexistentiū: et ꝯstituē tium per se vnū quātū intēsuʒ. Unde quadruplex est quantitas siue quātuʒ. Quedam est quātitas solū discreta sic numer9 angeloꝝ. Alia est q̄ntitas simul discreta et ꝯtinua sicut numerus ptiuʒ vnius corporis vt lapidis. Alia est q̄ntitas simul discreta cōtinua siue extensiua ⁊ etiā intensa sicut numer9 ptiū vni9 q̄litatis corpal' sicut caliditas ⁊c̄. Alia ē q̄ntitas sit' discreta ⁊ intēsa sed nō ꝯtinua vel extēsa. sicut numerus ptiū vni9 q̄litatis spūal' vt charitatis. Et sic qualitas isto mō q̄nta pōt esse in subiecto idiuisibili sicut in angelo vel aīa. vt pʒ ⁊c̄. Sʒ gradus vt hic sumit̄ dicit̄ ps alicui9 latitudinis intēsiue siue ps alicui9 forme alteri pte eiusdē coexistens et secū ꝯstituēs ꝑ se vnū q̄ntū intēsuʒ ⁊c̄. Y

Ex his sequunt̄ aliq̄. Primo sequitur ꝙ licʒ aliqua sit forma extensa que nec est intensa nec intensibil'. tn̄ nulla est intensa q̄ non sit extensa vel extensibilis. Prima pars patʒ de forma substātiali mixti sicut lapidis vl' asini. Secūda ps patʒ. qꝛ licʒ aliqua forma spūalis sit intensa q̄ nō est extēsa sicut ē charitas vl' sciētia in itellectu. tn̄ nulla videt̄ repugnātia qn de9 possʒ eaʒ extēdere ⁊ vnū gradū alteri coexistentē ab alio separare ⁊ ei ꝯtinuare. sicut q̄litas corporis christi in sacramēto est ibi intensa et nō extensa. ⁊ tn̄ deus potest eā extendere ⁊c̄. Secūdo sequit̄ ꝙ licet q̄libet forma extensa possit esse ⁊ nō esse extensa tn̄ nulla forma intensa pōt esse et nō esse intē sa. Prima ps ptʒ. qꝛ sicut aliqua forma seu qualitas extēsa corporis christi existentis in celo pōt esse et de facto est nō extēsa in sacramēto. ita possʒ esse de q̄libet alia forma extēsa ⁊c̄. Secūda ps pʒ qꝛ sicut non est dare minimū q̄tuʒ continuuʒ. ita nō est dare minimū quātum intensum. ⁊ per consequēs quelibet ps forme intēse est magis intēsa ꝙ̄ sua medietas. Et sicut nō est possibile quamlibet partem continui a qualibet esse diuisaʒ. ita impossibile est quamlibet ptē intensi a qualibet esse separataʒ ⁊c̄. q̄re ⁊c̄. Tertio sequitur ꝙ licet forme substantiales mixtorum eiusdem rationis siue eedem specie vel etiaʒ partes eiusdem talis forme simul coexisterēt: nūꝙ̄

tamen facerēt latitudinem intensiuam seu constituerēt. ptʒ ex dictis. Quarto seqtur ꝙ licet aliqua forma extensa et non intēsa sicut forma asini haberet modū existētie alicui9 forme intensiue ⁊ nō extēsiue nō ꝓpter hoc faceret latitudinē intensiuā. Patʒ de corpe christi in sacramento: ⁊ potest faciliter applicari

Si autem q̄ratur hic quare vna forma est intensibilis et alia non. sicut forma accidentalis ⁊ nō substantialis. Dico ꝙ nulla est ratio nisi quia vna est talis nature ⁊ alia nō. Unde dico ꝙ nulla natura est intensibilis que nō potest facere per se vnū cū alia eiusdem ratiōis sine maiori extensione quātitatiua: sic autem est quelibet substantialis forma vt suppono ⁊c̄. Octaua ꝓpositio principalis ⁊ responsiua ad istū pūctum est ꝙ aliqua forma accidentalis seu qualitas potest ꝯtinue successiue augeri vel minui non solū s̄m extensionē sed etiā s̄m intensionē. Patʒ satis ex predictis Unde eius ampliorem ꝓbationē suppone ex phīa naturali ⁊c̄. Sed ad ipsius declarationē aliqualem sciendūʒ est ꝙ aliquā formā augmētari potest intelligi dupliciter. Uno modo de virtute sermōis et sic ista nūꝙ̄ est vera: forma augmentatur. nam illud qd̄ augmentatur est p̄mo minus ⁊ postea maius: sed nulla forma est primo maior et postea minor: quia nec prima precedēs nec sequens nec aggregatum ⁊c̄. Alio modo potest intelligi s̄m intentionem loquentium ⁊ sic per istam forma augmentat̄: intelligimus istam. aliqua forma prius est minor et postea aliqua forma ēst maior cuius pars est forma prior. Et ita ꝓportiōabiliter potest exponi ista. forma minuitur. Et sic intelligitur predicta ꝓpositio et omnia precedentia ⁊ sequentia quando loquimur de augmentatione vel diminutione ⁊c̄. Et ad eundem sensum cōceditur ꝙ forma suscipit magis ⁊ minus: id est aliqua forma est maior ⁊ alia eiusdem speciei est minor. Et sic illa ꝓpositio est copulatiua: non de copulato extremo. Z Sed contra predicta obijcitur primo ꝯtra quartam propositionem ⁊ eius correlarium quia sicut se habet agens ad agere: sic forma ad perficere et dare ēsse: sed idē agens numero in se non variatum potest magis vel min9 agere s̄m quod inuenitur subiectum magis vel minus dispositum: ergo similiter eadem forma numero in se non variata potest facere suum subiectum magis et minus tale: s̄m quod magis et minus dispositum.

Secundo contra septam propositionem et dicta ibideʒ arguitur ꝙ forma adueniens non remaneat cum priore: quia omnis forma nata est denomīare suum subiectū. igitur si minor charitas et maior simul sunt. iste due denominabunt idem subiectum: et per ꝯsequēs idem subiectum dicetur magis carum propter maiorem charitatem ⁊ minus carum propter minorem charitatem.

Tertio arguitur ꝙ non sint eiusdē rationis nec faciant ꝑ se vnū: qꝛ si sint eiusdem rōnis q̄ro quō faciunt vnum. primo non vnitate ꝯpositionis q̄si vna materia et vna forma: nec vnitate cōtinuitatis clarū est. nec vnitate homogeneitatis: qꝛ homogenia non vniūtur nisi per continuitatem: sicut aqua vnitur aque: vnde anima anime non vniretur q̄uis sint homogenie nec vnitate idēptitatis oīmode et simplicitatis clarum est. nec vnitate aggregatiōis: qꝛ sic eēt aceruus rerū innumerabilium ⁊ multitudinis infinite. Nec pōt p̄ter istas vnitates vnitas alia imaginari igitur ⁊c̄.

Quarto ꝯtra octauam ꝓpositionē arguitur ꝙ nulla forma possit gradualiter augeri successiue cōtinue. qꝛ seqtur ꝙ forma sic intensa esset infinita. ꝯn̄s est falsum. ꝯn̄a probatur. posito ꝙ albedo intendatur per tempus scilicet c. et sit b primum instans in quo incipit intentio et c. instans in quo complete est tunc hoc posito arguitur sic: qꝛ in infinitū minor albedo vel minor gradus seu pars albedinis est ꝙ̄ sit hec totalis albedo que est acquisita in c. instanti fuit acquisita in tempore b.c. post b. instās ergo hec albedo demonstrando eam totam est īfinita. ꝯsequētia tenet qꝛ quelibet

bet ps albedinis acq̄sita post.b. instās
est alicuiꝰ q̄titatis intensiue.sed nullū
q̄tum est in infinitū minus alio finito
igitur illa tota albedo est infinita ꝛc.
Ad ista respondeo. Ad primū
nego similitudinē.Nā eodem modo ꝓ
baretur ꝙ eadē forma posset dare esse
diuersis subiectis.etiā situ distātibus
sicut illud agens potest agere in diuer
sa subiecta.vt sol ꝛc. Ad secundā di⸗
co ꝙ ꝯñs forte de virtute sermonis nō
est incōueniens tñ de cōi modo loquē⸗
di nō ꝯceditur esse possibile idē eē ma
gis albū ⁊ minus albū.q2 per hoc ꝙ di
citur minus albū excludit̄ maior albe⸗
do.Vñ aliquid esse minus albū duo di
cit.s3 habere minorē albedinē ⁊ non
maiorē.⁊ ita minor albedo nata est de
nominare suū subiectū minus albū so⸗
lum qñ non habet maiorem albedinē
quādo do habet nata est denoiare nō
quidē dicendo hoc est minꝰ albū sed di
cendo hoc est tali albedine albū. Et sic
patet ad rōnem. Ad tertiū dico ꝙ fa⸗
ciūt vnū vnitate homogeneitatis. ⁊ sic
est assumptū falsum.sc3 ꝙ nihil est ho⸗
mogeniū nisi cōtinuū.Et dico ꝙ faciūt
vnū se totis ⁊ nō s̄m sua vltima.q2 non
habent talia vltima sicut materia ⁊ for
ma q̄uis in hoc sit dissimilitudo q2 hic
vna non informat aliā. Ad quartā ne
go ꝯñam.Et ad ꝓbationē ꝯcedo ꝙ in
infinitū minor albedo q̄ꝫ hec tota q̄ est
acquisita in.c.fuit acquisita post.b.ista
tñ non est concedēda.aliqua albedo in
infinitū minor q̄ꝫ est hec tota fuit acqui
sita post.b. Prima enī est vera.q2 ibi ly
albedo supponit confuse tm̄.Secunda
est falsa q2 ibi supponit determiate ꝛc.
Et sic patꝫ ad ista.Et q̄uis multa pos⸗
sent dici circa hāc materiā de intensio⸗
ne ⁊ remissione ⁊ latitudine formarum
quā Ockā ⁊ post eum mgr̄ Greg.⁊ plu
res alij diffuse ⁊ subtiliter tractauerūt
tñ q2 hec materia ad methaphisicā et
philosophiā spectat. breuit̄ pertrāseo
his cōtentus quibus subtilis potest ce
tera faciliter perscrutari.Et hec de pri
mo puncto huius articuli. AA

Quātum ad scd̄m punctū. Vtrum
ipsa gratia vel charitas possit augeri
ponā tres cōclusiones. Prima cōclu
sio est responsiua ꝙ charitas potest au
geri. Probat̄ primo auctoritate apostoli
ad Philippē.1.Oro vt charitas vestra
magis ac magis abundet.id est crescat
s̄m glosam. Non orasset aūt aplus pro
charitatis incremento si nō esset possi⸗
bile eā augeri. Itē.2. Thess.1. Gratias
ago quoniā supercrescit fides vestra ⁊
abūdat charitas.Item ecclesia orat di
cens.omps sempiterne deus da nobis
fidei spei ⁊ charitatis augmentū. Itē
Aug.dicit Enchiridion. penul.minuit̄
cupiditas charitate crescente ꝛc.igitur
conclusio vera. Scd̄a conclusio est ꝙ
charitas non solū subito ⁊ instantanee
sed etiā in tempe continue pōt augeri
Ptꝫ q2 omnē formā hn̄tem latitudinē
intensiuā potest deus ⁊ simul ⁊ successi
ue causare. sed charitas est hmōi. igit̄
ꝛc.Maior ptꝫ.⁊ minor sequit̄ ex dictis
q2 cū charitas possit augeri. ⁊ nō s̄m
extensionem vt ptꝫ.sequit̄ ꝙ s̄m inten
sionem.⁊ per ꝯñs ꝛc, Quid autē sit de
facto in proposito dubiū est. Nā si nos
mereamur in tempe adhuc deus in in⸗
stanti potest tātum augere charitatem
in nobis q̄tum in tempore meremur il
lā augeri.⁊ hoc tam in p̄mo instāti actꝰ
meritorij cū ipse presciat q̄tum est du⸗
raturus ⁊ q̄tum augmentū charitatis
sibi correspōdeat.q̄ꝫ etiā in aliquo alio
instāti ipsius actus sicut placet sibi. Si
do nos mereamur in instāti ⁊ nō in tē⸗
pore adhuc ipse in tp̄e potest ⁊ successi
ue augere charitatē ꝓportionabiliter
ad meritū nostrū.⁊ sic ista est conclusio
facti de qua non constat. Tertia ꝯclu
sio est ꝙ charitas in infinitū potest au⸗
geri. Et hec intelligit̄ de potentia dei
absoluta ⁊ nō de lege statuta. Probat̄.
q2 quātacunq3 charitate data deus po
test aliquē gradū certe q̄titatis de no
uo causare priore nō destructo.⁊ illi vni⸗
re sic vt ex eis constituat̄ vna charitas.
ergo omni charitate data deꝰ potest in
infinitū dare maiorē.quare ꝛc.Tamen
ad ampliorē huius conclusionis ⁊ sue
ꝓbationis declarationē. Sciendū est

ꝙ sicut ptꝫ ex suprapictis aliq̄d in infi
nitū augeri potest quadrupliciter intel
ligi. Uno modo extensiue.⁊ hoc dupl'r
quia vel per additionē partis ad partē
sicut aqua addit̄ aque.vel per rarefa⸗
ctionē.Alio modo intensiue ⁊ hoc du⸗
pliciter.q2 vel sine subiecto.vel in sub⸗
iecto. Et s̄m hoc pono quattuor ꝓposi
tiōes. BB Prima est ꝙ augmē
tatio forme extense p̄mo modo pōt in
infinitū ꝓcedere ita ꝙ q̄cūq3 data pōt
a deo fieri maior illa.p̄mo ꝓbat̄ ex tri⸗
bus suppositionibꝰ. Prima est ꝙ ex
quo possunt esse duo indiuidua eiusdē
rōnis vel speciei specialissime absolute
infinita possunt esse.q2 non est rō qua⸗
re deus possit facere duo qn̄ eadē rōne
possit facere tria. et sic sine statu ꝛc.
Scd̄a est ꝙ nulla indiuidua eiusdem
rōnis vel speciei repugnant simul esse
ita ꝙ quocunq3 indiuiduo posito deus
pōt aliud facere non destructo p̄mo:q2
ista nō habent formalē repugnantiam
ꝛc. Tertia est ꝙ quecūq3 indiuidua
eiusdē rōnis vel speciei sunt vnibilia
sunt equaliter vnibilia. sicut quecunq3
eque sunt eiusdē rōnis sunt eque vni⸗
biles q2 quicq̄d pōt competere vni in⸗
diuiduo pōt consimiliter cōpetere cui⸗
libet eiusdē rōnis ꝛc. Ex istis ptꝫ ꝓ⸗
positū.s.ꝙ deꝰ non potest facere aliquā
talem formā quin possit facere maiorē
quia q̄cunq3 data posset deꝰ facere aliō
indiuiduū eiusdem rōnis cum illo.⁊ il⸗
lud vnire priori.⁊ per ꝯñs totum resul
tans erit maius. Secūda ꝓpositio est
ꝙ augmētationē extensiuā forme alte⸗
rius rei extense secundo mō posse ꝓce
dere.in infinitū est probleuma neutrū
quia ad neutrā partē potest fieri ratio
quin faciliter soluatur.Sed tñ Ockā
tenet ꝙ pars negatiua est ꝓbabilior.s.
ꝙ augmētatio per rarefactionē nō pro
cedit in infinitū.ita ꝙ aliqua substātia
vel qualitas potest fieri ita rara ꝙ ipsa
non posset rarior fieri.quia incōueniēs
videtur ꝙ vna faba fieret ita magna ꝙ
circūscriptiue occuparet tantū locū si
cut totus mūdus vel mille si essent.qō
tamen sequitur si nō poneretur status
in rarefactione. Tertia propositio est
ꝙ augmētatio forme intense tertio mo
do.id est sine subiecto potest in infini⸗
tū procedere.ita ꝙ quelibet forma in⸗
tensiue augmentabilis q̄ pōt esse a sub
iecto separata pōt augmentari in infi⸗
nitū sic ꝙ quacunq3 data potest deus
facere maiorem. Et hec ꝓbatur oīno
sicut prima ꝓpositio ⁊ ita si charitas sit
separabilis a subiecto sicut albedo. nō
potest fieri tāta quin possit fieri maior
q2 quacunq3 data deus posset aliā crea
re eiusdē rōnis vel speciei ⁊ vnire p̄ori
Quarta ꝓpositio est ista.augmētatio
nem forme intense quarto mō id est in
subiecto posse procedere in infinitū est
probleuma neutrū.Vñ vtrū deus pos⸗
sit aliquā formā sicut charitatem intē⸗
dere in eodē subiecto in infinitū est du
biū.⁊ potest ꝓbabiliter sustineri ꝙ nō
quia posset dici ꝙ subiectum determi⸗
net sibi ex sua natura certas q̄litates
quas pōt recipere ⁊ aliquas nō. Sicut
anima nō posset recipere albedinē. sic
etiā determinat sibi certam q̄titatem
nec vltra potest aliquid recipere.Et sic
diceretur ꝙ deus posset tantā charita⸗
tē producere in anima quod nō possꝫ
maiorem producere in ea. Tñ Ockam
declarat ad partem negatiuā quod ꝓ⸗
babiliter potest teneri ꝙ deus nō pos⸗
set facere tantā charitatē in anima qn̄
posset facere maiorem in ea.q2 quādo
alique forme eiusdē rōnis possunt eē
in eodem subiecto primo nō est contra
dictio q̄scunq3 formas eiusdem speciei
esse in eodem subiecto.sed alique cha⸗
ritates partiales pn̄t esse in eodē sub⸗
iecto.ergo quibuscūq3 datis nō est con
tradictio illas esse in eodē subiecto pri
mo.⁊ sic nō est contradictio qn̄ deus fa
ciendo vnā charitatem nouā possit in⸗
tendere priorē q̄tācunq3 magnā in eo
dem subiecto. LL Sed q̄uis
ipse subtiliter dicat tñ ad ꝓfundiorē
huius materie declarationē distinguē⸗
dum est. Unde incipiendo vbi ipse di
mittit dico ꝙ aliqō subiectū sicut anima
habet duplicē capacitatē.sc3 capacita⸗
tem passiuā ⁊ potentialiter subiectiuā.

ꝛ capacitatem actiuã siue nõ pure paſ
ſiuã ſed vitaliter perceptiuã. Et lꝫ iſta
diſtinctio ſm illos qui ponũt diſtinctio
nẽ formalẽ ↄcederet de virtute ſermo-
nis. qꝛ iſti dicerẽt ꝙ iſte ſunt due capa-
citates inter ſe ꝛ ab ipſa aĩa diſtincte.
licet nõ realiter tñ formaliter. tñ qꝛ nõ
concedendo in creaturis diſtinctionẽ
talẽ nec etiã in diuinis niſi ad ſenſum
ſupradictũ in queſtione de diſtinctione
in diuinis vt. q. 6. D. ibidẽ patuit. Ideo
dico ꝙ predicta diſtinctio nõ eſt vera d
virtute ſermonis. ſed intelligo eã ſic ꝙ
aĩa eſt duplr capax alicuius forme ſcꝫ
pure paſſiue ꝛ potentialiter. vel nõ ſo-
lũ pure paſſiue ſed vitaliter. ita ꝙ aĩa
reſpectu alicuiꝰ forme põt eſſe ſubiectũ
ꝛ ipſam ſubiectiue capere. nõ ſolũ paſ
ſiue potẽtialiter ſicut materia pͥma ca
pit formã ſed etiã ſubiectiue vitaliter
ꝛc̃. Tunc iuxta hoc pono q̃tuor ꝓpo-
ſitiones. Prima eſt ꝙ anima eſt infi-
nite capax potentialiter ſubiectiue ita
ꝙ nõ tãtum nec tot põt quin magis et
plura poſſit ſuſcipere. Patꝫ. qꝛ oĩs po
tentia pure paſſiua vt ſic preciſe quan
tificatur ex ſibi correſpõdenti actiua. ꝛ
per ↄñs tñ poteſt capere paſſiue q̃tũ
deus põt in ea ponere actiue. quare ꝛc̃

Secũda ꝓpoſitio eſt ꝙ anima nõ infi
nite ſed ſolũ finite eſt capax vitaliter ꝑ
ceptiue. Patꝫ. qꝛ quelibet vitalis capaci
tas eſt preciſe tanta quãta eſt eius vir
tualis actiuitas ꝛ eius virtualis actiui
tas preciſe tãta eſt quãta eſt eiꝰ perfe-
ctionalis quidditas. q̃re ꝛc̃. Ex his ſeq
tur pͥmo ꝙ licet capacitas ſubiectiua ꝛ
capacitas ꝑceptiua ipſius aĩe ſint oĩbꝰ
modis idẽ ſcꝫ ipſa anima. tñ ipſa eſt in
finita capacitas ſubiectiua ꝛ ſolũ fini-
ta capacitas ꝑceptiua patꝫ. qꝛ ꝑ hoc qḋ
dico ĩfinita capacitas ſubiectiua nihil
aliḋ intelligo niſi ꝙ eſt potentia infini-
te capax ſubiectiue ꝛc̃. Scḋo ſequitᷣ ꝙ
licet capacitas ſubiectiua aĩe ſit finita
id eſt finita entitas ipſa tñ eſt infinita
capacitas. qꝛ infinite põt capere ſubie-
ctiue licet non perceptiue ꝛc̃. quare ꝛc̃.

Tertia ꝓpoſitio eſt ꝙ charitas in in-
finitũ poteſt augeri in aĩa. Patꝫ ex pteꝰ
dictis. qꝛ talis q̃litas quãtacũqꝫ ſit in
aĩa adhuc poteſt fieri maior ꝛ aĩa põt
eã recipere ſubiectiue. ꝛ ſic nec ex pte
ꝓducentis nec ex ꝑte recipientis repu
gnat ipſam augeri in infinitũ. q̃re ꝛc̃.

Quarta ꝓpoſitio eſt ꝙ non põt in in-
finitũ augeri charitas in anima. Uolo
dicere ꝙ licet charitas in infinitũ poſ-
ſit augeri in aĩa ꝛ hoc ineſſe qualitatis
nõ tñ ineſſe charitatꝫ. ita ꝙ eſt dare ali
quã charitatẽ in aĩa q̃ q̃tũcũqꝫ poſſit
fieri maior in gradu q̃litatis vel talis
entitatis nõ tñ põt eſſe maior charitas
iſtiꝰ aĩe. Et hoc patꝫ ex ſecũda ꝓpoſitiõe
qꝛ erit dare aliquã que erit tãta quãtã
põt iſta aĩa capere vitalitᷣ ſed nulla res
poteſt eſſe alicui aĩe maior charitas q̃
illa aĩa ſit vitaliter capax ꝛc̃. DD

Ex his ſequitᷣ pͥmo ꝙ lꝫ in nullo ſub
iecto poſſit in infinitũ augeri charitas.
qꝛ nec in hoc nec in illo quocũqꝫ ſubie-
cto demonſtrato. tñ in infinitũ põt aug
mentari charitas in ſubiecto. Pͥa ꝑs
patꝫ ex dictis. qꝛ quocũqꝫ ſubiecto dato
eſt dabilis charitas tãta ꝙ nõ põt eſſe
aliq̃ maior charitas eidẽ ſubiecto ꝛc̃.
Secũda pars patꝫ qꝛ hꝫ in ſubiecto ſup
ponit confuſe tñ. ꝛ ideo q̃uis ſit dare
charitatem q̃ nulla põt eſſe maior cha-
ritas iſti ſubiecto. alia tñ poteſt eſſe ma
ior charitas alteri ſubiecto magis vita
liter ꝑceptiuo ꝛ magis ꝑfecto mõ quo-
cũqꝫ tali ſubiecto dato. deꝰ põt creare
ꝑfectius. igitᷣ ꝛc̃. Scḋo ſequitᷣ ꝙ licet
hec q̃litas ſit hec charitas. nõ tñ ſequi-
tur hec ſit maior q̃litas ergo hec ſit ma
ior charitas. Patꝫ ex dictis ꝛ poteſt po
ni exemplum. quia non ſequitur hec li
nea eſt vlna: vel bipedalitas et hec po-
teſt fieri maior linea ergo põt fieri ma-
ior vlna vel maior bipedalitas ꝛc̃.

Similiter non ſequitur hec diſtan-
tia eſt hec propinquitas demonſtrato
aere inter ſortem ꝛ platonem ꝛ poteſt
fieri vel ſit maior diſtantia. ergo ſit ma
ior ꝓpinquitas ꝛc̃. patꝫ clare. Et ſi ar-
guitᷣ ſic. hec q̃litas eſt charitas ꝛ hec q̃-
litas erit maior q̃ prius. ergo hec cha-
ritas erit maior q̃ prius ↄcedendo an-
tecedens ꝛ ↄñs ſi huic adiectiuo maior

ſubintelligitur illḋ ſubſtantiuũ q̃litas.
ſed nego minorem ꝛ concluſionẽ ſi pro
ſubſtantiuo intelligatur iſte terminus
charitas vt patꝫ intuenti. ꝛ poteſt poni
exemplũ in dictis terminis ꝛc̃. Hic au
te diligẽter aduertendũ ꝙ ſicut dico
de charitate vel gratia ita dꝫ cõcedi de
beatitudine vel gloria ꝛ de delectatiõe
ꝛ triſticia vel pena ꝛ gñaliter de q̃libet
volitiõe vel noticia ꝛ omni q̃litate que
poteſt potentiã ꝑceptiuã vitaliter im
mutare. imo melius clarius vel magis
ꝓprie hoc apparet eſſe verũ in iſtis q̃
de charitate vel gratia. Et rõ eſt qꝛ nul
la q̃litas eſt intrinſece ꝛ formaliter vo-
litio vel noticia. ſed preciſe per habitu
dinẽ quã habet ad potentiã vitalem ꝑ
ceptiuã vt patuit ſupra. Licet aũt talis
charitas vel gratia non ſit intrinſece ꝛ
formaliter talis vt patuit in ſecũdo ar
ticulo tamẽ nec eſt talis preciſe per ha
bitudinẽ quã habet ad potentiã vitalẽ
cui eſt intrinſeca ſed per habitudinem
ad diuinã acceptationẽ que eſt ei extri
ſeca. ꝛ ideo eſt maior vel mĩor charitas
vel gratia ſm ꝙ magis vel minꝰ accep
tatur a voluntate diuina. id eſt ad ma-
iorẽ vel minorem beatitudinẽ. Abſolu
te autem ſtaret ꝙ minor in gradu ma-
gis acceptaretᷣ. ꝛ ſic maior q̃litas eſſet
minor charitas ꝛ minor q̃litas eſſꝫ ma
ior charitas. Et ex iſtis patꝫ via ſubtili-
bus ad imaginãdum multa in hac ma
teria ꝛc̃. EE Sed contra dicta
inſtatur primo ſic per rõnem Scoti. qꝛ
accepta aliqua charitate puta. a. queri
tur vtrũ aſcẽdẽdo ſit ſtatus ad aliquã
ſupremã poſſibilẽ aut non: ſi ſic habetᷣ
ꝓpoſitum ſi nõ ſequitᷣ ꝙ quãto aliqua
magis excedit a tãto eſt perfectior. ꝛ ꝑ
ↄñs illa que in infinitum excedit eſt in
infinitum perfectior. ꝛ ita illa in ſe erit
intenſiue infinita. ꝛ cũ ipſa videatᷣ ab
intellectu diuino ſicut vnũ creabile po
terit vnica creatione creari. quare ꝛc̃.

Secundo ſi charitas aut aliqua for-
ma poſſet augeri in infinitũ tũc aliqua
creatura ſm ſuã naturam abſolute im
portaret perfectionẽ infinitã. hoc autẽ
ſoli deo ꝓprium eſt, quare ꝛc̃. Tertio
ſi ꝛc̃. tũc poſſet eſſe maior charitas cha
ritate chriſti contra ma. li. 3. diſtin. 13.

Quarto logicaliter arguitᷣ ſic. Oẽs
partes charitatis creabiles poſſunt eẽ
create. hec eſt vniuerſalis cuiꝰ quelibet
ſingularis eſt vera vt patꝫ. tunc demon-
ſtratis oĩbus illis partibus creabilibꝰ
iſta ſinglaris erit vera. iſte partes crea
biles poſſunt eſſe create. hec aũt demõ
ſtratio eſt poſſibilis ſaltem intellectui
diuino qui oẽs partes ꝛ quãlibet videt
ſed quelibet ſingularis de poſſibili af-
firmatiua in qua ſubijcitur preciſe pro
nomen demonſtratiuũ ſi eſt vera in ſen
ſu compoſito vt patꝫ in omnibus. ꝛ per
ↄñs hec eſt poſſibilis iſte oẽs partes
ſunt create demonſtratis omnibꝰ crea
bilibus. ꝛ per ↄñs hec eſt poſſibilis iſte
oẽs partes ſunt create illis omnibus
demõſtratis. ꝛ per ↄñs impoſſibile eẽ
aliã charitatẽ creari. Illa ergo eẽt ſum
me creabilis. Silr quot ꝑtes charita-
tis ꝛ quãtãcũqꝫ charitatẽ deus poteſt
facere tot et tãtã põt deꝰ facere. ponatᷣ
ineſſe ꝙ quantãcũqꝫ ꝛc̃. deus facit. er-
go non poterit vlterius maiorẽ facere.
ꝛ per ↄñs non in infinitũ ꝛc̃. Ad iſta
rñdeo. Ad primũ dico pͥmo ꝙ ſiue deꝰ
poſſit facere aliquã magnitudinẽ vel
charitatẽ actu infinitã ſiue non. tamẽ
hoc non cõcludit illud argumentũ. Nã
conſimiliter ꝓbaretᷣ ꝙ augmẽtũ nume
rorũ nõ ꝓcedat in infinitũ ꝛ ꝙ deꝰ poſſꝫ
facere tot ĩdiuidua vnius ſpeciei ꝙ nõ
poſſet facere plura qḋ eſt incõueniens

Secundo dico ad formã argumenti
ꝙ vltra. a. poteſt in infinitum ꝓcedere
augmentatio ita ꝙ nõ eſt ſtatus. ꝛ quã
do dicitur ꝙ quãto aliqua charitas ex
cedit. a. tanto eſt perfectior concedẽ-
do ad ſenſum quem poſt ſtatim dicam
ſed propter hoc non ſequitur ergo que
in infinitum excedit. a. eſt in infinitum
perfectior. quia implicat ꝙ aliqua cha
ritas in infinitum excedit vel excedere
poteſt. a. quod eſt falſum. Unde ſicut
deus poteſt facere plura et plura indi-
uidua in infinitũ. ꝛ tñ faciet finita ꝛ nũ
q̃ infinita. ita põt facere maiorẽ chari-
tatem ꝛ maiorẽ in infinitũ. ꝛ tñ ſemper

faciet finitas. Tertio dico q qualibet
charitate finita potest fieri charitas fi-
nita maior: sed tñ nõ sequitur q aliq̃ cha
ritas finita possit fieri maior q̃libet cha
ritate finita: q: arguit a termino stante
cõfuse tñ ad ipm stantem determinate.
sicut non sequit post oẽm diẽ potest fie
ri dies: ergo aliq̃ dies põt fieri post oẽz
diẽ. silr nõ sequitur vltra q̃libet diuisi
onẽ continui põt fieri diuisio: ergo aliq̃
diuisio põt fieri post oẽm diuisionem.
Quarto dico q nulla charitas intẽsi-
ue infinita videtur ab intellectu diuino
esse creabilis: quia nulla talis ẽ factibi-
lis: τ per cõñs nec a deo visibilis: licet de
us videat q in infinitum charitas põt
fieri maior. ¶¶ Ad scdam pri-
mo nego cõñam: nõ eñ sequitur q si in in
finitum charitas possit augeri q sit pos
sibilis aliqua charitas infinita. Scdo
dico q esto q eẽt aliqua talis charitas
infinita de facto. adhuc ipsa nõ esset in
finita pfectio. imo nõ esset essentialiter
magis pfecta q̃ pars eius finita: sicut
si esset vnus aer infinitus ille non esset
essentialiter pfectior q̃ vnus pugillus
eius. Tertio dico q esto q eẽt aliqua
talis charitas infinita perfectio: non tñ
sequitur q esset eodem modo infinita p-
fectio sicut deus. Quarto dico q ista
cõña non valet simplr. hec charitas sit
maior vel intensior: ergo sit pfectior. pa
tet: q per hoc q sit intẽsior non sit per-
fectioris speciei: sed manet eiusdez spe
ciei τ perfectiõis essentialis τc. bene tñ
cõcedo q sit perfectior: licet non simpli-
citer. scz essentialiter: tñ fm quid scilicz
gradualiter ad istum sensum q ipsa cõ
tinet aliquem gradũ quẽ non cõtinebat
prius qui est aliqua pfectio τc. Et ad
eundẽ sensum cõcedo q species charita
tis absolute importat infinitã pfectio-
nem possibilem: id est ĩfinitos gradus
possibiles: quoꝝ q̃libet est aliqua perfe
ctio: τ sic quelibet species in qua plura
indiuidua sunt possibilia. Ad tertiaz
dico pmo q charitas christi nõ fuit ma
xima possibilis. patet: q deus potuit il
lam augere vel sine subiecto vel etiam
in alio subiecto maioris capacitatis q̃
anima christi sicut in angelo. Scdo di
co q charitas christi nõ fuit maxima si
bi possibilis: ptz ex dictis: q illa potuit
in infinituz intẽdi in gradu qualitatis
in ipsa aĩa christi cũ ipsa esset infinite
capacitatis potentialis. Tertio dico
q charitas xpi fuit maxima sibi aut al-
teri possibilis de potentia ordinata: et
sic intellexit magister et non de potẽtia
absoluta. Quarto dico q charitas xpi
fuit maxima charitas sibi possibilis etĩ
am de potentia absoluta: patet: q sup
pono q illa charitas fuit tanta quantã
eius aĩa absolute potuit vitaliter cape-
re τ fuit adequata sue potentie seu ca-
pacitati vitali: et ideo cum eius vitalis
capacitas non potuit augeri: sicut nec
eius essentialis quidditas sequitur q il-
la charitas potuisset augeri in gradu q̃
litatis: nõ tñ in esse charitatis respectu
talis capacitatis. Et si dicat: vel in aug
mentatiõe graduali talis qualitas gra
dus adueniens est illi anime charitas:
vel non: si sic: ergo aggregatũ ex prece-
dente τ adueniẽte erit maior charitas
q continebit aliquam charitatem quã
non continebat precedens charitas. si
non: hoc est inconueniens. cum sit eius-
dem rationis: non eñ videtur possibile
q in eodem subiecto sint duo gradus
vnius qualitatis: quoꝝ vnus sit illi sub
iecto charitas τ alter non. Ad hoc di
co q licet posset sustineri q non: τ nego
cõsequentiã: ergo aggregatum: τc. dico
enim q licet aggregatum sit maius: et
maior qualitas: non tñ maior charitas
licet illud contineat aliquid qḋ est cha-
ritas quod prius non cõtinebat. Exem
pluz si potus sit plenus vino: licet deus
poneret aliud vinum cum priori per pe
netrationem. ille potus non esset ma-
gis plenus q̃ ante: q̃uis aliquo esset ple
nus quo non erat ante plenus. τ sic plu
ribus rebus esset plenus licet non ma-
gis plenus: sic in pposito τc. de hoc hec
pauca pro nunc sufficiãt: de quo plura
dicã in materia de merito xpi. ¶¶
Ad quartam dico primo q antece
cedẽs est verum: sed illa potest negari
in sensu cõposito: τ lz illa singularis con

cederet iste ptes creabiles possunt esse
create. demõstratis oĩbus τc. tñ negat
in sensu cõposito. τ illa regla assumpta
nõ est vniuersaliter vera in illis ppositi-
onibus in quib9 subijcit pnomen de
monstratiuũ pluralis nũeri sicut q̃uis
ista sit vera. ista possunt esse vera demõ
stratis duobus cõtradictorijs cõtingẽ-
tibus. tñ hec nõ est vera. possibile ẽ ista
esse vera: vel hec est possibilis ista duo
sunt vera eisdem demõstratis τc. Se
cũdo dico aliter rñdendo q oĩs ptes
charitatis creabiles demõstrari dupli-
citer potest intelligi. Uno mõ q demon
strantur oẽs quorũ q̃libet est creabilis
Alio mõ q demonstrentur oĩs q̃ sunt
creabiles. Si pmo mõ dico q hec sin
gularis iste partes possunt esse create
nõ est singularis illius vniuersalis oẽs
ptes creabiles τc. Et rõ est q oĩbus p-
tibus demonstratis ista nõ est vera iste
partes sunt creabiles. Uñ nõ sequitur
qḋlibet istoꝝ est creabile ergo ista sunt
creabilia. Exẽplũ. sint due linee equa-
les. a. τ. b. hec est vera quodlibet istoꝝ de
monstratis oĩbus quoꝝ quodlibet est
ps ipsius. b. est excessum ab. a. τ tñ hec
est falsa eisdem oĩbus demõstratis ista
sunt excessa ab. a. q ista sunt. b. τ. b. est
quãtuz equale a. Unde ptz q nõ semp
de oĩbus simul verificat termin9 plura
lis numeri de quoꝝ quolibet verificat
singulare illi9 pluralis. Si vero demõ-
stret scdo mõ dicat cõñter q talis demõ
stratio nõ ẽ possibil q nulle creabiles
sũt oẽs creabiles τc. Tertio dico q si
q̃libet singularis illi9 vniuersalis ẽ vera
τ ipsa vera. tñ sua de inesse nõ est possibi
lis. ideo nõ facit ad ppositũ. sed nulla
singularis est in qua demonstrant oẽs
ptes creabiles. Si aũt fiat ista vniuersa
lis. oĩs partes quaꝝ quelibet est crea
bilis possunt esse create. tunc dico q ali
qua eius singularis esset vel esse posset
saltem cognita a deo: in qua oĩs colle
ctiue demonstrant quaruz quelibet est
creabilis. sed ipsa vniuersalis est falsa
sicut τ illa singularis vt potes declara-
re τc. Quarto dico q quãtũcũq̃ cha-
ritatez deus potest facere tantã potest
facere. τ cum dicitur ponatur inesse. di-
co q nõ sequit q debeat sic poni inesse
nec est necessariũ q quelibet ppositio
vera de possibili possit ad illũ modum
poni inesse nisi quãdo est vera in sensu
compositionis. Uerũtamen si quis ni-
mis curiosus velit q ponatur inesse de
bet sic poni. q̃tum deus facit tantũ fa-
cit. τ hec possibilis est sed non facit con
tra dicta. Et hec de secundo puncto τc.
¶¶ Quãtum ad tertiũ punctuz
vtrũ ipsa gratia vel charitas possit mi-
nui ponaz tres conclusiones. Prima
est q quelibet charitas creata per po-
tentiã absolutã dei potest minui. Se-
cunda est q quelibet charitas acquisi-
ta per potentiã agẽtis creati potest mi
nui. Tertia est q nulla charitas infu-
sa per potentiã ordinatã dei potest mi
nui. Unde ad declarationẽ istarũ cõ-
clusionum distinguendum q charitas
creata potest sumi dupliciter. scilz pro
charitate infusa que pprie dicitur cha-
ritas creata. τ pro charitate acquisita:
q sicut ex alijs actibus anime frequẽ-
tatis generãtur habitus. Sic etiã ex ip
sis actibus diligendi deuz pter se τ p
ximũ pter deuz generatur habitus in
anima ad cõsimiles actus inclinãs qui
etiã post peccatuz mortale remanet in
hoĩe. Prima charitas dicit gratia gra-
tuz faciens. sed secũda non est grã gra
tum faciens. Et ista potest sumi vl pro
habitu vel pro actu. Et pportionabilit
cupiditas est duplex. scz actualis τ ha-
bitualis. τ vtraq̃ diuiditur in mortalẽ
τ venialem. Ex hac distinctiõe sequũ-
tur aliqua correlaria vel suppositiões
valẽtes ad sequentia. Primo sequit
q charitati infuse nulla cupiditas ha-
bitualis est contraria. sed sibi compossi
bilis. patet. quia si gentilis luxuriosus
τ auarus: τ alijs cupiditatibus habitua
tus baptizat. infunditur sibi charitas
et tamen non statim corrumpitur habi
tus viciosus qui prius erat cum etiam
post baptismuz experiatur se inclinari
ad actus illorum. Secundo sequitur
q nulli actui charitatis cupiditas habi
tualis est contraria. sed ei compossibi-

lis. Patet sicut precedens. ⁊ loquor de
actu charitat. infuse ⁊c. Tertio sequi
tur ꝙ charitati infuse vel eiꝰ actui cupi
ditas actualis venialis non est contra
ria sed ei compossibilis. Quarto seq
tur ꝙ charitati infuse ⁊ eius actui cupi
ditas actualis mortalis est cõtraria et
incõpossibilis. Et capio ꝯtrarietatẽ lar
ge ꝑut illa dicunt contraria q̃ de lege
ordinata non possunt eidẽ simul inesse
sed bene successiue. q̃uis hoc nõ sit de
ipsoꝝ intrinseca rõne ⁊c. Quinto se
qtur ꝙ charitas acquisita ⁊ cupiditas
mortalis ſm habituȝ sunt cõtrarie. nec
vna est alteri compossibilis. Et loquen
do de charitate habituali acquisita per
fecta. s. qua qs habitualiter diligit deũ
super oĩa. ⁊ quicquid diligit diligit pro
pter deũ. Patet qꝛ aliter in codẽ simul
essent habitus acquisiti ad incõpossibi
les actus. s. ad diligendũ creaturã pluſ
q̃ deum. vel nõ ꝓpter deuȝ qui est actꝰ
cupiditatis mortalis. ⁊ ad diligendum
deũ plusq̃ creaturaȝ ⁊ ꝓpter ipm crea
turam qui est actus charitatis. Sex
to sequitur ꝙ licet nõ oĩs cupiditas sit
formaliter cõtraria charitati infuse. ta
men aliquo modo põt dici contraria. s.
virtualiter inq̃tũ inclinat ad actꝰ acti
bus eius incõpossibiles vel aliquo mõ
impedientes mediate vel imediate. ne
actus eius eliciant ita ꝑfecte sicut ma
gis ex declaratione ꝯclusionũ appare
bit ⁊c. II His ꝑsuppositis pro
batur prima ꝯclusio. qꝛ oĩs forma aug
mentabilis ⁊ successiue acquisibilis ab
solute est diminuibilis ⁊ successiue de
structibilis. sed q̃libet charitas creata
siue infusa siue acquisita siue actus si
ue habitus est hmõi vt patet ex supra
dictis. igitur quelibȝ talis est absolute
diminuibilis ⁊c. Secunda ꝯclusio ꝓ
batur qꝛ oĩs charitas acquisita est actꝰ
vel habitus. Si sit actus tunc siue sit
actus charitatis infuse tãtum vt in eo
qui nõdũ acquisiuit habitũ charitatis
ex actibus. siue sit actus charitatis ac
quisite tãtum vt in eo qui postq̃ acqui
siuit habitum charitatis ex actibꝰ per
peccatum mortale perdidit charitateȝ
infusam. siue sit actus vtriusqȝ vt in eo
qui habet vtrũqȝ habitum infusum. s. ⁊
acquisitũ. Constat ꝙ talis actus potest
minui ab agẽte naturali. quia nõ oẽm
hmõi actum necesse est totũ simul cor
rũpi. sȝ successiue potest naturaliter re
mitti vt quilibet potest experiri. Si au
tem talis charitas acquisita sit habitꝰ:
tunc potest naturaliter minui per actꝰ
ꝯtrarios generatiuos incompossibilis
habitus. scȝ cupiditatis. qꝛ oĩs habitꝰ
naturaliter generabilis ⁊ augmentabi
lis per actus. per cõtrarios actꝰ est cor
ruptibilis ⁊ diminuibilis. vt patet secũ
do Ethicoꝝ. ⁊ quilibet potest expediri.
igitur ⁊c. Tertia cõclusio ꝓbatur. qꝛ
si habitꝰ charitatis infusse per potẽtiã
ordinatã dei. id est stante ordinatione
dei posset minui. hoc maxime esset per
actus nostros demeritorios. sȝ hoc nõ
qꝛ vel hoc esset per peccatũ mortale vl
per peccatũ veniale. Non per mortale.
qꝛ illud totaliter tollit charitatem ⁊ nõ
stat cũ aliquo gradu eiꝰ ſm dei ordina
tionem aliter idem homo simul esse di
gnus morte eterna ⁊ vita eterna. qð est
falsum. ꝯña patet. quia ſm ꝙ dicit ma
gister lib. 2. dist. 42. Sola charitas diui
dit inter filios perditionis ⁊c. Aug. 15.
de trini. ca. 18. Nec per veniale: quia si
per veniale posset minui per venialia
posset totaliter corrũpi. ꝯñs est falsum.
quia sic aliquis habẽs charitatẽ absqȝ
peccato mortali posset per veniale pre
cise dãnari. qð est falsum. Et ꝯña patet
qꝛ si in aliquo sit parua charitas ⁊ cõ
mittat peccatũ veniale si diminuat cha
ritas tunc ponat ꝙ centesima. talis er
go per plura ⁊ plura ⁊ grauiora venia
lia poterit tãtum diminuere ꝙ adimie
ret totum ⁊c. KK Sed contra
hoc sunt diuersi modi dicendi. Una via
est ꝙ per secundũ veniale nõ corrũpit
tantus gradus charitatis q̃tus per pri
mũ sed medietas eius. ⁊ per tertiũ me
dietas illius medietatis ⁊ sic semꝑ per
partes minores eiusdem ꝓportionis.
Sed hoc nõ valet. qꝛ per maius pecca
tum vel equale posterius cõmissum nõ
minus debet corrũpi q̃ per primũ, imo

potius plus. cũ secundũ non excusetur
per primũ sed potiꝰ aggrauatur. Alia
via est ꝙ ante corruptionẽ totalẽ chari
tatis oportebit tot venialia cõmittere
ꝙ si quis vlterius peccet illud peccatũ
non poterit esse veniale sed erit morta
le. ⁊ per illud totaliter charitas corrũ
petur. Sed hoc non valet. qꝛ quotquot
peccatis etiã mortalibꝰ cõmissis adhuc
põt quis ꝯmittere aliud mortale. ergo
multo fortius quodcũqȝ venialibꝰ com
missis põt aliud veniale ꝯmittere. ⁊ sic
per venialia ⁊c. Alia via est ꝙ ante to
taleȝ corruptionẽ occurret materia ali
cuius precepti quod vel iste implebit. ⁊
tũc reaugebitur charitas ipsiꝰ vel trãs
gredietur. ⁊ tunc ipse peccabit mortali
ter. ⁊ sic charitas per mortale perdet.
Sed hoc non valet. quia licet materia
precepti possit occurrere. nõ tamen ne
cesse est quin ante labat magnũ tempꝰ
anteq̃ occurrat. ⁊ in illo tempore pote
runt multiplicari venialia donec totali
ter charitas perdatur. Alia via est ꝙ ꝑ
peccata venialia possibile est charitatẽ
minui vsqȝ ad totalẽ corruptionẽ exclu
siue. sic ꝙ in instanti cõplete corruptio
nis ipse peccat mortaliter. qꝛ scȝ nõ ser
uat charitatem ad quã tenet sub pena
peccati mortalis. quare ⁊c. Sȝ hoc nõ
valet. quia nõ seruare charitatem cum
eius ꝯseruatio sit totaliter a deo nõ est
homini peccatũ ꝓprie loquẽdo sed cõmit
tere vel obmittere aliquid propter qð
demereat charitatẽ subtrahi ⁊ sibi au
ferri a deo est in eo peccatũ. Et nullũ tale
est hic in casu nisi culpa venialis. igitur
⁊c. LL Ideo ex predictis sequũ
tur aliqua correlaria. Primum est ꝙ
charitas infusa ſm ordinatã dei potẽ
tiam nõ potest diminui q̃tum ad eius
essentiã. Scðo sequitur ꝙ per culpaȝ
venialẽ põt diminui q̃tum ad eius fer
uorem. Et hoc põt contingere qꝛ ex fre
quentatione venialiuȝ generat cupidi
tas habitualis inclinans ad actus qui
sunt peccatã venialia. ⁊ ꝑ ꝯñs aliquo mo
do inhabilitãs ad actus charitatis. Ex
quo fit vt postea nõ tam feruidos ⁊ in
tẽsos actꝰ charitatis eliciat sic habitua
lis. Itẽ aliter potest contingere scȝ ꝙ
habens charitatẽ infusam habeat etiã
acquisitã. ⁊ non solum illã que inclinat
ad actus contrarios mortalibꝰ sed etiã
que inclinat ad actus ꝯtrarios veniali
bus. ⁊ tunc si talis committat multa ve
nialia cõtra inclinationẽ illius charita
tis acquisite remittetur illa ⁊ sic minꝰ
ꝓmpte ⁊ minꝰ feruenter eliciet actus
charitatis infuse. qꝛ constat ꝑ experien
tiam ꝙ habens charitatẽ acquisitã fer
uentiorẽ simul cum infusa. feruentius
operat q̃ habẽs infusam solũ. vt patet
de viciose habituato post susceptioneȝ
charitatis in baptismo ⁊c. Tertio seq
tur ꝙ ex venialibꝰ multiplicatis potest
totaliter tolli seu corrũpi feruor chari
tatis. patȝ quia feruor charitatis nõ est
aliud nisi habitus acquisitus charitatis
vel eiꝰ actus. nec est aliqua entitas ab
his distincta q̃ minuat sicut aliqui ima
ginant. ita ꝙ charitatẽ remitti quo ad
eiꝰ feruorẽ nihil est q̃ minꝰ feruidos ⁊
intensos actus charitatis ⁊ minꝰ feruẽ
ter ⁊ minus delectabiliter elicere. ⁊ si
cut diminutio huiꝰ feruoris potest per
venialia fieri ita ⁊ totalis corruptio ⁊c.
Quarto sequit ꝙ per culpã venialeȝ
potest diminui charitas q̃tum ad eius
firmitatẽ ⁊ stabilitatẽ. s. ad istũ sensum
quia quedã venialia multũ disponunt
ad lapsum ⁊ ad ruinã immortalia per
que ꝑditur charitas ⁊c. MM
Sed contra dicta arguit primo ꝙ ꝑ
mortale minui possit charitas. quia est
possibile ꝙ q̃tum vnus actus est meri
torius tantuȝ ꝑcise alius actꝰ mortalit
culpabilis sit demeritoriꝰ. ergo possibi
le est charitatẽ minui per peccatũ mor
tale. antecedẽs patȝ. qꝛ aliquo actu de
meritorio ẽ dare actũ meritoriũ magis
meritoriũ ⁊ est dare minꝰ meritoriũ. ⁊ ꝑ
ꝯñs erit dare eq̃ meritoriũ. sȝ ꝯña ꝓba
tur. sit actus. a. meritoriꝰ ⁊ sit. b. morta
lis ꝑcise tm̃ demeritorius ⁊ sit. a. ꝑmus
actus meritorius augmẽti gratie post
gratiã baptismalẽ. tunc q̃tum ꝑmium
debet. a. tanta pena precise debetur. b.
ergo quantũ quis acquisiuit de chari
tate per. a. actum tantũ precise perdet

per .b. actum. ⁊ per ꝯñs remanebit sibi tota gratia baptismalis ⁊c. Confirmaẗ qꝛ ſm sanctos deꝰ remunerat vltra cō=dignū ⁊ punit citra dignuꝫ. hoc aūt eēt falsum si deus pro culpa .b. semel com=missa priuaret istum omni charitate ꝗ̄ fuit p̄miū .a. centies cōmissi. ergo nō p̄=nat plus ꝙ̄ ꝓquisiuit per .a. semel ⁊c.

Secūdo arguiẗ ꝙ per venialia possit tolli charitas qꝛ quis per venialia pōt demereri penā eternā ⁊ penaꝫ extensi=uam infinitā. ergo perdere charitatem ꝯñs patet. qꝛ si sic decederet nunꝙ̄ ha=beret beatitudinē. Et antecedens ꝓba=tur. qꝛ possibile est ꝙ aliquis cōmittat infinita venialia pro quoꝝ quolibet me=retur penā aliquā. qꝛ in qualibet parte ꝓportionali alicuius tempꝛis vt huiꝰho=re pōt cōmittere vnuꝫ veniale cū nō sit dare minimū tempus in quo possit no=uū actū habere. Confirmaẗ. qꝛ pono ꝙ deus precipiat sorti ꝙ actum quem ha=bet nō cōtinuet ꝑ horā neqꝫ per aliquā ꝑteꝫ eius ꝓportionabilē sub pena diur=na pro cuiuslibet partis cōtinuatione. ⁊ cōtra p̄ceptum sortes cōtinuet actuꝫ illū per horā. sequitur cuꝫ in illa sint in=finite partes ꝙ mereẗ penā infinitoꝛuꝫ dierum. Tertio arguiẗ ꝙ per veniale possit minui charitas. qꝛ si non sequiẗ ꝙ habēs charitatē ex hoc ꝙ venialiter peccaret nō esset minus dilectus a deo nec etiā minꝰ bonus ⁊ equaliter dilige=retur peccās ⁊ eque bonus esset qḋ est est absurdū. cum peccās venialiter pu=niaẗ a deo ꝯña tñ patet qꝛ hñs equalē charitatem est eque bonꝰ ſm Aug. lib. Enchiridion. 27. habens maioꝛē chari=tatē est melioꝛ ⁊ eque bonꝰ etiā eque di=ligitur. igitur ⁊c. Quarto ad idē om̄e peccatū vel malū adimit aliquid de bo=no ⁊ est corruptio boni ſm Augustinuꝫ Enchiridiō. 12. 13. ⁊ libro. 3. d̄ li. ar. Pec=catum aūt veniale est malū. ⁊ nō opoꝛ=tet ꝙ adimat de bono nature ergo ali=quid de bono gratie. ⁊ sic diminuit eaꝫ ⁊c. ℞℞ Ad primam rōnem di=co p̄mo ꝙ in hac comparatione vel su=mitur actus demeritorius sequēs ime=diate gratiā. vel actꝰ demeritorius nō sequens imediate gratiam. Et si secun=do mō tunc ꝯña non valet qꝛ talis non tollit gratiā nec in toto nec in parte Et si primo mō tunc est negandū. Secū=do dico ad ꝓbationeꝫ ꝙ nullo actu de=meritorio sic sumpto est dare in eodem supposito aut alio in quo cetera sint pa=ria aliquē magis meritoriū ꝙ̄ ille sit de=meritorius quia per quēlibet talē actū meretur quis priuari gratia. ⁊ si sic de=cedat p̄uatur gloria correspondēte gr̄e precedenti. ⁊ meretur cū hoc penā eter=nam. Hec aūt sunt maius malum ꝙ̄ sit bonū qḋ meretur quis per aliquē vnuꝫ actum meritoriū. qḋ patꝫ. qꝛ per nullū actum meretur quis vitā eternā ꝗ̄ priꝰ imediate nō esꝫ sibi a deo ex gratia de=putata cū cuiuslibet actꝰ meritorij gra=tia sit p̄ncipiū solū. ergo meretur aug=mentū gr̄e in p̄ñti: ⁊ glorie in futuro. ta=le aūt augmentū non est tā bonū ꝙ̄ ma=luꝫ est priuatio totalis glorie sibi depu=tate prius ⁊c. Tertio dico ꝙ esto ꝙ es=set dare aliquē actū magis meritoriuꝫ ꝙ̄ .b. est demeritorius ⁊ aliquē minꝰ. nō sequitur ꝙ sit dare aliquē tantū preci=se meritoriū ꝙ̄tum .b. est demeritorius Et hoc est ꝯtra adaꝫ lib. 2. q. 9. vbi vult similē ꝯñam in oībus tenere. Sꝫ instā=tia patet de angulis causatis intra cir=culum ex portione circūferētie circuli ⁊ linea recta secante circulū. ⁊ de angulo recto. vtrūqꝫ comparādo angulū cōtin=gentie extrinsecum circulo. qm̄ est dare aliquē intra circulum magis excedentē angulū cōtingentie extrinsecū ꝙ̄ angu=lus rectꝰ excedat ip̄m. s. angulū ex ma=ioꝛi portione circuli ⁊ linea intrinsecus secāte circulū. qꝛ oīs talis est maioꝛ re=cto vt patet ex. 15. tercij Euclidis. Iteꝫ est dare intra circulū angulū minꝰ exce=dentē anguluꝫ contingentie ꝙ̄ excedat rectus eū. s. angulum ex minoꝛi portōe circuli ⁊ linea recta. qꝛ oīs talis est mi=noꝛ recto. vt ptꝫ ibidē ⁊ oīs talis exce=dit angulū cōtingentie cū possit diuidi per angulos rectilineos quoꝝ quilibet est maioꝛ angulo ꝯtingētie. qui est oīm acutoꝝ acutissimꝰ. Et tñ nō est dare ali=quē talē angulū qui tantū p̄cise exce=

dat angulum contingentie quantuꝫ eū excedit rectꝰ. Aliter cū quecūqꝫ eq̄liter excedūt idem sint equalia. sequiẗ ꝙ ali=quis posset esse angulus hm̄ōi intra cir=culū qui esset eq̄lis recto. cuius opposi=tum ibidē demonstratur. ℞℞

Ex quo sequitur ꝙ tales consequen=tie nō valent inter illa que sunt alteriꝰ et alterius rōnis. ⁊ ꝑ ꝯñs cum alterius ratiōis sit actus meritorius ab actu de=meritorio. patꝫ dictam consequētiā nō valere in proposito. Secundo sequiẗ ex predicto exemplo sicut notat etiam ꝯmentatoꝛ supra predicta ratiōe ꝙ vbi sit cōparatio inter ea que sunt alterius et alterius ratiōīs possibile est aliquan=do trāsire de minore ad maius per oīa media et nunꝙ̄ venire ad equale. patꝫ si imaginatur linea recte secās circuluꝫ in partes inequales ⁊ constituens cum minori portione circuli angulum mino=rem recto moueri ꝯtinue ſm extremita=tem suam que constituit anguluꝫ illum versus maiorem portionem circuli. ita ꝙ semꝑ crescat angulus ille post donec dicta linea transiuerit vltra. Nam ante sectionem in partes equales ⁊ etiā tūc angulꝰ causatꝰ est minoꝛ recto ⁊ postea maioꝛ quia maioꝛis portiōis circuli ⁊c. Et sic patet ad rationem. Quarto p̄n=cipaliter dico ad cōfirmationē ꝙ deum p[illegible]nire citra ꝯdignū potest intelligi du=p[illegible]citer. Uno modo ꝯparādo quantita=te[illegible] culpe ad quātitatem pene ſm sta=tu[illegible] diuine misericordie. ⁊ sic quilibet punitur vel premiatur ſm cōdignuꝫ id est ſm ꝙ ex statuto dei dignus est. Alio modo ꝯparando illa precise ſm se. ⁊ sic dicitur ꝯmuniter ꝙ q̄libet peccatoꝛ vel damnatus punitur citra cōdignū quia vltra penā quā habet meretur maioꝛē vt dicit mḡr libro. 4. dist. 46. Et addit magister Grego. ꝙ omnis culpa moꝛta=lis non solū mereẗ absolute ꝯsiderata eius malicia. p̄uationem glorie: ⁊ penā eterne miserie. sed etiā priuationem to=tius cause et annihilationeꝫ. et ꝙ deus non annihilat peccatoꝛē est ex eiꝰ mise=ricordia. Iuxta illud Tre. 3. Misericoꝛ=die domini quia nō sumus consumpti. Et probat ratiōe: quia per hm̄ōi culpā meremur priuari omni beneficio dei cō=siderata magnitudine offense que esti=manda est ſm magnitudineꝫ offensi vt dicit Crisostomꝰ super illo Mathei. 10. Non est discipulus super magistrū ⁊c. Imo nec sit annihilando dignc: ⁊ plene puniretur ꝙ̄uis amplius puniri nō pos=sit ⁊c. Sed istud dictum non videtur mihi verum: quia non video ꝙ aliquis mereatur ex culpa sua repugnātia ⁊ in=compossibilia. scilicꝫ puniri eternaliter et annihilari simplr̄. sꝫ de hoc alias ⁊c.

PP Ad secundā rationem ne=go antecedēs ⁊ ad probationē quando dicitur. possibile est ꝙ aliquis cōmittat infinita venialia ⁊c. Ad hoc respondet Hibernicus ꝙ non est possibile. sꝫ adaꝫ hoc reprobat diffuse. Tamē hic dico p̄=mo distinguendo ꝙ hoc potest dupliciẗ intelligi. Uno modo ꝙ possit cōmittere infinita peccata discreta ⁊ distincta ſm se que non sunt partes alicuius vnius ⁊ sic nego hoc esse naturaliter possibile Alio modo infinita partialia vniꝰ sicut si aliquis per aliquod tempus cōtinue intenderet actum suuꝫ malum. et tunc quia licet infinitis partibus illius actꝰ debeantur infinite partes pene. non tñ infinite eq̄les sicut nec in illo actu sunt infinite partes equales. Secūdo dico ad confirmationē ꝙ ad hoc ꝙ iste sit ex omissione precepti reꝰ illius pene. opoꝛ=tet ꝙ de qualibꝫ parte ꝓportionali illiꝰ temporis ip̄e sciat vel scire possit distin=cte quanta ipsa est. cum quantitas tem=poris hic includaẗ in p̄cepto. Aliter nō scienter obmitteret. ⁊ per cōsequēs nō esset reus pene. sed hoc non est natura=liter possibile vt quamlibet ꝑtem illius temporis sic distincte cognoscat. sed est dare minimaꝫ partem distincte percep=tibilem ab eo vł maximā non percepti=bilem. ⁊ cum partes perceptibiles non sint infinite in aliqua parte tempꝛis iste sic continuans nō poterit cēseri reus in=finitarū penarum. Et sic preceptū illud de lege oꝛdinata nō est dabile a dō nec ratiōabile. nec casus admittēdꝰ. Ter=tio dico ꝙ casus foꝛte de potentia abso

luta esset possibilis. sed tunc non est ad propositū. quia nec est absolute impossibile charitatē minui ꝑ venialia et totaliter tolli. Quarto dico ꝙ sicut dictuꝫ est de tēpore ita potest dici de pena. scꝫ ꝙ ad hoc ꝙ iste omissiões obligēt oportet ꝙ iste cognoscat penam impositam fore eternam. et per consequēs ꝙ p̄uabitur perpetuo gloria. Ex quo sequitur ꝙ si iste continuet actum scienter ⁊ libere ipse p̄elegit actum illū cōtinuare saltē interp̄tatiue q̄ꝫ esse particeps glorie eterne et per consequens contemnit et peccat mortaliter. ⁊ sic concesso casu de lege ordinata adhuc nō habetur ꝙ per venialia ⁊c. QQ Ad tertiam vno modo potest dici ꝙ precise ꝓpter peccatum veniale non minus diligitur quis a deo nec oppositū probat ex hoc ꝙ temporaliter punitur. Uult enim ipsum purgari vt ipse premium accipiat. Alio mō et melius potest dici ſm Handen. 5. quolibe. q. 23. ꝙ amor dei non dicitur maior vl' minor in se. sꝫ ſm effectꝰ autē est duplex scꝫ eternus et temporalis. q̄tuꝫ ergo ad effectum eternuꝫ qui est gloria non minus diligit peccantem venialiter q̄ꝫ non peccātem. nec etiam q̄tuꝫ ad gratiā per quā venitur ad gloriam. q̄tum aūt ad effectuꝫ aliquē temporalem minus eum diligit. quia ei penam temporalem infligit et temporaliter differt ei dare bonū eternū. Etiā q̄tum ad illam bonitatē q̄ acceptatur ad gloriā nō est minꝰ bonꝰ et de illa loquit Augustinus ⁊c. Ad quartā dico ꝙ nō omne peccatuꝫ semꝑ adimit de bono qđ infuit aliquid eiꝰ corrūpendo. sed ꝓ tanto dicit adimere. qꝛ potentiā reddit minus dispositā ⁊ potentē ad bonū. vl' qꝛ si sit habitus bonus acquisitus in potētia illum reprimit et sic peccatuꝫ veniale potest adimere de iusticia vel virtute morali et acquisita. non tñ de theologica et infusa. vel adimit de bono qđ natum est inesse. sicut est bonus actus oppositus vel aliquis gradus eius. nā vt dictum est nō sinit elicere tam intensuꝫ et feruidū actū charitatis. Et lꝫ nō possit forte tollere totū feruorem qꝛ nunq̄ ille tollitur quin sic peccās velit facere et dimittere quecunq̄ de necessitate salutis sunt fienda vel obmittenda ꝓpter quod non diminuit vel saltem non totaliter tollit feruorem circa opera preceptorum aliter peccaret mortaliter. tamē bene tollit totum feruorem acquisitum per actus directe cōtrarios illis venialibus sicut supra dictum est. Et hec de tertio articulo. Tūc ad rationes principales questionis. Ad primaꝫ patet quid dicenduꝫ de añcedente. tamen ad probationeꝫ dico ꝙ deus multa facit ꝑ plura que posset facere ꝑ pauciora. nec hoc est frustra. Alia autē non est causa querenda nisi volūtas sua. quia eoipso ꝙ sic vult conuenienter fit et nō frustra secus auteꝫ est in causis naturalibus ⁊ in causis volūtarijs creatis. Ad secūdam et tertiam rationes pꝫ ꝙ concludunt vnum ex secundo et tertio articulo. Ad rationem post oppositum patet ꝙ magister in hac p̄te nō est tenēdꝰ ⁊c. Et hec de ista questione.

Questio decima.

Circa distinctionem decimā nonā et aliquas seq̄ntes in quibus magister agit de ꝑsonaꝝ diuinarū eq̄litate quero. Utrū ꝑsone diuine sint oībꝰ modis equales inter se. A Arguitur p̄mo ꝙ nō: qꝛ persone diuine nō sunt equales sibiinuicē ſm magnitudinem. igit ⁊c. cōsequētia est clara et añs probatur. quia magnitudo ꝑsone nullo modo distinguitur ab essentia. sed ꝑsone diuine nō sunt equales ſm essentiaꝫ nam inter eas est omnimoda identitas ſm essentiam ⁊ ꝑ ꝯsequēs nullo mō eq̄litas. cuꝫ eq̄litas sit distinctoꝝ. ergo ſm magnitudinē nō sunt eq̄les sꝫ idē. Confirmatur. qꝛ nō sunt similes ſm q̄litatē ergo nec eq̄les ſm magnitudinem. añs pꝫ: et cōsequētia tenet. qꝛ sicut similitudo est species qualitatꝭ sic magnitudo quantitatis ⁊c. Secūdo arguit sic: qꝛ persone diuine nō sunt in se inuicē per circūincessionē. igitur nec sunt equales ſm ꝑfectionē: ꝯña tenet ꝑ mgr̄m in hac 19. dist. qui ex opposito ꝯñtis infert oppositū añtis. Et añs ꝓbatur qꝛ si pater esset in filio: tūc paternitas esset in filio ꝯña tenet: qꝛ in quocūq̄ est pater in eodeꝫ est paternitas cū sint oībus modis ideꝫ: sed falsitas ꝯñtis pꝫ: qꝛ in quocūq̄ est paternitas illud est pater: ⁊ sic filius esset pater. Cōfirmatur: qꝛ bene seq̄tur a. est in b. ⁊ b. est in c. ergo a. est in c. et per ꝯñs eodē mō seq̄tur pater est in filio ⁊ filius est in p̄re: ergo pater est in patre. Prima ꝯña videt vbiq̄ bona: et scđa est oīno silis ⁊ tñ pꝫ falsitas ꝯñtis igit ⁊c. Tertio arguit ꝙ ꝑsone diuine non sunt eq̄les ſm potentiā sicut ſm ꝓductiuitatē. igit ⁊c. ꝯña est clara: ⁊ añs ꝓbatur: qꝛ nō minoris potētie est ꝓducere diuinā ꝑsonā q̄ꝫ creaturā: sꝫ si vna ꝑsona posset ꝓducere creaturam et nō alia nō eēnt eq̄les ſm potētiā. igit multo magis cū vna possit ꝓducere diuinā ꝑsonā ⁊ alia nō pōt eā ꝓducere. seq̄tur ⁊c. Cōfirmat. qꝛ illa ꝑsona q̄ nō est oīpotēs nō est eq̄lis ꝑsone oīpotēti ſm potētiā: sed filꝰ nō est oīpotēs: ergo ⁊c. assumptū pꝫ: qꝛ seq̄tur filꝰ est nulli potēs: ergo nō habet potētiam generandi ergo eodē mō seq̄tur affirmatiue filius est omnipotēs: ergo potētiā hꝫ generandi qꝛ vtrobiq̄ fit distributio ꝓ eisdeꝫ: sed ꝯñs est hereticū: igitur et añs ⁊c. In oppositū arguit ꝑ mgr̄m in hac distinctione ⁊ duabus seq̄ntibus ⁊ per symbolū. Equalis pater ⁊c. B In ista q̄stione erūt tres articuli breues iuxta materiā triū argumētoruꝫ. Primus vtrū ꝑsone diuine sint equales sibi inuicem ſm essentiā siue magnitudinem.

Scđs vtrū ꝑsone diuine sint in se inuicē ꝑ mutuā circūincessionē. Tertiꝰ vtrū ꝑsone diuine sint equales sibyinuicem ſm potentiā seu ꝓductiuitatem.

Quantū igitur ad primū notanduꝫ est p̄mo ꝙ tot modis dicit equale ⁊ inequale quot modis đr magnuꝫ ⁊ magnitudo. Hoc aūt dicitur quadrupliciter. P̄mo modo dicit q̄libet res alteri equalis vel ineq̄lis: qꝛ q̄libet est altera perfectior vel imperfectior ⁊ dicitur equalis qꝛ eque ꝑfecta. Scđo modo đr vnus numerus eq̄lis alteri: qꝛ tot sunt vnitates in vno quot sunt in alio. Et differt a primo mō: qꝛ tres hoīes sūt eq̄les tribus asinis numero non tñ perfectione. Tertio mō dicit albedo eque intēsa eq̄lis alteri eque intēse: q̄uis vna sit ī maiori subiecto q̄ꝫ alia ⁊ ꝯñs ineq̄lis ſm extensionē. Quarto mō dicit vnū extēsū eq̄le alteri extēso. Et in oībus istis modis eq̄litas vel ineq̄litas non est aliqua res relatiua distincta a re absoluta vel rebus absolutis vt hic suppono. Secūdo est notandū ꝙ magnitudo vel magnū q̄drupliciter pōt capi. Uno mō large ⁊ sic idē est qđ perfectio vel perfectū et sic loq̄tur Augusti. 6. de trinita. ꝙ in his q̄ non mole magna sunt idē est melius qđ maius esse. Et isto modo q̄libet res est magna vel magnitudo quedam.

Scđo modo accipitur minus large ꝓ omni ꝯtinente plura siue sit vnū per se siue ꝯgregatione: ⁊ sic dicit Augusti. ꝙ anima ē maior seipsa quādo recipit virtutes. Et isto modo numerus dicit magnus et vnus maior alio et vnus exercitus alio. Tertio modo accipitur stricte ꝓ aliquo cōtinente plura eiusdem rationis facientia per se vnum siue illa distinguantur loco ⁊ situ siue nō. Et sic albedo intensa est magna et maior albedine remissa. Quarto mō accipitur magis stricte pro aliquo cōtinente plura eiusdem rationis facientia per se vnum loco ⁊ situ distincta. Et sic magnitudo dicitur quātitas ⁊ ponitur predicamentū ab alijs distinctum. Et isto modo loquitur Augusti. qñ dicit ꝙ deꝰ est sine q̄litate bonus ⁊ sine quantitate magnus ⁊c. C Tertio notandū ꝙ differentia est inter modos magnitudinis et modos equalitatꝭ: qꝛ modi magnitudinis ordinantur ſm superius et inferius vel per se vel per accidens: qꝛ omne quod est magnum quarto modo est magnum tribus primis. ⁊ non econuerso: ⁊ oē qđ est magnuꝫ tertio mō est magnū duobus p̄mis modis et nō ecōuerso ⁊c. Sed modi equalitatis nō sic

ordinantur: quia aliqua possunt esse equalia quarto modo. licet non alijs modis nec eorum aliquo ꝛc. sicut albedo ꝛ aliqua sub a sunt equales quarto mõ. et tñ nullo aliorum modorum sunt equales vt patz ꝛc. His premissis pono quattuor ꝓpositiones.

Prima est ꝙ ꝑsone diuine sunt equales sibiipsi inuicẽ ſm magnitudinẽ primo mõ accipiendo magnitudinẽ ꝛ equalitatẽ ꝛ nullo aliorum modorum. Prima pars patz: quia oĩs res ꝯparata alteri vel est illa ꝑfectior vel imꝑfectior vel eque: sed nulla ꝑsona diuina est alia ꝑfectior vel imperfectior: ergo eque ꝑfecta: ꝛ ꝑ ꝯñs eq̃ magna ꝛ equalis ſm magnitudinẽ primo modo. Scd̃a pars patz: quia nulla magnitudo reperitur in ꝑsonis aliquo illorum trium modorum. Scd̃a ꝓpositio est ꝙ ꝑsone diuine sunt equales sibiinuicẽ ſm essentiam siue ꝓpter essentie vnitatẽ. patz quia ſm sctõs magnitudo in diuinis est quid mere absolutũ sicut sapiẽtia ꝛ essentia: nec plus distiguit magnitudo ab essentia q̃ essentia ab essentia: ꝛ sic vsi sũt sancti ꝯtra hereticos ne ꝯcederent tres ꝑsonas esse tres magnitudĩes: vel tres magnos ꝛ per ꝯñs tres ꝑsone sũt equales ſm essentiã id est per vnã essentiam existẽtem in eis. Unde seqtur ꝙ isto modo loquendo paternitas non est formaliter magnitudo sicut non est formaliter essentia ꝛc. Scd̃o seqtur ꝙ paternitas ex se non est formaliter equalis filiationi: nec inequalis ei: sz tñ ꝓpter identitatẽ essentie que est eadẽ in vtraqꝫ: et sic sicut dico de relatione vel ꝓprietate relatiua põt dici de ꝑsona ꝛc. D

Tertia ꝓpositio est ꝙ accipiendo magnitudinẽ ꝓ oĩ realitate positiua ꝛ entitate reali persone diuine sunt equales ſm magnitudinẽ relatiuam: quia isto mõ loquendo relatio in se sicut paternitas est q̃dam entitas ꝛ ꝑ ꝯñs quedã magnitudo: quia in se est q̃dam res ꝑfecta: imo ꝑfectior oĩ creatura: ꝛ in se est res cui repugnat oĩs imꝑfectio: ꝛ ꝑ ꝯñs vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis ſm magnitudinẽ: ꝛ certum est ꝙ nõ est inequalis: quia eque ꝑfecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi equalis ex se: et per ꝯñs vna persona est alteri equalis ſm magnitudinem relatiuam sicut est sibi equalis ſm magnitudinẽ absolutã.

Quarta ꝓpositio est ꝙ equalitas similitudo ꝛ idẽtitas nullã distinctionez important in diuinis nisi tñ distinctionẽ personarũ. nec equalitas est aliquid reale in ꝑsonis aliquo modo distinctuz vel ſm rationẽ vel ex natura rei a similitudĩe: sed siĩtudo ꝛ equalitas important diuinas personas habẽtes eandẽ essentiã numero ꝓpter quã dicunt equales: ꝛ similes: ꝛ tñ non sunt noĩa sinonima non ꝓpter distinctionez in deo: sed propter distinctionẽ in creatura cũ sint aliquo modo cõmunia ꝛc. Ex his sequitur primo ꝙ accipiendo magnitudinem ꝓ aliquo absoluto sicut vna persona non est aliq̃ magnitudo sic accipiendo magnitudinẽ ꝓ q̃cunqꝫ re positiua vna persona ẽ aliqua magnitudo que non est alia scz magnitudo relatiua: tñ vna persona vtroqꝫ modo est equalis sicut alia: nec distinctio magnitudinũ repugnat equalitati. Secũdo seqtur ꝙ sicut equalitas personarũ nõ est ſm magnitudinem que est species quãtitatis facientis predicamentũ distinctũ ab alijs. sic similitudo ipsarũ non est species qualitatis nec talis equalitas magnitudo vel similitudo vt attribuitur deo reponitur sub aliquo p̃dicamento. Et ex eis patet ad primũ ante oppositum ꝛc.

E Quantuz ad secundũ articulum respondeo ꝙ ꝯclusio affirmatiua est certa ex fide Joh. 14. dicit xp̃s. Ego in patre ꝛ pater in me est. sed q̃nõ vna ꝑsona sit in alia et ecõuerso difficile est videre. Ideo ad huius intelligentiã distinguẽdũ est ꝙ triplex potest imaginari inexistentia: quedã est per continentiã: altera est ꝑ presentiã: ꝛ cuiuscunqꝫ distantie carentiaz. alia est per p̃ntiam intimã ꝛ consubstantialitatẽ idẽticam. Exempluz primi. sicut aliquid est in loco. Exemplum secũdi sicut angelus est in loco: ꝛ si angelus esset in aliquo corpore omni loco destructo tunc enim nõ esset in illo nisi per p̃ntiam. Exempluz tertij: sicut vna ꝑsona diuina est in alia

quia est sibi intime presens et cõsubstãtialis eidem. et hoc vocatur esse in per circumincessionem. ꝙ autẽ sic possit dici vna persona esse in alia per circumincessionez potest ostendi p̃ncipaliter auctoritate scripture. Secundo aliq̃liter ratione. quia non plus repugnat vni ꝑsone esse in alia ꝛ ecõuerso q̃ repugnet toti esse in suis partibus et econuerso. sed ſm phm̃. 4. Phisicorum. totum est in suis partibus et econuerso partes sunt in toto ꝛc. Ex istis patz descriptio inexistentie per circumincessionem. Nam illud dicatur sic inexistẽs alicui quod est ab eo realiter distinctum sibi intime p̃sens et ei consubstantiale. et sic tam essentia q̃ persona importatur ꝑ hoc nomen inexistẽs vt hic sumit: et sic vtraqꝫ est aliquo modo huius inexistẽtie ratio ꝛc. ſm hoc possunt poni quattuor ꝓpositiones. Prima est ꝙ vna persona est in alia et econuerso. patet. quia hoc nõ est aliud q̃ vnam personam esse alteri presentem et consubstantialem. Secunda est ꝙ persona non est in essentia nec econuerso. patz. quia essentia nõ distinguitur realiter a ꝑsona nec econuerso ꝛc. Tertia est ꝙ relatio nõ est in essentia nec econuerso. patet sicut precedens. tamen sancti vtuntur quandoqꝫ oppositis locutionibus non proprie et ſm constructionem transitiuam sed intransitiuaz id est persona est essentia et relatio est essentia et ecõuerso. Quarta est ꝙ paternitas non est in patre nec ecõuerso. sed est in filio et ecõuerso. patz quia paternitas est oĩbus modis idem patri vt dictum fuit supra. saltez nõ est realiter distincta quare ꝛc. Ex his patz quia hec ꝯsequẽtia nõ est vniuersaliter bona. a. est in. b. et. b. est in. c. ergo. a. est in. c. sicut nõ sequitur partes sunt in toto et totum in partibus. ergo ꝑtes sunt in partibus. ꝛ sic apparet ad secunduz ante oppositum ꝛc. F Quantũ ad tertium articulum vidẽda sunt tria

Primo videndum est quis sit sensus et intellectus tituli questionis. Secũdo respondenduz est ad formam tituli questionis. Tertio videndum est que fuit intentio Augustini circa materiaz questionis. Circa primũ punctuz sciendum est ꝙ non debet esse intellectus q̃stionis supponendo potentiam esse aliquid reale in deo distinctũ quocũqꝫ mõ a diuina essentia et personis diuinis vel ſm rẽ vel ſm rationẽ. et querere an ſm illud dicãtur persone equales. quia sic intelligẽdo nec potentia nec equalitas est aliquid in deo absolutum vel respectiuũ sicut quidã imaginãtur. imo proprie loquẽdo equalitatem potentie vel potentiam esse in deo non debet aliter intelligi q̃ concretum equalitatis ꝛ potẽtie vere predicari de deo et diuinis ꝑsonis. vt hec sit simplr̃ vera ꝑsone sunt equales. persone sunt eque potẽtes. et ita intelligunt sancti quando dicũt potentiã eternitatem ꝛc. esse in deo. Sed debet esse intellect⁹ q̃stiõis supponẽdo ꝙ ꝑsone diuine possunt in aliquẽ actuz vel terminũ querere vtrũ possint in eadem vel inequalia. et hoc vel ſm numerum vel ſm perfectionẽ. Ita ꝙ aliquando dicunt aliqua ſm potentiã equalia. et tamẽ nulla est equalitas nisi inter effectus illoruz. Circa primũ punctũ dicit Ockam ꝙ in ista questione ſm ꝙ eã tractant doctores est magis difficultas vocalis q̃ realis. Unde qui dicũt ꝙ potẽtia de q̃ est hic questio est cõmune ad potentiam generandi spirandi ꝛ creandi ita ꝙ potentia sit idem quod potentia productiua siue ad intra siue ad extra habent dicere cõsequenter ꝙ pater et filius non sunt equales ſm potentiã extensiue. quia dicere patrẽ et filiũ esse equales isto modo non est aliud q̃ dicere ꝙ quecũqꝫ res ꝓducibiles quas põt producere pater põt ꝓducere filius. vel si pater potest ꝓducere aliquod producibile quod non potest filius eodez mõ filius potest producere aliquod producibile quod non põt pater. quorum vtrũqꝫ est falsum. quia filius nõ potest ꝓducere omnẽ rem ꝓducibilẽ a patre. nec potest aliquid producere quod nõ sit producibile a patre. Et eodẽ modo proportionabiliter dicendum est de filio et spiritusancto. G Ex quo sequitur

ꝙ si omnipotēs includat potentiā quā
libet productiuā tam ad intra ꝙ ad ex
tra nec filius nec spūssanct⁹ est oīpotēs
quia aliter sequitur ꝙ quilibz ipoꝝ pos
set ꝓducere quodlibz ꝓducibile qḋ est
manifeste hereticuz. Unde sequit̄ cōtra
Tho. q. de potētia. q. et ar. 5. ꝙ est falsa
opinio que dicit ꝙ potētia generādi ꝑ-
tinet ad oīpotentiā patris et nō ad oī-
potentiā filij. Et ratio est. qꝛ cū dicit̄ oī-
potētia in hoc termino intelligit̄ signuz
distributiuū cū distribuibili. et tūc que-
ro. aut sit distributio ꝓ potentia. aut ꝓ
obiecto potentie. ⁊ siue sic siue sic. quic
quid sibi addat̄ ꝓ eisdē fit distributio.
et ꝑ ꝯn̄s pro eisdē fit distributio quādo
dicitur oīpotentia patris ⁊ qn̄ dicit̄ oī-
potentia filij. ⁊ sic potētia generādi vel
pertinet ad oīpotentiā vtriusqꝫ vel nul
lius quare ⁊c. Illi vero qui dicūt ꝙ po-
tentia in proposito accipitur precise ꝓ
potentia effectiua vl̄ causatiua que est
solum respectu factibiliuz ad extra. ha-
bent dicere ꝙ tres ꝑsone sunt equales
ſm potentiaz. quia quicquid tale est fa
ctibile ab vna persona etiam ab alia. et
ita perfecte ab vna ꝑsona sicut ab alia.
Ideo respōdendo ad formā questiōis,
quia loquendū est sicut doctores et san
cti et ipsi intelligūt illam equalitatē so
luz penes obiecta factibilia ad extra. et
quicquid est factibile ab vna persona ⁊
a qualibet alia propter hoc simpliciter
et absolute ꝯsiderandum est personas
diuinas esse eq̄les ſm potentiā. Ratio
autem q̄re sancti sic vtebantur fuit ista
quia ipi loquebantur contra hereticos
volentes filium non esse omnipotentez
sed esse impotentiorem patre: et imper
fectiorem patre ⁊ minorem. ideo sancti
omnem potentiaz que necessario cōue-
nit cuilibet perfectissimo cuilibet ꝑsone
attribuebant. Unde quia potentia ge
nerandi vel spirandi non conuenit cui-
libet perfectissimo sic quin aliquis pos
sit esse perfectissim⁹ q̄uis nō possit ge-
nerare vel spirare. ideo talem potentiā
non comprehendebant sub potentia vl̄
impotentia quādo dicebant personas
equales ſm potentiam et qualibet esse
omnipotentem. Quod patet per magi
strum in littera vbi dicit. Sciendū est
ꝙ nō est omnipotētior pater filio nec fi
lius et pater spiritusancto. nec maiorē
potentiā habent duo vel tres q̄ singu-
lus eorum. Et multa similia ponit. Ex
quo patet ꝙ sancti asserentes in perso-
nis diuinis omnipotentiam seu equali
tatem ſm potentiā loquunt̄ ꝯtra here-
ticos dicentes patrem esse potentiorez
et perfectiorem filio quasi aliquid pos-
sit ad extra pater quod nō possit filius
Et hoc apparet per Augustinū li. 3. cō-
tra maximū et allegat̄ in littera vbi di-
cit. Sed forte dices tu heretice eo ipso
pater est maior filio. quia de nullo geni
tus genuit tamen equalem. Ad qḋ ci
to respōdebo imo iō nō est pater maior
filio. qꝛ eq̄lem sibi genuit. Originis enī
est q̄stio ista qs ḋquo sit eq̄lis aut q̄lis
aut quantus sit. Uult dicere. ꝙ quādo
queritur an pater sit eq̄lis filio nō est q̄
stio de origine an filius sit a patre. sꝫ q̄-
stio est qualis et q̄ntus sit filius. hoc est
an sit ita perfectus ⁊ ita omnia alia po
tens sicut pater. quia penes talia atten
ditur equalitas non penes hoc ꝙ vnus
sit ab alio. Ideo dicit Augustinus nec
cum dicitur filius a patre genitus ostē-
ditur ineq̄litas substantie sed ordo na-
ture ⁊c. Ex quo vlterius patet ꝙ que-
stio principalis est de equalitate et in-
equalitate ſm potentiam. ex qua sequi
tur equalitas: vel inequalitas ſm per-
fectionem et substantiā. Ideo dicit ma
gister non ſm hoc ꝙ pater genuit et fili
us genitus est et spūssanctus ab vtroqꝫ
procedit equalitas vel inequalitas ibi
existit. quia non ſm hoc aliqua perso-
na alteri equalis vel inequalis dicitur.
Et sic patet responsio questionis ⁊c.

H Circa tertium punctum scien
dum est ꝙ beatus Augustinus libro. 3.
contra maximum probat equalitatem
filij ad patrem primo per auctoritatez
Johannis. 16. Omnia que habet pater
mea sunt. sed omnipotentiam habꝫ pa
ter. ergo omnipotentiam habet filius.
Secundo per rationem. Quia si pater
non genuit filium sibi equalez. aut hoc

fuit: qꝛ noluit: aut qꝛ non potuit: si pri-
mū dē: ergo inuidus. si scḋm: ergo ipo
tēs fuit quoꝝ vtrūqꝫ est falsum. Ter-
tio per similitudinē: qꝛ pater carnalis
si posset generaret filium equalē sibi: er
go multo magis pater etern⁹ si potest
generat filiū equalem sibi: sed hominē
nō generare filiū sibi equalē arguit im-
ꝑfectionē ⁊ impotētiā in eodez. ergo de
um patrē non posse generare filiū equa
lem sibi arguit idē ⁊c. Iste ratiōes par
tim tenēt per auctoritatē ⁊ ꝑtim per ꝓ
positiones naturaliter notas. Prima
enim simpliciter fūdatur in auctorita-
te que sic est intelligenda. ꝙ oīa que ha
bet pater. que non habere ponit imper
fectionem in filio: habet filius. Et ideo
qꝛ non habere oīm potētiā de qua loq-
tur August. arguit filiū esse minorē pa-
tre ⁊ minus ꝑfectum: ideo dicit esse fili-
um equalem patri in omīpotentia. qua
non posita in aliquo ponitur illud non
esse perfectissimū. Unde sicut patet be-
ne ꝯsiderāti verba August. ipse non in
tendit aliud probare de filio nisi cuius
carentia non potest esse sine imꝑfectiōe
et ideo qꝛ carētia vel nō potentia gene-
randi vel non posse gnāre non ponit in
carente vel non habēte imꝑfectionē: nō
cōcluditur ex illa auctoritate potentia
generandi in filio. Scḋa ratio ⁊ tertia
fundat̄ in auctoritate quā ꝯcessit Ma-
ximus. s. ꝙ deus pater genuit filiū na-
turalem: et in quadam ꝓpositione na-
turaliter nota. s. ꝙ nunq̄ tanta ꝑfectio
repugnat formaliter filio naturali quā
ta est in eius patre naturali: sed ꝙ ali-
quādo filius naturalis est imperfectior
patre. vel est ex impotētia patris: quia
non pōt statim deducere filiū ad equa-
lem ꝑfectionē quā habet: vel est ex noli
tione: qꝛ non vult habere filiū sibi equa
lem in perfectione ⁊c. Ex istis arguit
Augusti. ꝙ ex quo etiā ſm aduersariū
pater genuit filiū naturalem: ideo filio
non repugnat formaliter tanta ꝑfectio
quanta est in patre: et per cōsequēs ca-
rentia tante ꝑfectionis non pōt compe
tere filio ex se. Igitur aliunde. et certuz
est ꝙ non: nisi a patre: ⁊ ex patre nō po-
test sibi cōpetere: nisi vel ꝓpter impo-
tentiā patris: quia non fuit potens sibi
dare ꝑfectionem sibi non repugnantez
ex natura: vel propter inuidiaz patris:
quia noluit habere filiuz sibi equalem:
cui non repugnat equalis perfectio ⁊c.

I Unde ex oībus predictis et
ex ꝓcessu ⁊ intētione Augustini possūt
quattuor ꝓpositiōes inferri. Prima
est ꝙ Augustinus ⁊ alij sancti solum lo
quuntur de equalitate ſm potentiaz q̄
consequitur eq̄litatē ſm ꝑfectionē ⁊ es-
sentiā. Et talis est equalitas ſm poten
tiā q̄ respicit factibilia ad extra: ⁊ ideo
de tali potentia loquebantur et non de
alia. Et ratio que ad hoc mouit eos qꝛ
de tali potentia ⁊ impotētia loquebant̄
heretici ⁊ pl̄ri contra quos sancti dispu
tabant quare ⁊c. Scḋa est ꝙ accipien
do potētiam sicut sancti sic potētia ge-
nerandi non est potentia sicut ipsa nō
est potentia effectiua. Et si dicatur ꝙ
ſm Beatū Augusti. si pater non posset
generare filiū sibi equalē non esset om-
nipotēs. Igitur posse generare est sim-
pliciter posse. Dico ꝙ bene sequitur: si
pater non potest generare filiū ipse est
impotens: sicut bene seq̄tur. pater non
est deus ergo est impotēs vel nō est om
nipotens. sed ex hoc non seq̄tur ꝙ pos-
se generare sit posse vt hic sumitur.

Tertia est ꝙ accipiendo omnipotēti-
am sicut sancti sic omnipotēs nō descri
bitur sufficiēter ꝑ hoc ꝙ potest quicq̄d
non implicat contradictionem: quia ge
nerare nō includit contradictionem si-
militer deum esse ⁊c. ⁊ tamen ista nō re
spicit omnipotentiam vt hic sumitur.
Similiter omnipotens non sufficiēter
describitur per hoc ꝙ potest ꝓducere
quicquid produci non implicat cōtradi
ctionem: quia non conueniret filio nec
spiritussancto quorum vterqꝫ est omni
potens. Sed describitur per hoc ꝙ po
test facere quicquid fieri non implicat
ꝯtradictionē: licet hec descriptio ab ali
quibus impugnetur et male vt post vi-
debit̄. Quarta est ꝙ accipiēdo oīpo-
tentiā sicut sancti sic illud nomē omni-
potentia est quoddā complexū equiua

ꝙ si omnipotēs includat potentiā quā
libet productiuā tam ad intra ꝙ ad ex
tra nec filius nec spūssanct⁹ est oīpotēs
quia aliter sequitur ꝙ quilibꝫ ipoꝝ pos
set ꝓducere quodlibꝫ ꝓducibile qđ est
manifeste hereticuꝫ. Unde sequit̄ cōtra
Tho. q. de potētia. q. et ar. 5. ꝙ est falsa
opinio que dicit ꝙ potētia generādi ꝑ
tinet ad oīpotentiā patris et nō ad oī
potentiā filij. Et ratio est. qꝛ cū dicit̄ oī
potētia in hoc termino intelligit̄ signuꝫ
distributiuū cū distribuibili. et tūc que
ro. aut fit distributio ꝓ potentia. aut ꝓ
obiecto potentie. ⁊ siue sic siue sic. quic
quid sibi addat̄ ꝓ eisdē fit distributio.
et ꝑ ꝯn̄s pro eisdē fit distributio quādo
dicitur oīpotentia patris ⁊ qn̄ dicit̄ oī
potentia filij. ⁊ sic potētia generādi vel
pertinet ad oīpotentiā vtriusqꝫ vel nul
lius quare ⁊c̄. Illi vero qui dicūt ꝙ po
tentia in proposito accipitur precise ꝓ
potentia effectiua vl̄ causatiua que est
solum respectu factibiliuꝫ ad extra. ha
bent dicere ꝙ tres ꝑsone sunt equales
ſm potentiaꝫ. quia quicquid tale est fa
ctibile ab vna persona etiam ab alia. et
ita perfecte ab vna ꝑsona sicut ab alia.
Ideo respōdendo ad formā questiōis,
quia loquendū est sicut doctores et san
cti et ipsi intelligūt illam equalitatē so
luꝫ penes obiecta factibilia ad extra. et
quicquid est factibile ab vna persona ⁊
a qualibet alia propter hoc simpliciter
et absolute ꝯsiderandum est personas
diuinas esse eq̄les ſm potentiā. Ratio
autem q̄re sancti sic vtebantur fuit ista
quia ipi loquebantur contra hereticos
volentes filium non esse omnipotenteꝫ
sed esse impotentiorem patre: et imper
fectiorem patre ⁊ minorem. ideo sancti
omnem potentiaꝫ que necessario cōue
nit cuilibet perfectissimo cuilibet ꝑsone
attribuebant. Unde quia potentia ge
nerandi vel spirandi non conuenit cui
libet perfectissimo sic quin aliquis pos
sit esse perfectissim⁹ q̄uis nō possit ge
nerare vel spirare. ideo talem potentiā
non comprehendebant sub potentia vl̄
impotentia quādo dicebant personas
equales ſm potentiam et quālibet esse
omnipotentem. Quod patet per magi
strum in littera vbi dicit. Sciendū est
ꝙ nō est omnipotētior pater filio nec fi
lius et pater spiritusancto. nec maiorē
potentiā habent duo vel tres q̄ singu
lus eorum. Et multa similia ponit. Ex
quo patet ꝙ sancti asserentes in perso
nis diuinis omnipotentiam seu equali
tatem ſm potentiā loquunt̄ ꝯtra here
ticos dicentes patrem esse potentioreꝫ
et perfectiorem filio quasi aliquid pos
sit ad extra pater quod nō possit filius
Et hoc apparet per Augustinū li. 3. cō
tra maximū et allegat̄ in littera vbi di
cit. Sed forte dices tu heretice eoipso
pater est maior filio. quia de nullo geni
tus genuit tamen equalem. Ad qđ ci
to respōdebo imo iō nō est pater maior
filio. qꝛ eq̄lem sibi genuit. Originis enī
est q̄stio ista qs d̄quo sit eq̄lis aut q̄lis
aut quantus sit. Uult dicere. ꝙ quādo
queritur an pater sit eq̄lis filio nō est q̄
stio de origine an filius sit a patre. sꝫ q̄
stio est qualis et q̄ntus sit filius. hoc est
an sit ita perfectus ⁊ ita omnia alia po
tens sicut pater. quia penes talia atten
ditur equalitas non penes hoc ꝙ vnus
sit ab alio. Ideo dicit Augustinus nec
cum dicitur filius a patre genitus ostē
ditur ineq̄litas substantie sed ordo na
ture ⁊c̄. Ex quo vlterius patet ꝙ que
stio principalis est de equalitate et in
equalitate ſm potentiam. ex qua sequi
tur equalitas: vel inequalitas ſm per
fectionem et substantiā. Ideo dicit ma
gister non ſm hoc ꝙ pater genuit et fili
us genitus est et spūssanctus ab vtroqꝫ
procedit equalitas vel inequalitas ibi
existit. quia non ſm hoc aliqua perso
na alteri equalis vel inequalis dicitur.
Et sic patet responsio questionis ⁊c̄.

H Circa tertium punctum scie
dum est ꝙ beatus Augustinus libro. 3.
contra maximum probat equalitatem
filij ad patrem primo per auctoritateꝫ
Johannis. 16. Omnia que habet pater
mea sunt. sed omnipotentiam habꝫ pa
ter. ergo omnipotentiam habet filius.
Secundo per rationem. Quia si pater
non genuit filium sibi equaleꝫ. aut hoc

fuit: qꝛ noluit: aut qꝛ non potuit: si pri
mū dect̄: ergo inuidus. si scđm: ergo ipo
tēs fuit quoꝝ vtrūqꝫ est falsum. Ter
tio per similitudinē: qꝛ pater carnalis
si posset generaret filium equalē sibi: er
go multo magis pater etern⁹ si potest
generat filiū equalem sibi: sed hominē
nō generare filiū sibi equalē arguit im
ꝑfectionē ⁊ impotētiā in eodeꝫ. ergo de
um patrē non posse generare filiū equa
lem sibi arguit idē ⁊c̄. Iste ratiōes par
tim tenēt per auctoritatē ⁊ ꝑtim per ꝓ
positiones naturaliter notas. Prima
enim simpliciter fūdatur in auctorita
te que sic est intelligenda. ꝙ oīa que ha
bet pater. que non habere ponit imper
fectionem in filio: habet filius. Et ideo
qꝛ non habere oīm potētiā de qua loq̄
tur August. arguit filiū esse minorē pa
tre ⁊ minus ꝑfectum: ideo dicit esse fili
um equalem patri in omīpotentia. qua
non posita in aliquo ponitur illud non
esse perfectissimū. Unde sicut patet be
ne ꝯsiderāti verba August. ipse non in
tendit aliud probare de filio nisi cuius
carentia non potest esse sine imꝑfectiōe
et ideo qꝛ carētia vel nō potentia gene
randi vel non posse gn̄are non ponit in
carente vel non habere imꝑfectionē: nō
cōcluditur ex illa auctoritate potentia
generandi in filio. Scđa ratio ⁊ tertia
fundat̄ in auctoritate quā ꝯcessit Ma
ximus. s. ꝙ deus pater genuit filiū na
turalem: et in quadam ꝓpositione na
turaliter nota. s. ꝙ nunq̄ tanta ꝑfectio
repugnat formaliter filio naturali quā
ta est in eius patre naturali: sed ꝙ ali
quādo filius naturalis est imperfectior
patre. vel est ex impotētia patris: quia
non pōt statim deducere filiū ad equa
lem ꝑfectionē quā habet: vel est ex noli
tione: qꝛ non vult habere filiū sibi equa
lem in perfectione ⁊c̄. Ex istis arguit
Augusti. ꝙ ex quo etiā ſm aduersariū
pater genuit filiū naturalem: ideo filio
non repugnat formaliter tanta ꝑfectio
quanta est in patre: et per cōsequēs ca
rentia tante ꝑfectionis non pōt compe
tere filio ex se. Igitur aliunde. et certuꝫ
est ꝙ non: nisi a patre: ⁊ ex patre nō po
test sibi cōpetere: nisi vel ꝓpter impo
tentiā patris: quia non fuit potens sibi
dare ꝑfectionem sibi non repugnanteꝫ
ex natura: vel propter inuidiaꝫ patris:
quia noluit habere filiuꝫ sibi equalem:
cui non repugnat equalis perfectio ⁊c̄.

I Unde ex oībus predictis et
ex ꝓcessu ⁊ intētione Augustini possūt
quattuor ꝓpositiōes inferri. Prima
est ꝙ Augustinus ⁊ alij sancti solum lo
quuntur de equalitate ſm potentiaꝫ q̄
consequitur eq̄litatē ſm ꝑfectionē ⁊ es
sentiā. Et talis est equalitas ſm poten
tiā q̄ respicit factibilia ad extra: ⁊ ideo
de tali potentia loquebantur et non de
alia. Et ratio que ad hoc mouit eos qꝛ
de tali potentia ⁊ impotētia loquebant̄
heretici ⁊ phi contra quos sancti dispu
tabant quare ⁊c̄. Scđa est ꝙ accipien
do potētiam sicut sancti sic potētia ge
nerandi non est potentia sicut ipsa nō
est potentia effectiua. Et si dicatur ꝙ
ſm Beatū Augusti. si pater non posset
generare filiū sibi equalē non esset om
nipotēs. Igitur posse generare est sim
pliciter posse. Dico ꝙ bene sequitur: si
pater non potest generare filiū ipse est
impotens: sicut bene seq̄tur. pater non
est deus ergo est impotēs vel nō est om
nipotens. sed ex hoc non seq̄tur ꝙ pos
se generare sit posse vt hic sumitur.

Tertia est ꝙ accipiendo omnipotēti
am sicut sancti sic omnipotēs nō descri
bitur sufficiēter ꝑ hoc ꝙ potest quicq̄d
non implicat contradictionem: quia ge
nerare nō includit contradictionem si
militer deum esse ⁊c̄. ⁊ tamen ista nō re
spicit omnipotentiam vt hic sumitur.
Similiter omnipotens non sufficiēter
describitur per hoc ꝙ potest ꝓducere
quicquid produci non implicat cōtradi
ctionem: quia non conueniret filio nec
spiritusancto quorum vterqꝫ est omni
potens. Sed describitur per hoc ꝙ po
test facere quicquid fieri non implicat
ꝯtradictionē: licet hec descriptio ab ali
quibus impugnetur et male vt post vi
debit̄. Quarta est ꝙ accipiēdo oīpo
tentiā sicut sancti sic illud nomē omni
potentia est quoddā complexū equiuo

lens vni signo distributiuo ⁊ suo distri-
buibili cū vno alio termino in recto. qꝛ
omnipotēs.idē est ꝙ potens facere oīa
factibilia.⁊ ly factibilia distribuit̄ et nō
potentia. Unde si eēnt duo dij de vtro-
qꝫ cōcederet̄ ꝙ esset omp̄s.⁊ tamē neu-
ter contineret omnipotentiā vel omnē
potentiā nec per causalitatem nec per
equiualentiā pfectionalez. Ex predi-
ctis ptꝫ ad tertiū ante oppositū ꝙ acci
piendo potentiā vt hic sumit̄ posse pro
ducere diuinā psonam non est maioris
nec minoris aut eq̄lis potentie sic posse
ꝓducere creaturā quia nō est potentia
siue posse efficere aliq̄d factibile. tñ ta-
le posse bene infert maximā potentiaz
cōpetere illi qui hoc pōt itelligere oīa
et esse deū infert maximā potentiā cō-
petere illi. Secūdo patꝫ ad confirma-
tionē.ꝙ licet bene sequit̄.filius est nul-
lipotens ergo nō habet potentiā gene-
randi.nō tamē sequitur est omp̄s.ergo
habet potentiā generādi. p̄ma eñ ꝯña
est bona.qꝛ antecedēs est impossibile.⁊
non qꝛ arguit̄ a superiori ad inferi⁹. qꝛ
potentia generandi nō est inferi⁹ ad di
stributuꝫ in antecedēte.vt ptꝫ ex dictis
Et hec de tertio articulo ⁊ tota que-
stione ⁊c.

Questio vndecima.

A

Irca tricesimāquin
tam distinctionē ⁊ quas-
dā sequentes in quibus
tractat̄ de dei scientia et
ꝯtingentib⁹ futuroꝝ mo
ueo talē q̄stionē. Utrū cū dei omniscie-
tia stet rei contingentia. Et arguit̄ pri
mo ꝙ nō. qꝛ de⁹ nō est p̄scientia veroꝝ
ꝯtingentiū.igit̄ questio est falsa.ꝯña te
net.qꝛ ipsa supponit ꝙ de⁹ sit omisciēs
⁊ per ꝯñs oīa futura cōtingētia p̄sciēs.
Sꝫ antecedēs ꝓbatur.qꝛ de nulla re q̄
cōtingenter erit v̄e enunciat̄ ꝙ hec res
erit. Nā si talis enūciatio esset vera se-
quit̄ per legē ꝯtradictoriarū ꝙ sua cō-
tradictoria eēnt falsa.sed hoc nō est ve
rū qꝛ tale cōtingēs nō est plus determi
natū ad esse q̄ ad nō esse. aliter nō esseꝫ
cōtingens ad vtrūlibet. ⁊ per ꝯñs non
est possibile vnā partem ꝯtradictionis
verā esse determinate ⁊ aliā determiā-
te falsam.cū non sit potior ratio ꝙ vna
sit vera q̄ alia. Confirmat̄ per Aristo-
telem.2.periarme.vbi determiat ꝙ nul
la talis est vera ⁊c. Scd̄o arguit̄ sic.
deus non est scientia oīm cognoscibiliū
Igitur questio falsa.ꝯña tenet.qꝛ ipsa
supponit oppositū sed antecedēs ꝓba
tur.qꝛ de⁹ nihil aliud a se intelligit vel
cognoscit. Nā deus a nullo pōt aliquid
pati cū sit actus purus ⁊ nullius rei re-
ceptiuus.sed oē q̄d intelligit aliud a
se patitur ab illo sicut patꝫ in oībus in
ducendo.igitur ⁊c. Confirmat̄ per Ari
stotelē ⁊ cōmentatorē.12.methaph̄.vbi
exprese hoc determināt ⁊c. Tertio ar
guitur sic.quia cū dei omniscientia nō
stat ꝯtingentia futuroꝝ.igit̄ questio fal
sa.ꝯña tenet sed aīs probat̄.qꝛ si deus
scit aliquid forte cū eius scientia sit ne
cessaria ⁊ immutabilis illud necessario
⁊ immutabiliter erit et per ꝯñs non est
cōtingenter futurū. Confirmat̄ per Au
gustinū.lib.6.super Geñ.ca.24. Ubi di
cit ꝙ illud q̄d deus presciebat necessa-
rio futurū erat. Et.3.d̄ li.arbi.ca.4.vbi
dicit ꝙ aliter fieri nō pōt q̄ de⁹ presci-
uit ⁊ per ꝯñs nō stat deum aliquid pre
scire ⁊ illud contingenter euenire ⁊c.

In oppositum est magister in littera.
⁊ ad hoc est cōmunis doctrina catholi-
ca. In ista questione erūt tres articuli
iuxta materiā triū argumētoꝝ. Prim⁹
est vtrū deus sit prescientia veroꝝ con-
tingentiū. Secūdus vtrū deus sit scien
tia omniū cognoscibiliū. Tertius vtrū
cū dei omniscietia stet contingentia fu-
turoꝝ. Circa primū articulū videndū
erit. Utrū aliqua ꝓpositio singularis de
inesse cathegorica in materia de futuro
contingenti ad vtrūlibet sit determina
te vera. ⁊ eius contradictoria determi-
nate falsa. quia hoc tangit argumentū
Et circa hoc p̄mo recitabo Aristotelis
opinionē. Secūdo declarabo verā re-
sponsionē. Tertio mouebo triplicē du-
bitationem. Quantū ad primū scien-
dum est ꝙ s̄m aliquos magnos doctoz

res scꝫ Guillermū Ockam ⁊ Gregoriū
opinio Aristotelis in p̄mo piarmenias
[illegible] tractat de enūciationib⁹ contradi-
ctorijs fuit ꝙ lꝫ cuiuslibet contradictio
nis de presenti vel de preterito vna ps
sit determinate vera ⁊ alia determiate
falsa.tñ nō est sic de quibuscūqꝫ ꝓposi-
tionib⁹singularib⁹ ꝯtradictorijs.scꝫ de
illis de futuro cōtingenti ad vtrūlibet
Uñ q̄tum ad hoc ip̄e intendit duas cō
clusiones. Prima est ꝙ non oīs ꝓposi
tio singularis de futuro cathegorica de
inesse ⁊ d̄ simplici subiecto ⁊ predicato
⁊ copula est vera vel falsa.ita ꝙ nō cu-
iuslibet ꝯtradictionis de futuro hec ps
determiate vel illa est v̄a ⁊ simlit̄ nec
ista determinate vel illa est falsa. Se
cūda est ꝙ licet neutra taliū determia-
te est vera. tñ ꝓpositio singularis nega
tiua de p̄dicato copulato ex p̄dicatis il
larū ambaꝝ nō est v̄a. Uerbi gr̄a.q̄uis
nec ista sit v̄a antixp̄s erit.nec ista anti
xp̄s nō erit.ista tñ nō est vera antixp̄s
nec erit nec nō erit. Uñ s̄m Ockā in lo-
gica tractatu de ypotheticis. Aristote-
les cōcessisset aliquā disiunctiuā esse ve
ram ⁊ necessariā cui⁹ tñ nullā ptem con
cessisset esse verā. Exemplū de ista.anti
xp̄s erit vel antixpus nō erit. Et ꝙ ista
fuerit intentio Aristot. declarat Ockā
circa librū periarmenias.⁊ post eū Gre
gori⁹ in lectura sua sniarum. Aliqui
aūt volentes Aristotelē excusare dicūt
ꝙ nō est verisimile ip̄m sic errasse cum
hoc sit manifestū incōueniēs.sed voluit
dicere nō ꝙ talis ꝓpositio non sit vera
aut falsa.sed ꝙ nō est determinate v̄a
aut determinate falsa.intelligendo per
ꝓpositionē determinate verā vel deter
minate falsaꝫ necessario verā vel neces
sario falsam ⁊c. Sed Gregori⁹ mirat̄
quō aliquis intelligēs putet Aristote-
lē illud nō sensisse cū hoc manifeste ap-
pareat in textu suo.nec sit textus aliq̄s
per quē cōstare possit de opposito. Nec
vt dicit mirandū est ip̄m sic errasse.tuꝫ
qꝛ etiā accidit ip̄m in plurib⁹ alijs tur-
pissime errasse.⁊ in aliquib⁹ sibiipsi cō
tradixisse.tum quia etiā Tullius ma-
gnus ille ph̄us in hac materia sic erra-
uit.vt negaret a deo oēm prescientiam
futuroꝝ vt patebit. Uñ ipse habuit in
hoc idem cōcedere q̄d Aristoteles con
cessit tñ etiā quidā doctor catholicus p̄
dictā cōclusionē ph̄i asserit esse verā et
ostendit in cōuenientia sequi ad ei⁹ op
positaꝫ. Ad cui⁹ declarationē probat
duas cōclusiōes. Prima est ꝙ si talis
ꝓpositio est vera illa imutabiliter ⁊ in-
euitabiliter est vera. Secūda est ꝙ ex
illa ineuitabilit̄ ⁊ necessario sequitur ꝙ
tale futurum ponet̄ inesse.⁊ per ꝯñs ex
his sequit̄ ꝙ nihil contingēter eueniet
⁊ ista deducit Gregori⁹.sed transeo ⁊c.

B Nunc venio ad declarandū q̄d
circa hunc articulū rñdendū sit s̄m ve-
ritatē. Uñ hic p̄mo notandū est. ꝙ con-
tingēs ad vtrūlibet nō dicitur illud q̄d
erit ⁊ non erit.nec illud q̄d nec erit nec
nō erit.sed dicit̄ illud q̄d erit ⁊ pōt non
fore.vel q̄d nō erit ⁊ pōt fore ita ꝙ de-
scriptio siue quid nois contingētis ad
vtrūlibet sit possibile nō necessariū. vel
potēs esse ⁊ potens nō esse.⁊ sic contin-
gens ad vtrūlibet est inferius ad possi-
bile.vt patet ⁊c. Secūdo notanduꝫ ꝙ
aliquid esse futurū contingens pōt du-
pliciter intelligi. Primo mō ꝙ illd̄ erit
⁊ pōt nō fore.⁊ sic nihil est futurū con-
tingens nisi q̄d erit. Alio modo qꝛ illd̄
erit et potest nō fore vel non erit ⁊ pōt
fore.⁊ sic aliquid est futurū contingens
q̄d nō erit nec est futurum ⁊c. Tertio
notandū ꝙ aliquid esse determiate ve-
ruꝫ pōt dupliciter intelligi. Uno modo
ꝙ sit idem q̄d necessario verū. ⁊ sic cla-
rū est ꝙ vel nulla sunt contingentia vel
questio est clara. Alio mō sumit̄ vt sit
idem q̄d esse veruꝫ ⁊ nō falsum.ita ꝙ ly
determinate nō sit ibi determinatio ali
quo modo restringens.sed bñ sequitur
hec ꝓpositio est vera.ergo determinate
vera. Et sic sumitur in ꝓposito. His p̄
missis pono aliquas ꝓpositiones quas
voco suppositiones.quia magis debēt
supponi q̄ possint probari. Prima est
ꝙ quelibet propositio singularis de fu
turo est determinate vera vel falsa. ita
ꝙ cuiuslibet talis contradictionis ꝯtin
git vere dici hec pars est vera ⁊ illa est

falsa. q̄uis nos nesciamus determina-
re que illarū sit vera ⁊ que falsa. Patz
quia disiūctum vera vel falsa est ꝓpria
passio ꝓpositionis. igit̄ ꝑdicat̄ de quali
bet ꝓpositione. quare ⁊c. Secūdo ptz
quia bene sequit̄. hec non est vera anti
xp̄s erit. igitur antixp̄us nō erit. ⁊ ante
cedēs est verū per aduersariū. igit̄ ꝯn̄s
est verum. Consequētia tenet. q2 ex op
posito sequitur oppositum. Et vltra se
quit̄. igitur hec est falsa antixp̄s erit. ꝑ
legem cōtradictoriarū ⁊c. Tertio quia
aliter sequit̄ ꝙ essz aliqua ꝓpositio dis
iunctiua vera cui⁹ nulla ps esset vera
qđ videt̄ manifestū impossibile. ⁊ ꝑ con
sequēs aliqua copulatiua falsa cui⁹ nul
la pars essz falsa. qđ etiā absurduz est.
quia nō videtur ratio q̄re talis magis
esset vera q̄ꝫ falsa ⁊c. Secūda ꝓposi-
tio est ꝙ si aliqua ꝓpositio enunciat ali
quod possibile qđ erit fore. ipsa est de-
terminate vera. ⁊ si enunciat ipsum nō
fore. ipsa est determinate falsa. Et ita
potest dici de possibili nō futuro. Patz
quia sicut ab eo ꝙ res est vel nō est di-
citur oratio de p̄senti vera vel falsa. sic
ab eo ꝙ res erit vel nō erit dicat̄ oratio
de futuro vera vel falsa. Tertia est ꝙ
nulla propositio singularis de inesse af
firmatiua vel negatiua de futuro cōtin
genti ad vtrūlibet est necessario aut in-
euitabiliter vera. patet. quia cuiuslibet
talis contradictoria est possibilis. ergo
nulla talis est necessaria. antecedēs pz
per quid nominis. Quarta est ꝙ nul-
la propositio vniuersalis vel particula
ris de inesse affirmatiua ⁊ de futuro cō
tingenti ad vtrūlibet est necessaria. Pa
tet quia ista est absolute possibilis. nul-
lum futurū contingens erit. ergo nulla
talis propositio enuncians aliquod fu
turuz fore est necessaria. ꝯn̄a est clara ⁊
antecedēs ptz. quia solus deus est ne-
cessarius ⁊c. Ex hoc sequit̄ primo ꝙ
iste ꝓpositiones nō sunt necessarie oē
futuruz contingens est futurū aliquod
futurū contingens est futurum. Et hoc
patet ex illa propositione dūmodo ibi
capiatur futurū pro aliqua entitate cō
tingente futura. sed s̄m ponentes com
plexe significabilia vtraqꝫ earuz est ne-
cessaria si subiecta stent pro enunciatio
nibus complexis enunciationū de futu
ro tam affirmatiuarū q̄ꝫ negatiuarum.
Secūdo sequit̄ ꝙ iste propositiones
sūt absolute possibiles nihil quod erit
contingēter erit ꝯtingēter. aliquod qđ
erit non erit. capiendo subiecta taliū ꝓ
aliqua entitate q̄ cōtingēter erit. Patz
quia sic talia subiecta possunt pro nul-
lo supponere. vt patz ex dictis. q̄re ⁊c.
Similiter contradictorie taliū nō sunt
necessarie ⁊c. Tertio seq̄t̄ ꝙ aliqua
propositio particularis vel indiffinita
est v̄a. cui⁹ quelibet singularis est falsa
Patz de ista. alterū contradictorioꝝ cō
tingētium esse verū est necessariū. Naz
ipsa est vera ⁊c. Quarto sequit̄ ꝙ ali-
qua ꝓpositio vniuersalis est impossibi
lis cui⁹ quelibet singularis est possibi-
lis. Patet de ista vniuersali quodlibet
istoꝝ est verū demonstratis duob⁹ con-
tradictorijs cōtingētibus. Et similiter
aliqua est necessaria cuius quelibet sin
gularis est ꝯtingens. Patz de ista. oīe
verū contingēs est verū. Itē similiter di
cit Ockam in logica sua ꝙ aliqua vni-
uersalis est vera cui⁹ quelibet singula-
ris est falsa. sicut hec. oīe verū contin-
gens esse verū est necessariū ⁊c. Sz hoc
exemplū pōt calūniari q2 illa nō est vni
uersalis sed indiffinita vt patz ⁊c. possz
tn̄ dari in ꝓpositionib⁹ in alia materia
habentib⁹ reflectionem super se. sed de
hoc transeo quia non facit ad ꝓpositū.
⁊c. C Quinta ꝓpositio est ꝙ q̄-
libet talis singularis potest nunq̄ꝫ fuis-
se vera. Patet. quia qđcūqꝫ per aliquā
hmōi propositionē enunciat̄ esse futu-
rū pōt non esse futurū. ⁊ similiter quic-
quid per aliquā talē enunciat̄ non esse
futurū potest esse futurū. ergo quelibet
talis pōt nunq̄ꝫ fuisse vera. Antecedēs
patz. quia enunciatū ponit̄ esse futurū
contingens ad vtrūlibet. et ꝯn̄a patet.
q2 đ quolibz bn̄ sequit̄. hoc nō est futu
rum. ergo hec non fuit vera. hec est fu-
turū. ⁊ antecedēs est possibile. Igit̄ ⁊c.
Sexta ꝓpositio est. ꝙ quelibet talis
singularis de futuro enunciās aliquid

pro aliquo tempore futuro pōt esse suc
cessiue vera ⁊ falsa. sic tamen ꝙ affirma
tiua potest esse falsa postq̄ꝫ fuit vera. nō
autez econtra. negatiua vero ecōtra po
test esse vera postq̄ꝫ fuit falsa. sz nō ecō-
tra. Uerbi gr̄a ista antichrist⁹ erit in. c.
instanti futuro. si antichristus erit in. c.
est vera sed postq̄ꝫ illud instās erit. erit
falsa. quia illud postea nō erit. Et si sit
falsa non pōt esse vera. q2 non potest eē
vera nisi ante. c. ⁊ si ipsa in aliquo instā
ti ante. c. essz vera. sequitur ꝙ semꝑ qñ
cunqꝫ prius fuit. fuit vera vt patz ex se
cunda ⁊c. Et sic ptz ꝓpositum de ꝓposi
tione affirmatiua. Secūda pars aūt
scz de negatiua sequit̄ ex prima. vt ptz
intuenti. Septima est ꝙ nulla talis ꝓ
positio affirmatiua vel negatiua potest
successiue esse vera ⁊ falsa. nec econtra
falsa ⁊ postea vera ante illud instans ꝓ
quo enunciat aliquid fore vel nō fore.
Ptz. quia si talis ponatur esse vera an
te illud instans sequitur ꝙ nunq̄ꝫ ante
fuit falsa. ⁊ si ponat̄ esse falsa sequit̄ ꝙ
nunq̄ꝫ ante fuit vera. quare ⁊c. Octa-
ua est. ꝙ si illa ꝓpositio dicat̄ imutabi-
liter vera q̄ nō potest esse v̄a ⁊ falsa suc
cessiue ⁊ illa mutabilit̄ vera. de qua cō-
tingit dicere hec ē falsa postq̄ꝫ pri⁹ fuit
vera ⁊ in eodē sensu dicatur aliqua im
mutabiliter falsa tūc quelibz talis affir
matiua vera est simplr̄ loquēdo muta-
biliter vera. ⁊ quelibet negatiua est mu
tabiliter falsa. Sz affirmatiua falsa est
imutabiliter falsa ⁊ negatiua vera. est
etiā tūc imutabiliter vera. ptz ex sexta
ꝓpositione. Nona est ꝙ nulla talis est
mutabiliter vera vel falsa. sed quelibet
vera imutabiliter v̄a. ⁊ quelibet falsa
imutabiliter falsa. licet non simplr̄ tn̄
s̄m quid ⁊ cuz determinatiōe. s. ante il-
lud instans ꝓ quo enūciat. ita ꝙ ante il
lud instans nō est successiue vera ⁊ fal-
sa. ptz ex ꝓpositiōe septima. Decima
ꝓpositio est ꝙ q̄libet talis affirmatiua
vera pōt incipere esse falsa. sz affirmati
ua falsa nō pōt incipere esse v̄a ⁊ econ-
tra est de negatiua. ptz ex sexta ꝓposi-
tione ⁊c. In ꝓposito aūt dico ꝓpositi
onē incipe esse verā nō q2 est v̄a ⁊ pri⁹
nō fuit v̄a. sz q2 prius fuit nō v̄a vel si
fuisset. fuisset nō vera. aliter propositio
necessaria đ nouo formata inciperet eē
vera qđ nō est dicere ꝯsuetū. Undeci-
ma ꝓpositio est ꝙ nulla talis pōt inci-
pere esse v̄a vel falsa añ illud instās vl̄
tp̄s futurū pro quo enunciat̄ aliq̄d esse
futurū vel nō esse futurū. ptz ex septia
ꝓpositiōe. q2 nulla talis pōt ante illud
instās esse falsa postq̄ꝫ fuit nō falsa. vel
esse v̄a postq̄ꝫ fuit non v̄a. Duodecia
ꝓpositio est ꝙ q̄libet talis ante illđ in-
stans vel tp̄s futurū pro quo enunciat
poq̄ꝫ fuit vera pōt eē falsa ⁊ similit̄ ecō
tra. Ptz. q2 ista antixp̄s erit prius fuit
vera ⁊ nūc pōt esse falsa. etiā ante illud
tp̄s ꝓ quo enūciat. igit̄ postq̄ꝫ fuit vera
pōt esse falsa ⁊c. nō tn̄ dico ꝙ possit eē
falsa postq̄ꝫ fuit v̄a ⁊c. nā multū refert
sic vel sic dicere ⁊ preponere vel postpo
nere ly postq̄ꝫ ⁊c. D Ex p̄dictis
sequunt̄ aliqua Primo sequit̄ aliqua
ꝓpositio est v̄a ⁊ pōt esse falsa. ⁊ tn̄ nō
pōt illa cessare seu desinere esse v̄a nec
incipere eē falsa. ⁊ similit̄ aliqua est fal
sa ⁊ pōt esse vera ⁊ tn̄ nō pōt cessare eē
falsa nec incipere esse vera. Exempluz
p̄mi Antixp̄s non saluabit̄. Exempluz
secūdi. Antixp̄s saluabit̄. Prīa est imu
tabiliter vera. ⁊ secūda imutabiliter fal
sa. vt ptz ex sexta. ⁊ tn̄ vera pōt esse fal
sa ⁊ falsa pōt esse vera vt ptz quare ⁊c.
Scđo sequitur ꝙ ista ꝯn̄a nō valet. hec
ꝓpositio nūc nō est v̄a ⁊ imediate post
hoc pōt fore v̄a. g̃ pōt icipe esse v̄a. silr̄
pōt dici de desinere esse vera ⁊c. ptz. q2
antecedens est veruz demonstrata illa
ꝓpositione antixp̄us saluabitur. ⁊ ꝯn̄s
est falsum ⁊c. Et si dicatur ꝙ in antece
dente includit̄ vtraqꝫ exponēs ꝯsequē
tis. ⁊ per ꝯn̄s ꝯn̄a ē bona sicut ista. hec
nō est v̄a nūc ⁊ imediate post h̄ erit v̄a
Igit̄ incipit vl̄ incipiet eē v̄a. Dico ꝙ
scđa ꝯn̄a est bona. q2 añs ⁊ ꝯn̄s sūt me
re de inesse ⁊ antecedēs includit incom
possibilia. licz vtraqꝫ pars sit possibilis
Sed prima ꝯn̄a non valet. et ratio est.
q2 licet in antecedēte includunt̄ expo-
nentes ꝯsequentis. quia tn̄ illud verbū
potest vel modus possibile nō precedit

in antecedente nisi alterā illarum expo
nentiū: ⁊ in ꝯñte ꝑcedit illū infinitiuū
inciperet: ⁊ per ꝯñs equaliter vtramꝙ
exponētem ꝯñtis: ideo ꝓ añs non deno
tatur ꝙ copulatiua de inesse ꝯposita ex
illis exponentibus possit esse vera: sed
solū ꝙ vna illarū. s. ista hec erit vera: sed
in ꝯñte denotat̄ ꝙ tota copulatiua pos
sit esse vera: quare ⁊c̄. Sed bñ seq̄tur.
possibile est ꝙ hec nunc non est vera: et
imediate post hoc erit vera: ergo pōt in
cipere eē vera: sic tñ ꝙ añs sumatur in
sensu ꝯposito: ⁊ denotet copulatiuā esse
possibilē: ⁊ tūc añs est falsum ⁊c̄. Ter
tio seq̄tur ꝙ alique sūt ꝓpositiōes qua
rum vtraꝙ pōt esse vera: ⁊ tñ nec simul
nec successiue seu vna post aliā. Ptꝫ de
duabus ꝯtradictorijs ꝯtingentibus si-
cut de duabus ꝑdictis ⁊c̄. Quarto se-
quitur ꝙ aliq̄ sunt ꝓpositiōes quarū
vtrāꝙ deus vel alius potest scire et ta-
mē nec simul nec successiue: ptꝫ de dua
bus ꝯdictorijs predictis. Quinto se
quitur ꝙ aliqua ꝓpositio ab eterno fu
it vera vel fuisset vera si fuisset formata
que pōt esse: ⁊ ab eterno fuisse falsa: ⁊ tñ
si esset falsa non aliter se haberet q̄ȝ ab
eterno se habuisset. ptꝫ ex predictis de
ista. antixp̄s erit ⁊c̄. Sexto seq̄tur ꝙ
aliqua est ꝓpositio q̄ nunq̄ȝ fuit vera ⁊
tñ in potestate mea est ꝙ ipsa sꝑ fuerit
vera vel fuisset vera si fuisset formata.
et similiter econtra. patꝫ. sit a. aliq̄d de
quo in potestate mea sit facere ipsum
euenire: ⁊ tamen non eueniet: tunc ista
nunq̄ȝ fuit vera. a. eueniet: ⁊ tamē in po
testate mea est ꝙ a. eueniet et per ꝯñs
hec fuerit vera a. eueniet ⁊c̄. Septi-
mo seq̄tur ꝙ aliqua est ꝓpositio de pre
terito vera que est ita contingens sicut
quecunꝙ de futuro patꝫ de illa de pre-
terito vera cuius veritas depēdet ex fu
turo ꝯtingenti: sicut veritas istius. anti
xp̄s fuit futurus dependet ex veritate
istius. antixp̄s erit futurus. Et ista. hec
propositio fuit vera demonstrata ista.
antixp̄s erit: licet eñ sit de preterito ve
ra: tamen est contingēs: q̄ꝛ eius veritas
dependet ex ista: antixp̄s erit: vt patet
quia ex opposito sequitur oppositum,

Octauo sequitur ꝙ illa cōmunis re-
gula. oīs ꝓpositio de preterito vera est
necessaria: ⁊ oīs falsa ē impossibilis. nō
est vniuersaliter vera. patꝫ ex dictis: ⁊ tñ
cōmuniter d̄r: ꝙ ista regula est vniuersa
liter vera: nisi vbi veritas vl̄ falsitas ta
lis ꝓpōnis depēdet ex futuro ꝯtingen
ti. Sed hoc non est verum. vnde do ali-
bi instātiā clarā: q̄ꝛ ista ꝓpositio de pre
terito Adā fuit oīs homo: vel aliq̄d q̄d
fuit oīs homo fuit aīal aliq̄ñ fuit vera.
s. alꝫ statim postq̄ȝ fuit creatus ⁊ anteq̄ȝ
eua esset: ⁊ tñ tūc non erat necessaria q̄ꝛ
modo est falsa. Silr ista. oīe anial q̄d
fuit post diluuiū fuit in archa noe aliq̄ñ
fuit vera. s. statim post diluuiū ⁊ anteq̄ȝ
fierent alia aīalia ⁊c̄. ⁊ tamen tunc non
erat necessaria: q̄ꝛ modo est falsa. Con-
stat aūt ꝙ veritates taliū nō depende-
bant ex futuro ꝯtingenti: q̄ꝛ veritas vel
falsitas alicuius ꝓpōnis d̄r dependere
ex futuro ꝯtingenti q̄ñ ex illa euidēter
sequitur aliqua ꝓpō de futuro contin-
genti: sicut seq̄tur antixp̄s fuit futurus
ergo antichristus erit. Non sic autem
est de illis vt satis patet intuenti: qua-
re propositum ⁊c̄. Ideo dico ꝙ illa re-
gula est vera de propositione de prete-
rito que est simpliciter de re preterita:
et non de re futura: et in qua nec subie
ctum nec predicatū aut aliquis termi
nus a parte subiecti vel predicati posi-
tus est terminus distributus qui possit
supponere ꝓ re futura pro qua respe-
ctu copule talis ꝓpositionis nō suppo
nebat antea. Per primā clausulā exclu
duntur propositiōes quarū veritas vel
falsitas depēdet ex futuro ꝯtingēti ⁊c̄.
Per secundam excludunt̄ instātie pre-
dicte: vt ptꝫ intuenti. Et pro nunc non
occurrit mihi ꝙ alibi possit dari instan-
tia quin semper talis propositio si est
vera sit necessaria ⁊ si est falsa sit īpossi
bilis. Et hoc tenendo ꝙ preteritum nō
potest non fuisse: et ꝙ non preteritum
non potest fuisse sicut communiter te-
netur. ⁊c̄. Sed de hoc magis postea vi
debitur. Ex his autem satis patet re
sponsio ad istum primū articulum ⁊c̄.
E Sed hic moueo tres

dubitationes. Prima est q̄ñ contingēs
debet dici contingēs. vel q̄ñ est vel quā
do nō est. Et circa hoc ꝑmittā aliquas
suppositiones. Secūdo ponā aliquas
ꝓpositiones. Prima suppositio est ꝙ
sicut supra tactū est ⁊ ſm sniam. philo-
sophi. ꝑmo prioꝝ. hoc nomē contingēs
idem valet ꝙ hec oratio possibile nō ne-
cessariū. Scd̄a est ꝙ sicut aliquid dici
tur posse esse ⁊ posse nō esse: sic dicit̄ cō
tingens esse ⁊ cōtingēs nō esse. ⁊ nō so
lum q̄ñ hoc verbū est ꝑdicat̄ ſm adia-
cens. sed etiā q̄ñ predicat̄ tertiū adia-
cens q̄lecunꝙ sit ꝑdicatū ⁊c̄. Tertia
est ꝙ q̄ñ dicit̄ cōtingens est indetermi-
natū ad esse ⁊ nō esse nō debet intelligi
de indeterminatiōe de inesse. s. ꝙ cōtin
gens nec sit nec non sit. quia hoc est im
possibile includens contradictionē. sed
de indeterminatiōe de necessario nega
tiue. scꝫ ꝙ non est necesse esse nec neces
se non esse vel de indeterminatione de
possibili affirmatiue: scꝫ quia pōt esse ⁊
potest nō esse. qui duo sensus equipol-
lent. Ex his ptꝫ quarta ꝙ tūc contin
gens est ꝯtingēs q̄ñ pōt esse ⁊ pōt non
esse. ideo ad videndū vtrū q̄ñ res est sit
contingēs esse vel q̄ñ nō est vidēdū est
vtrū q̄ñ res est possit nō esse. vel q̄ñ ip-
sa nō est. Vñ hic sciendū est ꝙ hoc po
test tripliciter intelligi. Vno mō ꝙ quā
do res est tunc sit in potētia. vt in futu
ro nō sit. Alio mō ꝙ tunc sit in potētia
vt nō sit etiaꝫ tunc. Et hoc duplr̄. Vno
mō sic ꝙ ꝓpositio enuncians ipm nō eē
tunc potest eē vera in futuro. Alio mo-
do sic ꝙ possit eē vera etiā pro illo tūc.
Scd̄m hoc pono aliquas ꝓpositiones.
Prima est ꝙ ꝑmo mō aliquid q̄ñ est
potest non esse. Ptꝫ. q̄ꝛ certuꝫ est ꝙ ali
quid nunc est q̄d nō est impossibile nō
esse. igitur aliquid nūc est q̄d pōt nō eē
antecedēs ptꝫ. q̄ꝛ multa sunt corrupti-
bilia ⁊c̄. Ex hoc ptꝫ contra aliquos ꝙ li
cet ista sit vera aliquid simul pōt esse ⁊
pōt non esse. tñ hec non est cōcedenda.
aliquid simul pōt esse ⁊ non esse. Pri
ma ꝑs ptꝫ. q̄ꝛ aliquid q̄ñ est pōt nō esse
ergo simul q̄ñ est pōt nō esse. ⁊ per ꝯñs
⁊c̄. Scd̄a ꝑs ptꝫ. q̄ꝛ si ⁊c̄. signet̄ illud

tunc sic. hoc simul pōt esse ⁊ nō esse. er-
go hec est possibilis. hoc simul est ⁊ nō
est. ꝯña tenet. q̄ꝛ q̄libet cathegorica sin
gularis de possibili cuiꝰ subiectū est no
men ꝓpriuꝫ vel ꝓnomē demonstratiuū
ꝑcise si est vera in sensu diuiso est vera
in sensu cōposito. Scd̄o seq̄tur ꝙ co-
pulatiua ex ꝑtibus de possibili non re-
quirit ad eiꝰ veritatē vnā copulatiuaꝫ
de inesse possibilē. sed sufficit ꝙ vtraꝙ
ꝑs diuisim sit possibilis. ptꝫ in materia
ista. Itē in hoc exemplo. Sortes potest
portare hūc lapideꝫ. ⁊ Sortes pōt por
tare illū lapidē. demōstratis duobꝰ la-
pidibꝰ quoꝝ vterꝙ sit adequatꝰ virtu
ti sortis ⁊c̄. ⁊ tñ nō seq̄tur. ergo Sortes
pōt portare hunc lapidē ⁊ illū ⁊c̄. Se
cūda ꝓpositio est ꝙ scd̄o mō siue in sen
su scd̄o aliquid q̄ñ est pōt nō esse. patꝫ.
q̄ꝛ per solā preteritionē instātis in quo
est ipm post nō est in illo instāti. ⁊ sic si
ue illud corrumpat̄ siue nō: tñ ista erit
vera. illud nō est in hoc instāti demōstra
to illo in quo priꝰ fuit. Et sic ptꝫ in hoc
duplici sensu ꝙ dubitatio nō habꝫ ma-
gnā difficultatē. Sꝫ de tertio sensu est
difficultas de qua sunt opiniones con-
trarie. ¶ De hoc tamen sit ter-
tia ꝓpositio. ꝙ tertio modo in sensu ter
tio. aliquid q̄ñ est pōt nō esse. sic ꝙ ꝓpo
sitio enūcians ipm nō esse. possit esse vera
pro illo tūc. Istā ꝓbat diffuse magister
Gregoriꝰ ex tribꝰ suppositionibꝰ. Pria
est ꝙ aliq̄ est cā libera et ꝙ cā libera in
hoc differt a naturali ꝙ positis oībꝰ re
quisitis ad agendū pōt agere ⁊ pōt nō
agere. nō sic cā naturalꝭ. vt ptꝫ. 9. meth.
Scd̄a est ꝙ volūtas pōt volitionē suā
elicere in instāti. ⁊ si q̄s nō ꝯcedat istā
suppositionē dicit ꝙ pōt formari ratio
de deo ⁊ aliq̄ creatura quā deus pōt in
instanti libere ꝓducere. Sꝫ quicq̄d sit
de istis suppositionibꝰ q̄ꝛ forte ꝑma nō
est oīno vera. ⁊ scd̄a est dubia. tñ ꝯclusio
sua est tenēda. Et est ꝓbabilior videre
meo q̄ȝ sua opposita ꝯcessa futuroꝝ cō-
tingētia. Et hāc bñt tenere quicūꝙ te-
nēt deū potuisse ꝓducere creaturā ali-
quā ab eterno ⁊ quicūꝙ tenēt ꝙ ange-
lus potuit mereri in primo instāti sui eē

Sed circa ꝓcessum istũ nolo hic insiste-
re. qꝛ de hac materia magis erit viden-
dũ qñ tractabit᷑ de libertate. ꝓ nũc aũt
suppono ꝙ volũtas pro illo instãti quo
hꝫ actũ liberũ põt illũ nõ habere. Ita
ꝙ pro illo tũc quo hꝫ actuꝫ hec põt esse
vera pro eodẽ tũc. ipsa nõ hꝫ actuꝫ ꝗuis
nõ sit possibile ꝙ vtraqꝫ coniũctim ⁊ si-
mul sit vera. ⁊ sic libertas ⁊ ꝯtingẽtia nõ
solũ est ad futura sed etiã ad p̃itia ⁊c̃.

Quarta ꝓpositio ad maiorẽ declara-
tionẽ p̄dictoꝝ sit hec ꝙ aliquid esse in
aliquo instanti ⁊ posse nõ esse in illo in-
stanti. sic ꝙ ꝓpositio enũciãs illud non
esse posit esse vera in illo instãti potest
tripliciť itelligi. Uno mõ ꝙ hoc sit pos-
sibile in sensu cõposito. ⁊ hoc implicat
ꝯtradictionẽ ⁊c̃. Alio mõ ꝙ hoc sit pos-
sibile in sensu diuiso. ⁊ hoc dupl̃r. Uno
mõ ꝙ illa res ꝗ̃ est in aliquo instanti da-
to. possit nõ esse in illo instãti. id est iaꝫ
posita inesse desinere eẽ. ⁊ de esse trãsi-
re in nõ esse in illo instãti. ⁊ ꝙ ꝓpositio
enũciãs ipsaꝫ esse desinat esse vera ⁊ de
vera fiat falsa. Et hoc esse impossibile. qꝛ
talis successio siue trãsmutatio non est
possibilis in instãti. Tertio mõ ꝙ abso-
lute ⁊ simpl̃r sit possibile illã rẽ nõ tũc
esse ⁊ nõ poni. s. per suã cãm inesse ⁊ ꝓ-
positionẽ enũciantẽ ipsam nõ esse. esse
in illo instãti verã. Et iste sensus est ve-
rus ⁊ sm ip̃m posita est tertia ꝓpositio.
Et ꝙ hoc nihil incõueniẽs icludat ostẽ-
do breuiter sic. qꝛ ꝯcedẽdo ꝯtingẽtiam
futuroꝝ ꝯcedendũ est ꝙ antixp̃s erit in
a. instanti ⁊ põt nõ fore ꝓ illo instanti.
⁊ ꝙ hec est vera in hoc instanti. antixp̃us
erit ⁊ põt nõ esse vera in hoc instãti. er-
go necessario est vera in hoc instãti. ergo
necessariũ est in hoc instãti antixp̃m fo-
re. Et ita argui põt de quolibet alio in-
stãti. ꝗre. Sꝫ eque faciliter põt sustine-
ri ꝙ sortes est in. b. instãti ⁊ põt nõ esse
in. b. instãti. ⁊ qꝛ hec est vera in hoc instã-
ti sortes est. ⁊ põt nõ eẽ vera in hoc instã-
ti qꝛ nõ appet maior difficultas in hoc
scđo ꝗ̃ in p̃mo. ⁊ oĩs rõ ꝗ̃ posset fieri cõ-
tra scđm possꝫ retorꝗri ꝯtra p̃mũ. vt pꝫ
subtiliť ītuẽti. Igiť cũ p̃mũ sit sm fidẽ
tenẽdũ. ⁊ nõ sit aliꝗ̃ auctoritas fidei ꝫ
scđm. sequitur ꝓpositũ ⁊c̃. Et eodẽ mõ
sicut dictuꝫ est ꝙ aliquid qñ est põt nõ
eẽ põt dici ꝙ aliqd qñ nõ ẽ põt esse ⁊c̃.

d Scđa dubitatio est circa p̄dicta
qualiter debeat intelligi illa cõis ꝓpositio
ph̃i. oĩe qđ est qñ est necesse ẽ esse. hec
eñi videt᷑ exp̃sse supradictis ꝯdicere et
obuiare ⁊c̃. Ad hoc r̃ndet valde bene
Greg. distinguẽdo ꝙ ista dictio qñ. põt
ibi stare aduerbialiť vł ꝯiũctionaliť ita
ꝙ equaleat huic ꝯiunctioni si. Nã vt di-
cit Boeti⁹ lib. i. de ypotheticis sillogis-
mis ita põt fieri cõditionalis ꝑ hoc ad-
uerbiũ cũ sicut ꝑ hãc coniũctionẽ si. Un̄
ista est conditionalis cũ homo est aĩal
est. sicut hec si homo est aĩal est. ⁊ idem
iudicium potest esse de quando ⁊c̃. Si
ergo ly qñ stat ibi aduerbialiť. vł illa ꝓ-
positio sumet᷑ in sensu cõposito sic est
vera. quia denotat᷑ ꝙ hec sit necessaria.
oĩe qđ est qñ est necesse est eẽ. ⁊ hoc est
verũ lꝫ nõ habeat aliquã singularẽ ne-
cessariã p̃ter hãc hoc qđ ẽ qñ est demõ-
strãdo deũ. Nã quocũqꝫ alio demõstra-
to singularis est ꝯtingẽs. vt pꝫ ⁊c̃. Uel
illa sumet᷑ in sensu diuiso. ⁊ hoc dupl̃r.
Uel ip̃a est tp̃alis. ⁊ tũc equalet huic co-
pulatiue. oẽ qđ est aliqñ est. ⁊ oĩe tale
tũc est necesse esse. ⁊ ipsa est falsa sic se-
cunda ps. qꝛ nihil p̃ter deũ aliqñ est ne-
cesse esse. Uel põt eẽ de tp̃ali extremo.
⁊ hoc dupl̃r vł de tp̃ali subiecto ⁊ sic to-
tũ hoc. oĩe qđ est qñ est: erit subiectuꝫ
⁊ reliquũ erit p̄dicatũ. qđ denotabit᷑ veri-
ficari de illo subiecto cũ mõ necessitatꝭ.
Et tunc est falsa. Qđ patꝫ arguẽdo sic.
oĩe qđ est qñ est ⁊c̃. Sortes est qñ est.
ergo sortes necesse est eẽ ⁊c̃. Uel põt eẽ
de tp̃ali p̄dicato ⁊ tunc tm̃ ly qđ est erit
subiectũ. ⁊ reliquũ p̄dicatum. Et sic ad-
huc est falsa. ꝗuis aliq dicãt oppositũ
Ptꝫ arguẽdo sic. oĩe qđ est necesse vel
de necessitate est qñ est. sortes est. ergo
sortes de necessitate est qñ est. Et idem
est iudiciũ si dicat᷑. oĩe qđ est de neces-
sitate est qñ est. ꝯclusio aũt est falsa cũ
sit singularis in sensu diuiso ꝗ̃ est falsa
in sensu cõposito. vt pꝫ ⁊c̃. Ideo pꝫ ꝙ
si illa ꝓpositio sumatur in sensu diuiso
sicut de virtute sermonis dꝫ sumi ⁊ ly

qñ stet aduerbialiť sicut cõiter solet ac-
cipi. tunc ipsa est simpliciť falsa. Si vero
ly qñ stet cõditionaliter vel põt esse cõ-
ditionalis vel de cõditionali extremo.
Si p̃mo mõ vel ly necesse põt denota-
re ꝯñiam esse necessariã. ⁊ tunc est vera
qꝛ ista est necessaria. oĩe qđ est si est ip-
suꝫ est. Uel põt denotare necessitatẽ cõ-
sequẽtis. ⁊ est sensus ꝙ si aliqd ẽ quod-
cunqꝫ illud sit ipsum de necessitate est.
⁊ sic est falsa. Si vero sit de conditiona-
li subiecto etiam falsa est. quia denotat᷑
ꝙ de quocũqꝫ dicitur hoc subiectũ ens
quod est si est dicitur hoc verbũ est mo-
do necessitatis. ⁊ sic est falsa. vt pꝫ ⁊c̃.
Si autem sit de conditionali predicato
tunc est vera quia denotatur ꝙ de quo-
cunqꝫ dicit᷑ hoc subiectũ ens qđ est dica-
tur hoc predicatuꝫ est si est cũ modo ne-
cessitatis. ⁊ hoc est veruꝫ. quia quocũqꝫ
qđ est demõstrato verũ ẽ dicere. hoc de
necessitate est si est. Ex qua non sequi-
tur. ergo hoc de necessitate est. sꝫ est fal-
sa sm quid ad simpliciter. Et istum sen-
sum voluit ph̃us vł primũ ⁊c̃. Ex hoc
pꝫ ꝙ ꝗuis aliqua res cõtingens ꝗ̃ est
in aliquo instanti de necessitate sit in il-
lo instanti si est in illo instanti. nõ tamẽ
de necessitate est in illo instãti sed con-
tingenter. Et hoc est veruꝫ vt illa est ꝓ-
positio de cõditionali p̄dicato ⁊ non cõ-
ditionalis. ꝗre ⁊c̃. h Tertia du-
bitatio est. Utrũ sicut futurũ ꝯtingẽs põt
non fore ⁊ aliquid qđ est qñ est põt nõ
esse. sic preteritũ possit non fuisse. ita ꝙ
sicut cõcessa est ꝯtingentia respectu fu-
turoꝝ ⁊ respectu presentiũ etiã cõcedẽ-
da sit respectu p̃teritoꝝ. Et hec est diffi-
cilis dubitatio. Unde circa hoc sunt di-
uersi modi dicendi. Nã quidã antiqui
doctores concesserunt ꝙ preteritũ ꝑ di-
uinã potẽtiã põt nõ fuisse sicut Gilber-
tus porretanus vt patet in cõmento suo
super lib. de trini. Boecij. ⁊ similiť Gul-
lermus altis. in sũma sua. lib. i. tracta-
tu de potentia dei. arti. 6. Aliqui etiam
moderni doctores idẽ tenent. ⁊ dicunt
ꝙ sicut aliquãdo fuit verum adaꝫ non
fuisse. ⁊ per ꝯsequẽs tũc nõ includebat
contradictionem aliquã ⁊c̃. ergo nec si-
militer nunc includit ꝯtradictionẽ nec
ad hoc sequitur primũ principiuꝫ non
esse verum plusꝗ̃ ad antixp̃m non fore
quare ⁊c̃. Aliqui autẽ ad vtrãqꝫ partẽ
adducunt rationes ⁊ nullã audent asse-
rere sed vtramqꝫ relinquũt tãꝗ̃ dispu-
tabilem. sicut magister Grego. ⁊c̃. Ali-
qui autẽ sicut Ockam ⁊ plures alij te-
nent partẽ negatiuã. ⁊ ista ꝯmuniter te-
netur. Sed circa istã materiã sine te-
meraria assertione ponã aliquas ꝓposi-
tiones. Prima est hec. ꝙ ꝯcessa cõtin-
gentia respectu futuroꝝ ⁊ circũscriptis
auctoritatib⁹ si ꝗ̃ sint scripture vel do-
ctoꝝ. nõ põt cõuinci per rõnes in lumi-
ne naturali qn etiã concedẽda sit hmõi
contingentia respectu preteritoꝝ. Pro-
batur primo. quia nulla ratio ꝗ̃ tamen
non fundet᷑ in auctoritate sit pro impu-
gnanda parte ista qn eque apparẽs fie-
ret pro impugnãda futuroꝝ contingẽ-
tia. igiť ⁊c̃. ꝯñia est clara. ⁊ antecedẽs pꝫ
quia si sit aliqua det᷑ illa ⁊ ostendet᷑ fa-
ciliter ꝓpositum ⁊c̃. sicut etiã patebit.

Confirmatur quia cõcedendo futuro-
rũ cõtingentiã concedendũ est ꝙ illud
quod fuit verũ põt nunꝗ̃ fuisse verum
vt patet ex dictis ⁊ ita faciliter sustine-
retur ꝙ illud quod fuit põt non fuisse.
quia nõ apparet ratio diuersitatis. Si-
militer oportet cõcedere ꝙ hec est pos-
sibilis. quod erit contingenter non erit
contingenter. vt patet ⁊c̃. sed ita faciliť
sustineretur ꝙ hec est possibilis. quod
fuit cõtingenter non fuit contingenter
⁊c̃. Similiter oportet concedere ad sal-
uandã contingentiã futuroꝝ ꝙ de⁹ ali-
quid ab eterno sciuit ⁊ voluit qđ potest
nunꝗ̃ sciuisse aut voluisse. vt post pate-
bit. imo aliqui concedunt ꝙ aliqua no-
ticia vel volitio creata scꝫ aĩe xp̃i fuit
noticia vel volitio respectu alicuius ob-
iecti. ⁊ potest esse ꝙ nũꝗ̃ fuit volitio re-
spectu illius obiecti. ⁊ hoc ad saluandũ
noticiam anime christi esse infallibilẽ
et eius volitionem infrustrabilem. sed
de hoc alias. Constat autẽ ꝙ ita facili-
ter sustineret᷑ hoc esse possibile de alijs
rebus contingẽter factis aut preteritis
vt patꝫ. quare ⁊c̃. Secundo ad idem

sic.qꝛ si deus nō posset velle modo mū
duz nō fuisse.igiť esset mutata eius po
tētia. Et si de⁹ respectu hui⁹ qđ est vel
le mundū nō fuisse.habuit aliqñ liber=
tatē ꝯtradictionis ⁊ nūc nō habet.eius
libertas videť eē mutata.qꝛ habuit pri
us potentiā ⁊ libertatem ad hoc et nūc
nō haberet.quare ⁊c. Cōfirmatur.qꝛ
mundū non fuisse aliqñ fuit obiectū di=
uine volūtatis.sed nec ex ꝑte volūtatis
diuine cum sit omīps.nec ex ꝑte obiecti
cū sit eodē modo se hñs nūc ⁊ prius nō
est defect⁹.quare nūc nō posset esse ob=
iectū diuine voluntatis sicut prius.q̄re
⁊c. Silis modus arguēdi valet in omī
materia.sicut si visus potuit aliqñ vide
re.a.⁊ nūc nō pōt vel est defect⁹ ex ꝑte
potētie vel obiecti. Tertio sic si respe
ctu hui⁹ qđ est mūdū nō fuisse volūtas
dei aliqñ fuit libera ⁊ nūc nō est. quero
q̄ sit cā hui⁹ necessitatis.s. quare volun
tas diuina necessitať ad volendū mun=
dū fuisse nec pōt velle mundū nō fuisse
⁊ cōstat ꝙ nō pōt assignari cā nisi obie=
cti existētia.ergo res extra vel ꝑteritio
rei necessitaret voluntatē dei.qđ est ab
surdū.qꝛ aduentus rei nō necessitat vo
luntatē nostrā.ergo nec per ꝯñs volun
tatez diuinā. Añs apparet.qꝛ possum⁹
de re q̄ fuit velle ipsam non fuisse.sicut
ꝑꝫ de penitēte. Igiť ⁊c. Confirmať. qꝛ
futuritio rei nō necessitat volūtatē dei
ad volēdū rē esse futurā.ergo nec ꝑteri=
tio ⁊c. ad volēdū rē eē ꝑteritā.añs ꝑꝫ. ⁊
ꝯñā tenet.qꝛ non videť rō diuersitatis
⁊c. Quarto ad hoc possent adduci au
ctoritates vna est Aug.26.ꝯtra Faustū
tam nō ꝑñt futura nō fieri. q̄ꝫ nō fuisse
facta ꝑterita sꝫ ꝑmū nō est absolute im
possibile.igiť nec scđm. Alias rōnes et
auctoritates nō induco qꝛ iste mihi vi=
dent sufficere ⁊c. Secūda ꝓpositio est
ꝙ nō est nobis euidēs nec naturaliť de
mōstrabile.qꝛ ꝑteritū pōt nō fuisse.ꝑꝫ
hoc nō est nisi cum magna difficultate
imaginabile ⁊ est remotū a naturali lu=
mine. Vñ oēs philosophi hoc negaue=
runt sicut ꝑꝫ de Aristo.1. periarme.et
6.ethi.vbi ipse cōmendat illud dictum
agathonis.hoc solo priuať de⁹ ingeni=
ta facere que vtiq̄ facta sunt. Tertia
est ꝙ non est nobis euidēs nec naturali
ter demōstrabile ꝙ aliqđ futurū potest
non fore.ꝑꝫ. qꝛ in naturali lumiē ita
faciliter vel nō magis difficulter susti=
nereť ꝙ ꝑteritū pōt nō fuisse sicut ꝙ fu
turū pōt non fore.vt ꝑꝫ ex dictis.ergo
si ꝑmū nō est euidens nec euidēter de=
monstrabile in naturali lumiē vt dictū
est.sequiť ꝙ nec scđm.sed solū tenēdū
est fide ⁊c. Quarta est ꝙ phs sequēs
purā rōnem naturalē haberet ꝯcedere
nullū futurū ꝯtingenter euenire.ꝑꝫ ex
ꝑdictis.qꝛ hoc facili⁹ sustineret q̄ꝫ oppo
situ.imo talis sustinēs oppositū hꝫ ꝯñr
dicere ꝙ ꝑteritū pōt nō fuisse.qđ null⁹
sequēs rōnez naturalē dꝫ ꝯcedere.q̄re.
⁊c. Vñ ꝑꝫ ꝙ Aristo.nō ꝯñr locutus est
ꝯcedendo ꝯtingentiā futurox.⁊ negan
do cōtingentiā ꝑteritox.qꝛ ita faciliter
sustineť scđm sicut ꝑmū.imo naturaliť
loquendo scđm sequiť ad ꝑmum ⁊c.

I Sed ꝯtra ꝑdicta ꝓbať ꝙ mun=
dus ꝑ potentiā diuinā nō pōt nō fuisse
ꝑmo sic.pura ꝑuatio vel purū non ens
pōt esse obiectū potētie diuine nisi ꝫm
ꝙ ipm respiciat aliqđ ens vel sequiť ad
positionē vel destructionē alicu⁹ entis
Qđ ꝑꝫ sic.qꝛ ponať exēpli gr̄a ꝙ deus
adhuc nihil fecisset.tūc deus nō posset
esse cā ꝙ nihil foret.qꝛ si ꝑ imaginatio
nē deus nō esset adhuc nihil foret.ergo
nihil fore nō est obiectū alicu⁹ potētie
vel cause.Sed mūdū nō fuisse est pura
priuatio que nō sequiť positionē aut ꝑ
uationē alicui⁹ entis.qꝛ quicqd creare
tur a deo vel quicqd anihilareť a deo.
adhuc staret mūduz fuisse.ergo mūduz
nō fuisse non pōt esse obiectū diuie po=
tentie.⁊ sic de alijs preteritis ⁊c. Se=
cundo sic si ⁊c.posset ꝯsimiliť facere ni
hil fuisse nihil futurū esse ⁊ nihil esse ꝑ=
ter se.⁊ hoc nō posset facere per aliquā
mutationē.qꝛ nulla esset in isto casu. et
sic sine omni mutatōe pñtia.ꝑterita vľ
futura posset sic facere.sed hoc ꝯñs est
incōueniēs.qꝛ sic posset deus facere de
patre meo esse nō patrē meū. ⁊ de albo
nigrū sine mutatione.imo adhuc possꝫ
ꝓducere quālibet creaturā vel ab eter

no ꝓduxisse sine mutatione. Tertio sic
si ⁊c.sequiť ꝙ deus necessario esset cau
sa siue factor ad extra. quia non posset
esse quin esset causa habitus vel siue ꝑ=
uatiōis ex quo posset cā eē nō entis ⁊c.
Quarto pro ista ꝑte sunt auctoritates.
Prima est Hiero.ad Eustoc. Audacter
dicam cū oīa possit de⁹ suscitare nō pōt
virginē post ruinā id est non pōt facere
corruptā non fuisse corruptā. Scđa ē
Augustini.26.ꝯ Faustū. qsquis dicit si
oīpotēs est de⁹ faciat vt q̄ facta sūt non
fuerint.nō videt hoc se dicere si omīpo
tens est deus faciat vt q̄ vera sūt. ex eo
ꝙ vera sūt.falsa sint. Et subdit ꝙ sentē
tiam q̄ dicim⁹ aliqd fuisse si vera est de
us eā falsam facere nō pōt. quia nō est
cōtrarius veritati. Tertia ē ꝙ anselm⁹
de ꝯcordia liberi arbitrij.c.4.vbi est ex
pressa ei⁹ sentētia ⁊c. Et licꝫ ratiōes et
auctoritates possent mľtiplicari.tñ iste
sufficiant .qꝛ his solutis ꝑꝫ solutio ad
oēs alias. Patꝫ etiā ꝙ auctoritates nō
sūt ꝯtra dicta. qꝛ ꝑmo ꝯclusio excludit
auctoritates. Tres aūt rationes prime
possent oīo similr̄ fieri ꝯtra contingē=
tiam futurox ⁊c. sed nihilominus dicā
ad ista Ad primā dico ꝑmo ꝙ mere ꝑ
teritū nō magis est ens q̄ꝫ antixpm nō
fore.iđ consimilis rō possꝫ fieri de futu=
ro sicut fit de preterito.quare ⁊c. Se=
cundo dico ꝙ de virtute ꝫmonis hec est
falsa.de⁹ potest facere rem que fuit nō
fuisse. Et eodem mō ista.de⁹ pōt facere
rem q̄ erit nō fore.quia ista est impossi=
bilis ꝓpter implicationē de⁹ facit reꝫ q̄
fuit nō fuisse ⁊ sic ista de⁹ facit rem que
erit nō fore.et sic iste sunt false de⁹ pōt
facere mundū q fuit nō fuisse.deus pōt
facere antichristū q erit non fore. Et ita
posset dici de istis deus potest facere ꝑ=
teritum non fuisse. vel deus potest face
re futurū nō fore ⁊c. Tertio dico ꝙ ta
les ꝓpōes in sensu diuiso ꝓbabiliť pñt
cōcedi.rem q̄ fuit vel rem ꝑteritā deus
potest facere nō fuisse. rem q̄ erit vel rē
futurā deus potest facere nō fore. et cō
similis ratio videtur de istis. Et simili=
ter iste in sensu ꝯposito. de⁹ pōt facere
mundū vľ adā nō fuisse. de⁹ pōt facere
antixp̄m vel vltimū iudiciū nō fore. Et
hoc est verx tenēdo opininoez Brand.q
tenet ꝙ sic de⁹ per suū velle est cā rei q
est vt sit.ita ꝑ nolle est causa ꝙ illud qđ
nō est nō sit. Et sic de illo qđ nō fuit vľ
nō erit vel nō pōt esse.sic em̄ cōcedit ꝙ
deus est cā negotiationū ꝑuationū non
entiū et impossibiliū. Sed sic loquēdo
ꝑꝫ ꝙ deus nō posset facere aliquid nō
fuisse.⁊ hoc positiue aliqd faciēdo sꝫ ne
gatiue nō ꝓducēdo ipm in ꝑterito ħ ē
qꝛ pōt ipꝫ nō ꝓduxisse. Quarto dico
ꝙ ꝓbabiliter pōt ꝯcedi ꝙ intelligendo
per obiectū diuine potētie illud cui⁹ de
us est aut esse pōt causa.purx nō ens vľ
negatio nō est obiectū potētie diuine.⁊
hoc est verx tenendo ꝯ Brand.ꝙ de⁹ nō
est cā nisi ꝑ velle bñplaciti quo vult ali
quid esse vel fieri. Et sic nō est vel esse
pōt causa nisi illi⁹ qđ est vel esse pōt en
titas positiua. Sed sic loquēdo patꝫ ꝙ
deus nō posset facere ꝑteritū seu rē ali
quam nō fuisse.vľ nō fore.vľ nō esse ca
piēdo facere ꝓprie ꝓ vt idez est qđ cau
sare effectiue ⁊c. Nec tamē ꝓpter hoc se
quitur qn ꝑteritū possit nō fuisse sicut
futurū etiā potest nō fore ⁊c. Ad secū
dam rationē dico ꝙ tenēdo viā Brand
supra tactam potest concedi cōsequēs
ꝫm quē modū videť loqui Augustinus
quādo dicit.ꝙ res quas ꝯdidit prius q̄ꝫ
fuerint. deus egit vt non essent. Et sic
non seqtur si deus non esset nihil esset.
ergo de⁹ non est causa vt nihil sit scilicꝫ
aliud a se. Quia etiā si deus nō fuisset
res antequam fuerint condite non fuis
sent et tamen ꝫm Augustinū deus fuit
causa ꝙ prius non fuerint. et hoc quia
ipse potuit prius producere et non pro
duxit . et sic hoc intelligitur per fuisse
causam illo modo . ⁊c. Sed ad illud
quod vlterius infertur.ꝯsequentia illa
⁊c. Unde licꝫ albū non posset deus esse
nigrum postquā fuit album sine illius
mutatione.posset tamen illud facere ni
grum sine mutatione.quia possꝫ facere
illud nunq̄ꝫ fuisse albū :et semper fuisse
nigrum ⁊c. Et sic de alijs exemplis suo
modo. Et potest poni bonum exemplū
ad propositum declarandum.quia pos

sibile est antixp̄m nunꝙ̄ fuisse futurum
et istud complexū antixp̄us erit nunꝙ̄
fuisse verū.⁊ sic capiēdo large facere ꝫm
viā p̄dictā deus potest facere antixp̄m
nunꝙ̄ fuisse futurum .qui tamen fuit ⁊
est futurus.⁊ pōt facere illō verū nunꝙ̄
fuisse verum:quod tamen fuit verum ⁊
sine mutatione et sine aliqua reali seu
positiua factione ⁊c. Ad tertiā dico
ꝙ tenēdo oppinionē bzanō.supradictā
potest concedi ꝙ licet deus nō sit neces
sario causa vel factoz alicui⁹ entis posi
tiui .tamen ip̄e est necessario causa vel
factoz ad extra scilicet huius rei vł siue
priuationis vel nō esse sui .q̄uis nulli⁹
partis sit necessario causa vł factoz ⁊c.
Sed tenendo aliā viam patet quid di-
cēdum . Que autem istarū sit tenenda
post patebit. Ad quartam dico qō
auctoritates non sunt ꝯtra dicta. quia
fuerūt excluse in propositione p̄ma ⁊c.
Sed adhuc possunt solui dicendo.ꝙ in
telligitur de potentia ordinata et possꝫ
declarari sed trāseo ⁊c. Si vero que-
ratur cum ita faciliter sustinetur prete-
ritum posse nō fuisse sicut futurū posse
non fore. quare ergo facilius imagina-
mur secundū quā primū. secunduꝫ eñ
cōmuniter recipit̄ et conceditur: ⁊ non
primum. Dico ꝙ causa est. quia ꝑ
experientiam euidenter:⁊ clare cogno-
scimus aliquod preterituꝫ fuisse et idē
iudicium reputamus de quolibet prete
rito quo ad posse non fuisse.sed per ex-
perientiam nō sic clare cognoscim⁹ ali-
quod futurum fore.ideo facilius imagi
namur illud posse nō fore. q̄ꝫ illō posse
nō fuisse.de quo experimur ipsum fuis
se et hoc maxime quando non aduerti-
mus difficultatē sustinendi aliquod fu-
turum ꝯtingenter euenire seu posse nō
fore. Unde aduertēs difficultatem in
sustinendo talē ꝯtingentiā futuroꝝ ita
difficulter imaginat̄ vnū sicut reliquuꝫ
vt patet ex predictis ⁊c. Ex omnibus
precedētibus apparet respōsio ad for-
mā primi articuli scilicꝫ ꝙ deus est pre
scientia veroꝝ contingentium. quia ali
qua sunt vera ꝯtingētia.⁊ inter illa ali-
qua sunt ō futuro siue ō re futura. Igi
tur deus respectu talium verorum con-
tingentium est prescientia. Antecedēs
patet ex dictis et ꝯsequētia tenet.quia
sicut deus respectu omniū verorum est
scientia .sic respectu verorꝫ de futuro
ipse dicit̄ prescientia vt patebit in secū
do articulo. Et hec de primo articulo.

Sequit̄ secūdus articulus. R

Quantum ad secundum articuluꝫ in
quo videnduꝫ est vtrum deus sit scien-
tia omniū cognoscibilium. Primo vide
bitur:vtrū deus sit scientia omniū rerū
existentium. Secundo videbit̄ vtrū de
us sit prescīētia omniū futurorum con
tingentiū. Tertio videbit̄ vtrum deus
sit scientia omniū verorum enūciabiliū
Tribus pūctis apparebit solutio pluri
um difficultatū circa materiā de scīētia
dei ⁊c. Quantum ad primū punctum
opinio Auerroys et ꝫm aliquos etiam
Aristote.fuit ꝙ deus nihil aliud a se in
telligit. Unde.2.metha.ponit tres con-
clusiones circa intellectionē dei. Quaꝝ
prima est ꝙ deus est substantia intelle-
ctualis.et semper actu intelligens. Se
cunda est ꝙ sua substantia est sua intel
lectio. Tertia est ꝙ deus nihil aliud in-
telligit preter seipm. Due aūt prime cō
clusiones sunt vere et pro nunc suppo-
nende. Sꝫ tertia est falsa.⁊ siue illa fue
rit de intētione Aristotelis siue non.tñ
fuit opinio sui cōmētatoris qui illaꝫ ꝓ
bat multipliciter. sꝫ pure inutiliter ⁊ in
efficaciter ⁊c. Ideo pono contra hoc ali
quas ꝓpositiōes. Prima est ꝙ ꝓbabi-
le est ī naturali rōne ꝙ deus cognoscit
aliud a se. ꝓbat̄.qꝛ sic ꝓbabile ē deū in
telligere.igit̄ etiā ꝓbabile est ipsum in-
telligere aliud a se.añs patꝫ ex p̄ma cō
clusione phi.sꝫ ꝯña tenꝫ ꝑ eandē rōneꝫ
ꝑ quā ꝓbat̄ illa ꝯclusio a pho. qꝛ deus
est ens oīm nobilissimuꝫ.ꝫ eñ intelligi
mus noīe dei.hoc aūt nō esset si nō essꝫ
sub̄a intellectualis ⁊ sꝑ actu intelligēs
Eodē mō ꝓbat̄ ꝙ ip̄e cognoscat alia a
se.qꝛ sic̄ magis ꝑfecta iudicam⁹ cogno
scibilia nō cognoscibilibus.sic etiā ꝑfe-
ctiora cōcludimus esse magis cognosci
bilia min⁹ cognoscibilib⁹. sic eñ virtu-
tes ꝑ q̄s plura cognoscim⁹ iudicam⁹ ⁊c.

digniores. Unde dicit Aristot.in proe.
metha. Sensum visus pre alijs dilligi-
mus:qꝛ plures rerū differentias nobis
ostendit. Igitur cū deus sit omniū nobi
lissimū:⁊ eius nobilitatē non possumus
nisi ex his q̄ nobis ⁊ in nobis nota sunt
inferre seqtur ꝙ naturaliter debemus
ꝯcludere ipsum plures rerū differētias
cognoscere ⁊ per ꝯñs alia a se. Multas
alias facit Grego.ad hoc ꝓbanduꝫ:sed
ista mihi sufficiat:⁊ debet sufficere. Se
cunda ꝓpositio est ꝙ non est euidēs in
naturali lumine nec demonstrabile na-
turali ratiōe ꝙ deus cognoscit alia a se
patꝫ:qꝛ sicut dictū fuit in.q. de vnitate
dei:non est sic eñ deus nec euidēter de
monstrabile deū esse igitur ⁊c.imo dico
vltra ꝙ ista ꝯditionalis non est euiden
ter euidens vel euidenter demonstrabi
lis. Si deus esset deus cognoscit aliud
a se.patet:qꝛ licet in deo sit perfectiōis
cognoscere se: non tñ cognoscere aliud
a se. Nec oportet ꝙ propter sue ꝑfectio
nis excellentiam ponat̄ cognoscere ali-
ud a se:qꝛ cognoscendo se cognoscit ob
iectum nobilissimuꝫ ⁊ equiualens obie
ctis omnibus ⁊ cognoscit se perfectissi-
me:⁊ hoc sufficit vt eius cognitio sit ꝑ-
fectissima:⁊ ipse cognoscens perfectissi
mum.dicenti eñ sic non potest opposi-
tum euidēter ꝓbari ⁊c. Unde rationes
magistri Grego. quas facit in ꝓposito
non sunt demōstratiue sicut posset ostē
di faciliter etiā ex prius dictis in.q.pre
allegata: sed transeo : qꝛ hoc magis est
philosophicū q̄ꝫ theologicum ⁊c. Ter
tia ꝓpositio est ꝙ deus in sua essentia
penitus indistincta non confuse sed di-
stincte representat oīa existētia omnes
partes ꝯtinui ⁊ infinitos numeros. idō
ꝯcedit Augusti.12.de ciui.dei.c.18. deū
intelligere numeros infinitos. Et istud
siue sit euidens siue probabile natura-
liter siue nō:tamen firmiter est creden-
dum. Quarta propositio est ꝙ deus
siue diuina essentia intuitiue cognoscit
non solum existentia sed etiam oīa pos
sibilia. ꝓbat̄: qꝛ cū deus cognoscat oīa
cognoscibilia vt patet ex dictis:qꝛ non
esset ratio quare aliqua:⁊ aliqua nō:vel
ergo abstractiue vel intuitiue:sed quia
nō abstractiue ptꝫ: qꝛ quodlibet cogno
scit īmediate ⁊ non per aliqō medium-
cognitum medians inter cognitionē ⁊
rem cognitam: qm̄ nullum tale mediū
est possibile: qꝛ non creatura vt constat
nec diuinitas ipsa cum ex natura rei ip
sa nullo mō sit disticta a dei noticia ⁊c.

L Si vero dicatur contra in ter
tia ꝓpositione concessum est ꝙ deus in
sua essentia cognoscit ⁊c. et est cōmune
dictuꝫ qꝛ in diuina essentia velut in spe
culo relucent ⁊ representātur omnia et
per ꝯñs deus non immediate intuetur
creaturas:sed mediante sua essentia et
per ꝯñs abstractiue ⁊c. Respōdeo ꝙ
non est intelligendū ꝙ deus cognoscat
res in sua essentia nisi ad istum sensum
ꝙ eius essentia est omnium rerum no-
ticia. Quod autem additur de speculo
et relucētia ⁊c. Si intelligatur ꝙ essen-
tia diuina representet intellectui diui-
no sic ꝙ eius intellectio immediate fe-
ratur in essentiam diuinam et mediate
illa in obiecto representata illud dictū
commune falsum est. Nam intellectus
diuinus: intellectio : et essentia diuina
sunt penitus indistincta et oībus mo
dis idem:quibus essentia sibijpsi . Et
sic proprie loquendo nec essentia repre
sentat intellectui:nec intellectus aut in
tellectio representat essentie . sed tam
essentia q̄ꝫ intellectus est īmediate no-
ticia sui et aliorum:ideo illud dictuꝫ de
bet intelligi vel ad sensum iam dictum
vel referēdo ipsum ad intellectum cre-
atū.ita ꝙ essentia diuina dicat̄ speculū
rep̄sentatiuū creaturarū ipi intellectui
creato ⁊c. Et lꝫ difficile sit ista imagina
ri:tñ firmit̄ debet credi ⁊c. Ex p̄dictis
sequunt̄ aliqua. Primo seqtur ꝙ licꝫ
sciamus omnem denominationem per
fectionis simpliciter deo conuenire: ta
men aliquam denominationem perfe-
ctionis simpliciter nescimus deo con-
uenire. Prima pars patet: qꝛ scimus
istā omnis ꝑfectio simpliciter deo con-
uenit. Et hoc ex suppositiōe si deus sit
quia per deū intelligimus ens simplici
ter ꝑfectissimum. Scd̄a pars ptꝫ:qꝛ

cognoſcere diſtincte et intuitiue oīa eſt
denominatio ꝑfectionis ſimpliciter. vt
pz ex dictis. ⁊ tamē neſcimus euidēter
ipſam deo ꝯuenire ⁊c. Secūdo ſequi-
tur ꝙ diuino ītellectui nihil eſt vel eſſe
poteſt ratio cognoſcēdi: patet ex imme
diate dictis Tertio ſequit̄ ꝙ diuinus
intellectus nō ꝑ prius intelligit ſuā eſ-
ſentiā ꝗ creaturā ⁊c. Quarto ſequi-
tur ꝙ diuinus intellectus nō ꝑfectius
cognoſcit ſuam eſſentiā ꝗ creaturā iſta
patent ⁊c. M Quantū ad ſecū
dum punctū in quo videndū eſt vtrum
deus ſit ꝑſciētia oīm futuroꝝ cōtigen-
tium. Sciendū eſt ꝙ futuroꝝ cōtingen
tū quedā ſunt incōplexe ſignificabilia
et talia ſūt entitates poſſibiles: q̄ aliqn̄
erūt in actu ſiue actualiter exiſtētes: q-
damvero ſunt ꝯplexe ſignificabilia ſm
aliquos ſed magis ꝓprie loquēdo dicū
tur ꝯplexe ſignificabilia. Primo modo
dicimus ꝙ antichriſtus eſt futurus. Sz
ſecūdo modo dicimus ꝙ futurum eſt ꝙ
xp̄s iudicabit mundū id eſt. eſt futuruz
ꝙ talis propoſitio ſit vera. xp̄s iudicat
mūdum. prima futura vocabo ſemꝑ in
ferius res futuras. Secūda vero voca-
bo enūciabilia futura vt loquamur bre-
uius. Tunc iuxta hoc ponā aliquas ꝓ-
poſitiones. Prima eſt ꝙ deus eſt pre-
ſcientia oīm rerum futurarū. probatur
quia deus diſtincte cognoſcit omēs res
poſſibiles. igitur ꝑſcit oēs futuras res
ꝯſequētia tenet: qꝛ deū preſcire non eſt
aliud ꝗ euidenter cognoſcere res futu
ras. Et antecedens patet ex prius dict̄
et probatur: quia cū deus ſit ꝑma cau-
ſa nihil poteſt ꝓduci ipſo non compro
ducente: ipſe autem nobiliſſime ꝓducit
ſcilicet per intellectū et voluntatem vt
ſupponitur et ſatis patz: quia alias nō
eſſet ratio quare vnum eiuſdem ratio-
nis produceret magis vel prius ꝗ ali-
ud. ſicut iſtū calorem plus ꝗ aliuz eiuſ
dem rationis: niſi determinatio fieret
a cauſa cognoſcente ⁊c. Et iſtud expreſ
ſe eſt determinatio Auguſtini ſuꝑ Ge-
neſim ad litteraz. c. 15. dicētis. His atqꝫ
hmōi teſtimonijs. ſ. ſcripture probatur
ꝙ hec omnia priuſꝗ fuerint erāt in no

ticia facientis. Et idē determinat pluri
bus locis ⁊c. Secūda ꝓpoſitio eſt ꝙ
deus eſt preſcientia omniū enunciabi-
lium futuroruz: ꝓbatur quia deus pre
ſcit multa enunciabilia futura: ergo et
omnia. ꝯſequentia tenet: qꝛ ex quo non
eſt repugnātia de aliquibus: ⁊ ipſe ha-
bet intelligentiam infinitam: ſeqtur ꝙ
nec de omnibus ⁊c. Et iſtud aῆs patet
quia multa reuelauit deus futura ſicut
reſurrectionē mortuoꝝ. vltimū iudiciū
⁊c. et blaſphemū eſt dicere ꝙ aliqua re
uelauit ⁊ que ſint illa neſciuit. Et iſtud
eſt expreſſum in ſcriptura Joh. 6. Scie
bat eñ ab initio ieſus quis traditurus
eſſet eum ⁊c. Et ibidē. 18. Jeſus ſciens
omnia que ventura erāt ſuper eū. Itez
Auguſti. 15. de trini. ca. 13. allegans ver
bum xp̄i Math. 6. dicit. Nouit (ait ver
bum dei) pater veſter quid vobis neceſ
ſariuz ſit priuſꝗ petatis ab eo. nec iſta
ex aliquo tēpore cognouit. Item. 5. de
ciuitate dei cap̄. 9. determiat ꝙ nephas
eſt deum eſſe preſciū futuroꝝ negare: ⁊
libro. 1. contra Maximū dicit ꝙ eſt inſa
nia. Ex his pz manifeſte ꝙ periculo
ſa eſt ⁊ fidei contraria opinio Aureoli
que dicit ꝙ hec eſt falſa. deus ſcit ꝙ ali
quid eſt futurū. Et iſta. deus ſcit ꝙ an-
tichriſtus erit: ⁊ ſimiles oēs quibus ſi
gnificatur deū determiāte ſcire aliqua
futura. cuius rationez aſſignat qꝛ talis
ꝓpoſitio de futuro contingenti non eſt
determinate vera: ⁊ per ꝯñs nec deter-
minate ſcita. Et iterū dicit ꝙ iſta eſt im
propria: deus ſcit quid eſt futurum: qꝛ
nihil eſt determinate futurum: ſed tñ
ſub diſiunctione hoc vel illud: ⁊ ſic etiā
deus ſcit hoc vel illud: ſiue ꝙ affirma-
tio vel negatio eſt futura: ſed determia
te neſcit ꝙ affirmatio ſit futura. qꝛ non
eſt determinate futura. deus aūt nō po
teſt ſcire quod non eſt ⁊c. Unde conſtat
eſſe hec contra ſcripturam et intentio-
nem ſanctorū. Quod aūt dicit non eſſe
determinate verum: vel determiāte fal
ſum qđ futurum erit: etiā falſum eſt vt
patet ex primo articulo. Quando autē
dicit ꝙ deus ſcit ſub diſiunctione hoc
vel illud ꝗuis hoc ſit verū: tamen hoc

non ſufficit: qꝛ etiā h̄ ego ſcio ⁊c. Ter
tia propoſitio eſt ꝙ deus eſt infallibilis
ſcientia immutabiliter cognoſcens oīa
entia futura. patet ſatis ex predictis.
M Quarta eſt ꝙ deus eſt infal-
libilis ſciētia certitudinalit̄ cognoſcēs
oīa enunciabilia futura. patet etiā ex ꝑ
dictis. Sz quomodo hoc ſit eſt queſtio
multum difficilis. Nam eſto ꝙ deus co
gnoſcat petrum poſſibilem ⁊ albedinez
poſſibilem adhuc cuz ſit poſſibile abſo-
lute petrum fore album. et etiā poſſibi-
le ipſum non fore album difficile eſt vi-
dere quomodo de⁹ certitudinaliter no-
uit ꝙ determiāte petrus erit albus aut
determinate ꝙ non erit. Et circa hoc di
uerſe ſunt opiniones. Quidaz eñ dixe
runt ꝙ deus habz penes ſe ydeas q̄ nō
ſolum repreſentat ſimplices terminos
ſed etiaz cōplexiones veroꝝ cū oīb⁹ cir
cumſtātijs tp̄is et loci. ⁊ ſic nouit deter
minate ſingularia ⁊c. Sed cōtra hoc
arguit Scotus ꝑmo ꝙ rōnes cognoſcē
di terminos alicui⁹ cōplexi nō ſufficien
ter cauſant noticiā illius niſi illud natū
ſit cognoſci ex terminis. ſed cōplexū cō
tingens non eſt tale qꝛ tunc eſſe imme-
diatum. Igit̄ ⁊c. Secundo quia eodē
modo ydee ſunt poſſibiliuz nō futuroꝝ
ergo ydea futuri nō magis repreſentat
ipſum determiāte futurū ꝗ ydea poſſi
bilis nō futuri. Tertio qꝛ ydea futuri
non repreſentat futurū ponēdo ip̄m eē
in hoc nūc magis ꝗ in illo. Igitur ⁊c.
Ueruz eſt ꝙ Aureol⁹ dicit has rōnes
nō eſſe efficaces cōtra opinionē illā. ſed
de hoc nō curo. qꝛ ſiue ſic ſit ſiue nō tñ
iſta opinio falſa eſt. qꝛ ponit ydeas eſſe
intellectui media vel ratiōes cognoſcē-
di creaturas cū tamen nihil tale ſit po-
nendū. vt ſupra dictum eſt. Aliter ergo
dicit Scot⁹. ꝙ hoc poteſt ſaluari dupli-
citer. Uno modo ꝙ intellectus diuinus
videndo determinationē voluntatis di
uine videt aliquid fore ꝓ. a. ſcit eñ illā
voluntatem eſſe immutabilez et nō im
pedibilez. Quare ⁊c. Uel alio mō quia
iſta videtur ponere quēdā diſcurſuz in
intellectu diuino quaſi ex intuitione de
terminationis voluntatis et immutabi

litatis eius cōcludit hoc fore. ideo pōt
poni ꝙ ītellectus diuin⁹ aut offert ſim-
plicia quoꝝ vnio eſt ꝯtingens in re aut
ſi offert cōplexionē offert ſicut ſibi neu
tram ⁊ volūtas eligēs vnā partē ſcz cō-
iunctionē illoꝝ ꝓ aliquo nūc in re facit
illud eſſe determinate veꝝ. hoc erit ꝑ a
Hac aūt exiſtente determinate vera eſ-
ſentia eſt ratio intellectui diuīo cogno-
ſcendi illud veruz. ita ꝙ ſm eū in ꝑmo
inſtanti quo talia cōplexa ꝯtingētia of
ferūtur ꝑ intellectū nō ſunt vera. quia
tūc nihil eſt ꝑ qđ habeāt veritatē deter
minataz. poſita aūt determiatiōe volū
tatis diuine iam ſunt vera in ſcđo inſtā
ti. et tunc ſunt cognita et fuiſſent etiaz
cognita in ꝑmo inſtāti ſi tūc fuiſſent ve
ra. Sed iſta poſitio nō eſt intelligibil̄.
Primo qꝛ talia inſtātia et prioritatē et
poſterioritatē eſſe in deo nō eſt verū. ſi-
cut alias tactuz fuit. Secundo quia im
poſſibile eſt ꝙ ꝓ aliquo inſtāti talis cō
plexio de futuro ſit neutra. alias ꝓ tūc
daretur mediū in ꝯtradictione. Tertio
hec opinio deficit ſicut prima. qꝛ ponit
aliquid eſſe mediū et rationē cognoſcē
di intellectui diuīo et ſpecialiter in hoc
ꝙ dicit voluntatē ſeu voluntatis deter
minationē eſſe ratōez cognoſcēdi quia
ſi per impoſſibile deus non eſſet volēs
tñ eſſet intelligens. ⁊ ſicut futura eſſent
futura ſic ꝓpter excellētiā ſue intelligē
tie certiſſime cognoſceret futura ⁊c. Jō
aliter dicūt aliqui ꝙ modus ille quo de
us cūcta futura certitudinaliter preco-
gnoſcit nō eſt nobis clare intelligibilis
nec a nobis ꝑfecte explicabilis ꝓ ſtatu
vie vt patet. tamē nobis eſt aliqualiter
cognoſcibil̄ ex his que videmus in no-
bis. Unde ſicut ea que nr̄is oculis ſunt
preſentia intuitiue videmus ⁊ per hui⁹
intuitionē certe iudicamus vbi: ⁊ quali
ter res viſa exiſtit ⁊ plures alias cōtin-
gētes veritates ð ꝑſenti. ſic intellectus
lis ⁊ eternus oculus dei ē q̄daz intuitio
q̄ immediate ſuꝑ quamlibz rem actua-
liter vl̄ potētialiter exiſtentē ſimul fert̄
iō taz circa futura ꝗ circa ꝑſentia vl̄ ꝑ-
terita omniū contingētium veritatum
certum et diſtinctum ac veriſſimū habz

iudicium et ipa diuina intuitio est tale immensum iudicium. Unde ista ē intētio Damas. libro. 1. capitulo vltimo. Et Augustini. 15. de trinita. capitulo. 7. Et Boecij. 5. de consolatiōe. et plurium doctorum ⁊c. Q Quantum ad tertium punctum in quo videndū est vtrū deus sit scientia omniū verorum enunciabiliuz difficultas est. quia si sic sequitur ꝙ deus possit plura vł pauciora scire ꝙ scit ⁊c. Naz aliquid scit quod pōt non scire et aliquid nō scit quod potest scire sicut aliquid ē verum quod potest non esse verum: et aliqd non est verum quod potest esse verum. modo nihil scitur nisi verum. quare ⁊c. Et tamē cōsequens videtur absurdū. quia si sic sciētia dei essz augmētabilis vel diminuibilis ⁊ per ꝯsequēs mutabilis. Circa hoc autē premitto aliquas distinctiones de istis terminis sciētia: vel scire ſm ꝙ cōtrahuntur ad standum pro scientia dei

Prima est ꝙ vno modo possunt accipi cōmuniter nō quidē intelligēdo hāc cōmunitatē ſm multitudinē pluriuz ꝑ se inferioꝝ quasi multe sint sciētie dei, Nā dei sciētia vnica est tantū ⁊ simplex sed intelligēdo ſm multitudinē scitorū et cognitorum respectu quorū dicit̃ dei scientia ⁊ sic generaliter sumēdo respectu cuiuslibet a deo noti ꝯsueuit vocari sciētia simplic' noticie siue simplex noticia. Alio mō potest sumi specialiter. ⁊ hoc dupliciter ſm ꝙ cognitoruz quedā sunt res actuales: vel potentiales. quedam vero sunt enūciabilia que nō sunt vere res et entitas. sed distinguēdo ꝓpositiōes ꝯtra res que nō sunt ꝓpōnes Et ſm hunc modum aliqui antiqui distinxerūt sciētiam dei in sciētiam reruz et scientiam enunciabilium. Et sic accipiendo sciētia rerū significat diuinā essentiā ſm ꝙ est simplex apprehēsio entitatum incōplexaꝝ. Scientia vero enunciabiliū significat eādē ſm ꝙ ē simplex apprehēsio ꝓpositionū vel euidēs iudicium complexorum. Secunda distinctio est ꝙ primo adhuc potest accipi tripliciter. Uno modo generalit̃ respectu cuiuslibet entitatis presentis preterite vel future aut possibilis. et sic simpliciter vocat̃ noticia aut sciētia simplicis intelligentie. Secundo modo specialiter eoꝝ que sunt. fuerunt vel futura sunt. ⁊ sic solet ab aliquibus vocari scientia visionis. ⁊ a magistro dist. 39. simpliciter vocatur sciētia. Tertio modo speciali⁹ respectu futurorū tm̄ et sic vocatur prescientia. Et eodem modo posset distingui seu distincte significari de scientia ſm ꝙ est apprehēsio enunciabilium. sz hoc satis patet ⁊c. Ex his patet ꝙ sciētia dei īntuitiua est in plus siue respectu plurium ꝙ sciētia visionis. Ptz. quia ē respectu oīm possibiliuz vt supra dictū est non aūt scientia visionis ⁊c. Secūdo patet ꝙ sciētia dei respectu pluriuz est magis apprehēsio ꝙ iudiciū. Patet quia respectu omniū: tam incōplexorū ꝙ cōplexorum tam verorum ꝙ falsorū est apprehēsio. sed solum respectu verorum est iudicium. vt patet ⁊c. Tertia distinctio est ꝙ termioꝝ significātiū dei scientiam quidā signant deum cognoscere precise quidā vero non precise signant deū cognoscere. sz vltra hoc etiā diligere: vel circa aliquid operari vł facturū esse sicut sunt isti. dispositio prouidentia. approbatio. reprobatio. ⁊ predestinatio ⁊c. P His premissis ponam aliquas propositiōes. primo de scientia rerum. secundo de scientia enūciabilium. Prima est ꝙ deus omniuz rerum possibiliuz est simplex noticia siue cognitio. Patz auctoritatibus scripture. Primo ad Romanos. 4. deus vocat ea que non sunt tanꝙ ea que sunt. Item Heb. 4. oīa nuda et aperta sunt oculis eius. Item Sap. 9. scit oīa et intelligit. Secunda est ꝙ deus necessario oīm rerū possibiliū est simplex noticia vel cognitio. ptz ex prima. aliter staret oppositum prime ⁊c. Ex his duabus sequūtur aliqua correlaria. Primum est ꝙ nullā rem quā deus nescit pōt scire. Scōm ꝙ nullā rē quā deus scit potest non scire. Tertiū ꝙ nō plura ꝙ deus scit ipse potest scire nec etiā pauciora. Quartum est ꝙ nullam rez potest deus incipe vel desinere scire: vł

nōn scire. Ista omnia patent ex dictis capiendo hic scire pro simplici noticia vel cognitione. Quintū est ꝙ loquendo scōo modo de sciētia rerū. s. de scientia visionis aliquā rē quā deus non scit potest scire. Sextum est loquendo tertio modo de scientia rerū. scz de prescientia alicuius future entitatis aliquā rez quā deus nō prescit pōt prescire: ⁊ silr plures ꝙ prescit pōt pscire. Ista duo patēt: qꝛ possibile est aliquā rem q̄ non est futura esse futurā ⁊ siml' cū hoc oēm rem que est futura manere futurā. Igitur ⁊c. Iste aūt due ꝓpositiones in sensu diuiso sunt de virtute sermonis vere. iste tamē in sensu ꝯposito sūt false. deus potest scire aliquā rē quam nesciuit: et plura scire ꝙ sciuit. deus pōt aliquā rez pscire quā nō presciuit: vel plura prescire ꝙ presciuit. Et ratio est. qꝛ impossibile est. de⁹ scit vel pscit aliquā rē quam non presciuit: vel deus prescit plā ꝙ presciuit: sicut hec est impossibilis aliqua res est futura que nō fuit futura ⁊c. Septimū correlariū est ꝙ aliquā rem quā deus presciuit potest non prescire: ⁊ pauciora ꝙ deus pscit ⁊ presciuit pōt prescire: ⁊ hoc siue in sensu diuiso sicut iacet: siue in sensu ꝯposito accipitur. patz ꝙ hec est possibilis. aliqua res que fuit futura non est futura. imo de facto habet mltas singulares veras imo tot quot sunt creature actu existentes. distinguendo futurū cōtra pn̄s ⁊c.

Octauum correlariū est ꝙ nullaz rē deus potest incipere scire vel prescire. Patet qꝛ nulla res potest incipere futura esse igitur. Sed qꝛ res pōt desinere esse futura vt tactū est. ideo aliquā rez pōt deus desinere scire vel prescire: vt hic loqmur. Et sic patz de sciētia reruz quid dicēdū. Tertia ꝓpositio pncipalis sit ista: ꝙ deus oīm enunciabiliū tā possibiliū ꝙ impossibiliū est apprehensio siue apprehensiua cognitio. patz: qꝛ cuiuslibet cōtradictionis deus apprehēdit vtrāqꝫ ptē. Quarta est ꝙ deus oīm enūciabiliū necessario est apphensio siue apprehēsiua cognitio. Iste due possunt probari oīno sicut due prime: ⁊ ex cis omnia similia correlaria inferri. qꝛ omne enunciabile est res: nec pono aliqd enūciabile qd non sit ꝓpō: qd sit obiectum scientie dei: sicut imaginat̃. M. Grego. Ideo oīno dicendū est de scientia apprehensiua enunciabiliū sicut de simplici noticia rerū. Quinta ꝓpositio est ꝙ deus oīm veroꝝ enunciabiliū est vera sciētia siue verū iudiciū. ptz satis ex pdictis Q Unde ex ista sequitur pmo ꝙ deus oīm vere enunciabiliū de preterito vel de pn̄ti est sciētia siue noticia visionis. Secūdo seqtur ꝙ vere deus oīm enūciabiliū de futuro ꝯtingenti est pscientia siue noticia puisionis. Tertio seqtur ꝙ deus respectu eoꝝ que bene fiunt est sciētia approbatiōis. Quarto seqtur ꝙ deus respectu eoꝝ que male fiunt est sciētia reprobationis. Ista oīa satis patent ex dictis: sed duo vltima inferius patebunt magis. Sexta propositio est. ꝙ deus oīm veroꝝ cōtingentiū non necessario sed ꝯtingenter est vera scīa siue iudiciū Patet. qꝛ sicut talia ꝯtingēter sunt vera: sic deus contingenter est eoꝝ scīa siue cognitio iudiciaria cū ipse nō possit iudicare falsum ⁊c. Unde seqtur primo ꝙ sic loquēdo de scientia enunciabiliū quo mō logici vtunt̃ cōmuniter disputantes aliqd enunciabile qd deus non scit pōt scire ⁊ aliqd qd scit pōt nō scire. Ptz: qꝛ aliqd enunciabile falsuz pōt esse verū. ⁊ aliqd veruz pōt esse falsum igit̃ ⁊c. Secūdo seqtur ꝙ possibile est deum aliquod enunciabile scire qd nō sciuit ⁊ silr possibile est deū aliquod nō scire qd sciuit. patz qꝛ hec est possibilis aliqd enunciabile est verum qd non fuit verū. ⁊ similiter aliqd nō est verū qd fuit verū. Tertio sequitur ꝙ aliquod enunciabile deus potest incipere scire: et aliquod potest incipere nō scire: vel desinere scire: hec tamen non est concedenda: deus potest incipere scire aliqd enunciabile: quia ly enunciabile distribuitur. sed si adderetur pronomen demonstratiuū dicendo deus potest incipere scire hoc enūciabile aliquo demōstrato: hoc esset verū scz demōstrato illo

qđ ꝯpotest incipere esseverum. vt patet.
Quarto sequit̃ ꝙ nõ plura q̃ deꝰ scit
vł sciuit deus potest scire. nec etiã pau
ciora. Patet. qꝛ nõ plura q̃ sunt vł fue
rũt vera possunt esse vera nec etiã pau
ciora. igitur ꝛc. Consequẽtia patꝫ ꝛ an=
tecedẽs etiã. qꝛ semꝑ alterũ enunciabi
liũ ꝯtradictorioꝝ est verũ alterũ nõ est
verũ. ꝛ si vnũ incipit esse verũ alterũ de
sinit esse verũ. ꝛ ideo semꝑ est equalis
numerus enunciabiliũ veroꝝ igitur ꝛc.
Et sicut dictũ est de sciẽtia ipsoꝝ enun=
ciabiliũ põt dici de presciẽtia cũ nõ sit
aliud p̃scire q̃ scire veruꝫ de futuro ꝛc.

Ex predictis ergo pꝫ quomodo deus
est sciẽtia oĩm veroꝝ enunciabiliũ. nec
tñ sequit̃ ꝙ eius scientia sit mutabilis
nec sit augmentabilis vel diminuibilis
cũ sit ideꝫ qđ eius essentia. sed ista oĩa
magis patebunt ex sequenti articulo.
Et hec de secundo articulo. R

3ꝰ artꝰ

Quantũ ad tertiũ articulũ in quo vi
dendũ. Utrũ cũ dei omnisciẽtia stet cõ=
tingentia futuroꝝ. id est vtrum simul
stet ꝙ deus sit omnisciens ꝛ ꝙ aliquid
sit futurũ contingẽs. Primo p̃mittaꝫ
aliquas suppositiões. Scđo ponã ali
quas ꝓpositiones. Tertio soluaꝫ ali=
quas fortes obiectiones. Prima sup=
positio est ꝙ futurũ non dicit̃ cõtingẽs
ad vtrũlibet. siue cõtingẽter futurũ. qꝛ
erit ꝛ non erit. nam hoc est impossibile.
Nec qꝛ erit vel nõ erit. nã sic quodlibet
impossibile eẽt futurũ ꝯtingens: nec qꝛ
nec erit nec nõ erit. Nã hoc ẽ ĩpossibile
sicut primũ. sꝫ quia potest fore ꝛ non fo
re sicut dictũ fuit in p̃mo articulo. Se
cunda suppositio est ꝙ eoꝝ que sunt fu
tura. quedã sunt incomplexe significa=
bilia intelligendo ad sensum supra de=
claratũ ꝛc. Tertia est ꝙ sciẽtia dei de
futuris dupliciter põt accipi. Uno mo=
do est simplex noticia vel apprehensio
Alio modo est iudiciuꝫ siue iudiciaria
cognitio Quarta est ꝙ impossibile est
diuinũ iudicium esse falsum. Quinta
ꝙ deus prescit omne futuruꝫ siue incõ
plexe significabile siue enũciabile com=
plexum verum. Ex istis sequit̃ sexta.
ꝙ licet cuiuslibet futuri siue incomple
xe entitatis siue complexi enunciabilis
deus sit necessario intuitio siue intuiti=
ua noticia. tamen nullius enunciabilis
de futuro contingẽti est necessario iudi
cium siue iudicatiua sciẽtia. Ista om=
nia ꝛ specialiter prima pars huius sup
positionis satis patẽt ex dictis. Sed se
cunda ꝑs ꝓbatur. quia impossibile est
diuinũ iudicium eẽ falsum. ergo nulluꝫ
enunciabile contingẽs futurum deꝰ ne
cessario p̃scit aut necessario iudicat eẽ
futurum. Añs est suppositum. sed ꝯña
probatur. qꝛ si detur oppositũ ꝛc. sit il=
lud futurũ contigẽs antixp̃m fore. tunc
arguitur sic. deus iudicat ꝙ antixp̃us
erit ꝛ antixp̃s nõ erit. ergo diuinũ iudi
ciũ est falsum. Cõsequẽtia patꝫ. sꝫ añs
est ꝑ aduersarium. quia est vna copula
tiua cuiꝰ p̃ma pars est necessaria. vt di=
cit. ꝛ secũda pars est possibilis vt patet
ergo tota copulatiua ẽ possibilis. ꝛ per
ꝯñs consequẽs est possibile qđ est ꝯtra
primũ añs. quare ꝛc. Ex his sequuntur
aliqua. Primo sequit̃ ꝙ oĩe futuruꝫ
contingens enũciabile qđ deus prescit
ꝛ presciuit ipse nõ põt nunc prescire et
nunq̃ p̃sciuisse. Ptꝫ. qꝛ sequit̃. quocũqꝫ
futuro demonstrato hoc deus nõ p̃scit:
ergo hoc nũq̃ presciuit. ꝛ añs est possi=
bile ergo ꝯñs. Sꝫ cõsequẽtia ptꝫ qꝛ se=
quitur hoc deus nõ p̃scit ergo hoc non
est verũ. qꝛ oĩe enũciabile verũ de fu=
turo deꝰ prescit ꝛc. Et vltra sequit̃ hoc
non est verũ ergo hoc nunq̃ fuit veruꝫ.
Patꝫ ex primo articulo. Et vltra sequi
tur. ergo deꝰ hoc nunq̃ p̃sciuit. Secũ=
do sequit̃ ꝙ aliquod futurũ contingẽs
enunciabile deus p̃scit ꝛ ab eterno pre=
sciuit. ꝛ tñ in potestate creature est face
re aliquid vñ sequitur deum illud non
prescire nec vnq̃ presciuisse. Ptꝫ. quia
sit a. aliquid qđ põt creatura rõnalis li
bere facere. ꝛ tñ non faciet. tunc deus p̃
scit ꝛ ab eterno p̃sciuit ꝙ a. nõ eueniet
et tñ in potestate creature est facere ꝙ
a. eueniet ꝛ per ꝯñs ꝙ deꝰ sciuit ꝙ eue=
niet ꝛc. Tertio sequit̃ ꝙ licet sciẽtia
dei sit necessaria ꝛ nõ contingẽs nec de
pendeat ab aliquo ad extra. tamẽ nul=
lius futuri contingentis enũciabilis ip

se est necessario sciẽtia. sed quolibet ta=
li demonstrato veritas istius ꝓpositio=
nis. deus scit hoc ꝯtingenter dependet
ex aliquo ad extra. ptꝫ satis. Quarto
sequitur ꝙ licet deꝰ necessario sciat oẽ
futurum contingens enunciabile verũ
esse verũ tamẽ nullũ tale necessario scit
esse verum. Et ita licet deus necessario
sciat illã vniuersalẽ tamen pure cõtin=
genter scit quãlibet eius singularem.

Prima ꝑs patet quia deꝰ necessario
scit alterũ illoꝝ esse verum ꝛc. Secun=
da ꝑs patet. quia neutrũ cõtradictorio
rum scit necessario esse verũ ꝛc. Quin
ta ꝓpositio est ꝙ non facilius põt salua
ri futuroꝝ contingẽtia siue ꝙ futura cõ
tingenter sint futura non ponendo dei
p̃scientiam q̃ ipsa posita. Nec ipsa pre
scientia aliquo modo infert necessitatẽ
in futuris plusq̃ possit inferri ipsa non
posita. Patet euidenter ex primo arti=
culo. qꝛ cum q̃libet ꝓpositio sit determi
nate vera ex hoc ita difficulter põt ar=
gui contra cõtingẽtiã futuroꝝ sicut po
sita dei prescientia vt apparet intuenti
predicta. Uñ sicut ꝓpositio potest eẽ cõ
tingenter vera que tñ nõ potest mutari
de veritate in falsitatẽ. nec desinere eẽ
vera. ꝛ sine successione ꝛc. sic deꝰ potest
talem veritateꝫ contingenter scire ꝛ tñ
eius sciẽtia nõ põt mutari in falsitateꝫ
nec desinere eẽ ṽa. Nec hoc arguit suc
cessionẽ in dei scientia plus q̃ in ꝓposi=
tione. Et ista apparẽt cuilibꝫ subtiliter
aduertenti. ideo fatuũ est ꝛ signũ igno=
rãtie magne in ista materia negare dei
p̃scientiã ꝓpter futuroꝝ ꝯtingentiã ꝛc.

Sexta ꝓpositio est responsalis ad ar=
ticulũ ꝙ simul stat ꝙ deꝰ sit omnisciẽs
ꝛ ꝙ aliquid sit futurũ ꝯtingens siue ꝙ
deus presciat futura. ꝛ ꝙ illa sint cõtin
genter futura. S Istud diffuse
declarat magister Gregoriꝰ. sed tota ef
ficacia iacet in hoc quia si simul stat ꝙ
aliquid est futuruꝫ ꝛ tamen ꝙ illud po
test non esse futurum. sequitur ꝙ simul
stat ꝙ deus sciat illud esse futurũ. ꝛ ta=
men potest nõ esse futurũ. quia si vnuꝫ
est alteri compossibile ex hoc ꝙ scit̃ esse
tale non minꝰ est compossibile. Unde si
per impossibile. poneretur q̃ illud non
sciretur nec a deo nec ab alio illud esset
contingenter futurũ. ꝛ si ponat̃ ꝙ acce=
dat dei sciẽtia ita ꝙ deus presciat illud
eẽ futurũ ꝯstat ꝙ non aliter erit futurũ
q̃ ante aliter sciẽtia adueniẽs rerũ con
ditiones mutaret. ꝛ veritates prius cõ
tingentes faceret necessarias. qđ est fal
sum. ideo sicut iam tactum est certa p̃=
sciẽtia dei respectu futuroꝝ nõ plus re
pugnat eoꝝ cõtingentie q̃ veritates ꝓ
positionum de futuro nec ecõuerso. Si
ergo nõ repugnat ꝙ verũ sit aliquid eẽ
futurũ. ꝛ tñ possit non eẽ futurum. Nec
etiã repugnat ꝙ deus sciat illud esse fu
turũ ꝛ tñ possit non esse futurũ. Et ista
est intentio Boecij. 5. de cõsolatione ꝛc.

Sed adhuc põt declarari ꝓpositum.
ꝛ ista declaratio trahit̃ ex dictis Ockaꝫ

Uñ p̃mo suppono ꝙ maior difficltas
huiꝰ materie ꝯsistit in hoc puncto. quia
oportet ad saluãdum cũ dei p̃sciẽtia cõ
tingẽtiam futuroꝝ ꝯcedere ꝙ illud qđ
deus p̃scit ꝛ p̃sciuit potest nunq̃ p̃scire
vel presciuisse. Ita ꝙ ista propositio est
cõtingens deus p̃scit a. fore ꝛ potest nõ
esse vera ꝛ nunq̃ fuisse vera. licet sit et
fuerit vera. Scđo ad declarationẽ hu
ius suppono ꝙ sicut ꝓpositio copulati=
ua est impossibilis si vna ꝑs sit impossi
bilis ꝛ alie necessarie. sic copulatiua est
contingẽs si vna pars sit contingens ꝛ
alie sunt necessarie. Tertio suppono
ꝙ licet ista ꝓpositio deus prescit a. fore
vł scit me sedere sit cathegorica ꝺm vo
cẽ. tamẽ ꝺm significatum equiualet vni
ypothetice copulatiue. Quod apparet
qꝛ actus sciẽdi diuinꝰ est eternꝰ cum sit
diuina eẽntia q̃ semꝑ est idẽ. ꝛ tamẽ di=
cimus deũ scire ꝛ non scire idẽ comple=
xum successiue sicut nũc scit me sedere
ꝛ iam nõ sciet me sedere. ꝛ tamẽ actus
eius quo nunc scit me sedere iam erit
qñ non sciet me sedere. Et ideo patꝫ ꝙ
hec ꝓpositio deus scit me sedere aliqđ
plus importat q̃ ista ꝓpositio iste actꝰ
sciendi est. demõstrato actu quo deus
nũc scit me sedere. Addit ergo aliquid
vltra primã. s. ꝙ me sedere est verum.
Et istud potest ostendi non solũ in deo

qđ potest incipere esse verum. vt patet.

Quarto sequit̃ ꝙ nõ plura q̃ deꝰ scit vl̃ sciuit deus potest scire. nec etiã pauciora. Patet. qꝛ nõ plura q̃ sunt vl̃ fuerũt vera possunt esse vera nec etiã pauciora. igitur ⁊c. Consequẽtia patꝫ ⁊ antecedẽs etiã. qꝛ semꝑ alterũ enunciabiliũ ꝯtradictorioꝝ est verũ alterũ nõ est verũ. ⁊ si vnũ incipit esse verũ alterũ desinit esse verũ. ⁊ ideo semꝑ est equalis numerus enunciabiliũ veroꝝ igitur ⁊c. Et sicut dictũ est de sciẽtia ipsoꝝ enunciabiliũ põt dici de presciẽtia cũ nõ sit aliud p̃scire q̃ scire veruꝫ de futuro ⁊c.

Ex predictis ergo pꝫ quomodo deus est sciẽtia oĩm veroꝝ enunciabiliũ. nec tñ sequit̃ ꝙ eius scientia sit mutabilis nec sit augmentabilis vel diminuibilis cũ sit ideꝫ qđ eius essentia. sed ista oĩa magis patebunt ex sequenti articulo. Et hec de secundo articulo. R

3 artiꝰ

Quantũ ad tertiũ articulũ in quo videndũ. Utrũ cũ dei omnisciẽtia stet cõtingentia futuroꝝ. id est vtrum simul stet ꝙ deus sit omnisciens ⁊ ꝙ aliquid sit futurũ contingẽs. Primo p̃mittaꝫ aliquas suppositiões. Scđo ponã aliquas ꝓpositiones. Tertio soluaꝫ aliquas fortes obiectiones. Prima suppositio est ꝙ futurũ non dicit̃ cõtingẽs ad vtrũlibet. siue cõtingẽter futurũ. qꝛ erit ⁊ non erit. nam hoc est impossibile. Nec qꝛ erit vel nõ erit. nã sic quodlibet impossibile eẽt futurũ ꝯtingens: nec qꝛ nec erit nec nõ erit. Nã hoc ẽ ĩpossibile sicut primũ. sꝫ quia potest fore ⁊ non fore sicut dictũ fuit in p̃mo articulo. Secunda suppositio est ꝙ eoꝝ que sunt futura. quedã sunt incomplexe significabilia intelligendo ad sensum supra declaratũ ⁊c. Tertia est ꝙ sciẽtia dei de futuris dupliciter põt accipi. Uno modo est simplex noticia vel apprehensio Alio modo est iudiciuꝫ siue iudiciaria cognitio Quarta est ꝙ impossibile est diuinũ iudicium esse falsum. Quinta ꝙ deus prescit omne futuruꝫ siue incõplexe significabile siue enũciabile complexum verum. Ex istis sequit̃ sexta. ꝙ licet cuiuslibet futuri siue incomplexe entitatis siue complexi enunciabilis deus sit necessario intuitio siue intuitiua noticia. tamen nullius enunciabilis de futuro contingẽti est necessario iudicium siue iudicatiua sciẽtia. Ista omnia ⁊ specialiter prima pars huius suppositionis satis patẽt ex dictis. Sed secunda ps ꝓbatur. quia impossibile est diuinũ iudicium eẽ falsum. ergo nulluꝫ enunciabile contingẽs futurum deꝰ necessario p̃scit aut necessario iudicat eẽ futurum. Añs est suppositum. sed ꝯña probatur. qꝛ si detur oppositũ ⁊c. sit illud futurũ contigẽs antixp̃m fore. tunc arguitur sic. deus iudicat ꝙ antixp̃us erit ⁊ antixp̃s nõ erit. ergo diuinũ iudiciũ est falsum. Cõsequẽtia patꝫ. sꝫ añs est ꝑ aduersarium. quia est vna copulatiua cuiꝰ p̃ma pars est necessaria. vt dicit. ⁊ secũda pars est possibilis vt patet ergo tota copulatiua ẽ possibilis. ⁊ per ꝯñs consequẽs est possibile qđ est ꝯtra primũ añs. quare ⁊c. Ex his sequuntur aliqua. Primo sequit̃ ꝙ om̃e futuruꝫ contingens enũciabile qđ deus prescit ⁊ presciuit ipse nõ põt nunc prescire et nunq̃ p̃sciuisse. Ptꝫ. qꝛ sequit̃. quocũqꝫ futuro demonstrato hoc deus nõ p̃scit: ergo hoc nũq̃ presciuit. ⁊ añs est possibile ergo ꝯñs. Sꝫ cõsequẽtia ptꝫ qꝛ sequitur hoc deus nõ p̃scit ergo hoc non est verũ. qꝛ om̃e enũciabile verũ de futuro deꝰ prescit ⁊c. Et vltra sequit̃ hoc non est verũ ergo hoc nunq̃ fuit veruꝫ. Patꝫ ex primo articulo. Et vltra sequitur. ergo deꝰ hoc nunq̃ p̃sciuit. Secundo sequit̃ ꝙ aliquod futurũ contingẽs enunciabile deus p̃scit ⁊ ab eterno presciuit. ⁊ tñ in potestate creature est facere aliquid vñ sequitur deum illud non prescire nec vnq̃ presciuisse. Ptꝫ. quia sit a. aliquid qđ põt creatura rõnalis libere facere. ⁊ tñ non faciet. tunc deus p̃scit ⁊ ab eterno p̃sciuit ꝙ a. nõ eueniet et tñ in potestate creature est facere q̃ a. eueniet ⁊ per ꝯñs ꝙ deꝰ sciuit ꝙ eueniet ⁊c. Tertio sequit̃ ꝙ licet sciẽtia dei sit necessaria ⁊ nõ contingẽs nec dependeat ab aliquo ad extra. tamẽ nullius futuri contingentis enũciabilis ipse est necessario sciẽtia. sed quolibet tali demonstrato veritas istius ꝓpositionis. deus scit hoc ꝯtingenter dependet ex aliquo ad extra. ptꝫ satis. Quarto sequitur ꝙ licet deꝰ necessario sciat oẽ futurum contingens enunciabile verũ esse verũ tamẽ nullũ tale necessario scit esse verum. Et ita licet deus necessario sciat illã vniuersalẽ tamen pure cõtingenter scit quãlibet eius singularem.

Prima ps patet quia deꝰ necessario scit alterũ illoꝝ esse verum ⁊c. Secunda ps patet. quia neutrũ cõtradictoriorum scit necessario esse verũ ⁊c. Quinta ꝓpositio est ꝙ non facilius põt saluari futuroꝝ contingẽtia siue ꝙ futura cõtingenter sint futura non ponendo dei p̃scientiam q̃ ipsa posita. Nec ipsa prescientia aliquo modo infert necessitatẽ in futuris plusq̃ possit inferri ipsa non posita. Patet euidenter ex primo articulo. qꝛ cum q̃libet ꝓpositio sit determinate vera ex hoc ita difficulter põt argui contra cõtingẽtiã futuroꝝ sicut posita dei prescientia vt apparet intuenti predicta. Unde sicut ꝓpositio potest eẽ cõtingenter vera que tñ nõ potest mutari de veritate in falsitatẽ. nec desinere eẽ vera. ⁊ sine successione ⁊c. sic deꝰ potest talem veritateꝫ contingenter scire ⁊ tñ eius sciẽtia nõ põt mutari in falsitateꝫ nec desinere eẽ v͛a. Nec hoc arguit successionẽ in dei scientia plus q̃ in ꝓpositione. Et ista apparẽt cuilibꝫ subtiliter aduertenti. ideo fatuũ est ⁊ signũ ignorãtie magne in ista materia negare dei p̃scientiã ꝓpter futuroꝝ ꝯtingentiã ⁊c.

Sexta ꝓpositio est responsalis ad articulũ ꝙ simul stat ꝙ deꝰ sit omnisciẽs ⁊ ꝙ aliquid sit futurũ ꝯtingens siue ꝙ deus presciat futura. ⁊ ꝙ illa sint cõtingenter futura. S Istud diffuse declarat magister Gregoriꝰ. sed tota efficacia iacet in hoc quia si simul stat ꝙ aliquid est futuruꝫ ⁊ tamen ꝙ illud potest non esse futurum. sequitur ꝙ simul stat ꝙ deus sciat illud esse futurũ. ⁊ tamen potest nõ esse futurũ. quia si vnuꝫ est alteri compossibile ex hoc ꝙ scit̃ esse tale non minꝰ est compossibile. Unde si per impossibile. poneretur q̃ illud non sciretur nec a deo nec ab alio illud esset contingenter futurũ. ⁊ si ponat̃ ꝙ accedat dei sciẽtia ita ꝙ deus presciat illud eẽ futurũ ꝯstat ꝙ non aliter erit futurũ q̃ ante aliter sciẽtia adueniẽs rerũ conditiones mutaret. ⁊ veritates prius cõtingentes faceret necessarias. qđ est falsum. ideo sicut iam tactum est certa p̃sciẽtia dei respectu futuroꝝ nõ plus repugnat eoꝝ cõtingentie q̃ veritates ꝓpositionum de futuro nec ecõuerso. Si ergo nõ repugnat ꝙ verũ sit aliquid eẽ futurũ. ⁊ tñ possit non eẽ futurum. Nec etiã repugnat ꝙ deus sciat illud esse futurũ ⁊ tñ possit non esse futurũ. Et ista est intentio Boecij. 5. de cõsolatione ⁊c.

Sed adhuc põt declarari ꝓpositum. ⁊ ista declaratio trahit̃ ex dictis Ockaꝫ

Unde p̃mo suppono ꝙ maior difficultas huiꝰ materie ꝯsistit in hoc puncto. quia oportet ad saluãdum cũ dei p̃sciẽtia cõtingẽtiam futuroꝝ ꝯcedere ꝙ illud qđ deus p̃scit ⁊ p̃sciuit potest nunq̃ p̃scire vel presciuisse. Ita ꝙ ista propositio est cõtingens deus p̃scit a. fore ⁊ potest nõ esse vera ⁊ nunq̃ fuisse vera. licet sit et fuerit vera. Scđo ad declarationẽ huius suppono ꝙ sicut ꝓpositio copulatiua est impossibilis si vna ps sit impossibilis ⁊ alie necessarie. sic copulatiua est contingẽs si vna pars sit contingens ⁊ alie sunt necessarie. Tertio suppono ꝙ licet ista ꝓpositio deus prescit a. fore vl̃ scit me sedere sit cathegorica sm̃ vocẽ. tamẽ sm̃ significatum equiualet vni ypothetice copulatiue. Quod apparet qꝛ actus sciẽdi diuinꝰ est eternꝰ cum sit diuina eẽntia q̃ semꝑ est idẽ. ⁊ tamẽ dicimus deũ scire ⁊ non scire idẽ complexum successiue sicut nũc scit me sedere ⁊ iam nõ sciet me sedere. ⁊ tamẽ actus eius quo nunc scit me sedere iam erit qñ non sciet me sedere. Et ideo patꝫ ꝙ hec ꝓpositio deus scit me sedere aliqđ plus importat q̃ ista ꝓpositio iste actꝰ sciendi est. demostrato actu quo deus nũc scit me sedere. Addit ergo aliquid vltra primã. s. ꝙ me sedere est verum. Et istud potest ostendi non solũ in deo

sed etiã in hoie.quia positio q Sortes
videret me sedere. tunc scit me sedere
loquẽdo de scientia sicut capitur hic.s.
pro certa ⁊ euidẽti noticia. nõ enim hic
loquimur de sciẽtia vel scire vt sumitur
in libro posterioꝝ. quia sic nõ scit deus
aliquod verũ contingẽs eo q talis sciẽ
tia solũ est veroꝝ ⁊ necessarioꝝ loquẽ-
do igitur de sciẽtia vt in ꝓposito sumit
Sortes scit me sedere.pono igit q de⁹
conseruet illã noticiã in sorte me nõ se
dente vel nõ existẽte.tunc assensus ille
manet ⁊ tñ nõ manet sciẽtia.ergo vltra
illud absolutũ quod est sciẽtia ⁊ ꝓ quo
supponit ille termin⁹ sciẽtia hoc nomẽ
aliqd aliud importat. ⁊ hoc est obiectũ
illius esse veruz. Unde sequit quarta
suppositio q hec ꝓpositio de⁹ scit a.fo-
re.equiualet huic.hec noticia diuia de-
monstrata noticia qua cognoscit a.fore
est ⁊ a.fore est verũ. Ex quibus appa
ret ꝓpositũ.qꝛ secũda ps hui⁹ copula
tiue est cõtingẽs quicquid sit de prima
parte.quare ⁊c. Et similiter idẽ ptz de
ista de pterito deus p̃sciuit a.fore.equa
let eñ isti copulatiue. noticia diuina q̃
deus nouit hoc complexũ a.erit fuit et
hoc complexuz est verũ.vel ita est sicut
per ipsuz significat. Et quia scđa pars
est contingẽs iõ tota copulatiua est cõ-
tingẽs.Unñ patz q licet ista ẜm vocẽ sit
de pterito.tamen significat vel includit
vnaz de futuro.scz istam.a.erit. Et iđo
est ita contingẽs sicut illa de futuro.Et
hoc debet intelligi quando dicit verita
tẽ talis propositionis de p̃terito depen
dere ex futuro ⁊c. ¶ Sed ꝯtra
p̃dicta fortiter instat. Primo sic si cũ
dei p̃scientia staret futuroꝝ cõtingẽtia
sequit q dei p̃sciẽtia eẽt fallibilis. ꝯñs
est impossibile. sed ꝯña ꝓbatur. tuz qꝛ
si deus presciat me libere aliquid eẽ fa
cturuz.in mea potestate erit mutare ꝓ
positum diuinuz.⁊ illud non facere.⁊ si
non fecero fallet presciẽtia dei. tũ quia
sequit deus p̃scit a.fore ⁊ a.non erit.er
go p̃scientia dei vel de⁹ fallit.ergo simi
liter sequit.deus p̃scit a.fore ⁊ possibi-
le est a.nõ fore ergo deus põt falli.qꝛ si
cut ad ambos de inesse sequit illa de in

esse sic ad vnam de inesse ⁊ aliã de possi
bili sequitur illa de possibili. Confir-
matur.quia si a.presciũ a deo fore po-
test non fore ponatur inesse. ergo deus
presciens decipitur. Et antecedens est
possibile.ergo consequens. Secundo
principaliter sic. si ⁊c. sequitur q dei
presciencia esset mutabilis. consequẽs
est impossibile. sed consequentia pro-
batur. quia si deus nunc scit a. fore et
possibile est a.non fore possibile est de-
um prescire a.non fore.Quod si pona-
tur inesse sequitur q deus p̃mo sciat a
fore ⁊ post sciat a.nõ fore.Nã impossibi
le est q simul sciat vtrũqꝫ.talis aũt suc
cessio non põt esse sine mutatione ⁊c.
Confirmat qꝛ impossibile est trãsire de
ꝯtradictorio in contradictoriũ seu vnũ
cõtradictorioꝝ verificari post alterũ.ni
si interueniat aliq̃ mutatio in re signa-
ta ⁊c.sed si ponat a.p̃scitũ fore nõ erit.
hec p̃mo erit vera de⁹ p̃scit a.fore.⁊ post-
ea hec erit vera.de⁹ nõ p̃scit a.fore. ergo
aliqua mutatio erit facta.Et constat q
nõ in a.qꝛ est impossibile cũ oĩno nihil
sit.Igitur in deo ⁊c. Tertio sic oẽ qđ
deus prescit de necessitate ipse p̃scit.er
go oĩe qđ de⁹ p̃scit necessario eueniet
consequentia patet ⁊ antecedens pro-
batur.quia presciẽtia est perfectio sim-
pliciter et omnis perfectio simpliciter
de necessitate deo cõuenit. Confirma-
tur qꝛ oĩe qđ deus prescit ⁊ nõ potest
non p̃scire postq̃ p̃sciuit deus de neces
sitate p̃scit.sz oĩe qđ de⁹ p̃scit de⁹ non
põt non p̃scire postq̃ p̃sciuit aliter mi-
nueret eius p̃sciẽtia.Igit ⁊c. Quarto
sic.qꝛ vel deus p̃scit futura.qꝛ illa futu
ra sunt.vel ideo illa futura sunt qꝛ de⁹
p̃scit illa.Nõ p̃mũ.qꝛ tunc res ipe futu
re essent cause p̃sciẽtie dei qđ falsuz est
Nec scđm qꝛ tunc p̃sciẽtia dei eẽt cã re
rũ vt eẽnt future.⁊per ꝯñs cũ ipse sit p̃
sciẽtia nõ solũ bonoꝝ sed etiã maloruz
Confirmat.qꝛ si p̃sciẽtia dei esset cau
sa futuroꝝ vt essent futura. cuz ipse na
turaliter ⁊ nõ libere sit sciẽtia vel p̃sciẽ
tia.qꝛ ei⁹ eẽntia est sibi noticia q̃ nõ mi
nus naturaliter est rep̃ntatiua q̃ spẽs
vel noticia creata.sequit q naturaliter

ipse erit causa futuroꝝ. ⁊ sic futurũ qđ
erit libere a causa creata erit naturalit
et necessario a causa pria.s.a deo.qu a-
re ⁊c. ¶ Ad ista respõdet.Un-
de ad p̃mũ nego ꝯñam.⁊ ad primã pro
bationẽ rñdet Boecius.5.de cõsolatio-
ne.Et stat rñsio in hoc q de⁹ p̃sciuit q
ad hanc ⁊ ad illam ptem possim volun
tatẽ meã cõuertere.⁊ sic etiã ad quã p-
tem de facto ꝯuertam.⁊ si ad opposita
essem cõuersurus illud etiã ipse presci
uisset ⁊c. Ad scđam vero ꝓbationem
dico q prima ꝯña est bona. sed añs est
impossibile ꝓpter incõpossibilitatẽ par
tium q̃uis vtraqꝫ pars sit possibilis. sz
secunda ꝯña nõ valet.Et ratio est qꝛ p
istam deus decipitur:que est ꝯñs p̃me
ꝯsequẽtie signat q deus iudicat aliqd
fore qđ non erit.⁊ hoc bene infert ex p-
mo antecedẽte.sz per istã deus põt de-
cipi que est ꝯñs secunde.signat eẽ pos-
sibile q deus p̃sciat aliqd fore qđ non
erit vel aliquid nõ fore qđ erit. hoc aũt
nõ sequitur ex illis duab⁹. qꝛ per illud
antecedẽs denotat q isti de⁹ p̃scit a.fo-
re sit cõpossibilis ista đ inesse a.nõ erit
que correspõdet huic possibile est a.nõ
fore.Et hoc nõ est verũ.qđ tamẽ opor-
teret si ꝯña deberet valere. Ad confir
mationẽ dico q ista a.p̃scitum a deo fo
re põt non fore.nõ debet sic poni de in-
esse a.p̃scitum a deo fore nõ erit sed sic
a.non erit sicut ista Petrus sedẽs põt
stare ⁊c.Si tamẽ argueret sic possibile
est a.p̃scitum a deo fore non fore. tunc
sua de inesse essz hec.a p̃scitum fore nõ
erit.Ad quã vt dicat Gregori⁹.vtiqꝫ se-
quit deum decipi.sed illa in sensu com
posito nõ est vera. Hoc aũt nõ videtur
mihi verũ qꝛ hec non apparet mihi im
possibilis p̃scitum fore nõ erit.qꝛ est ne
gatiua cui⁹ subiectũ põt pro nullo sup-
ponere sicut hec futurum nõ erit.⁊ iđo
sicut est possibile nullum esse futurũ sic
possibile est nihil esse p̃scitum. ⁊ p ꝯñs
q̃uis hec sit falsa prescitum nõ erit. tñ
est possibilis ⁊ per ꝯñs non est impossi-
bile.quare ⁊c. Ad secundam negatur
ꝯña.Et ad probationez concedo q pos
sibile est deum prescire a.nõ fore.sed si

ponatur inesse scz ante illud instans di
co q nõ sequitur q deus primo p̃sciat
a.fore ⁊ post presciat a.non fore.sed se-
quitur q non p ⁊c sciat nec vnq̃ ante p̃-
sciuit a.fore. Et est simile sicut de pro-
positione vera de contingenti futuro q̃
si ponatur falsa sequitur q semp fuit
falsa ⁊ nunq̃ fuit vera.Et per idem pa
tet ad confirmationem.quia non poni-
tur transitus de contradictorio in con-
tradictoriuz vel successio vt primo vna
sit vera.⁊ post alia ⁊c. Unde ex hac so
lutione sequitur q vtrũqꝫ contradicto-
riorum deus potest prescire ⁊ tamẽ nec
simul nec successiue. Secundo sequit
q vtriusqꝫ contradictoriorũ deus potest
p̃scire sine q̃cũqꝫ mutatiõe. siue in deo
siue in alia re Ista patẽt ⁊ sequunt ex
primo articulo ⁊c. Tertio sequitur q
licet deus sit necessario scientia alteri⁹
contradictoriorum in contingenti ma-
teria tamen nullius eorum est necessa-
rio scientia.patet clare loquendo de sci
entia iudiciaria. Quarto sequitur q
licet scientia dei apprehensiua ⁊ iudica
tiua sint omnibus modis idem scilz ip
sa diuina essentia tamen deus respectu
alicuius est necessario scientia apprehẽ
siua respectu cuius non necessario sed
contingenter est scientia iudicatiua ⁊c.
¶ Ad tertiam negatur antece-
dens ⁊ ad probationez dico. Primo q
loquendo de virtute sermonis presciẽ-
tia dei est perfectio simpliciter et sum-
ma quia est deus et diuina essentia.Se
cundo q prescientia dei de necessitate
est in deo.id est de necessitate est deus
vel diuina essentia.Tertio sequitur q
ex hoc nullo modo sequitur q oĩe qđ
deus prescit de necessitate prescit. siue
q deus respectu alicuius futuri de ne-
cessitate sit prescientia. Uerbi gratia.
productio dei actiua qua producat sor-
tem est perfectio simpliciter ⁊ est neces
saria.et tamen non sequitur q deus ꝓ
ducat sortem necessario.vel q necessa-
rio sit productio sortis.quia cõsequẽs
est falsum.Quarto dico q ista proposi
tio prescientia dei est perfectio simpli-
citer , intelligitur sic q esse presciuum

sit denominatio perfectionis simplici-
ter: ita ꝙ in vno quoqꝫ melius sit ipsuꝫ
esse presciū q̃ non ⁊c. potest distingui.
Uel igitur terminus ꝑsciū pōt sumi du
pliciter: vel respectu futuroꝝ: ⁊ sic non
est denominatio simpliciter esse ꝑsciuꝫ
sicut nec esse causam effectiuā reruꝫ: qꝛ
si nulla res esset futura qd̕ est absolute
possibile deus nō esset prescius nec tamē
esset minus ꝑfectus sicut si nulla creatu-
ra esset deus nō esset cā: nec tn̄ esset mi
nus ꝑfectus. Et sic esse ꝑsciū vel esse cām
efficientē nō dicit ꝑfectionē simpliciter
sed posse esse ꝑsciū ⁊ posse esse cām effi
cientē est denominatio ꝑfectiōis simpli
citer: qꝛ si esset aliquid futurū ⁊ deus il
lud non ꝑsciret ipē nō esset simpliciter
ꝑfectus nec esset deus. Et est huic sile qd̕
dicit Ansel. monolo. 15. ꝙ non esset me
lius deo esse summū q̃ nō summū: qꝛ si
nulla alia res esset ipse nō esset sūmus
et tn̄ nō esset minus ꝑfectus: tn̄ aliis re
bus existētibus si nō esset summus nō
esset deus. Uel iste terminus ꝑsciū pōt
sumi respectu enunciabiliū futuroꝝ tā
affirmatiuoꝝ q̃ negatiuorum. Et sic est
nominatio ꝑfectionis simplr esse ꝑsciū
et melius est deo esse presciū q̃ nō esse.
⁊ ipse de necessitate est presciūs. vt pꝫ
ex dictis in ꝑdicta ratiōe ⁊c. Et ideo es
se presciū huius futuri quocūqꝫ demon
strato: nō est denominatio perfectionis
simpliciter: sed esse ꝑsciū huius vel sui
ꝯtradictorij. Et totū pꝫ clare ex supra
dictis. Ad ꝯfirmationē dico ꝙ minor
rationis simpliciter intellecta est falsa.
qꝛ sicut ꝓpositio de futuro vera pōt fi-
eri falsa sine sui mutatiōe: sed ꝑ muta-
tionē rei. sic aliquā talē quā deus ꝑscit
pōt non ꝑscire postq̃ eaꝫ presciuit sine
sui mutatiōe. sed ꝑ mutationē rei. que
postq̃ fuit futura fit preterita. sicut mo
do deus nō prescit mūdū fore: ⁊ tn̄ hoc
aliqn̄ ꝑsciuit. Nec tn̄ seqtur ꝙ dei pre-
sciētia intrinsece minuatur: sicut pꝫ in
scdo articulo. Si vero illa minor intel
ligitur nō simplr sed cū addito: scilꝫ ꝙ
omne ꝙ deus prescit: deus nō pōt non
prescire ante instans pro quo ipm non
prescit postq̃ ipm ꝑsciuit ipsa esset ve-
ra: intelligendo tn̄ eam vt sit vna cathe
gorica cuius pars predicati sit illa ora-
tio postq̃ ipsum presciuit: et tūc maior
est falsa. nam quodlibet tale ante illud
instans. deus non potest prescire: vt pa
tet ex supradictis: ⁊ tamen nullum tale
potest deus ante illud instans non pre-
scire postq̃ ipsum presciuit. sicut ꝓpo-
sitio enuncians illud fore potest ante il
lud instans ꝓ quo enunciat illud fore
non esse vera: ⁊ tamē non pōt nō esse ve
ra postq̃ fuit vera: ⁊ ideo illa maior est
falsa quare hic ostēde quomodo hec est
distinguenda. deus pōt ⁊c. Y

Ad quartam rationē est difficultas
non solum ꝓpter materiā ratiōis in se
sed ꝓpter contrarietatē auctoritatum
quas magister inducit in. 38. dist. Nam
intentio Augustini. 15. de trinit. cap. 13.
videtur esse ꝙ res non qꝛ sunt ideo deus
eas nouit: sed qꝛ nouit ideo sunt. Sed
ecōtra videtur fuisse opinio Origenis
super episto. ad Roma. ꝙ non ideo ali-
quid erit: qꝛ deus scit illud futurū: sed
qꝛ futurum est ideo scitur a deo anteq̃
fiat ⁊c. Ad hoc aūt in predicta distin-
ctione respondet magister ⁊ potest eius
responsio sub quadruplici ꝓpositione
recolligi. Prima est ꝙ res future nul
latenus sunt cause prescientie vel sciē-
tie dei. Et ideo sequunt̄ vel presciūtur
qꝛ future vel facte sunt. Secunda est
ꝙ dictum Origenis qꝛ futurum est ideo
scitur. intelligendum est vt notetur ibi
causa non proprie dicta: sed causa sine
qua non. Tertia est ꝙ etiam prescien
tia vel scientia dei prout soluꝫ includit
noticiam rei nō est ꝓprie causa eorum
que fiunt: nisi solū sine qua nō. Quar
ta est ꝙ si nomine sciētie includatur be
neplacitum atqꝫ dispositio: tunc potest
dici causa rerū. Et sic intelligit Augu-
stinus. ideo sunt quia nouit. id est quia
scienti placuit: ⁊ quia sciens disposuit.

In his stat responsio magistri: sed si-
cut dicit Egidius super littera distin-
ctionis. Solutio magistri non sufficit:
qua dictum Origenis exponit de cau-
salitate sine qua non: quia tunc pari
ratione diceretur, et ideo aliquid erit:

quia deus prescit illud futurum qd̕ ne
gat Origenes. Nam etiā ſm magistrū
prescientia est causa sine qua non futu
roꝝ dicat̄. Ideo aliter respondet magi-
ster Gregorius ⁊ dicit ꝙ q̃uis scientia
dei que non est aliud: q̃ subsistentia vel
essentia dei sit causa omnium rerum q̄
fiunt. ista tamen propositio quia deus
prescit ideo res sunt future si sit causa
lis ⁊ non equiualēs precise huic condi-
tionali: si deus prescit res sunt future ⁊
noīe presciētie non includatur benepla
citū sed dispositio. absolute neganda ē
Nā sicut nō ideo quia propositio de fu
turo est vera res quā enunciat fore erit
nec si ego prescirē aliquid fore ideo qꝛ
prescirem illud foret q̃uis necesse esset
ꝙ si prescirem illud foret sic in ꝓposito
⁊c. Et ratio est. qꝛ nec sicut veritas pro
positiōis sic nec sciētia inquantū hmōi
est causa qꝛ ita sit in re. Z Sed
alia ꝓpositio. scꝫ quia aliqua sunt futu
ra deus prescit illa eē futura distinguē
da est. Quia vnus sensus pōt esse vt de-
notetur res futuras esse causas ꝑscien
tie. qua deus prescit res esse futuras si
cut si dicat̄ qꝛ visibile est mihi obiectuꝫ
iō video Et sic illa est falsa. Et ad hunc
sensuꝫ negant eā Augustinus ⁊ magister
Nec sic intelligēdū est dictū Origenis.
Alius sensus pōt eē quo precise deno-
tetur ꝙ quia res sunt future ideo ꝑsciē
tia dei est prescientia. ⁊ isti termini pre
scientia ⁊ precius verificant̄ de deo ita
ꝙ talis locutio sit illo mō causalis quo
modo ista. quia homo est animal. ideo
hec est vera homo est animal. ⁊ sicut so
let dici ꝙ esse sic in re sicut propositio
enunciat est causa ꝙ illa sit vera ⁊c. Et
sic ſm istum modū loquendi pōt conce
di ꝙ res esse futuras est causa vel potius
concausa vna cū imensa perfectione di
uine scientie. qd̕ deus scit prescius vel
prescientia seu ꝙ isti termini vere dicā
tur de eo. Et ad istum sensum pōt dici
ꝙ quia res future sunt. ⁊ dei scientiam
nihil pōt latere. ideo prescit illas deus
esse futuras. Et sic intellexit Origenes
Sed Augustinus loquitur de noticia
dei ſm ꝙ est simplex apprehensio rerū
In quo sensu non est verū ꝙ quia sunt
ideo nouit. Nam siue sint siue non. nō
minus nouit quia res non causant suā
noticiam in deo sicut in nobis ideo ⁊c.
Sed ꝙ dicit ideo sunt quia nouit intel
ligendum est de noticia simul cuꝫ bene
placito seu cum dispositione sicut bene
exponit magister. Hic tamē dico istaꝫ
regulaꝫ ꝙ nulla ꝓpositio causalis cuius
ꝯns signat tanq̃ signatum totale deuꝫ
velle vel intelligere est ꝯcedēda de vir-
tute sermonis ⁊ ꝓprie. Ideo ista causa-
lis in sensu causali nō est vera de virtu
te sermonis. quia res sunt future deus
prescit ⁊c. sed hoc magis postea decla-
rabo. Tunc ad formā rōnis dico ꝙ de
virtute sermonis ista disiūctiua est fal-
sa. quia nulla pars est vera. Si tamen
prima pars intelligitur in secundo mō
vera est ad bonū sensum ⁊c. nec ex hoc
sequit̄ ꝙ res future sint cause prescien
tie dei sicut non sequitur quia Petrus
sedet. ideo hec ꝓpositio que prius fuit
falsa Petrus sedet. nunc est vera. ergo
Petrus sedēs est causa illius veri. sicut
patet ex dictis. Ista tamen locutio non
apparet mihi vera de virtute sermonis
⁊c. Ad confirmationeꝫ patet quid de
antecedēte sit dicendū. sed ratio tāgit
aliā difficultatem. Unde sanctus Thomas
in scripto suo. dist. 38. Et Egidius eadē
dist. q. vltima ꝯcludunt ꝯns hic illatū.
Dicunt enim ꝙ omne futurū comparatuꝫ
ad cām primā ⁊ dei prescientiaꝫ est ne-
cessariū seu necessario futurū. compara
tum aūt ad causas ꝓximas ⁊ ſm suam
naturam consideratū est ꝯtingens seu
contingenter futuruꝫ. Nec est inconue
niens ideꝫ diuersis respectibus esse ne
cessarium ⁊ contingens. Et huius sentē
tie videtur esse. Boetius. 5. de consola-
tione. Hec inquit si ad diuinam noticiā
referantur necessaria. si per se conside-
rentur necessitatis sunt nexibus abso-
luta. Et hoc ibi diffuse prosequitur.

Hec auteꝫ tripliciter potest responsio
intelligi. Uno modo vt absolute ⁊ sim-
pliciter concedatur aliquid ideꝫ esse ne
cessarium ⁊ contingens tamen ab vno.
scꝫ a causa prima habet vt sit necessariuꝫ

non velle misereri. quare ⁊c. Sed etiã
aliter potest describi predestinatio ⁊ re
probatio. ⁊ sic p̄destinatio est p̄paratio
bñficiorum dei. scʒ gratie in p̄nti. ⁊ glorie
in futuro. Et hec sñia est Aug. libro de
perseuerantia circa mediũ ⁊c. Ita ꝙ p̄
destinatio isto modo sumpta est ꝓposi-
tum dandi gloriam ⁊ alia bona saltem
gratuita sicut charitas ⁊ merita vite eter
ne. vel etiam alia bona saltem habentia
ordinẽ ad vitam eternam sicut sunt at
tritio. fides informis. operatio solũ mo
raliter bona ⁊c. Et sic preparatio quo-
rũcunqꝫ bonorum vna cum gloria vel sal-
teʒ glorie ⁊ gratie ⁊ cuiuslibet boni me
ritorum vite eterne dicit̄ p̄destinatio. Re
probatio aũt est ꝓpositũ non dandi vi
tam eternam. ⁊ nolendi pro aliquo bo-
no vel merito dare vitam eternam. Uñ
licet ſm Gregoriũ ⁊ aliquos alios si re
probat⁹ ꝑseueraret in bonis meritorijs
ipse vitam eternã haberet. qđ licet ad
aliquem bonũ sensuʒ possit concedi. tñ
de virtute sermonis non est verũ. Cer-
tum est tñ ꝙ de multis deus nõ vult ꝙ
in bonis meritorijs perseuerẽt. Aliter
enim oĩs saluarẽtur ⁊ ideo quicquid sit
de veritate talis conditionalis si repro
batus ꝑseueraret in charitate deus da
ret sibi vitam eternam. tamen deus nõ
vult ꝙ conditio illa impleatur. quia si
vellet vtiqꝫ impleretur. quare ⁊c. Ex
predictis descriptionib⁹ sequuntur ali
qua. Primo ex prima sequit̄ ꝙ dare
vel habere vitam eternã siue magis ꝓ
prie loquendo vita eterna data vel ha
bita est effectus p̄destinationis. sed nõ
dare vel nõ habere vitam eternaʒ in il
lo qui tenetur eam habere est effectus
reprobationis loquendo de effectu lar
ge ⁊ ad modũ loquendi magistri. Se-
cundo sequitur cõtra magistrũ Grego-
riũ. ꝙ ipse ex prima descriptione nõ de
buit inferre ꝙ nõ misereri sit effectus
reprobationis cum sit idẽ quod repro-
batio. Nec debuit inferre ꝙ vocare ⁊ iu
stificare sint effectus predestinationis
illo modo sumpte cum sint idem qđ p̄-
destinatio sed etiã ꝗuis non essent idẽ
tñ nõ possunt poni effectus predestina

tionis nisi secundo modo sumpte. sicut
patet intuenti. Tertio sequitur ex se-
cunda descriptione. ꝙ non solum vita
eterna. sed ad minus omnia bona gra-
tum facientia sunt effectus predestina
tiõis. imo ſm quosdã spes. fides. voca-
tio ad fidem xpi. etiã bona opera Cor-
nelij ante susceptionem baptismi ⁊c.

Quarto sequit̄ ꝙ non soluʒ non dare
vel non habere vitã eternã. sed etiã nõ
dare vel nõ habere finalẽ perseuerãtiã
seu pro nullo merito aut quocũqꝫ facto
esse dignũ vita eterna finaliter. est effe-
ctus reprobationis. sed culpa vel pecca
tum a doctorib⁹ cõiter non ponitur effe
ctus reprobationis. C His pre-
missis ponã tres conclusiones ad hunc
articulũ rñsales Prima est ꝙ quelibʒ
rõnalis creatura a deo fuit eternaliter
predestinata vel reprobata. Probatur.
quia cuilibet dabit deus vitã eternã. vl
non dabit. quare ⁊c. Et hec conclusio ē
determĩatio Augustini. libro de prede-
stinatione contra pelagianos ⁊c. Ex
his sequitur primo. ꝙ nõ solũ quilibet
est predestinatus vel reprobat⁹ ab eter
no. accipiendo predestinationẽ aut re-
probationẽ primo modo. sed etiã scđo
modo. Et istud pʒ primo de predestina
tis pro quo suppono tria. Primuʒ est
ꝙ non stat fieri aliquod bonũ qn deus
faciat illud. Secundũ ꝙ nullũ est me
ritũ nisi deus acceptet illud ⁊ velit esse
meritum. Tertiũ ꝙ non stat deū velle
aliquid qn ab eterno illđ voluit. Tũc
arguit̄ sic non stat aliquid esse nouiter
bonũ qn deus ab eterno illud voluerit
⁊c. sed predestinatio est ꝓpositum dan-
di vitam eternaʒ ⁊ cetera bona merito
ria ⁊c. igitur ⁊c. De reprobatis etiam
patet. quia ipsi nõ solũ carebunt gloria
eterna. sed etiã finali perseuerãtia. nec
morient̄ in charitate vel gratia ⁊ deus
ab eterno hoc ordinauit. Secũdo se-
quitur: sed hoc magis declarabit̄ in se-
cundo articulo. ꝙ deus nullũ p̄destina-
uit aut predestinat accipiẽdo p̄destina
tionẽ secũdo mõ ꝓpter aliqđ bonuʒ aut
aliquaʒ cãm p̄missam in p̄destinato. pʒ
qꝛ nõ stat aliquẽ nouiter aliqđ bonũ ha

bere quin deus pri⁹ voluerit et ab eter-
no ꝙ illud quãdoqꝫ haberet. Capio igi
tur illud ꝓpter quod tu dicis deũ p̄desti
nare. accipiẽdo p̄destinationẽ scđo mõ
Tunc arguo sic. tale bonũ quod tu assi-
gnas est partialis effect⁹ p̄destinatiõis
ergo deus non ꝓpter illud predestinat.
antecedẽs patʒ ꝑ quid nomis. ⁊ ꝯña sa
tis patet. Et ꝯsimiliter potest argui de
reprobatione secũdo modo dicta. Se-
cunda cõclusio est ꝙ quelibet rational'
creatura a deo predestinata potest dã-
nari. ⁊ quelibet reprobata potest salua
ri. Patet. quia cuicũqꝫ deus dabit gra-
tiam. ⁊ finaliter gloriaʒ libere dabit. ⁊ ꝑ
cõsequẽs posset nõ dare. ergo talis põt
non saluari et damnari: et consimiliter
reprobatus ⁊c. Hic tamen est aduertẽ
dum ꝙ licʒ predicta conclusio de virtu
te sermonis sit vera tamen in sensu cõ-
posito intellecta esset falsa. Unde ista ē
impossibilis. p̄destinatus damnabitur:
vel reprobatus saluabitur. ꝗuis queli-
bet singularis de simplici subiecto demõ
stratiuo sit possibilis. Similiter ista co-
pulatiua est ĩpossibilis. Iste est vel fuit
predestinatus. et iste damnabit̄. Et ista
est determinatio magistri. di. 40. Ter
tia ꝯclusio est. ꝙ quelibʒ rationalis crea
tura a deo predestinata potest non esse
et nunꝗ fuisse predestinata. sed eterna
liter reprobata. Et similiter quelibʒ re
probata potest nunꝗ fuisse reprobata.
sed eternaliter predestinata. Ista ꝯclu
sio sequitur ex secũda. quia quicũqꝫ po
test damnari potest nõ esse reprobatus
et ecõuerso ⁊c. D Ex hac cõclu-
sione primo sequitur ꝙ licet ista ꝓposi-
tio de p̄terito sit vera. iste fuit predesti-
natus. tamen nõ est necessaria imo hec
est possibil'. iste q fuit p̄destinatus nũꝗ
fuit predestinatus. Et ita dici potest de
reprobato. et totum patet ex dictis ⁊c.

Secundo sequitur responsio ad istuʒ
articulum. ꝙ licet predestinatio dei sit
necessaria tamẽ deus non necessario vl'
ineuitabiliter sed contingenter est p̄de
stinatio. Et ita dici potest đ reprobatio
ne. Prima pars patet. qꝛ p̄destinatio
dei est ipsa dei essentia. que est necessa-

ria. Unde isti termini p̄destinatio et re-
probatio pro eodem supponunt: et idẽ
omnino importãt in deo. licʒ nõ in crea
tura ⁊c. Secunda pars patet. quia si-
cut deus contingenter aliquem prede-
stinat ita respectu cuiuslibet cõtingen-
ter est predestinatio. ⁊ potest nunꝗ fuis
se predestinatio. Et ꝑ hoc patʒ respõ-
sio ad primũ articuluʒ ante propositũ.
quia licet predestinatio dei sit immuta
bilis ⁊ deus sit ĩmutabiliter predestina
tio. non tamẽ ineuitabiliter. Unde licet
omne immutabile reale sit necessariuʒ.
tamẽ non omne ĩmutabiliter tale. Naʒ
loquendo de mutabilitate complexi eo
modo quo dicimus aliquod complexũ
mutari de veritate in falsitatẽ. aliquod
cõplexum potest sic mutari et aliquod
non. Et sic dicendũ est ꝙ non omne im-
mutabile est necessariuʒ. Nam aliquod
est cõplexuʒ quod non potest esse p̄mo
verum et postea falsum: nec ecõuerso ⁊ tñ
non est necessarium sed contingens. Et
causa est. quia quantumcũqꝫ sit vel fue
rit verum compossibile est ꝙ non sit ve
rum. ⁊ ꝙ nunꝗ fuerit verum. Unde im
possibile est ꝙ hec sit p̄mo vera. iste sal-
uabitur. ⁊ postea sit falsa. vl' econuerso
Et per consequẽs illo modo est immu-
tabilis et immutabiliter vera. Et tamẽ
nõ est ineuitabiliter vera vel necessaria

Et per hec patet responsio ad tituluʒ
proposite questiõis scilicʒ qualiter stat
cum vita eterna dei ⁊c. Sed cõtra pre-
dicta arguitur primo sic. quia quando-
cũqꝫ aliqua opposita sic se habet ꝙ im-
possibile est vnũ succedere alteri si vnũ
inest impossibile est aliud inesse. sicut qꝛ
habitus non potest succedere priuatio
ni si priuatio inest impossibile est habi-
tum inesse. sed esse predestinatuʒ et dã
nari sunt huiusmodi. ergo impossibile
est ꝙ damnari succedat ei quod est esse
predestinatuʒ. ⁊ ꝑ consequẽs si aliquis
est p̄destinatus impossibile est ꝙ dam-
netur. Et cõsimiliter potest argui đ re
probato ⁊c. Secundo sic. p̄destinatus
siue in libro vite scriptus. nõ potest de-
leri. igitur nec põt dãnari. Cõsequẽtia
satis patet. Et antecedens probatur per

magistruz historiarum super illo verbo
Moysi. Exo. 32. vbi dicit obsecro domi=
ne aut dimitte eis noxam hanc aut de=
le me de libro tuo quē scripsisti ⁊c̃. Un=
de ibi ait magister ꝙ hoc ex magna cō=
fidentia in deū est per impossibile dictū
quasi diceret sicut est impossibile vt me
deleas. sic oro nō posse fieri quin dimit
tas ⁊c̃. Tertio si predestinatus posset
damnari ⁊c̃. sequitur ꝙ numer⁹ electo=
rum posset minui ⁊c̃. Consequentia pa
tet et falsitas cōsequētis. quia tunc nō
esset deo certitudinaliter not⁹ numer⁹
electorum ⁊c̃. Quarto ad hoc est Au=
gustinus. de cor. et gloria predestinato=
rum. Ita certus est numerus vt nec ad
datur eis quicq̄ aut minuat̄ ex eis. Et
post subdit probationem ex Apoc. 3. te
ne quod habes ne ali⁹ accipiat coronaz
tuam. Si alius inquit non est acceptu=
rus nisi iste ꝑdiderit certus est ergo nu
merus. Igitur nō potest esse maior aut
minor ⁊c̃. E Ad ista responde=
tur. Ad primum dico ꝙ de talibus op
positis que respiciunt futura contingē
tia non est veruz quod assumitur. sicut
est in proposito. Sed dicit Ockaz. ꝙ in
creaturis nō potest simile reperiri sicut
est de istis oppositis predestinari. dam
nari. reprobari. saluari. Hoc autem cuz
sua reuerentia non est verum. scilicz ꝙ
in creaturis non possit simile huic inue
niri quando simile est in ꝓpositionibus
de futuro contingēti. de istis oppositis
verum. falsum ⁊c̃. Ad secundum dico
ꝙ istud verbum deleri potest accipi du
pliciter. Uno modo proprie. ⁊ sic deleri
de libro vite presupponit fuisse scriptuz
et deleri de libro idem est ꝙ nō esse scri
ptum et prius fuisse scriptum. et sic scri
ptus in libro vite nō potest deleri. intel
ligendo de his qui sunt scripti ꝺm eter
nam prescientiam. nā hoc argueret mu
tationem voluntatis diuine vt patz ⁊c̃.
Alio modo potest sumi magis large. vt
idem est deleri quod non esse scriptum
⁊ hoc est possibile de potentia absoluta
Quod ergo Moyses fuisset deletus de
libro ī quo erat scriptus simpliciter im
possibile fuit in primo sensu. ⁊ implicat

contradictionem: sicut patz. sed non in
secundo sensu ⁊c̃. Ad tertiū respōdet
Ockaz ꝙ licet in sensu cōposito impos
sibile est numerum predestinatoruz au
geri vel minui quia per hoc signatur ꝙ
numerus electorum est primo maior et
postea minor. vel ecōuerso. ⁊ hoc est im
possibile quia talis successio non est hic
possibilis. sed in sensu diuiso potest cō=
cedi ꝙ numerus ellectorū potest auge=
ri vel minui. quia ꝺm euz nihil per hoc
plus denotat̄ nisi ꝙ p̄ter istos qui nūc
sunt p̄destinati potest aliqs saluari. vel
de illis aliquis non saluari. tamen ex h
ipso ꝙ poneretur ipsum saluari conce=
denduz esset ꝙ ille fuit ab eterno de nu
mero predestinatorum. et ꝙ ille nō fuit
numerus. sed alius. ⁊ sic de reprobatis
⁊c̃. Tamen adhuc illa propositio in sen
su diuiso potest rationabiliter distigui
iuxta duplicem acceptionem istorū ter=
minorum augeri vel minui. quia vnus
sensus potest esse ꝙ numerus ellectorū
potest esse maior vl' minor illo numero
qui nūc est. vt si sit. decē potest esse duo
decim. vel potest esse octo. et sic illa est
vera. alius sensus potest esse ꝙ non so=
lum potest esse maior vel minor postq̄
fuit minor vel ecōuerso. et istum sensuz
proprie videtur facere illud consequēs
nam augeri et minui important succes
sionem quantitatum maiorum vel mi=
norum. et sic illud est falsum nec sequi=
tur ex antecedēte. vt iam patet ex dict̄
⁊c̃. Est enim simile ac si dicatur nume=
rus rerum futurarum non potest auge
ri quia nō possunt esse plures postq̄ fu
erunt pauciores cuz nulla possit incipe
re esse futura ⁊c̃. sic in ꝓposito nullus
potest incipere esse predestinatus vl' re
probatus. quare. ⁊c̃. Ad quartum pa=
tet. ꝙ Augustinus non loquitur de pos
sibili sed de in esse et similiter loquitur
de augeri et minui proprie in secundo
sensu dato. sed in primo sensu non loqᵉ
tur. Nec ex hoc sequitur quī ille nume=
rus sit certus: et deo determinatus ⁊c̃.
Et sic patet responsio ad primum arti=
culum questionis. F Quantum
ad secundum articulum, Utrum prede

stinationis ⁊ reprobationis dei sit in pre
destinato vel reprobato aliqua rationa
bilis causa. Primo declarabo huius ar
ticuli sensum. Secūdo recitabo vnaz re
sponsionē ad articulū. Tertio tractabo
vnā difficultatem ad ꝓpositum. Cir
ca primū sciendū est ꝙ non est intentio
huius articuli nec doctoꝝ hoc modo lo=
quendi cōmuniter vtentiū q̄rere. Utrū
in predestinato vel reprobato sit aliqd
qđ sit causa illius rei que est p̄destina=
tio vel reprobatio que non est nisi diui=
na essentia saltē actiue sumpta. de hoc
eni nullus dubitat: q2 certū est ꝙ illius
nulla est causa sed est sensus q̄stionis.
vtrum propter aliquid predestinatorū
vel reprobatoꝝ incōplexe vel complexe
significatiuū deus illos eternaliter pre
destinauit vel reprobauit: ita ꝙ dici pos
sit de aliquo ꝙ propter hoc vel propter
illud: aut q2 ille facturus erat hoc vel il
lud ipse est p̄destinat⁹: aut aliquo alio
modo exēplificandi ꝑ ꝓpositiones cau
sales: q2 licet ꝓpōnes causales frequē=
ter denotent causalitatez vnius rei ad
aliā. nō tñ semꝑ. sicut in alia q̄stione di
ctum fuit. igitur ꝺm hunc sensum diuer
si diuersimode voluerūt assignare cau=
sam quare isti vel illi sunt predestinati
vel reprobati. Quidā eñ assignauerūt
causam positiuā dicentes ꝙ ꝓpter bo=
na opera vel vsum bonū liberi arbitrij:
quē deus presciuit aliquos habituros:
p̄destinauit eos ⁊ ꝓpter malū vsum fu
turum in aliqs reprobauit illos. Et ad=
huc inter istos ponentes cām positiuā
est differentia: q2 quidam dixerunt pro
pter bonum vsum liberi arbitrij: quo ad
actū credendi. alij quo ad illum ⁊ alios
act⁹ liberi arbitrij. Iteꝝ aliq dixerūt ꝙ
bonus vsus lib. arbi. dupliciter conside
rari potest. Uno modo ꝓut ꝓcedit par
tialiter a gratia ⁊ est bon⁹ bonitate gra
tuita vel meritoria ⁊ isto modo ꝯsidera
tus non est ꝺm istos causa ꝑdestinati
onis sed effectus. Alio modo potest cō
siderari vt procedit a libero arbitrio. ⁊
vt est bonus bonitate morali: ⁊ sic vt di
cunt est causa predestinationis non de
condigno sed de cōgruo. Alij aūt dicūt

ꝙ predestinationis nulla est in predesti
natis cā positiua: sed priuatiua tñ. scꝫ
absentia finalis gratie per culpam ori=
ginalem vel actualē respectu gratie dei
sed ꝺm istos reprobationis est aliqua cā
positiua in reprobis. s. obex gratie. Un
de dicunt ꝙ in primo instāti quo intui=
tu diuino offertur aliqs homo. de⁹ vult
illi gratiā ⁊ salutem ⁊ oēs creat ad illū
finē nisi tamē obicem gratie reperiat.
per quē homo reddatur indignus. Et
in tali oblatione aliqui videntur cū obi
ce gratie ⁊ indignitate actuali vel habi
tuali ideo reprobant̄. Aliqui autē offe=
runt̄ et si non cū dignitate positiua tñ
sine indignitate ⁊ obice: ⁊ ideo predesti
nantur ⁊c̃. G His premissis con
tra predictas opiniones ponit. M. Gre
gorius ⁊ ꝓbat diffuse aliquas ꝓpōnes
Prima est: ꝙ nullus est p̄destinatus
ꝓpter bonū vsum liberi arbitrij quē de
us p̄sciuit illū habiturum. Scđa. nul
lus est predestinatus q2 presci tus fore
finaliter sine obice habituali gratie.
Tertia est ꝙ quecunq3 deus p̄destina
uit gratis p̄cise et pure misericorditer
predestinauit. Quarta est ꝙ nullus
est reprobatus ꝓpter malū vsum libe=
ri arbitrij quē de⁹ p̄sciuit illū habituꝝ.
Quinta est ꝙ nullus est reprobatus
q2 prescitus fore finaliter cū obice diui
ne gratie. Sexta potest addi ꝙ quē=
cunq3 deus reprobauit sine quacunq3
causa in ipso reprobato eū reprobauit.
Prima igitur propositio ꝓbat̄. quia
aliqui predestinant̄ qui nunq̄ habebūt
vsum liberi arbitrij: sed qua ratiōe isti
non predestinantur ꝓpter vsum bonū
liberi arbitrij. pari ratione nec aliq alij
Igitur ⁊c̃. Consequētia patet. Prima
pars aūtis patz de paruulis baptisatis
morientibus ante vsum liberi arbitrij.
Scđa patz vel detur ratio diuersita=
tis. Ad hoc dicūt aliqui ꝙ nō propter
vsum quē habuerūt: ⁊c̃. sed ꝓpter vsuz
quem habituri erāt si vixissent ⁊ ad eta
tem perfectam peruenissent. Sed hoc
non valet: quia nullus p̄miatur a deo
propter merita que nec ei⁹ nec alterius
sunt fuerunt aut erūt. igit̄ nec p̄destina

tur ⁊c̄. Antecedēs patet per apostoluꝫ 2. corinth. 5. Omnes inqt astabim⁹ ante tribunal christi vt recipiat vnusq̄sq̄ ſꝫ ea que in corpore gessit. non dicit gessisset vel habitur⁹ fuisset si vixisset ⁊c̄. Itē ex ista responsione sequitur q̄ paruul⁹ tantum gradum glorie reciperet quantum si vixisset vsq̄ ad vsum ⁊c̄. Secūdo patꝫ per Augustinū libro primo ad Simplicianum. Nemo propterea bene operatur vt accipiat gratiam: sed quia accipit. Tertio ptꝫ per apostolū Ro. 9. quia non est ex operibus sed ex vocāte vt dictum est. Jacob dilexi: Esau aūt odio habui. quorum vsus liberi arbitrij in vno fuit bonus: ⁊ in alio non ⁊c̄. Secunda propositio probatur. quia carentia obicis originalis vel actualis est effectus diuine predestinatiōis ⁊c̄. igitur non quia aliquis prouidetur ⁊c̄. Consequentia videtur nota. antecedēs patet Eph. 1. Elegit nos ante mundi constitutionē vt essemus sancti: et immaculati. Confirmat̄. quia iustificatio ē p̄destinationis effectus. ⁊ tamen exigit vel includit remissionem peccatorum. igitur ⁊c̄.

Secundo patet quia paruuli morientes post baptissimum sunt sine obice qꝛ sunt baptizati. ⁊ iō baptizati qꝛ sunt p̄destinati. vt pꝫ ꝑ apostolū ad Thytū. 3. Non ex opibus iusticie q̄ fecim⁹ nos: ſꝫ ſm suā misericordiam saluos nos fecit ꝑ lauacrū regeneratōis. i. baptismū ⁊c̄. Ad hoc quidā dicūt q̄ paruul⁹ nō habet a p̄destinatione q̄ baptizat̄. ſꝫ h̄ potius est ſm cursum nature. Naꝫ si puer ex ꝯplexiōe naturali mori debeat stati natus nō ꝑuenit ad baptismū. nec h̄ est ex aliqua reprobatiōe: ſꝫ deus nō vult ꝓpter ipm facere nouū miraculuꝫ. Hoc a ūtnō valet. quia cōtradicit auctoritati allegate in qua dicitur ſm suam misericordiā ⁊c̄. ergo nō tātuꝫ ex cursu nature. Tertio patet propositū ꝑ Augustinū in libro de p̄destinatione sanctoꝝ vltra medium. dicētis q̄ gratia dei maxime apparet in paruulis quoꝝ alij baptizati alij non vite huius terminum finiūt satis ꝓbāt misericordiā et iudiciū Ad ideꝫ est expressa auctoritas Augustini in libro de bono perseuerentie.

H Tertia propositio probatur ex predictis. qꝛ ꝓpter nulla bona in aliquo preuisa quis p̄destinatur. sed potius ad eius p̄destinationē talia ꝯsequūtur. igit̄ ⁊c̄. Ad hoc possent induci plures auctoritates ⁊c̄. Quarta ꝓpositio ꝓbatur: qꝛ p̄destinatus non ꝓpter sua bona opera predestinat̄: igit̄ nec reprobatus propter mala opa reprobat̄. aūs. ptꝫ ex dictis. ⁊ ꝯn̄a tenet per aplm qui indifferēter loquēs de Jacob ⁊ Esau dicit anteq̄ nati essent: aut boni aliqd aut mali egissent ⁊c̄. Itē Roma. 9. Non est volentis neq̄ currentis sed dei miserentis. Et sequitur: ergo cuius vult miseret̄. et quē vult indurat: id ē nō miseretur. vt exponit August. ꝓut supra dixi ⁊c̄. Itē ad hoc possunt induci multe auctoritates Augustini. sed p̄dicta satis sufficiunt ⁊c̄. Quinta ꝓpō probat̄ qꝛ queritur vnde q̄s habeat q̄ in fine vite careat obice gratie siue peccato. Uel erit oportet dicere q̄ a libero arbitrio ⁊ ꝓpria virtute. qui ē error Pelagij. vel a deo gratis eū conuertente ad se ꝑ penitentiā ⁊ remittēte peccata. Eū igitur oēs eque faciliter ꝯuerteret sicut vnuꝫ ſm Augustinum. ideo non oportet aliter respondere nisi: qꝛ sibi nō placet iuxta verbū apli cuius vult miseretur ⁊c̄. ⁊ per ꝯn̄s non ꝓpter obicem ⁊c̄. Et p̄dictas ꝓpositiones ⁊ earū ꝓbationes valde diffuse deducit Gregori. ⁊ ad eas inducit multas auctoritates: sed totus effectus consistit in predictis. ideo sufficiant ⁊c̄. Sexta ꝓpositio. licꝫ eam nō ponat tū̄ sequitur ex alijs et ex eius dictis sicut patꝫ ⁊c̄. Sed cōtra predicta instatur. Primo qꝛ predestinatio includit electionē. iuxta illud. Elegit nos ante mūdi ꝯstitutionē. ſꝫ electio nō est inter eq̄les oīno: ergo inter electos ⁊ non electos reperit̄ diuersitas propter quā isti eliguntur ⁊ illi non. Secundo sic agens vniuersale agit in oīe q̄d nō hꝫ impedimētum: patet de sole ⁊c̄. sed deus est agens vniuersale. vn̄ illud Mathei. 5. Solē suū facit oriri super bonos et malos: ⁊ ꝑ ꝯn̄s omnibus dat gratiaꝫ.

et nisi in illo sit impedimentuꝫ. ergo q̄ aliquis careat salute: et sit reprobatus est causa. posito impedimenti ab eterno preuisa et per oppositum est de predestinato. Tertio sic quia sicut arguitur ante oppositum alter deus crudeliter et irrationabiliter dānaret si sine cā pro libito sue volūtatis homīes reprobaret. Confirmatur. quia licet in carentibus sensu; ⁊ experiētia mali possit artifex sine iniusticia et crudelitate dispo nere opa sua pro libito in honorē ⁊ ꝯtumeliam sicut apostolus ponit exēplum de figulo ⁊c̄. tamen secus videtur in habentibus experientiam boni et mali ⁊c̄.

Quarto ad ꝓpositū est auctoritas Augustini. 83. q. q. 68. dicit. ꝓrsus cui⁹ vult miseretur et quē vult indurat. Sed voluntas dei iniusta esse nō pōt. venit eī de occultissimis meritis ⁊c̄. Et concludit precedit ergo in peccatoribus aliquid quo q̄uis nondum sint iustificati digni efficiantur iustificatione. et idem precedit in alijs peccatoribus quo digni sūt obduratione. Confirmatur ꝑ magistrū distinctione. 40. si meritum querimus obduratiōis et misericordie obduratio nis inuenim⁹: misericordie nō inuenimus ⁊c̄. I Ad ista respōdet̄ ad p̄muꝫ dicēduꝫ q̄ de electione possumus loqui dupl'r. Uno modo specialiter ꝓut scꝫ sequitur deliberationē et sentētiaꝫ cōsilij sicut diffinitur tertio ethicoꝝ. q̄ electio est desideriū cōsiliabile. Et talis nō cadit inter penitus equalia ante consiliū scita esse equalia. et sic p̄destinatio non includit talem electionē. nec talis cōpetit deo. vt dicit Damas. in libro secūdo capi. 33. ⁊c̄. Alio modo possumus loqui de electione large prout libera preacceptio vnius ad alterū dicitur electio. Et hec est duplex. quedaꝫ ꝑueniēs bonitatem electi. quedam vero cōsequēs. Primo modo p̄destinatio est electio nō aūt secundo modo. Et illa potest esse inter omnino equales: sicut patꝫ de figulo in exemplo apostoli ⁊c̄. Ad secunduꝫ dicendum q̄ maior non est vniuersaliter vera sed habet instantiam de agente libero. vnde artifex non agit in quālibet partem obiecte sibi materie deus aut̄ est agens liberrimum. Igitur licꝫ deus sit agēs vniuersale in omnes. sic q̄ dat omnibus aliqua dona gratie scilicꝫ esse viuere. cognoscere ⁊c̄. tamen aliq̄ dona gratie specialis dat vni que nōn alteri ⁊c̄. sicut fidē. gratiam gratū facientē. et talia que sunt effectus predestinatiōis secundo modo dicte ⁊c̄. Ad tertiū dicēdum ſm magistrum Gregoriuꝫ. q̄ affligere siue punire non est reprobare. nec deus reprobat aliquē vt puniat nec punit. quia reprobat. sed quia ille quē punit peccauit siue peccato reus fuit, cui⁹ peccati non fuit causa diuina reprobatio. Et sic ſm eum q̄ iste damnatur aliqua causa est scilicꝫ quia peccauit ideo non irrationabiliter nec iniuste aut crudeliter damnatur ⁊c̄. Sꝫ de isto modo loquēdi per tales causales postea dicetur. Sed tamen hic dicēdum est ad cōfirmationē q̄ illi qui faciunt talia argumēta et reputant in eis magnā difficultatē non attēdunt cum debita veneratione verba sacre scipture. Naꝫ ſm scripturam etiā si deus aliquam creaturā eternal'r puniret vl' affligeret sine eius peccato vl' pure annihilaret nullā iniusticiam vl' crudelitatē ei faceret. Unde est illud Sapi. 12. Quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti. Et paulo post. cum sis iustus: iuste omnia disponis ⁊c̄. Un̄ signuꝫ est magne ruditatis ⁊ ineruditionis in scripturis facere magnam difficultatē in hoc sicut cōmuniter faciunt rudes iuriste qui imaginatur deū esse obligatū legibus creatis quasi aliquid per prius sit iustuꝫ q̄ deus velit illud. cum tamen omnino sit econuerso ideo tales errāt ⁊c̄. Ad q̄rtum respondet magister q̄ credendū ē Augustinū illa v̄ba retractasse in libro retracta. Sed Gregorius ostēdit q̄ salua eius reuerentia illud non est verum

Unde ad declarationē verborum Augustini sciendum. q̄ sicut cōmuniter dicūt doctores. obduratio potest capi dupliciter. Uno modo ꝓ ipa reprobatiōe. Alio modo pro obstinatione mentis in peccato. ⁊ sic non est reprobatio sed po

tius sequela eius. quia ille cui deus nō vult misereri et gratiam conferre a peccato nō consurgit. Similiter constat ꝙ iustificatio non est predestinatio. sed p̄destinationis effectus. Augustinus aūt ibidem accipit obdurationem secundo modo. sicut patet per exemplum Pharaonis quod ibidem introducit ⁊ sic nō loquitur de reprobatione vel predestinatione quare illa auctoritas nō est cōtra propositum. Sed vtrum verum sit quod dicit Augustinus. ꝙ in peccatoribus precedit aliquid quo digni sint iustificatione ꝛc. Dicendum hoc dupliciter posse intelligi. Uno mō ꝙ illud tale peccatores habeāt a se et sic est illō falsum. Alio modo ꝙ illud habeant ex p̄ueniente misericordia dei. ⁊ sic est illud verum: et est de intentione Augustini vt patet ibidem. Sed in primo retract. vbi ista verba recitat illa non retractat sed solum dat intellectum huius quod addidit deus non miseretur nisi voluntas precesserit. dicit hoc esse dictum de misericordia que sequitur penitentiaꝫ ꝙ scꝫ precedit talis voluntas penitēdi nō aūt d̄ qualibet misericordia dei. Nā vt dicit est quedam misericordia dei p̄ueniens ipsam voluntatem sine qua nō preparatur voluntas. Et sic est Augustini intentio ꝙ in quibusdam peccatoribus imo ⁊ in pluribus precedit aliqd quo digni sunt iustificatiōe. id est deus cōmuniter non dat istum effectum misericordie scꝫ iustificationem nisi precedat voluntas penitendi ita ꝙ deus misericorditer disposuit ꝙ cuilibet habenti sufficientem attritionem per penitētiam dabit gratiā iustificationis. Ideo dicunt aliqui doctores ꝙ sufficiens attritio semper fit contritio ꝛc. Ad confirmationem dicendum ꝙ magister nō accipit ibi obdurationem primo modo scꝫ pro eterna reprobatione. sed pro tēporali obstinatiōe cordis cuius meritū est frequenter precedens peccatum. sicut patet in Pharaōe. Quia sicut dicit Augustinus vbi supra propter crudelitatem quā exercuit in eis quibus misericordia et humanitas debebat meruit penam vt induraretur ei cor ꝛc. Et hec est intentio verborum Augustini allegatoꝝ supra ibidē nec est ɔtra dicta. sicut patet ꝛc.

K His p̄missis adhuc circa istam materiā vltra illa que determinat magister Gregorius tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipse nec aliqs alius quē viderim adhuc euacuauit. Et est Utrum deū aliquē p̄destinare vel reprobare sit ɔñs alicuius ꝓpositionis causalis vere. Et circa hoc primo recitabo vnā positionē. Secūdo declarabo vnū modū dicēdi probabilem.

Sciēdū est igit̄ ꝙ positio Ockā circa hāc materiā ɔsistit i trib⁹. Primo eñi distinguit ꝙ hoc nomē causa a quo denominatur ꝓpositio causalis dupliciter accipitur. Uno modo pro aliqua re habente aliaꝫ rē tanꝙ effectū. Et isto mō potest dici causa illud quo posito aliud ponitur et non ponit̄ sine illo. Alio mō accipitur causa nō pro re aliqua respectu alterius rei. sed vt denotat quandā prioritatē vnius ꝓpositionis ad aliam. sicut si dicam⁹. ꝙ causa quare ignis nō calefacit est quia nō habet passum combustibile sibi approximatū. Et sic dicit̄ frequenter añcedēs esse causa ɔsequētis. ⁊ tamē non est ꝓprie causa in aliquo quattuor modoꝝ causandi positoꝝ ab Aristotele. Et sic quādo ab vna ꝓpositione ad aliā ē bona ɔsequētia naturalis et ecōuerso. tūc potest aliquo modo dici ꝙ antecedēs est causa ɔsequētis. et non ecōuerso. Uerūtamē dicit ꝙ hoc vel raro vel nunꝙ ɔtingit nisi quia in re aliquid est causa alterius vel fuit aut erit aut potest esse. Secūdo dicit ꝙ reprobatiōis est aliq̄ causa seu ratio accipiēdo saltem causam secūdo modo. Nam ista causalis est vera. quia iste peccabit finaliter ideo dānabitur. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio: quia damnatio nō videtur mihi bona nisi quia iusta. Nā s̄m Augustinū super Genes. deus non est prius vltor q̄ aliqs sit peccator. Uideretur eñi esse crudelitatis punire aliquē non p̄existente in eo culpa. ergo a simili deus non vult prius punire q̄ videat aliquem peccatorem esse. ergo primus

actus voluntatis diuine nō est velle dānare iudam prout iudas offertur in naturalibus puris. quia sic vellet damnare sine culpa. sed est velle dānare iudā prout offertur voluntati diuine sub ratione peccatorum. Ergo cuꝫ reprobare sit velle damnare. reprobatio habet ex parte obiecti rationem siue causam scꝫ culpam finalē p̄uisam. ideo concedit tales causales: q̄r iste peccabit finaliter ideo dānabitur: q̄r iste fuit peccaturus ideo reprobatus est ꝛc. Tertio dicit tamen sine assertiōe. ꝙ alicuius p̄destinatiōis est aliqua causa seu ratio ⁊ alicuius nō. accipiēdo cām scđo modo. Et huiꝰ causa seu ratio est: q̄r aliq ꝓpter merita saluabunt̄: ꝙ si voluntarie non mererentur nō saluarent̄. Aliqui autē solū ex gratia speciali sunt ordinati ad vitā eternā. ita ꝙ sibipsis nō sunt derelicti: sed p̄ueniūtur ne possint ponere obicē ne perdant vitā eternā. Sicut fuit de beata virgine ⁊ quibusdā alijs qui p̄ueniebātur speciali gratia dei ne p̄derent vitā eternā ꝛc. In primis ergo videtur esse aliqua causa p̄destinationis: q̄r sicut dānati reprobant̄: q̄r p̄uidentur peccaturi finaliter. cū deus non sit prius vltor q̄ aliqs sit peccator: ita est de quibusdā p̄destinatis ꝙ predestinant̄: q̄r p̄uidētur finaliter in charitate perseueraturi: ⁊ deus nō cōferret eis vitā eternā nisi prius mererent̄ eā. In secūdis vero nō videtur esse ratio quare predestinentur: nisi q̄r deus vult ita. Nam quicqd dat eis. dat vt cōsequant̄ vitā eternaꝫ. nec permitteret eis aliqd inesse quod posset eos impedire a vita eterna. Causa aūt quare istos predestinat sine ratione ⁊ alios ꝓpter rationeꝫ nō est nisi eius volūtas sicut causa quare beat⁹ Paulus fuit cōuersus sine meritis p̄ijs ⁊ alij nō: fuit sola diuina voluntas. Si autē contra predicta dicat̄ ꝙ eodem modo debēt oēs predestinati p̄destinari sicut oēs reprobi eodeꝫ mō reprobant̄. ergo non debet esse aliq̄ ratio quare aliqui p̄destinant̄: ⁊ nulla quare alij reprobantur. Item si deus sine ratione predestinaret istum et propter rationem predestinaret illū. deus esset acceptor personarum. Item non videtur verū ꝙ ratio quare predestinat istū est propter merita sua: q̄r si iste nunꝙ habuisset merita ⁊ fuisset sine peccato originali ⁊ actuali fuisset saluatus. igit̄ non propter sua merita ꝛc. Item beata virgo fuit saluata ꝓpter merita sua igitur predestinatiōis eius fuit aliqua causa sicut ⁊ aliorum. Ad hec respōdet Ad primum ꝙ non omnes predestinātur eodem modo sic scꝫ ꝙ omnium sit ratio predestinationis vel nulloꝝ sicut non omnes eodēmodo receperunt gratiam. aliqui eñi fuerunt sanctificati ante natiuitatem suam ⁊ alij non. Et quare isti ⁊ non illi nulla est ratio nisi volūtas dei ꝛc. Ad scđm respondet ꝙ nō est acceptio personarū nisi quādo duo sunt equales et aliqd debetur vtriqꝫ et vni confertur ⁊ alteri non. sed in ꝓposito deus nulli est aliquo modo debitor: ideo non est personarū acceptor. Ad tertiū respondet ꝙ q̄uis iste fuisset saluatus si fuisset mortuus statim post baptismū sine merito vel demerito. tamē cum hoc stat ꝙ fuit predestinatus propter merita: sed ratio bene ꝓbat ꝙ bene potuit esse predestinatus ⁊ non propter merita ⁊ hoc non est cōtra dicta.

Ad quartū respondet ꝙ beata virgo fuit saluata ⁊ magis beata propter merita sua. deus tamē ordinauit ꝙ sic saluaretur ita ꝙ preordinauit eā ad vitaꝫ eternam non propter talia media perque deueniebat ad eā. Sic igitur finaliter concedit ꝙ licet predestinationis vel reprobationis non sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta: q̄r nulluꝫ tale est causa alicuius eterni. tn̄ ista ꝓpositio deus predestinat. vel ista deus probat q̄ fuisset ab eterno vera bene habet cām scđo modo. eo modo quo dicit̄ antecedens esse causam ɔsequentis. et illud antecedens est ita eternum sicut consequēs: quia illud antecedens. iste peccabit finaliter fuisset ab eterno verū sicut illud consequens. deus reprobat istum. Et sic iste respondet affirmatiue ad difficultatem propositam ꝛc.

L Sed licet ista positio sit subti-
liter ⁊ breuiter explicata tamē nō vide
tur mihi ꝙ euacuat totā difficultatē si-
cut post patebit. Et etiaꝫ siue vera siue
falsa sit. tn̄ contra aliqua ibi dicta sunt
illa que supra dicta sunt Unū quicqd sit
de primo dicto de quo postea tangam.
tamē Gregoriꝰ negaret s̄m dictū. Et ꝙ
nis concederet istā causaleꝫ qꝛ iste pec-
cabit finaliter ideo dānabitur. sicut cō-
cedit Ockam. tamē negaret illā qꝛ iste
peccabit finaliter ideo reprobatur quā
alius cōcedit. Unde s̄m Gregoriuꝫ duo
sunt hic distincte cōsideranda. Unū est
ꝙ deus non ꝓposuit misereri huic. ⁊ in
hoc ꝓprie consistit ratio reprobationis.
Et cur sic ꝓposuit non est aliqua causa
p̄ter suum beneplacitū. sed simpliciter
considerandū est cū apostolo cuiꝰ vult
miseretur ⁊ quē vult indurat. id est nō
miseref. Aliud est qđ est hic considerā
dum scꝫ ꝙ tali cuiꝰ ꝓposuit deus nō mi
sereri preparauit etiā pro peccatis pe-
nam debitā. Et ideo q̄uis non propter
culpā nolit deus misereri. id est non da
re vitam eternā. tamē ꝓpter culpā vult
dare penam. Et sic concedit istam cau-
salem. qꝛ iste peccabit deus vult ei dare
penam. ⁊ non istā. qꝛ iste peccabit deus
eum reprobat vel vult non dare gl'iam
⁊c̄. Item Gregorius negaret tertiū di
ctum ⁊ diceret generaliter. ꝙ nullus p̄-
destinaf ꝓpter merita. Et negaret istaꝫ
causalē. quia ista est habiturus merita
ideo est predestinatus. imo concederet
ecōtra. quia iste est predestinatus ideo
est habiturus merita. Similiter conce-
dit. ꝙ nō quia deus ꝓposuit ⁊ voluit ali
cui dare merita vel bonū vsum liberi ar
bitrij. ideo ꝓposuit ei dare vitaꝫ eternā
sed econtra quia ꝓposuit dare vitā eter
nam: ideo voluit consequēter dare ⁊c̄.
Et hec diffuse nititur ꝓbare ꝑ aucto-
ritates in vna ratione per quā ꝓbat p̄-
mā ꝓpositionem supra positam. Et sic
iste respondet negatiue ad difficultatē
ꝓpositam. sed tamē non euacuatur cau
sa. vt patebit ⁊c̄. M His ergo
premissis volo hic sine assertione decla
rare vnum modum dicendi apparentē
mihi probabilem. Unde circa hoc ⁊ ad
maiorem declarationem omniū dictoꝝ
Primo notandū ꝙ sicut supra dictuꝫ
est de scientia. ita ꝓportionabiliter dici
potest de volitiōe. scꝫ ꝙ volitio restrin-
gendo eaꝫ ad volitionē dei potest sumi
vno modo large seu cōmuniter nō qui
dem attendēdo istam cōmunitatē s̄m
multitudinē per se inferioꝝ vel singula
rium quasi sint plures dei volitiones.
qm̄ volitio dei simplex est ⁊ vnica. sed
attendēdo s̄m multitudinē volitorum
respectu quoꝝ dicitur volitio. Et sic ge
neraliter sumēdo respectu cuiuslibet a
deo voliti posset vocari volitio efficax
seu bn̄placitū ⁊c̄. Alio modo potest su-
mi minꝰ generaliter solum respectu fu
turoꝝ. ⁊ sic posset vocari p̄uolitio. Alio
modo respectu p̄sentis aut futuri: ⁊ sic
forte sumēdo non sunt nomina imposi
ta que sint in vsu. Alio modo pōt sumi
specialiter respectu eoꝝ que dicunf do
na gratuita sicut sunt fides. spes. chari
tas. Alio modo specialius respectu eo
rū que dicunf gratuita non q̄cunq; sed
iustificātia sicut charitas vel gratia vel
gloria. ⁊ respectu taliū posset vocari vo
litio gratuita vel bn̄placitum gratū fa-
ciēs. Alio modo specialissime respectu
bonoꝝ glorie. ⁊ talis posset vocari voli
tio eterna siue dilectio eterna: gratifica
tiua. nō quia volitio alio modo sumpta
sit temp̄alis. sed ab effectu istiꝰ volitio-
nis. quia deus vult tale bonū scꝫ glorie
in eternum manere. Et talis volitio cō
muniter vocaf p̄destinatio. posset autē
circa hoc esse dubiū. Utruꝫ p̄destinatio
includat solū deū velle alicui bonū glo
rie. vel tam bonū glorie in futuro ꝙ bo
num gratie in p̄senti. Et vtrū tantū ista
bona vel simul aliqua alia ⁊c̄. Et licet
Ockam dicat ꝙ predestinatio ꝓprie nō
est respectu alicuius nisi respectu vite
eterne. ita ꝙ vita eterna ⁊ non omne or
dinans ad eaꝫ est effectus approbatio-
nis tamen sicut aliqualiter in primo ar
ticulo visuꝫ fuit aliquando predestina
tio sumitur large. ⁊ sic tam gratia fina-
lis ꝙ merita sunt effectus p̄destinatio-
nis. ⁊ nō aliquod aliud donū in presen

ti vita collatum. Et s̄m hoc diuerse pos
sunt dari descriptiones predestinatio-
nis. vt supra dixi. Secundo notandū
ꝙ isti termini predestinatio ⁊ reproba-
tio possunt capi dupliciter. Uno modo
actiue. ⁊ sic supponūt pro diuino velle
eo modo quo dictū est. Alio modo pas
siue. ⁊ sic supponunt pro effectu volun-
tatis diuine. ita ꝙ effectus predestina-
tiōis vel reprobationis p̄mo modo di-
cte pōt vocari predestinatio vel repro-
batio alio modo. Unde ex istis inferri
possunt aliqua correlaria. Primū est
ꝙ capiendo predestinationē ⁊ reproba
tionē actiue satis clarū est ꝙ ipsius nul
la est causa. quia talis actus diuine vo-
luntatis nulla est vel esse potest causa
sicut patet. Secundū est ꝙ capiendo
predestinationē ⁊ reprobationem passi
ue scꝫ pro tali effectu pōt concedi ꝓba
biliter ꝙ ipsius est aliqua causa sumē-
do causam improprie ⁊ large ꝓut me-
ritū solet dici causa premij vel pene. qꝛ
de lege ordinata licꝫ non ex natura rei
tali merito posito. sequif tale premiuꝫ
vel pena. Unde sic loquendo cuiuslibꝫ
reprobationis passiue est aliqua causa
scꝫ culpa. ⁊ alicuiꝰ predestinationis est
aliqua causa sicut meritum vel gratia.
⁊ alicuiꝰ predestinationis nulla est cau
sa in predestinato sicut in illo qui non
habet meritum. Nec est inconueniēs ꝙ
vnus effectus predestinationis sit cau-
sa vel ratio alterius. ⁊ per ꝯn̄s vna pre
destinatio alterius ⁊c̄. Tertium est ꝙ
capiendo predestinationē vel reproba-
tionē actiue ⁊ large ꝓut predestinatio
est respectu gratie vel glorie. satis cla-
rū est ꝙ non. qꝛ deus predestinauit ideo
vult dare gratiam finalem nec econtra
Patet. quia hoc esset idem sicut dicere
quia deus vult dare gratiam finalem ⁊
gloriam. vult dare gratiam finalem vel
econtra quoruꝫ vtrūq; est falsum sicut
satis patet ⁊c̄. Quartuꝫ est ꝙ capien
do predestinationem ⁊ reprobationem
actiue ⁊ stricte ꝓut predestinatio inclu
dit deū velle alicui dare gloriaꝫ ⁊ nihil
plus. licet em̄ nulli velit dare gloriā qn̄
etiam velit sibi dare gratiā in presenti
tamen possumus restringere istum ter
minū p̄destinatio vt nō significet plus
nisi deum velle dare gloriā. Et isto mo
do accipiunt aliquando doctores. Sic
ergo accipiendo est dubiuꝫ vtrum quia
deꝰ predestinat aliquē ideo dat ei gra-
tiam in p̄senti vel econtra hoc est dictu
vtrum quia deus vult dare gloriā ideo
velit dare gratiam finalem vel econtra
Et iste est punctus queꝫ querit difficul
tas ⁊c̄. N Unde circa istum pun
ctū sunt alique difficultates. Prima ē
vtrum deū velle aliquid alicui possit eē
ꝯn̄s alicuius vere causalis. Et videtur
ꝙ non. quia sicut deo nihil pōt esse cau
sa vt sit. ita nihil potest ei esse causa vt
velit cum in eo sit omnibꝰ modis idem
esse ⁊ velle. Igitur ⁊c̄. Et si istud dicere
tur pateret respōsio negatiua ad ꝓposi
tam difficultatem. Et hec respōsio esset
tam contra Ockam ꝙ cōtra Gregoriū.
vt patet quia quilibet concedit aliquaꝫ
talē causalē licet diuersimode ⁊c̄. Se
cunda difficultas est vtrum concesso ꝙ
deū velle aliquid alicui possit esse ꝯn̄s
alicuius vere causalis an hoc possit eē
respectu antecedētis significantis pre-
cise sic esse vel nō esse de creatura. Uer
bi gratia. respectu talis an̄cedentis sor
tes facit vl' faciet a. ita ꝙ talis causalis
sit vera. qꝛ sortes facit a. deꝰ vult ꝙ sor
tes habebit b. Uideref em̄ ꝓbabile ꝙ
non ex hoc ꝙ diuinū velle est causa cu-
iuslibet creature ⁊ nullo modo econtra
Et sic diceretur ꝙ deum velle aliquid
nunq̄ sit ꝯn̄s in vera causali nisi deum
velle vel scire sit antecedēs. sicut dicen
do. quia deus vult sorteꝫ facere a. ideo
deus vult sortem habere vel habiturū
esse b. Et s̄m hunc moduꝫ dicendū esset
ꝙ cum deus de facto puniret malos in
inferno ⁊ ꝑ ꝯn̄s velit eos punire quia
non volens nihil facit. ideo sequitur ꝙ
deum velle punire non possit esse ꝯn̄s
in vera causali ad istud antecedēs sor-
tes peccauit vel peccabit. Et iste modꝰ
dicendi mihi videtur ꝓbabilis. ⁊ est tā
contra Ockam ꝙ contra Gregoriū ⁊c̄.
vt patet. Tertia difficultas est vtrum
deum velle aliquid alicui possit eē con

sequēs alicuius vere causalis si aīs sit
deū velle vel scire sicut est in exemplo
iam dicto. Et videtur ꝙ non quia cū in
actu diuine volūtatis nulla sit oīno di-
stinctio aut prioritas aut posterioritas
sicut imaginatur Scotus non apparet
ratio quare ista sit vera. quia deꝰ vult
a. ideo deus vult b. plus ꝙ econuerso.
Et iste modus dicendi adhuc esset tam
contra Ockam ꝙ Gregoriū. Quarta
difficultas est concesso ꝙ deū velle ali
quid alicui sit ꝯñs alicuius vere causa
lis. cuiꝰ aīs sit deū velle an sicut deus
potest velle alicui minꝰ bonū quia vult
ei maius bonum ita possit velle maius
bonū quia vult ei minus bonū. Si eñ
dicatur ꝙ sic tunc sicut dicit̄ quia deus
vult dare gloriā ideo vult dare gratiā
finalem. ita diceret̄ ꝙ hec est possibilis.
quia deus vult dare gratiā finalē. ideo
vult dare glīam. ⁊ hoc est cōtra Grego-
riū. ⁊ pro opinione Ockam. Si vero di
catur ꝙ nō sed ꝙ vniuersaliter deꝰ vult
semper alicui minus bonū quia vult ei
maius. ⁊ nunꝙ ecōtra. tunc clara est re
sponsio ad difficultatē ꝓpositā. Et hoc
est contra Ockam ⁊ pro opinione Gre-
gorij. Videret̄ aūt iste modus ꝓbabilis
ex hoc quia ordinate volens finē ⁊ ea
que sunt ad finem vult media ad finē
ꝓpter finē. ⁊ ideo licet deus nō per priꝰ
velit finem ꝙ ea q̄ sunt ad finem. quia
non est in deo talis prioritas actuū. nec
talia instantia qualia imaginatur Sco
tus ⁊c̄. tamen videtur ꝙ deus velit ea
que sunt ad finem propter finem. ⁊ per
consequens minus bonū propter ma-
ius bonum. Aliter non esset ordinate
volens. Igitur deus vult alicui gratiā
et alia que sunt ad beatitudinem pro-
pter ipsam beatitudinē que est omniū
finis. Et per ꝯñs quia vult alicui glīaz
vult ei gratiam. Isti ergo sunt diuersi
modi dicēdi ꝓbabiles in quibus appa
ret punctus difficultatis ⁊ datur mate
ria exercitationis. Nec videt̄ facile eli-
gere meliorē. tamē hic aliquid dicā ꝓ-
babiliter ⁊c̄. ¶ Tertio ergo prin
cipaliter notandū est. quia hic facta est
mentio de ꝓpositionibꝰ causalibꝰ ꝙ ista
dictio q̄r vel ꝓpter vel alia equiualens
faciens propositionē causalem quādo-
q̄z significat causam essendi et denotat
causalitatem vnius realitatis respectu
alterius in aliquo q̄ttuor generū causa
rum. ⁊ sic facit ꝓpositionē ꝓprie causalē
vt cum dicit̄ quia sol lucet dies est. ⁊ sic
de similibꝰ que denotant aīcedētis ad
ꝯñs causalitatē ꝓpriam. Et de tali cau-
sali ꝓprie dicta pōt dari ista regula ꝙ
nulla ꝓpositio causalis ꝓprie dicta cuiꝰ
ꝯñs signat tanꝙ signū totale deum ali
quid velle vel intelligere est vera. Patz
q̄r sicut supra arguit̄. sicut nihil est vel
esse potest ipsi deo causa ꝓprie dicta vt
sit. sic nec vt intelligat. vel velit ideo sic
vtendo ꝓpositionibꝰ causalibꝰ. patz cla
re quid dicendū ad difficultatē ꝓposi-
tam ⁊ ad alia supra tacta. Quādoq̄z ve
ro talis dictio non signat cām essendi
nec antecedētis ad ꝯñs causalitatē ꝓ-
priam. ⁊ sic non facit causalē ꝓprie di
ctam. vt cum dicit̄ quia creature sunt a
deo. deus est dñs creaturarū q̄r aliqua
res in diuinis generat filiū. aliqua res
in diuinis est pater. q̄r homo est ratio-
nalis. homo ē risibilis. q̄r ysocheles ha
bet tres angulos equales duobꝰ rectis
ideo est triangulus. ⁊ sic de similibus

Tales eñ ꝓpositiones solent cōcedi
tam in theologia ꝙ in philosophia ⁊ me
thaphisica. ⁊ tamen non denotant cām
essendi nec antecedētis ad ꝯñs causali
tatem ꝓpriā. quia sic essent false vt pa
tet intuenti. sed signant causā cogno-
scendi vel antecedentis ad ꝯñs conuer
tibilitatem per ꝯñiam mutuam cum cō
notatione cuiusdam ꝓprietatis inferē
tis respectu illati fm nostrum modum
cōcipiendi. Et ad aliquē talē vel consi
milē intellectū. Et sic intelligunt̄ causa
les supradicte. Unde in omnibꝰ illis est
talis ꝯñia cōuertibilis. ⁊ vltra hoc in an
tecedente ponitur diffinitio vel termi-
nus pertinēs ad diffinitionem termini
politi in ꝯsequēte. vt patet. ideo est ali
qualis prioritas antecedentis ad ꝯñs
propter quā potest dici antecedēs cau-
sa consequētis. Et hinc est ꝙ tales cau
sales conceduntur. Et fm hūc modū

loquendi pōt hec secunda regula poni
ꝙ deū velle aliquid vel intelligere po
test esse ꝯñs alicuius propositiōis cau-
salis vere. Unde potest inferri probabi
liter responsio ad difficultatem propo-
sitā contra Gregorium. scz ꝙ aliquem
predestinare vel reprobare potest esse
ꝯsequēs alicuius propositionis cau-
salis vere. Et pro ista parte ⁊ ꝯtra Gre
goriū arguo ex ꝓprijs dictis eius. Nā
in questione vtrū deus sit prescius fu
turoꝝ. articulo. 3. in fine ipse distinguit
istā. quia aliqua sunt futura deus pre
scit illa esse futura. Et ꝙuis neget eam
in vno sensu vt supra patuit. tamen cō
cedit eā in isto sensu quo precise deno-
tetur ꝙ quia res sunt future ideo p̄sciē
tia dei est prescientia. Et isti termini p̄-
scientia ⁊ presciꝰ verificant̄ de deo ita
ꝙ illa locutio sit illo mō causalis quo-
modo ista est quia homo ē animal ideo
hec est vera hō est animal. Et fm istum
modū loquendi concedit ꝙ res esse fu
turas sit causa seu concausa vna cū im
mensa perfectiōe diuine scientie ꝙ deꝰ
sit presciꝰ vel prescientia. ⁊ ꝙ de ipso
verificentur isti termini ⁊c̄. Et sic conce
dēda est ipsa causalis quia res sunt fu
ture. ⁊ dei scientiam nihil potest latere
ideo deus prescit illas esse futuras ⁊c̄.

Sed dicat mihi magister Gregoriꝰ vl̄
alius pro eo rationem quare nō potest
omnīo proportionabiliter dici ꝙ quia
sortes finaliter peccabit. ideo deus re-
probat sortem. id est nō vult sorti dare
gloriam finalem. ita ꝙ quia sortes est fi
naliter peccaturus. ideo deus est repro
batio ⁊ iste terminus reprobatio verifi
catur de deo. Nulla eñ potest ratio di-
uersitatis assignari nec oppositum pro
bant rationes Gregorij. Si autē dica-
tur ꝙ ratio diuersitatis est quia in exē
plo suo est consequentia necessaria sed
non in isto ⁊c̄. hoc non valet. quia tunc
pari ratione non deberet ipse concede-
re istas causales. q̄r sortes finaliter pec
cabit ideo dānabitur. vel deꝰ vult eum
punire. quia deus voluit sorti dare vitā
ideo voluit ei dare merita ⁊ finalē gra
tiam. Et sic de similibus quas ipse cō
cedit. vt supra patet. Et consequentia
patet. quia hic non est plus consequen
tia bona et formalis. ꝙ in exemplo pro
posito. vt petet ⁊c̄. Quare ⁊c̄. Et sint
hec dicta sine assertione d̄ ista materia
De qua si deo placuerit latius alibi di-
cam. Hec est de secundo articulo.

¶ Quantum ad tertium articu
lum. Utrum reuelatio dei sit possibilis
intellectui creato infallibilis ⁊c̄. Pri
mo probabiliter ponam triplicem con-
clusionem. Secundo soluam triplicē
dubitationem nihil temerarie asseren-
do. Et quia difficultas huius articuli
non est de reuelatione verorum necessa
riorū. quia de illis faciliter patet quid
est dicendum. sed de reuelatione vero-
rum contingentium ⁊ maxime de futu
ro. ideo solum de illis erit sermo. Pri
ma ergo conclusio erit ꝙ verorum con-
tingentium de futuro est possibilis in-
tellectui creato vera reuelatio. Secū-
da conclusio erit ꝙ verorum contingen
tium de futuro est possibilis intellectui
creato certa vel infallibilis reuelatio.

Tertia conclusio erit ꝙ verorum con
tingentium de futuro non est possibilis
intellectui creato infallibilis reuelatio

Ad declarationem autem prime con
clusionis sciendum est ꝙ reuelatio po
test capi mulpliciter. Uno modo vt re-
uelare idē importat quod causare ali
quod signum extrinsecum causatiuum
assensus in intellectu creato. ⁊ sic deus
dicitur reuelasse legē christi omnibus
tam fidelibus ꝙ infidelibus: ꝙuis non
omnes assentiant. Et hec potest voca-
ri reuelatio exterior. Alio modo potest
capi vt reuelare importat idem quod
causare assensum in intellectu creato
de aliquo complexo. Et hoc potest esse
de complexo vero vel de complexo fal-
so. vel assensu sine formidine vel assen-
su cum formidine. Et fm hunc modū
concedunt aliqui ꝙ hec est necessaria.
deus reuelauit sorti ꝙ dies iudicij erit
et non dependet aliquo modo ex con-
tingēti futuro. Et ꝙ deus pōt reuelare
falsum. ⁊ potest decipere ⁊ fallere crea-
turam. Et ꝙ non est inconueniens ꝙ

ille qui est veritas causet in aliquo fal-
sitatem. Alio mō potest capi reuelatio
specialius vt reuelare importat idē qđ
causare assensum firmum in intellectu
creato đ aliquo cōplexo vero. ⁊ sic vtar
inferius isto termino ⁊ potest vocari re
uelatio interior. Et ſm hunc modum
hec est contingens deus reuelauit forti
ꝙ dies iudicij erit etiā postꝙ reuelauit
quia illa debet exponi ꝙ deus causauit
in forte assensum firmū ꝙ sic erit et ve-
rum est quia sic erit. Modo secūda ps
est ꝯtingens. quare ⁊c. Tunc probatur
conclusio. quia quicunqꝫ veraciter pre-
scit et preuidet futura siue vera contin
gentia de futuro. et est omnipotēs pōt
per signa aliq̄ extrinseca vel per seipm
sine talibus signis intellectui creato ta
lia reuelare sed deus est hmōi. Igr̄ ⁊c.
imo de facto ꝗmulta talia reuelauit pꝫ
Dan̄. 2. Reuelatum est misteriuꝫ danie
li. Itēꝫ de paulo. 2. Corinth. 12. Scio ho
minem ⁊c. Sequitur. Et andiuit archa
na verba ⁊c. Item de anima xp̄i ⁊c. Itē
aliter nulla esset ꝓphia. Et breuiter ista
conclusio est fide supponenda ⁊c. Ad
declarationē secunde conclusionis sciē
dum est ꝙ certitudo potest capi dupli-
citer. Uno modo improprie vt certificare
importat firmiter idē ꝙ assentire alicui
complexo: ⁊ quod non potest aliter esse
Et isto modo satis constat ꝙ deus non
potest certificare aliquem de aliquo ve
ro de contingenti futuro. Nec respectu
illius est isto modo possibilis certa reue
latio quia hoc includit cōtradictionem
Alio modo potest certitudo capi ꝓprie
vt certificare importat ideꝫ quod firmi
ter assentire alicui complexo vero. Et
isto modo satis patet ꝙ licꝫ non sit pos
sibile ꝙ certitudo sit falsa. tamen certi-
tudo potest esse deceptio. Et licet nullꝰ
potest decipi per certitudinē tamē per
certitudinem potest decipi. Et ideo ille
qui fuit certus potest non fuisse certus
et illa noticia que fuit certitudo potest
fuisse deceptio: et non certitudo ⁊c.
Tunc ergo isto modo capiendo certitu
dinem. patꝫ satis conclusio ex dictis in
prima conclusione ⁊c.

Q Ad declarationem tertie cō-
clusionis sciendū est quid sit significa-
tū vel quid nōis noticie infallibilis. Un
de noticia infallibilis est que nō potest
esse falsa siue assensus verus quo non
est possibile falli. Falli aūt est assentire
taliter esse qualiter non est. vel non ta
liter esse qualiter est. Tūc ꝓbatur con
clusio ꝓ quo supponit̄ ꝙ intellectꝰ crea
tus nō cognoscit formaliter ꝑ ipam di-
uinā noticiā. Nā si hoc poneret̄ posset
saluari ꝙ posset fieri īfallibilis noticia
intellectui creato. sicut sibipsi respectu
cuiuslibet veri etiā de ꝯtingenti futuro
per hoc qꝛ sicut futurū ꝯtingēs pōt nō
fore. ita pōt nō fuisse respectu illius no
ticia nec vera nec falsa. Quod non vide
tur eodē modo posse dici de noticia cre
ata. Unde arguitur sic. tu indicasti no-
ticia creata antixp̄m fore: et antichristꝰ
nō erit: ergo tu errasti. ⁊ sic tua noticia
creata fuit falsa ⁊ per cōsequēs non in-
fallibilis. ꝯn̄a pꝫ ex quid nominis: sed
premisse sunt possibiles et compossibi-
les quacunqꝫ reuelatione sibi facta cir-
ca futuritionem antichristi. igitur ⁊c.
Unde ad maiorem declarationē hu-
ius materie pono aliquas ꝓpositiōes.
Prima est ꝙ quodlibet verū de futu-
ro ꝯtingenti pōt deus absoluta ⁊ deter
minata siue limitata reuelatiōe intelle
ctui creato reuelare. Et ista intelligēda
ē de reuelatiōe nō cadēte siue nō hn̄te
reflexionē sup ipam reuelationē vel a-
ctū mētis sed solū sup extrinseca de fu-
turo ꝯtingēti imptinētia ipi reuelatiōi
Qꝫ dico ꝓpt sophismata q̄ pn̄t fieri de
ista. nihil tibi reuelabitur vel de ꝯsilibꝰ
Et hec sic ītellecta est ꝯ aliqs opiniōes
quarū vna est ꝙ nulla pōt fieri reuela-
tio absoluta de futuro ꝯtingēti: sꝫ solū
sub ꝯditiōe aliqua vtpote ꝙ a. eueniet
nisi aliqd obstet vel sic̄ mō. Uñ hoc nō
valꝫ tū qꝛ ſm hāc viā deꝰ nō possꝫ plus
aliqd certificare de futuro ꝯtingenti q̄
ego. nā posseꝫ reuelare futurū ꝯtingēs
isto modo. tum qꝛ deus potest absolute
certificare de illa conditione. ⁊ habet̄ ꝓ
positū ꝙ ꝯsili mō patuit de primo: vel
non pōt: ⁊ sic ꝓcedet̄ in infinitū. q̄re ⁊c.

Alia opinio est ꝙ nulla sit reuelatio
a deo de futuro contingenti que sit ad
vnuꝫ sensum determinata. quia preter
sensum litteralem. quē sermo verborū
pretēdit. sunt ibi sensus alij subintelli
gendi. ad quoꝝ aliquē referenda est lo
cutio. si sensus litteralis non sit verus
sicut ad sensum allegoricū vel tropicū
Aliqn̄ sumit̄ simpliciter ⁊ absolute ali
quādo sub cōditione. Et hoc non valet
tum quia oppositū tenendū est esse fa-
ctum ꝓphetis. Aliter ſm hanc viā licet
ꝓpheta aliquis haberet aliquē sensum
verum. tamē nesciret illū. qđ est absur-
dum dicere. de omnibꝰ ꝓphetis. tuꝫ qꝛ
deus determinate nouit ad quē sensuꝫ
prenunciat aliquid fore. ergo determi-
nate illū sensuꝫ pōt alicui reuelare. Et
qua rōne pōt de vno. ⁊ de quolibet. q̄re
ꝓpositio vera ⁊c. R Secūda ꝓ
positio est ꝙ quodlibet verū de futuro
contingenti a deo siue imediate per se
ipsuꝫ siue per signū extrinsecū. siue ab
solute siue aliter qualitercūqꝫ reuelatū
est. ita cōtingens post reuelationē sicut
ante. nec q̄cunqꝫ reuelatio tollit contin
gētiā reuelati aut facit ipm necessariū.
Et hec est ꝯtra opinionē quā reprobat
adā. que posuit ꝙ facta reuelatione ab
soluta. qualis facta est de resurrectiōe
mortuoꝝ ⁊ alijs articulis fidei de futu-
ro contingēti. nō pōt euenire oppositū
nec impediri ⁊ ratio est. quia posse con
tra veritatē non est posse. Sꝫ hec opi-
nio non est sana. Primo qꝛ ex eo sequi
tur qđ de necessitate deus aliquid age
ret ad extra. imo ꝙ omnia de necessita-
te euenirent quod est contra fidem.
Secundo sequit̄ qđ deus potuit ali-
qua facere que nūc non potest facere. ⁊
per ꝯn̄s sequit̄ diminutio potētie diui-
ne. ꝯn̄a patet. quia deus aliqua potest
creare que nō creabit. ponatur ergo ꝙ
deus reuelet cras qđ illa nō creabit vl̄
faciet absoluta reuelatione. tunc cras
hec erit vera. deus potest ista facere et
tamē hec erit vera deus amodo nō po
test ista facere. Et cōsimiliter sequit̄ ꝙ
deus possꝫ se facere vl̄ fecisse nullipotē
tem qđ est absurdū. Et ꝯn̄a patet. quia
deus anteq̄ quicq̄ crearet potuit soluꝫ
creare vnam solam creaturā rationalē
⁊ eidē reuelare ꝙ nihil āmodo crearet
⁊ ꝙ si peccaret ipsaꝫ annihilaret. Et cū
ipsa potuit peccare sequitur ꝓpositum
id est ꝙ deꝰ nihil potuit creare. q̄re ⁊c.
Uñ sicut bene dicit adā ista via magis
est irrationabilis q̄ negare absolutas
reuelatiōes esse possibiles ⁊c. Tertio
sicut arguit Hybernicꝰ sequit̄ ꝙ iudas
tradēs xp̄m. ⁊ Petrus negās ipm fuis-
sent excusati a peccato cū eoꝝ peccata
fuissent reuelata a xp̄o. qꝛ nullꝰ peccat
in eo qđ vitare non pōt. Igitur ⁊c. ꝯn̄a
pꝫ. qꝛ xp̄s in cena reuelauit discipulis
ꝙ iudas traderet ipm ⁊ ꝙ Petrus ne-
garet ipm. Et per ꝯn̄s ſm istaꝫ viā ista
ab eis caueri non poterāt. ⁊ sic non pec
cauerūt cōtra euāgeliū. Matth. 26. Ue
homini illi per quē filiꝰ hoīs tradet̄ ⁊c.
Quarto arguit̄ sic. Scītia dei ad in-
tra de aliquo futuro nō tollit contingē
tiam futuri. igit̄ nec reuelatio ad extra
Antecedēs pꝫ ex supra dictis ⁊ ꝯn̄a te
net. quia nō apparet ratio diuersitatis
Similiter aliter sequit̄ ꝙ deus necessi-
taretur ad agendū per aliquid extrin-
secū. qđ est absurdū. Et breuiter ex di-
cta opinione sequuntur multa incōue-
nientia ⁊c. Tertia ꝓpositio est ꝙ que-
libet noticia creata q̄ fuit reuelatio ali-
cuiꝰ veri de contingenti adhuc futuro
pōt non esse ⁊ nunq̄ fuisse reuelatio. pꝫ
supposito ꝙ iste terminꝰ reuelatio im-
portet ꝙ sit assensus verus et de vero.
Nam tūc bene sequit̄ demonstrato ta-
li vero de cōtingenti futuro. Hoc nunq̄
fuit verū. igitur hec nūq̄ fuit reuelatio
Et antecedēs est possibile. igitur ⁊c. Et
per hanc ꝓbationē vult vna opinio sal
uari. ꝙ reuelatio sit noticia infallibilis
⁊ q̄ deus nō potest decipere qꝛ iste ter-
minus reuelatio cōnotat ita fore sicut
prenūciat̄. ⁊ ideo contingenter est illa p̄
nunciatio reuelatio. ita ꝙ si nō eueniat
illa prenunciatio nunq̄ fuit reuelatio.
Sed licet istud dictū sit verum. tamen
non sufficit ad euadendū difficultatem
qꝛ per hoc nō vitatur qn̄ deꝰ fecerit il-
lum cui fiebat prenunciatio credere ꝙ

ita eueniet.⁊ per ꝯñs quin decepꝰ fue
rit:nisi ita eueniat.ꝙ licꝫ illa reuelatio
possit non fuisse reuelatio tñ nõ potest
non fuisse iudicium vel adhesiua cogni
tio:vt videt̃ ꝓbabile.Et hoc tenet adã
S Unde probabiliter loquẽdo
pro declaratione huiꝰ sit hec quarta ꝓ
positio. ꝙ quelibet noticia creata que
fuit reuelatio alicuiꝰ veri de contingen
ti adhuc futuro.licet possit non esse aut
nõ fuisse noticia vera vel de vero.tamẽ
non potest non fuisse noticia iudiciaria
siue adhesio.patꝫ supposito ꝙ preteri-
tum nõ põt non fuisse.qḋ cõmuniter te
netur ꝗuis oppositũ sit probabile. vt
supra declaratuꝫ est.hoc enĩ supposito
apparet mihi ꝙ si ꝯcedatur ꝙ talis no
ticia potest nõ fuisse noticia vel iudiciũ
postꝗ fuit: pari ratione erit ꝯcedendũ
ꝙ ipsa simpliciter põt nõ fuisse.⁊ sic de
quolibꝫ preterito. Et sic apparet ratio
diuersitatis. Et si dicatur ꝙ sicut con
cedit̃ ꝙ tale iudicium põt non fuisse iu
diciũ.verum pari facilitate potest cõce
di ꝙ tale potest nõ fuisse iudiciuꝫ. Di-
co ꝙ licꝫ eque facile posset vnũ sustine-
ri a ꝯtradictione sicut aliud.sicut alias
declaratum est.non tenendo ꝙ preteri
tum nõ põt non fuisse ⁊ futurũ põt nõ
fore.primũ est cõcedendũ ⁊ non secun-
duꝫ.Et ratio diuersitatis est. qꝛ ꝙ tale
iudiciũ fuerit verũ dependet ex futuro
contingenti:sed ꝙ tale iudicium fuerit
nullo modo videtur dependere ex futu
ro plus ꝗ ipm̃ fuisse creatũ ⁊c̃. Si ve-
ro dicatur ꝙ sicut conceditur ꝙ iudicium
diuinũ non solũ potest non fuisse veruꝫ
respectu futuri.imo põt non fuisse iudi
cium pari facilitate potest concedi qḋ
iudicium creatum respectu illius cõtin
gentis futuri potest non fuisse iudiciuꝫ
de sic fore. Dico ꝙ licet eque faciliter
posset vnũ defendi a contradictione si-
cut aliud tñ ratio diuersitatis quare ꝓ
mũ rationabiliter ponitur ⁊ non secun
dum est ista.qꝛ cuꝫ deus nõ possit iudi
care falsum diuinũ iudiciũ siue iste ter
minꝰ iudiciũ increatuꝫ importat qḋ sit
verũ.ideo deuꝫ iudicasse antixp̃m fore
dependet ex futuro contingenti.ita qḋ

sicut cõtingens est antixp̃m fore.ita cõ
tingens est deũ iudicasse.sed non sic est
de iudicio creato.quia qua rõne sic eẽt
de vno pari rõne ita esset de quolibet.
qḋ est falsum. Et ideo de nullo intelle-
ctu qui iudicauit antixp̃m fore cõcedẽ-
dum est ꝙ põt hoc nõ iudicasse. nisi de
solo intellectu diuino.Quia de illo so-
lo ista ꝯñs est bona. iste intellectus sic
iudicauit.ergo sic erit Si aũt dicatur
ꝙ imo talis ꝯñs est bona de aliquo in-
tellectu creato.scꝫ de intellectu vel aĩe
xp̃i. Dico ꝓbabiliter ꝙ non valet ab-
solute talis ꝯsequẽtia.quia qua ratiõe
valeret de ipso ⁊ de quolibet alio eius-
dem speciei etiã si illa anima eẽt dimis
sa a verbo non valeret illa ꝯñs ⁊c̃. Ex
istis ergo oĩbus ptꝫ ꝓbabiliter illud qḋ
est intentum.scꝫ ꝙ nulla noticia creata
vel creabilis est simplicit̃ infallibilis re
spectu futuri ꝯtingẽtis.qꝛ ex quo talis
fuit nõ põt nõ fuisse iudicium. ⁊ tñ põt
nõ fuisse iudiciũ verũ.ergo põt fuisse iu
diciũ falsum. Añs patꝫ ex dictis ⁊ ꝯñs.
quia inter verũ ⁊ falsum in ꝓposito nõ
est mediũ ⁊c̃. T Sed contra p̃-
dictã ꝓpositionẽ ⁊ alia dicta est vna opi
nio ad quã videtur declinare magister
Gregoriꝰ quã vult saluare.ꝙ aliqua ta
lis noticia creata sicut diuina reuelatio
sit infallibilis de facto per hoc ꝙ talis
noticia põt non fuisse significatiua aut
non sic significatiua illius qḋ significa-
uit seu ipsam nõ fuisse assensum vel iu
diciũ illius futuri. Sicut dicendũ esset
ꝙ iudiciũ quo iudico petrũ sedere si cõ
seruaretur in me postꝗ Petrus surre-
xisset non ampliꝰ eẽt iudiciũ vel nõ eẽt
iudiciũ quo iudicarẽ Petrũ sedere Un
de dicit postꝗ deus significauit per ali
qḋ dictũ a.fore possibile est deuꝫ nunꝗ
voluisse significare per suũ dictũ a.fore
⁊ per ꝯñs nunꝗ dixisse a.fore.quare ⁊c̃
Et licet Gregoriꝰ non probet istam opi
nionẽ.tamen pro ea ⁊ contra dicta põt
fortiter argui. Primo sic. quia videat
clare aliqua creatura rationalis in ver
bo aliquod futuruꝫ contingẽs fore. Ar
guitur sic. Ista visio vel creata noticia
potest nunꝗ fuisse noticia vel assensus

Igitur ⁊c̃.consequentia tenet.quia iste
est modus saluandi diuinã noticiã esse
infallibilem respectu contingẽter futu-
roꝝ.Añs ptꝫ.quia verbũ potest nunꝗ
sibi representasse illud fore. ergo talis
creatura potest nunꝗ assensisse vel iu-
dicasse illud fore.quare ⁊c̃. Añs appa-
ret.quia sequitur.a.nõ erit.ergo verbũ
non representauit ⁊c̃. Si vero dicatur
ꝙ ex hoc ꝙ talis noticia potest nõ fuis-
se assensus ⁊c̃.non habet̃ ꝙ illa noticia
sit infallibilis.id est non possibilis esse
falsa.sed tantũ habet̃ ꝙ põt non fuisse
falsa. Dicet̃ ad hoc ꝙ noticia infallibi
lis habetur isto modo.Si enĩ esset aliq̃
noticia creata q̃ sic rep̃ntaret aliqḋ fu-
turũ fore ꝙ si ipsum non foret non am-
plius rep̃ntaret nec vnꝗ representassꝫ
⁊ si foret ip̃m representasset ita ꝙ possꝫ
ipsum rep̃ntasse ⁊ possꝫ ip̃m non repre-
sentasse.sicut illud posset fore et posset
non fore.illa esset infallibilis sicut sal-
uatur de noticia diuina sed talis videt̃
noticia in verbo ⁊c̃. Uñ ad hoc ꝓban
dum arguit̃ secundo sic.qꝛ noticia crea
ta in verbo vt exemplũ sibi subordina-
tũ in significãdo nõ representat nisi qꝛ
verbũ vult eã sic representare ⁊ libere
vult ⁊ põt nunꝗ voluisse eaꝫ rep̃ntare
ergo illa põt nunꝗ rep̃sentasse.Et con-
sequens sequit̃ ꝙ deus põt facere ali-
quã noticiã vel assensum subordinatũ
oĩno diuine noticie sicut vox vl̃ scriptũ
subordinat̃ enunciationi mentali.Et ꝑ
ꝯñs sicut diuina noticia põt non repre
sentasse a.fore.ita illa noticia creata ei
subordinata.quare ⁊c̃. Si vero dicat̃
ꝙ talis noticia naturaliter ⁊ nõ libere
rep̃ntat ⁊ representauit.quare ⁊c̃. Di-
citur ꝙ etiam noticia naturaliter repre
sentat sibiipsi a.fore.sic scꝫ ꝙ põt nõ re
presentare.sed illud debet fore si autẽ
intelligitur naturaliter absolute falsuꝫ
est ⁊c̃. Tertio arguitur sic.quia nõ im
plicat contradictionẽ talẽ noticiã q̃ di-
cta est esse a deo vel fieri.imo oppositũ
dicere derogat potẽtie dei. Nec ad hoc
sequitur preteritũ non fuisse sicut op-
posita opino videt̃ supponere. igit̃ ⁊c̃.
Consequẽtia patet ⁊ añs apparet, Nã

sine deperditione alicuius rei de noti-
cia vel assensu põt fieri non noticia vel
assensus. Nam f̃m illos qui ponunt ꝙ
ad hoc ꝙ aliquid sit noticia intellectui
requirit̃ ꝙ sit ab eo effectiue. illud qḋ ẽ
noticia potest desinere esse noticia sine
deperditione alicuiꝰ rei.scꝫ si conserua
ret̃ a solo deo ⁊ non ab intellectu crea-
to. Et per ꝯsequens sicut talis noticia
potest non fuisse a tali causa. ita potest
nõ fuisse talis obiecti.vel potest simpli
citer nõ fuisse noticia absq̈ hoc ꝙ cõce
datur ꝙ aliqua res preterita possit nõ
fuisse.sicut patꝫ ⁊c̃. Quarto arguitur
sic.anima xp̃i habet talẽ noticiã creatã
infallibilẽ.igit̃ ⁊c̃.Añs ꝓbatur.qꝛ sup
pono ꝙ verbũ non est sibi formalis co-
gnitio.⁊ supposito ꝙ oppositũ dicat̃.tñ
illa aĩa põt ⁊ potuit ꝓducere noticiam
creatam conformẽ illi noticie increate.
Sed si talis noticia increata non eẽt in
fallibilis sequit̃ ꝙ xp̃s põt ⁊ potuit fal-
li ⁊ per ꝯñs per cõmunicationẽ idioma
tũ ꝙ verbũ diuinũ potest falli falsitate
create noticie.qḋ videt̃ absurdũ.quare
⁊c̃.Et ita põt dici de qualibꝫ noticia in
verbo ⁊c̃. Iste ratiões sunt difficiles
⁊ opinio ista subtilis ⁊ esset valde ratio
nabilis.supposito ꝙ concederetur pre-
teritum posse non fuisse.qḋ ita faciliter
posset defendi a cõtradictione sicut fu-
turum posse non fore.sicut supra dictũ
est. Sed si hoc non concedatur non vi-
deo ꝙ ista opinio possit rationabiliter
sustineri. Unde contra hanc opinionẽ
preter illa que supradicta sunt facio ta
lem rationem. Pono enim ꝙ angelus
Gabriel vidit in verbo incarnationẽ xp̃i
futuram.nec hoc aliunde vl̃ alio modo
viderit ꝗ in verbo.ita ꝙ ex illa visione
et non ex alia causa ipse habuerit vnũ
gaudium et vnam dilectionem et vene
rit ad Mariaꝫ et salutauerit eam sicut
scriptura dicit. Tunc simus in tempo-
re medio inter salutationem illam ⁊ in
carnationem tunc futuram. ⁊ arguitur
tunc sub tali forma.Christꝰ nõ incarna
bitur.ergo Gabriel hoc non vidit in ver
bo.Ista consequentia per aduersariuꝫ
in illo tempore medio erat necessaria

quia verbū nō representauit aliquid fo
re nisi qđ futurū fuit. ⁊ antecedēs erat
contingens in illo tpe. ergo similiter ⁊
ꝯñs. sicut etiam concedit predicta opi-
nio. Et per ꝯñs etiaꝫ sequit̄ ꝙ iste erat
contingētes Gabriel habuit gaudiū vł
leticiam. Gabriel venit ad Mariā ⁊ sa-
lutauit eam. Consequētia tenet per po
situm. quia Gabriel aliā causaꝫ gaudē
di vel veniendi non habuit nisi quia in
verbo sic vidit. ergo si potest non vidis
se potest nō venisse ⁊c̄. Et consimiliter
potest dici de quolibet p̄terito. q̄re ⁊c̄.

A Ad hanc rationē sunt diuer-
si modi euadendi. Pria via est ꝙ gau
dium Gabrielis qđ est ⁊ fuit gaudiū in
b. gradu non solū potuit fuisse intenti⁹
vel remissius vel nō fuisse gaudium in
tali gradu sicut dicunt aliqui. imo illđ
gaudiū potest simpliciter nō fuisse gau
dium. ita ꝙ non solū hec est contingēs.
Gabriel habuit gaudium in b. gradu.
imo hoc modo est contingens. Gabriel
habuit gaudiū. Unū dicit hec opinio. ꝙ
licet necessarium sit ꝙ illa res siue illa
passio fuerit. tñ potest nō fuisse gaudiū
Nec hoc debet videri mirabile vt dicit
qꝛ talis passio non est dilectio vel gau-
dium nisi cū coniūgitur cuꝫ cognitione
mediāte qua causat̄. ergo sicut est pos-
sibile ꝙ iste non habuit visionē. ita est
possibile ꝙ talis passio quā habuit non
fuit gaudiū si esset in mente ⁊ mens ni-
hil cognosceret. Nam mēs gaudere nō
potest sine cognitione. vt patet. q̄re ⁊c̄.

Sed hanc viam diffuse reprobat adā
in tertio quo ad vtrāqꝫ partē. ideo trā-
seo. tamē hec via difficiliter apparet fal
sa. ꝓ hoc ꝙ ſm casum positū illud gau-
diū precise fuit causatum ex hoc ꝙ Ga
briel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū
q̄ vidisse sequitur ꝙ sicut potest per se
non habuisse gaudiuꝫ. ita potest nō ha
buisse illam passionē cum ipsa esset ab
eadem causa. Et sic ista via non euadit
difficultatem. quare ⁊c̄. Secunda via
est quā ponit Hybernicus ꝙ gaudium
Gabrielis potest non fuisse ab alia visio
ne sed ex alia causa. ita ꝙ licet Gabriel
habuerit gaudiū ⁊ venerit ad Mariā:

quia vidit ⁊c̄. tamē in illo tempore me
dio est possibile ꝙ nō habuerit gaudiū
nec venerit ex ista causa sꝫ ex alia. Unđ
dicit ꝙ in illo tempꝫe medio ista ꝯña nō
valet Gabriel nō vidit in verbo xp̄m fo
re incarnandum. ergo non habuit gau
dium. vel ergo nō venit ad Mariā nec
salutauit eaꝫ. Quia licet de facto nō ve
nerit ex alia causa. tamē semꝑ in illo tē
pore medio possibile est ꝙ venerit ex a-
lia causa. ideo ex ista que est contingēs
Gabriel non vidit ⁊c̄. non sequitur. Un
de concedit vlterius ꝙ in illo tempore
medio hec fuit simpliciter contingens
Gabriel nō fecit ista facta quia viderit
deū incarnandū ⁊c̄. Sed hec via nō suf
ficit. qꝛ ex ea sequit̄ ꝙ in potestate bea
te virginis fuisset ꝙ nunq̄ Gabriel pre
uidissꝫ xp̄m incarnandū. Et breuiter lꝫ
adam multiplicit᷑ ⁊ impugnet istā viā
tamen contra ipsam ⁊ supradictā suffi
cere debet ista ratio. Quia pari ratiōe
qua tu dicis ꝙ gaudium Gabrielis pōt
non fuisse a tali causa ⁊ illi act⁹ possunt
fuisse ab alia causa. pari ratiōe potero
dicere ꝙ illi actus simpliciter possunt nō
fuisse ⁊c̄. Uel saltem sicut tu dicis ꝙ illi
actus possunt non fuisse ab illa causa.
sed ab alia. ita dicam ꝙ Sortes potest
nō fuisse a patre suo sꝫ ab alio. ⁊ ꝙ pat̄
eius pōt nō fuisse pater eius. sed vnus
alius ⁊c̄. Et ita de quolibet effectu secū
de cause ⁊c̄. q̄ omnia sunt absurda ⁊c̄.

Ideo dicendū est in hac matera ꝙ si
cut visio Gabrielis non potest nō fuisse
sic non potest nō fuisse visio. nec potest
non fuisse iudicium nec gaudium eius
potest non fuisse gaudiuꝫ ab illa causa
a qua fuit. siue de illo obiecto. Et quia
vidit in verbo christū incarnā duꝫ. ideo
habuit gaudiū ⁊ leticiā. ⁊ venit ad Ma
riaꝫ ⁊c̄. id est. quia sic firmiter ⁊ sine du
bitatione credidit. ⁊ non quia vere iudi
cauit. ita ꝙ illa visio ei⁹ inquantū erat
firmū iudiciū de sic fore ⁊ nō quatenus
erat reuelatio in verbo siue verū iudi-
cium fuit causa illoꝝ actuū. qꝛ illa visio
poterat in illo tpe medio non fuisse ve
rū iudiciū siue reuelatio. ⁊ tñ non pote
rat nō fuisse iudiciū siue cognitio d tali

obiecto. vnde patet ꝙ pro illo tempore
medio licet nō de potentia ordinata tñ
de potētia absoluta hec erat possibilis
Gabriel errauit. Gabriel in verbo false
iudicauit. Gabriel false enūciauit. Nec
tamen ꝓpter hoc sequit̄ ꝙ hec esset pos
sibilis Gabriel mentitus fuit vł mēdax
nuncius extitit. positis precise his que
prius. Ratio est. quia nō dixisset aliqd
contra suā cōscientiā quod requirit̄ ad
mendaciū ⁊c̄ X His premissis re
spondeo ad rationes prius factas. Un-
de pro solutiōe prime et declaratiōe di
ctoꝝ et dicendoꝝ prius videndū est qđ
est aliquid videri siue rep̄sentare ī ver-
bo. Unde dico ꝙ h̄ nihil aliud est q̄ ver
bum diuinū causare. vnū actum qui sit
clara visio verbi seu representatio. ⁊ sił
causare vnū actum qui sit rep̄sentatio
alterius a verbo. ita ꝙ verbū suppleat
vocem obiecti quo ad efficientiam ⁊ nō
alio mō. ⁊ sic illa visio dicit̄ eē visio vel
representatio in verbo. quia verbuꝫ sꝑ
simul illa visione videtur: ⁊ a verbo im
mediate causatur. siue per eandē visio
nem vel eundē actum videatur verbuꝫ
et creatura sicut tenet Adam siue non
sicut tenēt illi qui dicūt non esse possibi
le ꝙ vnico actu distincte videatur deus
et creatura ⁊c̄. Ex hoc primo patet. ꝙ
verbum nō dicitur aliquid representa-
re creature: quia sit illđ quo formaliter
creatura cognoscit vł etiā precise quia
sit illđ quo cognito recordatiue creatu
ra aliquid aliud cognoscit. sicut imago
representat illud cuius est. ⁊ licꝫ verbū
possit hoc modo representare. nō tamē
solum sic potest representare. Unde nō
est imaginadū sic̄ multi credunt. ꝙ cau
sa videndi creaturam in verbo sit quia
verbum est imago: vł ydea ipsius et ea
deꝫ act᷒ quo videtur ydea videt̄ ydea-
tum sed quia volūtarie causat visioneꝫ
creature modo supradicto. Ex quo se
cundo sequitur ꝙ vidēs verbum nō ne
cessario videt omnia que verbū videt.
sed solū illa quoꝝ visionē vult ī eo cau-
sare. imo nō credo ꝙ aliq̄ creatura pos-
sit distincte videre oīa q̄ verbū videt. si
cut alꝰ specialiter declarabo de aīa xp̄i

de qua magister videt̄ oppositum dice
re in tertio libro. Si aūt dicat̄ ꝙ deus
est cognitio cuiuslibet creature. ergo si-
cut vnus angel⁹ videndo in mente alte
rius istam ꝓpositionē homo est aīal po-
test esse certus ꝙ ille format talē ꝓposi
tionem. Ita vidēdo diuinā cognitionē
potest certificari ꝙ deus assentit ⁊ anti
xp̄s erit et ꝑ ꝯñs ꝙ antixp̄s erit. Et ita
potest argui de quolibet alio vero. igit̄
⁊c̄. Ad hoc dico cōcedendo assumptū
et negādo similitudinē: ⁊ vltimā ꝯñam
Et ratio est. quia ꝓpositio quā videt an
gelus est realiter in mente angeli. sꝫ nō
est realiter in deo. sed solum obiectiue
ideo intelligendo cognitionē diuinam
non intelligit quicquid illa cognoscit.

Tertio patet ex p̄dictis ꝙ aliquid re-
uelari in verbo aliquid īportat plus q̄
representari in verbo. Patꝫ. qꝛ vltra il
lud importat ꝙ illa reuelatio sit vera ⁊
certa rep̄sentatio ⁊ de vero. vt patꝫ ⁊c̄.

Quarto patꝫ ꝙ aliquid fuit rep̄senta
tum in verbo qđ potest nō fuisse reuela
tum in verbo licꝫ nō possit no fuisse rep̄
sentatū in verbo ꝑꝫ ex dictis ⁊c̄. Tūc
ad formā prime ratiōis negatur aīs si
cut patꝫ ex dictis. Et similiter negatur
aīcedēs: ⁊ ad probationē negatur ꝯñs
quia in casu antecedens est possibile: et
consequēs impossibile ⁊c̄. Ad secūdā
quicquid sit de prima parte anteceden
tis nego secundā. Et dico ꝙ necessario
vult eaꝫ representasse nec potest nō vo
luisse eaꝫ causasse nec est possibile ꝙ sic
aliqua noticia creata sit omīo subordi-
nata diuine noticie. ꝙ sicut diuina noti
cia potest nō representasse ⁊c̄. sic possit
noticia creata. Ratio est illimitatio vel
īmensitas noticie diuine ⁊ limitatio no
ticie create. Ad tertiā nego primā par
tem antecedētis sicut patuit. ⁊ ad secū-
dam dico ꝙ siue ex hoc euidēter sequi-
tur preteritum non fuisse siue non ta-
men eque faciliter sustinebitur preteri
tum nō fuisse sicut istud vt patet intuē
ti. Unde ad ꝓbationē illius aīcedētis
Adā negaret assumptū. quia ipse tenet
ꝙ illa noticia nō posset esse in potentia
apta iudicari per eam ⁊ non esse sibi fa

quia verbū nō representauit aliquid fo
re nisi qd̄ futurū fuit. ⁊ antecedēs erat
contingens in illo tp̄e. ergo similiter ⁊
ɔn̄s. sicut etiam concedit predicta opi-
nio. Et per ɔn̄s etiā sequit̄ q̄ iste erat
contingētes Gabriel habuit gaudiū vl̄
leticiam. Gabriel venit ad Mariā ⁊ sa-
lutauit eam. Consequētia tenet per po
situm. quia Gabriel aliā causā gaudē
di vel veniendi non habuit nisi quia in
verbo sic vidit. ergo si potest non vidis
se potest nō venisse ⁊c. Et consimiliter
potest dici de quolibet p̄terito. q̄re ⁊c.

V Ad hanc rationē sunt diuer-
si modi euadendi. Pri͂a via est q̄ gau
dium Gabrielis qd̄ est ⁊ fuit gaudiū in
b. gradu non solū potuit fuisse intenti⁹
vel remissius vel nō fuisse gaudium in
tali gradu sicut dicunt aliqui. imo illd̄
gaudiū potest simpliciter nō fuisse gau
dium. ita q̄ non solū hec est contingēs.
Gabriel habuit gaudium in b. gradu.
imo hoc modo est contingens. Gabriel
habuit gaudiū. Vn̄ dicit hec opinio. q̄
licet necessarium sit q̄ illa res siue illa
passio fuerit. tn̄ potest nō fuisse gaudiū
Nec hoc debet videri mirabile vt dicit
q̄r talis passio non est dilectio vel gau-
dium nisi cū coniūgitur cū cognitione
mediāte qua causat̄. ergo sicut est pos-
sibile q̄ iste non habuit visionē. ita est
possibile q̄ talis passio quā habuit non
fuit gaudiū si esset in mente ⁊ mens ni-
hil cognosceret. Nam mēs gaudere nō
potest sine cognitione. vt patet. q̄re ⁊c.

Sed hanc viam diffuse reprobat adā
in tertio quo ad vtrāq; partē. ideo trā-
seo. tamē hec via difficiliter apparet fal
sa. p̄ hoc q̄ s̄m casum positū illud gau-
diū precise fuit causatum ex hoc q̄ Ga
briel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū
q̄ vidisse sequitur q̄ sicut potest per se
non habuisse gaudiū. ita potest nō ha
buisse illam passionē cum ipsa esset ab
eadem causa. Et sic ista via non euadit
difficultatem. quare ⁊c. Secunda via
est quā ponit Hybernicus q̄ gaudium
Gabrielis potest non fuisse ab alia visio
ne sed ex alia causa. ita q̄ licet Gabriel
habuerit gaudiū ⁊ venerit ad Mariā:
quia vidit ⁊c. tamē in illo tempore me
dio est possibile q̄ nō habuerit gaudiū
nec venerit ex ista causa s; ex alia. Vnd̄
dicit q̄ in illo tp̄e medio ista ɔn̄a nō
valet Gabriel nō vidit in verbo xp̄m fo
re incarnandum. ergo non habuit gau
dium. vel ergo nō venit ad Mariā nec
salutauit eā. Quia licet de facto nō ve
nerit ex alia causa. tamē semp̄ in illo tē
pore medio possibile est q̄ venerit ex a-
lia causa. ideo ex ista que est contingēs
Gabriel non vidit ⁊c. non sequitur. Vn
de concedit vlterius q̄ in illo tempore
medio hec fuit simpliciter contingens
Gabriel nō fecit ista facta quia viderit
deū incarnandū ⁊c. Sed hec via nō suf
ficit. q̄r ex ea sequit̄ q̄ in potestate bea
te virginis fuisset q̄ nunq̄ Gabriel pre
uidisset xp̄m incarnandū. Et breuiter s;
adam multiplicit̄ impugnet istā viā
tamen contra ipsam ⁊ supradictā suffi
cere debet ista ratio. Quia pari ratiōe
qua tu dicis q̄ gaudium Gabrielis p̄ot
non fuisse a tali causa ⁊ illi act⁹ possunt
fuisse ab alia causa. pari ratiōe potero
dicere q̄ illi actus simplicit̄ possunt nō
fuisse ⁊c. Vel saltem sicut tu dicis q̄ illi
actus possunt non fuisse ab illa causa.
sed ab alia. ita dicam q̄ Sortes potest
nō fuisse a patre suo s; ab alio. ⁊ q̄ pat̄
eius p̄ot nō fuisse pater eius. sed vnus
alius ⁊c. Et ita de quolibet effectu secū
de cause ⁊c. q̄ omnia sunt absurda ⁊c.

Ideo dicendū est in hac materia q̄ si
cut visio Gabrielis non potest nō fuisse
sic non potest nō fuisse visio. nec potest
non fuisse iudicium nec gaudium eius
potest non fuisse gaudiū ab illa causa
a qua fuit. siue de illo obiecto. Et quia
vidit in verbo christū incarnādū. ideo
habuit gaudiū ⁊ leticiā. ⁊ venit ad Ma
riā ⁊c. id est. quia sic firmiter ⁊ sine du
bitatione credidit. ⁊ non quia vere iudi
cauit. ita q̄ illa visio ei⁹ inquantū erat
firmū iudiciū de sic fore ⁊ nō quatenus
erat reuelatio in verbo siue verū iudi-
cium fuit causa illoꝝ actuū. q̄r illa visio
poterat in illo tp̄e medio non fuisse ve
rū iudiciū siue reuelatio. ⁊ tn̄ non pote
rat nō fuisse iudiciū siue cognitio d̄ tali

obiecto. vnde patet q̄ pro illo tempore
medio licet nō de potentia ordinata tn̄
de potētia absoluta hec erat possibilis
Gabriel errauit. Gabriel in verbo false
iudicauit. Gabriel false enūciauit. Nec
tamen p̄pter hoc sequit̄ q̄ hec esset pos
sibilis Gabriel mentitus fuit vl̄ mēdax
nuncius extitit. positis precise his que
prius. Ratio est. quia nō dixisset aliq̄d
contra suā cōscientiā quod requirit̄ ad
mendaciū ⁊c X His premissis re
spondeo ad rationes prius factas. Vn-
de pro solutiōe prime et declaratiōe di
ctoꝝ et dicendoꝝ prius videndū est q̄d
est aliquid videri siue rep̄sentare i ver-
bo. Vnde dico q̄ h̄ nihil aliud est q̄ ver
bum diuinū causare. vnū actum qui sit
clara visio verbi seu representatio. ⁊ sit̄
causare vnū actum qui sit rep̄sentatio
alterius a verbo. ita q̄ verbū suppleat
vocem obiecti quo ad efficientiam ⁊ nō
alio mō. ⁊ sic illa visio dicit̄ eē visio vel
representatio in verbo. quia verbū s̄p
simul illa visione videtur: ⁊ a verbo im
mediate causatur. siue per eandē visio
nem vel eundē actum videatur verbū
et creatura sicut tenet Adam siue non
sicut tenēt illi qui dicūt non esse possibi
le q̄ vnico actu distincte videatur deus
et creatura ⁊c. Ex hoc primo patet. q̄
verbum nō dicitur aliquid representa-
re creature: quia sit illd̄ quo formaliter
creatura cognoscit vl̄ etiā precise quia
sit illd̄ quo cognito recordatiue creatu
ra aliquid aliud cognoscit. sicut imago
representat illud cuius est. ⁊ lic; verbū
possit hoc modo representare. nō tamē
solum sic potest representare. Vnde nō
est imaginādū sic̄ multi credunt. q̄ cau
sa videndi creaturam in verbo sit quia
verbum est imago: vl̄ ydea ipsius et ea
dē actu quo videtur ydea videt̄ ydea-
tum sed quia volūtarie causat visionē
creature modo supradicto. Ex quo se
cundo sequitur q̄ vidēs verbum nō ne
cessario videt omnia que verbū videt.
sed solū illa quoꝝ visionē vult i eo cau-
sare. imo nō credo q̄ aliq̄ creatura pos-
sit distincte videre oīa q̄ verbū videt. si
cut al̄s specialiter declarabo de aīa xp̄i
de qua magister videt̄ oppositum dice
re in tertio libro. Si aūt dicat̄ q̄ deus
est cognitio cuiuslibet creature. ergo si-
cut vnus angel⁹ videndo in mente alte
rius istam p̄positionē homo est aīal po-
test esse certus q̄ ille format talē p̄posi
tionem. Ita vidēdo diuinā cognitionē
potest certificari q̄ deus assentit ⁊ anti
xp̄s erit et p̄ ɔn̄s q̄ antixp̄s erit. Et ita
potest argui de quolibet alio vero. igit̄
⁊c. Ad hoc dico cōcedendo assumptū
et negādo similitudinē: ⁊ vltimā ɔn̄am
Et ratio est. quia p̄positio quā videt an
gelus est realiter in mente angeli. s; nō
est realiter in deo. sed solum obiectiue
ideo intelligendo cognitionē diuinam
non intelligit quicquid illa cognoscit.

Tertio patet ex p̄dictis q̄ aliquid re-
uelari in verbo aliquid i͂portat plus q̄
representari in verbo. Patz. q̄r vltra il
lud importat q̄ illa reuelatio sit vera ⁊
certa rep̄sentatio ⁊ de vero. vt patz ⁊c.

Quarto patz q̄ aliquid fuit rep̄senta
tum in verbo qd̄ potest nō fuisse reuela
tum in verbo lic; nō possit no fuisse rep̄
sentatū in verbo p̄tz ex dictis ⁊c. Tūc
ad formā prime ratiōis negatur aīs si
cut patz ex dictis. Et similiter negatur
aīcedēs: ⁊ ad probationē negatur ɔn̄a
quia in casu antecedens est possibile: et
consequēs impossibile ⁊c. Ad secūdā
quicquid sit de prima parte anteceden
tis nego secundā. Et dico q̄ necessario
vult eā representasse nec potest nō vo
luisse eā causasse nec est possibile q̄ sic
aliqua noticia creata sit omīo subordi-
nata diuine noticie. q̄ sicut diuina noti
cia potest nō representasse ⁊c. sic possit
noticia creata. Ratio est illimitatio vel
imensitas noticie diuine ⁊ limitatio no
ticie create. Ad tertiā nego primā par
tem antecedētis sicut patuit. ⁊ ad secū-
dam dico q̄ siue ex hoc euidēter sequi-
tur preteritum non fuisse siue non ta-
men eque faciliter sustinebitur preteri
tum nō fuisse sicut istud vt patet intuē
ti. Vnde ad p̄bationē illius aīcedētis
Adā negaret assumptū. quia ipse tenet
q̄ illa noticia nō posset esse in potentia
apta iudicari per eam ⁊ non esse sibi su

dicium. Et reputat simpliciter impossibile ꝙ illud accidens qđ est noticia: vel volitio possit formaliter inherere subiecto cognitiuo et volitiuo. absq; hoc ꝙ illa potentia cognoscat: et velit sicut impossibile est ꝙ illa res que est albedo inhereat subiecto ⁊ ꝙ subiectum nō sit albũ per eam. Sed quia istud posset calumniari probabiliter ideo dico ꝙ quicquid sit de hoc tamen negandũ est vltimũ ꝯsequēs scʒ ꝙ talis noticia potest non fuisse a tali causa ⁊c̄. quia licʒ ex h̄ euidenter nō sequeretur aliquā rem p̄teritã nō fuisse tn̄ eque repugnat imaginationi vnum sicut aliud. vt patʒ ⁊c̄.

Y Ad quartam rationem quia aliqui abhorrēt audire ꝙ xp̄s potest vł potuit falli. ideo hoc non assero. Dico tamē hic primo ꝙ supposito ꝙ hec esset impossibilis anima xp̄i vel xp̄s fallitur per noticiā creatam. tamē ex hoc nō habetur ꝙ illa noticia sit simpliciter infallibilis. quia possʒ esse falsa alteri aīe vł illi met derelicte a verbo. Et ideo soluʒ habetur ꝙ illa sit infallibilis ſm quid. scʒ isti anime sic vnite. quare ⁊c̄. Alio modo ſm aliquos solēnes doctores potest dici. Primo ꝙ xp̄s ſm diuinitatē et per noticiā increataʒ non potuit falli ꝑ quācunq; potentiam. Patet. quia hoc repugnat perfectioni diuine. Secundo ꝙ xp̄s ſm humanitatē et per noticiam creatam nō potuit falli. ⁊ hoc ꝑ potētiā ordinatā. quia nihil falsum credidit vł credere potuit ſm legem subordinataʒ Tertio ꝙ xp̄s ſm humanitatē ⁊ per noticiam creatā potuit falli et hoc per potentiam absolutā. Ad cuius declarationeʒ quarto pōt ſm aliquos ꝙ toto tp̄e intermedio postq̄ xp̄s dixit Petro ter me negabis vsq; ad negationem Petri hec fuit absolute possibilis Xp̄s falsum credidit. vel xp̄s falsuʒ p̄dixit. sicut hec Petrus xp̄m negabit. sed ex prima seq̄tur xp̄s per noticiam creatā ſm humanitatem deceptus fuit. nec tamē ex hoc sequitur ꝙ christus mendax vel mentitus fuerit vel mendacium dixerit. quia non sufficit ad mendaciuʒ sola assertio falsi. sed requirit̄ intentio fallendi. Hāc aūt christus pro tunc non habuit. ideo pro nūc ista est impossibilis. Aliqui tamen concedūt ꝙ xp̄s non solum potest asserere falsum sed et hoc potest facere cum intentione fallendi. id est. asserere falsum scitum esse falsuʒ imo dicere falsum mendacium et peccare odire deuʒ ꝑ cōmunicationē idiomatũ. Nec video quin istud possit probabilius dici q̄ oppositũ si nō offendat aures fideliũ ⁊c̄. Nulla eñ cōtradictio vel repugnantia videtur ꝙ anima xp̄i absolute oīa possit verbo vnita que ipsa posset si esset a verbo derelicta. sed constat ꝙ si nō esseʒ vnita ipsa absolute posset decipi. ⁊ decipere. mentiri. ⁊ peccare. igit̄ et ipsa hec potest vnita. quare ⁊c̄. Si autem dicat̄ contra predicta ꝙ ſm glosaʒ sup illo. 2. ad Thim. 2. negare seip̄m non pōt xp̄s qui veritas non potest seipsum negare quod tamen faceret si dicta sua non impleret. ideo etiaʒ. Luce. 24. dicitur. Necesse est impleri oīa que scripta sunt ⁊c̄. Ad hec potest responderi ꝙ debēt intelligi et exponi de impossibilitate et necessitate ſm legem ordinatā et nō de absoluta īpossibilitate et necessitate vt satis pʒ. Vel volūt dicere auctoritates p̄dicte ꝙ de⁹ implet ꝓmissiōes suas ita certitudinal'r ac si nō possent īpediri lʒ absolute possint īpediri ⁊c̄. Et sic pʒ ex dictis q̄liter rn̄dendũ sit ad multa similia obiecta que possunt hic fieri. Et hec via inter alias mihi videtur magis probabilis q̄ illa que poneret ꝙ q̄libet noticia creata anime christe vel alteri⁹ in verbo sit noticia infallibilis ⁊c̄. Et h̄ de hoc ⁊c̄.

AA Nūc circa istā materiam et ad maioreʒ ipsius declarationem mouebo et soluam triplicem dubitationem. Prima erit Vtruʒ de⁹ possit rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. Scd̄a erit Vtruʒ deus possit rōnali creature eternitatem sue finalis damnationis reuelare. Tertia erit Vtrum deus possit rationali creature falsitatem dicere vł eam decipere. Prima ergo dubitatio Vtrum deus ⁊c̄. Et videtur ꝙ nō. quia nulla rationalis creatura per quācunq; reuelationem potest euidenter scire suam beatitudinem esse eternaliter duraturam. igitur nec potest secure assentire suam beatitudinē esse eternā. Consequētia videtur nota ⁊ antecedēs ꝓbat̄ quia quacunq; reuelatione facta rationali creature de sua beatitudīe absolute possibile est ipsam annihilari ⁊ ꝑ ꝯñs possibile est aliter euenire q̄ sua reuelatio vel iudicium significauit fore. igitur nō sciuit ita fore ⁊c̄. Oppositũ patʒ ex dictis: ⁊ similiter q: securitas de eternitate beatitudīs est pars beatitudinis. ſm Augusti. 10. de ciuita. dei capit. 30. et 13. de trinita. c. 7. Igitur oīs beatus est de ea securus. Ad hanc dubitationeʒ respondet vna opinio ꝙ sic ⁊ hoc est verum vt patebit. Sed ad saluandũ hoc ⁊ ad respondendũ argumēto facto ponit ꝙ deus nō pōt destruere illos qui de facto sunt beati: nec auferre ab eis illam rem que est eoꝝ beatitudo: quia nō pōt destruere creaturam iustā vel ei subtrahere sine culpa dona sua. Et si hoc non repugnet potentie dei inquātum est potentia repugnat tn̄ potentie inquātum est sūma benignitas ⁊ sūma misericordia. Et ꝓ hac opinione videtur facere qđ dicit magister libro primo. dist. 43. allegans Augusti. sup illo verbo dn̄i loquētis ad Loth. Gene. 19. Non possum quicq̄ facere ⁊c̄. Non posse inquit se dicit quod sine dubio poterat ꝑ potentiā sed non poterat per iusticiaʒ. Sed hec opinio non sufficit: q: eque faciliter defenderetur error ille ph̄orum quorūdā scʒ ꝙ quicquid deus agit ad extra agit nature necessitate ⁊ non posset aliquid aliter operari q̄ de facto opat̄ vel operabitur. Quē errorē reprobat magister di. quidā de suo sensu presumentes ⁊c̄. Sequitur ergo ꝙ sicut deus oēm rem quā producit libere cōseruat ita libere potest eam annihilare quādo vult: quare ⁊c̄. Item hec via sibi ipsi repugnat: q: si deus potest aliquid de potentia quatenus potentia est. ergo deus simpliciter potest illud. q: ex opposito sequitur oppositum. Vnde etiam cum potentia dei et eius misericordia penitus idem sint si aliquid potest de potentia inquātum potentia absolute potest illud non obstāte misericordia. ideo aliter respōdendum est. Ad cuius euidentiam p̄mo notandum est ꝙ beatitudo ꝓut ad propositum sufficit potest sumi dupliciter. Vno modo precise pro actu visionis dei clare et fruitionis vel vtroq; simul non connotando eternitatem illorum actuum. Alio modo potest sumi magis proprie pro illis actibus connotando eternitatem illorum sine credulitatem firmam ⁊ veram ꝙ illi actus in quibus ꝯsistit essentialis beatitudo durabunt sine fine: ⁊ ita sumitur communiter. Sed contra potest instari: q: sic sumendo sequitur ꝙ ista sit contingēs Ista beatitudo fuit demonstrata tota beatitudine gabrielis. et similiter ista. Iste fuit btūs demōstrato gabriele. ꝯñs pʒ: sed ꝯñs videt̄ absurdũ. Dico hic ꝯcedēdo ꝯñs sumendo nomē beatitudinis secundo modo. sicut patet ⁊ post patebit: sed primo modo capiendo ille sunt necessarie: q: sunt de preterito vere nec dependent aliquo modo ex futuro.

BB Tunc pono aliquas ꝓpositiones. Prima est responsiua ꝙ de⁹ pōt rationali creature securitatem sue eterne beatitudīs reuelare. pʒ. q: quocunq; mō capiat̄ beatitudo q̄libet beatus est securus de facto. Et illud est fide tenendũ sicut patʒ per auctoritates Augusti. supradictas ⁊ est ꝯmunis oīm sentētia. Tunc ad declarationē hui⁹ sciendũ est q̄d sit securitas. Vñ dico ꝙ est iudiciũ firmũ ⁊ sine formidine de aliqua veritate. vnde nō est imaginandũ ꝙ securitas sit aliquid superadditũ iudicio: sed est oīno idem nec aliq̄d addit super iudiciũ firmũ nisi ꝙ tale iudiciuʒ sit verum. Ex quo sequitur primo ꝙ lʒ securitas ꝓphetica respectu futuri nō possit non fuisse estimatio vel iudicium firmuʒ. tn̄ potest non fuisse securitas ꝙ illud esset futurũ: pʒ q: potest non fuisse verum iudiciũ. Secūdo sequitur ꝙ licet quis sit assecuratus qm̄ ille possit nunq̄ fuisse securus de illo. Tertio seq̄tur ꝙ capiendo beatitudinē pri-

Nōa ꝙ x⁹ pōt dicē fl̄m ⁊ pōt falli

Dub

mo modo nullus beatus potest nō fuisse securus de sua beatitudine. patz clare. Quarto sequitur ꝙ capiendo beatitudinē secundo modo aliquis beatus potest nunq̄ fuisse secur⁹ de sua beatitudine. Patet. q: isto mō capiendo hec est cōtingens. Iste fuit beatus. Uel ista beatitudo fuit. Et sic semꝑ vtar isto termino ⁊c. Secūda ꝓpositio pncipalis ē ꝙ deus quēlibet beatū ⁊ de sua beatitudine eterna assecuratū potest annihilare et ei suaz beatitudinē potest auferre Patet ex dictis cōtra ꝑmam opinionē nunc reprobatā. Tertia est ꝙ deus nō potest annihilare aliquē beatum vel de beatitudine assecuratum nec ab eo auferre suaz beatitudinē. Et hec videtur similis illi quā ponit supradctā opinio sed multū est dissimilis. Et ratio est. q: predicatū appellat suam formā. ⁊ ideo illa de inesse implicat cōtradictionē ⁊c.

Quarta est ꝙ deus nō potest aliquez primo modo beatuz vel de beatitudine assecuratum facere postea non beatum Patet. q: beatus nō potest desinere eē beatus ꝓpter rationē tactam licz possit non esse vl' fuisse beatus ⁊c. Ex his pz responsio ad rationē vnde quicquid sit de antecedēte ꝯsequētia nō valet. quia euidens scientia nō requiritur ad securitatem. Aliqui nō ꝯcedunt antecedēs sicut Ockam quarto disti. 14. q. 4. ⁊c. Sz breuiter ꝯcedo ꝙ nulla reuelatio d' futuro est de illo euidēs sciētia nec euidēter scitur esse reuelatio vel securitas nec beatus euidenter scit se esse beatū sicut ꝓbat rō. Et hec d' hoc. LL

Secūda dubitatio est. Utrū deus possit rationali creature eternitatez sue finalis damnatiōis reuelare. Uidetur ꝙ non. quia si sic de⁹ posset cogere aliquē ad peccandum. Consequens est falsuz et consequētia patet. quia facta tali reuelatione talis de propria salute desperaret. ergo peccaret. quare ⁊c. Opositum videt'. quia omne futurū cōtingēs impertinens reuelatiōi deus absolute potest reuelare ⁊c. Ad hāc dubitationez p̄supposita illa distinctiōe supra declarata vl' reuelatiōe exteriori ⁊ interiori ponam aliquas ꝓpositiones. Prima est. ꝙ deus potest hoi etiā existenti in charitate casum suū in peccatū mortale: ⁊ etiā suā finalem dānationē de cōmuni lege reuelare exteriori reuelatione. Ista patet primo de casu in peccatū q: christus petro existenti in charitate reuelauit exteriori reuelatiōe negationē suam dicens. ter me negabis. Et hec negatio ſm Augustinum fuit mortale peccatū. Secūdo satis patet ꝙ tali reuelatione non existenti in charitate potest reuelari sua dānatio. Nam in euangelio xp̄us hoc reuelauit iudeis dicēs. Iohā. 8. in peccatis vestris moriemini.

Sed vtrū talis reuelatio possit fieri existenti in charitate de lege ordinata magis dubiū est. q: in scriptura hoc nō legitur factū esse. saltē nō recolo legisse tamē videtur probabile ꝙ hoc nō repugnat legi ordinate: cū non appareat ratio quare isto mō non possit alicui reuelari suū peccatū mortale finale. ⁊ ꝑ ꝯñs sua dānatio. q̄uis sit in charitate sicut pōt sibi aliud pctm̄ mortale reuelari vt ptz in Petro. nec ex hoc seqtur ꝙ talis desperet vel ꝑdat charitatē: q: ꝓpter talez reuelationē nec oportet ꝙ credat se esse dānandū. Nam ꝓpter nullum signuz extrinsecū a quocūqz factū potest viator de cōmuni lege obligari ad credendū se dannandū. sed debet semper indubitāter sperare ꝙ si faciat que sūt legis christi saluabitur: ⁊ ad hoc debet laborare et diuinū auxilium implorare

Secūda ꝓpositio est ꝙ deus non potest homini etiā non existēti in charitate suā finalem damnationē de cōmuni lege reuelare interiori reuelatione. Patet: q: tali reuelatiōe facta ille firmiter assentiret se esse dānanduz. vt patet ex quid nomīs: sed nullus de cōmuni lege potest sine peccato firmiter assentire se esse damnandum. imo talis credulitas esset peccatum. ergo deus de cōmuni lege non potest immediate causare talez assensum vel credulitatem in viatore: ⁊c. Tertia est ꝙ dubium est vtrum deus possit homini existenti in charitate suum futurum casum in peccatuz mortale de cōmuni lege reuelare interiori reuelatione. Patet. quia nec ad hoc habetur auctoritas aut ratio vl' experientia cogēs nec etiam euidēter repugnat legi ordinate. imo satis videt' stare cuz ea ꝙ sic quia ex hoc non sequit' ꝙ facta tali reuelatione talis peccaret vl' charitatē ꝑderet vt patz intuenti. quare ⁊c.

Quarta est ꝙ sine dubio tenēdum est ꝙ deus potest homini siue extra charitatem siue existenti in charitate casum suū in peccatū mortale ⁊ etiā suā finalē damnatiōem absolute reuelare īteriori reuelatiōe. Patz ex supradictis ⁊ ꝑ rationē in oppositū huius dubitatiōis factam ⁊c. DD Sed hic est dubiū tali reuelatiōe facta de futura damnatione. Primo vtruz talis peccet ꝑ d'sperationē ⁊ ꝑdat charitatē. Scdo vtrū talis possz licite ꝓ salute sua orare. Et videtur ꝙ nō. q: nō potest licite velle vel orare illud qd' scit deū nolle. Naz vnusquisqz tenetur se cōformare voluntati diuine cum sciuerit ipsam. Iuxta illud Luc. 12. Seruus sciēs voluntatē domini sui: et non faciens plagis vapulabit multis. Ad primū distinguendū est ꝙ desperatio potest capi dupliciter. Uno modo improprie ꝓ firma credulitate q̄ quis credit se esse damnandū vel diffidit se esse saluanduz. Alio modo ꝓprie ꝓ firma credulitate qua quis credit ꝙ si faciat quod in se est ꝓ statu vie ad habendū beatitudinē adhuc non habebit eam. Unde talis actus est directe oppositus actui spei et nō primus. Tūc ſm hoc dico aliquas propositiones. Prima est ꝙ stante tali reuelatione sequit' ꝙ talis firmiter credet se esse dānandū patz ex quid nomīs reuelatiōis interioris ⁊c. Secunda est ꝙ stante tali reuelatione sequit' ꝙ talis desperet capiendo desperationē primo modo. Patz ex prima ꝓpositione et ex quid nomīs desperatiōis ꝑmo modo sumpte. Tertia est ꝙ stante tali reuelatiōe nō sequitur ꝙ talis desperet capiēdo desperationē secundo mō patet ex quid nomīs ⁊c. q: stat ꝙ firmiter credat se esse damnādū et tamē credat ꝙ si esset facturus ea q̄ sunt legis christi ipse saluaretur ⁊c.

Quarta est ꝙ stāte tali reuelatiōe nō sequitur ꝙ talis peccet vel perdat charitatē. Ptz q: illa credulitas siue desperatio primo mō dicta nō essz sibi peccatum. quia nō esset naturaliter creata sz supernaturaliter a deo impressa. et per cōsequēs nō excludit charitatē imo staret absolute ꝙ per talē desperationem mereretur si deus p̄ciperet illā credulitatē. sed hoc nō potest deus p̄cipere stāte lege cōi. quia sic p̄ciperet sibi duo cōtraria. s. ꝙ simul desperaret et speraret ⁊c. Ad secundū dico ꝙ sic ⁊ ꝙ tenetur orare ꝙ tollatur ab eo illa credulitas ⁊ ꝙ nō eueniat sicut credit. Et ratio hui⁹ non est quia nō sciat euidēter ꝙ dānat' sicut assignat adā. Naz ita firmiter credit sicut si euidēter sciret qd' alias dicā ⁊c. Sed ratio est. quia licet ꝑ talē reuelationē abroget' lex cōmunis de spe vt patuit. tamē iste ꝓpter hoc nō absoluit' ab alijs preceptis legis nec obligat' ad oppositū precepti de ratione. Nec tenetur velle quicquid scit aut credit deum velle. Sz d' hoc alias videbit' ⁊c. Et hec de hoc. EE

Tertia dubitatio ē. Utrū deus possit rationali creature falsitatē dicere vl' eam decipere. Et videt' ꝙ sic. q: ponat' ꝙ de⁹ reuelet alicui aliqd' futurum cōtingēs sicut antixp̄m fore ⁊ faciat illū sic assentire. Tunc illa reuelatione facta et iam in preteritū lapsa necesse est deum sic dixisse et istū sic assensisse. ⁊ tamē hoc stante adhuc cōtingēs est ita fore. Ideo arguitur sic. de⁹ dixit isti ꝙ antixp̄s erit et antixp̄s nō erit. ergo deus falsum dixit et ipsum decepit Consequētia patz. ⁊ añs est possibile: ⁊ quelibet pars est possibilis ⁊ vna alteri cōpossibilis cū vna sit necessaria. igitur cōsequēs est possibile. Oppositū patz per magistruz libro. 1. in. 40. distinctio. qui ab omnipotentia dei excludit posse mentiri et fallere. Et simil'r patet ꝑ Augustinū. 83. q. q. 14. vbi ꝓbat corp⁹ xp̄i verum et nō fantasticū fuisse. quia si nō ergo fefellit xp̄s. et si fefellit veritas nō est ⁊c. Circa istam materiam primo p̄mittam quorundaz solēnium doctoruz

opiniones contrarias. Secundo ponã
aliquas propositiones responsiuas.
Tertio eliciã q̃ttuor regulas ex quibꝰ
inferam aliquas propositiones correla
rias. Quantũ ad primũ sciendũ est ꝙ
ad hanc dubitationem respondent ali=
qui doctores affirmatiue.s.Hibernicus
et post eũ Adam et Olkot. Unde tenẽt
ꝙ ꝑ totũ tempꝰ mediuz ante positionẽ
rei inesse illa est contingẽs antixp̃s erit
ita et illa deus falsum dixit.et deus de=
cepit.vocando scilicz deceptionẽ facere
ꝙ aliquis habeat assensum falsum:vel
aliquis erret.deus tamẽ non potest de=
cipere deordinate vł iniuste.nec põt de
cipere primo modo loquendo de dece=
ptione.de potentia ordinata ⁊ ꝑ seip̃m
et immediate.sed hoc bene potest d̃ po
tentia adsoluta.Omnẽ enim rem quaz
deus potest causare mediantibus cau=
sis secundis potest de potẽtia absoluta
per seipsum.sed error est res talis. Igi
tur ⁊c̃. Maior est commune principiuz
theologicum. sed minor patet ex multꝭ
scripture passibus vbi deꝰ docuit israe=
litas in bellis ⁊ in aliis hostes decipere
verbis vel factis ⁊c̃. Sed aliter respõ
dent aliqui ad predictam dubitationẽ
negatiue. ff Unde magister
Gregorius circa hoc primo ponit aliq̃s
distinctiones. Prima est ꝙ dicere acci
pitur dupliciter. Uno modo idẽ est qd̃
dictum proferre vel formare. Alio mo=
do idem est ꝙ per dictum aliquid signi
ficare.Et hec distinctio patet. Et ꝓpor=
tionabiliter dicere falsum vno mõ idez
est quod proferre enũciationem falsam
fm se. Alio modo idem est quod ꝑ enũ
ciationem falsum significare. stat enim
aliquem dicere falsum vno modo et nõ
alio modo. vt patet in oratione ironica
vel tropica.In quibus quandoqꝫ enun
ciationes sunt false fm se.et tamẽ ea q̃
per eas significãtur vera sunt. Nullus
aũt proprie dicitur dicere falsum nisi ꝑ
suũ dictum intendat dicere falsum vel
saltem significet falsum.Nec de primo
modo est dubium quin deus possit dice
re.et de facto dixerit falsum. Secun
da distinctio est ꝙ dicere falsuz secũdo

modo contingit dupliciter scilicz asser=
torie et nõ assertorie seu recitatiue As=
sertorie quidẽ aliquis dicit falsum quã
do per suũ dictũ integrum:et perfectuz
significat falsuz.Sed nõ assertorie quã
do per suũ dictum integrũ significat ve
rum: sed per partiale significat falsum
vt ibi dixit insipiens in corde suo non ẽ
deus. Et aliis locutionibus recitatiuis
et similiter ypoteticis et disiunctiuis:⁊
conditionalibus. Et de isto modo non
est dubium quin deus possit dicere fal=
suz.vt ibi Joh̃.7.Si dixero quia nescio
eum ero similis vobis mẽdax ⁊c̃. Ter
tia distinctio est ꝙ aliquis potest asser=
torie dicere falsum dupliciter.Uno mo
do simpliciter.alio modo cum intentio
ne ꝙ ille cui dicit assentiat ei qd̃ dic̃.Et
de vtroqꝫ sensu est dubitatio.id̃ fm hoc
iste doctor probat duas conclusiones.
Prima est ꝙ deus nõ potest alicui as=
sertorie dicere falsum volens ꝙ ille cui
dicit assentiat illi dicto. Secũda est ꝙ
absolute deus non potest dicere falsuz
Primam probat.quia aliter sequit̃ ꝙ
deus posset mentiri.consequẽtia patet
per diffinitionẽ mẽdacii cõmunem que
est significatio falsa cum voluntate fal=
lendi.fm Augustinũ libro contra men=
dacium.Sed falsitas cõsequẽtis patet
per apostolum ad Heb̃.6.Impossibile
est mentiri deuz. Et ad hoc sunt expres
se auctoritates Augustini. ꝙ omne mẽ
daciũ est peccatum.et ꝙ mentiri et fal=
lere sunt ea que omnipotens nõ potest
Et ꝙ si deus hec posset nõ esset dignus
vt esset omnipotẽs ⁊c̃. Secũdã ꝓbat
quia ex opposito sequitur ꝙ deus non
esset deus.fm Augustinũ. Cõsequẽtia
ꝓbat ꝑ auctoritates Augustini ⁊ ansel
mi.Item sequitur ꝙ quodlibet dictum
diuinum nõ expertum vel per se notuz
vel euidẽter deductum fidelis rationa=
biliter posset habere suspectũ et dubiũ
Consequẽs patz falsum de articulis fi=
dei ⁊ de his que ꝑ ꝓphetas ⁊ apostolos
et ecclesiaz reuelata sunt.sed consequẽ
tiaz probat quia si non liceret de talibꝰ
dubitare aut hoc esset p̃cise quia a deo
est dictũ.vel quia non solum dictuz est.

sed q2 dictum est illud esse verum:⁊ cre
denduz.aut etiam preceptum vt creda
tur indubitãter. Neutrũ potest dici. q2
stãte ypothesi deus potest dicere dicta
contradictoria. ⁊ cum hoc dicere quod=
libet illorum esse verũ.et iubere vtrũqꝫ
indubitanter credi.Nã qua ratione po
test vnum falsum dicere et qd̃libet aliud
⁊ sic in casu homo teneretur firmiter as
sentire duobus ꝯtradictoriis sciens esse
cõtradictoriis. ac per hoc teneretur ad
impossibile. Istas conclusiones et ea=
rum probatiões diffuse deducit iste do
ctor.sed quia deductio principaliter cõ
sistit in auctoritatibus que faciliter pos
sunt glosari.ideo non insisto in eis cau=
sa breuitatis. Sed ad rationem factã
ante oppositum ip̃e respondet.ꝙ ante=
cedens est impossibile.licet quelibet ꝑs
sit possibilis. quia non sunt compossibi
les.Et hoc quãdo ꝓbatur. quia illa de
preterito. deus dixit ꝙ antixp̃s erit vel
iste assensit ꝙ antixp̃s erit est necessaria
hoc ipse negat. Unde dicit ꝙ si teneat̃
ꝙ res preterita potest per diuinã potẽ=
tiam non fuisse dicetur esse possibile ꝙ
deus illud dictum vel assensum nunq̃
causauit et ꝑ ꝯñs non dixit antixp̃m fo
re.⁊ ꝙ ille etiã nõ crediderit. Et in hoc
ipse bene dicit sicut supra tactũ est. Si
vero non teneatur illud. potest dici fm
eũ ⁊ aliquos antiquos doctores ꝙ pos=
sibile est illud dictũ nunq̃ fuisse signifi=
catiuum.aut non illius quod significa=
uit.Et similiter illum assensum nõ fuis
se assensum aut iudicium illius. Uel
aliter fm eũ dici potest.ꝙ ad hoc ꝙ ali=
quis dicat aliquid proprie loquẽdo.re=
quiritur intentio significandi illud per
suum dictum. quia ergo deus quod vo
luit potest non voluisse.ideo possibile ẽ
deum nunq̃ voluisse significare ꝑ suum
dictuz antixp̃m fore. Si vero nulla p̃di
ctarum viarum placeat alia inueniat̃ melior
Et si quis eam inuenire nõ potest. ipse
dicit ꝙ melius est confiteri suã ignoran
tiam q̃ precipitare taz horridã in auri=
bus fidelium sentẽtiam: qualis est si di
cat̃ deum posse mẽtiri aut falsuz dicere
seu decipe ⁊c̃. Sed cuz reuerẽtia dico

ꝙ si ponatur ꝙ p̃teritũ non potest non
fuisse nulla p̃dictarũ viarũ est sufficiẽs
nec est alia dabilis: quin oporteat dice=
re ꝙ argumentum concludit verum.s.
ꝙ deus potest falsum dicere ⁊ decipere
sicut prima opinio ponit.ita ꝙ oportet
dicere: vel ꝙ preteritum potest nõ fu=
isse:vel ꝙ deus falsuz potest dixisse.nec
est dare medium.sicut potest apparere
ex supradictis in isto articulo. Et ideo
si ponatur primũ secundũ vtiqꝫ videtur
esse ponendum. GG Unde ad
declararandũ quomodo hec via possit
sustineri. ponam probabiliter aliquas
ꝓpositiones. ⁊ respondebo ad opposi=
tas rationes.Unde primitus distinguẽ
dum est ꝙ isti termini decipere fallere⁊
hmõi dupliciter pñt accipi . Uno mo=
do vt includunt in suis descriptiõibus
ista sincathegoreumata scz iniuste inor
dinate indebite . Alio modo vt non in=
cludunt ea : sed tantũmodo fallere vel
decipere est in aliquo causare assensuz
falsum siue errorem.Accipiendo tamẽ
primo mõ istos termios sic clarũ est ꝙ
deꝰ nõ põt decipere vel fallere.sicut nõ
põt peccare vel iniuste aliqd facere. Et
isto modo opposita sentẽtia est merito
auribus fideliũ horrẽda: sed scd̃o mõ il=
lud est dubiũ.nec est clare sacre scriptu
re contrariũ. Pro quo ꝓbabiliter sit
hec prima ꝓpositio.ꝙ oẽm deceptionẽ
vel errorem deus põt se solo causare in
mẽte ratiõalis creature. Ptz q2 cuiusli
bet deceptiõis vel erroris deus est cau
sa.nam oĩm rerũ ⁊ motuũ deus est cau=
sa fm Augusti.3.de trini.ca.3.sed error
est aliqua res vel entitas causata ⁊ per
ꝯñs deus ipsiꝰ est causa : sed cuiuscũqꝫ
rei deꝰ est causa. eiusdẽ se solo sine alia
causa concurrente põt esse causa:siue il
lam rem producendo in subiecto vel si
ne subiecto.igitur oẽm errorẽ vel dece=
ptionẽ potest ꝓducere se solo.siue sine
subiecto siue etiam in subiecto.s. in mẽ
te rationalis creature.vel alio subiecto
quare ⁊c̃. Scd̃a ꝓpositio est ꝙ deus
nõ põt se solo causare deceptionem vel
errorem in mente rationalis creature.
Patet per ea que dixi in questione de

Nō exempla ꝙ deus mediante creatura decipit

noticia dei. articulo p̄mo. vbi aliqua di xi de imutatiōe vitali. Vñ ex dictis ibidem apparet ꝙ nulla qualitas pōt alicui potentie vitali esse noticia vel assensus. nisi sit ab ea effectiue. Cū igitur q̄libet deceptio sit quidā assensus. sequitur ꝙ licet deus possit illaꝫ rem se solo causare in mente rationalis creature. nō pōt facere ꝙ sit ei error vl' deceptio ipsa nō cōcurrēte ⁊c̄. Ex his apparet primo cōtra Adam. ꝙ talis qualitas q̄ est error vel deceptio nō est essentialiť error vel deceptio. cuius oppositū ipse ponit de gaudio. noticia ⁊ volitione ⁊c̄. ⁊ per ꝯñs de errore vel deceptione ⁊c̄. Patet. quia si esset in ea ⁊ nō ab ea nō esset ei noticia ẜm viam p̄tactā. ⁊ tamē añs est absolute possibile. vt patꝫ ⁊c̄.

Secūdo ptꝫ contra Hybernicuꝫ ꝙ ex illo p̄ncipio theologico omnē rem quā deus pōt causare cum alia causa cōcurrente. pōt causare se solo. nō sequiť ꝙ deus possit causare errorē se solo. Ptꝫ ex predictis. Et pōt dari exempluꝫ sic ex illo ⁊c̄. nō sequitur ꝙ deꝰ possit causare merituꝫ se solo. sed bene sequitur ꝙ ergo meritum potest causare se solo ⁊ similiter errorē causare se solo. Et eadē est ratio vtrobiqꝫ quia sicut illa res que est vel esse pōt merituꝫ pōt esse nō meritum. quia si deus illam se solo faceret non eēt meritum. sic illa res q̄ est vel esse pōt error pōt esse ⁊ non esse error. quia si essꝫ a solo deo non essꝫ error vt patet ⁊c̄. quare. HH Tertia propositio est ꝙ deus non potest de potentia ordinata rationali creature falsum dicere vel eam decipere. ⁊ hoc per seip̄m immediate ⁊ directe. ista est rōnalis conclusio. licꝫ non appareat mihi clara ex scripturis. Et dico ꝙ seip̄m immediate. quia nō est cōtra legē ordinatam. imo possibile est de potentia ordinata ꝙ deus decipiat aliquē tanꝙ causa mediata siue mediāte creatura Tū primo q: de facto cuiuslibet erroris et deceptionis deꝰ est causa. vt iam tactū est. Tū secundo q: ẜm Augusti. ⁊ scōs aliqui merenť decipi. ⁊ per ꝯñs iustum est eos decipere. ergo deus hoc potest. Tum tertio q: multa sunt in antiquo testamēto de Jacob ⁊ Rebecca q̄ spūssancti familiari ꝯsilio excusanť a mendatio. ⁊ tamē in illis deceperunt Isaac Vt ptꝫ Geñ. 27. ergo deus ꝑ bonos decipit. Et multa similia exempla p̄nt induci ⁊c̄. Tum quarto q: etiam in nouo testamēto angelus bonus auctoritate dei apparēs magis in somnis di. eis vt ꝑ aliam viā reuertātur in regionē suā. ⁊ sic deceperunt Herodē. Vñ sequitur. Matthei. 2. Vidēs ꝙ illusus essꝫ a magis ⁊c. Dico etiā dicere quia deus ꝑ seip̄m frequēter fallit ⁊ decipit non directe sed indirecte. ⁊ ꝑ accidēs dicēdo aliquid vel faciēdo ꝙ aliqui rationē non intelligētes crediderūt falsuꝫ. sicut ptꝫ in euangelio de illis quibus dixit xp̄s. Joh. 2. Soluite templū hoc ⁊ in triduo reedificabo illud. qui ꝑ hoc crediderūt falsum. ⁊ fuerunt decepti intelligentes de templo lapideo. qꝺ dixerat de templo corporis sui. Quarta ꝓpositio est ꝙ deus pōt de potentia absoluta rōnali creature falsum dicere. ⁊ eam decipere etiaꝫ per seip̄m imediate ⁊ directe. Et dico ꝑ seip̄m ⁊c̄. nō quideꝫ excludendo oēm aliam cām ab ipso respectu talis deceptionis. q: hoc esset cōtra secundā ꝓpositionē vt ptꝫ. sed per hoc excludēdo oēm aliaꝫ causam ab ipso. ⁊ ab ipsa creatura decepta. Tunc ptꝫ ꝓposituꝫ p̄mo per rationē ante oppositū ⁊c̄. Secundo q: cum deus hoc possit mediāte creatura nō apparet quare hoc nō possit absolute sine illa. Verbi gratia cum hoc possit mediante angelo vel hoīe vt ptꝫ ex predicta ꝓpositione. nō apparet ratio quare hoc nō possit absolute sine illo. Nec ad hoc apparet mihi contradictio. sicut ꝙ deus nō sit deus. vel aliud euidens impossibile vt potest apparere intuenti. Tertio hoc nullaꝫ imperfectionē includit in deo. imo videreť imperfectus. si hoc nō posset sicut creatura hoc pōt etiam sine peccato quia aliquis pōt demereri vt decipiatur. Et mirabile videretur ꝙ deus nō posset talē punire ⁊ ip̄m decipere per seip̄m imediate. cuꝫ manifeste dicat Augustinus

83. q. q. 53. ꝙ deus decipit per malos angelos. ⁊ ꝑ malos hoīes ⁊ similiter deus iussit filios israel decipere egyptios. et multa similia p̄nt induci. Quarto error potest esse sine peccato. ergo nō sequitur deuꝫ esse cām peccati. licet errorem imediate causaret ⁊ aliquē decipere t. Et per ꝯñs deus absolute hoc pōt Cōsequētia tenet ⁊ añs ptꝫ ꝑ Augustinū enchirion. 16. vbi diť ꝙ illa fuit opinio caldeoꝝ. Et ostendit ꝙ sit falsa. ⁊ ꝙ aliquis error est malū pene ⁊ nō culpe.

II Tunc ad rōnes alteriꝰ opinionis. Ad primā pro prima cōclusiōe Primo pōt dici ꝙ ꝯñs nō valet. q: mēdaciū vel mentiri includit aliquid inordinate fieri. Et ideo ad ꝓbationeꝫ ꝯñe diciť ꝙ illa diffinitio mendacij que est falsa significatio cū intentione fallēdi. debet intelligi de intentiōe deordinata fallendi. qualis in deo esse nō pōt. nec ꝙ talis possit esse in eo non ꝓbat argumentū. sed solū ꝙ possit esse in eo intētio fallendi. Secūdo pōt dici ꝙ accipiēdo mēdaciū pro falsa significatione cū intentiōe fallendi ꝓuocatio qualiter. nō sumit apl's nec Aug. nec alij cōiter. tūc ꝯñs nō est falsuꝫ de potentia absoluta sed solū de potētia ordinata. eo modo quo dictum est. ⁊ sic intelligunt apl's ⁊ Augustinꝰ. Tertio ad ꝓbationē cuꝫ diciť ꝙ tunc deꝰ posset peccare: q: oīe mendacium est peccatū. Patet ꝙ hoc ē verū de mendatio nō facto auctoritate diuina. quale est mendaciū accipiendo vt cōiter sumitur ẜꝫ nō illo modo quo dictum est. Quarto pōt dici ꝙ si alicui cōcedereť auctoritate diuina posse mentiri. sic sumpto mēdacio illud nullatenus esset peccatū. ⁊ per ꝯñs si deus per seip̄m imediate alicui falsum diceret cuꝫ intentione fallendi. ⁊ illo modo mentireť nō peccaret. hoc aūt est possibile de potentia absoluta. q: ꝙ talē auctoritatē dare nō repugnet diuine potētie. videť rōnabile nec apparet ꝙ tali auctoritate data illud esset peccatū plꝰ ꝙ occidere innocenteꝫ: auctoritate dei. Nam magis est contra instinctuꝫ nature secundū ꝙ primuꝫ circumscripta dei auctoritate. Sed neutrum est cōtra instinctum nature si fierit ex p̄cepto vel auctoritate actoris nature. q̄re ⁊c̄. imo talis auctoritas de facto videtur q̄nqꝫ esse cōcessa. Vnde. 3. Regum vlti. legiť deū dixisse quis decipiet achab. ⁊ egressus spiritus ait: ego decipiā. Et sequiť ingrediar et ero spūs mēdax in ore omniū ꝓphetarū. Et dicit dñs decipies et p̄ualebis. egredere ⁊ fac ita. Et ad hoc possent iduci mlťe scripture. ⁊ de egyptijs deceptis per filios israel auctoritate dei ⁊ de alijs. Et licet aliqui dicāt ꝙ deus nō precipit in talibus mendaciuꝫ vel deceptionem. sed tantū ꝑmittit vel p̄nunciat sicut ibi Johānis. 2. Soluite templū hoc ⁊ ibidē dicit. 13. qñ dñs dixit inde. qꝺ facis fac citiꝰ. nō eñ hic imperatiue loquiť ẜm glosas sanctoꝝ sic ibi egredere ⁊ fac. i. egredieris ⁊ facies sicut ante dixit decipies ⁊ preualebis. Tamen licet ista glosa sit ꝓbabilis. nō tamē hoc pretendit textus. sed ꝙ deus illā deceptionē imperauit ad punitionē maloꝝ. nec hoc videť improbabile. quare ⁊c̄. Ad secundā rationē ꝓ secūda cōclusione negatur ꝯñs nec auctoritatēs Augustini vel Anſ. hoc ꝓbant Sed vlterius negatur alia ꝯñs in qua maior est difficultas. Sed ad ꝓbatiōeꝫ dico ꝙ nō est licitum dubitare. quia deus precipit firmiter credere. ideo negatur minor. Et ad ꝓbationem dicitur ꝙ cōcesso ꝙ homo nō possit teneri ad impossibile. ⁊ ꝙ nō possit ambobus cōtradictorijs assentire. ꝯsequēter dicenduꝫ est ꝙ deus nō posset illud preceptū dare. vt patꝫ ⁊c̄. ideo ratio nō valet. Ad auctoritates autem magistri ⁊ Aug. in oppositum. pōt dici ad magistrū. sicut ad primā rationem ⁊c. Et ad Augusti. pōt dici ꝙ argumentū solum tenet gratia materie. ⁊ antecedēs est impossibile cum sit ꝓpositio de preterito falsa ⁊c. Et sic pōt ꝓbabiliter dici tenēdo istaꝫ viā ⁊c̄. KK Vnde ex oībꝰ priꝰ dictis in isto articulo ⁊ tenendo ꝙ res p̄terita nō potest non fuisse. infero quatuor reglas in hac materia satis vtiles

Prima est ꝙ nulla ꝓpositio de possi-

bili negatiua cuius affirmatiua de pre
terito corespōdens est vera est ꝯcedē=
da de creatura.nisi vbi predicatum est
iste terminꝰ verū aut falsum.aut alius
includens alterū istoꝝ in sua rōne diffi
nitiua.Uerbi gratia.si ista affirmatiua
sit vera.Sortes iudicauit antixpm fo=
re.hec negatiua de possibili sibi corre=
spōdens nō est cōcedenda. Sortes po
test nō iudicasse antixpm fore.vel ꝙ ta
lis noticia pōt non fuisse.⁊ sic de simili
bus.patz ex supradictis. qꝛ si hoc cōce
deret̄ de creatura.pari ratione dicēdū
esset vl' sustineri posset ꝙ creatura que
voluit a.pōt nō voluisse a. ⁊ ꝙ illa que
peccauit pōt nō peccasse.⁊ ita de quoli
bet preterito sicut supra tactū est.qua=
re ꝛc.Et dico de creatura.quia talis lo
cutio est cōcedenda de deo.sicut conce
ditur ꝙ deus qui iudicauit ⁊ voluit an
tixpm fore.pōt hoc nō iudicasse ⁊ non
voluisse.⁊ ꝙ eius noticia pōt non fuisse
iudiciū illius ⁊ ratio supra tacta est ꝛc.

Secūda regula talis est.ꝙ nulla ꝓpo
sitio talis est ꝯcedenda de deo.nisi vbi
verbū signat actū deo intrinsecuz.⁊ nō
effectuz ꝓteritū ad extra.Uerbi gratia
si ista affirmatiua sit vera deꝰ dixit vel
significauit creature antixpm fore.hec
negatiua nō est ꝯcedenda deus pōt nō
dixisse vel nō significasse. qꝛ ista verba
signant nō soluz actum intrinsecū. sed
effectū ad extra preteritū. Et hoc dico
quia secus est de verbis ꝓaise significā=
tibus actū intrinsecū.sicut sunt ista iu=
dicauit.voluit ꝛc.vel de verbis ꝯsignifi
cantibꝰ actū extrinsecum cōnotādo tū
esse verū vel esse falsum.sicut sunt ista
reuelauit.certificauit ꝛc. vt pōt patere
ex supradictis Tertia regula est ꝙ ta
lis locutio nunꝙ̄ est cōcedenda nec de
creatura nec ꝺ deo.nisi quādo veritas
ꝓpositionis de preterito depēdet ex cō
tingēti futuro.pꝫ inductiue ꝛc. Quar
ta regula est ꝙ talis locutio est qñqꝫ cō
cedenda de creatura.s. qñ ꝑdicatuz est
iste terminꝰ verū aut falsum. vel alius
terminꝰ includēs alterū ipsoꝝ in sua ra
tiōe diffinitiua.Uerbi grā.ꝯcedēdū est
ꝙ illud qꝺ fuit iudiciū verū pōt nō fuis
se indiciū verū.⁊ ꝙ reuelatio potest nō
fuisse reuelatio ꝛc.Et ratio huiꝰ potest
apparere ex supradictis ꝛc. LL

Uñ ex istis ⁊ specialiter ex quarta re=
gula sequit̄ Primo ꝙ aliquis habuit fi
dem qui pōt nunꝙ̄ habuisse fidē ⁊ pos=
sibile ꝙ sua fides nō fuerit fides. Patz
de illo qui habuit fidez ꝙ antixp̄s erit
qꝛ fides ē vera ⁊ de vero. vñ īpossibile
ē ꝙ fidei subsit falsuz.Et iō sic possibi=
le ē ꝙ antixp̄s nō erit sic possibile est ꝙ
illa nō fuerit fides.sicut possibile est ꝙ
non fuerit vera. Secūdo sequit̄ ꝙ ali
quis habuit spem qui pōt nūꝙ̄ habuis
se spem. ⁊ possibile est ꝙ sua spes non
fuit spes.patz de illo qui habuit spem
ꝙ saluabit̄.⁊ sic erit.qꝛ ꝫm magistrū li.
3.dist.26.c.1.Spes est certa expectatio
future beatitudinis ꝛc.⁊ caplo sequēti
dicit ꝙ spes nō est nisi futurarū rerum
⁊ ideo sicut possibile est ꝙ iste nō salua
bitur.ita possibile est ꝙ nō habuit cer=
tam expectationē nō per ꝯñs spem ꝛc.

Tertio sequit̄.aliquis est saluatus et
meruit saluari per fidem ⁊ spem. qui
pōt hoc meruisse per infidelitatem vel
falsaz estimationē. Ptz de illo qui hoc
meruit quia credidit vltimū iudiciū fo
re.⁊ nō pōt hoc non meruisse ⁊ tñ sua fi
des pōt fuisse infidelitas vel falsa esti=
matio sicut illud potest non fore. Et si=
militer aliqs pōt meruisse dānationez
per rectā estimationē ⁊ verā fidē vt qꝛ
credidit vltimum iudicium nō fore ꝛc.

Uñ ptz ꝙ homo nō meret̄ in creden=
do.qꝛ creditū ab eo sit verū. nec deme=
retur quia sit falsum. nā hoc non est in
potestate sua.sed ideo meret̄ qꝛ sibi sic
precipit̄ a deo ⁊ vult obedire ⁊ deꝰ vult
actum acceptare ꝛc. Quarto sequit̄
ꝙ aliquis ꝓphetauit qui pōt nunꝙ̄ ꝓ=
phetasse et possibile est ꝙ sua ꝓphetia
nunꝙ̄ fuerit ꝓphetia. Patet. qꝛ iste ter
minus ꝓpheta siue ꝓphetia est terminꝰ
ꝯnotatiuꝰ ꝙ sit de vero.Unde describi
tur ꝓphetia ꝙ est diuina inspiratio euē
tum rei imobili veritate demonstrans.
Non quidē intelligendo ꝙ sit imobilis
id est necessaria veritas simpliciter ab=
solute sed conditionaliter.sic ꝙ necesse

Nō qd sit ꝓphetia

est si aliquid est ꝓphetatum illud eue=
nire. Et ideo sicut possibile est ꝙ illud
nō sit verū ꝙ Job predixit de resurre=
ctione.ita possibile est ꝙ nunꝙ̄ ꝓpheta=
uerit de resurrectione. Et in potestate
antixp̄i futuri erit facere ꝙ xp̄s in ali=
quibꝰ q̄ predixit de ipso non fuerit pro
pheta.Et ꝯsimiliter posset dici de mul=
tis sed transeo.qꝛ ex predictis satis pꝫ
via subtilibus ad multa ꝯcludendū in
hac materia.Et hec de toto tertio arti=
culo. Ad rationes principalis questio
nis patet clare ex tribus articulis pre=
missis qd dicēdū sit. Et hec de q̄stione.

Questio tertiadecima ꝺ potētia dei.

A

Circa quadragesimā secundam distinctionez ⁊ alias sequētes in quibus magister agit de potentia ⁊ causalitate dei. Quero
vtruz deus sit prima causa simpliciter
omnipotēs ⁊ vniuersaliter omnifaciēs

Et arguit̄ primo ꝙ nō qꝛ nō oīe pos
sibile fieri deus potest facere.igit̄ deus
nō est simpliciter omp̄s.Consequentia
satis patz sed añs ꝓbat̄.quia malū vl'
peccatuz est possibile fieri a creatura et
nō a deo.qꝛ non pōt peccare.igitur ꝛc.

Secūdo arguit̄ sic.qꝛ nō oīe factibi=
le deus pōt se solo facere. igitur nō est
prima causa vniuersaliter omnifaciēs.
Cōsequētia ptz qꝛ prima cā vniuersali
ter omnifaciēs quicqd pōt cū causa se=
cunda pōt se sola.aliter non esset pma.
sed añs ꝓbatur.qꝛ actus odij dei est fa
ctibilis a cā scd̄a.⁊ tñ illuz non pōt deꝰ
se solo facere.aliter sequit̄ ꝙ deus nul=
lo coagente posset actū culpabilē face=
re.qꝺ est contra doctrinā sanctoꝝ.igit̄.
ꝛc. Tertio arguit̄ sic.qꝛ nullū ꝓduci=
bile qꝺ de facto ꝓducit deꝰ pōt melius
facere.igit̄ deꝰ nō est simpliciter omp̄s
Cōsequentia satis ptz sed añs ꝓbatur
qꝛ dei potētia ꝓductiua est infinita.er=
go quicquid ꝓducit infinite ꝓducit.qꝛ
sua ꝓductiua potentia ⁊ sua ꝓductio
actiua sunt idē.Et ꝑ ꝯñs omnia equa=
liter ꝓducit nec potest aliquid melius
producere ꝙ̄ de facto ꝓducit. Igit̄ ꝛc.

In oppositū oīm istoꝝ ē expssa deter=
minatio magr̄i in lr̄a ⁊ est cōis doctrīa.

In ista ꝯclusione iuxta materiā triuz
argumētoꝝ erūt tres articuli. Primꝰ
vtrū deꝰ sit potentia actiua simpliciter
omp̄s. Secundus vtrū deus sit prima
causa vniuersaliter omnifaciēs. Ter=
tius vtrū deꝰ sit potētia infinita equali
ter oīa ꝓducens. Circa primū articu
lū sic ꝓcedam. Primo ꝓmittā aliquas
suppositiones.Scd̄o aliquas distictio=
nes.Tertio ponam aliquas ꝯclusiōes.

Quantū igit̄ ad primū in quo viden
dū est quid noīs huiꝰ termini omp̄s. ⁊ q̄d sit ōipotēs
quare deꝰ dicat̄ omp̄s sit prima suppo
sitio.ꝙ deus dicat̄ omp̄s vel omnipotē
tia:non a potentia passiua sed actiua.
Patet ⁊ primo ꝙ deus dicat̄ omp̄s vel
omnipotentia.est articulus fidei. vt ap
paret in symbolo ꝛc. Uñ etiaz Exo.15.
dicat̄ omp̄s nomē eius ꝛc.Sz ꝙ hoc nō
dicat̄ a potentia passiua patz. qꝛ nihil
pōt pati cū sit intrāsmutabilis. Jaco.
1.Apud quem nō est transmutatio ꝛc.

Secūda suppositio ꝙ deus non dicit̄
omp̄s a potentia actiua quasi qualibꝫ
potentia actiua sit formaliter potēs qꝛ
nullam potentiā actiuam creataz sicut
ignis alteriusve creature habet forma
liter ꝛc. Tertia est ꝙ deus nō dicitur
omp̄s quia possit producere omne pos
sibile ꝓduci siue oīe illud qꝺ produci
nō implicat cōtradictionē. Patet quia
filius vel spūssanctꝰ nō esset omp̄s. Cō
sequēs est cōtra doctrinā sanctoꝝ.⁊ re=
putat̄ hereticū.ꝯña ptz.qꝛ neuter pro=
ducere pōt oīe ꝓducibile cū quilibet
eoꝝ sit ꝓducibilis.imo de facto ꝓdu=
ctus a p̄re ⁊ nō possit ꝓduci a se ꝛc. Et
eodē mō argueret̄ de essentia diuina q̄
nullū ꝓducibile pōt ꝓducere ad intra
ꝛc. Quarta est ꝙ deus nō dicit̄ omp̄s
quia possit facere omne possibile siue
oīe illud qꝺ esse non implicat ꝯtradi=
ctionē. Patet quia nō potest facere se ⁊
tñ ipm esse nō implicat cōtradictionez
ꝛc. Quinta est. ꝙ deꝰ nō dicat̄ omp̄s:
quia possit facere omne illud quod fie=
ri ab ipso non implicat contradictionē

Patz.quia pari ratione oīe illud esset
omnipotens quod posset aliquid face-
re.vt patz clarc rc. Sexta est q de⁹ di
citur oīpotēs quia potest facere oīe
factibile siue omne illud quod fieri nō
implicat cōtradictionē.Patet ex dictis
a sufficiēti diuisione. quia non apparet
alia ratio quare dicatur omnipotens.

B Unde ex predictis ptz q iste
terminus omnipotens:vł omnipotētia
est vnus terminus includens istum ter
minum potens.vel potentia in recto.et
hoc signum distributiuū omnis in obli-
quo cuz vno alio termino distributo in
obliquo ibi subītellecto.terminus aūt
ille distributus pōt subintelligi vel iste
terminus pducibile vel iste termin⁹ fa
ctibile ita q talis terminus ibidem di-
stribuitur.ꝛ nō iste terminus rectus po
tens vel potētia.sicut supra dictuz fuit
in questione de equalitate personaꝝ ar
ticulo.3.Et ꝑm hoc iste terminus potest
dupliciter sumi.Uno modo large.et sic
describereꝛ oīpotētia q est potētia oīs
producibilis pductiua.Alio mō stricte
et sic describereꝛ oīpotētia q est potē
tia cuiuslibet factibilis siue omnis pro
ducibilis ad extra pductiua.Unde pri
mo mō nō sumitur apud sanctos.sꝫ se-
cundo modo sicut dictum fuit in qstiōe
supra dicta. Et ratio fuit ibi assignata.

Secūdo patz q oīpotētia pmo mō
dicta nō dicit pfectionē simpliciter nec
illo modo de⁹ dicitur oīpotēs. Ptz. qꝛ
talis non cōuenit cuilibet perfecto sim
pliciter: qꝛ nec filio nec spūisancto nec
essentie diuine rc. Tertio patet q oī-
potētia secūdo modo dicta dicit perfe-
ctionē simpliciter.et illo modo dicit de
us omnipotens. Patet.quia talis con-
uenit cuilibet perfecto simpliciter rc.

Et si dicaꝛ q pari ratiōe qua dicaꝛ q
posse facere aliquā rez siue eā pducere
per factionē sicut creaturaz dicit perfe
ctionē simpliciter.eadē ratiōe potest di
ci q posse pducere aliquā rem sicut di
uinā psonam est posse simpliciter. et di
cit pfectionē simpliciter.ꝛ sic aliq̄ perfe
ctio simpliciter cōuenit patri q̄ nō cōue
nit filio.qꝛ posse pducere aliquā rem ꝛ
non perfectionem non videretur dimi-
nuere de pfectione rc. Respondeo q
ex his que sunt fidei seqtur q non pos-
se pducere filiū vel personam diuinā.
stat cum oīpotētia que dicit perfectio-
nem simpliciter. hoc tamen non est eui
dens.sicut bene probat ratio.sed tamē
aliquam creaturam non posse produce
re sicut hominem vel asinum. siue ali-
quid non posse producere quod tamen
est factibile non stat cum omnipotētia
que dicit perfectionez simpliciter. licet
etiā hoc nō sit euidens. Ptz:quia mul-
ti phi posuerunt primam causam nihil
facere vel agere in genere cause efficiē-
tis:ꝛ tamen esse perfectam simpliciter.
Et ideo posse producere diuinam per-
sonam non dicit perfectionem simplici
ter sed bene posse producere creaturā.
ꝛ sic aliquis est simpliciter pfectus qui
non potest producere quodlibet produ
cibile sicut diuinam personam ꝛ tamen
nō esset simpliciter perfectus si aliquā
creaturam non posset producere.Et li-
cet non sit euidēs.quare vnum magis
debeat cōcedi q̄ aliud.tamen vnum de
bet concedi ꝛ non aliud:quia ad hoc ob
ligamur per fidem. sicut clare patet ex
supradictis rc. Quarto patet q cum
omnipotentia que dicit perfectionem
simpliciter ꝛ ꝑm quam deus dicitur om
nipotens solum respiciat pro obiecto
creaturam siue rem producibilem per
factionem.ideo omnipotentia sic dicta
et omnipotens illo modo bene describi
tur per hanc orationem vel equiualen-
tem scilicet potens facere quicquid fie
ri nō implicat ꝯtradictionem. C

Sed hanc descriptionem reprobat
Hugolinus ꝛ instat contra eam.qꝛ pec-
catum fieri non implicat contradictio-
nem . et tamen deus non potest facere
peccatum rc. Ideo dat aliaz descriptio
nem et dicit q omnipotens est qui po-
test facere quicquid fieri ab omnipotē-
te non implicat contradictionem. Hec
autē ratio nihil valet.quia descriptum
ponitur in descriptiōe qđ non debet fieri
sicut ptz.6. thopicoꝝ. ideo non est de-
scriptio sed ridiculosa petitio. Nec va-

let instantia quia tenendo q deus non
potest facere peccatum:ꝯiter dicendū
est sicut ipse tenet q peccatuz nihil est
ideo sub illo distributiuo quicquid qđ
solum distribuit istuz terminū ens non
cōuenienter sumitur ille terminus pecca
tum ideo non valet sua ꝯńa vt ptz.Uñ
cum omnipotentia non habeat pro ob
iecto nisi creaturā.vt dictum est.ꝛ pec-
catum ꝑm ipsum non sit creatura.patz
manifeste q non valet sua instantia. sꝫ
de assumpto magis alias videbitur rc.

His ergo premissis ad maiorez decla
rationem predictoꝝ videndū est vtruz
omne possibile fieri siue omne qđ fieri
non implicat contradictionē deus pos-
sit de sua absoluta potentia facere.

Circa qđ ad declarationez terminoꝝ
premittam tres distinctiones. Secūdo
ad articulū ponam tres conclusiones.

Prima distinctio est de isto termino
possibile.Nā possibiliū quedā sunt in-
complexe significabilia.quedā vero cō
plexe. Primo mō adhuc possibile sumi
tur dupliciter.Uno modo vt distinguitur
ꝯtra actu ens. ꝛ sic oīe qđ nō est ꝛ pōt
esse sicut antixps.dicitur quoddā possibi
le.Alio modo vt distinguitur ꝯtra neces-
sariū.ꝛ sic oīs entitas etiam actu exńs
que potest esse ꝛ pōt nō esse dicitur quod
dam possibile.Et ꝓportionabiliter pos
sibile scđo modo dictuz potest dupliciter
accipi.Uno modo vt distinguitur ꝯtra
verum ꝛ sic solū enunciabile nō verum
ꝛ nō impossibile est possibile. Alio mō
vt distinguitur contra verū necessariuz.ꝛ
sic omne enunciabile etiā verū potens
tñ esse falsum dicitur possibile. Quā-
tum ergo ad primū modum aliquid di
citur possibile fieri.quia potest fieri ali
qua entitas. Sed q̄tuz ad scđm aliqd
dicitur possibile fieri non quia talis ꝓpo-
sitio vel enūciabile possit fieri.sed quia
pōt fieri q ita sit sicut p eam signatur rc.

Scđa distinctio est de termino isto fa
cere.Uñ ꝑm q sentētialiter ponit Ansel.
de casu dyaboli.pmo caplo. aliquis di
citur facere dupliciter.Uno modo positi
ue ꝛ hoc dupliciter.scꝫ vł de nouo efficiē
do vel factum conseruādo.Alio modo
negatiue non faciendo oppositum seu
ipsum non ꝓhibendo cū tamē hoc pos
set.Et sic dicitur de⁹ facere aliquā rem
que erat nō esse cū cessat facere eam eē
ꝛ similiter que non sunt pōt dici facere
non esse quia cum possit nō facit ea eē.
Hoc modo loquitur Augustin⁹.12. libro
de ciui.dei cap.17.Res quas deus con
didit ꝛ vt prius non eēnt egit q̄diu nō
fuerunt.ꝛ vt posterius eēnt quando eē
ceperunt. Primo modo sumitur ꝓprie. ꝛ
scđo modo improprie. D Tertia
distinctio est circa istū terminū potētia
absoluta.Uñ deum posse aliquid face-
re solet dupliciter intelligi.Uno modo
ꝑm potentiā absolutaz. Alio modo ꝑm
potentiā ordinatam non q in deo sint
due potētie.vna absoluta ꝛ alia ordina
ta.sed deus dicitur illud posse de potētia
absoluta qđ simpliciter ꝛ absolute pōt
Et sic intelligitur de⁹ omnipotēs. ꝛ de
tali potētia semꝑ loquar in psenti arti
culo.vt satis patet. Sed deum aliqd
posse de potētia ordinata potest dupli-
citer intelligi.Uno modo stricte qđ po-
test stante sua ordinatione qua eterna-
liter voluit se sic vel sic eē facturū. ꝛ sic
solum pōt illa que ipse ordinauit se fa
cturuz.Alio modo pōt intelligi magis
large. qđ pōt stante veritate legis seu
scripture diuine.Et sic possibile ordina
te pōt dici illud quod est possibile abso
lute ꝛ nō obuiat alicui veritati legis or
dinate vł scripture sacre.Et vtroq; isto
rū modoꝝ dicitur q impossibile est de
potentia ordinata vltimū iudicium nō
fore.quia licet sit simpliciter ꝛ absolu-
te possibile.tamen non stat cum eterna
dei ordinatione ꝛ obuiat sacre scriptu-
re. Isti autem duo modi differunt qꝛ
aliquid est impossibile de potentia or-
dinata pmo modo ꝛ non secūdo modo
Sicut si sortes sit reprobat⁹ hec est im
possibilis de potentia ordinata primo
modo.Sortes saluabitur.vt patet rc.
ꝛ tamē nō est impossibilis secundo mo
do:quia est absolute possibilis nec ob-
uiat sacre scripture. cum nec hoc nec
eius oppositum sit reuelatum in scrip
tura.Similiter etiā aliqd est possibile

de potentia ordinata secundo modo et non primo modo. sed nunq̄ econuerso quia quicquid obuiat scripture sacre repugnat ordinationi diuine. sed non econuerso. Et ideo secūdus modus est in plus q̄ prim⁹. vt patet. qꝛ quicquid est possibile p̄mo modo est possibile secundo modo. sed nō ecōuerso vt dictū est. Secūdus aūt modus videt̄ magis ꝓprius q̄ primus. quia ſm primuz modū nihil est possibile de potentia ordinata nisi qð est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet contradictionis de cōtingenti vna ps est impossibilis de potentia ordinata. nō aūt secundo modo. vt patet de istis. sortes saluabit̄. sortes nō saluabitur. demonstrato aliquo viatore. Et istud faciliter patz ꝛc̄. Predicte aūt distinctioni cōcordat illa distinctio magistri in littera. ꝛ quorūdā antiquoꝝ ꝙ quedā deus pōt de potentia q̄ non pōt de iusticia. Illud eñ dicit̄ non posse de iusticia qð obuiat ordinationi sue volūtatis vel veritati sue legis quarū vtraq₃ est regula iusticie. sed illud dicitur posse de potentia absoluta qð absolute ꝛ simpliciter potest q̄uis oppositū ordinauerit ꝛ reuelauerit ꝛc̄.

His ergo distinctiōib⁹ presuppositis ponā cōtra magistrū Gregoriū tres cōclusiones responsales huic articulo.

Prima est ꝙ oīne possibile primo mō id est oēm entitatem possibilē deus potest facere accipiendo facere p̄mo mō.

Secūda est ꝙ oīne possibile enunciabile deus pōt facere esse verū: accipiendo facere p̄mo ꝛ secūdo modo. Tertia est ꝙ nō oīne tale possibile deus potest facere esse verū accipiēdo facere primo modo. Probat̄ p̄ma cōclusio auctoritate scripture sacre. quia nō potest euidēter probari ratione. vt tactū est supra ꝛ post etiā dicetur. Ad hoc aūt est exp̄ssa auctoritas Sap̄. 7. vbi de sapientia increata dicit̄ ꝙ est omniū artifex ꝛ habens oēm virtutē. Et iterum cū sit vna oīa potest. Igit̄ ꝛc̄. Et iterum. Sapientie. 11. Quomodo possz aliquid permanere nisi tu voluisses. Igitur non soluz deus quodlibet possibile potest facere, sed etiam factum conseruare. imo sine ipso nō potest conseruari in esse. quare ꝛc̄. Multe alie auctoritates scripture ꝛ doctorum possent induci sed iste sufficiunt ꝛc̄. Secunda etiam cōclusio nō potest euidēter probari ratione sed ꝓbatur auctoritate. Primo per verbum xp̄i. Matthei. 19. Apud deū omnia possibilia sunt. Secundo per illud Luc. 1. Non erit impossibile apud deuz omne verbū. id est omne enunciabile non implicans contradictionez. Tertio per illud Geñ. 18. Nūquid deo est quicq̄ difficile. In omnibus autez his fit locutio de possibilibus complexis. vt patet intuenti scripturam ꝛc̄. Tertia cōclusio ꝓbatur. Nam possibile est nullam rem preter deum esse. ꝛ tamen illud non potest deus facere loquēdo proprie de facere. Nam si illud sic faceret iam aliqd preter deū esset. Illud tamen potest facere secundo modo. Hanc autem conclusionem probat magister Gregorius per hoc ꝙ possibile est creaturaz peccare, ꝛ tamen deus non potest facere creaturā peccare. primo modo capiendo facere. Et hoc ipse probat tripliciter. sed quicquid sit de veritate consequentis alias ostendaz ꝙ rationes sue nō sunt efficaces quando agam de causa peccati ꝛc̄. Concedit tamen. ꝛ hoc est verū ꝙ deus potest facere creaturaz peccare ꝛ facere mala ꝛ peccata accipiendo facere secundo modo. quia hec permittit ꝛ posset ea impedire sic̄ satis ptz.

Ex predictis sequūtur aliqua correlaria. Primo sequit̄ ꝙ ad omnipotentiā quā deo attribuim⁹ non pertinet ꝙ omne possibile posset facere primo modo. Patz de istis. deus nihil facit vel cōseruat ꝛc̄. Secūdo sequitur ꝙ ad omnipotentiā quam deo attribuimus pertinet ꝙ omne possibile non verū ad qð esse verum non sequitur contradictio seu primuz principium non esse. possit facere esse verum accipiendo facere cōmuniter ad primum ꝛ ad secundū modum. Siue breuius loquēdo. omne tale potest per diuinaz potentiam esse verum patet ex predictis et deo possibile

ad qð esse verum non sequitur ꝛc̄. quia aliquod est enūciabile possibile ad qð esse verum sequitur contradictio. sicut istud nullum enunciabile est verum ꝛc̄.

Tertio sequitur ꝙ non est nobis euidens nec demonstrabile per rationem: aliquam potentiam actiuam esse omnipotentez. patet. quia non est sic euidēs aliquam potestatem actiuam esse vniuersaliter efficientem. Igitur ꝛc̄. Consequentia satis patet. ꝛ antecedens apparebit in secundo articulo ꝛ satis ptz ex alias dictis. Quarto sequitur ꝙ q̄ probabile est aliquaz potentiaz actiuā in qualibet actione preexigi vl̄ esse vniuersaliter efficiētem. tam probabile est eam esse omnipotentē. Patet clare. qꝛ illa potentia est omnipotēs que potest facere quicquid potest fieri. sicut patet ex quid nominis. sed quicūq₃ poneret causam vniuersalē in genere cause efficientis poneret eam potentem facere quicquid posset fieri. vt patet ex quid nominis cause vniuersaliter efficientis ꝛc̄. Quinto patet clare ex predictis. quia illi philosophi qui posuerunt non posse fieri alium munduz. ꝛ nihil posse creari. ꝛ materiam a nullo posse fieri. ꝛ etiaz ponentes plura necessarie esse. sicut corpora celestia ꝛ intelligentias celestes. ꝛ tamen cum hoc ponentes vnā causam primaz vniuersalem in genere cause efficientis habebant consequenter ponere eam esse omnipotentem. patet manifeste ex predictis. Sexto patet ex hoc ꝙ licet ista consequentia sit bona. deus est omnipotens. ergo deus potest alium mundū facere vel aliquid creare. vel potest se solo qcquid potest cum alio. tamen nullo modo est euidēs naturaliter. patet ꝙ sit bona. quia consequens est necessarium ꝛc̄. Sed ꝙ nō sit euidens satis patet. imo antecedēs est probabile in naturali lumine ꝛ non consequens. imo magis oppositum vt satis patz. ꝛ magis patebit in secundo articulo. Septimo sequitur ꝙ deus est omnipotens: non soluz quo ad effectum. sed etiam quo ad efficiendi moduz. patet hoc. Pro cuius declaratione sciendū est ꝙ omnipotens potest dupliciter itelligi. Uno modo quo ad effectum. scz quia potest in omnē effectū. Alio modo quo ad efficiendi modum. scz quia se solo possit in omnē effectum. Utroq₃ autem mō deus est omnipotens. De primo enim nō est dubiū vt patz ex predictis. sed de secūdo modo probabile est ſm fidē vt patet ex secundo correlario. ꝛ magis patebit ex secundo articulo. Octauo patet ꝙ probabile est in lumine naturali aliquā potentiam esse omnipotentē quo ad effectum. lz nō sic quo ad efficiendi modū. Patet. quia primuz est sic probabile ꝛ non secundū saltez non ita apparenter sicut suū oppositū. sicut hec omnia magis patebunt ex scd̄o articulo. Ex omnibus supradictis patet respōsio ad argumentum factum primo loco ante oppositum. Unde ſm illos qui tenent ꝙ deus est causa peccati ꝛ potest causare aut velle peccatū sicut Ockam. Brād. ꝛ plures solēnes doctores concedūt negaretur antecedēs. Et ad probationez negaret̄ minor ꝛ negaret̄ vltra illa ꝯña deus potest facere peccatum. ergo pōt peccare. qꝛ per ꝯñs importatur ꝙ de⁹ possz aliquid malefacere vel aliqualit̄ qualit̄ nō debet qð est impossibile. hoc aūt nō denotat̄ per añs. Sz de hoc als. Sed ſm illos q illud nō tenēt negaret̄ talis ꝯña quicqd est possibile fieri de⁹ potest facere. sed peccatum potest fieri a creatura. ergo peccatum potest deus facere. Unde hic est fallacia figure dictionis. quia in maiori distribuitur vnū simpliciter absolutum ꝑ hoc distribuit̄ unuz quicqd ꝛ in minori accipit̄ sub illo vnum connotatiuū. quia peccatum vel peccare non tantū importat illam rem q̄ ꝓducit̄ sed etiā importat aliquē obligatū ad ꝯpositū illius qð facit vel omittit. ideo est fallacia figure dictionis. Et pōt dari exemplū si arguit̄ sic. quicqd pōt fieri deus pōt facere. sed creatura potest mori: ergo deus potest mori Nō eñ valet ꝯña. qꝛ mori non importat p̄cise destructionem alicui⁹ rei sed cōnotat destrui eam rem que dicit̄ mori. Et

Nō quid teneat etiam de ista [illegible] deus pōt peccare

de potentia ordinata secundo modo et
non primo modo. sed nunꝙ econuerso
quia quicquid obuiat scripture sacre
repugnat ordinationi diuine. sed non
econuerso. Et ideo secũdus modus est
in plus ꝙ prim⁹. vt patet. qꝛ quicquid
est possibile ꝑmo modo est possibile se-
cundo modo. sed nõ ecõuerso vt dictũ
est. Secũdus aũt modus videtˀ magis
ꝓprius ꝙ primus. quia ſm primuz mo
dũ nihil est possibile de potentia ordi-
nata nisi qꝺ est vel erit. Similiter isto
modo cuiuslibet contradictionis de cõ-
tingenti vna ps est impossibilis de po-
tentia ordinata. nõ aũt secundo modo.
vt patet de istis. sortes saluabitˀ. sortes
nõ saluabitur. demonstrato aliquo via
tore. Et istud faciliter patz ⁊c̃. Predi-
cte aũt distinctioni cõcordat illa distin-
ctio magistri in littera. ⁊ quorũdã anti-
quoꝝ ꝙ quedã deus põt de potentia ꝙ
non põt de iusticia. Illud enĩ dicitˀ non
posse de iusticia qꝺ obuiat ordinationi
sue volũtatis vel veritati sue legis qua
rũ vtraqꝫ est regula iusticie. sed illud di
citur posse de potentia absoluta qꝺ ab-
solute ⁊ simpliciter potest ꝗuis opposi
tuz ordinauerit ⁊ reuelauerit ⁊c̃. ¶

His ergo distinctiõib⁹ presuppositis
ponã cõtra magistrũ Gregoriũ tres cõ-
clusiones responsales huic articulo.

Prima est ꝙ oĩe possibile primo mõ
id est oẽm entitatem possibilẽ deus po
test facere accipiendo facere ꝑmo mõ.

Secũda est ꝙ oĩe possibile enuncia-
bile deus põt facere esse verũ: accipien
do facere ꝑmo ⁊ secũdo modo. Tertia
est ꝙ nõ oĩe tale possibile deus potest
facere esse verũ accipiẽdo facere primo
modo. Probatˀ ꝑma cõclusio auctorita
te scripture sacre. quia nõ potest euidẽ
ter probari ratione. vt tactũ est supra ⁊
post etiã dicetur. Ad hoc aũt est exꝑs
sa auctoritas Sap̃. 7. vbi de sapientia
increata dicitˀ ꝙ est omniũ artifex ⁊ ha
bens oẽm virtutẽ. Et iterum cũ sit vna
oĩa potest. Igitˀ ⁊c̃. Et iterum. Sapien
tie. 11. Quomodo possz aliquid perma
nere nisi tu voluisses. Igitur non soluz
deus quodlibet possibile potest facere.
sed etiam factum conseruare. imo sine
ipso nõ potest conseruari in esse. quare
⁊c̃. Multe alie auctoritates scripture ⁊
doctorum possent induci sed iste suffi-
ciunt ⁊c̃. Secunda etiam cõclusio nõ
potest euidẽter probari ratione sed ꝓ-
batur auctoritate. Primo per verbum
xp̃i. Matthei. 19. Apud deũ omnia pos
sibilia sunt. Secundo per illud Luc̃. 1.
Non erit impossibile apud deuz omne
verbũ. id est omne enunciabile non im-
plicans contradictionez. Tertio per il-
lud Gen̄. 18. Nũquid deo est quicꝙ dif-
ficile. In omnibus autez his fit locutio
de possibilibus complexis. vt patet in-
tuenti scripturam ⁊c̃. Tertia cõclusio
ꝓbatur. Nam possibile est nullam rem
preter deum esse. ⁊ tamen illud non po
test deus facere loquẽdo proprie de fa-
cere. Nam si illud sic faceret iam aliqd
preter deũ esset. Illud tamen potest fa
cere secundo modo. Hanc autem con
clusionem probat magister Gregorius
per hoc ꝙ possibile est creaturaz pecca
re, ⁊ tamen deus non potest facere crea
turã peccare. primo modo capiendo fa
cere. Et hoc ipse probat tripliciter. sed
quicquid sit de veritate consequentis
alias ostendaz ꝙ rationes sue nõ sunt
efficaces quando agam de causa pecca
ti ⁊c̃. Concedit tamen. ⁊ hoc est verũ ꝙ
deus potest facere creaturaz peccare ⁊
facere mala ⁊ peccata accipiendo face-
re secundo modo. quia hec permittit ⁊
posset ea impedire sic̃ satis ptz. ¶

Ex predictis sequũtur aliqua corre-
laria. Primo sequitˀ ꝙ ad omnipoten
tiã quã deo attribuim⁹ non pertinet ꝙ
omne possibile posset facere primo mo
do. Patz de istis. deus nihil facit vel cõ
seruat ⁊c̃. Secũdo sequitur ꝙ ad om-
nipotentiã quam deo attribuimus per
tinet ꝙ omne possibile non verũ ad qꝺ
esse verum non sequitur contradictio
seu primuz principium non esse. possit
facere esse verum accipiendo facere cõ
muniter ad primum ⁊ ad secundũ mo-
dum. Siue breuius loquẽdo. omne ta-
le potest per diuinaz potentiam esse ve
rum patet ex predictis et deo possibile

ad qꝺ esse verum non sequitur ⁊c̃. quia
aliquod est enũciabile possibile ad qꝺ
esse verum sequitur contradictio. sicut
istud nullum enunciabile est verum ⁊c̃.

Tertio sequitur ꝙ non est nobis eui-
dens nec demonstrabile per rationem:
aliquam potentiam actiuam esse omni
potentez. patet. quia non est sic euidẽs
aliquam potestatem actiuam esse vni-
uersaliter efficientem. Igitur ⁊c̃. Con-
sequentia satis patet. ⁊ antecedens ap
parebit in secundo articulo ⁊ satis ptz
ex alias dictis. Quarto sequitur ꝙ ꝗ
probabile est aliquaz potentiaz actiuã
in qualibet actione preexigi vł esse vni
uersaliter efficiẽtem. tam probabile est
eam esse omnipotentẽ. Patet clare. qꝛ
illa potentia est omnipotẽs que potest
facere quicquid potest fieri. sicut patet
ex quid nominis. sed quicũqꝫ poneret
causam vniuersalẽ in genere cause effi
cientis poneret eam potentem facere
quicquid posset fieri. vt patet ex quid
nominis cause vniuersaliter efficientis
⁊c̃. Quinto patet clare ex predictis.
quia illi philosophi qui posuerunt non
posse fieri alium munduz. ⁊ nihil posse
creari. ⁊ materiam a nullo posse fieri. ⁊
etiaz ponentes plura necessarie esse. si-
cut corpora celestia ⁊ intelligentias ce-
lestes. ⁊ tamen cum hoc ponentes vnã
causam primaz vniuersalem in genere
cause efficientis habebant consequen-
ter ponere eam esse omnipotentem. pa
tet manifeste ex predictis. Sexto pa-
tet ex hoc ꝙ licet ista consequentia sit
bona. deus est omnipotens. ergo deus
potest alium mundũ facere vel aliquid
creare. vel potest se solo qcquid potest
cum alio. tamen nullo modo est euidẽs
naturaliter. patet ꝙ sit bona. quia con-
sequens est necessarium ⁊c̃. Sed ꝙ nõ
sit euidens satis patet. imo antecedẽs
est probabile in naturali lumine ⁊ non
consequens. imo magis oppositum vt
satis patz. ⁊ magis patebit in secundo
articulo. ¶ Septimo sequitur
ꝙ deus est omnipotens: non soluz quo
ad effectum. sed etiam quo ad efficien-
di moduz. patet hoc. Pro cuius decla
ratione scienduz est ꝙ omnipotens po
test dupliciter itelligi. Uno modo quo
ad effectum. scz quia potest in omnẽ ef
fectũ. Alio modo quo ad efficiendi mo
dum. scz quia se solo possit in omnẽ ef-
fectum. Utroqꝫ autem mõ deus est om
nipotens. De primo enim nõ est dubiũ
vt patz ex predictis. sed de secũdo mo-
do probabile est ſm fidẽ vt patet ex se-
cundo correlario. ⁊ magis patebit ex se
cundo articulo. Octauo patet ꝙ pro-
babile est in lumine naturali aliquã po
tentiam esse omnipotentẽ quo ad effe-
ctum. lz nõ sic quo ad efficiendi modũ
Patet. quia primuz est sic probabile ⁊
non secundũ saltez non ita apparenter
sicut suũ oppositũ. sicut hec omnia ma
gis patebunt ex scꝺo articulo. Ex om
nibus supradictis patet respõsio ad ar
gumentum factum primo loco ante op
positum. Unde ſm illos qui tenent ꝙ
deus est causa peccati ⁊ potest causare
aut velle peccatũ sicut Ockam. Brãd.
⁊ plures solẽnes doctores concedũt ne
garetur antecedẽs. Et ad probationez
negaretˀ minor ⁊ negaretˀ vltra illa ꝯña
deus potest facere peccatum. ergo põt
peccare. qꝛ per ꝯñs importatur ꝙ de⁹
possz aliquid malefacere vel aliqualitˀ
qualitˀ nõ debet qꝺ est impossibile. hoc
aũt nõ denotatˀ per aña. Sz de hoc alˀs
Sed ſm illos q illud nõ tenẽt negaretˀ
talis ꝯña quicqd est possibile fieri de⁹
potest facere. sed peccatum potest fieri
a creatura. ergo peccatum potest deus
facere. Unde hic est fallacia figure di-
ctionis. quia in maiori distribuitur vnũ
simpliciter absolutum ꝑ hoc distribuitˀ
vnũ quicqd ⁊ in minori accipitˀ sub illo
vnum connotatiuũ. quia peccatum vel
peccare non tantũ importat illam rem
q ꝓducitˀ sed etiã importat aliquẽ obli
gatũ ad ꝓpositũ illius qꝺ facit vel omit
tit. ideo est fallacia figure dictionis. Et
põt dari exemplũ si arguitˀ sic. quicqd
põt fieri deus põt facere. sed creatura
potest mori: ergo deus potest mori Nõ
enĩ valet ꝯña. qꝛ mori non importat ꝑ-
cise destructionem alicui⁹ rei sed cõno
tat destrui eam rem que dicitˀ mori. Et

2ᵘˢ articulꝰ

ideo licet deꝰ potest causare destructionem rei que moritur.tñ non potest mori in propria natura.sic in ꝓposito ⁊c. Et hec de primo articulo. ¶ Quantum ad secundū articulū in quo videndum est vtrū deus sit prima causa vniuersaliter omnifaciens. Primo videbitur quid tenendū sit circa hoc sm fidez Secūdo quid dicenduz esset sequendo rationē naturalē. Circa pmū premittam aliquas ꝓpositiones que sunt supponēde ex fide.nec possunt euidēter ꝓbari ex ratione. Prima est ꝙ omniū q̄ fiunt deus est causa ea de nō esse ad eē ꝓducens. Patet per illud Joh.1. Oīa per ipm facta sunt.Et illud symboli factorem omniū visibiliū ⁊ inuisibiliū ⁊c.

Secūda est ꝙ omniū que fiunt deus est causa ea immediate de non esse ad esse ꝓducens. Hec ꝓpositio est contra illam opinionē quā recitat Augustinꝰ. 5.super Geñ.ca.23. vbi dicit. Sunt eñi qui arbitrant tantū mundū ipm factū a deo cetera fieri iam ab ipso mundo sicut ille ordinauit ⁊ iussit.deū aūt ipsuz nihil operari.hāc ibi expresse reprobat Augustinꝰ.Et per illō verbū xpi Joh. 5.Pater meus vsqꝫ modo operat ⁊c.et ꝑ multas alias auctoritates. Et ibidez determinat per multa capitula.ꝙ ꝓductionē cuiuslibet effectus deꝰ imediate simul cū alijs causis secundis cōcurrit ⁊ pncipalius ꝓpter quā pncipalitatem dicit aliqñ ista non nisi a deo fieri ⁊ ipa creari ⁊c. Tertia ꝓpositio est.ꝙ oīum que facta sunt deus est causa ea immediate in esse conseruās.patet pmo per auctoritatē sapiētis supra inductaz in pmo articulo. Item ad Collos.1. Oīa per ipsum ⁊ in ipso creata sunt. Et sequitur.Et oīa in ipso constant.Itē Heb.1. Portans oīa verbo virtutis sue. Ubi glosa.sicut ab eo creata sunt omnia.ita per eum conseruātur Plures sunt alie auctoritates scripture et Augustini.

Quarta ꝓpositio est ꝙ omniū q̄ fiunt vel facta sunt solus deus est imediata causa ꝓducens vel conseruans. Patet qꝛ nulla est causa prior a qua moueat ad causandū.vt dicit Augustinꝰ ⁊ probat magister in littera. Quinta est ꝙ non oīm que fiunt vel facta sunt solus deus est imediata causa ꝓducens vel conseruās. Patet quia aliter sequitur ꝙ creatura nihil imediate ꝓduceret vł conseruaret.cōtra illud Lu.21.vbi xp̄s dicit ꝙ arbores ꝓducunt ex se fructum similiter videmꝰ ꝙ ad absentiam solis desinit eius lumen. ergo ꝓbabile est ꝙ sol ipsum ꝓducit ⁊ cōseruat.Et multa possent induci sed satis patet. Sexta est ꝙ omniū que fiunt vel facta sunt solus deus posset esse imediate causa ꝓducens ⁊ conseruās.ptz pmo negatiua exclusiue.scꝫ ꝙ nihil aliud a deo se solo hoc possit satis ptz.qꝛ ad minꝰ suppsiꝰ nō potest esse causa ⁊c.Sꝫ affirmatiua exclusiue.scꝫ ꝙ deus hoc pōt se solo lꝫ nō posset ꝓbari euidēter ex scriptura. tamen apparet ꝓbabilis sm fidem.qꝛ nihil ē a deo distictū qn possit eē absqꝫ alio creato ab eo totaliter distinctū. qꝛ quodlibet tale est contingens sm veritatē fidei.nec ad ipsuz esse sequitur necessario aliud creatū ab eo distinctū eē. nec per ↄñs ad ipsum nō esse aliud nō esse.Et per ↄñs deꝰ potest se solo quicquid potest cū alio ⁊c. Septima ꝓpositio est ꝙ quicquid deus facit vel conseruat libere ⁊ non necessario facit vel ↄseruat.pꝫ pmo auctoritate supra allegata. Sap.11. Itez in psalmo.quecūqꝫ voluit fecit.Itez Eph.1.Deus oīa operatur sm consiliū voluntatis sue. ergo libere ⁊ ↄtingenter.Ueruz est tñ ꝙ ista ↄña non est euidens.quia posset dici ꝙ licet deus operat per voluntatē ⁊ per libertatē complacentie.nō tñ sequit ꝙ libertate cōtingentie.sed tñ ↄña illa est catholica. Itez ptz aliter quia si nō ⁊c. sequit ꝙ aliud a deo esset necesse esse: qꝛ necessario deus illud faceret ⁊ ↄseruaret ⁊c. Octaua ꝓpositio est quicqd deus facit vel cōseruat ↄtingenter vult facere vel conseruare. Patet ex alia.qꝛ impossibile est eū facere vel cōseruare aliquid ⁊ nō velle facere vel conseruare illud.vel etiā econtra.Et per ↄñs sicut contingenter facit sic vult ↄtingenter facere. Sed ↄtra hanc ꝓpositionē

est quedam opinio dicens ꝙ deus nihil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod non potest dici. cuꝫ illud velle sit deus ⁊ ꝑ cōsequēs necesse esse. Aut habitudo illiꝰ velle ad illud quod vult facere esset contingēs.hoc nō.quia nō potest assignari que res essꝫ.illa habitudo vtrū ens rationis vł reale nisi ponatur ꝙ sit ipsummet velle diuinū. Et per cōsequēs sicut ipm est simpliciter necessarium sic ⁊ illa habitudo.⁊ ꝑ ↄñs necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio ꝙ deus producit quicquid producit absqꝫ hoc ꝙ determinet per aliqđ velle intrinsecū ad producēdū et tamē dicitur volūtarie ꝓducere.quia in sua potestate habet producere et nō producere. Hec aūt opinio falsa ē.nec sufficiēter seipam exprimit. ideo dico breuiter ꝙ sicut deus cōtingēter aliquid scit fore.sic cōtingēter aliqd vult facere. Nec ex hoc sequitur ꝙ in deo vel dei sciētia vel volitione sit contingētia intrinseca. Unde ad rationē oppositam dico ꝙ nec velle diuinuꝫ quo vult aliqd facere nec eius habitudo ad illud est contingēs sꝫ simpliciter necesse esse.ipsum tamē velle ē ↄtingēter velle faciēdi illud:⁊ habitudo ē ↄtingēter habitudo ad illō sicut dictum est supra đ p̄sciētia respectu futuri contingētis ⁊ similis difficultas est vtrobiqꝫ. Nona propositio ē ꝙ licꝫ deus sit necessario omnipotens tamē contingēter est omnifaciēs.patet ex dictis.

Decima est ꝙ q̄uis necessario deus ē omnipotens tamē necessario si aliquid fit ipse est omnifaciens.patꝫ sicut nihil fit sine ipso sic nihil potest fieri sine ipo vt diffuse ꝓbat Brađ.in summa sua Unde hec est radix ad defendēduz causam dei contra Pelagiuz.vt patebit in secundo ⁊c. ¶ Istis propositionibus presuppositis ex fide consequenter vidēdum est quid circa hec sit ꝓbabile naturali ratione. Unde sit hec vndecima propositio. ꝙ probabile est naturali ratione ꝙ omnium que fiunt vel facta sunt deus est pma causa ipsa mediate vł immediate producens vel cōseruans.patꝫ.quia probabile est deum esse causam primā actiuam ꝑfectissimā et ꝑ consequēs vniuersalē respectu omnium effectuū. Non est tamē ita apparēter ꝓbabile ꝙ deus sit immediate causa oīm effectuū. quia multi philosophi concedunt primuꝫ ⁊ negant secundum sicut supra etiā ptꝫ. Et q̄ fuerit circa hꝫ opinio Aristotelis.dubium ē quicquid tamē sit đ hoc dico ꝙ ꝑ nullam rationē multam apparētē potest probari deum non eē causam immediate concurrētez ad omnē effectum ⁊c. Duodecima ꝓpositio est ꝙ non est ita probabile naturali ratiōe ꝙ deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alio sicut oppositum licet neutrū etiam sit demonstrabile.patꝫ. quia cōmuniter oēs phi cōcesserunt ꝙ ex nihilo nihil potest fieri sicut patꝫ primo phisicoꝝ.ergo saltem in istis generalibus et corruptibilibus non potuissent deuꝫ per se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequitur ꝙ possent creari qđ est contra suppositum quod est probabilius in naturali lumine q̄ suuꝫ oppositum q̄uis nō sit demonstrabile. Et si petatur vnde philosophi mouentur ad ponendū causam secundam necessario concurrere. dico ꝙ propter hoc quia vident ꝙ causa secunda approximata sequitur effectus et ipsa non posita nūq̄ ponitur. Quam rationem tangit philosophus secundo de generatione ad probandum solem esse causam istorum inferiorum. Item illud etiam posuerunt propter hoc. quia cum deus sm eos sit causa naturalis: et non libera libertate ↄdictionis.si posset aliquē effectū ꝓducere sine causa secunda quem producit cum ea. sequitur ꝙ ante approximationem cause secunde ꝓduceretur effectꝰ ille propter existentiam cause sufficientis.cuius tamen experiētia declarat oppositum. Nec tamen propter hoc negauerunt deum esse causam primam oīm effectuum vel immediate vel saltē mediate.Et si dicatur ꝙ causa prior prius agit.ergo in illo priori nō agit causa secunda ⁊c.Dico ꝙ non est imaginanduꝫ

q causa dicatur pma. quia in aliquo in
stanti priori operetur ad effectum et in
secundo instanti operetur causa secun-
da ad eundē effectum. sed in eodem in
stanti totaliter vtraqꝫ. Et ideo negatur
de virtute sermōis q causa prima pu⁹
agit nisi intelligitur prius. id est princi
palius et perfectius. vel aliquo tali mō
Decimatertia est q probabile ē natu-
rali ratiōe q quicqd deus agit ipe agit
libere. Patz. quia nobilissimus modus
agendi scz per intellectum et volunta-
tez est deo attribuēdus. ergo deus agit
libere. quia per voluntatem seu volun-
tarie saltem libertate cōplacentie. Non
est tamē ita apparenter probabile q li-
bertate contingentie. quia non est clarꝫ
q omne agens p voluntatem agat con
tingenter ꝛ non naturaliter. Nam mul
ti phi concedunt deum agere per volū-
tatem: et tamen necessitate nature etiā
multi theologi concederēt q deus per
voluntatem produceret spiritūsanctuz
et tamen naturaliter ꝛ necessario. ergo
eodē modo stat q deus agat per volun
tatem vel voluntarie ꝛ tamen necessita
te nature Ideo sit hec q̄rtadecima pro
positio q non est ita probabile natura-
li ratione q deus agat libere libertate
contingentie. sicut oppositum licet neu
trum sit demonstrabile. Patz ex predi
ctis in duodecima propositiōe ⁊c. Si
vero dicatur cōtra q aliqua causa agit
contingēter. ergo prima causa etiā agit
contingenter. Antecedens patet d vo-
luntate creata. que etiā a pho concedi-
tur esse libera. Et ꝯsequētia tenet quia
quelibet causa secunda agit inquantuz
mota a prima. et per ꝯsequēs eodē mō
mouebit ꝛ causabit sicut prima. Dico
hic q illa cōsequētia a multis phis ne-
garetur et ratio esset quia dicerēt q vl
voluntas non depēdꝫ a causa prima ni
si in conseruari ꝛ non in suo libere opa
ri. vl si ita foret q nō staret scdam cau-
sam agere prima non coagēte. tamē ad
huc nō sequit q necessario agerꝫ causa
secunda quoniā nō stat voluntatē velle
nisi intellectu coagēte. Et tñ nō sequit
intellect⁹ necessario itelligit. ergo volū
tas necessario vult. Et sic in proposito.
Dico tamē q prima solutio est probabi
lior q̄ secunda. quia cū idē effectus nō
possit esse necessario ab vna causa ꝛ cō-
tingenter ab alia videtur mihi q si con
cederet q de⁹ coagit imediate ad actū
voluntatis. quod si contingēter et libe-
re est a voluntate etiā contingēter est a
deo. Et sic cōcessa libertate contingētie
in voluntate creata etiā concedēda erit
in volūtate diuina. quare ⁊c. K
Si autē queratur quid sup hoc sense
rit Aristoteles. dico q eius intētio fuit
q deus nō operatur libere libertate cō
tingentie. Aliter habuissꝫ concedere q
ipse potuisset velocius ꝛ tardius moue
re primuꝫ mobile. ꝛ tamē talē libertatē
concessit in hoīe respectu actuū quos
operatur voluntarie. vt pꝫ in libris mo
ralibus. Unde sequitur. q si ipe conces
sisset deū coagere in omni opatione ipe
inconuenieñter locutus fuisset d liberta-
te in homine ꝛ in deo. vt patet ex dictis
Quia illo supposito dico q illaꝫ sequi-
tur ista. sꝫ dubium est quid sup illo sen-
serit Aristoteles d quo alias videbitur
Ex supradictis patet responsio ad se-
cundā rationē ante oppositum questio
nis. Unde quādo dicitur nō esse facibi
le ⁊c. ergo ⁊c. Primo dico q licꝫ ante-
cedēs sit probabile naturali ratione vt
dictum fuit. tamē fm fidem est impossi-
bile. ꝛ ideo consequētia est bona. Dico
tamē secundo q probatio consequētie
non valet. quia aliqua causa nō dicitur
prima. quia possit se sola quicquid pōt
cuꝫ alia. sed dicitur prima quia a nulla
alia est causata ꝛ quelibet alia est causa
ta ab ea: vel immediate vel mediate.
Tertio dico ad probationē antecedē
tis. q licet deus nō possit se solo facere
actum odij dei. vt patz ex dictis in alia
questione. tamē actuꝫ odij dei potest se
solo facere. quia ille actus potest esse et
non esse odium dei ꝛ p consequēs esse ꝛ
non esse peccatuꝫ. Quarto dico q im-
probatio illius vlterius non valet quā-
do infertur q ergo deus nullo coagēte
posset actuꝫ culpabilē facere. quicquid
enim sit de consequēte, consequētia nō

valet. sed bene sequitur q ergo actum
culpabilem vel peccatum pōt deus nul
lo coagente facere. ex qua non sequitur
prima. sicut nec sequitur mortuū deus
potest facere viuēs. ergo deus potest fa
cere mortuū viuens. Si vero dicatur
cōtra hunc actū potest deus facere nul-
lo coagente et hic actus non potest non
esse culpabilis. Igitur ⁊c. Respondeo
negando minorem quia odium dei po-
test non esse odium. Unde si illum actū
qui est odium dei in mente dyaboli de-
us poneret sine subiecto tunc non esset
odiuꝫ sicut nullus esset eo odiens. imo
forte fm supradicta si entitas illa fierꝫ
a solo deo in ipsa voluntate adhuc non
esset odium. nec voluntas ipsa formali
ter odiret: cum ad hoc requiratur q ta
lem actum partialiter efficiat ⁊c. Quic
quid tamen sit de hoc secundo primuꝫ
est satis certum. ꝛ sufficit ad propositū
quare ⁊c. Et hec de secundo articulo
L Quantum ad tertium arti-
culum: in quo videndum est Utrum de
us sit potentia infinita. Primo vide
bitur vtrum deus sit potētia vigoris in
finiti siue infinite productiua. Secun
do videbitur vtrū deus sit potentia ali
cuius entis infinite absolute producti-
ua. Tertio videbitur vtrum deus sit
potentia alicuius entis finiti infinite p
ductiua. Circa primum punctum est
opinio Egidij dicētis q non solum fm
fidem deus est concedēdus infinite po-
tentie intensiue. sed etiam hoc idem te
nendum fm Aristotelis opinionez. Et
q illa fuerit Aristotelis opinio ostēdit
ex processu eius. 8. phisicoruꝫ capitulo.
primo. vbi probat deuꝫ siue primū mo-
torem non esse coniūctuꝫ magnitudini
per hoc q est infinitus. nec videt q so-
lum intelligat de infinitate in duratio-
ne. quia tunc ratio non procederet. vt
patet. quare ⁊c. Sed magister Gre-
gori⁹ tenet q ista non fuerit opinio phi
losophi. propter quod duo supponit.
Primum est q deus est motor appro
priatus primi orbis. Secundum est
q fm opinionem Aristotelis deus mo-
uet ipsum de necessitate nature: et non
contingenter ꝛ libere. Aliter enī posset
irregulariter et velocius et tardi⁹ mo-
uere. imo nō oīno mouere. cui⁹ opposi-
tum pbat scdo celi. Ex his arguit q si
deus esset hoc mō potentie infinite. seq
tur q deus moueret orbem suum in in
stanti qđ est ꝯtra experientiā. Et ꝯña pꝫ
qꝛ mouet orbem p primū suppositū: et
mouet naturaliter non libere per scdm
et per ꝯñs fm vltimū sue potentie. sed
fm phm ꝛ fm veritatē si aliqua virtus
naturaliter mouens esset infinita intēsi
ue moueret in instanti. q̄re ⁊c. Itē scdo
celi cōmento. 36. dicit comentator. cre-
dendū est q potētie mouentiū sunt ter
minate pportiōis ad corpa mota. et q
infinitas nō inuenitur in eis nisi pper
eternitatē. quare ⁊c. Unde sciendū p
solutione rationū ad oppositū q aliqd
pōt dici infinitū quattuor modis. Uno
modo in duratiōe: qꝛ durat eternaliter
Et sic fm phm nō solū deus est infinit⁹
sed oēs alie intelligētie ꝛ celuꝫ. imo ma
teria prima. Alio modo: qꝛ mouet tem
pore eterno. ꝛ sic sole potētie actiue sūt
infinite sicut intelligentie ꝛ corpora ce-
lestia q̄ mouent vel localiter vel saltem
motu alteratiōis ⁊c. Alio modo qꝛ mo
uet motu fm locū tpe eterno ꝯtinue et
immediate. Et sic fm phm sole potētie
immateriales sicut intelligētie sunt in
finite. Quarto modo qꝛ est infinitū sim
pliciter. s. vel fm quātitatē vel fm vigo
rem. Et sic fm phm nihil est infinitum
nec fm quātitatē perfectiōis nec fm in
tentionem vigoris. Sed quecunqꝫ fue-
rit opinio Aristotelis. tamen magister
Gregorius tenet q quilibet sequendo
rationem naturalem habet ponere aut
saltem non negare q est aliqua res in-
finiti vigoris intensiue: q deus est illo
modo infinitus. patet. qꝛ hoc importat
dignitatem: nec includit contradictio-
nem. vt nititur persuadere. igitur ⁊c.
Ego autem dico q siue istud sit proba
bile siue non sequendo rationem natu-
ralem: tñ oppositum videtur magis di
cendū. Nec istud est ita possibile sicut
oppositū. Patz primo ex dictis in alio
articulo scꝫ ex duodecia ꝛ q̄rtadecima

propositionibus. Secundo patet q̄r ꝓbabilius videt̃ sequēdo rōem naturalē q̄ q̄ᷓlibet possibile poni in eē possit poni in eē ꝑ cām seu virtutē finitā q̄ȝ oppositum: cū ꝓbabilius sit nullum effectum posse esse infinitū q̄ȝ oppositū. igit̃ ⁊c̃.

Tertio pꝫ q̄r probabilius videt̃ nihil posse moueri in instanti q̄ȝ oppositum. Et tn̄ si primus motor esset vigoris infiniti sequitur q̄ posset mouere in instā ti quare ⁊c̃. M Si vero dicatur ꝯtra istam rationē q̄ ſm fidem ꝯceden dum est deum esse infinitū intensiue siue vigoris infiniti ⁊ tn̄ non concedendū ipsum posse mouere in instanti. ergo illa ratio nulla ⁊c̃. Maior pꝫ ⁊ minor ꝓbatur: q̄r ad illud sequitur ꝯtradictio. Tum ṗmo: q̄r motus est successio que in instanti esse non potest. Tum secundo: q̄r mobile simul esset in omnibus ꝑtibus spacij super quo moueretur. Tū tertio: q̄r pari ratione posset celum mouere reuolutione completa in instanti. sed hoc est falsum. Nam seq̄tur q̄ esset mutatum ꝓpositum: ⁊ tamen non esset mutatum ipsum totum ⁊ quelibet eius pars esset in eodem loco primo in quo prius fuit: et totaliter se haberet ad locum. sicut si fuisset quiescens ⁊ non motum ⁊c̃. Respondeo concedendo maiorem q̄uis non posset euidenter ostendi ex scripturis. sed pro minore distinguo: q̄r mot⁹ vel moueri potest capi dupliciter. Uno modo stricte. ⁊ sic requirit successionem. Alio modo large pro mutatione subita. ⁊ sic ꝯcedo q̄ primo modo non est concedendum ſm fidem deū posse mouere in instanti. quia includit contradictionem vt bene arguit prima ꝓbatio. Sed scd̄o modo bene concedē dum est: nec illud includit contradictionem. Unde ad scd̄am improbationem pōt dici negando ꝯñam. q̄r deus potest corp⁹ subito de extremo ad extremum mutare non mutādo ipsum per mediū sicut patet de corpore christi dum cōficitur in altari. Uel aliter pōt dici ꝯcedē do scilicet q̄ deus pōt mutare aliquod corpus subito de extremo ad extremuꝫ ita q̄ in illo instanti illud corpus simul esset in omnibus partibus spacij ⁊ post instans nō esset nisi in termino ad quē. Nec hoc videt̃ plus impossibile q̄ȝ ideꝫ corpus per tēpus esse in diuersis locis. Et ꝯsilr̃ potest dici ad tertiā improbationem de celo. q̄ deus potest ipsuꝫ subito mouere. qd̄ si faceret celum esset mutatū. Et q̄ñ arguit̃ ꝓpositū: q̄r esset ꝓ illo instāti in loco in quo pri⁹ fuit. Dico q̄ nō seq̄t̃: ergo nō est mutatū ſm locū. q̄r si vnū corpus existens in oriente deus poneret in occidēte. non remouēdo ipsum de priori loco illud esset mutatū ſm locum: q̄uis esset in eodem loco in quo prius. Sic in proposito. q̄uis celū esset in illo instanti ipsum ⁊ oēs eius ꝑtes in eodem loco in quo prius. tamen in eodem instanti ipsum et quelibet ꝑs eius esset in alio loco in quo prius non fuit. ⁊ ideo esset verū ipsuꝫ esse mutatū Et ex ista solutione patet ꝯfirmatio ꝓpositi cum ista non sint ꝓbabilia sicut opposita ⁊c̃. ⁊ probabiliter sequant̃ ad illud ⁊c̃. Et hec de primo pūcto. N

Quantum ad secundum punctum vtrū deus sit potētia alicuius entis infiniti absolute ꝓductiua. Primo ponā tres conclusiones. Secūdo soluam aliquas obiectiones. Prima cōclusio est q̄ non est euidēs vel demonstrabile in naturali lumine q̄ īpossibile sit magnitudinem actu infinitā esse. Probat̃. q̄r nulla implicatur ꝯtradictio euidens ex hoc q̄ ponit̃ aliquod corpus posse esse infinitū cum infinitas non tollit rōnem corporis aut magnitudinis. nec ecōuerso corpus rationem infinitatis. Secūda ꝯclusio est q̄ probabile est q̄ possibile sit deum aliquā multitudinē aut magnitudinē actu infinitam facere vel producere in esse. Unde dico q̄ siue hoc siue oppositum sit probabile in naturali lumine. tn̄ hoc est probabile in fidei lumine: ⁊ probabilius q̄ȝ oppositū ſm fidem. patet primo de multitudine: quia non plus apparet repugnare q̄ deus possit facere multitudinē actu discretā et non facientem per se vnum ꝯtinuū q̄ȝ q̄ faciat multitudineꝫ actu non diuisam facientē vnū ꝯtinuum: sed ſm non

repugnat imo sic facit in quolibet cōtinuo. nec ergo primuꝫ repugnat. Maxime ſm fidē q̄ ponit q̄ q̄cūq̄ꝫ multitudine angelor̄ data deus potest facere aliquem alium angelum. Secundo patet propositū de magnitudine. quia si deus potest facere infinitam multitudinē corporum finitorū actu distinctor̄ per primam partem sequitur propositum. quia quodlibet corpus quod potest facere pōt alteri vnire. Unde pōt argui ī qualibꝫ parte proportionabili alicuius hore deus potest facere vnum lapidem pedaleꝫ ⁊ in fine hore omnes simul vnire. ⁊ per cōsequēs infinitos lapides pedales ⁊c̃. quare ⁊c̃. Tertia conclusio ē q̄ q̄ȝprobabile est q̄ possibile sit deū aliquam multitudinē: vel magnitudinem extensiuā actu infinitam facere tam ꝓbabile est q̄ possibile sit ipꝫ aliquā latitudinem intensiuā actu infinitā ꝓducere in esse. Primo pꝫ. quia nulla ratio fieri posset contra secunduꝫ quin eque fortis fieret contra primum ⁊c̃. Secūdo quia si forma aliqua sicut calor esſꝫ infinita intensiue nō ꝓpter h̄ exiret metas speciei ꝓprie. Igitur ⁊c̃. Tertio q̄r si omnis calor possibilis esſꝫ actu. calor esset infinitus. Patꝫ consequētia sꝫ añ cedēs est possibile igit̃ ⁊ ꝯsequēs. Antecēdēs probat̃. quia sicut de⁹ potest velle q̄ nullus calor possibilis sit actu: ita potest velle q̄ oīs calor possibilis sit in actu. quia nulla apparet repugnātia in vno plus q̄ȝ in alio. ⁊ primū potest sicut patet añ mūdi creationē. igit̃. ꝓbabile ē q̄ possit velle scd̄m ⁊c̃. Q

Sed cōtra predicta obijcitur ṗmo q̄ euidenter īplicat ꝯtradictionē aliquod corpus esse actu infinitū. quia tale esset quantū et per ꝯsequēs esset bicubitum vel tricubitū. ⁊ sic de alijs specieb⁹ quāti. Consequētia patꝫ. quia omne quātū est in aliq̄ specie quanti. Sed ꝯsequēs implicat. quia si esset bicubitum esset figuratum. et per ꝯñs finitum. Secūdo q̄ tale posset localr̃ moueri vel non. Si dicatur q̄ nō. Contra deus est virtutis infinite. ergo posset mouere corpus infinitum si esset. Si dicatur q̄ sic. Contra ergo est finitum. cōsequētia patet. quia vltra se haberet spacium in quo recipetur. sed impossibile est q̄ aliquid sit infinitum: et habeat vltra se spacium ⁊c̃.

Tertio cōtra secūdā cōclusionē. quia si esſꝫ aliqua multitudo actu infinita vl̃ etiā magnitudo. aliqua eius pars esset infinita scꝫ residuū preter vnā partem finitam. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nō esset maior illa sua parte infinita. Consequētia pꝫ. q̄r vnū infinitū non est maius alio. Et falsitas cōsequētis patꝫ. q̄r tunc pars esſꝫ equalis toti. nec totū esset mai⁹ sua ꝑte quod implicat ꝯtradictionē euidenteꝫ

Quarto ꝯtra tertiā. quia tūc de⁹ posset facere grauitatē ⁊ caliditatē īfinitā. ⁊ per ꝯsequēs illa posset mouere suum mobile vl̃ calefacere suum calefactibile in instanti. ergo quo ad mouere ipa eq̄retur virtuti dei. Consequētia patꝫ. q̄r deus non potest citius mouere q̄ȝ in instanti. Et falsitas consequētis patet. q̄r impossibile videt̃ q̄ creatura possit ī aliquo eq̄ri suo creatori. Ad ista respondetur. Ad primam negat̃ ꝯsequētia. q̄r non valet tale argumentū nisi de quātitate finita. Unde ſm phm̄ si q̄rat̃ quantum tempus preterijt ꝯueniēter respōdetur q̄ infinitum ⁊c̃. Et ad ꝓbationē cōsequētie dicit̃. q̄ tale esset alicui⁹ speciei quātitatis. nō que iam sit de facto nec sequitur. ergo bicubitū ⁊c̃. quia sūt spēs quātitatis finite. sed est possibilis alia spēs quantitatis infinite. Ad secundam respondet magister Gregori⁹ per duas ꝯclusiones. Prima est q̄ corpus infinitum si esset posset a deo moueri circulariter seu giratiue. Secunda est q̄ si tale esset omniquaq̄ꝫ infinitum nō possꝫ moueri motu recto. si aūt esset ſm aliquam dimensionem finituꝫ ſm illam posset moueri: et non ſm illaꝫ ſm quam esset infinitum. Primaꝫ probat. q̄r ad illaꝫ non sequitur aliqua cōtradictio. Unde si orbis solaris esset in parte superiori vndiq̄ꝫ infinitus nō apparet propter quid deus qui est infinite virtutis ad mouendū non posset illū girare. ita q̄ sol ⁊ quelibet pars eius in concauitate ipsius se haberet in equali

Nota q̄ deus pōt muta re subito corpus de vno extremo ad aliud ex tremum non transeundo medium

vistantia a terra sicut nunc. Ex hoc in=
fert ꝙ phūs non vemōstrat primo celi.
celū non esse actu infinitū. qđ tamē cre
didit fecisse. Unde postea soluit aliq̄s
rationes phi ⁊c̄. Secundam cōclusio=
nem ꝓbat quo ad primā partem ꝑ ra=
tionem factā arguēdo ꝙ impossibile est
ꝙ aliquid sit omniquaqȝ infinitū ⁊ ha=
beat vltra se spaciū ⁊c̄ Sed secundam
partem ꝓbat qꝛ nō videt̄ repugnantia
ꝙ aliquid moueatur versus illā partē
versus quā est finitū : sed si moueretur
versus aliam sequitur inconueniēs pri
us illatū. igitur ⁊c̄. P Sed con
tra ista victa arguit̄ sic. Primo qꝛ ſm
concessum ab eo non repugnat infinitū
sed ſm vnam partē moueri versus aliā
in qua est terminatum. Assigno ergo
vnum punctum in tali omniquaqȝ infi=
nito. cum igitur illud qđ est ex vna par
te illius puncti sit terminatū in puncto
vato. ⁊ etiā illud quod est in alia parte
sit terminatum in eodem puncto. ⁊ cuȝ
penetratio corporum absolute non re=
pugnet seqꝉur ꝙ totum illud omniqua
qȝ infinituȝ possit moueri localiter. Un=
de vt facilius habeatur imaginatio ar=
guo sic. Sumo punctū a. ⁊ sit centrum
terre ⁊ mūdus sit infinitus. tunc ab illo
puncto imaginentur quattuor linee in
infinitū protracte in a. puncto se inter=
secantes ad angulos rectos. et volo ꝙ
interceptū inter vuas illarū moueatur
in illud plenuȝ interclusum inter alias
vuas. et sic volo ve omnibus spacijs in
terclusis ⁊c̄. Cum igitur illud totum
omniquaqȝ infinitū sit illa spatia inter
clusa in vatis lineis sicut totum est sue
partes. sequitur ꝙ illud moueri possit.
Secundo non magis videtur repu=
gnare ꝙ linea aliqua moueatur versus
illam partem vbi est infinita: ꝙ̄ versus
aliam vbi est finita. sed secundum non
repugnat ꝑ aduersariuȝ. igitur nec pri=
mum. Probo assumptum: qꝛ mouendo
versus partem vbi est infinita non pro=
pter hoc sequitur ꝙ vltra sit spacium
aut locus in quo recipiatur sicut ſm eū
non sequitur ꝙ mouēdo versus ptē vbi
terminat̄ verelinq̄t spaciū in quo erat.
Et ideo videtur mihi ꝙ suppositis quā
tis scliȝ vno oīquaqȝ infinito. ⁊ alio ſm
vnam partē tm̄. non apparet quin pro=
babiliter possit sustineri ꝙ illđ oīquaqȝ
infinituȝ moueri possit recte sicut circu
lariter. Et si q̄ratur in quo recipitur.
vico ꝙ in nullo: sicut etiam non vesinit
esse in aliquo. Unde si essent vue linee
infinite versus oriētē. ⁊ finite versus oc
cidentē. penetrantes se quarū vna sit a
et alia b. ⁊ b. moueretur versus occidē=
tem a. nō mota. hoc vato pꝫ ꝙ b. est sꝑ
per totum vbi est a. ⁊ cum hoc acquirit
aliquid quod. a. non acquirit. sed si ex
vtraqȝ parte esset infinita nihil acquire
ret. sicut nihil veperdit q̄uis acq̄rat vū
est finita in vna parte. Et sic patȝ qđ vi
cendū sit ⁊c̄. Ad tertiā pꝫ primo ꝙ cō
similiter argueret̄ in cōtinuo nō esse in
finitas partes ⁊c̄. Secūdo vistiguo ve
toto et pte. nā vupliciter sumi possunt.
Uno modo vicit̄ totū oēe qđ includit
aliqđ quod est aliqđ ⁊ aliud preter illđ
aliud ⁊ quodlibet illius. et sic inclusum
vicitur pars illius. Alio mō vicit̄ totuȝ
illud quod includit aliqđ primo modo
et cū hoc includit tantū quātū est aliqđ
certū vatū finitū qđ tamē non sic inclu=
dit inclusum. Et sic illud inclusum non
includens tantum quantum includens
vicitur pars illius. Et proportionabili=
ter posset vici ve toto et parte in quan=
titatibus viscretis. Unde primo modo
omnis multitudo est totū alterius mul
titudinis que illam includit. id est que
est omnia illa que ipsa est: et aliud vel
alia ab illis et quolibet illorum. Et om
nis multitudo sic inclusa est pars ⁊ hoc
modo vna multitudo infinita potest eē
pars alterius sicut multitudo partium
proportionabiliū vnius medietatis cō=
tinui est pars multitudinis partium to
tius continui. Secundo modo nulla
multitudo infinita est totū vel pars re=
spectu multitudinis infinite. et sic mul
titudo partium totius continui non est
totum ad multitudinem partium totiꝯ
medietatis. quia quot binarios vel tri=
narios includit multitudo totius tot in
cludit multitudo partis, et non plures

includit multitudo totius ꝙ̄ partis.
Tertio vistiguo hos terminos magis
et minus. Uno modo sumūtur proprie
et sic multitudo vicitur maior que tan=
tundem plures cōtinet. illa vero minor
que non totiens. Alio modo improprie
et sic oīūs multitudo que includit vni
tates omnes alterius ⁊ quasdam alias
ab illis vicitur maior illa. Esto ꝙ nō in=
cludit plures ꝙ̄ illa. Primo mō maius
et minus nō vicuntur ve infinitis ad in
uicem. vel respectu finitorum. vel econ
uerso. sed bene secundo modo. Quar
to vico ꝙ totū et pars sumendo primo
modo reperiuntur in infinitis et nō se=
cundo modo. Et isto modo conceditur
ꝙ pars nō est minor toto primo modo
capiēdo totū. et pars. et maius. et miniꝯ
Et eodem modo capiendo concedit̄ ꝙ
aliquod infinitum est minus aliquo in
finito. nec tamē exceditur ab illo. ita ꝙ
proprie nō est excessus vel equalitas in
infinitis ⁊c̄. Q Ad quartam vi
co ꝙ aliquid equari alteri potest vupli
citer intelligi. Uno modo quo ad effectū
sic ꝙ creatura faciat effectū tātū quātū
veus. et sic non est inconueniens licȝ non
quicq̄d potest facere veus creatura pos
sit facere. Alio modo sumitur eq̄ri non
quo ad effectum. sed quo ad modū. Et
vico ꝙ licet possit creatura equari veo
in aliquo modo agendi vtputa quia po
test agere vel aliquid mutari instanta=
nee. non tamen oīumodo potest aliqđ
facere sicut veus quia nihil potest face
re independenter. et sic ve multis alijs
conditionibus ⁊c̄. Secundo vico ꝙ
nulla repugnantia est ꝙ veus possit fa=
cere vnam grauitatem infinitā que su=
bito moueret: vel vnū calorem infinitū
q subito alteraret. Tertio vico ꝙ nul
la repugnantia est ꝙ veus posset facere
talem qualitatem infinitam et tamē ꝙ
illa non ageret in instanti. quia nō age=
ret nisi coagente veo. ⁊ ideo veus possȝ
ipsam facere agere successiue et remissi
ue. Etiam posset illam facere sine subie
cto ⁊c̄. Si vero vicatur ꝙ pari ratiōe
veus posset facere vnaȝ visionē ve se in
finitā. ⁊ per cōsequēs posset cōprehēdi
ab alio ꝙ̄ a se quod videt̄ impossibile.
Pro isto vico quarto ꝙ concesso ꝙ ve
us posset facere supremam speciem in=
finitam. et vnū intellectuȝ infinitū et in
illo vnam visionē infinitā. quod tamen
non ē adhuc concessum nec sequitur ex
prius concessis. tamē ex illo non sequit̄
ꝙ huiusmodi intellectus per illaȝ visio
nem comprehenderet viuinam essentiā
quia illa visio non esset infinita simpli=
citer sed solum ſm quid ⁊ tamē veus ē
infinitus simpliciter ⁊c̄. Unde circa hoc
potest poni exemplum scȝ ꝙ vna visio
sit speciei inferioris vt verbi gratia ab=
stractiua et alia superioris speciei puta
intuitiua. si ille fierēt infinite intensiue
non propter hoc sequitur ꝙ aliquid ita
perfecte cognoscitur per vnaȝ sicut per
aliam et tamen per vtranqȝ cognosce=
retur aliquid infinite. Cuȝ igitur illa vi
sio que veus est sit in īfinitū perfectior
quibusdam alijs visionibus. ⁊ tamē ve
us ita perfecte videt sicut illa visio ē ꝑ=
fecta. sequit̄ ꝙ illa visio creata non esȝ
comprehensiua sicut visio viuina. nec il
la cognoscitur veus omnibus modis q
bus cognoscibilis est: vel quibus seipm
cognoscit. Et eodē modo potest vici ve
vilectione infinita si esset. Si autē vi=
catur ꝙ veus non potest facere specieȝ
infinitam quod reputo problema neu
trum. tunc consequenter vicendum est
ꝙ non potest facere infinitam vilectio=
nem vel noticiam quia nulla res potest
alicui intellectui esse maior vilectio vel
noticia ꝙ̄ talis sit essentialiter perfectꝯ
in sua specie et vitaliter capax. q̄re ⁊c̄.
Et hec ve secundo puncto. R

3us articulus punctus

Quantum ad tertium punctū in quo
videndum vtrum veus sit potentia ali
cuius entis finiti infinite productiua.
Sciendum est ꝙ sicut tangebatur in
tertio arti. ante oppositum vifficultas
huiꝯ vubij stat in h qꝛ cū vei potētia ꝓ=
ductiua siue eius ꝓductio actiua sit in
finita. videtur ꝙ quicq̄d veus producit
infinite ꝓducat. ꝙ si ita est sequitur ꝙ
nihil qđ veus ꝓducit potest melius ꝓ=
ducere ꝙ̄ facit. Cōsequētia pꝫ. qꝛ q̄libȝ
equaliter et infinite ꝓducit. q̄re ⁊c̄. Et

consequens apparet falsum per magi-
strum distinc. 44. vbi dicit ꝙ deus po-
test facere mundum meliorem ⁊c. Et
ideo circa hoc primo videnduz est vtrū
quicquid deꝰ producit infinite produ-
cit. Secundo vtruz aliquid deus pos-
sit facere melius ꝙ̄ facit. Circa pri-
mū diuersi sunt modi dicendi. Quidā
eñ dicunt ꝙ sic. qꝛ deus ad cuiuslibet
rei ꝓductionē cōcurrit ꝺm suum totuz
vigorem infinitū. cū ille sit indiuisibi-
lis ⁊ per ꝯñs concurrit concursu infini-
to ⁊ ꝓductiōe infinita igiꝰ ⁊c. Alij di-
cunt ꝙ nō. qꝛ nihil plus ꝓducit a deo
ꝙ̄ ip̄m sed quodlibet ad extra ꝓductū
solum finite est ergo soluz finite fit. ⁊ ꝓ
ducitur a deo. igitur ⁊c. Sed videtur
mihi ꝙ ista difficultas magis est verba-
lis ꝙ̄ realis Pro quo sciēdū est ꝙ ista
verba ꝓducere facere cōcurrere ⁊ alia
hmōi significantia actionē dei possunt
capi dupliciter. Uno modo ꝓprie prout
dicunt actū diuine volunatis intrinse-
cum ⁊ cū hoc habitudinē ipsius ad effe-
ctū extrinsecuz. Et isto modo satis pa-
tet ꝙ secunda opinio est vera ⁊ ꝙ deus
nō producit infinite; quicquid ꝓducit
sed inequaliter ⁊ magis ⁊ minꝰ ꝺm qđ
maior vel minor est effectus productus
Et sic procedit ratio. Alio modo pos-
sunt capi improprie, put precise dicunt
actum diuine voluntatis intrinsecum
quo deus vult aliquid esse vel fieri. Et
isto mō probabilis esset p̄ma opinio qꝛ
nihil est aliud dicere deus infinite ꝓdu-
cit a. id est infinite vult a. esse vel fieri ⁊
hoc ē ꝓbabile cū actꝰ quo sic vult sit in-
finitus qꝛ est idez qđ deus. ⁊ sic ꝓcedit
ratio illius opinionis. Sed simpliciter
loquendo. ⁊ qualitercunqꝫ capiantꝰ ista
verba mihi videtꝰ ꝓbabilior opinio ⁊c.
Nec valet ratio pro p̄ma. Quis eñ cau-
salitas diuina sit infinita vel productio
actiua vel cōcursus infinitus nō ꝓpter
hoc debet concedi ꝙ deꝰ quēlibet effe-
ctuz infinite causet vel infinite ꝓducat
vel cōcurrat. Tū p̄mo quia licet ꝓduce-
re diuinū sit eternū cū sit ipse deus nō
tamē ꝯcedimꝰ ꝙ deus eternaliter pro-
ducat effectū aliquē. igitur quis idem

ꝓducere sit infinituz nō ꝓpter hoc est
cōcedēdum ꝙ infinite ꝓducat ⁊c. Tuz
scđo qꝛ licet dilectio dei qua diligit oīa
sit infinita. nō tamē cōcedimꝰ ꝙ infini-
te diligit omnia. qꝛ tunc equaliter oīa
diligeret nec plꝰ diligeret seip̄m ꝙ̄ crea-
turam nec vnā creaturam plus ꝙ̄ aliā
Tum tertio quia quis causalitas ⁊ ꝓ-
ductio dei actiua sit necessaria quia est
omnibꝰ modis idem deo. nō tamē pro-
pter hoc cōcedimus ꝙ deus necessario
causet vel ꝓducat aliquē effectuz. igiꝰ
nec talis ꝯña valet concursus vel cona-
tus dei quo producit a. est infinitꝰ ergo
infinite ꝓducit a. Tuz quarto qꝛ quis
actus diuinꝰ quo vult a. esse vel fieri sit
infinitus. nō ꝓpter hoc oportet ꝯcede-
re ꝙ deꝰ infinite vult a. esse ⁊c. sicut quis
actus diuine voluntatis quo vult
antixp̄m fore sit necessarius. nō tñ seq-
tur ꝙ deus necessario vult antixp̄m fo-
re. Et ideo ꝓbabiliter pōt dici ad istuz
tertiū articulum ꝙ licet deus sit poten-
tia infinita nō tamē equaliter nec infi-
nite ꝓducit omnia. nec est alicuiꝰ entis
finiti infinite sed solū finite ꝓductius
⁊ tante precise quante entitas ꝓducta
est perfecta ⁊c. S Sed circa se-
cundū dubiū ꝓpositum qđ tangebatur
in tertio argumēto ante oppositū. sciłz
vtrū aliquid deus possit facere melius
ꝙ̄ facit. Primo distinguenduz est sicut
magister in lr̄a ꝙ ly melius pōt referri
vel ad faciendi modū vel ad effectū fa-
ctum. Si primo mō: tunc sicut bñ dicit
magister. si modus faciēdi ad sapiētiā
artificis referꝰ. nō pōt aliquid meliꝰ fa-
cere siue meliori mō ⁊ meliori sapiētia
vel artificio. Si autē secūdo mō ꝯcedit
magister. ꝙ pōt aliquid melius facere.
id est aliquā rē meliorez. Sed vlterius
distinguendū ly melius qꝛ aliquid pōt
esse vel fieri melius vel bonitate essen-
tiali vel substātiali vel bonitate accidē-
tali. Itē tertio distinguendū est ꝙ ali-
quid possit fieri melius ꝙ̄ sit pōt intel-
ligi. vel vtrū illud idem numero possit
fieri meliꝰ vł vtrū aliđ ab eo. Et si aliđ
vtrū aliud solo nūero distinctū vel spe-
cie. Si ergo loq̄mur de bonitate accidē-

tali satis ꝯstat ꝙ aliqđ deꝰ pōt facere
meliꝰ ꝙ̄ fecit. siue ip̄m idē numero siue
aliud nūero vel spē distinctū. qꝛ hoc nō
est aliud nisi facere aliqđ qđ deꝰ fecit
vel aliud ab eo solo numero vel spē di-
stinctū eē informatū ꝑfectioribꝰ accidē-
tibꝰ qđ vtiqꝫ deꝰ pōt cū illa accidentia
possit augere vel mł̄tiplicare sicut sibi
placet. Si vero loquamur de bonitate
essentiali vel substantiali satis etiā pa-
tet ꝙ quocūqꝫ dato deus nō potest illđ
vel aliud solo numero distinctū facere
meliꝰ quia q̄cunqꝫ solo numero distin-
guuntꝰ sunt eque bona ⁊ eque perfecta
eēntialiter. Et ideo sicut nihil pōt esse
⁊ fieri de alia specie. sic nec ip̄z nec aliđ
eiusdē speciei specialissime pōt eē ⁊ fie-
ri melius essentiali bonitate vel perfe-
ctione. Sed remanet difficultas nūqđ
quocūqꝫ dato qđ deꝰ facit possit aliqđ
facere melius essentiali bonitate ab il-
lo distinctū specie. Et de isto p̄ncipaliꝰ
videndū est ⁊ deinde videbitꝰ occasiona-
liter de excessu specierū. ⁊ penes qđ at-
tenditꝰ eēntialis bonitas vel ꝑfectio ea-
rum. Sunt aūt circa p̄mū diuersi mo-
di dicendi. Nam si teneatꝰ opinio ꝙ q̄-
cunqꝫ re data vel dabili deus pōt face-
re essentialiter perfectiorē. sicut in infi-
nitum pōt augere qualitatē recipientē
magis ⁊ minꝰ ꝯñter dicendū est ꝙ deꝰ
nihil facit imo nec pōt facere qn possit
facere aliud distinctū specie meliꝰ eēn-
tiali bonitate quia nō est status ⁊c. Si
vero ponatur statꝰ in talibꝰ speciebus
ita ꝙ sit dare aliquā substantiā ꝑfectis-
simā possibilē a deo fieri. tūc est magis
dubiū. qꝛ ꝺm istam viam posset ꝓba-
biliter sustineri vtraqꝫ pars ꝯtradictio-
nis. Unde posset ꝓbabiliter dici ꝙ cu-
iuslibet speciei producibilis aliqđ indi-
uiduū est de facto a deo ꝓductū. Et ꝓ
ista parte esset ista ratio quia videtꝰ ve-
rificabile ꝙ sicut deus ꝓduxit aliquod
indiuiduū speciei simpliciter īferioris
ita ⁊ ꝓduxerit aliqđ indiuiduū speciei
simpliciter superioris ex quo illa possi-
bilis est. Et ad istud ꝓpositū videtꝰ esse
Augustinꝰ li. confes. dicens. dñe duo fe-
cisti vnū ꝓpe te ⁊ vnuz ꝓpe nihil modo

videtꝰ ꝙ non sit dabile aliquid imperfe-
ctius illo qđ est ꝓpe nihil: nec aliqđ ꝑfe-
ctiꝰ illo qđ est ꝓpe deū ⁊c. Sed etiam
pars ꝯtraria pōt ꝓbabiliter dici scꝫ ꝙ
nō obstante statu possibili in speciebus
mł̄te tamē sunt species possibiles que
nō sunt. Et ꝓ ista parte videtꝰ esse opi-
nio ⁊ August. ⁊ magistri in. 44. distin.
qui dicunt ꝙ deus potest fecisse hoīem
qui nec peccare posset nec vellet. Ex q̄
auctoritate Ockā arguit per hunc mo-
dum. Quia quicquid cōuenit alicui in-
diuiduo speciei specialissime nulli indi-
uiduo eiusdē speciei repugnat formali-
ter ꝯsimile. sed isti homini demonstra-
to forte qui nunc est cōuenit posse pec-
care. sed ꝺm Augustinū ⁊ magistrū deꝰ
potest facere hominē cui repugnat pos-
se peccare ergo talis non esset eiusdem
speciei specialissime cū forte qui nunc
est: ergo esset alteriꝰ speciei Et per ꝯñs
deus potest facere indiuiduū alterius
speciei ⁊c. Sed quicquid sit de ꝯclusio-
ne tamen ista ratio non est efficax. Tū
p̄mo quia non est verū ꝙ aliquis homo
possit esse qui nō sit eiusdē speciei spe-
cialissime cuz homine iam existente ⁊c.
Tum secundo quia probabilius est ꝙ
nec homo nec alia creatura rationalis
possit esse simpliciter implicabilis Nec
ista est intentio Augustini vel magistri
sicut hec oīa declarabo in questione
sequenti T Dico ergo finaliter
quo ad hoc ꝙ prima opinio est proba-
bilior ꝙ̄ secunda et magis fauet omni-
potentie dei similiter etiam tertia est
probabilior ꝙ̄ secūda Et si quis teneat
eam dicenduz est consequenter ꝙ non
obstante statu possibili specierum pro-
ducibilium tamen non omnes species
possibiles sunt producte. Et ad aucto-
ritatem Augustini que videtur esse ꝓ
alia parte fecit vnum prope se ⁊c.

Respondendum esset ꝙ deus fecit
vnum prope se quod est de facto perfe-
ctissimum creatum. licet possit esse per-
fectius et ideo nō est ita prope, quin a-
liud possit esse magis prope et per con-
sequens melius in specie, quare ⁊c.

Sed ad maiorez declarationem pre-

dictorum iuxta hanc materiam tractā=
dum est istud dubiū.scilicet penes qd
attenditur excessus et perfectio specie=
rum vtrum penes recessum a non gra=
du essendi vel ad accessum ad summuz
siue propinquitatē ad deum.Circa qd
sic procedā.Primo recitabo vnam fan
tasticam imaginationez.Secūdo dabo
veridicam solutionē.Sciendū est igit̄
q circa hec est opinio scz illi⁹ magistri
Iohā.de rippa que fundatur in distin=
ctione formali que licet contineat mul
ta falsa.valet tamen imaginandū per=
fectionem specierū ideo eam breuiter
recitabo. Primo ergo imaginat̄ ista
opinio q in eodez supposito creato est
formalis distinctio inter denominatio=
nes perfectionis simplicit̄ licet sint idē
realiter.Verbi gratia in homine inter
essentiā vitaz et intelligentiam &c. Se
cūdo q in quolibet tali supposito fini=
to.prima denominatio est intensior q̄
secūda.et scđa q̄ tertia.et sic deinceps.et
quelibet est in infinitum intensibilis si
cut linea vbicūq inciperēt posset in in
finitum protendi versus oriens.nec ali
qua pars illius denominationis est in=
diuisibilis sicut nec aliqua pars linee.
Et illi gradus seu partes eiusdē deno=
minationis s̄m eum non differūt reali=
ter nec formaliter sed solum ex natura
rei sumendo stricte hoc nomen ex natu
ra rei. Ex predictis tertio infert q ho
mo est plus ens seu esse q̄ viuēs vel vi
ta.et plus vita q̄ intelligentia.Et ita di
xisset de qualibet specie finita cui com
peterent iste tres denominationes.in
specie tamē infinita quaz ponebat pos
sibilez dicebat quālibet denominationē
esse infinitaz et per consequens eque in
tensam. Quarto ponit vltimaz deno
minationem in aliqua specie existentē
esse actualez.et omnes priores ponebat
potentiales ita q immediate precedē=
tem vocat immediate potentialem ad
immediate sequentem.Et inde conce=
dit q illa denomiatio que est actualis
in specie inferiori est potentialis in spe
cie superiori &c.ita q de quacunq spe
cie finita s̄m ipsum.imaginandū est q
s̄m q ipsa est superior plures denomi=
nationes in ipsa vnitiue cōcurrūt sicut
quāto numerus est maior tāto plures
vnitates in ipso sunt. ¶ Et pro
intelligētia ampliori ponatur q in ali=
quo indiuiduo concurrant precise decē
denominationes.tunc ipse dixisset q il
lud esset de nona specie ita q non eēnt
sub eo possibiles nisi octo species quo=
niam illud ens in quo non concurreret
aliqua denominatio nisi prima non de=
xisset in aliqua specie reponi quoniam
ad hoc q aliquid sit in specie requirit̄
s̄m eū q aliqua denominatio sit ibi po
tētialis et alia sic actualis. imo videtur
mihi q ipse consequēter loquendo ha
beret dicere q vbi non concurrerent ni
si due denominatiōes perfectionis sim
pliciter adhuc illud non esset in specie
sed in genere.sed si tres tantuz concur
rerēt illud esset de prima et infima spe=
cie.et per consequens illud in quo pre=
cise concurrerent decez esset de octaua
specie nec essent sub eo possibiles nisi
septē species.Et illud ens in quo non
esset nisi vna sola denominatio nec fuis
set in genere nec in specie &c. Quinto
ponit hec imaginatio q vna denomina
tio non potest quantūlibet intendi qn
cum eadez concurrat vnitiue posterior
denominatio.ita q s̄m eum q̄uis que=
libet denominatio habeat latitudinem
et augmentationem certam anteq̄ su=
perior denominatio concurrat vnitiue
cum eadez.tamen in qualibet denomi
natione possibili in specie finita potest
esse certa latitudo anteq̄ fiat vnitiuus
concursus denominationis posterioris
cum illa.Aliter enim nisi sic esset sequi
tur q lapis posset esse perfectior essen=
tia q̄ angelus quod est absurdum. Et
consequentia patet s̄m eum.quia ange
lus est finita essentia et limitata. ergo si
essentia lapidum quantumlibet posset
crescere absq concursu vnitiuo alicui⁹
denominationis de facto non concurrē
tis in lapide.sequitur q eius eēntia tā
dem attingeret ad tantaz perfectionē
et maiorem q̄ sit essentia angeli. Nec
potest dici q per tale crementuz lapis

esset de alia specie q̄ prius qr vbi alie
denominationes nō concurrūt nec plu
res nec pauciores.necessario illd est la=
pis vel lapideitas.sicut ille numer⁹ in
quo quattuor vnitates vel quater vni
tas et nō ampli⁹ cōcurrit.necessario est
q̄ternitas. Sexto ex omnib⁹ p̄dictis
patet s̄m eum qualiter attendenda est
pfectio vel maior vel minor specierum
scz in hoc quia habet plures vl̄ paucio
res denominationes pfectionis simpli
citer.Et qr quodlibz suppositū speciei
superioris est pfectius et intensius in q̄
libet denominatione in qua cōuenit cū
supposito speciei inferioris q̄ illud sup
positū inferius. Et s̄m istam viam in
eadem specie vnū suppositū potest eē
perfectius alio s̄m q potest habere ma
iorem latitudinem denominationis p
prie speciei.in qua nō concurrit cū spe
cie inferiori.Et in istis breuiter cōsistit
imaginatio quam iste diffuse tractat.
¶ Sed ego qui nō pono distin
ctionē formalem in creaturis sicut su=
pra patuit in q̄stione de distinctione in
diuinis habeo negare multa hic dicta
tanq̄ in intelligibilia. Ad cui⁹ decla
rationē primo premittā vnā distinctio
nem et aliquas descriptiones. Secūdo
ponam aliquas ppositiones. Distin=
guo igitur q duplex est pfectio.scz per
fectio simpliciter et perfectio s̄m quid.
Perfectio simpliciter a diuersis diuer=
simode describitur vel sumit̄.Vnd s̄m
Ans.pfectio simplicit̄ est illud quod in
vnoquoq meli⁹ est ip̄m q̄ nō ipm. Sz
qcquid sit de ista descriptione ad bonū
intellectū ipsaz exponēdo.tn̄ de virtu=
te sermonis contra eam darent̄ multe
instantie.Ideo aliter potest describi q
perfectio simpliciter est perfectio vel
res significata per aliquem terminum
quem non stat ab aliquo remoueri et il
lud est summū bonum.Talem eīn ter=
minū voco denominationē perfectiōis
simpliciter sicut supra tetigi in q̄stione
de distinctione in diuinis.licet s̄m opi=
nionē sup̄ dictam nō sic sumat̄ &c.Sed
pfectio s̄m quid stricte sumēdo pōt de
scribi q est pfectio vel res creata signi
ficata per aliquē terminū quē non stat
ab aliquo remoueri et illud esse.et nō eē
minus perfectū q̄ illud per illū signifi
catū.Talē aūt ez terminū sic significan
tem voco denoīationem pfectionis s̄m
quid.Verbi gratia de p̄mo.vita in deo
est pfectio simplicit̄ et iste terminus vi=
ta est denoīatio perfectionis simplicit̄
de scđa vero.vita creata est pfectio s̄m
quid.et iste termin⁹ vita creata ē deno=
minatio perfectionis s̄m quid. Et s̄m
istum modum sola diuina perfectio est
perfectio simplicit̄.perfectio autē crea
ta cōsimilis denominationis perfectio
nis diuine est perfectio s̄m quid quam
opinionez supra dicta opinio vocat de
nominationē perfectionis simpliciter:
ita q idem denotatur per perfectionē
s̄m quid vt hic describitur.et p denomi
nationem perfectionis simpliciter s̄m
illam opinionez.q̄uis non sic vtar isto
termino denominatio perfectionis.
¶ Ex his sequitur primo q ter
mini specifici de p̄dicamēto substantie
sicut homo asin⁹ lapis vel alij similes
exprimētes finitam limitationē eēndi
nō sunt denoīationes perfectionis s̄m
quid. Patz qr talis termin⁹ potest ne=
gari ab aliquo ente creato et cū hoc sta=
bit q illud nō erit minus perfectum q̄
perfectio creata significata per illum si
cut angel⁹ nō est hō nec est min⁹ pfect⁹
Et ideo res significata per talez termi
nū potest vocari pfectio limitata et ta=
lis terminus denoīatio limitate perfe=
ctiōis.Et sic vtar istis terminis p nūc
et semper in ꝯsimili materia breuitatis
causa. Secūdo sequitur q impossibi=
le est esse aliquas species quin aliqua
denoīatio perfectionis s̄m quid cōue=
niens vni cōueniat alteri.ptz qm̄ essen
tia contingens est pfectio s̄m quid sed
impossibile est aliquā speciez esse et nō
esse essentiā contingētē vl̄. Tertio se=
quitur q inter pfectiōes s̄m quid siue
denoīationes talis perfectionis.est or=
do essentialis. Ptz quia stat vnā esse si
ne alia et non econtra.igitur &c.Antece
dens patz quia stat creatam essentiaz
esse sine vita et nō ecōtra et sic de alijs.

Quarto sequitur ꝙ inter perfectiones ſm quid siue denominatiões talis ꝑfectionis illa dicat̃ ꝯgrue posterior et actualis respectu alterius que nõ põt stare sine illa: sed bene ecõtra. Quinto sequitur ꝙ si posterior denominatio perfectionis ſm quid infinitaretur pro pluribus supponeret q̃ si prior denominatio infinitaretur supposito tamen ꝙ vtraq̃ pro aliquo supponeret. Patz non intelligẽtia pro pluribus supponit q̃ non vita vnũ est ꝙ prima denominatio pro nullo supponeret scilz non ens. Et ad istũ sensum posset reduci vnũ dictum supra posite opiniõis: scʒ ꝙ nullius denominationis perfectiõis simpliciter eius non gradus est non esse simpliciter preterq̃ prime ⁊c. Sexto sequitur ꝙ possibile est aliquas species ꝯtinere se perfectionaliter. patz. qꝛ per vnam speciẽ creatã sic continere aliam intelligo. non ꝙ vna sit alia ꝑfectionaliter. sed sicut maior numerus dicit̃ continere minorem nõ ꝙ maior sit minor. sed ꝙ in maiore est minor vel consimilis ita ꝑfectior species cõtinet perfectionaliter inferiorem. qꝛ quicq̇d dicens ꝑfectionẽ conuenit inferiori: cõuenit superiori ⁊ non ecõtra. ⁊ hoc est possibile ⁊c. Et per predicta multa dicta illius opinionis que sunt impropria ⁊ de virtute sermõis falsa possent reduci ad aliquẽ bonũ sensum absq̃ positione distinctionis formalis ⁊c. Z His premissis pono contra dictam opinionem aliquas propositiones. Prima est: ꝙ nulla specifica natura continet alicuius essentialis perfectionis intensiuã latitudinẽ siue plures gradus aliquo modo distinctos constituẽtes talez latitudinẽ gradualem. patet qꝛ hoc maxime poneret ad saluanduʒ excessum specierũ in essentiali perfectiõe: sed hoc non cogit qꝛ deus qui dicitur maxime et infinite quodlibet aliud excedere. ponitur illi⁹ latitudinẽ perfectionis intentionalem continere etiam a ponentibus gradus et latitudies in alijs: sed eque faciliter potest in alijs saluari: vt patet. Igitur. Item oppositum non potest saluari sine illa distinctione formali que superius fuit improbata ⁊c. Ex hoc seq̃tur primo ꝙ nulla ẽ latitudo realis vel imaginaria. cui omnes gradus perfectionales rerũ sunt applicandi. Istam ponit Climiton in summa sua quam probat: quia ex indiuisibilibus non fit continuum sed quecũq̃ natura specifica est ex se ꝑfectionaliter diuisibilis. ergo nullã lineam aut latitudinem cõstituunt huiusmodi gradus perfectionales specifici. nec sunt comparabiles alicui latitudini. Secundo sequitur ꝙ licet aliqua res sit perfectior essentia vel vita q̃ alia. tamen nullius rei essentia vel vita est quidditatiue gradualiter intẽsa. Et loquor de intensione nõ ſm equiualentiã: sed ſm continentiam ⁊c. Secunda propositio est. ꝙ nulla specifica natura excedit aliam perfectionaliter: vel exceditur ab alia in aliqua quantitatiua perfectione siue proportiõe arismetica: vel geometrica. Verbigratia. nec in dupla nec in tripla ⁊c. patz: quia talis proportio soluʒ est proprie in quãtitatibus intensiuis vel extensiuis vel discretis. In naturis autem specificis non est ita. vt patet ex predictis: quare ⁊c. Ex hoc sequitur primo ꝙ nulla est proprie equalitas maioritas vel minoritas perfectionis in naturis specificis vel earum indiuiduis. Patet. quia non est ibi ꝓprie ꝓportio ⁊ per ꝯsequẽs nec proportio equalitatis nec maioris vel minoris inequalitatis. Secundo sequitur. ꝙ licet quodlibet indiuiduum eiusdem speciei sit alicuius ꝑfectionis essentialis et non maioris vel minoris q̃ aliud. non tamẽ sequitur ꝙ equalis. Patet. Nam si vnius ad alterum esset proportio equalitatis tũc ipsius ad indiuiduum speciei inferioris esset proportio maioris inequalitatis. ⁊ ad indiuiduum superioris proportio minoris inequalitatis cõtra predicta. Et ideo ista consequentia non valet. anima christi fuit alicuius finite perfectionis: et non maioris vel minoris q̃ anima Iude. ergo equalis. Oportet enim addere in antecedente: alicuius: et aliquante. ⁊ tunc antecedens est falsuʒ. qꝛ ꝓprie nullius quantitatiue perfectiõis fuit nec habuit ꝓpositionem equalitatis ad aliaʒ animã eiusdẽ speciei sicut nec maioris inequalitatis ad animã asini nec minoris inequalitatis ad naturam angeli ⁊c. Tertia ꝓpositio est. ꝙ nulla specifica natura distat perfectionaliter a non gradu: vel etiam summo gradu essendi simpliciter. Patet. quia licʒ proprie loquendo alique res distent a non gradu proprie speciei. vel etiam a summo si ille sit possibilis. Verbi gratia. Albedo octo graduũ distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus quos continet. realiter tamen nulla natura specifica ⁊c. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter vel formaliter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non. vt pʒ ex predictis. vel per aliquos gradus essendi extrinsecos. scʒ ꝑ spẽs intermedias. Et hoc non. quia nullum extrinsecuʒ est alicui principiũ essentialis distantie. Etiam sic sequeretur. ꝙ destructis illis intermedijs speciebus: non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare ⁊c. Quarta propositio est. ꝙ nulla specifica natura est alia perfectior: vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorem recessum a non gradu vel accessuʒ ad summũ gradum essendi simpliciter. Patet sicut inter eas non est perfectionalis distantia ⁊c. vt dictum est. sic nec accessus aut recessus. igitur penes hoc non potest attendi accessus specificus. Item cõcessa tali distantia cum de⁹ infinite excedat omnia creata illa infinite ab ipso distarent. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ plus vnuʒ q̃ aliud. igitur si oĩa essent eque ꝑfecta ⁊c. Ex his ergo patet ꝙ illud cõmune dictũ oĩa sunt magis vel min⁹ ꝑfecta ſm ꝙ magis vel min⁹ appropinquant vel distant a primo. nõ debet intelligi de propinquitate vel distantia ꝑfectionali ſm maiorẽ vel minorẽ excessum perfectionis diuine ad alia entia. Patet quia infinite excedit ⁊c. Secũdo sequitur ꝙ illud dictum debet intelligi de ꝓpinquitate vel distantia a deo ſm maiorẽ vel minorẽ conuenientiã vel similitudineʒ in pluribus vel paucioribus denominationib⁹ perfectionis cuʒ eo. pʒ ex prius dictis ⁊c. Et talis cõuenientia nõ impeditur ꝓpter infinitatẽ dei. Sicut eñ esto ꝙ eẽt albedo vna infinita intensiue adhuc maior esset conuenientia inter eã ⁊ vnã rubedinẽ decẽ graduũ q̃ nigredinem decẽ graduũ q̃uis vtrãq̃ excederet infinite ſm graduũ sic licet deus excedat infinite quãlibet rem. tñ vna maiorẽ habet cõuenientiã cũ eo ſm ꝙ ei cõueniũt plures denominationes perfectiõis. quarũ ꝯsimiles conueniũt deo. ac per hoc concludit̃ perfectior ⁊ dicit̃ magis appropinquare deo Et sic attẽdit̃ accessus specificus. Hic tñ est diligenter aduertẽdũ ꝙ licet sint alique due res ⁊ totidẽ cõueniãt denominationes ꝑfectionis simpliciter vni sicut alteri. tamẽ ꝓprie loquẽdo de specie. nõ ꝓpter hoc sequitur ꝙ sint eiusdẽ speciei. Patet. quia stat ꝙ altera illarũ non sit ꝓprie in specie sed de ꝑdicamẽto substantie. patz hoc de hoĩe ⁊ de aĩa alterius ⁊c. Tñ ex illo antecedẽte infertur ꝙ ille res non sint diuersarũ specierũ ⁊ ꝙ sunt essentialiter eque perfecte. ⁊ hoc sufficit ad ꝓpositũ. Et hec de ista materia ⁊ hoc tertio articulo. Et hec de q̃stione. Ad rationes questionis patz clare ex predictis ⁊c.

Questio quartadecima et vltima huius primi libri.

c Irca quadragesimã q̃ntaʒ distinctionẽ in qua ⁊ alijs sequẽtib⁹ vsq̃ ad fineʒ primi magister agit de voluntate dei. Quero vtrum voluntas diuina impedibilis sit prima lex obligatoria create volũtatis

Arguit̃ primo ꝙ non. quia voluntas diuina nõ est impossibilis nec semꝑ implet̃ a causa creata ⁊c. Antecedẽs patz quia. 1. ad Thimo. 2. dicit apostolus ꝙ deus vult oẽs homines saluos fieri. ⁊ tamen hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur voluntas diuina. quia

propter peccatū non omnes saluantur
quare ⁊c. Secūdo sic. q: voluntas di-
uina non est regula cui vniuersaliter se
ꝯformare teneat voluntas creata. igit
⁊c. Antecedēs ꝓbat. q: in enchiridion
ca. 10. dicit Augustin9. ꝙ bonus fili9 bo
na voluntate vult patrē suum viuere
quē deus bona voluntate vult mori ⁊c.
igit iste licite difformat voluntatē suā
voluntati diuine. quare ⁊c. Tertio sic
quia voluntas diuina nō est prima lex
a qua diriuetur oīs alia lex creata. igit
⁊c. Antecedens ꝓbatur. quia ꝓpheta
dicit Esa. 10. Ue qui condunt leges ini
quas. Et per ꝯñs aliq̄ sunt leges crea-
te iniuste. sed a voluntate diuina iusti-
sima non pōt diriuari iniusticia. iuxta
illud. quoniā deus nolens iniquitatē
tu es. quare ⁊c. In oppositum est Au
gustin9. 12. contra Faustū dicens. Lex
eterna est diuina mens seu volūtas or-
dinem naturalē seruari iubens. turba
ri vetans. sed lex eterna est prima lex
obligatoria ⁊c. igitur ⁊c. In ista que-
stione iuxta materiam triū argumētoꝝ
erunt tres articuli. Primus vtrū vo-
luntas diuina sit impedibilis ⁊ semper
impleat a causa creata ⁊c. Secundus
vtrū voluntas diuina sit regula cui vni
uersaliter se conformare teneat volun
tas creata. Tertius vtrū voluntas di
uina sit prima lex a qua diriuat omnis
lex creata ⁊c. B Quantū igitur
ad primū p̄mo pro intellectu huius ar-
ticuli ⁊ totius questionis p̄mittā aliq̄s
distinctiōes. Secūdo ponā cōclusiōes.

Prima distinctio sit ista ꝙ hoc nomē
voluntas vel hoc totū voluntas dei q̄n
q3 sumit ꝓprie. Et tunc signat diuinū
beneplacitum. qđ non est aliud q̄ ipse
deus volens. Q̄nq3 vero sumit impro-
prie ⁊ methaphorice. Et tunc supponit
nō pro beneplacito vel volūtate dei. sz
pro aliquo alio qđ est eius signum. Uñ
q: sepe signa nōiantur nominib9 signa
toꝝ sicut subuētio exhibita pauperi di
citur misericordia ⁊ pietas ⁊ testamen-
tū alicui9 dicit ei9 voluntas. q: eam de
signat. sic etiā aliqua quib9 nobis volū
tas que deus est signatur vocantur in
scripturis diuina voluntas. Et hmōi si
gna sunt preceptum consiliū. ꝓhibitio
operatio. vel impletio. ⁊ permissio. Et
dicunt in scriptura pluraliter volunta
tes dei. iuxta illud. ps. Magna opera
dñi exquisita in oēs volūtates eius.
Quis vnica ⁊ simplex sit dei voluntas
Et hec distinctio solet cōiter poni sub
his verbis. ꝙ quedā est volūtas dei bñ
placiti. alia est voluntas signi. Hic ta
men est aduertendum primo qualiter
p̄dicta signa distinguūtur. Uñ sicut in
primo principio meo declaraui. ipsoꝝ
distinctio potest sic haberi. Nam q̄nq3
modis possumus imaginari deū aliq̄d
velle. Primo modo vult aliquid debe-
re fieri a creatura. ⁊ hui9 signū est pre-
ceptū. Secundo mō vult aliq̄d debere
nō fieri. ⁊ hui9 signū est ꝓhibitio. Ter-
tio modo vult aliquid nec debere fieri
nec debere nō fieri. sed expedire fieri. ⁊
hui9 signū est ꝯsiliū. Quarto mō vult
aliquid nec debere fieri nec debere nō
fieri sed licere fieri. ⁊ hui9 signū est in-
dulgētia vel permissio. Quinto modo
vult simpliciter aliquid esse vel fieri. et
hui9 signum est impletio vel operatio.
Unde quelibet ad extra dei oꝑatio est
signū voluntatis diuine sicut effectus
sue cause ⁊c. Sic igitur volūtas diuina
precipit bona sicut deum honorare. p-
ximū amare ⁊ prohibet mala sicut deū
odire. proximū ledere. Nec ideo preci-
pit bona q: bona sint. vel prohibet ma
la q: mala sint. sed sicut declaraui tūc
hec ideo bona sunt quia precipiūtur et
mala quia prohibent. Sed cōsulit ma-
iora bona sicut sunt virginitas ⁊ paup
tas ⁊ permittit minora bona sicut sunt
coniugiū ⁊ dominiū. sed operatur gene
raliter omnia. Secundo notandū ꝙ
licet p̄dicti termini p̄ceptū ⁊c. cōmunit
accipiant pro signo diuine voluntatis
beneplaciti. tamē sicut tunc dixi nō so-
lum supponunt pro diuine voluntatis
extrinseco signo. sed etiā pro ipsius bñ
placito ⁊ actu intrinseco. Unde iste ter
minus preceptum non min9 ꝓprie sup-
ponit pro beneplacito diuine volunta-
tis quo precipit aliq̄d debere fieri seu

Nō q̄ [illegible] imaginari
deū velle — precipe
prohibere
ꝯsulere
pmitte
implere

vult aliq̄d debere fieri q̄ pro signo ex-
trinseco talis actus. ⁊ sic de alijs ⁊c.

Tertio notādū sicut in p̄mo p̄ncipio
intuli contra quendā magistrū ꝙ capi-
endo permissionē vt est signū volunta-
tis dei nō est concedendū ꝙ deus per-
mittit mala culpe fieri. Nam ꝙ aliquis
pmittat aliquid fieri pōt dupliciter in-
telligi. Uno mō q: nec precipit nec pro
hibet nec consulit illud fieri sed indul-
get. ⁊ talis permissio est signū volunta-
tis dei. quia aliquē actum significat in
sic permittente. Et isto modo deus nō
permittit mala culpe fieri. vt patet.
Alio modo quis dicit aliquid permit-
tere fieri quia nec habet velle nec habz
nolle vt fiat. sed solum nō velle. Et ta-
lis permissio nō est signū diuine volun
tatis. quia nullum actū volendi signi-
ficat in sic permittente. vt patz. Et isto
modo fm magistrū deus permittit ma
la culpe. quia nec vult ea fieri nec vult
ea non fieri. quia si nollet nō fierent sz
solum non vult. Et per ꝯñs nō hz actū
voluntatis respectu hui9 ꝙ est malum
culpe fieri. quare ⁊c. Sed fm Brand.
⁊ alios qui tenēt ꝙ deus vult mala cul
pe. ⁊ ꝙ respectu cuiuslibet rei habz vel
le vel nolle. nec habet solum non velle.
deus illo modo non permittit mala cul
pe fieri. sed ideo fm hunc modū dicit
permittere. quia non approbat ea: nec
impedit ea fieri cum posset ⁊c. C

Secūda distinctio est ꝙ iste termin9
complexus voluntas dei beneplaciti.
Uno modo sumitur pro voluntate dei
simplicis complacētie vel displicentie.
Alio modo pro voluntate dei prosecu
tionis vel fuge. tamen in vtraq3 accep-
tione supponit pro vna ⁊ eadem re. scz
pro voluntate illa que deus est. Et ta-
men aliquid connotat sumendo illum
terminum primo modo. qđ non conno
tat vel saltem non cōnotat taliter secū
do modo. Unde fm magistrum Grego
riū voluntas dei beneplaciti secundo
modo sumpta est respectu cōplexi voli
tio. sz primo modo sumpta est simplex
complacentia. Non intelligendo ꝙ sit
duplex voluntas in deo vna simplex.
alia non simplex sed solū ꝙ iste termi
nus voluntas dei beneplaciti quando
q3 supponit pro deo cōnotando ipsum
velle seu habere volitionē respectu ali-
cuius complexi. Aliquādo vero suppo
nit pro deo non sic cōnotando ꝙ sit re-
spectu alicuius complexi. sed ꝙ sit sim
plex complacentia proportionabiliter
sicut supra dixi de simplici noticia et
noticia iudiciaria. vt simplici noticie
correspondeat simplex complacentia ⁊
noticie iudiciarie prosecutio vel fuga.
Hec tamē non distinguitur in deo sicut
in creatura ⁊c. Hic tamen est Primo
aduertendum ꝙ licet hec distinctio sit
satis cōmunis. tamen exponendo eam
sicut magister Gregori9 dicit ip̄a videt
mihi dubia. Nam apparet mihi prima
facie. ꝙ omnis volitio sit respectu com
plexi. Nam sicut dicit Holkot. questiōe
secūda. primi. articulo quinto. videtur
ꝙ omnis volitio vel nolitio est quedā
oratio mētalis optatiui modi vel equi
ualens tali. sicut ista. Uolo habere bea
titudinem. valet tantum sicut hec vti-
nam ego habeam beatitudinē. Quod
si ita est sequitur ꝙ nihil est dicere vo-
lo a. nisi subintelligatur aliquod verbū
scz volo habere a. vel volo a. esse vel fie
ri vel aliquod tale. Et per ꝯñs cū ma-
gister describat prosecutionē ꝙ est vel-
le aliquid esse vel fieri. ⁊ fugā ꝙ est nol
le aliquid esse vel fieri. et omnis actus
voluntatis sit talis vt videtur per pre-
dicta. sequitur ꝙ omnis volitio dei est
respectu complexi et est prosecutio vel
fuga. quare illa distinccio non videtur
vera illo modo intellecta. Sed quia de
hoc videre nō spectat ad presens ideo
transeat pro nunc. Secundo notan-
dum: ꝙ fm magistrum Gregorium. si-
gnorum predictorum quedam sunt si-
gna volūtatis simplicis complacentie.
scz preceptum prohibitio. et consilium
quedā aūt sunt signa volūtatis. ꝓsecu
tionis. vel fuge. vt impletio ⁊ pmissio.
Uoluntatis quidē ꝓsecutionis signū
est impletio siue operatio fuge vero p-
missio. Sed istud dictum non est verū
sicut patet ex distinctione illoꝝ signo

rum supra posita rc. Nam pceptū phi
bitio. r ɔsiliu m. sunt signa nō solū sim-
plicis complacētie. nā r si talis volitio
concederet in deo. tn̄ illa vt sic nō obli-
gat modo preceptum est signū volunta
tis obligātis. D Tertio adsciē
dum quomodo pceptū obligat notan-
dū est. q in preceptione aliud est aliqñ
qd precipitur aliud qd intenditur seu
per qd precipitur. sicut pz in precepto
facto Abrae de immolando filiū. q pre
ceptio nō erat vt ita fieret. sed erat ad
figuram data. r ad pbationē vel mani
festationem abrae. Et ita quandoq de
phibitione sicut in illo sanato cui de9
prohibuit ne cui diceret. Marci. 1. qm̄
non sic prohibuit deus vt ita fieret. nec
volebat illum teneri vt nemini diceret
alias ipse peccasset in dicēdo qd nō te-
netur. sed hoc factū est ad denotanduz
q fugienda est vana laus ppli. Et idez
de consilio pōt esse in talib9. ergo nō est
obligatio ad illud quod de forma ver-
boꝝ precipit. sed ad illud pter qd pci
pit. qr de hoc est intētio pcipiētis. vt in
dictis exemplis pz. Ista tn̄ exempla in
aliquo differūt. qr in primo exemplo p
pceptū factū abraā tenebatur velle im
molare filiuz suū. alias nō videret ma-
teria tante laudis sicut sibi ex volunta
te attribuit. sed in secūdo exemplo ille
sanat9 non tenebat credere q teneret
nemini dicere. Qd pz qr si ita foret il-
le peccasset in hoc dicēdo scz agēdo cō-
ra conscientiaz. dicendo q credidisset
non debere dici vel peccasset in nescien
do qd tenebat scire. cui9 oppositū com
muniter tenet. quare rc. Tertia disti
ctio est q iste termin9 cōplexus volun-
tas dei bn̄placiti sumēdo ipm secundo
mō scz put supponit pro deo cōnotan-
do ipm habere volitionē respectu com
plexi adhuc pōt dupliciter capi. Uno mō
pro volūtate dei bn̄placiti antecedēte.
Alio mō p volūtate ɔn̄te. Et hec distin
ctio est cōis apud doctores antiquos r
fundat in dicto Dam. libro. 2. ca. penl.
vbi dicit q oportet scire q deus antece
denter vult omnes hoies saluos fieri r
regno eius potiri rc. Hic tamē est ad

uertendum q ista distinctio a diuersis
diuersimode intelligitur. Et primo san
ctus Thomas intelligit eā sic q scz il-
lud volumus antecedenter qd nō sim-
pliciter volumus sed sm quid. qd autē
volumus ɔn̄r illud simpliciter volum9
Et sic idem vno modo pōt esse volituz
r alio modo nō volitū sicut iudex vult
simpliciter homicidā suspendi sed sm
quid vellet eum viuere. scz inquantuz
est homo. Unde dicit ista opinio q ista
voluntas añs magis debet dici vellei-
tas q absolute volūtas. Quicquid enī
deus vult simpliciter fit. licet illud qd
vult antecedēter nō semp fiat rc. Sed
magister Greg. ostēdit q ista distinctio
sic intellecta non valet. quia siue vellei
tas sit quidā actus volūtatis in nobis
qui signat cum dicit vellez hoc vel iste
vellet illud. siue non. de quo posset esse
dubiū. nihil tn̄ est ad propositū. Quia
talis actus non significatur per verbū
indicatiui mōi rc. nec aliq velleitate ve
re dicitur q ipsa vult q̄uis dici posset
q vellet. Nec sequitur. vellem ergo vo
lo. Cum ergo apostolus r Dam. dicant
q deus vult r non vellet. patet q non
congrue intelligitur de volitiōe aliqua
cōditionali. Similiter talis modus vo
lendi conditionaliter non cadit in deo.
nam sic posset velle impossibile rc.

E Secundo notandū q sm ali
quos aliter intelligēda est predicta di-
stinctio. Unde sm Scotum deus dicit
velle antecedēter omnes homines sal-
uos fieri. quia omnibus dedit dona na
turalia r leges rectas r etiaz adiutoria
cōmunia sufficiētia ad salutem. Et ista
vocatur volūtas antecedens. ɔsequēs
aūt est qua vult alicui propter sua me-
rita beatitudinē. Sed sm Ockam r sa
tis conformiter modo pdicto voluntas
dei antecedēs est. qua dat alicui natu-
ralia vl antecedētia: quib9 pōt aliquid
cōsequi cui etiā paratus est coagere si
ille velit nec sibi contrarium manifesta
bit cum pcepto vel consilio exequendi
Uoluntas autem ɔn̄s est illa qua deus
vult efficaciter aliquid ponēdo illud in
esse. Et ideo dicitur deus velle antece-

denter omnes homines saluos fieri. qr
dat oib9 añcedētia qbus possunt cōseq
salutē cū pcepto vel ɔsilio exequēdi. et
nunq pcipiet eis cōtrariū r eis erit pa-
ratus coagere ad ɔsequēdū salutē. Sz
magister Gre. ipugnat vtrūq istoꝝ mo
doꝝ diffuse rc. Tertio tn̄ circa h ē no-
tandū q quicqd sit de pmo mō tn̄ non
videtur mihi q magister Gre. sufficien
ter reprobet scdm. Nam intētio Ockā
prout mihi apparet est. q deū velle ali-
quid añcedēter est deū velle alicui aliq
bona añcedētia qbus pōt conseq illud
ad quod obligatur ab ipso deo. Et isto
modo audire legem xpi et euangelium
et verbū dei est volitū a deo añcedēter
patet quia per hoc potest quis cōsequi
fidem. et consequenter preceptorū im-
pletionem licet non omnes bene vtant
illo. qr nō oēs obediūt euāgelio rc. Si
vero dicatur cōtra hoc q audire verbū
dei sepe nocet maxime ifidelibus sicut
iudeis quibus est in scandalum. igitur
illud non debet dici antecedēs ad salu-
tem siue adiutorium. Istud non valet
qr cum fides sit ex auditu vt dicit apo-
stolus Roma. 10. Illud merito dicitur
adiutorium ad consequendum aliquid
quod in aliqbus est et fuit causa ad cō-
quendum illud. maxime cum illud fue-
rit ordinatum a deo: vt in deum homi-
nes credant r salui fiant. Unde si sic es
set q nihil diceretur adiutorium ad ali
quid consequendum nisi de facto ɔseq
retur illud. qre pdicaretur quotidie q
plura bona vel dona receperint xpiani
ad consequendū salutē q aly. scz notici
am de scripturis. fidem. spem. et multi
charitatem. qui tamē non omnes conse
quentur salutē imo inde graui9 punien
tur propter ingratitudinē z sm illud. 2.
Petri. 2. M[?]lius est viam veritatis nō
cognoscere rc. Et illud Jacobi. 4. Sciē
ti bonum et non facienti peccatū est illi
Et vnde hoc q so nisi quia tales magis
obligantur qui talia receperūt q aly q
non. Sed quare magis obligātur si ta-
lia non sint adiutoria. Et nonne christ9
ostendebat iudeos magis eē obligatos
ad cognoscendum tempus visitationis

sue siue ad credendū in eum. Tuz quia
habebant legez et pphas in quibus po
terant scrutari testimonia de deo. Tuz
quia corā eis multa mirabilia faciebat
propter quod dicit Joh. 15. Si non ve-
nissem et locutus eis non fuissez pecca-
tum non haberent. Et tamen certuz est
q eis non erat datum vt crederent. Et
ita licet deus nō vellet efficaciter q cre
derent tamē illa erāt eis adiutoria ad
fidē ad quā tenebantur. Et q vellet ad
istum sensum capere verba Ockam si-
cut et ipa pretendunt. non video qn ip
se bene dicat. Nec apparet mihi q ma-
gister Gregorius aliquid contra euz cō
cludat sicut patet intuenti sed transeo
rc. His premissis ergo satis patet q
voluntatem dei impleri nihil aliud est
q ita esse qualiter ipa vult esse vel fieri
vel non ita esse qliter ipsa non vult esse
vel fieri licet autem velle et nolle soluz
deo conueniat secundum voluntatē be
neplaciti tamē improprie et tropice at-
tribuitur velle sibi secundū voluntatez
signi. ideo de vtriusq impletione dicen
dum est. Et de hoc pono tres ɔclusiōes

F Prima est q voluntas dei si
gni non semper impletur. Secunda
est q voluntas beneplaciti antecedens
nō semper impletur. Tertia est q vo-
luntas beneplaciti consequens semper
impletur. Et quelibet harum conclusio
num intelligitur stante constantia sub-
iecti id est supposito q deus aliquid ta
liter velit vel nolit. Prima conclusio
probatur per magistrum et est satis cla
ra. quoniā de9 multa pcipit r ɔsulit fie
ri ab hominibus que nō fiunt. multa p
hibet que fiunt. Hic tamē est aduertē
dum q voluntatem signi sicut precep-
tum dei impleri potest dupliciter intel-
ligi. Uno modo q ita sit sicut p tale si-
gnum vel preceptum signatur ad inten
tionem precipientis. Et sic semper im-
pletur. Nam per tale preceptum signi-
ficatur aliquid debere fieri a creatura.
et ita est. aliter tale signum nō essz vex
Alio modo potest intelligi q ita sit vel
fiat sicut per tale signum vel preceptū
signatur debere fieri. Et sic nō semper

impletur. Et sic intelligitur conclusio ⁊ dictuz magistri. Nec propter hoc sequitur ꝙ tale signum vel preceptum sit falsum signum. quia non signat sic esse vel fieri ꝛc. Unde sequitur ꝙ preceptum dei non signat deum velle efficaciter illud fieri quod precipit fieri. Patz. quia multa precipit deus fieri que non vult fieri ꝛc. Et ita potest dici de consilio.

Secundo sequitur ꝙ ꝓhibitio dei nõ signat deum nolle efficaciter illud fieri quod prohibet fieri. Patz quia multa prohibet fieri sicut mala que fiunt et ꝑ consequens ea vult fieri sicut quidã dicunt vel saltẽ non habet nolle respectu illorum quia ipso nollente nihil fit. quare ꝛc. Secũda ꝯclusio probatur quia ſm apostolum ⁊ Damascenũ. deus vult omnes homines saluos fieri voluntate antecedente ꝛc. Hic tamen est aduertendum ꝙ voluntatem dei antecedẽtẽ impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ cuicunqꝫ deus vult dare talia dona antecedentia ad salutem talis ea recipiat. et sic semper impletur nec sic intelligitur cõclusio. Alio modo potest intelligi impleri. quia cui deus vult dare talia dona antecedẽtia talis de facto consequitur vel consequetur per illa illud quod debet consequi. Et sic dicitur non ĩpleri quando alicui deꝰ dat huiusmodi dona et tamẽ nõ consequitur per illud qd̃ deberet. Et isto mõ possunt ea intelligi Damascenꝰ et alij antiqui doctores. Nec oppositũ probat Gregoriꝰ quare ꝛc. Tertia conclusio probatur quia si non ꝛc. vel ergo illud quod vellet aut nollet essꝫ simpliciter impossibile aut possibile. Non primum quia non est hoc attribuendum ei qui rationabiliter semper vult. Nec secundum quia tunc sequitur ꝙ voluntas dei non esset omnipotens quia non omne possibile ⁊ non existens posset facere esse nec omne possibile non esse posset facere non esse. Naz si vellet et posset vtiqꝫ faceret Ideo dicit Augustinꝰ enchiridion. 14. ꝙ maliter velle non potest quodcunqꝫ voluerit. Aliter non esset omnipotens vt ibidez arguit. Ad hoc facit illud enchiridion. 3. dei omnipotens volũtas ſꝑ inuicta est. Et illud Roma. 9. voluntati eius quis resistet. Et illud psalmiste. Omnia quecũqꝫ voluit fecit. Et multa similia ꝛc. Ex his sequitur ꝑmo. ꝙ nõ stat deũ aliquid velle esse vel fieri et nõ esse illud vel fieri vel etiã nolle et illud esse vel fieri. Secũdo sequitur ꝙ sicut non stat deum velle aliquid esse vel fieri et illud nõ esse vel fieri sic nec stat aliquid esse vel fieri et deum non velle illud esse vel fieri. Ita ꝙ vtrobiqꝫ est consequentia conuertibilis ꝛc. Si vero infertur de peccato ꝛc. Patet aliqualiter responsio ex dictis in alia questione in primo articulo. ⁊ magis patebit in secũdo libro in materia de peccato ꝛc. Ex omnibus ergo predictis patz respõsio ad primam rationez questionis. Unde negatur antecedẽs si intelligitur de voluntate beneplaciti ꝓprie dicta. Et ad probationem dico primo ꝙ auctoritas apostoli potest exponi de volũtate signi vt intelligatur vult id est precipit vel obligat vt omnes salui fiant quare ꝛc.

Secundo dico ꝙ si illa auctoritas exponitur de volũtate beneplaciti potest intelligi de voluntate antecedẽte sicut dictum est et sic est pro dictis. Tertio dico ꝙ si exponitur de voluntate beneplaciti ꝓprie dicta debet intelligi sicut dicit magister id est nulli saluantur nisi quos deus vult saluari sicut et illud illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quarto dico ꝙ etiam potest exponi non ſm distributionẽ proprie dictam sed ſm distributionem accomodam ita ꝙ ly homines distribuitur non pro singulis generũ sed pro generibus singulorũ id est de omni genere aliquos. Et hec de primo articulo.

B Quantum ad secunduz articulum in quo videndum vtrum voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se conformare tenetur voluntas creata.

Primo premittam aliquas distinctiones. Secundo ponam aliquas conclusiones. Tertio soluam aliquas obiectiones. Presuppositis igitur distinctionibus de voluntate dei positis in ꝑmo articulo. Quantum ad hunc articulum. Prima distinctio erit de voluntate creata: que potest accipi tam pro potentia volitiua ꝙ pro actu eius qui proprie dicitur volitio. Utrumqꝫ enim horum a sanctis voluntas nominatur. Horum autem actuum quidam consequuntur quasi naturaliter voluntatem et precedunt deliberationem rationis quedam vero sequuntur deliberationẽ rationis. Cum igitur ꝯformitas de qua queritur attendatur penes actus et tamen actus preuenientes deliberationẽ rationis non sint plene in potestate nostra ideo questio debet principaliter intelligi de conformitate voluntatis ſm actus sequẽtes rationis deliberationez quia ſm tales actus intenditur rectitudo volũtatis ꝛc. Secunda distinctio est ꝙ ista conformitas voluntati diuine potest intelligi de volũtate signi vel de voluntate beneplaciti. Si ergo de volũtate signi intelligitur questio. faciliter patz solutio. Nam si intelligitur de precepto vel prohibitiõe satis patet: quia quilibet tenetur se conformare vniuersaliter tali voluntati: ꝗuis aliter obligent precepta affirmatiua ⁊ aliter precepta negatiua. que prohibitiões dicũtur. Si autem de voluntate ꝯsilij intelligitur etiã satis ptz ꝙ non: qꝛ aliter impletio consiliorum non esset opus supererogationis. De permissione autẽ non est dubiuz qualitercunqꝫ capiat᷑: siue ꝓprie siue improprie vt ptz in alio articulo. De operatione vero eadem est difficultas. sicut de voluntate beneplaciti. quia quecunqꝫ deus operatur efficaciter vult. ideo simul de vtroqꝫ videbitur

Quantum aũt ad voluntatẽ beneplaciti ponit Gregorius tres conclusiones

Prima est ꝙ quilibet tenetur voluntatẽ suam in nullo difformare voluntati diuine. Secunda est ꝙ quilibet tenetur vniuersaliter conformare voluntatem suam voluntati diuine in volito id est tenetur velle quicquid vult deus nisi a deo sit volitũ in se vel in suo antecedente eum illud non velle. Tertia est: non quelibet voluntas diuine volũtati conformis in volito est recta. Sed iste conclusiones precipue prima ⁊ secũda non omnino continent veritatẽ nec ista dicta sufficiẽter euacuant istam difficultatem vt patebit. D Ad cuius declarationem sit ista tertia distinctio ꝙ voluntatẽ creatam se difformare voluntati diuine beneplaciti potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ ipsa habeat aliquam dispositionem vel aliqualiter sit. tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ illam dispositionem nõ habeat. Uel aliquali dispositione careat: seu aliqualiter non sit ⁊ tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ tali dispositione nõ careat. Et isto modo implicat contradictionẽ aliquã voluntatẽ creatã se difformare voluntati diuine bñplaciti. sic. s. ꝙ habeat aliquam dispositionẽ vel aliqualiter sit ⁊ tamen deus velit voluntate bñplaciti ꝙ illam dispositionẽ teneat᷑ non habere vel non sic habere. Aut etiam careat aliqua dispositione vel aliqualiter non sit. ⁊ tamẽ deus velit voluntate bñplaciti ꝙ illam dispositionẽ teneat᷑ habere. Et isto modo multi difformant se voluntati diuine. Nec ex hoc sequit᷑ ꝙ ipsa sit frustrabilis aut in aliquo nõ efficax. qd̃ pz qꝛ seq᷑ deus vult aliquẽ ad aliqd teneri ergo aliqs teneẗ ad illud: qꝛ nisi sic seqtur ꝙ ipsa non esset vniuersaliter efficax qd̃ ptz qꝛ seqtur deus vult aliquẽ ad aliqd teneri ergo talis implet illud ad qd̃ teneẗ. Et ratio est qꝛ impleri obligationẽ non est ꝓprie loquẽdo effectus obligatiõis actiue sed teneri ad implendũ est eius effectus. Ex hac distinctione sequuntur aliq̃ descriptiones seu terminoꝝ declarationes. Primo enĩ seqtur qd sit rationalem creaturam esse ꝯformẽ voluntati diuine sicut hic sumitur. Nam tũc rationalis creatura ꝯformat se vniuersaliter voluntati diuine bñplaciti quando nullam dispositionẽ habet quaz deus velit volũtate bñplaciti ꝙ teneat᷑ nõ hr̃e. nec aliq̃ dispositiõe caret quã deus velit volũtate bñplaciti ꝙ teneat᷑ nõ carere. Scd̃o sequitur quid sit voluntatem creatam esse conformẽ volũtati di

uine beneplaciti, in volendo vel non volendo. Nam tunc dicitur isto modo conformis: quando nullam volitionem habet quam deus velit volũtate beneplaciti ꝙ teneatur nõ habere. Nec aliqua volitione caret quã deus velit voluntate beneplaciti ꝙ teneatur carere. Et capio volitionem prout se extẽdit ad omnem vel habitũ voluntatis vel actuz siue sit velle vel nolle. Tertio sequitur quid sit rectitudo voluntatis create siue voluntatem creatam esse rectã. Nã rectitudo talis est status volũtatis create conformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status potest esse vel positiuus vel priuatiuus ſm ꝙ volũtas creata potest se conformare voluntati diuine vel positiue. s. habẽdo aliquid quod tenet̃ habere vel ꝑuatiue. s. carẽdo illo quo tenet̃ carere. Quarto seqtur qd sit obliqtas volũtatis create siue culpa aut volũtatẽ culpabilẽ esse. Nam talis obliquitas vel culpa est status voluntatis create difformis obligationi volũtatis diuĩe. Et iste status difformis nihil est nisi voluntatem creataz aliqualiter esse qualiter tenetur non esse vel ipsaz aliqualiter nõ esse qualiter tenetur esse primum pertinet ad peccatum cõmissionis. secundum vero ad peccatuz omissionis.

I Istis premissis pono ad istum articulum tres conclusiones responsales que mihi videntur probabiles. Prima est ꝙ voluntas creata sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare vt velit vel nolit quicquid deus tali voluntate vult eam teneri velle. Scḋa est ꝙ voluntas creata non sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter cõformare vt velit quicqd deus vult tali voluntate vel quicquid ipse vult eam velle. Tertia est ꝙ voluntas non sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare vt velit quicquid scit aut videt tali voluntate deuz velle. Prima cõclusio probatur: quia sicut impossibile est voluntatem creatã teneri ad aliquam dispositionem habẽdam. ⁊ non sic obligari per diuinum beneplacitum sic impossibile est diuinum beneplacitum velle ipsaz teneri ad illã dispositionem habendum et ipsam nõ teneri ad habendum illam igitur ⁊c̃. Consequentia tenet et antecedẽs satis patet ⁊c̃. Hic tamen est aduertendum ꝙ ista conclusio intelligenda est de voluntate creata que tenetur se cõformare voluntati diuine in volendo vel nolẽdo. Quod dico: quia stat ꝙ aliqua voluntas creata sit recta ⁊ conformis voluntati diuine nihil volendo sicut patz de volũtate paruuli baptisati vel adulti existen[…] in gratia et dormientis. Ideo non intelligitur conclusio de conformitate que est in non volendo difformiter voluntati diuine. Ex predictis sequuntur alique propositiones. Prima est ꝙ conformitas siue rectitudo voluntatis create aliquãdo est res distincta: aliquãdo vero non est res alia a voluntate. patet qꝛ quando voluntas recte vult. tunc volitio eius conformis obligationi diuine est sua rectitudo: quando vero ipsa est conformis diuine obligationi nihil volendo tunc huiusmodi rectitudo est ipsa volũtas recta vel saltem non est aliqua res ab ea distincta.

Secunda est ꝙ conformitatem siue rectitudinẽ voluntatis create deus potest ab ea auferre: quia deus ab alia auferre potest quamlibet rem que non est eius pars nec econtra ⁊c̃. Sed oppositum huius expresse videtur ponere Anselmus de libero arbitrio cap. 8. vbi ꝓbat ꝙ deus non potest auferre rectitudinem ab ipsa voluntate: quia si sic vel hoc faceret volẽs vel nolẽs. Non scḋm qꝛ nihil potest facere nolens. Nec primum: qꝛ si volens facit ergo vult auferre ab ea rectitudinem. Et vltra. ergo non vult eam seruare rectitudinem. Et tunc arguitur sic. seruare rectitudinem est eam velle ꝙ deus vult eam velle: sed deus non vult eam seruare rectitudinem: ergo nõ vult eam velle quod vult eam velle quo nihil est impossibilius ſm eum. Ad hoc autẽ dico ꝙ quicquid sit de intentione Anselmi et quicquid sit de prima parte antecedẽtis: de

qua patebit in secunda conclusione. tamen argumentum non valet. quia illḋ consequens quod infert non est inconueniẽs quia est vna negatiua que nihil ponit. Unde lapis non vult quod deus vult eum velle ⁊c̃. Ideo sit hec tertia propositio ꝙ deus potest non velle voluntatem velle quod vult eaz velle. patet. quia capio aliquem hominem dormientem siue aliquẽ circa quẽ deus nihil velit nisi quod sit homo. tunc ista cõsequẽtia est bona deꝰ nõ vult sortẽ velle. ergo non vult eũ velle quod vult eũ velle. Antecedens est verum in isto casu igitur ⁊ consequẽs. similiter ⁊ ista affirmatiua est falsa deus vult sortez velle quod vult eũ velle. ergo negatiua opposita est vera. Igitur consequẽs quod infert Anselmus tanꝗ impossibile nõ est impossibile. Quarta ꝓpositio potest poni que videtur sequi ex predicta scz ꝙ deus potest velle voluntatem nõ velle quod vult ipsam velle. patz. quia sequit̃ volũtas nihil vult. ergo nõ vult quod deus vult eã velle. Et antecedẽs potest esse volitum a deo igitur ⁊ consequẽs ⁊c̃. Dico igitur ꝙ si Anselmꝰ debeat saluari intelligẽdus ẽ ꝙ deus non potest auferre rectitudinẽ volũtatis ipsa inuita. Non ꝙ hoc sit simpliciter impossibile cum ipsemet dicat in libro de concordia capitulo. 6. ꝙ aliud est voluntas aliḋ rectitudo qua recta est ⁊c̃. Sz hoc est impossibile ſm legẽ statutaz ⁊c̃.

R Secunda conclusio ꝓbatur et primo prima pars. Pro qua sciẽduz est ꝙ voluntatẽ creataz velle quicquid deus vult põt dupliciter intelligi. Uno modo distincte ⁊ in particulari ⁊ sic ptz ꝙ nõ. tenetur velle quicquid deus vult cum non omne volitum a deo sit sibi illo modo notum. Alio modo confuse et in generali. et sic si dicatur ꝙ voluntas tenetur velle in generali quicquid deꝰ vult non est aliud dicere nisi ꝙ tenetur velle istam vniuersalem ꝙ quicquid deus vult esse vl̃ fieri sit vl̃ fiat. Et si ita dicatur sequitur ꝙ aliquis teneat̃ velle aliquid in generali ⁊ non in ꝑticulari imo magis oppositum. ⁊ ꝙ teneat̃ velle vnam vniuersalem ⁊ non eius singularem imo eius oppositam. sicut patet in casu allegato ḋ filio qui non vult patrem suũ mori ⁊c̃. hoc autẽ non videtur rationabile. quare ⁊c̃. Secunda pars probatur. quia si quis velit ĩplere opa consiliorũ deus vult eum sic velle ⁊ tamẽ non tenetur hoc velle cũ hoc sit supererogationis. Similiter si quis velit explere opera prohibitionum vl̃ peccatorum. deus vult tale velle licet non quãtum ad difformitatẽ ſm aliquos tamẽ quantum ad actus quidditatẽ cum velit omnẽ actum ⁊ motionẽ voluntatis ⁊ tamẽ talis nõ tenetur hoc velle imo nõ velle. quare ⁊c̃. Tertia conclusio ꝓbatur contra magistrum Gregoriũ: qꝛ stat ꝙ creatura videat deũ aliquid velle et tamẽ licite velit oppositũ vl̃ saltẽ non velit illud. igitur ⁊c̃. Consequẽtia patz et añcedẽs probatur quia aliter sequit̃ ꝙ creatura teneretur velle añcedẽs ad quod sequitur ipsam quãdoqꝫ peccare mortaliter imo damnari ⁊ esse miseraz eternaliter vl̃ saltẽ in casu non possz licite velle oppositũ antecedẽtis ad qḋ sequitur illud consequẽs ⁊c̃. Consequẽtia probatur ponẽdo casum possibilem vt patz ex dictis. scz ꝙ deus reuelet sorti in verbo vel aliter sufficiẽter ꝙ deus velit eum teneri ad non faciẽdum actũ quẽ tamẽ ipse est facturus. ⁊ tamẽ ꝙ nihil fiet positiue quin deus velit illḋ fieri. Reuelet ergo deus sorti ꝙ ipse vult eum teneri ad non faciẽdum illũ actuz ⁊ tamẽ vult ꝙ illũ faciat. vl̃ ponatur casus ꝙ deus alicui reuelz ꝙ est reprobatus. Ad hoc eium sequit̃ ꝙ ipse peccabit finaliter et damnabit̃ eternaliter. q̃re ⁊c̃. Secundo sic stat absolute sortẽ videre deum aliquid velle et tamẽ circa illud nulluz actũ voluntatis habere. quia deus potest concurrere ad actum intellectꝰ absqꝫ hoc ꝙ ꝯcurrat ad actuz voluntatis sz in hoc casu sortes nõ peccaret igitur ⁊c̃. Tertio sic. qꝛ deus ſm Augustinũ vult patrẽ sortis mori ⁊c̃. sz propter reuelationem factã ipsi sorti ḋ morte patris non videtur necessario sequi illum obligari ad volẽduz qḋ deus

vult cum ante nō obligaretur. Unde ꝓpter ostensionē voluntatis diuine circa hoc non videtur necessario sequi deum sortē obligare ad illud. quare stante tali reuelatione poterit sine peccato oppositum velle ꝛc. Quarto sic quia aliter sequit̄ ꝙ stante tali reuelatione sortes obligatur ad opposita ⁊ ꝑ cōsequēs ad impossibile. Patz consequētia quia volo ꝙ sortes teneatur velle a. ⁊ tamen reuelet ei deus ꝙ ipse non vult concurrere ad volenduz tunc tenetur velle a. ⁊ etiā tenetur non velle a. qr videt deū ipsum non velle a. ex quo scit ꝙ de⁹ nū ꝙ concurrit ad volendum a. igitur ꝛc.

L Sed contra istam conclusionem arguit̄ per rationes magistri Gregorij quibus probat conclusionem suā scz ꝙ quilibet tenetur voluntatem suā in nullo difformare volūtati diuine. Arguit enim sic quilibet tenetur nihil velle contra eternam legem igitur ꝛc. Antecedēs patz quia velle aliquid contra eternam legē est peccatuz. Juxta illud Augustini. 22. contra Faustum peccatū est factum vl' dictum vl' concupitum cōtra legē eternam. Et consequētia tenet ꝑ illud quod sequitur lex eterna est ratio vl' voluntas dei ꝛc. Secundo arguit sic nulli licite displicet aliquod bonum inquantum huiusmodi aut placz aliquod malum inquantum huiusmodi igitur quilibet tenetur ꝛc. Antecedēs patz ⁊ consequētia tenet. quia deus nō vult aut diligit nisi bonum. et non vult vl' odit nisi malū igitur ꝛc. Tertio arguo fortius contra dicta per hunc modum: quia volo ꝙ deus representet vel reuelet alicui suam reprobationez siue ꝙ vult eum reprobare tunc tali reuelatione facta iste tenet̄ velle se esse reprobatū. Igitur conclusio non est vera nec eius probatio bona. Consequētia satis patet sed antecedēs probatur. quia tali reuelatiōe facta iste non potest licite orare pro sua salute nec velle se esse saluandum. Quod patz duplici auctoritate. Primum per illud dictū christi Luce. 12. seruus sciens voluntatez domini sui et non faciēs plagis vapulabit multis. Et per consequēs a fortiori seruus sciens voluntatē huiusmodi et non volens conformiter ei est puniēdus. Secundo ad hoc videtur expressa sententia Augustini. 21. de ciuita. capitu. 24. vbi dicit ꝙ ecclesia nūc nō orat pro dyabolo nec pro mortuis malis vt saluētur orat tamē pro omnibus hominibus bonis⁊ malis duz sint in via. Et addit: ꝓ nullo viuēte finaliter reprobo si de eius reprobatione ecclesia esset certa oraret vt saluaretur. Et ꝑ cōsequēs nec iste ꝓ sua salute deberet orare ex quo essz certus de opposito. Consequētia ptz. quia non apparet ratio primi nisi quia ecclesia videt sic deum velle ⁊ sic est in secūdo casu. Igit̄ ꝛc. Quarto ad idē arguo confirmando ꝑdictaz rationē quia si in isto casu iste potuisset licite orare ꝓ salute sua. sequitur ꝙ licite posset orare pro aliquo quod scirz se non esse impetraturum. Consequētia patz ⁊ falsitas consequētis apparet. quia talis oratio essz stulta ⁊ ociosa. igitur ꝛc. M

Ad ista respondetur ad primaz negatur consequētia. Et ratio ē quia licz voluntas diuina sit lex eterna ⁊ quicquid vult esse legē sit lex obligans creaturaz rationalē ita ꝙ creatura ratōalis teneatur nihil velle contra voluntatē diuinā inquantum est lex tamē non quicquid vult est lex. Si vero dicatur ꝙ licz deuz velle aliquid non semper sit lex. tamen non stat ꝙ aliqd velit et ꝙ creatura videat ipsum sic velle quin ipā obligatur ad illud volendum. Hic dico ꝙ sic dicere non est probare oppositum conclusionis. sed tantuz simpliciter dicere oppositum. ideo est petitio principij nec ē sufficiens improbatio conclusionis. Et ideo dico. quia deum velle creaturā rationalē teneri ad aliquid vtputa ad credenduz articulos fidei est lex obligans ad sic credendum ꝛc contra tale velle q̄libet creatura rationalis tenetur nihil velle. sed tamē cum hoc stat ꝙ deus velit aliqd vtputa patrē tuū mori vel tibi non dare gloriam et tamē tu non es obligatus illud velle quis etiam scias deum illud velle quia tale velle nō est lex obligans. Et sic patet responsio ad primam ꝛc. Ad secundam dico ꝙ non quilibet obligatur ad volendum quodcunqꝫ bonum quod est vel foret bonum si poneretur in esse. Unde ista ratio videtur supponere vnum quod est falsuz et contra istum doctorem allegari. scilicet ꝙ quia aliquid est bonuz ideo deus vult. Hoc enim nō est veruz imo magis ecōtra quia de⁹ vult aliquid ideo illud est bonum. sed cum hoc stat ꝙ creatura non tenetur illud bonuz velle imo in casu si illud vellet male vellet q̄uis bonū et cetera. Ad tertiam sunt diuersi modi dicendi et contrarij. Aliqui enim sicut magister Gregorius concedūt antecedens scilicet ꝙ tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatuz et ex quo sic sciret iste dei voluntatem deberet contentari et velle ꝙ deus euz damnaret. Et hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec essz culpabilis sed laudabilis. Et vlterius cōcedūt ꝙ in tali casu non esset isti licitum orare pro finali salute sua. sed simpliciter de diuino iudicio contentari: vbi sciret absolute sic velle. N

Sed contra istam rationem arguo primo sic. Quia facta tali reuelatione stat etiam per aduersarium ꝙ iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc potest iuste sibi velle bonū salutis. Et per consequēs pro illo iuste orare. igitur et cetera.

Secūdo quia adhuc iste tenetur amare proximum suum ex charitate et velle sibi vitam eternam sed magis vel eq̄liter debet se diligere et ad tantum bonum sicut proximum igitur et cetera.

Tertio quia adhuc potest iste imo tenetur seruare ordinē charitatis sed ordo charitatis est se magis diligere post deum vt patet tertio sententiarum distinctione vigesimanona. Quarto confirmādo predicta arguitur sic. quia iste ex tali reuelatione non absoluitur ab obligatione qua prius obligabatur. et per consequens nec a precepto de dilectione sui: et ordine charitatis nec a precepto de oratione. quare et cetera. Alij autem sicut Adam in suo tertio. questi. 6. aliter respondet. Unde primo dicit iste doctor ꝙ facta tali reuelatione exteriori nullus potest licite assentire ꝙ illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu quo fieret reuelatio per impressionem īmediate a deo vel alias per viam ineuitabilē illi vl' in casu quo sibi imprimeretur a deo assensus firm⁹ ꝙ exterior reuelatio esset vera vel in casu equiualente. Si vero dicatur ꝙ non tenemur adhibere fidez diuinis reuelationibus non solum impressis modo predicto sed etiā in verbis et signis a deo vl' angelo bono vl' prophetis aut etiam apostolis conuenienter expressis Aliter non teneremur credere futuruz iudicium nisi deus in nobis talem credulitatem imprimeret. quod est falsuz ergo stante casu siue tali īpressione iste tenetur assentire illi reuelationi et credere se esse dānanduz. Ad hoc respōdet ꝙ quedaz sunt precepta dei q̄ etiā supposita communi fide sunt precepta nature. et que obligant indispensabiliter dum sumus in statu vie. ⁊ sic obligamur ad diligendum deum: et nos post deum et ad sperandum in eum vel saltem ad non habendum libere actus cōtrarios. Et ideo quilibz viator tenetur non libere credere ꝙ damnabitur ⁊ nō est sic de alijs reuelationibus sibi factis a deo Unde si oppositum illius sibi reueletur etiam a deo non tenetur credere ꝙ illud sit sibi reuelatum a deo. sed ꝙ sit illusio vel ꝙ sit conditionalis: et non absoluta reuelatio. Quia propter nullius preceptum tenetur agere cōtra legem dei ⁊ non credere maxime vbi illud nō est dispēsabile. ideo dicit Apls ad Galatas primo. Etiam si angelus de celo euangeliset vobis aliud preterꝙ quod euangelisat vobis anathema sit.

Ubi tamen res esset dispensabilis et constaret quod sic reuelans haberet auctoritatem dei esset credenduz ei. sicut

patz de ꝓpheta tertij Regum.20. Ubi
precipiebat vnū qd̓ videtur esse contra
legē dei dicens percute me. qui cum eū
noluisset percutere dixit ei micheas. q꞉
noluisti voci diuine obedire veniet leo
de silua ⁊ deuorabit te ⁊ ita factum est.
sic ille tenebatur sibi in hoc credere q꞉
de eo tenebatur credere ꝙ esset ꝓphe-
ta dei. Sic autem non esset in ꝓposito.
quare ⁊c̃. Sed quicqd sit de predictis
tamen ista non multū faciunt ad diffi-
cultatē intentam que est nō de reuela-
tione exteriori sed interiori qua firmit̃
assentitur sic eē. quare ⁊c̃. ¶ Se-
cūdo dicit predictus doctor ꝙ in casu
quo deus facta tali reuelatione impri-
meret alicui credulitatem modo supra
dicto ille posset licite orare pro salute
sua. quia adhuc sciret ꝙ hec esset possi
bilis ego nō dānabor ⁊ ꝙ non dānabit̃
nisi ipsemet libere demereat̃ ideo tene
tur orare ꝙ tollatur ab eo illa creduli-
tas ⁊ ꝙ non eueniat sicut ip̄e credidit.

Tertio dicit ꝙ secus esset si talis pro
prie ⁊ infallibiliter sciret ꝙ dānaretur
sed hoc est sibi dum est viator impossi-
bile. Quarto dicit ad auctoritatem
Augustini ꝙ ipse veruz dicit si loquat̃
de certitudine sciētie ꝓprie dicte ⁊ de
nosse simili modo sumpto. Et tunc an-
tecedens est impossibile pro membris
ecclesie licet caput ecclesie Christus sic
bene sciat scientia increata seu diuina
Si autem vocet Augustinus certitudi
nem noticiā veram certam. id est indu
bitatam dicit̃ ꝙ qui sic voluntarie ⁊ li-
bere noscit se esse damnaduz non pos-
set iuste orare pro salute sua stante ta-
li noticia et libere retenta. quia sic ta-
lez causans ⁊ libere retinens esset iniu
stus. Nā hoc non est licitum sentire vl-
timate diffiniēdo de aliquo viatore si-
ne reuelatione per noticiā impressam:
vt supra dictum est. Et per ista ptz ad
rationem ſm istum. Sed cōtra tertiū
⁊ quartum dictum arguo ostendendo
ꝙ iste doctor facit de non causa causaz
quando dicit ꝙ quia creatura non pōt
iudicare infallibiliter suam futurā dā-
nationē ideo nō tenetur hoc velle imo
orare pro opposito sic iudicati. Nā ꝙ-
nis ita foret ꝙ de tali futuro non possz
habere sciētia certa ꝓprie dicta siue in
fallibile iudiciuz certum sicut supra sa
tis fuit ostensum tamen non ꝓpter hoc
sequitur ꝙ creatura teneatur velle op
positum sic iudicati imo nō min⁹ tene
tur assentire illi qd̓ iudicat fallibiliter
ꝙ illi qd̓ iudicat infallibiliter. Uerbi
gratia de istis duobus articulis. Chri-
stus resurrexit ⁊ nos resurgemus quē-
libet viatore equaliter credere tenetur
vel saltez si eis credit equaliter nō pec
cat. ⁊ tamen ſm eum iudiciū de primo
est infallibile etiā creatum sed iudiciū
creatum de secundo est fallibile ⁊c̃.

Secūdo licet beatus videat in verbo
ꝙ absolute potest annihilari ⁊ licet vi-
deat ⁊ videre possit ſm eum ꝙ iudiciū
suum quo iudicat indubitanter se nun
ꝙ annihilari est fallibile tamen cū hoc
indubitanter iudicat ꝙ non fallet aut
fallit. ⁊ per consequens tantum potest
quis obligari ad aliquid iudicandū de
quo non potest habere iudiciuz nisi fal
libile sicut aliquid aliud de quo potest
habere iudiciū infallibile quare sua cā
non valet. Tertio specialiter contra
quartuz dictum quia si deus imprime
ret talem certitudinem siue firmaz ad
hesionem ⁊c̃. Iste adhuc teneretur ora
re pro sua salute per scd̓m dictuz. ergo
etiam adhuc teneretur supposito ꝙ ta
lis illam credulitatem libere causaret.
Consequētia patet quia ex hoc nō mi-
nus eēt obligatus ꝙ prius ⁊c̃. P

Ideo aliter respondeo ad predictam
rationē. Unde concesso casu nego ante
cedens ⁊ ad probationem nego assum-
ptuz ⁊ dico ꝙ imo iste potest licite imo
tenetur orare pro sua salute ⁊ velle se
esse saluanduz ⁊ ratio nostra est non il-
la quā assignat Adam sed illa que pri
us tacta est contra Gregoriuz. scz quia
iste ex tali reuelatione non absoluitur
a priori obligatione nec post minus te
netur ad precepta dei de dilectione sui
⁊ oratione ꝙ prius. quare ⁊c̃. Ad pri-
mam auctoritatem dico ꝙ debet intel-
ligi de voluntate signi precepti ⁊ si in-
telligitur de voluntate beneplaciti hoc
nō est de voluntate absolute sz qua de
us vult seruuz suum ad aliquid teneri
sic non est in proposito. Ad secundaz
autem dico ꝙ ratio totalis quare eccle
sia non orat pro diabolo ⁊c̃. nec orare t
pro reprobo viatore. si sibi constaret de
eius reprobatione non est q꞉ videt deū
velle eos damnari. sz quia videt se ad
talez orationē non teneri nec prodesse
illi ⁊c̃. quare ⁊c̃. Ad quartam pro ma
teria dico aliquas propositiōes. Pri-
mo dico ꝙ oratio vt hic d̓ ea loquimur
non est aliud ꝙ quedā oratio siue enū-
ciatio deprecatiua optatiui modi facta
ad deum. Uerbi gratia orare deuz ꝙ a
fiat non est aliud ꝙ formare talem enū
ciationē vel equiualentem vtinam pla
ceat vel opto ꝙ placeat deo ꝙ a. fiat.

Secundo dico ꝙ in qualibet oratiōe
a quouis viatore imo ab vniuersali ec-
clesia facta pro salute alicui⁹ viatoris
siue pro quocunqȝ contingenti futuro
vel possibili debet saltem habitualiter
⁊ implicite circūstātia siue conditio di-
uini beneplaciti subintelligi. Patz per
simile de oratione dominica in qua di-
citur fiat volūtas tua. Similiter per ex
emplum de xp̄o qui quando orauit di-
cens pater transeat a me calix iste sta-
tim subiunxit illaz conditionem non si
cut ego volo sz sicut tu. quare ⁊c̃. Ter
tio dico ꝙ orationem fieri sub tali con-
ditione potest dupliciter intelligi Uno
modo ꝙ oratio seu verbū oro vel opto
cadat supra totam conditionalem cui⁹
antecedens sit illa conditio si deo pla-
cet. sicut dicēdo opto vel oro si deo pla
ceat a. fore aut ꝙ a. sit futurum ⁊ sic ta
lis oratio esset de necessario ⁊ nō possz
non exaudiri. Alio modo potest intelli
gi ꝙ illud verbum cadat nō super illaz
conditionalez sed super consequens si
cut dicendo si deo placeat a. fore vtinā
a. sit futuruz ⁊ isto modo debet fieri cō
ditionaliter. Quarto dico ⁊ hoc sequi
tur ex predictis ꝙ in casu huius ratio-
nis iste potest licite orare ꝓ aliquo qd̓
scit vel saltem firmiter credit se nō im
petraturū imo sic videtur fuisse de ora
tione xp̄i supradicta. Nec propter hoc
sequit̃ ꝙ talis oratio sit stulta vel ocio
sa quia iste ad illam tenetur ⁊ xp̄s fecit
illam in exempluz imitationis ⁊ ad mi
sterium sicut dicunt doctores ideo non
frustra. quare ⁊c̃. Hec de secundo.

¶ Quantum ad tertium arti-
culum vtrū voluntas diuina sit prima
lex a qua diriuatur omnis lex creata.
primo premittam tres responsales cō
clusiones. Secundo soluaz tres diffici-
les dubitationes. Prima cōclusio est
ꝙ sicut voluntas diuina in genere effi-
cientis est prima efficiens causa sic ip-
sa in genere legis obligantis est prima
lex seu regula obligatoria. Secunda
conclusio est ꝙ sicut voluntas diuina ē
efficiens causa q꞉ vult aliquid esse vel
fieri sic ipsa est lex obligatoria q꞉ vult
aliquid ad aliqualiter esse vel non esse
teneri. Tertia conclusio est ꝙ sicut vo
luntas diuina est lex perfectissima obli
gatoria rationalis creature. sic inter le
ges creatas illa est perfectior que est ꝑ
fectius signum voluntatis diuine.

Istas autē conclusiones declaraui in
ꝑncipio meo ⁊ ex eis patet satis respō
sio ad istum articuluz. scz ꝙ omnis lex
creata deriuatur a voluntate diuina.

Unde ꝙ non deriuatur ab ea tanꝙ a
lege prima nō est proprie lex siue regu
la nisi forte ſm quid ⁊ non simpliciter
sicut lex iniusta ⁊c̃. Et per hoc soluitur
tertium argumentum ante oppositum

Sed circa istaz materiā moueo tres
dubitatiōes quas tetigi sed non plene
tractaui in primo principio. Prima
est vtrum voluntas diuina posset ratio
nalem creaturam ad impossibile obli-
gare. Secūda est vtrum voluntas di-
uina possit rationalem creaturam ad
quodlibet possibile obligare. Tertia
est vtrum voluntas diuina possit ratio
nalem creaturaz inesse producere ⁊ ip
sam non obligare. R Ad pri-
mam dubitationē arguitur ꝙ sic quia
ponamus ꝙ sortes habens preceptuz
per quod tenetur ad aliquid puta ad
credendū terminatis articulis habeat
conscientiam erroneam per quam di-

ctet se teneri ad oppositum credendū vel ergo sortes credet vel non. si non. tunc ipse peccabit quia faciet contra p̄ceptum. Si sic iterum peccabit quia faciet contra conscientiam. Cum igitur sortes credet vel non credet ꝛ quodcūq; istorum faciet peccet. sequitur ꝙ necessario peccet. quare ꝛc. In oppositū arguitur quia s̄m Augustinum nullus peccat in eo quod vitare non potest igitur ꝛc. Pro solutione huius sciendū est ꝙ creaturam rationalē obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. scilz ꝙ obligatur ad faciendum impossibile. Alio modo improprie. scilicz ꝙ obligatur ad volendum impossibile. Secundus autem modus multū differt a primo quia primum non est in potestate creature sed s̄m multos est in libera potestate voluntatis create. nam s̄m Aristo. voluntas est impossibilium. Item eam obligare ad impossibile potest intelligi dupliciter. scilicet vel ad impossibile simpliciter vel impossibile sibi. Item eaz obligari ad impossibile sibi potest dupliciter itelligi. Uno modo ꝙ obligatur ad aliqualiter esse vel non esse qualiter eē vel non esse per nullam potentiam potest sibi cōuenire. Alio modo ꝙ ad aliquid obligatur quod non est in sua potestate sic ꝙ per suam potentiam actiuam possit sibi conuenire. Tunc iuxta hec pono aliquas propositiones.

Prima est ꝙ creatura rationalis non pōt obligari ad impossibile primo modo scilicet ad faciendum impossibile sine ad aliqualiter esse vel non esse qualiter esse vel non esse est simpliciter impossibile. Patet quia voluntas diuina non potest sic obligare. igitur ꝛc. Consequentia patz ex prima conclusione ꝛ secunda qꝛ nihil potest rationalez creaturam obligare deo non obligante iuxta illud apostoli Roma. 13. Nō est potestas nisi a deo. Et antecedens patet per illud Ieronī. Quicunq; dicit deum precipere aliquod impossibile anathema sit. Et illud August. deus seruū pigrum non dānaret si ea que fieri nullo modo poterant imperaret Et licet iste auctoritates loquantur de facto ꝛ non de possibili tamen videtur vtrobiq; ratio consimilis scilicet quia talis obligatio nō potest esse rationabilis ꝛc. Secunda propositio est ꝙ creatura rationalis potest obligari ad impossibile. secundo modo scilicet ad volendum impossibile. patet quia ad hoc non apparet sequi aliqua ꝯtradictio imo aliqui concedunt ꝙ de facto peccator illo modo obligatur ad impossibile scilicet ad volendum peccatum suū preteritū nō fuisse quod s̄m articulum Parisieñ. est impossible. quare ꝛc. Utrum autez hoc verum sit de facto dubium est. mihi videtur tamen probabilius ꝙ non ꝛc.

Tertia ꝑpositio est ꝙ creatura rationalis non potest obligari ad sibi impossibile p̄mo modo. id est ad aliqualiter esse vel non esse qualiter per nullaz potentiam potest sibi conuenire. vt verbi gratia ad esse lapidem. Patet sicut prima ꝛc. Et ex hoc ptz falsitas illius opinionis que dicit ꝙ peccans mortaliter obligatur ad penas incōpossibiles. qꝛ demereretur puniri eternaliter ꝛ ānihilari simpliciter ꝛc. Quarta est ꝙ rationalis creatura pōt obligari ad sibi impossibile secundo modo. id est ad aliqd quod non est in sua potestate. sic ꝙ per suam potentiaz actiuam potest sibi cōuenire. patet quia quelibet rationalis creatura tenetur habere gratiam ꝛ quilibet viator fidem infusaz ꝛ tamen hoc non est in creature potestate actiua ꝛc.

S Tunc ad rationes pono aliquas propositiōes. Prima est ꝙ creatura rationalis nunꝙ̄ obligatur se conformare sue conscientie erronee qꝛ conscientia erronea est iudiciuz quo rationalis creatura dictat se ad aliquid teneri ad qđ non tenetur vel ad aliquid nō teneri ad quod tenetur. sed nō tenetur se tali iudicio conformare. alias nō esset iudicium erroneum ꝛc. Item nulla conscientia erronea est lex obligatoria ꝛc. igitur. Consequentia ptz antecedens apparet. quia omnis lex seu regula est cōformis diuine voluntati tanꝙ̄

lex secundaria prime legi. sed nulla cōscientia erronea est conformis prime legi cuz nulla falsitas sit conformis summe veritati. Igitur ꝛc. Secunda est ꝙ creatura rationalis obligatur nunꝙ̄ sue conscientie erronee se difformare. Patet quia tenetur nunꝙ̄ agere cōtra suam conscientiā. Nam quicunq; agit contra conscientiam peccat sicut apparet per glosam magistri super illo Ro. 14. omne quod non est ex fide peccatū est. igitur ꝛc. Tertia est licet creatura rationalis non obligatur ad faciendū contra conscientiam etiam erroneam. tamen ipsa obligatur in casu ad faciendum aliquid quod est contra ꝯscientiā suaz. quod tamen potest ab ea fieri nō agendo contra conscientiam scilicet deponendo eam. Prima pars patet ex secunda propositione. Secunda patz in casu posito arguendo. Tertia vero ptz quia licet sit impossibile ipsam scire vł opinari in particulari suam cōscientiā esse erroneam: quia sic haberet iudicia contraria. tamen istaz conscientiā quā nunc habet potest cognoscere fuisse erroneam ꝛ deponere eam. Et sic poterit agere illud ad quod tenetur ꝛ non peccare. Quarta est ꝙ licet creatura rationalis nō necessitatur aut obligatur ad peccanduz tamen ipsa obligatur in casu ad faciendū aliquid quod est sibi peccatū. prima ꝛ secūda satis patent sz tertia pars ptz in casu posito arguēdo In quo iste peccat p actū ad quē tenet̄ Un̄ ex his soluit̄ rō. Und dico ꝙ in isto casu sortes tenet̄ credere. tn̄ tenet̄ non credere s̄m illam cōscientiā siue stante illa conscientia peccati ergo tenet̄ non credere cū tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. Si vero dicat̄ ꝙ credendo cū illa conscientia nō peccat habendo talem conscientiā quā tenet̄ deponere. Contra. qꝛ si esset aliquis act⁹ indifferens ꝛ sortes haberet cōscientiā sicut prius ꝙ teneret̄ facere oppositū siue non facere ꝛ tamē faceret ipse peccaret per predicta. Et tamen non habēdo illam conscientiam sed faciendo cōtra ꝛc, quia videtur possibile sic credere ꝛ non peccare vel saltem iste magis peccat quando facit a. ꝙ̄ faceret si solū crederet se teneri ad non faciendū. igitur in faciendo peccat. quare ꝛc. Sed forte diceretur hic ꝙ nō est simile quādo tenetur ad illud ꝛ quando est indifferens quia si circūscripta tali consciētia teneretur ad illud tūc posita illa cōscientia ꝙ non teneatur ipse tamen tenetur. secus autem si non teneatur ad illud circūscripta illa conscientia. Naz ipsa posita scz ꝙ teneatur ad oppositū tunc ipse teneretur ad non faciendum illud ꝛ ideo nullus actus in tali casu ē indifferens qui tamen foret indifferēs illa conscientia circūscripta. nec in tali casu illa ꝯscientia esset erronea sz vera Et esset simile in isto casu sicut de prelato. quoniā si prelatus me⁹ precipiat mihi oppositū alicui⁹ ad quod teneor ex precepto dei. clarū est ꝙ non teneor sibi in hoc obedire nec min⁹ teneor ad illud ꝙ̄ prius. ꝛ si preciperet mihi aliđ quod esset ante preceptuz indifferens stat ꝙ propter hoc preceptuz tenear illud facere ꝛ sic non erit indifferens. sic in proposito conscientia quodāmodo gerit tipum prelati. Sed licet iste modus dicendi posset probabiliter sustineri. tamen non probatur nec videt̄ ita verisimilis sicut oppositum. Nec verū est vniuersaliter ꝙ prelatus possit illo modo facere. de quolibet indifferēti actu. ꝛ per cōsequens nec de conscientia hoc est concedenduz scz ꝙ̄ nullus act⁹ sit indifferens ꝛc. Hoc enim consequēs est nimus rigorosuz. Et tamē ꝯn̄a patz quia in hoc non videt̄ tantū posse conscientia sicut prelat⁹ ꝛc. nec conscīētia ꝛc. Item sequitur ꝙ conscientia posset facere de consilio diuino esse preceptū ꝛ tantuz posset in hoc sicut votum imo posset facere aliquid modo esse preceptum ꝛ modo non esse ꝛc. Consequētia satis pz qꝛ nō est obligatio sine p̄cepto diuino imo nisi deo volente creaturam sic obligari ꝛc. sicut patet ex primo articulo. Sed ista consequētia vident̄ eē irrationabilia ꝛc. Quicqđ tn̄ sit de hoc patet ad formam rōnis ꝙ in casu posi

to concedo antecedēs ⁊ nego consequē
tiam:quia licꝫ quodcunqꝫ illorūꝫ faciē=
do peccet:tamē alterum pōt facere nō
peccādo:vt patꝫ ex dictis.ideo non ob=
ligatur ad impossibile. Et hec d̄ prima
dubitatione ⁊c. ¶ Ad secundā
dubitationem arguitur ꝙ non:q2 crea=
tura rationalis potest deum odire: ⁊ ta
men deum non est possibile ad hoc eaꝫ
obligare:q2 sequitur ꝙ ipsa posset me=
reri odiendo deum quod est contra pa
risieñ.articulum:quare ⁊c. In oppo
situm arguitur : quia sicut deus potest
ꝑcipere vnum impossibile : ita videtur
ꝙ q̄lib3 possit absolute.q̄re ⁊c. Pro
solutione huius pono propositiones.

Prima propositio est ꝙ deus obligat
ad multa possibilia ⁊ tamen posset obli
gare ad illorum opposita. Patet satis
cuilibet catholico. Secūda proposi=
tio est ꝙ quandocunqꝫ deus potest obli
gare ad aliquid ⁊ potest etiam obliga=
re ad eius oppositūꝫ tunc potest simul
non obligare ad opposita.sicut sunt ire
ad campos:manere in camera: vel eo=
rum opposita. Nam qua ratione deus
potest non obligare ad aliquod istorūꝫ
eadem ratione poterit non obligare ad
neutrum illorum quorum ad vnum po
test obligare ⁊ obligare ad eius opposi
tum.sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiā
⁊c. In talibus autem satis clarum est
ꝙ ipsorum transgressio solum est mala
quia prohibita. Et idem credo esse in
omnibus alijs q̄uis nō sit de omnibus
sic clarū. Tertia est ꝙ deus obligat ad
aliquod possibile ad cuius oppositum
non posset obligare. Patet q2 deus ob=
ligat creaturā rationalem ad obedien=
dum sibi: ⁊ tamē deus non posset eam
obligare ad hoc ꝙ teneatur sibi nō obe
dire. Quod patet: quia si detur oppo
situm. tunc quero an tenetur obedire
vel non.Si sic habetur propositum: q2
tenetur et non tenetur quod est impos=
sibile ergo ⁊ antecedēs quod est oppo=
situm propositi ⁊c. Et cōsequētia patꝫ
quia teneri non obedire alicui est tene=
ri ad aliquid. Si dicatur ꝙ non sequi=
tur idem.quia teneri obligare alicui est
teneri ad aliquid quare ⁊c. ideo ad ra=
tionē post oppositum negatur antece=
dēs siue similitudo ⁊c. Unde sequi
tur quarta ⁊ responsalis propositio ꝙ
deus non potest creaturam rationaleꝫ
ad quodlibet possibile obligare nec q̄d
libet possibile sibi ꝑcipere loquēdo de
ꝑcepto proprie:vt magis patebit. Ad
rationē ergo ante oppositum non opor
tet respondere cum non concludit nisi
propositum.tamen de eius materia est
videndum.Nam aliqui concedunt con
sequēs pro inconueniēti illatum : sicut
Ockam.Ipse enim concedit nec repu=
tat inconueniēs quin voluntas creata
possit meritorie deum odire.quia deus
posset illud precipere cum possit quic=
quid fieri non implicat contradictionē
Illud autē ꝑceptum fieri non implicat
contradictionē. q2 creatura hoc posset
facere.posset enim vna creatura alteri
ꝑcipere ꝙ odiret deum.Cum igitur de
us possit per se immediate facere in ge
nere cause efficiētis.quicquid potest fa
cere mediante causa scd̄a.et ipse possit
mediante creatura tale ꝑceptum face=
re.sequitur quod per se potest.Tali au
tem ꝑcepto a deo facto creatura obedi
endo meretur quare ⁊c. ¶ Sed
ista opinio non placet magistro Grego
rio.Unde primo dicit ꝙ impossibile est
ꝙ quis odiendo deum mereatur. Quod
probat q2 si sic.possibile esset naturalit̄
ꝙ quis simul diligeret ⁊ odiret eū. con
sequēs est falsum . quia impossibile est
naturaliter contraria simul inesse in eo
dem. Et consequentia patꝫ.quia cum
oīs actus meritorius procedat ex cha=
ritate nulli actui meritorio est incom=
possibilis actus charitatis. Confirma=
tur:quia si talis odiens mereretur hoc
esset eo ꝙ deum diligeret volēs imple=
re eius ꝑceptum. Secundo dicit ad
rationē alterius opinionis ꝙ deuꝫ pos
se tale ꝑceptuꝫ facere pōt dupliciter in
telligi.Uno mō sic q̄ꝫ hoc etiā coagat
in illo iudiciū quo iudicet illd̄ ꝑceptū fi
eri a deo.⁊ esse implēdū.⁊similr̄ coagat
actum odij ⁊ isto modo negat illud esse
possibile:quia si sic sequitur ꝙ deo au=

ctore esset quis deterior.Alio modo ꝙ
simpliciter faciat preceptum.non autē
ad predictos actus coagat.Et tunc nō
sequitur ꝙ ille possit odire meritorie
imo nec odire. Tertio dicit ꝙ dato ta
li precepto ille non teneretur nec debe
ret illd̄ implere quia impossibile est ꝙ
daretur illud preceptuꝫ ad exequendū
sicut impossibile est eius executionem
a deo esse volitam et si aliud iudicaret
ipse erraret. Et si etiam ex tali iudicio
odiret nō mereretur sed forte daretur
ad temptationē ⁊ probationē eius aut
aliaꝫ causam sicut fuit de precepto da
to abrae ⁊c. Quarto dicit ꝙ q̄uis
deus posset talem obligationeꝫ precep
tiuam facere se solo.non tamen sequi=
tur ꝙ deus possꝫ precipere illud alicui
aut facere talem obligationē alicui pre
ceptiuam. Posset enim illam entitateꝫ
causare non significatiuam seu non il=
lius sed alterius significatiuam.⁊ sic ꝑ
eam nihil preciperet.quare ⁊c. Sed
siue ista responsio sit vera siue falsa.ta
men non est sufficienter probata.vt pa
tet intuenti quia non apparet contra=
dictio.ꝙ deus posset facere talem pre=
ceptionem ⁊ obligationem.Nec sequi=
tur ꝙ deus vellet creaturam peccare.
ideo in respōsione ipse petit principiū
Nec rationes sue contra aliam opinio
nem valent.quia cum loquamur de po
tentia absoluta dei non est ad proposi=
tum illud q̄d arguit ꝙ naturaliter act⁹
contrarij non possunt esse in eodem.
Nec valeꝫ probatio consequentie.quia
ꝙ actus meritorius procedat ex chari=
tate nō est simpliciter necessarium.sed
solum de lege ordinata. quare ⁊c. Nec
valet cōfirmatio ꝙ staret ꝙ odiens im
pleret preceptuꝫ absqꝫ hoc ꝙ vellet im
plere preceptum propter deum.Aliud
enim est implere preceptū propter deū
aliud velle implere.Nec etiam oportet
ꝙ si deus daret preceptum tale ꝙ ip̄m
implens mereretur propter hoc.staret
enim hoc non obstante ꝙ deus non ac=
ceptaret actum ⁊c. Ideo qui vellet di=
cere ꝙ deus potest obligare ad odium
sui posset nihilominus sustinere articu
lum parisieñ.quia diceret ꝙ non sequi
tur iste habet preceptū de odiēdo deū.
⁊ implet preceptuꝫ.ergo meretur. Uel
si vellet sustinere. consequens cum pri
ma opinione posset illum articulum re
stringere ad legem ordinatam dicendo
ꝙ magis fact⁹ fuit ille articulus ad re
primenduꝫ elatos ne pias aures offen
derent q̄ꝫ propter eius falsitatem ⁊c.
Hic tamen nihil assero quia quicquid
sit de hoc nihil est contra dicta. Et hec
de secunda ⁊c. ¶ Ad tertiā du
bitationē arguitur ꝙ sic. quia deus po
test aliquam rationalem creaturam ꝓ
ducere quam non posset obligare ergo
a fortiori aliquam quā posset non obli
gare.Consequentia patet: sed antece=
dēs probatur quia deus potest aliquā
producere que non posset peccare.Nā
s̄m Augustinum ⁊ magistrum in.44.
distinc.huius primi deus potuit fecisse
hominē qui nec peccare posset aut vel=
let.sed illam deus non posset obligare
quia si sic cum ille potuisset libere obli
gationem non implere ⁊ deus ad hoc
non cōcurrere.sequitur ꝙ potuissꝫ pec
care.In oppositum arguitur.Non po=
test aliquam rationalem creaturam ꝓ
ducere qn illa recipiat beneficiuꝫ crea=
tionis a deo ⁊ per cōsequens quin illa
sibi obligatur.etiam s̄m aliquos infini
te pro illo ⁊c. Pro solutione huius pro
babiliter ⁊ nihil temerarie asserēdo po
no aliquas propositiones. Prima est
ꝙ absolute est possibile rationalē crea=
turam esse a deo ⁊ ipsam non obligari
ab eo.patet quia proprie loquendo de
obligatione vt hic sumitur creatura ra
tionalis non obligatur nisi quia deus
vult ipsaꝫ teneri ad aliquid vel aliqua
liter esse vel non esse.sed nulla contra=
dictio apparet ꝙ deus velit eam esse ⁊
nō velit eam teneri ad aliquid sicut de
facto est de irrationali creatura ⁊c. Ita
ꝙ ipsa creatura rationalis sit ita abso=
luta ab omni obligatione ꝙ quicquid
faceret pro illo statu non peccaret plus
q̄ꝫ asinus vel canis aut alia creatura ir
rationalis. Secundo hoc persuade=
tur sic. q2 si creatura rationalis intra=

ret furiam non ex culpa sua vel si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipsa non peccaret quicquid tunc faceret. igitur ꝛc. Tertio sicut deus potest creaturam rationalem pro statu furie ad nihil obligare sic nõ minus hoc absolute potest pro statu quo est capax rationis sed primũ potest sm multos. igitur secũdũ Consequẽtia probatur qꝛ deus est pronior ad miserandum ꝙ ad alia opera. iuxta illud. ps. Miserationes eius super omnia opera eius. sed tamen creaturã rationalem paruulam ⁊ nihil scientẽ obligat ad iusticiam originalem ergo a fortiori ipsam ratione capacem posset nõ obligare ad talem ꝛc. Quarto sm aliquos omne opus infidelium est peccatum non obstante ꝙ fides sit eorum q̃ sunt supra rationem naturalem. ⁊ per consequens ita potest facere de sua misericordia infinita ꝙ nullus actus vel operatio rationalis creature esset peccatum. imo iste due rationes videntur plus concludere scilicet attenta misericordia dei ꝙ ipse possit ordinare ꝙ quod libet factibile a creatura sit consilium ita ꝙ quicquid faciat non solũ non sit peccatum imo meritũ sed hoc non assero ꝛc. Y Secunda propositio et responsalis ad rationem in oppositũ ꝙ absolute possibile est rationalem creaturam beneficium creationis recipere a deo: et tamen nec finite nec infinite obligari pro illo. patet ex alia propositione ⁊ per exemplum de creatura irrationali que proprie loquẽdo ad nihil obligatur. Et ex hoc patet ꝙ collatio beneficij non est radix vel principalis ratio obligationis ꝛc. Sed declaro etiam specialiter ꝙ nõ infinite ꝛc. imo dico ꝙ nõ potest infinite obligari. quia ipsa creatura nec beneficium receptũ nec illud ad quod tenetur potest eẽ infinitum ideo non apparet vnde obligatio esset infinita. quare ꝛc. Tertia et responsalis ad materiam rationis ante oppositum est ꝙ non est possibile ꝙ deus producat aliquã rationalem creaturam ⁊ non possit obligare eam. patet quia non est ratio quare deus non posset velle eã teneri ad aliquid ꝛc. ⁊ per consequens ꝛc. Quarta sequitur ex ista scilicet ꝙ non est possibile ꝙ deus producat aliquam rationalem creaturam simpliciter impeccabilem per naturã partẽ. quia non est ratio quare deus nõ posset velle ei aliquid precipere quod ipsa non possit implere ⁊ per consequens peccare. Sed oppositum huius tenet Ockam. Unde propter auctoritatem supra dictam dicit ꝙ deus posset facere hominem qui non possit peccare. Et vlterius dicit ꝙ ille nõ esset cũ illis q mõ sũt eiusdẽ speciei specialissime. Quod probat sic: qꝛ quicunq aliquid conuenit alicui individuo speciei specialissime nulli individuo eiusdẽ speciei repugnat formaliter ꝯsile. Hoc enim habet pro regula generali in pluribus passibus. Sed isti homini demonstrato Sorte qui nunc est conuenit posse peccare: ergo ille homo cui hoc repugnaret esse alterius speciei specialissime.

Si vero dicatur contra istam rationem ꝙ istud assumptũ est falsum. quia Sorti conuenit posse peccare ⁊ tamen isti homini demonstrato Christo repugnat posse peccare non obstante ꝙ sit eiusdem speciei specialissime ꝛc. Secũdo homo est species specialissima ergo nõ põt esse homo alterius speciei ꝙ sicut iste qui potest peccare. Ad hoc valde probabiliter respondet. Ad primum dicit ꝙ q̃uis verbo diuino repugnet posse peccare. tamen illi nature q̃ est verbo vnita hoc non repugnat. Nã si dimitteretur a verbo posset peccare. Et illa natura est eiusdem speciei specialissime cũ isto homĩe qui potest peccare ⁊ non cum verbo. quare ꝛc. Ad secundũ dicit ꝙ homo dupliciter accipi potest. Uno modo pro omni composito ex corpore ⁊ natura intellectuali. ⁊ sic non esset species specialissima. ideo iste homo si fieret impeccabilis non esset eiusdẽ speciei specialissime cũ isto ꝛc. Alio modo pro composito ex corpore et tali anima intellectiua qualẽ nos habemus et homo sic sumptus est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis esset homo isto modo accipiendo hominem. quare ꝛc. Sed contra istam opinionẽ multipliciter instari potest. Primo contra illam regulam suam instat Holkot quia caliditas remissa compatitur secum frigus. ⁊ tamẽ hoc repugnat caliditati intense que tamen est eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat componi ex duobus pedalibus ⁊ tamen hoc cõuenit ligno bipedali. quare ꝛc. Sed ad istas instantias faciliter potest dici ꝙ regula est de his que essentialiter ⁊ formaliter conueniunt alicui vel repugnant inquãtum est talis speciei. sic autem nõ est in istis vt patet ideo simpliciter cõcedo illud assumptum. Sed secundo arguo contra illud quod dicit ꝙ potest eẽ homo alterius speciei specialissime ab isto. nã quia hoc nomẽ homo est nomen speciei specialissime. nec potest eẽ nomen generis nisi per nouam impositionem. Et ideo q̃uis etiam deus posset facere creaturam aliquam rationalem simpliciter impeccabilẽ non tamẽ hominẽ ꝛc. Quod cõfirmatur sic. quia si poneretur talis homo impeccabilis ille esset nobilioris speciei ⁊ perfectioris ꝙ ille angelus lucifer qui per superbiam cecidit non ergo deberet dici hoc modo. Consequentia videtur bona sed assumptum patet. quia ista differentia scilicet impeccabilitas per naturã. que eẽt illi homini essentialis videtur esse nobilior ꝙ aliqua habita a lucifero. ⁊ per cõsequens ille esset perfectior eo ꝛc.

Z Sed quicquid sit de hoc arguo contra principale dictum ⁊ probo ꝙ nullam creaturam rationalem potest deus facere simpliciter impeccabilem. quia deus potest sibi dare preceptum: vel ergo ipsa esse libera vel non. Si sic ergo facto precepto libere posset obedire vel trãsgredi ⁊ per consequens peccare. si vero non sit libera ergo nec rationalis. Si quis autem dicat ꝙ deus posset facere aliquam creaturam rationalem vel liberam quicquid tamen sit de hoc tamen dato illi precepto ipsa posset illud non implere. quia deus posset ad impletionem illius sibi non coageret. quare ꝛc. Confirmatur. quia sm magistrum lib. 2. dist. 15. solus deus est in quẽ peccatũ cadere non potest. Quarto ostendo ꝙ illa responsio non capiat verba Augustini ⁊ magistri ad intẽtionem ipsorum quia vterq dicit de homine iam facto ꝙ deus poterat eum talem facere qui non vellet peccare nec posset. Et tamen sm magistrum deus non posset facere hominem iam factum alterius speciei ꝙ est. ergo nõ est ad propositum dicere deum posse hominẽ alterius speciei fecisse qui nõ potuisset peccare. Dico igitur ꝙ intentio Augustini secũdo super Gen. cap. 4. vnde trahuntur illa verba magistri. est solũ respondere illis qui dicunt ꝙ deus debuit hominem fecisse talem qui nollet omnino peccare increpantes deum ꝙ hominem permittit tẽptari ⁊ peccare. Unde ad hec respondendo dicit ꝙ omnino melior esset natura que peccare non vellet ꝙ illa q̃ facere vult. Utrum autem deus posset facere hominẽ qui omnino peccare nõ posset nihil omnino determinat Augustinus salua reuerentia magistri. ideo magister non videtur habere intentionẽ Augustini nec Ockam etiã intentionẽ magistri. Non enim intendit magister ꝙ deus posset facere hominem impeccabilem per naturam sed per gratiam. ita ꝙ eum tantis donis gratuitis dotasset ꝙ nunq̃ peccaret nec vnq̃ sibi coageret nisi ad bene agendum sicut fuit de anima xpi. ⁊ est de beatis. ⁊ sic non potuisset peccare. scilicet potentia propinqua sicut dicimus ꝙ graue nõ potest descẽdere qñ impeditur nec frigidũ põt calefacere aut obscurũ illuminare. s. potẽtia propinqua q̃uis absolute ⁊ potẽtia remota hoc possit quia frigidũ põt fieri calidum ⁊ obscurũ luminosum ꝛc. Sic etiã in proposito. quare patet ꝙ nõ valet sũpra dictã missio. Nec sequitur si hõ nõ posset peccare isto mõ ꝙ ideo esset simpliciter impeccabilis. nec ꝙ esset alterius speciei ab illo qui posset peccare. Unde si alicui homini deus nullũ preceptũ dedisset siue eũ ad nihil obligasset quod est absolute possibile per primã propositionẽ ille nõ

posset peccare potẽtia propinqua. nec tamen esset alterius speciei ab alio homine peccatore sicut graue impedituꝫ quod non potest descendere non est alterius speciei a graui descendente. Et sic patet ad dubitationem ⁊ eius rationem. Et hec de tertio articulo.

Explicit liber primus
Sequitur secundus.

A

Irca tertium sententiarũ in quo principaliter agitur de incarnatione verbi et de donis ac virtutibus christi. Queritur vtrum melius sit anime xp̄i ꝑ vnionẽ realẽ verbi incarnati ꝙ̄ ꝑ intẽtionalẽ alicui⁹ doni creati.

Arguit̃ ꝑmo ꝙ non. Quia melius est aĩe xp̄i ꝑ vnionẽ intentionalẽ create gratie dei ꝙ̄ per vnionẽ realẽ incarnate ꝑsone verbi. igit̃ questio falsa. ꝯña est clara. Añs probat̃. q2 melius ẽ illi anime per illã gratiã ꝙ̄ posset bene eẽ nature irratiõali vel simplr̃ nõ cognitiue sicut nature asini vl̃ lapidis. Nam tal̃ natura nõ est capax tãti bene eẽ ⁊c̃. Et tñ tali nature põt realr̃ vniri ꝑsona verbi sicut aĩe christi. cũ illa ꝑsona sit oĩpotẽs et om̄is natura creata sit in pura potentia obediẽtiali ad ipam. igitur. ⁊c̃. Confirmat̃. q2 de facto ita fuit ĩ triduo mortis xp̄i ꝙ ꝑsona verbi realr̃ vniebatur nature irrõnali. s. corpi xp̄i mortuo. ⁊ tñ nõ erat illi ita bñ ꝑ illã vnionẽ sicut bene est aĩe christi ꝑ vnionẽ gratie create vt clarum est. igit̃ ⁊c̃. Secũdo ꝑncipaliter arguit̃ sic. melius est anime xp̄i ꝑ vnionẽ intẽtionalẽ theologicaruꝫ virtutum ꝙ̄ per vnionẽ realẽ coĩcatiuã ydiomatum. igit̃ questio falsa. ꝯñs est clara Añs probat̃ quia infinite bene fuit aĩe xp̄i ꝑ alias virtutes theologicas ĩfusas Nam ꝑ illas merebat̃ infinite. Mĩ ptꝫ quia ꝑ scientiã infusam ⁊ creatas cognitiones illa aĩa fuit infinite sciens. Nã sicut dterminat magister. 14. di. hui⁹ tercij anima xp̄i ꝑ sapientiã gratis datam omĩa scit que deus scit. ⁊ ꝑ ꝯñs infinita igitur etiã ꝑ gratiã creatam et infusas virtutes fuit infinite merens. Cõfirmatur. quia anima xp̄i ꝑ illas virtutes de condigno meruit redimere gen⁹ humanum. imo ẽm Anselmũ suffecisset ꝓ infinitis mundis si essent ⁊c̃. Igitur illud meritũ fuit infinitũ. quia nullum finitũ pro tot ⁊ tantis premijs esset condignũ

Tertio principaliter arguit̃ sic. q2 melius est anime xp̄i per vnionẽ beatificã ꝙ̄ per ypostaticã. igit̃ questio falsa. cõsequẽtia est clara. Añcedẽs probat̃. quia vniri deo beatifice est vltim⁹ finis rationalis creature. et nõ vniri deo ypostatice. igitur est eius optimus finis. sed nihil est tam bonũ alicui rei sicut suus vltimus et optimus finis. Confirmatur quia sicut creatura rationalis ⁊ irrationalis nõ possunt esse equaliter bone essentialiter. Sic si quelibet habeat suaꝫ denomĩationẽ bñ essendi sibi possibileꝫ sequitur ꝙ nõ erit eis eque bene. Sed vnio ypostatica potest cõpetere tã creature rationali ꝙ̄ irrationali. sicut patet in ꝑma ratiõe. ⁊ non vnio beatifica. igit̃ ⁊c̃. Unde tali fundamento videt̃ inniti Aristoteles. 1. Ethicoꝝ. et alijs plurib⁹ locis vbi probat felicitatẽ nõ consistere in voluptatibus. quia sunt cõmunes tã hominibus ꝙ̄ brutis. igit̃. ⁊c̃. In oppositum arguit̃ ex illo dicto Augustini. In rebus per tempus ortis non fuit maior gratia ꝙ̄ ꝙ deus fieret homo ⁊ hõ deus Sed istud factũ est per vnionẽ ypostaticam seu realẽ verbi incarnati ⁊ nõ per beatificam seu intẽtionalem cuiuscũqꝫ doni creati. igitur ⁊c̃. Pro intellectu tituli questionis primo scienduꝫ est ꝙ in xp̄o multiplex est vnio verbi ad animã siue ad naturam humanã. Una est que vocatur realis ⁊ est vnio ypostatica id ẽ vnio suppositalis qua verbũ vnitur nature humane in vnitate suppositi seu ꝑsone ita vt suppositũ verbi sit suppositũ humanuꝫ. Alia est vnio q̄ vocat̃ intẽsionalis et est vnio qua verbuꝫ vnitur anime per aliquam qualitateꝫ intensibilẽ Et ista est duplex. quedã est per gratiã gratificanteꝫ. Alia per gloriã beatificãtem. Et de hac triplici vnione iuxta materiam trium argumentoꝝ ante oppositum in ista questione erunt tres articuli. Primus erit de vniõe ypostatica et cõicatione ydiomatũ. Secundus erit de vnione gratifica et collatione virtutum. Tertius erit de vnione beatifica et responsione ad quesitum.

B Quantum ad primum articulum premittam aliquas propositiones. Deinde soluam aliquos casus dubitabiles.

Prima propositio sit hec quod persona verbi assumpsit humanitatem in suppositi seu persone vnitatem. Ista est supponenda tamquam articulus fidei. sed circa eius intellectum videndum est quid sit suppositum et quid persona. Unde suppositum potest describi quod est ens completum non constituens cum alio aliquid vnum. nec alteri inherens. nec ab alio sustentatum. per completum excluditur anima intellectiua et quelibet alia forma nata facere aliquod compositum per non constituens aliquod vnum secundum aliquos excluditur natura diuina et relatio que constituunt aliquod vnum scilicet personam. Sed hoc reprobaui in primo li. vbi ostendi quod etiam concedendum est quod natura diuina est suppositum licet non formaliter. et relatio tam realiter quam formaliter est suppositum ideo dico quod per illud excluduntur partes integrales. per ly nec alteri inherens excluduntur accidentia. per ly nec ab alio sustentatum excluditur natura humana in christo. Et sic in descriptione suppositi ponitur aliquid positiuum et aliquid negatiuum. Persona vero potest describi quod est suppositum intellectuale. Ex his primo sequitur quod omnis persona est suppositum sed non econuerso. quia lapis est suppositum et non persona. Secundo sequitur quod ad aliquem sensum potest concedi quod deus potest aliquid assumere in vnitatem suppositi et non persone quod per se subsistens est suppositum et non persona. sicut natura lapidis.

Quid sit suppositum

Quid sit suppositum

Tertio sequitur quod aliqua natura est suppositum que potest desinere esse suppositum. et aliqua non est suppositum que potest incipere esse suppositum. Primum patet de humanitate sortis. Secundum de humanitate christi si illa assumeretur et ista dimitteretur a verbo. Secunda propositio. sicut persona verbi sic et quelibet persona diuina potest assumere humanitatem vnam: vel plures simul vel successiue in suppositi siue persone vnitatem. Patet. quia quelibet persona diuina est equaliter omnipotens et nullum istorum fieri implicat contradictionem. Tertia quelibet persona diuina sicut potest assumere humanitatem sic et quamlibet aliam naturam que potest esse suppositum siue rationalem siue non rationalem in suppositi siue persone vnitatem. Patet quia quelibet talis natura est in pura potentia obedientiali passiua et quelibet talis persona est infinita potentia actiua. Quarta propositio. Licet non sola persona verbi potuit assumere humanitatem tamen ipsa sola de facto eam assumpsit in suppositi seu persone vnitatem. Prima pars patet ex secunda propositione. quia pater hoc potuit et spiritussanctus. Secunda patet ex fide. Quinta Licet non sola persona verbi fuerit causa effectiua huius assumptionis. tamen ipsa sola facta est homo assumptione humanitatis. Prima pars patet. quia opera trinitatis sunt indiuisa ad extra. id est sunt communia cuilibet persone diuine. Secunda patet ex fide per illud Johannis .1. Uerbum caro factum est. vbi secundum glosam caro ponitur pro homine. et per illud in symbolo. Et homo factus est. Et per Augustinum primo de trinitate capitulo .6. talis erat illa susceptio que deum hominem faceret et hominem deum. C

Sed ad intellectum huius videndum est quid importatur in proposito per istum terminum homo. Pro quo sciendum quod licet secundum aristotelem nulla res importetur per hoc nomen homo quin eodem modo importetur per hoc nomen humanitas et econuerso. ex eo quia secundum ipsum nihil est hic inferius nisi materia forma vel compositum vel accidens alicuius horum et nullum istorum plus importatur per vnum quam per reliquum. sicut patet inductiue. supposito tamen quod humanitas non significet solum animam intellectiuam nec naturam specificam communem quod pro nunc supponitur. tamen secundum fidem ista nomina non sunt synonima. sed possunt pro distinctis rebus supponere. Nam hoc nomen homo est nomen suppositi et supponit pro filio dei. sed hoc nomen humanitas est nomen nature. et non supponit pro filio dei. hoc autem faciliter potest apparere ex descriptionibus quid nominis istorum terminorum. Nam hoc nomen humanitas nihil significat nisi naturam compositam ex corpore et anima intellectiua non connotando quod ista natura sustentatur ab aliquo supposito saltem a verbo. vel quod non sustentatur. Et ideo semper pro ista natura supponit precise et numquam pro filio dei. cum ipse non possit esse ista natura. Sed hoc nomen homo signat illam naturam connotando eam esse per se existentem vel ab alio supposito sustentatam siue suppositam. Unde iste terminus homo diffinitione quid nominis potest sic diffiniri. homo est natura composita ex corpore et anima intellectiua ab alio supposito non sustentata. vel est aliquod suppositum talem naturam compositam sustentans. de quolibet enim homine ista descriptio pro altera parte verificatur. Prima pars enim verificatur de quolibet homine alio a christo. et secunda pars de solo christo.

Ex predictis sequitur primo quod filius dei non eodem modo nec omnino vniuoce siue secundum eandem rationem dicitur homo sicut et alij homines. probatur: quia sortes et quilibet alius homo dicitur homo quia est natura composita ex corpore et anima intellectiua a nullo sustentata. sed filius dei non dicitur homo hac ratione .s. quia sit talis natura cum hoc sit impossibile. sed quia est suppositum sustentans talem naturam et terminans eius dependentiam

Secundo sequitur quod licet hec particularis sit vera aliquis homo est humanitas tamen hec vniuersalis est falsa. omnis homo est humanitas primum patet de sorte. secundum patet de christo. Tertio sequitur quod hec de virtute sermonis est falsa. filius dei assumpsit hominem. quia ly homo supponit pro persona filij dei. ideo si talis locutio quandoque inueniatur Augustini vel aliorum sanctorum exponenda est vt per hominem intelligamus humanitatem ita quod capiatur concretum pro abstracto. Sexta propositio est. quod quamuis persona verbi assumendo humanitatem in vnitatem suppositi sit homo. ideo fit in christo ydiomatum communicatio. D Hoc autem sic est intelligendum quod per ydiomata in proposito intelligamus proprietates siue predicata: et per communicationem mutuam verificationem vel sic communicatio ydiomatum nihil aliud sit nisi mutua verificatio predicatorum. Et sic est sensus propositionis quod ratione illius assumptionis qua persona verbi fit homo proprietates et predicata que dicuntur de persona verbi verificantur de christo. sub hoc nomine homo. ita quod ipso demonstrato verum est dicere quod hic homo est filius dei eternus immensus creator mundi etc. et etiam econuerso ea que dicuntur de natura assumpta in concreto sub hoc nomine homo verificantur de christo sub hoc nomine deus. vt quod hic homo qui est deus est natus de virgine passus mortuus loco circumscriptus etc. Et dixi in concreto: quia non est verum quod deus est humanitas. et tamen est diuinitas. Sic ergo intelligitur communicatio ydiomatum. Sed circa hoc dico aliqua. Primo dico quod non consimiliter seu eque proprie dicuntur predicata diuina de hoc nomine. et humana predicata de deo. eo quod in christo persona diuina est assumens et natura humana que assumpta. vnde magis proprie de christo dicitur. iste homo est immortalis absque hoc quod addatur secundum diuinitatem. quoniam iste homo est proprie persona diuina quam dicatur deus est mortalis. imo oportet in ista addere vel subintelligere secundum humanitatem. Et causa est: quia persona diuina est assumens. ideo iste homo est persona diuina immortalis: sed ipse non est natura humana. nec natura mortalis. Secundo dico quod ista differentia predicationis non est omnino talis: sicut in alijs solet dici vnum esse verum simpliciter et aliud secundum quid et falsum simpliciter. sicut Ethiops est albus secundum quid. scilicet secundum dentes et niger simpliciter. et ideo hec est falsa simpliciter. iste est albus nisi addatur secundum dentes. Nam ista deus fuit passus et similiter etiam sine addito: licet semper sit intelligendum secundum humanitatem. non tamen sunt false

simpliciter. Et causa dissimilitudinis
est dissimilitudo habitudinis humani-
tatis christi ad psonam verbi. ꝛ dentis
ethiopis ad reliquū corporis. Uel forte
magis ꝓprie loquēdo tota causa dissimili
tudinis est modus loquēdi scripture ꝛ
sanctoꝝ. in quo videre meo totaliter fū
dat̄ ista ꝯmunicatio ydiomatū. Ter-
tio dico ꝙ non obstante ꝙ tales sint ve
re simpliciter: ꝛ ꝙ in aliq̄bus scꝫ in illis
in q̄bus dat̄ in subiecto intelligi huma-
nitas sicut hic. homo xp̄us fuit passus.
etiā nō sit necessarie addere ẜm huma-
nitatē. tn̄ talis additio ē in aliq̄bus exp̄
mēda. non ad necessitatē veritatis: sed
ad exclusionē cause erroꝝ: vt hic. filius
dei est creatura: debet addi ẜꝫ humani
tatē: ne videat̄ ꝯcordare heresi arriane
Et ita in alijs p̄dicatis que si sine addi
to dicerētur de xp̄o posset suspicari ne
ab eo excluderet̄ diuinitas. Similr̄ de
alijs de q̄bus posset suspicari ne attri-
buerent̄ diuine psone ẜm se. debet ad-
di ẜm humanitatē vt hic. fili⁹ dei est cō
positus. Nam neq̄ psona neq̄ natura
diuina est ꝯposita. nec xp̄s est ꝯpositus
ex duab⁹ naturis diuina scꝫ ꝛ humana.
siue ex tribus rebus corpore. s. anima ꝛ
diuinitate. sed tn̄ ex duab⁹. ẜm huma-
nitatē. s. corpore ꝛ aīa essentialiter ꝛ ex
infinitis ꝑtibus quātitatiuis integralit̄
Ideo non est cōcedendū ꝙ humanitas
sit pars christi. Nam sicut homo nō est
ꝯposit⁹ ex albedine ꝛ substātia: sic nec
xp̄s est ꝯpositus ex humanitate ꝛ perso
na diuina. E Septima proposi
tio per hoc ꝙ psona verbi assumpsit hu
manitatē diuinitas est incarnata ꝛ sibi
est humanitas vnita in suppositi seu ꝑ
sone vnitatem. Ptꝫ primo ꝑ August. i.
de trini. ca. 9. Forma dei accepit formā
serui ꝛ sine dubio natura naturaꝫ acce-
pit. Scd̄o per auctoritatē Hieroni-
mi. in explanatione fidei. Passus est fi-
lius dei: nō ẜm illā subam q̄ assumpsit
sed ẜm illam subam que assumpta est.
igitur ꝛc̄. Tertio ꝓbatur: q꜠ cū psona
verbi ꝛ diuinitas sint idem realiter qd̄
conceditur de persona nō debet negari
de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides.

sic autem non est hic: vt ptꝫ faciliter ꝛc̄.
Et ad hoc facit illa regula quā in p̄mo
libro declaraui: ꝙ p̄dicata ꝯtradicto-
ria nunq̄ debēt ꝯcedi de termis suppo
nibilibus pro eodeꝫ nisi vbi cogit fides
Ex hac ꝓpositione seq̄tur p̄mo ꝙ con
cedendum est in aliquo sensu ꝙ ipsa di
uinitas seu diuina natura facta est ho-
mo. ptꝫ. q꜠ hec conceditur. persona ver
bi facta est homo. Et hec persona verbi
est diuinitas. igit̄ ꝛc̄. ꝯn̄a est sillogism⁹
expositorius qui nunq̄ debet negari ni
si vbi cogit fides: vt dixi in primo. Se
cundo sequit̄ ꝙ ipsa diuinitas vnitur
humanitati non ꝑ se et primo: sed quia
ip̄a est ypostasis cui vnitur humanitas
per se ꝛ primo. Tertio sequit̄ ꝙ deitas
non vniuit sibi humanitatē in vnitateꝫ
nature: sed in vnitatē psone. Et hoc in-
telligit magister in. 3. distin. lib. 3. vbi di
cit ꝙ filius dei dicit̄ factus homo nō so
lum q꜠ hoīem assumpsit: sed q꜠ ip̄m in
vnitatē ꝛ singularitatē sui. id est psone
accepit. natura aūt diuīa accepit formā
serui id est naturā hominis: sed non in
singularitatē sui. id est nature ꝛc̄. Si
vero dicatur ꝙ q꜠ filius dei est hō: ideo
de ipso ꝯcedunt̄ attributa hoīs. sicut ꝙ
est passus ꝛ mortuus ꝛc̄. sed de diuini-
tate nō ꝯceditur ꝙ fuerit passa vel mor
tua. igit̄ nec dꝫ ꝯcedi ꝙ sit incarnata vl̄
ꝙ sit homo. Dico ꝙ aliqua sunt p̄dica-
ta q̄ ꝯueniūt filio dei precise per cōmu-
nicationē ydiomatū. id est q꜠ ꝯueniunt
humanitati sicut natus passus mortu⁹
et talia non dicunt̄ de diuinitate. ꝛ hoc
solum: q꜠ non sic loquūtur sancti. Alia
vero sunt que licet ꝯueniāt filio dei ra-
tione incarnationis siue assumptionis
humanitatis. hoc tn̄ non est per cōmu-
nicationeꝫ ydiomatū: id est hoc non est
ex eo q꜠ ꝯueniāt humanitati sicut esse
incarnatuꝫ: vel esse hoīem: vnde huma
nitas ista nō est incarnata vel homofa
cta. Et ista sicut de filio dicunt̄ ita de di
uinitate dici possunt cū non cōtradicat
auctoritas: quare ꝛc̄. Octaua ꝛ vltima
ꝓpō est ꝙ licꝫ in christo humanitas de
pendeat a diuino supposito ꝛ eius pro-
pria personalitate subsistat: tn̄ nec pso

na verbi nec diuinitas vnitur forma-
liter humanitati nec ipsam formaliter.
actuat. Prima pars patꝫ ex dictis. Se-
cunda vero est contra quosdam nouel-
los dogmatisantes. que ꝓbat̄ sic. quia
si inter illa esset formalis vnio siue for-
malis actuatio ad modum loquendi ip
sorum. tūc vt ipsi concedunt illa assum
pta humanitas sic formaliter actuata
fuisset realiter deus. ita ꝙ ꝑ illā forma-
lem actuationē diuinitas cōmunicaret
suo formali cōcretiue illd̄ quod ipsa est
abstractiue. scilicꝫ esse deum. F
Sed contra hoc adducitur triplex in-
conueniens. Primum quia sequitur
ꝙ esset in nobis deus recens. ꝯtra psal.
80. Israel si audieris me non erit in te
deus recens. Secundo sequitur ꝙ in
nobis essꝫ deus alienus siue a diuinita-
te distinctus contra illud Deut̄. 32. Ego
sum deus et nō est alius p̄ter me. Ter
tio sequit̄ ꝙ essent plures dij aliter q̄ ꝑ
adoptionem imo infiniti. quia infinite
partes quātitatiue humanitatis essent
formaliter actuate ab ipsa diuitate ꝛc̄.
Ex hac propositione primo sequitur ꝙ
aliqua est dependētia creature que nō
est ꝓprie in aliquo genere cause Patet
inducēdo in omni genere cause de illa
dependentia qua humanitas xp̄i sic de
pendet a persona verbi quod eius pro-
pria personalitate subsistit vt dicit pri-
ma pars propositionis. Secundo se
quitur contra imaginatōeꝫ multoꝝ qd̄
illa dependētia magis assimulatur cau
se materiali q̄ formali. ita qd̄ humani-
tas magis simulatiue se habꝫ vt forma
ad diuinitatē q̄ econuerso. Patet quia
sicut forma subsistit in sua materia sic
humanitas in diuinitate seu diuina ꝑ-
sona. Item sicut forma cōmunicat suo
formabili in concreto illud qd̄ est in ab
stracto vt anima que est abstractiue vi-
ta cōmunicat corꝑi quod informat qd̄
sit cōcretiue viuens. sic humanitas cōi-
cat persone verbi ꝛ diuinitati ꝙ sit ho-
mo. vt patꝫ ex dictis. ideo magis habet
similitudinem forme q̄ materie. quare
ꝛc̄. Tertio sequit̄ ꝙ illa similitudo in
symbolo athanasij sicut anima rationa

lis et caro vnus est homo. ita deus ꝛ ho
mo vnus est christus nō est vera de vir-
tute sermonis. Nā ibi est plus dissimili
tudinis. quia vel ly homo capitur ꝓprie
et sic deus et homo omnio sunt idē. qd̄
non est de anima et carne. Uel capit̄ im
proprie pro humanitate. et sic deus et
humanitas nō cōponunt xp̄m sicut aīa
et caro hominē. nec deus est forma hu-
manitatis sicut aīa carnis. nec aliquis
homo qui est anima et caro est deus vl̄
xp̄s. q̄re ꝛc̄. G His premissis et
p̄suppositis ponaꝫ ꝛ soluam circa dicta
aliquos casus dubitabiles. Primus
casus est. Ponam⁹ ꝙ persona verbi di-
mitteret naturā assumptam isto posito
sunt aliqua dubia. Primū est vtrū il
la natura dimissa esset purus homo ꝛ si
ille homo fuerit christus. Respōdeo ꝙ
essꝫ purus homo nec vnq̄ fuit deus. q꜠
quicq̄d fuit deus semper est et erit. nec
vnq̄ illa etiaꝫ fuit christus quia christ⁹
fuit suppositum diuinum ꝛc̄. Unde pri
mo sequitur ꝙ licet hic homo fuerit as
sumptus a verbo in vnitatem persone.
non tn̄ fuit vna persona cū verbo. patꝫ
quia humanitas que prius fuit assum-
pta. et modo ponitur esse homo nunq̄
fuit vna persona cū verbo nec ex ipsa ꝛ
verbo fuit vna persona. Secundo seq
tur ꝙ licꝫ hic homo passus fuerit in cru
ce. et non fuerit in cruce alius hō a xp̄o
tamen hic homo non fuit xp̄s. Et si di-
catur nullus homo passus fuit in cruce
nisi christus hoc negatur. sed bene cōce
ditur ꝙ tūc erat vera. nullus homo pa-
titur in cruce nisi xp̄s tn̄ bene erat verū
ꝙ aliud a xp̄o patiebat̄ in cruce scilicet
hec humanitas que tunc nō erat homo
et modo est homo per casum. Tertio
sequitur ꝙ licet filius dei fuit homo et
fuit alius homo q̄ iste homo tamen nō
per aliam animam siue carnem. nec ha
buit aliam humanitatem. Et causa est
quia christus fuit homo ꝑ istam huma-
nitatem: et fuit alius homo ab isto per
diuinitatem per quam fuit suppositum
aliud ab ista humanitate. Quarto se-
quitur ꝙ vterq̄ duorum hominum. scꝫ
christus ꝛ iste homo qui nec est nec fuit

christus fuit homo per eandem huma-
nitatez. imo per eandē possunt esse suc
cessiue quattuor homines. scilicz si que
libet persona successiue assumeret ean-
dem humanitatem et illa postea dimit
teretur. Multa alia possunt inferri sed
dimitto. H Secundum dubiuz
est. retento casu premisso vtrū demon-
strato filio dei hec sit vera hic est filius
virginis. Dico ꝙ non quia ex quo desijt
esse hō desijt eē filiꝰ virgīs nec erat filiꝰ
virgīs nisi ſm humanitatē quā mō po-
suit nō habere. iō mō nō plꝰ attinet vir-
gini q̃ ante incarnationē. Ex his se-
quitur primo ꝙ hec consequētia nō va
let filius dei nascebaꝛ de virgine et fuit
filius virginis ⁊ ipse et ipsa sunt. igitur
ipē est filius virginis. Et ratio est. quia
causa talis denominationis cessauit.

Secundo sequitur ꝙ hec cōsequētia
non valet filius dei bis fuit vł bis ince
pit esse filius virginis. Igitur bis natꝰ
est de virgine. patz quia ante triduum
mortis christi filius dei erat filiꝰ virgīs
Et sicut in triduo nō erat homo. ita nō
erat filius virginis. Et in resurrectione
incepit iterū esse homo et esse filius vir
ginis et tamē non fuit bis natus de vir
gine. quare ꝛc. I Tercium dubi
um est. retento casu premisso vtruz iste
homo dimissus sit filius virginis. Dico
ꝙ sic. quia aliter non esset alicuius filiꝰ
etiam hec humana natura que modo ē
homo fuit de virgine concepta et ipsaz
peperit et iste homo et ipsa virgo sunt
igitur ꝛc. Ex hoc sequitur pmo ꝙ ali-
quādo iste nō fuit filius virginis et nūc
est filius eius: ⁊ incepit esse filius virgi-
nis et ipsa virgo mater eius. s. in illa di
missione quādo incepit esse homo. nec
tamē virgo eum peperit. sed ante diu.
quia hic homo fuit anteq̃ esset filiꝰ vir
ginis sicut hic homo fuit anteq̃ essz ho
mo sicut patet arguendo expositorie.

Secūdo sequiꝛ ꝙ hic homo nascebaꝛ
de virgine qui nō erat homo et aliquis
homo nascebatur de virgīe qui nō erat
christus. licet tempe natiuitatis veruz
esset ꝙ vnus solus homo nascebatur.
Unde patet qō vterq̄ duorū nascebaꝛ
de virgine ꝛc. Tertio sequitur q̃ hec
humanitas cum xp̄o nata fuit de virgi-
ne capiendo ly nata participialiter. nō
tamē fuit nata virgīs id est filia: nec so
ror christi. quia nō oē natū de virgine ē
filius vł filia sicut spes ꝛc. Quarto se
quitur ꝙ istū hominē virgo pepit quā-
do peperit xp̄m. nec tamen sequitur ꝙ
tunc inceperit esse mater istius sz ince-
pit esse mater in illa dimissione quādo
illud quod ipsa diu ante peperit. scilicz
hec humanitas incepit esse homo ⁊ per
ↄsequēs filius. Unde si miraculose mu
lier pareret filium anteq̃ infunderetur
anima ipsa nō incipet esse mater in ptu
sed post partū in ipsa infusione anime.

Quinto sequiꝛ ꝙ licet in casu predi
cto non sit concedendū quod beata vir
go habuit duos filios proprie loquēdo
tamē vtrumq̄ duorum habuit filiū. nec
sequitur nunq̃ peperit nisi soluz homi
nem: et vnico partu ⁊ tunc peperit vnū
solum filium. igitur non vtrūq̄ duoruz
ꝛc. Causa est. quia eodem partu ipā pe
perit duas res. scilicet christum ⁊ hanc
humanitatem. et christus tunc fuit fili-
us eius et hec humanitas modo est fili
us eius. Sexto sequitur ꝙ hec con-
sequentia non valet christus fuit filius
virginis. deinde iste homo fuit et est fi-
lius virginis. igitur iste est secundo ge-
nitus. quia iste homo nō incepit esse fi-
lius per natiuitatem. Septimo sequi
tur quod ista consequentia non valet.
vterq̄ scilicet christus et iste homo fuit
filius virginis ergo isti fuerunt fratres
Causa est quod hoc nomen christus cō
notat naturam assumptaz. Ideo in isto
casu ipse modo non est christus. imo fi-
lius dei desijt esse christus quando iste
homo incepit esse homo. Octauo seq-
tur ꝙ ista consequentia non valet vter-
q̄ scilicet filius dei et iste homo fuit fili
us virginis et vterq̄ eorū est. ergo sunt
fratres quia licet filius dei fuerit filius
virginis tamen nō modo ꝛc. K

Quartum dubium retento casu pre-
misso est quia hec humanitas est homo
et est suppositum et prius non erat ho-
mo nec suppositum. ideo queritur vtrū

hoc factum sit sine acquisitione vel de-
perditione alicuius positiui in ipā hoc
enim non videtur. quia sic contradicto
ria successiue verificarentur de eadem
re sine mutatione. Ad istud dicere-
tur ſm Ockaz primo ꝙ vnio in christo
verbi ad humanitatez addit aliquid vl
tra extrema vnita. et hoc propter ratio
nem pretactam. quia impossibile est fie
ri transitum a contradictorio in contra
dictoriuz sine acquisitione vel deperdi
tione alicuꝰ positiui sed hec natura pri
us erat vnita et ideo non erat supposi-
tum et modo non est vnita et est suppo
situm. igitur aliquid est acquisitum vel
deperditum. Non acquisitum vt patet
igitur deperditum. et nō apparet quid
sit illud nisi vnio extremorū. igitur ꝛc.

Secūdo ꝙ vnio vltra extrema nō di-
cit aliquid absolutuz. quia nō apparet
in quo genere illud esset. quia nec in ge
nere substantie nec accidentis vt decla
rat inductiue. Sed non bene intelligo
quomodo ista possunt simul stare. quia
ipsemet in eadez questione dicit ꝙ per
veram rem absolutā intelligit rez natā
esse extra animā sz si talis vnio sit ipsa
est nata eē extra aīaz ꝛc. Tertio dicit
ꝙ illa vnio est respectus realis differēs
ab extremis. et fundatur in natura hu-
mana et non diuina. quia sola humana
natura est capax. nec est imaginandum
ꝙ illa vnio sit quoddam vīculum ligās
naturam humanam cum diuina et ecō
uerso. sed est illud quo extrema forma
liter et denominatiue dicuntur vnita si
cut aliquid denomīatur ab albedine al
bum. et ideo naturam humanam vniri
persone diuine vel assumi ad vnitatem
ipsius pōt dupliciter intelligi. Uno mo
do ꝙ natura humana fiat vna persona
et fiat persona christi. et hoc est falsum
ꝛc. Alio modo ꝙ natura humana sustē
tetur a verbo: et subsistat in supposito
verbi aliquo modo sicut accidens sustē
tatur in subiecto. et sic est veruz. Unde
sicut ipē valde bñ dicit. Licet hec vnio
non possit demonstrari. sed sola fide te-
neatur tamen ad intelligendum ipsaz
possumus manuduci per alias vniōes.
scilicet materie cum forma et subiecti
cum accidente. Nam in vnione forme
cum materia forma manet distīcta ſm
suam entitatem sicut prius. et tamen
per hanc vnionem materia denomina-
tur a proprietatibus forme et econuer-
so. Sic in proposito: natura diuina et
humana remanent distincte post vnio-
nem sicut ante. nec faciunt per se vnuz
sicut materia et forma: sed magis si-
cut accidens et subiectum non faciunt
per se vnum. et tamen non obstante ta
li distinctione communicant sibi ꝓprie
tates suas per predicationez in concre
to sicut dicimus ꝙ hic filius dei est in-
carnatus mortuus passus: et econtra.
hic homo est eternus et fecit mundum
ꝛc. Ex hoc apparet ꝙ vnio humanita-
tis ad verbum magis assimulatur vnio
ni accidētis ad subiectum q̃ vnioni for
me ad materiam vel materie ad formā

Quarto dicit ꝙ quot sunt nature
distincte in christo vnite tot sunt vnio-
nes: quia respectus variantur ad varia
tionem fundamentorum: et ideo quia
ſm eum in homīe sunt saltem tres res
pertinentes ad eius essentiā: sicut opor
tet necessario ponere propter articuluz
scilicet materia: anima intellectiua: et
anima sensitiua: que immediate sunt
vnite verbo. sicut patuit in triduo mor
tis: quoniam tunc omnia illa fuerūt si-
bi vnita: qꝛ quod semel assumpsit nun-
quam dimisit. et ſm hoc oportet ad mi
nus ponere tres vniones. vnam in ma
teria. aliam in sensitiua. aliam in intel-
lectiua. Licet hec dicta opinio sit pro-
babilis: tamen si quis velit negare om
nem respectum siue relationem distin-
ctam a rebus absolutis potest saltem
probabiliter negare dictas vniones et
concedere consequēs supra illatū scili-
cet ꝙ sine acquisitione vel deperditiōe
alicuius rei in ipsa humanitate ipsa fa
cta est homo et suppositum per hoc so
lum ꝙ filius non vnitur sibi qui prius
vniebatur. Et ad argumentum de il
la regula impossibile est fieri transituz
de contradictorio in contradictoriū ꝛc.
fuit satis dictum in primo libro.

L Secundus casus. ponamꝰ ꝙ
persona verbi nunꝙ̃ assumpsit naturã
creatã ⁊ lȝ hoc modo sit impossibile. tñ
quia aliqñ fuit verũ ponamus ꝙ sumꝰ
in illo tempe ⁊ ꝙ die sequẽti filius dei
assumat filiũ marthe iam adultuȝ. siue
magis ꝓprie loquendo assumat illiꝰ fi-
lij humanitatẽ. ⁊ tũc filius dei vocatur
xp̃s. ⁊ tñ nunꝙ̃ iste assumẽdus erit xp̃s
sicut ptȝ de dimisso in premisso casu ꝙ
nunꝙ̃ fuit xp̃s. Sed nunqd hec erit ve
ra xp̃s vel hic homo est filius marthe.
Dico ꝙ nõ. quia nec xp̃s nec aliqd tale
exiuit de vtero marthe qꝺ est xp̃s nec
aliquid tale peperit. Ex hoc sequiť pri
mo ꝙ hec ꝯña nõ valet martha põt di
cere huic humanitati assumpte. ego te
genui ⁊ tu fuisti filius. ergo põt dicere
xp̃o tu es filius meus ſm istam huma-
nitatẽ. Nec est simile argumẽtũ hec hu
manitas exiuit de vtero marthe: ergo
xp̃s exiuit ſm istam humanitatẽ. sicut
si arguatur. dens ethiopis est albus. er
go ethiops est albus ſm dentem. Pria
enĩ ꝯña est de preterito ⁊ nõ valet. sed
secunda est de presenti ⁊ valet. Naȝ si
dens ethiopis fuisset albus anteꝙ̃ essȝ
ethiops. ⁊ postmoduȝ esset ipsius ⁊ nõ
esset albus amplius. ptȝ ꝙ nõ valeret
ꝯña dens ethiopis fuit albus. ergo ⁊c̃.
Sic in ꝓposito hec humanitas fuit filiꝰ
marthe quãdo nõ fuit xp̃i. ⁊ nunc quã-
do est xp̃i ipsa non est filius eius. Se
cundo sequiť ꝙ demõstrata manu xp̃i
hec ẽ falsa. hec manꝰ fuit in vtero mar
the vel egressa est de eo. sȝ bene parna
lis humanitas huius manus. Tertio
sequiť ꝙ posito ꝙ filiꝰ marthe añ hãc
assumptionẽ habuisset vxorẽ aut filios
aut filias tunc facta assumptiõe demõ-
strato xp̃o verũ est ꝙ iste hõ non est nec
fuit vxoratus nec genuit filios nec fuit
pater eoꝝ. Quarto sequiť Posito ꝙ
filius dei dimittat illã humanitatẽ iste
est filius marthe ⁊ ante etiã fuit ⁊ me-
dio tpe. scȝ dũ erat vnitus nõ fuit eius
filius. ⁊ ita bis fuit filius. vel saltem hec
ꝓpositio iste est filius bis fuit vera. nec
tñ sequiť ꝙ bis genuerit eũ. qꝛ secũda
vice non fuit filius per generationẽ no
nam. sed per dimissionẽ predictã. sicut
non est etiã impossibile ꝙ aliquis secũ
da vice fiat filiꝰ Johãnis. scȝ per resur
rectionẽ. ⁊ tamẽ nõ erit secũda vice ge-
nitus ⁊c̃. Tertius casus est Ponamꝰ
ꝙ persona verbi nõ dimittendo qꝺ as-
sumpsit nunc assumat de nouo aliquã
humanitatẽ scȝ Petri. ⁊ voceť illud di
uinum suppositũ Petrus. tunc patȝ sa
tis ꝙ Petrus ⁊ xp̃s sunt vna persona
⁊ ꝙ iesus est christus. ꝙ in christo sunt
due humanitates ⁊ ꝙ põt ſm vnã dor-
mire ⁊ ſm aliã vigilare. ⁊ etiã ſm vnaȝ
esse albus ⁊ ſm aliã niger. ſm vnã mo-
ri ⁊ ſm aliam viuere. ⁊ ꝙ habet plures
matres ⁊ ꝯtrarias cõplexiones ſm di-
uersas humanitates. ⁊ sic de alijs que
possunt duobꝰ hominibꝰ ꝯuenire et nõ
repugnãt filio dei. M Sed du-
bium est Utrũ debeat cõcedi ꝙ christꝰ
est duo homines vel tres si assumeret
tres humanitates. Ad qꝺ aliqui dicũt
ꝙ ꝓprie loquendo oporteret vti noua
grammatica dicẽdo ꝙ iste christus est
vnus homines. Sed istud est vanũ di-
ctũ ⁊ valde impropria abusio. qꝛ cũ hõ
sit nomen suppositi ⁊ christus sit vnuȝ
solũ suppositũ. patȝ ꝙ nõ oportet dice
re illud. Sed dicendũ est ꝙ vnicus ho-
mo sicut est vnica persona ita et vnus
homo est homo per plures humanita-
tes: sed non est vnus per aliquã earuȝ.
sed per ꝑsonã assumentẽ ⁊ suppositan
tem. vñ sicut plures albedines si pone
renť in eodeȝ subiecto nõ facerent nisi
vnũ albũ. sic in ꝓposito. Quartus ca
sus est. Ponamꝰ qꝺ tres ꝑsone diuine
assumãt vnã ⁊ eandẽ naturã humanaȝ
sicut de facto ꝑsonaverbi assumpsit eã.
tũc queriť nunqd est vnꝰ homo vľ tres
hoĩes. Aliquibꝰ aũt videť qꝺ vnionẽ
posse terminari ad tres personas põt
intelligi dupliciter. Uno mõ ꝙ essentia
existens in tribꝰ sit primꝰ terminꝰ vnio
nis. Alio mõ ꝙ tres ꝑsone sint primus
terminꝰ vnionis. pmo mõ est possibile.
scꝺo mõ nõ. qꝺ sic ꝓbať. qꝛ in omni de
pendẽtia essentiali vnũ nõ depẽdet ni-
si ad vnũ qꝺ totaliter eiꝰ depẽdentiam
terminat. patȝ hoc in depẽdẽtia effectꝰ

cause efficientis ad cãm. qꝛ vnũ causa-
tuȝ nõ dependet a duabus causis tota
libus in eodẽ genere cause. qꝛ si sic tũc
aliquid depẽderet tanꝙ̃ a causa ab ali
quo. quo nõ existẽte nihilominꝰ ipm pos
set esse. Sed in ꝓposito vna ꝑsona tota
liter ⁊ sufficiẽter terminat dependẽtiã
sicut ꝓpria ꝑsonalitas in ꝓpria specie
terminaret. ergo nulla alia ꝑsona põt
esse pmus terminꝰ huiꝰ dependentie.
Sed his nõ obstantibꝰ dico ꝙ eadem
natura humana põt vniri tribus perso
nis. ita ꝙ a qualibet depẽdeat equaliť
⁊ eodẽ modo sicut nũc dependet a ver-
bo. Ptȝ. qꝛ non implicat cõtradictionẽ
plusꝙ̃ ꝙ vna eadeȝ albedo subsistat in
tribꝰ subiectis. Secundo dico ꝙ per
illã eandẽ naturã vnitã ille tres ꝑsone
sunt tres hoĩes ⁊ nõ vnus homo. Patȝ
qꝛ quelibȝ ꝑsona est homo ⁊ vna nõ est
alia. Nec debet haberi ꝓ difficili ꝙ per
eãdeȝ humanitatẽ sint tres hoĩes plus
ꝙ̃ ꝙ per eandẽ albedinẽ si esset in tribꝰ
hoĩbus essent tres hoĩes albi. Tertio
dico ꝯtra assumptũ illiꝰ opinionis ꝙ nõ
est incõueniens ꝙ idẽ effectꝰ habeat du
as causas totales qꝛ possibile est ꝙ sint
due cause approximate passiuo deposi
to quarũ vtraqȝ nata est causare formã
sub eodẽ gradu sicut si duo ignes eius-
dẽ vigoris approximẽtur passiuo dispo
sito equaliter. idẽ effectus numero cau
sabitur ab vtroqȝ: similiter idẽ effectus
põt dependere a duabus causis finali-
bus totalibus. ergo ⁊ efficiẽtibꝰ. ꝯña te
net. añs ptȝ. qꝛ aliqs põt equaliter ap-
petere duos fines ⁊ equaliť moueri ad
faciendũ aliquid ꝓpter illos fines. ⁊ sic
ꝑ quẽlibet eoꝝ sufficiẽter mouetur ⁊c̃.
Quarto dico sequi ex pdictis. ꝙ licet
in hoc casu nõ sit cõcedẽdũ ꝙ aliqs hõ
est tres hoĩes. tñ põt concedi ꝙ aliqua
res est homo ⁊ illa est tres hoĩes. Pri-
mũ ptȝ. qꝛ nec pater nec filius nec spũs
sctũs ẽ tres hoĩes. Scꝺm pȝ. qꝛ sicut di
cit primũ correlariũ septime ꝓpositiõis
põt ꝯcedi ꝙ ipsa diuinitas est hõ ⁊ illa
est tres hoĩes cũ sit tres persone. Sȝ cõ
tra hoc dictũ est vnã naturã humanam
posse subsistere in tribus suppositis. qꝛ
omnis natura sic subsistens in tribꝰ ꝑso
nis est necessario illimitata sicut natu-
ra diuina natura humana. nõ dico ꝙ il
limitatio non facit plus ꝙ vna natura
numero possit subsistere in tribꝰ suppo
sitis ꝙ̃ limitatio. sed ꝙ vna natura sic
subsistat in tribus suppositis ꝙ ipsa sit
illa tria supposita hoc solũ tenemus de
natura illimitata. scȝ de natura diuina
nõ ꝓpter illimitationẽ nec ꝓpter aliam
rõnẽ sed ꝑ solaȝ fidem. nec est euidens
vtrum ita possit esse de alia natura ⁊c̃.
N Quitus casus est. ponamus
ꝙ xp̃s nihil dimittẽdo qꝺ iã assumpsit
nunc assumat matrẽ suã. vel magis ꝓ-
prie loquẽdo humanitatẽ matris sue. ⁊
voceť illud suppositũ maria. Nõ enĩ ꝓ
prie loquendo verũ est ꝙ xp̃s possit as-
sumere matreȝ suã nisi intelligendo ꝙ
possit assumere humanitatẽ q̃ fuit mať
sua. sȝ xp̃s nõ est illa humanitas. ⁊ per
ꝯñs nec est mater sua. Et ideo si hec est
vera. xp̃s est maria hoc est ex noua im-
positione nois. qꝛ non est illa maria q̃
fuit mater sua sicut nõ est illa humani-
tas q̃ fuit mater sua. possumus tñ cõce-
dere ꝙ xp̃s ⁊ maria sũt vna ꝑsona ⁊ ꝙ
xp̃s est vir ⁊ femina. Sȝ tũc in casu isto
dubiũ est. vtrũ sit cõcedendũ ꝙ xp̃o ge-
nuit se. cũ illa humanitas genuit xp̃m.
Ad qꝺ dico ꝙ nõ. imo demõstrato xp̃o
hec est negãda hec maria peperit xp̃m.
Sȝ hec hũanitas q̃ fuit ꝟgo maria pe-
pit xp̃m. Et hoc satis ptȝ. Sextꝰ casus
ẽ. ponamꝰ ꝙ xp̃s aliquẽ genuerit ex fe-
mina sicut potuit sine peccato: quia nõ
erat subditus legi continentie. ⁊ ipm as
sumpsit ⁊ voceť illud suppositũ petrus
tunc ptȝ ex dictis ꝙ xp̃s est petrus. Sȝ
tunc dubiũ est vtrũ xp̃s sit pater petri.
Rñdeo ꝙ si illa humanitas scꝺo assum
pta fuit hõ ante eiꝰ assumptionẽ ptȝ so
lutio ex casu imediate p̃cedente. scilȝ ꝙ
xp̃s nõ est pater petri. Uñ si xp̃us mo-
do assumeret duos hoĩes siue humani-
tates duoꝝ hominũ adultoꝝ. quoꝝ vnꝰ
esset pater ⁊ alter filius. facta assumpti
one ⁊ demonstrato illo supposito. ipsuȝ
nõ est ille pater nec ille filiꝰ. vt satis pȝ
ex dictis. sed si xp̃s assumpserit huma-

nitatē ꝓprij filij ab instanti sue cōceptio
nis ita ꝙ hec humanitas non fuerit as=
sumpta postꝙ̄ fuit homo tūc augetꝰ dif
ficultas. Et dico ꝙ in isto casu oportet
concedere ꝙ petrus est filius xp̄i.⁊ per
ɔ̄ñs ꝙ eadem persona est pater ⁊ filius
sui ⁊ respectu sui.vt patz ⁊c. O
Sed cōtra hoc videtꝰ esse Augu.1. de
trini.reputans pro euidenti ꝙ idē non
pōt generare se.Ad qḋ dico ꝙ in ꝓposi
to xp̄s non esset pater ⁊ filꝰ ſm eandez
naturā sed ſm vnā naturā humanā eēt
pater ⁊ ſm aliā filius.impossibile est au
tez ꝙ idē sit pater ⁊ filius respectu eius
dem.seu ꝙ idē gignat se ſm eandē na=
turā.Et hec est intentio Augusti.qñ re
putat euidens argumentū ad ꝓbandū
distinctionē ꝑsonaꝝ in diuinis.qꝛ deus
est pater ⁊ deus est filius. ⁊ impossibile
est ꝙ idem gignat se scꝫ ſm eandē natu
ram in diuinis vbi nō est pluralitas na
turarum diuinarū bene valet argumen
tū suum.⁊ sic pꝫ ꝓpositum ⁊c. Ex om
nibus supradictis sequuntꝰ alique ꝓpo
sitiones. Primo sequitꝰ ꝙ aliquis ho=
mo fuit ab eterno qui tamē incepit esse
homo. Patz de christo qui dicit Joh.8.
anteꝙ̄ abraā fieret ego sum ⁊c. Scḋo
sequitꝰ ꝙ aliquis hō non pōt non esse ⁊
tñ pōt esse ꝙ nullus sit homo. Patz.qꝛ
xp̄s hō non pōt non esse.licz possit non
esse homo.hec tamē est possibilis nullꝰ
est hō.⁊ esset vera si deꝰ annihilaret om
nez humanitatē. Tertio sequitꝰ ꝙ hec
ɔ̄ña nō valet.deus factꝰ est homo:ergo
homo factus est deus.quia ɔ̄ñs est fal=
sum ⁊ antecedēs verū.vt faciliter patz.
nec est ibi conuersio.sed debet cōuerti.
ergo qḋ factuz est homo est vel fuit deꝰ
Quarto sequitur ꝙ hec cōsequentia
nō valet.deus factus est homo: ergo fa
ctus est aliquid. vel substantia. quia ly
factum includit negationem.⁊ ab infe=
riori ad superius cum negatione nō va
let consequentia.Multa autez possent
inferri per logicam ex supradictis. Sz
hec sufficiunt bene intelligētibus ad re
spondendum in materia de incarnatio
ne verbi.Et hec de primo articulo ⁊c.
P Quantuz ad scḋm articulū
in quo videndū est de verbi vnione gra
tifica ⁊ collatione virtutuz.Respondeo
breuiter ꝙ licet xp̄s siue aīa xp̄i habue=
rit plenitudinem gratie ⁊ virtutem tan
tam ꝙ non potuit habere maiorem. tñ
dico cum magistro in hoc tertio dist.26.
ꝙ non habuit fidem virtutē nec spem.
quia non enigmaticam sed clarissimaz
habuit cognitionem ⁊ per speciem vide
bat ea que credebat vł sperabat.sed vt
in sequenti distinctione dicit magister.
habuit charitatē dilectionez tantā qua
maior esse non pōt.⁊ sic nō habuit illas
tres virtutes theologicas que ponuntꝰ
in viatoribus sed habuit perfectiores.
Sicut etiā dicēduz est d angelis ⁊ alijs
beatis cōprehēsoribꝰ. Sed gratia huiꝰ
vidēda sunt hic aliqua de predictis tri
bus virtutibus theologicis. de quibus
magister tractat in hoc tertio Et p̄mo
mouebo aliqua dubia cōmunia illis tri
busvirtutibus theologicis. Secundo
aliqua spālia de spe Tertio aliqua de
fide. De charitate autem satis dixi in
primo libro. Quantum ad primum
punctum erit primum dubium vtrum
necessario sit ponere tales tresvirtutes
theologicas in viatore. ⁊ videtur ꝙ nō
quia ꝓpter finem consequendū sufficit
cognitio ⁊ dilectio.igitur habitꝰ ex illis
actibus generati sufficiūt.sꝫ tales sunt
fides ⁊ charitas.igitur spes non est ne=
cessaria. Itē si essent necessarie vel hoc
esset ꝓpter actū naturalē vel supernatu
ralem. Non naturalem.qꝛ respectu cu=
iuslibet talis sufficit virtus naturalis.
nec ꝓpter supernaturalē.qꝛ talis nō est
nobis in via sed naturaliter credimꝰ et
diligimus.Ad oppositu: est illud apłi.
1.Cor.13. Nūc aūt manent fides.spes.
charitas:tria hec ⁊c.igitur tres sūt vir=
tutes distincte ⁊c. Pro solutione huius
dico p̄mo ꝙ nō pōt ꝓbari ratione natu
rali ꝙ indigeamꝰ habitu supernatura=
li quocunqȝ ad consequendum finē vlti
mū. Pꝫ.quia nō pōt esse ratio natura=
lis ad concludenduz tales habitus nisi
ꝓpter operationes ad quas inclinant.
naz omnes habitus innotescunt nobis
per operatiōes. sed omnes operatiōes

quas experimur mediantibus habitibus
istis possumus experiri mediantibꝰ na
turalibus.pꝫ inductiue. Scḋo dico ꝙ
ex hoc qꝛ beatitudo est homini cōferen
da ꝓpter merita non concluditur euidē
ter ꝙ aliquis habitus supnaturalis sit
homini necessariꝰ. Pꝫ.qꝛ deus pōt ali
quē acceptare in puris naturalibus ad
beatitudinē sine quocūqȝ habitu super
naturali.⁊ etiā reprobare sine oī pecca
to.sicut patuit in p̄mo lib.Et sic posset
deus acceptare actū diligendi deū.⁊ cō
similiter actū credendi ⁊ sperandi sine
quocunqȝ habitu supernaturali. quare
⁊c. Tertio dico ꝙ respectu oīm actuū
quos habemus vł habere possumꝰ.pos
sumus hr̄e habitū naturalē inclinantē
ꝓbatur.qꝛ nihil oportet negari vel cō=
cedi nisi vel ꝓpter rationem vel experi
entiam vel auctoritatē. sed in ꝓposito
nulluz istoꝝ cogit negare dictos habitꝰ
naturales. Itē oīs actus quē experimur
in nobis est naturalis ⁊ a voluntate ef=
ficiente.quare ⁊ si ponatꝰ habitus super
naturalis concurrere: tñ oportet conce
dere habitū naturalē acquisitū gn̄atuz
ex actibus ⁊c. Quarto dico ꝙ illi tres
habitus supnaturales sūt nobis neces=
sarij de potētia dei ordinata ad ɔ̄sequē
dū beatitudinē ⁊ hoc p̄cise tenetꝰ ꝓpter
fidē ⁊ sanctoꝝ auctoritatē Ad hoc facit
ratio post oppositū. Ratio aūt secūda
prius facta ante oppositū cōcludit pri=
mā ꝓpositionē.prima autē ratio solue
tur inferiꝰ ⁊c. Q Secundū du=
biū est de ordine istarū virtutū.s. vtruz
fides sit p̄or spe ⁊ spes charitate eo or=
dine quo apłs eas nomiāt. Et videtꝰ ꝙ
charitas sit prior spe.qꝛ actus charita=
tis est prior actus spei.Nam actus dili
gendi precedit actū desiderādi. nullus
eñ desiderat nisi desideratū prius dili
git.igitꝰ ⁊ habitꝰ ⁊c. Oppositū.qꝛ ali=
quis hꝫ spem vel hr̄e pōt sine charitate
non econuerso.igitꝰ ⁊c. Ad hoc dico ꝙ
iste virtutes simul infunduntꝰ.tū spes ē
prior ordine charitate.Et qñ dicitur ꝙ
actꝰ charitatis est prior.dico ꝙ duplex
est amor ⁊ ita duplex actꝰ.Est eñ amor
amicitie ⁊ amor concupiscentie.Actus
amoris amicitie est actus charitatis.et
actus amoris cōcupiscētie est actꝰ spei
Sz actꝰ amoris amicitie p̄supponit a=
ctum amoris concupiscentie.quare ⁊c.
Tertiū dubiū est vtrū corruptis habi
tibus supnaturalibꝰ possint habitꝰ na=
turales remanere. Videtꝰ ꝙ non.qꝛ de=
structa charitate nullꝰ pōt diligere deū
sup oīa.eodē mō videtꝰ de alijs. Rn̄deo
ꝙ habitꝰ naturales pn̄t manere habiti=
bus supnaturalibꝰ destructis.tñ de alijs
⁊ alijs diuersimode est dicendū.qꝛ habi
tus naturalis correspondens charitati
pōt manere destructa charitate infusa
de potētia absoluta.nō de potētia ordi
nata.qꝛ deus ordinauit ꝙ qñ aliqs dili
git deū sup oīa ꝙ tūc mereatꝰ hr̄e chari
tatē infusam ⁊ deus eā statim infūdit.
sꝫ fides ⁊ spes acquisita pn̄t bñ mane=
re sine infusis.qꝛ ita intense pōt viꝰ pa
ganus credere sicut xp̄ianus ſm fidem
acquisitā non tñ pōt deū sup oīa dilige
re nisi habita charitate ⁊ fide infusis.qꝛ
isti simłr infunduntꝰ ⁊c. R Quar
tum dubiū est de compossibilitate istoꝝ
habituū cū alijs ⁊ est spālis difficultas
de fide vel spe vtrū vel quō stet cū scīa
vł clara visiōe.Circa qḋ sciēdū est ꝙ cō
possibilitas istoꝝ pōt intelligi tripliciꝰ.
Vno mō q̄tū ad habitū viꝰ ⁊ actū al=
teriꝰ.Scḋo mō q̄tum ad actꝰ vtriusqȝ.
Tertio mō q̄tū ad hītꝰ vtriusqȝ.dico q̄
p̄mo ꝓ p̄mo mō ꝙ gn̄alr nullꝰ actꝰ re=
pugnat habitui.⁊ iō habitꝰ fidei pōt sta
re cū actu scīe vel clare visiōis.patz. qꝛ
nō est maior nes apparet tāta repugnā
tia intꝰ ista quāta.videtꝰ eē intꝰ actū errā
di ⁊ habitū scīe circa eādē ɔclusionē. sꝫ
ista pn̄t simul stare:qḋ patz quia pona
mus ꝙ quis habuerit demōstrationem
alicuiꝰ ɔclusionis ⁊ modo nō recordetꝰ
de hoc iste pōt elicere circa illā ɔclusio
nē actū dubitādi vel errādi.⁊ tñ adhuc
hꝫ habitum sciētie qꝛ est magis inclina
tus ad actum sciendi ꝙ̄ erat ante habi=
tū.⁊ eodē mō pōt argui de actu intēpe=
rantie ⁊ habitu tēperātie ⁊c. Scḋo di
co ꝙ predicti habitus saltem sub tertio
gradu non repugnant inter se supposi
to etiam ꝙ actus repugnarent. Patet.

nitatē ꝓprij filij ab instanti sue cōceptio
nis ita ꝙ hec humanitas non fuerit as=
sumpta postꝙ fuit homo tūc augeт dif
ficultas. Et dico ꝙ in isto casu oportet
concedere ꝙ petrus est filius xp̄i. ⁊ per
ꝯn̄s ꝙ eadem persona est pater ⁊ filius
sui ⁊ respectu sui. vt patꝫ ⁊c. O

Sed cōtra hoc videт esse Augu. i. de
trini. reputans pro euidenti ꝙ idē non
pōt generare se. Ad qđ dico ꝙ in ꝓposi
to xp̄s non esset pater ⁊ filiꝰ ſm eandeꝫ
naturā sed ſm vnā naturā humanā eēt
pater ⁊ ſm aliā filius. impossibile est au
teꝫ ꝙ idē sit pater ⁊ filius respectu eius
dem. seu ꝙ idē gignat se ſm candē na=
turā. Et hec est intentio Augusti. qn̄ re
putat euidens argumentū ad ꝓbandū
distinctionē ꝑsonaꝝ in diuinis. qꝛ deus
est pater ⁊ deus est filius. ⁊ impossibile
est ꝙ idem gignat se scꝫ ſm eandē natu
ram in diuinis vbi nō est pluralitas na
turarum diuinarū bene valet argumen
tū suum. ⁊ sic ptꝫ ꝓpositum ⁊c. Ex om
nibus supradictis sequunт alique ꝓpo
sitiones. Primo sequiт ꝙ aliquis ho=
mo fuit ab eterno qui tamē incepit esse
homo. Patꝫ de christo qui dicit Joh. 8.
anteꝙ abraā fieret ego sum ⁊c. Scđo
sequiт ꝙ aliquis hō non pōt non esse ⁊
tn̄ pōt esse ꝙ nullus sit homo. Patꝫ. qꝛ
xp̄s hō non pōt non esse. licꝫ possit non
esse homo. hec tamē est possibilis nullꝰ
est hō. ⁊ esset vera si deꝰ annihilaret om
neꝫ humanitatē. Tertio sequiт ꝙ hec
ꝯn̄a nō valet. deus factꝰ est homo: ergo
homo factus est deus. quia ꝯn̄s est fal=
sum ⁊ antecedēs verū. vt faciliter patꝫ.
nec est ibi conuersio. sed debet cōuerti.
ergo qđ factuꝫ est homo est vel fuit deꝰ
Quarto sequitur ꝙ hec cōsequentia
nō valet. deus factus est homo: ergo fa
ctus est aliquid. vel substantia. quia ly
factum includit negationem. ⁊ ab infe=
riori ad superius cum negatione nō va
let consequentia. Multa auteꝫ possent
inferri per logicam ex supradictis. Sꝫ
hec sufficiunt bene intelligētibus ad re
spondendum in materia de incarnatio
ne verbi. Et hec de primo articulo ⁊c.
P Quantuꝫ ad scđm articulū
in quo videndū est de verbi vnione gra
tifica ⁊ collatione virtutuꝫ. Respondeo
breuiter ꝙ licet xp̄s siue aīa xp̄i habue=
rit plenitudinem gratie ⁊ virtutem tan
tam ꝙ non potuit habere maiorem. tn̄
dico cum magistro in hoc tertio dist. 26.
ꝙ non habuit fidem virtutē nec spem.
quia non enigmaticam sed clarissimaꝫ
habuit cognitionem ⁊ per speciem vide
bat ea que credebat vł sperabat. sed vt
in sequenti distinctione dicit magister.
habuit charitatē dilectioneꝫ tantā qua
maior esse non pōt. ⁊ sic nō habuit illas
tres virtutes theologicas que ponunт
in viatoribus sed habuit perfectiores.
Sicut etiā dicēduꝫ est ð angelis ⁊ alijs
beatis cōprehēsoribꝰ. Sed gratia huiꝰ
vidēda sunt hic aliqua de predictis tri
bus virtutibus theologicis. de quibus
magister tractat in hoc tertio Et p̄mo
mouebo aliqua dubia cōmunia illis tri
busvirtutibus theologicis. Secundo
aliqua sp̄alia de spe Tertio aliqua de
fide. De charitate autem satis dixi in
primo libro. Quantum ad primum
punctum erit primum dubium vtrum
necessario sit ponere tales tresvirtutes
theologicas in viatore. ⁊ videtur ꝙ nō
quia ꝓpter finem consequendū sufficit
cognitio ⁊ dilectio. igitur habitꝰ ex illis
actibus generati sufficiūt. sꝫ teles sunt
fides ⁊ charitas. igitur spes non est ne=
cessaria. Itē si essent necessarie vel hoc
esset ꝓpter actū naturalē vel supernatu
ralem. Non naturalem. qꝛ respectu cu=
iuslibet talis sufficit virtus naturalis.
nec ꝓpter supernaturalē. qꝛ talis nō est
nobis in via sed naturaliter credimꝰ et
diligimus. Ad oppositum est illud ap̄li.
i. Coꝝ. 13. Nūc aūт manent fides. spes.
charitas: tria hec ⁊c. igitur tres sūt vir=
tutes distincte ⁊c. Pro solutione huius
dico p̄mo ꝙ nō pōt ꝓbari ratione natu
rali ꝙ indigeamꝰ habitu supernatura=
li quocunqꝫ ad consequendum finē vlti
mū. Ptꝫ. quia nō pōt esse ratio natura=
lis ad concludenduꝫ tales habitus nisi
ꝓpter operationes ad quas inclinant.
naꝫ omnes habitus innotescunt nobis
per operatiōes. sed omnes operatiōes

quas exprimur mediantibus habitibus
istis possumus experiri mediantibꝰ na
turalibus. pꝫ inductiue. Scđo dico ꝙ
ex hoc qꝛ beatitudo est homini cōferen
da ꝓpter merita non concluditur euidē
ter ꝙ aliquis habitus supnaturalis sit
homini necessariꝰ. Ptꝫ. qꝛ deus pōt ali
quē acceptare in puris naturalibus ad
beatitudinē sine quocūqꝫ habitu super
naturali. ⁊ etiā reprobare sine oī pecca
to. sicut patuit in p̄mo lib. Et sic posset
deus acceptare actū diligendi deū. ⁊ cō
similiter actū credendi ⁊ sperandi sine
quocunqꝫ habitu supernaturali. quare
⁊c. Tertio dico ꝙ respectu oīm actuū
quos habemus vł habere possumꝰ. pos
sumus hr̄e habitū naturalē inclinantē
ꝓbatur. qꝛ nihil oportet negari vel cō=
cedi nisi vel ꝓpter rationem vel experi
entiam vel auctoritatē. sed in ꝓposito
nulluꝫ istoꝝ cogit negare dictos habitꝰ
naturales. Itē oīs actus quē exprimur
in nobis est naturalis ⁊ a voluntate ef=
ficiente. quare ⁊ si ponaт habitus super
naturalis concurrere: tn̄ oportet conce
dere habitū naturalē acquisitū gn̄atuꝫ
ex actibus ⁊c. Quarto dico ꝙ illi tres
habitus supnaturales sūt nobis neces=
sarij de potētia dei ordinata ad ꝯsequē
dū beatitudinē ⁊ hoc p̄cise teneт ꝓpter
fidē ⁊ sanctoꝝ auctoritatē Ad hoc facit
ratio post oppositum. Ratio aūт secūda
prius facta ante oppositū cōcludit pri=
mā ꝓpositionē. prima autē ratio solue
tur inferiꝰ ⁊c. Q Secundū du=
biū est de ordine istarū virtutū. s. vtruꝫ
fides sit p̄or spe ⁊ spes charitate eo or=
dine quo ap̄ls eas nomīat. Et videт ꝙ
charitas sit prior spe. qꝛ actus charita=
tis est prior actus spei. Nam actus dili
gendi precedit actū desiderādi. nullus
eñ desiderat nisi desideratū prius dili
gat. igiт ⁊ habitꝰ ⁊c. Oppositū. qꝛ ali=
quis hꝫ spem vel hr̄e pōt sine charitate
non econuerso. igiт ⁊c. Ad hoc dico ꝙ
iste virtutes simul infunduнт. tn̄ spes ē
prior ordine charitate. Et qn̄ dicitur ꝙ
actꝰ charitatis est prior. dico ꝙ duplex
est amor ⁊ ita duplex actꝰ. Est eñ amor
amicitie ⁊ amor concupiscentie. Actus
amoris amicitie est actus charitatis. et
actus amoris cōcupiscētie est actꝰ spei
Sꝫ actꝰ amoris amicitie p̄supponit a=
ctum amoris concupiscentie. quare ⁊c.
Tertiū dubiū est vtrū corruptis habi
tibus supnaturalibꝰ possint habitꝰ na=
turales remanere. Videт ꝙ non. qꝛ de=
structa charitate nullꝰ pōt diligere deū
sup oīa. eodē mō videт de alijs. Rn̄deo
ꝙ habitꝰ naturales pn̄t manere habiti=
bus supnaturalibꝰ destructꝭ. tn̄ de alijs
⁊ alijs diuersimode est dicendū. qꝛ habi
tus naturalis correspondens charitati
pōt manere destructa charitate infusa
de potētia absoluta. nō de potētia ordi
nata. qꝛ deus ordinauit ꝙ qn̄ aliqs dili
git deū sup oīa ꝙ tūc mereaт hr̄e chari
tatē infusam ⁊ deus eā statim infūdit.
sꝫ fides ⁊ spes acquisita pn̄t bn̄ mane=
re sine infusis. qꝛ ita intense pōt vnꝰ pa
ganus credere sicut xp̄ianus ſm fidem
acquisitā non tn̄ pōt deū sup oīa dilige
re nisi habita charitate ⁊ fide infusis. qꝛ
isti simł infunduнт ⁊c. R Quar
tum dubiū est de compossibilitate istoꝝ
habituū cū alijs ⁊ est sp̄alis difficultas
de fide vel spe vtrū vel quō stēт cū sciā
vł clara visiōe. Circa qđ sciēdū est ꝙ cō
possibilitas istoꝝ pōt intelligi tripliciт.
Uno mō q̄tū ad habitū vniꝰ ⁊ actū al=
teriꝰ. Scđo mō q̄tum ad actꝰ vtriusqꝫ.
Tertio mō q̄tū ad hītꝰ vtriusqꝫ. dico ꝙ
p̄mo ꝓ p̄mo mō ꝙ gn̄alr nullꝰ actꝰ re=
pugnat habitui. ⁊ iō habitꝰ fidei pōt sta
re cū actu sciē vel clare visiōis. patꝫ. qꝛ
nō est maior nec apparet tāta repugnā
tia inт ista quāta videт eē inт actū errā
di ⁊ habitū sciē circa eādē ꝯclusionē. sꝫ
ista pn̄t simul stare: qđ patꝫ quia pona
mus ꝙ quis habuerit demōstrationem
alicuiꝰ ꝯclusionis ⁊ modo nō recordeт
de hoc iste pōt elicere circa illā ꝯclusio
nē actū dubitādi vel errādi. ⁊ tn̄ adhuc
hꝫ habitum sciētie qꝛ est magis inclina
tus ad actum sciendi ꝙ erat ante habi=
tū. ⁊ eodē mō pōt argui de actu intēpe=
rantie ⁊ habitu tēperātie ⁊c. Scđo di
coꝙ predicti habitus saltem sub tertio
gradu non repugnant inter se supposi
to etiam ꝙ actus repugnarent. Patet.

quia non plus repugnat habitus fidei
habitibus sciencie. vel clare visionis ꝙ
actibus earum ex quo actus sunt gene
ratiui habitus: sed habitus fidei nō re=
pugnat illis actibus: vt ꝓbatum est.

Tertio dico ꝙ dubiū est: ⁊ ē ꝓbleuma
neutrū: vtrum illi actus repugnēt: aut
vtrū simul stare possint. seu de facto si=
mul stent: qꝛ eque ꝓbabiliter pōt susti=
neri vna pars sicut alia. Quarto dico
ꝙ tn̄ dicta sanctoꝝ magis videnꝭ sonare
ꝙ nec habitus: nec actus stent simul.
Unde ꝯcedūt ꝙ charitas tn̄ manet in
patria ⁊ fides ⁊ spes non manēt cū clara
visione. Et hoc idē ꝯcedo ꝓpter aucto
ritates sanctoꝝ ⁊ non ꝓpter aliā rōem
⁊ etiā de xp̄o. vt in principio huius arti
culi dixi. S Circa scd̄m punctū
est primū dubiū de spe quō distinguaꝭ
ab alijs virtutibꝰ sicut ipse distinguunꝭ
inter se. Nam ad consequendū finē suf
ficit noticia ⁊ amor: sed ad cognitionez
satis inclinat fides ⁊ ad amorē charitas

Et si dicatur ꝙ spes reqritur ad actū
desiderij: qꝛ oportet illud qđ crediꝭ et
amaꝭ etiā desidereꝭ. Cōtra nō videtur
aliquid requiri ad ꝯsequendū finem ni
si ꝙ ostēdatur obiectū diligibile tanꝙ
possibile a nobis haberi. et sic de alijs
circunstantijs ⁊ ꝙ tunc illud ameꝭ a no
bis. Sed ad hec sufficiunt fides ⁊ spes
igiꝭ ⁊c̄. Dico ad hoc ꝙ spes ⁊ fides sunt
virtutes inter se et ab alijs distincte: qꝛ
qn̄ aliqua sunt inter se separabilia illa
inter se distinguūtur: sed spes ⁊ alie vir
tutes theologice sunt huiusmodi. quia
aliqs potest credere ⁊ non sperare. sicut
patet in desperantibus. similr̄ quis po
test amare ⁊ nō sperare sicut in patria.
similiter aliquis potest sperare se habi
turū beatitudinē ⁊ tn̄ non diligere cha=
ritatiue sicut pꝫ in multis peccatoribꝰ
Igitur ⁊c̄. Secundū dubiū est quid
sit obiectū spei. ⁊ qꝛ deꝰ videꝭ esse obie
ctum cuiuslibet virtutis theologice. tūc
est dubiū. quō obiectū idē pōt esse ista=
rum trium virtutū. Et si sic iterū est du
biū quō sint distincti habitus maxime
cū vnus habitꝰ sufficiat respectu intel=
lectus. alius respectu voluntatis. Re=
spondeo ꝙ obiecta istarū virtutū ime=
diata sūt diuersa ꝯplexa. Nam obiectū
fidei est hoc complexum. omne reuela=
tum a deo est verum eo modo quo reue
latur a deo. obiectū aūt spei est ꝙ beati
tudo est nobis conferēda a deo ꝓpter
merita. obiectum aūt charitatis est hoc
cōplexū. deus est diligēdus ⁊ oē qđ deꝰ
vult diligi a nobis charitatiue ⁊c̄. Sed
tunc est instātia de obiecto spei. et licet
virtutū theologicarū deus sit principa
le obiectum tn̄ non creatura vt videꝭ.
beatitudo aūt est creatura. q̄re ⁊c̄. Rn̄=
deo ꝙ licet deus sit obiectū mediatum
cuiuslibet virtutis theologice: tn̄ hoc cō
plexū est imediatū obiectū spei. s. visio
⁊ fruitio diuina siue beatitudo est homi
ꝯferenda ꝓpter merita. Qđ credo sic
eē intelligū: ꝙ btitudo hoī ꝯfereꝭ si fm̄
legez dei meritorie opeꝭ. qđ patebit in=
ferius. T Tertiū dubium est in
qua potentia ponenda sit spes: ⁊ qs sit
eius actus. Nam in intellectu nō appa
ret eē aliꝰ actus ꝙ actus credēdi q est
actus fidei. in voluntate autez non nisi
actus amandi q est actus charitatis et
actus volendi: qui nō est actus spei vt
patꝫ. ⁊ actus desiderandi q etiā non est
actus spei. qꝛ potest esse in desperātibꝰ
⁊c̄. Ad hoc dico ꝙ actus spei est volitio
⁊ desideriū efficax quo quis statim ostē
so per fidem ꝙ beatitudo est sibi ꝯferē
da ꝓpter merita statiꝫ elicit efficaciter
actū desiderij meritoriū qui nō pōt eē
in desperātibus. Unde desiderium est
duplex. vnū est respectu possibiliuꝫ qn̄
aliquis efficaciter desiderat aliqd tan=
ꝙ possibile haberi ab eo. et illud nō est
in desperantibus aliud respectu impos
sibiliū: scꝫ quādo aliquis desiderat ali=
quid ⁊ credit illud sibi esse impossibile.
⁊ illud pōt eē in desperantibꝰ: sed quō=
cunqꝫ sit talis actus est in volūtate ⁊c̄.
U Quartū dubiū est cū fides ⁊
charitas inclinent ad actū spei quomō
possunt esse virtutes distincte siue ha=
bitus distincti a spe. Respondeo ꝙ si=
cut respectu actꝰ sciēdi pōt esse duplex
habitꝰ quoꝝ vnꝰ inclinat ad actū scien=
di mediate. scilꝫ habitus principiorum

Alius immediate. scꝫ habitu conclusio
nis. ⁊ in talibus primꝰ habitus pōt ha
beri sine secūdo. Uñ habitus p̄ncipioꝝ
non inclinat ad actuꝫ sciendi conclusio
nē nisi quatenꝰ est causa sui actus. qui
actus cuꝫ potentia intellectiua est cau
sa sciendi conclusionez imediata ⁊ par
tialis. Et ideo inclinat mediate quate=
nus est causa cause. ⁊ qꝛ actus ille prin
cipioꝝ cum intellectu sufficienter incli
nat ad actum sciendi cōclusionez. ideo
non potest habere ille actus sine scien=
tia sed ille actus sciendi post causatus
ex actu cognoscendi p̄ncipioꝝ ⁊ intelle
ctu imediate causat habitū sciētie. qui
postea cum intellectu sine actu vel ha=
bitu p̄ncipioꝝ potest inclinare ad actū
sciendi imediate qui actꝰ sunt genera=
tiui ⁊ augmētatiui habitus sciencie in=
clinantis ad sciendū ꝯclusionē imedia
te. quia habitus ille imediate sicut cau
sa partialis causat actū sciendi illā con
clusionem. Et sicut primꝰ actus sciendi
pōt esse vel causari sine habitu sciētie.
⁊ hoc virtute actus cognoscēdi p̄ncipio
rum. ita post habitū sciētie generatum
pōt quicūqꝫ actus sciēdi ꝯclusionē ean
dem esse ⁊ causari sine habitu p̄ncipio
rū ⁊ actu. Sicut ergo est in dictis habi=
tibus theologicis ita ꝙ habitus fidei ⁊
charitatis inclinant ad actum primuꝫ
spei mediate, qꝛ mediantibꝰ actibꝰ suis
credendi ⁊ diligendi. qꝛ qn̄ credo aliqd
mihi possibile ⁊ diligo illud tunc illud
efficaciter desidero ita ꝙ statim ex illo
in operationē meritoriā procedo ⁊ tūc
pōt primꝰ actus spei haberi sine habi=
tu spei acquisito. sed prius ex illis acti
bus generaꝭ habitꝰ imediate inclinās
ad actum spei qꝛ oīs habitus est causa
imediata sui actus. Et sic pōt poni ꝙ
sicut duplex est fides ⁊ charitas scꝫ ac=
quisita ⁊ infusa ita ⁊ spes. ⁊ p̄ter istos
habitus acquisitos sūt alij habitus al=
terius rōnis ab istis. s. īfusi. si em̄ cēnt
eiusdez rōnis frustra ponereꝭ qꝛ tunc
habitus acquisiti eis correspondentes
sufficerent. X Istis ergo dictis
licꝫ pateat quis ⁊ qualis sit actus spei
tamē adhuc difficile est videre quomo
do actus spei distiguātur ab alijs duo
bus scꝫ ab actibus credēdi et diligendi
cū ambos includat. Ad quod dico ꝙ il
los includit. id est presupponit mō su=
pradicto. tn̄ est vnus tertiꝰ actus distin
ctuꝫ ab eis. hoc tn̄ nō ē euidēs. imo op
positum posset ꝓbabilir̄ dici. quare ⁊c̄.

Circa tertiū pūctū est primū dubiūꝫ
de fide. Utrū sit tantū vna fides acqui
sita sicut vna spes ⁊ vna charitas. Ad
hoc dico p̄mo ꝙ quilibet articulus ha=
bet fidem acquisitam. pꝫ quia aliquis
pōt habere fidem acquisitā circa vnuꝫ
articulū ⁊ non circa aliū. imo errare cir
ca aliū sicut pꝫ de heretico ⁊c̄. Scd̄o
dico ꝙ fides acquisita vniꝰ articuli dif
fert a fide acquisita alterius nō solum
numero sed specie. pꝫ qꝛ qn̄ aliqd cui
repugnat vnū ꝯtrarioꝝ stat cū reliquo
illud qđ sibi repugnat ⁊ ip̄ꝫ necessario
differunt sp̄ē. Uerbi grā dulcedo in la=
cte cōpatiꝭ albedinē ⁊ nigredo nō stat
cum ea. sic igiꝭ dulcedo ⁊ nigredo diffe
rūt specie. patꝫ etiā per rationez qꝛ qn̄
aliqua sunt eiusdē sp̄ēi quicqd forma=
liter repugnat vni ⁊ alteri. ⁊ quicquid
stat cū vno stat cū altero. pꝫ de duabꝰ
albedinibꝰ. sed fides acqsita circa vnū
articulū stat cū errore circa aliū sed nō
circa eundē. ergo circa vnū fides acqui
sita ⁊ circa alium sunt distincte sp̄ē. Et
istud est argumentū generale ad ꝓban
dū distinctionē specificā. Y Se
cundū dubiuꝫ est vtrū sit tm̄ vna fides
infusa respectu oīm articloꝝ sicut vna
charitas respectu oīum diligēdoꝝ ⁊c̄.
Ad hoc pōt varie rn̄deri. Uno mō ꝙ fi
des infusa hꝫ aliqđ cōplexū ꝓ obiecto
imediato qđ pōt esse premissa ad infe=
rendū quēlibet articulū fidei in specia
li. ⁊ est illud. oē reuelatū a deo est ve=
rū ⁊c̄. pone exemplū. Uñ sicut illud cō=
plexū est p̄ncipiū inferendi quēlibet ar
ticulū in speciali. sic habitꝰ fidei infuse
cuiꝰ illud est obiectū imediatū inclinat
mediate ad actū elicitū circa quēlibet
articulum virtute illiꝰ complexi. Non
sic tamen ꝙ ille habitus sufficiat cum
intellectu elicere actū credēdi circa ar=
ticulū in sp̄āli imo nec ad actū credēdi

illud pͥncipium qꝺ est suū immediatū
obiectū sicut p3 in puero baptisato q
h3 fidē infusam ⁊ tñ nullū actū pōt eli-
cere sine fide acq̄sita. Ex his p3 quō
eadē fuit fides in antiq̄s patribꝰ ⁊ mo-
dernis. q2 alio mō in spāli credebāt et
alia credibilia q̄ꝫ nos. imo aliquid cre-
debāt qꝺ nūc est falsum. Credebāt eñ
de futuro. nos de preterito. pone exem
plū ⁊c̄. Vñ tūc nō fuit ꝓprie loquendo
idē articulus de natiuitate xp̄i q mō. ⁊
tñ nō obstāte ista diuersitate fuit i eis
⁊ in nobis vna fides in spē. q2 idē com-
plexū fuit obiectū īmediatū fidei eoꝝ
⁊ nr̄e ⁊c̄. Z Scdō ex his patet
quō nō repugnat ꝙ aliquis habeat de
mōstrationē siue sciam. ⁊ tñ nō ꝑdat fi
dem infusa3. q̄uis ꝑdat fidē acquisitā
sicut aliq̄s pōt hr̄e fidē circa pͥncipiū ⁊
noticiā euidentē circa ꝯclusionē. s. per
experiētiā. nō tñ pōt simul hr̄e fidē ac
quisitā circa ꝯclusionē ⁊ noticiā euidē-
tem. Vñ aliq̄s pōt habere fidē infusa3
circa istud cōplexū. oīe reuelatū ⁊ ⁊c̄.
⁊ tñ habere scientiā respectu vniꝰ arti-
culi in speciali vt satis p3 ⁊c̄. Alio mō
pōt r̄nderi. ꝙ nō est inconueniēs ꝙ mul
toꝝ effectuu3 specie distinctoꝝ sit vna
cā equoca. sicut p3 de sole respectu ho
minis ⁊ asini. Et sic fides infusa tanq̄ꝫ
cā equoca inclinat īmediate ad actus
credendi oīm articuloꝝ diuersos spē. ⁊
tñ nō inclinat ad actū vnū circa oēs. q2
nō inclinat nisi mediāte fide acq̄sita q̄
est diuersa spē respectu diuersoꝝ arti-
culoꝝ. Nā quot sunt articuli tot sunt fi
des acq̄site ⁊ actꝰ spē distincti ⁊c̄. Nec
est incōueniēs ꝙ deꝰ causet in intelle-
ctu viatoris habitū fidei infusum incli
nantē īmediate ad credēdū oēs articu
los fidei supposita fide acquisita respe
ctu vniuscuiusq3. S3 vtrum inclinet ad
credendū oēs vno actu ꝓbabilꝰ videt̄
ꝙ nō. vt dictū est. tamē neutra pars est
euidēs. ? Si vero obijciat̄ q̄rē-
do quō pōt saluari vnitas fidei respe-
ctu ꝯclusionū oppositarū. sc3 Christus
morie̅t ⁊ christꝰ nō morie̅t. q2 cu3 habi
tus naturaliter inclinet sic inclinat ad
actū suū ꝙ nō ad oppositu3. Apl̄i aūt
añ passionē credebant illud complexu3
xp̄s morie̅t. ⁊ post. illud. xp̄s nō morie̅t
⁊ tñ per eandē fidē. Rn̄deo ꝙ fides ac-
q̄sita respectu vtriusq3 cōplexi est alia
⁊ alia s3 infusa eadē. Nec est incōueni-
ens ꝙ cā naturalis ꝯcurrendo cū alia ⁊
alia cā partiali habeat effectꝰ ꝯtrarios
sicut calor cū humido radicali ꝯseruat
⁊ ꝯfortat. ⁊ sine humido vel cū humido
nō naturali corrūpit ⁊ ꝯsumit. Sic etiā
fides infusa cū fide acq̄sita inclinat ali
q̄n ad ista3. christus morie̅t. ⁊ aliq̄n ad
istā christus mortuꝰ est ⁊ nō morie̅t. s3
cū alio habitu vel actu acq̄sito. Eode3
mō pōt dici de pͥmo obiecto spei ꝙ ali-
qꝺ cōplexū est eiꝰ obiectū īmediatū et
mediāte illo inclinat ad alia obiecta se
cūdaria spei. Et eodē mō etiā de chari
tate ꝙ obiectū eiꝰ primū est aliqꝺ com
plexū. s. deꝰ. ⁊ oīe qꝺ deꝰ vult a me di-
ligi est a me diligendū. ⁊ mediante illo
tanq̄ꝫ pͥncipio partiali inclinat charitas
ad diligendū ꝓximū mediate. vel pos-
sumꝰ dicere ꝙ īmediate inclinat ad oīa
diligibilia charitatiue. Vnde si diliga3
deū ⁊ oīe qꝺ vult a me diligi. ⁊ post cō
stet mihi ꝑ scripturā ꝙ vult inimicū di
ligi a me. tūc charitas īfusa inclinat ad
diligēdū inimicū mediante actu suo et
charitate acq̄sita ⁊ volūtate siue vt cā
mediata siue vt īmediata vtrunq3 pōt
dici. sed si ꝯstaret ꝙ inimicus eēt dāna
tus sicut in pr̄ia charitas inclinaret ad
nō diligendū. ⁊ sic eadē charitas in via
⁊ in patria inclinat hic ad diligendū et
ibi ad oppositū ⁊c̄. Et hec de secūdo ar
ticulo ꝓ nūc. De tertio articulo nihil
hic spāliter tractat̄. q2 ex dictis in p̄rio
articulo. ⁊ ꝑ tres rōnes añ oppositū p3
satis pars negatiua q̄stionis.

Et sic est finis tertij sententiarū.

A

Jrca quartu3
sententiaru3. In
cuiꝰ pͥma ⁊ secun
c da distinctionibꝰ
magister tractat
in generali de sa-
cramētis ⁊ de dif
ferentia sacramē
toru3 legis christi ⁊ legis Moysi. Que
ro primo istam questionē. Vtrū ex lege
christi recepta sit summa ꝑfectio sacra
mentoꝝ. Argui̅t ꝙ nō. Quia si sic hoc
maxime esset q2 sacramenta legis xp̄i
sunt cause effectiue gr̄e sicut videt̄ in-
nuere magister per hoc ponens differē
tia3 in littera inter sacramēta legis xp̄i
⁊ sacramēta legis moysi. Sed hoc non
valet. quod probo tripliciter. Primo
quia s̄m Augustinum. 83. questi. q. 53.
Soli deo conuenit animas illuminare
scilic3 per gratiam. Igitur nihil aliud a
deo potest efficere gratiam. quare ⁊c̄.

Secundo gratia creatur in anima.
quia licet producatur in subiecto non
tamen ex subiecto. quia creatura crea-
re non pōt. Nam hoc soli deo conuenit
s̄m Aug. 3. de tri. ca. 7. ⁊ aliis multis lo
cis. igitur ⁊c̄. Tertio quia supposito
ꝙ sacramenta legis xp̄i efficerent gra-
tiam. tamen propter hoc non conclude
retur ipsa esse perfectissima seu perfe-
ctiora sacramētis legis antique. Nam
magister in littera diffinit generalit̄ sa
cramentū qꝺ est inuisibilis gratie visi-
bilis forma. ita vt eius similitudinē ge
rat ⁊ causa existat. qꝺ nō potest intelli-
gi nisi de causa efficiente vt patet indu
ctiue. igitur sacramenta legis antique
ita bñ sunt cause effectiue gratie sicut
sacramenta legis xp̄i noue. ⁊ per conse
quens sequitur propositū ⁊c̄. Oppo
situm arguitur ex lege perfectissima re
cepta sunt perfectissima sacramēta. s3
lex xp̄i noua est perfectissima. igitur ⁊c̄.

In ista questione sicut ⁊ in omnibus
sequentibus erunt tres articuli. ex qui
bus patebit questio. Primus erit iu-
xta materiam primi argumenti. Vtrū
sacramenta legis noue habeant causa
litatem effectiuā respectu gratie. Se
cundus erit iuxta materia3 secundi ar-
gumenti. Vtrum posse creare simplici-
ter repugnet creature. Tertius erit iu
xta materiam tertij argumenti. Vtru3
sacramēta legis noue sint perfectiora
sacramentis legis antique ⁊c̄. B

Quantum ad primum articulum po
nā tres cōclusiones responsales. Qua
rum prima est ꝙ nullum sacramentu3
debet propter hoc dici causa effectiua
gratie quia in ip̄o sit aliqua virtus spi
ritualis que sit ei principiu3 agendi in
quantū est instrumentū diuine miseri-
cordie ⁊ per quā ip̄m sit causa caracte-
ris vel ornatus aut cuiuscūq3 alterius
dispositionis in anima ad gratiam pre
uie. Ista cōclusio est cōtra sanctū Tho
mam. pro cuius intellectu eius opinio
potest hic sub quattuor dictis breuiter
recitari. Primo eñ dicit ꝙ omnes po
nere coguntur sacramenta noue legis
esse aliquo modo causas gratie. tam ꝓ
pter auctoritates sanctorum sicut est il
la Augustini super Johā. omel. 8. vbi
dicit. Que virtus ista aque vt corpꝰ tā-
gat ⁊ cor abluat. Et loquitur de aqua
baptismalis innuēs ꝙ illa abluit cor si
ue animam. quod non videtur posse fie
ri nisi causando gratiā tam propter cō
mune dictū. quia dicitur cōmuniter ꝙ
sacramēta noue legis efficiunt quod si
gnant. Secundo dicit ꝙ hmōi sacra-
menta nō possunt poni causa gratie si-
ne qua non. quia causa sine qua nō est
tantum causa per accidens. Nam tunc
non poneretur in eius diffinitione cuiꝰ
oppositum fecit magister. Tertio de-
clarat ista opinio qualiter sacramentū
ponendū sit causa gratie. ⁊ dicit ꝙ cau
sa efficiens distingui̅t dupliciter. Vno
modo ex parte effectus scil3 in causam
dispositiuam que inducit effectum pri
mum ⁊ imperfectum. et in causam per
fectiuam que inducit effectum princi-
palem et vltimatum. Alio modo pōt
distingui causa efficiēs ex parte efficiē-
tis sc3 in causam principalē et causam
instrumentalē. Instrumentū aūt dupli

cem habet actionem.vnam ex propria
natura.aliā ꝓut motū est a pͥncipali a=
gente.ꝛ quādo habet secūdaȝ simul sꝑ
habet ꝛ primā.ꝛ illud ad qꝺ attingit ꝑ
secundā q̄ ei ꝯuenit inquātū est instru=
mentū aliqñ est terminꝰ pͥncipalis agē
tis.ꝛ aliqñ est tm̄ dispositio ad illū ter=
minū. Tunc ad ꝓpositū dicit ꝙ aqua
baptismalis ꝑ formā suā naturalē ha=
bet operationē ꝓpriam.scȝ abluere vel
madefacere corpus. Alterꝰ aūt inquā
tū est instrumentū diuine misericordie
habet effectū vlteriorē nō quidē ad gra
tiā sic ꝙ ipsam attingat in virtute pͥn=
cipalis agētis sed ad dispositionē pre=
uiaȝ que in quibusdaȝ sacramentis est
caracter.in alijs aūt est aliquis ornatꝰ
aīe ꝓportionatꝰ caracteri. Quarto di
cit ꝙ in sacramentis est aliqua virtus
supnaturalis q̄ est ipsis pͥncipiū agen=
di inq̄ꝝtum sunt instrumēta diuine mi=
sericordie.ꝛ hec virtus est ens spirituale
incōpletū siue intentionale.multa alia
dicit.sed hec sunt pͥncipalia ad ꝓposi=
tum. Hanc aūt opinionē quo ad singu=
la eius pūcta reprobat multipliciter et
diffuse Joh. Scotus li.4.ad quartam
questionē ꝛ ad qntā vnica rōne ꝓban=
do.ꝛ similiter post eum Ockā in pͥma
q̄stione q̄rti. C Sed qꝛ nolo hic
insistere arguo ꝯtra eā vnica rōne ꝓbā
do ꝯclusionē p̄dictaȝ. qꝛ illa positio est
irrationabilis que ponit pluralitatē si
ne necessitate. Nam hoc est ꝯtra doctri
nā phꝯoꝝ vt patȝ pͥmo phisicoꝝ de opi=
nione mellissi ꝛ anaxagore.ꝛ.3.de aīa.ꝛ
7. Phisic. Quia enī natura nihil facit
frustra semper vbi paucitas sufficit ad
saluandū apparētias magis est ponen
da. Et sicut sequēdo rōnē naturalē ni=
hil est ponendū nisi qꝺ ratio naturalis
ꝯcludit.ita sequēdo fidē nihil est ponē
dū nisi qꝺ veritas fidei ꝯuincit. Sed
p̄dicta opinio nec ex rōne naturali nec
ex veritate fidei cogit̄ ponere sacramē
ta legis noue eē causas effectiuas gra=
tie mō superius declarato:vt in sequē=
tibꝰ patebit. Nec est aliqua necessitas
imo oīno fictio ꝛ supfluitas ponere vni
uersaliter in sacramētis talē virtutem
supernaturalē sicut in aqua vel in ver=
bis ꝓlatis.aut ponere in aīa aliquā di
spositionē p̄uiam gratie q̄ sit caracter
vel ornatꝰ:qꝛ sine tali pluralitate pos=
sunt oīa saluari vt inferius apparebit.
igit̄ p̄dicta opinio ē irrationalis. ꝛ per
ꝯn̄s ꝯclusio vera. Secūda ꝯclusio est
ꝙ nullū sacramentuȝ dȝ ꝓpter hoc dici
causa effectiua gratie q̄si deus in sacra
mento assistat per modū specialis pre=
sentie. Ista ꝯclusio est cōtra Henricū
de gandauo q̄rto quo.q.3.vbi tenet ꝙ
deus assistit specialiter sacramētis. ꝛ ꝑ
hoc vult saluare ꝙ sacramēta sunt cau
se gratie. Cōtra hoc ꝓ ꝯclusiōe arguit
Scotus sic.deus nō est ꝭm essentiā pre
sentiā vel potentiā in aliquo sacramē=
to plus q̄ꝫ in alio corpore.vel si ponatur
aliter hoc nō est nisi ad aliquē effectuȝ
causandū. Sed ꝙ sic sit ibi nō pōt esse
per aliquā causalitatē sacramēti.sacra
mentū enī in nullo est causa deū deter=
minās ad causandū effectū sibi ꝓpriuȝ
ergo tm̄ est ibi deus aliter q̄ꝫ in alio cor
pore ex determinatiōe scȝ ꝓprie volun
tatis qua disposuit sic operari coexistē
do tali corpori. ꝛ ꝑ ꝯn̄s vel opinio illa
falsum p̄supponit scȝ deū aliter assiste
re sacramentis q̄ꝫ dictū est.vel ipsa ha=
bet ꝯcedere ꝙ ꝓpter spālem assistentiā
dei sacramenta nō sunt cause gratie ni
si ad istū sensum impropriū ꝙ deus in
sacramētis ordinauit sic agere nō ꝙ ip
sa sacramēta sic agāt.ꝛ de tali ordinati
one ꝛ libera ꝓmissione ip̄e certificauit
ecclesiā.vñ in hoc sensu tenet Scotus
ꝙ sacramēta sunt cause effectiue gr̄e ꝛ
nō alit̄.qꝺ ipse diffuse declarat sed trā
seo cā breuitatis.etiā qꝛ ista positio sa
tis clara est ꝛ forte clarior q̄ꝫ sua decla=
ratio.patet ergo secunda cōclusio ꝛc̄.
D Ad videndū aūt melius quō
sacramēta sunt cause gratie ꝛ quō non
ꝛ ad saluandū dicta sanctoꝝ doctoꝝ di
stinguēdū est de causa efficiente.qꝛ enī
cā est illud ad cuiꝰ esse sequit̄ aliud du
pliciter pōt aliquid dici cā. Uno modo
ꝓprie.qñ ad p̄ntiā esse vniꝰ virtute eiꝰ
ꝛ ex natura rei sequit̄ esse alteriꝰ. ꝛ sic
ignis est cā caloris Alio mō improprie

quando ad presentiaȝ esse vnius sequi
tur esse alterius.non tamen virtute eiꝰ
nec ex natura rei. sed ex sola voluntate
alterius:et sic actus meritorius dicitur
causa respectu premij Sic etiam causa
sine qua non dicitur causa. Ex quo se
quitur primo ꝙ causa sine q̄ nō.non de
bet absolute ꝛ simpliciter dici causa.qꝛ
proprie nō est causa. Secūdo sequit̄ ꝙ
in naturalibus nō reꝑitur aliqua causa
sine qua nō respectu alicuiꝰ effectus.sȝ
in voluntarijs bene reperitur talis cau
sa quia in naturalibus semꝑ ex natura
rei sequit̄ effectus. sed nō in volūtarijs
Ista distinctiōe premissa pono tertiaȝ
conclusionē ꝙ sacramēta legis noue pͥ=
mo mō non sunt cause effectiue gratie
sed bene secundo mō ꝛ improprie. Ista
conclusio simul quo ad vtrāq; partē ꝓ
batur sic. Ad presentiā sacramētoꝝ ex
virtute ipsorum nō sequitur gratia sed
solum ex virtute alterius scȝ dei sic agē
tis nec talis sequela est ex natura rei sȝ
solum ex volūtate libera dei.igitur con
clusio vera. ꝯsequētia tenet ex terminis.
Et aūcedens patet.quia solum ex eo se
quitur gratia ad presentiā sacramētoꝝ
quia deus sic instituit ꝙ non cōferatur
gratia nisi positis sacramentis et ipsis
positis ꝯferatur. Et si oppositū instituis
set effectus oppositus sequeret̄. Ex hac
distinctione sequunt̄ duo correlaria cō=
tra sanctū Thomā. Primū est ꝙ qꝺli
bet noue legis sacramētū solum est cau
sa gratie sine qua non. et ita possunt in
telligi omnia dicta vl̄ auctoritates san
ctoꝝ aut doctorū que vidētur sonare ꝙ
sacramenta legis noue sunt cause gra=
tie. Unde quando magister et sancti di
cunt ꝙ sacramenta noue legis efficiunt
quod figurant nō est intelligendum ꝙ
proprie efficiant gratiaȝ sed ꝙ deus ef
ficit eam ad eorum presentiā et hoc suf
ficit magistris ꝛ alijs ad ponendū diffe
rentiam inter noua ꝛ antiqua sacramē
ta. Secūdo sequit̄ ꝙ nullū sacramētū
legis noue siue ꝑ virtutē propriaȝ siue
ꝑ virtutē ei collataȝ est ꝓprie causa effi
ciens alicuiꝰ dispositiōis in aīa ad gra
tiam preuie. Patȝ.quia talis ratio pōt
fieri de tali dispositiōe sicut facta est dē
gratia. hoc etiā diffuse probat Ockam
in solutiōe prime questiōis quarti libri
E Contra istud correlariū et se
cundā partē questionis arguo sic.ꝛ pro
bo ꝙ sacramentū sit proprie causa gra=
tie et etiā dispositionis ad eam preuie.
quia videtur ꝙ omne illud quo posito
ponitur aliud sit ꝓprie causa illius. Nā
de ratione cause ꝓprie dicte nō est ꝙ ad
ipsam necessario sequatur effectus aut
ꝙ non possit poni sine ipsa. qꝛ ignis est
proprie causa caloris et tamē nō neces=
sario sed mere cōtingenter ad ignē seq
tur calor sicut patuit de igne triuȝ pue
rorum in fornace. similiter calor etiam
igne presente potest produci igne nihil
causante sicut patȝ si deus de se solo ꝓ
duceret calorē suspēdēdo actiōeȝ ignis
presentis. Igitur ad hoc ꝙ aliqd sit ꝓ=
prie causa alterius sufficit ꝙ ip̄o posito
ponatur illud et ipso non posito nō po
natur. sed sic est d̄ sacramētis respectu
gratie ꝛc̄.igitur ꝛc̄. Et cōfirmatur.qꝛ si
cut ad presentiā sacramentoꝝ sequitur
gratia solū ex voluntate alterius scilicȝ
dei sic volentis. ita ad presentiaȝ ignis
sequit̄ calor solum ex voluntate dei. qꝛ
ipso sic volente sequitur calor. ꝛ ip̄o sic
non volente nō sequitur. Igitur ita ꝓ=
prie sacramenta sunt cause gratie sicut
ignis est causa caloris.cuius oppositūȝ
dictū est. Pro solutione huiꝰ dubij po
no aliquas propositiones. Prima est
ꝙ quādocūq; deus facit aliquē effectuȝ
mediante causa secunda ipse nō solum
facit illum effectū sed etiā facit causam
secundā esse causam illiꝰ effectus. Pro
batur.qꝛ deus facit omne positiuū.cau
sam aūt secūdaȝ causare effectum suuȝ
est quid positiuū.igitur ꝛc̄. Secunda
propositio sequēs ex predicta est ꝙ deꝰ
nihil facit fieri per aliud quin illud idē
facit per seipsum. imo prius natura et
principalius facit illud. Tertia: plus
facit deus faciendo aliquē effectuȝ me=
diante causa secūda q̄ꝫ si faceret eundē
effectum se solo.quia in prima factione
sunt plures termini diuie actiōis q̄ꝫ in
secunda factione.vt patet ex prima ꝓ=

cem habet actionem.vnam ex propria
natura.aliā ꝑut motū est a ꝑncipali a-
gente.⁊ quādo habet secūdaʒ simul sꝑ
habet ⁊ primā.⁊ illud ad qđ attingit ꝑ
secundā q̄ ei ꝯuenit inquātū est instru-
mentū aliqñ est terminꝰ ꝑncipalis agē
tis.⁊ aliqñ est tm̄ dispositio ad illū ter-
minū. Tunc ad ꝓpositū dicit ꝙ aqua
baptismalis ꝑ formā suā naturalē ha-
bet operationē ꝓpriam.scʒ abluere vel
madefacere corpus.Alteriꝰ aūt inquā
tū est instrumentū diuine misericordie
habet effectū vlteriorē nō quidē ad gra
tiā sic ꝙ ipsam attingat in virtute ꝑn-
cipalis agētis sed ad dispositionē pre-
uiaʒ que in quibusdaʒ sacramentis est
caracter.in alijs aūt est aliquis ornatꝰ
aīe ꝓportionatꝰ caracteri. Quarto di
cit ꝙ in sacramentis est aliqua virtus
supnaturalis q̄ est ipsis ꝑncipiū agen-
di inq̄tum sunt instrumēta diuine mi-
sericorie.⁊ hec virtus est ens spirituale
incōpletū siue intentionale.multa alia
dicit.sed hec sunt ꝑncipalia ad ꝓposi-
tum.Hanc aūt opinionē quo ad singu-
la eius pūcta reprobat multipliciter et
diffuse Joh.Scotus li.4.ad quartam
questionē ⁊ ad qntā vnica rōne ꝓban-
do.⁊ similiter post eum Ockā in ꝑma
q̄stione q̄rti. L Sed q2 nolo hic
insistere arguo ꝯtra eā vnica rōne ꝓbā
do ꝯclusionē p̄dictaʒ. q2 illa positio est
irrationabilis que ponit pluralitatē si
ne necessitate.Nam hoc est ꝯtra doctri
nā phōꝝ vt patʒ ꝑmo phisicoꝝ de opi-
nione mellissi ⁊ anaxagore.⁊.3.de aīa.⁊
7.Phisic.Quia eñ natura nihil facit
frustra semper vbi paucitas sufficit ad
saluandū apparētias magis est ponen
da.Et sicut sequēdo rōnē naturalē ni-
hil est ponendū nisi qđ ratio naturalis
ꝯcludit.ita sequēdo fidē nihil est ponē
dū nisi qđ veritas fidei ꝯuincit. Sed
p̄dicta opinio nec ex rōne naturali nec
ex veritate fidei cogit̄ ponere sacramē
ta legis noue eē causas effectiuas gra-
tie mō superius declarato:vt in sequē-
tibꝰ patebit.Nec est aliqua necessitas
imo oīno fictio ⁊ sup̄fluitas ponere vni
uersaliter in sacramētis talē virtutem
supernaturalē sicut in aqua vel in ver-
bis ꝓlatis.aut ponere in aīa aliquā di
spositionē p̄uiam gratie ꝗ̄ sit caracter
vel ornatꝰ:q2 sine tali pluralitate pos-
sunt oīa saluari vt inferius apparebit.
igit̄ p̄dicta opinio ē irrationalis. ⁊ per
ꝯñs ꝯclusio vera. Secūda ꝯclusio est
ꝙ nullū sacramentuʒ dʒ ꝓpter hoc dici
causa effectiua gratie q̄si deus in sacra
mento assistat per modū specialis pre-
sentie. Jsta ꝯclusio est cōtra Henricū
de gandauo q̄rto quo.q.3.vbi tenet ꝙ
deus assistit specialiter sacramētis. ⁊ ꝑ
hoc vult saluare ꝙ sacramēta sunt cau
se gratie.Cōtra hoc ꝑ ꝯclusiōe arguit
Scotus sic.deus nō est ꝰm essentiā pre
sentiā vel potentiā in aliquo sacramē-
to plus q̄ꝫ in alio corpore.vel si ponatur
aliter hoc nō est nisi ad aliquē effectuʒ
causandū.Sed ꝙ sic sit ibi nō pōt esse
per aliquā causalitatē sacramēti.sacra
mentū eñ in nullo est causa deū deter-
minās ad causandū effectū sibi ꝓpriuʒ
ergo tm̄ est ibi deus aliter q̄ꝫ in alio cor
pore ex determinatiōe scʒ ꝓprie volun
tatis qua disposuit sic operari coexistē
do tali corpori. ⁊ ꝑ ꝯñs vel opinio illa
falsum p̄supponit scʒ deū aliter assiste
re sacramentis q̄ꝫ dictū est.vel ipsa ha-
bet ꝯcedere ꝙ ꝓpter spālem assistentiā
dei sacramenta nō sunt cause gratie ni
si ad istū sensum impropriū ꝙ deus in
sacramētis ordinauit sic agere nō ꝙ ip
sa sacramēta sic agāt.⁊ de tali ordinati
one ⁊ libera ꝓmissione ipe certificauit
ecclesiā.vñ in hoc sensu tenet Scotus
ꝙ sacramēta sunt cause effectiue grē ⁊
nō alit̄.qđ ipse diffuse declarat sed trā
seo cā breuitatis.etiā q2 ista positio sa
tis clara est ⁊ forte clarior q̄ꝫ sua decla-
ratio.patet ergo secunda cōclusio ⁊c̄.

D Ad videndū aūt melius quō
sacramēta sunt cause gratie ⁊ quō non
⁊ ad saluandū dicta sanctoꝝ doctoꝝ di
stinguēdū est de causa efficiente.q2 eñ
cā est illud ad cuiꝰ esse sequit̄ aliud du
pliciter pōt aliquid dici cā.Uno modo
ꝓprie.qñ ad p̄ñtiā esse vniꝰ virtute eiꝰ
⁊ ex natura rei sequit̄ esse alteriꝰ. ⁊ sic
ignis est cā caloris Alio mō improprie

quando ad presentiaʒ esse vnius sequi
tur esse alterius.non tamen virtute eiꝰ
nec ex natura rei. sed ex sola voluntate
alterius:et sic actus meritorius dicitur
causa respectu premij Sic etiam causa
sine qua non dicitur causa. Ex quo se
quitur primo ꝙ causa sine q̄ nō.non de
bet absolute ⁊ simpliciter dici causa.q2
proprie nō est causa. Secūdo sequit̄ ꝙ
in naturalibus nō repitur aliqua causa
sine qua nō respectu alicuiꝰ effectus.sʒ
in voluntarijs bene reperitur talis cau
sa quia in naturalibus semꝑ ex natura
rei sequit̄ effectus. sed nō in volūtarijs
Jsta distinctiōe premissa pono tertiaʒ
conclusionē ꝙ sacramēta legis noue ꝑ-
mo mō non sunt cause effectiue gratie
sed bene secundo mō ⁊ improprie.Jsta
conclusio simul quo ad vtrāqꝫ partē ꝓ
batur sic. Ad presentiā sacramētoꝝ ex
virtute ipsorum nō sequitur gratia sed
solum ex virtute alterius scʒ dei sic agē
tis nec talis sequela est ex natura rei sʒ
solum ex volūtate libera dei.igitur con
clusio vera. ꝯsequētia tenet ex terminis.
Et añcedens patet.quia solum ex eo se
quitur gratia ad presentiā sacramētoꝝ
quia deus sic instituit ꝙ non cōferatur
gratia nisi positis sacramentis et ipsis
positis ꝯferatur.Et si oppositū instituis
set effectus oppositus sequeret̄.Ex hac
distinctione sequunt̄ duo correlaria cō-
tra sanctū Thomā. Primū est ꝙ qđli
bet noue legis sacramētū solum est cau
sa gratie sine qua non. et ita possunt in
telligi omnia dicta vl̄ auctoritates san
ctoꝝ aut doctorū que vidētur sonare ꝙ
sacramenta legis noue sunt cause gra-
tie.Unde quando magister et sancti di
cunt ꝙ sacramenta noue legis efficiunt
quod figurant nō est intelligendum ꝙ
proprie efficiant gratiaʒ sed ꝙ deus ef
ficit eam ad eorum presentiā et hoc suf
ficit magistris ⁊ alijs ad ponendū diffe
rentiam inter noua ⁊ antiqua sacramē
ta. Secūdo sequit̄ ꝙ nullū sacramētū
legis noue siue ꝑ virtutē propriaʒ siue
ꝑ virtutē ei collataʒ est ꝓprie causa effi
ciens alicuiꝰ dispositiōis in aīa ad gra
tiam preuie. Patʒ.quia talis ratio pōt
fieri de tali dispositiōe sicut facta est dē
gratia. hoc etiā diffuse probat Ockam
in solutiōe prime questiōis quarti libri

E Contra istud correlariū et se
cundā partē questionis arguo sic.⁊ pro
bo ꝙ sacramentū sit proprie causa gra-
tie et etiā dispositionis ad eam preuie.
quia videtur ꝙ omne illud quo posito
ponitur aliud sit ꝓprie causa illius.Nā
de ratione cause ꝓprie dicte nō est ꝙ ad
ipsam necessario sequatur effectus aut
ꝙ non possit poni sine ipsa. q2 ignis est
proprie causa caloris et tamē nō neces-
sario sed mere cōtingenter ad ignē seq
tur calor sicut patuit de igne triuʒ pue
rorum in fornace. similiter calor etiam
igne presente potest produci igne nihil
causante sicut patʒ si deus de se solo ꝓ
duceret calorē suspēdēdo actiōeʒ ignis
presentis.Jgitur ad hoc ꝙ aliqđ sit ꝓ-
prie causa alterius sufficit ꝙ ipo posito
ponatur illud et ipso non posito nō po
natur. sed sic est đ sacramētis respectu
gratie ⁊c̄.igitur ⁊c̄ .Et cōfirmatur.q2 si
cut ad presentiā sacramentoꝝ sequitur
gratia solū ex voluntate alterius scilicʒ
dei sic volentis. ita ad presentiaʒ ignis
sequit̄ calor solum ex voluntate dei. q2
ipso sic volente sequitur calor. ⁊ ipo sic
non volente nō sequitur.Jgitur ita ꝓ-
prie sacramenta sunt cause gratie sicut
ignis est causa caloris.cuius oppositūʒ
dictū est. Pro solutione huiꝰ dubij po
no aliquas propositiones. Prima est
ꝙ quādocūqꝫ deus facit aliquē effectuʒ
mediante causa secunda ipse nō solum
facit illum effectū sed etiā facit causam
secundā esse causam illiꝰ effectus. Pro
batur.q2 deus facit omne positiuū.cau
sam aūt secūdaʒ causare effectum suuʒ
est quid positiuū.igitur ⁊c̄. Secunda
propositio sequēs ex predicta est ꝙ deꝰ
nihil facit fieri per aliud quin illud idē
facit per seipsum. imo prius natura et
principalius facit illud. Tertia: plus
facit deus faciendo aliquē effectuʒ me-
diante causa secūda q̄ꝫ si faceret eundē
effectum se solo.quia in prima factione
sunt plures termini diuine actiōis q̄ꝫ in
secunda factione.vt patet ex prima ꝓ-

positione. Quarta ꝓpositio est ꝙ nul
la causa secunda sic est ꝓprie causa ali-
cuius effectus nec aliquis effect⁹ sic ex
natura rei sequitur ex aliq̄ causa secun
da ꝙ causa necessario inferat effectū vl'
ꝙ effectus necessario presupponat illā
causaꝫ imo effectus pure contingenter
sequitur ex secūda. ⁊ secunda causa pu
re contingenter antecedit effectum suū
Quinta ꝓpositio ꝙ non obstātibus p̄-
dictis aliqua causa efficiēs secunda sic
est proprie causa ꝙ ipsa agit effectū vir
tute propria. dico autē virtute propria
non quidem propria per exclusionē vir
tutis extranee vel aliene. sed virtute ꝓ
pria id est virtute que est in ip̄a vl' que
est ipsamet et nō sibi aliena. Sic enim
ignis agit calorē virtute propria scilicꝫ
aliq̄ virtute que nō est sibi aliena. Nec
tamen excludo quin agat virtute dei q̄
est sibi virtus aliena ⁊ a sua ꝓpria virtu
te distincta. ¶ Sexta propositio
est. Aliqua est causa efficiēs secūda ad
cuius positionē sequitur effectus non
solum ex volūtate dei sed ex natura rei
et sola talis causa secūda est causa pro
prie dicta. Ista patꝫ ex precedēte. quia
effectus qui sequitur ad positionē cau-
se et hoc ex virtute propria ipsius cau-
se non solum sequitur ex voluntate dei
sed ex natura rei. Ex his patꝫ ad for
mam articuli. vnde quando dicit᷑ de ra
tione cause ꝓprie dicte nō est ꝙ ad ip̄aꝫ
necessario sequatur ⁊c̄. Ideo sufficit ꝙ
ipsa posita ⁊c̄. concedo antecedēs quia
facit pro quarta propositione posita. sꝫ
nego cōsequētiā. quia nec primum req
ritur nec secundū sufficit ad hoc ꝙ cau
sa secunda sit causa ꝓprie dicta sed req
ritur et sufficit ꝙ posita ip̄a ponatur ef
fectus. scꝫ ex virtute ipsius cause et nō
solum ex voluntate dei sic aūt nō est de
sacramentis ⁊c̄. Ad cōfirmationē aūt
quando dicitur ꝙ ad presentiam ignis
sequitur calor solum ex voluntate dei.
nego istud. quia quādo ignis producit
calorēꝫ talis calor sequitur ex volunta-
te dei principaliter. sed tamē vna cū hoc
virtute ignis. Et quando probatur op-
positū q: deo sic volēte sequit᷑ calor ⁊c̄.

Dico ꝙ hoc est verum. sed non est ideo
verum ꝙ ille calor sequatur solū ex vo-
luntate dei. sꝫ q: cessante voluntate dei
cessant singula ex quib⁹ ille calor sequi
tur seu ponitur in esse ideo. ⁊c̄. Unde
concedo istam septimā propositionem
ꝙ licet ad p̄sentiā cause secunde ꝓprie
dicte sequatur effectus nō solum ex vo
luntate dei sed ex virtute ipsius cause
et ex natura rei. tamen ꝙ ad presentiā
alicuius cause secunde sequatur aliqs
effectus virtute ipsius cause seu ex na-
tura rei. solum est ex voluntate dei. Nā
hoc solum est quia deus vult taleꝫ cau
sam assumere ad cooperandum sibi ta-
lem effectum quem si vellet posset sine
ea producere. Ex qua sequitur octa-
ua propositio ꝙ licꝫ omnis cā secunda
proprie dicta causet effectuꝫ ex natura
rei. tamē ꝙ ipsa sit causa proprie dicta
non est ex natura rei quia solum ex vo-
lūtate dei. Et hec de p̄mo ar. q. sufficiāt
¶ Quantum ad secundū arti-
culum videndū est. vtrum posse creare
simpliciter repugnet creature. q: etiaꝫ
hanc materiam tangit magister capitu
lo vlti. 5. disti. q̄rti li. vbi videtur tenere
ꝙ potentia creandi saltem ministeriali
ter seu instrumetaliter est cōmunicabil'
creature. s. sacramētis seu ministris sa-
cramentorum. cuius oppositū videtur
probare secunda ratio. q. Unde pro in-
tellectu huius materie premitto vnam
distictionem. scꝫ ꝙ creare seu creatio in
philosophia ⁊ in theologia solet capi q̄
druppliciter. et tot modis sumitur anni
hilare. q: quot modis dicitur vnum op
positorum tot modis dicitur et reliquū
Primo mō creare cōmunissime ⁊ lar-
gissime sumitur pro vt idem est ꝙ face-
re aliquid esse post non esse. ⁊ correspō-
denter annihilare est facere aliquid nō
esse post esse. Et sic accipit cōmentator
creare. 3. de anima vbi dicit ꝙ intellect⁹
creat intellectioneꝫ. Et hoc modo gene
ratio nō differt a creatiōe vl' corruptio
ab annihilatione. s̄m hunc modū clarū
est ꝙ creatura potest creare ⁊ etiam an
nihilare. ideo de ista acceptiōe nihil di-
cam. q: etiam nec est ꝓpria. Secundo

sumitur creare minus cōmuniter et mi
nus large prout ideꝫ est ꝙ facere aliqd
esse post non esse ab illo agēte quod po
test hoc sine causali influxu materie vl'
subiecti. et correspondēter potest sumi
annihilari seu annihilatio. et sic accipit᷑
creare. quādo dicit᷑ ꝙ oīnis res est crea
tor vel creatura. quia licet deus produ
cat multa ex subiecto sicut oēs formas
materiales. tamen dicit᷑ omnia creare.
quia omnia potest ꝓducere sine causa-
li influxu materie vel subiecti. Et s̄m
hunc moduꝫ possibile est idem creari ⁊
generari. ⁊ idem annihilari ⁊ corrumpi
Multa enim hoc modo creantur q̄ etiā
generantur et producuntur ex materia
vel subiecto. Unde hic et in sequentib⁹
cuꝫ loquor de materia non intelligo so-
lum materiam primaꝫ que est subiectū
formarum substantialium sed per ma-
teriam intelligo quodlibet subiectū de
cuius potentia potest educi aliqua for-
ma. et sic intellectus est materia sue in-
tellectionis sic etiam eadē res est mate
ria et forma. Nec ista acceptio est ipro-
pria. q: sic capit philosophus materiaꝫ
2. phisicoꝝ. ⁊. 5. methaphisice. quādo di
stinguit quattuor genera causarū. s. ma
teriam: formam: efficientē. et finē. q: ali
ter nō oīs cā reduceret᷑ ad aliquā istaꝝ
Tertio mō sumit᷑ creare mag' stricte
et magis ꝓprie ꝓut idē est ꝙ facere ali
quid esse post nō esse sine concursu cau
sali seu influxu materie vl' subiecti sine
subiecto presupposito ex quo illud fiat
et correspondēter potest sumi annihila
re. Et sic accipitur creare quando dicit᷑
ꝙ anima creat᷑ vel gr̄a in aīa. quia licet
gratia vel aīa ꝓducatur in subiecto nō
tamen ex subiecto. Nam in suo fieri vl'
suo esse non dependet causaliter a sub-
iecto. Et isto modo capiendo creare nō
est possibile idem simul creari et gene-
rari aut annihilari et corrūpi quia crea
tio et annihilatio non p̄supponunt sub
iectum ex quo generatio vero et corru-
ptio illud presupponunt. Et s̄m hanc
acceptionem non est bona diuisio entis
ꝙ omne ens est creator vl' creatura ⁊c̄.
quia sic nullum ens generatuꝫ est crea

tura. Nam oīne generatum fit ex sub-
iecto. Et intelligo omnia ista de ꝓducti
one ad extra: q: de ꝓductione ad intra
non eēnt vera. Nā filius dei nō ꝓducit᷑
ex subiecto: ⁊ tn̄ non creat᷑ sed gn̄atur.
Clarū est igitur ꝙ nō stat aliquid crea-
re vel aliquid creari isto tertio modo ⁊
nō secundo modo prius dicto: sed bene
econtra. tamen quicquid potest creare
isto modo potest creare secūdo modo ⁊
econtra. Ideo de secūdo modo nihil di
cam: quia dicto tertio patet de illo.
Quarto modo sumitur creare satis
stricte ⁊ satis ꝓprie licet non capiatur
sic cōmuniter prout idē est ꝙ facere ali
quid esse post non esse ab agēte se solo
causante ⁊ sine concursu alterius cause
efficientis. siue producat ex subiecto si
ue non. et correspondenter potest sumi
annihilare. Et sic capit᷑ creare Gen. 1. c.
vbi dicitur. creauit deus oēm animā vi
uentem ⁊c̄. Non eñ oportet intellige-
re ꝙ deus tunc creauit oēm aīam ex ni
hilo. sed ideo oēm taleꝫ aīam creasse di
citur q: se solo produxit licet ꝓduxerit
ex subiecto. Et s̄m istum modum patet
ꝙ bene stat idem simul creari et gene-
rari: quia ille anime de quib⁹ dictū est
fuerunt create: quia a solo deo facte. et
tn̄ fuerunt generate: q: ex subiecto pro
ducte. Sic ergo patꝫ quomodo creare
dicitur quattuor modis. De q̄bus quat
tuor duo vltimi magis sunt ad proposi
tum. ideo de illis solum ponā tres con-
clusiones. ¶ Prima ꝯclusio est
ꝙ capiendo creare ⁊ annihilare quarto
modo per nullam potentiam siue ordi
natam siue absolutam creatura potest
creare vel annihilare. Secunda est
ꝙ capiendo creare et annihilare tertio
modo et loquendo de potentia natura
liter ordinata nulla creatura potest cre
are vel annihilare. Tertia est ꝙ capi
endo creare ⁊ annihilare illo tertio mō
et loquendo de potentia simpliciter ab
soluta quelibet creatura potest creare
et annihilare. Et istam tertiā nō assero
q: cōmuniter negatur ab omnibus: sed
eam solum pono probabiliter ⁊ dispu-
tatiue. Prima conclusio probat᷑ sic.

per nullam potentiam creatura se sola
aut sine alio agēte ꝯcurrēte pōt facere
aliqd esse post nō esse: vel aliqd nō esse
post esse. igit̄ ꝯclusio vera. ꝯn̄a est clara
et aūs pꝫ: qꝛ creatura nihil oīno potest
nisi deo ꝯcurrēte. Nam sicut necessario
deus est oīpotēs: ita necessario si aliqd
fit ipse est omīfaciens. ⁊ etiā si aliqd de
esse trāsit in non esse: ipse respectu illi⁹
subtrahit suā influentiā cōseruatiuam
ac ꝑ hoc ip̄e est illius causa destructiua
Et hoc tenendū est ex fide licet nō pos=
sit ꝓbari euidēter. ⁊ sic pꝫ de q̄rto mō
creandi: de quo breuiter trāseo: qꝛ de il
lo modicum loquunt̄ doctores Scd̄a
ꝯclusio ꝓbatur. circa cuius ꝓbationēꝫ
dico duo. Primo dico ꝙ ipsa non pōt
ꝓbari euidenti ratione. Tum p̄mo: qꝛ
oīs ꝓbatio eius potest apparenter sol=
ui etiā sequendo purā phiām natura=
lem. Tum secūdo qꝛ puri phi posuerūt
oppositū sicut Auicenna qui concedit
creaturā creare posse. imo de facto crea
re: sicut pꝫ. 9. methaphi. vbi ipse ponit
intelligentiam secundā esse causam ꝓ=
ductiuam tertie: ⁊ tertiam quarte ⁊ sic
deinceps. illa aūt intelligentia secundo
vel tertio ꝓducta creata est. ⁊ ꝓductio
vtriusqꝫ creatio est: eo modo quo ip̄e lo
quit̄ de creatione et creatura. 6. meth.
prout scilicet creatio est ꝓductio de ni=
hilo: et est post nihil nō ordine duratio
nis sed ordine nature ꝓut ipse exponit
ibidēꝫ: vel de nihilo id est nō de aliquo
ipsius ꝓducti supposito. Hoc ergo mo
do ipse ponit intelligentiaꝫ scd̄am pro
ductam a deo ⁊ tertiā a scd̄a nullo pre=
supposito. et capere esse post nō esse or
dine nature: sed non durationis: qꝛ nō
ponit nouitatem: ⁊ iste modus ponēdi
est bene subtilis ⁊ valde probabiliter su
stinibilis. nec oppositum posset euiden
ter ꝓbari. Ex quo pꝫ error Aristotelis
⁊ sui cōmentatoris qui reputauerūt p̄n
cipium euidens ꝙ ex nihilo nihil fit: si=
ue ꝙ omne quod fit: fit ex aliquo: quia
nec est euidens nec euidenter probabi=
le. Et sic pꝫ ꝙ predicta secūda conclu
sio non potest euidēter ꝓbari sicut dixi
I Dico tamen secundo ꝙ ipsa
potest apparenter probari. Unde eam
nisus est probare multipliciter sanctus
Thomas. sed oēs rationes eius repro=
bat Scotus. eo ꝙ ille supponunt mul=
ta falsa sicut ipse ostendit in prima. q.
quarti. ideo ipse facit alias ratiōes q̄s
etiam refellit Ockam. q. q̄rta secundi.
ostendens ibi eas non procedere ex ve
ris. Nolo tn̄ hic insistere: sed probo seu
persuadeo ꝯclusionem ostendendo pri
mo ꝙ de potētia naturaliter ordinata
nulla creatura pōt creare id est aliquid
facere esse sine subiecto ꝯcurrente. Se
cūdo ꝙ nec potest annihillare. Primū
probatur sic: qꝛ si creatura posset crea=
re: hoc esset vel naturaliter vel libere.
Primo nō potest dici ꝙ naturaliter: qꝛ
agens qd̄ equaliter se habet ad plura
producibilia eiusdem rōnis q̄tum est
de se: vel omnia ꝓducit vel nullū: quia
non est ratio quare illud ⁊ nō istud. sed
agēs naturaliter equaliter se habet ad
omnia producibilia eiusdēꝫ rōnis quā
tum est de se: imo est ad infinita ⁊ agit
s̄m vltimum potētie. igit̄ si possit pro=
ducere vnum non requirēdo subiectuꝫ
receptiuum ex quo producat pari rati=
one ꝓducet omnia ꝓducibilia eiusdēꝫ
rationis cum illo: ⁊ per ꝯn̄s poterit ꝓ=
ducere infinita. hoc autē est falsum: igi=
tur ⁊c̄ Secundo non pōt dici ꝙ cre
atura possit creare libere seu ꝑ liberuꝫ
arbitrium: quia sic non pōt creare nisi
mediāte suo velle: ⁊ tūc si ponat̄ ꝙ pōt
creare ꝑ suuꝫ velle: vel hoc erit sic ꝙ eo
ipso ꝙ vellet ipsum producibile esse ip
sum esset. vel sic ꝙ volitio posita esset
causa ipsius producēdi seu creandi. Si
secundo modo cum volitio posita ⁊ cau
sata naturaliter causet illud cuius est
causa. pꝫ ꝙ redit idē argumētum qd̄
factum ē de actiuo naturali. Si primo
modo cum voluntas creata possit velle
infinita equaliter sicut finita ⁊ eque le=
uiter. igitur poterit creare etiam infini
ta: ⁊ si non per vnam volitionē. tamē ꝑ
infinitas volitiones successiue. hoc au=
tem videtur falsum sicut p̄us. quia nō
videtur esse finite potētie posse ꝓduce
re infinita. Hanc ratiōem ꝓlixe tractat

Adam prima questione quarti. ipsam
fortificando et declarando. et videt̄ mi
hi ꝙ ip̄a bene concludit ꝙ creatura s̄m
potentiam naturaliter ordinatam seu
virtute sua naturali non potest aliquid
creare seu aliquid facere et non ex sub=
iecto. et hoc tenuerunt philosophi pro=
pter experientiā. quia viderunt in mul
tis taꝫ artificialibus q̄ naturalibus qd̄
omne quod fit. fit ex aliquo sicut vestis
ex pāno: pānus ex lana. ignis ex lignis
et sic de alijs. Et non viderūt instantiā
in aliquo. ideo tenuerūt ꝙ quicquid fa=
cit aliquid d̄ nouo facit illud ex aliquo
nec potest illud facere ex nihilo. ⁊ hoc ē
bene verū s̄m potentiaꝫ naturaliter or=
dinatam. tamen videtur mihi ꝙ cū om
nibus predictis stat ꝙ de potentia sim
pliciter absoluta creatura possit creare
quia deus absolute posset creature sup
naturaliter cōmunicare potentiā creā=
di. sicut patebit in tertia conclusione q̄
uis Adam teneat oppositum et cōmu=
niter om̄es. Secundum probatur scꝫ
ꝙ nec etiaꝫ creatura potest naturaliter
seu de potentia naturali annihilare. qꝛ
agens naturaliter semꝑ intendit per ꝓ
us productionēꝫ alicuius q̄ destructio=
nēꝫ alterius. ideo qd̄ potest annihilare
potest creare ⁊c̄. Unde videmus per ex
perientiaꝫ ꝙ in operationibus natura=
libus semper ad destructionē vnius se=
quitur productio alteri⁹. ideo dicit Ari
stoteles primo de generatione ꝙ semꝑ
corruptio vnius est generatio alterius.
igitur ⁊c̄. K Sed contra predi=
ctā ꝯclusionē sunt tria dubia. Primū
est vtrum deus possit creare mediante
creatura ip̄a creatura pure naturaliter
agente. Et videtur ꝙ sic. quia de⁹ creat
animā humanam mediante homine ip
so homine pure naturaliter agente. ali
ter in productione hominis homo non
esset causa efficiens naturalis. igitur vi
det̄ ꝙ creatura naturaliter possit crea=
re saltē partialiter ⁊ instrumentaliter.
Secunduꝫ dubium est. quia videtur
ꝙ creatura possit annihilare. quia pec=
catum mortale destruit gratiam et infi
delitas fidem. sed destructio gratie vel
fidei est annihilatio sicut earum produ
ctio est creatio igitur ⁊c̄. Tertium du
bium est contra modū probandi conclu
sionem. quia per similē rationē proba=
retur ꝙ creatura nō potest naturaliter
generare. quia arguitur sic. omne agēs
naturaliter non impeditum respiciens
plura producibilia equaliter producit
quodlibet vel nullum. Sed omne agēs
naturaliter equaliter respicit omnē for
mam producibilē de potētia huius ma
terie ab ipso in eā. Et similiter illa ma=
teria vel subiectum indifferenter est in
potentia ad receptionē cuiuslibet illarū
quia nec habent ordinēꝫ ad agens nec
ad passum cum quelibet illaruꝫ omnio
nihil sit. igitur producit quālibet taleꝫ
et per cōsequēs potest producere infini
tas vel nullā potest ⁊c̄. Itēꝫ si illa ratio
aliquid probat nō videtur aliud proba
re nisi ꝙ creatura nō potest aliquid ꝓ=
ducere nisi in receptiuo sicut animā et
gratiā. igitur ⁊c̄. Pro solutione primi
dubij sciendum est ꝙ deum creare me=
diante creatura potest intelligi duplici
ter. Uno mō ꝙ deus creet aliquid crea
tura illud idēꝫ producente. sicut celum
agit mediāte lumine calorē. quia lumē
secum agit calorē. Et sic loquēdo deus
non potest creare mediāte creatura. ip
sa creatura naturalr̄ agēte seu s̄m cur=
sum nature. quia si deus sic faceret esseꝫ
miraculum. Utrū autē possit sic facere
videbitur in tertia ꝯclusione ꝙ sic. Alio
modo potest intelligi deum creare me=
diāte creatura quia dat potestatē crea=
ture aliquid faciendi in aliquo recepti
uo quo facto ipse vult immutabilr̄ cau
sare. sicut dedit potestatē homini sic di
sponendi materiā in generatiōe homi=
nis ꝙ ip̄a sic disposita ip̄e imutabiliter
velit animā intellectiuā creare. Et isto
modo posset deus multa creare ꝑ crea=
turam seu mediante creatura. que ipse
de facto sic non creat. Sic eīn potest cō
ferre sacramētis vl̄ ministris sacramē=
torum potentiaꝫ creādi id est causandi
aliquem effectum naturalem vel faciē=
di aliqd naturaliter circa aliquod sub=
iectum vtpote circa puerum baptisatū

quo facto immutabiliter ipse vult crea
re.hoc autem potuit sed non fecit.sicut
dicit Augustin⁹ omelia.5.super Johan
nem.et allegat illud magister quarto li
bro distinctiõe.5.Et sic dicit Scotus et
Adam post eũ ꝙ magister intelligit in
illa distinctione deuȝ posse cõicare crea
ture potentiã creandi licet hoc non cõ=
municauerit de facto sacramẽtis vl̃ mi
nistris sacramentorum. L Pro
solutione secũdi dubij pono aliquas ꝓ
positiões. Prima est ꝙ nec peccatũ
mortale actiue destruit gratiam nec in=
fidelitas fidẽ infusam. Secunda ꝙ in
fidelitas bene destruit actiue fidem ac=
quisitam.quia illa destructio nõ est an=
nihilatio sed corruptio.sicut productio
fidei acquisite est naturalis generatio.

Tertia est ꝙ peccatum mortale deme
ritorie destruit gratiã ꝛ infidelitas fidẽ
infusam deus aũt solus actiue destruit
eas.scȝ non conseruando seu subtrahẽ=
do influentiã manutenentie sue ab eis

Quarta propositio est ꝙ q̃ cito poni=
tur casus culpe mortalis tam cito ꝛ nõ
prius vel posterius tempore vl̃ natura
deus annihilat gratiã.Exemplũ de ob=
staculo luminis. Ad tertium dubium
potest responderi dupliciter. Uno mõ
ẜm Ockã qui tenet ꝙ idẽ agẽs natura
le ꝺ eodẽ passo non est incternum natũ
producere nisi vnicum indiuiduũ eius=
dẽ rationis adequatũ sue actiuitati ex
eodẽ passu ẜm numeruȝ.ꝛ ꝙ ista forma
rediret quotiẽs idẽ agẽs produceret in
diuiduuȝ eiusdẽ speciei ex illa materia
Et istud tenet Scotus in libro quarto
esse multuȝ probabile ꝛ magis videtur
ad hoc declinare.Et ẜm istum modum
leuissime respondetur ad illaȝ obiectio
nem que fiebat contra illã rationẽ con=
clusionis sicut patȝ intuẽti.Sed Adaȝ
reprobat illud ꝛ ostẽdit ꝙ idẽ agẽs nu=
mero possit ꝺ eadẽ materia numero ꝓ
ducere diuersa ĩdiuidua sue virtuti ad
equata.sicut ignis ꝺ eadẽ materia mul
tos ignes successiue ꝓducere põt.quo=
rum quilibet proportionetur actiuitati
sue. Uide processum suuȝ si placȝ.quia
transeo causa breuitatis. Secũdo mõ
potest responderi ẜm hãc viam ad illã
obiectionẽ.pro quo pono aliquas ꝓpo=
sitiones. M Prima sit hec ꝙ
agẽs naturale potest producere infini=
ta imo aliquod est agẽs naturale quod
non põt producere quin producat infi=
nita quia aliquod est agẽs naturale qꝺ
non potest ꝓducere nisi producat ens
continuum.ꝛ quodlibet tale ẽ infinituȝ
quia infinite partes proportionabiles.

Secunda est ꝙ nullum agẽs naturale
potest ꝓducere infinita actu sepata.pȝ
quia non est possibilis infinita multitu
do indiuiduoꝝ actu seperatoꝝ. Ter=
tia est ꝙ infinita actu sepata eiusdẽ ra=
tionis põt agẽs naturale naturalr̃ pro
ducere seu generare ꝺ quolibȝ passo de
quo põt vnũ indiuiduũ producere. pȝ
qꝛ cum vnum possit producere ꝛ nõ so=
lum vnum vt dictum est sed plura eius
dem rõnis sequitur ꝙ nõ tot potest ꝓ=
ducere quin plura posset.ꝛ hoc si dura=
ret igitur.ꝛc̃. Quarta ꝓpositio est ꝙ
nullum agens naturale potest naturali
ter ꝓducere ex aliquo subiecto seu pas
siuo nisi vnicũ indiuiduũ vna vice. ꝛ lõ
agens q̃uis sit de se indeterminatũ ad
recipiendũ istud vel illud tamẽ passum
nõ est naturaliter natũ suscipere plura
simul.Ideo agens ex subiecto determi
natur ab ipo subiecto naturaliter ad ꝓ
ducendũ vnicũ vna vice q̃uis nõ deter
minetur ab ipso passo ad plus producẽ
dũ illud quod producit primo q̃ aliud
secundo producibile de eodeȝ. Si ve=
ro queras a quo sic determinatur. Re=
spondet Adam ꝙ ab agente libero.scȝ
a deo ipsum scđm agẽs prueniente et li=
bere determinãte ad producẽduȝ istud
indiuiduũ plus vel prius q̃ aliud.Un=
de dicit ꝙ ex hoc sumitur efficacissimũ
argumentũ ad probandũ ꝯtra philoso
phos maxime Aristotelẽ et suũ ꝯmẽta
torẽ deum esse agẽs liberũ libertate cõ
tingentie. Et hoc idem post eum tenet
Gregorius libro.1.in materia de inten=
tione formarũ. Ex predictis patȝ faci
liter solutio ad obiectionẽ contra ratio
nem conclusionis.Sed ad confirmatio
nem eiusdeȝ obiectionis quãdo dicitur

ꝙ si illa ratio aliquid probet non videt̃
aliud probare nisi ꝙ agens creatũ non
potest aliquid ꝓducere nisi in subiecto
mõ cũ hoc stat ꝙ possit creare ꝛc̃. Hic
dico primo ꝙ stat aliqd produci in sub
iecto.ꝛ nõ produci ex subiecto.vnde bñ
probat ratio.Unde differentia est inter
illa sed bene difficile est illam explicare
verbis.hoc aũt debet videri super secũ=
do libro. Dico secundo ꝙ non stat na=
turaliter agẽs creatuȝ aliquid agere in
subiecto et illud nõ agere ex subiecto.
Ideo ratio conclusionis procedit.qua=
re ꝛc̃.Utrum autẽ agens creatum abso
lute possit aliquid facere in subiecto et
nõ ex subiecto teneo ꝙ sic. qꝛ cũ vtrũqꝫ
scȝ producere in subiecto et producere
ex subiecto cõueniat agenti creato et p̃
mum absolute possit separari a secũdo
Non videtur quin primũ absolute pos=
sit in esse sine secũdo.q̃re ꝛc̃. N

Tertia cõclusio prebatur.Circa quaȝ
sciendũ est ꝙ sicut dicit̃ ꝙocus aliquid
potest de potẽtia absoluta quod nõ po
test de potẽtia ordinata. ita dico ꝺ crea
tura.ideo concedo probabiliter ꝙ licet
creatura ꝺ potẽtia naturali seu natura
liter ordinata non possit creare vel an=
nihilare.vt dictũ est tñ ista potest de po
tentia simplr̃ absoluta .i.supernatura=
liter seu miraculose. Et h̃ capiẽdo crea
re et annihilare tertio mõ. Unde argui
tur p̃mo sic.nõ apparet aliq̃ ꝯtradictio
ꝙ deus vellet vel absolute posset velle
creaturã actiue facere aliquid esse post
non esse vel nõ eẽ post esse sine passo p̃=
supposito.ex quo sic ageret.igit̃ hoc est
absolute possibile. Scđo arguit̃ sic cõ
firmãdo p̃dictã rationẽ.qꝛ si posse crea
re absolute repugnaret creature h̃ esset
maxime.quia necessarie esset ꝙ virtus
creatiua sit infinita.sȝ ꝓbo ꝙ hoc nõ sit
necessariũ absolute.qꝛ aut hoc esset rõ=
ne termini ꝓductiõis id ẽ ipsius ꝓdu=
cti aut rõne ꝓductiõis aut rõe distãtie
inter terminũ a quo ꝛ terminũ ad queȝ
scȝ inter esse ꝛ nõ esse. Sȝ p̃mũ nõ va=
let.hoc eñ non exigit infinitatẽ. qꝛ oĩs
termin⁹ creatiõis est finitus. Nec secũ=
dum.cũ oĩs modus creationis sit finit⁹
quia est aliquid extra deũ. Nec tertium
quia ipa ꝓductio est finita cum sit crea
tura vel aliquid in creatura. Nec quar
tum quia nulla est ibi distãtia positiua
nec priuatiua. Et de hoc bene ꝓsequit̃
Scotus ꝯtra Thomã.1.q. super quar=
to et alibi in prima. ꝛ alijs multis locis
Et etiaȝ sicut bene dicit Ockã illa cau
sa de distãtia terminoꝝ nihil valȝ.quia
si valeret ita cõcluderet ꝙ creatura ni=
hil posset facere. Nam tãta distãtia est
inter terminũ a quo et terminũ ad quẽ
productionis naturalis sicut creatiõis
si aliqua sit ibi distantia.igitur nõ appa
ret ratio cur potentia creatiua necessa=
rio debeat esse infinita.ꝛ ꝑ ꝯsequẽs cur
non sit absolute cõmunicabilis creatu=
re. Tertio arguit̃ sic.quia licet de⁹ ta=
lem legem naturalẽ rebus ordinauerit
ꝙ vnus angelus nõ ꝓducit aliũ ange=
lum.tamen nõ apparet aliq̃ ꝯtradictio
cur hoc non possit absolute sicut ignis
potest ꝓducere ignẽ.cũ sit ꝑfectiõis pos
se ꝓducere sibi simile. ꝛ angel⁹ sit mul
to perfectioris speciei q̃ ignis. Quar
to probo ꝙ de facto creatura sepe creat
ꝛ deinde ꝙ annihilat.ꝛ arguo sic.Quic
quid conseruat aliquid et non ex subie
cto creat illud quod sic cõseruat sȝ crea
tura sepe conseruat aliqd ꝛ non ex sub=
iecto.igitur creat ꝛc̃.maior videtur ve=
ra.sed minor patet de accidẽtibus que
sunt in eucharistia que conseruantur a
causa naturali non in subiecto ita bñ si
cut quãdo erant in subiecto. Ad istam
rationẽ respondet Ockam in secũdo li
bro duplr̃.Uno mõ ꝙ accidẽtia eucha=
ristie conseruant̃ a solo deo ꝛ nõ a crea
tura.Alio modo ꝙ nõ est simile ꝺ crea=
tione et conseruatiõe. quia aliter agẽs
respicit productum in actu et aliter nõ
productum quia ad quodlibet produci
bile non ꝓductũ est indifferes ꝛc̃.Ideo
concedit ꝙ creatura potest seruare ali=
quid sine subiecto: sed non creare ꝛc̃.

Sed prima responsio non videtur va
lere.quia apparet sensui humano ꝙ il=
la accidentia conseruantur a creatura
sicut anteq̃ erant sine subiecto. igitur
non est magis negandum ꝙ conseruan

tur a creatura postq̄ ante. antecedens est notum cuilibet ⁊ ꝯña tenet. quia in fide xp̄i nunq̄ neganda est apparentia sensus naturalit̃ bene dispositi nisi vbi expressa auctoritas fidei vel efficax ratio assumpta ex his q̄ sunt fidei adhoc cogit. Sicut negamus ꝙ eucharistia sit panis q̄uis hoc eque appareat post ꝓlationē verboꝝ sacramentaliū sicut ante. quia ad hoc negandū cogit expressa auctoritas vel ratio ⁊c. sicut patȝ intuēti. igitur ⁊c. Similiter secūda responsio non videt̃ valere. quia probo ꝙ conseruare aliq̄d ⁊ nō ex subiecto sit creare. ¶ Ad cui⁹ ꝓbationeȝ pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ cōseruatio alicui⁹ rei est eiusdeȝ rei continua ꝓductio ita ꝙ omne qd̄ ab aliquo ꝯseruat̃ ab eodē ꝯtinue ꝓducitur. Ista propositio manifeste est de intentione Auicēne vbi prius allegat̃ in secūda cōclusiōe. Et patet etiā ſm philosophiam aristotelis q: ſm eam non sunt nisi quattuor modi causarū. scȝ materialis. formalis. efficiens. ⁊ finalis. Sed cōstat ꝙ conseruare est causare. ⁊ esse ꝯseruatorem est esse causam. sed hec causalitas non est causalitas materialis formalis aut finalis vt notū est igitur est causalitas efficiens. ⁊ per ꝯñs conseruare aliquid ē efficere seu ꝓducere illud. quare ⁊c.

Secunda est ꝙ oīs ꝓductio alicui⁹ ⁊ nō ex subiecto est creatio. bene tñ verū est ꝙ noua ꝓductio alicui⁹ ⁊ nō ex subiecto est noua creatio ⁊ ꝓductio talis q̄ nō est noua sed cōtinua est ꝯtinua creatio. Et ita ex duabus ꝓpositionibus pȝ ꝙ conseruatio alicui⁹ nō ex subiecto q̄uis non sit noua productio tñ est ꝓductio cōtinua. ⁊ per ꝯñs q̄uis non sit noua creatio tñ est creatio ꝯtinua. Unde pro maiori intellectu predictoꝝ sit hec tertia ꝓpositio ꝙ q̄uis isti termini productio ⁊ cōseruatio pro eodē supponāt vt iam dictū est tamē diuersa connotāt ⁊ etiā ꝓductio se habet in plus q̄ conseruatio. quia iste termin⁹ productio dicitur generaliter de illo qd̄ est ab alio siue de nouo siue nō. conseruatio vero soluȝ dicitur de illo quod est ab alio ⁊ nō de nouo sic ꝙ non sit ab eo primo sed prius fuit ab eo ⁊c. Ex his omnib⁹ sequitur quarta ꝓpositio ꝙ hec ꝯña non valȝ hoc incipit creari. ergo hoc incipit produci. Nec ista. hoc de nouo creatur. ergo de nouo ꝓducitur. Patȝ. quia aīs est verū de accidente eucharistie immediate post ꝯsecrationē panis. ⁊ per ꝯñs de eodē est falsum. igitur ⁊c. Quinto ad principale arguit̃ sic. Approximet̃ hostia consecrata igni: certum est ꝙ ibi producet̃ calor ⁊ tñ nō in subiecto. Sȝ non est negandū ꝙ ille calor ꝓducatur ab igne cū hoc appareat sensui ⁊ fides non cogat illud negare. igit̃ ignis creat ibi calorem ⁊c. Sexto arguit̃ ꝙ creatura annihilat quia approximet̃ hostie cōsecrate aliquod agens naturale corruptiuū albedinis certū est ꝙ illa albedo destruetur. ⁊ per ꝯñs annihilabitur. Sed non est negandū illā destructionē seu annihilationē esse ab illo agente naturali cū hoc appeat sensui ⁊c. sicut immediate arguebat̃. igit̃ ⁊c. Sed ad hāc rationē rn̄det Ockam in quarto dupl'r Uno modo ꝙ accidens sepatum nulla virtute creata pōt corrūpi. q: hoc esset p annihilatonē ⁊ nulla creatura pōt annihilare sicut nec creare. ⁊ istam rōnem ipse simpliciter tenet in scd̄o. q. 5. ⁊ in secundo quoli. q. nona. Sed cōtra eaȝ est ratio iam facta de apparentia sensus. Alit̃ respondet ꝙ creatura potest annihilare licet nō creare. ⁊ rōneȝ diuersitatis assignat quā transeo causa breuitatis. Etiā q: ista rō concedit ꝓpositū de annihilatione. Sed ꝯtra eam arguo ꝓbādo ꝙ si creatura in casu posito annihilat qd̄ etiā creat. q: experientia docet ꝙ si corrūpit̃ in eucharistia aliqua qualitas ibi alia introducitur ad p̄ntiā eiusdem actiui ad cuius presentiā corrumpebatur prima. Et ita dicendū ꝙ ab eodem actiuo producitur secunda a quo destruebat̃ prima. vt si ab igne destruitur frigiditas ab eodem introducitur caliditas. Et ista secunda ita bene ē sine subiecto sicut prima maxime si nō ponatur quantitas distincta a qualitatibus sicut iste Ockam ponit. Igitur ſi

agens creatum annihilat vt probatum est. ⁊ ab isto concessum sequitur ꝙ etiaȝ creat. ⁊ sic patet conclusio ⁊c. ¶

Sed contra predictam conclusioneȝ expresse vident̃ esse quedam auctoritates sanctoꝝ ⁊ doctoꝝ. Prima est Augustini super Ge͞n. 15. de magnis ⁊. 21. de paruis. Angeli nullam omnino possunt creare naturam. ⁊ ibidē ca. 20. Creare aliquā naturam tam nullus angel⁹ q̄ nec seip̄m creare potest. Si ergo non potest angelus nec aliqua inferior creatura. Secūda est Damas. ca. 18. Qui dicunt angelos esse creatores alicuius nature sunt omnes filij diaboli. Tertia anathasij lib. suo contra arrium ponentem spiritūsanctuȝ esse creaturam. Creaturā creatriceȝ esse non posse nulli omnino esse estimo ambiguū. Quarta Hugonis de sacramentis lib. primo parte. 6. ca. vlti. De nihilo facere aliq̄d siue de aliquo nihil solus deus potest. Multe alie possent induci sed iste vidētur magis expresse. Ad istas auctoritates ⁊ omnes similes potest responderi ꝙ intelliguntur de potentia naturaliter ordinata ⁊ creature naturaliter indita. ⁊ sic sunt pro secunda conclusione sed per eas non negatur quin creatura possit creare vel annihilare de potentia simpliciter absoluta ⁊ facto aliquo miraculo preter vel contra potentiam naturaliter ordinatam. ⁊ hoc non est ꝯtra predictā tertiam conclusionē. Uel alit̃ potest dici ꝙ nulla creatura potest creare vel annihilare auctoritatiue se sola ⁊ virtute propria. sicut ponit prima conclusio. ⁊ sic possūt intelligi predicte auctoritates de quacūq̧ potentia siue ordinata siue absoluta. sed nūc non sunt contra tertiam conclusioneȝ. Hec de secundo articulo. ¶ Quantuȝ ad tertium articulū videndum est vtrū sacramēta legis noue sint perfectiora sacramentis legis antique. Circa qd̄ tria videnda sunt. Primo que sit sacramēti diffinitio. Secundo quid antiquitus conferebat circūcisio. Tertio ex his patebit huius articuli responsio. Ad videndum eñ differentiam sacramētorū veterum ⁊ nouoꝝ prius est videndum de circuncisione vtrum ipsa conferebat gratiā. q: de hoc tangit magister in prima distinctione hui⁹ quarti. ⁊ tertia ratio ante oppositū. q. Primo igitur circa diffinitionem sacramenti notanduȝ est ꝙ ſm Aristote. 2. posterioꝝ duplex ē diffinitio. Una est exprimens quid rei. Alia exprimens quid nōis. Primo mō nihil diffinit̃ nisi sit res vna. ⁊ si sit vna vnitate compositionis partiū diuersaꝝ rationuȝ sicut materie ⁊ forme. tunc ꝓprie diffinitur per genus ⁊ differentiaȝ essentialem. que diffinitio vocatur diffinitio quidditatiua. Si vero sit res simplex sicut angelus vel aīa aut res vna vnitate compositionis partium eiusdē rōnis sicut caliditas vel frigiditas tūc non potest diffiniri diffinitione quidditatiua. sed bene diffinitiōe descriptiua que datur per genus ⁊ differentiaȝ vel differentias accidentales ⁊ per multos conceptus quoꝝ quilibet est in plus et totum in eque. Secundo autem modo potest oīe vniuersale diffiniri quicq̄d significet in recto vl' in obliquo. eo ꝙ ꝓ omni nomine possunt poni nomina distincte significātia illa que significātur per vnum nomen. Ad ꝓpositū ergo dico ꝙ sacramentū non potest p̄mo mō diffiniri. quia non est aliqua res vna. et hoc requiritur vt diffiniatur illo modo sed bene diffinitur secundo modo. scilȝ diffinitione quid nominis. Et sic diffinit magister sacramentum ꝙ est inuisibilis gratie visibilis forma. Et Augu. 10. de ciuitate dei. c. 5. Sacramentuȝ est facere rei signum. Secundo notandū est ꝙ Scotus. 2. q. quarti exponendo p̄dictam diffinitionē magistri diffinit sacramētum sic. Sacramentum est signū sensibile gratiam dei vel effectum dei gratuitum ex institutione diuina efficaciter signans ordinatum ad saluteȝ hominis viatoris. Et in hoc q̄ dicitur efficaciter includitur tam certitudinaliter q̄ prenostice. Et ſm hoc vt dicit est intelligenda diffinitio magistri. Unde cū in ea ponitur forma debet intelligi pro signo. sicut imago Herculis dicitur for

nia eius. q̄ autem dicitur visibilis. capi
tur ibi pro sensibili cuiuslibz sensus. qr
visus est excellentior omni sensu ⁊ plu-
rium differentiarum cognoscitiuus fm
philosophum primo metha. Ponitur
autem ibi inuisibilis gratia pro effectu
dei gratuito interiori ordinato ad salu
tem hominis viatoris. Non enim opor
tet ꝙ semper res sacramenti sit gratia
existens in anima. sicut patet in eucha
ristia. Debet etiam in dicta diffinitione
suppleri ex institutione diuina cōtra si
gnum signans naturaliter ⁊ efficaciter
contra signum equiuocum seu dubiuz:
⁊ contra signuz sequens naturaliter si-
gnatuz. Tertio notandū est ꝙ Ockā
pri. q. quarti diffinit sacramentū. ꝙ est
signum signans effectum dei gratuitū
Et dicit ꝙ hec oratio non predicatur mo
do nisi de sensibilibus. si tamē deus in-
stitueret spiritualia ad signandum dei
effectum gratuituz tunc illa eis compe
teret sicut modo sensibilibus. ideo in il
la diffinitione non ponitur sensibile vt
possit esse cōmunis tam sensibilibus q̄
spiritualibus quibus potest diffinitum
competere. Et in hoc bene dicit vt mihi
videtur ⁊ valde concordat cuz illa diffi
nitione Augustini. sacramētum est sa-
cre rei signum. intelligendo per rem sa
cram effectum dei gratuitū. Sed tamē
diffinitio Scoti videtur completior et
magis circūstantionata ad differentiā
signorum que non sunt sacramenta.

R His premissis ponā tres con
clusiones. Prima est ꝙ licet possibile
sit deo de potentia absoluta culpam de
lere originalem: aut aliam quamlibet
mortalem sine infusione gratie vel col-
latione cuiuscunqꝫ positiui vere repu-
gnantis illi peccato. vtputa originalis
iusticie. tamē de potentia ordinata hoc
non est possibile. Primaz partem diffu-
se probat Scotus sup quarto. q. 5. Et
stat principale motiuum in hoc. ꝙ ali-
quis potest fieri de peccatore non pec-
cator per solam liberam dei acceptatio
nem. ⁊ licet circa istam materiam plura
possint dici tamen transeo. quia de his
magis spectat videre supra primum li
brum in materia de gratia. Secundam
partem conclusionis q̄ magis est ad ꝓ
positū probo sic. quia licet absolute si
ne contradictione possit esse mediuz in
specie humana inter filiuz regni ⁊ filiū
perditionis scz homo in puris natura-
libus. tamen fm legem ordinataz post
lapsum nulluz est medium inter gratū
qui est filius regni ⁊ ingratum seu pec-
catorem mortalem qui est filius carce-
ris. igitur fm legem ordinatam non est
possibile ꝙ aliquis sit sine peccato mor
tali ⁊ non habeat gratiaz. quia fm Au
gustinum. 15. de tri. c. 19. Gratia est que
diuidit filios regni ⁊ perditiōis. quare
⁊c. S Secūda conclusio est ista
ꝙ sicut in circūcisione delebatur origi-
nalis culpa. sic in ea conferebatur gra-
tia. Prima pars supponenda est tanq̄
doctrina sanctorum. ⁊ etiam ad hoc est
ratio. quia nullo tempore deus dimisit
genus humanuz. ⁊ maxime illos quibꝰ
dedit legem sine remedio contra pecca
tum et necessario ad salutem. sed in le-
ge moysi non videtur aliud remedium
contra originale peccatum nisi circūci-
sio. igitur ⁊c. Sed circa secundaz par
tem conclusionis sciendum est ꝙ de ea
est duplex opinio. Quidam dicūt ꝙ de
facto in circūcisiōe delebatur culpa ori
ginalis ⁊ non conferebatur gratia. Et
hoc dicunt propter auctoritates que vi
dentur negare gratiam a sacramentis
veteris legis. sicut est illa glosa ad Ro-
ma. 4. que dicit ꝙ in circūcisione pec-
cata solū dimittebantur sed gratia ad
bene operandū adiutrix non prestaba-
tur. Et illa auctoritas Augu. super ps.
7. vbi dicit ꝙ sacramenta veteris legis
tantum promittebant ⁊ significabant.
hec autem dant salutem. scz sacramen-
ta noua. Alij autem dicunt ꝙ principa
liter instituta fuit circūcisio propter de
letionem culpe originalis ex consequē-
ti ad gratiam conferendaz ⁊ pro tanto
dicitur non conferre gratiam quia non
ex principali institutione sed concomi-
tanter. Contra primam opinionez ap
paret satis ex secunda parte prime cō-
clusionis ꝙ in circumcisione conferеba-

tur gratia. ⁊ ad hoc etiam sunt auctori
tates. prima Augustini in libro de nup
tijs et concupiscentia. ⁊ ponitur de con
secra. distin. 4. Ex quo instituta est cir
cūcisio ad purgationez peccati veteris
valebat magnis ⁊ paruulis sicut baptis
mus valere cepit ex quo institutus est.
quod non esset nisi conferretur gratia.
Item Beda super illud Luce. 2. postq̄
cōsummati ⁊c. salutifere curationis re
mediuz circūcisio in lege agebat quod
baptismus tempore gratie consueuit.
igitur ⁊c. Sed contra secundā opinio
nez probatur ꝙ in circūcisione intende
batur gratia. quia agens fm rectam ra
tionem principalius intendit perfectio
nem q̄ carentiam imperfectionis. quia
non intendit illam carentiam nisi pro-
pter perfectionē. igitur ⁊c. Tertia cō
clusio est ꝙ licet sacramēta noua sacra
mentis antiquis sint perfectiora tamē
hoc non est ideo quia in solis sacramen
tis nouis conferatur gratia. Prima ps
patet. quia legis perfectioris sacramen
ta sunt perfectiora. Sed secunda pars
patet. quia etiam in antiquis sacramē-
tis cōferebatur gratia sicut iam proba
tū est de circūcisione. igitur ⁊c. T

Hic est ergo dubitatio in quo sacra-
menta noua sunt alijs perfectiora cum
in alijs cōferebatur gratia sicut confer
tur in istis. Item quid dicenduz ad au
ctoritates supra tactas que vidētur ne
gare gratiam a sacramentis antiquis.

Pro solutione istoꝝ notanda est que
dam distinctio quam ponit Scotus. s.
ꝙ sacramentum potest capi proprie et
improprie. Modo in lege moysi fuerūt
multa sacramēta improprie dicta. sicut
purgationes ab immundicijs contractis
vt a tactu mortui ⁊ a lepra ⁊ sic de alijs
Erant etiam ibi quedā sacramenta im
proprie dicta alia a predictis tamē plꝰ
accedentia ad perfectionez sicut erant
oblationes hostiarum. hec enim perti-
nebant ad cultum latrie pro tempore il
lo quo deus sic voluit coli. Et iste scilz
purgationes ⁊ oblationes dicebanẗ ce-
rimonie vel cerimonialia sacramenta.
Et de istis potest concedi ꝙ non dabāt
gratiam tanq̄ signa efficacia respectu
gratie modo quo expositum est efficaci
ter in diffinitione sacramenti. imo etiā
dixerunt aliqui ꝙ nec in illis cōferеba-
tur gratia per modum meriti. sed istud
videtur nimis durum ꝙ aliquis ex obe
dientia seruet dei preceptum cuiusmo
di erant precepta de predictis cerimo-
nijs in lege. et tamen ꝙ non mereatur
gratiam vel augmētum eius si eam ha
beat prius. ergo licet in illis non confer
retur gratia ex virtute operis operati
sicut fit in sacramentis proprie dictis.
tamē in illis conferebatur virtute ope-
ris operātis. id est virtute boni motus
interioris tanq̄ meriti. Sed preter illa
adhuc in lege erat circuncisio: que fuit
proprie sacramentuz. in ea enim confe-
rebatur gratia virtute operis operati
ita ꝙ non requirebatur in suscipiente
bonus motus interior qui mereretur
gratiaz. sed sufficiebat ꝙ suscipiens eā
non poneret se obicez. Et si sint aliqua
dicta sanctorum aut doctorum negan-
tia gratiam a sacramentis antiquis lo
quendo non solum de sacramentis im
proprie dictis sed etiaz de circūcisione
illa possunt tripliciter intelligi fm tri-
plicem comparationez perfectionis sa
cramentorum nouorum supra antiqua
sacramēta. U Primo modo po
test intelligi ꝙ circūcisio nō conferebat
gratiam nec alia sacramenta antiqua.
id est paruam gratiam conferebant re-
spectu baptismi ⁊ aliorum nouorum sa
cramentorum. Secūdo modo potest
dici ꝙ non conferebant gratiaz scz que
esset immediata dispositio ad gloriaz.
quia illa gratia non aperuit ianuam re
gni. sed hoc non fuit ex defectu illoꝝ sa
cramentoꝝ. sed qr fuerūt tempe quo
nondū erat precium solutuz. id est ante
passionem christi. Unde ita fuisset tunc
de sacramentis nouis. Nam licz oīa sa
cramēta taz noua q̄ antiqua habuerūt
efficaciā a solo deo tanq̄ a causa princi
pali. tamē a xp̄o patiente siue a passio
ne xp̄i habuerunt efficaciam tanq̄ a cā
meritoria sicut probat Scotus in quar
to. 1. questi. 2. distin. Modo sicut ipse di

cit ibidem quia obsequium iusticie de facto exhibituꝫ ad maius acceptatur q̃ ipsum solum preuisum. Trinitas vero in sacramentis antiquis cõferebat gratiam merito passionis christi tanq̃ ab ea preuiso. ipsa aũt nunc in sacramẽtis nouis cõfert gratiam merito passionis christi tanq̃ iam exhibito. Ideo maiorem efficatiam habent sacramenta noua q̃ antiqua. Et etiã noua maiorẽ habuerunt efficatiam post christi passionẽ q̃ ante: quare perfectiora fuerunt post q̃ ante. Tertio modo potest intelligi ꝙ circuncisio non conferebat gratiaꝫ quia non vniuersaliter cuicunqꝫ suscipienti. ipsa enim forte ex sua institutione determinabatur ad certum gradum gratie. ita ꝙ vltra illum nõ conferebat. et si tantum gradum inueniebat in suscipiente. nihil conferebat eidẽ. Et iste vltimus modus apparet de intentione magistri. Unde cum ipse dixerat ꝙ in circunsione gratia non dabatur. statim ipse subdit vt in baptismo. Et causam reddit: quia quantumcunqꝫ iustus accedit ad baptismum. vlteriorem ibi accipit gratiam supple nisi tantum habeat ꝙ maioreꝫ habere non possit: sed sic non erat de circũcisione. Unde abrahe iam iustificato signaculum tantum fuit et nihil ei contulit supple per modum sacramẽti. quia iam habebat illum gradum ad quem determinata erat circũci... ⁊ ad quem poterat virtute operis o...erati: sed tamen ei bene contulit virtute operis operantis: quia credenduꝫ est ꝙ actus circuncidẽdi ex obedientia dei ⁊ charitate procedens fuit ei valde meritorius sicut immolatio ysaac. Licꝫ ergo in circuncisione non semper daretur gratia tamen ipsa erat verum ⁊ certum signuꝫ gratie: vel in fieri si nõ erat obex: vel in esse sicut in Abraam: et ita de circuncisione et baptismo christi.

X Ex predictis patet ꝙ sacramẽta noua tripliciter perfectiora sunt antiquis sacramentis. sed adhuc quarto sunt perfectiora: quia licet omnia sacramenta sint instituta a deo: tamẽ antiqua a deo instituta fuerunt mediante alio: quia ſm Apostolum Galath. 3. Lex per angelos data est in manu mediatoris. Noua vero sacramenta a christo vero deo immediate instituta sunt: vt de singulis patꝫ. De baptismo Matthei vltimo. Euntes docete omnes gentes baptisantes ⁊c. De eucharistia Matthei. 26. in cena. De confirmatione Johannis. 20. Accipite spiritum sanctum ⁊c. vel Actuum. 2. De penitẽtia Johannis. 20. Quoruꝫ remiseritis peccata ⁊c. De extrema vnctione non apparet vbi fuerit instituta. tamen Marci sexto legitur ꝙ apostoli vngebant infirmos ⁊c. quod non fecissent nisi ex institutiõe christi. De matrimonio Marci decimo apparꝫ ꝙ christus approbat illud quod deus in statu innocẽtie per os Ade publicauit. De ordine. Matthei vigesimo sexto. Hoc facite in meã ⁊c. Et Johannis vigesimo. Quoruꝫ remiseritis peccata remittuntur ⁊c. Et hoc verum est ſm Thomam ⁊ Scotuꝫ. Quod tamen non tenet dominus Armanacus libro suo de questionibus armenorum. Sed de hoc et de alijs in suis locis videbitur.

Et hec de tertio articulo. Ad rationes ante oppositũ patet ex dictis quid dicendum sit ⁊c. Et hec de questione.

Questio secunda.

A

Utrum in secũda distinctione huius q̃rti magister incipit tractare in speciali de baptismo christi. ideo quero Utruꝫ baptismus christi sit ad salutem necessarius cuilibet viatori. Arguitur primo ꝙ non. Nullus baptismus christi est ad salutẽ necessarius viatori. igitur questio falsa consequẽtia est clara et antecedẽs ptꝫ. primo de necessitate absoluta: q: clarũ

est ꝙ deus possit de potentia absoluta saluare aliquẽ non baptisatũ. Scd̃o de necessitate ordinata. q: claruꝫ est ꝙ de lege ordinata baptism⁹ fluminis nõ est ad salutem necessarius viatori. Nã per baptismuꝫ sanguinis põt saluari. sicut ptꝫ de innocentib⁹. ⁊ ita arguitur de quolibet baptismo inductiue. igitur null⁹ ⁊c.

Secũdo arguitur sic. Qui baptisati fuerunt baptismo Johãnis non tenebantur iterũ baptisari baptismo xpi. igitur ⁊c. ꝯña est clara. ⁊ antecedẽs ptꝫ per magistrũ in fine secũde distinctiõis. vbi dicit qui spem posuerũt in baptismo Joh. ⁊ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spm̃sanctũ credebant nõ sunt postea baptisati. Tertio sic Circũcisio aliqñ sufficiebat ad salutẽ. q: et peccatũ delebat ⁊ gratiã conferebat vt dictuꝫ est in precedenti q̃stione. Sed xp̃s ꝑ institutionẽ baptismi nõ euacuauit nec reuocauit circũcisionẽ. Tuꝫ primo q: ipse dicit Mat. 5. Nõ veni soluere legem sed adimplere. Circũcisio aũt data fuit in lege Geñ. 17. Tum secũdo. q: Geñ. 17. data fuit Abrae circuncisio in fedus sempiternũ. ergo semꝑ mẽsura. Tum tertio. q: deus instituit circũcisionẽ. nec apparet vbi eam reuocauerit. imo xp̃s eam seruauit toto tp̃e vite sue. nec alius a deo põt aut potuit eam reuocare. igitur ipsa adhuc sufficit ad salutem. ⁊ per ꝯñs non est necessarius baptismus ⁊c. Oppositũ patet Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊c. In ista q̃stione erunt tres articuli sicut in alijs.

In primo articulo videbitur que sit baptismi diffinitio. In secundo articulo videbitur de ꝑncipali quesito. In tertio articulo vtrũ per institutionẽ baptismi euacuata sit circũcisio. q: de isto tangitur in tertio argumento ante oppositum. q.

B Quantũ ad primũ articulũ ponenda ⁊ exponenda est baptismi diffinitio que ſm doctores põt dari sic. Baptism⁹ est ablutio hominis viatoris. nec actualiter nec habitualiter dissentiẽtis. facta in aqua elementari fluida ab alio simul abluente ⁊ proferente certa verba a xp̃o instituta cũ intentiõe faciendi qd̃ intẽdit facere ecclesia christiana. Ex hac enĩ diffinitione ptꝫ qd sit materia ⁊ quid forma baptismi. sic loquẽdo sicut doctores loquuntur de materia ⁊ forma sacramenti. Patet etiam que sit persona ministrans vel persona suscipiens baptismum. Primo enĩ ptꝫ que sit materia baptismi. q: aqua elementaris fluida. per hoc ꝙ dico elemẽtaris excluditur quincunqꝫ humor mixtus mixtione que variat specieꝫ aque ⁊ de quo aqua dicitur equiuoce. sicut aqua rosacea vel vrina que est colatura sanguinis vel ceruisia maxime bona q̃ bene nutrit. Ubi vero mixtio nõ mutat aquã a specie sua aqua est conueniens ad baptismũ. sicut est in aqua mixta ꝑ cõfusionem partiũ terrestriũ iuxta positarũ vel aliarum manentiũ in suis speciebus vt aqua maris. lixiuiũ vel aqua sulphurea. Ubi vero dubiũ esset de mixtione an variaret spẽm aque vel non. vt in farinata ⁊ in brodio carniũ ⁊ in aliquib⁹ ceruisijs aut alijs similib⁹. d̃ quo non ad theologum sed ad phm̃ vel ad medicũ pertinet iudicare. tũc in tali dubio via certior est tenenda ⁊c. Per hoc autem ꝙ dico fluida excluditur congelata vt nix vel glacies. ⁊ generaliter oẽs aque que licꝫ maneant in specie sua tamen per iuxta positionẽ grossoꝝ corporum vel alias efficiatur tam spissa ꝙ nõ potest abluere vt lutuꝫ ⁊ alia si qua sũt similia. Si autem queras cur baptismus fiat potius in aqua q̃ in aere. cuꝫ aer sit cõmunior q̃ aqua. Dico ꝙ sola ratio est diuinũ beneplacitum ꝙ ita voluit ordinare. Ad hoc tamen sunt congruentie. Primo quia aqua est magis frigida. Secundo q: ipsa est magis humida. Tertio q: ipsa est lucida. Quarto quia satis cõmuniter habita. In primo significatur concupiscentie extinctio. in secũdo significatur gratie inunctio. in tertio significatur fidei illustratio. in q̃rto significatur baptismi cõmunis obligatio. Aer autem non habet omnes p̃dictas conditiones. ⁊ etiam non est elementũ resistens tactui sicut aqua ⁊c.

Est igitur baptism⁹ ablutio hominis facta in aqua elementari fluida. Et di⸗

co ablutio nō perfusio nec aspersio nec
imersio. qꝛ requirit̃ ⁊ sufficit ꝙ sit ablu
tio seu lotio. ⁊ non dico vnica vel trina
quia quelibet sufficit ad necessitatez sa
cramenti. sed minister tenetur seruare
modū ecclie in qua baptisat aliter gra-
uiter peccat. E Ex his sequūtur
aliqua correlaria. Prio sequit̃ ꝙ puer
non pōt baptisari existens in vtero ma
tris ſm oīes partes. nec sufficit ꝙ ma
ter baptizaretur. Ratio est nō illa quā
Thomas assignat scꝫ quia est cōiunct⁹
cause corruptionis vt ꝓbat Scotus. sꝫ
quia baptismus est lotio seu ablutio q̄
fieri nō potest iu vtero matris. Si au
tem puer apparet extra vteruꝫ matris
ſm partem pncipalez vt caput tunc po
test baptisari. nec oporteret ipm postea
rebaptisari. Si vero ſm partem minus
principalez vt manū vel pedem illa ps
est baptisanda quia in ea ē tota anima
vt dicit Scotus. licet quidā dicant op-
positum. Si tamen puer postea nascat̃
viuus plenarie potest baptisari sub cō-
ditione. Si autem mortu⁹ fuerit nō est
ei negāda ecclesiastica sepultura. Cū
ergo dicitur. baptismus est ablutio ho-
minis intelligendū est ſm totum corp⁹
vel partem principalem vel etiā quācū
ꝙ in casu necessitatis ſm Scotuꝫ. Se
cūdo sequit̃ ꝙ si paruulus corio inuol-
ueret̃ ⁊ poneretur in aqua. Ita tamē vt
aqua non tangeret corpus eius sed co-
riū soluꝫ non esset baptisatus. sed si tā
geret corpus essꝫ baptisatus. si alia ad
baptismuꝫ requisita fierent. Sed Sco
tus dicit ꝙ si proijceret̃ de pōte nō eēt
baptisatus quia talis ꝓiectio nō est ad
vitaꝫ nec ad lotionem. sed ad mortem.
Holkot tamen dicit ꝙ si hoc fieret in ca
su necessitatis ⁊ puer moreret̃ ipse sal-
uaretur deo perficiente illud qd̄ ab ho-
mine fit imperfecte. si autem euaderet
mortem esset sub conditione baptisan-
dus. Tertio sequitur ꝙ aqua inbibi-
ta in spongia dū est ibi si contingat car
nem per contactum spongie nō est suf-
ficiens materia baptismi. quia talis cō
tactus nō est lotio sed contactus aque
fluide libere contingentis se cutiꝛ sepa
rantis inter cutem ⁊ aliud corpus vt di-
cit Scotus. Quarto sequit̃ ꝙ si quis
in casu necessitatis puerū in calato po-
situm cum corda immergat in aqua pu
tei. faciendo alia requisita. talis est ve-
re baptisatus ⁊ non rebaptisandus. qꝛ
non oportet ꝙ baptisatus tangatur im
mediate ab aliquo homine. sed sufficit
ꝙ lauetur ⁊c̃. Et sic ptꝫ de materia ba-
ptismi. D Secundo ex predicta
diffinitione ptꝫ que sit forma baptismi
quia certa verba a christo instituta. ista
scꝫ. Ego baptiso te in nomine patris ⁊
filij ⁊ spūssancti amen. In quibus ver
bis qnqꝫ notantur. Primo persona ba-
ptisans ego. Secundo actus exercitus
baptiso. Tertio persona baptisata. te.
Quarto inuocatio trinitatis. in nomie
patris ⁊c̃. Quinto deprecatoria oratio
amen. id est ita fiat. de quibus qnqꝫ pri
mū ⁊ vltimū scꝫ ego ⁊ amē nō sunt sim
plicit̃ de necessitate forme nec de essen-
tia. sed de decentia. Unde non ponunt̃
in euangelio. Marci vlti. vbi est institu
tio baptismi. Etiaꝫ licet de essentia for-
me baptismi sit ꝙ ipsa exprimat actuꝫ
exercitū ⁊ personam baptisatam qꝛ ex
primuntur in euangelio vbi dicitur. ba
ptisantes eos. tamē non est de essentia
ꝙ ista duo exprimantur sub verbo pri-
me persone ⁊ ꝓnomine secunde. dicen-
do. baptiso te. quia nec sic in euangelio
exprimūtur nec greci sic exprimunt. sꝫ
dicunt. Baptisetur seruus xp̄i in ⁊c̃. et
tamen baptisati ab eis non rebaptisan
tur. Uerūtamen a tempore constitutio-
nis Alexādri que habet̃ extra d̄ baptis
mo ⁊ ei⁹ effectu. ca. Si quis. illa forma
superius posita saltem quo ad q̄rtuor
prima puncta a ministro ecclesie roma
ne est seruanda aliter grauiter peccat.
Et dico saltem quo ad quattuor prima
puncta. quia illa dictio amē in dicta cō-
stitutione non ponitur. ideo solū est de
honestate. Dico etiā a ministro ecclesie
romane ⁊c̃. quia forte greci tenēdo for-
mā suam nō peccant. Et hoc si ecclesia
romana permittat ⁊ nō expresse eis ꝓ-
hibeat⁹tri ea. sicut diceret̃ de vnica vel
trinā immersione ſm vsuꝫ ⁊ consuetu-
dinem diuersarum ecclesiaruꝫ. Et dixi.
forte non peccant. quia nescio si de hoc
sit ꝓhibitio ⁊c̃. Ad hoc autem ꝙ pre-
dicta verba sint debita forma baptismi
non oportet ꝙ illa met proferant̃ sine
quacunqꝫ mutatione vocis. quia verba
alia q̃ latina possunt esse forma baptis
mi. Et similiter nō quelibet mutatio il-
lorū verboꝝ in latino viciat formaꝫ sed
sufficit ⁊ etiaꝫ requirit̃ ad debitam for-
mā ꝙ in ipsa maneat significatio com-
pleta dictoꝝ verboꝝ ita ꝙ non fiat mu-
tatio circa significationē vel moduꝫ si-
gnificādi. Ideo si diceretur. baptiso te
in nomine genitoris ⁊ geniti ⁊ spūs al-
mi non esset baptismus. quia licet ista
noīa supponant pro personis tamē pn
cipaliter significāt notiones. nec debet
baptisari in noīe trinitatis ⁊ vel patris
vel christi. Et licet aliquando liceret in
noīe xp̄i baptisare scꝫ ex speciali dispē
satiōe vt nomē xp̄i ampli⁹ ꝓmulgaret̃.
sicut Act. 2. 9. ⁊ 10. Patet tamē ꝙ istud
amplius non licet. Si tn̄ de facto istud
fiat dubitat Scotus vtruꝫ sit baptism⁹
⁊ non est ausus dicere ꝙ sit baptismus
nec etiā ꝙ nō sit baptismus. quia dicit
ipse. Non lego vbi fuerit illa dispensa-
tio reuocata. Ideo reputat dubiū vtrū
sit baptismus vel nō. Et dat remediuꝫ
ꝙ sic baptisatus in noīe xp̄i sub condi-
tiōe rebaptisetur in forma cōmuni. Sꝫ
videt̃ mihi ꝙ hic non est reputandū du
bium. quia licet non legatur quando et
vbi illa dispensatio fuerit reuocata ta-
men censetur fuisse reuocata quādo cā
dispensationis cessauit. scilicet quando
nomen christi fuit sufficienter promul-
gatuꝫ. Unde ab illo tunc nec illa forma
licuit nec valuit. Et licet dubiū sit quā-
do illud primo fuerit tamen iaꝫ non est
dubium quin ita sit. E Forma
igitur supra dicta tenenda est que tunc
valet quando non fit cira eam mutatio
que impediat eius significationem. vel
modum significandi. Unde circa illam
formā vocalem potest fieri mutatio tri
pliciter. Primo ſm substantiam oratio
nis prolate scilicet cōmutando vel cor-
rumpendo. Secundo ſm quantitatem
scꝫ addendo vel diminuēdo. Tertio ſm
ordinem verborum. scꝫ interponendo.
vel transponēdo. Et sic licet tribus mo
dis generaliter. tamē sex modis specia
liter potest fieri predictorum verboruꝫ
mutatio. Et ſm hoc ponaꝫ sex regulas.

Prima est ꝙ si circa substantiā dicte
orationis vocalis fiat mutatio per tota
lem mutationem vocuꝫ manente peni-
tus eadem significatione hoc nihil no-
cet. qꝛ in omni lingua baptisari potest.
Sed si mutetur significatio talis obest
sacramento. vt si dicatur abluo istuꝫ in
virtute genitoris vel trinitatis vel xp̄i.

Secunda regula est ꝙ si circa substan
tiam dicte orationis vocalis fiat muta-
tio per partialem corruptionem alicu-
ius dictionis sic ꝙ non maneat eadem
significatio. nec ſm primariam institu-
tionem illius. nec ſm transsumptionez
communis vsus tūc talis corruptio no-
cet. Sed si maneat eadem significatio
non ſm primariam impositionem ta-
men ſm accommodationem vsus maxi
me apud simplices. tūc talis corruptio
nō obest. Ut si dicatur baptiso te in no-
mine patria ⁊ filia ⁊ spiritusancta. de cō
secratione distinctione q̄rta retulerunt
⁊c̃. Tertia regula est ꝙ si circa quanti
tatem dicte orationis fiat mutatio ali-
cuius per additionem cum intentione
mutandi formam ecclesie tunc nihil fit
vel etiam cuꝫ intentione introducendi
erroreꝫ sicut fecit arrius. vt dicendo in
noīe patris maioris ⁊ filij minoris ⁊c̃.
Si autem fiat ex simplicitate vel deuo
tione non impedit. Ut in nomie patris
⁊c̃. ⁊ beate marie vel beati nicolai. meli
us est tamen a tali deuotione abstinere

Quarta regula est ꝙ si circa quanti-
tatem dicte orationis fiat mutatio per
diminutionem alicuius ⁊ fiat volunta-
rie tunc impedit. Si autem inuolunta-
rie vt quia baptisans moritur vel impe
ditur ante prolationeꝫ completam tūc
pie creditur ꝙ summus sacerdos sup-
plet defectum. et si sic baptisatus mori
tur saluabitur et gaudebit ecclesiasti-
ca sepultura. si vero viuat debet sub
conditione rebaptisari.

Quinta regula est ꝙ si circa ordinem
dicte orationis fiat mutatio per transpo
sitionem dictionuʒ. ⁊ hoc fiat ex simpli
citate tunc non nocet. Si autem ex ma
licia vt quia sic faciens nō intendit ser
uare ordinē ecclesie tūc impedit. Sex
ta regula est ꝙ si circa ordinē dicte ora
tionis fiat mutatio per interpositioneʒ
⁊ illa sit magna. ita ꝙ ſm vsuʒ intentio
⁊ actus prolationis non debēt iudicari
vnus tunc non est baptismus. sed si sit
parua interpositio per silentiū vel tus-
sim tūc non nocet: etiā interpositio no-
minis proprij qd tunc imponit paruulo:
nec obest nec prodest sacramento. Et hec
de forma. ❡ Tertio principalit
ex supra dicta diffinitione patʒ quis sit
minister conueniens hui⁹ sacramenti p
hoc ꝙ ibi dicit ab alio supple hoīe via-
tore viro scʒ vel muliere simul proferen-
te verba ⁊ abluente cum intentione ⁊c̄.
Ex quo ptʒ ꝙ ex parte ministri q̄ttuor
conditiones requirunt. Prima est ꝙ
sit alius ab eo qui baptisatur. qr idem
homo non potest seipsuʒ baptisare. Ex
tra de baptis. ⁊ eius effectu. Debitū. vbi
probatur exemplo auctoritate ⁊ congruē
tia. Secunda conditio est ꝙ minister
sit homo viator vir scʒ vel mulier. Un
de generaliter congruuʒ est ꝙ minister
baptismi sit suppositū humanū in sta
tu vie. quia christus existens homo via
tor instituit baptismū. Secundo quia
apostolis existentib⁹ viatoribus dedit
ministeriū baptisandi. Tertio quia p
baptismū efficitur quis membrū eccl'ie
militantis: Ideo debet dari ab eo qui ē
de ecclesia militante. Et ideo de comu
ni lege ad hoc ꝙ aliquis sit debit⁹ mini
ster baptismi ⁊ ꝙ ab eo reputetur dari
baptismus requirit ⁊ sufficit suppositū
humanū in statu vie. Ex quo sequunt
aliqua correlaria. Primo sequit ꝙ de
cōmuni lege spūs angelicus vel huma
nus vel etiā purus homo beat⁹ vel dā-
natus non pōt baptisare. Unde bapti-
satus a spū vel homine dānato simpli-
citer non debet reputari baptisatus ni
si per specialē reuelationē constaret ꝙ
hoc fecisset ex p̄cepto dei. sed baptisat⁹
a spiritu vel homine beato si constaret
ꝙ essʒ beatus simplicit dʒ reputari ba-
ptisatus. quia ille nullum officiuʒ vsur-
pat sed omnia que operat facit cū diui
na approbatiōe. Scdo sequit ꝙ de cō
muni lege mulier pōt baptisare. de con
secra. dist. 4. Mulier. tñ mulier non dʒ
baptisare presente viro nec vir laycus
p̄sente clerico. nec vir cleric⁹ vel in alijs
ordinibus constitut⁹ presente p̄sbytero
Sacerdos autē hoc potest p̄sente epo:
quia hoc est officiuʒ suū qd nullus ali⁹
dʒ facere nisi in casu necessitatis vel ni
si vbi se redderet indignū vt si non vel-
let in casu necessitatis baptisare nisi da-
ret sibi pecunia. nihil enī sibi dʒ dari ex
pacto. 1. q. 2. q̄ppio. Sed idem est facien
dū acsi nullus sacerdos presens essʒ. 1.
q. 1. baptisandis. Tertio sequit ꝙ de
cōmuni lege quātūcunqʒ malus heret-
cus vl' infidelis pōt baptisare. dū tamē
habeat intentionē faciendi qd ecclesia
intendit facere. etiam si nihil credat de
veritate sacramenti tamē a malo mini
stro. s. heretico excōmunicato vel forni
cario notorio nō debēt recipi sacramen
ta nisi in necessitate. Tertia conditio
ex parte ministri requisita est ꝙ ipse si
mul abluat ⁊ proferat verba. Unde to-
ta forma verboꝝ dʒ tota proferri ab vno
⁊ etiā q profert verba debet simul ablu
ere ⁊ proferre. qr sacramēta eccl'ie sunt
sacramēta vnitatis ⁊ diuidi nō debent
de ꝯsecr. dist. 2. Quia passus. Ex quo
pʒ solutio vnius casus qui cōmunit po
nit. scʒ ꝙ si mācus debita verba proferat
⁊ mutus abluat puer non est baptisat⁹.
Nam tūc proferēs verba diceret falsuʒ
Etiam sacramēta ecclesie quo ad illa q̄
sunt necessitatis non recipiunt diuisio-
nē sed bene quo ad ea q̄ sunt solennita
tis ⁊c̄. Quarta cōditio ex parte mini-
stri requisita est debita intentio. scʒ fa-
ciendi qd ecclesia intendit. Et ſm Sco
tum non requirit intentio actualis nec
sufficit habitualis sed virtualis. hoc est
baptisans qñqʒ habuerit intentionem
actualeʒ ex qua descendat actus bapti
sandi. ℌ Quarto ex supradicta
diffinitione ptʒ q̄. sit persona suscipiēs

baptismūʒ quia homo viator scilicʒ vir
vel mulier. nec actualiter nec habituali
ter dissentiens. Scotus vero dicit aliq̄
liter consentiens vel nunq̄ vsus libero
arbitrio. quia ſm eum in habente vsuʒ
liberi arbitrij requiritur cōsensus. imo
dicit ꝙ forte nō sufficit consensus habi
tualis sine actuali. Quicquid tamē sit
de hoc certuʒ est ꝙ requiritur in bapti-
sato ꝙ nō sit dissensus. Unde circa hoc
possunt poni aliqne propositiones. Pri
ma est ꝙ si baptisandus sit puulus nō
requiritur consensus nec ipsius nec pa
rentū. Unde inuitis parētibus possunt
paruuli baptisari. non tñ debent bapti
sari inuitis parentibus alterius secte si
cut iudeis vl' paganis. Et hoc maxime
a persona priuata. quia parētes habēt
ius in filios qd nō debet eis tolli a p̄so-
na priuata ⁊c̄. Scotus tñ dicit ꝙ p̄sona
publica sicut p̄nceps si tollerʒ a iudeis
filios paruulos: ⁊ eos faceret baptisari
et religiose educari bene feceret. dūmo
do hoc faceret cum bona cautela scʒ ne
parentes precognoscētes hoc prius oc
ciderēt p̄uulos. imo qd est plus ꝙ reli-
giosuʒ esset illos parētes cogere minis
⁊ terroribus ad suscipiendū baptismū
et ad seruandū postea susceptum. Et h̄
ipse declarat et respōdet ad oppositas
rationes ⁊c̄. Secūda propositio est ꝙ
si baptisand⁹ sit adultus p̄petuo furio
sus stultus vel insane mentis aut nūq̄
vsus libero arbitrio: de ipso est idē iudi
cium sicut de paruulo. Tertia est ꝙ si
baptisandus sit adultus furiosus stul-
tus aut insane mentis q tñ nō fuit sem
per talis sʒ habet lucida interualla tūc
requiritur ꝙ aliquando habuerit intē-
tionem baptisandi. vel saltē ꝙ ante nō
habuerit contrariā intentionē. Et ideo
amentes vel dormientes si ante furiaʒ
vel somnū habuerūt cōtrariā volūtatē
non recipiūt sacramētum cum in som-
no vel in furia baptisantur. Si vero an
te innotuit eorum voluntas possunt in
articulo necessitatis baptisari. etiam si
furiosus tunc contradicat. Si auteʒ nō
sit in articulo necessitatis debʒ in furio
so expectari lucidum interuallum.

Quarta propositio est ꝙ si baptisan-
dus sit adultus sane mentis ⁊ de facto
vtens libero arbitrio requiritur ꝙ non
sit in eo dissensus nec actual' nec habi-
tualis. Et hoc est certū. imo ſm Scotū
requirit cōsensus aliqualis. Et sicut di
cit Holkot. In tali requiritur intētio et
fides ⁊ voluntas sacramētum recipiēdi
absoluta vel cōditionata. Unde si quis
omnīo cogeretur ita ꝙ simpliciter esset
coactio nihil fieret. Si tamē sit volūta-
rium mixtū. sicut si per metum inducit
tunc recipit sacramētum sed non reʒ sa
cramenti. Ex his pʒ quid dicēdum de
eo qui ficte accedit ad baptismum.
ℌ Unde de hoc sit hec quīta pro
positio ꝙ ficte accedens ad baptismuʒ
sic ꝙ ostēdit se velle recipere baptismū
eo modo quo ecclesia intēdit eum ꝯfer
re ⁊ tamē oppositū habet in animo nec
sacramentū recipit nec rem sacramēti.

Sexta propositio sit hec ꝙ ficte acce
dens ad baptismum sic ꝙ ostēdit se dis
positum ad recipiendū illud sacramen
tum ⁊ tamen est indispositus. vt vl' per
infidelitatem vel per aliquod mortale
peccatum de quo non penitet. non reci
pit rem sacramenti scʒ gratiaʒ quia po
nit obicem. modo sicut dicit Augustin⁹
qui creauit te sine te non iustificabit te
sine te. Si aūt talis habeat infidelitatē
respectu articuli de baptismo vt qr cre
dit baptismuʒ non prodesse tunc nec sa
cramentū recipit nec rem sacramenti ⁊
recedente fictione est rebaptisand⁹. Si
autem habeat veraʒ fidem respectu ar
ticuli de baptismo. ⁊ habeat infidelita-
tem respectu alterius articuli imperti-
nentis ad illum vel etiaʒ habeat quod-
cunqʒ aliud peccatū tunc recipit sacra-
mentum. ⁊ recedēte fictione scilicet per
penitentiā recipit rem sacramēti ⁊ non
est rebaptisandus. Et de hac vltima fi-
ctione loquūtur sancti. Unde dicit Au-
gustinus in libro de baptismo paruulo
ruʒ. Tunc valere incipit baptismus ad
salutem cum illa fictio veraci confessio-
ne recesserit que in corde malicia perse
uerante peccatoruʒ ablutionem non si
nebat fieri. Sic ergo ex diffinitiōe bap-

tismi suprapoſita patet quid ſit mate-
ria et quid forma baptiſmi: ⁊ etiã quid
ſit perſona conferẽs ⁊ quid perſona ſu
ſcipiens baptiſmũ. I Sed ad-
huc iuxta hãc materiã ſolent poni a do
ctoribꝰ multi caſus dubij. quoꝝ plures
ex iam dictis ſunt ſoluti. Ponã tamen
aliquos et qui magis vidẽtur difficiles
ad ſoluendũ. Primus caſus ſit iſte.
Pone ꝙ aliquis habens puerum paga
ni vel iudei in cuſtodia vidẽs ipm peri
clitari morte baptiſet illum ſub tali cõ-
ditione. Ego te baptizo ⁊c̃. ſi pater tuꝰ
cras conſentiat.nũquid talis eſt bapti-
ſatus. Uno mõ poteſt dici ꝙ ſi puer añ
conditionem impletaʒ tranſeat nõ erit
baptiſatus.quia tũc nõ erit capax bap-
tiſmi eo ꝙ nõ erit đ foro eccleſie militã
tis.nec eſt contra hoc illud capi.A nob
Extra de ſen.excõi. Ubi habet̃ ꝙ mor-
tui ſentẽtia excõicatiõis ligant̃ ⁊ ſoluũ
tur.⁊ ſic vidẽtur eſſe de foro eccleſie mi
litãtis. Nã hoc ſolũ tenet in iuriſdictio
nibus nõ in ſacramẽtalibꝰ.illđ ẽ etiã ꝓ
pter facta p̃cedẽtia quibus hoc meruc-
runt alias nõ. Et ad hoc eſt Auguſtinꝰ
de cura pro mortuis agenda. Sed non
ſic in ꝓpoſito.quia iſte ꝑuulus nihil om
nino meruit.Alio mõ tñ põt dici ꝙ nul
lum ſacramentũ recipit ꝯditionẽ niſi đ
preſenti vl̃ đ p̃terito ꝓpter certitudinẽ
ſacramẽti.Quod aũt matrimoniuʒ ad
mittit ꝯtractũ de futuro nõ eſt.qꝛ ſacra
mẽtale:ſed qꝛ cõtractus ſiue pactũ. Et
adhuc talis ꝯtractꝰ nõ eſt matrimoniũ
nec ſacramẽtũ ſed ſpõſalia.ideo nec in
caſu noſtro ẽ baptiſmus.Dicit tñ Adã
ꝙ in caſu vbi hoc pie ageretur.vt verbi
gratia. Si ſeruꝰ xp̃ianus alicuiꝰ paga-
ni nõ audẽs abſolute h̃ facere in p̃ñtia
alioꝝ ſeruoꝝ agatvt dictũ eſt.credibile
eſt ꝙ fides ſui cũ tali ope ꝑuulo ſubue-
nirʒ. Ego aũt dico ſimpl̃r ⁊ abſolute ꝙ
in caſu iſto nõ eſt baptiſmus nec aliqđ
qđ ꝑuulo valeat ad ſalutẽ.qꝛ ꝯditio ad
iecta ſicut dicit Holkot repugnat ſigni
ficationi forme ſacramẽtalis.Nã cũ di-
cit̃ Ego te baptiſo denotat̃ ꝙ ita ſit in
hoc tempe p̃ſenti ita ꝙ baptiſet eũ ⁊ cõ
ferat ſacramẽtũ.Cũ aũt adiũgit̃ p̃dicta
ꝯditio illa interimit ſignificationẽ actꝰ
exerciti ſignificati prius qꝛ đꝛ ſi pr̃ vult
Et iõ eſt mutatio forme q̃tũ ad ſignifi
cationẽ que ſꝑ ſacramentũ impedit vt
ſupra dictũ eſt. quare nõ ſit qđ requiri
tur ad ſalutẽ. K Secũdus caſus
Pone ꝙ duo ſunt ſacerdotes q eundẽ
pueꝝ ſil̃ ſub hac forma baptiſent. Ego
te baptiſo ſi nullꝰ alius te baptiſet. vel
etiã pone ꝙ vterꝙ ſine aliq̃ ꝯditiõe di
cat.ego te baptiſo nũqđ puer ẽ baptiſa
tus. Ad p̃mã p̃tẽ caſus põt dici ꝙ illa
ꝯditio eſt corruptiua ſignificatiõis for
me ĩ tali caſu.vt nũc.⁊ iõ ẽ ꝯ̃ria effectui
baptiſmi ⁊ nõ tʒ ſacramẽtũ.q̃uis cõdi-
tio ſit impleta.ſicut eſt de matrimonio
extra de ꝯdi.appo.ca.vlti.Si dicat̃ ego
ꝯtraho tecũ ſi ſꝑ velis eſſe adultera ⁊c̃.
Adaʒ tñ dicit ꝙ ſi vterꝙ pie ageret nõ
intendẽs agere ꝯtra cõem formã eccle-
ſie.nec aliqđ ſciẽs de cõſocio ſʒ ſcrupu-
loſe hoc faciẽs vt caueret ab irregulari
tate ⁊c̃.⁊ intẽdẽs omnĩo pueꝝ baptiſa-
re tũc puer eẽt baptiſatꝰ.Si aũt vterꝙ
cauillatorie ageret.quaſi dicerʒ.valeat
iſtud factũ quãtũ ſolum verba dãt. tũc
puer nõ eſſet baptiſatus. et hoc eſt pro
babile. Ad ſecundã p̃teʒ caſus poteſt
dici ꝙ ſi vterꝙ baptiſans intẽdat prin
cipaliter baptiſare ⁊ eque primo bapti
ſet:ab vtroꝙ puer eſt miniſterial̃r bap
tiſatus. ⁊ dicitur ſemel ſoluʒ baptiſatꝰ
quia non ĩprimitur niſi vnus caracter.
nec maior gr̃a dat̃ q̃ ſi vnus ſolꝰ bapti
ſaret. Nec puer vl̃ baptiſans eſt irregu
laris.quia nõ eſt iteratio ſacramẽti ſm
intellectum illius canoñ.de ꝯſecratiõe
diſtin.4.quibus. Nã illđ ſacri canonis
ſtatutũ fuit in penaʒ ⁊ deteſtationẽ vo-
lentium iterare baptiſmũ. Iſti aũt hoc
non intendũt nec reuera eſt ibi iteratio
ſicut in caſu quo plures aſſiſtentes ep̃o
verba ſimul ꝓferũt ꝯſecratoria hoſtie.
nõ eſt iteratio. L Tertius caſus
Pone ꝙ ſacerdos đ pluribꝰ ſibi oblatꝭ
vnũ ſolũ baptiſare intendit.nec aduer-
tit ꝙ duo ſibi offerunt̃ nec plus habʒ in
tentionẽ ſuꝑ vnũ q̃ ſuper alterum. ſed
cogitet in generali volo pueꝝ nũc mihi
oblatũ baptiſare ⁊c̃. Nũquid vterꝙ eſt

baptiſatus vel non põt dici ꝓbabiliter
ꝙ nullũ baptiſat. qꝛ intẽtio in caſu iſto
repugnat effectui. Naʒ q̃ rõne vnũ bap
tiſaret pari ratione vtrumꝙ.Et tñ non
vtrumꝙ qꝛ intẽtio ꝯtrariat̃ in caſu. Et
ſimiliter põt dici de monſtro biformi ꝙ
ſi baptiſans ſingulariter ⁊ preciſe intẽ-
dat vnũ ſolum baptiſare ⁊ ſuꝑ neutrũ
plus intẽdat q̃ ſuper reliquũ ⁊ ſint ibi
due aĩe neutra eſt baptiſata. Adam tñ
dicit ꝙ ſi ſacerdos non haberet intẽtio
nem expreſſe ꝯtrariã ⁊ faceret in forma
eccleſie ꝙ vterꝙ baptiſatur eo ꝙ ſingu
lare põt ſe extẽdere ad pl̃ale. Tutiꝰ tñ
vt dicit Holkot vnũ baptiſare ⁊ poſtea
aliũ ſub ꝯditiõe dicẽdo.ſi nõ fueris ⁊c̃.
Unde gñaliter in hoc caſu ⁊ alijs dubi-
is ſunt tres regule q̃s ponit Scotꝰ vbi
agit de forma baptiſmi. Pria eſt ſi poſ
ſibilitas adeſt via tutiſſima eſt tenẽda.
Scđa ſi nõ adeſt poſſibilitas via tutiſ-
ſima ꝓxima.Tertia ceſſante impoſſibi
litate. caute ſupplendũ eſt ꝙ ĩpoſſibili-
tas ꝓhibebat. Quartus caſus.pone
ꝙ ſacerdos intẽdat baptiſare maſculũ
⁊ offerat̃ ſibi femina: nũqđ erit baptiſa
ta.põt dici ꝙ ſic:qꝛ nõ reqrit̃ noticia di
ſtincta ꝑſone in baptiſmo: ſʒ ſufficit ꝙ
talis intẽdat baptiſare.Et hoc eſt verũ
dũ tñ iſte volẽdo baptiſare maſculũ nõ
habeat exp̃ſſam intẽtionẽ nõ baptiſan-
di feminã.alias non. M Quin
tus caſus.pone ꝙ aliqs faciat ſe ſub cõ
ditiõe baptiſari dicẽdo ſi nõ fueris ba-
ptiſatꝰ ⁊c̃.⁊ tñ ſciat ſe baptiſatũ nũqđ
talis peccat ⁊ ſit irregularis.põt dici ꝙ
talis niſi ꝑ factũ aliqđ aut per volũtatẽ
vtat̃ ſcđo baptiſmo tanꝙ valido nõ eſt
irregularis.nec ſcđo baptiſatꝰ vere vel
interpretatiue. qꝛ hoc non eſt expreſſe
cautũ in iure.Si tñ ſic vteret̃ eſſet inter
pretatiue ſecundo baptiſatus:⁊ eſſet ir
regularis.Talis tñ quocũꝙ mõ ſit pec
cat ſꝑ.eo ꝙ nõ debet deriſorie aut fru-
ſtratorie hoc facere:⁊ qꝛ validũ ⁊ ſcituʒ
reddit dubiũ.⁊ ſic talis ꝯditionis appo
ſitio non eſt ꝯceſſa niſi vbi eſt dubitatio
⁊ vbi neſcit̃ de baptiſmo precedẽte qđ
talis non ſeruat: ideo peccat. niſi forte
vbi hoc faceret ex ignorãtia ⁊ ſimplici-
tate. Sextus caſus. pone q̃ aliquis
nõ baptiſatus credẽs tñ ſe baptiſatuʒ
ordinet̃ in ſacerdotẽ nunqđ talis ſi ſic
decedat dãnatur. Itẽ nunqđ fuit ſacer
dos. Itẽ nunqđ ꝯſecrauit ⁊ abſoluit.
Ad primũ põt dici ꝙ nõ. ſi veriſil̃r et
probabiliter credidit ſe baptiſatum:qꝛ
hoc excuſat eũ ⁊ ſufficit ad ſalutẽ. Ali-
ter quilibet haberet ſꝑ dubitare vtrum
eſſet baptiſatus ⁊c̃. Ad ſcđm dico ꝙ
non:qꝛ baptiſmus eſt ianua ſacramen-
toꝝ ⁊c̃ Ad tertiũ dico ꝙ ſic: qꝛ bona fi
de credidit ſe eſſe ſacerdotẽ:ideo cõce-
dunt aliqui ꝙ talis licʒ nõ fuerit ſacer-
dos.tñ potuit corpus xp̃i ꝯſecrare ⁊ ab
ſoluere a peccatis. Sed meliꝰ đꝛ ꝙ iſta
ꝑ eũ tanꝙ per ſacerdotẽ geſta.rata fue
runt.ſed tñ ea non fecit: ſed qđ ipſe fa-
cere credidit ſummꝰ ſacerdos ꝑ ſuam
gratiã ſuppleuit. Non pono hic plures
caſus:qꝛ ex predictis plures p̃nt ſolui.
Et hec de primo articulo. Sequitur
articulus ſecundus. N Quan-
tum ad ſecũdum articulũ in quo viden
dum eſt de p̃ncipali queſito. Primo po
nam propoſitiones ꝯcedẽdas de virtu-
te ſermonis. Secũdo ꝯcluſionẽ reſpon
ſalem ad intẽtionem querẽtis. Tertio
inferã aliqua correlaria ex dictis. Pri
ma ꝓpoſitio ſit iſta loquẽdo de neceſſi
tate abſoluta nullus baptiſmus chriſti
eſt ad ſalutẽ neceſſariꝰ viatori. Scđa
loquẽdo de neceſſitate de lege cõmuni
ordinata nullus baptiſmꝰ xp̃i eſt ad ſa
lutẽ neceſſarius viatori . Et iſtas duas
ꝓbat p̃ma ratio ante oppoſitũ q̃ſtiõis
Ex quibus pʒ ꝙ q̃ſtio eſt falſa de virtu
te ſermõis. Tertia ꝓpoſitio loquẽdo
de neceſſitate de lege cõmuni ordinata
cuilibet viatori eſt ad ſalutem neceſſari
us baptiſmus chriſti. Unde ꝓ intelle-
ctu iſtorum ſciendũ eſt ꝙ triplex eſt ba
ptiſmus.ſcʒ baptiſmus flamĩs.baptiſ-
mus fluminis.⁊ baptiſmꝰ ſanguis.mo
do de lege ordinata quilibet iſtoꝝ ſuffi
cit ad ſalutẽ:⁊ per ꝯñs nullus iſtoꝝ re-
quiritur.tamen aliquis iſtorum. Ideo
cõcedendũ eſt ꝙ nullus baptiſmus de
lege ordinata eſt ad ſalutẽ neceſſarius
viatori. tamen cuilibet viatori aliquis

baptiſmus eſt neceſſarius ad ſalutem
de lege ordinata. Similiter refert dice-
re baptiſmus eſt neceſſari⁹ viatori ꝛ di-
cere viatori eſt neceſſari⁹ baptiſmus. ſi
cut refert dicere oculus eſt neceſſarius
ad videndū. ꝛ dicere ad videndū neceſ
ſarius ē oculus: qꝛ pͥma eſt falſa ꝛ ſcđa
eſt vera. Et differētia ꝑ logicā patꝫ ꝛc.
Sed qꝛ ſancti ꝛ doctores loquentes de
baptiſmo cōiter intelligūt de baptiſmo
fluminis. ideo ſpecialiter videndū eſt
quō ad ſalutē neceſſari⁹ ſit hmōi baptiſ
mus de quo ponit̄ ꝯcluſio reſponſalis
ad intētionē q̄rentis ꝙ cuilibet viatori
baptiſmus eſt neceſſarius ad ſalutē de
lege ordinata ꝛ cōmuni. Ad iſtum ſen-
ſum ꝙ quilibet q̄ non impleuit p̄ceptū
baptiſmi fluminis de lege ordinata et
cōmuni ſub pena ꝑditiōis ſalutis tene
tur ad ip̄m. ſ. affectu ſuſcipiendi ꝓ loco
ꝛ tp̄e ꝛ effectu ſi viator manet quouſq̧
poſſit cōmode recipere. Et hoc probat
Scotus in q̄rto. vbi q̄rit vtrum iam iu-
ſtificati teneant̄ ad ſuſceptionē baptiſ-
mi. Et facit ad hoc duas rationes q̄ vt
credo non cōcludunt: qꝛ nimis difficile
eſſet hoc ꝓbare rōne: ſed bene tn̄ pōt ꝓ
bari auctoritate ſcripture ſicut facit do
minus Armacanus libro. 8. de queſti.
armenioꝝ. c. 35. O Ex p̄dictis
ſequunt̄ aliqua correlaria. Primū eſt
ꝙ iam iuſtificati ſi nō fuerint baptiſati
baptiſmo fluminis tenentur baptiſari.
Et hoc eſt verū ad ſenſum ſupradictū
Scđm eſt ꝙ nō baptiſatus ꝛ martiri-
ſatus ſi poſtea miraculoſe reſurgat te-
netur baptiſari. Et talis baptiſmus iu
ſtificatoꝝ nō eſt fruſtra: qꝛ per eū ſerua
tur obedientia diuini p̄cepti. Terciū
eſt ꝙ beata virgo ꝛ apoſtoli chriſti fue-
rūt baptiſati: lꝫ hoc nō legat̄ expſſe: qꝛ
ad hoc tenebant̄: niſi cum eis fuerit diſ
penſatū. Nā erāt in tp̄e quo baptiſm⁹
fluminis erat ꝓmulgatus ꝑ modū p̄ce
pti: ꝛ non apparet q̄re xp̄s cum eis diſ-
penſauerit. imo nec illud fuiſſet cōueni
ens: qꝛ exēplo xp̄i ipſi debuerūt facere
qđ docebāt. Sed ꝯtra cōcluſionem ar
guitur pͥmo: qꝛ ſola fides ſufficit ad ſa-
lutē. Unde apl's Ro. 3. Arbitramur iu
ſtificari hoīem per fidē ſine opꝫibus le-
gis. Et iterū. Roma. 10. Corde credit̄
ad iuſticiam ꝛc. Et multa ſimilia habē-
tur in ſcriptura. Igit̄ ad ſalutē nō req-
ritur baptiſmus fluminis ꝛc. Scđo ſi
cut in noua lege p̄cipit̄ baptiſmus: ita
in antiqua precipiebat̄ circūciſio Geñ.
17. Sed multi non circūciſi tunc ſalua
bant̄ ſicut Iob. ꝛc. ita ꝛ in noua cum ſit
mitior. Tertio xp̄s dixit Ioh. 6. Niſi
manducaueritis carnē filij hominis ꝛc
non habebitis vitā eternā. vbi ita exp̄ſ
ſe ꝛ in verbis ſilibus affirmatur neceſſi
tas ſumptionis ſacramenti euchariſtie
ſicut in caſu tertio precedēte affirmat̄
neceſſitas baptiſmi. ſꝫ ſine euchariſtia
ſaluantur multi. igitur ꝛc. Quarto vi
detur ꝙ ad minus illi qui nunq̄ audie
runt loqui de lege euāgelica chriſti nō
tenent̄ baptiſari ſicut forte aliqui ſunt
in aliquibus inſulis. Et ad hoc eſt illud
chriſti Ioh. 15. Si non veniſſem ꝛ locu-
tus eis non fuiſſem peccatum nō habe
rent. Quinto videt̄ ꝙ ſi parentes in-
fantem baptiſare laborāt ꝛ preuenitur
morte anteq̄ valeat baptiſari ꝙ fides
parentū ei ſufficiat ad ſalutem. Tum
quia talis fides videbatur ſufficere ꝑ-
uulis in lege nature. Tum etiam quia
ꝑuuli ab herode occiſi vt inter eos xp̄s
occideret̄ ſaluati fuerunt: cū eccleſia te
neat eos eſſe martyres. ſed in illis ꝑuu
lis nulla cauſa ſalutis reperiri poteſt.
aut non tanta: quanta in propoſito vbi
eſt fides parētū ꝛc. Sexto impotētia
hoīes etiā adultos excuſat a ſuſceptio
ne baptiſmi. Igitur ꝑuuli naturaliter
impotentes ſi moriātur ante baptiſmū
legitime excuſantur. igitur non damnā
tur ſed ſaluantur ꝛc. Ad primū dico
ꝙ fides que ꝑ charitatem operatur eſt
principium ſufficiēs ad ſalutē dum tn̄
habens eam legē obſeruet. ideo habēs
eam baptiſari tenet̄: cum lex hoc preci-
piat. Et ſic intelligenda ſunt omnia ſi-
milia. Ad ſecundū dico ꝙ lex circun-
ciſionis ſolum data erat Abrahe ꝛ ſe-
mini eius: vt ptꝫ ex textu ſcripture vbi
datur illa lex: ſed preceptum baptiſmi
datur oībus. igitur ꝛc. Ad tertiū dico

ꝙ illud dictū intelligitur de ſumptione
ſeu māducatione ſpirituali per fidem.
et ſic ē neceſſitatis ꝛc. Et tn̄ ſi de ſum-
ptione corꝑali acciꝑetur eſſet intelligē-
dum cū modificatiōe ſicut etiā obſeruā
tie alioꝝ p̄ceptoꝝ affirmatiuoꝝ ſic ſcꝫ
niſi rōnalis ꝛ legitima cā excuſet. Ideo
illa duo quaten⁹ ſūt p̄cepta neceſſitatē
habēt: nō dico tn̄ parē vł equalē. Ad
quartū dico cū aplo. Rom. 10. Quomō
inuocabūt in quem nō crediderūt. aut
quō credēt ei quē nō audierunt. Et ſeq
tur ſtatim. Sed dico nunqd nō audiue
runt. Et quidē. In oēm terrā exiuit ſo
nus eoꝝ ꝛc. Unde de intentione apli et
ſcripture in plurib⁹ loc̄ videt̄ eſſe ꝙ p̄-
dicatio legis xp̄i exiuit in omnē terrā.
ideo ad eā ſeruādā oēs tenent̄ q̄re ꝛc.
P Ad quintū dico ꝙ fides ꝑen
tum nō ſufficit ad ſalutē paruuloꝝ nec
vnq̄ ſuffecit ante legem ſine ſacrificijs.
quoniā omni temꝑe ab origine mundi
fideles deo ſacrificia offerebāt vt place
rent deo. vt patet Geneſ. 4. ꝛ deinceps
per ſcripturā. ꝛ hec erant pro ſua ꝛ filio
rum ſalute. Ad illud qđ dicit̄ de ꝑuu-
lis ab herode occiſis dicit dominus Ar
macanus libro ſupradicto. caplo. 37. ꝙ
paruuli nō circūciſi qui fuerūt occiſi nō
fuerunt ſaluati. quia caruerūt ſacramē
to ſalutis. nec erant innocentes ſed pec
catores. et eoꝝ ſaluti manifeſte obuiat
illud Geneſ. 17. Maſculus cui⁹ prepu-
cij caro ꝛc. circūciſi autē innocētes erāt
Et ideo congrue feſtum eorum feſtum
innocentium vocatur. Nec videtur iux
ta ſcripturam nobis traditā ꝙ illi circū
ciſi occiſi ampliorem beatitudinē acce-
perunt q̄ ceteri circūciſi ꝛ nō occiſi aut
q̄ baptiſati infantes cōmuniter moriē-
tes licꝫ quodāmodo martyres dici poſ
ſint. Niſi forte deus occulto ſuo iudicio
eis aliquid amplius dederit qđ negare
nec tenere affirmare preſumēdū eſt. qꝛ
hoc nō habetur ex ſcriptura. Iſtud aūt
videtur bene durum. quia ad minus vi
detur ꝙ circūciſio ſanguinis ſuffecerit
ad ſalutē ſine circunciſiōe carnis. ſicut
baptiſm⁹ ſanguis ſine baptiſmo flumi
nis in ꝑuulis ꝛc. Ad ſextū dico ꝙ ve
rum eſt quod primo infertur ſcꝫ ꝙ im-
potentia in infantib⁹ eos excuſat ab ob
ſeruantia p̄cepti de baptiſmo habendo
Et ideo eis nō imputatur ad culpā no-
uā ꝙ nō fuerūt baptiſati. ꝛ ita de circū-
ciſione. ſed nō recte infert̄ vlteri⁹. ergo
non damnant̄ ꝛc. qꝛ ſola aīa xp̄iana ſal
uabitur ꝛ que pactū dei ſeruauerit. qđ
nō eſt in iſtis. ideo damnant̄. nō qꝛ cul-
pam incurrerūt ex nō obſeruātia. ſꝫ qꝛ
pactum nō ſeruauerūt. et ita dicerē de
ignorātibus legē: et nomē xp̄i ſi alicubi
eſſent aliq. ſ. ꝙ lex illa ſiue p̄ceptū bap
tiſmi eos nō artat. nec illā ſeruare tenē
tur. ſed de eius nō obſeruātia per igno
rantiā excuſantur. tamē penā legis iu-
ſte ſubire cōpelluntur. Exemplū de la-
trone qui hāc legē ꝙ latro ſuſpēdatur
ſeruare nō tenet̄. quia nō debet eſſe ho
micida ſui. ꝛ tn̄ penā legis per iudicem
iuſte cōpellitur ſuſtinere. Et hoc đ ſecū
do articulo. Q Quantū ad ter
tium articulū in quo videndū eſt vtrū ꝑ
baptiſmi inſtitutionē euacuata fuerit
circūciſio. Primo videndū quādo fue
rit baptiſmi īſtitutio. Secūdo quādo
incepit eius obligatio. Tertio viden-
dum qn̄ fuerit circunciſiōis euacuatio.
De primo pūcto ſit prima ꝓpoſitio ꝙ
baptiſmus non fuit inſtitutus quando
chriſtus fuit baptiſatus a Iohāne. qꝛ il
le nō fuit baptiſm⁹ xp̄i. id eſt forma: ſꝫ
forma Iohānis. tamen chriſtus tunc de
dicauit aquā tanq̄ materiam idoneā.
Secūda ꝓpoſitio. ꝙ nec illo verbo Io
hānis. 3. dicto ad Nicodemū. Niſi quis
nat⁹ fuerit denuo ꝛc. Quia nō eſt vere
ſimile tam neceſſariū ſacramentū clā
et cū ꝑſona priuata que nō debuit eē p̄
co illius inſtitutionis inſtitutum fuiſſe.
Tertia ꝓpoſitio. ꝙ baptiſmi inſtitutio
non differebat̄ vſq̧ ad illud temp⁹ quo
dictū eſt Math. vl. Euntes ergo ꝛc. Nā
diſcipuli xp̄i an̄ baptiſabāt vt pꝫ Io. 4
Quarta ꝓpoſitio ꝙ p̄ciſa hora inſtitu
tionis baptiſmi nō legit̄ in euāgelio. tn̄
bene conuincitur tempus inſtitutionis
fuiſſe an̄ tempus illđ quo diſcipuli bap
tiſabant. R De ſecundo puncto
ſit pͥma ꝓpoſitio. ꝙ inſtitutio baptiſmi

precessit ꝓmulgationem ⁊ ꝓmulgatio obligationē. Primū ptꝫ: qꝛ nō ꝓmulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata ⁊c̄. Scd̄m ptꝫ. qꝛ nullus tenet ad aliqđ diuinū preceptū nisi ꝑ aliquē autenticū ⁊ idoneū ⁊c̄. sit ꝓmulgatū. iuxta illud Johan. 15. Si nō venissem ⁊ locutus eis nō fuissem ⁊c̄. Et hoc verum est, de lege positiua cuiusmodi fuit preceptuꝫ baptismi. Scd̄a ꝓpositio ꝙ cōgruū fuit ꝓmulgationē baptismi ꝑmo fieri ꝑ modū ꝯsilij: deinde ꝑ modū precepti. Tum primo. qꝛ lex ꝑfectissima non debuit precipitāter imponi. Tum scd̄o qꝛ lex vetus cū nō esset mala non debuit subito repelli. sed debuit synagoga cum honore sepeliri ⁊c̄. Tertia ꝓpositio. ꝙ ꝓmulgatio baptismi ⁊ generaliter ꝓmulgatio cuiuscunqꝫ ꝑ modū ꝯsilij diuini obligat oēs ad quos legitime venit ad nō ꝯtēnendū. ꝓmulgatio aūt per modū p̄cepti obligat ad obseruādū. Scd̄m notū est: sed primū ptꝫ qꝛ qui ꝯtēnit ꝯsiliū. ꝯtēnit cōsulentē in q̄tum consulentem. ideo vt bene dicit Scotus. caueant sibi mordentes pauꝑtatē euangelicā mēdicantiū fratrū. ⁊c̄.

Quarta ꝓpositio ꝙ baptismus solū habuit duo tempora. Primū quo erat sub consilio quod durauit a p̄ncipio ex quo predicatū fuit euangelium vel baptismus a christo ⁊ apostolis vsqꝫ ad p̄dicationem solennē eiusdem post ascēsionem christi. Secūdum tempus quo erat sub p̄cepto quod incepit ſm Scotum in die Penthecostes in Hierusalē qꝛ vsqꝫ ad illum diē non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud Luce. 24. Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter vero ad alias ciuitates ⁊ loca ſm ordinem cuilibet incipiebat ſm tēpus quādo ibi publice ⁊ solēniter predicabatur lex euangelica. Et ita quibusdā incepit illud secundū tempus per mēsem post penthecostes quibusdam per annum: quibusdam per decennium: et ita deinceps. Quare patet ꝙ non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.

S De tertio puncto sit hec prima ꝓpositio ꝙ q̄tū ad circūcisionē distinguenda sunt quattuor tempora. Primū pro quo fuit necessaria. Scd̄m ꝓ quo fuit vtil' nō necessaria. Tertiū ꝓ quo nec vtilis nec necessaria tn̄ non mortifera. Quartū pro quo omnio mortifera et illicita. Secunda ꝓpositio ꝙ primū tempus circūcisionis precessit vtrūqꝫ tempus baptismi. Quia ex quo consulebatur baptismus non fuit circuncisio necessaria volēti baptisari. Tertia propositio est ꝙ ſm tempus cōcomitabatur primuꝫ temp⁹ baptismi. qꝛ q̄diu baptismus fuit sub consilio licuit eligere qđcūqꝫ placuit vel circūcidi vl' baptisari et vtrūqꝫ erat vtile nullū necessariū

Quarta propositio ꝙ tertium temp⁹ circuncisionis concurrit cum secundo tempore baptismi ⁊ hoc quo ad iudeos vsqꝫ ad illud temp⁹ Pauli qn̄ dixit ad Galathas quīto. Si circūcidimini xp̄s nihil vobis ꝓdest imo verisimile est ꝙ biē vltra et multo post videbant̄ frates hierosolimis approbare obseruantiā legis ⁊ de ea ꝯsulere paulo. Quīta ꝓpositio ꝙ quartū tempus circūcisionis cōcurrit cuꝫ secundo tempore baptismi: ⁊ hoc quo ad gētiles ꝯuersos ad fidē saltem post illud tempus quo Paul⁹ ascēdit hierosolimaꝫ ad seniores suꝑ illa q̄stione de q̄ habet̄ Actuū. quītodecimo. Ita ꝙ scd̄m tp̄s baptismi a p̄ncipio sui totaliter fecit circūcisioneꝫ illicitā q̄tū ad gentes conuersos vel saltem post tēpus tertij cōcilij in hierosolimis. đ quo tactū ē ⁊ in quo seniores determinabāt legē nō debere imponi gētib⁹ cōuersis.

Sexta ꝓpositio ꝙ q̄tū ad iudeos cōuersos ſm tempus baptismi nec a principio sui nec post tertiū concilium apostoloꝝ excludit omnīo circūcisionē tāq̄ illicitaꝫ nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabātur. Nec legim⁹ in scriptura quādo fuerit circūcisio iudeis cōuersis simpliciter ꝓhibita. qꝛ historia scripture non ꝓducitur vltra quītum annum neronis. scꝫ non vltra .30. annū a passione xp̄i et toto tempore illo iudei cōuersi obseruabāt legeꝫ quod

eis licuit. Verisimile est tamē ꝙ de⁹ ꝑ apostolos vl' illoꝝ successores tempore determinato simplr̄ ꝓhibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat̄ in scriptura. quia aliter ecclesia nō teneret eē hereticū dicere legalia currere cuꝫ lege euangelica vt extra de baptismo ⁊ eius effectu cap. maiores. nisi de⁹ h̄ specialr̄ reuelasset ⁊c̄. T Cōtra illud qđ hic dictū est de exclusione circūcisionis quo ad iudeos ⁊c̄. videt̄ sensisse apostolus ad Galathas. 2. Ubi dicit se rep̄hendisse Petrū. Et hoc videtur ex eo ꝙ obseruabat legē. que rep̄hensio facta fuit satis cito post illud tertium conciliū supradictū. quare ⁊c̄. De isto facto Petri si errauerit vel non. videtur ꝯtrouersia inter duos egregios apl'os Petruꝫ et Paulū. ⁊ postea inter duos egregios doctores Augustinuꝫ et Hieronimum. de hoc tamē pono ꝓpositiones. Prima sit hec ꝙ Petrus illo facto errauit. patꝫ. qꝛ licet apostoli in factis vl' dictis potuerunt errasse. non tn̄ inq̄tum scriptores alicuius part' scripture. cū ergo Paul⁹ ī epistola ad Galathas q̄ est ꝑs scripture canonice scribat ꝙ Petr⁹ rep̄hensibilis erat ⁊ nō recte ambulans ad veritatē euangelij. sequitur ⁊c̄. Secunda ꝓpositio Petrus in illo facto nō errauit. quia legē seruauerit. qꝛ post illud factū Paul⁹ circūcidit Thimoteuꝫ et tota multitudo cōuersa in iudea obseruabat legem Actuū. 12. quare ⁊c̄.

Tertia ꝓpositio est ꝙ Petrus in illo facto errauit. vel qꝛ in illo actu obseruabat legē subtrahēdo se a gentibus in cibo ⁊ potu. ⁊ ꝙ illud nō erat faciendū videtur pri⁹ sibi fuisse monstratū Actuū decimo de Cornelio. vl' qꝛ nō obseruās legem corā gentibus postea venientib⁹ iudeis eam obseruabat. Et vtrūqꝫ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus in quo videndū est de h̄ plenius. Quarta ꝓpositio est ꝙ ille error Petri fuit peccatū veniale. qꝛ melius est hoc dicere dummō possint saluari verba Pauli. Nec illud factuꝫ Petri potest excusari ꝓpter scandalū vitādū in iudeis. qꝛ nō erat ibi materia scādali perfectis aut paruulis. sed soluꝫ phariseis. de quo nō erat curandum exemplo christi Math. quindecimo de comestione manibus non lotis et cetera.

V Ad rationes ante oppositū Ad primum patet quid dicendum. Ad scd̄m dico ꝙ baptisati a Johāne in forma baptismi xp̄i quaꝫ forte sciuit vel a discipulis xp̄i vl' alias nō erāt rebaptisandi. Ad tertiam dico primo ꝙ christus in nullo soluit legē quo ad spiritualeꝫ sensum qui viuificat. sed bene quo ad litterā que occidit. iuxta verba apostoli. Dico scd̄o ꝙ circūcisio data fuit in fed⁹ sempiternum vl' in se vel in equiualēti. modo xp̄s nō euacuauit circuncisionem quo ad fructum ei⁹. qꝛ dedit sacramentuꝫ equiualentis fructus. imo maioris Dico tercio ꝙ q̄tū ad gētiles cōuersos p̄ceptum de circuncisione fuit reuocatum in tertio concilio auctoritate Petri ⁊ Jacobi imo sp̄ussancti quia ibi dicit̄ Uisum est spirituisancto et nobis ⁊c̄. Quantum vero ad iudeos supponitur reuocata aliquādo. licet tēpus reuocationis nō legatur in scriptura ꝙ autem dicitur christū circuncisionem obseruasse soluitur ꝑ hoc ꝙ lex vetus nō debuit statiꝫ dimitti. sed ipsa in morte christi causaliter expirauit quando dictum est cōsumatum est nō tn̄ pro tunc realiter et simpliciter sed pro tempore publicationis huius cause ⁊ noue legis. Et ideo vsqꝫ ad mortē decuit christum illa cerimonialia obseruare.

Et hec de questione.

Questio tertia

A

Vtrum [sic: printed "Uamuis"] —

Uamuis iā quasi om̄ia declarata sint q̄ tractat magr̄ distictiōe tertia vsqꝫ ad septimā distictionē hui⁹ q̄rti li. tn̄ adhuc specialr̄ vidēdū est de effectu baptismi de quo aliq̄liter agit̄ in q̄rta distinctiōe. Ideo q̄ro vtrū oēs suscipiētes baptismū equalr̄ recipiāt baptismi effectū. Et arguo p̄mo ꝙ nō. et ꝙ pl⁹ recipit adult⁹ q̄ par-

precessit ꝓmulgationem ꝛ ꝓmulgatio obligationē. Primū ptȝ: qꝛ nō ꝓmulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata ꝛc. Scḋm ptȝ. qꝛ nullus tenet ad aliqḋ diuinū preceptū nisi ꝑ aliquē autenticū ꝛ idoneū ꝛc. sit ꝓmulgatū. iuxta illud Johan. 15. Si nō venissem ꝛ locutus eis nō fuissem ꝛc. Et hoc verum est, de lege positiua cuiusmodi fuit preceptuȝ baptismi. Scḋa ꝓpositio ꝙ cōgruū fuit ꝓmulgationē baptismi ꝑmo fieri ꝑ modū ꝯsilij: deinde ꝑ modū precepti. Tum primo. qꝛ lex ꝑfectissima non debuit precipitāter imponi. Tum scḋo qꝛ lex vetus cū nō esset mala non debuit subito repelli. sed debuit synagoga cum honore sepeliri ꝛc. Tertia ꝓpositio. ꝙ ꝓmulgatio baptismi ꝛ generaliter ꝓmulgatio cuiuscunqꝫ ꝑ modū ꝯsilij diuini obligat oēs ad quos legitime venit ad nō ꝯtēnendū. ꝓmulgatio aūt per modū ꝑcepti obligat ad obseruādū. Scḋm notū est: sed primū ptȝ qꝛ qui ꝯtēnit ꝯsiliū. ꝯtēnit cōsulentē in ꝙtum consulentem. ideo vt bene dicit Scotus. caueant sibi mordentes paupꝫtatē euangelicā mēdicantiū fratrū. ꝛc.

Quarta ꝓpositio ꝙ baptismus solū habuit duo tempora. Primū quo erat sub consilio quod durauit a ꝑncipio ex quo predicatū fuit euangelium vel baptismus a christo ꝛ apostolis vsqꝫ ad ꝑdicationem solennē eiusdem post ascēsionem christi. Secūdum tempus quo erat sub ꝑcepto quod incepit ꝭm Scotum in die Penthecostes in Hierusalē qꝛ vsqꝫ ad illum diē non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud Luce. 24. Uos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter vero ad alias ciuitates ꝛ loca ꝭm ordinem cuilibet incipiebat ꝭm tēpus quādo ibi publice ꝛ solēniter predicabatur lex euangelica. Et ita quibusdā incepit illud secundū tempus per mēsem post penthecostes quibusdam per annum: quibusdam per decennium: et ita deinceps. Quare patet ꝙ non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.

S De tertio puncto sit hec prima ꝓpositio ꝙ ꝙtū ad circūcisionē distinguenda sunt quattuor tempora. Primū pro quo fuit necessaria. Scḋm ꝓ quo fuit vtil' nō necessaria. Tertiū ꝓ quo nec vtilis nec necessaria tñ non mortifera. Quartū pro quo omnio mortifera et illicita. Secunda ꝓpositio ꝙ primū tempus circūcisionis precessit vtrūqꝫ tempus baptismi. Quia ex quo consulebatur baptismus non fuit circuncisio necessaria volēti baptisari. Tertia propositio est ꝙ ꝭm tempus cōcomitabatur primuȝ temp⁹ baptismi. qꝛ ꝙdiu baptismus fuit sub consilio licuit eligere qḋcūqꝫ placuit vel circūcidi vl' baptisari et vtrūqꝫ erat vtile nullū necessariū

Quarta propositio ꝙ tertium temp⁹ circuncisionis concurrit cum secundo tempore baptismi ꝛ hoc quo ad iudeos vsqꝫ ad illud temp⁹ Pauli qñ dixit ad Galathas quinto. Si circūcidimini xp̄s nihil vobis ꝓdest imo verisimile est ꝙ biñ vltra et multo post videbant fratres hierosolimis approbare obseruantiā legis ꝛ de ea ꝯsulere paulo. Quinta ꝓpositio ꝙ quartū tempus circūcisionis cōcurrit cuȝ secundo tempore baptismi: ꝛ hoc quo ad gētiles ꝯuersos ad fidē saltem post illud tempus quo Paul⁹ ascēdit hierosolimaȝ ad seniores suꝑ illa q̄stione de q̄ habet Actuū. quītodecimo. Ita ꝙ scḋm tp̄s baptismi a ꝑncipio sui totaliter fecit circūcisioneȝ illicitā ꝙtū ad gentes conuersos vel saltem post tēpus tertij cōcilij in hierosolimis. ḋ quo tactū ē ꝛ in quo seniores determinabāt legē nō debere imponi gētib⁹ cōuersis.

Sexta ꝓpositio ꝙ ꝙtū ad iudeos cōuersos ꝭm tempus baptismi nec a principio sui nec post tertiū concilium apostoloꝝ excludit omnio circūcisionē tāꝙ illicitaȝ nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabātur. Nec legim⁹ in scriptura quādo fuerit circūcisio iudeis cōuersis simpliciter ꝓhibita. qꝛ historia scripture non ꝓducitur vltra quītum annum neronis. scȝ non vltra. 30. annū a passione xp̄i et toto tempore illo iudei cōuersi obseruabāt legeȝ quod eis licuit. Uerisimile est tamē ꝙ de⁹ ꝑ apostolos vl' illoꝝ successores tempore determinato simpl'r ꝓhibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat in scriptura. quia aliter ecclesia nō teneret eē hereticū dicere legalia currere cuȝ lege euangelica vt extra de baptismo ꝛ eius effectu cap. maiores. nisi de⁹ h̄ specialr reuelasset ꝛc.

T Cōtra illud qḋ hic dictū est de exclusione circūcisionis quo ad iudeos ꝛc. videt sensisse apostolus ad Galathas. 2. Ubi dicit se repꝛhendisse Petrū. Et hoc videtur ex eo ꝙ obseruabat legē. que repꝛhensio facta fuit satis cito post illud tertium conciliū supradictū. quare ꝛc. De isto facto Petri si errauerit vel non. videtur ꝯtrouersia inter duos egregios ap'los Petruȝ et Paulū. ꝛ postea inter duos egregios doctores Augustinuȝ et Hieronimum. de hoc tamē pono ꝓpositiones. Prima sit hec ꝙ Petrus illo facto errauit. patȝ. qꝛ licet apostoli in factis vl' dictis potuerunt errasse. non tñ inq̄tum scriptores alicuius partꝭ scripture. cū ergo Paul⁹ ī epistola ad Galathas q̄ est ꝑs scripture canonice scribat ꝙ Petr⁹ repꝛhensibilis erat ꝛ nō recte ambulans ad veritatē euangelij. sequitur ꝛc. Secunda ꝓpositio Petrus in illo facto nō errauit. quia legē seruauerit. qꝛ post illud factū Paul⁹ circūcidit Thimoteuȝ et tota multitudo cōuersa in iudea obseruabat legem Actuū. 12. quare ꝛc.

Tertia ꝓpositio est ꝙ Petrus in illo facto errauit. vel qꝛ in illo actu obseruabat legē subtrahēdo se a gentibus in cibo ꝛ potu. ꝛ ꝙ illud nō erat faciendū videtur pri⁹ sibi fuisse monstratū Actuū decimo de Cornelio. vl' qꝛ nō obseruās legem corā gentibus postea venientib⁹ iudeis eam obseruabat. Et vtrūqꝫ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus in quo videndū est de h̄ plenius. Quarta ꝓpositio est ꝙ ille error Petri fuit peccatū veniale. qꝛ melius est hoc dicere dummō possint saluari verba Pauli. Nec illud factuȝ Petri potest excusari ꝓpter scandalū vitādū in iudeis. qꝛ nō erat ibi materia scādali perfectis aut paruulis. sed soluȝ pharīseis. de quo nō erat curandum exemplo christi Math. quindecimo de comestione manibus non lotis et cetera.

U Ad rationes ante oppositum

Ad primum patet quid dicendum.

Ad scḋm dico ꝙ baptisati a Johāne in forma baptismi xp̄i quaȝ forte sciuit vel a discipulis xp̄i vl' alias nō erāt rebaptisandi. Ad tertiam dico primo ꝙ christus in nullo soluit legē quo ad spiritualeȝ sensum qui viuificat. sed bene quo ad litterā que occidit. iuxta verba apostoli. Dico scḋo ꝙ circūcisio data fuit in fed⁹ sempiternum vl' in se vel in equiualēti. modo xp̄s nō euacuauit circuncisionem quo ad fructum ei⁹. qꝛ dedit sacramentuȝ equiualentis fructus. imo maioris Dico tercio ꝙ ꝙtū ad gētiles cōuersos ꝑceptum de circuncisione fuit reuocatum in tertio concilio auctoritate Petri ꝛ Jacobi imo spūssancti quia ibi dicit Uisum est spiritui sancto et nobis ꝛc. Quantum vero ad iudeos supponitur reuocata aliquādo. licet tēpus reuocationis nō legatur in scriptura ꝙ autem dicitur christū circuncisionem obseruasse soluitur ꝑ hoc ꝙ lex vetus nō debuit statiȝ dimitti. sed ipsa in morte christi causaliter expirauit quando dictum est cōsumatum est nō tñ pro tunc realiter et simpliciter sed pro tempore publicationis huius cause ꝛ noue legis. Et ideo vsqꝫ ad mortē decuit christum illa cerimonialia obseruare.

Et hec de questione.

Questio tertia

A

Uamuis iā quasi oīa declarata sint q̄ tractat magr̄ distictiōe tertia vsqꝫ ad septimā distictionē hui⁹ q̄rti li. tñ adhuc speciali vidēdū est de effectu baptismi de quo aliq̄liter agit in q̄rta distinctiōe. Ideo q̄ro vtrū oēs suscipiētes baptismū equalr recipiāt baptismi effectū. Et arguo ꝑmo ꝙ nō. et ꝙ pl⁹ recipit adult⁹ ꝙ par=

nulus.scꝫ maiorem gratiã.quia omnis ratio que est ꝺ paruulo vt recipiat gratiam est etiã de adulto rite baptisato. ⁊ preter hoc adultus talis habet meritum personale qꝺ non habet ꝑuulus. ꝗre eidez daꝛ maior gratia ꝙ̃ paruulo ⁊c̃. Secũdo arguo ꝙ plus recipit paruulus ꝙ̃ adultus. scꝫ ꝙ plus sibi valet in casu baptism⁹ ꝙ̃ adulto. qꝛ ponam⁹ ꝙ adultus venit ad baptismuz cum deuotione ⁊ contritiõe.tunc arguo sic.In casu isto baptismus multo min⁹ ꝓdest adulto ꝙ̃ paruulo. quia tam bonuz est qꝺ confertur paruulo per baptismũ ꝙ̃ maluz est illud qꝺ haberet paruulus si careret baptismo.sed illud est peius ꝙ̃ malũ quod accideret adulto si non baptisareꝛ in casu predicto.qꝛ illud foret carentia visionis diuine in eternuz pro peccato originali. sed adultus volens baptisari ipsa voluntate purgaꝛ ab originali peccato.qꝛ si sine baptismo decederet haberet vitam eternã.ergo illud est sibi debitũ añ baptismuz. ⁊ per ꝯñs minus sibi cõfertur per baptismum ꝙ̃ ꝑuulo. Tertio arguo de duob⁹ adultis vel de duobus paruulis.qꝛ de duobus adultis baptisatis vn⁹ recipit gratiam ⁊ alius nõ si vnus sit magis deuotus ꝙ̃ alius. Etiã de duobus paruulis baptisatis quoꝝ anima vnius sit perfectior ⁊ melior in naturalibus ꝙ̃ anima alterius.Arguitur sic.Licet sacramentuz ꝗ̃tũ est de se equaliter confert gratiam in anima vtriusqꝫ.tamen cũ actus actiuorum sint in patiente disposito secundo de anima.sequiꝛ ꝙ in anima nobiliori causabitur plus de gratia.Et cõfirmaꝛ.qꝛ ẜm magr̃m lib.2.dist.2. deus contulit angelis in sua ꝑma creatiõe maiorẽ grãm vel minorẽ ẜm naturaliũ differentiã.igitur ⁊c̃. Oppositũ arguitur sic.Nullus suscipiens baptismũ recipit baptismi effectũ nisi in virtute et ex merito passionis xp̃i sed meritũ passionis xp̃i est equale omnib⁹ in xp̃o renatis.igiꝛ ⁊c̃. Quia hic queriꝛ de effectu baptismi qui triplex est. capiẽdo effectũ large ⁊ improꝑe scilꝫ caracteris impressio.gratie infusio.culpe ⁊ pene dimissio.Ideo de his tribus ꝑ ordinez in tribus articulis videndũ est ⁊c̃. B

Quãtũ igiꝛ ad primũ articulũ in quo videndũ est. vtrũ in baptismo caracter imprimaꝛ tria sunt videnda. Pri͂o de caracteris descriptiõe. Sc̃do de caracteris ꝯditione. Tertio de caracteris impressione. De p̃mo puncto sciendũ est ꝙ caracter in ꝓposito vt sumiꝛ apud theologos est signũ spũale impressum suscipiẽti sacr̃m nõ iterabile indelebiliter manẽs postꝙ̃ est semel impssuz ⁊ distinguens suscipientẽ tale sacr̃m a non suscipiente. De sc̃do puncto pꝫ ex p̄dicta descriptione ꝙ aliq̃ cõditiões seu ꝓprietates attribuunꝛ caracteri.s.ꝙ est assimilatiuũ distinctiuũ.figuratiuũ. dispositiuũ.rememoratiuũ.⁊ obligatiuũ.

Prima cõditio caracteris est ꝙ est signũ assimilatiuũ scꝫ alteri hñti. Et hec cõditio ⁊ sequẽs cõueniũt caracteri naturaliter ⁊ sunt cões tã ei ꝙ̃ cuilibet alteri forme. Sc̃da ꝯditio est ꝙ ẽ signũ distinctiuũ scꝫ a nõ hñte. Tertia est ꝙ est signũ ꝯfiguratiuũ seu ꝯformatiuuz s.xp̃o.nã ꝑ ip̃m ascribiꝛ qs familie xp̃i.

Quarta conditio est ꝙ caracter est signũ dispositiuũ scꝫ ad gratiã tanꝙ̃ causa sine q̃ nõ.Et hoc solũ ex voluntate ⁊ ordinatiõe dei.non ex natura rei scꝫ qꝛ deus sic ordiauit ꝙ baptisatus ꝑus aliquo mõ recipiat caracterẽ.⁊ posito caractere recipiat grãm nisi ponat se obicem. Quinta ꝯditio ꝙ caracter est signũ rememoratiuũ seu recordatiuũ scꝫ suscepti sacramẽti.Et hoc ex diuina ordinatiõe q̃ vult caracterez sic inducere innoticiã sacramenti suscepti. Sexta ꝯditio ꝙ caracter est signũ obligatiuũ scꝫ ad legẽ xp̃i eo mõ quo suscipiẽs sacramentũ obligaꝛ ꝑ eius susceptionem plusꝙ̃ nõ suscipiẽs ⁊c̃. C De tertio pũcto pono aliq̃s ꝓpositiões. Prima sit hec ꝙ caracterẽ iꝑmi aĩe nõ põt ꝓbari aut iꝓbari ꝑ rõnẽ naturalez nec ꝑ efficacẽ seu expssaz biblie auctoritatẽ

Primo ꝙ nõ possit sic improbari saltem ꝯcediꝛ.sꝫ ꝙ nec possit sic ꝓbari.pꝫ qꝛ illi q ponũt caracterez imꝑmi nõ inducũt ad hoc rõnem naturalẽ q̃ valeat

nec auctoritatem biblie cogentem. nec ꝓbãt ꝙ magis imprimaꝛ in baptismo ꝙ̃ in circũcisione.⁊ tñ ipsi negãt in circũcisione. Sc̃da ꝓpositio ꝙ caracterẽ imprimi aĩe maxie in baptismo magis ꝙ̃ oppositũ est ꝯsonũ auctoritati eccl̃ie ⁊ rõnabili cõgruẽtie.Auctoritas eñ ecclesie videꝛ magis hoc sonare ꝙ̃ oppositũ.Extra de baptismo ⁊ effectu eius. Maiores.Ubi videꝛ dicere ꝙ aliqui recipiunt caracterẽ sacri ꝗ̃uis nõ rẽ. hec tñ auctoritas nõ cogit.qꝛ posset exponi ꝙ intelligit ꝑ caracterẽ ip̃m baptismuz sicut qñqꝫ facit magr̃. Cõgruentia tñ est ad hoc ꝙ rõnabile videꝛ ⁊ ꝯgruũ ꝙ quilibet recept⁹ in dei familia aliqd ꝑmanẽs recipiat quo distiguaꝛ ab alijs.

Tertia ꝓpositio ꝙ si caracter sit aliquid est forma absoluta ⁊ non relatiua ꝯtra Scotũ q dicit ꝙ vtrũqꝫ põt teneri Et intelligit ꝑ formã relatiuã rem aliquã q̃ nõ est res absoluta.Cõtra quem dico ꝙ om̃e qꝺ est res absoluta ⁊ qꝺ nihil illo mõ est res relatiua scꝫ distincta ab absoluta qꝺ hꝫ alibi ꝓbari. Quarta ꝓpositio ꝙ ꝯuenienti⁹ poniꝛ ꝙ caracter est q̃litas de p̃ma vel tertia specie ꝙ̃ de sc̃da.ꝯtra Scotũ q ponit ꝙ est de sc̃da specie q̃litatis.Caracter eñ si aliquid est.est habit⁹ vel dispositio passio vel passibilis q̃litas.sꝫ nõ est naturalis potẽtia.qꝛ ipsa dꝛ in respectu ad actuz potẽtie actiue vel passiue quoꝝ neutrũ ꝯuenit caracteri.Nõ eñ videꝛ potẽtia naturalis actiua respectu actuũ naturaliũ.qꝛ oẽs tales actus sufficiũt ꝓducere habit⁹ naturales ⁊ infusi. Nec est potẽtia naturalis actiua respectu actuum supnaturaliũ.qꝛ tales act⁹ sunt immediate a deo.Nec põt eẽ potẽtia passiua respectu p̄dictoꝝ actuuz.qꝛ aĩa est sufficiẽs passiuũ respectu illoꝝ. Quinta ꝓpositio ꝙ caracter sicut ẽ in aĩa ita est in q̃libet ei⁹ potẽtia.qꝛ idẽ sunt. Si tñ potentie aĩe distinguerenꝛ ab aĩa vł inter se tunc caracter cõuenienti⁹ poneretur subiectiue inesse substãtie aĩe ꝙ̃ alicui ei⁹ potentie ꝯtra Scotũ qui simpliciter ponit ꝙ est in voluntate ⁊ tñ videꝛ tenere ꝙ hec potẽtia distinguatur ab ipsa substantia aĩe qꝺ videꝛ minus ꝯñs.qꝛ frustra videtur poni caracter in potentia aĩe nisi vt sit p̃ncipiũ sui act⁹. sꝫ caracter nõ videꝛ eẽ p̃ncipiũ alicui⁹ actus nec inclinare ad aliquẽ actũ vt dicit Ockam qui dat exemplũ de habitu religiosi ꝑ quẽ distinguiꝛ a non religioso ⁊ obseruantias certas significaꝛ promisisse ad q̃s obligaꝛ qui tñ habit⁹ non est p̃ncipiũ alicuius actus.qꝛ ad nulluz inclinat. Sic est de caractere ⁊c̃. Ideo verisimilius diciꝛ esse in eẽntia aĩe subiectiue q̃ nullũ actũ cõnotat ꝙ̃ in potẽtia q̃ cõnotat actũ. Sexta ꝓpositio ꝙ si potẽtie aĩe distinguerenꝛ realiter inꝛ se sicut tenet sc̃tus Thomas ⁊ caracter ponereꝛ in aliq̃ potentia aĩe adhuc cõuenieẽtius ponereꝛ in volũtate ꝙ̃ in intellectu.qꝛ vt dicit Scot⁹ dispositio ad formã est in eodẽ susceptiuo cũ forma. sꝫ caracter est dispositio q̃daz ad grãm q̃ est in volũtate.igiꝛ ⁊c̃. Septima propositio ꝙ lꝫ caracter de lege ordinata sit signũ indelebile non tñ simpliciter ⁊ absolute.qꝛ de⁹ absolute possꝫ illud separe a subiecto ⁊ destruere subiecto remanẽte. Octaua ꝓpositio ꝙ caracteres in diuersis sacramẽtis impssi sunt alterius ⁊ alteri⁹ speciei.qꝛ lꝫ accidẽtia eiusdẽ speciei pñt esse in eodẽ subiecto tñ hoc nõ est ponendũ sine aliq̃ necessitate.id est sine rõne experientia vel auctoritate cogente.sꝫ hic nõ est aliqꝺ tale sꝫ potius videꝛ rõ ad oppositũ.qꝛ caracter imprimiꝛ ad distinguendũ.nunc aũt si in trib⁹ sacramẽtis irreiterabilib⁹ in quibus imprimiꝛ caracter scꝫ baptismo ꝯfirmatiõe ⁊ ordine caracteres eẽnt eiusdẽ speciei ꝑ eos nõ distingueretur baptisatus a ꝯfirmato:aut sacerdos a baptisato vel ꝯfirmato ⁊c̃.Et hec de p̃mo articulo D Quantũ ad sc̃m articulũ in quo vidẽdũ est Utrũ in baptismo grã infundaꝛ.qꝛ ita posset queri de alijs virtutibus ponã tres ꝯclusiones.

Prima est ꝙ cuilibꝫ rite suscipienti baptismũ infunditur gratia. Secũda ꝙ cuilibet rite suscipienti baptismũ infundũtur alie virtutes theologice siue supernaturales.scꝫ fides ⁊ spes. Ter-

tia ꝙ nulli ꝗtumcunqꝫ rite suscipienti
baptismū infundunt virtutes morales
Et istas tres ꝯclusiones declarabo per
ordinem. Prima igit ꝯclusio ꝓbatur
sic. Et intelligendo de illo suscipiēte q
anteꝗ suscipit nō habet grām. tunc de
tali arguit. quia sibi dimittit mortalis
culpa. igitur ei infunditur gratia. An-
tecedens patet. et consequentia patet
ex prima conclusione tertij articuli pri
me. q. quia de lege ordinata non dimit-
titur mortalis culpa sine infusione grē
Et aduertendū est ꝙ hec ꝯclusio est in-
telligenda ꝓut ly rite importat disposi
tionē baptisati q non reqrtur necessario
ad esse sacramēti sꝫ ad bene esse cū cete
ris necessario requisitis. qꝛ si ly rite im
portaret solū dispositionē necessario re
quisitā sacramēti. sic nō oportet ꝛc. sic
pꝫ in multis malis rite baptisatis quo
ad necessaria. igit ꝛc. Scđa conclusio
ꝓbat. scꝫ ꝙ alie virtutes puta fides et
spes infūdunt in baptismo rite suscep-
to ad sensum iaꝫ expositū. Pro cuꝰ de
claratiōe pono aliq̄s ꝓpositiōes. Pri
ma sit hec. ꝙ gratia de potētia dei abso
luta pōt infūdi sine alijs virtutibꝰ theo
logicis scꝫ fide ⁊ spe. Patꝫ. qꝛ charitas
est quid absolutū qđ nō dependet a fi-
de ⁊ spe. igit ꝛc. Scđa ꝓpositio. ꝙ non
pōt efficaciter ꝓbari ꝑ rationeꝫ vel au
ctoritatem ꝙ gra de lege ordinata non
potest diuidi seu nō infundit in baptis
mo sine alijs virtutibꝰ theologicis scilꝫ
fide ⁊ spe. Patet ꝙ nō ꝑ rōnē qꝛ cū op-
positū absolute possit fieri nō videt pos
se fieri rō efficax ad ꝓbandū ꝙ nō fiat
vel non possit fieri de lege ordinata nec
aliqua solet adduci. Patꝫ etiaꝫ ꝙ nō ꝑ
auctoritatē. qꝛ ille auctoritates qui nō
crediderit condēnabit. Mar. vlti. Ad
Hebreos. 11. sine fide īpossibile est pla-
cere deo. Et si q̄ sint siles q̄ possent in-
duci ex biblia possent oēs intelligi de
adultis nō de ꝑuulis. Auctoritas etiaꝫ
ecclesie extra de summa trini. ⁊ fide ca-
tholi. libro. 7. non videtur cogere. quia
non videtur ibi determinare simplicit
ita esse. sed dimittit auctoribus dispu-
tantibus. igitur ꝛc. Tertia propositi-

est ꝙ probabilius est ꝗ oppositū ꝙ gra
tia de lege ordinata non potest infundi
seu non infunditur in baptismo sine fi-
de ⁊ spe patet. qꝛ non videt rōnabile ꝙ
deus vnā infunderet sine alijs. ⁊ cōmu
niter doctores tenent ꝙ oēs infundun-
tur in baptismo etiā paruuloꝝ ⁊ ad hoc
magis declinat auctoritas ecclesie vbi
supra. Et sic ex hoc pꝫ ꝯclusio intuēti.
E Tertia ꝯclusio ꝓbatur scꝫ ꝙ
ꝟtutes morales nate acquiri ex actibꝰ
non infundunt in baptismo de cōmuni
lege. qꝛ aliquis ante baptismū habens
habitus morales viciosos ꝗuis rite ba
ptisetur tamē sentit se ꝓnum ad vicia
consueta sicut prius. igit tūc manet ha
bitus inclinans ad talia peccata. Sꝫ
non videt ꝙ deus infundat vnū habitū
⁊ nō expellat habitū ꝯtrariū. igitur ꝛc.
Nec valet ratio quorūdā dicentiuꝫ op-
positū ꝯclusionis ꝓpter hoc ꝙ deus nō
minus perfecte opatur in operibꝰ gra-
tie ꝗ nature. sed nō inuenit ꝙ deus in
naturalibꝰ det ꝑmū ꝑncipiū aliquoruꝫ
opeꝝ nisi det oīa necessaria ad illa opa
sicut natura nō dat virtutē vel potētiā
ꝓgressiuā nisi det organa ꝛc. modo ha
bens gratiā siue charitateꝫ habet ꝑnci-
piū omniū operum meritorioꝝ que nō
possunt exerceri sine virtutibꝰ morali-
bus. igit ꝛc. Hec em̄ ratio assumit falsa
ꝓ quo dico aliquas ꝓpositiones. Pri
ma est ꝙ sepe ꝯtingit in operibus natu
re ꝙ deus dat principiū alicuius opera
tionis. ⁊ tamē non dat actualiter neces
saria ad illā operationē. Exemplū. deꝰ
creando hominē dat sibi principium re
spectu alicuꝰ sciendi ⁊ volendi quia in
tellectū ⁊ voluntateꝫ. ⁊ tamen nō opor
tet ꝙ det sibi tūc habitus per quos po-
test ⁊ sine quibus nō pōt faciliter in ta-
lia opera. sed sufficit ꝙ det sibi potesta
tem acquirendi tales habitus. sic est in
ꝓposito ꝛc. Secunda ꝓpositio ꝙ tunc
cōiter deꝰ dās alicui nature ꝑncipiū ali
cuiꝰ operationis dat etiā necessaria ad
illam. quādo scꝫ illud principiuꝫ est ex
se sufficiēs ad talia exercenda sicut est
in illo exemplo de virtute progressiua.
sic auteꝫ non est in ꝓposito. Pro quo

sit tertia ꝓpositio ꝙ charitas infusa sal
tem cū charitate acquisita est sufficiēs
principium cuiuslibet operis meritorij
sine virtutibus moralibus. quia chari-
tas inclinat immediate ad actuꝫ cuius-
libet virtutis. Ideo dicit Gregorius ꝙ
omnia precepta sunt vnū in radice cha
ritatis. Et hoc modo etiā virtutes sunt
connexe in charitate. quia charitas in-
clinat ad actū cuiuslibet earū licet non
ita prōpte ⁊ expedite sicut cū alijs vir-
tutibꝰ. igitur ꝛc. Ex his sequitur cor-
relarium solutiuū vniꝰ obiectionis scꝫ
ꝙ licet deus in baptismo infundat vir-
tutes in ꝑte intellectiua ⁊ non in parte
sensitiua. que virtutes dicunt morales
tū deꝰ perfecte sanat hominē in baptis
mo quia dat omnia necessaria ad salu-
tem. Nā ille virtutes morales nō sunt
necessarie ad salutem. dat etiā homini
vnde pōt tales virtutes acquirere ꝛc.
F Contra primā conclusionē ⁊
secundā arguit ex tertia. quia tam in-
compossibilia sunt amor habitualis et
odiū habituale respectu eiusdē obiecti
ꝗ incōpossibilia sunt fides ⁊ scientia re
spectu eiusdē obiecti. sed fides ⁊ sciētia
nō stant simul respectu eiusdē obiecti.
Igit nec prima. Sꝫ habens habitū ac-
qsituꝫ odiendi deū nō obstante tali ha-
bitu potest nihilominꝰ habere vnū actū
quo potest diligere deū ⁊ velle baptisa-
ri. ⁊ sic rite suscipere baptismū. ⁊ tamē
tunc non perdit habitū odiendi prius
habitū per predicta in tertia conclusio
ne. igitur nō recipit gratiā siue charita
teꝫ ꝓpter incompossibilitatē charitatis
⁊ odij habitualis Et ita posset argui de
alijs virtutibꝰ theologicis. Et si dica-
tur ꝙ isti habitus non sunt incompossi
biles. quia vnus est infusus ⁊ alter acq
situs. Contra. Illi habitus sunt incom
possibiles: quorum actus sunt incom-
possibiles. aliter non potest probari in-
compossibilitas habituū sed actus isto
rum habituū sunt incompossibiles. igit
ꝛc. Itē aut habitus infusi in baptismo
sunt eiusdem speciei cū acquisitis aut
diuersarum. Si diuersarum. tunc cum
habitus infusus sit ꝑfectior inclinabit

ad perfectiorem actum. ⁊ perfectius in
clinabit ꝗ habitus acquisitus. ⁊ per cō
sequens cū acquisitus inclinet ad actū
omni alio circūscripto ergo multo ma-
gis habitus infusus ꝛc. ergo paruulus
poterit in actum fidei. Si aūt sint eius-
dem speciei tunc poterunt facere infu-
si quicquid faciunt acquisiti. quod pꝫ
falsum de paruulo vt prius. Item que
ritur quare ponitur ꝙ virtutes theolo
gice in baptismo infunduntur cum ha-
bitus inclinet ad actꝰ quos paruuli ha
bere non possunt. videntur igit frustra
Ad primum dico ꝙ illud primum as
sumptū ⁊ similia debent intelligi de ha
bitibus acquisitis et sic sunt vera. alias
non. quia in illis tanta est repugnantia
habituum quanta actuum. quia acqui
runtur ⁊ augmentantur ex actibus. sed
vnus infusus et alius acquisitus non
repugnāt. sicut fides infusa et scientia
non repugnant. quia habitus infusus
non requiritur ex actibus nec augmen
tatur. sed solum se habꝫ actiue ad actꝰ
Et quando dicitur actus sunt incom-
possibiles igitur habitus. consequētia
non valet nisi solū de habitibus acqui-
sitis per actus. Ad secundum dico ꝙ
habitus infusi distinguuntur specie ab
acquisitis. sed non sequitur vltra. igi-
tur magis inclināt ad actus ꝗuis sint
perfectiores. sed bene sequitur ꝙ quā-
do concurrunt ad actum faciunt ipsuꝫ
perfectiorem. Ad tertium dico ꝙ illi
habitus licet non valeant ad eliciendū
actus tempore instante tamen valebūt
quando erit adultus. quia tunc per il-
los poterit in opera meritoria median
tibus acquisitis et valent sibi quocun-
qꝫ tempore vt ostendatur diuisus a fi-
lijs perditionis ꝛc. Et hec de secundo
articulo. G Quantum ad ter-
tiam articulū in quo videndum. Vtruꝫ
in baptismo omnis culpa ⁊ pena dimit
tatur Ponam tres conclusiones. Pri
ma erit de culpe dimissione Secunda
erit de pene remissione. Tertia erit
de principali quesitis solutione. Pri-
ma igitur conclusio sit ista ꝙ cuilibet
rite suscipienti baptismum omnis cul-

pa tam mortalis q̄ꝫ venialis dimittitur
Et intelligo ꝑ rite suscipientē illū q nō
ponit se obicē.s.q penitet de pctīs ꝛc.
Pro declaratiōe hui⁹ ꝯclusiōis ponā
aliq̄s ꝓpositiōes. Prima sit hec.ꝙ nō
ideo in baptismo dimittit culpa: q̄r in
ipso infundat grā culpe ꝯtria. et ipsius
tanq̄ꝫ sui contrarij expulsiua contra ali
quos qui ꝓbāt p̄dictā ꝯclusionē: ꝑ hoc
q̄r in generatiōe q̄libet per inductionē
vni⁹ forme oīs forma ꝯtraria expellit ⁊
etiā dispositio ad formā ꝯtrariā.sed ba
ptismus est gnātio ad vitā eternā:⁊ cul
pa ⁊ gratia sunt ꝯtraria. igit in baptis-
mo infusio gratie tollit culpā originalē
actualē ⁊ venialē ꝛc. Hec em̄ ratio non
valet. Tum q̄r petit principiū.nam ma
gis clarū est ꝙ in baptismo culpa dimit
tatur:q̄ꝫ ꝙ gratia ꝯferatur. Tum etiaꝫ
q̄r probat de peccato veniali:cū ipsum
stet cum gratia. sed vlterius hec ratio
assumit falsuꝫ. Pro quo sit scđa ꝓpo-
sitio ꝙ gratia ⁊ pctm̄ siue culpa nō sunt
ꝓprie ꝯtraria:q̄r gratia quo ad oē illud
qđ est in ea positiuū ⁊ absolutū pōt sta
re cum qualibet culpa.⁊ hoc de potētia
dei absoluta:sed tunc nō esset gratia id
est non faceret tunc aliquē esse gratum
deo. ꝙ igit grā repugnet culpe non est
naturaliter sed libere.s.ex volūtate dei
libere acceptantis talē qualitatē:vt fa-
ciat aliquē gratū cū quo non stat ipsuꝫ
esse in peccato.sicut nō stat ꝙ sit amic⁹
et inimicus dei. Tertia ꝓpositio est.
ꝙ nō pōt ꝓbari naturali ratione sed so
lum debet credi simplici fide oēm cul-
pā dimitti in baptismo. ꝙ debet credi
ptꝫ:q̄r credit ꝙ rite baptisatus siue di-
gne est dignus vita eterna.sic ꝙ si dece
deret tunc statim haberet eā. Ideo ꝛc.
Sed ꝙ illud non possit ratiōe probari
ptꝫ:q̄r supposito q̄ꝫ forma gratie forma
liter repugnaret actui peccati vel habi
tui vicioso presenti:qđ tn̄ falsuꝫ est. ad
huc videtur daruꝫ ꝙ non sic repugnat
actui preterito qui nulluꝫ habitū relin-
quit:q̄r prius totaliter corrumpit. nec
repugnat obligationi ad penā formali
ter. Nam deus absolute posset manen-
te obligatione ad penā eternā infunde
re gratiam ⁊ dimittere culpā sine iniu-
stcia.sicut posset aliquē eternaliter pu
nire sine demerito:licꝫ illa punitio non
esset proprie pena.q̄r pena đr respectu
culpe:sed ꝓprie diceret dolor H

Ex predictis patꝫ de conclusione. Sꝫ
hic est dubiū vtrū culpa originalis pos-
sit dimitti in baptismo sine culpa actu
ali etiā in adulto.videtur ꝙ sic:q̄r sicut
pctm̄ ꝯtractum cū ꝯsensu non remittit
sine cōsensu. ita ꝯtractum sine cōsensu
remitti pōt sine ꝯsensu ꝑ vim sacramē
ti. Si ergo adult⁹ suscipiens baptismū
non ꝯsentit nec dissentit:⁊ cōmisit pctm̄
actuale illud nō dimittit:q̄r ꝯmissuꝫ cū
cōsensu.igitur cū pctm̄ originale sit in
eo ꝯtractum sine ꝯsensu videt posse di
mitti sine ꝯsensu virtute sacramenti. q̄
re ꝛc. Ad istud dico ꝙ adulto non di-
mittitur pctm̄ originale quin dimittat
actuale. Cuius duplex ratio assignatur
de baptismo ex eius esse. quarū vna est
ꝙ deus ex toto facit bonuꝫ:⁊ nō ex ꝑte.
ideo dicit Augusti. Impiū est a deo di-
midiam sperare veniam.q̄r si deus ali-
cui dimittit aliquod pctm̄ mortale di-
mittit oīa que habet. Alia est:q̄r per re
missionē originalis aperit ianua para
disi:⁊ peccato actuali debet pena eter-
na:q̄re ꝛc. Et ad argumētū in ꝯtrariū
dico ꝙ verū ꝯcluderet.s.ꝙ pctm̄ cōtra-
ctū sine ꝯsensu ꝛc.nisi esset aliud impe
dimentum speciale quale est in adulto
preter peccatū cōtractū sine ꝯsensu.scꝫ
peccatū actuale sine quo nō pōt dimit
ti aliud ꝛc. Et intelligo ista de lege or-
dinata. I Secunda cōclusio de
pene remissione sit ista.ꝙ nulli quantū
cunq̄ꝫ rite suscipienti baptismū remit-
titur omnis pena. Pro cuius declarati
one sciendū est ꝙ duplex est pena. Una
eterna. Alia temporalis. Et tempora-
lis est duplex.vna volūtarie contracta.
alia naturaliter inflicta. Iuxta hoc po
no aliquas propositiones. Prima sit
hec ꝙ pena eterna remittitur in baptis
mo: quia baptisatus redditur dignus
vita eterna. Igitur ꝛc. Et hoc verum
est de rite baptisato:cui ante baptismū
non est remissa. Igitur. ⁊ cetera.

Secunda sit hec ꝙ pena temꝑalis vo
luntarie cōtracta.id est debita pro pec-
cato voluntario remittit in baptismo.
Et hoc verū est in adulto rite baptisato
cui nō est prius remissa seu qui ante su
sceptionē baptismi erat obligat⁹ ad eā
sed in paruulo baptisato nō remittitur
talis pena quia ad nullā talē obligatur
ꝛc. Tertia cōclusio.pena tꝑalis natu-
raliter inflicta nō remittit in baptismo
quia talis pena que ꝯsequitur oēm ho
mineꝫ ſm cōmunē cursum nature sicut
esurire sitire ⁊ hmōi durat ita post bap
tismū sicut ante. Et hoc solum ex ordi-
natione diuina.q̄r posset oppositū face
re si vellet. Et sic patꝫ quō in baptismo
remittit pena ⁊ quō non. K Ex
predictis ptꝫ correlarie ꝙ licꝫ nulla sit
causa a priori.quare nō licet iterare ba
ptismū ⁊ ꝙ si iteretur de facto nullū ha
bet effectum nisi sola institutio diuina.
tn̄ ista institutio est rationabilis.q̄r ali-
ter daret occasio ⁊ incentiuū delinquen
di cū in baptismo sit plena remissio cul
pe ⁊ pene vt dictum est. Unde non valꝫ
illa ratio quā aliqui assignant scꝫ quia
in baptismo imprimitur caracter qui ē
indelebilis. Nā hec est probatio per im
manifestius. A p̄ncipio em̄ institutiōis
baptismi manifestū fuit ꝙ nō licuit ite-
rari ꝙ aūt caracter īprimat nō fuit nec
est sic manifestū nec ex scriptura.nec ex
auctoritatib⁹ sanctoꝝ. Un̄ si multū fuis
set de eo tractatū a sctīs magr̄ sniaruꝫ
de eo fecisset mentionē.qui tn̄ de cara-
ctere in toto tractatu de baptismo non
loquit nisi in vno loco.vbi dicit. qui ab
hereticis baptisati sunt ꝑuato caracte-
re xp̄i baptisādi nō sunt. Ibi aūt vocat
caracterē xp̄i formā baptismi xp̄i sicut
ptꝫ ex textu. Et sic nihil loquit de cara-
ctere ſm illā significationē qua vtimur
⁊ de q̄ supra.q̄re ꝛc. Pena aūt iterātiū
baptismū tā ꝯferentiū q̄ꝫ suscipientiuꝫ
est irregularitas. Extra de apostatis.
Ex lr̄aꝝ. nisi ignorātia facti excuset sic̄
pōt. Ut de ꝯsec.dist.4. de q̄bus ignorā
tia iuris hic nō excusaret. Est etiā diffe
rentia si illa iteratio fiat publice vel oc
culte.q̄r in p̄ma solus papa pōt dispen
sare. In secūda vero forte pōt ep̄s ſm
Scotū qui in hac materia inuehit ꝯtra
canonistas nō semꝑ bn̄ attendētes for-
mā verboꝝ iuris.nec distinguētes dcā
decreti q̄̄ sunt a legislatore vel ab alio
ꝛc. Ex p̄dictis ergo ptꝫ q̄re baptism⁹
nō iteratur.scꝫ q̄r ibi dimittit pena ꝛc.
L Sed ꝯtra illud arguit. Quia
sicut nullū bonū irremuneratū ita nul-
lū malū impunitū. Si aūt in baptismo
remittat pena ꝛc.tūc aliqđ malū ē im-
punitū qđ est iniustū. Ad hoc dico pri
mo ꝙ nullū bonū meritoriū fit qđ non
p̄miat a deo. Dico scđo ꝙ aliqđ pctm̄
fit qđ nō punit a deo sicut est in ꝓposi-
to. Et hoc est.q̄r deus est pronior ad re-
mittendū ⁊ premiādū q̄ꝫ ad puniendū.
Dico tertio ꝙ nullum pctm̄ est qđ nō
puniat q̄r ipm̄met est sibi pena. Dico
q̄rto ꝙ nullū pctm̄ remanet impunitū
a deo.q̄r qđlibet pctm̄ qđ remanet pu-
nitur a deo.sed in ꝓposito pctm̄ non re
manet. Ideo ꝛc. Tertia ꝯclusio de p̄n
cipalis q̄siti r̄nsione siue ad titulū q̄sti-
onis ꝓposite r̄nsiua sit ista.ꝙ nō oēs su
scipiētes baptismū eq̄liter recipiūt oēꝫ
baptismi effectū. Pro cui⁹ declaratio
ne pono aliq̄s ꝓpositiones. Prima est
ꝙ oēs baptisati eq̄liter recipiunt p̄mū
effectū baptismi.scꝫ caracterem. q̄r ille
est sil̄is in oībus baptisatis. Scđa est
ꝙ nō oēs baptisati eq̄liter recipiūt ſm
effectū baptismi scꝫ grām:q̄r aliqui nō
recipiūt. Tertia ꝙ non oēs baptisati
recipiētes grām eq̄liter recipiūt eā. q̄r
aliqui plus ⁊ aliqui min⁹. Pro cui⁹ ꝓ
batiōe pono aliq̄s ꝓpositōes. Quar
ta ꝓpositio sit hec ꝙ adult⁹ baptisatus
recipiens grām.maioreꝫ recipit q̄ꝫ par
uulus.q̄r adult⁹ q̄ntūcunq̄ꝫ hēat tenueꝫ
volūtatē dū tn̄ ꝯsentiat recipere sacra
mentū ⁊ nō se ponat obicē ad grām hꝫ
meritū ꝓpriū qđ nō hꝫ paruulus.iđ est
magis dispositus.q̄re ꝛc. Sꝫ ꝯtra.po
namus ꝙ adultus toto tꝑe baptismi ⁊
post peccet venialiter.videt esse indis-
posit⁹ aliquo mō qualit nō est ꝑuulus
qui nullā hꝫ indispositionē.igit in hoc
casu ꝑuulus maiorem recipiet grām.
Hic dico ꝙ pctm̄ veniale nullo mō ꝑ

hibet gratiã infundi nec actum merito
riũ simlr hr̃e. Et supposito ꝙ tale pec-
catũ eẽt aliquo mõ indispositio ad gra
tiã.qꝛ tñ cuꝫ ipsa stat aliqua dispositio
scꝫ meritũ q̃ nõ est in paruulo. ⁊ est ma
ioꝛ dispositio q̃ ipsum sit indispositio.
ideo ⁊c. M Quinta propositio
stat de lege oꝛdĩata ꝙ de duobꝰ ꝑuulis
baptisatis vnꝰ recipiat maioꝛẽ grãꝫ q̃
alius.qꝛ in parẽtibꝰ vniꝰ vl' in ministro
ꝯferẽte põt esse maioꝛ motus deuotio-
nis q̃ alterius. ꝓpter quoꝝ merita deꝰ
vni ꝑuulo põt ꝯferre maioꝛeꝫ grãm q̃
alteri.Sed hoc nõ est virtute baptismi
sꝫ meriti.Et dicit Scotꝰ ꝙ hoc mõ foꝛ-
te fuit de beato Nicolao ꝙ parẽtes eiꝰ
meruerũt sibi talẽ grãm q̃ fuit ꝑncipiũ
tam mirabilis effectꝰ vt duobꝰ diebꝰ in
ebdomada vnica lactatiõe ꝯtentꝰ ma-
neret.Et quo ad hoc meliꝰ est puerũ a
bono sacerdote baptisari q̃ a malo. qꝛ
eiꝰ oꝛõnes q̃s facit in baptismo magis
exaudiunt ⁊ valent illi ꝓ quo fiunt q̃
oꝛõnes mali. Ex quo sequit correlarie
ꝙ stat de lege oꝛdinata ꝙ duo ꝑuuli in
equalit ꝑmient in celo ptꝫ ex dictis.pꝫ
etiã ex alio.qꝛ paruulꝰ ꝯfirmatꝰ moriẽs
hꝫ maioꝛẽ gloriã q̃ baptisatꝰ tm̃ ⁊ non
ꝯfirmatus. Et ideo sicut dicit Adã ex-
pediret ꝙ ista duo sacramenta scilꝫ ba
ptismꝰ ⁊ ꝯfirmatio sine magna moꝛa in
terposita ꝯferrent si adesset semꝑ qui
posset.sed eps̃ nõ semꝑ est p̃sens. ideo
nõ est ꝯsuetũ fieri.Aliter tñ dicit Hol-
kot de ista ꝯfirmatiõe lꝫ nõ neget p̃di-
ctã viã scꝫ ꝙ lꝫ paruulꝰ baptisatꝰ ⁊ con
firmatus habeat duas grãs ⁊ aliꝰ vnaꝫ
tm̃.grã tñ ꝯfirmationis nõ est grã vni-
uoce cũ alia nec reddit habentẽ dignio
rem vita eterna.sꝫ nata est reddere foꝛ
tioꝛẽ habitũ fidei.Ad quẽ effectũ spãli
ter oꝛdinat. Et sic patꝫ de scđo effectu
baptismi. N Sexta ꝓpositio ꝙ
nõ oẽs baptisati recipiũt equaliter ter-
tiũ effectũ baptismi scilꝫ remissionẽ cul
pe ⁊ pene.qꝛ aliqui nõ recipiũt Septi
ma ꝓpositio.ꝙ nõ oẽs baptisati recipiẽ
tes p̃dictũ effectũ equalit recipiũt ipm
ptꝫ ex dictis in ꝑma ⁊ scđa ꝯclusionibꝰ
Octaua ꝓpositio est ꝙ oẽs baptisati

equaliter recipiũt effectus baptismi q̃-
tum est ex ꝑte baptismi. ⁊ hoc ꝓbat rõ
post oppositũ q̃stionis.Et si q̃nq; sit in
equalitas hoc est ex ꝑte dispositiõis al
terius ⁊ alteriꝰ in alio ⁊ in alio suscipiẽ
te.vel in alijs pro eo sicut ptꝫ ex supra
dictis.Et sic patꝫ de ꝯclusione. O
Sꝫ hic est dubiũ vtrũ stet de lege oꝛ
dinata ꝙ grã vnius adulti sit eq̃lis vel
minoꝛ q̃ grã baptismalis vnius ꝑuuli.
Videt ꝙ sic.qꝛ cũ iste sint eiusdẽ spẽi ⁊
ꝑma nõ excedat in infinitũ secundã se-
quit ꝙ grã huius adulti poterit dimi-
nui quousq; fiat equalis vel minoꝛ ⁊c.
Hic põt dici ꝑmo ꝙ q̃libet grã debita
merito ꝑsonali est maioꝛ q̃ grã infusa
in baptismo seu grã baptismalis. ⁊ iđo
est dare minimũ actũ meritoꝛiũ qui hꝫ
per se subsistere cui rñdet grã vna mi-
nima data pro merito volũtatis.lꝫ non
sit minimꝰ actꝰ meritoꝛiꝰ simplr.qꝛ q̃li
bet ꝑs illius actus meritoꝛij et quelibꝫ
pars grẽ est grã.non tñ posset a volũta-
te viatoꝛis fieri actꝰ meritoꝛius ꝑ se ex-
istẽs minoꝛ isto. ideo nõ est possibile ꝙ
vnꝰ adultꝰ mereat in duplo minꝰ ⁊ ite-
rũ sicvsq; ad equalitateꝫ ꝑuuli.qꝛ statꝰ
est in minĩo actu meritoꝛio ꝑ se exñte q
est maioꝛis grẽ meritoꝛiꝰ q̃ sit grã par
uuli.Et si dicat nihil est tã in ptãte vo-
luntatis q̃ actꝰ suus.ergo quocũq; da-
to põt causare minoꝛẽ.ꝯcedendo ꝙ mi
noꝛ est.sed non erit meritoꝛius.lꝫ pars
huiꝰ actus meritoꝛij sit minꝰ meritũ.sꝫ
si per se existeret nõ essꝫ meritũ.Exem
plum.medietas huiꝰ ignis agit ad ali-
quã distantiã ad quaꝫ nõ ageret si ꝑ se
existeret.sicut ptꝫ in casu. Scđo mõ
põt dici ꝯcedẽdo ꝯclusionẽ scꝫ ꝙ possi-
bile est adultũ cathecuminũ mereri tã
tam grãm ante baptismũ p̃cise quanta
ꝯfert ꝑuulo in baptismo.Itẽ põt ꝯce
di de peccatoꝛe ꝙ põt ita remisse ꝯteri
⁊ cũ talibꝰ circũstantijs ꝙ non habebit
maioꝛẽ grãm q̃ ꝑuulus in baptismo.
Tertio mõ põt dici ꝙ p̃dicte grẽ scꝫ
baptismalis ⁊ grã meriti ꝑsonalis non
sunt ꝯparabiles.qꝛ nõ sunt eiusdẽ spe
ciei.Vñ ꝯm Thomã grã baptismi ⁊ ꝯ-
firmatiõis ⁊ grã virtutũ ⁊ donoꝝ distin

gunt ꝯm spẽm.qꝛ ad alios effectꝰ oꝛdi-
nantur.Et ꝯm hoc si sit veruꝫ patet de
dubio ⁊ per ꝯñs de quesito principali.
P Tunc ad rationes. Ad pri
mã patet quid dicendũ. Ad secundã
concedo ꝙ in casu baptismus plus va-
let paruulo q̃ adulto.scꝫ quãdo adul-
tus ante baptismũ ẽ iustificatus. ⁊ hoc
probat ratio.⁊ non est contra dicta priꝰ
Ad tertiam quantuꝫ ad illud qđ con
cludit de duobus adultis conceditur.nec
est contra dicta. Sed quantũ ad id qđ
arguit de duobus paruulis potest du-
pliciter dici.Vno modo ꝙ oẽs paruuli
sunt equales in naturalibus quo ad id
in quo gratia immediate recipitur. qꝛ
omnes anime sunt equales in ꝑfectiõe
licet sint inequales in dispositionibus
suoꝝ coꝛpoꝛum.Alio modo posset dici
si tenetur.ꝙ anime non sunt eque per-
fecte essentialiter sicut videt sonare ar
ticulus parisiẽsis. Vnde potest nega-
ri ꝯñs.sunt ineq̃les in naturalibus.er-
go gratia causatur perfectioꝛ in perfe-
ctioꝛi anima.Et quando arguitur. Sa
cramentũ equaliter agit ⁊ actꝰ actiuoꝝ
sunt ⁊c. Dico q̃ sacrm ꝓprie non agit
gratiã sed deꝰ libere agit eã q̃n sacrm
suscipit.⁊ ideo põt causare maioꝛẽ vel
minoꝛeꝫ.sic sibi placet.q̃re ⁊c.

Questio quarta.

A

Vero circa di-
stinctionẽ septimã
huius quarti libri
q Vtrũ sacramentũ
confirmationis sit
sacramentuꝫ noue
legis Arguit pri
mo q̃ nõ.quia in toto euangelio non le
gitur vbi xp̃s ipsum instituerit.igit ⁊c.
Secũdo qꝛ in tota scriptura noue le-
gis nõ legit de foꝛma ipsius aut de ma
teria.igitur ⁊c. Tertio.qꝛ ꝯfirmatio
de lege cõmuni nõ est possibilis in via.
igitur ꝯfirmatio non est sacramentum.
Consequẽtia tenet.antecedẽs pꝫ. quia
de lege cõmuni soli beati sunt ꝯfirmati
in bono.id est ꝯstãter firmi in bono.igi

tur ⁊c. Oppositũ tenent oẽs. ⁊ patꝫ ꝑ
magistrũ in hac dist in.⁊ de ꝯse.dist.5.ꝑ
totũ.In hac q̃stione erũt tres articuli.
In ꝑmo videbit quid sit ꝯfirmatio.In
secundo soluet q̃stio. In tertio moue-
bit triplex dubitatio. B Quan-
tũ ad ꝑmũ articulũ diffinitio ꝯfirma-
tionis vt hic sumit põt assignari talis.
Confirmatio est vnctio hoĩs viatoꝛis vi-
ri scꝫ vel mulieris nec actualit nec habi
tualit dissentiẽtis facta in frõte in figu
ra crucis cũ crismate sctificato ⁊ hoc a
ministro ydoneo simul cũ intentiõe de
bita iniungente ⁊ certa verba ꝓferente
ex institutione dei signans vnionẽ ani-
me per grãm roboꝛanteꝫ ad ꝯfitendũ
cuꝫ fiducia fidem xp̃i.Et ex hac diffini-
tione patẽt sex coꝛrelaria. Primo ptꝫ
ꝙ hic nõ sumitur confirmatio vt est ꝯ
stans firmitas in bono.nec vt est signuꝫ
talis ꝯfirmationis. quia talis de lege
cõmuni solum est in beatis. Sed capit
pro quadam vnctione que est signũ cu-
iusdam spiritualis roboꝛis quod foꝛti-
ficat in bono non tñ sic constãter vel fir
mit q̃n homo possit de lege cõmuni ca-
dere ab illo.⁊ talis vnctio est sacramen
tũ.Et sic ptꝫ solutio tertie ratiõis ante
oppositum q̃stionis. Secũdo ex dicta
diffinitione patet quid sit materia hu-
ius sacramenti.qꝛ crisma sanctificatuꝫ
id est oleũ oliue balsamatũ seu mixtuꝫ
cum balsamo ab episcopo ꝯsecratum
vel ab alio cui talis ꝯsecratio põt com
mitti.ꝙ autẽ hec sit materia nõ legitur
ex euangelio sed auctoꝛitate ecclesie.
Tertio ptꝫ quid sit foꝛma huiꝰ sacra-
mẽti qꝛ certa verba ista scꝫ signo vel ꝯ
signo te signo crucis.ꝯfirmo te crisma-
te salutis vel sanctificationis. in noĩe
patris ⁊ filij ⁊ spũssancti amen. Quar
to patet quis sit conferens hoc sacrm.
quia minister ydoneꝰ eps̃ scꝫ vel alius
cui hoc cõmitti potest.Et requiritur ex
parte ministri simultas in faciẽdo vtrũ
q; actũ.s.vnctiõis ⁊ ꝓlationis foꝛme et
etiã debita intentio que oĩa debent in-
telligi sicut supra de babptismo. Quar
to patet quis sit suscipiens hoc sacra-
mentum.quia homo viatoꝛ vir scilicet

vel mulier nec actualiter nec habituali
ter dissentiēs. Uel ſm Scotū aliqualit
cōsentiēs aut nūq̄ vsus libero arbitrio
Sz de hoc dicēdū vt dictū est supra de
baptismo. Sz ille est solū suscipiēs ſm
determinatā ptez scz frontē. ⁊ iō ex par
te suscipiētis requirunt̄ duo p̄ter illa q̄
requirunt̄ in baptismo scz frons. ⁊ etiā
ꝙ baptisat⁹ sit. qz baptismus est ianua
sacramentoꝝ. dist. 15. sollicitudo. Sex
to ex dicta diffinitiōe pꝫ quid sit effe-
ct⁹ hui⁹ sacramēti ꝑ hoc ꝙ dicit̄ signās
vnctionē aīe ⁊c. Uñ effectus hui⁹ sacra
menti est acceptio spūsſcti ad robur cō
tra oīa temptamēta. ⁊ ꝯfortatio aīe in vir
tute ⁊ spāliter in virtute cōstantie in fi-
dei ꝯfessione. Uñ Actuū. 8. Tunc impo
nebāt man⁹ sup illos ⁊ accipiebāt spiñ
sctm̄. Et sic patent sex correlaria circa
istud sacr̄m. C Sz ꝯtra p̄dicta
successiue ⁊ ꝑ ordinē obijcit̄. Primo cō
tra materiā ⁊ formā simul. qz xp̄s nō sic
instituit nec apl̄i tali forma vl̄ materia
vtebant̄ sz impositiōe manuū vt tactū
est. Scd̄o ꝯtra materiā spāliter. qz in
baptismo nō est necessaria aqua ꝯsecra
ta. igit̄ nec hic oleū ꝯsecratū. Tertio
ꝓbat̄ ꝙ nō oportet ꝙ minister sit ep̄s.
qz de ꝯse. dist. 5. peruenit. dicit̄ sic. Ubi
ep̄i desunt vt p̄sbyteri etiā in frontib⁹
baptisatos crismate tangere debeāt cō
cedim⁹. igit̄ ⁊c. Quarto ꝓbat̄ ꝙ non
optet ꝙ suscipiēs sit baptisat⁹ qz Act.
9. Paulus fuit ꝯfirmat⁹ ꝑ impositionē
manuū ab anania ⁊ accepit spiñsctm̄ ⁊
tñ nondū erat baptisatus. igit̄. Quin
to obijcit̄ de effectu. qz in baptismo in
extrema vnctiōe in ordine ⁊ pnīa acci-
pit̄ spūsſctūs ⁊ dat̄ gratia. sed quicūq
accipit spiñsctm̄ ⁊ cuicūq dat̄ grā ipse
ex hoc efficit̄ in spū fortior ⁊ in virtute
ꝯfirmat̄ ⁊ roborat̄ Cur igitur ista datio
spūssancti appellat̄ ꝯfirmatio sicut illa
de qua supra. ⁊ q̄ differentia effectuum
hic ⁊ ibi. D Ad p̄mū istoꝝ pōt
dici ꝙ supponit̄ sic īstitutū fuisse a xp̄o
⁊ apl̄os sic vsos fuisse. licet hoc nō lega
tur in scriptura. qz alit̄ eccl̄ia nō sic vte
ret̄ nisi sumpsisset ex doctrina xp̄i ⁊c.
Nec est incōueniens multa esse edita a
xp̄o autentica per apl̄os q̄ tñ in scriptu
ra nō legim⁹ sicut dicit Damā. li. 2. c. 4.
De forma vero tenet dñs Armacanus
li. 9. de q̄st. arme. c. 22. ꝙ ꝓbabile est vnā
esse formā baptismi ⁊ oīum istoꝝ sacra
mentoꝝ scz ꝯfirmatiōis. ordinis. pnīe.
⁊ extreme vnctiōis. q̄uis mltas ⁊ diuer
sas oratiōes eccl̄ia in ipsoꝝ collatione
exerceat. Nā ipse tenet li. 8. ca. 9. ꝙ ista
verba vel eoꝝ sensus scz in noīe pr̄is et
filij. ⁊ spūsſci sint forma baptismi q̄uis
exigant̄ alia verba. Et ita ꝯīter dicit ꝺ
p̄dictis sacramēt̄. Sz qz hoc cōiter nō
tenet̄ nō assero. lz iste bñ loquat̄ ꝯīter
ad scripturā sacram. Ad scd̄m dico ꝙ
xp̄s oēm aquā tactu sue mūdissime car
nis sufficient̄ ꝯsecrauit ī vsuꝫ baptismi
iō nō requirit̄ spālis ꝯsecratio. Et hoc
rōnabile fuit ꝓpter necessitatē baptis-
mi secus in ꝓposito. ideo ⁊c. Ad ter-
tiū dupl̄r pōt dici ſm Scotū. Uno mo-
do ꝙ in p̄mitiua eccl̄ia nō erat differē-
tia inter sacerdotes ⁊ ep̄os. ⁊ hoc ip̄e ꝓ
bat diffuse ⁊ etiā dñs Armacan⁹ lib. 11.
de q̄sti. arme. ꝓlixe declarat ꝙ null⁹ p̄-
latus hꝫ amplius de ptāte ordinis siue
sacramētali q̄ simplices sacerdotes. et
in cap. 4. ostendit ꝙ simplices sacerdo
tes habēt ptātez ꝯfirmādi ⁊ absoluēdi
a quocūq pctō. tñ ſm eū si hoc faciant
peccāt. ⁊ sunt grauiter puniēdi. de hac
materia inferius videbit̄. Alio mō pōt
dici ꝙ si a p̄ncipio non licuit sacerdoti
cōi tñ in dicto casu papa potuit quēli-
bet illi⁹ regionis ad cui⁹ ep̄m scribebat
facere ep̄m q̄tum ad illū actū. ⁊ tūc qli
bet eoꝝ vere ⁊ licite confirmabat tanq̄
ep̄s quo ad illud lz nō quo ad alia. Et
rō hui⁹ dispēsatiōis potuit esse ad scan
dalū vitandū. Ad quartū pōt dici ꝙ
baptismū fluminis p̄cedere non requirit̄
simpliciter. sed vel ip̄m aut aliqd equa
lens quale credit̄ tūc fuisse in paulo cū
vidisset archana ⁊c. Ad q̄ntū pōt dici
ꝙ in alijs sacramētis vel in alijs accep
tionib⁹ spūssancti quib⁹ legit̄ in scriptu
ra nō accipit̄ spūsſctūs. sicut hic. nec ad
silem effectū. qz abundātius q̄ in alijs
sacramētis in isto datur vigor resistēdi
pctis. ⁊ p̄ncipalis effect⁹ ei⁹ est ꝯfirma

re animā in virtute iuxta illud luce. 24
Uos aūt sedete in ciuitate quousq in-
duamini virtute ex alto. Et p̄cipue ī vir
tute ꝯstant̄ ꝯfessionis fidei. iuxta illud
Act. 4. Uirtute magna reddebāt apl̄i
testimoniū resurrectiōis iesu xp̄i ⁊c. In
alijs aūt sacramētis est ali⁹ effectus ꝓ-
pri⁹. iō hoc solū vocatur cōfirmatio ⁊c.
Et hec de primo articulo.
E Quantū ad secūdū articulū
in quo soluēda est questio ponā tres cō
clusiones. Prima sit hec ꝙ ꝯfirmatio
est aliqd̄ sacramētum ab alijs sex sacra
mētis noue leg̃ distinctū. ista pꝫ sat̃ ex
dictis. Secūda ꝙ cōfirmatio est noue
legis sacramētū a xp̄o institutū. Pri-
ma pars sequit̄ ex secunda ⁊ totū patꝫ
ex actib⁹ apostoloꝝ. qui cōuersis ad fi-
dem ⁊ baptisatis man⁹ īponebāt Act.
8. et. 19. capi. Tertia ꝙ cōfirmatio seu
cōfirmatiōis sacramentū fuit a xp̄o in-
stitutū. et ip̄m sic fuisse institutum fuit
ab eo declaratū Mar. 10. Mat. 19. qñ. s.
imponebat man⁹ sup ꝑuulos et bñdice
bat eos sicut ibidē legit̄. non enim alibi
legitur xp̄m hoc exercuisse sacramētuꝫ.
Sed cōtra ista arguitur. Primo. qz
in auctoritatib⁹ allegat̃ nulla fit mētio
de ꝯfirmatiōe sed solū de manuū impo
sitione. modo in collatiōe sacramēti or-
dinis manus imponunt̄. Unde de ipso
apostol⁹ dicit p̄ma ad Thi. 5. Man⁹ ci-
to nemini imposueris. Idez fit in sacra
mento extreme vnctiōis. Marci vltimo
Super egros man⁹ imponēt ⁊ bñ habe
bunt. quare nō videt̄ ꝙ hoc sacramētū
dicatur manuū impositio plus q̄ aliud
predictoꝝ. Et ꝑ ꝯñs impertinēter ꝯclu
ditur supra de institutiōe cōfirmatiōis
Secūdo nō legitur ꝙ illi paruuli qui
bus xp̄s man⁹ īposuit pri⁹ fuerint bap
tisati vt sacramentū confirmatiōis pos
sent accip̄e. Tertio si hoc sacramentū
fuit a xp̄o institutū vel fuit a xp̄o insti-
tutū vel fuit ab ip̄o suis apostolis colla
tum ante suā passionē vel nō. Si nō. cō
tra. qz hoc magis debuit fieri in eis qui
erant ad p̄dicationē fidei cū ꝑiculo cor-
poris mittēdi q̄ ꝑuulis qui huiusmodi
ꝑicula non erāt suscepturi. Si sic. ergo
illa receptio spūssancti in die penthe co
stes non fuit apostolis sacramentū ꝯfir
mationis. aut fuit secūda ꝯfirmatio ip-
soruꝫ. ⁊ sic fuit duplex sacramentū ꝯfir-
mationis in eis. quare erit iterabile ⁊c.
F Ad p̄mū dico primo ꝙ in p̄-
dicta impositione manuū christi et apo
stoloꝝ fuit aliquod sacramentū collatū
et hoc videtur clarū cum appareat per
illā impositionē spūmsctm̄ datū fuisse.
Dico secūdo ꝙ ex facto xp̄i qui hoc sa
cramentū ꝑuulis cōtulit. ⁊ ex hoc facto
apostoloꝝ qui ipsum statim baptisatis
contulerūt. satis patet ꝙ hoc sacramē-
tuꝫ debet alia sacramēta de cursu ꝯmu
ni precedere. que nō dantur nisi proue-
ctis et discretionē habentibus et ipsuꝫ
debet dari omnib⁹ baptisat̃. Ex quo
patꝫ tertio ꝙ rationabiliter placuit san
ctis patribus hoc sacramentuꝫ imposi-
tionis manuū siue potius eius effectuꝫ
confirmationē vocare. quia scz baptisa
tis recipientibus per baptismū spiritū
sanctum ad remissionem peccatoꝝ. sta-
tim debet dari hoc sacramentum ad re
ceptionē spūssancti vt habeāt virtutem
amplioꝛē tentationib⁹ resistendi et con
firmentur in bono ⁊c. Ex quo pꝫ quar
to quare hoc sacramentū p̄re ceteris in
quibus manus imponunt̄ vocetur ma-
nuū impositio. quia. s. hoc sacramentuꝫ
generaliter cunctis baptisatis debet cō
ferri. nō sic aūt alia. ideo nomē cōmune
sibi meruit appropriare. Ad secundū
dico ꝙ supposito ꝙ illud nō legeret̄ tñ
sic esse tenendū est. s. ex ordine quem te
nebant apostoli. Et tamē satis illud ha
betur. quia christus dicit ꝙ talium erat
regnū celoꝝ. quod non conuenisset illis
paruulis si fuissent in peccato. ⁊ per cō
sequens si nō fuissent baptisati aut cir-
cuncisi aut alias a peccato purgati.
G Ad tertiam dupliciter potest
dici ſm Armanacū libro nono cap. 14.
Uno modo ꝙ ex tota serie euāgelij nō
apparet ꝙ christus alijs a paruulis su-
pra dictis hoc sacramentum contulerit
ipso existēte in terris corporaliter. et iō
in die penthecostes ipsis apostolis ⁊ di
scipulis congregatis in vnuꝫ primo da

tus fuit spiritussanctus vice huius sa-
cramēti ꝯfirmatiōis siue īpositiōis ma
nuum. Act. 2. Et q̄ xp̄s in humanitate
absens erat. loco īpositiōis manuū ceci
dit ignis ab eo missus supra capita sin-
gulorum. q̄lis apparitio nō legit̄ cū apl'i ma
nus alijs imponebāt. Alio modo si q̄s
velit dicere q̄ apl'i ante xp̄i passionē h̄
sacr̄m susceꝑant ꝓ quo videt̄ facere q̄
apl'i baptisat' q̄buscꝫ statī man⁹ īpone
bāt: qḋ nō fecissent: vt videt̄ nisi cū eis
ita actū fuisset a xp̄o. tunc ꝯñr pōt dici
q̄ illa donatio spūssancti in die penthe
costes nō fuit eis sacr̄m ꝯfirmationis:
sed alijs discip'lis qui cū eis erant. Pri
ma aūt via videt̄ ꝓbabilior huic docto
ri. licet ex ea seq̄tur q̄ apl'i sacr̄m ordi-
nis ante sacr̄m ꝯfirmatiōis susceperūt.
quod ipse ostendit nō esse incōueniēs.
Scd'a aūt via simpliciter concederetur
ab eo. si tamē ostenderet̄ quid apostoli
susceperunt in die penthecostes: cū eis
xp̄s promiserit dare spm̄sanctum. Et si
declaretur quomodo illa tam ingēs da
tio spiritussancti non fuerit sacramen-
tū quod est difficile vt dicit. H

Quantū ad tertiū articulū soluen-
da ē triplex dubitatio. Prima est vtrum
hoc sacramentū sit necessariū ad salutē
Uidentur q̄ sic de ꝯsecra. distin. 2. Om
nes fideles ꝑ man⁹ impositionē episco-
rū post baptismū spiritumsanctū susci-
pere debent vt pleni christiani inueniā
tur. ibi dicit̄ debēt. Item quilibet tene-
tur esse plenus christianus. Respōdet̄
ſm Scotū. q̄ nō est simpliciter necessa-
riū. iuxta illud Mar. vlti. Qui credide
rit ⁊ baptisatus fuerit ⁊c̄. est tn̄ necessa
riū adulto sic q̄ nō ꝯtēnat. alias nō est
plen⁹ christian⁹: vt dicit auctoritas ⁊c̄.
Dicit tn̄ dn̄s Armacan⁹ q̄ receptio hu
ius sacramēti in adultis habet vim pre
cepti ita q̄ ipsa est necessaria si haberi
possit. Et hoc ipse probat libro. 4. cap.
22. et respōdet ad obiecta ꝯtra ⁊c̄. Se
cunda dubitatio. vtrū hoc sacramentū
sit iterabile vel non. Respondet̄ q̄ ite-
rari non debet: et si iteretur nullū effe-
ctum habet. de consecratio. dist. 5. dictū
Unde sciēter iterās peccat mortaliter.

Ratio aūt sola et principalis est institu
tio diuina. de qua nō patꝫ clare ex scri-
ptura sed auctoritate ecclesie ⁊c̄.
I Tertia dubitatio. Utrū pena
iterantiū hoc sacramentū sit irregulari
tas. Respondēt canoniste q̄ sic. Quod
probant per locū a simili de baptismo
per casuꝫ de consecra. dist. 4. Qui bis.
tamē Scotus dicit oppositūꝫ. quia nul-
la pena canonica que non est inflicta a
papa cōdente ius incurrit̄ ip̄o iure. nec
ꝓpter argumentū exponentiū canones
siue a simili siue a cōtrario sensu est ali
quis tali pene astrict⁹. q̄ possunt expo-
nere ius cōditū nō nouū ius ꝯdere. Cū
ergo non inueniat̄ exp̄sse dicta pena in
iure imo magis oppositum de ꝯse. dist.
5. dictū. vbi nulla pena infligit̄ ep̄o iterum
confirmāti vel etiā suscipienti nisi q̄ so
li deo sub habitu monachali vel clerica
li seruiat. illud eñi innuit nō penā irre-
gularitatis sꝫ magis oppositū. Igit̄ illa
pena nō est imponenda maxime cū pe-
ne sint restringende ⁊c̄.
Ad rōnes q̄stionis patꝫ q̄d dicēdū sit

De sacramēto eucharistie.
Questio quinta.

A

q Uia postquam
magister egit de sa-
sacramento baptis-
mi quo regn̄amur ⁊
de sacramento ꝯfir
mationis quo robo
ramur. ꝯsequēter agit ab octaua distin
ctione vsq̄ ad quartādecimā de sacro
eucharistie quo nutrimur. Ideo quero
Utrum idē corp⁹ xp̄i localiter sit in celo
et realiter in eucharistie sacramēto.

Arguit̄ primo q̄ nō. q̄ si sic seq̄ret̄ q̄
corp⁹ xp̄i distaret a seipo. ꝯn̄s videt̄ im
plicare. ⁊ ꝯn̄a tenꝫ. q̄ quāta est distātia
inter loca tāta est inter locata vt videt̄
darum. igit̄. ⁊c̄. Scd'o sequeret̄ q̄ xp̄i cor
pus ⁊ spēs eucharistie eēnt eq̄lia. Cōse
quēs apparꝫ falsuꝫ. ⁊ ꝯn̄a ꝓbat̄. q̄ q̄ oc
cupāt locū eq̄leꝫ sunt eq̄lia. Nā q̄cunq̄
vni et eidem sunt equalia inter se sunt
equalia. ⁊ loc⁹ est eq̄lis locatoq̄ ⁊ ecōtra.

Si ergo corpus xp̄i et spēs ille occupāt
equalē locū. sequit̄ ⁊c̄. Tertio si sic. vl'
omīs actio et passio ⁊ om̄e accidēs que
insunt corpi xp̄i localiter existenti in ce
lo etiā īsunt eidē existēte in eucharistia
vl' nō. Si dicat̄ q̄ sic. cōtra. q̄ in eucha
ristia nō pōt videre nec audire nec vi-
deri nec audiri. ⁊ ista ꝯpetūt sibi in celo
igit̄. Si dicat̄ q̄ nō. ꝯtra. actiuo sufficiē
ter approximato passiuo pōt seq̄ actio.
sed sic est hic. igit̄ ⁊c̄. Oppositū tꝫ fides
ꝓpter illud dictū xp̄i. hoc est corp⁹ meū
In ista questiōe erūt tres articli. sicut
in p̄cedētib⁹. Primo videbit̄ q̄d est eu
charistia. Scd'o d̄ q̄stiōe ꝓposita. Ter
tio de illo qḋ tāgit rō tertia. s. vtruꝫ oīs
actio aut passio ⁊ om̄e accidēs qḋ inest
corpi xp̄i existēte ī celo possit eidē inēē
sub eucharistie sacro. B Quā
tū ad primū articulū ſm Scotū: ⁊ ꝯmu
niter loquētes Eucharistia est sacramē
tum corporis xp̄i cōtentiuū sub specie-
bus panis ⁊ vini post ꝯsecrationē factā
a sacerdote sub certis verbis cū debita
intentiōe prolatis ex institutiōe diuina
veraciter signās corpus xp̄i ⁊ sanguinē
sub vtraq̄ panis scꝫ et vini specie reali
ter ꝯtineri. ⁊ ip̄m digne comedētes aut
bibentes spiritualiter refici. Et hec de-
scriptio patebit ex dicendis. Ex hac de-
scriptiōe pat ēt sex correlaria. Primo
patꝫ q̄d sit materia huius sacramenti.
quia panis et vinū. Et debet esse panis
triticeus cuꝫ aqua elemētari coagulat⁹
de cōsecratione di. 2. ca. Non oportet. Et
cap'lo sequēti. Cuius congruētia accipi
tur ex illo verbo xp̄i. Iohā. 12. Nisi gra-
num frumēti ⁊c̄. Ubi xp̄s grano frume-
ti se cōparat. Debꝫ etiā esse vinū d̄ vua
expressuꝫ. de cōse. distin. 2. Uinū Cuius
congruentia accipitur ex illo verbo xp̄i
Ioh. 15. Ego sum vitis ⁊c̄. Ubi xp̄s se cō
parat viti. Et iō vinuꝫ artificiale vl' qḋ
non est de vite nō est incōueniēs mate-
ria hui⁹ sacramēti. Ratio aūt oīꝫ istorum
est sola institutio diuina. Quis cōgruen
tie ad hec possint dari. Secūdo pꝫ quid
sit forma huius sacramenti. quia certa
verba a sacerdote ꝓlata. Pro quo po-
no aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄

forma consecratiōis corporis sunt hec
verba. hoc est corpus meum. Unde il-
la coniunctio enim non est de essentia
forme. sed ponitur ad ꝯtinuandum ne
illa verba que sunt de forma proferan-
tur sine precedētibus. Secunda ꝓpō. q̄
illa verba p̄cedētia debent dici ꝓpter re
uerētiam vel propter orationeꝫ premit
tendā. licet nō sint necessaria ad ꝯsecra
tionē faciendā. Tertia ꝓpositio q̄ ad
ꝯsecrationē sanguīs ista verba sunt ne-
cessaria vel eorū sensus. hic est sanguis
meus quoniā omnes quattuor euange
liste in illo sensu concordāt quia idē in-
telligitur per ista. hic est calix sanguis
mei hic est eñi sanguis meus. hic est ca-
lix in meo sanguine: que verba illi quat
tuor posuerunt. Hec aūt verborum diuer-
sitas fuit forte propter hoc quia a prin
cipio in diuersis linguis scripserūt. vel
quia ex diuersis linguis in latinū trans
lata sunt euangelia. vel quia sic voluit
spūssanctus vt sciret̄ q̄ nō eadē verba
requirunt̄ sed equiualēs sensus. vel ꝓ-
pter aliud misteriū. Non est ergo dubi-
um sensuꝫ illorum exigi ad consecrationē
sanguinis. sed vtrū aliḋ requiratur est
dubium. Pro quo sit quarta proposi
tio q̄ non est certum ex scriptura vtruꝫ
illa verba que precedūt aut sequuntur
in canone misse ſm vsuꝫ ecclesie. aut ali
qua alia a predictis requirantur ad cō
secrationē sanguinis. Ideo ꝑiculosum
est hic aliquid asserere. quia ad hoc au-
ctoritas sufficiens non habetur. sed nō
est ꝑiculosuꝫ ignorare. q̄ videt̄ ignorā
tia inuincibilis vt dicit Scotus. Et de
hac materia tractat Armacanus. lib. 9.
a principio vsq̄ ad. 5. cap'm. sed trans
eo causa breuitatis ⁊c̄. Quinta ꝓposi
tio que sequitur ex predictis est. q̄ non
est necesse in quolibet sacramento scire
precise que verba sunt d̄ forma ad hoc
q̄ aliquis conferat sacramētum. Sex
ta est q̄ in casu talis dubij sufficit inten
tio faciendi quod facit ecclesia. ideo sa-
cerdos debet distincte legere verba ca-
nonis a principio vsq̄ ad finem. et op-
positum facere esset peccatuꝫ. quia ibi
melior est simplicitas q̄ subtilitas.

E Tertio ex dicta descriptione
pꝫ qs sit minister huiꝰ sacramēti.qꝛ sa
cerdos certa verba ꝓferēs cū debita in
tentione. Pro quo pono aliq̄s ꝓpōes
Prima est ꝙ solus deus potest hoc sa
cramentū ɔficere causaliter. Scda ꝙ
creatura pōt hoc sacramētū ɔficere mi
nisterialiter:qꝛ deus sic ordinauit vt in
quolibet sacramēto minister posset esse
hō. Tertia est ꝙ ad hoc vt creatura cō
ficiat hoc sacramentū ministerialiter so
lum tres ɔditiones requirunť simplr.
Prima est ꝙ sit sacerdos. Scda ꝙ ꝓ
ferat verba ɔsecrationis. Tertia ꝙ ha
beat intētiōez faciēdi qđ ecclia intēdit
Prima ɔditio est specialis in hoc sacra
mento.Et ꝓbať extra de sum.trini.⁊ fi.
catho.ca.firmiter. Et fundať Mat.26.
Hoc facite ⁊c̄. Uel hoc quotiēscūqꝫ fece
ritis ⁊c̄. Ubi xp̄s loquiť discipulis qbꝰ
succedunt in ecclia soli sacerdotes. Se
cūda ɔditio ⁊ tertia sunt cōes alijs sa
cramentis. Uū ꝑpter defectū scde non
pōt mutus cōficere. sed ꝓpter defectū
tertie hoc non pōt carens vsu rōnis: sꝫ
illud pōt degradatꝰ hereticꝰ vel scisma
ticus. Quarta ꝓpō ꝙ ad hoc vt crea
tura ɔficiat hoc sacramentū ministeria
liter nō solū simplr ⁊ absolute: sed etiā
decenter ⁊ ordinate aliq̄ alia a p̄dictis
reqrunť.s.aliq̄ ex ꝑte ministri vt ꝙ non
sit subiectꝰ pene canonice aut pene na
turali sup q̄ fūdať pena canonica:sicut
ꝙ nō sit degradatus:irregularis:excōi
catus:suspēsus ab execūtiōe sacramen
toꝝ.symoniacus vel insanus. ꝙ non sit
in naturalibꝰ turpiter ⁊ scandalose defe
ctuosus sicut leprosus.Itē ꝙ non sit in
peccato mortali ⁊ ꝙ sit in ɔuenietibꝰ or
namentis:vt habeť de ɔsecra.dist.1.ve
stimēta.Et ꝙ habeat in missa rñdentez
in ꝑsona totius ecclie. Silr ex ꝑte loci
aliqua requiruntur. Ex parte loci pro
prie dicti duo.scꝫ p̄mo ꝙ nō sit interdi
ctus.scdo ꝙ sit sanctificatꝰ. Et istud se
cundū intelligēdū est nisi in casu neces
sitatis.Itez ex ꝑte loci improprie dicti
scꝫ altaris vel vasis reqriť ꝙ altare sit
lapideū.⁊ ꝙ calix vł patena sit de auro
et argento: aut ad minus de stanno.nō
de ere aut auricalco propter contractā
rubiginem.non de ligno vel vitro prop
ter imbibitionē vel fractionē. Et debēt
oīa ista esse ɔsecrata. Silr aliqd req
ritur ex parte tp̄is. scꝫ ꝙ sit inter prin
cipiū diei ⁊ horam nonā intelligendo ꝑ
principium diei principiū aurore.Et in
cipit ſm auctorē in libro de crepusculis
quādo est sol sub orizonte ad octo gra
dus:⁊ hoc est intelligendū regulariter.
Item istā tēporis circumstantiā cōcomi
tatur vnū qđ requirit tractū temporis
scilꝫ ꝙ dicatur missa cum certis oratio
nibus ſm vsum ecclesie. Et de omnibus
istis vide in Scoto lib.4.in fine dist.13.
vbi diffuse declarat ista q̄ breuiter sum
maui:qꝛ licet sint vtilia tñ non sunt ma
gne speculationis. D Quarto
ex predicta diffinitione patꝫ quis sit su
scipiēs hoc sacramentū. quia comedēs
aut bibens. Pro quo distinguendū est
ſm Scotū ꝙ hoc sacramentū potest ali
quis suscipere q̄drupliciter. Uno mo
do sacramentum ⁊ non sacramētaliter
Secūdo modo sacramentū sacramē
taliter et nō spiritualiter. Tertio mō
sacramentū sacramētaliter ⁊ sp̄ualiter.
Quarto modo sacr̄m spiritualiter et
non sacramētaliter. Primo modo re
cipit sacramentū qui recipit hostiā con
secratam. sed tamen non recipit eā vt
ɔsecratam sed omnino non discernens
eam a cibo cōmuni.Et talis ſm Aplm
1.ad Corinth.11. Judiciū sibi māducat
et bibit non diiudicans corpus dñi. id
est non discernens a cōmunibus cibis.
Et hoc si fiat ex infidelitate sicut in pa
gano:vel ex cōtemptu stante fide vt in
malo christiano. Et hoc modo vnū bru
tum potest recipere hoc sacramentum.
Secundo modo recipit sacramentuꝫ
ille qui est in peccato mortali. ⁊ tamen
credit ibi esse corpus christi et recipere
cōmunionem ipsius. Tertio modo re
cipit sacramētū bonus fidelis sine pec
cato mortali: qui cibum siue sacramen
tum corporaliter recipit ⁊ in cibum spi
ritualiter conuertitur.iuxta verbū Au
gusti.in lib.confes. Quarto modo re
cipit sacramentū bonus fidelis deuote

paratus ad susceptionē. qui tamē pro
pter reuerentiā abstinet vel ꝑpter infir
mitatē vł quia forte nō habet ministrū
Istis tribꝰ modis brutū non pōt susci
pere sacramentū, sed duobꝰ vltimis so
lus bonꝰ recipit. E Quinto ex
dicta descriptiōe patꝫ quis sit effectus
huius sacramēti.Est eñ duplex effectꝰ
Primus est reał cōtinētia corpis ⁊ san
guinis xp̄i sub speciebus panis et vini:
Secūdus est refectio spiritualis illius
qui digne recipit hoc sacramētum. Pri
mus effectꝰ ꝓbať ꝑ auctoritatē. Mat.
26.vbi christus post cenā illud sacramē
tum instituit vt sub illis speciebus verꝫ
corpus eius ⁊ verus eius sanguis reali
ter cōtineretur. Et nō tantū tūc quādo
ipse cōfecit sed etiā quādo postea a sa
cerdotibus cōficeretur.Ad quod dedit
auctoritatem subdens ibi .hoc facite in
meam cōmemorationē.Unde ꝙ hoc sa
cramentuꝫ semper sit in ecclesia q̄diu
ip̄a durabit patꝫ ꝑ illud.1. Corinth.11.
Quotienscūqꝫ panē hunc ⁊c̄ .mortē do
mini annūciabitis donec veniat.supple
ad iudicandū. Unde vsqꝫ tunc durabit
ecclesia militans et eucharistia in ea.
Secūdus effectus pꝫ.quia congruuꝫ
est illū specialiter refici q digne recipit
cibū spiritualē ⁊c̄. ideo datur in specie
cibi corꝑalis ⁊c̄.Si vero heretici vellēt
impugnare primū effectū dicēdo ꝙ cor
pus xp̄i non est ibi realiter sed solū rep̄
sentatiue et ꝙ illa verba scilicet hoc est
corpus meū hic est sanguis meus dicta
sunt figuratiue sicut illud Johānis de
cimoquinto.Ego suꝫ vitis vera. Istud
apparet esse contra intentionez christi.
quia ſm Augustinū intellectus verbo
rum xp̄i ex p̄cedentibus ⁊ sequentibus
potest haberi. Unde vbi christus dicit
ego sum vitis vera statim subdit ⁊ vos
palmites. Unde constat euꝫ loqui figu
ratiue. Cum autez dicit hoc est corpus
meū statim subdit quod pro vobis tra
detur. Luce.22. Et ita de suo sanguine
ideo ⁊c̄.Et si dicāt isti ꝙ christus vidēs
aliquos abisse retrorsuꝫ propter predi
cationē de eucharistia vbi dixit Joh.6.
Nisi manducaueritis carnē ⁊c̄.statī ex
posuit se dicens verba que locutus suꝫ
vobis sp̄ūs ⁊ vita sunt.⁊ ita videť ꝙ nō
intellexerit nisi de carne sua figuratiue
Istud nō valꝫ.qꝛ nō vult ibi negare ve
ritatē corporis sui.sed vult ostēdere ꝙ
nō ē ibi corꝑaliter illo mō quo illi intel
ligebāt .s.visibiliter ⁊ in ꝓpria forma.sꝫ
per oppositū ad istū modū intelligendi
est ibi spiritualiter ⁊c̄. F Sexto
ex dicta diffinitione ⁊ immediate dictis
patet quadruplex differentia et excellē
tia huius sacramēti suꝑ alia. Prima.
quia alia licꝫ q̄tū est de se sint signa ve
ra tamēq̄nqꝫ nō habēt effectū suū ꝑpter
suscipientis indispositionē. sꝫ istud est
veracissimū qꝛ nunq̄ caret p̄mo effectu
Secūda est.qꝛ istud realiter ɔtinet il
lud qđ signat.alia non. Tertia qꝛ effe
ctꝰ istiꝰ est dignior q̄ in alijs ⁊c̄. Quar
ta.qꝛ alia sacramēta ɔsistunt in fluxu ⁊
fieri istud aūt est quoddā ꝑmanēs ⁊c̄.
G Sed cōtra predicta ꝑ ordinē
mouenť aliqua dubia circa materiam.
Primū dubium est. an panis azimus
vel fermentatus vel vterqꝫ sit materia
huius sacramenti. Secundū Utrū ap
ponere aquā sit de necessitate sacramē
ti.Et videť ꝙ non quia nō apparet vbi
xp̄s instituerit ꝙ ponať aqua.igiť ⁊c̄.
Ad primū dubiū dicūt greci ꝙ neces
se est cōficere in fermētato. ideo negāt
latinos cōficere. Antecedēs probāt.qꝛ
christus cōfecit in illo pane sicut nitun
tur declarare ex euāgelio.sꝫ đ hoc vide
pro et contra in Scoto. Contra hanc
heresim pono aliquas propositiones.
Prima est ꝙ xp̄s confecit in pane azi
mo et nō in fermētato. Ptꝫ ꝑ illđ.Ma
thei.26. Primo die azimoꝝ quesierunt
discipuli.vbi vis paremus tibi pascha.
Similiter.Mar.14. et ideo patꝫ ꝙ pri
ma die azimoꝝ scꝫ. 14 luna cū discipu
lis comedit xp̄s agnum paschalē ſm le
gem. et illa die ɔfecit ⁊c̄. Secūda ꝓpō
ꝙ non soluꝫ in azimo. sed etiā in fermē
tato potest confici quia ſm Anselmum
libro suo de azimo ⁊ fermentato nō dif
ferunt substantialiter azimus et fermē
tatus.ideo nō negamus grecos cōfice
re in fermētato.Quod patꝫ.quia a pri

cipio tota ecclesia conficiebat in azimo postea autem tempore Leonis pape fuit cōstitutum ꝙ conficeretur in fermentato. sed illud fuit ad tempus ad extinguendum heresim Hebionitarum: qui dixerunt necessariū esse christianos iudaizare. ⁊ per cōsequens pascha in azimo conficere: sed illa heresi extincta redijt ecclesia occidētalis ad primā ꝯsuetudinē. Tertia ꝓpositio ꝙ minister siue latinus siue grecus cōficiens in fermentato grauiter peccat: qꝛ talis facit cōtra ordinem siue constitutionē ecclesie: que cōformis est quo ad hoc institutioni christi ꝛc. Ad scd̄m dubiuꝫ dicit Armacanus in libro.4. cap.9. ꝙ aqua in cōsecratiōe sanguinis necessario exigitur: qꝛ licet nō legat̄ christum sic consecrasse. tamē aliquibus verisimilibus rationibus hoc probatur ꝛc. Scotus tamen dicit ꝙ nō est simpliciter de necessitate sacramēti ꝙ apponatur aqua cū vino: qꝛ etiam quādo ponitur aqua nō cōuertitur in sanguinem nisi sit primo conuersa in vinū: ⁊ ideo ita modica est ponenda ⁊ ita tēpestiue ꝙ ante cōsecrationē possit cōuerti in vinū. Greci etiā nō apponunt aquā: vt dicit Innocentius de officio misse ꝑte.3. lib.4. capit.5. tamen minister tenetur ponere aquam propter preceptum ecclesie: etiam christus vinum aque mixtum consecrauit ſm Dama. lib.4. cap.5. ꝛc. H

Sed circa formam sunt aliqua dubia. Primuꝫ est qn̄ christus hoc sacramentum instituit siue quādo primo cō secrauit. Secundū est quid demōstratur per ly hoc in illa propositione. hoc est corpus meum ꝛc. et quid signat ꝛc.

Ad primum dubiū patet ꝙ in cena fuit a christo hoc sacramentum institutum. tamen circa hoc dupliciter dicitur Unde dicit scotus ꝙ christus quādo dixit illa verba. hoc est corpus meum. nō cōsecrauit per illa verba: sed prius per illam benedictionem de qua dicitur ꝙ benedixit ꝛc. Et huic concordat Innocentius de officio misse parte tertia capitulo sexto ⁊ quartodecimo. Et ꝓ hoc videt̄ facere ꝙ nisi corp⁹ christi fuisset ibi sub sacramento ante ꝓlationē illoꝝ verboꝝ hoc est ꝛc. non vere dixisset hoc est corpus meū ꝛc. Alio modo dicit Armacanus libro.9 caplo.5. ꝙ vbi Marc⁹ dixit bn̄dixit Lucas ⁊ Paul⁹ dicūt gratias egit. et sic nō videt̄ illa benedictio panis sed potius dei patris. nec precessit aliqua benedictio cōsecratiua panis anteꝙ xp̄s dixit. hoc est corpus meū. et ita de calice ꝛc. Utrūqꝫ autem predictorum modoꝝ probabile est sustinere ſm istū doctorē. tamē quicquid dicatur de predictis nō refert quo ad propositum quin illa verba hoc est corp⁹ ꝛc. sint cōsecratiua apud nos. Magis tn̄ ꝓbabile videtur ꝙ per eadē verba christ⁹ consecrauit quia nō videtur rationabile ꝙ alia forma verborū cōsecrationis vtatur minister ꝙ̄ ea que vsus fuit eius doctor et magister ꝛc. Ad secundū dubiū vel queris de xp̄o vel q̄ris de xp̄i ministro. Si queris de xp̄o quid demōstrauit dicendo hoc est ꝛc. licet Scotus circa hoc multas opiniōes recitet et plures ꝯclusiones ꝓbet. tamē breuius potest dici. Uno modo ſm primā viā supradictam ꝙ christus demonstrabat corpus suum iam ibi preexistēs ante prolationeꝫ verborum illoꝝ ꝛc. Alio modo tenendo secundaꝫ viam ibidē dictā potest dici ſm Armacanū ꝙ xp̄s corpus suuꝫ demonstrauit ante cōuersioneꝫ panis in ipsuꝫ quod tn̄ adhuc non fuit in manibus ei⁹ sed esse debuit verbis illis ꝓlatis. quo corpore eius demōstrato verū fuit hoc est corpus meum. Et vtrūqꝫ horuꝫ pōt dici sine periculo ſm istum doctorē. Si aūt queris de xp̄i ministro quid demōstrat dicēdo hoc est corp⁹ meuꝫ ꝛc. Uno modo potest dici ſm Ockaꝫ in quolibetis suis ꝙ sacerdos significatiue recipiens dicta verba debet demōstrare ꝑ ly hoc corpus xp̄i. sic tamē ꝙ illi ꝓpositiōi vocali duplex mētalis corrn̄deat. s. vna de futuro a principio ꝓlationis verborum vsqꝫquo verba sūt ꝓlata. et est talis mentalis hoc corp⁹ quod statiꝫ erit sub istis speciebus est corpus meū. Alia de presenti verbis prolatis scilicet hec Hoc corpus nunc existens sub istis speciebus est corpus meū referendo semꝑ ly meū ad christuꝫ cuius hoc est corpus Et causa est quia tempꝫe ꝓlationis verborum res aliter se habet ꝙ̄ post. quia primo non est ibi corpus Xp̄i. sed bene post ꝛc. Alio mō dici potest ꝙ nō est necesse ꝙ sacerdos riteꝯficiēs aliquid demonstret per ly hoc vel etiaꝫ ꝙ aliquid intelligat per illā vocē plus ꝙ̄ per vocē non significatiuā. quia vox illa nō req̄ritur ibi ad illā ꝯsecrationē tanꝙ̄ significatiua veri vel falsi. sed soluꝫ hec vox data est nobis tanꝙ̄ signū vt cognoscamus ꝙ his verbis rite prolatis immediate sub illis speciebus est corpus xp̄i per diuinū beneplacitū. Et ꝓ hoc facit ꝙ sacerdos ꝓfert illa verba materialr̄ et recitando ea tanꝙ̄ a xp̄o dicta. vt pꝫ per verba p̄cedentia in canone. iō illa nō est ꝓpositio ꝛc. Unde q̄tū ad hoc bn̄ dicit Scotus qui finaliter tenet ꝙ quamuis literaliter logicus saluat illā ꝓpositionē esse veraꝫ. tamē sufficit theologo ꝙ illa non est oratio sacramētalis vt vera sed vt tale signū sensibile ⁊ vt instrumentū institutū a deo ad cōsecrationē illā ꝛc. Sed male dicit in hoc quod subdit ibidem ꝙ illa oratio nō est ꝓpositio consecratiua vt vera neqꝫ vt falsa. sed tantū vt est propositio neutra ⁊ prior naturaliter et forte tempore veritate sua. Hoc enī nihil est dicere imo implicat ꝙ aliq̄ ꝓpositio sit neutra aut aliquo mō prior sua veritate. Ideo dico ꝙ illa oratio nō est ꝯsecratiua vt ꝓpositio vera aut falsa sed vt quoddā signū qđ nō est ꝓpositio iuxta dicta prius. I Adhuc circa ministꝛ sunt aliq̄ dubia. Primū est Utruꝫ minister cōsecrans hoc sacramētum in peccato mortali vel sine ꝯfessione ꝺ peccato mortali cōmisso peccet ex hoc mortaliter. Et videtur ꝙ nō. qꝛ nullus tenetur confiteri nisi semel in anno iuxta ca. Omnis vtriusqꝫ sexus de pe. et re. Igitur sacerdos pōt exercere actus suos sibi ꝯuenientes absqꝫ h ꝙ pluries confiteatur ꝛc. Secundū dubiū est Utꝛ minister obligatus duabus ꝑsonis cuilibet sub hac forma. dicam pro te vnaꝫ missam. possit satisfacere per vnam. Et videt̄ ꝙ sic per simile de illo qui habet plura beneficia et pro quolibet obligatur ad horas. non tamē tenetur bis eas dicere ꝛc. Ad primū dubium pono aliquas propositiones. Prima est ꝙ consecrans in peccato veniali propter hoc nō peccat nec mortaliter nec venialiter patet. quia de tali nō est necesse penitere. igitur ꝛc. Secunda ꝓpositio ꝙ cōsecrans existens in actu peccati mortalr̄ ex hoc peccat mortaliter. qꝛ simpliciter manducat indigne. Unde videtur q̄tū ad hoc idē iudiciū de cōsecrante et mā ducante. Tertio ꝙ cōsecrans existens in peccato mortali de quo non penitet: nec penituit quia preterituꝫ est. et de illo non recolit. sed hoc nō fit ex negligētia crassa vel affectata excusatur. Si vero ex negligentia mala peccat mortaliter licꝫ non ita grauiter sicut prim⁹ qui peccat actualiter. Pꝫ. quia prima Corinthios vndecimo dicit apostol⁹. Probet autem seipsum homo ꝛc. Ideo homo se ꝓbare et examinare tenetur ſm possibilitatem fragilitatis humane ꝛc. et si hoc faciat sufficit. Unde patet ꝙ rite et digne conficiens non tenetur esse in charitate et cetera. Quarta propositio est ꝙ consecrans qui peccat mortaliter q̄uis ꝺ illo penituerit si confessus non fuerit peccat mortaliter. quia tenetur prius confiteri ꝙ̄ consecrare vel cōmunicare. cuius ratio est. quia non tantum debet deo reconciliari. sed ecclesie ad hoc vt digne recipiat sacramentum ecclesiastice vnitatis et cetera. Et hoc verum est si occurat oportunitas confitēdi sine scandalo. alias nō. vide Scotū.

Ad argumentum autem dicitur ꝙ illud capitulum Omnis ꝛc. est preceptū generaliter tangēs oēs fideles sed alia lege speciali tenetur sacerdos et quilibet suscipiens in casu isto scilicet illa. ꝓbet autem seipsum homo. K

Ad secundum dubium pono aliquas propositiōes. Prima est ꝙ obligatus ad vnam missam pro sorte et postea obligatus ad aliam missam ꝓ platone nō potest per vnā solam missam deobligari. Patet. quia ex ista forma verboꝝ cō

ſtat ꝙ talis ſit obligatus ad duas. Secūda ꝓpoſitio eſt ꝙ duabus obligatus ꝑſonis ſub forma poſita in caſu iſtiꝰ dubij pōt ſatiſfacere ꝑ vnā miſſaʒ. Patet q̄ꝛ ex illa forma nō ſequit̄ ip̄m eſſe obligatū ad duas. ad hoc eſt argumentum ibi factū ⁊c̄. Tertia ꝓpoſitio eſt ꝙ obligatus ſorti ad celebrandū vnā miſſam ꝑncipalit̄ pro aīa eiꝰ. ⁊ Platoni ad celebrandū vnā miſſaʒ ꝑncipaliter pro aīa ipſius nō pōt ſatiſfacere pro vtraq; aīa ꝑ vnā miſſam. Pro quo ſciēdū quid voco miſſam ꝑncipaliter celebrare pro aīa alicuiꝰ. Un̄ videt̄ ꝙ ſic celebrare ꝑncipaliter pro aīa alicuiꝰ eſt applicare vl̄ intēdere applicare miſſam ſuā aīe vniꝰ ſic ꝙ ſit quedā ſatiſfactio apud deū ꝓ illa aīa ſi indigeat. Et ideo ſacerdotē celebrare ꝑncipaliter pro aīa ſortis poteſt intelligi dupl'r. Uno mō ꝙ intēdat ꝙ miſſa ſua valeat multis. ita ꝙ ſit ſatiſfactio pro multis ⁊ ſimul intendat ꝙ plus valeat aīe ſortis q̄ꝫ alicui ꝺ reliq̄s. Alio mō ꝙ applicet miſſaʒ ſic ꝙ tm̄ cedat aīe ſortis in ſatiſfactionē. lʒ velit ꝙ proſit alijs ꝑ modū orōnis. Primo mō pōt iſte celebrare ꝑncipaliter pro vtroq; ſed ſcđo mō nō. Et iſto ſcđo mō ꝓpoſitio eſt vera. Quarta ꝓpoſitio ꝙ illo ſcđo mō ſtat ꝙ aliquis celebrat principaliter pro aliquibus. ⁊ tamen pro nullo celebrat ꝑncipaliter. Patʒ in caſu ꝙ aliquis celebret eque principaliter pro duobꝰ ⁊c̄. L Ex p̄dictis pʒ ſolutio vniꝰ queſtiōis. ſ. ſi querat̄ vtrū miſſa celebrata ꝓ pluribꝰ gn̄aliter tm̄ valeat vnicuiq; ipſoꝝ ac ſi ſpecialiter pro vno eoꝝ tm̄ celebraret̄ poſito ꝙ ꝗlibet eoꝝ indigeret. Un̄ pono q̄ntam ꝓpoſitionē. ꝙ non. q̄ꝛ valor miſſe ꝑ modū diſtributionis cedit cuilibet in ꝑteʒ ſatiſfactionis apud deū: ſm̄ equalē ꝓportionē ſm̄ numeꝝ ꝑſonaꝝ. Et ꝑ ꝯn̄s quāto plures ſunt tanto vnuſquiſq; minꝰ habebit. Nam valor miſſe eſt finite virtutis in purgatorio. Alioquin ſufficeret vna miſſa ꝓ oībus ⁊c̄. Et ſic fruſtra dicerent̄ plures in eccl'ia ⁊c̄. Sexta ꝓpoſitio ꝓ intellectu p̄dictorū ſit hec ꝙ miſſa ſiue q̄cunq; oratio facta in eccl'ia ꝓ defuncto dupl'r ꝺꝛ valere. Uno mō ꝑ modū ſatiſfactiōis deo ꝓ debito defuncti. ⁊ ſic verū eſt qđ dixi. Alio mō ꝑ modū orōnis ſiue ſupplicatiōis. ⁊ ſic pōt vnicuiq; equalit̄ valere. ac ſi ſpecialiter fieret. Videt̄ tn̄ quibuſdā ꝙ loquendo de deo ſm̄ ꝯditiōes policie humane nō apparet veriſimile ꝙ deꝰ eque faciliter ꝯcedat ſupplicationē q̄ fit pro remiſſione mille debitoꝝ. ſicut ſupplicationem eque intēſaʒ q̄ fit tm̄ pro vno debitore q̄ ꝓcedit ex equali charitate. Et iō regulariter loquēdo videt̄ qđ plꝰ valeat miſſa vni ſi ꝓ eo ſpecialit̄ fiat q̄ꝫ ſi pro eo ⁊ pro alijs generaliter fieret ⁊c̄.

M Ulterius circa ſuſcipientē ſunt aliqua dubia. Primū. Utruʒ hoc ſacramentuʒ tm̄ debeat ſumi a ieiunis. Scđm eſt. Utrū a quolibet debeat ſumi ſub vtraq; ſpecie ⁊c̄. Ad primū dubiū dico qđ nō. Et hoc in duplici caſu. Primꝰ eſt ſi non ieiunꝰ ſit in periculo mortis. tūc ne talis diſcedat ſine viatico pōt ſumi. Scđs eſt ꝙ ſi ſacerdos fuerit deceptꝰ in ꝯſecratiōe panis vel vini vt ſi aquā ponat loco vini dʒ iterū ꝯſecrare ⁊ aliā hoſtiā apponere ⁊ a ꝯſecratiōe hoſtie incipere. q̄ꝛ ꝯſecratio dʒ eſſe integra ſm̄ Tho. tertia parte ſumme. q. 83. ar. 6. q̄ꝛ ſicut dicit̄. 7. q. 1. ca. nihil. ꝑfecta videri nō pn̄t ſacramēta niſi ꝑfecto ordine compleant̄. Un̄ ſacerdos tenet̄ ex precepto eccl'ie ꝑfecte ſub vtraq; ſpecie ⁊ recto ordine ꝯſecrare ꝓpter integritatē ſacramēti. Et tenet̄ qđ conſecrat ſumere, ergo cū non ſit ieiunꝰ in caſu tn̄ oportet ſumere. q̄ꝛ p̄ceptū de ieiunio eſt ſolū de honeſtate ⁊ reuerentia ſacramēti ⁊ p̄ceptum de integritate eſt de ſubſtantia ſacramēti quia in duabꝰ ſpeciebꝰ ꝯſiſtit tm̄ vnū ſacramentū. iō minus preceptū eſt infringēdū ad obediendū maiori. Et non eſt verū qđ dicitur in ſūma confeſſoꝝ lib. 3. ti. 34. q. 69. ꝙ tm̄ in articulo mortꝭ pōt ſumi hoc ſacramentū a nō ieiunis ⁊c̄. Ad ſecūdū dico ꝙ iuxta doctrinā apoſtoli licitū eſt cōmunicare quoſcūq; ſub vtraq; ſpecie ſacramēti ⁊c̄. Non eſt tamē ad hoc obligatio imo eccleſia romana in vſu habet

ſolum laicis vinum conferre poſt communionē corporis chriſti. ne forte per negligentiā que leuiter poſſit contingere adminiſtrādo multitudini populi ſacramentū ſanguinis chriſti aliq̄d effunderetur de ipſo ſacramento quale periculū non eſt in adminiſtratione corꝑis chriſti ſub ſpecie panis. ideo ſacramentum ſanguinis nō miniſtratur populo. q̄uis poſſet ⁊c̄. N Ultimo circa effectum huius ſacramēti ſunt duo dubia iuxta duplicē effectuʒ ipſius. Primū dubiuʒ eſt Utrum de neceſſitate ſalutis ſit recipere ſacramētū ſanguinis. Uidetur ꝙ nō per immediate dicta ⁊c̄. Sed oppoſitum Joh. 6. Niſi manducaueritis carnem filij hominis, ⁊ biberitis eius ſanguinē non habebitis vitā eternam in vobis ⁊c̄. Secundum dubium vtrum corpus chriſti ſit in ſacramento adorandum ſimpliciter ⁊ abſolute vel ſub cōditione ſcʒ ſi ſacerdos fecerit qđ intendit eccleſia. Primuʒ non videtur requiri. quia nullꝰ tenetur credere falſum quod eſſet ſi ⁊c̄. Nec ſecundū videtur ſufficere quia ſic quelibet res poſſʒ adorari dicendo adoro te ſi tu ſis adoranda ⁊c̄. Ad primū dubiū dico ꝙ nō ⁊ qđ illud dictū ſaluatoris nō debet intelligi de ſacramētali ſāguinis ſui ſumptione. ſed de manducatione ⁊ bibitiōe ſpirituali. ſcʒ per fidem que conſiſtunt in hoc qđ vnuſquiſq; adultus debʒ credere deum habere carnē ⁊ ſanguinē in hoc ſacramento. Ex hac enim fide cibatur ⁊ potatur ſpiritualiter ⁊ habet vitā ſpiritualem. Et hunc ſenſuʒ probat diffuſe dn̄s Armacanꝰ libro. 9. c. 8. Et ſpecialiter ex illo verbo quod ibidē ſequitur verba que locutus ſum vobis ſpiritus et vita ſunt ⁊c̄. Concedit tamen qđ ſumptio ſacramentalis multū prodeſt ad vitam ſpiritualem agendā. ſed hoc non facit niſi per fidē nec eſt de precepto. Unde non conuenit niſi habētibus vſum rationis aut ſaltem actuʒ expreſſum fidei ⁊c̄. O Ad ſecundum dubium ꝓbabiliter dico aliquas ꝓpoſitiones. Prima eſt qđ non eſt de p̄cepto xp̄i vel eccleſie vt corpus xp̄i adoret̄ in ſacramento ſimplicit̄ ⁊ abſolute aut ſine aliqua conditiōe. Patet. quia ſi ſic aliquis in caſu teneret̄ credere falſum. ſcʒ in caſu quo aliquis ſacerdos fingeret ſe facere qđ intendit eccleſia ⁊ non faceret ⁊c̄. Nam ſi quis tunc teneretur adorare ibi corpus chriſti teneretur credere ibi eſſe corpus xp̄i quod tunc eſſʒ falſum ⁊c̄. Secunda ꝓpoſitio eſt quod non eſt de p̄cepto xp̄i vel eccl'ie qđ corpus xp̄i adoretur in ſacramento cū conditione ſcʒ ſi ſacerdos faciat qđ intendit eccleſia. Pʒ quia tūc aliq̄s in caſu mereretur faciendo contra preceptum eccleſie ſcʒ in caſu quo aliquis ſimplex catholicus ſimplicit̄ abſolute ⁊ ſine aliqua cōditione adoraret corpꝰ xp̄i in hoſtia non cōſecrata in caſu prius poſito talis enim mereretur ſic adorando ſine ꝯditione q̄uis crederet falſum ⁊c̄. Unde licet nullus teneatur credere falſuʒ tn̄ forte in caſu credere falſum eſt meritorium. ſed de hoc alibi. Tertia ꝓpoſitio qđ corpus xp̄i in ſacramēto pōt licite ⁊ ſecure adorari cū ſupradicta conditione vel actualiter expreſſa vel habitualiter ſubintellecta. Patet. quia per hoc euitat̄ credulitas falſi quā quilibʒ poteſt licite euitare. cū nullus ad eā teneat̄. Sic euitat̄ periculū errandi adorando corpus xp̄i in hoſtia nō conſecrata. quia in tali adoratione ſubintelligitur actualiter vl̄ habitualiter tacite vl̄ expreſſe illa ꝯditio ſi conſecrata eſt hoſtia ſm̄ ordinationē xp̄i vel eccleſie ⁊c̄.

Quarta ꝓpoſitio ꝙ adoratio ſub cōditiōe nō ē licita nec in iſto nec in alio caſu niſi quādo conditio eſt talis ꝙ nō debet eſſe certū de eius veritate vel falſitate ſicut eſt in caſu poſito ⁊c̄. Et per hoc ſoluitur argumentū prius factū ꝙ quelibet res ⁊c̄. Nam conditio non additur niſi ꝓpter dubium. ⁊ ideo vbi nō debet eſſe dubiū non debet addi ⁊c̄. Et hec de primo articulo.

Scđus arti.

P Quātum ad ſecundum articulum in quo videndū eſt de queſtiōe ꝓpoſita ſcʒ vtrū idē corpus xp̄i localiter ſit in celo ⁊ realit̄ in euchariſtie ſacramento. tria faciā per ordinem pro ſolutione ipſius ⁊ de-

clarationе. Primo premittam trimẽ-
brem diſtinctioneȝ. Secundo ponam
triplicem ꝯcluſionem. Tertio ſoluam
multiplicem obiectionem ⁊c̃. Premit
to igitur hanc diſtinctionem ꝙ iſte ter-
minus corpus poteſt capi tripliciter.
Primo modo ꝓut ſupponit eſſentialit̃
pro ſubſtantia compoſita ex materia ⁊
forma ſubſtãtiali. ⁊ ſic pertinet ad pre-
dicamentũ ſubſtantie. Secundo modo
ꝓut ſupponit pro aliqua re ſiue ſit ſub
ſtãtia compoſita ex materia ⁊ forma ſi-
ue ſit materia ſiue forma ſubſtantialis
vel accidentalis connotando tamen ta
lem rem habere partem ſitualiter diſtã
tem a parte. ⁊ eſſe longam latam ⁊ pro
fundã. Et ſic pertinet iſte terminus cor
pus ad predicamentũ quãtitatis conti
nue diſtincte contra alias ſpecies. ſcilȝ
linea ⁊ ſupficies. Quis iſte ſpecies ſup-
ponunt pro eadem re. Non enim teneo
cum illis qui dicunt ꝙ iſte terminꝰ cor-
pus vt eſt de genere quãtitatis ſuppo-
nit pro aliqua re q̃ nõ eſt ſubſtãtia nec
qualitas ⁊ ꝙ iſte ſpecies quantitatis li
nea ſuperficies corpus ſupponunt pro
diuerſis ⁊c̃. Tertio modo põt dici iſte
terminꝰ corpus ꝓut ſupponit pro ma-
teria ſiue ſit quanta ſiue non. connotã-
do tamen aliquas qualitatiuas diſpo-
ſitiones materie inherere. Et hoc mõ
dicimus ꝙ ex anima humana ⁊ corpo-
re hominis fit vnus homo. ⁊ ꝙ corpus
chriſti in triduo iacebat in ſepulcro. id
eſt materia chriſti informata qualitati
uis diſpoſitiõibus aliquibus ⁊c̃. Et ſic
iſte terminꝰ corpus pertinere poteſt ad
predicamẽtũ qualitatis. Et ideo iuxta
hanc diſtinctioneȝ vt remoueatur equi
uocatio huiꝰ termini corpus in preſen-
ti queſtione vtar iſtis terminis corpus
in genere ſubſtantie. corpus in genere
quantitatis. corpus in genere q̃litatis.
Uel qñ ſimpliciter vtar eo. capiã ipſuȝ
vt eſt de genere quãtitatis quia hec ac
ceptio magis erit ad propoſitum. Ex
hac diſtinctione infero tria correlaria.

Q Primuȝ eſt ꝙ licet idem ſit
corpus chriſti in genere ſubſtantie ⁊ in
genere quantitatis. tamen non eſt ideȝ
corpus chriſti in genere ſubſtantie ⁊ in
genere q̃litatis. ptȝ ex declaratione ter
minorum. tñ pro veritate prime partis
correlarij ſuppono pro nunc ꝙ omnis
q̃titas ꝯtinua eſt ſubſtantia vł q̃litas. ⁊
io iſte terminꝰ corpꝰ xp̃i vt ẽ de gñe ſub-
ſtãtie ⁊ vt ẽ de gñe q̃titatis ſupponit ꝓ
eodẽ licȝ diuerſa cõnotãdo. hoc aũt nõ
obſtante aliquid eſt corpus xp̃i qđ non
eſt in genere ſubſtãtie ideo illi termini
nõ ſupponunt cõuertibiliter pro eodeȝ
quia xp̃s in celo habȝ plura corpora in
genere quãtitatis. id eſt plura de quoꝝ
quolibȝ verificatur hic terminus corpꝰ
vt eſt de genere quãtitatis. ⁊ tamen nõ
de quolibet verificatur ille terminꝰ vt
eſt de genere ſubſtantie. habet eñi com
poſitum ex materia ⁊ forma qđ eſt cor-
pus in genere ſubſtãtie ⁊ in genere quã
titatis. ⁊ de illo verificatur prima pars
correlarij. ſed etiã habet materiã que ẽ
corpus in genere quantitatis ſed nõ in
genere ſubſtantie. ipſa autem eſt corpꝰ
in genere qualitatis ideo pro ipſa veri
ficat̃ ſecũda pars correlarij. habet etiã
plures formas accidentales quarũ q̃li-
bet eſt corpꝰ in genere quãtitatis ⁊ nõ
in genere ſubſtantie vel qualitatis ⁊c̃.
Secũdo ſequitur ꝙ xp̃s ſemper habe
bit in ſacramẽto euchariſtie corpus taȝ
in genere ſubſtantie ꝙ̃ in genere quali
tatis qñcunq̃ erit hoc ſacramentũ. ptȝ
quia materia xp̃i habet formam ſubſtã
tialem ⁊ aliquas diſpoſitiones qualita
tiuas quas nũq̃ dimittet. ⁊ per ꝯñs qñ
cunq̃ erit hoc ſacramentũ xp̃s habebit
ibi materiam ſiue corpus materiale cũ
illis diſpoſitiõibus qualitatiuis ⁊c̃. per
concomitãtiam ⁊c̃. igitur ex quid nomi
nis ſequitur ⁊c̃. Tertio ſequit̃ ꝙ xp̃s
aliquando non habuit in ſacramẽto eu
chariſtie corpus in genere ſubſtantie ſȝ
ſoluȝ in genere qualitatis. Patet. quia
ſm doctores ſi hoc ſacramentum fuiſſȝ
conſecratum in triduo mortis xp̃i ipſe
habuiſſet ibi ſoluȝ corpus materiale. id
eſt materiam cum qualitatiuis diſpoſi
tionibus ⁊ non animã. ⁊ per conſequẽs
non habuiſſet ibi corpus in genere ſub
ſtantie nec in genere quãtitatis vt poſt

patebit. igitur ſolum ⁊c̃. Ex predictis
apparet ꝙ ſtat aliquid eẽ corpus in ge
nere ſubſtantie ⁊ non in genere quanti
tatis vel qualitatis vt patet ſi chriſtus
in hoc ſacramento ⁊ non alibi hr̃et cor-
pus animatum ſine aliqua qualitate ſi
cut abſolute poſſibile eſt. Stat etiã ali-
quid eſſe corpus in genere quantitatis
⁊ non in genere ſubſtantie vel qualita-
tis. vt patet de ipſa materia extenſa ſi
eſſet ſine vlla forma ſubſtantiali ac qua
litate. Stat etiam aliquid ideȝ eſſe cor-
pus in genere qualitatis ⁊ quantitatis
⁊ non ſubſtãtie. vt patet de qualibus q̃
litate extenſa. Stat etiam aliquid eſſe
corpus in genere qualitatis ⁊ nõ in ge-
nere ſubſtantie vel quantitatis vt parȝ
in caſu correlarij. hoc addito ꝙ chriſtus
in illo triduo habuiſſet corpus in ſacra
mento ⁊ nõ alibi. vel ꝙ nullibi fuiſſet ni
ſi ſacramentaliter. hoc enim eſt abſolu
te poſſibile ſicut probat Scotus contra
Tho. lib. 4. diſti. 10. q. 4. ſed de hoc ibi
⁊c̃. R Iſtis premiſſis pono tres
ꝯcluſiones. Prima ſit hec. ꝙ licet cor-
pus xp̃i idem ſit localiter in celo ⁊ reali
ter in euchariſtie ſacramento. tamen ip
ſum eſt circũſcriptiue in celo ⁊ diffiniti-
ue in ſacramẽto. Prima pars eſt reſpõ
ſiua ad queſitum que non poteſt natu-
rali ratione probari. ſed ſupponitur ex
fide. ſed pro ſecunda parte ſciẽdum eſt
quid eſt circũſcriptiue vel diffinitiue eẽ
in loco. Unde aliquid eſſe circunſcripti
ue in loco eſt cõmenſurari loco ⁊ habe-
re vnam parteȝ in vna parte loci ⁊ aliã
in alia. Aliquid auteȝ eſſe diffinitiue in
loco eſt eſſe totum in loco ⁊ totũ in qua
libet parte loci. Primo modo nulluȝ in
diuiſibile eſt in loco ſed bene ſcđo mo-
do. Illo ergo primo modo corpus chri-
ſti eſt in celo. quia eſt ibi cõmenſuratuȝ
loco ſuo. ſed illo modo non eſt in ſacra-
mento imo ſecundo modo quia non eſt
ibi extenſum nec cõmenſuratum ſacra
mento. ſed totum in toto ⁊ totũ in qua-
libet parte. ꝙ autem ſic ſit ibi non põt
ratione probari. nec euidẽter ſequitur
ex ſcriptura ſed ꝙ ita ſit creditur ex au
ctoritate eccleſie. Huiꝰ autẽ poteſtas
ſeu ꝙ ita poſſe eſſe nõ implicet ꝯdictio
nẽ põt aliqualit̃ ꝑſuaderi. Unñ circa de-
clarationẽ iſtius ſicut biñ dicit Ockã in
lectura Oxonienñ. due ſunt difficultates
vidende. Una quõ idem corpus nume-
ro poſſit ſimul ſm ſe totum exiſtere in
pluribus locis. Alia quõ multe partes
eiuſdeȝ corporis poſſunt ſimul exiſtere
vni ⁊ eidẽ loco. ⁊ q̃ videt ꝑfecte iſta duo
videt quomodo corpus xp̃i exiſtit in ſa
cramento ita ꝙ totũ ſub toto ⁊ totũ ſub
qualibet parte. S Ad intelligẽ
dũ aũt iſta duo exẽpla habemꝰ in alijs.
Quantũ ad primũ non videtur maior
difficultas ꝙ idẽ corpus numero coexi-
ſtat pluribꝰ locis ſm ſe totũ ꝙ̃ ꝙ eadeȝ
aĩa intellectiua ſimł coexiſtat ſm ſe to-
tã in toto corpe ⁊ in q̃libet pte vł q̃uꝰ
angelus exñs in aliquo loco exiſtit in q̃
libet eius pte ⁊ vnũ ponimꝰ ſm verita-
tem theologicã ⁊ philoſophicã. Igitur
aliud credendũ eſt ſatis poſſibile. Con
ſequẽtia patet. quia nõ magis videt̃ re
pugnãtia ꝙ aliquid diuiſibile ſm ſe to
tũ ſit in aliquo toto loco ꝙ̃ ita ſit de in-
diuiſibili. Quantũ ad ſcđm nõ videt̃
maior difficłtas ꝙ̃ ꝙ duo corpa exiſtãt
ſimul in eodẽ loco adequato. ⁊ hoc ſiue
ſint corpora glĩoſa ſiue nõ glorioſa. qr
hoc non refert. Hoc autem fide tenemꝰ
ꝙ chriſtꝰ intrauit ad diſcipulos ianuis
clauſis ⁊ exiuit clauſum virginis vterũ
Nõ eñi plꝰ videt̃ repugnare ꝙ due par
tes eiuſdẽ corpis ſimul ſint in eodẽ lo-
co ꝙ̃ duo alia corpa ſimł in eodẽ ſint lo
co. iõ ⁊c̃. Iſtis ergo p̃ſuppoſitis ptȝ q̃-
liter nõ eſt repugnãtia ꝙ corpꝰ xp̃i põt
ſm ſe totũ ⁊ ſm quãlibet ſui partem ſi-
mul eſſe in tota hoſtia ⁊ ſub qualibȝ eiꝰ
parte. quia ex iſtis patet poſſibilitas ꝙ
vna pars ſit in pluribus locis ſeu ptibꝰ
hoſtie ſimul ⁊ ꝙ vna ps ſit ſimł cũ alia
⁊ plus non ponit̃ ibi niſi ꝙ ptes adhuc
remanent in toto conſtituẽtes totũ. Et
ſic patet quõ poteſt ſaluari ꝙ corpus
chriſti eſt diffinitiue in ſacramento.

T Secunda ꝯcluſio eſt hec ꝙ licȝ
corpus xp̃i q̃tum corporea xp̃i quanti-
tas ſit in celo et in ſacramento. tamen
nõ eſt corpus chriſti quantum aut cor-

pores quantitas in sacramento. Prima ps ꝓbat sic. Quicqd est ipsius xp̄i in celo est etiā in sacramēto: sed corpus christi quantū seu corporea christi quātitas est in celo igit ⁊c. ɔsequētia est bona. ⁊ minor patz ex fide. Sed maior est catholica ⁊ rationabilis: q̄r ex quo christus habet in sacramento illā eandē naturā humanā quā habet in celo: vt ptz ex fide. rationabile est ꝙ om̄e qd̄ habet in celo habeat in sacro. Et intelligo de illo quod habet sic ꝙ est ip̄m vel in ip̄o Uel arguitur sic expositorie demonstrato corpe christi vel eius quantitate corporea. hoc est corpus christi quantū vel corporea christi quātitas. hoc idē est in celo ⁊ in sacramēto. igit ⁊c. Scd̄a ps cōclusionis probatur. q̄r corpus christi quod est in sacramento ⁊ quicqd est in ipso corpore christi est totū in sacramēto ⁊ totū in qualibet parte sacramenti: vt patz ex ɔclusione precedēte. Et per ɔn̄s nihil tale habet partem distantem a parte in sacramēto. sed constat ꝙ omne illud quod est alicubi quantum corporeum vel quantitas corporea habet ibi partem distantem a parte: vt patet ex quid nois. igitur corpus christi non est in sacramento: quantum corporeuz ⁊c. Et sic patz conclusio ⁊c. U

Ex qua sequūtur aliqua correlaria Primum est ꝙ opinio que ponit ꝙ ois quantitas cōtinua est substātia vel qualitas. magis consonat positioni fidei q̄ꝫ eius opposita. Probat q̄r sm̄ positionē fidei. sicut corp⁹ christi qd̄ est in celo est in sacramento ⁊ in qualibet parte eius ita ois res que est ipsum vel in eo est in sacramēto ⁊ in qualibet pte eius. ⁊ per ɔn̄s si sm̄ positionē oppositā in corpore xp̄i quod est in celo esset vna quantitas cōtinua distincta a substātia corporis christi ⁊ a qualitate eius illa quantitas ɔtinua distincta a substātia corpis xp̄i ⁊ a q̄litate eius etiā esset in sacramēto per primā partē ɔclusionis ⁊ tamen non esset in sacramēto quātitas ɔtinua per scd̄am partē ɔclusionis ⁊ probationem eius. Sed ꝓbo ꝙ hoc sit impossibile sm̄ illammet opinionem: q̄r sm̄ eā sicut substantia est formaliter substantia et qualitas formaliter qualitas: sic ꝙ non stat ꝙ substantia sit alicubi ⁊ nō sit ibi substātia vel qualitas sit alicubi: ⁊ non sit ibi q̄litas. ita similiter sm̄ eos illa quātitas ɔtinua quā ibi ponunt distinctā a substantia ⁊ q̄litate. si esset eēt formaliter quantitas ita ꝙ nō staret ipsam esse ⁊ non esse quātitatē ɔtinuam: nec ipsam esse alicubi ⁊ non esse ibi quātitatē ɔtinuam. Ex hoc vlterius sequit ꝙ nulla res est formaliter seu de sua ratione intrinseca quantitas ɔtinua: q̄r q̄cunqꝫ re data stat ipsam esse et non esse quātitatē ɔtinuam ⁊ esse alicubi ⁊ non esse ibi quātitatē ɔtinuā: sicut ptz ex dictis ⁊c. Tertio seqtur ex p̄dict̄ ꝙ iste ɔn̄e non valent: q̄titas cōtinua xp̄i corporis xp̄i ex vi conuersionis est sub specie panis. igit ipsa ex vi cōuersionis est q̄titas ɔtinua sub specie panis. Similiter ista nō valet. Substantia corporis xp̄i ⁊ eius quātitas idē sunt realiter. et substātia corporis xp̄i in sacramēto est substantia. igitur est ibi quantitas cōtinua siue corpus: q̄r in oibus istis añcedens est verū ⁊ ɔn̄s est falsum: vt ptz ex dictis. Et potest dari exemplū. aliqs homo scilꝫ filius dei est vbiqꝫ et tamen nō est vbiqꝫ homo ⁊c. X Hic est sciendum aūt ꝙ in predcta cōclusione et in correlarijs sequētibus vsus suz istis terminis corpus quātum q̄titas corporea siue continua et non istis terminis quantū vel quātitas simpliciter dictis. Quia quantitas est genus ad quātitatem continuam ⁊ discretā. et quantum ad q̄tum continuū ⁊ discretū. Et ideo loquēdo de quātitate discreta ⁊ de q̄to denoiato ab ea bene ɔcederem aliquas ꝓpōnes: q̄s negaui de q̄titate cōtinua ⁊ econtra. Unde ponerē cōtra Ockam istas propositiones. Prima est ꝙ corpus christi est quantū in sacramento altaris ⁊ quātitas christi est quantitas in sacramento altaris: q̄r licet corpus christi non sit ibi corpus seu quantitas corporea vel continua: quia non habet ibi partem distinctā a parte. tamen est ibi quantū discretū seu quantitas discreta

quia habet ibi plures partes discretas ⁊ distinctas q̄ faciūt vnū. Secūda est ꝙ stat aliquid esse cōpositū ex partib⁹ quātitatiuis ⁊ nō esse q̄tuꝫ cōtinuū. q̄r corpus xp̄i in sacramēto est compositū ex partibus quātitatiuis siue quantis ⁊ tn̄ corpus christi non est q̄tum continuū. ⁊ staret ꝙ etiam nec alibi essꝫ quātū continuū ⁊c. Tertia ꝓpositio est q̄ꝫ aliqua est quātitas que non est substātia neqꝫ qualitas. nec est res distincta a substantia vel qualitate. Patet. q̄r numerus ternarius angeloꝝ est quātitas discreta. ⁊ tn̄ ꝓprie loquēdo non est substantia nec est res distincta a substātia. nec est res vna nec vna substātia sꝫ plures. ideo ⁊c. Quarta est ꝙ aliqua substātia vel q̄litas est formalit̄ quātitas. sic ꝙ nō stat ipsam eē ⁊ nō esse quātitateꝫ vel ipsaꝫ alicubi esse ⁊ nō eē ibi quātitatē. Ptꝫ. q̄r q̄libet substātia diuisibilis ⁊ ois q̄litas est numerus ⁊ sue ptes. ⁊ ꝑ ɔn̄s est quātitas discreta ⁊c. Igitur

Y Tertia cōclusio est hec ꝙ lꝫ corpus xp̄i habeat ī celo ordinē partiū in toto ⁊ ordinē partiū in loco. tn̄ taleꝫ ordinē neutro modo habet in sacramēto. Prima pars pꝫ. q̄r corpus xp̄i est in celo situaliter vt supponitur ⁊c. sed secūda ps ꝓbatur. q̄r ad talem ordinē requiritur distātia partiū sicut magis apparebit qn̄ recitabit opinio quaꝫ tenet Adam cōtra istaꝫ conclusionē quo ad hoc ꝙ dicitur ꝙ corpus xp̄i in sacramēto non habet ordinem partiū in toto.

Ex hac conclusione sequit p̄mo ꝙ corpus xp̄i existēs in sacramēto nō est ibi situaliter. Patet. q̄r non cōmensuratur sacramēto nec habet ibi ordineꝫ partiū in toto vel in loco. igitur ⁊c. Et ideo inanū laborant qui faciunt difficultateꝫ vtrū xp̄s in sacramento stet vel sedeat aut sit erect⁹ vl' supin⁹. q̄r iste sunt differentie situs q̄ non cōueniūt ei ibidē ⁊c.

Secundo sequit ꝙ licet distinctio de ordine partiū in toto vel de ordine partiū in loco nō habeat locū in materia d̄ existentia xp̄i sub sacramēto. tn̄ possibilis est ordo partiū in toto absqꝫ ordine partiū in loco. Prima pars ptꝫ ex conclusione. Sed secūda ptꝫ. q̄r si deus crearet vnū corpus cōtinuū extra celū ⁊ sine loco. illud hoc non obstante haberet ordinē partiū in toto. q̄r ibi essꝫ ordo situalis ⁊ distantia partiū in toto. ⁊ tamē nō eēt ibi ordo partiuꝫ in loco. Et ideo ptꝫ q̄ꝫ ꝑ prius naturaliter est ordo ptiū in toto q̄ꝫ in loco. ⁊ per ɔn̄s hec distictio non est oino superflua. sicut qn̄qꝫ videtur innuere Guillermus Ockam ⁊c.

Tertio sequit ꝙ licꝫ corp⁹ xp̄i in sacramento non habeat ordinē partiū in toto vel in loco. tn̄ cū hoc stat organica partium distinctio et per consequēs ꝑtium perfectionalis ordo. patꝫ. q̄r ad distinctionē partiū organicarū non requiritur distantia earundeꝫ. sed sufficit distinctio naturaliuꝫ dispositionū in illis ꝑtibus. q̄ pōt esse stante ꝙ ille ꝑtes sint in eodē loco. nā licet caput ⁊ man⁹ sint in eodeꝫ loco. tn̄ nec caput est in manu nec econuerso. Et q̄uis dispositiōes capitis ⁊ man⁹ sint in eodē loco. tn̄ naturalis dispositio capit̄ nō informat manum nec ecōtra. Et ita caput est perfectior ps ibi q̄ꝫ sit man⁹. ⁊ per ɔn̄s ibi est partiū perfectionalis ordo. quare non est ibi omnino ɔfusio ⁊c. Z Contra primā conclusionē arguit p̄mo sic. si xp̄i corpus existens in celo inciperet esse in sacramento absqꝫ hoc ꝙ desineret esse in celo. vel moueret de celo ad sacramentū localiter vel nō. Si sic. Cōtra. nihil debet dici motū localiter de illo loco in quo adhuc est. Iteꝫ nihil mouet de loco ad locū distantē a primo sine transitu per mediū. Si non. Cōtra. Est in loco in quo prius non fuit ⁊ fuit añ alicubi. igit est motuꝫ localiter ⁊c.

Secūdo si corpus xp̄i esset in diuersis locis. in vno circūscriptiue ⁊ in alio diffinitiue. pari rōne posset simul eē in diuersis loc̄ circūscriptiue. ⁊ pari rōne sortes posset esse ꝑ potentiā dei in multis locis ⁊ lignū ⁊ quelibet alia res. Cōsequētia tenet. q̄r primo scꝫ circū'criptiue ⁊ diffinitiue nihil potest esse simul in multis locis sine triplici miraculo. Primū ꝙ alicubi est modo q̄titatiuo ⁊ alibi nō. Scd̄m ꝙ est in pluribus locis

totaliter distictis. Tertiũ ꝙ alicubi est
modo speciali sic ꝙ q̃libet pars sit cum
q̃libet. Sed si scd̃o modo salꝫ vtrobiqꝫ
circũscriptiue aliquid esset in pluribus
locis non esset nisi vnicũ miraculuꝫ. qꝛ
cessaret primũ ⁊ tertiũ miraculoꝝ pre-
dictoꝝ vt patet. Igit̃ qui pt̃ facere ali
qd̃ corpus esse in diuersis locis illo mo
do quo tenet fides. a multo fortiori po
test facere illo alio modo. Et hoc est cõ-
tra Thomã ⁊c̃. Sꝫ falsitas illius conse
quẽtis ꝓbatur ostẽdendo incõuenien-
tia q̃ ex illo sequuntur. Primo sequit̃
ꝙ ꝯtraria ineẽnt eideꝫ ẜm se totũ. vt ꝙ
idẽ ẜm se totũ esset albũ ⁊ nigrũ. calidis
simũ ⁊ frigidissimũ. motũ sursuꝫ ⁊ deor
sum. ad dextrũ ad sinistrũ. que sunt cõ-
traria. ⁊ sic diffinitio contrarioꝝ nõ erit
bona ꝙ cõtraria sunt q̃ non possunt si-
mul inesse eidẽ ⁊c̃. nec videt̃ quõ aliter
possent diffiniri. Et tamen ꝯña patet.

Secundo sequitur ꝙ priuatiue ⁊ con
tradictorie opposita verificarent̃ de eo
dem. vt ꝙ idem vas esſꝫ plenũ ⁊ vacuũ
vino. ⁊ per ꝯñs plenum ⁊ non plenum.
ꝙ idem corpus esset motũ ⁊ quiescens
⁊ per ꝯñs motum ⁊ non motum. ꝙ idẽ
corpus esset viuuꝫ ⁊ mortuũ ⁊ per ꝯñs
viuũ ⁊ non viuũ. Omnia ista videntur
implicare ⁊ tamẽ ꝯña videtur nota. qꝛ
si idem esset in diuersis locis vnũ istoꝝ
posset verificari in vno loco ⁊ aliud in
alio ⁊c̃. sicut posset declarari. Tertio
sequitur ꝙ idem homo posset peccare
mortaliter scꝫ committendo adulteriũ
in vno loco ⁊ eodem tempe mereretur
vitam eternã scꝫ cõfitendo seu aliquid
aliud faciẽdo in alio loco. Quarto se-
quitur ꝙ ego existens parisius haberẽ
dubitare me esse Rome me ibi currere.
et multa similia ⁊c̃. quia deꝰ potest hoc
⁊ non est euidens vtrum sic faciat ⁊c̃.

Quinto sequitur ꝙ ego possum esse
vbiqꝫ. quia qua ratione possum esse in
duobus locis pari ratione in tribus vel
quattuor ⁊c̃. ⁊ ita in quolibet ⁊ per con
sequens hoc stante ꝙ ego sim in mil-
le locis ego apparebo mille hoĩes. igit̃
habeo istud dubitare vt arguebã modo

Sexto sequit̃ ꝙ non est propriuꝫ dei
esse vbiqꝫ. quia potest creature compe-
tere vt dixi ⁊c̃. Tertio ꝓncipaliter ar
guitur sic. Si possibile esſꝫ aliquod cor
pus eẽ in loco diffinitiue eo modo quo
dictum est in secunda parte prime con
clusiõis. sequeretur ꝙ de eodẽ possent
verificari ꝯtradictoria successiue absqꝫ
noue rei acquisitione. vel antique per-
ditione. Consequens videtur falsum.
Et ꝯña probatur quia si de aliquo cor-
pore nunc existente in aliquo loco circũ
scriptiue deus faceret ꝙ ipsum ⁊ queli
bet pars eius esset in illo eodeꝫ loco in
quo prius ⁊ in qualibet illius parte sic̃
dictum est esse possibile tunc de illo cor
pore nõ erat prius verum ꝙ esset diffi-
nitiue in loco ⁊ postea erit verũ. ⁊ tamẽ
istud corpꝰ nihil ꝑdidit qd̃ priꝰ habiut
quia non locũ. Naꝫ est in eodẽ quo priꝰ
per casum. Nec quantitatem que esset
res distincta ab eo per predicta in secũ
da conclusione. Nec apparet quid alid̃
Similit̃ nihil acquisiuit qd̃ priꝰ nõ ha-
buit. quia non locũ per casuꝫ. nec appa
ret quid aliud. igit̃ ⁊c̃. AA Ad
primã rationẽ respõdeo ꝙ aliquid mo
ueri localiter potest esse vel imaginari
tripliciter Primo modo proprie quia
transit de loco ad locum dimittendo lo
cum in quo prefuit ⁊ acquirendo nouũ
⁊ transeundo per locum mediũ. si sit lo
cus medius inter primũ ⁊ secundũ. Et
sic corpus xp̃i nõ nouet̃ localiter quan
do incipit esse sub sacramento vt notũ
est. Secundo modo minus ꝓprie ali-
quid potest dici moueri localiter. quia
dimittit locũ in quo prefuit ⁊ habet no
uum locũ nec tamen transit per mediũ
locum q̃uis sit locus medius inter pri
mũ ⁊ secundũ. Et sic corpus christi nõ
mouetur localiter quando incipit esse
in sacramẽto quia non dimittit primuꝫ
locum si tamen dimitteret illũ q̃uis nõ
transiret per mediũ diceret̃ moueri lo-
caliter isto modo. Tertio mõ ⁊ adhuc
minꝰ ꝓprie aliqd pt̃ dici moueri loca-
liter. qꝛ p̃fuit in loco ⁊ acquirit vel habet
nouũ locũ. q̃uis non dimittat p̃mũ nec
transeat per mediuꝫ. Et sic corpus xp̃i
mouet̃ localiter qñ incipit esse in sacra-

mẽto. qꝛ isto modo moueri localiter ni-
hil aliud importat nisi eẽ hic ⁊ imedia-
te fuisse alibi ⁊ nõ fuisse hic. Nec est ꝯce
dendũ ꝙ corpus xp̃i mouet̃ de celo ad
sacr̃m. qꝛ moueri de aliquo loco est di-
mittere illũ locũ. ideo corpꝰ xp̃i mouet̃
mutatiõe q̃ est ab esse in celo ad esse in
sacr̃o. qꝛ simul est in celo ⁊ in sacr̃o. q̃re
⁊c̃. Ad scd̃am rõnem teneo cũ Scoto
Ockã ⁊ Adam cõtra Thomã ⁊ cõcedo
ꝯñam ibi factaꝫ. ⁊ ꝯñs ꝓncipale. Et ad
hoc sufficit mihi ratio ibidẽ facta Sꝫ
pro rñsione ad ea q̃ vlteriꝰ inferunt̃ po
nam aliquas ꝓpositiones. BB

Unde pro solutione primi incõueniẽ-
tis qd̃ concluditur. Dico primo. ꝙ possi
bile est contraria inesse eidem subiecto
ẜm se totuꝫ in diuersis locis sicut bene
probatũ est. imo de facto sic insũt. quia
corpus xp̃i in vna hostia mouet̃ sursuꝫ
in alia deorsum ⁊c̃. Dico secũdo ꝙ cõ
tra hoc non est illa diffinitio siue condi
tio contrarioꝝ. qꝛ cõtraria non possunt
simul inesse eidẽ. qꝛ ly simul pt̃ intelli
gi loco ⁊ tempe. modo sic non est hic.

Dico tertio ꝙ possibile est per diuinã
potentiã contraria simul loco ⁊ tempo
re inesse eidẽ subiecto ẜm se totũ. Ut ꝙ
idẽ ẜm se totũ sit calidissimũ ⁊ frigidis-
simũ. qꝛ non implicat contradictionem
ꝙ deus in eodeꝫ subiecto simul tempo
re ponat summã caliditatem ⁊ summã
frigiditateꝫ. Ideo dico q̃rto ꝙ in dicta
diffinitione seu cõditione cõtrarioꝝ de
bet subintelligi iste terminꝰ naturaliter
aliter nõ valet ita ꝙ dicatur. Cõtraria
sunt que nõ possunt naturaliter simul
inesse eidẽ vel esse in eodeꝫ. quia nulla
res est alteri ꝯtraria formaliter ⁊ neces
sario sed solũ naturaliter ⁊ de cursu na
ture a deo libere ordinato. idõ naturalit̃
ꝯtraria possunt non esse cõtraria id est
eẽ simul in eodẽ ⁊ carere naturali ꝯditi
one qñ placet deo. Et sic ptꝫ solutio pri
mi inconuenientis. Ulterius pro solu
tione secundi incõueniẽtis qd̃ infert̃ di
co ꝙ impossibile est priuatiue aut ꝯtra
dictorie opposita verificari de eodeꝫ vt
ꝙ idẽ vas sit plenũ vino ⁊ vacuũ vino.
aut plenũ ⁊ non plenũ vino. ꝙ idem sit
motũ ⁊ quiescens aut mortuũ ⁊ viuum
⁊c̃. Dico tñ vltra ꝙ possibile est idem
vas simul tp̃e esse in vno loco plenũ vi-
no ⁊ in alio vacuũ vino. in vno loco mo
tũ ⁊ in alio q̃escens imo sic est de facto
de aĩa hoĩs ꝙ in manu mouet̃ ⁊ q̃escit
in pede. possibile est etiã idẽ corpus eẽ
in vno loco viuũ ⁊ in alio mortuũ. quia
possibile est ip̃m habere in vno loco ani
mã ⁊ ip̃m eẽ in alio loco ⁊ ibi carere aĩa
Exemplũ possibilitatis. Uerbũ diuinũ
est alicubi vbi non est natura assumpta
ideo ip̃m alicubi est homo ⁊ est alicubi
nõ hõ ⁊c̃. Ideo dico vlteriꝰ ꝙ lꝫ isti ter-
mini motũ ⁊ q̃escens sint termini ꝓua-
tiue oppositi ꝓpter qd̃ ipossibile est ip-
sos verificari simul tp̃e de eodẽ siue in
eodẽ loco siue in diuersis. ideo non ꝯce
do ꝙ in vno loco verificet̃ ꝙ aĩa mouet̃
⁊ in alio ꝙ quiescit. qꝛ ad quiescere seq
tur nõ moueri. mõ moueri ⁊ nõ moueri
sunt ꝯtradictoria q̃ nõ verificant̃ de eo
dẽ nec in eodem loco nec in diuersis. tñ
hoc nõ obstãte isti termini motũ in ma-
nu ⁊ q̃escẽs in pede. vel viuẽs in vno lo
co ⁊ ĩ alio loco mortuũ nõ sunt termini
ꝓuatiue oppositi. Id̃o bñ verificant̃ de
eodẽ. Uñ non sequit̃. aĩa quiescit in pe
de. igitur quiescit. qꝛ sequit̃ quiescit er
go nõ mouet̃. Et vltra. ergo nullibi mo
uetur. Modo stat ꝙ quiescit in pede et
alibi mouet̃. Refert etiã dicere alicubi
q̃escit alicubi mortuũ est ⁊ quiescit ali-
cubi. mortuũ est alicubi ꝓpter negatio-
nẽ inclusaꝫ in talibꝰ terminis ꝓuatiuis
que distribuit terminuꝫ sequentem ⁊c̃.

CC Ulteriꝰ ꝓ solutione tertij in
cõueniẽtis illati dico ꝙ actꝰ pc̃i morta-
lis scꝫ actus adulterij ⁊ actꝰ meriti vite
eterne. scꝫ actus ꝯfessiõis vel dilectiõis
dei sup oĩa pñt eẽ simul tp̃e in eodẽ nõ
solũ in diuersis locis sꝫ etiã in eodẽ loco
qꝛ actus isti vt actꝰ sunt nõ habẽt repu
gnãtiã. sꝫ sunt a deo. Ideo deꝰ posset il
los ponere in eodẽ loco ⁊c̃. Dico tñ vl-
tra ꝙ hoc nõ obstãte ipossibile est eũdẽ
peccare mortaliter ⁊ mereri vitã eternã
simul eodẽ tp̃e siue in eodem siue in di
uersis locis. qꝛ isti termini peccare mor
taliter ⁊ mereri vitã eternam non soluꝫ

totaliter distictis. Tertiū ꝙ alicubi est modo speciali sic ꝙ q̄libet pars sit cum q̄libet. Sed si scd̾o modo sal3 vtrobiq̄ circūscriptiue aliquid esset in pluribus locis non esset nisi vnicū miraculū3. q2 cessaret primū ⁊ tertiū miraculoꝝ predictoꝝ vt patet. Igit̃ qui pōt facere ali qd̾ corpus esse in diuersis locis illo mo do quo tenet fides. a multo fortiori po test facere illo alio modo. Et hoc est cō tra Thomā ⁊c̃. S3 falsitas illius conse quētis ꝓbatur ostēdendo incōuenien tia q̄ ex illo sequuntur. Primo sequit̃ ꝙ ↄtraria ineēnt eide3 ſm se totū. vt ꝙ idē ſm se totū esset albū ⁊ nigrū. calidis simū ⁊ frigidissimū. motū sursu3 ⁊ deor sum. ad dextrū ad sinistrū. que sunt cō traria. ⁊ sic diffinitio contrarioꝝ nō erit bona ꝙ cōtraria sunt q̄ non possunt si mul inesse eidē ⁊c̃. nec videt̃ quō aliter possent diffiniri. Et tamen ↄn̄a patet.

Secundo sequitur ꝙ priuatiue ⁊ con tradictorie opposita verificarent̃ de eo dem. vt ꝙ idem vas ess3 plenū ⁊ vacuū vino. ⁊ per ↄn̄s plenum ⁊ non plenum. ꝙ idem corpus esset motū ⁊ quiescens ⁊ per ↄn̄s motum ⁊ non motum. ꝙ idē corpus esset viuu3 ⁊ mortuū ⁊ per ↄn̄s viuū ⁊ non viuū. Omnia ista videntur implicare ⁊ tamē ↄn̄a videtur nota. q2 si idem esset in diuersis locis vnū istoꝝ posset verificari in vno loco ⁊ aliud in alio ⁊c̃. sicut posset declarari. Tertio sequitur ꝙ idem homo posset peccare mortaliter sc3 committendo adulteriū in vno loco ⁊ eodem tempe mereretur vitam eternā sc3 cōfitendo seu aliquid aliud faciēdo in alio loco. Quarto se quitur ꝙ ego existens parisius haberē dubitare me esse Rome me ibi currere. et multa similia ⁊c̃. quia de⁹ potest hoc ⁊ non est euidens vtrum sic faciat ⁊c̃.

Quinto sequitur ꝙ ego possum esse vbiq̄. quia qua ratione possum esse in duobus locis pari ratione in tribus vel quattuor ⁊c̃. ⁊ ita in quolibet ⁊ per con sequens hoc stante ꝙ ego sim in mil le locis ego apparebo mille hoīes. igit̃ habeo istud dubitare vt arguebā modo

Sexto sequit̃ ꝙ non est propriu3 dei esse vbiq̄. quia potest creature compe tere vt dixi ⁊c̃. Tertio ꝑncipaliter ar guitur sic. Si possibile ess3 aliquod cor pus eē in loco diffinitiue eo modo quo dictum est in secunda parte prime con clusiōis. sequerectur ꝙ de eodē possent verificari ↄtradictoria successiue absq̄ noue rei acquisitione. vel antique per ditione. Consequens videtur falsum. Et ↄn̄a probatur quia si de aliquo cor pore nunc existente in aliquo loco circū scriptiue deus faceret ꝙ ipsum ⁊ queli bet pars eius esset in illo eode3 loco in quo prius ⁊ in qualibet illius parte sicꝰ dictum est esse possibile tunc de illo cor pore nō erat prius verum ꝙ esset diffi nitiue in loco ⁊ postea erit verū. ⁊ tamē istud corp⁹ nihil ꝑdidit qd̾ pri⁹ habuit quia non locū. Na3 est in eodē quo pri⁹ per casum. Nec quantitatem que esset res distincta ab eo per predicta in secū da conclusione. Nec apparet quid aliud Similit̃ nihil acquisiuit qd̾ pri⁹ nō ha buit. quia non locū per casu3. nec appa ret quid aliud. igit̃ ⁊c̃. AA Ad primā rationē respōdeo ꝙ aliquid mo ueri localiter potest esse vel imaginari tripliciter Primo modo proprie quia transit de loco ad locum dimittendo lo cum in quo prefuit ⁊ acquirendo nouū ⁊ transeundo per locum mediū. si sit lo cus medius inter primū ⁊ secundū. Et sic corpus xp̄i nō mouet̃ localiter quan do incipit esse sub sacramento vt notū est. Secundo modo minus ꝓprie ali quid potest dici moueri localiter. quia dimittit locū in quo prefuit ⁊ habet no uum locū nec tamen transit per mediū locum ꝙuis sit locus medius inter pri mū ⁊ secundū. Et sic corpus christi nō mouetur localiter quando incipit esse in sacramēto quia non dimittit primu3 locum si tamen dimitteret illū ꝙuis nō transiret per mediū diceret̃ moueri lo caliter isto modo. Tertio mō ⁊ adhuc min⁹ ꝓprie aliqd pōt dici moueri loca liter. q2 p̄fuit in loco ⁊ acquirit vel habet nouū locū. ꝙuis non dimittat p̄mū nec transeat per mediu3. Et sic corpus xp̄i mouet̃ localiter qn̄ incipit esse in sacra

mēto. q2 isto modo moueri localiter ni hil aliud importat nisi eē hic ⁊ imedia te fuisse alibi ⁊ nō fuisse hic. Nec est ↄce dendū ꝙ corpus xp̄i mouet̃ de celo ad sacrm̄. q2 moueri de aliquo loco est di mittere illū locū. ideo corp⁹ xp̄i mouet̃ mutatiōe q̄ est ab esse in celo ad esse in sacro. q2 simul est in celo ⁊ in sacro. q̄re ⁊c̃. Ad scd̾am rōnem teneo cū Scoto Ockā ⁊ Adam cōtra Thomā ⁊ cōcedo ↄn̄am ibi facta3. ⁊ ↄn̄s ꝑncipale. Et ad hoc sufficit mihi ratio ibidē facta S3 pro risione ad ea q̄ vlteri⁹ inferunt̃ po nam aliquas ꝓpositiones. BB

Unde pro solutione primi incōuenie̅ tis qd̾ concluditur. Dico primo. ꝙ possi bile est contraria inesse eidem subiecto ſm se totu3 in diuersis locis sicut bene probatū est. imo de facto sic insūt. quia corpus xp̄i in vna hostia mouet̃ sursu3 in alia deorsum ⁊c̃. Dico secūdo ꝙ cō tra hoc non est illa diffinitio siue condi tio contrarioꝝ. q2 cōtraria non possunt simul inesse eidē. q2 ly simul pōt intelli gi loco ⁊ tempe. modo sic non est hic.

Dico tertio ꝙ possibile est per diuinā potentiā contraria simul loco ⁊ tempo re inesse eidē subiecto ſm se totū. Ut ꝙ idē ſm se totū sit calidissimū ⁊ frigidis simū. q2 non implicat contradictionem ꝙ deus in eode3 subiecto simul tempo re ponat summā caliditatem ⁊ summā frigiditate3. Ideo dico q̄rto ꝙ in dicta diffinitione seu cōditione cōtrarioꝝ de bet subintelligi iste termin⁹ naturaliter aliter nō valet ita ꝙ dicatur. Cōtraria sunt que nō possunt naturaliter simul inesse eidē vel esse in eode3. quia nulla res est alteri ↄtraria formaliter ⁊ neces sario sed solū naturaliter ⁊ de cursu na ture a deo libere ordinato. iō naturalit̃ ↄtraria possunt non esse cōtraria id est eē simul in eodē ⁊ carere naturali ↄditi one qn̄ placet deo. Et sic p3 solutio pri mi inconuenientis. Ulterius pro solu tione secundi incōuenie̅tis qd̾ infert̃ di co ꝙ impossibile est priuatiue aut ↄtra dictorie opposita verificari de eode3 vt ꝙ idē vas sit plenū vino ⁊ vacuū vino. aut plenū ⁊ non plenū vino. ꝙ idem sit motū ⁊ quiescens aut mortuū ⁊ viuum ⁊c̃. Dico tn̄ vltra ꝙ possibile est idem vas simul tpe esse in vno loco plenū vi no ⁊ in alio vacuū vino. in vno loco mo tū ⁊ in alio q̄escens imo sic est de facto de aīa hoīs ꝙ in manu mouet̃ ⁊ q̄escit in pede. possibile est etiā idē corpus eē in vno loco viuū ⁊ in alio mortuū. quia possibile est ip̄m habere in vno loco ani mā ⁊ ip̄m eē in alio loco ⁊ ibi carere aīa Exemplū possibilitatis. Uerbū diuinū est alicubi vbi non est natura assumpta ideo ip̄m alicubi est homo ⁊ est alicubi nō hō ⁊c̃. Ideo dico vlteri⁹ ꝙ l3 isti ter mini motū ⁊ q̄escens sint termini ꝑuati ue oppositi ꝓpter qd̾ īpossibile est ip sos verificari simul tpe de eodē siue in eodē loco siue in diuersis. ideo non ↄce do ꝙ in vno loco verificet̃ ꝙ aīa mouet̃ ⁊ in alio ꝙ quiescit. q2 ad quiescere seq tur nō moueri. mō moueri ⁊ nō moueri sunt ↄtradictoria q̄ nō verificant̃ de eo dē nec in eodem loco nec in diuersis. tn̄ hoc nō obstāte isti termini motū in ma nu ⁊ q̄scēs in pede. vel viuēs in vno lo co ⁊ ī alio loco mortuū nō sunt termini ꝑuatiue oppositi. Id̾o bn̄ verificant̃ de eodē. Un̄ non sequit̃. aīa quiescit in pe de. igitur quiescit. q2 sequit̃ quiescat er go nō mouet̃. Et vltra. ergo nullibi mo uetur. Modo stat ꝙ quiescat in pede et alibi mouet̃. Refert etiā dicere alicubi q̄escit alicubi mortuū est ⁊ quiescit ali cubi. mortuū est alicubi ꝓpter negatio nē inclusa3 in talib⁹ terminis ꝑuatiuis que distribuit terminu3 sequentem ⁊c̃. CC Ulteri⁹ ꝓ solutione tertij in cōuenie̅tis illati dico ꝙ act⁹ pc̄i morta lis sc3 actus adulterij ⁊ act⁹ meriti vite eterne. sc3 actus ↄfessiōis vel dilectiōis dei sup oīa pn̄t eē simul tpe in eodē nō solū in diuersis locꝭ s3 etiā in eodē loco q2 actus isti vt act⁹ sunt nō habēt repu gnātiā. s3 sunt a deo. Ideo de⁹ posset il los ponere in eodē loco ⁊c̃. Dico tn̄ vl tra ꝙ hoc nō obstāte īpossibile est eūdē peccare mortaliter ⁊ mereri vitā eternā simul eodē tpe siue in eodem siue in di uersis locis. q2 isti termini peccare mor taliter ⁊ mereri vitā eternam non solu3

dicunt tales actus sed vltra connotant
diuinā deacceptationē ꝛ acceptationez
Ideo sequitur. Sortes meret̄ vitā eter
nam in hoc loco ergo acceptat̄ a deo er
go nō deacceptatur a deo. ergo nullibi
peccat. Et sic qui alicubi meret̄ vitam
eternā nullibi peccat mortalit̄ ꝛ ecōtra
Vñ ad formam rōnis si ponat̄ casus ꝙ
idē hō peccet mortalit̄ faciēdo adulte-
riū in vno loco ꝛ in alio ꝯfiteat̄ ꝛc̄. patz
qd dicendū. qꝛ si alicubi peccet mortali
ter. quicquid alibi faciat non erit meri
tū vite eterne. Si aūt ponat̄ casus sub
hac forma verboꝝ ꝙ idem hō cōmittat
adulteriuz in vno loco ꝛ in alio ꝯfiteat̄
vel det elemosynā ꝛc̄. ita ꝙ in casu non
ponant̄ isti termini peccare vel mereri
tūc vel loqmur de lege ordinata ꝛ sic qꝛ
de lege ordinata oīe adulteriū est pec
catū mortale dico sicut pri⁹ ꝛc̄. vel loq-
mur de potētia absoluta ꝛ sic dico ꝙ in
illo casu iste pōt peccare ꝛ nō mereri. ꝛ
pōt mereri ꝛ nō peccare. sꝫ non vtrūqꝫ.
qꝛ de⁹ pōt illud adulteriū deacceptare
ꝛ oīa alia opera alibi facta nō accepta-
re. ꝛ pōt illud adulteriū nō deaccepta-
re ꝛ absoluere vt non sit pctm̄ ꝛ alia ali
bi facta acceptare ad vitā eternā. sꝫ nō
posset vtrūqꝫ simul tpe scꝫ adulterium
deacceptare ꝛ alia opera acceptare ꝛc̄.

DD Ulterius ꝓ solutione q̄rti i
nconuenientis illati dico. ꝙ ego exn̄s
parisius simul tpe possuz esse rome. nō
tñ habeo dubitare me esse rome. qꝛ licꝫ
deus possit hoc facere ꝛ nō sit mihi eui
dens euidentia sūma siue euidētia sim
plicit̄ absoluta vtrū sic faciat tñ debeo
credere ꝙ non facit. nā hoc nō possꝫ fa
cere sine miraculo ꝛ ego debeo credere
ꝙ nō facit miraculū nisi appareat ꝓba
biliter de opposito ꝛc̄. Pro solutione
qnti incōuenientis dico ꝙ de potentia
dei ego possum eē vbiqꝫ ꝛ apparere mil
le hoīes ꝛ vincere in bello mille hoīes
vel oc̄s. ꝛ multa similia sequūtur sꝫ nō
habeo d̄ istis dubitare sic eē ꝓpter illa
q̄ iam dixi. Pro solutiōe sexti incōue-
niētis dico ꝙ esse vbiqꝫ lꝫ de facto ꝯue-
niat soli deo tñ nō est ꝓpriū dei. qꝛ pōt
ei nō cōuenire. Ptꝫ ante creationē mū
di ꝛc̄. Et pōt alteri conuenire. patet in
ꝓposito. sed posse esse vbiqꝫ ꝛ non posse
nō esse vbiqꝫ siue necessario esse vbicū-
qꝫ est locus est ꝓpriū dei. Et sic soluta ē
secūda ratio p̄ncipalis. EE Ad
tertiaꝫ rationē dico ꝙ quicqd sit de cō-
sequente de quo vide Adam qnta q̄st.
q̄rti libri articulo tertio ꝛ in solutiōe ad
sextū articulū. quia de hoc alibi tamen
ꝯn̄a non valet. qꝛ illud ꝯn̄s non sequit̄
ex antecedente. Pro quo notandū est
ſm Ockam ꝙ qñ de extenso fit nō extē
sum sicut in ꝓposito vbi de existente cir
cūscriptiue i loco fit exn̄s diffinitiue in
loco vel etiā econtra qñ de non extenso
fit extensuꝫ hoc pōt cōtingere tripliciter
Quia si de non extenso fit extensum vl̄
occupat maiorē locū q̄ pri⁹ nō extensū
vel minorē vel equalē. Si p̄mo mō tūc
sunt ibi due mutatōes. vna acquisitiua
qꝛ illud acquirit nouū locū. ꝛ alia deꝑ-
ditiua. quia quādo illud fuit non extē-
sum fuit totū in toto loco ꝛ ꝑs cū q̄libꝫ
parte loci. sed quādo extendit̄ tunc est
totū cū toto ꝛ pars cum parte. ꝛ non to
tū cū qualibet parte. ideo oīs partes
perdunt aliqua loca que prius habue-
runt. qꝛ prius fuit pes cuꝫ capite ꝛ mo-
do distant. Si scd̄o modo tunc est sola
mutatio deperditiua. qꝛ totū min⁹ oc-
cupat de loco q̄ prius. ideo perdit ꝑtē
illius loci maioris ꝛ partes etiā ꝑdunt
multa loca prius habita sicut in priori
mō. Si vero tertio mō. tūc est tñ muta
tio deperditiua nō acquisitiua. qꝛ tunc
partes q̄ fuerūt oēs in toto ꝛ quelibet
cū toto ꝛ quelibet cum qualibet. iam di
mittunt loca prius habita. sed non oīa
qꝛ quelibet pars retinet vnū locū queꝫ
prius habuit sicut in p̄mo modo. tamē
nullū acquirit quē prius nō habuit. si-
cut in illo primo modo acquirit q̄libet
vel multe. Si autē ecōuerso de extenso
fit non extensuꝫ sicut in casu rōnis. hoc
similiter pōt esse tripliciter. Quia vel sic
ꝙ totū remanebit in eodē loco ꝛ equa-
li. vel in maiori. vel in minori. Si p̄mo
modo sicut est in casu tunc erit ibi mu-
tatio acq̄sitiua non deꝑditiua. qꝛ q̄uis
totuꝫ nihil acquirat vel deꝑdat tñ que

libet pars acquirit multa loca que pri⁹
non habuit. Ideo patet ꝙ nō est ibi trā
situs de ꝯtradictorio in ꝯtradictoriū si
ne acquisitiōe noue rei id est noui loci.
Et si nō in toto tñ in q̄libet ꝑte. Si ve-
ro fiat in loco maiori simile est. si in mi-
nori tūc ē mutatio tā acquisitiua q̄ de-
perditiua. sicut patꝫ intuenti. Et sic pꝫ
de prima conclusione. FF Con-
tra secundā ꝯclusionē ꝛ primū correla-
rium eius arguitur primo sic. Quādo
aliqua sunt idē realiter vbicunqꝫ aliqd
est vnū illoꝝ ibidē est reliquū illoꝝ. sed
substantia corporis xp̄i ꝛ aliq̄ quātitas
cōtinua corpis xp̄i sunt idē realiter per
primū correlarium et corpus xp̄i est in
sacramento substantia corporis christi.
ergo est in sacramento etiaꝫ quantitas
continua corporis christi contra secun-
dam partem conclusionis. maior videt̄
nota de se ꝛc̄. Secundo arguitur con-
tra primū correlarium sic. Nulluꝫ acci-
dens est substātia. omnis quantitas est
accidens. ergo nulla quantitas est sub-
stantia. Maior videtur nota. quia acci-
dens ꝛ substātia sunt opposita. Minor
patet. quia quantitas est vnū de predi-
camentis accidentis. Confirmat̄. vnuꝫ
predicamentuꝫ non verificatur de alio
igitur nulla qualitas ꝛc̄. Tertio sic.
Si omnis substantia vel qualitas extē
sa esset quantitas continua sequitur ꝙ
plura corpora naturaliter possent esse
simul. consequens negatur cōmuniter
ab omnibus. Sed consequētia patꝫ. qꝛ
in lacte est albedo et dulcedo ꝛ materia
eis subiecta. et quelibet est res extensa
longa lata et profunda. si ergo quelibet
sit sua quantitas tria corpa sunt simul
naturaliter. quia corpus est quantitas
longa lata ꝛ ꝓfunda ꝛc̄. Pro solutiōe
istorum ꝛ ad maiorē declarationē toti⁹
materie premittā aliquas ꝓpositiones
Prima sit hec. ꝙ oīs res ꝓprie vna
siue substantialis siue accidentalis ha-
bens partē distantē a parte siue partez
extra partem est quantitas cōtinua. qꝛ
omnis talis res est ꝯtinue extensa. igit̄
quanta cōtinua. Secunda propositio
ꝙ si aliquid est quantū ꝯtinū qd nō est
subiectiue in quātitate nec est subiectū
quantitatis. ipsum est quantitas conti
nua. Patet. quia nihil potest esse quan
tum cōtinuum sine quantitate cōtinua
ergo si aliquid est quantum cōtinuum
vel est subiectiue in quātitate vel ē sub
iectū quātitatis vel ipsummet est quā-
titas. quia pluribus modis non potest
imaginari aliquid esse quātū. Tertia
propositio est ꝙ omnis res ꝓprie vna si
ue substantialis siue accidētalis habēs
partes potest habere partē distantez a
parte. ꝛ per ꝯsequēs esse quanta absqꝫ
hoc ꝙ ipsa sit subiectiue in quantitate
vel ꝙ ipsa sit subiectū quātitatis. Pro-
batur. qꝛ deus sua infinita potentia po
test omnē rem absolutam facere vel cō
seruare sine re absoluta ab ea ſm se to-
tam realiter distincta. potest enim face
re de creaturis quicquid vult. et per cō
sequens potest omnez substantiam vel
qualitatē habentē partē extra partē fa
cere vl̄ conseruare sine omni accidente
absoluto sibi formaliter inherente. et si
ne omni subiecto cui formalr̄ inhereat
quia substantiam esse sine accidente. et
accidens sine subiecto nullaꝫ contradi-
ctionem includit. Et isto facto certū est
ꝙ hec res extensa potest sic conseruari
vt dictum ē absqꝫ hoc ꝙ ipsa vel aliqua
eius pars moueatur localiter. ideo pōt
habere partē distantem a parte et ꝑ cō
sequens esse quanta per primā propo-
sitionē absqꝫ hoc ꝙ ipa sit subiectiue in
quantitate vel subiectum quantitatis.

HH Quarta ꝓpositio ꝙ oīs tal̄
res quāta de qua est sermo pōt eē quā-
titas cōtinua. Patꝫ ex p̄dictis ꝓpositio
nibus clare. Quinta ꝓpositio. ꝙ oīs
res habēs partē distantē a ꝑte est quan
ta ꝑ suas ꝑtes essentiales vel itegrales
sine quātitate que sit distincta realiter
a substātia et q̄litate. Et ita oīs quanti
tas ꝯtinua est substantia vel q̄litas ha-
bens partē ab alia parte distantē ꝛ ecō
tra. Patet ex p̄cedentibus. quia frustra
ponitur fieri per plura qd potest fieri ꝑ
pauciora ꝛc̄. Sexta ꝓpositio sequens
ex predictis est diffinitio quātitatis cō
tinue. scꝫ ꝙ quantitas cōtinua est extē-

sio siue extrapositio vel distantia parti
um facientium vnū totū. Septima est
ꝙ ad illam extrapositionem siue exten
sionē partium non requirunt̄ nisi ptes
ille que distant ⁊ cause earū essentiales
intrinsece si habeant. ⁊ cause extrinsece
puta faciens ⁊ finis: nec requiritur ali=
qua quantitas superaddita. ptꝫ ex pre
dictis. Item qꝛ si requireret̄ quātitas
superaddita ꝓpter extēsionem substā=
tie vel qualitatis aut partium earum.
cū quantitas illa ꝯtinua fm aduersari=
os posita possit fm eos miraculose non
extendi. pari ratione sequeretur ꝙ ad
eius extensionem requireret̄ alia quā=
titas que addita amplius posset exten
dere vnaꝫ rem vel facere distare partes
eius ⁊ tamen ita deus nō posset hoc fa=
cere: nisi coniungeret vnā aliam rem il=
li rei. ergo non requiritur ꝛc. Octaua
propositio est ꝙ licet isti termini substā
tia ⁊ quantitas. ⁊ isti qualitas ⁊ quanti
tas supponant pro eodem. tamen sub=
stantia qualitas ⁊ quātitas sunt diuer=
sa predicamenta: qꝛ ad distinctionē pre
dicamentoꝝ sufficit distinctio cōceptuū
vel intentionū. Unde dicit Jo. Dam̄.
ꝙ possibile est eandē rem fm aliā ⁊ aliā
intētionē ad aliud ⁊ aliud p̄dicamentū
reduci. Et ista oīa que dicta sunt diffu=
se declarat Ockā in multis locis ⁊ spe=
cialiter in tractatu quē ꝯposuit de sacro
altaris a xij. c. ꝛc. HH Tunc ad
primam rationē dico primo ꝙ illa ma=
ior sumpta intelligendo eam in creatu
ris est falsa de virtute sermonis ꝓpter
falsam implicationem. Implicat enim
ꝙ aliqua sint aliqua: et tamen ꝙ sint
idem realiter inter se: quod est impossi
bile in creaturis: quia nunꝗ aliqua cre
ata sunt aliqua et vnum realiter. Di=
co secundo ꝙ in personis diuinis illa ꝓ
positio est vera: quia ibi plures perso=
ne sunt plures: ⁊ tamē sunt vna res sim
plex. Dico tertio ꝙ non valet conse=
quentia: imo est fallatia figure dictiōis
arguendo ex illa propositione in termi
nis cōnotatiuis a parte predicati. ver=
bigratia in diuinis Non enim sequitur
Quandocūꝫ aliqua ꝛc. sed pater in di
uinis et deus filius virginis sunt idem
realiter et essentia diuina est vbiꝫ de=
us pater. ergo ipsa est vbiꝫ deus filius
virginis. hoc em̄ ꝯsequēs falsum est. qꝛ
non est filius virginis nisi vbi est homo
et nō est vbiꝫ homo. igitur ꝛc. Ad se
cundā rationē dico ꝙ stat ꝙ aliq̄ quāti=
tas nō est aliqua res distincta a substā=
tia ⁊ ꝙ quātitas est accidens. Un̄ ad de
clarationē huius fm Ockaꝫ tractatu p̄
allegato. c. 3. ex verbis Ans. monologio
caplo. 26. trahit̄ distinctio ꝙ hoc nomē
accidens tripl'r pōt sumi. Luꝫ em̄ dicit
ꝙ sunt aliq̄ accidentia q̄ mutationē ali
quā accedēdo vl' recedēdo faciunt q̄ nō
nisi cū aliq̄ participantis variatiōe ad=
esse vel abesse posse intelligunt̄. vt colo
res. innuit per hoc ꝙ aliqua sunt accidē
tia que sunt res distīcte a suis subiectis.
Per hoc aūt quod dicit alia sunt q̄ nul=
lam omnio vel accedēdo vel recedēdo
mutationē circa idē de quo dicunt̄ effi=
cere noscunt̄ vt quedā relationes osten
dit ꝙ aliquod est accidēs qđ nō est res
distincta a subiecto et ei addita ꝛc. Et
ideo ex sententia illoꝝ verborū que bre=
uiter pertrāseo sequit̄ primo hec distin
ctio ꝙ hoc nomē accidēs tripliciter pōt
capi. Primo modo stricte pro aliqua
re inherēte subiecto que nō est substan
tia. Secundo mō magis large pro ali
quo predicabili de aliquo cōtingenter
quod pōt successiue affirmari et negari
de illo propter realē mutationē illius.
Tertio modo quando pōt successiue
affirmari et negari de aliquo ꝓpter mu
tationē alteri⁹ ꝛc. Scđo sequit̄ ꝙ licꝫ
aliqua quātitas sit accidēs p̄mo mō. s.
quantitas q̄ est qualitas tamen aliqua
quantitas nō est accidēs illo mō scilicꝫ
quantitas que est substātia. imo capiē=
do illo mō accidens quātitas nulla est
accidēs illius cui⁹ est quantitas ptꝫ fa=
ciliter. Tertio sequit̄ ꝙ omnis quāti
tas est accidēs secundo mō. Et capio h̄
accidens nō solum pro termino accidē
tali sed etiā pro supposito illius termi=
ni. Quarto sequit̄ ꝙ eadē res est sub=
stantia et accidēs capiēdo accidēs secū
do mō. et vt dixi mō. Unde dicit Dam̄.

in logica sua. capitulo. 33. ꝙ numerus ē
accidēs ⁊ tn̄ ponit ꝙ numeri⁹ est ip̄e res
numerate. Sic etiā solet dici ꝙ albū est
accidens ꝛc. Quinto sequitur ꝙ non
omne accidēs realiter recipitur in sub=
iecto dicente Anselmo vbi prius ꝙ nul
lius accidētis susceptibilis ē. s. summa
natura. Quamuis em̄ aliquod accidēs
cōpetat deo. scilicet capiendo accidens
tertio modo. tamen nulluꝫ accidens in
se recipit de⁹. Ista possunt magis de=
clarari sed transeo. quia satis apparet
ex his solutio rationis. Ad tertiā ra=
tionē concedo consequēs de virtute ser
monis. II Pro cui⁹ intellectu
pono aliquas propositiones. Prima
est ꝙ corpus capit̄ dupliciter. Uno mo=
do pro composito ex partibus distanti=
bus situaliter quod potest naturaliter
per se existere absꝫ hoc ꝙ sit pars alte
rius vel innitēs alteri sicut lignū. Alio
modo ꝓ illo quod per partes intrinse=
cas sibi est longū latum et ꝓfundum si
ue naturaliter possit per se existere siue
non sicut albedo lactis ꝛc. Secunda
propositio ꝙ capiēdo corp⁹ primo mo=
do duo vel plura corpa non possunt na
turaliter esse in eodē loco. Et sic capien
do corpus loquunt̄ cōiter auctoritates
phorūꝫ ꝛc. Tertia ꝓpositio ꝙ capiēdo
corpus secūdo mō plura corpa pn̄t na=
turaliter esse in eodē loco. Unde dimen
siones que nate sunt informare tertiaꝫ
vel quarū vna est nata informare aliaꝫ
naturaliter possunt esse simul. Sed di=
mensiones que possunt naturaliter per
se existere ille sole repugnant. sic ꝙ na=
turaliter se expellunt de loco si sibiip̄is
relinquantur ꝗuis per diuinam poten=
tiam quecūꝫ dimensiones possint esse
simul. Si aūt queras cur tam varie di=
mensiōes siue corpora primo modo re
pugnent non secūdo modo. dico ꝙ tota
causa est natura rei que talis est q̄ qua
constat partim per rationem partim ꝑ
experientiam. Nam per rationē appa=
ret ꝙ substantia et qualitas sunt simul
et similiter per experientiam constat ꝙ
vno corpore per se existēte naturaliter
ingrediente aliquem locum aliud consi
mile corpus cedit sibi. Si vero dicas ꝙ
per consimilē experientiam ꝑatet ꝙ ac
cidentibus in sacramento altaris cedit
corpus per se existens ꝛc. Dico ꝙ hoc
est. quia illa accidentia nō sunt nata in
formare subiectum in quo non fuerunt
producta vel quia illud corpus non est
natum informari ab eis naturaliter. vl'
ꝙ hoc est voluntate dei volentis ꝙ ali=
quid contra communem cursum natu=
re appareat sensui vt magis sit meritū
fidei. Unde multi catholici ponūt in sa
cramento multa fieri a solo deo ne eua
cuetur fidei meritum. sicut potest vide=
ri in Scoto libro q̄rto. distinctione duo
decima. questione sexta. ⁊ questione q̄r
ta. Et ideo de omnibus potest eque fa=
ciliter dici ꝙ deus ordinauit omnia ap
parentia sensui fieri circa hostiam non
consecratam sicut circa consecratam et
aliqua facit per seipsum immediate.
Ex quo sequitur sexta propositio. ꝙ
nec substantia panis cuius fuerūt acci=
dentia hostie si recrearetur in situ disti
cto ab eis. nec aliqua alia substātia cor
porea possꝫ naturaliter siue per causas
naturales fieri in eodē situ vel loco cuꝫ
illis accidentibus. A deo autē solo pos
set taꝫ illa ꝙ alia sicut sibi placeret. Et
sic patet ad rationem. Hec de secunda.
KK Contra tertiam conclu=
sionem sunt rationes quas facit Adaꝫ
in quarto. questione quarta. et quinta.
tenens contra Ockam oppositum secū
de partis huius conclusionis scilicet ꝙ
corpus christi in sacramento habet or=
dinem partium in toto ꝛc. Unde eius
imaginatio que est satis subtilis potest
ad certa puncta plane et breuiter redu
ci. Primo enim dicit ꝙ duplex est po=
sitio. Una partiuꝫ in toto ita ꝙ vna ps
continuatur parti vni ⁊ non alteri vt ca
put collo et non pedi. et collum in toto
fm compositionem totius ponitur in=
ter caput et humeros: et non inter ge=
nua et pedes et hoc fm essentialem cō=
positionem non fm dispositioneꝫ situa
lem. et sic de alijs partibus. Alia est po
sitio partiū in loco ita ꝙ vna ptiū faciē
tium vnū situetur alicubi ⁊ nō alibi ꝛc.

Secundo dicit ꝙ licet corpus christi in sacramento nõ habeat secundam positionem predictam siue ordinẽ partium in loco. tamẽ habet primã positionem siue ordinẽ partium in toto. Et ratio sua est hec: qꝛ ibi caput xp̃i cõtinuatur collo ⁊ nõ pedibus nec digito. Imaginatur enim ꝙ sicut in celo caput christi ex vna parte nulli continuatur: nec aliud sibi. ex alia autem sibi continuatur collum et non pectus et humeri: et sic procedẽdo vsq̃ ad pedes. ita iste ordo seruatur in corpore christi in sacramento. licet non sit ibi ordo situalis sicut in celo. Primũ autem ordinem non posuisset phus posse esse sine situ ⁊c̃.

Ideo dicit tertio ꝙ habere ptes in q̃s habens eas est diuisibile ꝙ vna componatur cum vna ⁊ non cum alia ⁊ secunda cum tertia ⁊ tercia cũ quarta et non cum p̃ma. habere inquit talem positionem est esse quantum continuum. Ex quo infert quarto ꝙ charitas in anima non est quantum ꝯtinuum: licet ꝯponatur ex partibus in quas diuisibilis est. quia de illis partibus verũ est ꝙ quelibet est cuꝫ qualibet: ⁊ cõponitur cũ qualibet: sed de partibus substantie corpis xp̃i licet verum sit dicere ꝙ quelibet sit cum qualibet in sacramento: non tamẽ quelibet componitur nec continuat̃ ibi cũ qualibet immediate sicut iam dixit. ideo ꝯcedit ꝙ corpus xp̃i in sacramẽto est quantũ cõtinuum. Quinto ꝯcedit idẽ de qualibet qualitate corporis xp̃i. sicut de albedine et alijs qualitatibus corporalibus. Dicit eñ in sacramento non quelibet pars albedinis corporis christi vnitur cuilibet non plus q̃ quelibet pars substãtie: igitur dicit ꝙ illa albedo est ibi quantũ cõtinuum: qꝛ q̃uis quelibet pars sit cum qualibet. tamen albedo capitis non continuatur nec vnitur immediate albedini pedis ⁊c̃. Sexto dicit iste ꝙ nec substantia corporis xp̃i: nec albedo eius seu alia q̃litas corporea est in sacramẽto quantũ extẽsum Unde ponit ꝙ licet extensio non sit res superaddita quanto continuo siue quãtitati continue: tñ iste terminus extensum siue extensio connotat vltra istum terminum continuũ siue quantitas cõtinua habere partes in diuersis sitibus siue partes situaliter distare: qđ non cõuenit substantie vel albedini xp̃i in sacramento ⁊c̃. Ex istis breuiter sic recapitulatis patet tota imaginatio huiꝰ doctoris in hac materia que ẽ subtilis.

LL Sed cõtra istam imaginationem et tenẽdo ꝯclusionem prius positam ponam aliquas ꝓpositiones.

Prima est ꝙ in sacramento caput xp̃i non magis vnitur cõponitur aut ꝯtinuatur collo q̃ pedibus vel digito et hoc destruit totum fundamentum illius positionis. Ideo ꝓbatur primo qꝛ nisi sic tũc esset ibi aliquid inter caput ⁊ pedẽ ⁊ non inter caput ⁊ collum: sed hoc non est imaginabile: qꝛ tã simul sunt caput et pedes q̃ simul sunt caput ⁊ collum. Ubi enim aliqua sunt simul videt̃ implicare ibidẽ aliquid esse inter illa cuiꝰ tamen oppositũ dicit illa positio in primo dicto exponẽdo quid est habere positionem in toto ⁊c̃. Scđo sic quecũq̃ ꝯponunt vnũ totum vniunt̃ in vno toto sed partes subẽ corpis xp̃i ꝯponunt vnũ totuꝫ ⁊ similiter ptes albedinis cõponunt vnũ totũ: ergo vniunt̃ ⁊ ꝯponũtur: id est simul in vnũ ponunt̃. Uel ergo in sacr̃o quelibet cũ q̃libet vnit̃ aut componit̃ ĩmediate vel mediate. Si immediate habet̃ ꝓpositũ ꝙ vna nõ plus vnitur alteri ibi q̃ alia. si mediate. contra q̃libet est simul cum q̃libet ⁊ eq̃liter simul: sed vbi aliq̃ sunt sit̃ eq̃liter ibi eq̃liter sũt ĩmediata. ergo q̃libet cũ qualibet vel cuilibet est ibi immediata. Si ergo aliq̃ ibidẽ vnit̃ alteri mediate sicut dicit positio seqtur ꝙ aliq̃ sit̃ tp̃e ⁊ loco erunt mediata qđ implicat. Scđa ꝓpositio seqtur ex predicta ꝙ sicut quelibet pars charitatis in anima vnitur cũ q̃libet: ita quelibet pars substantie corporis xp̃i vel albedinis eiꝰ in sacramento vnitur cum qualibet. Non dico tñ ꝙ equaliter vnitur ⁊c̃. Unde potest concedi ꝙ alique due partes albedinis corporis xp̃i non tm̃ vel eque vniuntur quantum q̃libet pars charitatis vnitur cum quelibet. quia quelibet pars vnitur cũ qualibet tam s̃m coexistentiam eidem loco q̃ s̃m inherentiam eideꝫ subiecto adequato. Nõ sic autem quelibet pars albedinis ⁊c̃. quia licet albedo manus et albedo pedis vniãtur s̃m coexistentiam eidẽ loco nõ tñ s̃m inherentiaꝫ eidem subiecto adequato. Nam albedo manus cũ sit in pede nõ tamen inheret ei. et ideo licet gradus albedinis manꝰ et gradus albedinis pedis sint in pede faciẽtes ibi vnũ nõ tñ reddũt pedẽ magis intense albũ q̃ facit vna pars illorũ scꝫ gradus albedinis pedis. qꝛ alie nõ insunt ei ⁊c̃. Tertia propositio sequit̃ ꝙ nec substantia corporis xp̃i nec albedo eius aut corporea q̃litas est quantũ cõtinuũ in eucharistia plus q̃ charitas in anima. Unde ꝓprie loquẽdo quicq̃d est quãtũ cõtinuũ est extensum. Nõ eñ possum imaginari cõtinuitatẽ sine extẽsione. Et sic deficit sextũ dictũ. loquẽdo tamẽ ĩproprie posset concedi ꝙ albedo corporis christi est quantũ continuũ in sacramẽto potẽtialiter qꝛ habet partes que nate sunt facere quãtũ continuum licꝫ nõ faciant actualiter ibi. Quod nõ potest sic cõcedi de charitate in anima. quia nõ est possibile ptes charitatꝫ continuari siue extendi dum cõstituũt vnũ ⁊c̃. Quarta ꝓpositio sequitur ꝙ quicquid habet ordinem siue positionẽ ptium in toto hꝫ ordinẽ siue positionẽ ptium in loco si totum sit in loco ideo nec corpus christi nec aliquid eius habꝫ in sacramento ordinẽ partiũ in toto. Et ꝑ ista patꝫ responsio ad predictã opinionem. Hec de tertia ꝯclusione et de secũdo articulo principali. MM

Tercius artic9

Quantũ ad tertiũ articulũ p̃ncipaleꝫ huius conclusionis in quo videndũ est vtrũ omnis actio et passio et omne accidens qđ inest corpori xp̃i existẽti in celo possit eidẽ inesse sub eucaharistie sacramẽto tria faciã per ordinẽ. Primo premittã tres distictiões. Secũdo ponaꝫ tres ꝯclusiões. Tertio soluã tres dubitatiões. Prima distinctio est ista ꝙ duplex est actio vł passio quedã cuiꝰ principiũ ĩmediatũ est substantia quanta vł nata esse quanta. Alia cuiꝰ principium immediatum est substãtia seu natura pure spũalis. Secũda distinctio est ꝙ quedã est actio q̃ terminat̃ ad formam absolutã formaliter inherentẽ alicui passo. Alia que terminat̃ ad vbi s̃m aliquos vel ad locum s̃m alios de quo non curo. Tertia distinctio ꝙ questio potest intelligi vel de posse simpliciter absoluto vł de posse naturali siue naturaliter ordinato. primo mõ nõ intelligitur. qꝛ sic esset clara. sed secundo mõ intelligitur. Unde s̃m istaꝫ acceptionẽ capiaꝫ semꝑ inferius hoc verbũ põt in cõclusionibus ⁊ alijs ⁊c̃. Ex istis patꝫ ꝙ ista q̃stio habet tres difficultates. Prima est vtrum xp̃s in sacramento possit habere oẽm actionẽ ⁊ passionẽ terminataꝫ ad formã absolutã inherentẽ passo cuius principiũ est natura corporalis.

Secũda vtrum possit sic habere oẽm actionẽ et passionẽ terminatam ad vbi cuius principiũ est natura corporalis.

Tertia vtrũ possit sic habere omnem actionẽ et passionẽ cuius principiuꝫ est natura pure spiritualis ⁊c̃. Unde ꝺ istꝫ tribus ponã tres cõclusiones premittẽdo cuilibet aliquas opiniones ⁊c̃. De p̃ma difficultate est duplex opinio. Una ꝙ xp̃s in hostia non põt videre vł videri calefacere vł calefieri ⁊ sic ꝺ alijs ⁊c̃. Cuius opiniõis ratio principalis est qꝛ omnis actio ⁊ passio corporalis naturaliter habet fieri per cõtactum. ꝯtactus eñ est quantorũ. ideo corpus xp̃i in hostia nihil tãgit ⁊c̃. Alia opinio ẽ Scoti tenentis idẽ quod prima. sed nõ ꝓpter rationem de ꝯtactu sed qꝛ organũ sensus corporis xp̃i in sacramẽto nõ ẽ illo modo quo reqritur esse ad hoc ꝙ ĩmutetur ab obiecto. Nã ad hoc requiritur ꝙ habeat modũ quantitatiuũ ⁊ sit localiter ⁊ circumscriptiue in loco. Et iõ nõ est p̃sens p̃sentia q̃ reqritur hic. de hoc q̃re in Scoto. Sed p̃ma opinio nec eiꝰ ratio valet quia nõ est incõueniens idẽ agere in seip̃m taꝫ actione spirituali q̃ corporali. Actione spirituali sicut volũtas inseip̃am agit volitionẽ. Actiõe corporali sicut sensus agit in seip̃m sensa-

tionē. Itē aīa pōt agere in corpus suū
et in his nō est ꝯtactꝰ: qꝛ ꝯtactus est di
stinctoꝝ. et quātoꝝ ꝛc. igiꝛ ꝛc. Scḋa
opinio etiā nō valet. qꝛ petit ꝑncipiū
supponēdo ꝙ debet ꝓbare. s. ꝙ ad actio
nē ⁊ passionē reqriꝛ ꝙ actiuū ⁊ passiuū
corporal' sit in loco circūscriptiue. Itē
ſm istū doctorē idē pōt agere in se non
obstante ꝙ nō sit a se localiter distinctū
sed qua ratione non oportet ꝙ agens ⁊
patiēs sint a se localiter distincta eadē
ratiōe nec oportet ꝙ agēs sit in loco lo-
caliter seu circūscriptiue ad hoc ꝙ agat
Itē oīus effectus sufficienter depēdet
ex suis causis essentialibus ⁊ dispositio
nibus ⁊ approximationibꝰ eaꝝ. sed quā
titas siue sit res distincta a substātia et
a q̄litate siue nō. nō est causa effectiua
respectu visiōis albedinis. Igiꝛ destru
cta quātitate: et mō quātitatiuo adhuc
potest videri albedo. quare ꝛc. Igiꝛ pꝫ
ꝙ ille opiniones nō valēt. NN
Ideo sit hec ꝑma ꝯclusio ꝙ suppositꝭ
his q̄ sunt fidei nō pōt ꝓbari ꝑ rationē
naturalē quin oēm actionē et passionē
terminatā ad formā absolutā inherētē
passo ⁊ cuiꝰ principiū est natura corꝑal'
quā pōt habere xp̄s existens in loco cir
cumscriptiue pōt etiam habere in loco
existens diffinitiue et non quātitatiue.
Probatur ꝑmo. quia nō minus pōt ali
quod ꝑncipiū actiuū habere actōes qñ
se toto est presens alicui passo puta ca-
lefactibili q̄ sup vnā ꝑtem essꝫ p̄ns vni
ꝑti illiꝰ ⁊ ꝑ aliā ꝑtem esset p̄sens alteri
parti. sꝫ corpus xp̄i in hostia est p̄sens
hostie se toto toti et cuilibet ꝑti. igiꝛ ca
lor corpis xp̄i pōt agere in hostiā ⁊ cale
facere eā ꝛc. Scḋo per idē pōt ꝓbari
ꝙ corpus xp̄i in hostia existēs pōt vide
ri oculo corꝑali qꝛ est sufficiēter actiuū
nō tantū in mediū sꝫ etiā in oculū qꝛ se
toto est p̄sens cuilibet parti oculi ⁊ me
dij ꝛc. Tertio si dicas ꝙ corpꝰ christi
non potest partialiter causare visionē
in oculo corporali nō glorioso ita ꝙ ille
oculus videat corpus xp̄i. ꝯtra hic est
principiū actiuū ex parte obiecti ⁊ ꝑn
cipium passiuū ex parte oculi ⁊ modus
existendi nō quātitatiuus nō impedit
sicut prius probatū est. Etiam quia ſm
Augustinū nono de trini. Anima habꝫ
magnam immutationē respectu corpo
ris ꝛc. que tamē nō habet modum quā
titatiuū et oīa alia requisita ad actio
nem hic ponunꝛ. igiꝛ ꝛc. Consequentia
tenet. quia ista cōmunis regula ꝙ agē-
te approximato passo disposito sequiꝛ
actio nō est negāda. Nisi obuiet sibi au
ctoritas scripture sicut nō est hic vt pꝫ
vel ratio q̄ etiā nō apparet imo magis
ad oppositū vt iam tactū est. vel expiē-
tia que etiā nō obuiat hic. quia expien
tia que hic apparet nō valet qꝛ hic im-
peditur actio nō naturaliter sꝫ quia de
us suspendit actionē istā nō coagendo
illis qualitatibus corporis xp̄i vt agāt
et si coageret naturalr̄ agerent ꝛc. Pꝫ
ergo ꝙ corpus xp̄i potest in hostia cale
facere hostiā ⁊ pari ratione calefieri ab
ea. Patꝫ etiā ꝙ potest ibi videri ab ocu
lo corporali existente extra hostiā ⁊ pa-
ri ratione videre illum. Et ꝑ ꝯsequens
pari ratione potest dici idē de qualibet
alia actiōe vel passione corꝑali ꝛc. Igiꝛ
patꝫ ꝯclusio. OO De secunda
difficultate dicit ꝑma opinio ꝙ corpus
christi potest in hostia moueri localiter
per accidēs qꝛ ad motū hostie sicut in
loco per accidēs. Alia vera opinio non
solū loquitur de motu locali ꝑ accidēs
et ponit ꝙ mouetur ibi localiter ⁊ si nō
motu stricte ⁊ ꝓprie dicto tamē motu ex
tensiue siue large dicto. Et ꝙ isto motu
mouetur īmediate a deo. Primū pro-
bat. quia vbicūq; est hostia ibi est corpꝰ
xp̄i. et hostia mouetur localiter. igiꝛ ꝛc.
Secundū probat. qꝛ quādocunq; ali-
qua coniunguntur precise ꝑ actū volū-
tatis cōtingenter se habētis ad istā cō-
iunctionē si vnū istorum sit mobile om
nino improportionatū ipsi mouenti. ⁊
reliquū ꝓportionatū nō eadem motiōe
potest moueri vtrunq; ꝯiunctorum. Ex
emplum. posito ꝙ angelus ꝑ actū volū
tatis sue cōiungatur lapidi et lapis est
mobile proportionatum homini portā
ti et angelus nō. tunc certum est ꝙ non
eadē motiōe potest homo mouere lapi
dem ⁊ angelū. modo sic est de corpore.

christi et hostia respectu creature ꝛc. de
hoc vide i Scoto qui diffuse hāc mate-
riam tractat. Sed cōtra istas opinio-
nes sit hec secunda cōclusio. ꝙ corpus
christi pōt moueri localiter in sacramē-
to a creatura mouēte et nō solū a deo.
Ad cuius declarationem pono aliquas
ꝓpositiōes. P P Prima sit hec
ꝙ corpus xp̄i in sacramēto mouetur lo
caliter nō solum ꝑ accidens. Probatur
quia corpus christi ē vbicunq; cū hostia
et hostia mouetur localiter igiꝛ moueꝛ
in hostia localiter. Sed ꝙ nō solum mo
uetur ꝑ accidēs declaro. quia si hoc essꝫ
verū hoc esset ideo. quia non est in loco
nisi per accidēs scꝫ quia est in hostia q̄
est in loco per se sed probo ꝙ hoc sit fal
sum: quia corpus xp̄i nō miꝰ est p̄sens
per se loco hostie q̄ si esset ibi distincta
hostia qꝛ nunc est totaliter extrinsecū il
li hostie sicut angelꝰ si esset ibi. sꝫ si deꝰ
cōseruaret in loco hostie corpus xp̄i sic
modo destructa hostia sicut ip̄e possꝫ si
ne cōtradictiōe. tunc corpꝰ xp̄i esset per
se in loco illo. igiꝛ ꝛc. Secūda ꝓpositio
ꝙ corpus xp̄i in sacramēto mouetur vl'
potest moueri localiter a creatura ⁊ nō
a solo deo. quia potest ibi moueri locali
ter ab anima sua. Nam quādo aliquid
habet modū essendi ꝯuenientē motori
et ad modū cōuenientem mobili nō est
inconueniēs vnū mouere ⁊ aliud moue
ri. sed anima xp̄i in sacramēto habꝫ mo
dum essendi cōuenientē motori clarum
est et corpus xp̄i hꝫ ibi modū conueniē
tem mobili per ꝑmā ꝓpositionē igiꝛ ꝛc.
Tertia ꝓpositio ꝙ anima xp̄i nō pōt
corpus suū in sacramēto mouere locali
ter organice. Iste due ꝓpositiōes simul
declaranꝛ. Ad quorum intellectū scien
dū est quid est potentia organica et po
tentia non organica. et quid sit mouere
organice et qd sit mouere nō organice.
Pro quo sit quinta propositio ꝙ po-
tentia organica est illa que vtitur orga
no corporali in sua actione quales sunt
omnes potētie extense in materia sicut
potentie sensitiue. Potētia vero nō or-
ganica est illa que non indiget organo
corporali in sua actiōe quales sunt oēs
potentie nō extense in materia sicut in
tellectus et voluntas. Scotus autē po
nit ꝙ anima intellectiua habet potenti
am organicam et non organicam ⁊ hoc
sequitur si ponat ꝙ anima intellectiua
et sensitiua in homine sunt eadem for-
ma. sed hoc non est verum ſm Ockam
qui ponit ꝙ sint distincte. Sed de hoc
alibi. QQ Sexta propositio
est ꝙ mouere organice est mouere pri-
mo vnam partem et post mediante illa
aliā. sicut est in motu animalis ꝙ ꝑmo
forte mouetur cor et post mediante mo
tu cordis alia pars magis propinqua ⁊
post tertiam ꝛc. Sed mouere non orga
nice est mouere totum et partem eque
primo ꝛc. Primo modo igitur aīa xp̄i
potest mouere corpus suū in celo. qꝛ lꝫ
sit tota in toto ⁊ tota in qualibꝫ ꝑte nō
tamē eque ꝑmo mouet totū et quālibꝫ
partē qꝛ est ibi distātia partiū nec totū
corpus coexistit cuilibet ꝑti. sꝫ illo mō
ip̄a non pōt mouere corpꝰ suū in sacra-
mento qꝛ non potest ibi primo mouere
vnā partē et post aliā mediante prima
Nam inter alias partes nō est ibi distā
tia localis. Secūdo aūt mō id est non
organice pōt mouere volēdo illō corpꝰ
moueri ad motū hostie. Unde sic volen
do si hostia moueꝛ mouet tūc corpꝰ suū
non organice. qꝛ eque ꝑmo totū et quā
libet eiꝰ ꝑtem. eo ꝙ nō est ibi distantia
inter personas q̄ necessario requiriꝛ ad
hoc ꝙ aliqd moueaꝛ organice ꝛc. Ex
predictis ergo pꝫ septima ꝓpositio. ꝙ
quādo moueꝛ hostia aīa intellectiua xp̄i
mediante voluntate mouet corpus xp̄i
sub hostia sicut causa ꝑtialis cōcurrēs
cum voluntate diuina cōtingenter cau
sante et disponente illud corpus moue
ri ad motum hostie. Et hoc totū est pro
pter conformitatem voluntatis huma-
ne in christo ad voluntatē diuinam. Et
sic intelligo ꝙ anima christi ad motum
hostie mouet corpus suū non organice.
Unde sequiꝛ octaua ꝓpositio ꝙ si aīa
xp̄i suspēderet actū illū volūtatis sue si
cut posset naturaliter etiā stante diuia
ordinatiōe de motu corporis ad motū
hostie. tūc moueretur corpus xp̄i ibi a so-

lo deo ⁊ non a sacerdote hostiã mouẽte
Et sic forte põt intelligi Scotus. quia
ad hoc benevadit ratio sua supra facta
Unde bene probat ꝙ non põt moueri
a virtute creata extrinseca mouente ho
stiam puta a sacerdote.sed non probat
qn potest moueri ab anima xp̃i modo
predicto.quia tam hostia q̃ꝫ corpus xp̃i
est mobile ꝓportionatuꝫ aĩe xp̃i. Unde
põt mouere eadẽ motione hostiã ⁊ cor-
pus suũ hostiam organice ⁊ corpus nõ
organice quia eadẽ volitione põt velle
corpus suũ ⁊ hostiã moueri ⁊c̃.Sed nũ
quid potest anima xp̃i corpus suũ sepa
rare ab hostia ita ꝙ nõ moueat̃ ad mo-
tum hostie. Dico ꝙ hoc posset natura
liter nisi esset ordinatio diuina in cõtra
rium que de facto ordinauit semper il-
lud corpus moueri ad motũ hostie.Un
de nõ stante illa ordinatione posset se-
parare se ab hostia.⁊ hoc volẽdo quie-
scere hostia mota vel volando moueri
corpus ad vnũ locũ hostia mota ad aliũ
Et eodeꝫ modo posset deus hoc facere
se solo ⁊c̃. RR De tertia diffi-
cultate dicit prima opinio ꝙ corpꝰ xp̃i
nõ põt naturaliter videri in hostia nec
ab intellectu ãgelico nec humano.Pro
bat hoc quia corpus xp̃i est ibi vt obie-
ctum fidei igitur nõ põt cognosci natu-
raliter. Alia opinio dicit ꝙ xp̃s potest
vti quacunqꝫ potentia actiua spiritua-
li in hostia sicut prima quia talis nõ re
quirit ad actionẽ ꝙ habeat esse localiť
⁊ ita posset dici de potentia passiua. de
hoc vide in Scoto ⁊c̃.Contra primam
opinionẽ sunt rationes prime cõclusio
nis.Nec ratio facta ꝓ ea valet qꝛ mul-
ta que cadũt sub fide possunt cognosci
intuitiue.Unde apostoli viderunt mor
tem xp̃i ⁊ passionem que cadũt sub arti
culo fidei ⁊c̃.Ideo tenẽdo cũ Scoto sit
hec tertia cõclusio ꝙ xp̃s in sacramẽto
põt naturaliter ĩtelligere oĩa alia sicut
vbi est quãtitatiue.⁊ põt videri ⁊ intel-
ligi naturaliter ⁊ intuitiue nõ tantũ ab
intellectu angeli vel anime separate sꝫ
etiã ab anima in corpore.Et hoc nisi es
set sepeciale impedimentum de quo su
pra dictũ est.Et hoc totuꝫ patet ex p̃ria

cõclusione ⁊ rationibꝰ ibideꝫ factis pro
ea.Unde concludo cũ.G. Ockam in re-
portatione quarti.q.7.vbi euꝫ secutus
suꝫ in hac materia ꝙ omnẽ actionem ⁊
passioneꝫ ⁊ pari ratione oĩne accidens
siue formã accidentalẽ quã xp̃s potest
habere quando existit circũscriptiue in
loco põt habere in eucharistie sacramẽ
to si nihil aliud impediret puta volun-
tas diuina sicut est ⁊c̃. Et sic pꝫ solutio
trium difficultatũ ⁊c̃. SS Sed
contra predicta sunt aliqua dubia.Pri
mũ est vtrũ quicquid aliqđ corpus agit
vel patitur vbi est quãtitatiue necessa-
rio agat ⁊ patiat̃ vbi nõ est quãtitatiue
Videtur ꝙ sic quia nullũ absolutũ desi
nit esse in aliquo adueniente sibi de no
uo precise respectu extrinseco sed per
hoc ꝙ corpus xp̃i est in eucharistia solũ
aduenit sibi nouꝰ respectꝰ extrinsecus.
igitur ⁊c̃. Secundũ dubiũ contra secũ
dam cõclusionem est quomodo corpus
xp̃i sub hostia potest videri oculo corpo
rali.quia omne visibile habens ꝑtes di
stictas discerni potest vna pars ab alia
sed in hostia nõ sic potest discerni inter
caput ⁊ pedem quia ibi est ꝯfusio par-
tium. Et confirmatur quia ꝟm aucto-
res ꝑspectiue.qđ videt̃.videt̃ sub pira-
mide cuius conus est in obiecto ⁊ in re
visa est basis.sed illud non potest cõpe
tere rei nõ habenti modũ quãtitatiuuꝫ
Tertiũ est vtrũ xp̃us potest videre se
ipsum in hostia sicut si esset in distictis
locis circũscriptiue. Videtur ꝙ non qꝛ
inter videntem seu visiuã potentiam ⁊
rem visam debet esse distantia.sed cor-
pus xp̃i in vna parte hostie non distat a
se existẽte in alia parte ⁊c̃.igitur. Ad
primũ dico primo ꝙ de facto si vnũ cor
pus sit in duobus locis circunscriptiue
vel diffinitiue omne absolutum existẽs
in eo pertinens ad eius integritatẽ qđ
habet in primo; loco habet in secundo.
nec aliquod absolutum perdit per hoc
quod est in nouo loco etiã si non sit de
integritate ipsius dũmodo sit pertinẽs
ad cõuersationem ipsius sicut sanguis
qui ꝟm aliquos non est de integritate
humane nature sed est indiuiduum ne

cessario requisitum ad conseruationeꝫ
vite hominis.Et hoc esse necessariũ ne-
cessitate naturali probat p̃ma ratio fa-
cta. Dico tamen secundo ꝙ illud non
est necessariũ necessitate absoluta : quia
stat ꝙ de potẽtia dei absoluta illud cor
pus potest habere aliqua accidentia in
vno loco ⁊ carere in alio licet in vtroqꝫ
sit circũscriptiue ⁊c̃. Ex quo patet ter
tia ꝓpositio ꝙ duo accidentia eiusdem
speciei sicut due albedines possunt esse
absolute in eodem subiecto inhesiue et
nõ facere vnũ ⁊ per consequens nõ red
dere subiectum illud magis intensum.
Patet quia potest vnũ subiectũ in vno
loco esse ⁊ ibi habere vnam albedineꝫ ⁊
eẽ in alio loco ⁊ ibi carere illa ⁊ habere
aliam.sed hoc non est possibile natura-
liter.Et sic patet de primo dubio breui
ter quia multa possent dici. TT
Ad secundũ dubiũ dico primo ꝙ ma-
ior est difficultas de colore respectu vi-
sus q̃ꝫ de aliis sensibilibꝰ respectu alio-
rũ sensuum qꝛ color ad hoc ꝙ videatur
requirit certam situationẽ.Naꝫ taliter
possunt disponi duo colores ꝟm situm
ꝙ alter non videbitur q̃uis sit satis ꝓ-
pinquus visui ⁊ taliter ꝙ vterqꝫ videbi-
tur.Patet in exemplis sed calor non re
quirit talem situm ad hoc ꝙ sentiatur
per tactum sed potest agere in tactum
ꝟm omnẽ sitũ ꝓportionatũ.ideo est dif
ficile iudicare quđ colores videntur in
corpore xp̃i sub hostia ⁊ quo situ ⁊ quis
videretur quis non.quia hoc non con-
stat nobis per experientiã certam ⁊c̃.
Dico secũdo q̃ꝫ licet ꝓpter diuersaꝫ si
tuationẽ possit impediri visio alicuius
coloris ita ꝙ ꝓpter diuersaꝫ situationẽ
in corpore xp̃i possint se inuicẽ impedi-
re ne omnes videantur tamen diuersa
situatio non impedit simpliciter.qn ali
quid videatur si deus non suspenderet
actionẽ coloris non coagendo ei. Ter
tio quando dicitur ꝙ corpus xp̃i videt̃
tũc possunt partes eius distingui ab in
uicem per visum.dico ꝙ forte ꝑtes eius
dem rõnis nõ possunt ⁊c̃.sicut nec duo
lumina eiusdeꝫ rationis si sint in eodẽ
medio.sed partes alterius rationis he

ne possunt forte sic ab inuiceꝫ distingui
Et ad confirmationem respondeo ꝙ
actores perspectiue dicũt sicut viderũt
esse oculata fide. modo non viderunt
colorẽ nisi extensuꝫ qui videtur sub ta-
li piramide ⁊c̃. Ideo de colore nõ extẽ-
so non est vera illa regula nec de illo da
tur.qꝛ si sit naturaliter.visibilis tamen
non videtur.Sed contra.nos tangimꝰ
corpus xp̃i in hostia igitur etiã videmꝰ
Consequentia tenet. añs patet ex illa
confessione berengarij.de consecra.dis.
scđa.c.ego berengariꝰ.vbi confitetur ve
ruꝫ corpus xp̃i manibus sacerdotũ sen
sualiter tractari ⁊ frangi ⁊ dentibus fi-
deliũ atteri. VV Itẽ vulgo dici
tur hodie vidi corpus xp̃i ⁊c̃. Hic dico
ꝙ iste propositiones video corpus xp̃i
vel tango ⁊c̃.non sunt vere nisi ad istũ
sensum video ⁊ tango spẽs sub quibus
est corpus xp̃i ⁊ sic intelligitur illud ca-
pitulũ ⁊c̃. Ad tertium dubium dico ꝙ
oculus xp̃i in vna parte hostie potest se
videre in alia ꝑte ita bene sicut si esset
in diuersis locis circũscriptiue. Et si
dicas ꝙ ad hoc ꝙ aliqs videat se opor-
tet ꝙ distet a se localiť.Dico ꝙ sic ideꝫ
distat a se localiter qñ est in locis circũ-
scriptiue distantia requisita ad visionẽ
ita idem distat a se quando est in diuer
sis locis diffinitiue distantia sufficienti
ad visionẽ corporalẽ ⁊ sic ẽ hic. Hec de
tertio articulo. Ad rationes ante op-
positum questionis ad primam conce-
do consequẽs ⁊c̃. Ad secundã dico ꝙ
illa que occupãt equalẽ locũ sunt equa
lia.⁊ ꝙ locus est equalis locato si loca-
ta sunt circũscriptiue in loco .sed si vnũ
sit circũscriptiue in loco ⁊ aliud diffini-
tiue sicut hic tunc non oportet. Verbi
gratia si angelus ⁊ corpꝰ pedale coexi-
stant loco pedali nec angelus est equa
lis locato nec loco ⁊c̃. Ad tertiam pa-
tet ex dictis.

Questio sexta.

A

Circa sacramentum altaris ⁊ specialiter circa .11. distin. ⁊ .12. hui⁹ quarti lib. adhuc quero vtrum pane in corpus xp̄i trāssubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto

Arguitur primo ꝙ non: q: aut panis manet aut non. Si sic ergo nō transsubstantiatur nec per ꝯñs accidētia remanent sine subiecto. Si non ergo annihilatur ⁊ per ꝯñs in nihil transsubstantiatur. quare ꝛc. Secūdo sic q: s̄m ph̄m accidētis esse est inesse: ergo ad ip̄m nō inesse sequitur ipsius nō esse. Etiā accidens dicitur ꝙ alteri accidit ergo si nullo subiecto accidit nō est accidens. quare ꝛc. Tertio sic. quia si illa accidētia manerent sine subiecto vel ergo vniformiter se haberent tūc ad actionē ⁊ passionez sicut quando sunt subiecto coniuncta. vel non. Si dicatur ꝙ non contra hoc videtur experiētia quia ad sensum apparet ꝙ non sit variatio ꝛc. Si vero dicat̄ ꝙ sic Contra. quia accidētia subiecto cōiuncta possunt corrumpi vl̄ ab agente creato non separata quia sic possunt ānihilari a creatura. igitur ꝛc.

Oppositū tenet magister in littera ⁊ cōmunis doctrina. in hac questiōe erūt tres articuli. Primo videbitur qđ sit transsubstantiatio. Secūdo videbitur de questiōis supposito. Tertio videbitur de principali quesito. B

Quantū ad primū articulum sciendum est ꝙ s̄m Scotum transsubstantiatio vt hic sumit̄ est trāsitio totalis substantie in substantiā. Unde primo exponit quare dicit totalis quia scilȝ dupliciter potest intelligi transitio totius in totū. Uno modo capiendo totuȝ cathegorematice pro toto integrali habente partes sic s̄m ph̄m primo de generatione. generatio est transmutatio toti⁹ in totuȝ q: in generatione viuū qđ fuit vere totū trāsit in aliud totū. Alio mō capiēdo totū syncathegorematice vt includit syncathegorema distributiuū cuiuslibȝ ptis. Et sic illa auctoritas ph̄i nō est vera q: nō q̄libet ps corrupti trāsit in generatū nec quelibet pars generati succedit corrupto q: materia manet cōmunis s̄m philosophuȝ. sed hoc modo in transsubstantiatione est transitio totius in totuȝ: ideo est ibi transitio totalis sed non in generatione. Ex quo concludit ꝙ illa auctoritas philosophi nihil oīno facit contra positionē de pluralitate formarum substantialiū in codeȝ. quia q̄uis poneretur prima forma manere in generato ⁊ corrupto non tamen manet totū idem primo modo loquendo de toto ꝛc. Igitur bene dictum est in descriptione transsubstātiationis illam distinguendo contra generationē ꝙ est totalis transitio ⁊ transitio totius in totum propter dictam rationē Bene etiam dicitur substantie in substantiaȝ ad distinguendū contra accidens. Naȝ transitio accidentis in accidens magis deberet dici trāsmutatio q̄ transubstātiatio. Et sic patȝ ꝓpositum. Sed hic descriptio nō videt̄ sufficere primo q: magis ē quedaȝ ethymologia nominis q̄ descriptio. ⁊ ita dubiū remanet quid est trāsitio totalis substantie in substātiā sicut erat dubiū quid est trāssubstātiatio ꝛc. Scđo q: predicta descriptio cōueniret corruptioni forme substātialis cui succedit alia forma de nouo genita. Nā prima totaliter trāsit in secundā ⁊ secūda totaliter succedit prime vt ptȝ. Tertio q: etiā s̄m istum doctor̄ ē ad transsubstātiationē requirit̄ ꝙ aliq̄ substātia totaliter desinat eē ⁊ alia succedat ei. vel ergo secūda succedit p̄me q̄tuȝ ad esse simplicit̄ ita ꝙ incipit simpliciter esse post nō esse. ⁊ hoc non quia s̄m cōmuniter loquētes panis trāssubstantiat̄ in corpus xp̄i ⁊ tū corpus xp̄i nō incipit esse. Uel dicet̄ ꝙ secunda succedit p̄me q̄tum ad esse s̄m quid id est incipit esse hic vel sub illis actibus ꝛc. ⁊ per consequēs hoc debet exprimi ꝛc.

C Aliter ergo ⁊ aliqualiter cōpletius s̄m Ockam describit̄ transsubstantiatio ꝙ est successio substantie ad

substantiā desinentem esse simpliciter in se cōseruatis eius accidentib⁹ sub q̄bus existit sequēs substantia sine informatione. Unū eius possibilitas satis ptȝ per omnipotentiā diuinā vt clarum est

Sed hec descriptio adhuc nō videt̄ sufficere q: s̄m eā sequit̄ ꝙ de⁹ nō posset trāssubstantiare vnaȝ substantiā carentē accidentib⁹ in aliā substantiā vel vnaȝ in aliā destruendo oīa accidentia prime. Consequētia clare patȝ sed falsitas ꝯsequentis videt̄ nota. q: nō appareret ratio quare posset de⁹ substantiam istā transsubstātiare ⁊ nō quālibet aliā ⁊ ideo licet forte predicta descriptio cōueniat omni transsubstantiationi q̄ cōmunit̄ fit nō tamē cōueniret omni possibili. Uidetur ergo sufficere ad rōnem transsubstantiationis successio substantie ad substantiā alia q̄ sub eisdem accidentib⁹ scȝ successio in eodeȝ loco. Et ista videtur requiri ad minus quia nō esset ratio quare ista substantia diceret̄ trāssubstātiari in hanc substantiā plusq̄ in quālibet aliā nisi succedet sibi ista s̄m aliqualiter esse cōmune vtrisq3 ꝛc.

Scđo ista descriptio debet exprimere ꝙ talis successio sit immediata id est ꝙ post desitionez viu⁹ īmediate succedat alia quia hoc requiritur. Tertio si illa esset bona sequit̄ ꝙ panis in sacramento transsubstantiaret̄ in sanguinem xp̄i ⁊ aīam intellectiuā sicut transsubstantiatur in corpus qđ videt̄ falsum. Sȝ ad hoc faciliter responderet Ockam. Unū s̄m eum in .4. q. 8. concederetur cōsequēs. Contra hoc aūt insto p̄mo arguendo ad hominē. q: ipsemet alibi tenet oppositū. Unū in tractatu suo de sacramento altaris caplo. 5. ponit ꝙ substantia panis transsubstantiat̄ in corp⁹ xp̄i nō in deitateȝ nec aīaȝ intellectiuā nec in sanguinem nec in aliqđ accidēs ꝛc. Scđo illa solutio videt̄ esse contra intentionē determinatiōis ecclesie. Extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. firmiter. vbi dicit̄ ꝙ xp̄i corpus ⁊ sanguis in sacramēto altaris veraciter ꝯtinet̄ sub specie panis ⁊ vini trāssubstantiatis pane in corpus ⁊ vino in sanguinē virtute diuina sȝ cōstat q̄ iuxta illam viam non plus deberet dici pane in corp⁹ ꝛc. q̄ econtra. q̄re ꝛc. Tertio illa solutio haberet cōcedere ꝙ panis in sacramento trāssubstantiatur vel saltē ꝙ transaccidentat̄ in accidentia corporis xp̄i cū illa succedant ibi ꝛc. Uerū est ꝙ ad hoc respōdet ip̄e in quarto dupliciter. Uno mō cōcedendo ꝯñs q: sicut substātia corpis succedit substantie panis: ita accidēs corpis succedit ibi. Alio modo negando ꝯñaȝ quia sicut non est transsubstātiatio nisi vbi primo est vna substantia ⁊ post destruit̄ illa ⁊ succedit alia ita non est trāsaccidentatio nisi quādo p̄mo est aliqđ accidens ⁊ post destruitur illud ⁊ succedit aliud. sed in ꝓposito licet substantia panis non maneat tamē accidentia ei⁹ ponuntur manere. ideo ꝛc. Sed p̄ma responsio sicut iam tetigi est cōtra ip̄m vbi supra. Secunda vero non videtur rationalis quia s̄m eam sequitur ꝙ si deus cōuerteret vnā substantiā in vnū accidens quod vtiq3 posset illa conuersio nec esset transsubstantiatio nec trāsaccidentatio qđ videtur inconueniens ⁊ tamen consequentia clare patet quare seqtur ꝛc. D Ideo aliter describo transsubstantiationē ⁊ dico ꝙ est successio īmediata duaꝝ rerū nō habētiū cōem materiā vel subiectū quaꝝ posterior est sub̄a q̄ incipit de ꝑ se vl̄ p̄ncipalit̄ eē vbi alia res totalit̄ desinit esse

Dico primo. successio immediata propter rationem vnam tactam. Dico secundo. duarum rerum non habentium ꝛc. propter rationem factam contra primam descriptionem de corruptione et generatione forme substantialis ꝛc.

Dico tertio. quaruȝ posterior est substantia ad differentiam transaccidentationis ⁊ propter rationeȝ vltimo tactaȝ quia si deus ꝯuerteret accidens in substantiam esset transsubstantiatio ita ꝙ denominatio fieret a termino ad quem et non a termino a quo. Dico quarto que incipit esse de per se et principaliter ꝛc. propter rationem tertiaȝ contra secundam descriptioneȝ de transsubstātiatiōe panis in aīam ⁊ in sanguinē ꝛc.

Pro quo est sciendum ꝙ conuersio vel transsubstãtiatio huius rei in illam vt verbi gratia panis in corpus xp̄i potest intelligi dupliciter. Uno modo stricte ⁊ ꝓprie. Alio modo large ⁊ improprie. Primo modo aliquid dicitur trãssubstantiari in aliud: non quia coniunctum alteri in quod fit conuersio: sed quia sic conuertitur in illud: quia si esset ab alijs separatum ipsum esset ibi post aliudꝫ: et sic substantia panis conuertitur in corpus non in animã nec in sanguinem: nec in deitatem: nec in aliquod accidens. Nam si ista essent separata a corpore sicut fuit in triduo mortis xp̄i quantũ ad animaꝫ ⁊ sanguinẽ: ⁊ aliquis consecrasset panẽ in triduo fuisset ibi solum corpus non anima vel sanguis. Et sic corpus est terminus huius consecrationis per se ⁊ principaliter intentus. Alia vero secundario et minus ꝑncipaliter scꝫ inquantũ sunt vnita corpori ⁊c̄. Secundo aũt modo ⁊ improprie aliquid dicitur trãssubstantiari in aliud: qꝛ illud est vnituꝫ alteri in quod fit cõuersio ⁊ incipit ibi esse: qꝛ sic vnitũ Et sic panis improprie posset dici transsubstãtiari vel cõuerti in aĩam ⁊ in sanguinẽ ⁊ accidentia xp̄i qꝛ oĩa ista incipiunt ibi esse: qꝛ corpori vnita sed non in deitatem: qꝛ non incipit ibi esse cũ esset ibi prius. licet aliqualiter aliter sit ibi q̃liter nõ prius. Et ꝓportiõabiliter dicẽdum est de ꝯuersiõe vini in sanguinem. quare ⁊c̄. Dico quinto vbi alia ⁊c̄. propter primã rationẽ cõtra secũdã descriptionem ⁊c̄. Et capitur ibi large ly vbi ꝓut se extẽdit ad esse in vel ad esse sub id est ad esse in aliquo per ꝯtinentiã localem vel ad esse sub aliquo ꝑ coexistentiam realem. Sc̄do modo corpus xp̄i est vbi fuit panis scꝫ sub accidentibus: sed primo modo est vbi fuit panis. s. in aere. Et supposito ꝙ accidentia desinerent esse adhuc esset transsubtantiatio. quare ⁊c̄. Dico sexto totalit̄ ⁊c̄. ad differentiam generationis substãtialis cõpositi. Et alia singula propter easdem rationes que ponuntur ab alijs. Et sic patet descriptio. Hec de primo articulo

E Quantum ad secundum articulum in quo videndum est de supposito questionis. vtrũ panis transsubstãtietur in corpus xp̄i: Sciendũ est ꝙ licꝫ catholici cõcordauerint in hoc ꝙ corpꝰ xp̄i vere ⁊ principaliter est in sacro sub speciebꝰ panis ⁊ vini. siue vbi apparẽt species tñ sicut recitat magister. dist. 11 et glo. de cele. missa. cũ marte. circa modum ponendi fuerũt diuerse opiniões.

Prima fuit ꝙ substantia panis fit corpus christi. Et hoc tenentiũ q̄dam dixerunt ꝙ licet panis fiat caro xp̄i: tñ non est ꝯcedendum ꝙ illa substantia sit aliq̃ñ caro xp̄i. Alij aũt dixerũt ꝙ illõ qõ ante cõsecrationẽ erat panis postea est corpꝰ xp̄i: nec tñ ꝓpter hoc seq̄tur ergo panis est caro xp̄i: qꝛ vt dicunt sub̄a panis postq̄ facta est caro xp̄i nõ est sub̄a panis: sed sub̄a carnis. Sꝫ ista opinio non põt sustineri. Et primo quo ad primã ꝑteꝫ ptꝫ ꝙ ipsa nõ est intelligibilis nisi ponereť ꝙ panis fieret pars corꝑis xp̄i: sicut diceret̃ ꝙ farina fit panis: qꝛ fit ꝑs eiꝰ ⁊c̄. qõ nullus ponit. sc̄do quo ad sc̄dam ꝑtẽ est simpl'r ĩtelligibilis: qꝛ si illud qõ fuit panis est corpus xp̄i seq̄tur ꝙ panis est corpꝰ xp̄i qõ implicat. Uñ ꝯtra istã opinionẽ sit h̄ reg'la ꝙ oĩs ꝓpõ affirmatiua in q̃ p̄dicat̃ iste terminus corpꝰ xp̄i de isto termino panis est falsa siue copula sit h̄ verbũ est vel põt vel fit. sicut iste panis est corpus xp̄i vel põt esse vel fieri corpꝰ xp̄i vel panis fit corpꝰ xp̄i. Et si alique tales in dict' sanctoꝝ reperiant̃ false sunt de virtute sermonis: sed intelligende sunt ad bonuꝫ sensum de quo patebit in declaratione vltime opinionis. Sc̄da opinio fuit ꝙ sub̄a panis non remanet panis: nec tñ desinit esse simpl'r sed reducit̃ in materiam per se stantem vel aliam formam recipientem: et hoc siue in eodem loco siue in alio. et corpꝰ xp̄i coexistit accidẽtibꝰ panis: ⁊ hec opinio nõ posset reprobari nec ꝑ euidentẽ rõem: nec ꝑ auctoritatẽ scripture cogentẽ sicut ptꝫ intuenti. ⁊c̄ Tertia ꝑositio fuit ꝙ substantia panis remanet. et hoc potest dupliciter imaginari. Uno modo sicut recitat magister scꝫ q̄ remaneat ibidẽ vbi corpus xp̄i incipit esse ⁊ sic diceret̃ substãtia panis trãsire in substãtiã corꝑis qꝛ vbi est hoc incipit eẽ illa. Alio modo posset imaginari ꝙ substãtia panis recederet subito de p̄mo loco ad aliũ locũ ⁊ remanerẽt accidentia in eodẽ loco sine subiecto ⁊ corpus xp̄i eis coexisteret ibidẽ. Hec autẽ opinio quo ad primuꝫ modũ est possibilis quia valde possibile est substantiã panis coexistere substãtie corporis nec est magis ĩpossibile duas substãtias coexistere q̄ duas qualitates. quare ⁊c̄. Sed vtrũ corpus xp̄i posset coexistere substãtie panis ꝑ vnionem dubiũ est. Et posset dici ꝙ si sit possibile ꝙ vna creatura sustentet aliaꝫ vt dicunt aliqui ⁊ satis apparet non repugnare nec videt̃ posse reprobari euidẽti rõne. tunc possibile est corpus xp̄i assumere substantiã panis per vnionem. Quicq̄d tñ sit de hoc ptꝫ ꝙ ille modus est possibilis nec repugnat rõni nec auctoritati biblie. imo est facilior ad intelligendũ ⁊ rationabilior q̄ aliquis aliorũ qꝛ ponit ꝙ substantia panis deserat accidentia ⁊ nõ substãtia corporis xp̄i. Et sic nõ ponit accidẽtia sine subiecto qõ est vnũ de difficilibus q̃ hic ponunt̃.

Si aũt dicatur ꝙ magis difficile videtur duas substãtias corporeas eẽ simul dico ꝙ nõ quia nõ est magis difficile q̄ duas qualitates aut quãtitates esse simul vel vnã substantiã ⁊ quãtitatẽ. Et nõ plus compatit̃ ista spẽs hostie aliaꝫ hostiã q̄ substantia cũ specieb' aliã hostiam vel substãtiã. qꝛ ista hostia consecrata repugnat alteri hostie. Et iõ nullum inconueniens videt̃ sequi ex p̄mo mõ ponendi si tñ ꝯcordaret cũ determinatione eccl'ie. Sꝫ etiã predicta opinio quo ad sc̄dm modũ ẽ possibilis: qꝛ nõ ẽ impossibile deo ꝙ substãtia panis subito sit alibi remanẽtibꝰ speciebꝰ in eodẽ loco et eis coexisteret corpus xp̄i. Iste tñ modus nõ esset ita rõnabilis sicut p̄mus qꝛ poneret accidẽtia sine subiecto ⁊ motũ panis subitoꝝ substantiã panis sine accidẽtibꝰ. vel ꝙ subito haberet noua accidẽtia. que sunt difficilia. q̃re ⁊c̄.

F Quarta opinio et cõmunior est ꝙ substãtia panis non remanet sed simpliciť desinit esse. Cuiꝰ possibilitas ptꝫ qꝛ nõ est deo impossibile ꝙ illa substantia subito desinat esse q̄uis nõ esset possibile creata virtute. Et lꝫ ita eẽ nõ sequat̃ euidenter ex scriptura nec etiã videre meo ex determiãtiõe ecclesie. qꝛ tñ magis fauet ei ⁊ cõi opinioni sanctorũ ⁊ doctoꝝ ideo teneo eaꝫ. Et s̄m hãc viã dico ꝙ panis trãsubstãtiat̃ in corpꝰ xp̄i ad sensum expositũ in descriptione trãssubstãtiationis. Sed hic sunt aliq̃ dubia. Primũ est vtrum transsubstãtiatio sit aliqua mutatio ⁊ ad quid terminat̃. Secundũ an transsubstãtiatio possit esse alicuiꝰ substantie remanẽtis in esse reali in aliã p̄existentẽ. Tertiũ an oporteat substantiã in quã fit transsubstãtiatio mutare locũ. Quartũ an de facto panis simpliciter annihiletur. Et videt̃ magister dicere ꝙ nõ qꝛ dicit ꝙ de pane fit caro xp̄i ⁊ mutat̃ in aliud ⁊ sic non annihilatur. Oppositũ videt̃. quia totaliter desinit esse nec naturalit̃ corrũpitur. quare ⁊c̄.

G Ad ista respondet̃. Ad primuꝫ dicunt aliqui ꝙ aliter est hic q̄ in alijs mutatiõibus qꝛ hic solũ mutatur terminꝰ a quo scꝫ substantia panis ⁊ non terminꝰ ad quẽ scꝫ corpus xp̄i. Sꝫ dico hic ꝙ ibi sunt due mutatões ⁊ duo termini positiui ⁊ duo negatiui scꝫ esse panis ⁊ nõ esse eius. similiter corpus xp̄i esse hic ⁊ corpus xp̄i non esse hic. Ideo cum corpus xp̄i transeat de contradictorio in cõtradictoriũ scꝫ de nõ esse hic ad esse hic dico ꝙ mutatur localiter capiendo large mutationem localem. Et sic in ꝓposito sunt due mutatiões vna deperditiua que terminatur ad non esse panis. alia acquisitiua que terminat̃ ad corpus xp̄i esse hic ⁊c̄.

H Ad secunduꝫ dico p̄mo ꝙ transsubstantiatio vt hic sumit̃ non potest esse alicuius substantie remanẽtis sed in hoc non ẽ difficultas nisi vocalis quia trãssubstãtiatio ita imponitur ad significandum ꝙ prima substantia desinat esse ⁊ secunda succedat ⁊c̄. Sed nõ ẽ clarũ vtrũ in ipsa determiãtiõe eccl'ie

supra allegata illo modo sumatur rc̃.

Dico secũdo q̃ transsubstãtiatio põt esse in substantiã ꝑexistẽtẽz qz nõ plus videtur illud repugnare transsubstãtiationi q̃ alterationi q̃ fiat ad qualitatez ꝑexistentem. sed secũdũ est possibile. qz deus posset creare vnã qualitatez sine subiecto ⁊ postea vnire subiecto. ⁊ tunc illud subiectum vere alteraretur ⁊ esset alteratio ad qualitatez ꝑexistentem. qz illa qualitas d̃ nouo acquireret̃ illi subiecto. ⁊ tamen nihil nouũ ibidẽ produceretur. Nisi forte ſm aliquos vnio qualitatis ad subiectũ. ergo similiter in ꝓposito põt dici rc̃.

Ad tertiũ dico pmo q̃ licet de facto ita sit de substãtia corporis xp̃i q̃ aliquo modo mutat locũ vt dictũ est. tamẽ hoc non oportet tum pmo quia posset fieri trãssubstãtiatio in substantiã non ꝑexistentez ⁊ sic illa non mutaret locum qz prius nõ erat in loco. tum secũdo qz posset fieri transsubstãtiatio sine loco rc̃. Pro quo dico secũdo q̃ esse in loco siue circũscriptiue siue diffinitiue accidit transsubstãtiationi ⁊ substantie in qua fit transsubstantiatio. ita q̃ non requirit̃ ad transsubstantiationem licet de facto illud in qd̃ fit transsubstantiatio scz corpus xp̃i sit in loco diffinitiue tñ si panis equalis corpori xp̃i transsubstantiatur in illud corpus equale sibi vtrũq3 posset eẽ in loco diffinitiue vel circũscriptiue sic deo placeret. Si autem dicatur vtruz corpus min⁹ corpore xp̃i possit in ipm transsubstantiari ita q̃ habeat esse in illo loco circũscriptiue puta in loco vnius hostie parue. Dico q̃ hoc non implicat. Sicut eñ vnuz corpus põt esse circũscriptiue in duob⁹ locis. ita posset eẽ aliquid in vno loco maiori. ⁊ alio minori. sine deperditione alicui⁹ absoluti. et sic deus possz facere absolute sine alicuius rei deꝑditione q̃ corp⁹ xp̃i haberet ita paruũ caput ⁊ alia mẽbra ita parua q̃ esset circũscriptiue in loco ⁊ hoc ꝑ cõdensationẽ. Etiam per oppositũ posset deus per rarefactionẽ facere ipsuz esse in loco maiori q̃ nũc sit in celo. Et istd̃ esset facilius imaginari q̃ illud qd̃ ponitur scz q̃ quelibet pars corporis xp̃i sit sub qualibet pte hostie rc̃.

Ad quartũ dico q̃ non est difficultas nisi vocalis quia accipiẽdo annihilationem q̃ sit redactio in nihilũ ⁊ cõuersio in aliquid aliud sic non annihilat̃. Accipiendo tñ annihilationẽ pro redactiõe alicuius in purũ nihil sui. sicut fuit ante eius ꝓductionẽ sic annihilatur. Qd̃ patet quia sicut panis capit esse per generationẽ vel creationem sicut ⁊ qualibet alia creatura. ita etiã desinit esse ꝑ corruptionem vel annihilationẽ. sed nõ per corruptionem quia materia nõ manet ergo per annihilationem. Unde cõuertitur panis in corp⁹ sicut nox in diẽ quia post noctem est dies ⁊ ita post panẽ est ibi corpus xp̃i. Et sic intelligẽdũ est q̃ dici solet panis fit corpus xp̃i.

Et tũc ad argumentũ dico q̃ aliquid fieri ex alio põt dupliciter itelligi. Uno modo sicut ex aliquo manẽte vt ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manẽte vt ex vno cõtrario fit aliud. scz ex nigro albuz ⁊ ex albo nigrum. primo mõ illud ex quo fit aliqd nõ annihilat̃ sz scd̃o mõ annihilat̃ si desinat esse simpliciter sicut est in ꝓposito. Et sic patet responsio ad primũ argumẽtũ ante oppositũ questionis. Hec de scd̃o articulo.

Quantũ ad tertiũ articulum in quo videndũ est de pncipali quesito scz vtrũ accidẽtia panis remaneant in subiecto. Primo videbitur de isto.

Scd̃o de illo qd̃ tangit̃ in tertio pncipali argumento scz vtrũ accidẽtia separata se habeant vniformiter ad actionẽ ⁊ passionẽ sicut quãdo erãt subiecto cõiuncta. Circa primuz possunt esse plures opiniones siue modi imaginandi.

Primo eñ fuit quorundam opinio q̃ quãtitas põt esse sine subiecto sed qualitas corporalis nõ. qñ non põt eẽ sine quãtitate cuz necessario sit extensa. Et ſm istam viam posset imaginari q̃ sola q̃titas panis est hic sine subiecto. Alia vero accidẽtia sunt in ea tanq̃ in subiecto. Sed hec est falsa quia nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Itẽ si talis poneretur ad

huc magis videtur depẽdere qualitas a substãtia q̃ qualitas a quantitate. qz plus et vehemẽtius dependet causatũ a causa pria q̃ secũda. ergo si qualitas potest esse sine substantia etiã põt esse sine quãtitate rc̃. Itẽ deus poeiit quãlibet qualitatẽ conseruare sine alia causa secunda. ergo sine quantitate ab ea distincta. Secundo fuit maiorum opinio q̃ sunt aliqua accidẽtia determinãtia sibi certa subiecta ⁊ illa sunt inseparabilia a substãtia. Alia aũt nõ sũt. Sũt etiã aliq̃ sub̃e determinãtes sibi accidẽtia certa ⁊ illa nõ pñt eẽ sine illis. Alie nõ detminãtes sibi accidẽtia certa pñt eẽ sine illis. Et sic substãtia materialis determinat sibi quãtitatẽ ⁊ alia accidẽtia ſm istos rc̃. Sz breuiter hec opinio est falsa qz si accidentia sint alique res distincte a substantijs deus potest vnã ab alia separare ⁊ sic conseruare. Et iõ licet aliquod accidens determinet sibi aliquod subiectum sic scz q̃ non posset esse in alio subiecto. sicut quantitas determinat sibi substantiam materialem quia nõ posset esse quantitas in substãtia indiuisibili. sicut in angelo. tamẽ nõ sic determinat sibi illud subiectum qn possit esse sine illo. Et si dicatur cõtra quia simitas non põt esse sine naso rc̃. Dico q̃ non est res aliquo modo distincta a naso sicut nec rectitudo nec curuitas. sed isti termini supponunt pro substantia connotando partiũ eius aliaz ⁊ aliam positionem siue situationem rc̃.

Tertia opinio posset imaginari talis scilz q̃ licet accidentia panis si eẽnt aliqua distincta a substãtia panis possunt separari a subiecto. ⁊ manere separata. tamen de facto non manent sine subiecto. Quia diceret ista opinio q̃ nulla sunt accidentia distincta a substantijs ⁊ per consequens nec accidentia panis. Et ad determinationez ecclesie que ponit q̃ corp⁹ christi est sub specie panis diceret consequenter q̃ debet intelligi sub conditiõe: scilicet supposito q̃ sint alique species accidentales distincte a substantijs. sed si nõ sint tales tunc sensus est sub specie. i. ubi apparet eẽ panis et vbi pri⁹ erat. Et si dicatur cõtra. quia tunc esset ibi deceptio ⁊ illusio cum appareant ibi species esse siue accidẽtia. diceret ista opinio ꝯñr q̃ nõ pl⁹ appet ibi spẽs vel accidẽs panis q̃ substãtia panis ⁊ appet q̃ ꝯmedat̃ ⁊ videatur panis ⁊ tñ oppositũ iudicat̃ ꝑ fidez sic in proposito. Unde hic diceret̃ sicut quedam opinio quam recitat magister distinc. 12. respõdet de fractione que ibi apparet scilicz q̃ ibi non est fractio sed dicitur frangi quia videtur. Nec tamen fallit nos visus nec fallitur quod essz si crederet ita frangi vt videtur. Nec illusio quia ad vtilitatem fidei non ad deceptionẽ fidei ita fit. Et ponit exemplũ de christo qui se ostendit duobus discipulis in via in specie ꝑegrini. nec in eo tamen talis forma erat. sed oculi eoruz tenebãtur rc̃. Sed predicta opinio essz extranea a communi philosophia que ponit accidẽtia esse res distĩctas a subiectis sicut albedo est distĩcta a re alba ⁊ albedo panis ab eius substantia. licet hoc nõ sit euidẽs rc̃. ideo q̃uis p̃dicta negarent̃ tñ dubiũ est vtrũ debeant haberi tanq̃ heretica. Et videret̃ q̃ nõ. qz sicut illa q̃ inferunt̃ ex his q̃ sunt fidei. sic ex scriptura sacra ⁊ ꝑ ꝯñam nõ euidentẽ sz solũ ꝓbabilẽ nõ vident̃ ꝓprie ꝑtinere ad fidẽ nec coꝝ opposita eẽ heretica in fide sic illa q̃ inferunt̃ ꝑ ꝯñam euidentẽ tñ virtute alicui⁹ medij vel assumpti in añte qd̃ nõ est euidẽs nec ꝑtinens ad fidem. sed est aliquid phicum ꝓbabile ⁊ cõiter ꝯcessum nõ videretur etiã ꝑtinere ad fidẽ sic q̃ coꝝ opposita sint habẽda vt heretica in fide. Mõ q̃ accidẽtia panis maneant ibi hoc infert̃ ex hoc q̃ p̃supponit̃ q̃ substãtia panis transsubstãtiat̃. et accidentia panis sũt alia ab eius substantia. Istud aũt secũdũ nec est euidẽs. nec ẽ in scriptura expressum nec ab ecclesia determinatũ sz est vnũ ꝓbabile neutrũ receptũ cõiter ab illis q̃ sequunt̃ phiam cõem ꝑipateticoꝝ. Sz si eẽt aliqs qui diceret oppositũ hui⁹ nõ eẽt ꝓpter hoc tanq̃ hereticus habẽdus. Aliter eñ min⁹ eẽt fauor fidei ad doctrinam phi. quare rc̃.

R Quarta ꝛ cōmunior opinio
ꝛ cui fauet magis doctrina ecclie ē ꝙ in
sacramēto accidētia que fuerunt panis
remanent sine subiecto. ꝛ in illis fit fra
ctio. ꝛ hanc teneo. Hic tamen ē aduer-
tenduȝ ꝛ pro solutione scōe rōnis ante
oppositū questionis ꝙ iste terminꝰ acci
dens pōt capi dupliciter. Uno mō stri-
cte ꝛ sic supponit pro aliqua re sine en-
titate que nō ē substantia. cōnotādo ꝙ
tal' alicui alteri entitati accidat. Et sic
albedo panis ꝛ quodlibet eius accidēs
licȝ possit separari a subiecto tñ quādo
est separatū non ē accidens quia nō ac
cidit subiecto siue non inest. Et isto mō
sumebat ab Aristotele quia credidit ꝙ
tale accidēs nō haberet esse nisi ꝑ ines-
se. ꝛ sic ꝙ non posset esse nisi inesset sed
hoc nō ē verum ſm fidem. Alio mō ca-
pi pōt large ꝓut supponit pro tali enti
tate cōnotando non ꝙ de facto insit vel
accidat alicui sed tantū cōnotādo apti-
tudinem. scȝ ꝙ sit aptum natū alteri ac
cidere. Et sic albedo panis etiā si sit se
parata a subiecto ē accidēs. Et isto mō
sumitur in ꝓposito ꝛc. Et per hoc ptȝ
ad secundā rationē questiōis quid di-
cendū ꝛ neganda ē auctoritas Aristote
lis. Et sic ptȝ responsio ad articulum.

L Circa secundū punctū huius
articuli sunt plures difficultates. Et ꝑ-
mo q̄tum ad actionē istoꝝ accidentiuȝ
separatoꝝ ē prima difficultas. Utrū ac-
cidens separatū possit esse principium
generādi substantiā. Secūda vtrū pos-
sit esse principiū corrumpendi substan-
tiā. Sed circa transmutationē passiuā
sunt alie difficultates. Un tertia ē vtrū
posset trāsmutari ad quātitatē. Quar-
ta vtrum ad substantiaȝ. Quinta vero
vtrū ad qualitatē. qꝛ satis claꝝ ē ꝙ pos
sunt transmutari ſm locum siue ad mo
tum localē. Sexta pōt esse vtrū illa ac-
cidentia possunt nutrire. Videt ꝙ non
qꝛ non possunt transire in substātiā ali
ti ꝛc. Ad primā dicūt aliqui. ꝙ nō qꝛ
oīe agens aut est equiuocū aut vniuo
cū. si vniuocū. tūc est eque ꝑfectuȝ sicut
terminꝰ ꝓductus. si equiuocū tunc' est
perfectius. Qd ptȝ qꝛ agens vniuocuȝ
habet effectum productum pro termīo
adequato sue potentie sed causa equo-
ca ē ꝑfectior q̄ causa vniuoca igitur est
perfectior suo effectu sed accidens non
est eque ꝑfectū cum substantia nec ꝑfe-
ctius ea. igitur non pōt ꝛc. Ad secun-
dā dicitur etiā ſm illam opinionē ꝙ nō
ita ꝙ si esset maximꝰ calor separatꝰ nō
posset rumpere minimā guttam aque.
Et ratio est quia non pōt ꝓducere sub
stantiā vt ꝓbatum est. quare ꝛc. Sȝ ra
tiones huiꝰ responsionis nō valent: qꝛ
licet generaliter verū sit ꝙ causa tota-
lis siue principalis sit perfectior suo ef
fectu sed non semꝑ oportet de causa ꝑ-
tiali ideo calor separatꝰ tanq̄ cā partia
lis posset agere deo cōcurrente ad gña
tionē vl' corruptionē substantie. ideo cā
equiuoca partialis qñq; est perfectior:
ꝛ qñq; imꝑfectior suo effectu ꝛ q̄ causa
vniuoca sicut ptȝ de albedine ꝛ eius vi
sione ꝛ intellectione ꝛc. Et si dicat ꝙ
causa illimitatior ē perfectior. nō ē vni
uersaliter verum sed bñ de ꝑma causa.
Un dico ꝙ licet non possit naturalit' de
mōstrari. tamen pōt rationabilit' ꝑsua-
deri ꝙ accidentia etiā separata pñt vt
causa partialis generare vel corrumpe
re substantiā. Primū patet. qꝛ substan-
tie non mouent nos ad cognoscendum
nec agunt aliquid de facto sine acciden
tibus. Un si esset hic aliquis ignis sine
accidentibus ꝛ possemus ipm intuitiue
videre tunc possemus experiri vtrū sub
stantia possit generare substantiā sine
accidentibꝰ concurrētibꝰ sed qꝛ hoc na
turaliter nō possumꝰ iō de hoc non pōt
homo certificari ꝓ statu isto sed rema-
net ꝯclusio neutra. Secūdū ptȝ qꝛ expi
mur ꝙ in presentia istoꝝ accidentiū se-
quitur multi effectus ꝛ corrumpunt in
pñtia ipsoꝝ. ꝛ hoc nō videt posse eē nisi
quia accidentia illa aliquā actiuitatem
habēt respectu illoꝝ effectuuȝ. Alit' eñ
periret omnis via ad ꝓbandū aliquid
eē cām actiuā alicuiꝰ ꝛc. M Ad
tertiā ptȝ ꝙ sic qꝛ videmꝰ ad sensuȝ ꝙ
rarefiunt ꝛ condensant sed tenēdo opi
nionē ꝙ q̄titas nō sit res alia a re quā
ta pōt dici ꝙ ibi est rarefactio ꝛ cōden-

satio sine quantitate de nouo acquisita
Ita ꝙ rarefieri et cōdensari nihil aliud
est nisi tales species occupare locū ma-
iorem vel minorem propter maiorē vl'
minorē distātiā ptiū. sic ꝙ tres ꝑtes ra-
ri coexistūt tribꝰ partibꝰ loci. postea ꝑ
motū localē cōdensate coexistūt vni ꝑti
loci. Et econtra de rarefactiōe sine acq
sitiōe vl' deꝑditiōe alicuiꝰ absoluti. Et
sic pōt faciliter saluari ꝙ q̄libȝ pars ra
ri est rarior et densi densior ꝑ coexisten
tiam in maiori vel minori loco. Si ve
ro dicat ꝯtra. qꝛ tunc vnꝰ pugillꝰ ignis
nō esset rarior q̄ vnꝰ pugillꝰ terre. quia
nō extensior. dicitur ꝙ nō sequit. qꝛ pu
gillus terre potest magis extendi ma-
nente terra q̄ ignis ꝛc. Sed hoc non
valȝ quia ponamus ꝙ vterq; pugillus
sit in supremo gradu raritatis ꝯpeten-
ti nature sue quō tunc vnus erit rarior
alio cum nō sit extēsior ꝛc. Ideo aliter
dico ꝙ forma substātialis in ꝓposito nō
pōt denominari a raritate vl' densitate
quia tot sunt ꝑtes forme in vno pugil-
lo sicut in alio. Sed illud qd̄ imediate
denominatur a raritate est materia. qꝛ
quādo aliq̄ ꝯparant ita ꝙ vnū dicatur
rarius aliud densius oportȝ ꝙ illud sit
aliquid eiusdē rationis qd̄ existens sub
vna forma sit dēsius q̄ sub alia sicut ē
in priori casu. Unde vnus pugillꝰ ignis
dicitur rarior et pugillꝰ terre dēsior. qꝛ
in terra est aliq̄d qd̄ existens sub forma
terre occupat maiorē locū q̄ si illud idē
numero existeret sub forma ignis. Naȝ
ex vno pugillo terre pñt generari mille
ignes quod nō esset nisi qꝛ materia eiꝰ
sub forma ignis habȝ maiorē extēsionē
q̄ eadē sub forma terre. Quia nihil idē
nūero pōt existere successiue sub vtraq;
forma nisi materia ignis. Et sic ignis ē
rarior terra. Si aūt dicatur ꝙ ſm hanc
a viā nō esset differentia inter rarefactio-
nem ꝛ augmentationē ꝛc. Dico ꝙ sic qꝛ
in augmentatiōe ꝓprie dicta aliquid ac
quiritur de nouo adueniēs quod est ꝑs
illius qd̄ augetur. nō aūt in rarefactiōe
sed solū locus siue motꝰ localis. Unde
rarefactio est q̄daȝ spēs motus localis
Et ꝓportionabiliter dicendū est de con
densatione ꝛc. N Ad quartum
primo dicēdū est vtꝝ illa accidētia pos
sint corrūpi ab agente creato. Secun-
do vtrū ex illis possit substātia genera-
ri etiā a deo. De ꝑmo dicūt mlti ꝙ nō
quia nullū agēs creatū pōt creare. et ꝑ
ꝯñs nec annihilare. sȝ destructio illoꝝ
accidentiū esset annihilatio. igitur ꝛc.
Sed. g. Ockam ꝯcedit ꝙ creatura pōt
annihilare licet nō creare. Unde videt
sibi mirabile ꝙ vnꝰ magnus ignis non
posset destruere vnū paruū frigus sepa
tum si esset sibi approximatū. Et si dica
tur ꝙ creatura in oīni actiōe sua exigit
materiā. Respondet ꝙ veꝝ est in omni
actione ꝓductiua. Et dicit vltra ꝙ in hͦ
casu illud qd̄ ꝓducitur a solo deo ꝓdu
citur. ita ꝙ deus supplet ibi vicē agentꝭ
creati tanq̄ causa totalis in ꝓducendo
licet nō in corrūpendo. Sed tñ mihi vi
detur sicut supra ꝑsuasi. questi. i. art. 2.
ꝙ pōt cōcedi ꝙ creatura in casu isto si-
cut pōt annihilare. ita ꝛ creare ꝓpter ra
tiones ibi factas de expientia ꝛc. De
scdo vero videt ꝓbabiliꝰ ꝙ de illis spe
ciebus proprie loquēdo nō pōt aliquid
generari nec virtute creata nec icreata
Quia illud dicit generari qd̄ fit ab agē
te necessario exigēte passiuȝ. Si ergo ex
illis speciebus posset aliquid generari
loquēdo de generatiōe substantiali vel
ergo esset substantia que est materia vl'
forma vel ꝯpositū. Non materia quia
illa a solo deo creatur. Nec forma. quia
ipsa nō generatur nisi in materia. Nec
cōpositum quia ibi nō est materia. ꝛ iō
ex illis nihil pōt ꝛc. O Ad quin
tā de mutatione ad q̄litatē quātū ad in
tēsionē. ꝛ remissionē. generationē. ꝛ cor
ruptionē pȝ ꝙ sic. Sed circa hoc ſm di
uersas opiniones diuersimode dicēdū
est. Unde ſm viā que tenet ꝙ quātitas
sit res distincta a substantia ꝛ qualitate
et manet ibi tāq̄ subiectū alioꝝ accidē-
tiū dicēdū est ꝙ talia accidētia possunt
naturaliter mō ꝑdicto variari generari
et corrūpi qꝛ sunt in subiecto. Sed ſm
aliam viā de quātitate ꝛc. dicendū ē op
positū vt dicit Ockaȝ. s. ꝙ nō pñt natu-
raliter generari vl' intendi nisi de virtu

te diuina quia nihil est ibi receptiuum
actionis acquisitiue creature. tn̄ illa ac
cidētia pñt ſm eū corrūpi et remitti p
agens naturale ꝛc. Sꝫ vt prius mihi vi
detur ꝙ vtrūqꝫ possit dici sicut prius ꝺ
substantia ꝛc. ¶ Ad sextā pōt
dici probabiliter ꝙ duplex est nutritio
Una ꝓprie dicta que est p ꝯuersionē ali
menti in reꝫ alendā ita ꝙ ex illa fiat re
stauratio rei deperdite. Et si sic querat
vtrū species sacramētales nutriant di-
cendū est ꝙ nō sicut patꝫ satis ex solu-
tione secūdi puncti quarte dubitatiōis
sed in fine de⁹ ponit ibi substantiā aliā
ꝛc. Alio mō vocatur nutritio q̄cūqꝫ re-
ductio mēbroꝝ animalis ad statū prio
rem ſm qualitates. Et sic pōt hō nutri
ri ex hostijs cōsecrat', quia talis hostia
habet actionē naturaleꝫ in menbra ho-
minis q̄lem haberet nō cōsecrata. ideo
simili modo potest reducere ꝯplexionē
lapsam ad statum naturalē saltem ſm
qualitates qualiter quecunqꝫ alia non
ꝯsecrata lꝫ nō possit cōuerti in materia
mēbri animalis. quare ꝛc. et sic pꝫ solu
tio ad tertium articulum. Et ex his ad
tertium argumentum ꝛc. Et hec de
questione et per ꝯsequēs de toto quar-
to sententiarum.

Finis.

Recōmēdatio sacre scripture ab eo-
dem dn̄o et magistro Petro in magiste
rio theologie.

Super hanc pe
trā edificabo eccle-
siam meā. Scriptū
est Math. 16. Ma-
gnus ecclie doctor
Augustin⁹ in libro
de ciuita. dei duas
describit ciuitates. duas signātes eccle
sias inter se diuersas pˀiter et aduersas
Una est ciuitas Hierusalem. Alia est ci
uitas Babilō. Una ciuitas ē ecclia dei
Alia ciuitas est ecclia diaboli. Una ec-
clesia bonorū de qua dicit ps. Laus ei⁹
in ecclesia sanctorū. ps. 149. Alia eccle
sia maloꝝ de qua idē ꝓpha. Odiui inqˀt
eccesiam malignantiū. psal. 25. Una est
igitur supra petram edificata quā psal
mista Dauid admirans alloquitur Glo
riosa dicta sunt de te ciuitas dei sicut au
diuimus ita et vidimus in ciuitate do-
mini virtutum in ciuitate dei nostri de
us fundauit eam in eternū. Alia est su-
per arenam fundata. quā idem prophe
ta vidēs abominatur. Uidi inquit iniq
tatem et contradictionē in ciuitate. Et
iterum. Super muros eius iniquitas.
et labor in medio eius ⁊ iniusticia. ⁊ nō
deficiunt de plateis eius vsura ⁊ dolus
He sunt igit̄ ciuitates due. he sunt due
ecclesie sibi inuicem aduersarie. ⁊ inter
se plurimum contrarie quarū vnam re
git dyabolus aliam regit christus. Unā
dyabolus edificat super instabilem are
nam aliam christus edificat super stabi
lem petram de ea dicens premissam ꝓ
themate sententiā. Super hanc petraꝫ
edificabo ecclesiam meam. Sed inuesti
gādū nobis est que sit hec petra super
quam edificanda erat christi ecclesia. ⁊
aduersus ecclesiam dyaboli confirman
da. Ubi ex varijs sanctorum dictis ma-
gna oritur prolixitas questionis. Nam
beatus augustinus quodā loco in libro
contra epistolā donati de apostolo Pe-
tro dicit ꝙ in illo tanq̄ in petra funda-
ta sit ecclesia. Quem sensum in quibus
dam versibus Ambrosij canim⁹ vbi de
gallo et gallicātu ait. Hoc ipsa petra ec
clesie canente culpam deleuit. Eundeꝫ
quoqꝫ sensum legimus in quodam ser-
mone ꝺ festo cathedre sancti Petri ꝛc.
Aduersus quem sensuꝫ Augustinus
in pluribus alijs passib⁹ aliter exponit
hunc euangelij locum. Nam libro p̄mo
de verbis domini ita inquit. Quia enī
christus petra. Petrus christian⁹. ideo
petrus a petra non petra a petro. sicut
non a christiano christus. sed a christo
christianus vocatur. Tu es ergo inquit
Petrus et super hanc petram quā con
fessus es ⁊ cognouisti. dicens tu es chri
stus filius dei viui edificabo ecclesiam
meam. Quasi dicat Super me edifica-
bo te. non me super te. Hec ibi. Et his si
milia alibi super Johannem. sermone
134. et in omelia quadam de transfigu
ratione domini. Licꝫ autē ipsemet Au-
gustinus libro primo retract. capitulo.
21. que harum duarum sententiarū pro
babilior sit electioni lectoris reliquerit
non tamen videtur ꝙ in petra petrus.
sed in petra christus sit intelligend⁹ de
quo agit apostol⁹. petra aūt erat Chri-
stus prima Corinthios. 10. Quis enim
in petri infirmitate ecclesie firmitatem
stabiliat de cui⁹ īfirmitate ancilla ostia
ria interrogata respōdeat. Ad cui⁹ vo
cem vt Gregori⁹ ait. dū mori timuit vi-
tam negauit. Cuꝫ ergo vacillauerit Pe
trus nec firmus fundat⁹ sit petri vicari
us. cunqꝫ iam discrepent de summo pe
tri sacerdotio pōtifices ⁊ litigēt de sum
mo pontificio sacerdotes. quis affirma
re presumat quempiā quā talibet san-
ctitate aut dignitate fulgentem siue sa
cerdotem siue pontificem siue petrum
siue petri vicarium aut quemuis aliuꝫ
preter christum esse christiane ecclesie
fundamentum. Cū ecōtra dicat aposto
lus. qꝛ fundamentum aliud nemo pōt
ponere preter id quod positū est quod
est xp̄s iesus. prima Coꝝ. 3. Sed vt ea
que premisimus ad ꝯcordiā reducam⁹
ita cōcedamus christū esse ecclesie fun-
damētū principale vt non negem⁹ sup
ipm plura fundamenta edificari posse.

Sic em̄ apo.21. Murus ciuitatis illius
ꝑ quā intelligiᵗ ecclesia. duodeciꝫ dr̄ ha
bere fundamēta. Christus itaqꝫ sup se
ipsum tanꝙ sup solidissimū fundamen
tū ecclīam suā aduersus ecclīaꝫ dyabo
li firmiter stabiliuit. ⁊ sup hāc firmā pe
tram petrū stabiliter firmauit. de eo di
cens p̄missam sniam. Sup hāc ⁊c. Sꝫ
salua om̄ino xp̄i saluatoris snīa siue in
petra petrum: siue in petra xp̄m ſm lit
teralē sensum intelligere valeamus. tn̄
ſm spūalem intellectū ꝑ hanc petrā di
uinā scripturā ⁊ sacrā xp̄i doctrinam si
gnare possumus. q̄ tā firme soliditatis
⁊ solide firmitatis existit vt nō imerito
super eā xp̄i ecclīa fundata sit. Quid
nāqꝫ firmius qd solidius ꝙ sacra eloqa
ꝙ diuina testimonia a xp̄o in eternū fū
data. Sic em̄ xp̄m alloqtur ꝓpħa. Ini
tio inqt cognoui de testimonijs tuis qꝛ
in eternū fundasti ea. Quotquot ergo
sunt xp̄i eloqa quot xp̄iane doctrine te
stimonia tot dici p̄nt xp̄iane ecclīe fun
damenta. Sacra igiᵗ scriptura xp̄i testi
monijs in eternū fundata spūaliter in
telligi p̄ōt illa firma petra supra quam
edificata est ecclesia. Sup cuiꝰ firmita
tem petre christus Petri infirmitatem
timentem prius ac trementem: postea
solida ꝑseuerantia roborauit: et ecclesi
am suam cōtra oēm ecclīe dyaboli ꝑse
cutionē inuicta ꝯstantia solidauit de ea
dicēs. Sup hāc petrā edificabo ecclīaꝫ
meā. Que fuerunt verba p̄mo ꝓposita
vestris reuerētijs sepius repetita. Ad
quoꝝ declarationē verboꝝ omissis diui
sionū richmis. stilū patrū vt possumus
insequētes. ostendamus q̄liter sup scri
pturā sacrā tanꝙ sup firmā petrā xp̄s
suā edificauit ecclīam. Sciendū itaqꝫ
ꝙ in quolibet edificio rōnabiliter ordi
nato. primo p̄cedit fundatio. scd̄o ꝓce
dit edificatio. tertio succedit ꝯsūmatio
Hoc igitur mō ordinatissimus oīm ar
tifex xp̄s sup scp̄ture sacre petrā eccle
siā suā edificauit. Primo nanqꝫ funda
mentū iecit sup hanc petrā. Scd̄o in
cremētū adiecit. Edificabo inqt. Ter
tio ꝯplementū fecit. Ecclīam meā. Pri
mo igiᵗ ingramꝰ huiꝰ edificij fundamē
tum Sup hanc petrā. Scd̄o videamus
huiꝰ edificij incrementū. Edificabo inqt
Tertio ꝓspiciamus huiꝰ edificij ꝯple
mentū. Ecclīam meā. Sic em̄ satis: vt
arbitror declarabimus p̄missam ꝓ the
mate sniam Sup hāc petrā. ⁊c. In pri
mis ergo ingramus ecclīastici edificij
fundamentū. Sup hāc petrā. Hec nāqꝫ
petra sup quā fundaᵗ ecclīa vt iam pre
misimus sacra p̄ōt intelligi scriptura si
ue verbi xp̄i veritas in eternū fundata
de qua xp̄m alloquēdo dicebat ꝓpħa.
In eternū dn̄e verbū tuū ꝑmanet in ce
lo. in gn̄atione ⁊ gn̄ationē veritas tua.
Cōspicite igiᵗ orthodoxe ecclīe funda
mentū videte mirabile misteriū. Nulla
em̄ domus est q̄ non habeat sua funda
menta deorsuꝫ sursumqꝫ tendūt parie
tes. desup tecta ponunᵗ. sola aūt ecclīa
suū fundamentū sursū habet. ⁊ dū ipsa
deorsuꝫ in terra manet veritas illa sup
quā fundata est sursum in celo in eter
num ꝑmanet. Sic tn̄ veritas in celo ꝑ
mansit ꝙ etiā deorsum ad terrā descen
dit. ⁊ iuxta sapiētis dictū de celo a rega
libus sedibus venit. imo vt ꝓpħa. dicit
Veritas de terra orta est qm̄. s. iusticia
de celo ꝓspexit. Habet igitur ecclīa ve
ritatis fundamentū ⁊ in celo sursum et
in terra deorsum. Sed vbi deorsū. Sa
ne nō in sordibus terrenis sed in subli
mibus locis. qꝛ teste ꝓpħa. Fundamen
ta eius in mōtibꝰ sanctis. Non em̄ cre
dendum est supuacuū esse in verbis istꝫ
qd̄ diciᵗ in montibus sanctis. Adhibea
mus ergo mentē. vt huiꝰ dicti valeamꝰ
accipe rōem. ⁊ qd mōtes isti sibi velint
audiamus. Mons itaqꝫ iusticie magni
tudinē ⁊ veritatis altitudinē signat. In
quo mōte xp̄s habitat ibiqꝫ ecclīe sue
fundamētū stabiliens ipsam sacre scri
pture veritatē collocat. Ascendamꝰ igi
tur in montē vt inueniamus ipsum fun
damentū ecclesie. ipsam sciꝫ sacre scri
pture veritateꝫ. Sed quis ascendat in
montē dn̄i: aut quis stabit in mōte san
cto eius. Certe iuxta respōsum ꝓphe
Innocēs manibus ⁊ mundo corde. As
cendant ergo innocentes ⁊ mundi. ꝙ si
forte non oēs sumus hmōi vt montem

ascendere valeamus omnes tamē leue
mus oculos in montē. et a pede vsqꝫ in
montis verticeꝫ q̄tū possumꝰ videamꝰ
Videamus itaqꝫ p̄mitꝰ in pede mon
tis huius videamꝰ ibi numerosam gen
tilium pħoꝝ multitudinē tanta verita
tis alacritate pollentē vt etiā ascende
re nitatur in mōtē. Videamꝰ ibi Zeno
cratis seueritatē. Dyogenis patientiaꝫ
Cratonis pietatē. Socratis cōtinentiā
Qui tantaꝫ cordis ⁊ corporis narratur
habuisse vt sublimiū ac beatoꝝ spirituū
cōsortiū et familiaritatem adeptus sit.
Hinc plato eiusdē socratis discipulꝰ. d.
quia ob egregiā vitā et castimoniaꝫ ab
infantia neminē habuit comitē. Si qui
dem pura puris. sincera sinceris misce
ri atqꝫ contiguari fas est. hinc Apuleiꝰ
platonice scole pħs de deo socratꝭ libꝝ
scripsit. videamus demqꝫ in huiꝰ mon
tis pede q̄liter huiusmōi pħi caterua
tim sese comitātur. vt ascendant faciliꝰ
et vt currāt velocius. Alter alterius se
quetur vestigia Plato socratē insequi
tur. Aristoteles platonē. Lucilius sene
cam Seneca vero paulū sequi cupiens
post eū clamitat dicēs. O mi paule cha
rissime optareꝫ eiꝰ esse loci apud meos
qualis tu es apud xp̄ianos. Verba sūt
senece ad paulū ep̄la. 12. Currunt ergo
velociter currunt pariter et tn̄ quia nec
sacre scripture nec veritatis chatholice
viam tenent in montē ascendere nō va
lent. Nam vt quodā in loco de ipsis as
serit Augustinꝰ. bene currūt sed tamē
in via nō currūt. id̄o q̄to plus currūt tā
to plus errāt. His itaqꝫ dimissis in hūc
modū currētibus atqꝫ errātibꝰ oculos
mentis in montē erigamus sublimius
et videamus ibi antiquos patres vete
ris testamenti patriarchas sciꝫ et ꝓphe
tas currētes. liquidē et lꝫ nō in via pla
na tamē sub vmbra tenebrosa ascendē
tes in montem. Ibi ille patriarcharum
maximus Jacob qui scalam celotenus
erectam. ascendentesqꝫ ac descendētes
angelos et innixum scale dominum vi
dit. ibi ille familiarissimꝰ deo. Moyses
qui legem colloquiūqꝫ dei obtinere me
ruit. Ibi Helyas clarioribus portentis
emicuit. ⁊ tandē ad celum flamante ve
hiculo raptꝰ fuit. Ibi demqꝫ ꝓphete sin
guli et tam presagis visionibꝰ illustran
tur vt ꝓcul absentia tanꝙ propinqua.
et futura tanꝙ p̄sentia p̄loquanᵗ. quos
om̄s singulatim numerare ip̄a multitu
do nō sinit ipsa quoqꝫ tp̄is breuitas nō
permittit. His igiᵗ obmissis in montis
verticē vertamus oculos ⁊ videamꝰ ibi
eminentioris vite viros. Ibi nanqꝫ ille
inter natos mulierum maximus Joha
nes sctūs ab vtero. quē e summo celi fa
stigio venturus ad terrā xp̄s vt lucifeꝝ
sol p̄misit. ad antra deserti sub etate te
nera fugit. Ibi ip̄emet saluator fōs om
niū salutariū exemploꝝ in mōtē oratu
rus ascendit. temptantē aduersariū vi
cit. turbas instruit. beatitudines distin
guit. ⁊ in montis excelso transfiguratur
vbi sup euꝫ eterni patris vox audiᵗ. ibi
Petrus Jacobus ⁊ Johānes hāc trans
figurationē vidēt et pauēt vocē audiūt
et miranᵗ. Et vt inumera sanctorū tur
ba breui sermone perstringaᵗ. ibi euan
gelisant apostoli. annunciāt discipuli.
triūphant martyres. exultāt cōfessores
doctores p̄dicant. sacerdotes orāt. psal
lunt claustrales canūt virgines. ac vni
uersi sanctorum chori illud psalmigra
phi personāt. Exaltate dominū deū no
strum et adorate in monte sancto eius.
ps̄. 98. Hic est ergo mons insignis. mōs
celebris mons salutis. mons dei. mons
pinguis. in quo beneplacitum est domi
no habitare in eo. In cuiꝰ montis verti
ce xp̄s suū habitaculū p̄disponēs ibi ec
clesie sue fundamentū posuit ⁊ in altis
simo verticis cacumine sacre scripture
veritatē fundauit ip̄amet teste que ait
Ego in altissimis habitaui Eccī. 24. Et
hec q̄tū ad primū articuluꝫ in quo inq
rere volebamꝰ ecclesiastici edificij fun
damentū. Sed vlterius videamus ec
clesiastici edificij incrementuꝫ. Edifica
bo inquit. Christus nanqꝫ dei virtus et
dei sapiētia ecclīe sue domū quā eterna
mēte cōcepit sup sacre scripture funda
mētū tēꝑali edificatiōe ꝯpleuit. Imple
uitqꝫ illud qd̄ dictum erat per sapientē
Sapiētia edificauit sibi domuꝫ. excidit

colũnas septē. Prouer.9. Habet siqui-
dem domus ista catholica.s.ecclesia nō
solũ septē colũnas sed et singulas ptes
suas sup sacre scripture veritatem fun
datas habet lapides. habet cementum
habet parietes.habet murũ.hab; fene-
stras.habet hostiũ. postremo hab; colũ
nas.et desup habet tectũ.Hec autē oīa
plena sunt misterijs et abundāt spūali
bus documentis. Habet nanq; ecclesia
suos lapides sinbulos.s.xp̄ianos ⁊ fide
les p fidei stabilitatē quadros. p patie
virtutē firmos. p exercitationē politos
per immobilitatē stabilitos. Habet ce-
mentum per fidei vnitatem.p quā du;
fideles ꝯcordi glutino connectunt lapi
des in dei edificio copulant. Habet pa
rietes veros religiosos et spūales a ter
renis eleuatos.a celestib⁹ non remotos
a trāsitorijs ad eterna erectos. a corpa
lib⁹ ad spūalia sublimatos.Habet mu-
rum inexpugnabilē spei. virtutē p quā
dum eterna premia ꝓponuntur tempa
lia queq; et aduersantia mala facile re
pellunt.Habet fenestras:viros specula
tiuos predicatores et doctores p quos
veri solis radio illustramur ⁊ a cecitate
ignorantie liberamur.Habet hostiũ di-
uini eloquij veritatē quē du; in sensus
varios vertit celestis secreti cognitio ⁊
occulti cōsilij nobis illustratio aperitur
Postremo hab; colũnas viros actiuos
pastores et rectores.p quos in xp̄i edifi
cio sustētamur et firmitate constātie so
lidamur.Qui ideo septē colũne dicunt
quia p septē virtutes tanq̄ septē bases
fundantur. p septē beatitudines eleuā
tur.p septem spūssancti dona firmātur
et per septē xp̄i sacramēta stabiliter ro
borātur.Deniq; habet ecclesia sup has
septē colũnas tectũ suũ ip̄am.s. dei ⁊ p
ximi charitatē.que dū verā dilectione;
operatur totā legem cōplectitur. Quo
niam ip̄o legislatore teste in hoc vniuer
sa lex pendet et ꝓphete.Math.22.Au-
distis igitur qualiter ex diuersis parti-
bus domũ suā edificat xp̄s. sed audite
rursus qualiter ad edificandũ cu; xp̄o
hortatur apostol⁹ dei inquit adiutores
sumus.Unusquisq; ergo videat quō et

que superedificet. quonia; vnusquisq;
ꝓpriā mercedē ꝺm suũ labore; accipiet
1.Cor.3.Ad hāc itaq; vocem ad operā
excitatur vniuersus sanctoꝝ cetus: ⁊ cū
xp̄o edificāt omnes.sed pro statuũ qua
litate alij plus alij min⁹. Alij nanq; la-
pides parāt.Alij cementum preparāt.
alij parietes sustentāt.alij murũ corro-
borāt.alij fenestras aperiũt.alij hostiu;
custodiũt.alij colũnas erigũt. alij tectũ
supponũt.Sic ergo sancti cũ xp̄o edifi-
cant ecclesiam.sed frustra laborant qui
sine xp̄o edificare satagũt domu; suam
quia iuxta ꝓphete sententiā.Nisi domi
nus edificauerit domũ inuanũ laborāt
qui edificant eam.Sed audite insuper
queso qualiter sup sacre scripture fun-
damento tota hec domus edificatur et
instruitur oīs ecclesie cetus.omis stat⁹
oīnis gradus.oīnis sexus.Nam vt bea
ti Augustini paulomin⁹ v̄ba sequar li.
de moribus ecclesie. capitulo.32. Ipsa
pueriliter pueros:fortiter iuuenes.qe-
te senes:pie mulieres.exercet. corrigit
docet.⁊ instruit.Ipsa feminas viris suis
pro rei familiaris societate casta ⁊ fide
li obedientia subijcit.et viros cōiugib⁹
sinceri amoris legibus preficit. Ip̄a pa
rentibus filios libera quada; seruitute
submittit.et parētes filijs pia dilectiōe
preponit. Ipsa dn̄is seruos nō tam con
ditōis necessitate q̄ officij dilectōe ad-
herere ꝯstringit.⁊ dominos seruis vni⁹
summi dei et cōmunis domini ꝯsidera
tione placabiles facit. Ip̄a ciues ciuib⁹
gētes gentibus.⁊ prorsus homies om-
nes primoꝝ parentũ recordatione qua
dam fraternitate cōiungit. Ipsa docet
reges ꝓficere populis.monet populos
se subdere legibus. docet quib⁹ honor
debeat.quibus reuerentia.quib⁹ timor
quibus obedientia.quibus monitio. qi-
bus doctria.quibus coertio.quibus di-
sciplina.quibus obiurgatio.quibus pe
na ostendēs quēadmodũ nō omnibus
omnia sed omnib⁹ charitas. et nulli de
beatur iniuria. Audistis igitur qualiter
sacra scriptura ecclesiam edificat.⁊ tan
q̄ eius solidũ fundamentũ et incremen
tu; p̄stat. Sed adhuc audite quid sup

hoc beatissimus Augustinus in quo-
dam sermone de sacre scripture laudi-
bus dicat. Ip̄a inquit docet iuuenes.p
uocat declinantes. reuocat errantes.in
struit ignorantes. sanat egros. roborat
infirmos. iprobat pigros.increpat ocio
sos.somnolentos excitat.laborantes le
tificat.reges humiliat.humiles visitat.
sapientiā erogat.rectam viam indicat.
gratiam dat.gloriam multiplicat. Et
hec q̄tum ad secundu; articulũ in quo
videre volebam⁹ ecclesiastici edificij in
crementum.Sed tandem ꝓspiciamus
ecclesiastici edificij complementum.Ec
clesiam mea;.Ecclesia nanq; primitus
parua fuit quando scilicet christus pri-
mo in ea fundamentum posuit. postea
vero incrementum cepit:quādo christ⁹
eam domum edificauit.Sed postremo
complementu; accepit:quando christ⁹
eam ciuitate; constituit. Prius ergo su
per scripturam sacram edificata eccle-
sia vt domus magna:posteri⁹ vero edi-
ficata est vt ciuitas ampla. Sic eni; de
ea predixerat prophetica veritas. Hie-
rusalem que edificatur vt ciuitas. scri-
bitur psalmo.121.Sed audiamus qua-
liter huic ciuitati Hierusalē insidiatur
ciuitas Babilon. et ciuitati dei semper
ciuitas dyaboli ptinaciter aduersatur.
Haru; ergo duarum ciuitatũ videnda
sunt certamina.numeranda bella:con-
siderandi triumphi.pensande victorie
Igit vt ab vrbe cōdita hoc est a funda
tione ciuitatis dei ⁊ ab initio nascentis
ecclesie sumamus exordium.Ecce prin
ceps mundi.dux inferni.actor scandali
pater mendacij aduersus ciuitate; dei
erigit machinas.tendit insidias. parat
bella mouet p̄lia.Et in prima belli acie
ponit ydolatras sacrilegos plures de-
os atq; deas in contemptum vnius ve-
ri dei colētes ac per hoc contra vere re
ligionis cultu; turpiter oberrantes.ad
uersus quos pugnant apostoli.pugnāt
martyres. Ex quibus alij artantur vin
culis ⁊ verberibus confringuntur. Alij
detruduntur carceribus et ieiunijs ma
cerantur.Alij ceduntur fustibus vl' gla
dijs iugulātur. Alij cremantur flāmis

vel lapidibus obruuntur.Alij ligantur
laqueis et scorpionibus flagellantur.
Alij suspenduntur patibulis et tormē-
tis varijs perimuntur.Sed contra hoc
tormentorum genera inter persecutio-
nes dyaboli et consolatiōes dei pugnā
do vincit ecclesia. Nam sicut dicit scri-
ptura.Sancti per fidem vicerũt regna
Et vt ait doctor veridicus Augustinus
libro.18.de ciuitate dei capitulo 50. In
ter horrēdas persecutiōes ⁊ varios cru
ciatus ac funera martyrum predicatũ
est toto orbe euangelium.ita vt populi
gentium credentes eum qui pro eoru;
redemptiōe crucifixus est xp̄iano amo-
re venerarentur sanguinem martyrum
quem dyabolico furore fuderant. ip̄iq;
reges quoru; legibus vastabatur eccle
sia et nomini salubriter subderētur qđ
de terra crudeliter auferre conati sunt:
et falsos deos inciperent persequi quo
ru; cā cultores veri dei fuerāt antea p-
secuti. Hec Augustinus. Prospiciens
itaq; dyabolicus ille princeps victam
esse primā belli sui acie.secunda; parat
scilicet hereticorum cohortem. ⁊ vt ver
bis vtar prememorati doctoris eiusdē
libri capitulo.51.videns dyabolus tem
pla demonũ deseri et in nomē liberātis
mediatoris currere genus humanũ he
reticos mouit qui sub vocabulo xp̄iano
doctrine resisterēt christiane . hi fuerũt
manichei.arriani.sabelliani. pelagiani
alijq; inumeri qui varijs timoris stimu
lis.doloris tormentis laboris molestijs
et temptationum periculis christi eccle
siam infestarunt.aduersus quos docto
res catholici per scripture sacre fidem
victoriosissime pugnauerunt.Sacra di
cente scriptura.hec est victoria que vin
cit mundum fides nostra.prima.Iohā
nis quinto. Sed esto victi sint et ad ve
ritatis viā reducti heretici aut ad obe-
dientiam scismatici.quod quando erit
nescio deus scit.nũqđ iō pax est eccle-
sie dei.nũquid ideo cessant persecutio-
nes dyaboli.Sane q hoc crediderit de-
cipitur et falsa sibi pace blanditur. Nā
iuxta preallegati doctoris diffinitiuam
sniam nō est diffiniēdus numerus pse-

cutionuʒ quibus exerceri oportet ecclesiaʒ. ꝙ si forte ab his que foris sunt nō seuientibꝰ videatur esse transquilitas. tñ seuit mundus. fremit dyabolus ⁊ aduersus spiritum pugnat carnis stimulꝰ nec vnꝗ desunt qui cordibus pie viuentium suis perditis moribꝰ inferant cruciatus. Propter qḋ aplica tuba sonat: ⁊ xp̄ifidelibus protestatᷣ ꝙ oēs qui pie volunt viuere in xp̄o ihesu ꝑsecutioneʒ patienẗ. 2. Thymo. 3. Quāuis ergo pacem habere videreẗ ecclesia siue ab idolatris siue ab hereticis siue a scismaticis. tñ cōtinue ꝑsecutionē patiẗ ⁊ expugnatur ab iniquis ipamet dicēte de seipsa. Expugnauerunt me a iuuentute mea. psal. 128. Quod pulcre declarans Augustinꝰ sup psalmo ꝑdicto. Aliquādo inquit in solo abel ecclesia erat ⁊ expugnatꝰ est a fratre malo ⁊ ꝑdito cayn Aliquādo in solo enoch ecclesia erat ⁊ trāslatus est ab iniquis. Aliquando in sola domo Noe eccl̄ia erat ⁊ ꝑtulit eos qui diluuio perierunt ⁊ sola archa natauit in fluctibꝰ ⁊ euasit ad siccuʒ. Aliqñ in solo Abraam ecclesia erat ⁊ quāta ꝑtulerit ab iniquis nouimꝰ. Aliquando in solo filio fratr̄ sui loth ⁊ in domo eiꝰ ecclesia erat. ⁊ ꝑtulit sodomoꝝ iniquitates quousqꝫ eum deus de medio eoꝝ liberauit. Aliquando cepit esse in pp̄lo israel ecclesia ⁊ pertulit Pharaonem ⁊ egyptios. Tandē vētū est ad dn̄m Ihesum xp̄m. ꝑdicatum est euangeliū ⁊ adhuc pertulerunt iusti iniquos. Hec ille. Nemo ergo cū iam senectus ecclesie expugnatur aut miretur aut timeat. Sed cū de iuuentute ecclesie hec audiat sese cōsoleẗ. ⁊ ex preteritis exemplis discat quia etiā si expugnari possꝫ ecclesia nequit tamen penitus superari. Sepe inquit expugnauerūt me a iuuētute mea sed non potuerūt mihi. Nō possunt igitur eccl̄iam vincere eius aduersarij. qꝛ qui fundauit eam altissimꝰ. qui edificauit eam xp̄s. ipse est qui custodit ciuitatem dei. ipse est qui defendit eā aduersus ciuitatem dyaboli. Naʒ iuxta ꝓphete sententiā. nisi dominꝰ edificauerit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eā Custodit itaqꝫ ciuitatē suam dominus Sʒ cū eo custodiūt eā ⁊ vigilāt ad eius custodiam sanctoꝝ exercitus quos xp̄s excitat ad pugnā ⁊ roborat ad victoriā asserēs ⁊ ꝓmittēs taliter munire ecclesiā suā ꝙ porte inferi non preualebunt aduersus eā. Math. 16. Porte siquidē inferi vicia sunt ⁊ mūdi que impugnare ecclesiā satagūt. sed aduersus eam preualere nō possunt. quia ipsa est ciuitas muris firmata. armis vallata. et velut castroꝝ acies ordinata. ciuitas inuincibilis ab hostibꝰ insuperabilis a falsitatibus. inobliquabilis ab erroribus. ciuitas inter minas secura inter pressuras fida inter pugnas semꝑ inuicta. Que vt beatus Hylarius libro. 7. de trinitate dicit dum opprimitur crescit. dum cōtemnitur proficit ⁊ dum leditur vincit. Sed quibꝰ armis vincat ecclesia quesso diligenter attendamus. Certe nō in curribus. non in equis. non in multitudine exercitꝰ nō in pōpa regū apparatꝰ sʒ lancea ꝑseuerantie. balista sapientie lorica iusticie. galea spei. scuto fidei. et gladio spiritus qḋ est verbum dei. Per hec igitur arma hoc est per diui eloquij verba defenditur ciuitas dei aduersus ciuitatem dyaboli dicente apostolo. ad eph. 6. Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Per hec arma vinciẗ erronei. corriguntur heretici. feriuẗ scismatici. percutiuẗ iniqui. ꝑcussi quassantur. quassati cōminuūtur. cōminuti in puluereʒ conuertuẗ. in puluereʒ conuersi ad nihilū rediguntur. Quoniā vt ait apostolus viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti ꝑtingēs vsqꝫ ad diuisionē anime ⁊ spūs. ad Hebreos. 4. Per hec itaqꝫ arma hoc est ꝑ diuini sermonis ⁊ sacre scripture documēta eccl̄ia pugnādo vincit. vincendo crescit. crescendo ꝓficit. ꝓficiendo complementū accipit. Hic. s. per grām ⁊ in futuro ꝑ gl̄iam. Quā nobis cōcedat qui supra petram suam edificauit ecclesiā dominus noster Jesus per omnia secula benedictus Amen.

Incipit principiuʒ eiusdē in cursum biblie presertim in euangelium Marci In quo ꝓncipio theologicā sciētiā alijs vt equū est. prefert scientijs humanitꝰ adinuentis. multipliciter eam cōmendans ⁊ extollens.

Q Uenam doctrina hec noua. Ista q̄stio moueẗ Marci 1. caplo. Reuerendi patres magistri et dn̄i carissimi sepe ⁊ multū hoc mecuʒ cogitaui. quidnam expedientiꝰ esset. quid ve mihi foret vtilius. vel sacre doctrine. diuine videlicꝫ scripture laudes edicere. vel easdem sub silentij pace transire. Qua in re varijs factꝰ agitationibꝰ temulentus varia mihi supeit agitatio sʒ perplexa. Naʒ diuersis ⁊ aduersis perplexitatis funiculis hincinde contentiose ꝓtractꝰ nunc loqui prohibeor. nunc tacere non possum. Loqui enim prohibet laudantis demeritū quo me indignuʒ reperio verbo laudis. qꝛ nō est speciosa laus in ore peccatoris. Eccle. 15. ⁊ vt venerabilis verba Alani sequar. Nec mirti presunt lauris oleastri oliuis. Nec saliūca rosis. vilis nec alga hyacinctis ꝑfertur Hēmisve lutūviolisve cicuta Nec ouis a capra mēdicat velleris vsum. Nec tumidus torrens a riuo postulat vndam. Nec solet a dauo narcisus querere formā. Nec addit lucē candele flāma diei Et ideo loqui ꝓhibeor. Sʒ tacere dissuadet laudis debitū quo me totū sentio enarrādis sacre doctrine preconijs obligatum. de quibꝰ magis vt puto veniam merear si pauca dixero: cuʒ plura non possim. ꝙ si taceam oīa cum debeā vniuersa ⁊ ideo tacere non possum. imo cogor in admiratiue questionis ꝓrumpere verba di. Quenā doctrina hec noua. Cum vero mee intelligentie detrimenta cōsidero. cū animi mei calamitates colligo q peccator sum leuioris sciēcie grauioris qui stultissimus sum virorū. ⁊ sapientia hoīm non est mecuʒ. non didici sapientiam nec noui sciētiā sanctoꝝ. Prouerb. 30. Certe sic elinguis lingua. memoria imemor. insensibilis sensu ⁊ de ineffabilibus sacre doctrine laudibus. de quibꝰ etiā sancti cū timore loquuntur ⁊ tremore. loqui nimirū pertimesco. ideoqꝫ timor ⁊ tremor venerunt super me. in psalmo. quare loqui ꝓhibeor. Sed si diutius taceo de ingratitudine redarguar. qꝛ iuxta moraliū dogma philosophoꝝ eaʒ laudare teneor q̄ me. si non stet per me. suis ditauit beneficijs. beauit muneribꝰ. ⁊ documētis salutaribus erudiuit. Quare tacere non possum. imo cogor in admiratiue q̄stionis ꝓrumpere verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Dum aūt ad sacratissime doctrine huiꝰ laudē tota laborat intentio. dū tota ꝯcurrit affectio. tam excellētis dulcedinis copiam effusura voluntas in cogitatiōe nō ꝓficit. sed ⁊ lingua pene deficit in sermone. Et vt quidā eloquēs ait. Duʒ sibi verba tero laudis. plus contero laudē. Quāobrē erubesco dicere vel narrare inepte cogitationis mee ⁊ temulētas fantasie ꝓprie ꝯiecturas. demissoqꝫ capite veritus suʒ quid de tanta re sentiē iudicare. consulente mihi sapiētissimo Salomone. Altiora te ne quesieris. Eccl. 3. Idcirco loqui prohibeor. Sed duʒ consolari cuperem inscientiā meā silentio. ⁊ ignorantiā meā tacendo compescere. quā ipse dū loquor accusare compellor. instat ex aduerso ꝯsciētia ꝓpria que laudis debitum recognoscens instanter instantius instantissime petit ipsum ad qḋ teneor persolui tributū. Idcirco tacere nō possum. imo cogor in admiratiue questioni ꝓrumpere verba dicens. Quenā doctrina hec noua. Si ipsa ergo huiꝰ gloriose ꝑconia doctrine ꝺ intellectus mei vena paupere fluuiū exigunt locupletē Ignarus ego ⁊ elinguis incipiā balbutire. ecce verecundia signat ora silentio volūtatem cohibet. imaginationeʒ grauat. dū quod nescit homo. qḋ miraẗ angelus. inscie promit imperitus ⁊ loquiẗ impudenter iguarus. Igitur loqui prohibeor. Sed de illiꝰ misericordia loquē

di sumens audaciaʒ qui mutorū labia
reserat ꝛ linguas infantium facit diser=
tas. Sapiē.10. vt qđ debeo tributi huiꝰ
sacre doctrine preconijs. q̄uis soluēdo
nō sum sufficiēs. in eiꝰ tñ id qđ potero
cōmendatione ꝑsoluā. Spirabit animꝰ
meꝰ deuotionis affectum. eructabit cor
meū verbū bonum ꝛ velut calamus scri
be laudibus eiꝰ officiosus assistam. igit
tacere non possum imo cogor in admi=
ratiue questiōis ꝓrūpere verba dicēs
Quenam doctrina hec noua. Que fuit
q̄stio a principio ꝓposita vestris reuerē
tijs sepe repetita. Ad cuius questiōis
solutionē me diu quidē cogitanteʒ sed
nihil ꝑficere valenteʒ ratio ipsa in hāc
potissimū sententiā ducit. vt cuʒ ad sol
uendaʒ tam arduā questioneʒ minime
sufficiant alioꝝ consulā facultatem. Cō
sidero igitur ꝙ inter plurimas ꝛ quasi
innumerabiles q̄stiones quattuor sunt
precipua questionū genera in diuersis
scolis ꝛ doctoribꝰ varijs perquirēda.

Naʒ primo quedā sunt q̄stiones sub
tiles ꝛ studiose. Secundo quedā sunt
questiones difficiles ꝛ curiose. Tertio
quedā sunt questiōes ciuiles ꝛ conten=
tiose. Quarto quedā sunt questiones
vtiles ꝛ virtuose. Primū questionū ge=
nus solʒ disputari in scola theorica phi
losophoꝝ. Secūdū questionū genus so
let ꝑscrutari in scola fantastica mathe=
maticoꝝ. Tertiū questionū genus solʒ
discrepari in scola politica iuris ꝑitorū
Quartum questionuʒ genus solet per=
tractari in scola catholica theologoruʒ

Ad primū questionū genus pertinet
illud. Job.26. Quis extendit aquilonē
super vacuū ꝛ appendit terrā super ni=
hilū. Quis ligat aquas in manibꝰ suis
vt nō erumpant pariter deorsuʒ. Quis
terminū circūdedit aquis vsq̧ dum fi=
niātur lux ꝛ tenebre. Et illud Prouer=
bioꝝ.30. Quis colligauit aquas in ve=
stimēto. Quis suscitauit oēs terminos
terre. Tales enim questiones subtiles
ꝛ studiose solēt disputari in scola theo=
rica philosophoꝝ. Ad secūdū questio
nū genus pertinet illud Ecclesi.1. Are=
nam maris ꝛ pluuie guttas. ꝛ dies secu
li quis dinumerauit. Altitudinē celi et
latitudinem terre et profundum abissi
quis dimēsus est. Et illud Senece. Li=
cet nescias que ratio occeanum diffun=
dat. quid sit quod gemellorum concep
tum separet partuʒ iungat. Cur simul
natis fata diuersa sunt non multum no
cebit tibi transire quod nec licet scire
nec prodest. Tales enim questiōes dif=
ficile curiose solent perscrutari in scola
fantastica mathematicorum. Ad ter=
tium questionum genus pertinet illud
Luce.22. Facta est contentio inter eos
quis eorum videretur esse maior. Et
illud. Exodi.2. Quis constituit te prin
cipem aut iudicem super nos. Tales
enim questiones ciuiles contentiose so
lent disceptari in scola politica iurispe=
ritorum. Ad quartum questionuʒ ge
nus pertinet illud Job.13. Quis potest
facere mundum de immundo concep=
tū semine. Et illud psal. Quis ascēdet
in mōtē dñi aut quis stabit in loco san=
cto eius. Tales enim questiones vtiles
ꝛ virtuose solent pertractari in scola ca
tholica theologoꝝ. Considerata igit p̄=
missa questionuʒ quadriphariа serie et
scolarū varietate quadruplici. mihi vi=
sum est expedire pro nostre questionis
solutione singulas adire scolas ꝛ docto
res consulere singularū vt qđ in vna ne
quit. in alia saltem inueniri valeat. Sic
enim qđ vbiq̧ querit alicubi plerumq̧
reperit. iuxta verbuʒ veritatis dicentis
Querite ꝛ inuenietis Matth.7. Vado
igitur et per ordinē ad singulas discur
ro scolas. Et primo ad scolam philoso=
phoꝝ in qua studiose disputantur que
stiones subtiles et theorice. Scdo ma=
thematicoruʒ in qua curiose perscrutā
tur questiones difficiles et fantastice.
Tertio ad scolam iurisperitorū in qua
contentiose disceptant questiones ciui
les ꝛ politice. Quarto ad scolam theo=
logoꝝ in qua virtuose pertractant que
stiones vtiles ꝛ catholice. Primo ergo
venio ad scolā philosophoꝝ in qua stu=
diose disputant questiones subtiles et
theorice. ꝛ ibi nostrā ꝓpono questioneʒ
interrogās ab eis de lege xp̄i euāgelica

Quenaʒ doctrina hec noua. In primo
vero huius scole ingressu sermocinaliū
scientiarum grammatice videlicet logi
ce. rethorice ꝛ poetice artis doctores in
uenio. Qui omnes iuxta sue facultateʒ
doctrine mihi aliquid offerūt. Alij grā
maticalia prisciani rudimēta. Alij logi
calia aristotelis argumenta. Alij retho
rice tullij blandimēta. Alij poetica vir=
gilij integumenta. nec solum ista. quin=
imo ouidij presentant fabulas. fulgen=
tij mithologias odas oracij. ormestas
orosij. iuuenalis satiras senece trage=
dias. comedias therētij. inuectiuas sa=
lustij. sydonij epistolas. cassyodori for=
mulas. declamationes quintiliani. de=
cades titi liuij. valerij ephitomata. mar
cialis epygrammata. centones homeri
saturnalia macrobij. ꝛ generalit singu=
la que vel suauis lirā rethorice vel gra
uis poetrie musaʒ resonant. Sed cum
premissi doctores in his omnibus nihil
prorsus doceant qđ ad propositaʒ satis
faciat questionē. ipsi tamē mihi iam pe
ne de solutione questionis desperanti.
inquirendi laudant ꝓpositā laboris di=
ligentiā recommendant ꝛ diligenter in
quirenti spem inueniendi confirmant.
Confortat me siquidē illud cōmune di
ctū Boecij de disciplina scolarium. cu=
iuslibet operis obtusitas laborum dili=
gentia permollitur. Confortat me etiā
illud dictū valerij in epistola ad ruphi=
nū. Ad summa queq̧ fastigia non nisi
per salebras euadimꝰ nec est via plana
que ducit ad gaudia plena. Cuiꝰ rei po
nit exemplum. Audiuit inquit iason ꝙ
per mare adhuc intactum ratibus ꝛ re=
mis ꝛ per thauros sulphureos ac ꝑ to=
xicati serpentis vigilias sibi viandum
esset ad aureum vellus ꝛ sano consilio
licet nō suaui vsus. abijt ꝛ redijt ꝛ opta
bilem thesauruʒ retulit. Sic absinthiū
veritatis acceptat morose mētis humi
litas. fecundat officiosa sedulitas. ꝛ in
fructum producit perseuerantie vtili=
tas. ꝛ dura principia dulci fine munerā
tur. Sic arctus callis ad ampla ducit
palacia. sic angustus trames ad terraʒ
viuentium. Hec ille. Confortat me insu
per illud dictum virgilij in eneyde. La
bor improbus omnia vincit. Confortat
me deniq̧ illud dictum architrenij no=
uelli poete. Velificat athos dubio ma=
re ponte ligatur. Remꝰ arat colles. pe=
dibus substernitur vnda. Pupe mea=
tur humus pelagi in tethis exuit vsum
Salmoneus fulmē iaculatur dedalus
alas. Induit ingenij furor instat et in=
uia preceps. Rumpit ꝛ artifici cedit na
tura labori. Ex his namq̧ dictis vires
animi colligo spem mentis erigo. vt ad
proposite questionis apertioneʒ proce
dam vlterius inuestigans a profundio
ribus naturalis ꝛ moralis philosophie
doctoribus quidnam de proposita sapi
ant questione. ipsi vero sola excusatio=
ne contenti talem responsionem pretē
dunt. Scimus inquiunt elementorum
proportiones. elementorum conditio=
nes. vaporum impressiones. mineraliū
mixtiones. Scimus vires herbarum.
virtutes gemmarum. mores animaliū
origines animarum. Scimus comple=
xionum distantias. humorum repugnā
tias. sanitatum armonias. egritudinuʒ
distrasias. alias discrasias. Scimus va
rietates actuum causalitates habituuʒ
extremitates viciorum. et medietates
virtutum. Et vt vnum dicamus. Sci=
mus de natura quicquid humana po=
test ratio naturaliter perscrutari. Sed
nimirum de ea quam proponis questi=
one nihil vtiq̧ scimus. quia in eius so=
lutione natura silet. ei canones succum
bunt. et fides sola de naturali ratione
triumphat. Ad hāc itaq̧ vocem. Pri=
mam exeo scolam et transeo ad secun=
dam. Secundo ergo venio ad scolam
mathematicorum. in qua curiose per=
scrutantur questiones difficiles et fan=
tastice. et ibi nostram propono questio=
nem interrogans ab eis de lege christi
euangelica. Quenam doctrina hec no=
ua. In primo vero huius scole ingressu
quosdam ego reperio sibi nomen ma=
thesis vsurpantes indebite. ex quorum
infamia tota fere Mathematicorum
scola infamis redditur et suspecta.

Hi sunt qui teste beato Augustino in

lib. de natura demo. a terra geomãtici.
ab aere aeromãtici. ab igne pyromãtici
ab aris idoloꝝ arioli. a consideratione
natalium genetlyaci. ab inspectiõe ara
rum aruspices. et a volatilibus aut vo⸗
cibus auiũ augures nuncupantur. Ab
his itaqꝫ pseudo mathematicis seu po
tius maleficis nihil interrogo de ꝓposi
ta questione. hoc sacra ꝓhibẽte scriptu⸗
ra. Non declineti ad magos nec ab ari⸗
olis aliquid sciscitemini. Leui. 20. Sed
ad veros mathematicos transeo qui in
arismetrica numeroꝝ pugnas. in musi⸗
ca sonoruꝫ siniugias. in geometria quã
titatum mensuras ⁊ in astrologia celoꝝ
influentias scientifice ꝑscrutant̃. inter
quos tenet pictagoras calculuꝫ. orphe⸗
us plectrum. esculapius baculuꝫ. eufra
tres horoscopum. archimedes radium
perdites circinum. campanus perpen⸗
diculũ. ptholomeus astrolabium. Nec
inuestigare desistit thales tp̃a. Athlas
sidera. zeno pondera. crisippus nume⸗
ros. euclides mensuras. albumasar in⸗
fluentias. Ab his itaqꝫ mathematicis
nostre peto solutionẽ questionis. ⁊ ecce
horum aliqui dũ questionem istam sol⸗
uere temptant: ita desipiunt vt Christi
doctrinam. Christi vitam. Christi ope⸗
ra. Christi miracula: causis naturali⸗
bus et celestibus influentijs audeãt de
putare. Sic enim ausus est ille fanta⸗
sticus albumasar tractatus primi de cõ
iunctionibus differentia tertia. Sic et
ille machometicus Auicẽna. 10. metha
phisice sue. quorum tam fatuam ꝙ ob⸗
scuram ⁊ fatuosam presumptionẽ apl's
ipse reprehendit. Obscuratũ est inquit
insipiens cor eoꝝ dicentes eñ se esse sa
piẽtes stulti facti sunt. ad Roma. 1. Nõ
sic deuoti mathematici: tres illi magi
orientales preclari: quibus vt Matth.
2. legitur xp̃m natũ stella mirabilis nũ⸗
ciauit. illa scꝫ de qua meminit Calcidiꝰ
super. 2. thymei platonis. post cuius ap
paritionem teste Augustino vbi supra.
natiuitatem alicuius e celo interpreta⸗
ri non licuit. non sic inꝗ non sic presu⸗
mũt hi deuoti mathematici. sed in pro⸗
posite questionis solutione imperfectũ

suum humiliter recognoscũt. Nescit in
quiũt acribologia mathematica huius
ꝗstiõis soluere noduꝫ. Nescit quippe di
uinum aperire secretũ. nã cuꝫ deo clau⸗
dente nemo aperiat: sane frustra sudat̃
diuinitus obsecrata humanitus resera
re. Ad hanc itaqꝫ vocem secundã exeo
scolam ⁊ transeo ad tertiam. Tertio
ergo venio ad scolaꝫ iurisperitorum in
qua contentiose disceptantur questio⸗
nes ciuiles ⁊ politice. Et ibi nostram ꝓ
pono questionem: interrogãs ab eis de
lege christi euãgelica. Quenam doctri⸗
na hec noua. In primo verbo huius sco
le ingressu ciuiles iuris doctores inue⸗
nio. qui imperatoris leges. Cesaris edi
cta. tanta veneratione suscipiunt. tãto
honore preferunt: vt pro ipsis veneran
dis aliqui plerumqꝫ celestis imperato⸗
ris leges contemnant. pro ipsis defen⸗
dendis. edictis summi cesaris contra⸗
dicant. Sed reperio iterum in hac sco⸗
la quosdam iuris canonici professores
qui etiã suas decretales epistolas qua⸗
si diuinas scripturas accipiunt: et eas
taliter venerantur vt propter hoc eorũ
aliqui plerumqꝫ in diuinarum prorum
pant blasphemiam scripturarum. Ta⸗
les enim reprehendit magnus ille vtri
usqꝫ iuris doctor dominus Gratianus
sui voluminis. distinctio. 9. cap̃. Ego so⸗
lis. verba recipiens Augusti. epistola. 8
ad Hierony. Ego inqt solis eis scripto⸗
rum qui iam canonici appellãtur. didi⸗
ci hunc morem honorẽqꝫ referre vt nul
lum eorum scribendo errasse audeam
credere. Appellatione canonicorum li⸗
brorum solos comprehẽdens libros di⸗
uinarum scripturarũ ⁊ non iurium hu⸗
manorum: in quibus eodem augustino
teste libro secundo ad Uincentium. et
Gratianus distinctione eadem cap̃. ne⸗
gare. Negare non possumus nec debe⸗
mus multa esse que possunt iusto iudi⸗
cio ⁊ nulla temeritate culpari. Ipsorũ
igitur qui vel in ciuilis vel in canonici
iuris scola aut studẽt aut docẽt bifariã
diuisionẽ reperio. nã ꝗdã ⁊ multi proh
dolor linguam ꝓstituunt. questuꝫ que⸗
runt. equitatẽ soluunt, pacẽ confundũt

sopitarũ litiũ cineres suscitant. pactio⸗
nes violant. adulteria dissimulãt. matri
monia diffamant. luxuriantur in lachri
mis viduarũ. in fame pupilloꝝ. in affli⸗
ctione simpliciũ. ⁊ in pauperũ nuditate
Nam vt Sydonij verbis vtar. hi sunt q
causas ꝓtendunt adhibiti. impediunt
pretermissi. fastidiũt amoniti. obliuiscũ
tur locupletati. hi sunt qui emũt lites.
vendũt intercessiones. iudicãda dictãt
dictata cõuellunt. attrahũt litigaturos
protrahũt audiendos. Quid plura. Hi
sunt qui duꝫ in capturã pecunie rethia
tendunt. iura oĩa interuertunt oĩes le
ges interpretant̃ ad libitũ. ⁊ pro sua vo
luntate nũc abdicant. nũc admittũt. bñ
dicta deprauãt. prudẽter allegata ꝑuer
tunt. condẽnant innoxios. nocentes ab
soluũt. impios fouent. opprimunt inno
centes. Ab his itaqꝫ litigiosis causidi⸗
cis de questione ꝓposita nihil quero sꝫ
eoꝝ consortia fugio. ⁊ eoꝝ condẽno liti
gia dicẽte mihi apostolo. Seruũ domi⸗
ni non oportet litigare sed mansuetuꝫ
esse ad oĩs. scđe ad Thymo. 2. Aliq ve⸗
ro sunt. ⁊ vtinã multi. qui in ipsa iuriuꝫ
scola student ⁊ docent non ad questum
nõ ad iniquũ iuris dispendium. sed ad
inquisitionẽ veritatis ⁊ iudicij equita⸗
tem. Hi sunt qui aduocant̃ pro pupillo
⁊ vidua pro vtilitate reipublice ⁊ eccl'ie
libertate. quoꝝ iudiciariꝰ rigor aduer⸗
sus insontes vehemẽtius excandescit.
⁊ circa simplices mansuescit. hi sunt q
erigunt lapsos. fractos cõsolidant. libe
rant seruos. pauperes ditant vagos cõ
gregant. reuocant oberrantes. hi sunt
apud quos admittit̃ clamor pauperuꝫ
erigit̃ dignitas eccl'iaꝝ. ꝑ quos releua⸗
tur pauperũ indigentia. firmat̃ in eccle
sijs libertas. pax in populis. in ciuitati
bus quies. Ab his itaqꝫ tempto aliqd
audire de ꝓposita questione. Sed dum
ipsi ad huiꝰ questionis solutionẽ perue⸗
nire cõtendunt. vires eoꝝ interiori ocu
lo caligante. scrutãtes scrutationes ex
inani scrutinio deficiunt. ⁊ a tanta victi
sublimitatis excellẽtia. retrorsum in ter⸗
ram abeunt ꝓuoluti. ideoqꝫ peritiores
eoꝝ de nostre ꝗstionis solutione humi⸗

liter se excusant. Scimus inquiunt ꝙ di⸗
uine res perfectissime sunt. humani ve⸗
ro iuris cõditio semꝑ in infimũ decur⸗
rit. ⁊ nihil est in ea qđ stare ꝑpetuo pos
sit. C. de vete. iu. enu. l. 2. §. sed qr. Cum
igitur humana iura ad scolaꝫ nostrã ꝑ⸗
tineant non diuina. sane ꝓposite questi
onis solutio non ad iuridicam spectat
peritiã. sꝫ ad theologicã facultateꝫ. nec
nobis licet falcem nostrã in messeꝫ mit
tere alienã. 13. q. 1. c. ecclesias. §. his ita.
Ad hanc itaqꝫ vocem tertiã exeo scolã
⁊ transeo ad quartã ⁊ vltimã. Quar⸗
to ergo venio ad scolam theologoꝝ. in
qua virtuose pertractant̃ ꝗstiones vti⸗
les ⁊ catholice. ⁊ ibi nostrã ꝓpono que⸗
stionem interrogans ab eis de lege xp̃i
euangelica. Que nã doctrina hec noua
In primo vero huiꝰ scole ingressu vete
ris legis doctores inuenio sanctos pa⸗
tres patriarchas videlꝫ ⁊ ꝓphetas. In⸗
terrogo igitur primo primũ illũ patreꝫ
Adã qui ad imaginẽ dei factus ⁊ in pa
radiso positus diuina secreta creditur
ꝑcepisse. Sed respondet adã doctrinã
hanc nouã sibi maxima in ꝑte esse igno
tam. Unionẽ inquit dei ⁊ hoĩs nõ intel
ligo. ⁊ ꝙ verbũ caro fieri possit ignoro.
quodqꝫ virgo cõcipiat ⁊ pariat nõ minꝰ
est a mea intelligẽtia extraneũ. ꝙ a ꝯsu
etudine alienũ. Nec eñ eua mea aut cõ⸗
cipere potuit nisi a me cognita. aut pa⸗
rere nisi corrupta. Uade inquit potius
ad noe virũ iustũ qui per archã in dilu⸗
uio saluauit genꝰ humanũ. Geñ. 7. for⸗
te ipse ꝓpositam questionẽ aperiet ⁊ si
gnacula eiꝰ soluet, Interrogo igit̃ noe
virũ iustũ. sed excusat se etiã. ⁊ dolabro
occupatus ꝓmptior est ad fabricandũ
ꝙ ad docendũ. nec ego inquit ipe hanc
questionẽ aperire. aut signacula eiꝰ sol
uere sum idoneus vade potiꝰ ad abraã
patrẽ multarũ gentiũ. ad quẽ ꝓmissio
facta est. quia in semine tuo benedicen
tur oĩs gentes. Geñ. 2. Interrogo igit̃
abraã. sed expauescit etiã ipse. ⁊ tante
rei nouitate ꝑcussus noli inquit turba⸗
re peregrinationẽ meã. egressus eñ de
terra mea ⁊ de cognatione mea ⁊ de do
mo patris mei in minãdis gregibus et

lib. de natura demo. a terra geomātici.
ab aere aeromātici. ab igne pyromātici
ab aris idoloꝝ arioli. a consideratione
natalium genetlyaci. ab inspectiōe ara
rum aruspices. et a volatilibus aut vo-
cibus auiū augures nuncupantur. Ab
his itaqꝫ pseudo mathematicis seu po
tius maleficis nihil interrogo de ꝓposi
ta questione. hoc sacra ꝓhibēte scriptu-
ra. Non declinetis ad magos nec ab ari-
olis aliquid sciscitemini. Leui. 20. Sed
ad veros mathematicos transeo qui in
arismetrica numeroꝝ pugnas. in musi-
ca sonorū siniugias. in geometria quā
titatum mensuras et in astrologia celoꝝ
influentias scientifice ꝑscrutant̄. inter
quos tenet pictagoras calculū. orphe-
us plectrum. esculapius baculū. eufra
tres horoscopum. archimedes radium
perdites circinum. campanus perpen-
diculū. ptholomeus astrolabium. Nec
inuestigare desistit thales tpa. Athlas
sidera. zeno pondera. crisippus nume-
ros. euclides mensuras. albumasar in-
fluentias. Ab his itaqꝫ mathematicis
nostre peto solutionē questionis. et ecce
horum aliqui dū questionem istam sol-
uere temptant: ita desipiunt vt Christi
doctrinam. Christi vitam. Christi ope-
ra. Christi miracula: causis naturali-
bus et celestibus influentijs audeāt de
putare. Sic enim ausus est ille fanta-
sticus albumasar tractatus primi de cō
iunctionibus differentia tertia. Sic et
ille machometicus Auicēna. 10. metha
phisice sue. quorum tam fatuam q̄ ob-
scuram et fatuosam presumptionē apl's
ipse reprehendit. Obscuratū est inquit
insipiens cor eoꝝ dicentes eīn se esse sa
piētes stulti facti sunt. ad Roma. 1. Nō
sic deuoti mathematici: tres illi magi
orientales preclari: quibus vt Matth.
2. legitur xp̄m natū stella mirabilis nū-
ciauit. illa scꝫ de qua meminit Calcidi⁹
super. 2. thymei platonis. post cuius ap
paritionem teste Augustino vbi supra.
natiuitatem alicuius e celo interpreta-
ri non licuit. non sic inq̄ non sic presu-
mūt hi deuoti mathematici. sed in pro-
posite questionis solutione imperfectū

suum humiliter recognoscūt. Nescit in
quiūt acribologia mathematica huius
q̄stiōis soluere noduꝫ. Nescit quippe di
uinum aperire secretū. nā cuꝫ deo clau-
dente nemo aperiat: sane frustra sudat̄
diuinitus obsecrata humanitus resera
re. Ad hanc itaqꝫ vocem secundā exeo
scolam et transeo ad tertiam. Tertio
ergo venio ad scolaꝫ iurisperitorum in
qua contentiose disceptantur questio-
nes ciuiles et politice. Et ibi nostram ꝓ
pono questionem: interrogās ab eis de
lege christi euāgelica. Quenam doctri-
na hec noua. In primo verbo huius sco
le ingressu ciuiles iuris doctores inue-
nio. qui imperatoris leges. Cesaris edi
cta. tanta veneratione suscipiunt. tāto
honore preferunt: vt pro ipsis veneran
dis aliqui plerumqꝫ celestis imperato-
ris leges contemnant. pro ipsis defen-
dendis. edictis summi cesaris contra-
dicant. Sed reperio iterum in hac sco-
la quosdam iuris canonici professores
qui etiā suas decretales epistolas qua-
si diuinas scripturas accipiunt: et eas
taliter venerantur vt propter hoc eorū
aliqui plerumqꝫ in diuinarum prorum
pant blasphemiam scripturarum. Ta-
les enim reprehendit magnus ille vtri
usqꝫ iuris doctor dominus Gratianus
sui voluminis. distinctio. 9. cap̄. Ego so-
lis. verba recipiens Augusti. epistola. 8
ad Hierony. Ego inq̄t solis eis scripto-
rum qui iam canonici appellātur. didi-
ci hunc morem honorēqꝫ referre vt nul
lum eorum scribendo errasse audeam
credere. Appellatione canonicorum li-
brorum solos comprehēdens libros di-
uinarum scripturarū et non iurium hu-
manorum: in quibus eodem augustino
teste libro secundo ad Vincentium. et
Gratianus distinctione eadem cap̄. ne-
gare. Negare non possumus nec debe-
mus multa esse que possunt iusto iudi-
cio et nulla temeritate culpari. Ipsorū
igitur qui vel in ciuilis vel in canonici
iuris scola aut studēt aut docēt bifariā
diuisionē reperio. nā qdā et multi proh
dolor linguam ꝓstituunt. questuꝫ que-
runt. equitatē soluunt. pacē confundūt

sopitarū litiū cineres suscitant. pactio-
nes violant. adulteria dissimulāt. matri
monia diffamant. luxuriantur in lachri
mis viduarū. in fame pupilloꝝ. in afflí-
ctione simpliciū. et in pauperū nuditate
Nam vt Sydonij verbis vtar. hi sunt q
causas ꝓtendunt adhibiti. impediunt
pretermissi. fastidiūt amoniti. obliuiscū
tur locupletati. hi sunt qui emūt lites.
vendūt intercessiones. iudicāda dictāt
dictata cōuellunt. attrahūt litigaturos
protrahūt audiendos. Quid plura. Hi
sunt qui diuꝫ in capturā pecunie rethia
tendunt. iura oīa interuertunt oīnes le
ges interpretant̄ ad libitū. et pro sua vo
luntate nūc abdicant. nūc admittūt. bñ
dicta deprauāt. prudēter allegata ꝑuer
tunt. condēnant innoxios. nocentes ab
soluūt. impios fouent. opprimunt inno
centes. Ab his itaqꝫ litigiosis causidi-
cis de questione ꝓposita nihil quero sꝫ
eoꝝ consortia fugio. et eoꝝ condēno liti
gia dicēte mihi apostolo. Seruū domi-
ni non oportet litigare sed mansuetuꝫ
esse ad oīns. scðe ad Thymo. 2. Aliqve-
ro sunt. et vtinā multi. qui in ipsa iuriuꝫ
scola student et docent non ad questum
nō ad iniquū iuris dispendium. sed ad
inquisitionē veritatis et iudicij equita-
tem. Hi sunt qui aduocant̄ pro pupillo
et vidua pro vtilitate reipublice et eccl'ie
libertate. quoꝝ iudiciari⁹ rigor aduer-
sus insontes vehemētius excandescit.
et circa simplices mansuesci. hi sunt q
erigunt lapsos. fractos cōsolidant. libe
rant seruos. pauperes ditant vagos cō
gregant. reuocant oberrantes. hi sunt
apud quos admittit̄ clamor pauperuꝫ
erigit̄ dignitas eccl'iaꝝ. ꝑ quos releua-
tur pauperū indigentia. firmat̄ in eccle
sijs libertas. pax in populis. in ciuitati
bus quies. Ab his itaqꝫ tempto aliq̄d
audire de ꝓposita questione. Sed dum
ipsi ad hui⁹ questionis solutionē perue-
nire cōtendunt. vires eoꝝ interiori ocu
lo caligante. scrutātes scrutationes ex
inani scrutinio deficiunt. et a tanta victi
sublimitatis excellētia. retrorsum in ter-
ram abeunt ꝓuoluti. ideoqꝫ peritiores
eoꝝ de nostre q̄stionis solutione humi-

liter se excusant. Scimus inquit q̄ di-
uine res perfectissime sunt. humani ve-
ro iuris cōditio semꝑ in infimū decur-
rit. et nihil est in ea q̄d stare ꝑpetuo pos
sit. C. de vete. iu. enu. l. 2. §. sed q. Cum
igitur humana iura ad scolaꝫ nostrā ꝑ-
tineant non diuina. sane ꝓposite questi
onis solutio non ad iuridicam spectat
peritiā. sꝫ ad theologicā facultateꝫ. nec
nobis licet falcem nostrā in messeꝫ mit
tere alienā. 13. q. 1. c. ecclesias. §. his ita.
Ad hanc itaqꝫ vocem tertiā exeo scolā
et transeo ad quartā et vltimā. Quar-
to ergo venio ad scolam theologoꝝ. in
qua virtuose pertractant̄ q̄stiones vti-
les et catholice. et ibi nostrā ꝓpono que-
stionem interrogans ab eis de lege xp̄i
euangelica. Que nā doctrina hec noua
In primo vero hui⁹ scole ingressu vete
ris legis doctores inuenio sanctos pa-
tres patriarchas videlꝫ et ꝓphetas. In-
terrogo igitur primo primū illū patreꝫ
Adā qui ad imaginē dei factus et in pa
radiso positus diuina secreta creditur
ꝑcepisse. Sed respondet adā doctrinā
hanc nouā sibi maxima in ꝑte esse igno
tam. Vnionē inquit dei et hoīs nō intel
ligo. et q̄ verbū caro fieri possit ignoro.
quodqꝫ virgo cōcipiat et pariat nō min⁹
est a mea intelligētia extraneū. q̄ a ꝯsu
etudīe alienū. Nec eīn eua mea aut cō-
cipere potuit nisi a me cognita. aut pa-
rere nisi corrupta. Vade inquit potius
ad noe virū iustū qui per archā in dilu-
uio saluauit gen⁹ humanū. Geñ. 7. for-
te ipse ꝓpositam questionē aperiet et si
gnacula ei⁹ soluet. Interrogo igit̄ noe
virū iustū. sed excusat se etiā. et dolabro
occupatus ꝓmptior est ad fabricandū
q̄ ad docendū. nec ego inquit ipe hanc
questionē aperire. aut signacula ei⁹ sol
uere sum idoneus vade poti⁹ ad abraā
patrē multarū gentiū. ad quē ꝓmissio
facta est. quia in semine tuo benedicen
tur oīns gentes. Geñ. 2. Interrogo igit̄
abraā. sed expauescit etiā ipse. et tante
rei nouitate ꝑcussus noli inquit turba-
re peregrinationē meā. egressus eīn de
terra mea et de cognatione mea et de do
mo patris mei in minādis gregibus et

armentis. in pascuis comitandis. in fo
diendis puteis ego valeo. Sed quā ꝓ=
ponis questionē soluere nequeo vade
potius ad moysen famulū dei. cui locu-
tus est dñs facie ad faciē. quasi homo
ad ꝓximū suū. Exo. 33. Interrogo igit̄
moysen. ⁊ ecce moyses e medio cōsessu
surgēs velata facie ⁊ libris onustus. cō
geriē ⁊ siluā mandatoꝝ legaliū ꝓponit
nec exponit. pētbatheucū suū sub cuiꝰ
sarcina sudat. proijcit in mediū. inueni
untur ibi precepta quedā moralia. que
dā cerimonialia. moralia aūt q̄uis pro
ficientia. non tamē sufficientia ad salu=
tē. cerimonialia vero tantis obumbra
ta figuris. tātis imaginibus operta. vt
non dicam impleri sed nec intelligi qui
dē possint. Ibi cultellus prepucij. libel
lus repudij. oculoꝝ ⁊ dentium taliones
voluit ergo ⁊ reuoluit moyses. cōsump
toq̄ʒ frustra toto legendi officio. latent
eum huiꝰ doctrine mysteria. Erubescit
itaq̄ʒ moyses ⁊ defectū suum confitens
ait. Velata facie ego sum. parce queso
pudori meo. ⁊ cū tabulis meis lapideis
populū meū lapideū permitte docere
Vade potius ad dauid quē inuenit do
minus ſm cor suum. forte in cythara et
psalterio eructabit tibi verbū bonum ⁊
aūt ipse soluet questiōis signacula. aut
de stirpe ipsius surget qui soluet ea. In
terrogo igitur dauid. sʒ excusat se etiā
dauid dicens. Non sum dignꝰ ad tante
questionis sublimitatē assurgere. Qm̄
iniquitates mee supergresse sūt caput
meū ⁊ sicut onꝰ graue grauate sunt su=
per me. psal. 37. Ideoq̄ʒ huiꝰ mysteria
questionis non minus sunt obscura mi
hi. q̄ tenebrosa aqua in nubibus aeris.
Vade inquit potius ⁊ conuoca omnes
simul ꝓphetas ad spectaculum istud. si
forte reuelet eis deus ⁊ aperiat̄ oculus
intelligentie eorū. forte qđ non intelli
gunt singuli. intelligēt vniuersi. Inter=
rogo igitur simul omnes ꝓphetas. Con
uenientibus vero ꝓphetis in vnum. et
ad solutionē questionis laborantibus.
cuʒ singuli multa dicant ⁊ deficiant. sur
git Paulus qui eoꝝ labori compatiens
⁊ eis manu silentium indicens ait. Lex
neminē ad perfectuʒ adduxit. Iusticie
autem dei per fidem Ihesu x̄pi in om=
nes qui credunt in eum. ad Hebreo. 7.
Cōsonat etiā Petrus collega suo pau=
lo et voluentibus atq̄ʒ reuoluētibus li=
bros legis ⁊ ꝓphetarū exclamat. Quid
temptatis imponere iugum quod neq̄ʒ
nos neq̄ʒ patres nostri portare potui=
mus. Non sic inquit. sed per gratiā do=
mini nostri Ihesu x̄pi credimus salua=
ri. Actuum. 15. Vera sunt inquit Iohā
nes que Petrus ⁊ Paulus dicunt. quo
niā lex per Moysen data est. gratia et
veritas per Ihesum x̄pm facta est. Io=
hannis. 1. His itaq̄ʒ auditis manifeste
perpēdo me frustra pro nostre questio=
nis solutōe interrogasse doctores theo
logos antique legis mosayce. Quapro
pter accedo ad doctores theologos no=
ue legis euāgelice ⁊ eis propono admi
ratiue questionis verba dicens. Ques
naʒ doctrina hec noua. que fuit questio
a principio proposita. vestris reueren=
tijs sepius repetita. Ad quam quidē
questionem noue legis. doctores catho
lici sub conclusione respōdent quadru
plici Prima est q̄ hec est doctrina pro
funde capacitatis ⁊ subtilitat̄ in acces=
sibilis. Secūda est q̄ hec est doctrina
stupēde sublimitatis ⁊ difficultatis im=
perscrutabilis Tertia est q̄ hec est do
ctrina timende seueritatis ⁊ ciuilitatis
imperturbabilis Quarta est q̄ hec est
doctrina querende felicitatis ⁊ vtilita=
tis incōparabilis. Unde apostolꝰ Pau
lus doctorum catholicorum eximius ⁊
ceteris audacior ad loquenduʒ premis
sas quattuor conclusiones breuiter in=
nuens et pariter cōprehendens de hac
noua doctrina alte exclamat dicens.
O altitudo diuitiarū sapientie ⁊ scien=
tie dei. q̄ incomprehensibilia sunt iudi
cia eius et inuestigabiles vie eius. Ro=
mano. 11. Ubi animaduerto doctorem
hunc eximium correspondenter ad pre
missa quattuor notare correlaria. ac si
aperte mihi diceret. frustra quesisti so=
lutionem questionis proposite alibi q̄
in scola doctrine euangelice. Et primo
frustra quesisti in scola philosophica di

sputante subtilia. nam ecce altam subli
mitatem et inaccessibilem. quia altitu=
do diuitiarum. Secundo frustra que=
sisti in scola mathematica scrutante dif
ficilia. nempe ecce latam difficultatem
et imperscrutabilem. quia sapientie et
scientie dei. Tertio frustra quesisti in
scola iuridica disceptante ciuilia. nam
ecce firmam ciuilitatem et imperturba
bilem. quia incomprehensibilia sunt iu
dicia eius. Quarto; frustra quesisti in
scola mosayca pertractante vtilia. nam
ecce summam vtilitatem et incompara
bilem. quia inuestigabiles vie eius.
Hec itaq̄ʒ Paulo dicente. Assurgunt et
pariter oēs doctores catholici. et eius
concordant sententie. Sed vt vnus lo=
quatur pro omnibus. ecce doctor veri=
dicus Augustinus quasi syndicus alio
rum vnus verbum proponit pro singu
lis et dictis Pauli testimonium perhi=
bet veritatis. Vera sunt inquit q̄ Pau
lus asserit et nihil verius dici potest.
Nam in hac sacra doctrina noua super
eminenter cōtinetur quicquid in alijs
vtiliter inuenitur. Quicquid enim ho=
mo extra didicerit. si noxium est hic dā
natur. si vtile est hic inuenitur. et cum
ibi quisq̄ʒ inuenerit omnia que vtiliter
alibi didicerit. multo abundantius in=
ueniet ea que nusq̄ alibi inuenire po=
tuit. Verba sunt Augustini secundo de
doctrina christiana. capitulo vltimo.
Quibus auditis prostratis in terram
genibus corporis et flexis poplitibus
cordis mei doctrine salubris supremū
doctorem et magistrum exoro suppli
ter et deuote. humiliter postulans cum
sapientissimo Salomone. Da mihi do=
mine sedium tuaruʒ assistricem sapien
tiam. mitte illam de celis sanctis tuis
et a sede magnitudinis tue. vt mecum
sit ⁊ mecū laboret. Sapientie. 9. Quod
nobis concedat qui sine fine viuit et re
gnat. Amen.

Questio eiusdem in suis
vesperijs.

A

Trum petri ec
clesia lege regule=
tur. Reuerendi
patres et domini.
Ego reus et indi=
gnus peccator Pe
trus de pastore pe
tro et eius grege vel ecclesia tractatu=
rus imo indignus preuaricator christi=
anus de legislatore christo et eius lege
seu regula primitus locuturꝰ formido
nimirū⁊ demisso capite veritus sum ne
mihi cōueniat illud ꝓphete Dauid elo
quiū. Peccatori aūt dixit deus. quare tu
enarras iusticias meas ⁊ assumis testi=
moniū meū per os tuū. Igitur tremūt
labia. herent fauces. balbutit lingua. ⁊
oīa vocis organa fere penitus obmute
scunt. Et dum in tantorum viroruʒ pre
sentia de materia tam ardua loqui ve=
reor et tacere prohibeor. fugam cupio:
sed quo fugiam nescio. Si enim fugiam
ouis ad pastorem Petrus ad petrum.
imo si confugiam filius ad patrē. chri
stianus ad christum. timeo repelli ⁊ pro
pter peccata mea nullatenus exaudiri
Non est ergo quo securius fugiam q̄ fi
lius ad matrem. filius ecclesie ad ma=
trem ecclesiam. Spero nanq̄ʒ per hanc
piam matrē q̄ peccatores ꝯciliat apud
patrē. nō repelli quidē sed suscipi ⁊ per
materne pietatis viscera cōfortari. Ad
hanc igitur ꝯfugiēs ⁊ sua lege regulari
cupiēs me ⁊ dicta mea omnia sue ⁊ suo
rū filioꝝ tam presentiū q̄ absentiū cha
ritatiue correctioni cōmitto. ⁊ sub hac
⁊ alijs ꝓtestationibꝰ fieri consuetis q̄s
supplico haberi ꝓ repetitis gratia bre=
uitatis. ad questionis responsionē acce
do. Pro qua tres breues articulos fa
ciam ⁊ in quolibet articulo sic ꝓcedam
Primus erit de x̄pi regula siue lege.
Secundus erit de petri ecclesia siue
grege. Tertius erit de gregis petri ⁊
legis x̄pi conformitate. Primo p̄mit=
tam tres distinctiones. Secundo po=
naʒ tres ꝯclusiones responsiuas. Ter
tio inferā tres ꝓpositiones correlarias

B Quantū igitur ad primū ar
ticulū in quo videndū est de xp̄i regula
siue lege sunt tres distinctiões p̄mittē-
de. Prima erit generalis de lege. Secū
da specialis de lege diuina. Tertia spe
cialior de lege xp̄i seu regula. Prima
ergo distinctio est ꝙ lex vt ad ꝓpositū
ptinet multipliciter ⁊ pro diuersis capi
solet. Quãq3 sumit̄ pro p̄ma lege que ē
lex increata. Et sic diffinit Aug. legē li
bro primo de libero arbitrio. Lex eter-
na est summa ratio cui semꝑ obtempe-
randū est ⁊c̄. Et. 22. contra Faustū Lex
eterna est diuina mens seu volūtas or-
dinē naturalē seruari iubēs turbari ve
tans. Ūn ptz. ꝙ sicut voluntas diuina ē
simpliciter p̄ma causa in genere cause
efficiētis. sic ipsa est lex simpliciter pri-
ma in genere legis obligãtis. Quare si
cut nulla causa secūda potest agere ip-
sa nō agente. sic nulla lex pōt obligare
ipsa nō obligante. ꝓut alias declaraui
Quãq3 vero sumit̄ lex pro signo p̄me le
gis qđ est lex creata. Et sic diffinit Tul
lius in philippicis. ꝙ lex nihil aliud est
ꝙ̄ recta ratio a numine tracta a deo di-
riuata imperãs honesta ꝓhibensq3 cō-
traria. Sed sic capiendo legem ꝓ lege
creata adhuc quãq3 sumitur generaliter
pro qualib3 tali lege naturali humana
vel diuina scripta vel nō scripta. Et sic
diffinit Tulli9 libro de natura deoꝝ. ꝙ
lex est recti preceptio prauiq3 depulsio
Quãq3 vero sumitur specialit̄ ꝓ lege na
turali. Et sic diffinit Tullius libro đ le-
gibus ꝙ lex est ratio insita a natura q̄
iubet q̄ sunt faciēda: ꝓhibetq3 cōtraria
Quãq3 etiã sumitur specialiter pro lege
humana scripta. Et sic diffinit Gratia-
nus distinctiōe p̄ma ꝙ lex est ꝯstitutio
scripta. Et distictiōe secūda. c. lex est. ꝙ
lex est constitutio populi qua maiores
natu simul cū plebib9 aliquid sanxerūt
Et sic ꝙ̄uis iste termin9 lex sit genera-
lis ad omnē lege3 tamē quãq3 restringit̄
ad vnam determinatã spēm. E

Secūda distinctio est ꝙ lex diuina vt
sumit̄ pro lege diuinit9 inspirata qua-
lis est lex Moysi vel xp̄i. Uno mō pōt
sumi pro aliqua vna regula data a deo
aliquid precipiente vel ꝓhibente. Alio
mō pro aliqua vna cōgregatiōe plures
tales regulas continēte. Qualiter tota
doctrina xp̄i dicitur lex xp̄i. Et sic sumi
tur in ꝓposito. S3 sic capiendo adhuc
potest sumi stricte pro aliqua tali ꝯgre
gatione solum ꝯtinente p̄cepta ⁊ ꝓhi-
bitiones. q2 hec duo solū pertinēt ad le
gem ꝓprie dictã. Alio mō pōt sumi lar
ge pro aliqua tali cōgregatione non so
lum ꝯtinēte p̄cepta ⁊ ꝓhibitiones: sed
etiã consilia ⁊ permissiones. testimonia
historialia. exempla imitabilia. miracu
la. sacramēta. ꝓmissiones p̄mioꝝ. com-
minationes suppliciorꝝ. ⁊ multa hmōi.
que licet non sint de substãtia legis ꝓ-
prie. quia nec ligant nec obligant eo ꝙ
his nihil imperat̄ aut ꝓhibetur ipsa tñ
sunt fortissima adiutoria ad legē susti-
nendū. ideo dicunt̄ ptes legis diuine cōt
ter dicte. D Tertia distictio est
ꝙ lex xp̄i seu regula. Uno mō pōt sumi
stricte pro congregatione illoꝝ ⁊ simul
coꝝ q̄ docuerūt apl̄i ⁊ discipuli eius au
ctoritate sua. Et sic sumit̄ hic. Unde lex
xp̄i seu regula dicit̄ tota doctrina euan
gelica intelligendo per euãgeliū nō so
lum doctrinã quattuor euangelioꝝ sed
generaliter nouū testamentū. Queãd-
modū doctrinã suã vocat Paulus euã
geliū. 2. ad Thymo. 1. Sed sic capiēdo
adhuc pōt multiplr̄ sumi. Uno mō pro
talis doctrine veritate. siue sit in mente
siue in scripto vel in voce. Alio mō pōt
sumi pro talis veritatis vel obiecti itel
lectuali cognitiōe. Ūn non min9 ꝓprie
dicit̄ lex vel preceptū vel ꝓhibitio ipsa
cognitio agendoꝝ vl̄ nō agendoꝝ ꝙ̄ ip
sa veritas enunciãs qđ agendū vel nō
agendū. Ideo dicit venerabilis Hugo
p̄mo de sacramētis. parte. 6. c. 6. Quid
cognitio faciendoꝝ fuit nisi quedã ad
cor hoīs facta p̄ceptio ⁊ quid rursu3 co
gnitio vitandoꝝ nisi ꝓhibitio. Hec aūt
cognitio pōt esse multiplex. q2 vel solū
apprehensiua vel iudicatiua. Et si iudi
catiua vel cū formidine vel cū certitudi
ne. Et si cū certitudine vel pōt esse ha-
bitualis vel actualis vel ab habitu acq
sito solu3 vel ab habitu etiã infuso. Un

de sm̄ hoc loquēdo proprijssime lex xp̄i
pōt dici fides infusa vl̄ actus eius quo
creatura rationalis firmiter assentit do
ctrine christiane veritatib9. E

His ergo distinctiōibus premissis ad
videndū qualiter huiusmodi lex seu re
gula est rationali creature pro statu vie
perfectissima lex creata. tres sunt cōclu
siones declarande. Prima conclusio
est ꝙ lex naturalis vel humana vl̄ etiã
lex diuina mosayca viatori nō est lex ꝑ-
fectissima creata. Patet primo de lege
naturali vel humana. quia aliter seque
retur ꝙ viator ex puris naturalibus si-
ne fide posset omnia ad que tenet̄ ꝑfe-
ctissime cognoscere et adimplere cōtra
apostolū ad Hebre. 11. Sine fide impos
sibile est placere deo. Secundo idē ptz
de lege mosayca. quia sm̄ apostolu3 ad
Hebr. 7. Nihil ad perfectū adduxit lex
Et loquit̄ de lege veteri per moysen da
ta. quare ⁊c̄. Secunda conclusio est ꝙ
lex xp̄i seu doctrina vocalis aut scripta
vel ip̄a mentalis solū apprehensiua vl̄
etiam ipsa adhesiua si nō sit ex fide in-
fusa non est viatori ꝑfectissima lex crea
ta. Patet. quia nullus viator per lege3
xp̄i sine fideli credelitate potest omnia
ad que tenet̄ perfecte intelligere iuxta
illud Ysa. 7. Nisi credideritis nō intel-
ligetis. Tertia conclusio est ꝙ lex xp̄i
sola seu doctrina. id est fidei infuse ha-
bitus vl̄ actus que3 viator habet de ea
est sibi perfectissima lex creata. Patet.
quia nullus viator per aliud signū seu
directiuū creatum nisi per huiusmōi fi
dem vel ei9 actū omnia ad que tenetur
perfecte cognoscit. vt ex predictis appa
ruit. ⁊ per huiusmōi signum illa ꝑfecte
cognoscat. quia si non tunc fidelis opãs
sm̄ fidei christi directionem nō sufficiē
ter operaretur ad consequendū salutē
contra illud Marci vltimo. Qui credi-
derit. ⁊c̄. saluus erit ⁊c̄. F Ex p̄
dictis sequuntur alique propositiones
correlarie. Prima ꝙ sicut virtus iusti
cie solum est in mente et non in scripto
vel voce. sic in ip̄a est proprie lex seu re
gula iuste vite. Patet. quia nullo existē
te scripto vel voce adhuc lex ess3 nec re
gule intellectuales que sunt rerum na-
turales imagines minus essent seruan
de nec homo min9 obligaret̄ ad eas ꝙ̄
si ipsas legeret vel audiret. quare ⁊c̄.

Secunda est ꝙ sicut vox audibilis nō
est lex ꝓprie sic nec scriptura legibilis s3
solum equiuoce. Patet. q2 vox vel scri-
ptura lex nō dicit̄ aut regl̄a nisi ea figu
ra vel tropo qua nomen rei ⁊ veritatis
imagini imponitur vel signo. sicut ima
go regis rex dicitur. Patet. quia iuriste
diffinientes legē diffiniunt eam sm̄ ei9
minus propriã acceptione3. quia vt su-
pra patet Gracian9 et alij solū diffiniūt
legem scriptam. Tertia est ꝙ sicut ad
legis christi habitualē fidem om̄is via-
tor obligat̄ sine vlla excusatione. sic ab
eius actuali fide null9 excusatur nisi so
la incapacitate. Primū patet ex illo di-
cto apostoli Hebre. 11. Sine fide impos
sibile ē placere deo. Unde licet inter ho
mines alij alijs minus sint capaces ꝓ-
pter breuitate3 intellectus experientie
paucitatem aut defectum doctrine vel
gratie. quia non om̄es equaliter obligã
tur ad credendu3 singula legis in parti
culari et explicite. tamē nullū est genus
hominū adeo tardum intellectu qđ sal
tem in vniuersaili et implicite nō possit
omnia credere. id est credere vniuersa-
liter quicquid ibi asseritur esse verum.
ideo a tali credulitate habenda loco et
tempore nullus omnino excusatur nisi
sola incapacitate. Paruulos autē et fu
riosos ceterisq3 passionib9 mēte captos
seu alia naturali impossibilitate prohi-
bitos incapaces voco. et si nō simplicit̄
tamē sm̄ quid. sc3 dum his defectib9 la
borant q̄re non oportet ꝙ aliqđ actuali
ter credant ideo ⁊c̄. Et hec đ primo ar.

G Quantū ad secundū articu-
lum in quo videndū est de Petri eccle-
sia siue grege sunt distinctiōes premit-
tende. Prima erit generaliter de eccle-
sia. Secunda specialiter de militãte ec
clesia. Tertia magis specialiter de Pe
tri ecclesia. Prima ergo distinctio est
ista ꝙ ecclesia potest mltipliciter sumi.
Uno modo ꝓ templo materiali. Et sic
sumitur in veteri testamento Deut. 23.

Eunuchus non intrabit ecclesiaȝ. Et in nouo testamento. I. Corinth. II. Nunqd domos non habetis ad manducanduȝ et bibendū aut ecclesiam dei cōtēnitis. Alio modo sumitur pro templo spūali. Et sic multipliciter pōt sumi. Uno modo particulariter. et sic q̄libet rational' creatura quā deus specialiter inhabitat pōt dici ecclesia dei sicut dicit' templuȝ. Alio mō magis generaliter pro aliqua congregatiōe taliū creaturarū siue vniuersali siue ꝑticulari. Et sic iterū multipliciter potest sumi. Uno modo pro omnibus cognoscentibꝰ clare vel beatifice catholicas veritates. ⁊ sic vocatur ecclesia triunphās. de qua dicit'. Laus eius in ecclesia sanctoꝝ. ps̄. 149. Alio modo pro omnibus cognoscētibꝰ enigmatice huiusmōi veritates. Et sic nō solū sanctos vt ecclesia triūphās. sed etiā cū bonis malos ⁊ cū hominibus demones cōprehēdit. Unde etiā quādoq̄ nomine ecclesie maligni signant'. vt cū dicitur. odiui ecclesiā malignantiū. psal. 25. Licet aūt hoc modo iteruȝ eccl'ia multipl'r posset sumi tamē vt ad propositū pertinet ecclesia sumit' ꝓ hominibus in mortali corpore naturaliter viuētibus. ⁊ enigmatice cognoscentibꝰ catholicas veritates. Et sic vocat' eccl'ia militans. de q̄ dicitur Actuū. 20. Attendite vobis ⁊ vniuerso gregi in quo posuit vos spūs sctūs epōs regere ecclesiam dei. Et sic sumit' in ꝓposito. H Secūda distinctio est ista. ꝙ ecclesia militās dupl'r pōt sumi. Uno mō pro ecclesia vniuersali. ⁊ sic est vnica ecclesia et extra quā nō est salꝰ d̄ qua dicit apl'us ꝙ xp̄s est caput corporis ecclesie. ⁊ corpus eiꝰ est ecclesia. Col. I. Alio mō ꝓ ecclesia ꝑticulari et sic sunt plures ecclesie. iuxta illud dictū eiusdē apl'i. Salutant vos om̄s eccl'e xp̄i. Ro. 16. Utroq̄ aūt ꝑdictoꝝ modorū adhuc multipliciter sumit' eccl'a. Naȝ sumēdo eam ꝓ eccl'ia vniuersali quādoq̄ sumit' pro congregatiōe oīm fideliū actu existētiū quandoq̄ vero generalius sumit' ꝓ cōgregatiōe oīm fideliū a tp̄e xp̄i vel apostoloꝝ vsq̄ nunc succedētiū. Et sic distinguitur eccl'ia xp̄i ꝯtra synagogā moysi.

Et isto modo accipit Augustinus ecclesiam in li. ꝯtra manicheos. vt habet'. II. distinctiōe ca. palam. ⁊ alibi. vbi dicit ꝙ euangelio non crederet. nisi cum eccl'ie auctoritas cōpelleret. Hoc enim modo ecclesia est maioris auctoritatis q̄ꝫ euāgeliū sit. quia huius eccl'ie euāgelista siue scriptor euāgelij pars existit. Quandoq̄ aūt adhuc generalius sumit' ecclesia ꝓ cōgregatione omniū fideliū a ꝑncipio mundi vsq̄ ad cōsumationē seculi. et sic nō soluȝ cōp̄hendit ecclesiā xp̄i sed etiā synagogā moysi et eos qui fuerunt sub lege naturali. ⁊ isto mō accipit Au. libro. 15. de ciui. capit. I. vbi dicit ꝙ non solum a tempe corporalis p̄sentie xp̄i et apl'oꝝ eius: sȝ ab ip̄o abel vsq̄ in huius seculi finem ꝑegrinando ꝑcurrit ecclesia. Et Greg'. in quadā omel'. dicit ꝙ ab abel iusto vsq̄ ad vltimū electum semꝑ manet eccl'ia. hoc eīn modo synagoga in veteri testamento apellat' noīe ecclesie. Nūe. 20. Cur eduxistis ecclesiā domini in solitudinē. Sȝ etiā sumendo ecclesiam ꝓ eccl'ia particulari. iteꝝ multipliciter potest sumi. Uno mō pro quacūq̄ cōgregatione fidelium siue viroꝝ siue mulieꝝ. Et sic dicit' I. Petri. 5. Salutat vos ecclesia que est in babilone. ⁊ isto modo sumit' in pluribus sacre scripture locis. Alio modo sumit' specialit' pro tota ꝯgregatōe clericoꝝ et sic nūq̄ accipitur in textu scripture diuie. sȝ clerici nomē ecclesie appropriauerūt ad seipsos vocātes se eccl'iasticos. Alio modo adhuc sumit' mag' specialiter ꝓ aliquo particulari collegio clericoꝝ. Et sic in iure canonico ecclesia iteꝝ habet varias significationes. vt notatur extra d̄ v. sig. c. cū clerici. in glo. Sed his ⁊ alijs significationibus omissis eccl'ia militās ꝓprie sumpta pro eccl'ia vniuersali pōt isto modo describi. Ecclesia est oīs hō fidelis vel oēs homīes fideles in mortali corpe natural'r viuentes. Et voco homines fideles actu vl' habitu implicite vel explicite credētes vl' enigmatice cognoscētes omnes catholicas veritates Uoco aūt catholicas v'itates. veritates quibus quilibet viator actu vel habitu

explicite vl' implicite firmiter assentire tenet'. Sed dico omnis homo vel omēs homines quia s̄m aliquos non soluȝ in pluribus hominibꝰ sed in vno solo pōt vl' potuit stare ecclesia. Nā vt dicit Augustinus super psalmo. 128. Aliquādo in solo abel ecclesia erat. Et vt qdem dicunt aliquādo. s. tempore passionis xp̄i tota ecclesia et tota fides ecclesie xp̄ianę in maria matre christi remanserat.

I Tertia distictio est ista ꝙ petri ecclesia dupl'r potest sumi. Uno mō pro ecclesia quā petrus apl's personaliter rexit. Alio mō ꝓ eccl'ia ꝑticulari in q̄ ipse sedē tenuit. Et q2 ista dicitur fuisse ecclesia romana. ideo distinguenduȝ ꝙ romana ecclesia multipl'r sumit'. Quādoq̄ pro sūmo pōtifice ⁊ quibusdā presbiteris ⁊ dyaconis quos nō ex auctoritate diuie scripture. sed ex consuetudine obseruantie humane papā et cardinales vocamus. Quādoq̄ aūt sumitur pro solis cardinalibus. quādoq̄ ꝓ omnibus clericis romanis. quādoq̄ ꝓ omnibus fidelibus romane dyoces'. quandoq̄ ꝓ omnibus credētibus fidem apostolicam predicatā romanis. Et sic vniuersalis ecclesia pōt vocari ecclesia romana et omnes fideles possunt appellari romani. vt dicunt aliqui. sicut Paulꝰ apostolus extra italiaȝ natus anteq̄ꝫ rome fuerit se esse hominē romanuȝ asseruit. vt ꝑȝ Act'. 16. Et isto mō s̄m illos sumitur ecclesia romana vbicūq̄ inuit' ꝙ contra fidem errare non potest romana eccl'ia. vt. 24. questio. I. pudēda. ⁊ ca. aduocauit. H His ergo distinctionibus premissis ad vidēdum qualiter vtraq̄ ecclesia. s. tam ecclesia vniuersalis q̄ꝫ ꝑticularis ecclesia romana: siue romana dyocesis fuit petri ecclesia tres sunt cōclusiones declarande. Prima est ꝙ petrus apostolus ex xp̄i institutione principatū habuit vniuersal' ecclesie. Secunda est ꝙ petrus apostolus ex christi ordinatione episcopatum tenuit romane ecclesie. Tertia ꝙ petrus apostolꝰ ꝑ̇ius tempore sumīꝰ pontifex fuit q̄ꝫ episcopus romane ecclesie. K Ad declarationem autē harum cōclusionū

sciendu ȝ est ꝙ circa istam materiā sunt varie assertiones istis conclusionibꝰ aliquo modo repugnātes. Prima est ꝙ nullus sacerdos ex christi institutiōe super alios habet aut habuit maiorē potestatem sed om̄s equalem. Secunda est ꝙ Petrus apostolꝰ nō habuit super alios apostolos nec per consequens super vniuersalem ecclesiam principatuȝ et si habuit inter eos aliquo modo primatū hoc nō fuit ꝑ modū p̄sidentie vel dominationis. sȝ ꝑ modū voluntarie reuerentie et humiliatiōis. sic ꝙ alij apostoli nō tanq̄ꝫ sibi subditi sed ratiōe sue antiqtatis et ꝑfectionis ei in multis voluntarie deferebāt. Tertia est ꝙ petrꝰ habuit super alios ꝓprie principatū tū non ex institutiōe xp̄i sed ex ordinatione apostoloꝝ. Quarta ē ꝙ petrus nō fuit pontifex romanꝰ siue romane ecclesie episcopus. Quinta ꝙ romana ecclesia nō habȝ super alias ecclesias ꝑncipatū nisi improprie capiatur ecclesia romana pro vniuersali eccl'ia. Et de ista intelligitur ꝙ romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum. Sexta ꝙ particularis ecclesia romana habȝ super alias principatum. Et hoc ponitur s̄m q̄druplicē moduȝ. Primus modꝰ est ꝙ ip̄a habuit huiusmodi ꝑ̇ncipatum nō ex ordinatiōe diuina sȝ humana Et iste modus est duplex. Unus est ꝙ huiusmodi principatum habuit auctoritate imperatoris constantini siue alioruȝ imperatorum. Secundus modus est ꝙ ipsum habuit auctoritate generalium cōciliorum. Tertius autem modus est ꝙ huiusmodi principatum habuit non ex ordinatione humana: sed diuina. et iste est duplex. Unus modus est ꝙ hūc principatum habuit immediate ex institutione xp̄i ⁊ eū accepit quādo petrꝰ factꝰ fuit summꝰ pontifex dicente xp̄o Mat. 16. tu es petrꝰ ⁊c. Alius et q̄rtus modꝰ est ꝙ ip̄m habuit non īmediate a xp̄o sȝ a btō petro q de antiochia in romanam ecclesiam sedē suā transtulit. ⁊ eam om̄ibus alijs ecclesijs ꝑtulit. Licȝ aūt non sit facile predictas assertiones efficaciter impugnare. tū cōtra eas pro

bande sunt conclusiones premisse. Un
de ad declarationem ↄclusionis prime
tres sunt propositiones premittende.
L Prima est ꝙ in petro ⁊ cete-
ris aplis duplex fuit potestas. scꝫ ptās
ordinis ⁊ ptās regiminis. Prima fuit
ptās ↄsecrādi ligandi ⁊ soluendi. Se-
cūda fuit ptās ordinādi subiectos: ⁊ ad
eoꝝ salutem gubernandi. Scđa ꝓpō
est ꝙ in petro ⁊ ceteris aplis fuit eq̄lis
ptās ordinis: qꝛ vnus ordo erat in sin-
gulis. s. ordo sacerdotalis: ideo in his q̄
ad hoc pertinēt ratiōe ordinis nō erat
maior potestas in vno q̄ꝫ in alijs Ter-
tia est ꝙ in petro ⁊ ceteris aplis non fu
it equalis ptās regiminis. sed ex xp̄i in
stitutione in hac ptāte petrus fuit ma-
ior ⁊ prefuit alijs: ideo in multis primā
ordinis potestatē ligare ⁊ cohibere po-
tuit in eis. Unde ꝙ hmōi ptās ex chri-
sti institutione in eo maior fuerit q̄ꝫ in
alijs ex verbis xp̄i ↄcludit non p̄cise ex
eo ꝙ petro dixit Math .16. Quodcūq̄ꝫ
ligaueris super terrā erit ligatū ⁊ in ce
lis. et quodcunq̄ꝫ solueris super terraꝫ
erit solutum ⁊ in celis. Nam Matth. 18
similia verba dicunt oībus aplis. Et
Johan. 20. Quorū remiseritis peccata
remittuntur eis. ⁊ quoꝝ retinueritis re
tēta sunt. Sed ex eo ꝙ prius tempore
et singulariter dicit illud premittēs ⁊c̄.
Tu es petrus ⁊ suꝑ hanc petram edifi-
cabo ecclesiam meā. et tibi dabo claues
regni celoꝝ. Et Johan. 1. Tu vocaberis
cephas. Et Joh. vlti. Pasce agnos me-
os. pasce oues meas maiores. ꝑ agnos
et ꝑ oues simpliciores intelligēs. Plu-
ra alia possent induci scipture testimo-
nia: sed ex his ptꝫ ↄclusio pͥma. Scđa
ↄclusio nō pōt efficaciter ꝓbari ex scri-
pturis diuinis: qꝛ in eis non legitur ꝙ
xp̄s ordinauerit petrū episcopū roma-
num imo ꝙ petrus fuerit vel manserit
rome nō inuenitur in tota scriptura sa-
cra describente actus aploꝝ. hoc tamē
potest rationabiliter ꝑsuaderi ex histo-
rijs autenticis que narrant ꝙ Petrus
exn̄s rome ꝑsecutione in ea crescēte vr-
bem romanam voluit dimittere. sed oc
currente ei xp̄o ait petrus. dn̄e quo va-
dis. Ad quem xp̄s. Uado romam iterū
crucifigi. Ex quo dicto petrꝰ intelligēs
seip̄m tanq̄ꝫ alterū xp̄m seu xp̄i vicariū
ibideꝫ debere martyrio coronari reuer
sus est. et ibi vsq̄ꝫ ad finem vite remāsit
Unde verisimiliter cōcluditur ꝙ ibi se-
dem ⁊ episcopatum tenuerit. nō quidē
ordinatione humana cuiuscunq̄ꝫ terre-
ni imperatoris siue concilij generalis.
sed ordinatione diuina imꝑatoris cele-
stis. licet hec ordinatio forte postea fue
rit ⁊ ꝑ imperatores roborata ⁊ ꝑ ↄcilia
generalia confirmata. Et sic ptꝫ conclu
sio ⁊c̄. Tertia ↄclusio probatur: qꝛ pe
trus exn̄s pōtifex summus prius in an
thiochia sedit q̄ꝫ rome. sicut patꝫ Actu.
11. Unde sicut legitur in cronicis. Pe-
trus per quattuor annos post passionē
christi in partibus hierosolimitanis ec
clesiam rexit. postea per septem annos
anthiochie sedit. Et sic a passione domi
ni fluxerūt vndecim anni. anteq̄ꝫ rome
sedem suam transtulerit. ⁊ per ↄn̄s plu
ribus annis fuit pontifex summus qui
bus non fuit pontifex romanus. Qua-
re ptꝫ q̄ꝫ esse pontificem romanum non
est necessarium esse pontificem summū
qꝛ nō est de essentiali necessitate ponti-
ficis summi ꝙ sit ep̄s romanus nec al-
terius particularis ecclesie episcopus.
Et sic ptꝫ ↄclusio tertia. M
Ex predictis sequuntur alique ꝓpo
sitiones correlarie. Prima est ꝙ pon-
tificatus summus ⁊ pontificatus roma
nus sunt pōtificatus distincti. licet sint
in eādem personam diuina ordinatiōe
ↄiuncti. Scđa est ꝙ pōtificatus isti nō
sunt necessario sic annexi quin ex causa
rationabili valeant seꝑari. puta si sum-
mus pontifex cū concilio generali iudi
caret esse vtile ecclesie vniuersali q̄ꝫ ec-
clesiam romanam omnino dimitteret ⁊
se alteri copularet. ⁊ hoc ex causa ratio
nabili: sicut si roma: aut diocesis roma-
na subuerteretur vt sodoma: vel a fide
euerterer vt hierosolyma: vel propter
aliud grande crimen aut graue scisma
Tertia est ꝙ si pōtificatus isti eēnt
de facto separati romana ecclesia non
esset caput oīm ecclesiarum: nec habe-

ret principatum populi christiani. Ptꝫ
quia hāc dignitateꝫ capitis p̄ncipatus
honoris semper ecclesia tenet et tenuit
quā summꝰ pontifex sibi specialr̄ copu
lauit. ideo antiochia illā dignitatē ꝑdi-
dit et eā romana ecclesia acquisiuit qn̄
petrus de anthiochena ciuitate romaꝫ
translatus fuit. quare patet ꝙ romana
ecclesia nō est caput aliaꝝ nisi rōne sui
capitis. id est summi pōtificis qui de fa
cto pontifex romanus existit. Ideo ex-
cluso huiusmōi capite vl̄ ip̄o manente
summo et nō romano pontifice ipsa ca
ret illa dignitate. quare ⁊c̄. Et hec de se
cundo articulo. N Quantū ad
tertiū articuluꝫ in quo pro responsione
ad quesitū videndū est de gregis petri
et legis christi conformitate ꝓ tituli q̄-
stionis declaratiōe sunt tres distinctio-
nes premittende. Prima ergo distin-
ctio ē ista. ꝙ lege regulari duplr̄ potest
intelligi. Uno mō vt idem sit ꝙ legē ha
bere et ea obligari. Et isto mō satis cla-
ra est ex primo articulo questionis veri
tas. Alio modo vt idem sit ꝙ fm legeꝫ
viuere et ei conformari. Isto mō tractā
di est in presenti articulo questiōis dif
ficultas. Secunda distinctio est ꝙ legi
conformari pōt esse dupliciẗ. Uno mo
do in credendis. Alio modo in volēdis
Prima cōformitas ꝑtinet ad intellectū
et fit ꝑ spem ⁊ charitatē. Nam fm apo-
stolū prima Corinth. 13. He sunt tres v̄
tutes theologice in quibꝰ cōsistit perfe-
cta cōformitas legis diuine. et tota per
fectio religiōis xp̄iane. Tertia distin-
ctio ē ꝙ legi difformari etiaꝫ dupliciter
potest esse. Uno mō fm intellectum er-
rando cōtra legē errore heresis seu ali-
cuius falsitatis repugnātis fidei. Alio
mō fm affectū errando ↄtra legē nō er-
rore heresis sꝫ alteriꝰ culpe mortal̄ re-
pugnantis spei aut charitati. Unde fm
hoc est intellectus questiōis. Utꝝ petri
ecclesia lege reguleẗ. hoc est vtꝝ legi cō
formeẗ sic ꝙ nūq̄ꝫ ꝓpter aliquē errorem
legis regule difformeẗ. O His
ergo distinctionibꝰ p̄missis sciendū ē ꝙ
de prima cōformitate: vel difformitate
est in hac questiōe difficultas specialis
ideo de illa p̄ncipaliter dicā ⁊ de ea in-
telligaꝫ in conclusionibꝰ ponendis. sed
prius recitande sunt quedā assertiōes
circa istā materiā plurimuꝫ differentes
Prima est in qua cōmuniter oēs fide-
les videntur ↄsentire ꝙ tota eccia siue
multitudo omniū xp̄ianorū hereticari
nō potest siue cōtra fidem errare. Se
cunda est ꝙ nec etiā cōsilium generale.
Tertia ꝙ nec romana eccl̄ia. Quar
ta ꝙ nec collegiū cardialiū. Quita ꝙ
nec papa canonice intrans. Alie autē
sunt quinq̄ꝫ assertiōes predictis valde
repugnantes. Una est ꝙ papa intrās
canonice hereticari pōt siue cōtra fidē
errare. quia Petrꝰ et multi alij leguntẗ
sit errasse. Septima est ꝙ ecclesia ro-
mana etiā potest sic errare siue capiaẗ
pro collegio cardinaliū siue ꝓ collegio
pape simul et cardinaliū siue in q̄cunq̄ꝫ
alia significatione sumatur dumō nōie
romane eccl̄ie nō importetur tota multi
tudo fideliū. quia illa eccl̄ia. s. sic erran
te adhuc staret ecclesiam illā non erra-
re cui xp̄s promisit ꝑseuerantiā in fide
Octaua est ꝙ etiā ↄciliū generale pōt
cōtra fideꝫ errare quia ipso sic errante
adhuc staret aliquos extra ↄcilium nō
errare. ⁊ per ↄsequēs fidē ecclesie nō de
ficere. Nona est ꝙ tota multitudo nō
solū clericoꝝ sed generaliter oīm viroꝝ
pōt sic errare et fides eccl̄ie in solis mu
lieribꝰ ↄseruari. quia sic cōseruata fuit
in sola maria virgine tpe passionis xp̄i
Decima est ꝙ tota multitudo xp̄iano-
rum non solū virorū sed etiā mulierum
vsum rationis habentiū pōt cōtra fidē
errare. qꝛ hoc stāte adhuc in ꝑuul̄ bap-
tisatis possunt saluari oēs promissio
nes xp̄i de fide eccl̄ie duratura vsq̄ꝫ ad
cōsummationē seculi. Licet aūt omnes
predicte assertiones habeāt fm magis
et minus aliquas apparētes rōnes. tn̄
eas ad presens ꝑtractare nō patiẗ tem
poris breuitas. Sꝫ ↄseruando eas vsq̄ꝫ
alias dico pro nūc ꝓbabiliter ꝙ ex tri-
bus cōclusionibꝰ ꝓbādis satis poterit
apparere aliq̄ dictaꝝ assertionū veritas
P Ex sacra scriptura ↄuincitur
ꝙ semꝑ est aliq̄ eccl̄ia q̄ xp̄i lege reguleẗ

bande sunt conclusiones premisse. Un
de ad declarationem ꝯclusionis prime
tres sunt propositiones premittende.
L Prima est ꝙ in petro ⁊ cete-
ris aplis duplex fuit potestas. scꝫ ptās
ordinis ⁊ ptās regiminis. Prima fuit
ptās ꝯsecrādi ligandi ⁊ soluendi. Se-
cūda fuit ptās ordinādi subiectos: ⁊ ad
eoꝝ salutem gubernandi. Scđa ꝓpō
est ꝙ in petro ⁊ ceteris aplis fuit eq̄lis
ptās ordinis: q2 vnus ordo erat in sin-
gulis. s. ordo sacerdotalis: ideo in his q̄
ad hoc pertinēt ratiōe ordinis nō erat
maior potestas in vno q̄ꝫ in alijs Ter-
tia est ꝙ in petro ⁊ ceteris aplis non fu
it equalis ptās regiminis. sed ex xp̄i in
stitutione in hac ptāte petrus fuit ma-
ior ⁊ prefuit alijs: ideo in multis primā
ordinis potestatē ligare ⁊ cohibere po-
tuit in eis. Unde ꝙ hmōi ptās ex chri-
sti institutione in eo maior fuerit q̄ꝫ in
alijs ex verbis xp̄i ꝯcludit̄ non p̄cise ex
eo ꝙ petro dixit Math .16. Quodcūqꝫ
ligaueris super terrā erit ligatū ⁊ in ce
lis. et quodcunqꝫ solueris super terraꝫ
erit solutum ⁊ in celis. Nam Matth.18
similia verba dicunt̄ omībus aplis. Et
Johan.20. Quorū remiseritis peccata
remittuntur eis. ⁊ quoꝝ retinueritis re
tēta sunt. Sed ex eo ꝙ prius tempore
et singulariter dicit illud premittēs ⁊c̄.
Tu es petrus ⁊ suꝑ hanc petram edifi-
cabo ecclesiam meā. et tibi dabo claues
regni celoꝝ. Et Johan.1. Tu vocaberis
cephas. Et Joh. vlti. Pasce agnos me-
os. pasce oues meas maiores. ꝑ agnos
et ꝑ oues simpliciores intelligēs. Plu-
ra alia possent induci sciptute testimo-
nia: sed ex his ptꝫ ꝯclusio p̄ma. Scđa
ꝯclusio nō pōt efficaciter ꝓbari ex scri-
pturis diuinis: q2 in eis non legitur ꝙ
xp̄s ordinauerit petrū episcopū roma-
num imo ꝙ petrus fuerit vel manserit
rome nō inuenitur in tota scriptura sa-
cra describente actus aploꝝ. hoc tamē
potest rationabiliter ꝑsuaderi ex histo-
rijs autenticis que narrant ꝙ Petrus
exn̄s rome ꝑsecutione in ea crescēte vr-
bem romanam voluit dimittere. sed oc
currente ei xp̄o ait petrus. dn̄e quo va-
dis. Ad quem xp̄s. Uado romam iterū
crucifigi. Ex quo dicto petr⁹ intelligēs
seip̄m tanq̄ꝫ alterū xp̄m seu xp̄i vicariū
ibidēꝫ debere martyrio coronari reuer
sus est. et ibi vsqꝫ ad finem vite remāsit
Unde verisimiliter cōcluditur ꝙ ibi se-
dem ⁊ episcopatum tenuerit. nō quidē
ordinatione humana cuiuscunqꝫ terre-
ni imperatoris siue concilij generalis.
sed ordinatione diuina imꝑatoris cele-
stis. licet hec ordinatio forte postea fue
rit ⁊ ꝑ imperatores roborata ⁊ ꝑ ꝯcilia
generalia confirmata. Et sic ptꝫ conclu
sio ⁊c̄. Tertia ꝯclusio probatur: q2 pe
trus exn̄s pōtifex summus prius in an
thiochia sedit q̄ꝫ rome. sicut patꝫ Actu.
11. Unde sicut legitur in cronicis. Pe-
trus per quattuor annos post passionē
christi in partibus hierosolimitanis ec
clesiam rexit. postea per septem annos
anthiochie sedit. Et sic a passione domi
ni fluxerūt vndecim anni. anteq̄ꝫ rome
sedem suam transtulerit. ⁊ per ꝯn̄s plu
ribus annis fuit pontifex summus qui
bus non fuit pontifex romanus. Qua-
re ptꝫ q̄ꝫ esse pontificem romanum non
est necessarium esse pontificem summū
q2 nō est de essentiali necessitate ponti-
ficis summi ꝙ sit ep̄s romanus nec al-
terius particularis ecclesie episcopus.
Et sic ptꝫ ꝯclusio tertia. M

Ex predictis sequuntur alique ꝓpo
sitiones correlarie. Prima est ꝙ pon-
tificatus summus ⁊ pontificatus roma
nus sunt pōtificatus distincti. licet sint
in eādem personam diuina ordinatiōe
ꝯiuncti. Scđa est ꝙ pōtificatus isti nō
sunt necessario sic annexi quin ex causa
rationabili valeant seꝑari. puta si sum-
mus pontifex cū concilio generali iudi
caret esse vtile ecclesie vniuersali q̄ꝫ ec-
clesiam romanam omnino dimitteret ⁊
se alteri copularet. ⁊ hoc ex causa ratio
nabili: sicut si roma: aut diocesis roma-
na subuerteretur vt sodoma: vel a fide
euerteret̄ vt hierosolyma: vel propter
aliud grande crimen aut graue scisma
Tertia est ꝙ si pōtificatus isti eēnt
de facto separati romana ecclesia non
esset caput oīm ecclesiarum: nec habe-

ret principatum populi christiani. Ptꝫ
quia hāc dignitateꝫ capitis p̄ncipatus
honoris semper ecclesia tenet et tenuit
quā summ⁹ pontifex sibi specialr̄ copu
lauit. ideo antiochia illā dignitatē ꝑdi-
dit et eā romana ecclesia acquisiuit qn̄
petrus de anthiochena ciuitate romaꝫ
translatus fuit. quare patet ꝙ romana
ecclesia nō est caput aliaꝝ nisi rōne sui
capitis. id est summi pōtificis qui de fa
cto pontifex romanus existit. Ideo ex-
cluso huiusmōi capite vl̄ ip̄o manente
summo et nō romano pontifice ipsa ca
ret illa dignitate. quare ⁊c̄. Et hec de se
cundo articulo. N Quantū ad
tertiū articuluꝫ in quo pro responsione
ad quesitū videndū est de gregis petri
et legis christi conformitate ꝓ tituli q̄-
stionis declaratiōe sunt tres distinctio-
nes premittende. Prima ergo distin-
ctio ē ista. ꝙ lege regulari duplr̄ potest
intelligi. Uno mō vt idem sit ꝙ legē ha
bere et ea obligari. Et isto mō satis cla-
ra est ex primo articulo questionis veri
tas. Alio modo vt idem sit ꝙ fm legeꝫ
viuere et ei conformari. Isto mō tractā
di est in presenti articulo questiōis dif
ficultas. Secunda distinctio est ꝙ legi
conformari pōt esse dupliciī. Uno mo
do in credendis. Alio modo in volēdis
Prima cōformitas ꝑtinet ad intellectū
et fit ꝑ spem ⁊ charitatē. Nam fm apo-
stolū prima Corinth.13. He sunt tres v
tutes theologice in quib⁹ cōsistit perfe-
cta cōformitas legis diuine. et tota per
fectio religiōis xp̄iane. Tertia distin-
ctio ē ꝙ legi difformari etiaꝫ dupliciter
potest esse. Uno mō fm intellectum er-
rando cōtra legē errore heresis seu ali-
cuius falsitatis repugnātis fidei. Alio
mō fm affectū errando ꝯtra legē nō er-
rore heresis sꝫ alteri⁹ culpe mortal̄ re-
pugnantis spei aut charitati. Unde fm
hoc est intellectus questiōis. Utrꝝ petri
ecclesia lege regulet̄. hoc est vtrꝝ legi cō
formet̄ sic ꝙ nūq̄ꝫ ꝓpter aliquē errorem
legis regule difformet̄. O His
ergo distinctionib⁹ p̄missis sciendū ē ꝙ
de prima cōformitate: vel difformitate
est in hac questiōe difficultas specialis
ideo de illa p̄ncipaliter dicā ⁊ de ea in-
telligaꝫ in conclusionib⁹ ponendis. sed
prius recitande sunt quedā assertiōes
circa istā materiā plurimuꝫ differentes
Prima est in qua cōmuniter oēs fide-
les videntur ꝯsentire ꝙ tota eccīa siue
multitudo omniū xp̄ianorū hereticari
nō potest siue cōtra fidem errare. Se
cunda est ꝙ nec etiā cōsilium generale.
Tertia ꝙ nec romana ecclīa. Quar
ta ꝙ nec collegiū cardialiū. Quita ꝙ
nec papa canonice intrans. Alie autē
sunt quinqꝫ assertiōes predictis valde
repugnantes. Una est ꝙ papa intrās
canonice hereticari pōt siue cōtra fidē
errare. quia Petr⁹ et multi alij legunt̄
sit errasse. Septima est ꝙ ecclesia ro-
mana etiā potest sic errare siue capiat̄
pro collegio cardinaliū siue ꝓ collegio
pape simul et cardinaliū siue in q̄cunqꝫ
alia significatione sumatur dumō noīe
romane eccīe nō importetur tota multi
tudo fideliū. quia illa ecclīa. s. sic erran
te adhuc staret ecclesiam illā non err-
re cui xp̄s promisit ꝑseuerantiā in fide
Octaua est ꝙ etiā ꝯciliū generale pōt
cōtra fideꝫ errare quia ipso sic errante
adhuc staret aliquos extra ꝯcilium nō
errare. ⁊ per ꝯsequēs fidē ecclesie nō de
ficere. Nona est ꝙ tota multitudo nō
solū clericoꝝ sed generaliter oīm viroꝝ
pōt sic errare et fides eccīe in solis mu
lierib⁹ ꝯseruari. quia sic cōseruata fuit
in sola maria virgine tp̄e passionis xp̄i
Decima est ꝙ tota multitudo xp̄iano-
rum non solū virorū sed etiā mulierum
vsum rationis habentiū pōt cōtra fidē
errare. q2 hoc stāte adhuc in ꝑuul̄ bap-
tisatis possunt saluari omēs promissio
nes xp̄i de fide ecclīe duratura vsqꝫ ad
cōsummationē seculi. Licet aūt omnes
predicte assertiones habeāt fm magis
et minus aliquas apparētes rōnes. tn̄
eas ad presens ꝑtractare nō patit̄ tem
poris breuitas. Sꝫ ꝯseruando eas vsqꝫ
alias dico pro nūc ꝓbabiliter ꝙ ex tri-
bus cōclusionib⁹ ꝓbādis satis poterit
apparere aliq̄ dictaꝝ assertionū veritas
P Ex sacra scriptura ꝯuincitur
ꝙ semꝑ est aliq̄ eccīa q̄ xp̄i lege regulet̄

Ex sacra scriptura non conuincitur ꝙ
sit aliqua ecclesia ꝑticularis que xp̄i le
gis regule cõfirmetur. Ex sacra scriptu
ra cõuincitur ꝙ semꝑ est aliqua vniuer
salis eccl'ia q̄ nunꝙ̄ xp̄i legis regule dif
formetur. Et quia iste cõclusiones mul
tū ad inuicē conectunt. ideo simul vna
ratione probat. Unde arguitur sic. Ex
sacra scriptura cõuincitur ꝙ semper est
aliqua ecclesia q̄ per rectā fidem legis
christi regule cõformatur. intelligendo
semper a tempore xp̄i vsq3 ad consuma
tionē seculi. Sed ex ea nõ conuincitur
hoc cõuenire alicui ecclesie ꝑticulari. in
telligendo ꝑ particularē ecclesiā quam
cunq3 ecclesiā distinctā ab eccl'ia vniuer
sali. Igitur sufficienti diuisiõe ex ea cõ
uincitur hoc cõuenire eccl'ie vniuersali
Et ꝑ cõsequens sequit intentum in cõ
clusionibus p̄missis intelligēdo eas vt
predixi de cõformitate et difformitate
primo modo dictis. Cõsequētia pz. sed
minor ratiõis probat. q2 illud qd̄ in sa
cra scriptura promittitur toti et nulli ꝑ
ti. nõ debet alicui parti attribui. sed sꝑ
rectā fidē habere aut nunꝙ̄ cõtra verā
fidē errare in sacra scriptura a xp̄o pro
mittitur toti et soli fideliū cõgregatiõi
vt patebit ex ꝓbatione maioris. Igitur
hoc nõ debet alicui particulari eccl'ie ca
tholicoꝝ attribui. imo debet temerariū
censeri. Maior aūt principalis rõnis ꝓ
batur primo ex illo verbo xp̄i. Luce. 22.
Petre rogaui ꝓ te vt nõ deficiat fides
tua. Nec dubitandū est ip̄m in hoc fuis
se exauditū. quia s̄m apostoluz Heb. 5.
Exauditus est ꝓ sua reuerētia. Cõstat
ergo ꝙ xp̄s ꝓmisit petro ꝙ nõ deficiet
fides sua nõ intelligens de eius fide ꝑ
sonali. sed de fide generali eccl'ie dei cõ
mittende regimini petri. Et cū non lo
quatur de aliq̄ eccl'ia ꝑtiali. sequitur ꝙ
intendit de ecclesia totali. Secundo
patz idē ex illo verbo xp̄i Mathei vlti.
Ego vobiscuz sum vsq3 ad ꝯsummatio
nem seculi. Ubi christus promittit suis
discipulis non solum pro se sed ꝓ suis
successoribus in ecclesia dei seipsuz nõ
quidem corporaliter aut soluz sacramē
taliter sed per fidez spiritualiter semꝑ
adesse vel affuturum. Unde dicit Gre
gorius ꝙ per hoc ꝙ xp̄s vsq3 ad cõsum
mationem seculi cū discipulis se esse ꝓ
mittit ostendit ip̄m nunꝙ̄ a credentib9
recessurū. Tertio idē sequi apparet ex
illo verbo xp̄i Mat. 24. Ubi loquēs de
persecutiõe antixp̄i dicit ꝙ inducentur
in errorē si fieri potest etiaz electi. Un
de ex hoc mõ loquendi xp̄i pz. quia de
potentia ordinata hoc non potest fieri.
quia eius promissio est ꝙ etiam t̄pe an
tichristi erunt aliqui electi nõ errantes
in fide xp̄i. Et quia minus videret de il
lo tempore ꝓmisso sequitur ꝙ semper
sunt aliqui credentes fidem christi et il
li continentur sub aliqua ecclesia nõ ꝑ
ticulari sed vniuersali. q̄re ꝛc. Q

Ex predictis sequuntur alique propo
sitiones correlarie. Prima est ꝙ sem
per in ecclesia vniuersali erunt plures
adulti illustrati veritate fidei. Secun
da est ꝙ semꝑ in eccl'ia vniuersali erūt
plures iusti formati virtute spei. Ter
tia ꝙ semper in ecclesia vniuersali erūt
plures electi inflammati charitate dei

Prima propositio patz. quia in aucto
ritate p̄allegata vbi christus dicit ꝙ si
fieri potest etiaz electi inducerentur in
errorem intendens ꝙ illo tempore anti
christi erunt plures electi non errātes
contra fidem. Constat ꝙ non intēdit de
paruulis baptisatis cuz in eis nõ cadat
inductio in errorem. sed de adultis cre
dentibus fidei veritatem. Unde pz ꝙ
promissiões christi de fide ecclesie vsq3
ad finez seculi permansura nõ possunt
saluari in paruulis baptisatis. ⁊ per cõ
sequēs nec debēt intelligi soluz de fide
infusa. s3 etiam de fide acquisita. Se
cunda propositio patet ex prima et ter
tia. q2 fides ⁊ charitas nõ p̄nt haberi si
ne spe de cõmuni siue de potentia ordi
nata vt ad presens suppono. Igitur ꝛc.

Tertia propositio patet. quia minus
videretur ꝙ ecclesia debet stare in cha
ritate in illo tempore nouissimo et pessi
mo ꝑsecutionis antixp̄i q̄ꝫ quocūq3 alio
tēpore. quia de illo t̄pe dicit Mat. 24.
ꝙ abūdabit iniquitas. ⁊ refrigescet cha
ritas, et tamē adhuc illo tēpore ecclesia

stabit in charitate. quia ibi dicitur ꝙ re
frigescet charitas ⁊ nõ ꝙ ipsa totaliter
corrumpetur. Itē dicitur charitas mul
torum et nõ dicitur omniū. Itē ibidem
de antixp̄o dicit ꝙ abreuiabuntur dies
eius. quare non videtur ꝙ debeat inter
ficere omnes charitatem habentes. Itē
ibidez dicitur in plurali ꝙ electi nõ po
tuerunt in errorem induci. Et per con
sequens tūc erunt plures electi contra
legem non errantes et per consequens
fidem et charitatē habentes. quare ꝛc.

R Ex predictis ergo pz respõ
sio questionis videlicet ꝙ Petri eccl'ia
lege regulatur. hoc est ꝙ vniuersalis ec
clesia nunꝙ̄ per errorem legi difformat
sed semper legis christi regule ꝯforma
tur. nõ solū per fidē mortuam sed etiaz
per fidē spe ⁊ charitate formatā. ⁊ si nõ
quantum ad q̄libet ipsius portionez
Et in hoc consistit conformitas ecclesie
ad christi regulam seu legem. Hec igit
sufficiāt de tertio articulo et pro p̄senti
et totali quesito.

Rege gubernetur
Lege reguletur
Utꝝ petri eccl'ia
Fide confirmetur
Iure dominetur

Questio eiusdē de resumpta.

A

Trū petri ecclesia
fide ꝯfirmetur. Argui
tur primo ꝙ nõ. q2 Pe
trus nõ habuit regalez
monarchiā totius eccle
seu policie xp̄iane. imo
talis monarchia videt
ad imperatorez ꝑtinere. Igitur policia
xp̄iana non debet dici petri eccl'ia. Et ꝑ
consequēs quo ad suppositum questio
falsa. Cõsequētia tenet. quia q̄libet po
licia dicit ꝓprie esse illius q in ea est rex
seu monarcha. Añs patz. q2 xp̄s ꝓ se ⁊
petro eius vicario futuro fecit solui tri
butum imperatori. Math. 17. Igit ꝛc.

Secūdo si ecclesia esset fide cõfirma
ta. maxime hoc videretur verū de fide
infusa. sed hoc nõ. igit ꝛc. Añs quo ad
primam partez videt notū. sed quo ad
secundā probat. q2 fides infusa nõ suf
ficit ad firmandū in nob actū credendi
respectu articuloꝝ nisi ad hoc ꝯcurrat
apparētia rationū. Ex quib9 s̄m Aug.
14. de trini. Gignit in nob fides. nutrit
defendit ⁊ roborat. Igit fide nõ confir
matur eccl'ia. s3 magis ex ipa rõis appa
rētia. Sic eñ ꝑ apparētia miracula ec
clesia fuit ꝯfirmata: iuxta illud. p̄dica
uerūt vbiq3 dño cooperante. ⁊ sermonē
ꝯfirmāte sequētib9 signis. Mar. vl. q̄re
ꝛc. Tertio eccl'ia petri i hus q̄ sūt fideī
põt errare. igitur nõ ꝯfirmat fide. Cõse
quētia clara est. q2 ꝯfirmatio in fide im
portat ꝯstantē firmitatē que est inuerti
bilis in errorē. Añs ꝓbatur quia eccl'ia
romana ꝓprie dici debet petri eccl'ia. eo
ꝙ i ea fuit sedes sua. s3 ipa sic vna alia
ꝑticularis eccl'ia põt errare i fide nā ipa
sic errāte adhuc staret vniuersalē eccle
siam nõ errare. Et sic saluarent oĩa di
cta scripture ⁊ oēs ꝓmissiones a xp̄o fa
cte de stabilitate eccl'ie ⁊ firmitate i fide
ꝛc. Oppositū arguit. q2 xp̄s orauit ꝓ
petri ecclesia vt esset fide ꝯfirmata iux
ta illō. Petre rogaui ꝓ te vt nõ deficiat
fides tua. Luc. 22. c. Sed hec oratio xp̄i
fuit exaudita. Naz vt dicit apostol9 ex
auditus est ꝓ sua reuerētia. Heb. 5. igit
ꝛc. Iuxta tres terminos questiõis ad
materiā tactaz in tribus ꝑtibus argu
mentis premissis tribus p̄ambulis po
nam tres cõlusiones respõsales in qui
bus aliq̄ dicaz nõ tam assertiue. q̄ꝫ ꝓba
biliter ⁊ collatiue. B Primū p̄
ambulū est de isto termino Petri eccle
sia. qui licz multipliciter possit sumi ꝓ
ut dixi in vesperijs meis in secūdo arti
culo questiõis tamē in ꝓposito sumitur
pro ecclesia vniuersali que dicit eccl'ia
Petri. q2 in spūalib9 fuit caput ei9 ⁊ in
ea ex xp̄i institutiõe sacerdos sūm9. Et
per hoc posset solui primū articuluz añ
oppositū questiõis factū. q2 dicit Petri
eccl'ia nõ ꝓpter monarchiā t̄palem. s3 ꝓ
pter spūalē ⁊ sacerdotalē. Per hoc etiā
posset solui tertiū argumentū. quia ec
clesia vniuersal' magis ꝓprie d̄r petri ec
clesia q̄ꝫ eccl'ia romana seu q̄uis alia ꝑti

culariſ.prout alias in eodē articulo de
claraui. Secundū preambuluꝫ eſt de
iſto termino fides.qui multipliciter po
teſt ſumi.Uno modo pro fide habitua
li de qua dicit. ſine fide impoſſibile eſt
placere deo.Heb.11. Alio mō pro fide
actuali de qua dicit Augu.fides eſt cre
dere qđ nō vides. Tertio mō pro fide
obiectali.id eſt ꝓ obiecto fidei. de qua
in ſymbolo.hec eſt fides catholica ⁊c̄.
Adhuc aūt primo modo pōt ſumi ꝓ
habitu infuſo vel pro habitu acquiſito
Et iterū tertio modo vel pro actu fidei
infuſe vel pro habitu ex actu acquiſito
ꝓcedente qui actus vel habitus qū eſt
ſine charitate dicit fides informis. de
q̄ dicit .demones credūt ⁊ cōtremiſcūt
Ja.2. Quādo vero eſt cū charitate ſeu
gratia dicit fides formata.de qua dicit
ꝓpheta.Juſtꝰ in ſua fide viuit.Abac.
2.Sꝫ oīmbꝰ alijs modis ad preſens ex
cluſis capio hic fidem pro habitu infu
ſo vel actu credendi ab ea ꝓcedente ſi
ue ſit informis ſiue formatꝰ charitate.
C Tertiū p̄ambulū eſt de iſto
termino confirmatio.qui licet etiā mul
tipliciter poſſit ſumi.tamē hic ſumitur
vt importat conſtantē firmitatē in aliq̄
virtute que de lege ordinata eſt inuer
tibilis in viciū contrariū.ſicut aliquem
diceremꝰ in gratia ꝯfirmatū. qꝛ aliqua
liter inuertibilē ad peccatū. Unde ex
predictis apparet ꝙ titulus queſtiōis
dupliciter pōt intelligi.ſm ꝙ huic abla
tiuo fide duplex p̄poſitio pōt ſubintel
ligi vel ſuppleri. Nā pōt intelligi vtrū
ꝯfirmetur ex fide vel in fide. Primo eſt
ſenſus queſtionis.Utrū vniuerſalis ec
cleſia ex fide ſcꝫ infuſa confirmet.ſic ꝙ
ex ipſa abſq3 rōnis apparentia ad ꝯſtā
ter ⁊ firmiter credendū ſufficiēter indu
catur. iuxta illud qđ ſolet in eccleſia cā
tari.Et ſi ſenſus deficit ad ꝯfirmandū
cor ſinceruꝫ ſola fides ſufficit.Et iuxta
illud Greg. Fides nō hꝫ meritū cui hu
mana ratio prebet experimentū.Et cō
tra hunc ſenſum arguit ſcđa ratio ante
oppoſitū. Secūdo mō eſt ſenſus q̄ſtio
nis vtrū vniuerſalis eccl'ia in fide infu
ſa confirmet ſic ſcꝫ ꝙ de ſue fidei ꝯſtan

ti ⁊ firma perſeuerantia certitudinalit̄
inſtruatur.Et ad hūc ſenſum ꝓcedit rō
facta poſt oppoſitū.Uū hmōi cōfirma
tio in fide duo importat. Primuꝫ eſt ꝙ
ſemꝑ q̄diu erit eccl'ia ipſa ꝑſeuerabit
in fide.Secūdū eſt ꝙ de perſeuerantia
ipa eſt certificata ex inſtructiōe ſcriptu
re ſacre ſeu alteriꝰ reuelationis diuine
iuxta illud prius allegatū. Petre roga
ui pro te ⁊c̄. Ubi xp̄s reuelauit ꝙ ſemꝑ
petri eccl'ia in fide perſeuerabit. His
igit premiſſis ponam tres ꝯcluſiones.
Pria erit de eccl'ia ⁊ monarchia Pe
tri.Et erit reſpōſiua ad q̄ſtionis ſuppo
ſituꝫ. Scđa erit de habitu ⁊ actu infu
ſe fidei ⁊ erit preambula ad primū que
ſtionis ſenſum. Tertia erit de q̄ſtiōe
⁊ confirmatiōe eccl'ie xp̄i.⁊ erit reſpon
ſiua ad vtrūq3 queſtionis intellectum.
D Prima ergo ꝯcluſio iuxta ma
teriā argumenti ante oppoſitū facti eſt
de eccleſia ⁊ monarchia petri ⁊ eſt iſta.
ꝙ licet taꝫ xp̄s q̄ꝫ eius vicarius petrus
inquantū caput eccl'ie habuerit monar
chiā ſpūalem non tñ regiā tp̄alē. Pri
ma ꝑs patꝫ de xp̄o.qꝛ ſm apl'm Col.1.
Xp̄s eſt caput corpis eccl'ie. ⁊ corpꝰ eiꝰ
eſt eccl'ia.ſed caput hꝫ monarchiā prin
cipalem ⁊ ſupremā reſpectu ⁊ circa ſui
corporis mēbra.igit ⁊c̄. De petro xp̄i vi
cario idē patꝫ ex dictis in ſcđo articulo
q̄ſtionis quaꝫ tractaui in veſperijs vbi
oſtendi ꝙ Petrus apl's ex xp̄i inſtitu
tione fuit caput ⁊ habuit p̄ncipatū vni
uerſalis eccl'e ⁊ fuit in ea pontifex ſum
mus ⁊ per ꝯñs ſpūalis monarchia ſup̄
mus.Sꝫ ſcđa ꝑs ꝯcluſionis ptꝫ ex illa
p̄poſitione quā poſui in p̄ma lectiōe ſ
re.magiſtrū.que fuit hec.Sicut nec pe
trus apl's vltra monarchiā ſacerdotalē
ſic nec xp̄s ſm humanitatē habuit mo
narchiā regalē.Cuiꝰ ſcđa ꝑs eſt contra
p̄mā ꝑtem ſcđe ꝯcluſiōis p̄ncipalis ter
tij articuli in qua in veſperijs ſuis po
ſuit ꝙ xp̄s vnctus eſt a deo vt eſſet ſm
humanitatē monarcha regalis ⁊ ſacer
dotalis totius orbis generalis.Contra
quā ꝓbaui predictā p̄poſitionem meā
tribus ratiōibꝰ. Primo quia ſi xp̄s ⁊c̄.
tūc Petrus apl's ſicut ſucceſſit xp̄o in

monarchia ſacerdotali ;ſic ſuccedere
debuiſſꝫ in monarchia regali. ꝯñs vide
tur bona.qꝛ nō apparet rō diuerſitatꝭ.
ſed ꝯñs videtur falſum.qꝛ ꝙ petrus ta
lem monarchiaꝫ habuerit nō habet ex
ſcriptura ſacra q̄re hoc aſſerere appa
ret temerariū.Hic rñdet duplr Primo
negando ꝯñam ⁊ aſſignando rationem
diuerſitatis.dicēdo ꝙ ex cauſa rōnabi
li que tñ non habuit locū in xp̄o tp̄e no
ue legis regnū diuiſuꝫ eſt a ſacerdotio
ſcꝫ ne ſacerdotes vocati ad altius exer
citiū ſpūalis vite negocijs ſecularibus
implicarentur. Et hec eſt vt dicit ratio
apoſtoli.2.Thymō.2.Alio mō reſpon
det negando ꝯſequēs illatū non eē in
conueniens de beato Petro ⁊ de quoli
bet papa eius ſucceſſore intelligēdo de
monarchia regali quo ad auctoritateꝫ
originalē ⁊ architectonicā.Sed contra
arguit.quia ſi prima reſpōſio ſit bona
⁊ ratio diuerſitatis in ea aſſignata ſeq
tur ꝙ ſecūda reſpoſio ſit mala. qꝛ ꝑ pri
mā in noua lege regale dominiū nō eſt
cum ſacerdotio nec ſacerdotes debent
ſecularibꝰ implicari.Jgitur ſummꝰ ſa
cerdos non dñatur tali dominio tp̄ali
per qđ retraheretur ab exercitio ſpiri
tuali.iuxta illđ apoſtoli. nemo militās
deo implicat ſe ſecularibus negocijs.2.
Thymo.2.Sic vna reſponſio interimit
aliam.Tamen ad fundanduꝫ ſecundā
reſponſionem ponit duas p̄poſitiones
Prima eſt ꝙ q̄uis papa de iure diui
no ⁊ naturali vtrāq3 ſcꝫ ſpūalem ⁊ tem
poralem habeat iuriſdictionē auctori
tatiue.non tñ equaliter executiue. Pri
ma pars ꝓbatur.quia tēporalia ſe ha
bent tanq̄ diſpoſitiones ad ſpūalia.igi
tur apud quē eſt plena auctoritas ſpiri
tualiū.apud illuꝫ etiā eſt auctoritas or
dinandi de tempalibus ⁊c̄. Jteꝫ quicū
q3 habet auctoritatē iudicandi de ſpiri
tualibus.ad illuꝫ etiā reducitur aucto
ritas iudicandi de temporalibꝰ.Jgitur
⁊c̄.Antecedēs ꝓbatur. quia tempora
lia non niſi ſm ſpūalia debent iudicari
⁊ ordinari.Juxta illud apoſtoli.1.Cor.
6.Angelos iudicabimꝰ quanto magis
ſecularia. Gloſa.id eſt de rebus ſeculi.

Et ad hoc iducit decretalis extra.Qui
filij ſunt legitimi.Per venerabilē Jteꝫ
deduci poteſt ex dictis apoſtoli.1.Cor.
2.dicentis ꝙ ſpiritualis omnia iudicat
⁊c̄. Secunda ꝓbatur.quia in tempo
ralibus papa nō habet merā executio
nem ſicut in ſpiritualibus.ſed ſoluꝫ in
certis caſibus habet executiuā iuriſdi
ctionē temporalem.ſicut probant iura
que tamē non allegat cauſa breuitatis
Tangit etiā ibi auctoritatem ſcripture
Deut.17.ex qua concludunt iura ſicut
ipſe dicit.ꝙ cum in temporalibꝰ aliq̄d
fuerit difficile vel ambiguū.tunc eſt ad
iudicium ſedis apl'ice recurrenduꝫ ⁊c̄.
E Sed iſta poſſent apparen
ter ſolui ⁊ contra ipm reduci.Unde ad
p̄mā ⁊ ad ſecundā ſimul pōt dici ꝙ tē
poralia.id eſt negocia rerū temporaliū
⁊ ſecularium ſicut p̄ncipatus.dominiū vl'
iudiciū coactiuū litiū aut contentioſoꝝ
actuū ciuilium non diſponūt nec ordi
nant ad ſpūalia.imo magis ea impedi
unt.Unde ſuꝑ illo verbo apoſtoli prius
allegato. Nemo militans deo ⁊c̄. dicit
gloſa Ambroſij. ꝙ ſicut nemo pōt duo
bus dominis ſeruire.ſic nec deo milita
re in ſpiritualibus qui implicat ſe ſecu
laribus negocijs quibuſlibet.Et dicit q
buſlibet nullū excipiendo.Jtem ne con
cludit illa auctoritas apl'i.1.Cor.6. an
gelos iudicabimus ⁊c̄. quia ibi alloqui
tur apoſtolus generaliter oīs de cho
rintho ad quos ſcribebat epl'am. Un
de quia contendebant de ſecularibꝰ iu
dicibus ipſos monebat.vt ex cetu fide
lium aliquos iudices conſtituerēt.non
quidem ep̄os aut ſacerdotes ſed alios
Propter quod ſubdit.Secularia igi
tur iudicia ſi habueritis contemptibi
les qui ſunt in eccleſia illos conſtituite
ad iudicanduꝫ ⁊c̄.Ubi glo.ſm Ambro.
⁊ Auguſtinū. contemptibiles.id eſt ali
quo ſapientes qui tamen ſint minoris
meriti ſupple q̄ꝫ apl'i vel miniſtri euan
gelij.conſtituite ad iudicanduꝫ.Et cau
ſa redditur. quia apoſtoli talibus non
vacabant.Unde etiaꝫ gloſa ſm Grego
rium.Hi inquit terrenas cauſas exami
nent qui exteriorum rerum ſapientiaꝫ

perceperunt. Qui autem spiritualibus
donis ditati sunt terrenis non debent
negocijs implicari. Et hec est etiã sen-
tẽtia Berñ. ad Eugeniũ papã. li.2.c.5.
Si autez aliqua dicta sanctoꝝ videã-
tur innuere ꝙ iudicia secularia ad epi-
scopos pertineant. sicut etiã videtur in
nuere illa decretalis. Per venerabilez.
Ad oĩa talia possz dici: ea debere intel-
ligi non de iudicio coactionis sed de iu
dicio discretionis. vel hoc ad eos perti
nere non iure naturali aut diuino: sed
humano ⁊ positiuo. de quo ad presens
nõ est intentio. Item illa auctoritas.
spiritualis omnia iudicat non videtur
digna solutione. quia oĩno est extra ꝓ-
positum. Nã apostolus vocat spũalem
nõ episcopũ aut sacerdotẽ. sed ꝓut di-
stinguitur cõtra carnalem. qđ patz per
illud qđ precedit animalis homo inqt
id est qui habet animũ ad carnalia de-
pressum nõ percipit ea q̃ sunt spũs dei
id est spiritualia. nec apl's loquitur de
iudicio rerum seculariũ sed spũalium.
Qđ patz ex auctoritate quã allegat ex
Ysa. 40. Quis eñ cognouit spiritũ do
mini ⁊c̃. Itẽ ad illã auctoritatẽ Deut.
17. Si difficile ⁊ ambiguũ ⁊c̃. potest di-
ci ꝙ loquitur de sacerdotio vete. legis.
Nec ſm sensum litteralem debet exten
di ad sacerdotes noue legis ꝑpter cãm
supra tactam. Ideo per illã non suffici
enter ꝓbatur ꝙ ad eos ptineat iudiciũ
coactiuum de iure diuino ⁊c̃. ¶
Secũda ꝓpositio sua est ꝙ sacerdos
apostolicus se habet ad reges ⁊ princi-
pes sicut architector ad mãuartifices.
Probat̃. qr sacerdos apostolicus habz
cognoscere ꝑpter quid ⁊ dare leges ⁊ re
gulas iudicandi ſm quas principes se
culares debent ppl'm regere et iurisdi-
ctionem exercere. nec possunt legib⁹ vti
que eis aliquo modo sint contrarie vel
earum impeditiue. Sed quia hoc dicit
pure volũtarie ⁊ sine allegatiõe scriptu
re autentice. ideo nõ insisto. reputo eñ
clarum ꝙ hoc nõ probat esse de iure na
turali aut diuio sicut nec alia dicta sua
Hic autem dicit ꝙ miratur de mõ meo
arguendi. quẽ feci in prima ratione di-
cendo. hoc non habetur ex scriptura sa
cra igitur temerarium est hoc asserere.
Nam multa circa materiã trinitatis et
corꝑis xp̃i tenemur credere que sacra
scriptura nõ expressit. sed ꝑ doctrinam
vocalẽ apl'oꝝ ⁊ traditiones ecclesie ad
nos peruenerũt. quare ⁊c̃. Ad hoc re
spõdeo ꝙ in materia de qua loquimur
nõ erat opus de hoc expressaz mẽtionẽ
facere cum sit claruz ꝙ nec ex doctrina
vocali apl'oꝝ aut traditione ecclesie ha
betur ꝙ xp̃s aut petrus ⁊ alij apl'i ⁊ eo
ruz successores gesserint se tanq̃ reges
aut p̃ncipes tꝑales. nec ꝙ eis imposue
runt leges aut regulas iudiciales. nec
ꝙ circa eos iudicia secl'aria exercuerũt
sed suis legibus ⁊ iudicijs se humiliter
subijcere voluerunt. Naz xp̃s per pyla-
tũ vicariuz romani imꝑatoris sustinuit
iudicari. Et licet forte significauerit se
pati iniustũ iudicium. non tñ ꝯtra ip̃m
tanq̃ contra nõ iudicẽ reclamauit. imo
per hoc ꝙ dixit ei. non haberes ptãtem
vllam aduersum me nisi tibi datũ esset
desuper. Iohã. 19. Innuere videbat̃. ꝙ
haberet ptãtem ip̃m iudicandi. Et hãc
desuper. id est a deo ſm Aug. Petrus
etiã non dicebat totum mundũ in tꝑa-
libus sibi esse subiectum. sed loquẽs de
p̃ncipibus secularibus dicebat. Obedi
te dominis vestris etiã discolis. 1. petri
2. Et Paulus. omnis aĩa potestatibus
sublimiorib⁹ subdita sit. Roma. 13. Et
dicit omnis aĩa. id est omnis homo nul
lum excipiendo. Ipse etiaz ad cesarem
tanq̃ ad iudicẽ appellauit. Unde dicit
Ad tribunal cesaris sto vbi me iudica-
ri oportet. Actuũ. 25. Ubi gl. Quia hic
est inqt locus iudicij ⁊c̃. His ergo con
sideratis videretur esse temerarium di
cere ⁊ asserere illa que superius recita-
ta sunt esse de iure diuio nisi ad hoc co-
gat scripture sacre auctoritas ⁊c̃. Et h̃
non assertiue sed solum collatiue dicta
sint de prima ratione. ¶ Secũ-
do principaliter arguebam sic. ꝙ xp̃us
ſm humanitatem habuerit toti⁹ orbis
monarchiam regalem non conuincitur
ex scriptura sacra nec ex illis auctorita
tibus quas iste magister allegat. quia

omnis ille ⁊ si que sunt similes vel non
dicuntur de xp̃o ſm sensum litteralem
vel intelliguntur de xp̃o ſm diuinitatẽ
Igitur illud dictum est voluntarium ⁊
qua facilitate dicitur eadem facilitate
respuitur. Et cõfirmatur. quia ex scrip
tura sacra apparentius conuincitur op
positum. Nam xp̃s interrogatus vtruz
rex esset. respõdit pylato. Regnũ meũ
non est de hoc mundo. Iohã. 18. Per h̃
dans intelligere ꝙ ipse ſm humanita-
tem q̃tum ad temporalia que munda-
na vocabat nõ habebat toti⁹ orbis mo-
narchiam regalem. Contra rationez
quia videtur replicatio esse solutio ar-
gumenti sui. ipse replicat ꝑ aliquas au
ctoritates. Prima est apostoli Eph̃. 1.
Ubi dicit de xp̃o ꝙ deus pater operat⁹
est in xp̃o suscitans illum a mortuis et
constituens illum ad dexteraz suam in
celestibus super omnẽ principatum et
potestatẽ ⁊ virtutẽ ⁊ dominationes ⁊c̃.
et omnia subiecit sub pedib⁹ eius ⁊ ip-
sum dedit caput super omnẽ ecclesiaz
que est corpus ipsius. Ubi glo. Omnia
subiecit sub pedibus eius id est sub hu
manitate eius quã etiaz angeli adorãt
⁊ ipi homini xp̃o omnia subsunt. Secũ
da est psal. dicẽtis. Sedes tua vel thro
nus tuus deus in seculum seculi. virga
equitatis virga regni tui. Qđ allegat
apostolus Hebreo. 1. Probans per hoc
xp̃o esse datum regnum vel dignitatez
regiam seu sedẽ iudiciariam permanẽ-
tem in seculum seculi. ꝙ talis potestas
fuerit sibi data a patre ſm humanitem
patet per hoc quod consequenter alle-
gat apostol⁹. Propterea vnxit te deus
⁊c̃. glosa. id est vnxit te ſm hominẽ. Et
concludit ex hoc ꝙ per hoc qđ dicit ip-
sum esse vnctum signat eum esse regez
⁊ eẽ sacerdotẽ. Tertia est ad Hebreos
2. Non eñ angelis subiecit deus orbez
terre. Et paulo post, Omnia subiecisti
sub pedibus eius. Et loquitur de xp̃o
homine de quo idem dicit ꝙ ipsuz pau
lo min⁹ ab angelis minorauit. iuxta di-
ctum psalmiste. Quarta est Apoca. 19.
habz in vestimẽto ⁊ in femore suo scrip
tum, Rex regum ⁊ dominus dominan-
tium. vbi glosa: Per vestimentum et fe
mur intelligit humanitatem christi.
Quinta est Matthei vltimo. Data
est mihi omnis potestas in celo ⁊ in ter
ra. Ubi ſm glosam Hieronimi non lo-
quitur de coeterna patri diuinitate sed
de assumpta humanitate. Ex quibus
omnibus infert iste magister ꝙ christũ
habuisse monarchiam ⁊c̃. non volunta-
rie dictum est ⁊c̃. ¶ Pro solu-
tione istorum pono istam distinctionez
ꝙ regnuz christi siue eius regale domi-
nium potest imaginari triplex. Unum
scilicet diuinum per quod ſm diuinita
tem est rex ⁊ dominus omniuz. sicut de
us pater. Et de isto dominio potest in-
telligi illa auctoritas Apocali. Rex re-
gum et dominus dominantiũ. licet ſm
glosam christus habuerit scriptum in
vestimento humanitatis. quia scilicet
verbum dei fuit vnitum cum pelle hu-
mana. Ratione cuius per cõicationem
ydiomatum idem dominiuz quod con
ueniebat deo conueniebat etiam homi
ni. Nec etiam loquitur ibi de tali domi
nio de quo loquimur. scilicet tempora-
li sz de dominio regni eterni. Unde glo
sa subdit. Rex regum scz super omnes
sanctos. Hi autem sunt in patria nõ in
via. quare ⁊c̃. Aliud est christi dominiũ
scz humanũ quod sibi conuenit ſm hu
manitatẽ. Et istud potest subdistingui
et intelligi duplex. Unũ spirituale siue
sacerdotale. Aliud tẽporale siue secu-
lare. De spirituali siue sacerdotali re-
gno loquitur secũda auctoritas allega-
ta de psalmista. Sedes tua ⁊c̃. Et gene
raliter regnũ siue imperiuz xp̃i de quo
prophete sunt locuti siue ei⁹ sedes aut
thronus aut potestas regia, intelligen-
da sunt de regimine spirituali quo ad
salutem eternam acquirendã. ⁊ non de
temporali siue corporali. Quod posset
faciliter ex scripturis declarari. sed ad
p̃sens sufficiat illđ qđ allegat̃ ad Heb. 1.
vbi ſm apostoli sñiam ista sedes vel po
testas permansura est in seculuz seculi
quia cum omne regnum tempale ⁊ oĩs
potestas tꝑalis sit trãsitoria nõ põt di
ci ꝑmanere in scl'm scl'i. id est sine fine.

Ad idem facit illud Dan̄.7. Poteſtas
eius ptās eterna q̄ non auferetur ⁊ re-
gnum eius quod nō deſtruet̄ ſiue corrū
petur. De tꝑali ergo ⁊ corruptibibi re
gno non intelligūtur ſcripture nec tale
regale dominiū dicunt xp̄o ꝯuenire. Et
maxime loquēdo de generali regno to-
tius mūdi. quicqd ſit de ſpeciali regno
iudaici ppl̄i de eo nihil ad pn̄s: ſed in-
telligitur de regno ſacerdotali. Nec ob
ſtat ſi ſacerdotiū regnum dicatur in ve-
teri teſtamento. cū etiā in nouo petrus
apl̄us ſacerdotiū chriſti vocet regale ſa
cerdotium. quare ꝛc. Sed adhuc eſt ali
ud chriſti regnū ſiue regale dominium
non tꝑale ſeu terrenū: ſed celeſte ⁊ eter
num ac ſupnaturale ſeu miraculoſum.
Et de tali dominio vel poteſtate intelli
guntur alie tres auctoritates. ſcȝ p̄ma
tertia. quinta. ſuperius allegate. Nam
preeſſe in celo ſuper angelis principati
bus ⁊ dn̄ationib⁹ ⁊ oīa habere ſubiecta
ſub pedibus eius ⁊ habere oēm poteſta
tem in celo ⁊ in terra. licet ꝯueniat xp̄o
ſm humanitatē. ꝓut ſonāt predicte au
ctoritates. tn̄ iſta nō ꝑtinent ad dn̄ium
humanū ſeu temporale vel terrenū: de
quo ad pn̄s loquimur: ſed ad dn̄ium re
gni eterni qḋ xp̄s in ſua paſſione meru
it. iuxta illud apl̄i Phili.2. humiliauit
ſemetip̄m ꝛc. Propter qḋ exultauit il-
lum deus. ⁊ dedit illi nomen qḋ eſt ſup
omne nomen. vt in noīe ieſu om̄e genu
flectatur. celeſtium. terreſtriū ⁊ inferno
rum. Hoc ergo dominio licȝ ipſum xp̄s
ab inſtanti ſue ꝯceptionis habuerit ſm
aliquos. tn̄ non niſi raro ⁊ ſupernatura
liter ac miraculoſe vſus fuit: ſicut in eie
ctione demonum in porcos ⁊ precipita
tione porcorum in mare. Marci.5. Ma
thei.21. in arefactione ficulnee: et alijs
quibuſdam factis miraculoſis ad con-
firmationē fidei ⁊ ſue diuinitatis oſten
ſionem diſcipulis exhibitis. Et non ad
oſtendendū ptātem ſeu auctoritatē hu
mani ſeu terreni principat⁹. Quare ex
his ſatis ꝑȝ p̄dictas auctoritates nō eē
ad ꝓpoſitum nec ꝓbare intentum ꝛc.
Sed adhuc pro reſpōſione ad ꝯfirma-
tionem rationis mee ponit iſtā tertiam

ꝓpoſitionē. licet xp̄s ſm humanitatem
plenam de temporalibus immediate or-
dinandi habuit ptātem. non tn̄ illam ꝑ
ſe exercuit: ad oſtendendū aliud nobili
us officium ꝑ ſe pertinens ad regalē di
gnitatem. Prima pars dicit ipſe ꝑȝ
ex iam dictis: ſed per premiſſa apparet
ꝯtrarium. ideo ꝓbatio ſua nulla. Se-
cunda pars. ſ. ꝙ illam ꝑ ſe nō exercuit
ꝑȝ. Nam iuueni dicenti xp̄o. dic fratri
meo vt diuidat mecū hereditatē. Reſ-
pondit. O homo: quis me ꝯſtituit iudi
cem ſup vos. Luce.12. Sed iſta auctori
tas non ſolū ꝓbat ꝙ non exercuit ꝙ ſa
tis clarū eſt. ſed etiā ꝓbat ꝯtra primā
partem: ꝙ exercendi iuriſdictionem do
miniū non habuit: qꝛ negat ſe eſſe iudi-
cem. Ad iudicē aūt non tm̄ ꝑtinet iuriſ
dictionis exercitium: ꝗ̄tum iudicandi
dn̄ium. quare ꝛc. Tertia pars ꝓpōnis
ſue eſt. ꝙ xp̄s per hoc ꝙ non exercuit ꝑ
ſe talem iuriſdictionē oſtendit qḋ de ꝑ
ſe ad regnū ꝑtinet. ſ. ſubiectos regere ꝑ
leges ſtudioſas in his q̄ pertinent ad fi
nem humanū tā politicū ꝙ vltimatum
et ꝙ diſcutere negocia tꝑalia litigioſa
ſolum ꝑ accidens ad eoꝝ ꝑtinet officiū
ſcȝ ꝓpter materiam hoīm. Et hoc oſtē-
dit: qꝛ primum exercitiū fuiſſet in ſtatu
innocētie. ſcḋm vero nō. ideo xp̄s ad dā
dū exemplū ꝑfecte vite ſuum regale do
miniū reduxit ad exercitiū talis ſtatus
Item ꝑȝ in hoc pſalmo. vbi ꝓpha in ꝑ
ſona xp̄i dicit. Ego aūt cōſtitutus ſum
rex ꝛc. Et ſubiungēs officiū ſuum rega
le dicit. Predicās p̄ceptum eius. Item
ꝙ tale officium ꝑ ſe ad reges pertineat
patȝ ex dictis ph̄i.1. politi. Vbi oſtēdit
ꝙ p̄ncipatus paternus q̄ ſimilis eſt re-
gali magis habet ſolicitari circa homi-
nes q̄ꝫ circa poſſeſſiōes ⁊ circa virtutes
hoīm q̄ꝫ circa diuitias. Sed ꝯtra hec
inſtatur: qꝛ ex his ſequit̄ ꝙ non erit dif
ferētia inter principatum regni tempo
ralis: ⁊ principatū regni ſpiritualis ſeu
ſacerdotalis: quod eſt abſurdū. Et ꝯn̄a
tenet: qꝛ differētia inter iſtos principa-
tus eſt: qꝛ p̄ncipatus tꝑalis ordinat̄ ad
temporalia. ſacerdotalis ad ſpiritualia
et ad reges tꝑales ꝑtinet principaliter

de per ſe ⁊ ꝓprie ſubiectos regere per
leges ſtudioſas. non quaſcunqꝫ ſed per
leges humanas ciuiles ſeu politicas et
ꝑ virtutes morales eos ordinare ad fi-
nem politicum hui⁹ vite. ad ſacerdotes
p̄ncipaliter ⁊ de per ſe pertinet eos re-
gere ꝑ leges diuinas ⁊ per virtutes he-
roicas eos ordinare ad finem vltimum
vite future et ſalutis eterne. Et hoc fecit
xp̄s per hoc oñdēs ſe eſſe ſacerdotē ⁊
non regē tꝑalem. Nec auctoritas pſal-
miſte quā allegat facit ad propoſitum
ſuum ſed magis contra ip̄m. Nam per
hoc ꝙ ſubdit predicans preceptū eius
clare patet ꝙ non loquitur de regno tē
porali ſed de ſacerdotali. quia nō ad re
ges temporales. ſed ad ſacerdotes pro
prie pertinet predicatio preceptoꝝ dei
quare ꝛc. Sed adhuc pro ſolutiōe ra-
tionum mearum ponit iſtud correlariū
ꝙ q̄uis rex ſeu domin⁹ temporalis poſ
ſit licite in diuitijs ⁊ honoribus glorio-
ſus apparere. non tamen de ratione re
gis vel dn̄i temporalis ē taliter iuriſdi
ctionem ſuam exercere. Prima pars
patet. quia hoc pōt fieri ad vtilitatē rei
publice. Secūda patet de xp̄o qui ſm
eum fuit verus rex temporalis ſm hu-
manitatē. ⁊ tamen ſicut patet ex decur
ſu euangelij in regendo ſeruauit pau ꝑ
tatem ⁊ humilitatem. Et hoc ſicut dicit
probant ratiōes mee. ⁊ nihil plus. Vn-
de quādo xp̄o reſpondit pylato. regnū
meum non eſt de hoc mundo. intelligē
dum eſt ſm eum quo ad cōmunem mo
dum regendi alioꝝ. ſcȝ in diuitijs ⁊ glo
ria mundana. Sed iſta expoſitio videt̄
diſtorta. nec eſt dictis ſanctoꝝ conſona
Nam ſuper iſto paſſu dicit Chriſt⁹. Nō
priuat inquit mundū a ſua ꝓuidentia
⁊ prelatione. ſcilȝ diuina vel ſpirituali.
ſed oſtendit regnū ſuū non eſſe huma
num ſiue corruptibile. Sed conſtat ꝙ
omne regnū temporale eſt corruptibile
quare patet ꝙ dicebat ſe nō habere re-
gnū temporale ſeu corporale. ſed ſolū
ſpirituale. Et ad idē eſt ſententia bea
ti Augu. igitur ꝛc. Et hoc de ſecūda ra
tione principali. ¶ Tertio prin
cipaliter arguebam ſic. Xp̄s tenuit ar-

tiſſimam paupertatem. igitur non ha-
buit monarchiam temporalē ſeu rega-
lem. Conſequentia tenet. quia artiſſi-
ma paupertas excludit tam in ꝓprio q̄ꝫ
in cōmuni omne dominiū temporaliū
rerum. ⁊ per ꝯn̄s regale dominiū. An-
tecedēs patet qꝛ xp̄s tenuit ⁊ ſeruauit
omne illud quod ipſe ad euangelicam
perfectionem pertinere docuit. iuxta il
lud Actuū.1. Cepit iheſus facere ⁊ do-
cere. ⁊ ipſe docuit arctiſſimā pauperta
tem ad euangelicam perfectionē perti-
nere. igitur ꝛc. Confirmat̄ antecedēs
ꝓbando per octo media. ꝙ xp̄s facto ⁊
verbo ſummā paupertatē docuit. Pri-
mo qꝛ ipſe per ꝓphetam ſuam futurā
paupertatē predixit Pauper ſum ego
et in la. a. iu. ma. pſal. Scḋo qꝛ ꝓpter
nos egeſtatem ⁊ paupertatē aſſumpſit
Propter nos egen⁹ fact⁹ eſt ꝛc. 2. Co. 8.
Tertio quia ex pauperib⁹ natus oīa
paupertatis ſigna oſtēdit. Inuenietis
infantē ꝛc. Lu. 2. Quarto qꝛ inter ho-
mines conuerſando paupertatē ſerua-
uit. Vulpes foueas habent ꝛc. Mat. 8.
Quinto quia pauper ⁊ nudus in cru-
ce pepēdit. Recordare pauꝑtatis mee
Tren. 3. Sexto qꝛ pauperes diſcipu
los. ſcȝ piſcatores elegit. Ecce nos reli-
quimus oīa ꝛc. Mat. 19. Septimo qꝛ
paupertatis conſiliū dedit. Si vis per-
fectus eſſe. Mat. 19. Qui nō renunciat
omnib⁹ ꝛc. Lu. 14. Octauo qꝛ pauperi
bus regnū celoꝝ promittit. Beati pau-
peres ſpū quoniā ipſoꝝ eſt ꝛc. Mat. 5.
His ergo attētis cū ex ſcriptura pa
teat ꝙ xp̄s ſm humanitatem in oībus
ſe oſtenderit eſſe pauperē mirandū eſt
ꝙ modo aliqs dicat ip̄m fuiſſe monar-
cham totius orbis ⁊ regē temporalē cū
etiam ſe eſſe regem negauerit. Joh. 18.
⁊ a turbis regnū reſpuerit. Johānis. 6.
⁊ ceſaris imperium recognouerit. Red
dite que ſūt ceſaris ceſari ꝛc. Mat. 22.
Igitur ꝛc. Ad iſtam rōnem reſpōdet
negando primā ꝯn̄am. Et ad ꝓbationē
negat mihi ꝙ arctiſſima paupertas ex-
cludit tam in ꝓprio q̄ꝫ in cōmuni omne
dominiū temporaliū rerū vt dicit pate-
re ex dictis ⁊ per illud Zach. 9. Exulta

rc. Ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ sal-
uator ⁊ ipse pauper ⁊c. Ideo lꝫ xp̄us in
omnibꝰ ostenderit se esse pauperē vt ꝓ
bant premisse auctoritates. nō tamē se
quit̄ ex hoc ip̄m non fuisse regē. Sed
contra istam responsionē arguitur pro
bando ꝯn̄am meā ꝑncipalē ⁊ assumptū
in ea qđ ipse negauit. Nam licet xp̄us
ꝙtum ad vsum aliqua tam in ꝓprio ꝙ
in cōmuni habuit. In ꝓprio quidem si
cut cibū. potum. ⁊ vestimenta sua ꝓpria
sibi singulariter appropriata. In com-
muni vero qꝛ sicut patet Iohā. 12. locu
los habebat quos iudas seruabat. In
quibus erāt ſm glo. Mat. 18. cōmunia
salꝫ xp̄o ⁊ apostolis. Legit̄ ꝙ erant eis
omnia cōmunia Actuuꝫ. 4. Tamē hoc
certū est ꝙ in istis seu in alijs quibuscū
ꝗ rebus tp̄alibus xp̄s vltra vsuꝫ nō ha
buit proprie dictū dominiū siue in pro
prio siue in cōmuni. ⁊ ꝙ sua arctissima
paupertas quaꝫ docuit ⁊ seruauit tale
dominiū excludit. Nam vbi dat ꝯsiliuꝫ
perfectionis dicens. Si vis ꝑfectus eē
⁊c. nihil excipit sꝫ dicit. Omnia quecū-
ꝗ habes da pauperibꝰ. Nec addit pro-
priū vel cōmune. sed vniuersaliter hoc
intelligit. ideo signū vniuersale ingemi
nat dicēs. omnia ⁊ quecūꝗ. igitur tale
dominiū nō habuit nec habere voluit.
Qđ scriptura plerisꝗ locis possessionē
nominat. Ut ibi. nisi quis renūciauerit
omnibus que possidet ⁊c. ⁊ Mat. 10. no
lite possidere aurū neꝗ argentum ⁊c.
igitur ⁊c. Ad hoc possem inducere de
cretales factas super declaratiōe regu
le beati francisci. sed transeo cā breuita
tis. Nec auctoritas Zach. quā inducit
facit ad ꝓpositū suū. qꝛ loqtur de rege
spirituali. Ideo dicit iustus ⁊ saluator
Et cum indecens sit regem temporalē
eē pauperē si de rege temporali loque-
retur non diceret. exulta ⁊ iubila. quia
ꝙ ipse pauper esset ⁊ contra honorē re
gni super asinam incederet nō esset cā
exultationis vel iubilationis. sed mag
tristicie ⁊ doloris pplo iudaico eius au
xiliū prestolāti. quare ⁊c. Sed adhuc
pro solutione quorūdā prius allegato-
rū ponit hanc quartā ꝓpositionem. Li-
cet xp̄s in omnibus ad regnū pertinen
tibꝰ habuit generaliter in orbe potesta
tem. non tn̄ per hoc destituit imperato
rem vel alios habētes regiā dignitateꝫ
qꝛ scꝫ noluit habere exercitū in tp̄alibꝰ
ideo a turbis respuit regnū. Et quo ad
hoc dicit. date q̄ sunt cesaris ⁊c. Et im-
peratorē recognouit. tn̄ his nō obstan-
tibus dicit iste magister ꝙ imperator ⁊
reges alij terreni in suis gradibꝰ a deo
ꝑmissi fuerūt tanꝙ ministri xp̄i hoīs su
per quos ⁊ oīa negocia eis cōmissa ha-
buit plenā auctoritatē pro suo libito or
dinandi. Sꝫ vt ptꝫ ex supradictis hoc
nō ꝓbāt rōnes sue. Et etiā si hoc veruꝫ
essꝫ cū ſm Aug. omnis xp̄i actio nostra
sit instructio: xp̄us de suis actibꝰ de hoc
nos debuisset instruxisse. Qđ tn̄ v: ptꝫ
ex superioribus ipse nō fecit sed magꝭ
verbo ⁊ facto docuit oppositū. q̄re ⁊c.

Et hec de tertia rōne ꝑncipali ⁊ đ pri
ma ꝯclusione ⁊ suis adiunctis ꝓbabili
ter dicta sint ⁊c. R Secūda con-
clusio iuxta materiā secūdi argumenti
ante oppositū questiōis facti est de ha-
bitu ⁊ actu infuse fidei Et est ista ꝙ licꝫ
ad salubriter credendū requirat̄ fides
infusa tn̄ ipse nō sufficit ad actū credē-
di ꝓducendū sine rōnis apparentia.

Prima ps nō pōt conuinci a pura ra-
tione naturali. qꝛ ſm eā nulla esset ne-
cessitas ponēdi habitus infusos cū oīa
possent saluari ponendo habitus natu
raliter acquisitos. Sꝫ tn̄ ad eā facit au
ctoritas scripture. Nā apl's dicit Heb.
11. ꝙ sine fide īpossibile est placere deo
⁊ per ꝯn̄s sine ea impossibile est de lege
ordinata salubriter credere. ⁊ tn̄ apl'us
loquit̄ de infusa fide. qꝛ sine fide acqui
sita pōt quis placere deo. sicut patꝫ de
ꝑuulis baptisatis ⁊ de adultis quibus-
dam. quare ⁊c. Item ista pars potest
aliquo mō persuaderi rōne ꝓbabili lꝫ
non inconuincibili. Nam sicut arguit
Guil. par'. ꝑma parte tractatus de fide
⁊ legibꝰ. ex solis naturalibus nō ascen-
dit̄ sup naturā vel naturalia nec aliqua
virtus vel potētia ꝑ semetip̄am est ma
ior vel fortior seip̄a. Intellectꝰ igit̄ ꝑ se
metip̄m vel naturalia sua nō pōt crede

re contra se vel supra se vel seip̄m vin-
cere. sed ipse multa hꝫ credere ꝯtra se.
id est ꝯtra naturalē inclinationē suam.
qđ ꝓbat ibidē. qꝛ eodē iure ⁊ eque ple
no tenet̄ subditꝰ esse humanꝰ intellectꝰ
deo sicut affectꝰ. sꝫ humanꝰ affectꝰ sic ē
debitor deo ꝙ ꝓpter ip̄ꝫ hꝫ ꝯtra se ope
rari ⁊ ꝯtra seip̄m et suā inclinationē a-
mare vel odire. quare ⁊ humanꝰ intelle
ctus ꝓpter deū hꝫ ꝯtra seip̄m credere.
Igit̄ necesse hꝫ sup oīe lumen natura
le illuminari fortiori lumine. Naturali
bus aūt illuminatiōibꝰ nulla est fortior
hic in via ꝙ ipsa gratia. Quare ꝯcludit
fidē esse grām hoc est diuine largitatis
donū gratuitū. quo itellectꝰ ꝓpter deū
credit ꝯtra seip̄m. Item ex eodē funda
mēto ꝯcedit ꝙ actus seu operatiōes fi-
dei infuse ⁊ acquisite nō solū differunt
ſm magis ⁊ minꝰ. vt quidā dicunt. sed
differunt spē. Quia lumia descēdentia
desup a p̄re luminuꝫ alterꝰ modi sunt
ꝙ lumia ascendentia a rebꝰ creatis. Et
aliter ſm spēm lucet intellectꝰ ex irra-
diatiōe ꝑmi lumīs. aliter ex reuerbera
tione a rebꝰ infimis. Scđa ps ꝓbatur
qꝛ paruulꝰ baptisatꝰ vel adultꝰ hn̄s fi-
dem infusam ex illa nō sufficeret ꝓdu-
cere actū credendi respectu articuli de
trinitate. seu alterꝰ rei ineuidētis nisi
ꝑus ꝯfortaret̄ vel manuduceret̄ ex ali-
qua apparentia. Nā per hoc sicut dicit
Aug. vt allegatū est superius. fides scꝫ
acquisita gignit̄. nutrit̄. defendit̄. ⁊ ro-
borat̄. Et istud postea clarꝰ ꝓbabitur.

Sꝫ oppositū huiꝰ partis tenet doctor
p̄dictus in tractatu p̄allegato. Pōt aūt
eius opinio ad aliq̄s ꝓpositiones redu
ci. Prima ꝙ credere īprobabilia forti
tudinis est atꝗ vigoris nr̄i intellectus
sicut amare dānosa ⁊ molestia fortitu-
dinis atꝗ vigoris nr̄i affectꝰ. Quia sicͭ
hūanꝰ affectꝰ hꝫ velle ꝯ̄ seip̄m ꝓpter deū
sic humanꝰ intellectꝰ credere ꝯ̄ seip̄m.

Scđa ꝓpositio credere ea q̄ apparēt
esse vera nō est virtutis. sed credere ea
q̄ nō apparent vel nō vident̄ esse vera
hoc est ex virtute credentis. quia talis
credulitas seu ei debita fides q̄ sibi im
penditur ꝓpter suasiones aut ꝓbatio-
nes. quia talis etiam cuilibet alteri da-
retur. igitur sublimior ei debetur. Un-
de potest sic argui. Aut credendum est
deo sine aliqua suasione. aut nō. Si sic
habetur propositum. Si non ergo non
aliter sibi credendum est ꝙ cuilibet al-
teri. Nec valet dicere ꝙ ei creditur sine
suasione sed tantū quia verax est. quia
hoc est credere cum suasione. Nam qui
sic credit suasum habet ꝙ deꝰ verax nō
vult mentiri. Et sic crederetur cuilibet
viro bono nec in hoc honorificat̄ deus.
quia sic cuilibet crederetur qui eandeꝫ
causam credulitatis haberet. modo de
betur deo specialis honorificētia ⁊ obe-
dientia in credendo. quare ⁊c. Quar
ta propositio. Non est intellectus firmꝰ
aut fidelis qui credit per probationes
aut apparētiā rationis. Quia talis est
velut infirmꝰ requirēs baculū ad ambu
landū. ⁊ rō est baculus cui innitit̄. Igit̄
qui ꝑ rationeꝫ credit. nō firmit̄ credit.
Itē talis est sicut venditor incredulus
qui emptori aliter nō credit nisi pignꝰ
et cautionem ei dederit. et probatio est
velut pignꝰ aut cautio sine qua nō cre-
dit. Quare manifestum est intellectuꝫ
exactorem huiusmodi pignoris esse cre
dulitate infirmū ⁊ incredulum. Quin
ta sequitur ex predicta ꝙ sicut multitu-
do ⁊ magnitudo pignoris in domo ven
ditoris licet ei securitatē faciant. signa
tamen sunt incredulitatis ipsius. sic pi
gnora ⁊ securitates probationum desi-
gnant incredulitatē intellectus. Idem
patet exemplum de multitudine bacu-
lorum ⁊ apodiaculoruꝫ que designant
infirmitatē ambulantis. Sexta sicut
huiusmōi credulitas siue fides que fit
per probationes vel suasiones non est
virtuosa. sic ipsa est viciosa ⁊ deo contu
meliosa. ideoꝗ damnatione ac suppli-
cio dignissima. Primū patet. quia vir
tus ē circa difficile. huiusmodi aūt cre-
dulitas non soluꝫ non est difficilis. sed
facilis. quia sicut impossibile est nō cre
dere manifeste vera. sic difficile est non
credere probabilia. Secundū ptꝫ. qꝛ
sicut cōtumelia fit viro note bonitatis
si ei absꝗ pignore non credatur: si deo

tanto maior quanto melior. Item non
est ita mendax cui cuz pignore non cre=
datur. que ergo reuerentia fit deo si ei
sic credatur vel fides attribuatur. Itez
tali credulitate non credit deo sed pro
bationi. sicut vẽditor non credit empto
ri sed pignori. quare ꝛc̃. Ex predictis
sequitur septima ꝙ deo digna creduli=
tas est illa ꝛ sola talis qua eis creditur
sine omni pignore rationũ. aut ꝓbatio
num cautione gratis scꝫ obedienter et
nõ ꝓpter hoc quia verax est aut qꝛ ver
est qꝺ loquitur. ꝛ oĩs alia credulitas est
irreligiosa ꝛ deo ꝯtumeliosa. qꝛ per ta=
lem deo non credit sed pignori. q̃re nec
talis facit fidelez. Octaua quã postea
infert ex predictis est ꝙ inquisitio ꝓba
tionũ est vnũ impedimentũ in cognitio
ne legis xp̃i seu veritatis articulorum.

L Sꝫ huic et alijs ꝓpositionib⁹
predictis iste doctor videt in eodẽ tra=
ctatu cõtrarius. Naꝫ postea diffuse ibi=
dem ꝓbatur ꝛ per multas rationes ꝙ
vna ẽ fides ad quã credẽdã oĩs hoĩes
obligant. Persuadet etiã quẽlibet ar=
ticulũ fidei articularit. postea gñaliter
ꝓbat. ꝙ sola lex vel fides xp̃i est illa ad
quã oĩs tenent. sed ꝙ oĩs cõtraria est
falsa. Et sic inducit ꝓbationes ad ea q̃
sunt fidei. Insuper dicit ibidẽ ꝙ ꝓphe=
tis ꝛ aplĩs nõ est creditum nisi ex testi
monijs miraculoꝝ q̃re ꝛc̃. Itẽ xp̃s dicit
Johã. 15. Si opera nõ fecissem in eis q̃
nullus alius fecit peccatũ non haberẽt
Et loquit de peccato infidelitatis ẜm
Aug. ergo patet ꝙ xp̃s faciebat opera
miraculosa ꝛ propterea sibi ꝛ sue legi fi
des adhibet. In miraculis aũt fundat
quedã rationis apparentia. quare ꝛc̃.
Itẽ miracula facta sunt ad ꝯfirmatio=
nem fidei. iuxta illud prius allegatum
Mar. vlti. Predicauerunt vbiqꝫ domi=
no cooperantez sermonẽ ꝯfirmante se=
quẽtib⁹ signis. Igit appẽntia miraculi
aut rõnis nõ tollit firmitatez fidei. sed
magis eaꝫ facit. quare ꝛc̃. Item specia
liter arguit contra primã et secundã ꝓ
positiones. quia ẜm philosophũ ꝛ etiaꝫ
ẜm aduersarium. Sicut se habet volũ=
tas ad bonũ. sic intellectus ad verum.

ꝛ ẜm philosophum. 3. ethicorum. volun
tas non potest velle aut diligere nisi ap
parens bonũ. ꝛ per ꝯñs sicut voluntas
non põt amare dãnosa aut molesta nisi
sub rõne alicui⁹ apparentis bonitatis.
ita nec intellect⁹ credere ardua ꝛ diffici
lia ꝯtra seipm̃. nisi ex apparẽtia verita
tis. hoc eñ q̃libet experitur. ꝙ illud qꝺ
credit apparet sibi verũ. Et interroga=
tus de illo qꝺ credit. respondet ꝙ ipm̃
sibi verũ videt. Unde ꝛ nostrum crede=
re est quoddã apparere. sicut ꝛ quodli=
bet aliud iudiciũ intellect⁹. Et ideo qñ
dicit apostolus. Hebreo. 11. ꝙ fides est
argumentũ rerum non apparentiũ. in=
telligendũ est non euidentiũ. vt sit sen=
sus. ꝙ fides est noticia ineuidens. q̃re
ꝛc̃. Item contra tertiã sextam ꝛ septi
mã ꝓpositiones arguit. quia sicut se hꝫ
voluntas ad meritorie diligendũ deuꝫ
sic intellectus ad meritorie credenduꝫ
deo. sed voluntas digne ꝛ meritorie ip
sum põt diligere ꝓpter retributionẽ. iu
xta illud psal. Inclinaui cor meũ ad fa=
ciendas iustificationes tuas in eternuꝫ
ꝓpter retributionem. Igitur ꝛc̃. intelle
ctus digne ꝛ meritorie deo potest crede
re propter rationem. Nec ex hoc sequi=
tur. ꝙ non aliter sibi creditur q̃ꝫ cuilibꝫ
alteri. qꝛ sicut deus non est diligendus
ꝓpter retributionẽ precise ꝛ principalr
sed ꝓpter seipsum. sic non est sibi cre=
dendũ precise aut p̃ncipaliter ꝓpter ra
tionem. sed principaliter ꝓpter ei⁹ au=
ctoritatem. Et sic intelligenda est com=
munis auctoritas Gregorij. Fides non
habet meritũ vbi humana ratio prebet
experimentũ. Non obstante ergo rõne
probabili stat meritum fidei. quia prin
cipaliter creditur propter obedientiaꝫ
dei. Et ita plus creditur sibi q̃ꝫ rationi
quia propter ipm̃ firmiter creditur illꝺ
quod ratione solũ ꝓbabiliter suadetur
Et ita nõ est facile sed difficile ꝛ virtuo
sum ꝓbabilia non solum ꝓbabiliter sꝫ
etiã firmiter credere. quare ꝛc̃. Item
cõtra quartã ꝛ q̃ntã ꝓpões arguit. qꝛ
sicut ẜm philosophũ in secundo de aĩa
ad videndũ requiritur lux corporalis.
sic ad credendũ naturaliter requiritur

apparentia rationis quasi quedam lux
spiritualis. Igitur ratio probabilis nõ
facit intellectum aut ostendit ipm̃ infir
muꝫ infidelẽ aut incredulũ nec est sicut
baculus aut apodiaculũ accidentaliter
sustentans ipsum. sed est quasi pes na=
turaliter portãs eũ. ꝛ naturale eius ad
iutorium requisitũ ad spiritualiter am
bulandũ id est ad credẽdũ. Quare nec
multitudo aut magnitudo probationũ
sicut multitudo ꝛ magnitudo pignoris
incredulitatẽ intellect⁹ designant. sicut
dicit iste doctor imo magis eius credu=
litatẽ augẽt. sicut docet experiẽtia et in
ipso firmitatẽ faciunt sicut dicit Greg⁹
in omel. ascensionis. Ipsa inquit resur
rectio apostolis dubitantibus ꝑ multa
argumẽta demõstrata est. Que dũ nos
legentes cognoscimus q̃d aliud q̃ꝫ de il
loꝝ dubitatiõe solidamur ꝛc̃. Unde ptꝫ
ꝙ probabilia argumẽta seu rationes ꝓ=
babiles non ex sua ratione secum affe=
runt formidinem. capiẽdo formidinem
pro quantocunqꝫ ꝑuo dissensu conclusi
aut assensu sui oppositi. Nam tũc talis
ratio aliqualiter q̃uis remissius proba
ret oppositũ cõclusi. et sic nõ posset sta=
re cũ firmitate fidei. quod est falsum. q̃
re ꝛc̃. Patet etiaꝫ ex eodẽ falsitas octa
ue propositionis. quia insuper ponens
eam non solum contrariatur sibijpsi. sꝫ
etiam omnibus fere sanctis et doctori
bus qui inquirũt et inducunt rationes
probabiles ad ea que sunt fidei qꝺ non
facerẽt si esſꝫ impedimentũ in cognitio
ne legis xp̃i. imo ipsemet legislator ad
sue legis probationẽ fecit ꝑ seipsum et
suos apostolos miracula. vt dictũ est su
pra. quare ꝛc̃. Sic ergo ex predictis pa
tent solutiones rationũ huius doctoris
et falsitas sue positiõis ac per ꝯsequẽs
veritas octo propositionũ contradicto=
riarum ꝓpositionibus premissis. Et hec
de secunda ꝯclusione et suis adiunctis

M Tertia conclusio iuxta ma=
teriam tertij argumẽti ante oppositum
questionis facti est de confirmatione ec
clesie christi. Et est ista ꝙ licꝫ christi seu
petri ecclesia ex fide sola non sit ad cre
dendum sufficienter confirmata. tamẽ

ex fidei auctoritate principaliter cõclu
ditur ꝯfirmatio ecclesie in fide christia=
na. Et hec conclusio directe responsiua
est ad quesitũ. Nam prima pars respõ=
det ad primũ questionis intellectuꝫ. se=
cunda vero ad tertium. Prima pars
aũt patet ex dictis in secũda conclusio=
ne quia ex sola fide infusa non inducit
sufficienter ecclesia ad credẽduꝫ seu ad
constanter et firmiter assentienduꝫ. sed
ad hoc inducta fuit ex apparẽtia ratio=
num. sicut etiã arguit secunda ratio an
te oppositum. Et specialiter ex apparẽ
tia miraculorum sicut ostendit auctori=
tas allegata. Marci vltimo capitulo. q̃
re ꝛc̃. Unde de multis rationibus quas
in prima questione sententiarum indu
cit doctor subtilis et etiaꝫ alij doctores
in diuersis locis tantũ vnã tango causa
breuitatis arguendo sic. Illa sunt vera
et cõstanter ac firmiter credẽda in quo
rum veritatis testimoniũ deus inuoca=
tus fecit miracula. Ista est ꝓbabilis in
lumine naturali. sꝫ sic est de dictis ꝛ do=
ctrina christi. Ista patuit per experiẽtiã
et nunc etiam est probabilis in lumine
naturali per formosam historiam de re
suscitatione lazari et alijs multis mira
culis per christum et eius apostolos fa
ctis. igitur ꝛc̃. Hanc rationez innuebat
Richardus de sancto victore. 1. de trini
tate capit. 2. loquens. Domine inquit si
error est. a te decepti sumus. tot enim ꝛ
tantis prodigijs attestata sunt que nõ
nisi per te fieri potuerunt. Et loquitur
in ꝑsona indifferentis. Et si forte huius
modi miracula negarent esse facta hoc
nobis grande miraculuꝫ sufficit ꝙ sine
miraculis pene totus orbis crediderit
sicut dicit Augustin⁹. 22. de ciuitate dei
Sufficit enim quãtuꝫ. scilicꝫ ad indiffe
rentẽ. quia aliter esset de ꝓteruo. Hanc
eãdem rationem similiter innuebat xp̃s
dicens Johannis. 5. Opera que ego fa=
cio testimoniũ perhibent de me. Et ite=
rum. Johannis. 10. Si mihi non credi=
tis saltẽ operibus credite et multa huius
modi in pluribus locis euãgelij. quare
ꝛc̃. Secunda pars conclusionis patet
ex dictis in tertio articulo q̃stiõis. quẽ

tractaui in vesperijs meis. Ubi sub tribus conclusionibus probaui ꝙ semper scilicet vsq; ad consũmationem seculi ẽ et erit aliqua ecclesia que per rectam fidem christi lege regulabitur ⁊ ei conformabitur. Et ista est ecclesia vniuersalis et non aliqua particularis ab vniuersali ecclesia distincta. Sed ꝙ sic semper perseuerabit vniuersalis ecclesia in fide non potest conuinci ratiõe sed principaliter conuincitur ex scripture auctoritate. sicut ibidem probaui ex trib⁹ auctoritatibus. scilicet. illa Luc. 22. Petre rogaui pro te ꝛc. Et illa Math. vltimo. Ego vobiscum sum vsq; ad cõsummationem. Et insuper ex illo dicto christi dicentis de ꝑsecutione antichristi. ꝙ tunc inducentur in errorẽ si fieri potest etiam electi. Inductionem dimitto causa breuitatis. Ex his ergo ac etiam ex dictis in tertio preambulo huius questionis satis patet secunda pars cõclusionis. ℞ Sed contra vnuz dictum quod immediate tactum est et quod probatum fuit in secunda conclusione dicti secundi articuli vesperiaruz mearum que cõclusio fuit. ex sacra scriptura non conuincitur ꝙ semper est aliqua particularis ecclesia que christi legis regule conformetur. posuit dictus magister hic istam propositionem collatiuam. ex sacra scriptura conuincibilez Uidetur ꝙ semper vsq; ad diez iudicij aliqua ꝑticularis ecclesia militans christi legis regule conformetur. Et sic ſm eum sequitur ꝙ confirmatio in fide nõ solum conuenit vniuersali ecclesie sed etiam particulari. Cuius oppositũ nũc et alias tetigi ⁊ in prima lectiõe mea respondendo ad rationes istius magistri dixi ꝙ vna sola scilicet quinta vadit cõtra intentionem mee conclusionis. Et contra hoc ipse postea arguit. sed quia processus logicalis est et magis vocalis ꝙ̃ realis. ideo transeo causa breuitatis et venio ad rationes suas principales.

Prima ratio fuit ꝙ semper vsq; ad diem iudicij durabit ecclesia quaz christus se edificaturum promisit supra petram continens in se multas ecclesias particulares. et distinctiões graduum officiorum et dignitatum. sicut corpus continet in se multa membra sic distincta igitur ꝛc. consequentia patz. antecedẽs probat ex dictis christi ⁊ apostoli simul iunctis. Mathei. decimosexto. ꝑ. Corinthios duodecimo. ad ephesios quarto et quinto capitulis. Secunda ratio fuit in die iudicij de multis ecclesijs ꝑticularibus ex diuersis mũdi partibus concurrent fideles etiã in charitate existentes. qui tunc reperientur viui et rapientur in nubibus obuiaz xp̃o in aera igitur ꝛc. consequentiam reputat clarã antecedens patz ex duobus dictis apostoli simul iunctis. scilicz primo Thes. quarto. vbi loquitur de illis qui tũc rapientur viui ⁊ quomodo rapientur ꝛc. ⁊ Ephesios quarto. vbi dicit. donec omnes occuramus ꝛc. vbi glosa. donec nos omnes occuramus nobis inuicez de diuersis partibus mundi cum desiderio currentes ad gaudiuz. Et subdit donec illud fiat durabit prelatio Ad primã rationez respondi in prima lectione ꝙ quicquid sit de antecedente tamen illo non conuincitur ex sacra scriptura nec ex illis dictis christi et apostoli que allegat. Ad secundaz quicquid sit etiã de antecedẽte dixi consimiliter ꝙ illud nõ conuincitur ex scriptura nec ex illis dictis ap̃li. q̃re ꝛc. Unde ꝓ materia istaꝶ rationũ posui tres ꝓpões. ℗

Prima ex sacra scriptur a probabile est ꝙ ante diẽ iudicij erit aliq̃d tempus in quo nulli erunt fideles viui. Patz de illo tempore in quo ante aduentuz christi ad iudiciuz: ignis precedet purgans elementa et incinerans corpora mixta. Et illud tempus in dictis meis vocabã consũmationem seculi. ꝛc. Secunda propositio sequitur ex predicta ꝙ nullo tempore consũmationis nulla erit ecclesia militãs siue vniuersalis siue particularis. Patet ex descriptione ecclesie militantis quam posui. quia tunc nulli erũt fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Et ex hoc patet clare falsitas sue propositionis et etiã antecedentis prime ratiõis quo ad singulas partes. Tertia propositio. in die iudicij nulli homines reperientur viui qui obuient christo venienti sic. scz ꝙ illi prius non fuerint mortui. Patz ex dictis nec oppositum conuincitur ex illa auctoritate apostoli. primo Thes. quarto. sicut patz intuenti opiniones doctoruz super hoc passu. Et ex hoc clare patet falsitas antecedentis secunde rationis. Sed contra hec ipse replicat. Primo contra hoc quod dixi ꝙ antecedẽs suarum rationuz non conuincit̃ ex scriptura inducit plures auctoritates scripture que quasi in idem conueniunt. Ideo non repeto nisi illam quam principaliter inducit contra primam propositionem. scilicz dictũ apostoli ad Ephesios quarto. vbi de christo loquitur sic. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas ꝛc. ad edificationem corporis christi. scilicz ecclesie donec occurramus nobis inuicẽ et christo venienti ad iudicium in virũ perfectũ. scilicet in mensurã etatis plenitudinis christi. sed talem mensuram etatis non habebimus ante diem iudicij. quia non nisi per resurrectionez. igitur vsq; ad illud tempus durabit ecclesia ſm distinctionem graduum ꝛc. Ex quo infert ꝙ est falsa prima propositio et per consequens secunda. Sed hic dico ꝙ in illa auctoritate apostoli hec dictio donec sumitur exclusiue. vt scilicet excludat non solum diẽ iudicij sed etiã illud tempus quod immediate iudiciũ ꝓcedit quando. s. iudicij signa incipient apparere vt magis statim dicetur. quare ꝛc. Item constat contra me. quia illud tempus purgationis electoruz per ignem ꝛc. pertinet ad diem iudicij imo est pars diei iudicij. Nõ enim soluz ad diem iudicij pertinet latio sententie. sz etiam multa alia precedentia et sequẽtia. vt patet etiaz ex multis passib⁹ scripture. Sed quicquid sit de hoc vltimo dicto tamen primuz proprie loquendo non est veruz. q2 illa purgatio per ignẽ est vnum de signis ante iudicium ſm omnes doctores. et ꝑ ꝯsequẽs ꝓprie nõ est pars diei iudicij ꝛc. Item replicat cõtra tertiam propositionem q2 christo̅ venienti ad iudicium aliqui rapientur obuiã qui tunc inueniuntur viui ⁊ pri⁹ non fuerunt mortui. igitur illa propositio falsa. Antecedens probat ex illo apostoli. primo Thes. q̃rto. deinde nos qui viuimus qui relinquimur simul rapiemur cuz illis in nubibus obuiã christo in aera ⁊ cetera. Sed hec auctoritas non concludit ꝙ Paulus qui iam est mortuus ibi se connumerat cum illis viuis qui sic rapientur. et per consequens non intendit ꝙ illi viui pri⁹ non fuerunt mortui. Et quãdo dicit ꝙ imo sicut patet per glosam ibidem. et magister libro. 4. distin. 43. ⁊ doctores communiter q supponũt ꝙ xp̃s veniens ad iudicium aliquos inueniet viuos et tũc ꝯsequẽter querũt vtruz tales quãdoq; sint morituri vel non et tangunt duas opiniones. vnã Hieronimi qui videtur velle ꝙ non ꝛc. aliam Ambrosij dicentis. ꝙ in raptu illorum qui viui rapientur mors erit et resurrectio mira quadam velocitate. Idem tenet Thomas de argentina super eadem distinctione vbi dicit ꝙ Augustinus. 20. de ciuitate dei. capitulo. 20. videtur sentire ꝙ illi q mortui fuerint inuenti in aduentu iudicis prius duratione resurgent ꝙ̃ hi qui inuenientur viui. quia rapientur obuiã christo ⁊ in illo raptu morientur ⁊ subito reuiuiscent. ℗ Sed contra hec primo est illud apostoli. 1. Cor. 15. omnes quidez resurgemus. ⁊ sequitur in momento in ictu oculi ꝛc. Et per consequens ſm apostoluz omnes resurgẽt in eodez instanti. ⁊ non aliqui prius resurgẽt alijs prioritate temporis. Et sic illud. 1. ad Thes. 4. et mortui qui ĩ christo sunt resurgent primi deinde nos ꝛc nõ refert̃ ad prioritatẽ ⁊ posterioritatẽ tꝑalẽ quo ad actũ resurgẽdi. sicut declarat ibidẽ magister Nico. de lira. ad cui⁹ postillaz remitto. Item sanctus Tho. in. 4. sententiarũ distinc. 43. arti. 4. q. 1. dicit ꝙ lz in hac materia varie loquãtur sancti. tamẽ hec est securior ⁊ cõior opinio. ꝙ oẽs morient̃. ⁊ a morte resurgent. Et in respõsione ad primũ argu-

mentum ostendendo quomodo intelligendum est illud symboli. venturus est iudicare viuos et mortuos. dicit q ista distinctio viuorum ⁊ mortuorũ: non est referenda ad ipm iudicij tẽpus: qr tũc erunt omnes viui: neqz ad totum tempus preteritum: quia omnes iudicandi aliquo tẽpore fuerunt viui ⁊ aliquo tẽpore mortui. Sed ad illud tempus determinatum quod immediate iudiciũ precedet. quãdo scilicet iudicij signa incipient apparere. Et in dist. 47. q. 2. arti. 3. dicit q illa ꝯflagratio ignis iudiciũ precedet quo ad purgationem mundi Et in responsione ad primũ argumẽtũ dicit Augusti. 20. de ciui. dei. vbi videt̃ oppositũ innuere. nõ loquit̃ determinãdo sed opinando sicut ostendit ex eius verbis. Et in respõsione ad tertium argumentum dicit q illi viui qui dicũtur reperiri sunt illi qui vsqz ad tp̃s conflagrationis in corpore viuẽt. Ex quibus omnibus apparet ꝓpositum ⁊c. Item quicquid sit de hoc tñ ex his varijs opinionibus doctorum circa hanc materiã apparet clare q ex sacra scriptura non conuincitur propositum istius materie imo expresse dicit Magister senten. vbi eum allegat pro se q horum quid verius sit non est humani iudicij diffinire. quare ⁊c. Iterum vero replicat dicendo. q licet dicte tres propositiões mee essent vere. adhuc equaliter staret difficultas vtriusqz rationis sue: ponẽdo loco illius vsqz ad diem iudicij ly vsqz ad tempus signorũ diem iudicij precedentium. Et deduceretur vtraqz ratio sicut prius: sed tamen non oportet sic modũ loquendi variare vt dicit patere. quia primus modus loquendi trahit̃ ex scripturis. et est a doctorib9 vsitatus et nõ meus. imo dicit q modus meus loquẽdi clare contradicit cõclusioni mee tertie. tertij articuli vesperiarum. Sed miror de hoc dicto. quia voluntarie hoc asserit nec probat aut declarat istam contradictionem: quam tamen omnino nõ video. De suo modo etiam loquendi patet ex dictis quid veritatis habeat ⁊ quomodo doctores varie loquant̃. imo clare patet q modus meus loquẽdi vsitatur a Christo dicit enim Matthei vl. Ego vobiscum sum vsqz ad consummationem seculi. non dicit vsqz ad diem iudicij: aut vsqz ad tempus signorum ⁊c. Quid autem intelligat per consummationem seculi patet ex p̃dictis. Et quãtum ad hoc quod dicit. non obstãtibus tribus propositionibus meis rationes suas ꝓcedere variato illo modo loquẽdi ⁊c. Respondeo q non: quia illa que assumuntur in antecedente et que ex dictis apostoli probantur cõuenire ecclesie non de ecclesia aliqua ꝑticulari. sed de sola vniuersali habẽt locum. capiendo ecclesiam vniuersalem et particularem ad intellectum conclusionum mearum alias satis expressum quare ⁊c.

Tertia ratio sua fuit: qr si propositio sua non esset vera hoc maxime videretur quo ad saluandum dicta scripture de duratione ecclesie. q ipsa posset saluari in vno homine layco: quia vt dicit ista sibi videtur esse mea intentio. Sed falsitatem consequentis probat: quia tunc sm legem ordinatam deficere posset in ecclesia militante sacerdotiũ christi: quod est sm ordinem melchisedech quod videtur esse contra apostolum ad Hebre. 7. et glosam ibidem. Ad rationem respondi. nego antecedens. Et q illa fuerit intẽtio mea clare patet ex tribus correlarijs tertij articuli mei. Ubi expresse posui et probaui ex scriptura q semper a tẽpore christi vsqz ad consummationem seculi erunt plures habentes fidem: spem ⁊ charitatem in ecclesia vniuersali. Q

Sed contra. Replicat. quia descriptio vniuersalis ecclesie militãtis: quã ego posui saluari potest in vno homine tantum. Igitur ⁊c. Antecedens patet: quia dixi q ecclesia est omnis homo fidelis vel oẽs homĩes fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Ex qua clare patet propositum vt ipse dicit. Et etiã ex hoc q ego induxi de abel in quo aliquãdo saluabatur ecclesia ⁊c.

Ad istud respondeo. dico q concesso antecedente ⁊ eius probatione negãda est prima consequentia. Et ratio est quia licet ecclesia nunquã in futurum saluabitur in vno solo supposito. tamẽ aliquando sic saluata fuit vel absolute saluari posset. Modo bona descriptio debet conuerti cum diffinito. non solũ pro vna differentia temporis. sed pro qualibet et respectu cuiuslibet copule etiam de possibili. Ideo posita fuit illa descriptio disiũctiue. q̃re ⁊c. Quarta ratio sua fuit. quia nisi sua propositio esset vera tunc sequit̃ q lex christi quo ad sacramenta vel alios ritus ecclesie a Christo et alijs apostolis institutos quandoqz deficeret ante finem mundi. Consequentia tenet sicut in argumento precedenti. falsitas patet ad Hebre. septimo. et per glosam. Ad hoc respõdi per idem sicut ad precedens negando consequentiam. Unde pro materia huius rationis et precedẽtis dixi q posito q esset vnus solus homo laycus fidelis non errans contra legem christi. non tamen ex hoc sequitur q deficeret sacerdotium christi aut sacramenta vel alij rit9 ecclesie dei. quia stat q aliquis sacerdos sit imo summus sacerdos et tamen q erret contra legem Christi sicut patet de Petro vt testatur Apostolus Paulus ad Gal. secundo. Imo stat q aliquis sit sacerdos ⁊ possit ministrare omnia sacramenta christi. ⁊ tamen q sit hereticus et per consequens q non sit fidelis nec de ecclesia dei. vt patz ex cõmuni opinione doctorum sacre theologie contra magistrum sententiarum. libro quarto distinctione vigesimaqnta Quare ⁊c. Sed contra replicat dicendo q non soluo argumentum. Unde arguit sic. Sic cum scriptura stat ecclesiam saluari in vno solo homine layco. Igitur cum scriptura stat pari ratione nullum esse sacerdotem vel clericũ et tunc stant ambo argumenta precedẽtia. Consequentia tamen tenet vt dicit quia ex quo ad saluandum scripturam sufficit fides christi in vno layco. et per consequens non requiritur aliquem sacerdotem vel clericum esse ⁊c. Ad hoc dico. quicquid sit de antecedẽte de quo satis dixi consequentia neganda ẽ nec probatio valet. Et ratio est. quia in scriptura sacra specialiter promittitur duratio sacerdotij christi vsqz ad consummationem seculi. vt videtur ex dictis apostoli. Hebreo. 7. et posset ostendi ex alijs locis scripture. sed transeo causa breuitatis. Quare ⁊c. Quinta ratio sua principalis et quam solam dixi esse ad propositum mee conclusionis fuit ista. Ex scripturis videtur conuincibile q nec generale concilium nec tota multitudo clericorum ⁊ laycorum virorũ nec romana ecclesia que distinguitur a tota congregatiõe fidelium sicut partes a toto difformari potest legi christi. Igitur ⁊c. Consequentia tenet. sed antecedens non probatur. Ad istam respondi probabiliter disputatiue dicendo q antecedens non conuincitur ex scriptura sacra. Et quia oppositum non probauit. ideo non plus dixi Sed in prima lectione sua probare visus est antecedẽs quo ad singulas partes. Et primo de concilio generali arguit sic. Tota ecclesia vniuersalis non potest errare in fide seu quo ad hoc difformari legi christi. Igitur nec conciliũ generale. Antecedens potest deduci ex scripturis. sicut concessi. Igitur ⁊ consequens. Sed consequentia probatur ex hoc. quia a cõcilio generali in causa nõ licet appellare. quia si sic aut ad aliud conciliũ. aut ad papam. aut ad vniuersalem ecclesiam. Non ad aliud conciliũ quia pari ratione ab illo appellare liceret. et sic tali cause finis imponi nõ posset. Nec ad papam. quia in facto fidei est subiectus iudicio generalis concilij. eo q sicut notatur. decimanona distinctione capitulo. Anastasius. Synodus in causa fidei sit maior papa. Quod potissime verum est de Synodo generali. Nec ad vniuersalem ecclesiam cũ conciliũ generale sit prestantior pars ecclesie. Igitur parti minus prestanti esset minus credendum in causa fidei. Etiam quia vniuersalis ecclesia in vnũ

conuenire non potest. Item conciliuȝ
generale eo ipso quod est generale re=
presentat totam ecclesiam vniuersaleȝ
⁊c. Antecedens patet. quia si non iã in
eo non est consensus totius ecclesie vni
uersalis. ⁊ per ꝯñs non est generale sed
pticulare. Et ad hoc est auctoritas Gre
gorij. 15. distin. c. Sicut. vbi dicit de qt=
tuor concilijs generalibus. ꝙ vniuersa=
li consensu constituta sunt. ⁊ ideo quis=
qs presumpserit absoluere ꝙ illa ligãt
aut ligare quod soluunt seipm destruit
⁊ non illa. Et similis ratio est de quoli=
bet alio concilio generali. igitur ⁊c. Itẽ
ex scriptura conuincitur ꝙ congregati
invnum in xpi nomine non possunt pro
tunc difformari legi xpi. Sed sic est de
illis qui faciunt conciliũ generale. Ma
ior patet Matthei. 18. Et minor appa=
ret. quia aliter non esset generale conci
lium. sed ecclesia malignantium ⁊ par=
ticulare conuenticulum. Nec valet dice
re. ꝙ licet deꝰ specialiter assistat congre
gatis in vnum in xpi nomine. tamen in
fide minime confirmãtur. quin possint
labi in errorem. Nam ꝯsimiliter argue
retur de tota congregatione fideliũ vni
uersalis ecclesie quia cõstat cum sit via
trix ꝙ non est cõfirmata ⁊c. ⁊ tamen nõ
sequit̃ ꝙ possit errare a fide. Sic in pro
posito isti de concilio generali quia rep̃
sentant totam ecclesiam licet nõ sint cõ
firmati q̃uis quilibet eoruȝ possit seor=
sum errare. tamen non sequitur ꝙ oẽs
simul sic congregati possint errare.

R Ad ista probabiliter respon
dent aliqui ꝙ conciliuȝ generale potest
contra fidem errare. imo de facto sic ali
quando errauit sicut per multa exem=
pla ostendunt. ⁊ specialiter per synodũ
ephesinam secundã que errauit. ⁊ ideo
reprobata fuit. sicut notat glo. 15. disti.
c. 1. Et ad obiecta in contrarium dicunt
negando consequentiam. Et ad proba=
tionem negant assumptum dicentes ꝙ
si conciliuȝ generale contra fidem erra=
ret ab ipso appellare liceret. scilicet ad
aliud concilium generale si esset facul=
tas ipsum congregandi. ⁊ si illud iterũ
erraret liceret ad aliud appellare. ⁊ sic
semper donec catholici conuenirent. in
super si papa non esseȝ presens concilio
generali errãte liceret ad ipsum presen
tem vel ad ipsum cum alio concilio con
gregando appellare. vel etiam ad vni=
uersalem ecclesiam si posset in vnuȝ cõ
uenire esset principaliter appellanduȝ
Si vero tota xpianitas esset sic depra=
uata ꝙ soli heretici haberent potentiã
⁊ ꝙ soli pauci simplices ⁊ pauperes ma
nerent in fide ⁊ reputarent conciliuȝ ge
nerale errare nec possent se humano cõ
silio aut auxilio tueri vel defendere nõ
restaret aliud nisi se diuine gratie com=
mittere ⁊ illam iniuriam patienter tole
rare cum gemitu tristicia ⁊ dolore. sicut
Hieronymus consulit viro ecclesiastico
quando in ea que vocatur domus domi
ni inualescit iniquitas ⁊ iusticia omnis
deprimitur. prout recitatur. 93. distin. c.
dyaconi. Quantum vero ad illud qđ
dicitur de subiectione in causa fidei ⁊c.
dicunt ꝙ omnis persona ⁊ omnis con=
gregatio errans in fide omni alteri non
sic erranti in causa fidei est subiecta. et
talis est prestantior in ecclesia qualiscũ
qꝫ aut cuiuscunqꝫ conditionis existat.
Ad confirmationem concesso añte ne
gant ꝯsequẽtiã. Tuȝ primo quia papa
est persona publica gerens vices totius
ecclesie. ⁊ tamen potest contra fidem er
rare. ⁊ per consequens consimiliter con
ciliuȝ generale. Tum secundo quia nõ
oportet ꝙ omnis persona vel communi
tas gaudeat omni ꝑrogatiua qua gau=
det illa cuius vices gerit. quare ⁊c. Et
ad auctoritatem beati Gregorij dicunt
ꝙ loquitur de cõcilijs deifice ⁊ rite a ca
tholicis celebrat̃. Et loquitur de facto
non de possibili. quare non oportet sic
esse de omnibus alijs. Ad aliam con
firmationeȝ potest dici ꝙ stat ꝙ illi qui
sunt in generali concilio nõ sint congre
gati in nomine christi sed ꝙ sint christo
contrarij. tamen hoc non obstante non
sequitur propositum. quia illo concesso
staret ꝙ sic congregati errent in fide ꝓ
pter causam il idem tactam. quia scilȝ

non propter hoc sunt in fide confirmati
Nec valet replicatio. quia nõ sic potest
argui de ecclesia vniuersali. Nam licet
sit viatrix tamen confirmata est in fide
vniuersalis ecclesia. nec talis confirma
tio repugnat statui vie ad intellectum
supra expressum. Nec valet quod dici=
tur ꝙ licet quilibet seorsum possit erra
re. tamen non sequitur ꝙ omnes simul
congregati ⁊c. Nam concursus ad eun=
dem locum non reddit aliquos magis
inobligabiles a fide q̃ ante. Quia sicut
locus non sanctificat hominem. sic non
confirmat in fide. Talis etiam concur=
sus in christi nomine habȝ locum in cõ=
cilijs particularibus ⁊ prouincialibus.
de quibus tamẽ ꝯstat ꝙ possunt errare
q̃re ⁊c. S Secũdo loco probat
iste magister secundam partem antece
dentis sui principalis. scilȝ ꝙ tota mul
titudo clericorum non potest difforma=
ri legi christi. quia deus ita stabiliuit sa
cerdotes leuiticos. vt in iudicijs de his
que erant diuinitus precepta non pos=
sent errare sic quin eorum iudicio esset
standum. Igitur multo fortius sic assi=
stit sacerdotibus noui testamenti. maxi
me in his que concernunt fidem. ⁊ pre=
cipue illis ad quos se tota cõmunitas
ecclesie refert in his que sunt fidei. Cõ
sequentia patet. Antecedens probat ꝑ
scripturam. Deutro. 17. vbi deus dicit
filijs israel. ꝙ de omni iudicio difficili ⁊
ambiguo debeant venire ad sacerdo=
tes leuitici generis ⁊ ab eorum senten=
tia non declinare neqꝫ a dextris neqꝫ a
sinistris. Item confirmat per aliqua su
perius tacta in tertia et quarta rationi
bus. quia sequitur ꝙ possȝ cessare in ec
clesia ordo prelationis et distinctio gra
duum ⁊c. contra apostolum. imo ꝙ defi
cere posset sacerdotiuȝ christi. sacramẽ
ta et alij ritus ecclesie ⁊c. Consequen=
tiam probat. quia qua ratione posset il
la tota multitudo errare in vno articu
lo. pari ratione in omnibus pertinenti=
bus ad sacerdotium et sacramenta ⁊c.
Quia nõ plus est confirmata respectu
vnius q̃ respectu alterius ⁊c. Ad ista
potest probabiliter dici. Ad primuȝ ne
gando antecedens. Et ad probationeȝ
dicitur ꝙ illa auctoritas intelligẽda est
in illis iudicijs sacerdotum leuiticoruȝ
in quibus non errabant contra legem.
sed si ꝯtigisset eos sic errare sicut possi
bile fuit. tunc ab eorum iudicio et sen=
tentia fuisset declinandum. Quare ⁊c.
Ad confirmationem licet supra ta=
ctum sit de materia argumenti. tamen
adhuc potest dici dupliciter. Uno mo=
do quia licet tota multitudo clericoruȝ
contra fidem erraret. tamen aliquis sa
cerdos remaneret habens potestatem
ordinãdi ligandi conficiendi et alia sa=
cramenta conferendi. ⁊ sic remanerent
in ecclesia. ordo prelationis. distinctio
graduuȝ. sacramenta. ⁊ alij ritus. Et li
cet forte non in actu. tamẽ in potentia
propinqua. Alio modo dicunt aliqui.
ꝙ licet omnes clerici hereticarẽtur aut
omnino nulli remanerent propter hoc
ecclesia potestatem habendi predicta=
nequaq̃ amitteret. licet illa nunq̃ ha=
bere posset per humanam potestatem:
sed per miraculosam dei operationem
qui scilicet diuersis modis posset de ali
quibus laycis catholicis sacerdotes et
episcopos ordinare et hoc sue ecclesie
reuelare. In quo casu omnes catholi=
ci deberent taliter ordinatos a deo si=
cut veros episcopos et sacerdotes ha=
bere. Et licet temerarium esset asserere
talem casum de facto aliquando euent
re. tamen esset etiam temerarium huiꝰ
casus potestatem negare. quia hoc esseȝ
de futuris temere diuinare ⁊ contra ar
ticulum de dei omnipotentia impuden
ter impingere quod est absurdum. qua
re ⁊c. T Tertio loco pro=
bauit iste magister tertiam partem sui
principalis antecedentis. scilicet ꝙ ro=
mana ecclesia que distinguitur a tota
congregatione fidelium sicut pars a to
to. legi christi non potest difformari. Et
quia multi diuersimode capiunt roma
nam ecclesiam. ideo ad presens vocat
eccclesiam romanam illam penes quã
residet auctoritatiue totum iudicium

in his que fidei sunt totius vniuersalis
ecclesie ſm ordinem a christo institutū.
Que scilicet complectitur papam ⁊ a=
lios rite ad suum collegium pertinen=
tes. Et vacante sede saluatur in illis so
lis in quibus est auctoritas consilij sui
dicto modo. Et hec videtur esse inten=
tio Hieronymi et aliorum doctorū quā
do tantum extollunt romanam ecclesi=
am vt in multis decretis apparet. Hoc
supposito arguit sic. Romana ecclesia
sic sumpta est pars vniuersalis ecclesie
et tamen non potest difformari regule
legis christi: quia ad eam sic difforma=
ri sequitur ecclesiam vniuersalē illi re
gule difformari. Quod probat. quia si=
cut christ⁹ ordinauit ꝙ ecclesia vniuer=
salis non possit difformari sue legi. ita
etiam ordinauit ꝙ illa ecclesia particu
laris penes quā residet auctoritatiue
iudicium vniuersalis ecclesie non pos=
sit errare. cum ipsa sit a domino consti=
tuta tanꝙ caput vniuersalis ecclesie.
vt patet ex suppositione et etiam in de
cretis. 22. distinctione. cap. sacrosancta.
Sed deficientibus sensibus in capite:
deficiunt et in membris. Quare. ⁊c̃.
Confirmatur ex auctoritate supra al=
legata Deutero. 17. Ubi de summo sa=
cerdote ⁊ alijs sacerdotibus leuitici ge
neris apparet ꝙ deus dedit eis in om=
nibus ambiguis auctoritatem iudican
di iudicij veritatem. ergo multo magis
tempore noue legis ⁊c̃. Sed quia su=
pra ad hoc dictum est ideo de hoc tran=
seo causa breuitatis. Item inducit au
ctoritates decreti. Una est Ambrosij.
24. questione. 1. capitulo. Aduocauit.
Ex cui⁹ verbis datur intelligi ꝙ nemo
potest esse de catholicis episcopis nisi
cū romana ecclesia communicet. Alia
est Hieronymi ibidem in capitulo. quo
niam vetus. vbi loquens de romana ec
clesia dicit. ꝙ supra istam petrā funda
ta est ecclesia. ⁊ ꝙ quicunꝗ secum non
colligit dispergit. Et in eādem senten=
tiam ponit Cyprianus. 93. distinctione
capitu. Qui cathedram. vbi dicit. Qui
cathedram Petri super quam fundata
est ecclesia deserit in ecclesia se esse nō
confidat ⁊c̃. Tertia est Hieronymi vbi
supra in capitulo hec est fides dicentis
ꝙ sācta romana ecclesia semper imma
culata permansit. ⁊ in futuro permane
bit et immobilis omni tempore persi=
stit. Quarta est Augustini in libello
contra epistolā fundamenti manichei
capitulo. 2. dicentis. Ego euangelio nō
crederē nisi me ecclesie catholice com
moueret auctoritas. Sed hec auctori=
tas principaliter residet in illa ecclesia
que est caput aliarum modo predicto.
quare ⁊c̃. Ad ista probabiliter ⁊ solū
recitatiue ⁊ non assertiue potest dici.
Ad primū respondetur ꝙ capiendo ro
manam ecclesiam modo predicto ipsa
pōt difformari legi xpi. Nec ad hoc se=
quitur vniuersalem ecclesiam legi xpi
difformari. Et ad probationem dicitur
ꝙ xpc solū de ecclesia vniuersali ⁊ nō
de aliqua ecclesia particulari ordinauit
ꝙ nunꝙ difformabitur sue legi sicut in
vesperijs probaui. Et quando vltra ar
guitur. ꝙ immo de illa ecclesia particula=
ri apud quā residet auctoritatiue iudi
ciū vniuersalis ecclesie. ⁊ que est a xpo
constituta caput ipsius ⁊c̃. Rn̄detur ꝙ
ipsa particularis ecclesia romana non
est caput vniuersalis ecclesie nec apud
eā residet auctoritas predicta nisi sub
conditione. scʒ q̄diu ipsa manet in fide
recta. Nā licet ipsa in beato Petro re
cepit eam. tamen nihil videtur prohibe
re quin eā possit perdere sicut et eccle
sia anthiocena. Et ita tamen si ipsa fie=
ret infidelis aut heretica illi qui prius
erant ecclesia romana desinerent esse
caput ecclesie nec haberent talem prin
cipatum aut auctoritatem predictam.
nec propter hoc deficeret fides ecclesie
vniuersalis. Et quando dicitur ꝙ defi=
cientibus sensibus in capite deficiunt
et in membris ⁊c̃. Respondi ꝙ licet
quantum ad multa sit similitudo inter
corpus christi mysticum quod est eccle
sia. et corpus materiale hominis. tamē
non in omnibus est similitudo. Quia
corpus hominis non manet viuum sine

capite. Corpus autem ecclesie manet
viuum. scilicet vita fidei ⁊ gratie absꝗ
capite in terris vtpote dum caret sum=
mo pontifice. tamen tunc habet caput
in celis. scilicet christū qui est caput ec
clesie vt dicitur Eph. 1. Et q̄uis roma=
na ecclesia post papam sit ipsius eccle=
sie membrorū principale. ⁊ ratione ip
sius possit dici caput eius. tamen sine
ipsa posset esse ecclesia. Quare ⁊c̃.
¶ Ad auctoritates decreti spe=
cialiter ad tres primo inductas Respō
detur ꝙ sunt intelligende sub conditio
ne supradicta. scilicet q̄diu romana ec
clesia non errat contra fidem. Loquun
tur etiam de facto ⁊ de illa ecclesia que
erat tempore illorū sanctorum sed nō
loquuntur de possibili. Et ideo si in fu=
turum contingeret ꝙ romana ecclesia
hereticaret sicut videtur possibile. nec
oppositum est ex scriptura reuelatum.
quare hoc dicere esset temerariū. tunc
illud quod in dictis auctoritatibus af=
firmatur in illo casu non haberet locū
Et ꝙ illa tertia auctoritas que est Hie
roni. sit intelligenda sub predicta con=
ditione patet ex eius modo loquendi.
quia dicit ꝙ domino prouidente ⁊ bea
to Petro opem ferente ipsa sic imma=
culata permanebit. id est. si domin⁹ pro
uideat. et beatus Petrus opem ferat.
sic scilicet ꝙ ipsa fidē Petri et aposto=
lorum teneat. Ad auctoritatem Augu
stini dictum est ꝙ non loquitur de par=
ticulari ecclesia romana. sed de eccl'ia
vniuersali. Quod patʒ primo. quia ab
surdum esset dicere ꝙ auctoritati alicu
ius particularis ecclesie esset magis cre
dendum q̄ euangelio. Secundo pa=
tet ex verbis Augustini quia loquitur
ibi de ecclesia que succedit a tempore
Petri vsꝗ ad tempus suum. et sic ipsa
comprehendit Petrū et alios aposto=
los ac euangelistas et sanctos omnes a
quibus in ecclesia susceptum est euan=
geliū ⁊ publicata doctrina christi. ⁊ sic
maior est illius eccl'ie auctoritas q̄ euā
gelij ⁊c̃. Quando autem subinfertur
et hec auctoritas vniuersalis ecclesie
principaliter residet in illa ecclesia que
est caput aliarum. Patet ex iam dictis
quid ad hoc sit respondendum. Et hec
de quinta ratione principali. ✠
Sexta ratio sua principalis fuit ar=
guendo ex dictis meis sic. Ex scriptura
sacra conuincitur ꝙ semper sit aliqua
vniuersalis ecclesia que christi legis re
gule nunꝙ difformetur. igitur idem cō
uincitur de aliqua particulari ecclesia.
Antecedens est tertia conclusio tertij
articuli vesperiarum mearum. Conse=
quentiam probat. quia impossibile est
saluari ecclesiam vniuersalem sine par
ticulari. sicut impossibile est saluari to=
tum integrale sine aliqua eius parte.
Et quia probaui conclusionem meam
per hoc q2 quod in scriptura attribui=
tur toti et nulli parti temerariū est hoc
asserere de parte. Ex hoc ipse cōfirmat
argumentum suum improbando meā
conclusionem ⁊ simul soluendo rationē
arguēdo sic. Quicquid in scriptura at
tribuitur toti. sic ꝙ non stat cum scrip=
tura illud conuenire toti nisi cōueniat
alicui eius parti hoc temerariū est ne=
gare de parte. sed semper vsꝗ ad diem
iudicij conformari legi christi attribui=
tur in scriptura toti ecclesie ⁊ non stat
cum scriptura hoc conuenire toti eccle=
sie nisi cōueniat alicui eius parti. vt ex
prioribus est deductum. igitur. Ad
istam rationem alias respondi negan=
do primam consequentiam. Et ad pro
bationē etiam negaui assumptum. Di=
xi enim ꝙ impossibile est ecclesiam vni
uersalē saluari sine ecclesia particula=
ri. Patet clare quia per ecclesiam par=
ticularem non intelligo quamlibet par
tem integralē ecclesie vniuersalis. sed
aliquā congregationem fidelium par=
tialem que non est tota ecclesia vniuer
salis. Si autem tota ecclesia vniuer=
salis saluaretur in duobus suppositis
patet ꝙ nulla esset ecclesia particularis
quia nulla esset congregatio fideliū q̄
non esset tota ecclesia vniuersalis. qua
re ⁊c̃. Et per idem patet ꝙ confirman
do rationem suam ipse truncate et so=
phistice tractat et soluit rationem seu
probationem conclusionis mee. Unde

quando ipse arguit. quicquid in scrip-
tura attribuitur toti &c. ¶ Hic
dico primo ꝙ minor est falsa. quo ad pri
mam partem propter hoc quod dicitur
ibi usque ad diem iudicii. quia semper us
que tunc nõ durabit ecclesia militans de
qua loquor. ut patet ex dictis in solutio
ne prime et secunde rationis. Secun
do dico ꝙ eadem minor est falsa quo ad
secundam partem intelligendo per par
tem ecclesie non quamlibet eius partẽ
integralem. sed aliquam ecclesiam par
tialem seu particularem. ut statim di-
ctum est. Tertio dico ꝙ ista dicta sua
non vadunt ad intentionem mee con-
clusionis. sed solum ad quandam sophi
sticam vim sermonis modo secundum philoso
phum sermones sunt secundum materiam sub
iectam accipiendi. Et secundum hyl. intelligẽ
tia dictorum ex causis est assumenda di
cendi. Intentio autẽ mee conclusionis
sicut patuit ex dictis meis erat ꝙ data
quacunque etiam particulari certe deno
minationis que non sit toti congregati
oni fidelium generalis. Verbi gratia ec-
clesia clericorum. ecclesia ytalicorum. ec
clesia gallicorum &c. ex scriptura sacra
non convincitur ꝙ semper sit aliqua ta
lis sive cõsimilis denominationis que
christi legis regule conformetur. Et cõ
tra hoc solum arguit quinta ratio sua
superius soluta. Et quia replicationes
sue facte cõtra hoc in prima sua lectio-
ne sunt solum sophistice et non theolo-
gice. ideo transeo de eis gratia brevita
tis. Et hec dicta sint de tertia conclusio
ne et suis adiunctis et de tota ista que-
stione solum disputative et non asserti-
ve.

Finis.

Questiones Magistri Petri de Ailliaco cardinalis Came
racensis super libros sententiarum. Una cum laudibus theolo
gie: et quibusdã aliis questionibus de potestate ecclesie. in suis
vesperiis disputatis. post positis: non tamen pretermittendis
Expliciunt. Impresse autẽ arte et industria ingeniosissimi viri
Nicolai vvolff alemani. Anno a natali christiano. 1500. die vero. 8.
Augusti.
Earum quidem cartharum connexiones his caractheribus
sunt signate videlicet. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x
y. z. A. B. C. D. E. aa. et bb. pro tabula. omnes quaterne dẽpta
E. que est triterna. et bb. que est quinterna.

UNIVERSIDAD PROV. DE ZARAGOZA. BIBLIOTECA